GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.
Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.
Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.
All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.
If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

Universitetsbiblioteket

Jernhandsken

Historisk Roman

af

LODBROK

BIBLIOTEK · GÖTEBORGS · UNIVERSITETS ·

Allmänna Sektionen

Litt.
Sv.

JERNHANDSKEN

*

HISTORISK ROMAN

FRÅN KARL DEN XII:s TID

AF

LODBROK

FÖRF. TILL »IVAN MAZEPPA», »FRÖKEN BÄRFELTS HEMLIGHET», »FÄNRIK FLINKS MINNEN» M. FL.

[= Ragnar Pihlstrand]

STOCKHOLM
WILH. SILÉNS FÖRLAG.

STOCKHOLM, TRYCKT I CENTRAL-TRYCKERIET, 1894.

Prolog.

I.

»Jag hafver nu brukat min åker och äng
Till detta vårt år;
Nu drifva de från mig båd' pojke och dräng;
Ko, oxe och får,
Samt hästarna mina,
Gäss, hönsen och svina
De tog mig ifrån.
Sist vill de mig skrifva
Och måste jag blifva
Knekt, båtsman, dragon.»

Ur »En bondes klagosång» (tryckt i De la Gardieska Archivet XIII:de delen).

Året 1705 efter Kristi födelse var stämningen bland folket i Sverige sådan, som anförda vers på sitt osminkade språk skildrar. Isynnerhet var det de årliga utskrifningarna af krigsfolk ur allmogens led, som vållade missnöjet. Femton à tjugu tusen man rycktes årligen bort från sitt fosterland, sina fäders torfva, sina hustrur och barn, sina trolofvade — rycktes bort för att utomlands offra lifvet. När folket såg, att af de årligen utskrifna skarorna endast en och annan lemmalytt invalid återvände, medan alla de öfriga stupade derute och lemnade sina ben qvar på slagfälten under en sol, som strålar öfver länder, hvilka äro för Sveriges allmoge alldeles likgiltiga, och för saker, som hvarken för fosterlandet eller för dem sjelfva egde någon betydelse — då började ett doft buller af missnöje, lik-

nande ljudet af en aflägsen åska, att höras. Och den svenske allmogemannen, hvilken alltid med frimodighet har offrat sitt lif för sitt fosterland, började knota öfver att nödgas blifva »knekt, båtsman, dragon» för att befrämja planer, hvilka voro för honom främmande.

Och säkert är, att om Carl XII varit mindre afgudad af sitt folk, än han nu i verkligheten var, skulle snart ett uppror hafva beröfvat honom krona och spira — kanske lifvet.

Men hans hjeltemod, hans obestridliga fältherretalang, hans gudsfruktan, som nästan blifvit ett ordspråk, och hans tarfliga lefnadssätt, som kom honom att med den simple ryttaren eller fotknekten dela sin sista brödbit — allt detta och många andra menskliga och konungsliga dygder hade för länge sedan stält kung Carl så högt i folkets ögon, att sällan någon furste varit så beundrad, så älskad. När den från kriget hemkomne ryttaren, hvars ena ben blifvit bortslitet af en kanonkula eller hvars ena arm borthuggits af en fiendes svärd, hemma i sin by talade med förtjusning om den unge konungens hjeltedater, de personliga faror, han mer än någon gemen man underkastade sig, och den skonsamhet, med hvilken han förfor mot besegrade fiender — då glödde böndernas hjertan af hänförelsens eld och alla sorger voro glömda. Man led gerna allt för en sådan kung. Och om invaliden sedan talade om, huruledes kung Carl sjelf med hela sin krigshär hvarje morgon, t. o. m. under marscherna, höll bönestund kl. 7 och likaså hvarje afton kl. 4 — då ropade byamännen: »med en hjelte, som så fruktar Gud, måste Gud vara». Sista sonen ur huset, sista styfvern ur pungen, sista kon ur ladugården — allt offrades för den afgudade konungen.

Men jemte denna hänförelse och vid dess sida fro-

dades också, som sagdt, ett bittert missnöje med ställningen inom riket, om man också t. o. m. i de missbelåtnes läger ingalunda förnekade Carl XII:s lysande förtjenster, ej heller saknade beundran för honom såsom menniska och hjelte. Men under det att man i det läger, som befolkades af endast beundrare, talade uteslutande om den unge hjeltekonungens dygder (hans gudsfruktan i den tidens anda, hans rättskänsla, sanningskärlek, tålamod, okufliga viljekraft och utomordentliga sjelfbeherskning), samtalade man deremot i de missnöjdes läger endast i förbigående och med stundom föraktfulla miner och axelryckningar om kungens förtjenster, men desto mera och hufvudsakligen om hans fel, bland hvilka man med samma färdighet, som barnen i fråga om en inlärd lexa, kunde uppräkna »en stor inbundenhet i lynnet, en omättlig stolthet, en grym likgiltighet för andras (särskildt hela svenska folkets) lidanden, en otyglad sjelfrådighet och ett straffvärdt egensinne samt en uti enorm proportion växande lystnad efter ära, d. v. s. krigisk ära och utmärkelse». Ingenstädes — hvarken i beundrarnes eller i klandrarnes läger — förstod man att af samtliga dygderna och samtliga felen skapa sig en bild af denne ovanlige konung, denna ovanliga menniska — en fullt trogen bild af denna storslagna och likväl bristfulla personlighet. Å ena sidan lade man ett jättemål på dvergen och å den andra ett dvergmått på jätten. Större än Carl XII har ingen konung varit, fastän många hafva varit mindre allvarliga i sina föresatser än han och derigenom vunnit både anhängare och ära.

* * *

Under Fågesångs slott, som var beläget några mil från Stockholm, lydde vid denna tid åtskilliga små hem-

man — gårdar af omkring ett hundra tunnlands rymd hvardera. Bland dessa små gårdar, hvilka i allmänhet arrenderades på den tidens grymt hårda vilkor af allmogefolk, fans en, hvilken ansågs vara i någon mån bättre än de andra. Ubbarp var namnet. Der bodde såsom arrendeskyldig under slottet enkan efter slottets förre egare, hvilken genom Carl XI:s reduktion blifvit gjord till tiggare eller åtminstone till en allmogens vederlike. Den stränge och obeveklige, för att nu icke säga grymme kung Carl XI hade beröfvat adelsmannen Fågelsångs slott och gods, men af en outransaklig nåd och på grund af en annars hos denna jernhårda furstenatur ovanligt stor mildhet låtit Måns Björnsson Wetterstjernas enka Ragnhild Andersdotter behålla hemmanet Ubbarp mot en årlig afgäld i penningar till kronan, en mängd dagsverken och körslor åt hufvudgården och uppsättandet af två ryttare för hemmanet, »till konungens hjelp i fred och krig», såsom det hette i arrendebrefvet. Naturligtvis öfverlefde Måns Björnsson icke länge detta af den kungliga handen utdelade dråpslag mot hans jordiska välfärd. Han dog under en resa, på hvilken han hunnit till Visingsö, och der är åt honom tillredd den graf, i hvilken han hvilar för att på uppståndelsens och domens dag möta dem, som förbrände hans jordiska lycka, hans timliga välfärd på sina lidelsers eld.

Men enkan Ragnhild satt qvar på Ubbarps lilla gård, der hon med knapp nöd försörjde sig och sin son Nils med den lilla gårdens magra afkastning. Mager hade gården alltid varit. Ännu magrare var den nu, sedan Carl XII:s täta utskrifningar af manskap hade beröfvat fru Ragnhild alla hennes manliga tjenare. Hennes son måste följa oxarna och plogen. Han var, nu adertonårig, gårdens ende manlige invånare. Och en pojke kunde naturligtvis icke

sköta en gård, som under bättre dagar hade för sin tillbörliga vård och ans kräft tre fullt utbildade karlars dagliga arbete och möda.

Sådan var nu ställningen både i Sveriges land i allmänhet och särskildt på gården Ubbarp, när vi en dag i slutet af Oktober år 1705 inställa oss vid bemälda lilla hofverigård (ty den tidens arrenden utgjordes till hufvudsaklig del genom hofveri, d. v. s. genom fullgörande af dagsverken och körslor till hufvudgårdens gagn).

Vinden var kall och bitande. Den svepte kring knutarna och tjöt i alla springor uti de bristfälliga väggarna. Marken var bar. Snö hade ännu icke fallit. Men åtskilliga mycket kalla frostnätter hade förvandlat myllan i åkrarna och sanden på vägarna till stenhårda massor, i hvilka en vandrares fotsteg eller hästhofvars trampande icke qvarlemnade något spår. Himlen var mulen och grå, hotande med snöfall.

Åkertegarna i närheten af gården lågo till aldra största delen obrukade och beväxta med ogräs, hvars grönska nu härjats af frosten. Från platsen utanför porten kunde man icke upptäcka flera med vinterråg besådda jordbitar, än ett enda litet stycke af allra högst två tunnlands ytvidd. Under vanliga förhållanden hade på Ubbarps arrendegård kunnat utsås omkring tjugu tunnor vintersäd.

Inne i den tarfliga stugan under det bristfälliga taket sutto mor och son, sysselsatta med handarbeten. Modren spann lin med sin slända. Nils Wetterstjernas flitiga fingrar slöjdade hvarjehanda husgeråd. Båda voro sysselsatta ej endast med handarbetet, utan äfven med djupa tankar. Eljest hade de icke suttit så tysta, ej heller hade deras anletsdrag gifvit en spegelbild af en så allvarlig sinnesstämning, man hade varit frestad säga: en sådan dysterhet.

Fru Ragnhild, nu en omkring femtioårig qvinna, hade en hög och imponerande gestalt samt anletsdrag, hvilka ännu egde qvar något af en skönhet, hvilken i ungdomens vår mände hafva varit beundransvärd. Det numera gråsprängda håret förminskade ingalunda det intresseväckande hos detta ädelt formade hufvud. Men de senare årens lidanden, försakelser och sorger hade lemnat de vanliga spåren efter sig på den höghvälfda pannan, de något bleka kinderna och kring de ännu någorlunda friska och rosenröda läpparna.

Sonen var storväxt, bredaxlad och stark, vida mera än de flesta ynglingar af hans ålder. Hans ansigte kunde icke kallas skönt, enär det företedde åtskilliga oregelbundenheter. Men den, som såg honom, ursäktade gerna några små ofullkomligheter i fråga om linier och mått, enär ansigtet det oaktadt måste kallas snarare vackert än fult och enär det beslutsamma draget kring munnen gaf honom ett utseende af tilldragande manlighet, medan redlighet, trofasthet och mod strålade fram ur hans blågråa ögon. Såsom en äkta, oförfalskad skandinav egde han ljust hår, d. v. s. icke alldeles gult, men af en färg, hvilken, om man får så säga, var en blandning af guldgult och askgrått.

Länge hade mor och son suttit i djupa tankar, medan deras fingrar flitigt sysslade med handarbetet.

Plötsligt hördes ett åkdon nalkas gården. De grofva, klumpiga och tunga hjulen dånade mot den frusna marken. Jernlänkarna, hvilka voro oskiljaktiga från alla den tidens fordon och hvilka utgjorde större delen af seldonet på denna tid, skramlade nästan som bjellror i slädföretid. Med starkt buller och döfvande skrammel rusade åkdonet in på gården, draget af två groft bygda, men jemförelse-

vis små hästar. Den gamla svenska hästrasen var liten, men grof och stark. Den skötte sina sysslor och man hade skäl att vara belåten med den.

På den grofva, klumpiga vagnen, som naturligtvis saknade fjedrar, sutto fyra personer — nemligen först och främst (på en särskild s. k. åkbräda) den gamle bonden, som körde, vidare två herrar af »bättre» stånd och slutligen en medelåldrig karl, hvilken tycktes vara något slags lakej eller underordnad kronobetjent.

Mor och son rusade upp. Och deras anleten visade, att ångest och förfäran bemägtigade sig deras hjertan.

»O, Gud!» stammade fru Ragnhild. »Hvilken olycka förestår oss nu? . . . Det är den stränge kronofogden och den ännu strängare länsmannen. Gud hjelpe oss, arma syndare!»

»Och fjerdingsmannen derjemte!» mumlade Nils.

»Gud förbarme sig öfver oss!» suckade den hårdt pröfvade qvinnan, just då karlarne trädde in i stugan.

Fru Ragnhild steg upp och neg med den ödmjukhet, som endast djupa olyckor eller långvariga lidanden förmå lära en menniska, hvilken har något medvetande om eget värde. Kronofogden helsade artigt, men länsmannen endast nickade och tummade sitt gråsprängda skägg. Den tredje karlen gjorde icke ens något försök att vara höflig.

Sedan fru Ragnhild helsat, sjönk hon utmattad tillbaka i sin stol och blickade med ångest i fogdens anlete, liksom om hon haft att af honom vänta en dödsdom.

»Min fru», yttrade kronofogden, »förmodligen inser ni redan, hvilken anledning jag har att i dag besöka eder?»

»Ack . . . nej!» suckade fru Ragnhild. »Skatten är

ju betald . . . och äfven den extra beskattningen, som kallas krigsgärd, har jag lyckats sammanskrapa och betala.»

»Ja visst, men ni har väl glömt bort hans majestäts detta år utfärdade högstnådiga befallning om fördubblad utskrifning af manskap till hans kunglig majestäts understöd i kriget.»

»Gud förlåte konungen hans synder!» suckade den gamla frun, hvilken troligen aldrig ämnat, att dessa ord skulle höras af hennes gäster.

»Amen!» yttrade kronofogden med salvelse. »Saken förhåller sig emellertid som jag säger. Visste ni det icke?»

Då fogden icke tycktes ämna göra stor sak af det mot majestätet förnärmande yttrande, som den åldriga frun nyss hade fält, steg länsman Bredström fram inför sin förman, fogden, och upplät sin breda mun, talade, bugade sig och sade:

»Ursäkta! . . . Ursäkta! . . . Min far var en hedersman och trogen sin konung, såsom det egnar och anstår en tropligtig undersåte. Jag vandrar i hans fotspår och derför . . .»

»Nå?» röt fogden, hvilken synbarligen kände sig obehagligt berörd af den underordnade tjenstemannens inblandning.

»Jo», återtog Bredström, utan att låta sig förbluffas af den hotande minen, »jag vill påpeka, att min far var en hedersman och trogen sin konung, såsom det egnar . . .»

»Hvad har er far att göra med den saken?» dundrade kronofogden. »Tala ur skägget, karl! Hvad menar ni? Hvad vill ni?»

»Jo, jag vill säga, att min far var en hedersman . . .»

»Menniska!» röt fogden. »Om ni ännu en gång inblandar er far i den här saken, skall jag anmäla er hos

landshöfdingen och då får ni ert afsked . . . Hvad vill ni egentligen?»

»Jo, min far var en hedersman och . . .»

»Gå förbi det der!»

Länsmannen, som var föga klyftig och aldrig förmådde tänka en och samma tanke i mer än en och samma form, beslöt nu att med ens störta sig in på ämnet och dundrade:

»Det är majestätsbrott, herr fogde!»

»Hvilket är majestätsbrott?» sade fogden temligen fogligt.

»Hvad den der qvinnan nyss yttrade. Hon bör genast häktas och efter laga ransakning och dom afrättas.»

Han pekade på fru Ragnhild.

»Hvad har hon då yttrat?»

»Jo, min far var en hedersman och . . .»

»Menniska! . . . Låt er far hvila i frid i sin graf! Hvad har denna lika beklagansvärda, som älskvärda fru sagt, eftersom hon enligt er välvisa mening begått majestätsbrott?»

»Min far var . . . nej, det var icke så jag ville säga . . . Jo, hon sade: 'Gud förlåte konungen hans synder!' . . . Jag skulle tro, att min far, som var en hederlig man och trogen . . .»

»Ah!» utbrast fogden. »Ni menar således, att kungen icke har några synder?»

»Ingen enda! . . . Ingen enda, herr fogde! Det är majestätsbrott att tänka eller säga något sådant om majestätet.»

Kronofogden hade haft giltig anledning att gifva sin munterhet luft i hvad man på vulgärt, men uttrycksfullt språk kallar ett gapskratt, men det oaktadt blef hans an-

lete med ens dystert. Man förstår lätt, att han ville skydda den olyckliga, gamla frun, men att han på samma gång fruktade för den underordnade tjenstemannen. Vid tiden för vår berättelse var det ett icke ovanligt fall, att de underordnade dikterade de öfverordnades beslut.

»Majestätsbrott!» rosslade det ur halsen på den hittills stumme lakejen. »Majestätsbrott! . . . Intet tvifvel!»

Fru Ragnhild hade emellertid afsvimmat och låg sanslös med hufvudet, det åldriga, men sköna hufvudet, lutadt mot ryggstödet på länstolen, i hvilken hon satt. Och så spänd var den uppmärksamhet, med hvilken hennes son betraktade uppträdet i dess helhet och de deri deltagande främlingarna, att han icke märkte sin mors tillstånd. Hans blågråa ögon gnistrade af vrede, och man kunde tydligt finna, att det endast var en med största möda tillkämpad sjelfbeherskning, som afhöll honom från att störta sig öfver och med sina fingrar på länsmannens strupe döda den man, som anklagade hans tillbedda och dyrkade moder för majestätsbrott. Den djerfve och redlige ynglingens händer knöto sig krampaktigt tillsammans och hela hans kropp skälfde.

»Jag arresterar henne», röt den dryge länsmannen.

Kronofogden öfvervägde saken noga i sitt sinne. Han ville gerna skydda den gamla frun, hvars aflidne man varit hans vän och i hvars hus han i flydda tider, medan mannen lefde, många hundra gånger hade gästat. Men å andra sidan var herr kronofogden skyldig den dryge länsmannen några tusen daler silfvermynt och herr fogden egde dessutom fullständig visshet derom, att hans länsman syftade på att blifva hans efterträdare i kronofogdesysslan samt att bemälde länsman Bredström derför endast afvaktade ett tillfälle att under sken af lag och rätt angripa sin

förman och få honom vräkt bort från embetet — någonting, som under denna nästan laglösa tid i Sveriges rike var en lätt sak, enär embetsmännens och de maktegandes korruption steg i samma proportion som nationalförmögenheten minskades.

När fogden hade öfvervägt alla dessa omständigheter, tog han länsman Bredström afsides och hviskade:

»Skona qvinnan!»

»Aldrig!» hviskade länsmannen tillbaka.

»Men hvarför inte?... Hon har ju aldrig förolämpat er?»

»Nej!...»

»Men hvarför då...?»

»*Hennes* son är *min* sons fiende.»

»Ah!»

»Ser ni, min son och hennes son älska samma flicka... ni vet eller anar nog, hvem jag menar... och denna qvinnas son tyckes i flickans hjerta hafva försteget framför min son. Derför *får* ni icke skona hvarken qvinnan eller den der ynglingen. Båda måste bort.»

Fogden sänkte hufvudet. Det gälde hans tjenst, det var i sjelfva verket en fråga om hans heder och ära, ty hans skuld till länsmannen hade tillkommit vid ett tillfälle, då fogden befann sig i en betydlig balans i fråga om uppbördsmedlen till kronan. Och Bredström innehade bevis härpå.

»Nåväl», sade fogden, »er vilja skall ske. Men låtom oss först framföra vårt egentliga ärende och sedan gripa båda dessa stackare på en gång! Den der pojken är icke att leka med.»

»Gerna för mig!»

»Alltså», yttrade nu kronofogden, i det han vände sig till fru Ragnhild, hvilken åter vaknat till sans, »alltså in-

ser ni, min fru, nödvändigheten af, att er son följer med oss och inträder i krigshären?»

»Min son!... Min son!» utropade den gamla frun i förtviflan. »Skolen I taga ifrån mig min son?... Är det då icke tillräckligt, att konglig majestät beröfvat mig min gård Fågelsång och bragt mig till tiggarstafven? Är det då icke nog, att samma nådiga majestät har frånröfvat mig alla mina drängar, hvilka utan undantag uppslukats af kriget? Skall man nu till slut beröfva mig min ende son, mitt enda stöd, min enda hjelp?... Det är hårdt... det är obarmhertigt... det är grymt.... Ack, herr fogde, låt mig behålla min son! Tänk, att er egen hustru en gång kan blifva en fattig enka!... Skona mig!»

»Det är omöjligt, min fru», genmälde fogden. »Kungens befallning är sträng och ovilkorlig. Den medgifver inga undantag.»

»Men hvem skall plöja min jord? Hvem skall så och skörda min säd?... Hvem skall fälla skog och köra hem bränsle?»

Kronofogdens ögon tårades och han förmådde icke svara.

Men länsman Bredström saknade aldrig ord:

»Angår det oss, det? Pojken taga vi och dig också... Plats finnes i vagnen.... Nå, viljen I lyda? Min far var en hedersman och vid Gud...!»

Länsmannen höjde sin jernskodda käpp öfver hufvudet på fru Ragnhild, liksom om han ämnat dräpa henne. Nils, hvilken hittills hade beherskat sig, hänfördes nu af sina sonliga känslor, ilade fram och tog med ena handen länsmannens käpp, hvilken han ryckte till sig, och grep med den andra handen kring landtstatstjenstemannens grofva strupe, under det att han röt:

»Innan du hinner döda min mor, skall du sjelf dö.»

Det hade utan tvifvel snart tagit en ända med herr Bredströms lif, om icke kronofogden, fru Ragnhild och den lakejlike kronobetjenten hade kastat sig emellan de stridande. Men säkert är, att hvarken kronofogden eller lakejen skulle förhindrat Nils Wetterstjerna att döda den karlen, som ville slå hans mor. Det som räddade Bredströms lif, var den omständigheten, att hans moder, hvilken han dyrkade och tillbad, fälde förböner för den simple tjenstemannen.

Nils släppte sitt hårda tag kring länsmannens strupe och öfverhöljde i stället sin moders händer med kyssar.

»Lugna dig, min mor! . . . Menniskors ondska kan visserligen triumfera till en tid, men förr eller senare bryter Guds rättfärdighet sig en väg äfven bland menniskorna . . . Trösta dig! . . . Gud kan ännu vända allting till godo för dig och mig.»

»Ack, Nils», utropade den olyckliga qvinnan, »de ämna ju släpa dig bort. Min son . . . mitt kära barn!»

»Och dig sjelf också, galna qvinna!» inföll länsmannen. »När tänken I begifva er af? . . . Ut på gården med er båda två! . . . Nå! . . . Huru länge skola vi vänta på er?»

När länsmannen sade detta, lade han sin hand på Nils Wetterstjernas axel och ville släpa honom med sig ut ur stugan. Samtidigt angrep den lakejlike mannen fru Ragnhild, fattade henne kring lifvet och lyfte henne upp från stolen för att bära den gamla damen ut på gården.

Men nu tröt det hårdt pröfvade tålamodet hos ynglingen. Först vände han sig till kronofogden och vädjade till honom, såsom den der egde högsta myndigheten och största magten på platsen vid detta tillfälle, och anropade honom om skydd för sig och sin fattiga moder. Fogden

hade i sina ögon tårar af medömkan, men kunde, såsom vi redan nämnt, icke sätta sig upp mot länsmannen, hvilken hade med den för elaka menniskor egendomliga slugheten fångat fogden i starka garn.

Nils insåg nästan ögonblickligen, att ingen hjelp var att vänta från fogdens sida, och knapt hade han öfvertygat sig härom, förrän han med användande af sin ofantliga styrka slet sig lös från länsmannen och störtade sig öfver den andra karlen, som förnärmade hans moder.

Med ett knytnäfslag fälde han denne hejduk till marken, befriade sin moder och återförde den djupt uppskakade qvinnan till hennes stol.

»Aldrig», dundrade han, »aldrig skall det lyckas er, herr länsman, att med våld släpa mig eller min moder från vårt hem. Jag dödar er alla tre, mine herrar, om I förnyen detta försök. Ja, vid Gud, som bor öfver oss i himmelen och med sitt allseende öga utransakar våra hjertans tankar och uppsåt — vid denne allsmägtige Gud svär jag, att den ibland eder, som ännu en gång lägger hand på min mor, skall ögonblickligen dö för min hand. Viljen I deremot lyssna till mina ord och lyda mina råd, torde saken kunna ordnas till eder belåtenhet.»

Bredström skummade af raseri, men kronofogden uttalade sig för så milda åtgärder som möjligt. Fru Ragnhild var nästan medvetslös af fasa. Och hejduken hade ännu icke hunnit sansa sig efter följderna af det slag, han erhållit.

Förmodligen insåg länsmannen, att han skulle draga det kortaste strået, om han vid sådant förhållande inlät sig i strid med den jättestarke ynglingen. Han valde derför en mera fredlig väg och yttrade:

»Nå, hvad har du då att säga? . . . Skynda på! Tiden går.»

»Hören mig, herrar! . . . Min mor har icke allenast till fullo uppfylt sina förpligtelser mot kronan i fråga om manskap och rustning, utan hon har fullgjort allt detta fem gånger. Det borde vara nog. Äfven den mest blodbesudlade tyrann skulle hafva medlidande med henne och låta hennes son stanna hemma för att försörja henne på hennes ålderdom.»

»Kallar du vår nådigste herr konung en tyrann?»

»Bevare mig Gud derifrån!» svarade ynglingen. »Åtminstone vore det oförsigtigt i ert sällskap, herr länsman, då jag vet, att det skulle glädja er att bringa mig på fall.»

»Glädja! . . . Vet du ingen skäms, pojke? . . . Jag skall . . .»

»Ni skall ingenting annat än jag vill», återtog ynglingen med fasthet. »Denna dolk och denna dubbla pistol skola skydda både mig och den älskade, gamla qvinnan der, som gaf mig lifvet. . . . Var god och hör på mig med tålamod, herr länsman! Fastän jag icke följer den öfriga allmogens sed att kalla eder 'nådig herre' eller 'allernådigaste herr befallningshafvande' eller annat dylikt, som ingen menar, utan blott säger för att smickra ert enfaldiga och sjelfkära sinne, hvilket alla nogsamt känna . . .»

»Är du galen, pojke! . . . Jag skall . . .»

»Ni skall lugna er, herr länsman, eljest sträcker jag eder död till marken med ett pistolskott. Nåväl! . . . fastän jag är en enfaldig gosse, hvilken icke förstår att smickra eder med falska ord, så kan ni vara öfvertygad, att jag är så mycket pålitligare karl, som jag är kärfvare i mina ord. . . . Alltså, min mor har fullgjort fem gånger sina skyldigheter mot kronan. Hon kunde hafva anspråk på att

nu få behålla mig, den siste karlen, som finnes på gården, ty naturligtvis blir gården ett ödehemman, så snart jag släpas härifrån.»

»Vet du då inte», röt länsmannen, »att enligt vår allranådigaste konungs senaste bref hvar sjunde bonde i hela landet skall ut i kriget och att vid den lottdragning, som hölls i går, just du blef en af dem, på hvilka lotten här i socknen föll?»

»Detta hör jag först nu, men det gör mig inga bekymmer . . .»

»Huru?» dundrade länsmannen. »Sätter du dig upp emot konglig majestät och kronan? . . . Du är en upprorsmakare.»

»Visst icke! . . . Jag ville endast säga, att jag gerna, oändligt gerna skulle gå ut i kriget, om jag icke hade min gamla, kära moder att försörja. Ack, huru många nätter har jag icke drömt härliga drömmar om strider, hvilka jag genomkämpat till seger vid hjeltekonungens sida! Och huru många dagar har jag icke, medan mina steg följt plogen, önskat att plogens handtag varit ett svärd och att jag befunnit mig med detta svärd i min hand gent emot min konungs fiender och bland dessa tappra bussar, hvilkas hjeltedater öfverträffa allt hvad historien har att förmäla om de storverk, som forna tiders hjeltar hafva utfört. O, herr länsman, jag kan tryggt och sanningsenligt säga, att jag till och med längtar efter att komma ut och vinna ära vid den beundransvärde unge hjeltens sida. Men på samma gång vill jag upplysa er om, att jag känner edra bevekelsegrunder, herr länsman, och edra dåliga gerningar . . .»

»Oförsynte slyngel . . .»

»Lugna er, min herre! . . . Jag anar, att lotten egent-

ligen föll på er egen son, den der Arvid, men att ni lyckades gömma den lotten och i stället ur eder ficka framtrolla en till utseendet likadan sedel med mitt namn. . . . Lugna er! . . . Se inte så rasande ut för detta, ty då får ni af mig veta ännu flera obehagliga saker. . . . Nog af . . . er Arvid och jag älska samma flicka . . . d. v. s. att jag älskar henne rent och oskyldigt, medan er son förtäres af lidelse för henne. . . . Ja, skumma af raseri, om ni behagar! . . . Var så god! . . . Gnissla med tänderna, som ni nu gör! . . . Knyt händerna alldeles som nu! . . . Inte kan ni dermed utplåna den sanningen, att det är för min lilla ljufva Ebbas skull, som ni nu har smidt samman denna plan att drifva mig ut ur riket. Det är endast för att bereda er Arvid tillfälle att bringa förderf öfver den arma unga flickan . . . Ja, ryt så mycket ni behagar, herr länsman! . . . Detta är likväl sanningen. Och ni skall en gång få stå mig till ansvar för edra åtgärder i denna affär. . . . Jag litar emellertid på min ljufva Ebba och skall lemna er son fältet fritt. Jag skall gå ut i kriget, men för min stackars kära moder måste jag sörja. . . . Vill ni, herr kronofogde, som är en hederlig karl, på hvars ord man kan lita, vill ni lofva att taga min mor under ert beskydd för den vänskaps skull, med hvilken min far omfattade eder?»

»Gerna! . . . säg mig blott hvad jag kan göra!»

»Ledsaga henne till Strengnäs! Der bor hennes broder, som är en förmögen, ogift och barnlös man, rik på egodelar och säkerligen äfven på hjerta. Han lärer icke underlåta att lemna henne en plats vid sin härd. På detta vilkor skall jag följa med herr länsmannen och låta honom skicka mig ut i kriget. Men eljest försvarar jag mig och min gamla mor med de vapen, som jag har till hands.»

Fogden lofvade att draga försorg om fru Ragnild på det sätt, som sonen föreskrifvit. En skjuts eftersändes för hennes och kronofogdens räkning. Länsmannen och hans nu till medvetande återvaknade hejduk skulle transportera Nils till bestämmelseorten.

Afskedet mellan mor och son var hjertslitande och vi vilja icke ens försöka skildra det. Det gifves smärtor så stora, att intet mensklig tungomål förmår uttrycka dem. Endast det vilja vi anteckna, att fru Ragnhild lutade sig intill sin son och hviskade i hans öra:

»När du kommer till Stockholm, skall du uppsöka min syster. Hon är enka efter handelsman Törne och bor i huset nummer fyra vid Kimstugatan. Bed henne, att du får åtminstone en af jernhandskarna!»

»Jernhandskar? . . . Hvad menar du, kära moder?»

»Fråga mig icke! . . . Min syster kan bättre än jag för dig beskrifva deras underbara kraft. . . . Lofva mig emellertid, att du till henne framställer denna bön. . . . Sedan kan jag vara lugn för din framtid.»

»Ack, min ömma, kära, älskade moder! Din omsorg om din son rör mitt hjerta och är nära att bringa mig till tårar. . . . Jag lofvar att lyda detta ditt råd. . . . Gud välsigne dig, min dyra moder! . . . Farväl! . . . Ack, när få vi återse hvarandra?»

»När Gud vill!» svarade modern med fattning i det ögonblick, då vagnen förde henne och kronofogden bort från gården.

Några minuter senare befann Nils Wetterstjerna sig på väg till Stockholm, beledsagad eller, kanske rättare sagdt, bevakad af länsman Bredström och hans lakejlike hejduk.

II.

»Hennes framträdande är såsom månen bland stjernor, hennes ansigte strålar ödesdigert fram mellan hennes lockar. Mitt förnuft skämtade med kärleken, och nu liknar det en sparf, som ett barn håller i handen och leker med.

Tusen och En Natt.

Icke långt från Ubbarps gård låg naturligtvis hufvudgården Fogelsång, hvilken fordom varit Wetterstjernska familjens egendom ända sedan drottning Kristinas dagar, men hvilken hade blifvit af den stränge Carl XI indragen till kronan och för kronans räkning försåld till herr Stålhjelm.

Denne satt nu såsom egare till det ståtliga godset och bebodde det praktfulla slottet, hvars tornspiror reste sig högt upp mot de regioner, der molnen sväfva.

Han hade en dotter — en fager dotter och, hvad mera och bättre är, en dotter, hvilken var lika utmärkt för sina qvinliga dygder som för sin utvärtes skönhet. Lilla Ebba var nu femton vårar gammal.

Hon hade sett länsmannen och fogden fara förbi slottet och taga en sådan väg, att de sannolikt måste ämna sig till Ubbarp. Detta upprörde den älskvärda unga flickans sinne, så att hon hela dagen stod der nere vid parkens grind och väntade . . . bara väntade.

Och länge fick hon vänta. Många tusende suckar uppstego ur hennes barm, medan hon tänkte på Nils Wetterstjerna, som egde hennes unga och varma hjertas hela kärlek. Medan hon väntade, genomgick hon sina minnens rosengård och lustvandrade bland ljufva hågkomster och sköna luftslott, som hon och hennes vän hade bygt under loppet af det senast förflutna året.

Nu . . . ack, hvad hennes hjerta bäfvade! Hon hade

haft en bitter erfarenhet af, att länsman Bredströms till allt godt oduglige son egnade henne sin hyllning. Han hade mer än en gång, när han mötte henne i skogen eller långt ute på de aflägsna fälten och ängarna, visat sig så förtrolig mot henne, att hon genombäfvades af fasa, så snart hon hörde Arvid Bredströms namn nämnas. . . . Att den elake länsmannen förehade något anslag mot Nils Wetterstjerna, det insåg hon, och hon hade förstånd nog att begripa, att ett sällskap, bestående af kronofogden, länsmannen och en till namnet för henne okänd hejduk, icke begåfve sig till Ubbarp i något välvilligt ändamål. Derför var hon orolig. Visserligen insåg hon icke till fullo rätta sammanhanget mellan hennes kärlek till unge Wetterstjerna och länsmannens besök denna dag på Ubbarp, men hon bäfvade i sitt hjerta för vännen, som hon hade så innerligt kär, att hon tyckte sig gerna vilja för honom offra sitt unga lif.

Än upplifvade hon sina ljufva minnen, medan tiden led, och än hängaf hon sig åt sin oro och ängslan. Om hon nu hade haft det förtroendet för sin far, att hon genast gått upp till honom på slottet, omtalat sin kärleks ljufva hemlighet och bedt honom om skydd för den älskade, då skulle sannolikt många tusende sorger hafva blifvit henne besparade, ty Axel Stålhjelm var en både ädel och god menniska och en öm fader. Nils skulle nog i alla händelser hafva följt sin håg, hvilken drog honom ut till manliga gerningar på krigets och farans stigar. Men han hade kunnat, om Stålhjelm hade tagit hans framtid om hand, börja sin bana såsom officer, då han deremot nu fördes från hembygden såsom ett slags fånge.

Huru ljuft var icke hennes första sammanträffande med den älskade ynglingen! Hon red på sitt favoritsto

— red vårdslöst, såsom alla flickor pläga rida — red öfver stock och sten, öfver gärdesgårdar och grindar. Huru hon red och huru hon drömde, råkade stoet en dag blifva skrämdt och började skena. Utan tvifvel skulle den unga flickan hafva förr eller senare under denna hemska färd blifvit afkastad och dödad eller åtminstone lemlästad, om icke en stark hand hade gripit stoet vid tygeln och hejdat dess ursinniga lopp. Handen var Nils Wetterstjernas. Den förskrämda ungmön föll sanslös ur sadeln i den unge räddarens famn, och när hon vaknade, möttes deras blickar. Det var nog. Kärleken uppflammade i bådas hjertan vid denna blick.

Sedan hade de många gånger mött hvarandra, ja, de hade redan kommit så långt, att de uttalat inför hvarandra sina hjertans djupaste och ljufvaste hemligheter. För unga menniskor, som älska hvarandra, försvinna alla afstånd. Ingen af dessa båda kom ihåg, att hon var dotter till godsherren och att han endast var sonen af en utarmad arrendatorsenka och nästan en tiggare.

Ett mera älskligt hufvud och en behagligare gestalt än Ebba Stålhjelms låta icke tänka sig. Den unga flickans fina och rent grekiska drag, omgifna af gyllene lockar, voro förtjusande. De rodnande kinderna vittnade om helsa. De purpurröda läpparna öfverträffade allt hvad ljuft, som inbillningskraften kan måla. Den höga och smärta gestaltens sköna proportioner fulländade den unga flickans yttre och tillförsäkrade henne priset såsom den skönaste bland alla unga tärnor i nejden.

Nu stod stolts Ebba emellertid der vid grinden och väntade. Hvem väntade hon på? Jo, hon ville se länsmannen återvända från Ubbarp. Hennes hjerta sade henne, att hennes älskling lopp fara, ehuru hon var allt för okun-

nig om tidens sedvänjor och kungens anspråk för att kunna inse, hvari faran bestod.

Der synes nu ett åkdon borta vid Ubbarpstrakten. Och redan höres dånet af den grofva och klumpiga vagnen. Om få minuter har det bullrande åkdonet kommit så nära porten till Fogelsångs park, att den ljufva Ebbas öron höra skramlet af de oundvikliga jernkedjorna i seldonen. Hennes hjerta bäfvar.

Och nu är vagnen nära parkens port, der den älskliga flickan står såsom vore hon förvandlad till en staty af brons eller sten. Hennes mörkbruna ögon hade igenkänt Nils Wetterstjerna, hvilken satt mellan den förhatlige länsmannen och hans hejduk. Och det var åsynen af den käre ynglingen, som förlamade flickan och kom henne att, om vi så få säga, stelna af fasa.

Men äfven Nils Wetterstjerna hade ögon. Han såg den unga flickan och hans älskande hjerta sade honom genast, hvarför hon stod der.

Vi hafva redan nämnt, att han var stark som en björn och modig som ett lejon. Innan herr länsmannen eller hans hejduk kunde hindra det, hade ynglingen hoppat ur vagnen och befann sig på vägen. Naturligtvis kunde denna förändring icke försiggå utan att herr Bredström och hans dräng erhöllo både slag och knuffar.

Naturligtvis skyndade Nils fram till sin Ebba och slöt den ljufva flickan i sin famn, tillhviskande henne allt hvad hans kärleksfulla hjerta lade på hans läppar.

Men länsman Bredström morskade sig, strök mustascherna några gånger, upplät sin mun, talade och sade: »Min far var en hedersman och det är jag också. . . . Kom tillbaka, du rymmare, annars drabbar dig hela konungens vrede!»

»Var lugn, herr länsman», sade Nils fogligt nog. »Jag ämnar ingalunda rymma.... Var god och hör hvad jag säger!... Kör fram till motsatta sidan af parken, så skall jag möta eder der vid den stora grinden!... Sedan ni gjort mig så stor skada, kan ni antagligen icke neka mig detta.»

»Men om du rymmer...?»

»Jag rymmer *inte*», genmälde den unge mannen. »Och om jag skulle försöka rymma, så har ni ju hejdukar nog att fånga mig. Hvarje bonde i socknen skall hjelpa er att jaga mig såsom hundarna jaga dofhjorten.»

Länsmannen, som insåg, att det var ynglingens afsigt att få tvärs igenom parken i flickans sällskap begifva sig till grinden på parkens motsatta sida, betänkte sig noga. Och när hans lilla förråd af sundt förnuft sade honom, att Nils Wetterstjerna kunde begagna sig af denna promenad för att antingen fly eller anropa Fogelsångs mägtige egare om skydd, utropade han med dundrande stämma:

»Stanna! Jag kan icke tillåta någonting sådant. Det strider mot min pligt, och min far var en hedersman och jag likaså.... Upp i vagnen, pojke!»

»Ingalunda!» sade Nils med största lugn. »Ni glömmer, att jag är försedd med vapen och att det således är jag, som dikterar fredsslutet mellan oss.»

Herr länsmannen funderade. Man kan vara öfvertygad om, att hans funderingar starkt ansträngde hans klena hufvud. Å ena sidan hotades han med att blifva ihjälslagen af denne yngling, som redan hade visat så vältaliga prof på både mod och styrka, och å den andra sidan stod hans egen enfödde son Arvid, den tidigt förderfvade ynglingen, som brann af begär till flickan. Det utkämpades i herr Bredströms själ en strid. Visserligen kan man

icke kalla den striden gigantisk, ty dertill erfordras jättelika själskrafter. Men det var dock en strid. Slutligen sade han:

»Kommer ni då säkert mig till mötes vid porten på den andra sidan af parken?»

»Herre!» dundrade Nils, »*jag* har icke för sed att bryta mitt ord. *Ni* har den seden, det vet jag. Om ni ännu en gång slungar en dylik misstanke i mitt ansigte, skall jag döda er. Gör nu som ni behagar, min herre!»

Herr länsmannen öfverlade ännu en gång med sig sjelf. Hans tankar voro naturligtvis icke djupa, men de voro så mycket slugare, ty enfald och slughet följas vanligtvis åt.

Bredström uppblåste sig, hostade, talade och sade:

»Nåväl, herr Wetterstjerna, jag vill tro eder på ert ärliga ord. Ni hinner nog icke att under promenaden genom parken göra något spratt. Om tio minuter väntar jag er vid den andra grinden.»

Länsmannen körde vidare med den klumpiga och skramlande vagnen. Men Nils Wetterstjerna fördjupade sig i den fagra parken, förande stolts Ebba vid sin sida.

»Jag är utskrifven och måste begifva mig till hären», sade ynglingen, under det att hans arm hårdt tryckte den arm, som den unga damen lät hvila på hans.

»Men din mor har ju fullgjort allt . . .»

»Visserligen, kära Ebba, men, ser du, min ljufva, lilla rara Ebba, länsmannens son Arvid är hvad han kallar kär i dig och derför måste jag bort. O, när skola vårt arma fosterlands lagar blifva sådana, att ingen embetsman får eller kan förtrycka folket?»

Den unga damen svarade icke med ord, men hon suckade djupt. Och ynglingen fortfor:

»Ack, om jag nu, då jag går ut i kriget, kunde genom någon hjeltebedrift vinna gunst och nåd inför min hjeltekonungs ögon, så att jag kunde säga honom allt... beskrifva inför honom det skändliga förtryck, hvarunder folket suckar, och anropa honom om hjelp och skydd för alla nödställda i hela riket!»

»Käre, käre Nils!» svarade flickan, medan de arm i arm gingo fram öfver den mjuka gräsmattan under trädens höghvälfda kronor. »Hvartill tjena dessa tankar och planer? Nu är endast fråga om dig, min käre, käre vän.... Du måste således bort? Finnes då ingen hjelp? Skall du fara?»

»Ja visst!... Någon undflykt finnes icke. Man drog lott i går angående hvilka som i vår socken skulle utskrifvas. Hvar sjunde bonde eller bondson måste ut. Jag tror, att lotten föll på länsmannens son, Arvid, men att länsmannen undansnillade den lottsedeln och ur sin egen ficka drog fram en lapp af liknande papper, på hvilken *mitt* namn stod skrifvet. Det är naturligtvis lätt för en länsman att begå en dylik orättfärdig handling. Visserligen förljudes det, att kongliga rådet i Stockholm aldrig godkänt denna utskrifning, utan blott skickat ut den för att deröfver infordra landshöfdingarnes betänkanden. Säkert är emellertid, att länsman Bredström, den der Arvids fader, har på lagligt eller olagligt sätt kommit i besittning af en afskrift af den kongliga skrifvelsen och att han begagnat den för att skaffa mig från orten, på det att fältet måtte blifva fritt för hans hedervärde herr son.»

»Du behöfver ingalunda frukta, att jag någonsin kan upphöra att älska dig. Hvarken hotelser eller våld skola draga mig från den trohet jag lofvat dig. Du är evigt min och jag vill evigt vara din. Mitt hjerta drager mig

till dig. Jag skulle till och med kunna förkläda mig till man för att få vara i din närhet derute i kriget.»

»Och om du ville och kunde utföra denna plan, skulle mitt svärd skydda dig i alla faror.... Men nej... jag får icke vara så sjelfvisk, min Ebba. Din plats är här i hemmet. Vänta mig troget, o, min älskling! Vänta, om också du skulle behöfva vänta, till dess håren börja gråna på din hjessa! Hvad gör det? Du vet, att jag kommer en gång... förr eller senare.»

»Jag skall nog vänta. Ingen annan man än du skall någonsin kunna berömma sig af att vara af mig älskad. Men tro mig, min egen vän, min hjertevän, mitt lif, min själ... tro mig, om någon möjlighet finnes för mig att utföra mina planer, söker jag upp dig derute i de främmande landen. Men om jag skall kunna göra detta, måste du tid efter annan lemna mig underrättelser om din vistelseort.... Vill du detta?»

»Gerna!... Gerna! Och jag lofvar dig att sända dig bref, så ofta det är mig möjligt.»

Hvad de två unga menniskorna vidare talade om under vandringen genom parken, det hör icke hit och det må vara deras hemlighet.

Ändtligen framkommo de till den port, utanför hvilken länsmannen väntade. Den hedervärde tjenstemannen lät höra ett förnöjdt grymtande, när han såg Nils Wetterstjerna framträda i skogsbrynet.

Ännu en omfamning! Ännu några kärleksfulla ord! Och sedan besteg Nils den klumpiga vagnen, medan Ebba med sorgset sinne och tungt hjerta återvände till Fogelsångs slott.

Dånande, rasslande och skramlande färdades länsman-

nens skjuts framåt vägen. Sjelfva åkdonet tycktes hafva ondt samvete.

III.

— — — och skrumpna mordet,
Uppskrämdt af ulfvens tjut, som är dess skildtvakt,
Framsmyger — som Tarqvinius i sin brånad —
Med långa, tysta nidingssteg, så här
Ett spöke likt.

Shakespeare.

Vi vilja nu följa Bredström hem till boställsgården för att presentera den förhoppningsfulle Arvid inför våra läsare.

När den värde länsmannen anlände till sitt hem — beläget på en half mils afstånd från Fogelsångs slott — lät han inspärra Nils Wetterstjerna i en trång kammare, hvars fönsterluft var försedd med jerngaller och hvars hela möblering bestod af en rankig säng, innehållande endast halm och lumpor, samt en stol, hvilken hade sett sina bästa dagar under konung Erik den fjortondes tid och nu var en nästan obrukbar invalid med endast tre och ett fjerdedels ben.

Här fick vår unge hjelte försmäkta under tre veckors tid, innan länsmannen hunnit samla alla de öfriga inom hans distrikt utskrifna knektarna, så att han kunde affärda hela truppen till Stockholm, der det utskrifna manskapet från Sveriges mellersta och norra landsdelar skulle samlas. Folket från de södra orterna samlades i Kalmar och skulle derifrån öfverskeppas.

Mat fick han och dryck derjemte. Någon hungersdöd behöfde han således icke befara. Men maten bestod af endast hårdt och svart bröd och drycken utgjordes af blott vatten.

Värst var dock hans sorg öfver skilsmessan från modern och från hans trolofvade — de två menskliga varelser, hvilka han älskade högre än någonting annat här på jorden, till och med mycket högre än den krigareära, som han hoppades vinna.

Länsman Bredström hade under tiden ett samtal med sin förhoppningsfulle son — ett allvarsamt och vigtigt samtal, hvars följder vi snart få bevittna.

Arvid Bredström var en trumpen och inbunden natur. Aldrig sågs han le, ännu mindre hördes någonsin öfver hans läppar det hjertliga och glada skratt, som eljest tillhör ungdomen och som är så kärt för ålderdomen, när den lyckas få höra det. Sannolikt var det hemliga och förderfbringande synder, som fördystrade den nittonårige ynglingens sinne. Hans af naturen välbildade och vackra ansigte bar tydliga spår af hvarjehanda utsväfningar, om hvilka en god och väl uppfostrad yngling saknar all kännedom. Den skygga och falska blicken — den trumpna minen — de om sinnlighet vittnande tjocka läpparna — de ovanligt utvecklade öronen (m. m. sådant) gjorde unge Arvid till en högst obehaglig företeelse.

»Nu är han fast», sade den oförnuftige fadern till sin son. »Han är knipen, begriper du.»

»Jaså! Nå det var bra.»

»Min far var en hedersman och det är din far också, min gosse, och jag hoppas, att din fars son också blir en hedersman . . . men då måste du lägga bort den der trögheten, blifva lifvad och glad liksom jag. . . . Hör du inte, att jag säger dig, att din rival, unge Wetterstjerna, nu är fast, att han skall ut i kriget och att du således har fältet fritt beträffande unga fröken på Fogelsång?»

»Jo, jag hör! . . . Det är bra, min far.»

»Och det der säger du med en riktig likbjudaremin.... Jag förstår mig icke på ungdomen i våra dagar. Annorlunda var verlden på den tiden, då jag var pojke? Vill du ha flickan?»

»Naturligtvis!» genmälde den trumpne gossen.

»Det vore också ett passande parti för dig, min son. Du kommer genom henne i besittning af Fogelsångs stora och härliga gods samt en ganska betydlig kontant förmögenhet. Du blefve en af rikets aldra mägtigaste, ty hon är enda barnet och får ärfva alltsammans. Kanske skulle du, om du läte din far leda dig, kunna svinga dig upp till riksråd eller någonting annat riktigt stort och präktigt.»

»Det är visst inte omöjligt», yttrade pojken, men hans min var lika dyster som vanligt, trots de lysande framtidstaflor, som hans far upprullade inför hans ögon.

»Och ser du», fortsatte gamle Bredström i förtrolig ton, »jag har kommit på spåren efter en vigtig hemlighet, som säkert kan, om vi klokt begagna oss af omständigheterna, bereda dig en lycka och framgång, som ännu aldrig kommit någon af din ringa börd till del.»

»En hemlighet?» frågade den trumpne gossen med större intresse, än han hittills under samtalet hade ådagalagt.

»Ja, ser du, den der qvinnan i Ubbarp — du vet, hvem jag menar — hviskade vid afskedet från sonen några ord i hans öra. Jag stod emellertid tillräckligt nära för att höra det.»

»Och hvad sade hon?» yttrade unge Arvid, hvilken redan sjunkit tillbaka i sin slöhet.

»Min far var en hedersman och det hoppas jag om min son också, men... anfäkta!... jag har aldrig sett en så sömnig menniska som du. Just när jag står i be-

redskap att meddela dig en omständighet, hvilken tvifvelsutan skall höja dig upp till magtens aldra högsta tinnar, sitter du stum som en mulåsna och likgiltig som en katt i solsken.... Pojke!... Jag börjar tro, att du är omöjlig. Alla mina omsorger och allt mitt besvär för din skull tyckas vara förspilda. Med få ord — jag fruktar, att du är ett nöt.»

»Det är väl en fars skyldighet att sörja för sin son?» utlät sig den älskvärde ynglingen på ett sätt, som visserligen förtjente benämningen impertinent och oförsynt gent emot en fader, hvilken, trots alla sina grofva fel och alla sina mindre hederliga vägar och stigar, likväl obestridligen egde den förtjensten att älska sin son. »Jag är väl ingen tack skyldig min far, derför att han söker bereda framgång här på jorden åt det barn, som han gifvit lifvet?»

Sjelfva Bredström, så härdad han var i sitt hjerta, bleknade, när sonen slungade denna förolämpning i hans ansigte. Han blef vred, visade sin son dörren och slöt sig inne i sitt rum för återstoden af dagen. Men följande morgon återtog han det afbrutna samtalet och lät sonen veta, att han hade hört fru Ragnhild hviska i Nils Wetterstjernas öra följande ord:

»När du kommer till Stockholm, skall du uppsöka min syster. Hon är enka efter handelsman Törne och bor i huset nummer fyra vid Kimstugatan. Bed henne, att du får åtminstone en af jernhandskarna.»

»Hvad sade hon?» utropade den försoffade ynglingen, hvilken först nu visade något intresse för faderns berättelse. »Jernhandskarna! Jag förstod icke fullkomligt...»

Fadern upprepade fru Ragnhilds ord och derefter tillade han:

»Du vet, att i forna tider funnos massor af hemlighetsfullt invigda ting, hvilka beredde sina egare stora verldsliga fördelar och underbar framgång i alla jordiska företag. Troligtvis äro de der handskarna af samma slag.»

»Men var det inte bara vidskepelse och skrock?»

»Ingalunda!... Har du inte läst de gamla riddareromanerna och der erfarit underbara ting? Den ene riddaren skyddas i alla lifsfaror af en liten ring, som hans käresta gifvit honom i afskedets stund. Den andre bålde hjelten uppstiger från torparpojke till kung och kejsare endast genom kraften af en förtrollad hjelmkam, som han fått af någon gammal man med grått, långt skägg, hvilken han passerade förbi, när han drog ut i verlden för att pröfva sin lycka. Än är det en ädelsten, än en guldkedja, än en förhexad spik, som åstadkommer underbara ting. Hvarför skulle icke då ett par jernhandskar, ett par qvarlefvor från länge sedan försvunna tider, kunna hafva samma kraft? Kan du svara mig på den frågan?»

Den förhoppningsfulle sonen kunde icke göra någon invändning. Han var för slö i tanken. Och dessutom har det alltid legat i dylika menniskors natur att söka vinna »lyckan» så lättvindigt som möjligt, med uppoffring af minsta möjliga kraft och ansträngning. Utsigten att vinna framgång i verlden, icke genom egen förtjenst, utan med tillhjelp af ett underbart medel, lockade ynglingen att lemna ett någorlunda villigt öra till den kärleksfulle, men oförnuftige faderns planer.

Länsman Bredström var ingalunda en af naturen elak karl. Han tillhörde den icke sällsporda klass af menniskor, som föredrager en lukullisk måltid framför allt hvad jord och himmel ega skönt, godt och sant. Dylika personer äro icke födda med hvad man kallar »elakt hjerta».

Men hans kärlek till den ende sonen hade öfverstigit alla de gränser, alla de skrankor, som förnuftet borde hafva utstakat. Han var redo att för sin son Arvid offra icke endast sitt jordiska, utan äfven sitt eviga väl.

Mellan far och son uppgjordes nu en plan, hvars utförande skulle, om beräkningarna icke slogo fel, sätta den inbundne och försoffade ynglingen i besittning af de der jernhandskarna.

Allting ställdes i ordning för Arvids uppresa till hufvudstaden. Den skulle visserligen företagas i länsmannens eget skramlande åkdon och med tillhjelp af samma högt ombetrodda personlighets egna hästar, men den skulle företagas på sådan tid och i sådan ordning, att Arvid Bredström borde under hela resan icke lemna Nils Wetterstjerna ur sigte. De två ynglingarne borde, om länsmannens plan var riktigt väl uppgjord, på en och samma gång inträffa i Stockholm. Enda skilnaden var, att Nils Wetterstjerna skulle gå och Arvid Bredström åka.

IV.

»Om hvarje hår uppå hans hufvud vore
Ett lif, och för hvart lif en förbön faldes
Af vänner, fyra gånger detta antal,
Lif efter lif dock skulle släckas ut.»

Gammalt engelskt skådespel.

På Kindstugatan i Stockholm, belägen i närheten af Tyska kyrkan och fordom kallad »Kimstugatan» eller »Kimstugränd», finnes ännu i dag öfver porten på huset n:o 4 en så lydande inskription:

»Then Gudh Wil Hielpa
Kan ingen stielpa.
Anno 1674.
Olof Hansson Törne
Margreta Andersson.»

Huset hade blifvit uppbygdt år 1674 af den förmögne handelsmannen Törne, en svåger till den ädla fru Ragnhild Andersdotter till Fogelsång, nu boende i fattigdom på arrendehemmanet Ubbarp.

Det var en afton i midten af November år 1705 — alltså en månad senare, än de händelser tilldrogo sig, hvilka vi hafva i det föregående skildrat.

Kimstugatan låg mörk och dyster, ty gatuupplysningen befann sig vid den tiden, liksom den andliga upplysningen bland folket, i ett synnerligen klent och bristfälligt skick. I tjocka jernkedjor, hvilka voro fastsatta på väggarna af två midt emot hvarandra vid gatans motsatta sidor belägna hus, hängde midt öfver gatorna i hufvudstaden här och der en s. k. lykta, hvars nästan ogenomskinliga glas ingalunda läto något sken från lyktan utströmma öfver gatan, utan endast tillstadde den nattlige vandraren att få en aning om, att derinne uti det midt öfver gatan befintliga, ofantligt stora föremålet befunne sig en eller annan kropp af matt lysande natur — någonting, som hade viljan, men icke förmågan att lysa.

Och hvilka gator sedan! Den ena gropen bredvid den andra i oändliga rader! En vandrare, som sent på natten begaf sig från krogen till sitt aflägsna hem, lopp tusen gånger fara att bryta sina ben eller drunkna i vattenpölarna. Derför plägade också alla någorlunda välmående kroggäster låta sina drängar eller pigor inställa sig vid

krogen på ett en gång för alla öfverenskommet klockslag för att med ljus i hornlykta belysa »nattsölarnes» besvärliga hemväg.

Just i huset n:o 4 vid Kimstugatan hade stadens välvise fäder låtit fästa den ena ändan af en dylik lyktbärande kedja. Novembervinden ilade fram genom gatan mellan husraderna, törnade mot den orimligt stora, nästan jättelika lyktan och försatte den i en svängande rörelse, med hvilken kedjan måste följa. Den gamla, rostiga kedjans länkar gnisslade hemskt i den mörka novembernatten.

Vid ändan af gatan höras ljuden af fotsteg. Det är försigtiga, liksom smygande steg. Men utropen af förtrytelse öfver gatans besvärligheter och dess otaliga försåt bevisa, att vandraren icke smyger derför, att han är stadd på olagliga vägar i orättfärdigt ändamål — ty de som så göra, pläga meràndels förhålla sig tysta, äfven om de stöta på oväntade svårigheter. Af den vandrandes ord kunde den slutsatsen dragas, att han endast var ursinnig öfver den s. k. gatans nästan obrukbara skick.

Omsider hann vandraren fram till n:o 4.

Der hängde lyktan nästan midt framför porten, och vid dess svaga sken förmådde den unge mannens skarpa ögon uttyda inskriptionen:

»Then Gudh Wil Hielpa
Kan ingen stielpa» o. s. v.

Vandraren läste eller, kanske rättare sagdt, stafvade sig fram genom raderna i denna inskrift, hvilken, genom dess nästan ångestfulla åberopande af öfverjordiska magter, vittnade om den känsla af osäkerhet, denna fruktan för våld och orätt, denna fasa för de magtegandes godtycke, som blifvit hos vårt svenska folk och särskildt hos städernas invånare grundlagda under de oroligheter, fejder och

orättvisor af alla slag, som uppfylla hela medeltidens historia, och hvilkas minne fortplantat sig ända in i konungarne Carl XI:s och Carl XII:s tid och år 1705 qvarlefde hos folket, ja, icke endast hos det egentliga folket, utan kanske i ännu högre grad hos de af »reduktionen» utarmade, eller åtminstone allmänt hotade adliga ätterna. Den å huset n:o 4 vid Kimstugatan befintliga inskriptionen var ingalunda en af de mest innehållsrika. Mången lät på dylika taflor inrista långa stycken, som de hemtat ur Davids botpsalmer, och man finner exemplar af dessa taflor i Stockholm ännu i dag.

Klockan var ungefär åtta på aftonen och det var således icke särdeles långt lidet på novembernatten. Men himlen var mulen. Svarta, tunga, med snö och hagel hotande moln jagade hvarandra öfver himlen. Månen befann sig i sitt aldra nedersta nedan. Icke en enda stjerna kunde genom molnväggarna bana sig en väg ned till jorden.

Vår vandrare stannade, som sagdt är, utanför porten till n:o 4 och läste inskriften.

»Således är det här», mumlade han. »Gud gifve, att min moster må visa sig vänlig mot mig, ty eljest råkar jag kanske i förtviflan, sedan jag slitit så mycket ondt först i länsman Bredströms källarehåla och sedan på vägen under slagen af fjerdingsmännens påkar.... Kanske är det klokast att vända om!... Tänk, om hon också visar mig hätskhet!... Bah!... Du är ju karl nu, Nils Wetterstjerna!... Inte får du vara rädd. Gumman Margreta, som nu bör vara inemot sextio år gammal, kan väl icke äta upp dig.... Alltså, fatta mod!»

Ynglingen — hvilken våra läsarinnor helt säkert hafva redan igenkänt — trädde med beslutsamma steg in i den alldeles grafsvarta porten. Hans försigtiga steg hördes en

lång stund. Derefter öppnades och igenslöts en dörr och sedan återinträdde den absoluta tystnad, hvilken vid denna tiden på dygnet alltid rufvade öfver Kimstugatan.

Men ur en port i närheten framträdde nu med nästan ljudlösa steg fem män, hvilka med stor försigtighet nalkades porten till huset n:o 4.

»Det var *han!*» hviskade den ene.

»Vi hafva honom i fällan», hviskade en annan af de fem i kappor inhöljda personerna.

Om läsaren varit närvarande och hört den senares röst, skulle det icke hafva stött mot någon svårighet att i den talande igenkänna unge herr Arvid Bredström.

»Låtom oss ställa oss invid fönstret och lyssna!» föreslog en tredje. »Den gamla käringen bor derinne.»

»Må ske!»

Snart stodo de fem under fönstret och spände sina öron. De hörde genast, hurusom en äldre qvinnas röst uttalade hjertliga välkomstord till någon, hvilken, då han besvarade helsningen, genom den ungdomliga klangen i sin stämma förrådde, att han befann sig i ynglingaåren.

»Det *är* han», hviskade unge Arvid. »Jag skulle känna igen hans röst bland tusende andra.»

»Låtom oss lysna!»

Och de lyssnade med vidt utspärrade öron.

»Jaså, du skall ut i kriget», yttrade efter en stund den gamla qvinnan. »Men det förundrar mig, att du velat öfvergifva din moder, hvilken sannolikt behöfver ditt bistånd uti sin fattigdom.»

»Ack, jag har icke i detta afseende någon fri vilja. Länsmannen har stält det så, att lotten föll på mig. Men det finnes personer som säga, att länsmannen ljuger och att lotten egentligen föll på hans son Arvid, men att läns-

mannen, som hvarken har eller brukar någon heder och ära, i stället för att från lottsedeln uppläsa sin sons der skrifna namn, i stället uppläste mitt, som icke stod skrifvet der. Sålunda måste jag ut i fält. Och hvad min moder beträffar, så ber jag min goda moster Margreta icke vara orolig, ty hon har rest till eder broder, min morbroder i Strengnäs, och han lär icke försumma att taga vård om henne.»

»Jag skall skaffa mig närmare underrättelser derom», sade fru Margreta Törne, »och all den hjelp, som hon behöfver och jag kan lemna min kära syster, skall hon få.»

»O, jag tackar eder! . . . Tag vård om min dyra moder! Hon är det äldra käraste, som jag eger! Lofva mig, att jag, då jag återvänder från kriget, får träffa henne i all önskvärd välmåga både till kropp och själ.»

»Såvida herren Gud, som har allas våra lif i sin allsmägtiga hand, låter henne lefva, tilldess du återkommer, lofvar jag dig detta. . . . Jag skall gerna dela min rikedom med henne, heldre än att se henne lida brist på någonting, som kan förljufva hennes dagar. Lita på mig, min snälle gosse!»

»Ack, hvad ni är god och vänlig och snäll, kära moster!»

Tacksamhetens rena tårar svälde i ynglingens ögonvrår, när han gaf sin känsla luft i ofvanstående ord.

»Och ni beskyddar henne mot länsman Bredström, den mest elake karl, som finnes i verlden?» återtog han.

»Dertill förbinder jag mig. Jag är, som du vet, af adlig ätt och har förbindelser med åtskilliga af riksråden. Innan den der länsmannen hunnit bära hand på din mor, skall han, om jag finner det nödigt, försmäkta i fångtornet.»

»Och så var det ännu något annat . . .» stammade Nils.

Men utanför stod Arvid Bredström och hörde alltsammans, och vreden jäste i hans elaka hjerta och han svor dyrt vid sig sjelf, att »det der» skulle Nils Wetterstjerna få »betala med en hel kanna blod ur sin kropp».

»Bed mig om hvad helst du vill, min käre systerson!» yttrade nu den gamla qvinnan derinne, och hennes ord föranledde Arvid att utanför fönstret hviska till sina kamrater:

»Nu få vi väl ändtligen höra någonting om de der märkvärdiga jernhandskarna.»

»Tyst!» hviskade en af hans sällskapsbröder. »Lyssna!»

»Jo», återtog Nils Wetterstjerna derinne med tydlig tvekan, »jo, jag ville bedja dig . . .»

Han stannade, stammade och rodnade som en pion på en bondtäppa bland lavendel och salvia.

»Tala modigt ut, min käre gosse!» sade den gamla damen. »Du har vunnit mitt hjerta både genom din mors kära ögon, som du ärft, och genom dina anletsdrag, hvilka du ärft efter din far, som var för mig kärare än någon menniska anar, och genom din blygsamhet, som väcker min lifliga beundran. Men jag känner i dig igen min syster Ragnhild. Hon var alltid sådan. Ofvanpå och utantill mild, foglig, from som ett lam, blygsam som en vestal, men med en oerhörd kraft inombords. . . . Hvad är det du vill, min gosse?»

»Ack jo . . . jag har . . . jag är . . . jag ville . . . jag skulle . . .»

»Gosse!» utlät sig den gamla. »Om du vill, att jag fortfarande skall tycka om dig, så får du gå rakt på sak! Det är väl fråga om de der jernhandskarna, kan jag tro?»

»Visserligen!» svarade Nils, som dock i detta ögonblick tänkte på allting annat mera än på dessa talismaner. »Men det var dock icke just detta, utan . . .»

»Nå, tala ut!»

»Jo, jag älskar en flicka . . .»

Han sjönk tillsammans, liksom om han varit den värste brottsling. Inte blygdes han för sin kärlek, men den rena kärleken liknar en rosenknopp, hvilken börjar vissna i samma ögonblick, då ett menniskoöga blickar derin och en menniskohand skiljer dess blad från hvarandra.

»Nåväl?» sporde den gamla otåligt.

»Hon heter Ebba och är dotter af egaren till Fogelsång, den s. k. egaren menar jag, ty jag afstår aldrig, aldrig från denna eganderätt, äfven om man ville låta steka mig på ett glödande halster . . .»

»Gud bevare dig för slika ogudaktiga tankar! Nå, huru förhåller det sig med flickan?»

»Hon älskar mig . . . men en son till den der länsman Bredström har 'försett sig' på henne, och jag fruktar för, att det kan under min frånvaro lyckas unge Arvid Bredström att med våld taga henne. Hvarken den pojken eller hans far bäfvar för att begå ett skurkstreck.»

»Annamma!» utbrast Arvid utanför fönstret, när han åhörde denna osminkade skildring af hans och hans fars personer.

»Och nu vill du?» sporde fru Margreta.

»Jag har ingen vilja, kära moster, jag har endast den önskan, att ni ville beskydda min Ebba.»

»Din önskan skall jag efterkomma. . . . Huru gammal är den der Arvid Bredström?»

»Han är jemnårig med mig.»

»Nå, var då icke orolig! . . . Han skall inom åtta da-

gar blifva gripen och skickad ut i kriget liksom du.... Var blott lugn!... Jag har mägtiga förbindelser bland de mägtiga. Han skall icke undgå mig. Jag skall redan tidigt i morgon bereda åt honom det öde, som han förtjenar. Var bara lugn, min käre gosse! Lita på mig!»

Men utanför stod Arvid och mumlade, knytande händerna:

»Det der skall kosta ditt lif, herr Nils!»

»Ja, skall det så!» interfolierade en af hans kamrater.

»Den karlen skola vi svälja i en munsbit, så snart han kommer ut», hviskade en tredje.

»Han skall spetsas på mitt spjut», hväste den fjerde.

»Får jag ett säkert grepp omkring hans nacke», utlät sig den femte och siste, »skall han få se, huru godt en spansk klinga genomskär kött och blod.»

»Tyst! Låtom oss lyssna!»

»Vi hafva hört nog.»

»Nej, du krabbtaska, du sötvattensmussla», utbrast en af de fem, som förmodligen var sjöman, »vi hafva icke ens hört halfva hälften.... Ännu hafva vi icke hört någonting om jernhandskarna.»

»Rätt och sant!» brummade Arvid Bredström. »Jag ålägger er att tiga. Vid min eviga onåd — tigen, karlar!»

»Nå, kör i vind då!... Men eljest hafva vi icke åt herr Arvid meddelat någon rätt att kommendera.»

»Tig, karl! Tig och låtom oss lyssna! Det aldra bästa, det som rör jernhandskarna, kan eljest gå förloradt för oss.... Hör!... Nu börjar käringen derinne!»

Medan det senast beskrifna samtalet hölls utanför fönstret af de der posterade bofvarne, hade Nils Wetterstjerna derinne framstält en anhållan om att få åtminstone en af de underbara jernhandskarna.

»Du skall erhålla båda två, mitt kära barn», sade den vänliga gamla damen. »Men innan jag går efter dem och öfverlemnar dem till dig, vill jag berätta för dig deras underbara historia.»

»Nu kommer det!» hväste Arvid Bredström utanför fönstret.

Den gamla damen började sin berättelse, men enär den är lång, uppskjuta vi den till nästa kapitel, och emedan den af henne framställdes på ett ålderdomligt språk och med satsbildningar, hvilka skulle förefalla vår tids ungdom besynnerliga och kanske stundom obegripliga, föredraga vi att förtälja historien om jernhandskarna på vårt eget sätt, men med pligttrogen anslutning till innehållet i den berättelse, som fru Margreta Törne meddelade sin brorson.

V.

»— — Till öknen
Sig båda drogo undan, fast i vapen.»
Engelskt original.

Omkring år 1190, medan ännu det tredje korståget pågick i Palestina och kringliggande trakter, medan Richard Lejonhjerta kämpade mot sultan Saladin och innan ännu afunden hos de andra europeiska furstarne hade föranledt dem till förräderi mot Richard och mot korstågets heliga mål — vid den tiden låg en dag en stor här af manskap från alla Europas länder samlad icke långt från Döda Hafvet, som i sitt sköte upptager vågorna från den minnesrika Jordanfloden.

Solen sken hett öfver de omätliga sandfälten, hvarest icke fans något skydd mot den strålande himlakroppens förbrännande värme. Siddims fordom sköna, af en tropiskt yppig växtlighet smyckade dal luktade nu endast asfalt och ej ens en fogel vågade flyga öfver den pestutdunstande sjö, som nu betäckte platserna för de fordomtida städer, som Herrens Guds rättfärdiga vrede hade förbannat. Asfaltlukten trängde ända fram till det kristna lägret och förorsakade der mycken vånda och stort obehag, så snart en vindfläkt kom från Döda Hafvet. En och annan af de kristne krigarne trängde understundom, när han var hungrig eller törstig, ända fram till stranden af den hemska vattensamlingen, men hvarken såg han någon båt vagga på dess vågor eller någon fisk sprattla på dess yta eller någon fogel eller annat ätbart djur i dess närhet, ej heller kunde han med det pestdunstande vattnet stilla sin törst. Hela omgifningen var också då, såsom i de dagar, när Moses ledsagade och försökte styra Israels oroliga folk, sådant, att den från Moses tid kända beskrifningen passade in: »salt och svafvel, der hvarken kan sås eller inbergas gröda och der icke ens det fattiga gräset förmår rota sig och växa.»

På denna tröstlösa skådeplats för en ofruktbarhet, en förintelse af allt lif, en ödslighet, som icke ens öknen Sahara förmår efterlikna, visade sig en dag en gestalt, hvars yttre företedde mera af ett djur än af en menniska. Hans ansigte var hårbeväxt. Man kan icke säga, att det hade skägg, ty håren betäckte hela ansigtet med undantag af de skarpa ögonen, den väl formade näsan och de icke osköna läpparne. Den besynnerliga gestalten var höljd i trasor. På hufvudet bar han ett slags hatt, gjord af ogarfvad hud, och hans fötter hvilade på sandaler af samma

ämne. De kläder, som han bar på sin kropp, utgjordes af idel trasor, hvilka på otaliga ställen lemnade huden obetäckt och framvisade det af långa hår betäckta hullet.

Solens heta strålar uppvärmde icke allenast den döda sjön och dess döda, asfaltstinkande omgifning, utan äfven de i närheten liggande, kala, ofruktbara, alldeles växtlösa bergen och kullarne, bland och på och öfver hvilka den nyss beskrifna underliga gestalten ilade hit och dit. Hans kringirrande i den ödsliga bygden, hans hoppande hit och dit på de nakna klipporna, hans vanvettiga, ofta upprepade vältrande i sanden, hans snabba lopp utefter Döda Hafvets sorgliga kust — allt tycktes bevisa, att mannen — om det nu verkligen var en sådan — icke egde det fulla bruket af sitt förnuft och sina sinnen.

En mycket uppmärksam betraktare skulle dock hafva iakttagit, att hans ögon, ur hvilka glimmade liksom en ständig eld, rigtades, så ofta det var möjligt, mot en i flygsanden liggande väldig klippa. Och om samme uppmärksamme iakttagare hade närmare granskat denna klippa, skulle han hafva sett några menskliga gestalter, hvilka lågo dolda bakom detta stenblock och med försigtighet spejade fram vid och öfver dess kanter, i uppenbar afsigt att iaktta den hårbeväxta gestaltens rörelser.

Långt borta på sandslätten yrde en hvirfvel fram och uppref moln af flygsand, hvarigenom hela kullar förflyttades från en plats till en annan. Och ur sandmolnen framträdde en ryttare af ett annat slag än dessa, som lågo gömda bakom klippan och hade hästar sina bundna vid några nakna och torra trädstammar, hvilka sannolikt icke burit några löf sedan den dagen, då Sodom och Gomorrha upphörde att tillhöra de jordiska städernas antal. De tusenåriga stammarna hade dock ännu icke

hunnit ruttna bort. Det är sannolikt, att asfaltdoften, som mättade luften i dessa olycksaliga nejder, bidrog att göra de fordom grönskande stammarna så att säga oförgängliga.

Ryttaren, hvilken syntes långt ute på sandöknens kala yta, färdades på en grof, stor och stark stridshäst och var tydligen iklädd en präktig stålrustning, ty solstrålarna brötos mot hans högresta gestalt och spredo liksom en gloria kring hela hans person. Äfven hästen var försedd med bröstpansar och en sköld framför pannan, hvilka likaledes återkastade solstrålarna. Men naturligtvis gick det mycket sakta för en så tungt lastad häst att färdas fram i den lösa och djupa sanden, som gaf efter för hvarje tryckning af hofvarna. Den ensamme ryttaren var tydligen en europé, en korsfarare, medan deremot de ryttare, som lågo bakom klippblocket, lika säkert tillhörde saracenerna, korsfararnes fiender. De buro nämligen österlandets lätta drägt och deras hufvuden voro betäckta af turbaner. Deras antal var icke högre än fem, men de voro dock en farlig och ingalunda föraktlig fiende, när det gälde den helt och hållet obeväpnade vilde mannen, på hvilken de lurade, ja, till och med för den tungt rustade kristne riddaren derute på sanden. Den senare hade dock ännu icke blifvit upptäckt af de spionerande saracenerna.

Araberna anfördes af en man, hvilken icke tillhörde deras eget slägte. Det var en s. k. *pullan,* med hvilket namn man betecknade de i det heliga landet födda afkomlingarna af deltagare i de två tidigare korstågen. Det hade gått med dem såsom det, enligt historiens och erfarenhetens vittnesbörd, ofta går med de i krig och fred utmärkta ätterna. De vanslägtas. Afkomlingarne efter korstågens ädla och manhaftiga hjeltar hade utvecklat sig till ett fegt och förrädiskt slägte, hvilket lika ofta tog tjenst

hos sultan Saladin som i de kristnes led. Pullanerna intogo vid den tiden ungefär samma ställning till hederligt folk som publikanerna i flydda tider. Heder och samvete hade de icke. Egentligt mod saknade de också. Men förrädiska gerningar och lömska försåt — det var pullanernas mest omtyckta verksamhetsarter. Saracenerna föraktade dem, men sökte på alla sätt draga fördel af deras fel. Bland de kristne voro de föremål för ett nästan ännu djupare förakt än sjelfva araberna.

Den man, som nu — sjelf den femte — stod i spetsen för den lilla skaran bakom klippblocket, var en sådan pullan, hvilken lyckats göra Saladin vigtiga tjenster vid Jerusalems eröfring år 1187. Det sades, att Abubeker — så kallades numera pullanen, som förut burit ett kristet namn — hade öppnat en af den heliga stadens sidoportar för Saladin och derigenom vunnit en smula befordran bland araberna. Saladins tillgifvenhet vann han aldrig, ty Saladin var en ädel natur, för hvilken allt svek och alla svekfulla personer voro motbjudande och obehagliga.

Länge lågo de fem männen bakom klippan och bespejade den underliga varelse, som med en vansinnigs rörlighet förenade en mer än mensklig styrka. Under tiden närmade sig den ensamme riddaren skådeplatsen. De spejande araberna märkte icke, att han redan hunnit så långt fram, att han befann sig på endast femtio famnars afstånd från dem.

Plötsligt genomskars luften af en skarp hvissling. Det var pullanen Abubeker, som gaf sina män ett tecken. Och i nästa ögonblick hade alla saracenerna rusat fram. Anföraren valde ett ögonblick, då den vansinnige under sin yrande dans befann sig i närheten af klippan. Med höjda kroksablar störtade de sig öfver den olycklige, hvilken

gjorde ett fåfängt försök att fly undan. Det dröjde icke länge innan den vansinniga varelsen blifvit kastad till marken. Pullanen befalde sitt folk att icke nedgöra honom, men binda hans händer och ben. Inom tio sekunder hade en af saracenerna lindat sin turban från hufvudet och började fängsla den vansinniga varelsen genom att sammanbinda hans händer bakom ryggen. Medan detta arbete utfördes, röt Abubeker:

»Du hund! Du usle bekännare af Isa Ben Mariam*, du skurk, du hvitmenade grift, nu ändtligen är du i mitt våld. Försök nu, om du kan, att gå i vägen för mina planer.... Du skall försmäkta af hunger och törst, du hedning. Och jag skall njuta af att åskåda, huru du dör hungersdöden. Och må all verldens orenlighet utösas öfver din och alla dina fäders grafvar!»

Den vansinnige svarade icke.

»Hvad försiggår här?» ljöd i detta ögonblick en manlig stämma invid den grupp, som vi beskrifvit.

»En niding mördar en hederlig man, en affälling från fädrens tro lägger i bojor en menniska, som vill gifva sitt hjertblod till kristendomens försvar», yttrade nu den vansinnige, medan pullanen Abubeker och hans saracenska slafvar rusade upp i förskräckelse. Sannolikt trodde de sig vara omringade af en hel skara kristna fiender, ty de tycktes i början vara benägna för att fly så snabbt, som deras egna fötter förmådde föra dem bort från skådeplatsen. Men då de snart sågo, att de hade att göra med endast en enda motståndare, lugnade de sig, ehuru deras förskrämda blickar vittnade om, att de ansågo äfven denne ensamme riddare vara en fruktansvärd fiende.

---

* Jesus, Marias son.

»Vi hafva fångat en vansinnig menniska», sade Abubeker på det tungomål, som kallades *lingua franca* och som alltid begagnades vid samtal och öfverläggningar mellan korsets riddare och Saladin eller hans undersåter, »och ämna icke göra honom någon skada. Vår enda afsigt är att sätta honom ur stånd att skada sig sjelf och andra. Jag hoppas, att du, krigiske nazarén, icke försöker hindra detta vårt lofliga förehafvande.»

»Du ljuger, skurk», utlät sig den man, som kallats vansinnig. »Du är min dödsfiende och vill mörda mig.»

Pullanen mumlade på arabiskt tungomål:

»Det är bättre att döda honom, än att möjligen genom denne nazaréns ingripande i saken se honom befriad. Yezed, hugg ihjel honom med din sabel! Men fort!»

Yezed, en storväxt saracen, som tycktes vara egare till en ofantlig kroppsstyrka, höjde sin sabel och rusade fram för att fullgöra den gifna befallningen.

Men innan han hade hunnit fullborda sitt uppsåt, sträckte den kristne riddaren, som förstod arabiska och derför var beredd, ut sin lans, gaf hästen sporrarna och i nästa ögonblick hade riddarens lans genomborrat saracenens kropp, som tung och liflös föll ned på sanden.

Abubeker rasade och ropade till sina karlar:

»Hundar! . . . Skälmar! . . . Svin! . . . Män, på hvilkas grafvar all orenlighet må samlas! . . . Djur! . . . Kunnen I se eder vän och kamrat dödas utan att hjelpa honom? . . . Framåt!»

Sjelf rusade han, när han sagt detta, med draget svärd mot riddaren, och de tre qvarlefvande saracenerna handlade på samma sätt. Men riddaren satt lugn på sin gångare, fattade svärdet i högra handen, sedan han till den venstra öfverflyttat lansen, och mottog de rasande

hedningarnes ursinniga anfall så som det anstod en riddare utan fruktan och utan tadel.

Den kristne riddarens första hugg dräpte en af saracenerna. Men denna olycka nedslog icke hvarken de andras eller pullanens mod. De anföllo blott så mycket mera ursinnigt, emedan de nu hade två kamrater att hämnas i stället för en. Det såg mörkt ut för riddaren, ty hans fiender voro så viga och rörliga, att han måste oaflåtligen svänga sitt svärd åt alla sidor för att skydda sig. Visserligen träffades han af mer än ett sabelhugg, men hans stålpansar afvärjde faran, och om han icke hade behöft frukta för, att saracenernas sablar skulle träffa hans hufvud, hade han icke alls lupit någon fara. Men för att mindre besväras af den tryckande hettan hade han aftagit hjelmen och hufvudet var mot solstrålarna och nu mot saracenernas hvassa kroksablar skyddadt endast af en lätt mössa af hvitt bomullstyg.

Slutligen ansattes han så hårdt af sina fiender, att han fann nödigt stryka hästen några steg tillbaka. Och på samma gång förflyttade han svärdet till venstra och lansen till högra handen. Nu rände hästen fram mot fienderna, innan de hunno besinna den fara, de lupo, och riddarens lans borrade sig med spetsen in i pullanen Abubekers öga, trängde in i hjernan och dödade honom ögonblickligen.

De två qvarlefvande saracenerna grepos af fasa, när deras anförare och höfding föll. De ilade med snabba steg bort till sina hästar, kastade sig upp och skyndade med pilens hastighet bort öfver öknens hvitgula sandyta. Snart voro de försvunna vid horisonten.

Den kristne riddaren steg af hästen och befriade med hast den förment vansinnige från hans band. Mannen reste

sig upp och tackade i de mest höfviska ordalag riddaren för hans tappra bistånd i denna dödsnöd.

»Hvem är du, besynnerliga menniska?» frågade riddaren. »Din gestalt är nästan ett djurs, men ditt tal förråder, att du befinner dig på höjden af vår tids bildning och upplysning.»

»Jag är en kristen, liksom du, och om jag bortlade min förklädnad, skulle få män kunna mäta sig med mig i skönhet», svarade mannen. »Det är allt hvad jag kan säga dig om min person, enär min tunga bindes af ett löfte. Emellertid kan jag berätta, i hvilket förhållande jag står till den olycklige man, som nu ligger här vid våra fötter stel och liflös. Han var en gång min vän, men han bedrog mig, och sedan han med våld och list beröfvat mig det dyrbaraste jag egde — henne, som skulle blifvit min brud —, har han traktat efter mitt lif. Jag blef nödsakad att fly till denna ödemark och dölja mig under denna rysliga förklädnad. För att undgå de kringströfvande saracenernas mordvapen, började jag låtsa mig vara svagsint, ty alla saraceener betrakta vansinniga menniskor såsom helgon och bevisa dem vördnad. Jag har tillbringat tre år i denna ödemark utan att blifva ofredad af någon, och först i dag hade det lyckats min dödsfiende att finna mig. Om icke du hade kommit, skulle denna dagen hafva blifvit min sista, och jag hade redan tagit farväl af lifvit, när du anlände på din ståtliga häst. Du skall icke blifva obelönad.»

»Mitt goda samvetes vittnesbörd är belöning nog», sade riddaren med värdighet.

Den hemlighetsfulle mannen antingen hörde icke dessa ord eller också låtsade han icke höra dem. Han trädde fram till sin fiendes lik, blickade länge och uppmärksamt

på hans af dödsqvalen förvridna och af blod nesölade ansigte samt yttrade med mild och vemodig stämma:

»Mycket ondt gjorde du mig, medan du lefde, men må du hvila i frid! Och måtte Gud förlåta dig lika fullt och lika oförbehållsamt som jag tillgifver dig!... Men nu, o främling, måste du hjelpa mig att gräfva hans graf, ty ehuru han var min dödsfiende, vill jag icke att roffoglarne skola sönderslita och uppäta hans kroppshydda.»

Riddaren betraktade med förvåning denne man, som såg så eländig ut och talade så ädelt.

Snart hade de två männen uppkastat en graf, hvari de nedlade Abubekers lik, sedan de insvept det i en turban. Ökensanden kastades öfver liket. Den hemlighetsfulle sammanknäppte händerna och bad en tyst bön. Under den tid bönen räckte, stod riddaren tyst och stilla. Hans förundran var stor och han visste icke, hvad han skulle tro om den underliga menniskan.

Men när den förment vansinnige hade slutat sin bön, vände han sig raskt om och sporde på lingua franca:

»Hvad heter du?... Och hvem är du?... Är du icke den man, som ensam kommit från fjerran beläget land för att bidraga till korsets seger öfver halfmånen? Är du icke den svenske hjelten, som ensam kämpade mot tjugo saracener i slaget vid Cothrob och nedgjorde dem alla? Heter du icke Gustaf Törne? Och har du icke svurit att, om Gud vill, försöka eröfra den heliga grafven från muselmännen eller dö?»

»Allt hvad du säger är sanning. Jag stred med en smula framgång vid Cothrobs sandåsar. Jag heter Gustaf Törne. Jag har svurit att egna alla mina krafter åt det heliga korsets tjenst under fyra år, af hvilka ett redan är förflutet. Men huru kan du känna mig?... Vi hafva in-

till denna dag aldrig mött hvarandra. Åtminstone kan jag icke erinra mig . . .»

»Jag vet allt — allt utan undantag. Jag är det klara glas, genom hvilket allvetenheten blickar in i timligheten. Jag är den strålbrytande lins, som på jorden återkastar allt det himmelska sken, hvilket kommer ofvanifrån. Sjelf är jag en mask i stoftet, en usel syndare, ja, den uslaste bland alla syndare på jordens hela vida yta. Men genom Gud är jag allt. För mig är ingenting fördoldt. Jag såg dig i grottan vid Zohauk — jag skådade dig vid Cothrob, jag varseblef dig vid den grönskande elfven, då du gaf din käraste löftet om en evig trohet.»

Riddaren bleknade. Uppenbarligen började han å nyo föreställa sig, att han befann sig i sällskap med en vansinnig menniska. Eller kanske — ty tiden var öfvermättad af vidskepelse — ansåg han den hemlighetsfulla menniskan vara en trollkarl.

»Följ mig!» utropade nu den trasige mannen och började sjelf med stora steg skynda fram öfver den liflösa slätten i riktning mot en samling af stora, skrofliga klippor, hvilka reste sig mot himlen på några bösshålls afstånd från platsen.

Riddaren besteg sin otålige gångare och följde efter den snabbt framlöpande besynnerlige mannen.

När de hunno fram till klipporna — och det inträffade ganska snart, ty den trasiga gestalten framilade så snabbt, att riddarens tungt lastade häst knappt förmådde följa honom — inträdde den vansinnige i en grotta, hvars öppning dock var så liten och smal, att riddaren icke kunde ens tänka på att komma in till häst. Han var derför nödsakad att sitta af och binda hästen vid ingången.

Grottan var icke stor. Ingen menniskohand hade någonsin bearbetat dess väggar eller tak. En stenbänk vid ena sidan och en usel bädd af torra ökenväxter — ett breviarium, d. v. s. en bönbok liggande på stenbänken, och en groft skulpterad bild af »den heliga jungfrun», stående på en afsats i grottans klippvägg — se der alla de föremål, som funnos i denna mer än torftiga bostad!

»Jag har lofvat dig en belöning», yttrade eremiten, »och du skall få den. Jag hoppas, att du skall blifva nöjd.»

Riddaren tyckte sannolikt, att en belöning, gifven af en till utseendet så fattig och eländig stackare, icke kunde besitta något värde. Han sade, att han icke ville mottaga något.

»När du får se min gåfva och mottagit underrättelse om dess fördolda egenskaper, då först må du afgöra, om du vill mottaga den eller icke. En menniska bör tänka, förrän hon talar.»

Eremiten räckte ned sin hand i en fördjupning bakom en utskjutande klippspets och framhemtade två föremål, vid hvilkas åsyn riddaren Gustaf Törne icke förmådde återhålla ett utrop af förtjusning.

Det var två stridshandskar af jern eller stål. Båda voro blanka och glimrade till och med i det svaga ljuset af den skymning, som herskade derinne i grottan. Riddaren grep den ena och fann den vara underbart väl arbetad. Jernskenorna voro till längd och bredd så väl afpassade och så väl sammanlänkade med hvarandra, att riddaren, då han tog handsken på handen, kunde röra sina fingrar lika lätt, som om de varit betäckta af endast

en tunn silkesvante. Riddaren uttryckte oförställdt sin förtjusning, tog båda handskarna med sig utanför grottan och beskådade dem i solens sken. Båda voro lika och Gustaf Törne stod länge fördjupad i betraktandet af dessa dyrbarheter, hvilkas konstvärde i hans ögon ytterligare förhöjdes genom det krigiska ändamål, hvartill de voro afsedda.

Plötsligt väcktes han ur sina betraktelser genom eremitens framträdande ur grottan.

»Hvem har förfärdigat dessa underbart vackra klenoder?» frågade riddaren, när han varseblef sin värd.

»De äro förfärdigade af Italiens mest ryktbare vapensmed, hvilken är min frände, ty äfven jag är född under Italiens sköna himmel. Du beundrar dessa jernhandskar? Icke sant? Jag visste, att du måste beundra dem. Ingen menniska har sett dem utan att lofprisa deras mästare. Du nekar icke att taga emot dem såsom en gåfva från mig — en gärd af tacksamhet för den stora välgerning, som du i dag bevisat mig? Nåväl — om du kände den underbara kraft, som är innesluten i dessa jernhandskar, skulle du gifva allt hvad du eger för att förvärfva dem till din egendom. Furstar och konungar hafva erbjudit mig stora gåfvor för att erhålla dem. Men jag har motstått alla deras frestelser. Du, o främling, är en korsets riddare och du har frälst mitt lif. Tag emot dem såsom en vängåfva, en gärd af tacksamhet och vänskap!»

»Du talar om en hemlig kraft . . .?» sade riddaren.

»Ja, dessa jernhandskar äro i hög grad underbara. En arabisk trollkarl, hvilken jag under mina vandringar lärde känna, har åt dem meddelat all trolldomens hemliga kraft. Den som eger dem och bär dem på händerna lyckas i alla sina företag, är skyddad mot hvarje lifsfara,

kan icke drabbas af något ondt. Älskar han, så vinner han ovilkorligen genkärlek. Hatar han, så drabbas hans fiender af någon ohjelplig olycka. Behöfver han penningar, strax får han dem. Ingen mensklig sak är så hög, att han icke kan våga önska sig den, och om han önskar den, vinner han den också. Han kan blifva konung, kejsare, härförare och segerherre. Han kan uppstiga till de allra högsta värdigheterna inom staten eller kyrkan, hvilketdera han behagar.»

»I sanning underbart!» inföll riddaren. »Men om nu dessa handskar besitta en sådan underbar kraft, hvarför har då icke du sjelf begagnat dig af deras kraft för att tillintetgöra denne din dödsfiende, som nyss föll för min lans?»

»O främling!» utropade eremiten med en smärta, som gick korsriddaren till hjertat. »Du vidrör det mest smärtsamma såret i min själ... Jag har icke kunnat begagna dem, emedan jag syndat så djupt och så mycket. Ty det må du veta, att vilkoret för dessa handskars underbara verkningar är, att deras egare aldrig gör sig skyldig till någon mened.... Ve mig, eländige syndare! Jag är icke värdig att begagna dem.... Tag dem och far i frid! Låt mig här i denna ensamhet göra bot för mina synder. Bekymra dig icke om mig. Tag handskarna, res och bed för min fattiga själ. Detta är det enda, som jag af dig har att fordra.»

Sedan eremiten yttrat dessa ord, gick han in i sin grotta, der korsriddaren en stund senare fann honom liggande framstupa på den usla bädden med ansigtet djupt nedborradt bland de torra ökenväxter, hvaraf bädden bestod. Den svenske korsriddaren tackade honom hjertligt för den dyrbara gåfvan, omfamnade honom och sade ho-

nom farväl, hvarefter Gustaf Törne besteg sin gångare och lemnade platsen.

Underbara äro de sägner, som omtalas rörande dessa jernhandskars hemlighetsfulla kraft. Riddare Törnes efterkommande hade gömt dem såsom familjens mest dyrbara skatt, och de hade mer än tusen gånger bevisat, att den gamle eremiten vid Döda Hafvets ödsliga strand icke hade öfverdrifvit deras värde.

»Och nu», så afslutade fru Margreta Törne sin inför Nils Wetterstjerna afgifna berättelse, »nu vill jag skänka dig dessa jernhandskar, hvilka min aflidne käre man bevarade såsom de mest dyrbara klenoderna i hans hus. Tag dem, käre systerson! Må deras underbara kraft skydda och bevara dig på din farliga bana! Men må du aldrig förgäta, att vilkoret för deras välsignelsebringande inverkan på din lefnad är, att du aldrig besudlar din fattiga själ med någon mened.»

VI.

»Detta oordentliga uppträde försiggick icke utan ett ganska bullersamt oväsen. . . .»

Walter Scott.

Arvid Bredström och hans hejdukar hade på sin plats nedanför fru Margreta Törnes fönster åhört den ädla damens underbara berättelse. Deras intresse hade, liksom Nils Wetterstjernas derinne, stegrats för hvarje ögonblick, och när den gamla damen tystnade, hade Arvid Bredström redan *svurit vid sin själ, att han innan midnatt skulle vara i besittning af dessa underbara klenoder.* Naturligtvis steg-

rades hans förhoppningar om framtida höghet, rikedom och ära, i samma mån berättelsen närmade sig slutet. Ingen menniska kan fullt inse hvad en sådan inbunden själ som Arvid Bredströms kan utfundera. Men jag tror mig icke vara långt borta från sanningen, då jag säger, att han, innan fru Margreta hunnit sluta, var fullt och fast öfvertygad om, att han och ingen annan skulle blifva Carl XII:s efterträdare på svenska tronen. Huruvida han sedermera skulle med jernhandskarnas tillhjelp afsätta alla konungar, kejsare, erkebiskopar och påfvar i verlden och sätta på sitt ulliga hufvud alla i denna verlden befintliga kronor och tiarer — det visste han ännu icke riktigt, men nog föresväfvade en dylik vansinnig framtidsdröm hans inskränkta själ.

»Bistån mig nu ärligt, karlar», sade han till sina följeslagare, »så skall jag belöna eder icke allenast på det sätt, som är mellan oss öfverenskommet, utan ofantligt mycket mera. Jag skall göra eder alla fyra till konungar i hvar sitt rike och öfverhopa eder med nådebevisningar af alla slag.»

Man behagade här märka, att Arvid Bredström redan ansåg sig vara säker om herradömet öfver hela verlden. Det är ingen småsak att bortgifva konungakronor såsom dricks pengar åt sina hejdukar. Verlden har icke att på sina krönikors blad anteckna mer än en enda herskare, som i sitt storhetsvansinne haft en dylik tanke. Man måste vara mångdubbel kejsare, kung och påfve för att kunna lefva på en så storartad fot. Arvid Bredström hade med ett enda jättesteg hoppat öfver den kejserliga, men numera i hans ögon kälkborgerliga vanan att gifva kråsnålar och snusdosor till dricks penningar åt förnämt folk. Nej, för honom dugde ingenting annat än kungariken och

furstedömen, och han tyckte sig redan i sin byxsäck bära ett par pungar fulla med dylika små presenter.

»Naturligtvis följa vi ers höga nåd i lif och död», brummade karlarne, i det att hvar och en af dem för sig tänkte, att de nog, när afgörandets stund komme, skulle bemägtiga sig och för egen del behålla dessa underbara klenoder, som skulle förvandla deras trasiga stafkarlsrockar till prunkande hermelinsmantlar och deras slokiga hattar till lysande kejsarekronor, deras elände till strålande herlighet.

Det led framåt natten. Nils Wetterstjerna dröjde ännu alltjemt qvar derinne hos sin gamla frände. Utanför fönstret stodo hans fiender troget qvar, fastän de darade af köld i den bistra Novembernatten. Emellanåt gjorde de, en eller två i sänder, en liten promenad uppåt gatan för att värma sina förfrusna fötter, under det att de öfriga stodo som bronsstatyer utanför fönstret i ändamål att bevaka allas intressen. Den kalla Novembervinden stormade fram mellan husraderna, kom de i jernlänkar hängande lyktorna att svänga och gnissla, ref ned en taksten här, en skylt der och anställde emellanåt stor förödelse. Och de utanför Törneska huset posterade bofvarnes lidanden och förargelse minskades icke, när de märkte, att fru Margreta lät framduka en riklig måltid, hvilken hon tillsammans med sin brorson förtärde och detta med en långsamhet och tidsutdrägt, som voro på väg att göra Arvid Bredström ursinnig och hans hejdukar galna. Sjelfva kände de hungerns qval, och det är alldeles visst och säkert, att det var endast utsigten att vinna några dussin kejsare- och konungakronor, som förhindrade dessa sällar att lemna platsen och med skyndsamma steg ila hem till sina eländiga hålor för att »få sig en bit mellan tänderna».

Det led fram mot midnatten.

Klockan fattades endast några minuter i half tolf när Nils Wetterstjernas fiender omsider märkte, att Nils tog afsked af sin moster och var på väg att lemna hennes bostad.

Ändtligen trädde han ut genom porten.

Men i detta ögonblick befunno hans fiender sig icke utanför fönstret, utan stodo dolda bakom utsprång och pelare eller portar, hvilka tillhörde de närliggande boningshusen. Lyktan sken så sömnigt, som om den längtat efter sotdöden. Hela den lilla Kindstugatan hvilade i mörker.

Nils Wetterstjerna bar de underbara handskarna på sina händer. Visserligen kunde de ännu icke fullkomligt utvecklade händerna icke fylla de stora, för jättelika korsfarare afsedda handskarna, men de voro dock icke större, än att den präktige gossen kunde begagna dem.

Han gick några steg framåt gatan och kände sig så lycklig och stolt i vissheten, att den goda gamla mosterns dyrbara gåfva skulle tillförsäkra honom eganderätten till den fagra Ebba Stålhjelm, som han älskade med hela sin unga själs rikedom och värme.

Nu framrusade emellertid de i försåt liggande skurkarne och öfverföllo honom med hugg och slag. Det är *kanske* icke så otroligt, att han skulle hafva blifvit dödad på fläcken, om icke hans lif hade varit skyddadt af den egensinnige eremitens vid Döda Hafvet gåfva till den länge sedan döde, begrafne och multnade Gustaf Törne.

Men huru underbart!... Nils bar hvarken pansar eller brynja, och likväl beto huggen icke på honom. Han var osårbar. Han var oöfvervinnerlig.

Och nu drog han sitt svärd och svingade det med den af talismanen betäckta handen så kraftigt och med sådan

framgång, att hans ursinniga fiender måste draga sig tillbaka. Två af karlarne voro sårade. Arvid sjelf hade dock icke ännu förlorat något blod.

När Nils Wetterstjerna såg fienderna draga sig undan för hans väldiga hugg, ansåg han till en början klokast att försöka skynda från platsen. Och han tog verkligen några steg, några långa och jättelika steg framåt gatan. Men då sjönk först hans ena fot och derefter nästan hela hans person ned i en af de otaliga fördjupningarna i den nästan obanade vägen.

Knappt sågo fienderna honom ligga, innan de rusade fram ur sina gömställen och började hamra på honom med sina sablar. Flera hugg utdelades, men icke ett enda sårade honom. Var det de gamla stridshandskarna, som genom någon hemlighetsfull och underbar kraft skyddade hans unga lif? Jag hvarken vill eller kan försäkra detta. Men hvad jag vet och kan med gamla, gulnade manuskript från den tiden bevisa, det är, att alla de fem ursinniga bofvarnes hugg icke genomträngde hans tunna rock af hemväfdt ylletyg. Hans moder hade både väft tyget och sytt rocken. Kanske var det hennes kärleksfulla, i tyget inväfda och i drägten insydda tankar, som afvärjde från honom all skada. Jag vill endast säga, att »det finnes mellan himmel och jord mycket, som den aldra visaste menniska icke kan begripa».

Snart var emellertid Nils Wetterstjerna uppe igen.

Och nu svingade han sitt svärd med en kraft, som i anseende till svärdets längd och tyngd samt i förhållande till hans ungdom och späda gestalt syntes verkligen underbar. En af bofvarne erhöll banesåret. Alla de andra sårades betänkligt och sjelfva den fege Arvid Bredström, som aldrig vågade sig långt fram i striden, erhöll

ett hugg öfver venstra armen, hvilket helt och hållet förlamade denna lem samt föranledde honom att draga sig tillbaka ur striden och söka ett skydd bakom en närbelägen mur, framför hvilken låg ett väldigt upplag af kullerstenar.

Af de fem bofvarne hade nu en blifvit dräpt, en annan var dödligt sårad. Den tredje var mera lindrigt sårad, men likväl urståndsatt att med någon kraft eller framgång fortsätta striden, enär hans sår befann sig på högra armen, hvars hand skulle svingat svärdet. Det återstod alltså endast en enda. Denne hade kastat sin långa, svarta kappa på marken och anföll nu med ursinne den segerrike Nils Wetterstjerna. Det var en tapper karl och han stred med en berömvärd sinnesnärvaro och tapperhet. Hans hugg föllo tunga. Men det oaktadt kunde han icke tillfoga Nils Wetterstjerna någon skada. På den ädle ynglingens kropp beto inga hugg. Men det svärd, som Nils sjelf svängde, hade en fruktansvärd kraft och en fruktansvärd verkan. Striden pågick under femton minuter. Nu slog klockan tolf i ett af kyrktornen och, liksom ett eko, besvarades dessa tolf slag af lika många från de andra tornen.

Midnatten var inne, men ännu hade icke Arvid Bredström bemägtigat sig de två underbara jernhandskarna. *Han var således en menedare,* ty han hade dyrt svurit, att han skulle *före midnatt* hafva satt sig i besittning af de dyrbara klenoderna.

Den ende, som nu kämpade mot vår berättelses hjelte, hörde nog, huru de tolf slagen klingade, men han hade icke tid att räkna dem, emedan han just under dessa sekunder gjorde ett ursinnigt anfall mot Nils Wetterstjerna. Hans hugg föllo både täta och tunga, men förmådde ej

såra den präktige unge adelsmannens kropp. Han var alldeles oskadad, då han med ett väldigt hugg sträckte sin ursinnige fiende till marken. Nils Wetterstjerna tycktes hafva endast genom den hemlighetsfulla, uti korsriddarens jernhandskar fördolda kraften undgått denna lifsfara.

Men bakom muren vid stenröset stod ännu en fiende och — sanningen att säga — den aldra mest hätske af dem alla. Hvad som i ett sådant ögonblick rörde sig i en så usel själ som Arvid Bredströms, det är icke möjligt för menskligt skarpsinne att uttänka, ty man måste vara lika usel som Arvid sjelf var, om man skulle kunna fatta hans tankegång eller följa hans känslor på deras irrgångar genom en sådan själs alla mörka gömslen. Säkert är emellertid, att Arvid Bredström föll i förtviflan, när han såg, att både Nils och de underbara handskarna voro på väg att undgå honom och att alla hans planer skulle stranda, hans förhoppningar om en oförtjent framgång lida skeppsbrott. Nåväl — hans sinne greps af förtviflan och han rusade blindt fram, störtade sig öfver Nils Wetterstjerna utan besinning, måttade ett hugg och såg och kände, att hugget träffade — men likväl stod den hatade ynglingen upprätt. Det sista hugget i denna strid hade haft lika liten framgång som de förra. Nils Wetterstjerna var oskadad.

Arvid var, såsom läsaren nogsamt funnit, icke någon ädel personlighet. Visserligen kunde han möjligen hafva en eller annan god eller, kanske rättare sagdt, mindre elak sida, men han bäfvade icke för något brott. Den halft multnade handskrift, ur hvilken jag hemtar stoffet till denna berättelse, säger, att Arvid helt visst skulle hafva mördat sin egen far eller mor, om dessa svaga själar hade vågat motsäga honom eller motsätta sig hans planer. Jag vill

icke underskrifva ett så hårdt omdöme, enär jag alltid funnit, att något litet godt städse är i menniskonaturen sammanblandadt med det myckna onda.

Då den sömnige, men nu af vinstbegäret upplifvade ynglingen märkte, att intet hugg bet på hans motståndare, ansåg han sig icke förnedrad af att plötsligt rusa fram och med sina båda händer fatta ett säkert tag kring den jernhandske, som betäckte Nils Wetterstjernas venstra hand. Jag har redan förut omförmält, att jernhandskarna voro för stora till Nils Wetterstjernas ännu icke utvecklade händer. Det var lätt för länsmanssonen att draga handsken af Wetterstjernas hand och tillegna sig den.

I nästa ögonblick och innan Nils kunde förhindra det, hade Arvid Bredström med sitt dyrbara byte tillryggalagt hela den lilla gatan, vek af omkring hörnet och ilade med snabba och bevingade steg längs efter Svartmangatan. När Nils Wetterstjerna ändtligen hade hunnit sansa sig och börjat skynda efter tjufven, var denne försvunnen ur hans synkrets. Nils måste med sorg i hjertat begifva sig hem till sin boning.

Men hämnden vakade. Och när vakar icke hämnden öfver menniskors onda gerningar?

Arvid Bredström hade, genom att vika omkring hörnen, hunnit ned till Tyska Prestgatan, då han mötte en kringströfvande patrull af stadssoldater, som hört oväsendet. Dessa grepo honom och förde honom till sin kasern. Alla hans protester voro fruktlösa. Förgäfves åberopade han sig derpå, att han var son till en kronans högt ombetrodde länsman.

»Du skall blifva rekryt och gå ut i kriget för att hjelpa vår nådige kung att slå ihjel ryssar, polackar, dan-

skar och turkar», förklarade korporalen, som höll den hedervärde länsmanssonen fast vid rockkragen.

När hans sak följande eftermiddag förekom inför kongliga utskrifningskommissionen, hade fru Margreta Törne redan vidtalat ordföranden i denna kommission. Arvid Bredströms invändningar voro absolut fruktlösa. Han blef inskrifven i rullorna, internerad på samma kasern som Nils Wetterstjerna och skulle på samma fartyg öfverföras till krigsskådeplatsen.

Den i sina ljufva förhoppningar om kejsarekronor och annan dylik prakt bedragne ynglingen rasade som en ursinnig, svor ve och förbannelse öfver både tron och korporalsäte och undrade inom sig, hvarför icke den ena handsken, som han genom tjufnad förskaffat sig, kunde skydda hans person mot så grofva förolämpningar.

Den uslingen hade förgätit, att han begått mened och att jernhandskarnas underbara kraft och välsignelse förintades genom en så himmelsskriande förbrytelse.

JERNHANDSKEN.

FÖRSTA DELEN.

»O Himla Kung, som all ting lagat,
Stå Carol bij i detta år!
Du har hans fiender förjagat:
Hjälp han ännu den nåden får!»

Karl XII:s kammartjenare I. D. Hultman uti Inledningen till hans Dagbok.

FÖRSTA KAPITLET.

En vigtig öfverläggning.

I det nuvarande regeringsdistriktet Merseburg i Sachsen ligga åtskilliga orter, som äro äfven för oss svenskar kända genom historien om våra fäders fejder. Der ligger Lützen, på hvars fält Gustaf II Adolf stupade i striden för kristendom och den religiösa frihetens sak. Der finner den resande de från reformationstiden bekanta städerna Halle, Wittenberg, Eisleben, Mühlberg o. s. v. Och slutligen finna vi här några historiskt märkvärdiga byar, t. ex. Rossbach, der man slogs 1757, Auerstädt med sitt fältslag år 1806 och — sist, men icke minst vigtig — byn Alt-Ranstadt, hvars största märkvärdighet äro de få, ännu qvarvarande minnena efter Carl XII:s vinterläger derstädes år 1706.

Trakten är bergig och slätterna äro hvarken många eller vidsträckta. Byarna ligga inbäddade mellan kullarna, på hvilka frodiga vingårdar, fruktbara sädesfält och inbjudande små skogsdungar trifvas. Här och der framskymtar spiran af ett gammalt tempel, omgifvet af lummiga trädkronor.

År 1706 den 11 September intågade Carl XII i Alt-Ranstadt eller, såsom det på den tiden och långt senare skrefs och uttalådes, Altranstädt. Det var en stån, ett larm, ett buller, som alldeles öfverraskade den eljest tysta och fredliga byns invånare, hvilka öfvergåfvo sina vingårdar, hampfält, rapsodlingar och senapsgårdar för att rusa hem till byn, så snart krigstrumpeternas och trummornas ljud nådde deras öron.

På en höjd icke långt från byn låg ett gammalt adligt slott. Hultman, konungens bekante kammartjenare, påyrkade, att hans majestät skulle taga sin boning i slottet, men han sade sig icke vilja oroa dess egare, utan gerna hålla till godo med ett sämre qvarter.

Det var en ståtlig här, som den dagen tågade in i Alt-Ranstadt och förlade sig i vinterläger i denna då för tiden ganska stora by samt i dess omgifningar. I spetsen tågade Uplands regemente med chefen Carl Gustaf Stjernhök och hans stab, bland hvars medlemmar sågos öfverstelöjtnanten Aron Fredrik von Post, majoren Carl Gustaf Anrep, som sedermera föll vid Pultava för sin kung och sitt fosterland, regementspastorn Olof Holm m. fl. Sedan kom lifkompaniet, 108 man starkt, beledsagadt af sin kapten Mårten Appelbom, som likaledes blef liggande qvar på slagfältet vid Pultava. Derefter följde Bälings kompani under kapten Erik Kålborg, hvilken sedermera dog i fångenskap hos ryssarna. Lagunda kompani, Hundra härads kompani, Sigtuna kompani följde efter och slutligen Rasbo kompani, som redan blifvit decimeradt och bestod af endast omkring 60 man. Hela regementet var ett brödraskap af hjeltar, brunstekta af solen, starka, väl väpnade och morska »i synen».

Alt-Ranstadts beskedliga invånare stodo der med ga-

pande munnar och sammanknäppta händer. Uppenbarligen hade de något slags föreställning om, att dessa hjälteskaror voro budbärare för yttersta dagens omedelbara ankomst och att krigstrumpeterna voro hvarken mera eller mindre än de basuner, som utlofvats till höjandet af domedagens högtidlighet. En och annan af de med svagare nerver behäftade qvinnorna svimmade, så snart deras blick mötte ett ljungande ögonkast från en af de morske hjeltarne. I synnerhet var det de skramlande sablarna, som väckte förfäran i mera än hundrafemtio enfaldiga och välmenande hjertan.

Efter Uplands regemente följde konungen sjelf, sittande till häst och omgifven af sina förnämste generaler och krigsöfverstar. Hans skägglösa ansigte bar intet spår af en trötthet, som mycket lätt kunnat förklaras efter alla de strapatser, lidanden och umbäranden, som han underkastat sig med samma beredvillighet och i lika hög grad som någon af gemene man. När soldaten satt och »smorde sitt kås» med fläsk ock bröd, hade kungen sjelf ofta nog endast en hård och stundom möglig brödkant att gnaga på. Aldrig, hvarken förr eller senare, har en suverän konung underkastat sig sådana försakelser. Men det var hans djupt rotade och grundade religiositet och hans orubbliga tro på ett åt honom af Allfader deruppe gifvet uppdrag, som gaf honom mod och förlänade honom kraft att lida allt och försaka allt för vinnandet af de mål, som *han ansåg* skola lända till Guds ovanskliga ära. Ingen historieskrifvare har vågat förneka, att Carl XII alltjemt trodde sig handla på ett alldeles särskildt uppdrag af försynen.

Bakom konungen följde de öfriga regementena, alla befinnande sig i mönstergildt skick, äfven om man kunde märka, att många kompanier (ordet skrefs på den tiden

egentligen compagnier) hade blifvit i fråga om antalet af manskapet och befälet starkt åderlåtna under de ständiga strider, hvari de haft den odödliga äran att få deltaga under hjeltekonungens ledning.

Sedan hären samlats i och omkring den lilla, förr så fredliga byn Alt-Ranstadt, började regementsqvartermästarne under ledning af generalerna att ordna vinterlägret. En del af manskapet förlades i den kringliggande nejden, emedan byns bostäder upptogos af konungen, de förnämste officerarne och liftrupperna.

Konungens kammartjenare, I. D. Hultman, fjeskade och sprang hit och dit. Han mumlade och brummade mycket öfver majestätets envishet att icke vilja fördrifva adelsmannen ur hans slott och sjelf der taga sin bostad, ty han tyckte, att den åt konnngen anslagna bostaden hvarken var fin eller beqväm nog åt århundradets förnämste hjelte. Och detta gaf den välmenande, ehuru kanske något enfaldige mannen anledning att springa från hus till hus i hela byn, taga en beqväm stol här, ett gammalt väggur med qvicksilfverförgiftad tafla der o. s. v. Slutligen gaf han sig i sällskap med fyra af honom till ändamålet af kapten Nils Grek vid Lagunda kompani begärda och emottagna skäggiga bussar in i den väl tillstängda prestgården. Den darrande själasörjaren vågade icke tänka på att göra något motstånd. Han knäböjde i en vrå och bad till Gud, medan Hultman för konungens räkning utan konungens medgifvande plundrade det enkla och trefliga herdetjället. En pall, en länstol, en soffa, några sängbolstrar och dynor, två bord, ett mindre skåp samt några köksredskap och tallrikar utgjorde rofvet. Husets qvinliga befolkning hade stängt sig inne och herr I. D. Hultman ansåg sig icke böra störa dem. När det gälde konungen,

som han dyrkade, kunde Hultman begå rätt fula streck för att betjena majestätet. Men för öfrigt var han, enligt den tidens begrepp, en gentleman och en ganska fin sådan ända ut i de aldra yttersta fingerspetsarna.

Enligt Hultmans dagbok reste konungen samma dag in till Leipzig, hvarifrån han återkom sent på aftonen, då han gaf audiens åt de af konung August till honom skickade sachsiske herrarne Pfingsten och Imhof, hvilka skulle underhandla om fred och förlikning mellan de båda konungarna. Redan den 1 September hade de sammanträffat med Carl XII i Bischofswerda och der inledt underhandlingarna. Nu hade de följt efter honom till Alt-Ranstadt och underhandlingarna hade redan fortskridit så långt, att man väntade fredens afslutande under någon af de närmaste dagarna.

Visserligen höll Carl XII en ganska sträng krigstukt, men detta hindrade icke, att byn Alt-Ranstadt och hela nejden under denna dag och hela påföljande natt genljöd af skrål och buller. De bistra bussarne gladde sig öfver lyckan att hafva kommit i vinterqvarter uti en välsignadt rik trakt. Denna glädje måste naturligtvis firas på något sätt och mångenstädes var ordningen föga berömvärd. Här och der hördes skära qvinnoskrik, som bevisade, att knektar också äro menniskor, äfven om de stå under en qvinnohatande konungs banér.

Ställningar och förhållanden under denna vilda tid skildras naturtroget af kammartjenaren Hultman i följande vers, som återfinnes i hans högstämda inledning till Dagboken:

1706. Främsta fält se edra gropar fyllas af de dödas ben.
Uti Grodno alla ropa: foort härut! vi lida meen.
Laquis slott och Sabirs vallar darra måst för Carols hand.
Frid man uti Saxen trallar öfver Påhl, Sax och Swea land

Följande morgon, alltså, den 12 Septemter 1706, samlades på en af vinrankor betäckt kulle ett litet sällskap. Personerna voro fem till antalet och alla voro unga krigare- och officersämnen. Alla tillhörde, såsom man lätt insåg, Uplands regemente. Den förste var fänriken vid Majorens kompani Nils Flygare, den andre var andre fänriken vid Rasbo kompani Edward Bretholz, den tredje var förste fänriken vid Sigtuna kompani Carl Rahm, den fjerde var regementets auditör Simon Paulin och den femte hette Jean Baltner och var regementets fältskär.

Alle fem voro unga och lifliga personer. Ingen hade ännu öfveskridit sitt tjuguandra år. Vackra voro de visst icke, ty de voro krutstänkta i anletena. Men sådant prydde en af Carl XII:s verldseröfrande bussar, hvilka blifvit vanda vid alla slag af försakelser.

»Jag är hungrig som en varg», kungjorde fänrik Bretholz med en röst, hvars styrka i någon mån motsade hans påstående.

»I dag på morgonen har jag icke ens haft en bit bröd att tugga på», upplyste Baltner, i det han höll armbågen framför sin mage.

»Och jag har icke sett en matbit på tre dygn», försäkrade regementsfältskären, under det att han gnisslade med tänderna, kanske för att inbilla sina tuggverktyg, att de hade någonting att uträtta.

»Vi äro hungriga allesammans, förmodar jag?» frågade den förste talaren, medan hans blick gled fram öfver medbröderna i olyckan.

»Alla!... alla!...» skrek man ifrigt från alla håll.

»För tusan!» sade derefter den försigtigt anlagde Simon Paulin, hvilken, i sin egenskap af ett slags jurist, tänkte på det ansvar, som möjligen kunde enligt krigslagen drabba

dessa hungriga unga män, om någon hörde deras hjertans af hungerns qval frampressade utgjutelser. »Ingen månde väl befinna sig så nära, att han kan höra, hvad vi säga.»

Man anställde en liflig undersökning bland de kringliggande vinstockarna och hampodlingarna. Fältet befans vara fritt. Intet fientligt öra fans i närheten, och man kunde vara temligen förvissad om, att sjelfva kapten Erik Kålborgs vid Bälings kompani ovanligt långa och rikt utvecklade öron icke kunde höra hvad de unge männen nu, nästan vilda af hungerns qval, hade att säga hvarandra. Det skulle hafva ansetts och behandlats som ett majestätsbrott, om man hört, att de beklagade sig öfver brist på föda.

»Der betar en ko nere på den der ängen», utlät sig fänrik Rahm, sedan man lugnat sig och öfvertygat sig om, att ingen spejare fans i närheten.

»Och fet är hon», inföll Baltner, smackande med tungan, liksom om han redan smakat steken.

»Ack ja, mycket fet och bra!» suckade Simon Paulin, under det att han sammankäppte händerna och andäktigt blickade upp mot himlahvalfvets af ett strålande solsken mättade yta.

»Mine herrar!» sade Nils Flygare. »Låtom oss handla som förståndige män! . . . Hvad? . . . Skjuta eller slagta en sachsisk bondko midt i hela härens åsyn. Det är, lindrigast sagt, ett vanvett.»

»Men våra magar!» invände en af de unge männen.

»Tyst, karl!» . . . Låtom oss gå klokt till väga! Låtom oss vara mycket försigtiga! Min beskedliga mor sade alltid till mig: 'Det är bättre att vara brödlös än rådlös'. Och jag tror att gumman hade rätt.»

»Du har då ett annat förslag, som kan rädda lifvet åt den der 'feta och goda' kon, hvilken vår vän Simon betraktar med sådan hungrig andakt?»

»Ja, visst!»

»Ah, låt höra!» ljöd det från alla sidor.

Fänrik Flygare tog på sig en stolt min och sade till sina värda stallbröder:

»Jag är ibland oss den äldste i tjensten. Icke sant?»

»Jo visst! . . . Men vidare! Hvad har du på hjertat, min vän?»

»Nåväl, mina högtärade herrar, om jag är den äldste i tjensten, så bör jag också vara den mest förnuftige ibland oss fem! . . . Icke sant, mina herrar?»

»Du!» utlät sig en af de hungriga kamraterna. »*Du* skulle vara förståndigare än vi! Du! . . . Ha, ha, ha! . . . Jag vill bara påminna dig om den der söta lilla riddaredottern i Belzig uti Brandenburgs välsignadt fattiga land . . . Du förståndig! . . . Du! . . . Ha, ha, ha!»

»Inga otidigheter, om jag får be!»

»Låt höra dit förslag!» ropades ur tre munnar.

»Nåväl, mina herrar», återtog Flygare. »Den der kon är fet och god, men oåtkomlig, emedan det nu är full dager. Jag ber eder, mina herrar, säga mig, om I sen det lätta blåa rökmoln, som uppstiger ofvanom kullen der borta? . . . Sen I detta moln, mina herrar? Sen I denna blåa rök?

»För böfveln! Vi äro väl icke blinda», utlät sig en af sällskapet med märkbar förtrytelse och en otålighet, som vittnade om magens bedröfliga tillstånd.

»Nåväl, högtärade herrar . . .», började talaren ånyo med pathos.

»Spara dina artigheter, min vän, och låtom oss ändtligen komma till något resultat!»

»Veten I, hvad denna lätta, hvirflande rök betyder?»

»Naturligtvis att man eldar i spisen!»

»Du är ett snille, Jean Baltner», återtog talaren. »Du har alldeles rätt. Man eldar der borta, och om man anser sig behöfva eld, hvad betyder det?»

»Förmodligen att man fryser!»

»Här öfvergafs du af ditt snille, min vän Jean?» utropade fänrik Flygare. »Du är så enfaldig som ett barn. Denna rök, denna bakom backen befintliga eld bevisar, att man der på en spis tillagar någonting att äta. Jag tycker mig känna lukten af vildand eller hare.»

Fänrik Flygare utspärrade näsborrarna och vidöppnade sin mun för att insupa den doft, som han inbillade sig känna. Kanske voro hans luktorganer så utvecklade, att han verkligen kände den.

»Låtom oss gå dit och bedja om en bit mat», föreslog Simon Paulin. »Man skall icke våga neka oss det.»

»Bomber och sabelfästen! . . . Skola vi gå å stad och tigga vår föda!» utbrast fänrik Flygare med hetta. »Aldrig! Heldre vill jag fortfara med min fasta och min hunger, tilldess jag stupar och omkommer af svält.»

»Men då förstår jag icke . . .», mumlade Paulin helt beskedligt, medan han höll båda underarmarna framför magen, i ändamål att genom tryckningen lindra sina hungerqval.

»Jag föreslår», återtog Nils Flygare, »att vi med list eller våld tillegna oss den utan tvifvel läckra måltid, som der borta beredes för en bondes eller landtjunkares grofva mun. Låtom oss gå att proviantera!»

De andra fyra unge männen hade knappt hört detta förslag, innan de rusade å stad i riktning mot den kulle, bakom hvilken den eldstad fans, från hvilken röken uppsteg mot den molnfria himlen.

Men de återkallades snart till medvetande om hvad deras frid tillhörde. Fänrik Flygare utropade:

»Galningar! . . . Narrar! . . . Om I rusen å stad på detta sätt, skola vi väcka uppseende i hela lägret. . . . Narrar! . . . Vanvettingar! För himlens skull hejden eder! . . . Här kommer kungen och ve oss, om han finner oss stadda på provianteringsstråt.»

Kungens namn verkade. De fyra ungersvennerna vände om till kullens krön och riktade sina blickar mot Alt-Ranstadt, hvarifrån kungen borde komma.

Flygare hade sagt rena sanningen.

Från byn närmade sig en kavalkad, i hvars spets redo den unge hjeltekonungen och general Nieroth. Sviten bestod af högre officerare, bland hvilka major Wiedeman, som sedermera stupade vid Pultava, utmärkte sig för sin väldiga kämpagestalt, sina breda axlar, sin ofantliga styrka och sitt rika, väl vårdade helskägg, som i yppiga vågor flöt ned på det jättelika, höghvälfda bröstet. Puls, öfverste vid infanteriet, satt till häst som en husar och delade vid olycksstället Pultava Wiedemans öde. General-löjtnant Lillierot var en liten spenslig och klen man, hvilken uppenbarligen plågades af magkatarr, lungsäckssjukdom o. s. v., men det oaktadt satt han till häst som en hel karl och såg morsk ut. Det var icke hans modiga själs fel, att hans kropp icke förmådde uthärda den ohelsosamma diet, som fördes i Carl XII:s läger. Han var i alla fall en hjelte, hvilken vid Pultava erhöll sår, som kostade honom lifvet.

De fem ungdomsfriska och hungriga vännerna betraktade kavalkaden, som skyndsamt nalkades den plats, der de stodo.

När kungen befann sig midt framför dem, stannade han och naturligtvis var hans svit nödsakad att följa hans höga exempel.

»Hvad gören I här?» yttrade kung Carl, hvars ungdomliga ansigte förgyldes af ett vänligt leende. »Förehafven I en sammansvärjning mot mig och kronan?»

»Ingalunda, ers majestät!» svarade Flygare raskt.

»Men denna afskilda plats för er sammankomst, denna hemlighetsfullhet . . . hvad betyder allt detta?»

»Endast det, att vi äro hungriga som vargar.»

»Hungriga? . . .»

»Vi hafva icke ätit en bit mat sedan tre dagar.»

»Sedan tre dagar!» upprepade majestätet, i det han på talaren fäste en mycket frågande och ganska skarp blick. »I hafven icke ätit på tre dagar?»

»Icke en munsbit, ers majestät!» försäkrade fänrik Flygare.

Konungen började undersöka sin sadelpåse och framhemtade snart derifrån en half kaka groft, ja, mycket groft bröd, hvilket han räckte Flygare, sägande:

»Nåväl, på tre dagar hinner man börja blifva hungrig och börja känna längtan efter mat . . .»

»Ers majestät!» utropade auditören Simon Paulin, »vi började vår hunger för två dagar sedan, men vi hafva icke beklagat oss för någon. För vår hjeltekonung vilja vi gerna fördraga allt, t. o. m. hungersdöden.»

»I ären tappra bussar; jag har sett eder i stridens hvimmel sköta er som dugtiga karlar. Derför lemnar jag

er här det brödstycke, som utgör min enda proviant för i dag.... Farväl, gossar!»

De fem unge männen utropade liksom med en mun:

»Lefve kungen!»

Och så red kavalkaden framåt, lemnande de unga männen att i ro förtära sitt kungliga brödstycke.

ANDRA KAPITLET.

En läcker måltid och en kung, som anfalles af vargar.

När konungen och hans följe hade aflägsnat sig och försvunnit, så att de doldes af närbelägna skogsdungar, utropade fänrik Flygare ännu en gång med stentorsstämma:

»Lefve kungen!»

Och de andra icke allenast instämde. De gjorde ännu mera. De skreko af alla krafter.

»En sådan kung, en sådan hjelte finnes icke på jorden.... Lefve han!... Lefve han länge och ärorikt!» utropade de unge männen.

»Nåväl, låtom oss äta», föreslog fältskären Jean Baltner.

»Äta?» utbrast en af de lustiga kamraterna. »Äta hvad?... Jag begär ingenting bättre än att få äta.»

»Hvad?... Brödstycket naturligtvis!... Den der halfva brödkakan, som kungen gaf oss och som vår vän Flygare håller i handen, liksom den vore en relik och han sjelf

en rättrogen katolik. . . . Hvad tusan, Flygare! ämnar du låta påfven i Rom kanonisera den der brödbiten?»

»Bah! . . . Jag bryr mig icke om något slag af påfviskhet. . . . Jag är renhårig protestant, jag, och i den tron vill jag både lefva och dö. Men den här lilla läckra brödbiten . . .»

»Nå, hvad är det för konster med brödbiten, min herre?»

»Jo, den är oss gifven af hans stormägtigste majestät.»

»Det var väl icke så märkvärdigt. Du kommer väl ihåg, huru han vid Narva gaf sin sista vattendroppe åt en soldat, som var nära att omkomma af törst. . . . Den kungen försakar allt för att göra lifvet ljuft för sina krigsmän. . . . Om han nu skänkte oss sitt bröd, så var det väl ingenting märkvärdigt, tycker jag. Han har gjort det tio tusen gånger förut. . . . Nåväl, hvad vill du?»

»Jo, jag vill», återtog fänrik Flygare, »att vi skära detta halfva bröd i fem delar, fem lika stora delar, och derefter . . .»

»Äta upp hvar sin del?» interfolierade auditören.

»Ingalunda! . . . Vi skola gömma dessa delar af brödkakan såsom reliker och lemna dem till våra barn såsom ett heligt arf, hvilket de böra förvara intill aldra senaste tider, ja, intill verldens ända, om jag får råda.»

»Förslaget är öfverdådigt fint och bra!» utropade en af de unge männen. »Men brödet måste, om det gömmes så länge, börja mögla.»

»Jag har tänkt på den saken också», invände fänrik Flygare. »Vi måste lägga styckena i hvar sin burk och gjuta sprit deröfver. Spriten skall bevara dem från förruttnelse, och när en gång den yttersta dagens brännande

sol rinner upp öfver det här jordklotet och domsbasunerna genljuda af den luft, som heliga änglar i dem inblåsa med sina ädelt formade, rosenröda, förföriska läppar, då, ja, mina herrar, äfven då skola dessa fem brödstycken, förvarade, bevarade och mot förruttnelsen försvarade af spriten, finnas till och vittna både om oss och om vår unge hjeltekonung.»

Detta med pathos framställda och försvarade förslag mottogs af de unga galningarna med en entusiasm, som man kanske kunnat vänta.

»Men hvad skola vi då äta?» utbrast den unge man, som fortfarande måste, i afsigt att lindra hungerns qval, hålla underarmarna hårdt tryckta mot maggropen och icke förmådde stå stilla.

»Naturligtvis söka vi upp den plats, det hus, den lilla och härliga spis, från hvilken det der blåaktiga rökmolnet fortfarande uppstiger. Ären I beredda, mine herrar!» utropade fänrik Nils Flygare.

»Naturligtvis!» instämde ynglingarne på alla sidor.

Kung Carls halfva brödkaka skars i fem ungefär lika stora delar, af hvilka hvar och en bland deltagarne mottog sin. Derefter började en rusning nedför kullen i riktning mot den rykande skorstenen.

»Galningar!» brummade Flygare. »Stanna! stanna! ... Hela lägret, hela byn, hela verlden ser oss.»

Detta argument gjorde sin verkan.

De lättsinniga ungdomarna började gå sakta och med affekteradt gravitetiska och långsamma steg. Ingen af de bussar, som från byn eller omgifningarna möjligen iakttog dem, kunde ana, att de ämnade begifva sig ut på ett plundringståg, att deras afsigt var att i ett fredligt och stilla hem tillegna sig den landtliga måltid, som der till-

reddes åt husets eget folk. Ack, ingen professor vid något universitet kan gå mera gravitetiskt, när han befinner sig i en procession, som afser universitetets ära. Ingen prestman kan på ett mera stilla och högtidligt sätt tillryggalägga vägen mellan sin sakristia och predikstolen i templet på en allmän och högtidlig bot- och bönedag. De lättsinniga unga männen sågo så högtidliga ut, som om de befunne sig djupt nere i katolicismens mörka sköte och vore på väg till biktstolarna i ett af de landtliga kapellen. Ack, huru hyggliga, huru fromma, huru dygderika de tycktes vara! Deras gång var den mans, som icke drifves af passionerna, utan endast af sunda förnuftet. Man kunde aldrig få se ett mera hyggligt och städadt sällskap.

Vägen förde dem mellan vingårdar och hampfält fram till gården, från hvars spis den förrädiska röken hade uppstigit och förrådt hvad som förehades derinne.

Det befans vara en stor och temligen snygg bondgård. Egarens hustru, klädd i den för landet egendomliga, pittoreska drägten, stod i ladugårdsdörren med en mjölkspann i sin hand, när de fem unga männen, hvilka nu ansågo sig kunna lägga bort all förställning, raskt och lifligt rusade in på gården och, vägledda af sitt högt utvecklade luktsinne, genast hittade köksregionerna inom detta enkla och landtliga hem. Den beskedliga husmodern kände en förskräckelse, som kom henne att kasta spannen på marken och fly under utstötandet af det mest genomskärande skri. Inom ett ögonblick var hon borta. Hvar hon gömde sig, det lär nog i evighet blifva en hemlighet för verlden, ty vi vilja icke förråda henne.

Våra bussar stormade in i köket och förorsakade stor förskräckelse.

En piga sysslade vid en spis, på hvilken icke mindre

än tre brasor flammade, hvardera värmande sin gryta. I dessa tre grytor befunno sig födoämnen. Den ena innehöll en liten och läcker gris, hvilken stektes i sitt eget fett, alldeles i enlighet med den så kallade köksvetenskapens regler. Den andra innehöll dels åtskilliga ganska dryga bitar af rökadt fläsk, dels en ärtsoppa som kunde förmå en halfdöd menniska att resa sig upp för att få smaka den. Den tredje grytan, äfven den af jern, innehöll — sorgligt att omförmäla — liket af en liten hare, en harhonas lilla oskyldiga barn. Men det var i alla händelser en läcker bit, hvilken ännu ytterligare stegrade deras aptit.

Våra fem bussar sökte upp grytkrokarna och med tillhjelp af dessa synnerligen praktiska redskap lyfte de grytorna bort från eldarna och ilade bort från skådeplatsen för denna bedrift. Innan husmodern hunnit lugna sig och lemna sitt gömställe, innan den i köket befintliga, halft vanvettiga pigan hunnit uppgifva flera än tre rop eller lemna den skyddsort, hon åt sig i hastigheten utvalde bakom spisen, befunno sig våra bussar långt borta från gården och djupt inne i vilda skogen. Det tilldrog sig nämligen, att de i brådskan icke beräknade, i hvilken riktning lägret befann sig. De lemnade gården och rusade med sitt rof bort i motsatt riktning mot Alt-Ranstadt.

Husmodern och pigan, hvilka ändtligen befriat sig från sina besvärliga gömställen, störtade efter tjufvarna. Qvinnan grät och svor, grät som ett olydigt och straffadt barn, men svor som en dragon. Pigan, en sjuttonårig flicka, skränade som en uggla och såg ut som en uggla — smutsig som hon var i ansigtet, och med sitt tofviga, okammade hår.

Nu blef det en kapplöpning. Våra bussar sprungo så snabbt, som deras senor och ben tillåto dem. Efter kommo de båda qvinnorna, hvilka tycktes hafva beslutit att heldre våga lifvet, än lemna den sköna grisen, den välluktande ärtsoppan och den oskyldiga lilla stekta haren, som doftade så skönt ur den skållheta grytan.

Men Carl den tolftes bussar *kunde* springa. De hade vant sig vid den idrotten, när de rusade *mot* fienden i slagtningarnas hvimmel. Ingen af dem hade någonsin flytt ur en strid. Men nu flydde de med snabba fötter med sina egyptiska köttgrytor. Och hvarken den korpulenta husmodern, ej heller den spensligt byggda lilla pigan kunde följa dem. Snart försvunno röfvarena i skogen och qvinnorna måste med oförrättadt ärende vända tillbaka till den plundrade gården. Det är dock att hoppas, att de båda qvinnornas sammanlagda snillen förmådde finna utvägar att anrätta en annan måltid, kanske dock icke så smaklig, innan den välfödde bonden och husfadern hemkom från marknaden i Leipzig, dit han begifvit sig under den föregående dagen.

Derute i vilda skogen höllo nu fem unge män en festmåltid, som vida öfverglänste allt, hvari de tillförne hade haft tillfälle att deltaga. Grisen uppslukades, innan tio minuter förflutit. Ärtsoppan kräfde något längre tid och det rökta fläsket fick ligga qvar orördt på grytans botten. Derefter skred man till angrepp mot ungharen. Det var en äkta hare — icke en af det slag, som under namn af hare utbjudes på värdshusen, men som jamat, innan den slagtades. Den här var sannerligen af rätta sorten och detta intygades också med entusiasm af den gourmanden Jean Baltner.

Man hade redan under denna härliga festmåltid hun-

nit uppäta en fjerdedel af haren, då ljudet af jägarehorn och trumpeter började höras på afstånd. Våra bussar rusade upp, smorda om munnen, som små barn, af de läckra rätterna.

De ställde sig att lyssna. Deras hjertan klappade nästan hörbart.

»Kungen jagar», sade Simon Paulin med ett saktmod, som man aldrig kunnat vänta af en så liflig och orolig personlighet.

»Nåväl! . . . Kungen har rättighet att jaga», inföll fänrik Flygare. »Låsom oss äta, medan vi få äta!»

Våra vildhjernor återtogo sin angenäma sysselsättning med den stekta harungen och den sköna såsen.

Medan de åto, närmade sig ljudet af jägarhornen och trumpeterna. Slutligen befunno sig de jagande så nära, att fänrik Flygare ansåg sig böra, sedan han nedtryckt en sista portion harstek, säga sina vänner, hvilken mening han hade om saken. Och det blef denna:

»Inom två minuter är kungen här. Han jagar i den här skogen. Mine herrar! Ären I mätta? Hafven I tillfredsstält alla edra naturbehof . . . hm . . . det vill säga viljen I hafva mera mat?»

Alla ropade, att de trodde sig kunna uthärda fyra eller fem dagars fasta med den proviant, som de nu hade instufvat i sina magars magasiner och lastrum. Fältskären Baltner kastade tillbaka det lårben af hare, hvarpå han hittills hade med berömvärd flit gnagit, och utbrast:

»Jag behöfver icke mera. Jag är, Gudilof, mätt.»

»Nåväl, mina högt ärade herrar!» utropade fänrik Flygare, som helst talade i den »högtrafvande» stilen och plägade vara mycket »omständlig» i allt hvad han företog sig, vare sig han var ensam eller i sällskap. »Jag röstar

för, att dessa kokkonstens illustra redskap, det vill på profant och enklare språk säga dessa stora grytor med hela deras innehåll vräkas utför denna brant, så att de hamna nere i bäcken.»

»Nej!» röt auditören med sin imponerande basröst, »nej, de innehålla ju både frukost och middag för oss alla fem under morgondagen. Och om vi förstöra dessa härliga Guds gåfvor, vet inte sjelfva f—n, hvar vi skola få nya sådana.»

»Du är ett litet barn, min käraste Simon, och jag kan icke förstå, huru myndigheterna hafva kunnat gifva dig den ansvarsfulla auditörsbefattningen, så grön och obevandrad i lifvets förhållanden och omständigheter, som du verkligen är. Du är ett barn. Och det säger jag såsom en artighet, ty eljest måste jag säga, att du är ett nöt, ett oskäligt kreatur, ett djur, som handlar utan skäl för sina gerningar. Kan du då inte få detta in i ditt trånga, lilla hufvud, ditt hufvud, som en vetenskapsman skulle kalla för en värdig representant af brakycefalien, det är, ordagrant uttydt, kortskalligheten, medan deremot jag har läkare- och fältskärsbetyg på, att jag, det vill säga min hufvudskalle, är ett ypperligt exemplar af den typ, som kallas dolikocefaler eller långskallar? Nog inser du väl, att du är en kortskalle och att du således, i jemförelse med mig, är ett nöt.»

»Jag skall med min sabel bevisa, att din skalle är tunnare än min.»

»Tunnare kanske! Men min är utan tvifvel längre än din, och följaktligen bör du anse dig vara ett nöt i jemförelse med mig. Alltså, mina högtärade herrar, det är nödvändigt, att vi utplåna alla spår af vår festmåltid, innan kungen hinner fram.»

Förslaget vann allmänt bifall. De unga galningarne kastade grytorna nedför den höga branten, och när kung Carl ändtligen kom fram till platsen, kunde han icke märka många spår af den angenäma sysselsättning, hvarmed hans fem hjeltar hade fördrifvit tiden under dessa lummiga och skuggrika trädkronor. Men kungen, som lemnat sitt jagtsällskap långt efter sig och således var ensam, dundrade:

»Hvad gören I här? Hvarför denna hemliga sammankomst i skogen?»

»Vi hålla enskild öfverläggning, ers majestät!» omförmälde den alltid talföre fänrik Flygare, medan hans kamrater vände sidan till och icke djerfdes se kungen rakt i ansigtet.

»Enskild öfverläggning, säger ni! . . . Hvarom öfverläggen I?»

»Om sättet att värdigt använda ers majestäts nådiga gåfva.»

»Min gåfva?» utropade majestätet med oförställd förvåning.

»Ja, min Gud, kan ers majestät hafva glömt brödet?»

»Brödet? Hvilket bröd? Inte vet jag om något bröd! . . . Hvad är eder mening?»

»Jovisst! . . . Brödet, som ers majestät ämnat använda till sin egen frukost, men i nåder skänkte oss till en hjelp i vår hungersnöd, som eljest skulle hafva dödat oss.»

»Nåväl, I hafven förmodligen ätit upp det.»

»Äta upp ers majestäts gåfva! . . . Det kan väl aldrig falla en trogen undersåte in. Nej, vi hafva öfverlagt om sättet att bevara gåfvan åt våra efterkommande.»

»Edra efterkommande! . . . Hvad menar ni, min herre?»

»Endast det, att vi just nyss beslutit att inköpa fem burkar och i hvar och en af dem inlägga en femtedel af brödet. Det skall lära våra barn och efterkommande ända till den yttersta dagen att vara tacksamma för majestätets nåd, trogna mot vårt dyra konungahus och tillgifna ers majestäts barn och efterkommande intill verldens aldra sista tid.»

Den gode fänriken glömde, att majestätet aldrig hörde någonting så för honom obehagligt som talet om barn, isynnerhet barn, till hvilka han förutsattes blifva fader.

Carl den tolfte sammandrog sin panna i täta och hotande rynkor, men plötsligt utjemnades de, pannan blef åter ljus och strålande och hans majestät behagade yttra:

»Nog nu om den saken! Min ätt kommer att dö ut med mig. Men hafven I sett björnen?»

»Nej, ers majestät!»

»Men den björnen, jag följde, banade sig väg åt detta håll. Han måste hafva passerat fram alldeles invid denna kulle. I hack och häl efter honom följde ett dussin vargar, som blifvit uppskrämda af våra jägaresignaler . . .»

»Björnen luffar fram der nere!» utbrast auditören.

»Hvar? . . . Ah! . . . Der! . . . Jag ser honom. Han skall blifva min», utbrast konungen med ifver.

Och han störtade bort. Den snabba hästen förde honom på ett par minuter fram till björnens omedelbara närhet, medan våra fem bussar ännu stodo qvar på höjden och besinnade sig, huruvida de borde ila efter majestätet för att hjelpa honom i den dödsnöd, hvari björnen möjligen kunde försätta honom.

Men kung Carl redde sig förträffligt med sin lurfvige fiende. Striden var kort, men skarp. Snart låg björnen liflös framför konungens fötter.

Just då började emellertid den verkliga faran nalkas honom.

De tolf vargarna, hvilka endast af fruktan för björnens väldiga och tunga ramar hade funnit sig föranlåtna att hålla sig på vördnadsfullt afstånd, närmade sig nu kungen. Honom fruktade de icke, sedan björnen var aflifvad. Deras blodtörstiga läppar rynkades och drogos samman, så att de hvassa tändernas nästan snöhvita färg sken fram mellan de svarta och hårfria käftarna af den mest grymma mun, man kan få skåda. Med ett hest morrande störtade de sig öfver konungen, som icke väntade sig detta anfall och alls icke var beredd att mötadet.

Vargarna sleto honom omkull på marken och började sönderrifva hans kläder med sina hvassa tänder. Aldrig någonsin, icke ens under jagterna på Kungsör med flera i Sverige belägna orter, hade Carl XII sväfvat i en sådan lifsfara. Han blödde redan ur flera lätta sår.

Men jagtropens och jägarehornens smattrande ljud voro ännu långt borta i fjerran. Han hade ingen hjelp att vänta af sina jagtkamrater. Innan de kunde hinna fram till skådeplatsen för detta fasansfulla äfventyr, skulle kungen ovilkorligen vara död, tycktes det.

Hjelp fick han dock.

Våra fem lättsinniga unge män voro ej endast menniskor med fel och brister. Nej, de voro, liksom alla, hvilka åtföljde Carl XII, verkliga hjeltar, för hvilka en dödsfara alls icke var afskräckande. De voro så vanda vid dylikt. De voro uppfostrade i tjenst hos en konung, som sparade hvarken sig sjelf eller de sina, hvarken kroppar eller själar.

Några minuter förgingo och kungen försökte med sin jagtknif bringa dessa förfärliga vilddjur om lifvet och skydda

sig sjelf. Om han hade haft rådrum och plats för sina rörelser, skulle han helt visst hafva dragit sin tunga pamp, ett vapen, i hvars handterande han var en oupphunnen mästare.

Dessa minuter tillbringade våra fem bussar på det sättet, att de rusade ned utför kullens stupande sluttning. Fänrik Flygare ropade med sin väldiga basröst:

»Till kungens undsättning, mina herrar!

»Till kungens undsättning!» svarade alla de andra med hvad man kallar gemensam tunga. »Till striden för vår hjeltekonung!»

Och så rusade de å stad, glömmande, att fem man äro endast en munsbit för tolf af hunger och magens qval lidande vargar.

De tolf vargarna grinade och rynkade sina nosar. Deras tänder skeno som ädelstenar. Deras hugg med rofdjurständerna voro egnade att uppfylla Carl XII:s trogna fem undersåter med fasa.

Men ännu ljödo jägarehornen blott långt borta i fjerran.

Med dragna sablar störtade våra fem bussar sig in midt ibland det vilda tumultet. En lät ett hugg falla här, en annan der. Inom förloppet af en minut hade hälften af vargarna bitit i gräset och sträckte blodiga tungor ut ur stelnande gap. Det var ett verkligt blodbad, men det blod, som flöt, var hufvudsakligen vargarnas.

Carl XII reste sig upp, drog sin värja och deltog med både liflighet och framgång i handgemänget.

Nu var stridens utgång icke tvifvelaktig. Våra vänner voro, konungen inbegripen, sex och vargarne voro endast fem. Der vankades många giftiga bett af ilsket rynkade nosar. Der vankades också många dödande hugg.

Snart lågo alla tolf vargarna på valplatsen, liflösa, oskadliga, döda, men ännu i döden grinande med hvita tandrader och grymma, rynkade läppar. Sjelfva håren på deras ryggar hade rest sig och stodo qvar i sin utspärrade ställning, ännu då lifvet flytt ur vilddjurskroppen.

Konungen var räddad. Gud hade bevarat hans lif, och såsom redskap för utöfningen af denna sin nådefulla gerning hade han begagnat de fem lättsinniga, men hjeltemodiga ynglingarna. Den Försyn, som vakar öfver oss alla, både öfver konungar och undersåter, har många vägar att utföra sina planer. Här var det våra fem bussars hunger, som utgjorde det ringa medlet till den beundrade hjeltekonungens räddning. Ack, om menniskorna alltid ville lita på Guds godhet och Försynens milda vaksamhet öfver alla våra göromål!

Kungen aftorkade med lugn sin sabel och yttrade derefter till våra fem bussar, som stodo bugande inför honom:

»Jaså, det ären I, mina lefnadsglade herrar! Jag var också en gång glad, men det var, innan kronan började trycka på min hjessa.»

»Lefnadsglädjen kan för oss alla vara kortare än vi tro», inföll fänrik Flygare med ett djupt allvar, som förlänade åt hans drag en nästan sublim skönhet.

Konungen aflyfte sin hufvudbonad och sammanknäpte sina brunstekta händer, medan han yttrade dessa ord:

»Tack vare dig, o Gud, att du skyddat mig i denna förskräckliga lifsfara! ... Dig ske tack och lof! Amen!»

Sedan satte kungen sin hufvudbonad på hufvudet och yttrade med allvar till de förbluffade bussarna:

»Hvad hafven I företagit eder? I lukten stek på en fjerdingsvägs afstånd. I hafven deltagit uti hvad man kallar en yppig och god måltid. ... Neken icke!»

»Nej, ers majestät, vi kunna icke förneka, att vi haft en yppig och god måltid. Vi hafva nemligen spisat ungefär en tiondedel af det bröd, som ers majestät behagade i sin nåd skänka oss.»

»Men mitt bröd kan icke lukta stek!»

»Icke i vanliga fall, ers majestät!... Men när det förtäres af trogna undersåter, är det bättre och smakar bättre och luktar bättre än någon stek i denna verlden.»

Kungen skrattade.

Hans ungdomliga och skägglösa ansigte visade endast välvilja mot dessa fem hjeltar, hvilka han hade att tacka för sitt lif.

»Nåväl, mina herrar, jag lofvar er förlåtelse för alla edra hittills begångna fel, huru svåra de än månde vara. I hafven ingenting att frukta, så länge I åtnjuten eder konungs nåd.»

Kung Carl steg till häst, just då jagtsällskapet och alla dessa lysande generaler och öfverstar med flera anlände till platsen under trumpetskall och jagtrop och buller af alla slag.

Våra fem hjeltar drogo sig blygsamt tillbaka.

TREDJE KAPITLET.

Om en stekt gris och en ärtsoppa.

Men i Alt-Ranstadt var man orolig för konungen. Ett rykte, ingen visste hvarifrån det kom, hade berättat, att

hans majestät blifvit uppäten af vargar. En massa af officerarne och manskapet ryckte ut för att uppsöka den unge hjelten och, om möjligt, lemna honom någon undsättning i dödsnöden.

Den bistre generallöjtnant Osten rusade i spetsen och hans väldiga stämma ropade:

»Man ur huse, gossar! . . . Kungen är i fara.»

Snart lupo mer än fem hundra bussar af alla i hären befintliga grader och vapen bakefter honom. Och de vapen, hvarmed somliga hade i hastigheten beväpnat sig, voro af olika slag, ty brådskan var stor.

Alla rusade framåt i samma riktning som kung Carl hade valt, när han drog ut på jagt. Alltså kommo de snart till den kulle, på hvars topp våra fem unga galenpannor hade hållit sin öfverläggning och från hvilken de begifvit sig ut på sin provianteringsfärd.

Der stod en långhårig sachsisk bonde af medelålder och hade ett laddadt gevär i sin hand. Hans svarta, lågkulliga, bredskyggiga hatt beskuggade ett magert och bistert ansigte, hvari en ofantligt stor och rödblå näsa lyste som solen vid vestra horisonten, när den går ned bland i rödt glänsande moln. Vidare hade mannen ett par bruna, skarpa ögon och bar en kort tröja, som på bröstet var utsmyckad med stora och tunga silfverknappar samt en mängd grofva snören, anordnade ungefär som på framsidan af en husar, fastän de naturligtvis voro hvarken så lysande till färgen, ej heller så rena och hela.

Mannen sträckte ut geväret och sigtade på generallöjtnant Osten, medan han skrek på sitt föga musikaliska sachsiska tungomål:

»Gif mig tillbaka min sköna gris, som jag gödt och

fostrat med ömhet och skulle hafva ätit i dag! . . . Min gris! . . . Gifven mig min gris, annars skjuter jag!»

»Hvad är det karlen säger?» utbrast Osten, som ansåg sig nödsakad att stanna, när han hotades af ett par så ilskna ögon och en bössmynning af så grof kaliber. »Fråga den hunden hvad han vill!»

General Osten, hvilken nu för första gången befann sig i Sachsen, förstod icke karlens tungomål, ehuru denne fortfarande ropade på sin älskade lilla gris.

Men »munsterskrifvare» Cartelin vid Kongl. Dahle regemente hade varit der på orten tillförne, hvarför han var i stånd att uttyda sachsarens ord och underrättade generalen om, att det var fråga om en stekt gris.

»Fråga den blixtrande hunden», röt generallöjtnant Osten, »hvilken gris han menar! . . . Den karlen ser ut som en stråtröfvare, och jag tycker, att han skriker: pengar eller lifvet!»

»Bort med geväret!» ropade Cartelin till den upprätade sachsaren, som redan lagt bössan till ögat och sigtade på generallöjtnanten.

»Gif mig tillbaka min rara, stekta gris!» pustade sachsaren.

»Munsterskrifvaren» insåg, att en karl med så mörka och hotfulla, så ilskna och blixtrande ögon var farlig och att man måste vidtaga stränga och snabba åtgärder, om man icke ville se Osten mördas för en gris, om hvilken ingen visste något.

Cartelin var en modig man. Innan någon annan hunnit ens tänka på att vidtaga någon åtgärd, hade »munsterskrifvaren» ilat uppför kullen och med ett väldigt knytnäfsslag fält den tillämnade mördaren till marken. I nästa ögonblick hade Cartelin satt sig i besittning af sachsarens

gevär, och när bonden omsider steg upp för att ruska på sig och samla sina sinnen, såg han sin egen bössas mynning på ett särdeles hotande sätt riktad mot silfverknapparna och snörena på hans egen korta tröja, det vill säga just mot den punkt af hans breda bröst, bakom hvilken hjertat måste sitta, om han egde något sådant.

Men vår sachsare fräste af vrede. Det var i sjelfva verket en karlakarl. Han rusade på »munsterskrifvaren», och det dröjde icke en tiondedels minut, innan han hade återtagit sitt farliga vapen och gifvit den modige, men icke särdeles starke herr Cartelin en puff på maggropen, hvilken hade till följd, att »munsterskrifvaren» dels förlorade andedrägten på en stund, dels tumlade baklänges nedför backen. Och sachsaren lade geväret till ögat för att helt hastigt förpassa herr Cartelin till en annan, mindre sinlig verld.

Denna hans afsigt blef dock hindrad genom ankomsten af ett nytt sällskap, i spetsen för hvilket red hans majestät konung Carl XII och på hvars »efterkälke» syntes fem ynglingar till fots. Våra läsare behaga kanske i dessa fem igenkänna de enda personer, som kunde ej allenast lemna alla behöfliga upplysningar om bondens gris, utan äfven om hans ärtsoppa och den sköna, stekta haren. De unge männen hade till och med ännu qvar i sina fickor några för tillfredsställandet af följande dagens behof afsedda lemningar af den lukulliska måltiden. Och måhända var det just denna omständighet, som föranledde, att alla fem buro ansigten, hvilka vittnade om en viss förlägenhet.

»Här luktar gris och hare», hviskade Jean Baltner.

»Och jag tyeker mig känna oset af en skön ärtsoppa», inföll Edvard Bretholz med samma hviskande röst.

»Hvad föregår här?» sade konungen med en stämma, som hördes öfver hela oväsendet.

Generallöjtnanten Osten skyndade att förklara saken. Man hade, sade han, sport, att hans majestät blifvit angripen af vargar och man hade skyndat ut för att undsätta härens anförare. Men den der sachsiske bondlurken hade stält sig i vägen och hotat dem med sin bössa och talat om en gris, som ingen kände till. För öfrigt visste generallöjtnanten ingenting. Karlen och hela hans beteende var, tycktes det, en gåta.

»Hvem är du?» dundrade hans majestät, medan hans skarpa ögon mötte bondens ilskna blick.

Och bonden började beskrifva den orättvisa, som tillfogats honom, beklaga sig öfver förlusten af sin rara, stekta spädgris och sjunga lofsånger öfver sin ärtsoppa samt i högtrafvande ordalag prisa den förlorade harsteken, hvarmed ett halft tjog af sachsarens goda vänner borde hafva blifvit trakterade. Men nu sutto de bedragna gästerna der hemma i stugan och kunde få hvarken vått eller torrt. Och sachsaren ville hafva tillbaka hvad som frånröfvats honom.

Ungefär så lät hans klagovisa. Men Carl den tolftes majestätiska blick och konungsliga hållning verkade åtminstone så mycket, att sachsaren gjorde »gevär för fot», medan han talade till majestätet.

Kung Carl förstod sachsaren. Han hade vistats så länge bland menniskor af samma nation, att han icke mötte någon svårighet, när det gälde att förstå sachsarens för öfrigt temligen orediga ordsvammel.

»Du har förlorat en stekt gris, en harstek och en gryta ärtsoppa», sade kungen med barsk stämma, ty han tyckte icke mycket om sachsarens uppenbara ilska.

»Alldeles så!» jemrade sig den sachsiske bonden, hvilken ansåg sig hafva ett ypperligt tillfälle att här ännu en

gång börja en lofsång öfver den förlorade måltidens förträfflighet. Om han blott icke hade känt sig en smula nedtryckt af majestätets skarpa ögon, skulle han snart, sedan han lemnat sin fantasi fria tyglar, hafva förvandlat grisen till ett kolossalt vildsvin, ärtsoppan till en sköldpaddsoppa och haren till en dofhjort. Men hans majestät afbröt honom midt i hans ordsvammel, och den unge konungens gestalt, ansigte och ord voro så vördnadsbjudande, att sachsaren genast fann det vara klokast att tiga.

»Du har förlorat dessa ting», sade kungen. »Du menar väl, att någon har tagit dem ifrån dig?»

Våra fem brottslingar, som kände Carl den tolftes stränghet i dylika fall, kröpo bakom hästländerna och sökte dölja sig så väl som möjligt för sachsarens ännu vildt flammande blickar.

»Ja, ers höga nåd . . .» började vår sachsiske bonde.

»Säg 'ers majestät', din tölp!» röt nu major Wiedeman. »Eljest får du att göra med mig!»

»Jaså!» utbrast den djerfve sachsaren. »Det der är er kung, kantänka! . . . Och min sköna gris har i dag doftat på kungens bord, kan jag också tänka.»

Våra fem vänner gömde sig ännu mera omsorgsfullt ty de kände på sig, att faran nalkades dem mer och mer.

»Min vän», sade kungen lugnt och majestätiskt. »Du skall icke tro mig så illa. Jag har i dag ingenting förtärt, ty min sista brödbit gaf jag åt fem tappra bussar . . . ah! . . . en tanke faller mig in! . . . Jag såg nyss en gryta och några ben, som möjligen kunna hafva suttit i en gris. . . . Hvar har jag mina fem tappra bussar? . . . Träden fram! . . . Nåväl . . . de hafva väl sannolikt redan återvändt till Alt-Ranstadt.»

»Nej, ers majestät!» sade en af ryttarne i det sista ledet. »De stå här bakom hästarna.»

Nu kunde naturligtvis de fem icke längre underlåta att visa sig. De trädde fram inför konungen med bäfvande hjertan, men stram och styf hållning, görande honnör på vid den tiden reglementsenligt sätt.

»Edra skälmar! Träden närmare! Hvad du är smord och oljig kring munnen, Baltner! Och på din rock, min gode Bretholz, ser man några ärtskal, som du har i din brådska spilt. Och I andra tre hafven såsfläckar på kläderna. Jag vågar hundrafemtio mot ett på, att I kunnen upplysa mig om, hvart denne sachsiske bondes yppiga måltid har tagit vägen.»

»O, ers majestät!» utbrast fänrik Flygare med en mycket vältalig åtbörd. »Den der förtjenar icke, att ers majestät sysselsätter sig med honom ett enda ögonblick.»

»Kanske har du rätt! Men svara på min fråga!»

»Jag har icke haft den nåden att blifva tillfrågad om något.»

»Har du ätit den der sachsarens ärtsoppa?»

»Ja, ers majestät!... Jag och mina fyra vänner!»

»Och hans gris?»

»Äfven grisen!... Den var läcker och mör, ers majestät!»

»Och hans stekta hare?»

»Den hade äran att gå samma väg, och jag märkte icke något missnöje hos det söta djuret.»

Konungens ansigte mulnade. Å ena sidan måste han hålla sträng krigstukt och å den andra sidan ville han ogerna straffa dessa fem unga hjeltar, som nyss hade räddat hans lif.

Sachsaren grinade af bondaktig belåtenhet och slätade

sitt långa hår med ena handen, medan den andra dök ned i en innanför tröjan befintlig och, som det tycktes, både djup och rymlig ficka.

Denna rörelse undgick icke fänrik Flygares uppmärksamhet. Han gjorde helt hastigt i sitt hufvud några reflexioner, drog ett halft dussin slutsatser, den ena ur den andra, och utbrast slutligen med sin stentorsstämma:

»Jag håller, liksom ers majestät, hundrafemtio mot ett, men mitt vad gäller detta mitt påstående, att den der bonden har förbjudet gods i fickan.»

Konungen upplyfte sitt tankfulla hufvud och sporde:

»Hvad skulle det kunna vara? Förbjudet gods?»

»Åh!... Bara ett bref från tsaren, alla ryssars sjelfherskare, eller en upprorstiftande skrifvelse från den s. k. kung Fredrik August i Polen! Han har skickat ut många sådana tillförne.»

Sachsaren, hvilken anade, om än icke förstod, denna framslungade anklagelse, bleknade synbart och började att med anmärkningsvärd brådska med tillhjelp af snörena och silfverknapparna tillsluta sin tröja.

»Se sjelf, huru han bleknar!» utbrast Flygare.

»Du har rätt, min vän!» sade kung Carl och vände sig derefter till general Nieroth med denna befallning, som nära nog hade kastat omkull sachsaren:

»Låt visitera honom!... Död och pina!.. Jag börjar tro, att den der menniskan är en farlig karl.»

Visiteringen gick snart för sig. Sachsaren, som plötsligt kände sig gripen af ett dussin kraftiga näfvar på en och samma gång, gjorde intet försök till motstånd. Men han lade sin arm krampaktigt tvärs öfver bröstet, liksom om han ville på detta sätt skydda hvad som befann sig i hans tröjficka.

Man upptäckte ett papper — ett ganska stort plakat, tryckt med efter nutidens begrepp enormt stora stilar. Det befans vara ett af någon hög polsk embetsman i konung Augusts namn utfärdadt upprop till en och hvar att söka rödja det nordiska lejonet ur vägen genom hvilka medel som helst. Mord, brand o. s. v. — allt tänkbart, hvarigenom menniskolif kunna undanrödjas — föreslogs i den fula skrifvelsen. Och särskildt uppmanades invånarne i och omkring Alt-Ranstadt att afpassa något tillfälle, då de kunde genom en kula, utskickad från ett tryggt gömställe bakom en buske, eller genom någon annan väl planlagd åtgärd »stäcka den rasande björnkungens bana», såsom plakatets värde författare uttryckte sig. En hög penningbelöning och lysande framgångar i kung Augusts tjenst utlofvades åt den, som egde mod och skicklighet nog att utföra »denna berömvärda gerning till befrielse af en hel verld».

Någon af de kringstående uppläste plakatet. Kung Carl bibehöll sitt majestätiska lugn, och när uppläsningen slutat, sade han utan märkbar vrede:

»Din goda måltid är fullkomligt och till dess fulla värde ersatt, när jag förlåter dig, att du burit i din ficka en sådan nidskrift, om hvars författande och tryckning kung August helt viss är alldeles okunnig, i synnerhet som han och jag nu ligga i underhandling om en fred, som kommer att om ett par dagar underskrifvas.»

Sedan hans majestät yttrat dessa högsinta ord, red han vidare i riktning fram mot Alt-Ranstadt. Alla hans följesmän lemnade platsen.

Dock icke alla.

Ty våra fem lättsinniga unge hjeltar stannade qvar för att, sedan kungen och hans följe försvunnit, ordentligt genomprygla innehafvaren af det nedriga plakatet. Detta

kunde visserligen å ena sidan betraktas såsom en klen betalning för en riklig, ja, nästan lukullisk måltid, men å den andra sidan må det anses såsom ett välförtjent straff öfver en fiende till kung Carl, en fiende, som bar den trolöse kung Augusts plakat i sin ficka.

FJERDE KAPITLET.

En lönmördare och en kurir.

Då det sannolikt icke intresserar läsaren att längre stanna qvar för att bevittna den exekution eller, kanske lika rätt sagdt, det profossarbete, som våra fem galenpannor företogo sig i slutet af föregående kapitel, så bryta vi nu upp och begifva oss i kung Carls spår in i Alt-Ranstadt.

Det var naturligtvis icke något samhälle i nittonde århundradets stil. Husen utgjordes af låga kojor, somliga täckta med tegel, andra med halm och några t. o. m. täckta med grästorfvor, hvilka grönskade i fri skönhet. Det aldra mest anmärkningsvärda var de spetsiga gaflarna och taken. Den aldra uslaste koja hade en takresning dubbelt eller fyrdubbelt så hög som husets väggar. Man trodde sig se en samling af tornbyggnader, när man från kullarna i nejden tog byn i betraktande. Och alla husen lågo oredigt sammangyttrade på båda sidor om den smutsbetäckta och djupa väg, som blifvit framdragen genom byn eller kring hvilken byns kojor hade blifvit uppresta. Ett hus visade sin långsida åt gatan. Ett annat företedde endast

sin höga och spetsiga gafvel, medan husets långsida låg inåt tomten med utsigt till en smal portgång. På tre eller fyra ställen hade man till och med byggt öfver portgångarna, så att rummens små fönster icke kunde insläppa mera än ett minimum af luft och solsken. Med renligheten var det högst illa beställdt, hvarför också pesten esomoftast härjade i dessa nejder. I hela byn funnos endast tio träd, men det var också gamla, stora, vördnadsvärda jättar. De förnumstige männen i byn Alt-Ranstadt äflades att få hugga ned äfven dessa för att kunna förvandla hela byn till en i deras smak varande ödemark. Men kyrkoherdens energiska bemödanden hade hittilldags lyckats rädda träden, emedan de växte på — kyrkogården. Och der var han naturligtvis herre. En förnuftig herre, det måste man medgifva!

Lifvet i en sådan bondby hade naturligtvis ända från uråldriga tider förlupit i allsköns lugn och fred. Möjligen hade ett par grannar då och då slagits om en jordbit eller om platsen för en gränssten mellan deras egor. Och det kan väl också hända, att emellanåt ett par af byns qvinnor hade stält till en blygsam och snäll liten träta, men det sades att, såvidt mannaminne räckte, ingen qvinna slagit ihjäl en annan och att endast tio skålpund hår blifvit under senast förflutna århundradet af qvinliga händer ryckt och slitet bort från qvinliga hufvuden. Det var sannerligen ganska vackert på den tiden.

Men nu tågade kung Carl in i byn med sina bussar för att dit förlägga sitt vinterqvarter, och ett annat lif började. Jag vill icke påstå, att byns gifta män och fäder just gladde sig åt den ära, som vederfors dem. Men så mycket större var de gifta qvinnornas och de unga flickornas glädje.

När nu kung Carl och hans följe återvände ifrån sitt jagtparti, sågo de endast några få af byns manliga individer, men så många flera af de qvinliga. Ty qvinnan är sig alltid lik — nyfiken och lätt förvillad. I qvinnans ögon är ofta en lysande uniform mera värd än ett godt och troget hjerta, en uppvriden och vaxad mustasch härligare än ett af trohetens dygd förskönadt ansigte.

Utanför huset steg konungen af sin häst, hvilken han sjelf satte in i stallet och framför hvars nos han med högstegen hand lade fordret. Kung Carl var aldrig noga på sådant. Eljest funnos ju visserligen stalldrängar och trosspojkar med flere tjensteandar, hvilka kunde hafva förrättat dessa sysslor. Hans följe red hvar och en till sitt qvarter.

Konungen mottogs nu af Hultman — detta något enfaldiga, men dock i somliga afseenden storslagna mönster för alla kammartjenare. Han var sin konung trogen såsom en hund mot sin herre, fastän han sällan eller aldrig fick något annat än en pudels lön.

När hans majestät kommit in i sina rum, som voro både till antal och inredning ganska enkla för en vanlig konung, men deremot i Carl XII:s ögon alltför praktfullt af Hultman utsmyckade, stannade han häpen. Hans blickar öfverforo den stora salen.

Och verkligen hade det icke lyckats Hultman att sammanföra den aldra mest brokiga samling af handtverksalster (det var nemligen innan industrien och dess dotter maskinen blifvit födda). Förgylda spegelramar — prunkande tyger — glänsande ljuskronor — blixtrande lampetter — beqväma stolar o. s. v. i oändlighet! Det hela utgjorde en temligen smaklös hopgyttring af föremål, som hvarken till form eller färg passade tillsammans.

»Ack, om ers majestät ändå hade velat bo på slottet! Godsherren har flytt och slottet står öde.»

Kungen svarade icke på detta Hultmans utrop. Han stannade och betraktade med undran alla dessa prunkande föremål.

»Denna boning är alltför ringa för ers majestät», återtog kammartjenaren.

»Hvarifrån har du hemtat allt detta skräp?» röt Carl.

»Från bygden, majestät! ... När ers majestät behöfver en sak, äro alla menniskor genast villiga att släppa den. Alla äro förtjusta öfver den nåden.»

»Bagatell! ... Nu ljuger du, Hultman! Jag tänker att du har betalt det mesta af detta prål med dina näfvar.»

»Kommer aldrig i fråga, majestät!» försäkrade kammartjenaren, hvars samvete dock sade honom, att kungen hade ganska rätt i sin förmodan.

»Men skynda dig nu, min vän, att föra bort allt detta lysande skräp! Gif mig i stället ett naket träbord och några träbänkar.»

Då började den beskedlige kammartjenaren gråta.

»Hvarför lipar du nu igen?»

»Majestätet är vredgadt», snyftade Hultman.

Kung Carl, som mer än tusen gånger erhållit bevis på denne trogne tjenares tillgifvenhet, kände sitt hjerta rördt, lade sin hand med ett kraftigt slag på Hultmans axel och sade:

»Bagatell, min trogne vän! ... Låt skräpet stå här, eftersom du så ogerna förer det bort! ... Låt det stå, säger jag! ... Men laga så, att egarne få betalning! Jag vill icke veta af, att någon menniska, vän eller ovän, tillfogas en skada eller en orättvisa för min skull.»

Kungen hade nu ämnat gå in i nästa rum, hvilket

af Hultman ämnats till majestätets sängkammare. Men just då han lyft foten för att stiga öfver den qvartershöga dörrtröskeln, hördes ett skott och en gevärskula borrade sig in genom fönstret, susade förbi konungens hufvud så nära, att den slet bort en liten del af hans rockkrage, och fastnade slutligen i den motsatta väggen.

Majestätet bibehöll hela sitt lugn, och vi nästan tro, att Hultman skulle hafva sett en ljusning utbreda sig öfver hjeltens unga ansigte, om kammartjenaren hade haft sans nog att göra några iakttagelser. Ty, såsom vi veta, var kulornas musik det mest behagliga ljud, som kunde träffa Carl den tolftes öron.

Men den aldra djupaste förfäran grep den trogne kammartjenaren. Han fattade kungens arm och utbrast med bedjande röst, som darrade af sinnesrörelse:

»Gå icke in i sängkammaren, majestät!»

»Och hvarför? icke . . . Tror du, att en lönmördares kula kan förskräcka mig?»

Konungen ilade fram till det fönster i sängkammaren, som öppnade sig mot gårdsplanen. Det var samma fönster, som gevärskulan hade genomborrat.

Hultman skyndade efter, högt jemrande sig.

Den tillämnade mördaren hade tydligen stått nästan alldeles intill fönstret, ty kulan hade endast borrat ett rundt hål af en half tums diameter i glaset. Om nidingen hade befunnit sig på längre afstånd, skulle naturligtvis hela rutan krossats.

Kung Carl slog ut hela den skadade rutan, så att utsigten blef fri, ty det glas, som på denna enkla och föga framskridna tid begagnades i bondgårdarna, var nästan ogenomskinligt.

Både kammartjenaren och hans kunglige herre sågo

nu med egna ögon en lång, i sachisk bondkostym klädd man springande aflägsna sig från platsen. Konungen kunde ej misstaga sig, när han trodde sig igenkänna samme sachsiske bonde, som nyss förut hade beklagat sig öfver förlusten af sin goda middag. Det var verkligen han. Knappt hade de fem unge männen utfört sitt pryglingsarbete på hans rygg, innan karlen fattade sin bössa och rusade ned till byn för att taga en blodig hämnd på majestätet. Den tillämnade mördarens väg gick nu under flykten tvärs öfver ett åkerfält och sedan uppför en temligen brant kulle, hvarest han försvann bakom vinrankornas mörka grönska.

»Han måste förföljas, gripas och hängas», föreslog Hultman, som darrade i alla lemmar.

»Bagatell!» ropade kungen, hvars favoritord detta numera vulgära uttryck var. »Låt honom löpa! Jag hoppas, att han snart kommer tillbaka. Tro du mig! ... Hvarken den der bonden eller någon annan lönmördare förmår döda mig, förr än Gud vill. Men äfven i detta nidingsdåd är för detta kung August oskyldig.

»Men besinna nådigt, majestät, att ...»

»Bagatell! ... Gå nu till dina göromål, min trogne vän! ... Låtom oss icke oroa oss för denna småsak!»

»Jag ville bara säga, att ers majestäts dyrbara lif vore bättre tryggadt deruppe i slottet.»

»Nåväl, du kan hafva rätt. Man bör icke fresta Gud genom att utsätta sig för onödiga faror. Gör allting redo i slottet. Vi flytta dit i afton.»

Hultman aflägsnade sig för att från fönstret i ett annat rum hålla skarp utkik öfver gården, medan majestätet lade sig på sängen för att njuta någon hvila och kanhända på samma gång uppgöra någon plan mot tsaren. För

kung August, sorglig och ärelös i åminnelse, fruktade han icke. Vida mera farlig var alla ryssars sjelfherskare.

Länge fick Carl den tolfte icke sysselsätta sig med dessa planer och länge kunde icke Hultman bespeja vingårdarne och kullarne. Ett starkt buller hördes utanför huset på motsatta sidan, d. v. s. på den sida, som låg vänd mot byvägen och blifvit uppförd nästan parallelt med denna.

Men denna gång var den omedelbara faran icke så stor. Majestätet låg fullkomligt stilla och obekymrad, ända till dess Hultman, som förskaffat sig upplysning om anledningen till bullret, rusade in i sängkammaren, gjorde stort buller (ty det tyckte kungen alltid om och ingenting var för honom mera förhatligt än en tyst framsmygande tjenare) och ropade:

»Majestät! . . . En svettig och dammig kurir från Viborg, som varit nära att falla i ryssarnes händer.»

Carl rusade ögonblickligen upp och detta med en raskhet och liflighet, som visade, att han låg på sängen mindre för hvilans skull, än för att kunna ostördt tänka och uppgöra planer.

Ännu hade hans majestät i lifligt minne tilldragelserna under år 1704, då ryssarne förstörde svenska flottan på Pejpus, intogo Dorpat, eröfrade Narva o. s. v.

Nu fruktade han, att samma öde skulle drabba hans kära Viborg, af hvilket han väntat sig så mycket såsom motvigt mot det allt mer uppblomstrande och mägtiga Petersburg.

»För in kuriren!» dundrade han, under det att han spände värjans bälte fastare kring lifvet.

Snart stod en ung krigare inför hans stränga och befallande anlete.

»Hvem är du?» hördes majestätet ropa.

Den af svett rykande och af dam öfverhöljde ryttaren försökte tala, men kunde icke. Hans mun ville icke lyda. Han endast pekade på sina läppar med en mycket talande åtbörd.

Konungen hade möjligen vid hvarje annat tillfälle gifvit sig tid att efterforska den lätt förklarliga orsaken till denna brist på talförmåga och dessa stumma åtbörder. Men nu gälde det Viborg och han ville fortast möjligt erhålla kännedom om ställningen der.

»Tala, menniska!» dundrade han med otålig och nästan vredgad stämma. »Tala!... Viborg?... Säg fort! Har det redan fallit i ryssarnes händer? Har general Cronhiort, hvilken jag satt till befälhafvare på denna utomordentligt vigtiga punkt, kunnat till denna höga grad förgäta sin pligt mot mig, hans suveräne konung, att han lemnat Viborgs slott och stad i tsar Peters våld?

Kuriren gjorde en öfvermensklig ansträngning för att tala, men det var honom omöjligt. Kungen såg nu hans bemödanden och utbrast:

»Är karlen vansinnig?... Har man skickat till mig en galning?»

»Han är törstig», yttrade kammartjenaren Hultman. »Tro mig, ers majestät!... Det är törsten, som hindrar honom att tala.»

»Gif honom då vatten att dricka», utbrast kungen med hetta. »Inte borde hvarken hunger eller törst kunna hindra en trogen undersåte från att tala, när hans suveräne konung bjuder och befaller honom att upplåta sin mun!... Låt honom få vatten!»

Majestätet var uppretadt och återvände till sängkammaren.

Hultman ilade ut för att anskaffa någonting drickbart.

Den af resans strapatser alldeles uttröttade kuriren förmådde icke längre stå upprätt, utan sjönk ned i en stol, hvilken lyckligtvis stod bakom honom.

Hultman återvände snart med en flaska vin, hvaraf han åt den unge mannen iskänkte den ena muggen efter den andra.

»Tack!» sade slutligen den förut stumme krigaren.

»Han *kan* tala, majestät!» ropade nu Hultman, sedan han stigit fram i dörren till sängkammaren.

Konung Carl utropade, när kuriren för andra gången stod inför honom:

»Hvarför besvarade du icke mina frågor? Hvem och hvad är du?»

»Ers majestät! Jag är sergiant* Erik Uhrwäder vid Kongl. Dahle regemente. Tio svenska mil har jag ridit på lika många timmar och derunder sprängt tre goda hästar. Det var törsten som alldeles förtorkat och hopkrympt svalg och strupe, så att jag icke förmådde säga ett enda ord. Jag beder i djupaste underdånighet om förlåtelse, ers majestät.»

»Bra! . . . Bra! . . . Du tyckes vara en dugtig buss! . . . Men låt mig nu skyndsamt få veta dina nyheter från Viborg. Är Viborg ännu i våra händer?»

»Ja, ers majestät! . . . Men en rysk här, bestående af minst tjugo tusen man, omgifver den på alla sidor. General Cronhiort sänder mig för att derom underrätta ers majestät och bedja underdånigst om någon undsättning.»

»Han skall få den . . . det skall han få. Viborg är en af de mest lysande ädelstenarna i min krona.»

* Man skref fordom icke sergeant, utan sergiant.

»Det öfriga omtalar generalen i detta bref», sade kuriren.

»Gif hit!»

Hans majestät bröt brefvet med häftig otålighet, läste det och dundrade sedan till Hultman:

»Låt den här karlen få en bit bröd och en säng, så att han får hvila upp sig några timmar! . . . Skicka sedan bud till generalerna och öfverstarna, att de genast skola inställa sig här. . . . Och hör du, låt uppsöka de der fem unga männen vid Uplands regemente, som stulo sachsarens goda middag. . . . Men det är sant . . . du har icke hört talas om det. . . . Fråga dig för hos regementsofficerarna, så finner du dem snart. De skola fortast möjligt inställa sig här. . . . Gå! . . . Skynda att utträtta mina befallningar! . . . Och du, unge man, gör dig redo att om tre eller fyra dagar beledsaga mig, fänrik Erik Uhrwäder!»

»Ers majestät! . . . Jag är endast sergiant . . .»

»Du menar, att du *var* sergiant. . . . Nu är du emellertid fänrik, så vida du icke vill disputera med din konung.»

Den öfverlycklige unge fänriken tackade, bugade sig vördnadsfullt och gick att låta undfägna sig af Hultman, spisade sitt grofva bröd, hvilket doppades i salt, drack en mängd vatten, lade sig att sofva och var efter tre timmar på benen igen, lika rask och kry som någonsin.

Dessförinnan hade hans majestät hållit öfverläggning med sina generaler och fältöfverstar och för dem kungjort, att han ämnade i hemlighet begifva sig till Viborg för att ordna stadens försvar. General Nieroth erhöll befallning att personligen ledsaga konungen på denna färd, och de andra generalerna skulle under konungens frånvaro draga omsorg om vinterlägret i och omkring Alt-Ranstadt.

Derefter befaldes de svenska herrarna Piper och Hermelin till konungen och erhöllo hans befallning, att så påskynda fredsunderhandlingarna med Pfingsten och Imhof, att freden kunde vara undertecknad senast den 14 September. Dock förelade han de svenska fredsombuden strängeligen, att ingen fred finge afslutas utan på vilkor att August afsade sig polska kronan och erkände Stanislaus såsom Polens konung.

Slutligen blefvo våra fem unga galenpannor af Hultman införda till hans majestät. Deras hjertan bäfvade, ty de kunde naturligtvis icke föreställa sig annat, än att konungen hade erhållit kännedom om, huru de genompryglat den sachsiske bonden, och att de nu skulle undfå ett eller annat välförtjent straff. Men deras inre oro återspeglade sig icke i deras ansigten, utan de tycktes fortfarande vara lika morska och frimodiga.

»Nåväl, gossar», yttrade konungen, »jag har i dag lärt känna eder såsom tappra bussar. I skolen till belöning för edert välförhållande få åtfölja mig på resa till Viborg.»

»Lefve vår nådige konung!» utbrast fänrik Flygare med lättadt hjerta, på samma gång han föresatte sig att snarast möjligt plundra ännu ett sachsiskt kök, för att ännu en gång vinna kunglig nåd och bevågenhet. Han beräknade i sitt ungdomliga lättsinne till och med, att omkring tio plundrade sachsiska kök sannolikt skulle förvandla den fattige fänrik Flygare till en rik och ståtlig general.

»I egen att hvardera utvälja tio man från ert regemente. Det blir femtio man och fem fänrikar, hvilket är nog. Om ett par dagar skolen I vara redo.»

De unge männen aflägsnade sig från det kungliga gemaket och gingo att iordningställa allt för den långa och besvärliga färden.

Senare på aftonen förflyttade konungen sitt högqvarter till slottet Alt-Ranstadt, der äfven kansliet och några generaler samt en betydlig truppstyrka nu inqvarterades.

FEMTE KAPITLET.

En länsmansgosse i lifsfara.

Ett glänsande och fagert solsken utbredde sig öfver »Finska viken» samma dag, då kung Carl intågade med sin här i Alt-Ranstadt och förlade sig och sina tappra trupper i vinterqvarter uti denna rika och bördiga nejd.

Vattenytan i »Finska viken» låg jemn och blank som en spegel. Solstrålarna glittrade på denna spegel. Icke en vindfläkt rörde sig. Icke ens den aldra lättaste våg krusade den jemna och till utseendet liksom af olja betäckta, grönaktiga ytan. Hafsfoglarna simmade der uppe i den klara luften, och gjorde stundom behagliga cirklar under flygten, närmande sig vattenytan mer och mer för hvarje slag, hvarefter de plötsligt med en pils eller en blixts snabbhet döko ned till vattenytan samt fångade och förtärde en eller annan fisk, som icke insåg faran af att våga sig upp i sjelfva vattenbrynet.

Det hela var en tafla, som kunde förnöja hvilket sinne som helst. Till och med den melankoliska menniskan skulle här hafva känt sig kringsväfvad af frid och lugn. Allting tycktes vara mättadt med solljus eller försjunket i ostörd hvila. Ingen målare i verlden hade förmått återgifva på en tafla denna ljufva stämning.

Snart skulle emellertid scenen undergå en förändring.

På den lugna viken, som ensam bildar ett haf och förtjenade detta namn, lågo fem stora segelfartyg, hvilka förgäfves sökte komma framåt till målet, som var Viborg, hvilket är beläget nästan aldra längst inne i Finska viken. Denna vindstilla, denna hafvets orörlighet kunde icke befordra deras färd och denna af ljus och tunna vattenångor mättade atmosfer förmådde icke spänna deras segel. Tvärtom utgjorde den absolut stilla luften ett mägtigt hinder. Kaptenernas stämmor, när de kommenderade sitt manskap, hördes vida öfver vattnet. De voro nästan ursinniga, dessa befälhafvare, hvilka nu af den rådande stiltjen hade blifvit fördröjda omkring sju dygn. Alla fem hade blifvit af de svenska myndigheterna — med rätt eller orätt, det var icke så noga på den tiden — tvingade att till Viborg öfverföra omkring ett tusen rekryter, som nyss blifvit utskrifna och endast nödtorftigt öfvade, innan de skickades ut att »kläda blodig skjorta» för det älskade fosterlandet och den beundrade hjeltekonungen. Och nu skulle alla fem kaptenerna enligt åtagna förbindelser redan hafva varit i Lübeck med en last af kopparmalm, alun, qvarnstenar, murksten, brynsten, täljsten, tjära, beck, timmer o. s. v. — hvilka varor på den tiden utgjorde rikets förnämsta exportartiklar. Den opåräknade resan till Viborg medförde såsom oundviklig följd några dyrbara dagars dröjsmål. Nu kom dertill denna långvariga stiltje, under hvilken ingen enda vindfläkt krusade Finska vikens yta. Man må icke undra öfver, att dessa skeppare voro nästan ursinniga.

Sällsynt under denna stiltje var icke att höra skepparnes svordomar ljuda öfver vattnet i den stilla atmosfe-

ren. Inte svuro de då så konstnärligt som i senare århundraden, men de gjorde hvad de förmådde och sjelfva roddarmadamerna vid Stockholms vattendrag på den tiden skulle hafva erkänt sig besegrade.

Vi bedja våra läsare och läsarinnor godhetsfullt stiga ombord på ett af fartygen. Fallrepstrapporna äro smorda och tjäriga — det är sant. Men det går nog ändå.

Det var briggen Clara — ett ståtligt, ganska välformadt och ypperligt riggadt fartyg, som helt visst förmådde, om vinden var god, tillryggalägga ett ansenligt antal mil under förloppet af ett dygn.

På däcket rådde en viss renlighet, parad med en icke mindre osnygghet. Däcket var hvitskuradt och rent, tack vare skepparens stränga uppsigt. Men den skäggige, undersätsige, bredaxlade sjöbjörnen hade icke sinne för någonting annat än däcket. Vanter och tåg voro betäckta med orenlighet af alla slag — tjärfläckar och färgklumpar, fogelträck och annat dylikt. Sjelfva kajutan, der skepparen sof sin djupa middagssömn och tillbragte nattens tysta timmar, var oren till sin utvärtes gestalt och till sitt inre icke sopad, borstad eller skurad under det senaste årtiondet.

Skepparen stod på fördäck, gormade och svor som en hundturk eller en marinsergeant. Och daggen — alla fartygs straffredskap — hade redan under förmiddagen blifvit rikligt och frikostigt använd. Underskepparen hade meddelat »dagg» åt tre matroser på grund af följande svåra förbrytelser: en hade satt näsan rakt i vädret då skepparen mötte honom, en annan hade spottat på det blankskurade däcket och en tredje — den olyckligaste bland alla — hade vågat utan befallning klättra upp i masttoppen för att se efter, huruvida icke land syntes.

Rundtomkring på Claras fina däck stodo, sutto, hängde och lågo en massa rekryter, hvilka enligt ödets, konungens och länsmannens beslut skulle med aldra snaraste förvandlas från oskyldiga adelsmanssöner och dumma plogkörare till bussar och hjeltar i den s. k. oöfvervinlige Carl den tolftes tjenst der ute i främmande land och för främmande ändamål.

Under däck fans också en mängd af dessa hjeltefrön. Allesammans, de som funnos på däck och de som logerade under däckets plankor, utgjorde vid pass ett-hundranittio.

Bland dem sågos både den hedervärde länsmanssonen Arvid Bredström och den i sanning hederlige och förträfflige Nils Wetterstjerna. Båda funnos ofvan däcket. Arvid Bredström satt på en rulle, som bildats af ett tjockt skeppståg, och bemödade sig synbarligen att i denna rulles innanmäte dölja någonting, som han svept in i en linneduk. Om någon af hans kamrater egt förmåga att med sin blick genomtränga den der rullen och den der linneduken, skulle de utan tvifvel sett en dyrbar jernhandske, hvilken utgjorde föremålet för herr Arvids enda omsorg. Man kunde hafva höjt ett blixtrande svärd öfver hans hufvud, utan att han lemnat sin i linneduken insvepta jernhandske ur sigte.

Nils Wetterstjerna stod ett stycke från den plats, der Arvid bevakade och rufvade öfver sin skatt. Den unge mannen drömde. Hans armbåge hvilade mot en af repstegarna och hans blick — en frågande och nästan medvetslös blick — stirrade bort mot den del af horisonten, bakom hvilken gamla glada Sverige måste befinna sig. Han tänkte på Ebba Stålhjelm. Han drömde om den älskliga ungmön och undrade, när han skulle få återse

henne och under hvilka förhållanden detta efterlängtade återseende skulle inträffa. Ett outsägligt vemod hvilade öfver ynglingens ärliga drag och han glömde t. o. m. att observera sin fiende Arvid.

Hitintills hade scenen varit lugn och stilla. På fartyget »Clara» hade, med undantag af den otålige skepparens gorm och svordomar, intet ljud hörts sedan en half timme. Både manskap och rekryter tycktes befinna sig i ett slags oöfvervinnelig dvala och försoffning.

Plötsligt visade sig vid horisonten ett litet, tjockt och svartblått moln, hvilket snabbt höjde sig upp mot zenith. Matrosen, som satt till väders, ropade ned till kaptenen och varskodde honom.

»Kapten!» ropade utkiken. »En orkan nalkas. Ett hotande moln stiger upp der nere i vesterkanten.»

Och samtidigt började hafvet att liksom koka. Man kunde hafva trott, att Vesuvius, Etna och alla eldsprutande berg i verlden hade utgjort en enda gemensam eldstad, af hvars kolossala brasa denna omätliga vattenkittel blifvit försatt i kokande tillstånd. Vattnet sjöd öfverallt i Claras och de andra fem fartygens närhet. Det fräste i hvarje våg — ty vågor, mycket oregelbundna, fräsande och vreda vågor, började på alla håll bryta vattenspegeln.

Och det svarta, hotande molnet steg med fart allt högre upp på himlen.

»En storm!» ropade de oerfarna rekryterna i korus.

»En orkan!» ljöd det nästan tröstlöst från de mera erfarna sjömännens läppar, medan skepparen, som nu ändtligen blifvit lugn, liksom om han behöft detta naturens uppror för att kunna återeröfra sin själs jemnvigt, ropade med dundrande röst:

»Tagen in alla seglen! Vi måste länsa undan för tackel och tåg! ... Refva mesanstagseglen! ... Bort med märsseglet! ... Tag in alla klutar! ... Raskt, gossar!»

Innan ännu dessa befallningar hunnit blifva fullständigt utförda af de raska sjöbussarne, kommo stormens eller, rättare sagdt, orkanens förposter rusande fram. Dess snabba och häftiga luftvågor tjöto i tackel och tåg, hvisslade här kring ett rep, vrålade der i en öppning till kajutan. Sjömännen fördubblade sina ansträngningar och arbetade så strängt, att svetten rann i strömmar utför deras väderbitna och rynkiga anleten. Snart voro, trots stormen, alla skepparens befallningar utförda. Man förstod fullkomligt att lyda sin befälhafvare på briggen Clara.

Man såg de andra fyra fartygen slungas långt bort af de häftiga, nästan ursinniga vindstötarna och inom några minuter nästan försvinna ur sigte.

»Raskt, gossar!» röt skepparen. »Fyra man till rodret! ... Godt! ... Passen på rodret, gossar! ... Låtom oss icke få vinden från sidan, utan rakt bakifrån! Bra! ... Och I andra skolen refva de öfriga seglen. Skynden på, ty inom två minuter hafva vi orkanen sjelf här. Hittills har det varit bara en lek. Nu ... nu börjar det på allvar.»

Det var ett hemskt oväder. Haglen föllo så tätt på däcket och voro så stora, att inom en minut däcket var alldeles hvitt, liksom om det varit betäckt af snö.

»Tre man till loggen!» dundrade skepparen. »Jag fruktar, att vi nalkas land. ... Och en man upp i riggen för att speja! ... Äro alla segelklutarna nu instufvade? ... Bra! ... Ned nu från tacklingen, gossar, ty nu kommer han. ... Gud vare vår hjelp och vårt stöd i denna dödsfara! ... Jag har aldrig upplefvat en sådan fasa.»

Manskapet äntrade ned från tacklingen. Men stormen kom och vräkte en af dem öfver bord, innan han nått det fasta däcket.

»En man öfver bord!» ropade utkiken från mastkorgen.

»Han är ohjelplig», svarade skepparen, men hans röst trängde icke en half aln från hans läppar, ty nu hade orkanen brutit ut i hela sin våldsamhet. Vattnet hade upphört att sjuda såsom i en till kokpunkten upphettad kittel. Men väldiga, långsträckta, skyhöga vågor vräkte sig framåt. Än befann sig »Clara», som för öfrigt var ett ganska präktigt fartyg, högt uppe på toppen af en sådan våg, än djupt nere mellan de upptornade vattenväggarna. Hagelskuren hade dragit förbi, men ett stridt regn piskade däck och tackling samt hvarje lefvande varelse som befann sig ofvanpå däcket. De aldra flesta rekryterna hade smugit sig ned under däcksplankorna för att slippa se den för dem naturligtvis ovanliga och fruktansvärda synen af ett haf i uppror.

Nils Wetterstjerna stod emellertid ännu der uppe och höll sig qvar genom att gripa fast i vanterna. Den ena störtsjön efter den andra sprutade sitt våta och kalla innehåll öfver honom. Orkanen tjöt. En del af masten blåste ned och släpade, hängande i ett par icke afslitna tåg, en stund vid fartygets sida. Detta var i sjelfva verket en omständighet, som kunde blifvit mycket ödesdiger, ty denna vid briggens sida uti vattnet tungt framsläpande och orediga samling af mastens spillror, skeppståg, rår och stänger, vållade naturligtvis, att fartyget svårligen kunde lyda rodret lika villigt och lätt som förut. Det började falla af ur den gifna kursen.

När ett fartyg länsar undan för en orkan eller en

stark storm, är hvarje afvikelse från den kurs, som låter orkanen komma rakt akterifrån, en förfärlig fara, ty så snart den upprörda vinden oeh de upptornade vågorna få rusa mot fartygets sida, börjar detta att kränga hit och dit, hvaraf följden oftast blir, att det till slut doppar sin ena sida så djupt ned i vattnet, att det antingen »slukar vatten» i oerhörda mängder eller rent af kantrar och går till botten med manskap och allt.

Skepparen märkte snart, att fartyget Clara började vända bredsidan mot stormen. Förgäfves röt han till de fyra vid rodret stående matroserna, att hålla rodret mera styrbord hän. Och förgäfves utförde karlarne denna befallning. Briggen Clara fortfor att allt mer och mer vända sidan mot vinden. Följaktligen blefvo dess krängningar allt mer och mer svåra. Och faran växte.

Vår grofkornige skeppare märkte icke, att masten och en del af tacklingen släpade i vattnet. Han hade visserligen sett en del af masten falla ned och försvinna i sjön, men han hade trott, att den nu redan befann sig långt akterut.

Men Nils Wetterstjerna märkte hvad det var, som förorsakade denna olycka. Hans blick sökte en yxa och fann den snart. Utan att ett ögonblick besinna sig, störtade han fram och grep yxan samt rusade bort till den del af relingen, hvarest linorna och tågen, som fasthöllo masten, lågo.

Dervid stötte han emellertid på en menniskokropp, hvilken låg på däcket och vred och vände sig i den allmänt bekanta vånda, som plägar ansätta menniskor, hvilka icke äro vanda vid lifvet på hafvet.

Denna kropp tillhörde en viss ung man, som bar namnet Arvid Bredström.

»Gud hjelpe mig ur denna nöd!» pustade den nödställde ynglingen, hvilket utrop bevisar, att den ogudaktige genast ropar till Gud i nödens stund, huru djerft och fräckt han än förnekar Gud och litar på sin egen kraft under medgångens dagar.

Nils Wetterstjerna var nära att falla öfver sin fiendes kringvältrande kropp, men han lyckades komma på fötter igen och befann sig snart framme vid den plats, der han till briggen »Claras» och hela manskapets räddning borde använda sin yxa.

Några raska och hurtiga hugg voro tillräckliga att befria fartyget från den af stormen nedvräkta och nu vid dess sida släpande riggen.

Skepparen, som varsnat ynglingens kloka och djerfva förehafvande, ropade så högt, att det öfverröstade stormens tjut och störtregnets smattrande mot däcket.

»Bra gjordt! ... Den der är en präktig pojke! Styrbord med rodret, karlar! ... Anamma det! ... Skynda!»

Skepparen rusade sjelf fram till rodret och lyckades snart ändra fartygets kurs. Sedan briggen blifvit befriad från sitt besvärliga »påhäng», lydde den rodret lika galant som någonsin tillförne. Snart hade den stormen rakt akter ifrån och länsade undan med en nästan otrolig hastighet. Kaptenen eller, såsom det på den tiden öfverallt hette, skepparen utropade:

»Tack skall du hafva, pojke! Du har räddat oss. ... Utan din raska gerning hade vi nu alla legat der nere på sjöbottnen och börjat fraternisera med abborrana, gäddorna och hajarna. ... Det var ett karlatag och jag skall aldrig glömma dig och din gerning.»

Arvid hörde det beröm, som tilldelades Nils Wetterstjerna, och hans agg grodde ännu djupare fast i hjertat.

Sedan briggen nu kommit i sitt rätta läge i förhållande till vindriktningen, var faran icke så öfverhängande. Matrosernas under en stund dödsbleka anleten antogo den naturliga färgen. En och annan af rekryterna började komma upp på däck, sedan fartygets krängningar åt sidorna nu hade upphört. Man lugnade sig öfverallt, d. v. s. alla lugnade sig med undantag af den arme länsmanssonen.

Han var allvarsamt sjuk. Men det var endast s. k. sjösjuka.

Emellanåt störtade en våg, som var större och häftigare än de andra, öfver fartyget från aktern till fören. Arvid Bredström låg på däcket icke långt från bogsprötet och han var urståndsatt att taga någon vård om sig sjelf. Men alla möjliga elaka planer och tankar höllo en hetsjagt genom hans feberheta hjerna.

Nils Wetterstjerna hade, sedan hans hjeltemodiga och kloka handling blifvit fullbordad, qvarstannat på den plats, der han utfört den, alltså på endast några få stegs afstånd från länsmanstelningen, hvars qval och utgjutelser af hvarjehanda art han likväl åhörde och åskådade med en lätt förklarlig och ursäktlig likgiltighet. Han hade, sanningen att säga, ingen enda giltig anledning att bekymra sig om sin fiendes ve eller väl, åtminstone hade han här vid lag ingen annan pligt än den, som kunde vara honom ålagd af den kristliga kärleken och af hans egen ädla och oförderfvade natur.

Nu kom en störtsjö, väldigare än alla de föregående. Den slet bort en af matroserna från rodret och när den hade på sin ursinniga väg hunnit fram till den plats, hvarest unge herr Arvid låg, tog den med sig den förhoppningsfulle länsmanssonen och försvann med honom i hafvets hemlighetsfulla och af fasor uppfylda djup.

Man hörde ett skrän och dermed var allting slut, trodde man.

»En man öfver bord!» ljöd å nyo budskapet från mannen der uppe i mastkorgen, som var mycket vaksam. »Det var bara en rekryt», dundrade skepparen. »Låt honom gå! . . . Vi hafva tillräckligt qvar af den sorten.»

»Men det var ändå en menniska», inföll Nils Wetterstjerna, medan hans blick följde vågen och den i helt och hållet medvetslöst skick bortförde Arvid.

Några ögonblick besinnade han sig. Det var förenadt med lifsfara, ja, med faran af en nästan säker död att kasta sig i hafvet, så upprördt som det nu var. Och dessutom visste Nils Wetterstjerna, att Arvid var hans dödsfiende, hvilken ständigt for efter hans lif.

Dock tvekade den ädle och djerfve ynglingen icke länge. Innan skepparens varnande röst hade nått hans öron, kastade hans sig i hafvet för att om möjligt rädda denne yngling, mot hvilken han, menskligt att se, icke hade någon anledning att med egen lifsfara utöfva en välgerning.

»Hvilken dårskap!» utbrast skepparen. »Han omkommer. Han drunknar utan att kunna rädda den andre.»

»Hans lif är förspildt», svarade matrosen vid rodret.

»Men aldrig», dundrade skepparen, »skall någon kunna säga, att jag lemnat en så bra karl i sticket utan att försöka rädda honom. En båt! . . . Ögonblickligen en båt, karlar! . . . Visserligen simmar han som en fisk, men sedan han gripit den förolyckade i hans långa hår och nu är betungad med den bördan, kan han icke simma så fort som förut. Han hinner icke upp oss, om vi icke sätta en båt ut för att upphemta honom.»

»Kanske vore en lina lika bra», mente en matros.

»Om vi kasta ut ändan, får han snart fatt i den och vi kunna draga honom upp.»

»Nå . . . en lina då! . . . Men fort!»

En tjock kabel blef utkastad och det lyckade verkligen för Nils Wetterstjerna att gripa den. Under det att han fortfarande simmade framåt, lyckades det honom att med öfvermenskliga ansträngningar slå kabeln ett hvarf omkring sin egen och Arvids kroppar, så att båda hängde fast tillsammans. Nu behöfde han icke längre anstränga sig med att simma, ty skepparen och några af matroserna drogo småningom in linan, och för hvarje gång de drogo in en fot eller två deraf, närmade sig Nils Wetterstjerna och hans skyddsling fartyget lika mycket. Det gick sakta, men det tycktes gå säkert.

Och det var i alla härdelser ännu en lifsfarlig färd. Emellanåt kommo de långa och breda, i öfverkanten skummande och fräsande vågorna störtande fram och drogo de båda ynglingarna längre ned i djupet. Dock lyckades det för Nils Wetterstjerna att fasthålla ändan af kabeln, som omslöt bådas kroppar. Arvid var sanslös och förmådde ingenting uträtta till sin egen räddning.

Slutligen lyckades det skepparen att draga de båda unge männen upp ur djupet och öfver relingen in på det jemförelsevis trygga däcket.

»Räddad!» ropade skepparen med oförställd glädje.

»Räddad!» genljöd det i Nils Wetterstjernas hjerta, ty han älskade sin Ebba allt för högt att önska dö ifrån henne och all lycka i lifvet.

Den sanslöse Arvid underkastades den behandling, som man då för tiden förstod att egna åt skeppsbrutna personer. Småningom qvicknade han vid och kom till sans, men värdt att omtala är det, att han icke hade ett

tacksamhetens ord till Nils, ehuru både skepparen och besättningen upplyste honom om hvem det var, som hade räddat hans lif. Men om man häraf hade dragit den slutsatsen, att han icke värderade sitt lif till någonting, skulle man hafva tagit stort fel och erhållit en fullkomligt felaktig föreställning om denna inbundna och sjelfviska karakter.

Nils Wetterstjerna hedrades och berömdes på alla sätt af både skepparen och manskapet. Men de skulle hafva prisat honom tio eller hundra gånger så högt, om de vetat, att den man, hvars lif han räddat, var hans dödsfiende.

SJETTE KAPITLET.

Huru Nils Wetterstjerna blef fänrik.

Djupt inne i Finska viken och vid en kanal, som förenar den härliga Saimen med sagda vik, ligger den lilla staden Viborg. Många städer äro ståtligare i fråga om praktfulla byggnader, bronsstatyer, promenader och trädgårdsanläggningar, men högst få äro de städer, hvilka ega en så rik fond af historiska minnen. Viborgska smällen har vunnit verldsrykte. Och vid många andra tillfällen har den lilla staden haft en nära nog verldshistorisk betydelse.

I början af Oktober månad år 1706 lefde Viborgs idoga invånare jemförelsevis lugnt och lyckligt, sysselsättande sig med sina yrken. Visserligen hade de senast flydda åren varit oroliga, emedan svenska trupper i stora massor emellanåt varit förlagda i staden, hvilken i Carl XII:s planer hade äran att vara den fasta punkt, från

hvilken den uppblomstrande nya ryska hufvudstaden Petersburg skulle ständigt oroas och, om möjligt, af de segerrika svenska vapnen eröfras. Klart är, att vid sådant förhållande Viborg var hvad man, med användande af ett uttrycksfullt bildspråk, kallar »en nagel i ögat» på Rysslands mägtige tsar. Men bakom Viborgs starka befästningar och innanför dess höga vallar och löpgrafvar tyckte sig borgarne hafva föga att frukta och gingo med lefnadslust och glädje till sina göromål. Deras glädje skulle emellertid denna gång ej blifva långvarig.

Redan den 10 Oktober började ryska härmassor visa sig i stadens närhet och den 11 Oktober var den idoga staden omgifven och belägrad af en rysk härskara, som uppgick till 22,500 man.

Det var i sanning en betänklig ställning för de stackars borgarna, hvilka naturligtvis skulle lida aldra mest af en belägring, som hindrade landtfolket att till staden inkomma med födoämnen samt göra sina inköp i staden och som hotade med bomber, eldsvådor, hunger och nöd af alla slag.

Klockan 3 på eftermiddagen den 11 Oktober började fienden låta sina kanoner spela mot husen inom stadsmurarna. Och från fästningen och vallarna svarade den fåtaliga svenska besättningen med en lifaktighet, som vittnade godt om både karlarnes mod och förrådens riklighet. En belägrad stad, som så slösar med krut och kulor, måste anses vara väl försedd.

Men likväl var detta icke förhållandet. Viborg var alldeles oförberedt på detta anfall. Man hade trott, att tsar Peter var tillräckligt upptagen på andra håll för att skydda sig och sina länder mot de härar, som anfördes af Carl XII sjelf och hans generaler. Men kung Carl

hade vid slutet af sommaren (omkring den 24 Augusti) brutit upp och tågat mot Sachsen, och enär tsaren sålunda icke längre behöfde använda så stora truppmassor i Polen, skickade han en stark afdelning helt plötsligt mot Viborg, som han gerna ville eröfra, emedan han nogsamt insåg »de vådor, hvarmed ett sådant granskap hotade hans nya skapelse» Petersburg. Öfverfallet och belägringen kommo således alldeles oväntadt öfver så väl borgarna i Viborg, som dervarande besättning, hvilka icke hunno tillräckligt förse sig hvarken med proviant eller krigsförnödenheter af något slag. Man fruktade derför, att fästningen och staden snart skulle vara nödsakade att upplåta sina portar för tsarens väldiga här.

I ett bombfritt hvalf inne i Viborgs fästning var en del af det fåtaliga manskapet inlogeradt. Hvalfvet hvilade på grofva pelare, som uppmurats af granitblock. En smula dager silade in i detsamma genom tumsbreda och alnshöga, i väggen anbragta öppningar. Man hade bestrukit väggarna och hvalfvet samt de grofva pelarna med snöhvit kalk, hvars hvitglänsande yta bidrog att sprida någon dager i det dystra rummet. Golfvet bestod af sammanstampad lera och var delvis betäckt med vattenpussar, som sipprat upp ur jorden och droppat ned från det fuktiga hvalfvet. Rundt omkring väggarna hade man utbredt den halm, på hvilken knektarne tillbragte sömnens och hvilans timmar. Den var hvarken riklig eller renlig, men dessa härdade karoliner kunde, om det gälde, försaka allt och lida den aldra största nöd utan att klaga.

Ungefär ett hundra man nyss från det gamla Sverige anlända rekryter hade man inlogerat i denna föga angenäma boning. Alla voro ynglingar, som ännu knapt hade fått skägg på hakan. Men de tycktes vara vid godt mod,

ty större delen skämtade och skrattade, några sjöngo sitt fosterlands gamla visor på de vemodiga melodier, som sprungit fram ur det svenska folkets eget sköte, och åter igen andra fejade sina vapen, under det att de hvisslade Finska Rytteriets marsch eller någon annan krigisk melodi. Fem eller sex sysselsatte sig, som det tycktes ganska angenämt för åtminstone dem sjelfva, med förtärandet af fläsk och bröd. Endast två af de unge krigarne sutto för sig sjelfva — visserligen icke tillsammans, utan en och en i hvar sitt motsatta hörn af det bombfria hvalfvet. Båda tycktes vara försänkta i djupa tankar. Emellanåt tillslungade de hvarandra blickar som nogsamt bevisade, att de icke hyste vänliga känslor mot hvarandra.

Den ene var Nils Wetterstjerna och den andre var Arvid Bredström.

En af kamraterna ropade, så att det genljöd under hvalfvet och alla tystnade:

»Har någon sett ett par så rädda skälmar som Nils och Arvid? De sitta der i hvar sitt hörn och kasta ondskefulla blickar på hvarandra. Man kan tydligt se, att de bäfva af fruktan för ryssen, som lägrat sig utanför staden och hotar oss till lifvet. Friskt mod, gossar! . . . Ingen får vara rädd här. . . . Låtom oss sjunga visan om riddaren Tynne. Den börjar så här.» Och han uppstämde:

»Och det var en ridder Tynne,
Han var en riddare så tyster;
Hvart det bär, till fot eller häst,
Han är en riddare så tröster.
I fören väl de runor.»

»Och det var ridder Tynne,
Han skulle skjuta hjortar och hinder,
Så fick han se Ulfva, lilla dvergens dotter,
Under grönskande linder.»

Så långt hade sångaren hunnit, då plötsligt en salva från ryssarnes kanoner brakade. Man hörde tydligt, huru-som bomberna föllo ned på vallarna och murarna, huru granaterna exploderade och huru hus störtade samman.

Alla de unge männen rusade upp. Somliga ilade till dörrarna och försvunno i det fria. Andra skyndade fram till de smala öppningarna i väggen och blickade ned öfver staden och dess omgifningar.

»De hafva skjutit eld på rådhuset», utropade en af dem, som först kommit till gluggen.

»Och korset har man skjutit bort på kyrktornet», utbrast en annan.

I detta ögonblick dånade ännu en salva, förfärligare än den första.

Nu tog det eld i de små husen nere på söder», utropade en ung rekryt, som ännu icke kunde skryta med ett enda hår på sin öfverläpp.

Se, huru lågorna flamma upp både på söder och i rådhuset. Det brinner äfven i vestra delen af staden.... I dag ämna ryssarne bruka allvar.»

»Och der komma deras härmassor anryckande mot staden. Största delen tager vägen rakt fram till breschen, som de i går lyckades skjuta i muren på östra sidan.... Hör!... Nu ljuda trumpeterna!... Det är signalen till samling.... Kommen, kamrater!... Låtom oss visa, att svenska stålet biter!»

Alla skyndade ut under högljudt buller och månget rop, som genljöd under hvalfvet.

Främst bland alla var Nils Wetterstjerna. Och aldra sist kom Arvid Bredström, hvilken först stannade i ett af hvalfvets hörn och, sedan alla kamraterna aflägsnat sig och han således var ensam, kastade med händer och fötter

upp den leraktiga jorden i hörnet och framtog ur detta gömställe en jernhandske, hvilken han satte på sin venstra hand.

»Den här skall nog bevara mitt lif», mumlade han. »Ack, om jag endast hade lyckats få den andra också! Men Nils Wetterstjerna har den alltid på sin högra hand, så att jag misslyckats i alla mina försök att tillegna mig den.... Nå, så länge jag har den ena, löper jag ingen fara.»

Han ilade efter de andra, ehuru med betydligt mindre ifver, än dessa hade ådagalagt. Men han anlände dock till bataljonens samlingsplats, innan befälhafvaren på fästningen, gamle general Cronhiort anlände för att utdela sina befallningar rörande den stundande blodiga striden.

Nils Wetterstjerna beordrades att sluta sig till den afdelning, som under befäl af öfverste Törnflycht afsändes till den ofvan omtalade breschen. Arvid Bredström införlifvades med den afdelning, som skickades till den östra stadsporten, mot hvilken en manstark trupp af ryssar marscherade.

Öppningen i muren var icke stor — högst tre eller fyra alnar bred. Och väldiga massor af stora stenar, som tillhört den sprängda muren, lågo i öppningen.

Öfverste Törnflycht uppställde sin tappra lilla skara — högst 150 man — dels i sjelfva breschen och dels innanför den bland de väldiga stenarna. Nils Wetterstjernas brinnande åtrå efter utmärkelse och ära hade helst valt den aldra farligaste platsen, men öfverstens befallning måste åtlydas. Nils erhöll sin plats i sista ledet, hvarest fans föga eller ingen fara och alls intet tillfälle att utmärka sig under befälhafvarens ögon. Men den präktige gossen lät icke modet sjunka. Han förlitade sig på, att Gud nog skulle åt honom välja den mest passande tiden.

Nu voro de anfallande ryssarne på ort och ställe.

På tjugo stegs afstånd från muren aflossade de sina gevär. Samtidigt läto svenskarne en salva gå. Det blef stor manspillan på båda sidor, men störst på svenskarnes sida. Nya stridsmän trädde emellertid ögonblickligen i de fallnes ställe och en enda minut senare voro svenskarne i handgemäng med ryssarna. Huggen föllo täta och tunga. Dammet yrde omkring kämparna. Till en början såg det ut, som om ryssarne skulle segra, enär deras antal var så stort.

Svenskarne började småningom vika tillbaka för den stora massan af påträngande fiender. Förgäfves anropade, befalde och bad den tappre öfversten dem att stanna och häfda sitt fosterlands ära genom tappra gerningar. Den behjertade gamle krigaren erhöll sjelf tre svåra sår och drogs mot sin vilja med af den tillbakavikande truppen.

Snart voro försvararne tillbakaträngda från breschen och vägen in i staden tycktes vara öppen för de i segerglädjen yra ryssarna.

Men midt i breschen stälde sig nu en ensam yngling. Nils Wetterstjerna tycktes verkligen vara nog vansinnig att hafva för afsigt att ensam försvara breschen mot dessa tusental af ryssar. På sin högra hand bar han en jernhandske. Sitt svärd svingade han med en styrka, som kom hans fiender att dussintals bita i gräset. Intet hugg bet på honom. Den rock, som hans moder väft åt honom, tycktes vara ett mägtigt beskärm för hans kropp. Eller kanske var det den hemlighetsfulla jernhandsken, som gjorde honom osårbar.

Den ena lilla truppen af ryssar efter den andra dref han tillbaka, men alltjemt ryckte naturligtvis nya skaror upp i ledet. Han befann sig högt uppe på stenröset, då

deremot angriparne kommo från den betydligt lägre marken, hvilket beredde honom en stor och ovärderlig fördel.

Stadsborna, både borgare och qvinnor och barn, hade samlats på något afstånd samt uttryckte genom höga bifallsrop sin beundran för denne unge hjelte, som tycktes vara oöfvervinnelig. Man tillropade honom uppmuntrande ord, man öfverhöljde honom med beröm. Och i hopen fans mer än ett litet, älskligt flickhjerta, som bäfvade af förtjust beundran för den unge kämpen. Men tydligt är, att om en enda bland ryssarne hade haft sans nog att omladda sitt afskjutna gevär och aflossa det mot den djerfve ynglingen, skulle han icke länge stått der han stod.

General Cronhiort stod på en upphöjd plats, för att öfvervaka det hela och tillse, att försvaret leddes och utfördes på alla punkter så, som han hade tänkt sig.

Nu hade han sett öfverste Törnflychts skara tillbakaträngd från breschen. Men med en förundran och en beundran, som trotsa hvarje försök till beskrifning, skådade han, hurusom en ensam kämpe, en smärt och knappt utvecklad yngling, godtgjorde den skada, som truppens flykt hade förorsakat. Aldrig hade han under sin långa krigarebana skådat ett så utomordentligt hjeltemod.

Genast befalde han en af sina officerare att med hela reserven ila till den unge hjeltens undsättning. Generalen var otålig och till hälften vred.

Men innan hans befallning hann utföras, skulle Nils Wetterstjerna genomkämpa ännu en fara, hvilken kom bakifrån och utgjorde ett icke ovigtigt tillägg till de tusentals vådor, som blixtrade mot honom från ryssarnes allt mera täta led.

En yngling smög sig framåt längs efter muren och nalkades breschen på murens inre sida. Det var Arvid Bred-

ström, som hade öfvergifvit sin post och nu, drifven af ett outsläckligt begär efter att blifva egare till den andra handsken, ämnade försöka nedhugga den unge hjelten bakifrån.

Svärdet lyfte han och det föll mot Nils Wetterstjernas rygg, just då denne stred som aldra tapprast mot den påträngande fienden. Men detta hugg skadade den unge hjelten lika litet som ryssarnes försök att döda honom. Det var liksom om en osynlig magt hade i sista stunden vridit sabeln i Arvids hand. Endast flata klingan vidrörde Nils Wetterstjernas kropp. Kanske var det blott Arvids eget onda samvete som gjorde hans hand så osäker.

»Jag är också osårbar, så länge jag har handsken», hade Arvid mumlat för att uppmuntra sig sjelf, då han gick till utförandet af sitt usla dåd. »Jag är oöfvervinnelig, så länge jag har handsken.»

Arme karl! Han hade helt och hållet förgätit, att han genom en mened beröfvat sin jernhandske all kraft, så länge den var i hans våld.

Så snart Nils Wetterstjerna kände Arvids slag, visste han hvem det var, och det dröjde icke ett ögonblick, innan den tappre unge hjelten hade vändt sig om och skänkt Arvid Bredström såsom gengåfva ett hugg, hvilket hade en mycket kraftigare verkan. Det sårade länsmanssonen i axeln och föranledde, att han föll.

Om nu Nils hade haft lediga händer, skulle han utan tvifvel hafva genast bemägtigat sig sin egendom — den för venstra handen afsedda och af Arvid stulna stridshandsken —, men ryssarne trängde på och han måste egna sin uppmärksamhet åt försöken att försvara sig mot dem. Dessutom hade han ju sett Arvid Bredström falla och trodde, att han hade dödat pojken och att han lätt kunde,

sedan striden slutat, återfinna hans lik bland de andra och då återeröfra sin egendom.

Men Arvid kraflade sig upp ur stenröset och smög sig från platsen, ursinnig i sitt elaka hjerta, men med fast beslut att försöka ännu en gång, ja, att aldrig uppgifva förhoppningen om att vinna äfven den högra handsken.

Nu anlände reserven till Nils Wetterstjernas hjelp. Snart hade hela massan af ryssar blifvit kastad öfver ända. Man såg deras stora massa fly i vild oordning öfver steppen bort till deras lägerplats.

Men redan innan aftonens skuggor sänkte sig ned öfver nejden vid slutet af denna oktoberdag, hade Cronhiort kallat till sig Nils Wetterstjerna, prisat hans hjeltemod, uppmanat honom att allt framgent med samma tappra sinne använda sitt svärd i konung Carls tjenst samt utnämnt honom till fänrik, med löfte om snabb befordran, i fall han fortfarande visade samma nit, trohet och hjeltemod.

Under natten lagades breschen.

Viborgs borgare egnade Nils en hyllning, som sällan någon hjelte tillförne fått mottaga.

SJUNDE KAPITLET.

Kung Carl i lifsfara.

När Arvid Bredström hade kommit hem till det bombfria hvalfvet, var det naturligtvis aldra första föremålet för hans omsorg att ånyo dölja den underbara stridshandsken

under lermyllan i hörnet af hvalfvet. Han var matt och svag till följd af det smärtsamma såret och den alltjemt ökade blodförlusten, men han lyckades slutligen utföra sitt arbete. Dernäst tänkte han på att anskaffa en fältskär, som skulle ansa hans sår. Någon sådan kunde emellertid icke erhållas, förrän striden hade slutat på alla punkter, ty äfven fältskärerna voro naturligtvis upptagna af göromål under hela den tid striden pågick vid breschen och stadsportarna. Slutligen anlände de af hans kamrater, som öfverlefvat drabbningen — mer än en fjerdedel saknades —, och med den hjelpsamhet, som är en oeftergiflig pligt för soldater, anskaffade de snart den lille regementsfältskären, som förklarade såret icke var lifsfarligt och plåstrade om den stackars pojken på bästa sätt. Fältskären var tysk och talade en svenska, hvilken var mycket svår att begripa.

»Sie skola ligga schtille acht dagarne und så sollen Sie vare ganske frisker und helsosam», utlät sig denne hedervärde medicinare. »Jack skall mans i morgon till baka kommen und plåstrera det ganschke lille und obetydliche sår.»

Åtta dagar således! — Denna korta tidrymd tyckte Arvid vara en hel evighet. Men hans plågor och hans förlust af blod voro så stora, att han måste låta sig nöja med fältskärens dom. Eljest hade han helt visst redan följande dag vädjat till sina kroppskrafter mot domen och försökt att stiga upp. Han tyckte sig hafva så oändligt många göromål. Den andra jernhandsken, som han ännu icke lyckats stjäla från Nils Wetterstjerna, plågade honom obeskrifligt. Den trumpne, inbundne och slöe ynglingen var forfarande uti allting annat lika trumpen, lika slö, lika inbunden, men så snart det gälde jernhandskarna, lifvades

hans kropp och upptändes hans själ. Många, otaligt många voro de planer till den högra jernhanskens »eröfring», som han uppgjort, men alla hade strandat mot ödets obevekliga eller, rättare sagdt, försynens allvisa rådslag. Vi hafva bevittnat, hurusom hans senaste plan missyckades. Men han brann af begär efter att återvinna helsan, så att han skulle förmå uppgöra nya planer och utföra dem, lägga nya försåt för Nils Wetterstjerna och bringa dem till hvad han sjelf behagade kalla en »god utgång». Och nu låg han der, bunden vid overksamhetens skampåle, och der skulle han qvarligga under ytterligare åtta långa dagar.

Ännu var han dock icke ursinnig, men han skulle blifva det. Stackars länsmansson! Han hade blott förargelser här i lifvet.

Ett par timmar efter fältskärens bortgång rusade ett par tjog af kamraterna in under det bombfria hvalfvet och tillropade honom, att Nils Wetterstjerna hade för sitt välförhållande och den exempellösa tapperhet, som han under striden ådagalagt, blifvit utnämnd till fänrik samt att alla Viborgs invånare voro utom sig af hänryckning öfver hans hjeltebedrifter. Alla uttryckte sin glädje öfver denna obestridligen väl förtjenta belöning. Afunden är en för unga och oförderfvade sinnen okänd lifsyttring.

Men det är naturligt, att en så låg och simpel själ som Arvid Bredströms måste vara synnerligen mottaglig för afundsjukans lumpna känslor. Han blef alldeles ursinnig, slet förbandet från såret och rasade värre än ett dårhushjon, ja, han rasade, ända till dess han af blodförlust och matthet afsvimmade. Under tiden hade kamraterne tillkallat fältskären, hvars namn var Johan Kugelmann, och denne utbrast vid åsynen af det förstörelseverk, som ynglingens raseri åstadkommit:

»Ferpanne then dräng! ... Han schkall töten tö, om han vill thette schpektackel einmal noch aufrepa. Ein galning! ... Ein tosing! ... Ein sachkramenschked schlingel ist han. Aber jack schkall fersöke pota honom. Jack schkall frelse hans lif.»

Och fältskärens bemödanden kröntes med sådan framgång, att Bredström efter nio dygns förlopp var uppe och förklarad frisk.

Under tiden hade Nils Wetterstjerna afhemtat alla sina tillhörigheter från hvalfvet och hyrt sig en bostad nere i staden. Sedan han nu blifvit befordrad till officer, kunde han naturligtvis icke logera tillsammans med sina fordna kamrater, hvilka numera voro hans underlydande.

Han hyrde ett litet rum hos en af stadens förnämsta borgare, karduansmakaren Urban Grek, och frågade, huruvida han mot skälig ersättning kunde få kosten hos sitt värdfolk. Men värden svarade med välvilja:

»Unge man! Det är eder tapperhet, som har räddat vår gamla goda stad, och jag vore sämre än en hund, om jag toge ett enda öre af er till betalning. Rummet, som ni bebor, har ni kostnadsfritt och ni är hvarje dag och hvarje måltidstimme välkommen såsom gäst vid mitt bord».

Det är tydligt, att Nils Wetterstjerna, hvars kassa dessutom, såsom läsaren nogsamt vet, var synnerligen liten, icke vägrade att begagna sig af en inbjudning, hvilken framfördes med så osminkad och uppriktig välvilja. Både den gode borgaren — karduansmakaren Urban Grek — och hans hustru och alla barnen betraktade och behandlade vår hjelte så som de skulle hafva betraktat och behandlat en regerande konung, om han nedlåtit sig till att gästa hos dem.

Följaktligen förflöto Nils Wetterstjernas dagar ganska lyckligt. Hans första göromål i den nya bostaden hade varit att till sin dyra moder och till den kära, kära Ebba Stålhjelm samt till fru Margreta Törne aflåta skrifvelser, i hvilka han på ett blygsamt sätt berättade om sina framgångar och om den befordran han vunnit. Brefvet till Ebba innehöll derjemte någonting om Arvid Bredström, men hvad det var, vet ingen.

* * *

En afton ungefär vid den tiden, då Arvid Bredström blifvit återställd och Nils Wetterstjerna någorlunda hunnit vänja sig vid utöfvandet af sina nya pligter såsom officer, rasade en hvinande storm fram öfver nejderna omkring Viborg. Den medförde snö, som här och der hopade sig till drifvor af stundom två eller tre alnars djup. Alla tvärs öfver fälten framdragna landtbruksdiken eller i krigsändamål gräfda löpgrafvar voro redan uppfylda med snö.

Vid half elfvatiden på aftonen kommo två ryttare söder ifrån och närmade sig ryssarnes läger, som låg inbäddadt i snö och knappt var synligt.

Ryttarne hade just färdats förbi en liten furudunge och trädde nu fram på slätten framför Viborg.

»Der ligger ryssarnes läger», sade nu den ene, i det han pekade på några baracker, hvilkas af bräder hopfogade tak genom sin mörkare färg stucko af mot landskapets snöhvita yta. Tälten, som voro hvita, syntes deremot icke, ej heller kunde främlingarne se alla de ryssar, som gräft ner sig i snön ute på fältet för att i dessa hålor under snön finna skydd mot kölden och de iskalla vindarna.

»Ja», svarade den andre ryttaren, »der äro de, och der borta ligger Viborg, målet för vår färd. Vi hafva snart uppnått målet.»

»Men jag vill tillåta mig att fästa ers majestäts uppmärksamhet på de faror, som här omgifva oss på alla sidor. Vi äro nödsakade att tränga rakt fram genom ryssarnes läger. Innan vi hinna räkna till tio, kunna vi vara omringade af flere hundra moskowiter. Troligen ligga de nedgräfda här i snön. Jag såg dylikt vid Narva. De pläga gräfva sig kulor i snödrifvorna.»

»Den Gud vill hjelpa, kan ingen fiende stjelpa», svarade en ungdomlig stämma, hvilken tillhörde den ryttare, som af sin kamrat kallades »ers majestät».

»Dock är ers majestäts lif så dyrbart, att...», invände den andre.

»Min käre Nieroth», utlät sig den kungliga personen med ganska tydlig skärpa i rösten, »alla ryssar i verlden kunna icke hindra, att Guds planer och tankar, som han ämnar genom mig utföra, gå i fullbordan. Under den heliga Försynens skydd, som visserligen skall bevara mig till berömligare storverk än dessa, färdas jag tryggt fram äfven tvärs genom ett fiendtligt läger. Var således alldeles trygg, min general!»

»Ers majestät tror på sin gudomliga mission...?»

»Nå, tror icke också ni derpå, min general? Tala redligt!»

General Nieroth blef förlägen och kunde endast med temligen osäker stämma svara, att äfven han visserligen var öfvertygad om, att Gud ämnade genom hans majestäts väldiga arm omskapa hela verlden eller åtminstone Europa.

Majestätet hörde med tydligt välbehag på denna för-

säkran, hvilken så starkt smickrade hans egenkärlek. Han gaf sitt välbehag till känna genom åtskilliga utrop, med hvilka han bekräftade hvad generalen sade.

Det blef sedan ingenting taladt under några minuter. Färden skedde ljudlöst, ty hästhofvarna sjönko ned uti den fotdjupa snön och ryttarne hade behof af hela sin sinnesnärvaro för att icke fastna i drifvorna.

Men plötsligt hördes ett skrän rundt omkring de båda ryttarna. De hade, utan att ana eller veta det, ridit fram öfver en djup och bred grop, i hvilken en skara af omkring etthundra och femtio ryssar hade gräft sig ned under snön. Gammal, tjock och stark snöskare låg under den nyfallna snön och hindrade hästarna att sjunka ned till bottnen af denna grop, hvilken i anseende till dess bredd och djup ganska väl förtjenade namn af kanal. Men general Nieroths tunga häst trampade med sin högra bakfot tvärs genom snöskaren och var nära att sjunka ned till kanalens botten. Der lågo emellertid ryssarne försänkta i djup sömn. Väldiga mängder af halm hade de samlat till lägerplats, så att de, när de hvilade på halmen, befunno sig endast en alns längd under snöskaren, som bildade ett hvalf öfver dem. Nu är det naturligt, att general Nieroths häst måste med sitt bakbens stålskodda hof träffa en af de sofvande ryssarna. Denne, som kände en väldig tryckning på sin mage, vaknade, skrek högt och väckte derigenom hela skaran. Inom två minuters förlopp voro alla på benen och rusade ut ur sin håla, just när de två ryttarne befunno sig på tjugu stegs afstånd från kanalen, som de lyckligt ridit öfver.

Naturligtvis var det icke svårt för ryssarna att mot den hvita snön se ryttarnes och hästarnas mörkare gestalter. Och lika lätt var det för dem att konstatera, att

ryttarne endast voro två — alltså ett, som de trodde, mycket lätt vunnet byte. Alla ryssarne ilade fram i ryttarnes spår under utstötande af tjut och skrän af så förfärlig art och till sådan mängd, att de kunde hedrat vildarna i någon ociviliserad verldsdel. Till och med den, som blifvit trampad af generalens häst, linkade efter så godt hans krafter det tillstadde, men han var nödsakad att trycka högra underarmen mot maggropen för att lindra sina qval.

Det var nu en för våra två ryttare lycklig omständighet, att ingen enda af deras etthundra femtio fiender hade något skjutvapen med sig. Säkert är icke ens, att de egde några vapen af det slaget nere i hålan, ur hvilken de blifvit uppskrämda, ty de ryska härskarorna på den tiden voro i allmänhet temligen klent utrustade. Det var endast åt de trupper, som omedelbart följde tsar Peter, man hade råd och lägenhet att utdela ordentliga vapen. Våra båda ryttares fiender egde intet annat än sina sablar, och redan derigenom minskades ganska betydligt faran för våra vänner, som voro försedda med åtskilliga skjutvapen. Visserligen voro dessa af liten kaliber, men de gåfvo likväl åt sina innehafvare en icke ovigtig fördel öfver fiendeskaran, som stormade an med ursinne.

»Bäst är att anstränga hästarna och rida skarpt rakt fram mot Viborgs port, som tydligt synes der borta i stadsmuren. Kom, ers majestät! . . . För Guds skull, kom!»

»Ni vill fly, min general?» utropade kungen.

»Det är ingen skam att fly, när fienderna äro allt för många», ursäktade sig Nieroth. »Vi äro här endast två mot ett antal, som måste utgöra minst ett hundra femtio, om icke mina ögon bedraga mig. Två mot ett hundra femtio, det är en mot sjutiofem.»

»Kung Carl flyr *aldrig!*» svarade konungen med eftertryck, och i samma ögonblick vände han om sin häst, så att han befann sig gent emot de anstormande fienderna.

General Nieroth mumlade i sitt gråa skägg:

»Den ungdomen!... Huru lätt kunde vi icke nu hafva kommit fram till Viborg. Våra hästar skulle hafva inom en minut förflyttat oss så långt bort från denna olycksaliga plats, att den der skränande skaran aldrig kunnat hinna upp oss.... Och likväl... vända vi om och börja slås, liksom om slagsmål vore ett nöje.... Nåväl, en sådan kung, som den der, det är en hjelte, och en svensk man öfvergifver honom aldrig, äfven om han kommenderar idel tokerier.... Alltså, helt om!... Pistolerna fram! Och raskt till verket!»

Generalen intog snart sin plats vid kungens sida, afsköt sin pistol och fälde dermed sin man, liksom kungen hade gjort det några ögonblick dessförinnan. General Nieroth *kunde* utkämpa en strid. Han var nästan af barndomen öfvad i den saken. Han och hans hjeltekung anställde under omkring tio minuter en stor förödelse bland de skränande ryssarna, utan att sjelfva erhålla ett enda sår.

Men fienderna voro för många. Två mot etthundrafemtio — det gör, såsom Nieroth hade mycket riktigt anmärkt, en mot sjuttiofem. Och då redan det anses såsom en oupphinnelig hjeltedat, att Carl XII och hans bussar »ställdes en mot tio» och vunno seger, så inser man lätt, att faran här var stor och att Carl XII dittills aldrig befunnit sig så nära den afgörande punkt, der den obevekliga döden drager sitt iskalla och snöhvita streck öfver alla menskliga beräkningar och förhoppningar, huru högtsträfvande de än må vara.

De två kämparnes armar började i betänklig grad tröttas.

Fienderna deremot voro ännu lifliga och rörliga. De voro ju också många till antalet, och hvar och en af dem hade icke behöft anstränga sig så mycket, ty när en af dem hade huggit till, fans alltid en annan, som upptog striden, medan den förste hemtade nya krafter. De voro i sanning så många, att mängden fullt upp ersatte det bristande modet och den underhaltiga krigsdugligheten.

»Här finna vi vår graf», sade general Nieroth vemodigt, under det att han fäktade som en hjelte.

»Jag litar på min Gud», svarade Carl XII och anföll sina fiender med hjeltemod och dödsförakt, såsom han alltid plägade.

Men fienderna trängde på och faran ökades för hvarje ögonblick, som rann ur tidens flod ut i evighetens haf. Snart syntes de två hjeltarne vara ohjelpligt förlorade. Och dödsfaran tillväxte i samma mån som deras armar mattades och känslan af hjelplöshet bemägtigade sig deras sinnen.

ÅTTONDE KAPITLET.

Den ryska provianttransporten.

Kung Carl hade slutit fred med August af Polen på vilkor, som i historien omförmälas, och han ansåg sig nu hafva ledighet att egna sin uppmärksamhet nästan uteslutande mot Ryssland och dess kloke och mägtige tsar. Vår hjeltekonung, som sjelf var redlig i allt, anade icke, att August skulle fortfarande göra honom många och stora bekymmer.

När hans majestät konung Carl den tolfte drog ut från Alt-Ranstadt för att färdas till Viborg, åtföljdes han, som vi veta, af femtio raska bussar under befäl af fänrik Erik Uhrwäder. Nu voro hans majestät och general Nieroth ensamma, då de anlände framför Viborg. Hvar fans då eskorten och hvilket öde hade drabbat dessa femtioen raska och hurtiga bussar? Hade vargarna på de genomtågade slätterna sönderrifvit och uppätit deras kroppar? Eller hade de stupat i striden för sin konung under den långa och af faror uppfylda färden? Och hvart hade de fem galenpannorna tagit vägen. Hade de omkommit?

Färden var, som sagdt, mycket lång, ty om man mäter längden mellan Alt-Ranstadt och Viborg »fågelvägen», så blir det samma mått, som om man mäter afståndet mellan Ystad och aldra högst belägna spetsen af nordliga Lappland och ännu några mil dertill. Men när dertill lägges, att kung Carl och hans följeslagare måste färdas på krokvägar och någorlunda parallelt följa Östersjöns och Finska Vikens oregelbundna stränder, så torde läsaren lätt inse, att denna färd var af en, i förhållande till tidens fortskaffningsmedel — som var endast hästen — oerhörd längd och svårighet.

Till råga på alla de andra svårigheterna måste våra vänner passera fram alldeles i närheten af S:t Petersburg på det smala näset mellan Finska Viken och Ladoga sjö. De måste, för att komma fram till Viborg, så att säga springa gatlopp framför mynningarna af Petersburgs kanoner. Vägen var alltså icke endast lång, den var också uppfyld af faror.

Det var under en mörk natt, som man passerade förbi S:t Petersburgs befästningar, och naturligtvis höll man sig så nära som möjligt intill Ladogasjöns strand, emedan

den var, så långt som här var möjligt, aflägsen från den nya ryska hufvudstadens fruktansvärda fästningsverk. Färden gick lyckligt. Visserligen var kölden skarp och vinden från Ladoga sjö bister, men alla voro härdade karlar, som hundratals gånger utstått mycket hårdare blåst och mycket skarpare köld. Färden skedde derför med gladt mod och i den lilla truppen funnos endast frimodiga sinnen. Der klappade endast modiga hjertan.

Ingen fiende, som kunde förmodas hafva för afsigt att hindra den svenske konungens tåg, syntes. Och den lilla truppen nalkades nu Viborg utan att hafva vexlat ett hugg med någon ovän.

Men när de hunnit ungefär fyra svenska mil (af det gamla goda slaget) norr om Petersburg, varseblef fänrik Flygare en lång och slingrande svart linie på något afstånd i riktning mot Viborg.

Naturligtvis skyndade Flygare att fästa konungens uppmärksamhet på denna oroväckande omständighet.

Alla uppspärrade sina ögon. Men natten var ganska mörk, så att det rönte stor svårighet att utforska, hvad det slingrande, ormlika föremålet egentligen var.

Någon uttalade den förmodan, att det var en rysk härmassa, som tågade till det utanför Viborg slagna ryska belägringslägret. Men denna gissning förkastades snart, emedan, såsom hans majestät sjelf anmärkte, det långa, slingrande föremålet då borde hafva varit mera utbredt åt sidorna. Det var långt och på samma gång mycket smalt, hvilket tydligt syntes mot den snöbetäckta slätten.

»Det månde vara en provianttransport, ämnad att förse ryska lägret med munförråd och ammunition», förmodade fänrik Flygare, som äfven nu talade med den för honom egna blygsamheten.

»Du har rätt, min vän!... så måste saken förhålla sig. Och de båda svartare och bredare massorna vid det slingrande föremålets hufvud och svans torde vara den betäckning, som åtföljer transporten.»

»Ers majestät har utletat sanningen», inföll Nieroth.

»Nåväl, mina raska gossar!» utropade Carl, i det han drog sin tunga pamp. »Låtom oss anfalla dem! Dessa förråd blifva välkomna i Viborg. Raskt å stad, gossar!»

Förslaget var öfverdådigt. Man visste icke ens, huru stor betäckningen till den ryska transporten var. Och dessutom kunde man aldrig vara säker på, att det verkligen var en transport och icke en hel armé.

Men dylika farhågor oroade aldrig Carl den tolfte och hans bussar. De anföllo fienden hvar helst de funno honom, utan att någonsin i förväg efterräkna antalet af de krigsmän, mot hvilka de riktade sitt anfall.

Hästarna fingo smaka sporrarna och det bar af med en fart, som bevisade både hästarnas godhet och ryttarnes skicklighet. Snart hade man upphunnit fienden och utan att först efterforska, huruvida det var en proviant- och ammunitionstransport, störtade vår lilla tappra skara med kung Carl i spetsen öfver eftertruppen.

Nu var verkliga förhållandet det, att den på afstånd iakttagna slingrande linien verkligen utgjorde en för ryska belägringshären afsedd och från S:t Petersburg direkt kommande transport af proviant och krigsförnödenheter. Förtruppen utgjordes af omkring hundra man. Och eftertruppen var ungefär lika stark. I det hela hade vår hjältemodiga trupp således mot sig en fyradubbel styrka, men för hjältar, hvilka vant sig vid att stå en mot tio, var detta en småsak.

Deras anfall på eftertruppen var så ursinnigt och skedde med så ohejdad kraft, att inom en minut ett halft tjog ryssar voro nedhuggna och de öfriga befunno sig stadda på en vild flykt ner mot Ladogasjöns strand. Och först nu fingo våra vänner tid att se, att det verkligen lyckats dem att eröfra eller, som det på ett senare århundrades språk heter, »annektera» en ofantligt stor proviantransport, en transport, hvars pekuniära värde, lågt uppskattadt, kunde beräknas till några hundra tusen rubel och som innehöll mat både för Viborgs hungriga munnar och för dess gevär och kanoner.

Men ännu återstod den icke skingrade förtruppen. Den kunde ännu, om den bestått af verkliga karlar, hafva gjort våra vänner stort besvär och måhända äfven beröfvat dem deras så tappert tillkämpade byte. Men förtruppen bestod af helt och hållet oöfvadt och odisciplineradt manskap, hvilket hals öfver huf flydde bort i alla väderstreck, så snart våra svenska hjeltars tunga pampar började leka blodig lek ibland dem. Sjelfva de ryska officerarne lupo derifrån med en snabbhet, som mindre hedrade deras mod, än deras kroppsstyrka och uthållighet. Fem minuter senare fans på hela den hvita snöytan icke inom våra vänners synkrets någonting annat än den eröfrade ryska transporten, som bestod af en ändlös rad af fullastade fordon, lika många körsvenner och tre hästar framför hvarje fordon.

De ryska bondgossarne, som körde, kastade sig på sina knän i snön och bådo om förbarmande på ett språk, som ingen af våra vänner förstod. Deras mening var emellertid icke svår att begripa, och man gjorde allt för att lugna dem och förmå dem att åter bestiga sina fordon.

Efter en timmes parlamentering, under hvilken ingen-

dera parten förstod den andra, återtogo kuskarne sina platser, grepo tömmarna och visade sig beredda att å nyo låta dragarna framforsla lassen, men nu för svenskarnes räkning. Konungen utdelade sina befallningar.

»Det är», sade han, »troligt, att någon svårighet möter oss, då vi skola passera ryska lägret framför Viborg.»

Ingen dristade förneka sanningen af denna utredning af saken.

»Bäst är, att jag och min trogne general Nieroth bryta upp i förväg, genomtränga ryska lägret och när vi komma till Viborg, sända en stark truppafdelning till eder undsättning. . . . Under tiden tågen I framåt i korta dagsmascher. I skolen, om möjligt, välja vägar, som ligga afsides. Om någon af de ryska pojkarne, som sköta hästarna, skulle tredskas, skjuten I honom till döds och en af eder skall bestiga kusksätet i hans ställe. När I anländen till ryska lägret, skall en stark truppafdelning der vara eder till mötes, om I under dagens lopp redan på afstånd gifven något tecken, som kan iakttagas från Viborgs murar af de väktare, som jag skall i detta ändamål der utställa. Först efter mörkrets inbrott skolen I nalkas staden. . . . Du, fänrik Uhrwäder, tager öfverbefälet och ansvarar för transporten.»

»Efter befallning, ers majestät!» svarade fänriken muntert.

»Alltså, nu å stad, Nieroth!» utropade konungen.

Inom få minuter hade konungen och generalen hunnit så långt bort, att de icke längre syntes, men de femtiosex hjeltarne, allesammans unge män, satte transporten i rörelse, följande konungens spår öfver den snöbetäckta slätten. Konungens befallning att skjuta uppstudsiga och

tredskande körsvenner behöfde icke under de första dagsmarscherna åtlydas. Ett grundligt »kok stryk», meddeladt åt en af de ryska pojkarna, medförde önskadt resultat, hvilket vittnar rätt godt om de andras intelligens, åtminstone om en gryende sådan.

Några dagar tillbragtes på vägen, ty man måste ofta göra stora omvägar för att undvika de ryska byarna och platser, der man kunde misstänka närvaron af ryska trupper.

Men slutligen nalkades man samma plats, hvarest Carl den tolfte och Nieroth hade försökt öfverskrida och verkligen efter en hetsig strid lyckats öfverskrida ryssarnes belägringslinie och råkat i det lifsfarliga handgemäng, hvarom talades i ett föregående kapitel.

Nu voro goda råd dyra, ty det var midt på ljusa dagen, som de femtiosex bussarne anlände med hela den ännu oskadade transporten till ett ställe, hvarifrån man kunde se staden Viborg och det väldiga ryska lägret. Lyckligtvis redo fänrikarne Uhrwäder och Flygare ett par hundra alnar framför transporten, så att de uppstego på kullen, hvarifrån ryska lägret öfverskådades, innan transportvagnarna hade uppnått början af backen. De tappra officerarne vände genast om och transporten erhöll befallning att stanna.

Man samlades till öfverläggning och det beslöts, att man icke förr än efter mörkets inbrytande skulle försöka genombryta ryssarnes linie.

Likväl uppstod härvid en icke ringa svårighet.

Hvar skulle man nämligen gömma hela denna långa rad af hästar och vagnar? Fordonen voro omkring ett hundra femtio till antalet och framför hvarje vagn voro tre hästar spända. Det hela, som borde döljas för fien-

dens blickar, var således en samling af ett hundra femtio fullastade vagnar, fyra hundra femtio hästar och ett hundra femtio ryska trosspojkar, förutom våra femtiosex ryttare sjelfva och deras springare. Det erfordrades en ganska betydlig ytvidd för att lemna rum åt hela denna mängd af djur, vagnar och menniskor, och hvar skulle man väl på detta nakna snöfält kunna finna en sådan plats? Dessutom måste trosspojkarne noggrant vaktas, emedan man alltid hade skäl att antaga, att någon af dem kunde känna sig frestad till att försöka rymma från svenskarna och väcka allarm i ryska lägret.

Ställningen var brydsam, men så voro också våra sex vildhjernor — ty fänrik Uhrwäder var en lika ung och lättsinnig, men på samma gång modig och klok man som de andra fem — vanda vid faror och svårigheter af alla möjliga slag. De sex vännerna utskickade små patruller af tre man hvardera. Dessa patruller skulle undersöka nejden bakom dessa kullar, som dolde Viborg och ryska lägret för våra vänners blickar, samt försöka utforska, huruvida icke här eller der funnes någon djup dalgång, dit hela transporten kunde föras och der den kunde döljas till dess aftonskuggorna sänkte sig ned öfver nejden.

Efter en qvart återvände den första patrullen.

Den hade icke upptäckt någon tillflyktsort, men den hade sett både Viborgs kyrka och dess tornspiror och husgaflar samt någonting, som de trodde vara ryska lägret.

Det andra partiet hade icke haft bättre framgång, utan återkom med nedslagna sinnen och ansåg ställningen förtviflad.

Fänrik Uhrwäder och hans kamrater började i sin ordning finna ställningen betänklig, i synnerhet som de här och der på slätten — dock på andra sidan kullarna —

upptäckte enskilda kringströfvande ryssar. Om en enda af dessa öfverskrede kullarna, skulle våra vänner liksom hela transporten hafva varit upptäckta, och det skulle sannolikt icke hafva töfvat en half timmes tid, förrän man haft öfver sig en svärm af kanske tusentals ryssar.

Som sagdt — ställningen var farlig och den blef med hvarje ögonblick allt mera betänklig och fruktansvärd.

Slutligen återvände en patrull, som hade lyckats upptäcka en djup hålväg, hvilken var rymlig nog att mellan sina höga och branta väggar upptaga hela detta stora sällskap.

»Bra! . . . Mycket bra!» utbrast fänrik Uhrwäder.

»Men låtom oss nu skynda på!» föreslog Baltner.

Och fänrik Carl Rahm ropade med hög stämma:

»Låt det gå fort! . . . Någon rysk ströfvare kan hitta oss här.»

Alla erforderliga åtgärder vidtogos med raskhet och skyndsamhet. Efter förloppet af en timme voro både vagnar, dragare och menniskor gömda inne i passet. Slätten var tom. Men man kunde ännu icke vara trygg och säker, ty det är tydligt, att hela denna framtågande massa hade lemnat efter sig tydliga spår i snön. Någon ryss kunde möjligen hafva sin väg just öfver denna del af fältet, upptäcka spåren, inrapportera sin upptäckt till ryska högqvarteret och locka hela ryska hären ut ur dess ide. Våra kloka och tappra unga vänner utställde på väl valda ställen förposter, som erhöllo befallning att tillfångataga eller, om detta visade sig omöjligt, nedskjuta utan nåd och barmhertighet hvarje ryss, som nalkades platsen.

Plötsligt hördes ett rop, ett gällt och skärande rop:

»Se der flyr en af trosskuskarna! . . . Skjut honom! Raskt! Skjut lurken!»

Det förhöll sig verkligen så. En af de ryska pojkarna, som körde lastvagnarna, hade begagnat ett ögonblick, då man icke bevakat honom. Med långa språng ilade han uppför kullen och skulle snart hafva försvunnit ur synkretsen, om icke regementsfältskären Jean Baltner hade i någorlunda god tid upptäckt detta djerfva rymningsförsök och genom sitt rop väckt kamraternas uppmärksamhet på saken.

»Sätt efter karlen och fånga honom!» röt Uhrwäder med dånande stämma.

»Det är för sent», svarades från alla håll. »Innan vi få tag i våra hästar, befinner han sig hos ryssarna. Låt honom springa!»

»Nå, skjut ned honom då! ... skjut! ... skjut för skock millioner! ... skjut, eljest äro vi alla förlorade!» utropade fänrik Uhrwäder.

Fem eller sex skott aflossades och den ryske trosskusken föll för att aldrig mera resa sig, så länge verlden står. Han föll framstupa och hade uppgifvit andan, innan någon af svenskarne hunnit fram till den plats, der han låg.

Denna episod hade emellertid till följd, att våra sex officerare beslöto sammanfösa alla de ryska trosskuskarne på en enda plats. Sagdt och gjordt! ... Der ställdes tjugu man i en cirkel omkring den sålunda hopsamlade skaran af ryska pojkar. Hvarje svensk man bland dessa tjugu hade ett laddadt muskedunder i sin hand, och ryssarne tillsades, att de skulle nedskjutas som hundar, om de gjorde något försök till flykt. De skulle dödas utan nåd och barmhertighet.

Om det hade varit svenska ynglingar, skulle de troligen icke hafva låtit skrämma sig af dessa hotelser. Men ryssarne på den tiden voro lika råa, okunniga och vilda

som invånarne på Söderhafvets öar. Fosterlandskärlek var för dem ett okändt begrepp. Det var för dem endast fråga om att bevara lifvet. Sedan finge det gå med Ryssland och ryssarna huru som helst. Hvad intresserade det dessa slafvar? Icke det aldra minsta. På deras bildningsgrad var icke mera att vänta, ty det är först vid en högre grad af hyfsning, som menniskan kan lära sig att lefva icke ensamt för sig sjelf, utan äfven för andra.

Våra ryssar satte sig eller lade sig på marken och somnade snart från alltsammans. Det var dem uppenbarligen alldeles likgiltigt, om de körde sina vagnar till svenska lägret i stället för till det ryska. Hufvudsaken för dem var, att de sjelfva fingo behålla lifvet och kunde återvända till sina kojor, sina måltider af lök och bröd, sina kortkjolade flickor och sina varma brasor.

Någon brist på lifsmedel förefans icke i detta tillfälliga läger, ty de annekterade vagnarna innehöllo allt hvad man kunde önska sig. Våra svenskar gjorde heder åt anrättningarna. Endast den ryska löken lemnades orörd af dem. Men med lök och bröd trakterades ryssarna och de åto med lika god aptit, som om de befunnit sig der hemma.

Flera gånger under dagens lopp steg fänrik Uhrwäder upp på höjden och hissade på en lång stång, som han fäst i toppen af ett träd, den svenska flaggan, för att genast sänka den.

Småningom förgick dagen och solen dolde sig bakom dimmorna vid den rödfärgade horisonten. Och mörkret lade sig tungt och dystert ned öfver nejden.

Vädret hade hela dagen varit lugnt och stilla, men mot aftonen frisknade det till, och sedan mörkret inbrutit, växte vinden så, att det blef en kall och bitande storm.

Huruvida man på Viborgs murar sett den af Uhrwäder hissade flaggan, visste icke våra vänner.

Dessa omständigheter voro emellertid allt för obetydliga att inverka på våra svenska bussars lynne. Med gladt mod bröto de upp och närmade sig småningom ryska belägringslinien, hvilken de naturligtvis måste genombryta. De ryska trosspojkarne skötte med sorglös likgiltighet sin tjenst, och långsamt och försigtigt ströfvade karavanen framåt i riktning mot Viborg, hvars torn och murar syntes på afstånd.

Emellertid väntade dem stora faror på vägen, och vi måste till ett annat kapitel uppskjuta med redogörelsen för, huruvida det lyckades våra bussar att åt svenskarna rädda transporten eller icke.

NIONDE KAPITLET.

Den ena jernhandsken krossas.

Arvid Bredström gick omkring i Viborg och förtärdes af den elaka afunden. Nils Wetterstjernas befordran till fänrik, medan Arvid sjelf, den i sina tankar högt flygande Arvid, måste finna sig i att fortfarande qvarstå såsom gemen man — detta, jemte grämelsen öfver misslyckandet af hans senaste försök att bemägtiga sig den andra jernhandsken, gjorde ynglingen alldeles utom sig, så att han redan några dagar efter sitt tillfrisknande blef af en del bland sina kamrater utpekad såsom vansinnig.

Emellertid lyckades han någorlunda lugna sig, så att han kunde i sitt yttre uppträdande ådagalägga åtminstone

en del af det förnuft, som man fordrar af en person med normala själsförmögenheter.

Men sina onda uppsåt hvarken kunde eller ville han fördrifva. De jäste i hans inre och han rufvade på dem både dag och natt.

Att döda Nils Wetterstjerna — att komma i besittning af äfven den andra jernhandsken, på hvars underbara kraft han trodde mera än på Gud — och att få den fagerkindade Ebba Stålhjelm i sitt våld, detta var de tre mål, för hvilka han andades och lefde. Han skulle heldre hafva lemnat lifvet, än afstått från ett enda af dessa mål. Sådana illa uppfostrade ynglingar, som han onekligen var, pläga, isynnerhet då de, såsom han, äro begifna på hemliga, all kropps- och själskraft ruinerande laster, vara mycket envisa och vidhängsna, när det gäller ett syftemål, som uteslutande sysselsätter deras sinnen. De skulle icke bry sig om att lägga två strån i kors för att rädda ett menniskolif eller utföra en gerning, hvilken kunnat inskrifvas såsom berömlig i deras tids krönikebok, men de skulle utan besinning offra lifvet, ja, och derjemte både heder och ära för att vinna ett syftemål inom det ondas område, så snart deras sjelfviskhet börjat känna längtan efter att tillegna sig någon förbjuden frukt. Det var i sanning stor och obotlig skada, att länsman Bredström icke använde strängare aga, medan hans Arvid ännu var ett barn.

Medan nu herr Arvid gick der på Viborgs gator och uppgjorde samt förkastade den ena vilda planen efter den andra, stötte han en mörk afton vid den mycket klena gatubelysningen mot en ung flicka, som vandrade framåt gatan med en lykta i handen. Hon var en stackars tjenarinna, hvilken skulle på husbondefolkets befallning vid denna sena timme — klockan i kyrktornet hade nyss sla-

gift half elfva — afhemta sitt herrskap på något ställe, der man denna dag firat ett bröllop eller barndop eller någonting dylikt — vi hafva icke i urkunderna förmått vinna fullständig kännedom derom. Och derpå ligger ingen vigt.

Nog af — länsman Bredströms värde son anföll den unga och utan tvifvel oförderfvade flickan på ett mindre höfviskt sätt. Men flickan var icke af det rädda slaget. Hon svängde sin tunga lykta och gjorde detta med sådan framgång, att den drabbade herr Arvid vid högra tinningen. Lyktan var af jern och skulle troligen hafva slagit ihjäl unge herr Bredström, om flickan hade egt större kraft och förmått slunga den mot hans hufvud så starkt, som det varit önskvärdt. Emellertid föll uslingen omkull, och det dröjde en god stund, innan han förmådde resa sig.

Under tiden flydde flickan och var försvunnen, när herr Arvid omsider kommit på benen igen, och den sista skymten af hennes röda kjortel försvann bakom närmaste hörn, just då Arvid kom till sans igen.

Medan länsman Bredströms son och arfvinge stod på den mörka gatan och »kippade efter andan», hördes ett buller från gatans mot söder riktade ända. En lyktas sken trängde fram från samma håll, der bullret hade sitt ursprung. Några menniskor nalkades, det förstod vår Arvid, huru vimmelkantig han än var af det erhållna slaget. Här gälde det att dölja sig, lika godt hvar. Han var icke så nogräknad.

Vår förderfvade unge Arvid såg ett plank, innanför hvilket växte träd och buskar. Sedan vår unge man sansat sig, hoppade han öfver planket och befann sig på dess inre sida, skyddad för hvarje blick, som utifrån kunde försöka att upptäcka honom. Lyktan och de samtalande personerna närmade sig mer och mer. Arvid var naturligt-

vis uppfyld af nyfikenhet, såsom alla dylika sämre personligheter äro. Man kan vara öfvertygad om, att en karl, som visar sig nyfiken, är en dålig karl. En bra karl blandar sig aldrig opåkalladt i andras affärer.

De personer, som vandrade framåt gatan, nalkades mer och mer, och snart trängde skenet från deras lykta så långt fram, att Arvid kunde se det genom springorna i det gamla och murkna planket. Äfven hörde han de nattliga vandrarnes röster allt mera tydligt och klart.

Det första ord, som han uppfattade, var detta:

»Men besinna då, för hvilken fara ni utsätter er!»

»Herr kapten», hördes en annan och mera ungdomlig röst svara, »jag har besinnat allt.... Om ni vill anförtro mig ett hundratal ryttare, skall jag göra ett infall i ryska lägret och derunder öfvertyga mig om, huruvida det vilda sällskapet derute har proviant och ammunition, så att det kan väntas blifva liggande länge framför Viborg. Kanske skall jag också kunna göra några fångar, ur hvilka man kan frampressa alla nödiga upplysningar om fiendens ställning.»

De båda herrarne och deras lyktbärare — en soldat — stannade midt för planket i närheten af den plats, der Arvid Bredström stod och lyssnade med den mest spända uppmärksamhet. Arvid flyttade sin person några steg längre åt norr för att komma i jemnhöjd med de samtalande. Han hade skäl att vara uppmärksam, ty hans öra hade på rösten igenkänt Nils Wetterstjerna och en af Uplands regementes tappraste officerare.

Det var naturligtvis Nils Wetterstjerna, som önskade få med sin förmans tillåtelse företaga expeditionen till det ryska lägret. Hans röst darrar af otålig längtan.

»Nå, återtog kaptenen, »må ni då göra det!... Men när?»

»Redan i natt, om jag erhåller er tillåtelse!»

»Ni har den.... Men var försigtig, min vän! Jag vill ogerna förlora mina hundra man och ännu mera ogerna skulle jag vilja blifva nödsakad att genom ett allmänt blodblad på de ryska hundarna derute hämnas er död, min tappre unge vän. Men gå i Guds namn, eftersom ni nu ändtligen vill det. Kom ihåg, att jag afrådt er!»

»En obetvinglig längtan drifver mig ditut i natt. Orsaken till denna längtan känner jag ej. Något hemlighetsfullt...»

»Nå, gå då!... Och Gud vare med er.... Det lofvar jag er emellertid, att om ryssarne hugga eller skjuta ned er, skall jag blodigt hämnas er död.»

De sista orden kunde endast otydligt uppfattas af den spionerande Arvid, enär talarne och den lyktbärande soldaten hade under senare delen af samtalet aflägsnat sig från den plats, der Arvid stod dold innanför planket. De hade fortsatt sin vandring.

Arvid ville emellertid höra så mycket som möjligt.

Derför ilade han med snabba steg framåt på trädgårdsgången och lyckades åter igen komma i närheten af de samtalande officerarna. Nu hörde han kaptenen fråga vår unge hjelte:

»Genom hvilken port ämnar ni göra utfallet?»

»Genom nordöstra porten!» svarade Nils Wetterstjerna.

»Godt!... Inom en timme skola de hundra ryttarne möta er der och hafva befallning att ställa sig under ert befäl.»

»Jag tackar eder...» hörde Arvid Nils säga.

Resten hörde icke Arvid, ty han hade nu kommit till en punkt, der trädgården afbröts af ett hus, och innan länsmannens förhoppningsfulle son hunnit springa omkring huset, hade officerarne redan försvunnit ur hörhåll. Herr Arvid hade att göra en betydlig omväg, innan han kom dit. Missdådarens väg är icke alltid, fastän oftast, lätt och behaglig. Arvid råkade nemligen in i täta buskager, ur hvilka han endast med möda banade sig väg. Ett par gånger snafvade han och föll, reste sig upp igen och ilade vidare. Men han kom försent, och det var icke möjligt för honom att bereda sig tillfälle till att höra någonting mera.

Men enligt sin egen uppfattning hade han skäl att vara belåten. Med ett raskt hopp kastade han sig öfver planket och ilade i riktning mot sitt qvarter i det bombfria hvalfvet inne i Viborgs fästning.

Der skyndade han sig att ur jorden uppgräfva sin stulna, underbara jernhandske. Vidare slet han till sig ett par uniformer och ilade ut igen. Vakten kände icke personen, men då han var iklädd uniform, lät han honom passera, ehuru han, såsom förhöret inför krigsrätten sedermera visade, hade anmärkt och funnit besynnerligt, att karlen hade så brådt och att han bar två lösa uniformer på ryggen. Uniformerna tillhörde icke Arvid, utan hans kamrater. Det var således en stöld han begick, när han tillegnade sig dem.

Men den der ynglingen saknade aldrig skäl för sina dåliga gerningar, d. v. s. skäl, hvilka han naturligtvis sjelf fann ypperliga, men som hvarje moraliskt utvecklad menniska skulle hafva förkastat och fördömt.

Sedan han väl hunnit ut ur fästningen och in i staden, uppsökte han snart ett par af de aldra mest förderf-

vade och samvetslösa personerna i hela Viborg, nemligen en f. d. krämare, som blifvit utfattig och derefter lefvat endast af rof, och en känd inbrottstjuf, som redan flera gånger varit straffad. Med dessa föga aktningsvärda individer hade Arvid under sina ströftåg stiftat bekantskap och lofvat att bereda dem »arbete».

Skyndsamt iklädde dessa skurkar sig de två stulna uniformerna, hvilken förrättning skedde bakom en hög mur på ett afsides beläget ställe, der ingen kunde observera dem.

Att stjäla tre svenska militärhästar var för dessa förslagna herrar icke förenadt med någon stor svårighet, isynnerhet som de naturligtvis kände staden Viborg i grund och botten och hade noggrann kännedom om alla i militära ändamål använda lokaler. Snart sutto de till häst alla tre. Sablar, stulna äfven dessa, åtminstone de två, skramlade vid deras sida. Färden ställdes mot den nordöstra porten. Och det gick i raskt traf.

Der hade de hundra ryttarne redan börjat samlas, men ännu saknades en del af dem. Nils Wetterstjerna deremot hade redan anländt till platsen och afvaktade endast ankomsten af de ännu resterande ryttarne för att derefter genast begifva sig ut på sin vådliga färd.

Arvid och hans båda karlar blandade sig djerft in ibland de andra. De två lejda karlarne sutto mycket illa till häst, men det syntes icke i mörkret, och då de buro uniformer af samma slag som de andra, anade ingen annan än länsmanssonen, hvilka de i verkligheten voro.

Efter några minuters väntan, under hvilka Nils Wetterstjerna otåligt red af och an, emellanåt kastande en blick ut öfver den snöbetäckta slätten, tyckte han, att alla borde vara samlade. Det var lyckligt för herr Arvid och

hans hejdukar, att Nils Wetterstjerna icke ansåg nödigt att räkna manskapet, ty då skulle han funnit dem vara till antalet etthundratre i stället för etthundra, som kaptenen lofvat honom.

Vår unge hjeltes otålighet gjorde emellertid, att han icke gaf sig tid att räkna sitt folk — en uraktlåtenhet, hvilken vållade, att han på sitt tåg medförde tre förrädare, som foro efter hans lif och skulle hafva det bästa tillfälle att utföra sina mordplaner, emedan natten var mörk och det endast var snöns hvita yta, som någorlunda belyste föremålen, så att man kunde skymta dem. Men att tydligt se deras gerningar i alla detaljer, det var en absolut omöjlighet.

»Uppställning!» kommenderade Nils Wetterstjerna barskt.

Truppen ordnade sig på några minuter, såsom naturligt var.

Nu drog den tappra skaran i sakta skridt ut på snöslätten.

De redo tre i hvarje led och Nils Wetterstjerna red ensam i spetsen för dem alla. Men Arvid och hans två hejdukar hade med en djerfhet, som man kanske har väntat sig, trängt sig fram i aldra första ledet. Dödsengeln sväfvade alldeles omedelbart bakom vår hjelte. Och om icke de tre tilltänkta mördarne hade haft bakom sig ett hundra man, som genast skulle hafva hämnat sin befälhafvares död, hade Nils Wetterstjerna utan tvifvel fallit för sabelhugg och pistolskott, innan han hunnit aflägsna sig femtio steg från Viborgs murar. Nu voro de förbundne nödsakade att afvakta ett tillfälle, då de kunde blifva någorlunda obevakade. Och Arvid hviskade till sina hejdukar en befallning, att de, hvad helst som än månde inträffa, skulle hålla sig omedelbart bakefter Wetterstjerna.

Truppen hade hunnit omkring fem hundra alnar från Viborg, då Wetterstjerna plötsligt ropade:

»Man slås derborta!... Låtom oss sky a på, gossar!»

Nils lät sjelf ögonblickligen sin häst öfvergå från skridt till den skarpaste traf och hela hans tappra skara följde honom.

Wetterstjerna hade sett, hurusom några hundra alnar längre bort på slätten en massa mörka gestalter rörde sig hit och dit i de snabbaste vändningar. Både han och hela hans trupp hade dessutom hört skott aflossas och förnummit ljudet af rop och skrän.

Om man slogs derborta, så berodde detta naturligtvis på, att ryssarne sammandrabbat med fiender, ty sins emellan plägade tsarens slafvar icke råka i annat än små vänliga tvister, i hvilka knytnäfvarna och benen utgjorde de enda stridsvapnen. Här var tydligt fråga om en allvarsam strid, och vid sådant förhållande kunde ryssarnes motståndare icke vara annat än svenskar.

»Alltså — friskt mod och framåt till de våras hjelp!»

När Nils Wetterstjerna ropat detta, lät han sin springare hastigt öfvergå från traf till galopp, och på en jemförelsevis kort stund hade han och hans kamrater uppnått stridsplatsen.

De anlände till stället, just då general Nieroth ropade till konung Carl:

»Här finna vi vår graf, ers majestät!»

Och hans hjeltemodiga majestät svarade, såsom vi hafva i slutet af ett föregående kapitel omförmält:

»Jag litar på min Gud! Och jag rädes för ingen.»

»Och ni skall icke hafva litat på honom förgäfves», hördes nu en ungdomlig stämma utbrista alldeles i konungens närhet. »Hvem ni än är, så är ni en svensk man,

derom vittnar ert tungomål, och jag skall hjelpa er, jag skall befria er ur dessa röfvares mordiska händer, äfven om jag skall sätta lifvet till för att tjena er.»

Det var naturligtvis Wetterstjerna, som ropade detta.

Och han högg in bland de talrika ryssarna med ett mod och ett dödsförakt, som voro beundransvärda och hvilka aflockade konungen detta utrop:

»Hvem I ären, så ären I en karlakarl, och I skolen icke hafva gifvit mig denna undsättning utan lön. Framåt, gossar!»

Ryssarne, hvilka plötsligt sågo en talrik skara af fiender uppdyka liksom ur jorden, kunde icke föreställa sig annat, än att hela den svenska besättningen i Viborg var på benen. De började vika undan.

I stridens hetta delade sig den svenska truppen. Hvarje man ville slås och ingen önskade stå qvar i reserven. Det var en vådlig kamp, och den var naturligtvis så mycket farligare, som den försiggick i nattens mörka timmar, under hvilka ingen förmådde fullkomligt se och uppfatta sin fiendes rörelser.

Men hvarthän Nils Wetterstjerna under stridens gång drog sig, följdes han troget af tre karlar. Våra läsare veta, utan närmare upplysning, hvilka de voro.

Redan flydde ryssarne, men icke bort till de andra delarna af belägrarnes läger, ty dit kunde de icke utan lifsfara komma, emedan svenskarne tillfälligtvis befunno sig i vägen för dem åt dessa håll. De arma satarne sprungo »allt hvad tygen höllo» bort öfver slätten, och när de stannade, det har aldrig blifvit af krönikorna till full evidens ådagalagdt.

Men ännu fans ett femtiotal af dem qvar.

Och det var utvalda karlar, hvilka icke gåfvo vika för

det första hugg, som rigtades mot dem. Narwas tider voro längesedan förbi, då blotta åsynen af en svensk mans ögon skrämde dussintals af tsarens slafvar. Det hade med stora ansträngningar lyckats tsaren att i någon mån ingjuta en bättre anda i sina trupper.

Striden var således ännu icke fullkomligt afgjord.

Och dertill kom, att man såg folk röra sig på åtskilliga ställen i ryssarnes vidsträckta läger. Det var tydligt, att man beredde sig att komma sina landsmän till hjelp.

Kung Carl, hvars ögon bevakade nejden, på samma gång hans väldiga pamp gjorde nederlag bland fienderna, insåg faran och ropade med dundrande stämma:

»Vi måste skynda oss, eljest få vi snart hela svärmen öfver oss! . . . Bagatell! . . . Ännu ett anfall, så äro vi dem qvitt! Hugg in, gossar blå!»

Våra svenskar anföllo nu sina fiender med ett raseri, som söker sin like. Ordet »bagatell!», hvilket var allmänt kändt i hären såsom Carl den tolftes favoritutrop, lät vår tappra skara ana, att den mannen, som gick fram i striden med så oerhördt mod och så väldig pamp, vore kungen sjelf. Detta eldade alla till att öfver måttan anstränga sina krafter.

Dock naturligtvis icke alla!

I den svenska skaran funnos tre män, hvilka frågade föga efter konungen, men desto ifrigare sträfvade efter att taga Nils Wetterstjernas lif och den underbara jernhandsken, hvarmed hans högra hand i denna stund var skyddad. Arvid ropade till sina hejdukar:

»Nu eller aldrig!»

Det var ett ganska väl afpassadt ögonblick, ty både kung Carl och generalen och Wetterstjerna och det ännu qvarlefvande åttiotalet af svenska truppen hade full syssel-

sättning och kunde väntas icke märka hvad som tilldroge sig i nattens mörker på några alnars afstånd.

Alla tre störtade sig öfver Nils Wetterstjerna.

Men ynglingen motstod med tapperhet och lycka det första anfallet. Arvid hade genast gripit om Wetterstjernas högra hand för att afdraga den efterlängtade handsken, hvilken var nära att bringa unga Bredström till vanvett.

Under tiden hamrade de två hejdukarne på Wetterstjerna med sina tunga pampar, men de voro naturligtvis ovana vid bruket af detta tunga vapen och förmådde derför icke tillfoga ynglingen annat än mycket lätta sår.

När de nu märkte, att de icke hade någon lycka eller framgång med dessa pampar, som de icke förstodo att på rätta sättet använda, kastade de ifrån sig de tunga och i deras händer oviga vapnen samt rusade vår hjelte inpå lifvet, gripande honom omkring kroppen för att hålla honom, medan Arvid beröfvade honom jernhandsken.

Detta dåd skulle också hafva blifvit utfördt, om icke kung Carls fältherreöga, som var vandt att öfverskåda slagfältet på samma gång han fäktade, hade upptäckt hans fara och skyndat fram till hans undsättning i den naturliga tanken, att det var tre ryssar, som voro nära att öfvermanna en svensk. Han ilade dit med snabbhet och blef först nu varse, att hela denna samling af fyra kring hvarandra slingrade karlar var iförd svenska uniformer.

»Hvad föregår här?» utropade med förvåning och häpnad konung Carl.

»Det vidkommer icke er», utbrast Arvid. »Sköt er sjelf, min vän!»

»Hvad vågar du säga?» dundrade majestätet. »Så sant jag heter kung Carl, skall du få detta ångra. Hvem är du, gemene karl?»

»Kungen!» utbrast f. d. krämaren och släppte sitt fasta grepp omkring Wetterstjernas veka lif. »Kungen är här! . . . Milda himmel! Nu är bäst att fly.» Hals öfver hufvud sprängde han på sin häst å stad öfver snöfältet, men icke åt Viborgssidan, utan åt det motsatta hållet.

Inbrottstjufven skyndade också åstad det aldra fortaste han förmådde, men i en annan riktning.

Nu var det för Nils Wetterstjerna en lätt sak att befria sig från Arvid, som var alltför ursinnig att kunna besinna faran af detta hans uppförande i kung Carls egen personliga närvaro. Måhända litade han också på kraften af den underbara handsken, som han bar på sin venstra hand.

Nils Wetterstjerna gaf honom ett hugg, som i mörkret träffade just nyss nämnda venstra hand. Den var, såsom nyss nämndes, klädd i stål och det hördes tydligt, att Wetterstjernas pamp träffade handsken.

Hugget var emellertid så hårdt och skarpt, att Arvids jernhandske krossades. Bitarna föllo klingande till marken, d. v. s. den ena biten klingade mot den andra, när de sammanträffade nere på snön.

Numera fans således endast en jernhandske qvar.

Arvid flydde med ångest och förfäran i sitt hjerta och stannade icke förr, än han hunnit in på Viborgs torg. Der släppte han sin häst på torget och lät den reda sig bäst den ville. Sjelf försvann han i ett kyffe, der man höll en usel krog, en af de mest illa beryktade i staden.

»Hvem var den uslingen?» frågade majestätet.

Nils Wetterstjernas ädla sinne förbjöd honom att röja sin fiende. Detta var en skonsamhet, som Wetterstjerna sedermera många gånger hade orsak att ångra.

»Jag kände honom icke med säkerhet, ers majestät!»

»Nå, hvem är du sjelf då?»

»En fattig fänrik, ers majestät! Nils Wetterstjerna heter jag.»

»Och du står i spetsen för denna skara af bussar?»

»Ja, men de tre, som flydde, tillhörde säkert icke min trupp, utan månde hafva i förklädnad smugit sig in ibland oss.»

»Bagatell! . . . Jag skall emellertid låta efterspana dem. . . . Nu tillbaka till ryssarna! Ännu ett angrepp och de fly.»

Ryssarna stredo visserligen ännu, men när kung Carl nu eldade sina bussar med uppmuntrande rop och svenskarne således med sin konung i spetsen ånyo med kraft ansatte tsarens slafvar, flydde äfven dessa och fältet var fritt, så att kungen och hans folk nu kunde obehindradt intåga i Viborg.

Det var också hög tid, ty nu hade hela ryska lägret kommit i rörelse, och massor af ryskt krigsfolk nalkades från alla sidor.

Snart hade Viborgs starka portar tillslutit sig bakom majestätet och hans bussar, och de framskyndande ryska härmassorna kunde icke uträtta något annat än räkna de döda, som lågo på slagfältet. Mer än sjuttio ryssar hade bitit i gräset under denna nattliga strid.

TIONDE KAPITLET.

Tsar Peter och Maria Feodorowna.

I den af gamle Torkel Knutson anlagda staden Viborg hade många furstliga personer och mägtige härförare tidtals uppehållit sig. Det var till undsättning af denna stad, som Sten Sture den äldre år 1495 rustade sig att bekriga ryssarne och göra en ända på deras årligen återkommande, af mord och brand betecknade infall i Finland. Storm och motvind uppehöllo honom länge på vägen, men han kom slutligen fram med S:t Eriks banér och sina svenska rekryter. Då hade redan Knut Posse tillstält den ryktbara »Viborgska smällen», och när Sten Sture, riksföreståndaren, ändtligen kom fram till staden, fans icke mera någon ryss qvar i hela Finland. År 1599 gästades staden af hertig Carl och en stor krigshär. Till dessa och andra historiska minnen lades nu Carl den tolftes besök i staden år 1706. Det var visserligen hans majestäts mening, att denna färd skulle vara hemlig, och icke heller förmäles något derom i Hultmans Dagbok eller andra historiska källskrifter, men att berättelsen derom är sann, bevisas af en inskrift på ett gammalt hus i Viborg. Inskriften, ristad med knif öfver dörren, förtäljde, att konung Carolus den tolfte hade bott i detta hus, när han år 1706 befann sig i Viborg. Denna inskrift fans qvar för omkring sjuttio år sedan.

Det blef naturligtvis snart bekant för borgarne i staden, att konung Carl fans inom murarna. Man fick genast

nytt mod och nya krafter. Otaliga voro de bevis på tillgifvenhet och vördnad, som konungen fick under dessa dagar mottaga från invånarnes sida. Entusiastiska rop af beundran för den unge hjelten skallade hvarhelst han visade sig på gatorna. I synnerhet voro qvinnorna alldeles utom sig af förtjusning.

Samtidigt satt tsar Peter i sitt nybyggda palats i det på holmarna i Nevas mynning anlagda Petersburg och uppgjorde planer mot den svenske hjeltekonungen. Hälften af den befolkning, som först slog sig ned på de träskartade holmarne hade dött af pesten, hvilken steg upp ur morasen och härjade fruktansvärdt. Den holme, på hvilken tsar Peter bodde, kallades då Lustön och hade tillförne varit bebodd endast af ett par fattiga fiskarefamiljer, när Peter raskt fattade och jemförelsevis lika hurtigt utförde sitt beslut att i dessa osunda trakter anlägga en verldsstad, en stad af jättelikt omfång och omätlig betydelse.

Tsaren satt, som nämdt är, i sitt stora hus på Lustön och uppgjorde sina planer. Han var i allmänhet mycket stark i fråga om planläggning af företag och han var sannerligen ännu starkare och envisare i deras utförande. Man har sagt om Carl den tolfte, att han var envis. Må så vara! Vi äro dock böjda att gifva hans envishet ett annat och mera välljudande namn, nämligen karaktersfasthet. Hos tsar Peter fans föga karakter, men en så mycket större envishet. Han var ännu mera oböjlig än kung Carl och ville ännu mindre än denne höra talas om några omöjligheter.

Hoflifvet vid den tiden var mycket enkelt i Ryssland och likaså regeringsordningen. Tsaren hade inga rådgifvare — d. v. s. inga andra än dem han sjelf behagade välja den ena dagen och sparka bort den andra.

Han hade nyss afskedat en sådan efemerisk rådman, hvilken under djupa bugningar aflägsnat sig ur gemaket, och han satt nu sjelf och stirrade på en miniatyrbild af ett holländskt skepp, hvilken stod uppställd på en hylla midt framför det tunga bord, vid hvilket tsaren satt. Skeppsmodellen var mästerligt utförd i alla dess detaljer. Den hade blifvit utförd af tsaren sjelf, hvilken ju, såsom kändt är, sjelf hade i ett främmande land i egenskap af simpel arbetskarl lärt sig skeppsbyggeriets svåra konst.

Rummet var ganska stort, men fönstren voro naturligtvis små och rutorna af aldra minsta dimensioner samt tillskurna af ett glas, som var så grönt, så blåsigt och till alla delar underhaltigt, att det knappt var möjligt att genom dem tydligt uppfatta de föremål, som funnos utanför dem. Rummets möblering var tarflig, men tillräcklig. Enkla möbler! En dragkista af trä, som blifvit endast nödtorftigt hyfladt. En grofhuggen säng. Några stolar af aldra tyngsta och mest gedigna slag. Det förut omtalade bordet. Se der alltsammans! Författaren har aldrig besökt nu lefvande ryske tsaren, men förmodar, att han har det i någon mån mera beqvämt, om än hela den fulla europeiska lyxen ännu icke hunnit göra sitt intåg i hans lustslott och palatser.

»Om jag endast hade en flotta! . . . Halfva mitt rike för en flotta, bestående af hundra skepp! . . . Jag skulle då segla direkt till Stockholm, och Sverige vore då blott en munsbit.»

Hans blick hvilade med ett drömmande uttryck på fartygsmodellen. Hans energiskt uttrycksfulla anlete vittnade om, att hans själ såg i sitt inre syner, om hvilka verlden aldrig får någon aning, ännu mindre någon kunskap. Emellanåt suckade han, liksom om till och med

han funnit planen nära nog outförbar. Hans panna lade sig småningom i djupa veck.

Kanske drömde han den drömmen, som så många furstar — till och med vår store Gustaf II Adolf — hafva drömt, en dröm, som icke var främmande ens för Carl den tolfte — drömmen om ett verldsrike med en enda regent, hvars spira skulle herska öfver allt fastland och öfver alla haf på det här jordklotet. Menniskan har alltid en benägenhet af afguda sig sjelf.

Troligen drömde den solbrynte tsaren, att S:t Petersburg, såsom han kallade staden, skulle blifva verldens medelpunkt.

Stadens namn tarfvar en förklaring till rättfärdigande af tsarens minne. Namnet skulle hänföras till aposteln Petrus och icke till tsaren med namnet Peter, ty det är icke tänkbart, att denne man, hvilka rökoffer hans slafaktiga folk än tände för honom, skulle hafva kunnat falla på den idéen att förklara och anse sig som helgon.

Tsaren satt och drömde om stora tider och stora gerningar. Hans tjenare smögo tyst och kattlikt genom rummet, ty denne potentat var icke lik Carl den tolfte i det afseendet, att Carl ville hafva tjenare, som förstodo konsten att vid uträttandet af sina göromål åstadkomma så starkt buller som möjligt, medan deremot tsaren ville hafva alldeles tyst omkring sig och icke störas af något ljud, medan han drömde sina högt sväfvande drömmar och uppgjorde sina väldiga planer.

Peters energiska ansikte, hans breda axlar, hans höghvälfda bröst, hans grofva och stora händer, som till känna gåfvo, att han icke föraktade det grofva arbetet — allt detta tillsammans utgjorde ett helt, som visserligen icke

kunde kallas skönt enligt estetikens regler, men som likväl var af en imponerande verkan.

Detta tyckte förmodligen också den unga och fagra qvinna, som nu ilade in i tsarens arbetsrum.

Hon var icke mer än aldra högst sjutton vårar gammal, egde det skönaste ansigte, det rikaste och fagraste hår, fina, men på samma gång yppiga och förföriska former. Hon var klädd uti en dyrbar drägt af sammet i mörkblå färg, tillskuren enligt den tidens befängda sed, men den satt dock så väl, att hela den vackra unga qvinnan skulle hafva blifvit med beundran och hängifvenhet uppvaktad af hvarje kavaljer i en långt senare tid.

Antagligen, tyckte hon, såsom förut är omförmäldt, att tsar Peter var en icke allt för obehaglig gestalt, ty hon hastade fram och kastade sig i hans armar.

Tsaren spratt upp och stötte henne med häftighet ifrån sig. Hans förut drömmande blick hade plötsligt blifvit ljungande.

»Det der är bra, min vän!» yttrade han barskt. »Men jag har låtit kalla er för att gifva er ett uppdrag, ett vigtigt uppdrag i min tjenst. Och kanske skall jag upphöja er till kejsarinna, om ni lyckas utföra det bra.»

»O, jag tackar dig . . .», hviskade damen, i det hon sammanknäppte händerna och nästan med ångest blickade upp i den förskräcklige sjelfherskarens hårda drag.»

»Förtjena först din belöning, Feodorowna, och tacka sedan! Det är den rätta ordningen.»

»Och hvad vill du, att jag skall göra, min Peter?»

»Jo, du skall begifva dig å stad till den den der krutpojken Carl den tolfte. Han vistas nu i Alt-Ranstadt. Ett bref från mig till honom skall du medföra. Men detta är dock icke hufvudsaken, min snälla Maria Feodorowna.»

»Och hvilken är då hufvudsaken, min älskade herre?»

»Jo, hufvudsaken är, att du lyckas öfvertala hans svenska majestät till fred med mig på drägliga vilkor. Och det vill säga, att jag vill hafva alla Östersjöprovinserna. Och om du kan åt mig förvärfva Finland derjemte, så är du så mycket närmare din kejsarinnekrona. Du kan lofva honom min hjelp mot konung August.»

»Men huru skall jag, en stackars qvinna, kunna utföra . . .?»

»Bah, min söta lilla vän! . . . Jag känner dig. Du kan vara smidig som en orm, när du vill. Och du har behag, hvilka sjelfva den qvinnohatande kungen icke lärer kunna motstå.»

»Men likväl . . . .»

»Hvad nu? . . . Gör du invändningar mot mina bud, Maria Feodorowna? . . . Då skickar jag dig tillbaka till din faders gods i närheten af Kostroma, och då försvinner den kejsarinnekrona, hvarefter du längtar, uti ett aflägset fjerran, der du aldrig någonsin kan räcka henne.»

»Men om jag nu reser till Alt-Ranstadt och gör mitt bästa . . .?»

»Nå?»

»Jag ville bara fråga, om icke du, min älskade Peter, skulle . . .?»

»Säg ut, Maria Feodorowna! . . . Hvad är det du menar? . . . Hvilken misstanke är det, som plågar din själ?»

»Den der Catharina!» yttrade Maria, men det var nästan blott en hviskning.

Tsaren rodnade, hvilket bevisade, att Feodorownas hugg träffat.

»Ah!» utropade hon med förtviflan målad i ansigtet och med vansinniga åtbörder. »Jag läser min dom i dina

ögon, i ditt rodnande ansigte. Du ämnar öfvergifva mig för den der simpla tvättmadamens skull. . . . Jag reser inte . . . inte på vilkor! . . . Skicka den slinkan Catharina till Alt-Ranstadt och låt mig blifva här hos dig. . . . Då skall jag tro dig.»

Den strålande unga skönheten fick ett hysteriskt anfall.

Tsaren brydde sig icke alls om denna för honom naturligtvis ytterst obetydliga omständighet. Han satte sig att drömma.

När flickan sansat sig någorlunda, rusade hon upp och utbrast, under det strida tårar runno utför hennes kinder:

»Farväl, Peter! . . . Tack för all din vänlighet! . . . Farväl för alltid!»

Hon ilade mot dörren.

Men det ingick icke i tsarens planer att låta en ung flicka trotsa sig, huru vacker och hänförande hon än var.

»Hvarthän? . . . Stanna, Maria Feodorowna!» röt han.

Lydig som ett barn hejdade hon sig och trädde närmare tsaren, hvilken räckte henne sin hand och sade:

»Tro mig, Maria Feodorowna, du är mig kär och jag vill icke förlora dig. Af Catharina har du intet att frukta. Om du väl uträttar det ärende, som jag anförtrott dig, blir du kejsarinna. Eljest icke! . . . Nu vet du det. . . . Gör som du behagar.»

»Kan jag lita på dina ord, Peter? . . . Du lockade mig från mitt föräldrahem. . . . Du är skyldig mig upprättelse.»

»Och du skall få upprättelse, barnet mitt, om du nu blott är snäll och väl utför det vigtiga värf, jag anförtrott dig.»

»Nåväl, jag litar på dina ord och reser. . . . Men var

viss derom, Peter, att om du bedrager mig, så skola både du och Catharina, den slinkan, som redan älskat tio smeder, innan du ens såg henne, I skolen båda två dö för min och mina bröders hand.»

»Godt! ... Gå nu, min engel! Gå och gör dig beredd till resan! I morgon tidigt, klockan sex, skall du anträda den.»

Flickan kastade sig kring tsarens hals, omfamnade honom innerligt och ilade ut ur rummet, utan att yttra någonting mera.

Men tsaren satt ännu en stund och drömde.

Och emellanåt gick ett namn öfver hans läppar, uttaladt med mildt och ömt tonfall. Detta namn var naturligtvis Catharina. Maria Feodorowna var redan dömd. Hennes öde var afgjordt af denne obeviklige sfinx, som trampade allt och alla utan barmhertighet under sina fötter, om han trodde, att han derigenom kunde vinna sina syften.

Ännu när solen gick ned öfver den holme, som fordom varit Lustön, men nu utgjorde en del af den blifvande jättestaden, satt tsar Peter drömmande vid sitt bord och stirrade på den eleganta fartygsmodellen.

ELFTE KAPITLET.

En nedrig gerning.

Man hade verkligen från Viborgs murar sett den svenska flaggan upprepade gånger under dagens lopp hissas

och sänkas vid öfversta randen af en hög kulle bakom ryssarnes läger. Och då man i Viborg visste, att det var fänrik Uhrwäder, som gaf detta tecken, så visste man också, att den stora från ryssarne eröfrade transporten och den lilla svenska truppen befunno sig bakom kullen och att de under nattens lopp skulle göra ett försök att med transporten genomtränga ryska lägret och, om möjligt, komma in i Viborgs stad.

Naturligtvis beredde man sig i staden och fästningen på att understödja Uhrwäder och hans män.

Så snart utkiken på muren blifvit varse Uhrwäders fana, lopp han genast att inberätta det för konungen, som icke dröjde att vidtaga sina anordningar.

Emellertid hade hans majestät under de dagar, som förflutit efter hans ankomst till staden, låtit anställa efterspaningar efter de tre brottsligarna, som så lömskt anföllo Wetterstjerna under den nattliga striden mot ryssarna utanför Viborgs murar. Några bevis, som ledde till något säkert spår, lyckades man emellertid icke bringa i dagen. Den enda omständighet, som gaf någon upplysning, var att en soldat inför krigsrätten vittnade, att han, som den natten stått på post vid fästningsporten, hade sett en af rekryterna på aftonen aflägsna sig från fästningen och med stor hastighet skynda inåt staden, bärande ett litet förråd af uniformsbeklädnadspersedlar på ryggen. Detta vittnesmål stämde för öfrigt öfverens med hvad som redan förut blifvit konstateradt, ehuru man icke ansett det stå i sammanhang med anfallet på Wetterstjerna, nämligen att i det bombfria hvalf, hvarest Arvid och hans kamrater hade sin boning, hade samma natt försvunnit två fullständiga uniformer. Vidare utredning af saken kunde icke åstadkommas, hvarför den fick åtminstone tills vidare förfalla.

Naturligtvis hade Arvid befunnit sig i stor ångest under hela den tid, undersökningarna räckte. Men han insåg faran af att visa sig upprörd eller orolig. Och när, efter ett par dagar, man afstod från fortsättandet af undersökningen, lugnade han sig och kunde å nyo börja tänka på sitt förhållande till Nils Wetterstjerna och uppgöra nya planer för att komma i besittning af den underbara handske, som denne egde.

Det grämde honom djupt, att den handske, som han kallade »sin egen», hade blifvit krossad. Redan före denna fatala händelse hade han brunnit af begär att blifva egare af den jernhandske, som Nils egde qvar. Och det är naturligt, att hans ifver i detta afseende nu blifvit mångdubblad.

Otaliga voro de planer, den ena vildare än den andra, som han uppgjorde och snart förkastade.

Men under tiden spionerade han oaflåtligt på Nils Wetterstjerna. Ingen enda af Wetterstjernas handlingar och rörelser undgick Arvids girigt spanande blick. Och när hans egna krafter icke räckte till eller han t. ex. kallades till tjenstgöring, just då någonting var att iakttaga, så hade han lejda spioner, hemtade bland den usla drägg, som finnes i hvarje stad, hvilka mot god betalning spionerade för hans räkning, ty länsman Bredström var nog enfaldig att tid efter annan tillskicka sin son ganska betydliga belopp, hvilka denne naturligtvis aldrig begagnade till något godt ändamål.

En dag upptäckte Arvid, att Nils hade skaffat sig ett slags uppassare. Det var en ung dräng från Arvids och Nils Wetterstjernas egen hemtrakt, hvilken hade blifvit pressad till krigstjenst på samma gång som de båda herre-

männen. Drängen hette Lars Peter och var för Arvid ganska väl bekant.

Här vore kanske någonting att göra, menade Arvid, som visste, att Lars Peter i sin hembygd ansågs vara en mycket enfaldig och godtrogen gosse.

Och så begaf Arvid sig åstad en aftonstund, när mörkret höll på att sänka sig ned öfver staden Viborg och dess befästningar. Han styrde sina steg till den då för tiden s. k. Fiskmånglaregränden, hvarest karduansmakaren Urban Grek hade sin enkla, men gästfria boning och sin ganska betydliga verkstad.

Fänrik Wetterstjerna var denna afton stadd i tjenstgöring; det visste länsmanssonen. Han visste också, att fänriken icke skulle blifva ledig och hemkomma förrän på morgonen.

Alltså hyste han de säkraste förhoppningar att träffa Lars Peter ensam hemma i fänrikens bostad.

Detta hopp kom icke heller på skam. Lars Peter satt helt stilla och snällt på en stol framför ett bord och var ifrigt sysselsatt med att laga en af sina linnepersedlar. En nål af aldra gröfsta sort och en lika grof tråd utgjorde hans verktyg och han tycktes icke vara synnerligen hemmastadd i yrket. Emellertid skötte han sin syssla med sådan flit, att stora svettdroppar perlade på hans panna.

Arvid steg in och Lars Peter visade sig mycket förvånad öfver det oväntade besöket. Han kände mycket väl igen länsman Bredströms son, men han hade inga goda tankar om Arvid, som i hembygden alltid visat sig högmodig och dumdryg gent emot personer af s. k. lägre stånd.

»Herr fänriken är icke hemma», yttrade Lars Peter, hvarefter han utan krus vände om till sitt arbete.

»Är detta ett sätt att taga emot en gammal god vän!» utropade Arvid, i det han var nog nedlåtande att klappa Lars Peter på axeln.

»Har pipan nu det ljudet, herr länsmansson? Så länge vi voro i hembygden och ni och jag träffade samman, hette det alltid i er mun: 'ur vägen, drummel!' eller någonting dylikt, lika gentilt och vackert.»

»Tiderna förändras och vi med dem», invände Arvid, som hade hört sin far begagna detta uttryck. »Der var jag herre och du dräng, men här ute i kriget äro vi kamrater och lika goda kålsupare båda två, förstår du. Du kan lika lätt som jag blifva öfverste och general.»

»Bevara oss!» utropade Lars Peter, hvars ögon blefvo både stora och runda af förvåning. »Skall ni bli general, herr Arvid? . . . Har kungen sagt det? . . .

»Nej, men man har spått mig detta», svarade Arvid, hvars inre ännu pöste af högmod, fastän han måste nedlåta sig till att sitta och sällskapa med en simpel torparpojke.

Lars Peter mände icke hafva varit fullt så enfaldig, som folk trodde och påstod, ty han skrattade på ett mera hjertligt än höfligt sätt, och medan löjet ännu lekte på hans läppar, inföll han:

»Jo, ni skulle just bli en härlig general, herr Arvid.»

Länsman Bredströms son var i detta ögonblick nära att göra sig till mördare, så ursinnig blef han, när torparpojkens sarkastiska uttryck nådde hans finkänsliga öron. Redan sökte hans hand efter den tveeggade dolk, som han på senare tiden alltid, hvar han än befann sig, bar innanför kläderna. Men ännu beherskade han sig, ty han ville vinna ett visst ändamål, och i all sin tjocka inbundenhet saknade han icke förstånd, när det behagade honom att använda det. Här stod ett vigtigt intresse på spel. Han

måste lugna sig. Dolken kunde ju alltid sedermera vid lägligt tillfälle användas för att utplåna denna skymf. Det är smärtsamt af behöfva omförmäla, att det endast var den senast nämnda tanken, som gaf honom kraft att nu låta dolken hvila.

»Nå, Lars Peter, låtom oss icke tala om detta! . . . Mitt blod är, som du af gammalt vet, hett och . . .»

»Hett! . . . Ja, mot småfolk var ni alltid het, men inför dem, som äro för mera än ni, var ni alltid krypande som en orm och hal som en nyss ur sjön uppdragen ål».

Ännu en gång for handen till dolken, men ännu en gång lugnade han sig, hvilket troligen var mera än hans egen far kunde hafva väntat af honom. Hans sätt blef nu sådant, att det verkligen utgjorde ett vittnesbörd för sanningen af Lars Peters påstående, att unge herr Arvid kunde vara »hal som en ål», när han ville.

Det lyckades honom att genom ett inställsamt, nästan krypande sätt och en mängd af listiga och hala ord bringa Lars Peter i ett blidare lynne. Och de samtalade en stund om tilldragelser i hembygden, hvilka de gemensamt hade upplefvat. För att icke störa det goda förstånd, som var på väg att utveckla sig mellan de unge männen, lade Arvid Bredström band på sitt eljest obändiga lynne, dolde så mycket som möjligt sitt pösande högmod och låtsade sig vara i högsta grad förtjust öfver äran att i Lars Peter, den enfaldige pojken, hafva förvärfvat en vän.

Slutligen ansåg Arvid sig hafva i tillräckligt hög grad insöft rekryten i säkerhet och trodde sig nu kunna, utan att behöfva frukta några menliga följder, begifva sig in på det för honom öfver all måttan vigtiga ämne, som föranledt detta hans besök och alla dessa hans finter hos en

person, hvilken han ansåg stå lika långt under en länsmansson, som en fluga under ett lejon.

Men han skulle blifva varse, att den gamla fabeln om lejonet och flugan eger sina små motsvarigheter i mennisko-lifvet alla dagar.

»Din herre, fänriken, är, såsom du vet, min gode vän.»

Så började Arvid sitt anfall.

Lars Peter »gjorde» en förvånad uppsyn och utbrast:

»Men jag trodde, att...»

»Ah, du menar de der gamla historierna från hembygden, att han och jag skulle rivalisera om samma flicka. Ser du, min gode vän, den der tvisten är för länge sedan uppgjord mellan din herre och mig. Vi hafva helt enkelt öfverlemnat åt framtiden att afgöra, hvilkendera af oss skall en gång blifva egare till den vackra Ebba Stålhjelm. Och vi äro nu de aldra bästa vänner.»

Lars Peter gapade af förvåning.

»Och ser du», fortsatte Arvid, »jag tillbragte nyligen en afton här i hans rum. Vi drucko tappert, han och jag. Det var ett lustigt lif. Tärningar hade vi också, och jag förlorade mina modiga tre hundra daler.»

»Nu ljuger ni!» utbrast Lars Peter. »Jag hörde senast i går herr fänriken säga, att han aldrig spelar.»

»Förstår du icke det, min bäste vän? När jag den ena aftonen förlorat tre hundra daler, ville jag naturligtvis fortsätta nästa qväll för att återfå mitt eget. Och då förlorade Wetterstjerna till mig omkring tusen daler. Då blef han naturligtvis ursinnig och svor, att han aldrig mera skulle taga tärningar i sin hand.... Så förhåller det sig med den saken.»

»Och ni spelade inte falskt den qvällen, herr Arvid?» utropade Lars Peter med en listig sidoblick på sin nye vän.

»Visst icke!» svarade Arvid, som hörde frågan, men i sin ifver alls icke märkte den betydelsefulla blicken.

Det är naturligtvis onödigt att underrätta läsaren om, att hela denna historia om tärningspelet mellan Arvid och Nils hade blifvit uppdiktad af länsmanssonen. Vi kunna försäkra, att Nils, åtminstone intill den dagen, då detta samtal fördes, aldrig hade haft tärningar i sin hand.

»Ja, men...», började Lars Peter en invändning.

»Och bästa beviset på, att jag talar sant», skyndade Arvid sig att afbryta invändningen, »är, att jag, då jag gick bort om natten, var så pass oredig af de inmundigade sprit- och ölvarorna, att jag qvarglömde min högra stridshandske. Har du sett den någonstädes?»

»Jojo men!... Nog har jag sett den alltid», inföll Lars Peter.

»Den är mycket vacker», började Arvid och gaf en fullkomligt rigtig beskrifning på jernhandsken, hvars alla detaljer han skildrade med ett slags hänryckning.

»Jaså, den handsken tillhör er, herr Arvid?» frågade Lars Peter med så väl instuderad oskyldig min, att den ingalunda snillrike unge herr Bredström lät lura sig.

Med större ifver, än som i ett dylikt fall skulle varit naturlig, rusade han upp och skrek:

»Hvar är handsken?... Hit med den!... Tag hit den genast! Jag vill hafva tillbaka min dyrbara egendom.»

Detta sätt att gå tillväga var naturligtvis högst oklokt.

Lars Peter, som redan förut hyst misstroende mot Arvid, fann nu sina misstankar bestyrkta och insåg, att länsman Bredströms son här förehade något listigt anslag mot fänrik Wetterstjerna, ehuru den enfaldige torparpojkens blick icke förmådde mäta det djup af ondska och uselhet, som bodde i unge Bredströms inre.

»Kom tillbaka i morgon, när fänriken är hemma, så torde han nog lemna er handsken», sade han kallt.

»Dumbom!» röt Arvid. »Kan du neka mig att återfå min rättmätiga egendom?»

»Herr Arvid», sade den enfaldige Lars Peter, »jag är icke herre här. Jag kan icke lemna er en enda af de saker, som finnas i dessa rum. Kom igen i morgon!»

»Men du vet väl åtminstone, om min handske fins här eller icke. Kanske glömde jag den icke här. Kanske jag i mitt halft rusiga tillstånd den der natten, då jag gick härifrån, tappade den någonstädes.... Jag erinrar mig icke säkert...»

»Jo, den finnes här... den finnes här!» utropade Lars Peter med ifver, enär han lät lura sig af detta försåtliga yttrande och trodde, att Arvid skulle lugna sig till morgondagen, om han endast blefve fullt öfvertygad om, att den saknade jernhandsken verkligen fans i fänrik Wetterstjernas förvar.

»Du är en skälm», utbrast Arvid. »Jag tror dig icke.»

»Kom och se då!»

Lars Peter, som trodde att blotta åsynen af jernhandsken skulle lugna Arvid och gifva honom tålamod att afvakta följande dagen, ilade fram till en i rummet befintlig dragkista, och herr Bredström var icke sen att följa honom.

Rekryten drog ut en låda i dragkistan och visade länsmanssonen, att klenoden låg på bottnen i lådan.

Med ett rytande, som liknade ett lejons, när det nattetid är ute på jagt, störtade sig Arvid öfver den efterlängtade handsken, i det han utropade:

»Ändtligen!»

Han grep handsken och höll den framför ljuset.

»Ändtligen har jag dig!» utropade Arvid ännu en gång, tryckande klenoden med vanvettig häftighet till sitt bröst. »Och nu skall jag aldrig lemna dig.»

Lars Peter stod handfallen och orörlig, liksom om en åskvigg hade plötsligt beröfvat honom rörelse- och talförmågan. Nu först insåg han, huru dåraktigt han handlat.

Arvid gjorde ett försök att fly med denna jernhandske, som han fortfarande med vansinnig innerlighet tryckte till sitt bröst, medan han ropade:

»Nu är du min.... Och all höghet och magt i verlden äro också mina.... Och du är ett nöt, Lars Peter.»

»Inte så stort nöt, som du tror, din skurk!» utbrast Lars Peter och skyndade att ställa sig i vägen för den flyende missdådaren och tjufven.

»Undan!... Ur vägen!» röt Arvid. »Eljest mördar jag dig.»

En brottning eller, rättare sagdt, en kamp på lif och död uppstod nu mellan de båda unga männen. Lars Peter var den starkaste, och det dröjde icke länge, innan han hade kastat sin motståndare under sig och gripit ett ganska säkert och hårdt grepp omkring den elake länsmanssonens strupe.

Men Arvid slöt med konvulsivisk styrka den underbara jernhandsken intill sitt bröst och trodde, att endast besittningen af det hemlighetsfulla föremålet skulle rädda hans lif i denna förbittrade kamp på lif och död.

Han glömde, att han hade begått en mened och att således jernhandskens underbara kraft icke fans till för honom. Men hvar finnes en menedare, som icke glömmer sitt svåra brott, ända tilldess han hvilar på dödslägret och den kalla, bleka dödens fasor börja att sväfva omkring ho-

nom och utgjuta sitt fulla mått i hans stelnande samvete och hjerta?

Lars Peter insåg nu, att han låtit grundligt bedraga sig, att denna stöld var en mot fänrik Wetterstjerna fiendtlig gerning (ehuru ynglingen naturligtvis icke kunde fullt begripa sammanhanget) samt att han måste göra något, göra allt hvad han förmådde för att rädda handsken och frälsa sitt lif. Han satte handskens räddning i främsta rummet, den trogna själen.

»Kasta handsken från er!» dundrade han till Arvid.

»Aldrig i evighet! . . . Nu är han min och han skall förblifva min.»

Lars Peter tryckte på Arvids strupe och upprepade sin morska befallning.

»Du kan icke göra mig någon skada hvarken till lif eller lem, så länge jag har denna handske i min hand», stönade Arvid under det tryck, som Lars Peters händer utöfvade på hans strupe. »Jag är osårbar, så länge jag eger handsken.»

»Då skall du också snart förlora detta skydd», utbrast Lars Peter, hvilken, trots sin beskedliga enfald, nu började blifva allvarsamt ond. »Du skall förlora den.»

Och med ett våldsamt grepp fattade han handsken i den del deraf, som var ämnad att skydda »handleden» och nedre delen af underarmen, ryckte den till sig och slungade den långt bort utefter golfvet, så att den klingade klart och rent mot den vägg, vid hvars fot den stannade orörlig.

»Herre!» skrek Lars Peter, som nu blifvit nästan utom sig af vrede. »Herre! . . . Ni har sökt att bedraga mig, men det har icke lyckats. Nu ligger ni under i striden.»

Arvid »skrufvade» sin kropp så, att han kom i en annan, för hans afsigt mera lämplig ställning.

»Och nu dödar jag er, herr länsmansarfvinge!»

Vid det att Lars Peter, vild af ångest och vrede, utropade detta, ämnade han för alltid göra länsman Bredströms son oskadlig och skulle just klämma så hårdt kring hans strupe, att den om verldsherravälde drömmande unge mannen ovilkorligen blifvit dödad, om han icke i sista stund hade tillgripit sitt sista medel.

Det var naturligtvis dolken.

Snart var den i hans hand och den blixtrade med hemsk glans i skenet från den lilla talgdanken.

Och i nästa ögonblick borrade knifven sig in uti Lars Peters trogna bröst — borrade sig in ända till skaftet.

Den trogne, fastän enfaldige tjenaren sjönk tillsammans och en djup och smärtsam suck steg upp ur hans barm.

Arvid reste sig upp och skyndade att från golfvet upphemta den omtvistade jernhandsken och smyga sig ut ur rummet, äfven nu med innerlighet tryckande klenoden till sitt bröst. Rytande, men nu icke längre af vrede och hat, utan af jublande glädje, som sjöd och svälde i hans hjerta, störtade länsman Bredströms förvillade son ut ur kammaren.

Lars Peter, hvars blod flöt ymnigt ur det djupa sår, som han erhållit, vändades, men saknade medvetande.

Och det är troligt, att Arvid icke ens skulle hafva blifvit sedd i Urban Greks hus, om icke bullret af striden hade väckt såväl karduansmakarens som hans familjs uppmärksamhet. Men enär Lars Peter bodde i en aflägsen del af huset, dröjde det några sekunder, innan den uppskrämda karduansmakarefamiljen hunnit fram till närheten af skådeplatsen för det af Arvid utöfvade dådet.

Urban Grek gick sjelf i spetsen och efter honom följde hans trogna hustru och deras fagra dotter, den såsom Viborgs »skönhet» erkända sextonåriga Ulla.

De hunno fram till trappan just då Arvid hals öfver hufvud flydde ut på gatan. Men de sågo en skymt af honom, och Urban Grek, liksom de andra, försäkrade, att han skulle igenkänna karlen hvar helst och bland huru många han än måtte anträffa honom.

Och det må nu medgifvas, att en menniska, som en gång sett unge Arvids anlete, aldrig kunde glömma denna syn, ty icke ett enda ansigte bland tio tusen kunde likna hans.

Men den hederlige karduansmakaren stannade icke. Ej heller gjorde han några försök att eftersätta och gripa brottslingen. Han lydde sin dotter, som ropade:

»Far! . . . Låt honom fly! . . . Men låtom oss skynda upp till Wetterstjerna, som kanske är mördad.»

Flickans ansigte var blekt som en död menniskas.

Urban Grek mumlade, sedan han ett ögonblick betraktat sin dotters fagra, men förskrämda anlete:

»Du måtte väl icke hafva förälskat dig . . .»

Men han hade nu icke tid att tänka denna icke alldeles behagliga tanke till slut, utan skyndade framåt och uppåt mot fänrik Wetterstjernas rum.

Der låg den stackars Lars Peter till utseendet döende. Och dolken satt ännu qvar i hans barm.

Några rosslande ljud framträngde ur hans bröst.

»Spring efter en fältskär, Ulla!» ropade Grek.

Men flickan visade ingen håg dertill. Blekheten hade plötsligt försvunnit från hennes anlete, så snart hon såg, att det icke var fänriken, utan endast hans uppassare, som blifvit sårad. En djup suck lättade hennes bröst, och det

har aldrig kunnat fullt konstateras, huruvida karduansmakare Grek misstog sig eller icke, när han i detta ögonblick tyckte sig höra sin dotter Ulla hviska:

»Gud ske lof, att det icke var Nils Wetterstjerna!»

Men Urban Grek blef ond och utbrast med hetta:

»Skynda dig, slyna!... Spring fort efter en fältskär! Karlen är ju döende.... Spring!... Ila!... Jag vet icke hvad som förlamar dig, Ulla.... Vill du icke lyda?»

»Det kunde kanske vara tids nog till nästa morgon, min far.... Gatorna äro mörka. Det är sent på aftonen och jag vågar icke ensam begifva mig ut i staden.»

»Dumheter!... Galenskap!... Jag går sjelf. Men I skolen qvarstanna här till dess jag återkommer.»

I nästa ögonblick var karduansmakaren försvunnen.

Ulla satte sig på en stol och blickade med öfvermåttan stor likgiltighet på den sårade ynglingen, hvilkens plågor hon åskådade med kallt sinne. Hennes moder deremot knäböjde vid hans sida och försökte på hvarje sätt, som befann sig inom området för hennes minne och tankeförmåga, lindra hans qval. Karlen vred och vände sig på golfvet på ett sådant sätt, att hvar och en nogsamt kunde inse, att hans plågor voro nästan outhärdliga.

Under hela tiden för Urban Greks frånvaro satt emellertid skön Ulla helt stilla och framsuckade emellanåt ett:

»Gudi lof, att det icke var *han!*»

Omsider återvände den hederlige kanduansmakaren med en fältskär, som han påträffat sittande vid sitt glas på närmaste värdshus. Nu tillkännagåfvo jungfru Ullas ögon en smula nyfikenhet, men intet verkligt intresse för, huruvida Lars Peter skulle af fältskären dömas till döden eller icke.

Arvid hade emellertid undkommit och medförde såsom rof den underbara jernhandsken. Och Ulla var mycket tankspridd under de närmast följande dagarna.

TOLFTE KAPITLET.

Proviantttransporten.

Visserligen hade fänrik Uhrwäder vunnit det ändamål, som han afsåg med sin åtgärd att emellanåt under dagens lopp höja och sänka sin svenska gulblåa fana på kullen ofvanom den dalgång, der han och hans underlydande hade gömt sig med den eröfrade ryska transporten. Detta var den verkan, som han afsåg med sin signal, men den hade tyvärr äfven en annan, af honom opåräknad eller åtminstone för honom ovälkommen verkan.

Äfven ryssarne hade märkt och med stor undran gifvit akt på signalen. Och i ryska lägret rådde stor oro.

Förhållandet inrapporterades naturligtvis utan dröjsmål till befälhafvaren, den bekante Scheremetjew, och han vidtog sina mått och steg för att, när aftonskuggorna hade bredt sin tjocka och mörka slöja öfver nejden, närmare undersöka förhållandet. Der rustades flitigt hela eftermiddagen i ryska lägret. Vapen fejades. Kulor och krut utdelades. Och flera tusen moskowiter voro sysselsatta med att slipa sina sablar, på det att de hugg, som de väntade sig att få under den kommande natten utdela, måtte blifva rätt skarpa och tillfoga fienden oläkliga sår.

Och om man hade haft tillfälle till att »i osynlig måtto» inträngа bland belägringshären, skulle man hafva haft den uppbyggliga synen att få åskåda, hurusom hundratals ryssar — kanske flera tusen — ifrigt sysselsatte sig med ett pokulerande, som tycktes vara föga klokt aftonen före en väntad, om än icke just efterlängtad drabbning. De flesta voro rusiga, återstoden halfrusiga. Men det hade sin naturliga, om än ej berömvärda anledning. Minnena af ryssarnes nederlag vid Narva och på andra märkvärdiga platser, hvilkas namn historien bevarat, och på åtskilliga andra ställen, der små fäktningar förefallit, hvilkas hågkomst historien — som har att välja mellan så många fakta — icke ansett värdiga att åt efterverlden upptecknа, emedan de öfverglänstes af de stora, mest lysande striderna — alla dessa minnen injagade i de flesta ryssarnes hjertan en panisk förskräckelse för allt, som bar det svenska namnet. Nu tänkte de väl antagligen, att ett litet rus skulle elda deras mod och stärka deras krafter, när de under den stundande natten hade att gå löst på svenskarna. Det är, såsom läsaren förstår, den vanliga missuppfattningen, hvilken äfven under senare århundraden och i mycket mera civiliserade länder förorsakat ett både enskildt och offentligt missbruk af spriten. Vi må derför icke fördöma ryssarnes beteende vid detta tillfälle, enär detsamma, om än »i mindre skala», upprepas dagligen midt ibland oss. Menskligheten lär sig nog aldrig att inse, att den förhöjning af lifvets krafter, det s. k. mod, den s. k. lefnadslust, som uppväckas af sprithaltiga drycker, är endast ett fantom — en försvinnande skuggbild, enär den tillfälliga retningen af kropps- och själskrafterna ovilkorligen måste medföra en reaktion, d. v. s. en utmattning, hvilken aldrig är mindre, utan alltid större och mera förslappande

än retningen varit lifvande och gifvit kroppen kraft, själen spänstighet.

Resultatet af våra ryssars pokulerande denna afton bevisade sanningen af vårt påstående.

När mörkret inbröt och de dystra skuggorna sänkte sig ned öfver den ödsliga, snöbetäckta nejden, var hälften af ryssarna otjenstbara, och befälhafvaren måste, i stället för att skicka 23,000 man i elden, inskränka sig och sina åtgärder till operationer med omkring 12,000 man. Alla de andra voro odugliga till allt godt och äfven till allt annat ondt än det, som innefattades i deras onaturliga själs- och kroppstillstånd under rusets inflytande.

Så snart mörkret blifvit herskande öfver nejden och medan en rasande snöstorm vräkte fram öfver den kala slätten, lät kung Carl en manstark trupp bryta ut genom en af stadens portar, hvilken låg på ganska betydligt afstånd från den port, genom hvilken den egentliga undsättningstruppen skulle tåga ut för att möta fänrik Uhrwäder. Meningen med denna kloka anordning var naturligtvis, att åtminstone en del af den ryska truppstyrkan skulle nödgas vända sig emot utfallstruppen och derigenom göra det lättare för Uhrwäder att komma in i staden. Äfven från en annan port bröt en liten svensk trupp ut och tågade rakt fram mot en annan del af det ryska lägret. Planen var, såsom läsaren finner, god och vittnade om samma eminenta fältherreegenskaper, som konung Carl XII äfven vid många föregående och efterföljande tillfällen ådagalagt. Det fans på den tiden ingen, hvilken egde förmågan att så ypperligt som han ordna dylika saker.

Ryssarnes generalbefälhafvare skummade af raseri och lät sina hejdukar med knutpiskor försöka göra det rusiga manskapet nyktert. Han hade en half timme tidigare

skickat nästan allt nyktert manskap ut på den nattliga expeditionen mot den kulle, der man hade under föregående dagens lopp sett svenska fanan. Och nu återstodo honom endast tre eller fyra hundra nyktra menniskor. Alla de öfriga lågo och, som man säger, »sofvo ruset af sig». Det manskap, som smög sig fram derborta på snöslätten för att öfverrumpla den svenska undsättningshär, hvilken man trodde finnas bakom kullarna, utgjorde mer än tolf tusen man, ty ryssen väntade, att hans folk derborta skulle möta en ansenlig truppstyrka.

Men när nu svenskarne från två håll trängde in i ryssarnes läger och den värde generalbefälhafvaren, som naturligtvis — i likhet med tsar Peter sjelf och nästan alla ryska generaler och fältöfverstar på den tiden — skonade sig sjelf så mycket som möjligt och derför stannat hemma i sitt qvarter, fann att fara var på färde, att hela ryska belägringshärens läger kunde falla i svenskarnes händer, skummade han af vrede och adjutanter utsändes dussinvis för att återkalla trupperna till lägrets försvar. Sjelf slöt han sig inne i en liten förskansning tillsammans med ett halft tjog lika fega officerare.

Svenskarnes båda utfallskårer stodo redan midt inne uti ryssarnes läger. Men de endast sparkade till sådana rusiga ryssar, som lågo i vägen för dem. De öfriga lemnades i fred. Och ingen enda man omkom vid detta utfall, så vidt kändt är.

Carl den tolfte sjelf åtföljde den trupp, som skulle möta och understödja fänrik Uhrwäder och föra den eröfrade ryska transporten in i Viborg. Men han hade gifvit sina officerare befallning, att de vid inbrytandet i ryssarnes läger skulle försöka taga generalbefälhafvaren till fånga.

Vi skola möjligen sedermera se, huruvida detta lyckades för svenskarna.

Nu vilja vi uppsöka fänrik Uhrwäder och våra andra vänner.

De hade icke hunnit så långt från det läger, som de under dagens lopp intagit mellan kullarna, att eftertruppen och de sista transportvagnarna kommit ut på slätten, när de plötsligt sågo framför sig en nästan oöfverskådlig rad af krigare till både häst och fots. Den oerhörda massan af stridsmän kom öfver dem lika plötsligt, som när en hök blixtsnabbt dyker ned och griper en dufva, ty stormen och snögloppet hindrade svenskarna att se framför sig längre än några få alnar. Ryssarna döko upp inför dem så plötsligt, att de rent af tycktes uppstiga ur jorden.

Våra svenskar voro, som bekant är, endast omkring femtio. Ryssarne voro tolf tusen man och deröfver.

Vid sådant förhållande skulle det icke hafva dröjt länge, förrän den lilla svenska truppen blifvit upprifven och dess siste man varit nödsakad att bita i gräset, om icke kung Carl hade vidtagit så kloka mått och steg.

En förtviflad strid uppstod naturligtvis och inom få minuter hade mer än tio svenskar stupat, hvarjemte ryssarne hade med sina väldiga massor omringat hela transporten. Allt tycktes vara förloradt för de våra. Men Uhrwäder och hans fem kamrater uppmuntrade sitt folk med höga rop och goda exempel. Svenskarne flydde icke. De höllo stånd och stredo som lejon, men det skedde ingalunda i något hopp om seger, utan endast — såsom det plägar heta i historiska romaner — för att sälja lifvet så dyrt som möjligt.

I detta kritiska ögonblick anlände de första af dessa adjutanter, som generalbefälhafvaren afsändt för att åter-

kalla trupperna. Det var unga officerare och de kommenderade så mycket strängare, som de icke hade glömt knutpiskorna — alla högborna ryssars idol och alla lågborna ryssars fasa — hemma i lägret.

»Till lägret, knektar!» skreko de, medan deras knutpiskor dansade på knektarnas ryggar.

»Men vi fira ju här en härlig viktoria», inföll en annan officer.

Samtalet hölls naturligtvis på det oböjliga ryska tungomålet, så att högst få ibland svenskarne förstod hvad som sades.

»F-n i den viktorian!» skreko adjutanterna. »Svenskarne storma och intaga lägret, medan I slås här om några vagnar med bröd. Vänden om till lägret! Generalbefälhafvaren befaller det. Fader Scheremetjew är vred.»

Några officerare hörde adjutanternas budskap och generalbefälhafvarens befallning samt förde omedelbart sina trupper ut ur stridshvimlet. Adjutanterna redo längs efter ryssarnes linier och framförde budskapet från fältherren. Snart kunde man hafva sett några hundra man i språngmarsch återvända till ryska lägret. Och nya adjutanter anlände alltjemt med samma budskap från befälhafvaren. Snart var det tusenden, som marscherade bort från valplatsen, alla med stormsteg.

Just då anlände kung Carl med sina tappra bussar.

Fänrik Uhrwäder var redan betänkligt sårad i axeln och kunde endast med möda och ansträngning föra sitt svärd. Och fänriken Nils Flygare hade fått ett hugg på kinden. Men han höll sin näsduk med venstra handen mot det starkt blödande såret och stred lika tappert med den högra.

Ännu flere adjutanter, utsända af den ryske öfver-

befälhafvaren öfver belägringshären, anlände i samma stund.

Å ena sidan dansade adjutanternas knutpiskor på både ryska officerares och ryska soldaters ryggar och å den andra vexlades skarpa hugg, hvilkas ljud emellanåt interfolierades med knallar af pistolskott.

Ytterligare ett par tusen man ryssar tvingades af adjutanterna att skynda tillbaka till deras läger. Det återstod nu nästan endast omkring 800 ryssar, hvilka fortfarande stredo tappert och sökte vinna seger till hvilket pris som helst. Tsar Peters tillvägagående hade åtminstone utfört det storverket att förvandla några hundra fega ryssar till goda soldater. Men dertill hade också kräfts hela tsarens själskraft och några års strider, för att nu icke tala om barbariska bestraffningar och ohyggligt grymma afrättningar, hvilka i ymnighet på denna tid verkställdes på alla och en hvar, som icke visade sig fullt beredd och färdig att låta slagta sig i tsarens tjenst. Hvad vi härom kunde hafva att säga, det är emellertid så ohyggligt, att vi helt enkelt i våra läsarinnors välförstådda intresse vilja åtminstone för denna gång afstå derifrån.

Snart hade Carl den tolfte förjagat de återstående ryssarna, hvilka flydde åt olika håll bort öfver fältet. Den ändlösa raden af vagnar, fullastade med proviant och ammunition, infördes inom Viborgs murar — en tilldragelse, hvilken naturligtvis stärkte Viborgs försvarares mod i samma mån, som den nedslog ryssarnes.

Det var samma afton eller natt, då Arvid, efter att hafva mördat eller åtminstone försökt mörda Lars Peter, stal den underbara jernhandsken i Wetterstjernas hem. Nils Wetterstjerna hade icke sin undergörande handske med sig, men han stred lika modigt och var lika tapper för

det. Han gick fram som en hjelte i kampen, och hans lyckliga öde ville, att stridens oberäkneliga vågor förde honom fram till hjeltekonungens sida.

Detaljerna af den strid, vår unge hjelte utkämpade vid konungens sida, känna vi icke och hafva, trots grundliga forskningar, icke varit i tillfälle att utreda den saken, men säker och tillförlitlig är följande berättelse, hvilken vi under våra forskningar funno uti ett arkiv i Sachsen.

»Anno 1706 i Oktober månad var kung Carol i Viborg några dagar och dervid eröfrade han en proviant-transport, som tillhörde ryssarna. Dervid förekom en anmärkningsvärd tilldragelse, nemligen att fänriken Nils Wetterstjerna räddade kungens lif, som ansattes af några tjog ryssar. Kung Carol räddades och Nils Wetterstjerna kom i stor gunst och nåd.»

Ännu säkrare är emellertid, att när kung Carl hunnit fram till sitt qvarter, blef fänrik Wetterstjerna framkallad till konungen och åtnjöt äran af att af hans majestät blifva tilltalad med följande ord:

»Du har visat dig som en bra karl i qväll, fänrik Wetterstjerna, och jag skall, om Gud låter mig lefva, icke glömma dig.»

Hans majestät försvann inne i sitt qvarter, dit endast hans förnämsta generaler vågade följa honom. Nils Wetterstjerna begaf sig hem till sitt qvarter, der han möttes af den fasaväckande underrättelsen, att hans trogne Lars Peter blifvit nära nog mördad. Vår unge hjelte skyndade genast till dragkistan, och då han fann, att jernhandsken var borta, insåg han ögonblickligen, hvem som var egare till den der dolken, hvilken fältskären nyss hade dragit ut ur uppassarens sår.

TRETTONDE KAPITLET.

Feodorownas äfventyr.

Den sjuttonåriga Maria Feodorowna begaf sig på af tsaren utsatt tid ut på sin resa och ämnade sig till Alt-Ranstadt i Sachsen, hvarest kung Carl skulle, enligt allmänna ryktet, som händelsevis den gången talade sanning, gå i vinterläger. Hon hade erhållit skriftliga instruktioner, antecknade af tsarens hand på ett papper, så groft och ojemnt, att det i en senare tid skulle hafva betraktats såsom rent af odugligt. Och den utomordentligt sköna Maria Feodorowna satt nu i sin släda, läsande tsarens promemoria, medan kusken piskade på de tre framför slädan spända hästarna. I Ryssland hade man nästan alltid *tre* hästar och en körsven, som förstod konsten att använda piskan.

Den snöbetäckta slätten låg kal och ödslig framför det snabbt framilande ekipaget, och den sköna qvinnan värdigades endast då och då kasta en flygtig blick utöfver detta landskap, som i sin nakenhet liknade en öken. Hennes uppmärksamhet upptogs uteslutande af den skriftliga uppsats, som tsar Peter hade vid afskedet stuckit i hennes händer. Emellertid fördes slädan af de tre ypperliga hästarna med stor snabbhet fram öfver den kala och snöbetäckta slätten, hvarest knappt fans en buske, som kunde gifva någon förströelse åt ögat.

Plötsligt inträffade en oväntad händelse, hvilken tvingade vår sköna dam att från betraktelserna öfver tsarens promemoria, hvilken icke tycktes helt och hållet behaga

henne, öfverflytta sin uppmärksamhet till den verld, som omgaf henne.

Ett par trasiga karlar stego plötsligt fram och hejdade hästarna. De hade legat dolda i en fördjupning i snön. Kanske hade de sjelfva åstadkommit denna fördjupning, men det kan också hända, att den blifvit bildad af den nyckfulla snöstormen sjelf, hvilken aldrig tager det så noga med fordringarna på räta linier eller jemna ytor, utan snarare svärmar för oregelbundenheter.

Nog af — två karlar hejdade hästarna, och Maria Feodorownas kusk hade knappt blifvit dem varse, innan han med vanlig rysk feghet slängde tömmarna ifrån sig och hoppade ned från sitt säte samt flydde bort öfver fältet med ungefär samma snabbhet, som en hare ådagalägger, när han luktar jägarens krut och bössa.

Vi kunna gerna redan nu omförmäla, att karlarne, som hejdat skjutsen och genom sin blotta åsyn skrämde körsvennen på flykten, voro två för oss ganska väl bekanta, om än icke för någonting godt kända personer, nemligen f. d. krämaren från Viborg och den ökände inbrottstjufven från samma stad, hvilka båda personer hade, såsom förut nämndt är, åtagit sig att biträda Arvid vid annekterandet af jernhandsken, men som, när de förnummo att sjelfva konung Carl den tolfte kom tillstädes och blandade sig i leken, flydde ur striden och i olika riktningar begåfvo sig utåt landsbygden. Emellertid hade de sammanträffat under sina irrfärder, hvilket kanske kan utgöra ett bevis för sanningen af den gamla satsen, att »alla vägar bära till Rom». Nog af... de hade sammanträffat och innan långt öfverenskommit om att gemensamt försöka den utväg till vinnande af lifsuppehälle, hvars lösen, som bekant, är: »pengar eller lifvet!»

Det var just i dessa mindre hyggliga individers händer, som Maria Feodorowna nu hade råkat.

Hastigt gömde hon sin promemoria innanför det dyrbara pelsverk, som betäckte hennes lilla formfulländade kroppshydda, och hon ropade barskt:

»Hvad viljen I?... Tänk, hvilken oförskämdhet af dylika sluskar att anfalla mig på vägen!»

Nu var det, som körsvennen flydde. Hon skymtade svagt hans långa ben och hans stora björnskinnsmössa der borta i fjerran på snöslätten. Men hon kände sig öfvertygad om, att denna föga behagliga bild af en från vettet skrämd och fegt flyende ryss snart skulle vara endast en dimfigur vid horisonten.

Hon var således hänvisad endast till sina egna krafter.

Men hvad tänkte denna qvinna egentligen företaga gent emot ett par groflemmade och till på köpet synnerligen trasiga karlar, hvilka således egde både styrka och sannolikt äfven vilja att böja hennes sinne så, att hon måste bifalla hvad helst de än behagade begära?

Maria Feodorowna var emellertid icke en qvinna, som lät mörda sig utan motstånd. Hon var visserligen icke stark till kroppen, men hennes själ var spänstig och elastisk, och hon fattade ögonblickligen sitt beslut att strida intill det yttersta för lif och egendom.

»Hvad viljen I?» upprepade hon med all den skärpa, som en qvinna förmår inlägga i sin gälla röst.

Men våra röfvare förstodo icke ryska och de kunde endast på svenskt-finskt tungomål uttrycka sina tankar.

»Pengar, ers höga och vackra nåd!» ropade f. d. krämaren, hvilken samtidigt drog sin pamp, samma pamp, som Arvid hade för hans räkning stulit i det bombfria hvalfvet på Viborgs gamla fästning.

Den unga damen förstod svenskan någorlunda. Hon hade, utan att sjelf ana afsigten dermed, blifvit af den allsmägtige tsaren ålagd att lära sig vårt tungomål. Och den sjelfherskande tyrannen hade gifvit henne till sällskap under ett helt års tid ett par svensktalande unga flickor, som han till fånga tagit i Estland under ett af sina infall i denna svenska provins. Maria Feodorowna hade då ingen aning om, att hon för tsar Peter endast var ett värdelöst redskap, hvars enda ändamål var att blifva den förförerska, genom hvilkens intriger vår hjeltekonung möjligen skulle kunna förmås att uppgifva sin kamp mot Ryssland och låta tsaren i fred och ro befästa sin nya hufvudstad och sitt rike. Hon trodde sig vinna tsarens eviga kärlek genom att lyda den hårde sfinxen i allt. Och derför lärde hon sig svenska. Hon förstod således fullväl, att trashanken röt till henne:

»Pengar, ers höga och vackra nåd!»

Och bofvens skäggiga anlete med de gnistrande ögonen och de buskiga ögonbrynen, den skarpa näsan och det mer än energiska draget kring munnen sade mycket mer än hans tunga.

»Jag har inga penningar hos mig, mina herrar!»

»Och huru tror ers höga nåd, att ni skulle kunna inbilla oss — märk väl *oss*, gamla och erfarna män! — att ni begifver er på resa utan att vara försedd med pengar?»

»Jag är känd öfverallt och kan få hjelp i hvilken herrgård eller hvilket slott jag behagar», genmälde den unga qvinnan med en tapperhet, som samtidigt blixtrade i hennes ögon.

»Var så god att stiga ut ur slädan!» befalde herr för detta krämaren, hvars af Arvid stulna klädedrägt nu hängde i trasor omkring vagabonden.

»Inte förr än det behagar mig!» ropade den sköna unga qvinnan med bestämd ton och uttrycksfulla åtbörder.

»Ögonblickligen, ers höga och utomordentligt vackra nåd!»

»Jag trotsar er.»

»Då nödgas vi skrida från öfvertalning till våldsamheter.»

»Besinnen, att jag reser med hans kejserliga höghet tsarens fullmagt att uträtta hans uppdrag i en vigtig angelägenhet!»

»Tsaren!... Den der skeppsbyggaren! Den der timmermannen!... Nej, hör nu, min vackra nåd, det var ett dåligt bevis, som alls icke är egnadt att göra oss stämda för skonsamhet gentemot eder. Vi äro svenskar, vi, och om ni reser för den ryske despotens räkning, så måste det vara en Gudi välbehaglig gerning att arrestera er och föra er till svenskarnas läger, der kung Carl troligtvis icke skall underlåta att meddela åt oss en välförtjent belöning.»

Maria Feodorowna spetsade sina små förtjusande öron och sporde med mildare röst, än hon hittills begagnat:

»Kung Carl är väl i Alt-Ranstadt?»

»Nu högg ni fel, min vackra nåd! Vår kung finnes för närvarande i Viborg. Och nu föra vi er dit. Der kan ni möjligen få träffa honom, om ni har något otaladt med hans nådigaste majestät. Men ut ur slädan nu, annars blir jag ond på allvar!»

»Karl!... Rör mig icke!... Usch, så smutsiga händer!»

»Jaså, mina händer äro icke rena nog för ers nåd! Gu' bevar's!... Ni är en fin dam, ni. Ni är vand vid

dunbolstrar och lakan af silke, men ni skall, min sann, få känna på annat hädanefter. Vårt beslut är fattadt. Ni följer oss, min vackra tös, och jag skall, förb...a mig! nog se till, att ni icke rymmer. Vi bo här inne i skogen. Var så innerligt god och stig ned ur slädan, eljest måste vi bruka våld... Nå!... Tror du, att jag är mindre farlig än den grymme och, som det säges, menniskoätande tsaren?... Vackra nåd, var så god och stig ut!... Vi hafva länge väntat efter ett så ljuft och vackert sällskap här i ödemarken, der vi bo. F-n annamme qvinnan! Har jag icke talat rätt, min vän Durling der borta, som står och håller hästarna?... Gillar du hvad jag sagt?»

»Till alla delar!» hördes f. d. inbrottstjufven yttra med en hes och obehaglig stämma.

»Der hör du, min sötnos!» utropade f. d. krämaren.

Maria Feodorowna satt och öfverlade med sig sjelf. Hon visste icke, hvilket beslut hon skulle fatta. Någon utväg till räddning såg hon icke, men hon beslöt att strida till det aldra yttersta och sälja sitt lif så dyrt som möjligt. Den arma! Det gälde här icke blott hennes lif — det hade varit jemförelsevis en obetydlighet. Det gälde hennes heder.

»Nåväl», återtog inbrottstjufven. »Gör slut på saken, min vän, och låt icke den der vackra damen narra dig!»

»Narra mig!» utropade f. d. krämaren Hjelm, i det han af raseri 'skar tänderna'. »Hon skall icke lura mig.»

»Mina herrar!» sade nu Maria Feodorowna. »Jag har här i slädan femtusen rubel och jag skall gifva eder dem, om I lemnen mig i fred.»

»Skönt!» utbrast f. d. inbrottstjufven med entusiasm.

Den vackra Maria Feodorowna talade icke sanning, då hon sade sig innehafva femtusen rubel. Hon inne-

hade i verkligheten femtiotusen rubel, dolda på olika ställen i släden och ämnade till att dermed besticka Carl den tolftes omgifning och framför allt hans statsmän.

»Utomordentligt ypperligt!» värdigades f. d. krämaren Hjelm yttra. »Femtusen rubel! . . . Det var minsann ingen småsumma, inte! Om jag hade haft dem för några år sedan, skulle jag ännu hafva suttit som affärsman i Viborg och varit en af stadens högst ärade s. k. styrpinnar. . . . Men nu, min utsökt vackra och intagande dam, har jag endast att befalla er stiga ut ur slädan och följa oss till den koja, hvarest vi hafva slagit oss ned. . . . Nå! . . . Blir det någontiug af?»

Båda karlarna rusade fram och grepo den unga flickan samt lyfte henne ut ur slädan och bundo henne till både händer och fötter, så att hon icke kunde röra en lem. Man var derjemte nog förutseende att hindra henne från att skrika, derigenom att man lade en i hast af trasor tillverkad kafvel i hennes mun.

»Allt det här obehaget», utlät sig nu f. d. krämaren, »kunde ni hafva besparat er, min söta vän.»

»Ganska sant!» inföll den hittills nästan stumme inbrottstjufven, som i allmänhet tycktes i detta drama eller, rättare sagdt, denna tradegi spela en mycket underordnad rol. »Ganska sant! Hon skall ändå blifva vår, huru mycket hon än sprattlar. Jag gläder mig åt resultatet af vår lyckade expedition.»

»Och åt de femtiotusen rubel, som jag nu har hittat här i slädan, gömda på åtskilliga platser!» utropade Hjelm, som undersökt densamma. »Ser du, min vän Ruben, det här var sannerligen ett godt kap! . . . Först den här eleganta unga damen, hvars sammetsklädning är så fin, att man knappt vågar vidröra den, och sedan femtiotusen rubel.

Min vän Ruben, vi äro lyckliga ostar, men nu måste vi allvarligen tänka på att forsla denna vår hushållerska — vi kunna ju kalla henne så — bort till vår koja!»

»Alldeles! . . . Alldeles! . . . Du har rätt, broder Hjelm.

Och så upplyfte de den nästan vanmägtiga och dessutom hårdt bundna unga flickan och buro henne bort från platsen, bort öfver den ödsliga sandheden, bort till en usel koja, som de båda stråtröfvarne hade under sina ströftåg i nejden påträffat vid foten af en kulle.

De försvunno inne i kojan med sin sköna börda och de femtiotusen stulna rublerna.

Hästarna, som qvarlemnats, vände af sig sjelfva tillbaka till S:t Petersburg.

FJORTONDE KAPITLET.

En rättegång och en afstraffning.

När Nils Wetterstjerna vände tillbaka till sitt hem hos karduansmakaren Urban Grek, fann han, såsom förut är omständligen beskrifvet, sin trogne tjenare, Lars Peter, nästan döende af det dolkstyng, som den förhärdade länsmanssonen hade gifvit honom. Naturligtvis insåg herr Nils genast, att Arvid var gerningsmannen, ty ingen annan än Arvid Bredström kunde hafva något intresse af att bortstjäla en jernhandske. Ingen annan än länsman Bredströms son kände denna dyrbara klenods underbara egenskaper.

Vid sjuksängen tillbragte nu Wetterstjerna några timmar, sedan Urban Grek och hans älskvärda familj hade aflägsnat sig. Outtröttliga omsorger egnade han nu åt den sårade. Men när morgonsolen grydde i öster och stadens gator började blifva någorlunda belysta af dagens återvändande drottning, upphörde han att svalka den sårades panna med ättika och fasthålla den medvetslöse tjenarens händer, som ville afrifva förbandet från såret. Ulla Grek, fager i och af sig sjelf, men ännu fagrare genom en förtjusande morgondrägt, inträdde i den lilla kammaren. Hon öppnade dörren så tyst och framskred öfver mattorna så ljudlöst, att Nils icke hade någon aning om hennes närvaro, förrän han kände hennes hand på sin axel. Han skyndade sig att helsa den vackra ungmön, hvars nötbruna ögon sökte hans och glimmade af en underlig eld.

»Så tidigt ni är uppe, jungfru Ulla!» sade han tyst.

»Jag ville aflösa er», hviskade den fagra ungmön, som rodnade likt en ros och liksom darrade i alla sina lemmar.

»Ädla jungfru, jag tackar er! . . . Men jag kan icke mottaga detta ert välvilliga anbud, huru högt jag än värderar det.»

Ett moln flög öfver den älskvärda unga damens anlete.

»Men hvarför . . .?» framstammade hon, medan hennes sköna anletsdrag betäcktes af en hemsk blekhet. »Hvarför icke? . . . Hvarför?»

»Jo, derför att ni sjelf, ädla jungfru, behöfver hvila!»

»Än ni då? . . . Ni, som varit engagerad i en blodig strid under nattens lopp — skulle icke ni behöfva hvila i mångfaldigt högre grad än jag? . . . Gå nu, kære vän, in i ett annat rum och vederqvick er med några timmars sömn!»

Den unga flickans ögon brunno af en eld, som nästan värmde Nils Wetterstjernas hjerta, ehuru han försökte värja sig deremot genom att uppkalla minnet af den ännu fagrare Ebba Stålhjelm. Jag nästan misstänker, att lilla Ebba skulle, om hon sett detta uppträde och skådat uttrycket, glansen, elden i de nötbruna ögonen, hafva känt sitt hjerta klappa af ängslan.

»Nåväl, ädla jungfru Ulla», sade Nils Wetterstjerna, »jag emottager med hjertlig tacksamhet edert vänliga anbud. Men jag lägger mig icke till hvila. Jag skulle, upprörd som jag är, icke kunna sofva. Sömnens gud, om det finnes någon sådan, skulle fly bort från min bädd.... Nej, jag begifver mig ut för att uppsöka och bestraffa den niding, som föröfvat detta brott och kastat min trogne tjenare i dödens armar.... Vaka öfver honom!... Jag är er tacksam, kanske mera innerligt tacksam, än jag borde vara....»

Ynglingen ilade bort.

Men Ullas fagra bild sväfvade framför honom, hvarthän han gick. Och hans hjerta var så varmt, som det förut varit endast när han befann sig i Ebbas närhet.

»Nej, det skall aldrig ske!» mumlade han, medan han ilade genom Viborgs gator. »Aldrig!... Aldrig!»

Hvad var det, som »aldrig» skulle ske? Vi veta det icke. Men kanske kunna vi hemta någon upplysning i denna sak, om vi lyssna till, hvad Wetterstjerna utropade, just då han vände omkring ett hörn och begaf sig in på en annan gata.

»Nej!... tusen gånger nej!... Jag öfvergifver aldrig Ebba.»

Stackars gosse!

Han var ännu så ung och så oerfaren, att han icke hade ett begrepp eller en aning om, huru lättvindigt människorna i allmänhet behandla dylika löften och bryta dem.

Emellertid bemästrade han sina känslor någorlunda och uppsökte det bombfria hvalfvet, der han fordom, d. v. s. före sin befordran till fänrik, sjelf hade bott och der unge herr Arvid Bredström fortfarande tillbragte all den tid, under hvilken han ansåg sig kunna förunna sig någon hvila från sina göromål, d. v. s. från sina intriger och brottsliga förehafvanden gent emot Nils Wetterstjerna.

Klockan var half nio på morgonen, när Wetterstjerna trädde in i hvalfvet. Alla, som funnos derinne, skyndade att helsa fänriken. Dock icke alla! Ty Arvid Bredström blef qvarliggande på sitt halmläger och antog en dyster och trumpen min. Endast hans ögon talade ett annat språk, ty i dem lyste emellanåt blixtar af någonting, som liknade triumf och jubel. Wetterstjerna såg detta och blef derigenom ännu mera stärkt i sin öfvertygelse, att Arvid var skyldig till mordförsöket mot Lars Peter och till stölden af den undergörande jernhandsken.

»Ditt brott är upptäckt», dundrade Wetterstjerna, sedan han nalkats Arvids läger, och stod der lik en hämnare.

Arvid rörde icke en enda lem. Det var till och med icke alldeles säkert, huruvida han ens hade hört, att Nils Wetterstjerna gjorde honom äran att tilltala honom.

En af kamraterna gaf den slöe ynglingen en dugtig spark. Denna åtgärd tycktes hafva varit synnerligen lämplig och väl passande för situationen. Arvid Bredström rusade upp ursinnig samt frågade, hvarför man »understod sig att handtera honom som ett kreatur».

Dervid ordentligen »blängde» hans falska blick på omgifningen, liksom när en retad tjur ser sig om efter ett

lämpligt föremål, mot hvilket han kan rikta sitt anfall. Men på den djupa bottnen i hans ögon kunde en menniskokännare hafva läst vittnesbörden om, att hans inre bäfvade af fruktan för hvad som komma skulle.

»Kamrater och vänner!» återtog Nils Wetterstjerna, »I kännen alla den der länsmanspojkens dåliga karakter, hans inbundenhet, hans falskhet?»

»Naturligtvis!» ljöd det från flera håll. »Han är känd, men ingen af oss kan sanningsenligt säga, att han är *väl* känd.»

»Nåväl, kamrater!» återtog vår hjelte. »I natt har min tjenare Lars Peter blifvit af en rånare och tjuf hemma i vårt kvarter mördad eller åtminstone nära nog mördad medelst ett djupt dolkstyng i bröstet.»

Utrop af förtrytelse och vrede hördes från alla håll. Och många ljungande ögonkast slungades på Arvid. Ännu hade Nils Wetterstjerna icke tydligt uttalat någon anklagelse mot Arvid Bredström, men sådan är sanningens magt, att alla redan från första ögonblicket kände sig öfvertygade om, att det var Arvid, som utdelat detta mördande styng.

Länsmanssonens skygga blickar irrade omkring utan att förmå stanna vid något föremål. Han såg ut som en brottsling. Men så föll honom den tanken in, att den aldra minsta svaghet kunde störta honom ned från den dominerande ställning, han hade genom stölden af handsken, enligt sin egen tanke, intagit. Nu morskade han sig så ståtligt han förmådde och röt:

»Hvad vill man mig?... Hvad har jag gjort?... Med hvilken rätt?...»

»Tig, karl, om du icke vill, att min ärliga knytnäfve

skall mura igen ett af dina ögon!» dundrade en af hans kamrater.

Arvid tog ett par steg tillbaka, när han såg inför sina ögon en knuten, valkig och hård hand.

»Men jag åberopar mina rättigheter som fri man», stönade han.

»Åberopa hvad du vill!» röt kamraten, som var egare till den grofva näfven. »Men nu skall du höra på, hvad vår käre fänrik har att säga dig. Och om du icke kan göra redo för dig, så skall min knytnäfve snart lära dig att gå ärliga vägar, så länsmansson du är.»

Arvid försökte morska sig ännu en gång, men det ville icke riktigt lyckas honom. Man såg tydligt, att han bäfvade och att hans samvete var orent.

»Och på samma gång min tjenare mördades», återtog nu Nils Wetterstjerna saktmodigt, »bortstals ur lådan i min dragkista en jernhandske. . . . Du är tjufven, du är mördaren, Arvid Bredström, du och ingen annan!»

»Bevisa det, om du kan!»

»Jag skulle gerna bevisa det med mitt svärd mot ditt svärd och min kropp mot din kropp, om du icke vore ett sådant menskslighetens afskum, att det skulle för evigt vanära mig, om jag fäktade med dig.»

»Bravo!» ropade några af Arvids kamrater. »Det var ett sant ord och . . . annamma! . . . du har icke förtjent bättre beröm, Arvid!»

»Bra! . . . Bra! . . .» ropades rundt omkring. »Slå honom med er pamp, herr fänrik! . . . Gif honom en minnesbeta!»

»Mina kamrater och vänner!» utropade Wetterstjerna. »Jag är icke den, som öfverlemnar mig åt en lumpen och föraktlig hämndlystnad. Jag har i Carl den tolftes skola

lärt mig den första regeln för ett gudfruktigt lif, den, att man bör öfverlemna allt hvad hämnd heter åt Domaren der uppe, Han, som rätt dömer. . . . Men du, Arvid . . . dig vill jag säga, att om du nu på ögonblicket lemnar mig handsken, som du stal i mitt hem under min frånvaro, så får du för denna gången gå fri. . . . Välj sjelf! . . . *Men välj förståndigt och klokt!*»

De sista orden uttalades af Wetterstjerna med ett eftertryck, som han sällan använde. Och när han sade detta, ljungade blixtar i hans ögon.

»Jag känner icke till någon jernhandske», hväste Arvid.

»Nåväl, kamrater!» återtog Wetterstjerna. »Jag ser, att marken rundt omkring i detta hörn nyligen varit uppgräfd. . . . Skaffen hit några hackor och spadar! . . . Troligen döljer han sitt rof här under jorden.»

»Jag försäkrar . . .», började Arvid, men tystnade genast.

Spadar och hackor anskaffades och voro snart i idog rörelse. Man gräfde en hel timme, men man fann ingenting, ty Arvid Bredström hade varit nog försigtig att gömma sitt stulna rof på ett annat ställe.

När fänrik Wetterstjerna förstod, att ingenting här var att vinna, anmodade han sina vänner att upphöra med arbetet, tackade dem för deras möda och för deras välvilja samt aflägsnade sig med sorg i hjertat. Hans underbara jernhandske tycktes vara för alltid förlorad. Men han lofvade sig sjelf att dock göra allt, hvad han förmådde, för att återförvärfva den förlorade klenoden. Hans steg, då han aflägsnade sig, voro långsamma och tunga. Hans min var dyster, hans panna molnhöljd.

Det är troligt, att Nils Wetterstjerna, hvars ädla hjerta aldrig förnekade sig, skulle hafva afstyrt, eller åtminstone

försökt afstyra det uppträde, som föreföll uti det bombfria hvalfvet, så snart fänriken hade aflägsnat sig.

»Den hunden bör ha stryk!» utlät sig en af Arvids kamrater, medan hans utsträckta hand pekade på länsmanssonen.

»Låtom oss gå varligt till väga!» förmanade en annan.

»Hvad nu? ... Hvad menar du? ... Varligt! ... Hvad vill det säga?»

»Jo, mina vänner», återtog den försigtige förmanaren, hvilken tycktes hafva någon liten kännedom om de s. k. landstatstjenstemännens natur (naturligtvis bara på den tiden!) ... »jo, mina vänner, om vi piska den der länsmanspojken nu i dag, så lär han nog laga så, att hans far, länsman Bredström, en annan gång bedrifver någon orättvisa mot oss, när vi en gång komma hem från kriget och hafva slagit oss till ro der hemma i vår hembygd. Derför anser jag det vara klokast att icke röra den der uslingen.»

Röster höjdes för och emot.

Men slutligen segrade den pluralitet, som ville ögonblickligen bestå länsman Bredströms son ett af de duktiga »kok stryk», som han borde åtnjutit redan från sin aldra tidigaste barndom.

Och nu blef unge Arvid, den ynglingen, som redan såg kejsarekronor, kungaspiror och påfvehättor hägra inför sin syn — *han* blef gripen och det af händer, som ingalunda gingo mildt eller omsorgsfullt till väga. Redan uppkastandet på bänken, der afstraffningen skulle ske, vållade honom en kolossal smärta. Men denna plåga var ett intet mot den sveda, som några minuter senare brände hans lemmar, isynnerhet de lemmar, som närmast och naturligast erbjödo sig åt hämnarne.

Om länsman Bredström hade i god tid gifvit sin förvillade son en sådan upptuktelse, som han nu fick undergå, skulle kanske äfven denne individ hafva blifvit en menniska.

Hvilket bevisar, att en far aldrig handlar så illa mot sitt barn, som när han låter barnet sakna vederbörlig tuktan under uppväxten.

Vi vilja bespara både oss och våra läsare obehaget af en detaljerad beskrifning om denna för Arvid smärtsamma scen.

FEMTONDE KAPITLET.

Den nya boden vid Drottninggatan i Viborg.

Nils Wetterstjerna måste tills vidare afstå från hvarje försök att med våld återtaga sin bortröfvade egendom. Han tröstade sig, så godt han kunde, med den tanken, att försynen väl kunde, när dess tid vore inne, återskänka honom den underbara jernhandsken. Han föresatte sig emellertid att, trots förlusten af detta mägtiga skyddsvärn, göra sin pligt. Och under de ständiga skärmytslingar, som vid denna tid förekommo mellan Viborgs försvarare och den gamla stadens belägrare, kunde ingen iakttaga någon, nej, icke ens den aldra minsta förändring i Wetterstjernas uppförande. Han gick lika modigt fram i striden, som tillförne. Han befann sig alltid i rätta ögonblicket på sin post. Det tycktes nu, liksom förut, vara hans största glädje att få våga lifvet för den älskade konungen och det dyra fosterlandet.

Emellanåt skref han ett bref till sin moder, ett annat till sin kära Ebba och ett tredje till sin moster, den snälla enkefru Törne. Från denna tidpunkt hafva vi att anteckna ett till vår hjelte ankommet bref från Fågelsång. Det var skrifvit af Ebba med hennes egen lilla hand och Nils Wetterstjerna förde det tusentals gånger till sina läppar. Brefvet innehöll, som vanligt är i dylika fall, en mängd uttryck för den unga damens lifliga och kärleksfulla känslor samt en helt kort underrättelse om, att hon snart skulle uppsöka Nils derute i det främmande landet. Hon skref bland annat:

»Min far vill icke medgifva det, man du skall få se, att jag det oaktadt kommer till dig. Emellertid säger min far, att han vill tillåta vår förening, om du uppför dig väl i kriget och kommer hem såsom officer.»

Att beskrifva vår hjeltes känslor, när han läste detta, det är omöjligt, ty språket saknar ord för uttryckandet af dylika stämningar, och satsbildningarnas konst förmår icke upphjelpa språkets fattigdom på ord i ett sådant fall som detta. Det finnes känslor och stämningar af så ömtålig beskaffenhet, att de icke kunna med ord skildras.

En dag spred sig bland Viborgs besättning det ryktet, att soldaten Arvid Bredström hade försvunnit. Ingen egde någon aning om, hvarthän han tagit vägen. Man gissade hit och dit. Man pladdrade här och der om saken. Men man förmådde icke uttänka någon rimlig anledning till den värde länsmanssonens frånvaro. Han hade förstått att igensopa alla spår efter sig. Och den konsten hade han lärt af sin far.

Fänrik Erik Uhrwäder stormade en dag in i vår hjeltes bostad och ropade med sin stentorsröst:

»Arvid har rymt!... Hvad tycker du väl?... Den uslingen!»

Nils Wetterstjerna spärrade upp sina ögon och frågade:

»Har han rymt?»

»Ja, vid Gud, han är försvunnen! Ingen vet, hvarthän han tagit vägen.... Den karlen är en stor skurk och man kan vara öfvertygad om, att han lupit öfver till ryssarna.»

»Det tror jag icke», svarade Wetterstjerna saktmodigt.

»Hvad?... Du tror icke?... Men det är absolut säkert, min vän.»

»Jag lofvar att inom en vecka upplysa dig om, hvar han är», genmälde Wetterstjerna, som alltjemt bibehöll sitt orubbliga lugn.

»Bomber och länkekulor!» utbrast Uhrwäder. »Om du kan detta göra, skall jag skänka dig min beundran. Den är visserligen icke mycket värd, om du vill sälja den, ty en lumpen jude skulle kanske icke gifva dig ett hundraprocents lån på denna min beundran. Men i alla händelser skall du ha den, om du ställer fram karlen.»

Uhrwäder aflägsnade sig och Nils Wetterstjerna satte sig ned att öfvertänka saken. Ryktet om den afstraffning, som länsmanssonens kamrater hade låtit Arvid undergå, hade trängt till fänrik Wetterstjernas öron. Och dertill kom, att vår hjelte var öfvertygad om, att Arvid och ingen annan hade begått det brott, vid hvars föröfvande Lars Peter blifvit sårad och den återstående jernhandsken hade blifvit bortstulen. Alla dessa och några andra tankar och minnen bearbetades i Wetterstjernas hjerna, till dess han ur alltsammans drog en slutsats, hvilken han uttryckte med följaude halfhögt uttalade ord:

»Han har icke rymt.... Han har icke begifvit sig

till ryssarnas läger... Han är qvar i staden Viborg.... Han döljer sig någonstädes under en eller annan förklädnad. Och det skall blifva min sak att finna honom och af honom återfordra min rättmätiga egendom, min jernhanske.»

* * *

Ett par dagar förgingo, under hvilka Nils gick omkring i staden och bespejade hvarje menniska, han mötte. Folket i staden började nästan tro, att han hade någon skruf lös i hufvudet, ty han mönstrade noga hvarje person, som mötte honom, och hans blickar spejade alltjemt in i rummen genom hvarje fönster, som han passerade förbi. Somliga bland flickorna skakade sina små hufvud och hviskade sins emellan med sina förtjusande röster:

»Det är synd om den der präktiga karlen!»

Nils Wetterstjerna hvarken hörde dessa medlidsamma yttranden eller såg de vackra ungmörnas beklagande blickar. Han gick rakt fram på den bana, som han hade föresatt sig, och folkets prat gjorde honom intet bekymmer.

Slutligen mötte han en dag Ulla Grek i förstugan. Den älskvärda ungmön stannade. Vår hjelte, hvars hjerta alltid blef varmt, när han träffade den sköna jungfrun, stannade också. Hans blågråa ögon mötte hennes nötbruna.

»Ni söker en karl, som heter Arvid Bredström?» utlät sig flickan.

»Huru vet ni det?» utbrast Wetterstjerna. »Hvad vet ni om honom?... säg!... säg fort!... Ädla jungfru, håll mig icke längre på sträckbänken! Hvad vet ni om Arvid?»

Gerna hade den väna ungmön kastast sig i Wetter-

stjernas armar och genom hviskningar meddelat honom hvad hon tänkte om saken. Men blygsamheten, detta qvinnornas aldra säkraste skyddsvärn, förbjöd henne detta och hon måste öfvervinna sina upprörda känslor. Och hon öfvervann dem. Ulla Grek var en präktig flicka — ett exemplar af dem, som utgöra qvinnoslägtets prisvärda mönster. Hon yttrade blygsamt:

»Ni borde taga i betraktande den nya boden vid Drottninggatan.»

När den älskliga ungmön yttrat dessa ord, försvann hon.

Och Nils Wetterstjerna stod qvar i förstugan, blickande efter den försvinnande flickan, och hans ögon tycktes se hennes himmelsblåa kjortel länge, sedan den försvunnit innanför den dörr, genom hvilken hon hade flytt. Den hederlige ynglingens hjerta bäfvade af underliga känslor. Han visste i detta ögonblick icke, huruvida Ebba Stålhjelm var honom kärare än Ulla Grek eller tvärtom. Stackars gosse! Han började, så att säga, nu först vakna till medvetet lif, och han förstod till en början icke att utreda, hvad han kände och hvad han tänkte. Det hela var honom så nytt, så obekant — liksom en ny verld, i hvilken han plötsligt hade inträdt, lemnande bakom sig den gamla, känslolösa, intetsägande verlden.

Men när han länge stirrat på den dörr, genom hvilken den fagra Ulla och hennes blåa drägt hade försvunnit, insåg han, att ett längre qvarstannande på denna plats ingalunda skulle kunna lemna honom någon vinst, utan tvärtom ådraga honom en ovälkommen uppmärksamhet från deras sida, som dels passerade förbi förstugudörren och dels sutto i de midt emot belägna fönsterna med sina ansigten pressade mot rutorna.

Ryckande på axlarna, såsom man alltid gör, när man vaknar upp från en »vaken dröm», lemnade han huset och befann sig i nästa minut på gatan. Men den fagra Ullas bild följde honom, hvarthän han gick, och hans fantasi, som af naturen var ganska liflig, komponerade af Ebbas och Ullas bilder en totalbild, om jag så får säga, hvilken förnöjde honom mycket och länge utgjorde hans fröjd, ehuru förnuftet borde hafva sagt honom, att han måste välja en af de två och aldrig kunde hoppas att få ega båda.

Men Ullas ord hade trängt till den unge mannens hjerta.

»Den nya boden vid Drottninggatan!» så hade hon talat.

Nils Wetterstjerna tog närmaste vägen till denna gata och befann sig snart midt inne bland den mängd af menniskor, som böljade fram och tillbaka på den föga inbjudande farleden, der en ojemn och med benbrott hotande väg utgjorde den enda bana, på hvilken man kunde gå.

»Den nya boden!»

Nils Wetterstjerna kände icke till någon ny bod. Han kände icke ens de gamla bodarna på denna gata, som han mycket sällan hade passerat. Men han gick framåt med säkra steg. Och man kan vara öfvertygad om, att hans ögon icke hvilade eller befunno sig i overksamhet. Icke ett enda hus passerade han förbi utan att granska det från foten ända upp till takåsen.

»Den nya boden!»

Detta var hans mål. Och han skulle heldre hafva offrat tio dagar af sitt lif, än han afstått från denna undersökning.

Slutligen kröntes hans trägna bemödanden med motsvarande framgång, ty framför sig såg han en bod, hvil-

ken tycktes vara alldeles nyss inredd, och öfver dörren satt en skylt, som förtjenar sin egen beskrifning.

Sjelfva skylten var i och för sig ett berömligt konstverk. En smed hade förfärdigat den, men det var tydligen icke någon af de vanliga smederna, hvaraf landsbygden i alla riken öfversvämmas. Den smed, som utfört detta arbete, var helt enkelt en utmärkt konstnär. Och inför hans konstnärliga arbete skulle de flesta smeder på den tiden varit nödsakade att erkänna sin egen underlägsenhet i fråga om uppfinningsrikhet och konstskicklighet.

Arbetet förestälde en boddisk, på hvilken varor af alla slag voro uppstaplade. Der såg man sill af flera storlekar, läckra skinkor, små burkar med påskrift, att de borde innehålla dyrbara kryddor af hvarjehanda slag, hvilka på den tiden stodo i högt pris och derför kunde användas endast af de rika och mägtiga. Många andra handelsvaror, som då för tiden utbjödos åt en köplysten allmänhet i bodar af detta slag, voro jemväl afbildade. Och kring alltsammans flätade sig ett rikt löfverk, som också blifvit förfärdigadt af jern.

Under skylten stod måladt bodegarens namn:

JOHAN GUTHERMUTH.
Kryddkrämare.

»Skulle verkligen Johan Guthermuth vara samma person som Arvid Bredström?» mumlade vår hjelte, sedan han tagit skylten i betraktande och läst namnet.

Han beslöt att stiga in i boden för att taga mäster Guthermuth i betraktande. Krämaren stod bakom sin disk och Nils insåg genast, att denna person ingalunda kunde vara hans fiende Arvid. De voro hvarandra all-

deles olika både till kroppsställning, ansigtsdrag och höjd, ja, till och med tjocklek.

Nils Wetterstjerna köpte någon småsak och aflägsnade sig, bedragen i sin förväntan att hafva kommit på spåret efter Arvid.

Men hvad hade då Ulla Grek menat? Hvarför hade hon tillrådt honom att göra ett besök i den boden?

Han beslöt att ofördröjligen förskaffa sig visshet i detta afseende. Med skyndsamma steg ilade han hem till sin bostad och lyckades snart komma till tals med den vackra Ulla.

Angående motivet till det råd, hon hade gifvit vår berättelses hjelte, upplyste hon, att hon dagen förut hade sett en person, hvilken mycket liknade Arvid, smyga sig ut ur boden, just då Ulla och hennes piga passerade förbi. Både den fagra ungmön och hennes tjenarinna hade lyckats få se en skymt af bofven, då han efter det mordiska uppträdet flydde bort från karduansmakarens hus den der natten, då Lars Peter var nära att blifva mördad. Och båda två kände nu med visshet igen skurken, när de sågo honom. Ulla hade tänkt, att karlen möjligen dolde sig under namnet Johan Guthermuth. Om hon häruti hade misstagit sig, så hade dock rådet gifvits i den aldra hjertligaste välmening.

»Jag var inne i boden och beskådade Guthermuth, men det är icke min fiende», yttrade Nils tankfullt, ty hans hjerta klappade hårdt i den sköna ungmöns närvaro.

»Kanske han döljer sig hos bodegaren?» återtog Ulla. »I alla händelser bör Guthermuth, hvem han nu än i verkligheten är, känna honom. Frågade ni honom om saken?

»Nej, stolts jungfru, det gjorde jag icke. Men jag skall göra det.»

Efter en varm handtryckning skildes de. Denna

handtryckning var helt säkert mera varm, än lilla Ebba Stålhjelm skulle gillat, om hon hade bevittnat den.

När Nils Wetterstjerna ånyo befann sig på gatan, tog han sig sjelf i allvarlig upptuktelse.

»På hvilken bana har du nu slagit in?» förebrådde han sig sjelf. »Det är just vackert. Du har lofvat Ebba din tro och kärlek, och nu går du här och låter en annan flicka tränga ut ur ditt hjerta den som ensam bör der herska. Fy, Nils! Det hade jag aldrig trott dig om.... Var så god och undvik den sköna och lika snälla som sköna Ulla.... Ja, jag skall undvika att träffa henne. Jag skall vara min älskade Ebba trogen.»

Och med denna fasta föresats ilade han nu för andra gången bort till Johan Guthermuths bod.

Krämaren stod nu, liksom förra gången, styf och stel bakom sin disk och företedde bilden af en köpman, som redan samlat tillräckligt för sina behof och icke just behöfver krusa så särdeles mycket för sina kunder, utan snarare tyckes anse sig göra kunderna en heder och ära, då han värdigas till dem sälja sina varor.

Men just då Nils Wetterstjerna inträdde genom yttre dörren, såg han ett par karlben försvinna genom en inre dörr, hvilken ögonblickligen stängdes.

De der benen tyckte Nils sig hafva sett förr en gång.

Dock beherskade han sig och gaf sig i samspråk med den dryge krämaren, spörjande efter upplysningar rörande några vid Drottninggatan boende personer.

Krämaren svarade kort, liksom om han icke rätt förmådde fatta, att en sådan der fattig liten fänrik vågade tilltala honom och till och med besvära honom med att svara på frågor.

Helt plötsligt framställde nu fänriken följande fråga:

»Hvar kan jag träffa Arvid Bredström?»

Spörsmålet kom så oförberedt, att Guthermuth icke kunde fullkomligt bemästra det obehag, han kände. Hans pussiga anlete bleknade märkbart och en sprittning ilade genom hans digra kroppshydda.

»Arvid . . . Hvad sade ni?»

»Arvid Bredström!»

»Känner icke den der mannen! . . . Och för öfrigt finner jag er vara en näsvis och oförskämd karl, hvilken öfverhopar mig med dumma frågor. . . . Ni handlar aldra klokast, om ni aflägsnar eder så fort som möjligt, d. v. s. innan mitt tålamod tryter och jag kallar på min dräng.»

»Heter den drängen Arvid Bredström, så var god och kalla honom hit snarast möjligt, min vän! . . . Men kanske är det bäst, att jag gör detta sjelf.»

Innan Johan Guthermuth kunde förhindra det, hade Nils skyndat fram till den dörr, genom hvilken han sett de två karlbenen försvinna, och öppnat den samt befann sig inne i det inre rummet. Förgäfves stod krämaren der och skrek:

»Karl! Der har du intet att skaffa. . . . Hör du, karl! . . . Gör du inbrott? . . . Jag skall anmäla dig för öfverheten.»

Och förgäfves rusade Guthermuth efter Nils in i den inre kammaren, grep honom i armen, ruskade honom och försökte draga honom med sig ut.

Nils Wetterstjerna var en stark ung man. Med en enda knuff befriade han sig från Johan Guthermuth och anställde sedan en undersökning i rummet. Ingen vrå, intet skåp, ingen alkov lemnades, förrän Nils öfvertygat sig om, att ingen låg gömd der. Hvarje möjligen tillämnadt försök af Guthermuth att med våld motsätta sig denna husransakning till intet gjordes redan i sin linda, derigenom att

Nils drog sin pamp och gjorde några hotfulla åtbörder, så snart krämaren närmade sig till honom. Den ursinnige mannen måste inskränka sig till att begagna sin onda tunga, men detta gjorde han också med flit, om än icke med urskiljning. Hans ord voro så grofva, att en hyfsad menniska skulle blygts att begagna dem till och med på den tiden, då man i allmänhet icke var så nogräknad i detta afseende.

Emellertid företog Nils denna undersökning helt och hållet gagnlöst. Ingen annan lefvande varelse fans i rummet, än en oskyldig spindel, som tog motion på golfvet.

Guthermuth hånskrattade.

Slutligen upptäckte Nils, att ett fönster stod öppet.

»Ah!» utropade han. »Den vägen har han flytt. . . . Således har han ännu en gång undkommit mig.»

Johan Guthermuth skrattade ännu en gång och ännu mera hånfullt, hvilket föranledde Nils att med flata klingan gifva karlen ett slag öfver ryggen.

Utan att säga ett ord vidare aflägsnade Wetterstjerna sig från krämarens bod. Men Guthermuths hånskratt, blandadt med jemmerrop, ljöd efter honom, när han trädde ut på gatan.

SEXTONDE KAPITLET.

En förnäm fånge.

Om morgonen efter den ryska proviantransportens lyckliga förande förbi ryssarnas läger och in i staden Viborg hade hans majestät tidigt lemnat sitt hårda läger och

fördjupat sig i sitt arbete. På bordet framför honom — ett vanligt enkelt, omåladt bord — låg en mängd papper, som han genomläste. Somliga tycktes göra honom nöje. Andra framkallade rynkor på hans panna och temligen mustiga uttryck öfver hans läppar.

Hultman kom in med ett fång ved för att uppfriska brasan. Den trogne kammartjenaren, som kände sin herres önskningar, slog igen dörren efter sig med stort buller, när han inträdde. De grofva stöflarna dundrade mot golfvet, som i denna mer än enkla boning icke ens var försedt med mattor. Öfver kungens ansigte utbredde sig ett skimmer af välbehag, och den blick, hvarmed han följde kammartjenaren, när denne aflägsnade sig ur rummet, var ingalunda vredgad, snarare välvillig och nådig. Carl den tolfte hade *uppfostrat sig sjelf* i krigets stränga skola. Hos honom fans ingen veklighet, ingen svaghet, fastän der under hans blåa rock med de gula knapparna klappade ett hjerta, hrilket nitälskade för allt som var sant, skönt och godt och nog äfven kände medlidande med mensklighetens styfbarn, hvarhelst han träffade dem.

Nu inträdde kammartjenaren åter igen och anmälde under de aldra mest ödmjuka bugningar, att det stod hans höga majestät fritt att när som helst intaga sin frukost, enär den redan stod dukad och allting var redo. Kungen nickade vänligt, men med förströdd min och fortsatte med sitt arbete. Småningom fördjupade han sig så deruti, att han glömde både sin kammartjenare och sin måltid. Han bortkastade en del af papperen under det vanliga utropet:

»Bagatell!»

Och en annan del af dem underskref han med sin för alla bekanta och för hans karakter uttrycksfulla namnteckning. Han nästan svettades, ty dessa göromål voro

icke egentligen i hans smak, fastän hans pligtkänsla var så stark, att han icke underlät att fullgöra sina pligter såsom regerande konung.

Men hans trogne Hultman stod utanför dörren och lyssnade med spänd uppmärksamhet. Gåspennans raspande mot det grofva papper, som på den tiden begagnades äfven i konungens kansli, hördes tydligt genom dörren. Likaså hördes med stor klarhet hans majestäts utrop, hvilka framkallades vid åsynen af ett eller annat bland de många papperen. Och med hvarje penndrag, med hvarje utrop, som nådde kammartjenarens öron, steg dennes oro. Slutligen tycktes hans oro för majestätets välbefinnande nå sin höjdpunkt, när Hultman upprepade gånger förde sin darrande hand till låsvredet — det var endast en simpel s. k. klinka — och lika många gånger drog den ostadiga handen tillbaka.

»Stackars majestät!» mumlade den trogne tjenaren. »Hans göromål taga lifvet af honom. Han har icke ens tid att äta. Och äta . . . äta . . . äta, det är ju vårt svenska folks aldra starkaste sida. Utan mat förmår en svensk ingenting. Med mat i magen förmår han allt. . . . Det är ute med kungen. Stackars kung! . . . O, du kära majestät! . . . Om jag kunde förmå dig att äta och dricka, medan jag skötte regeringsgöromålen och skrefve mitt namn under de der stora pappersarken, skulle allting gå tio tusen gånger bättre.»

Just då kammartjenaren — rent af sublim i sin bedröfvelse för majestätets skull — stod der och darrade uti hvar enda lem, emedan han fruktade, att kungen skulle falla ur sin skrifstol af idel mattighet — just då hördes ett buller uti husets försalar. Det var ett oljud så starkt, att det skulle hafva fröjdat sjelfva kung Carls öron, om

han hade hört det. Men dels var hans sinne upptaget af att »regera», dels befann han sig i ett rum inåt gårdsplatsen, så att han icke hade någon möjlighet att personligen iakttaga de händelser, som timade på den s. k. gatan, d. v. s. på den usla och uselt underhållna väg, som strök fram genom samhället och som utgjorde en fasa för människor under rådande dagsljus och rent af en lifsfarlig stråt för hvar och en utom nattväktaren under nattens mörka timmar. Nattväktarens pligt och hans hvarje natt under åratal upprepade färd framåt gatan hade i hans minne inpreglat läget af hvarje stötesten och platsen för hvarje grop, som hotade med benbrott och andra farliga saker på en tid, då gatubelysningskonsten ännu befann sig i sin aldra mest outvecklade barndom.

Kungen — sysselsatt som han var — hörde intet af det buller, som plötsligt uppstod på gatan utanför det hus, hvari Hultmans omsorg och uppfinningsrikhet hade inlogerat honom. Man kan vara öfvertygad om, att detta hus var det bästa i hela staden. Eljest skulle den trogne Hultman icke hafva varit sig lik.

Bullret blef omsider så starkt, att kungens kammartjenare måste lemna sin post utanför kungens dörr och skynda ned till husets ingångsdörr, hvilken han med sin vanliga raskhet öppnade. När han nu med den högmodiga min, som han alltid i konungens tjenst använde, ställde sig i dörröppningen och blickade framför sig, såg han en skara af de svenske bussarne och midt ibland dem en äldre herre, hvars uniform tillräckligt noggrant bevittnade, att han var ryss och att han stod under tsar Peters piska.

Men det var synbarligen en stor man, en person,

hvilken kunde beräkna att högst en gång om året hedras genom närmare bekantskap med knutpiskan, som på den tiden var i Ryssland hvad spiran i en monarkisk stat är i våra dagar. Han var lysande som en brudgum. Han glänste af guld, silfver och ädelstenar. Och han pöste af inneboende och jäsande högmod.

Främst bland de svenske män, som eskorterade denne ryske potentat, såg Hultman Nils Wetterstjerna.

»Är det mig tillåtet att träffa hans majestät?»

Frågan framställdes af vår hjelte.

Hultman »harskade sig», såg vigtig ut, slätade sin krage, hostade, knäppte med fingrarna, bugade sig och sade:

»Hans höga majestät har ännu icke ätit sin frukost. Hans sill, hans fläsk, hans bröd — allt är ännu orördt.»

»Hvad gör då kungen?... Sofver han?»

»Nej... han regerar.»

»Men var god och anmäl inför hans majestät, att fänrik Nils Wetterstjerna hit medför såsom fånge befälhafvaren öfver ryska hären herr... ja, jag känner icke hans titel, men karlen, om det nu är en verklig karl, skall heta Scheremetjew.... Skynda!... Dröj icke!»

»Men hans höga majestäts frukost.... Tänk på den!»

»Hans majestät lär heldre taga emot mig i ett sådant ärende, än äta frukost.... Gå, karl, innan mitt tålamod tryter!... Gå och anmäl mig för hans majestät.»

Hultman, som i sig sjelf icke var någon modig karl — tvärtom! — men som det oaktadt visserligen i stunder af faror för den af honom afgudade konungen kunde uppeggas till ett hjeltemod och ett dödsförakt, som var främmande för hans verkliga natur — denne Hultman fann nu rådligast att buga sig inför fänrik Wetterstjerna och derefter stänga dörren samt ila in till majestätet.

Herr Scheremetjew, hvilken i det längsta hoppats, att kammartjenaren skulle genom sin enfald bereda honom något tillfälle till att fly ur dessa hårdhändta bussars händer, gjorde en mycket sur min, när Hultman stängde dörren och begaf sig in i det hus, framför hvilket denne väldige man af knutpiskan nu stod som en fånge, hvilken emellanåt erhöll ett och annat slag med flata sidan af sablar och oaflåtligen hörde i sina öron genljuda svenska eder, hvilkas ordagranna uttolkning var för honom omöjlig, men hvilkas tydliga mening han icke kunde missförstå. Han gjorde, som sagdt, först en sur min och sedan försjönk han i en dåsig slöhet, hvilken ingalunda smyckade en man, som var prydd med så krigiska emblemer som han. Man skulle nu hafva kunnat stinga ut hans ögon, om detta varit svenskarnes önskan, utan att han haft vett eller sans tillräckligt att göra ett allvarsamt motstånd. Han var, med få ord sagdt, ömklig att skåda.

»Ers höga och dyrkade majestät!» sade Hultman, när han inträdde till konung Carl, bugande sig och med ödmjuka later.

»Hvad vill du, min vän?» sporde kungen, blickande upp från papperet.

»Majestätet har glömt sin frukost . . .», sade Hultman ödmjukt.

»Du har rätt. . . . Nå, jag skall strax komma. Här föreligger ännu endast en enda handling till underskrift. Bagatell! . . . Låt se! . . . Det är en fullmagt för kronans ombetrodde länsman att vara fogde . . . kronofogde. . . . Hvad heter karlen? . . . Bredström! . . . Nå, låtom oss se vidare! . . . Kronofogden har blifvit afsatt på grund af en angifvelse, som insändts af länsman Bredström, och nu vill länsmannen sjelf efterträda honom. . . . Bagatell! . . .

Det der duger icke.... Det är tydligt, att länsmannen har anklagat fogden endast för att få efterträda honom i tjensten.... Nå, Hultman, hvad tänker du om saken?»

»Jag är af majestätets egen åsigt», genmälde den bugande kammartjenaren.

»Säg rent ut, karl!... Hvad bör jag i detta kinkiga fall göra?»

»Häng länsmannen och låt fogden återfå sin tjenst!»

»Du är skarp i dina domar, du!... Jag måste vara mera saktmodig, ty jag är Guds ställföreträdare på jorden, och hvem är mera mild och saktmodig än Gud, inför hvilken vi alla, äfven konungar, knäfalla?... Jag dömer, att kronofogden återfår sin tjenst och att länsman Bredström fortfarande förblifver länsman och ingenting mera... Har jag dömt rätt, min vän? I all din enfald är du emellanåt klok nog.»

»Utan tvifvel har majestätet fällt ett rättvist utslag... Det är en dom, som förestafvats af en vishet, hvilken öfverträffar till och med Salomos.»

Kammartjenaren bugade sig ännu djupare än vanligt, när han hörde det konungsliga erkännandet af hans förstånd och skarpsinne i saker, som angingo ett helt rikes styrelse och välfärd.

Hans konungsliga majestät ritade sitt namn under handlingen, och det var några penndrag, genom hvilka Carl XII omintetgjorde planer, på hvilka Bredström hade under åratal rufvat och vid hvilka han hade fäst utomordentligt stora förhoppningar. Fogden återfick sin plats, och Bredström fick behålla sin.

»Nu går jag till min frukost», utropade kungen, när han kastade gåspennan på bordet och reste sig.

»Ers höga majestäts sill och fläsk och bröd äro i ordning», sade den djupt bugande kammartjenaren. »Men . . .»

»Hvad menar du med ditt 'men' . . .? Säg ut, karl! Skynda dig!»

»Jo, herr Sche . . . Schi . . . Schu . . .», började kammartjenaren sitt försök att uttala det ryska namnet.

»Tala redigt, min gosse! . . . Om hvem talar du?»

»Om den ryske generalbefälhafvaren! . . . Men om också min gamla mor stode bakom mig med sitt fruktansvärda ris, såsom hon i fordomtid gjorde, så kan jag icke uttala detta barbariska namn . . . Scho . . . Schä . . . Schö . . . nej, det går icke. . . . Må majestätet förlåta min tunga!»

»Du menar väl Scheremetjew, kan jag tro? . . . Icke sant?»

»Jo, majestät, det var namnet. Och ett rigtigt barbarnamn är det.»

»Nå, hvad vet du om honom? Har något bud anländt hit?»

»Han står sjelf här ute och önskar att få i underdånighet uppvakta majestätet.»

Kung Carl gjorde en rörelse af otålighet och dundrade:

»Skämtar du eller yrar du? Ettdera måste vara händelsen.»

»Intetdera!» svarade Hultman med sin sirliga bugning »Intetdera! . . . Den sakramenskade ryssen står der nere, så visst mig sannfärdig Gud hjelpe! Han står utanför majestätets dörr.»

»Scheremetjew?» utropade kung Carl med stegrad förvåning.

»Ja, visst! . . . Och fänriken . . . hm, hvad är det nu han heter, den der, som räddade Viborg? . . . Jo, fänrik

Wetterstjerna står der också. Jag tror inte, att herr Wetterstjerna höll ryssen i rockkragen, men ... nog var ryssen fast. ... Får jag till majestätet införa hela samlingen, så att majestätet sjelf kan med sitt upplysta förstånd och sin vishet undersöka saken?»

Kung Carl kastade en blick på det dukade frukostbordet — ack, ett bord, hvilket bättre anstått en dagakarl, ja, en stafkarl, än en konung — drog en lätt suck (emedan han icke ätit något under mera än ett dygn) och sade:

»Släpp in dem!» Han slog sig ned i den hårda soffan.

De kommo snart nog in i det enkla gemaket.

Nils Wetterstjerna gick främst. Efter honom följde några knektar, hvilka i sin midt förde eller, rättare sagdt, framsläpade den ryske öfverfältherren, hvilken var blek som ett kallnadt lik, men det oaktadt darrade i alla lemmar.

Hans majestät nickade vänligt åt Nils Wetterstjerna.

»Hvem har du der, min tappre buss?» sporde herskaren.

»Blott en rysk general, ers majestät!» svarade fänrik Nils, sedan han gjort ställningssteg inför kungen och utfört den på den tiden sedvanliga helsningen, som reglementsenligt ålåg hvarje soldat eller officer inför en öfverordnad.

»En rysk general!» utropade vår hjeltekonung.

»Ja, ers höga majestät, en rysk general!» Och fänrik Wetterstjerna gjorde å nyo honnör inför sin konung.

»Skall det vara den der bleke karlen?» utbrast kungen, medan han med utsträckt arm pekade på herr Scheremetjew.

»Ja, ers majestät, den der karlen är öfverbefälhafvare öfver den ryska här, som belägrar ers majestäts trogna

stad Viborg. . . . Jag har äran här öfverlemna honom åt ers majestät.»

»Hvad skall jag göra med honom?» utbrast konungen. »Men du är i alla händelser en dugtig gosse, Wetterstjerna, och jag skall, om jag får lefva, icke glömma dig. . . . Finnes här någon, som förstår och kan tala ryska?»

Ingen svarade.

Då sade unga Wetterstjerna:

»Om ers majestät behagar i nåder öfverse med bristerna, skall jag försöka, när nu ingen annan finnes till hands, som kan vara tolk. . . . Fråga och jag skall öfversätta ers majestäts ord för den der fege karlen. Ty feg är han . . . eljest vore han icke så likblek, som han är.»

»Fråga den der utpyntade karlen, hvem han är!»

Wetterstjerna, hvilken med sitt goda hufvud hade inhemtat en hel del af ryska tungomålet under den tid, som förflutit, sedan han efter sin vådliga färd öfver Östersjön landsteg på den sidan hafvet, skyndade att på en — det medgifves gerna — mycket dålig, men dock fullt begriplig ryska upprepa hans majestäts fråga.

»Jag är Scheremetjew», svarade ryssen med samma min, som om han kunnat med berättigande säga t. ex. »jag är Alexander den Store».

»Och nu blir du hängd, herr Scheremetjew», fortsatte kung Carl, på hvars anlete dock i samma ögonblick utbredde sig ett skimmer af löje, hvilket motsade det grymma, som möjligen låg i hans ord.

Ryssen bleknade, och om icke en svensk soldat hade med sin muskötkolf mot hans rygg uppehållit honom, hade han kanske fallit omkull. I stället för att störta till marken föll han på sina knän, knäppte samman sina hän-

der och började att med fasa målad i anletet bedja för sitt lif.

Och Nils Wetterstjerna öfversatte ordagrant allt hvad den fångne generalen hade att säga. Öfver kung Carls anlete flög ett moln af förakt eller afsky — hvilketdera är icke lätt att afgöra — och kungen stampade med sin högra fot otåligt i marken, under det att han utropade:

»Det är då ett djur, som I hafven fört hit inför mig.»

»Det är en ryss», inföll Wetterstjerna, hvilken tydligen menade, att detta var en till fyllest görande förklaring öfver den feghet, fången lade å daga.

SJUTTONDE KAPITLET.

Huru Carl XII upphäfde Viborgs belägring.

Det är kanske af nöden att förklara, huru det tillgått, att herr Scheremetjew råkat i Nils Wetterstjernas våld. Och förklaringen är helt enkel.

När den svenska afdelning, som skickades till ryssarnas läger, på samma gång hufvudstyrkan tågade transporten till mötes, inträngde der, blef, såsom vi förut hafva omförmält, generalbefälhafvaren öfver ryska belägringshären ytterst förskräckt, och detta icke utan orsak, emedan han hade från lägret bortskickat allt nyktert och stridbart manskap. Så snart de svenska bussarnes krigsrop började genljuda mellan barackernas och de usla tältens rader i det ryska lägret, skickade Scheremetjew det ena budskapet efter det andra för att återkalla de bortskickade trupperna.

Emellertid drog det om mer än tre fjerdedels timme, innan den första lilla truppen af hans soldater återkom, och under tiden hunno svenskarna att nästan i grund och botten plundra hans läger.

En liten afdelning trängde in i det lilla landthus, der herr Scheremetjew sjelf hade tagit sin bostad. Deras rop och skrän hördes in till honom i hans sängkammare och det var icke underligt, att han ansåg sitt lif sväfva i aldra största fara. Redan närmade sig vapenbullret och redan hördes svenskarnas rop i de närbelägna gemaken.

Generalbefälhafvaren kastade skyndsamt en varm pels öfver sin lysande vapenrock och smög sig genom en bakdörr ut ur huset.

En lång stund irrade han omkring som en flykting i sitt eget läger. När han mötte en segerdrucken hop af fienderna, måste han gömma sig och sväfvade hundra gånger i fara att blifva upptäckt. Hans rädsla och deraf förorsakade sinnesförvirring hindrade honom från att finna vägen ut ur lägret. Det var nämligen hans afsigt att sjelf springande ila bort till den plats, der hans trupper nu kämpade mot svenskarna. Men han irrade länge omkring under fruktlösa försök att påträffa den plats, der lägret öppnade sig mot slätten.

Slutligen lyckades det honom. Bäfvande af rädsla, ännu mera än af köld, smög han sig ut. Hela hans här var nu stadd på återtåg. Dess mörka linie syntes tydligt mot snön. De första massorna marscherade lugnt och ordentligt, fastän skyndsamt tillbaka till lägret, men de sista voro stadda i en vild och oordnad flykt.

Emellertid lifvades ryssens mod och han sträfvade mot den hårda blåsten för att snarast möjligt upphinna sina soldater och erhålla det skydd för sin person och sitt

lif, som han nu så länge hade saknat. Han började verkligen hoppas och till och med tro, att det skulle blifva honom möjligt att med helt skinn slippa bort ur denna hemska fara. Men ödet hade annorlunda beslutat.

Nils Wetterstjerna hade, då de sista ryssarna blifvit förjagade och transporten således kunde utan hinder föras in till Viborg, icke genast åtföljt de svenska trupperna på återfärden till staden. I stället red han med sin afdelning i sporrstreck efter ryssarnas flyende hopar för att hindra dem att å nyo samla sig och möjligen vända om samt falla de mot staden tågande svenskarna i ryggen. Några ryssar nedgjordes under denna snabba ridt och några blefvo tagna till fånga.

Det var på denna färd, som Nils Wetterstjerna mötte herr Scheremetjew. Denne kunde naturligtvis icke uti det rådande mörkret se, huruvida det var en svensk eller en rysk truppstyrka, som närmade sig honom, der han med stor ansträngning trängde framåt öfver snöslätten mot den hvinande stormen. Snön hade börjat yra och förblindade honom ännu mera.

Först när ryssen befann sig på endast några få famnars afstånd från Nils Wetterstjerna och hans tappra trupp, upptäckte han sitt misstag, och när han nu ville vända om och fly, var det redan för sent. Han blef tillfångatagen och han kunde tacka den milda Försynen, att svenskarna denna gång åtnöjde sig med en så mild åtgärd i st. f. att genast nedhugga honom.

»Hvem hafva vi här?» utropade Wetterstjerna, hvars skarpa blick upptäckte den skimrande uniformen, som stack fram mellan flikarna af pelsen.

»Det är säkerligen en fin herre, den der», inföll en af ryttarne. »En ryss är det bestämdt, ty man kan lukta

dem på långt håll och min näsa säger mig genast, när jag har att göra med en sådan.»

»Hvem är ni, min herre?» frågade vår tappre fänrik på god svenska, men erhöll intet svar, af det enkla skälet, att ryssen icke begrep ett enda ord af hvad han sade.

Nils Wetterstjerna upprepade då sin fråga på ryska och hade nu nöjet att få höra fången tala.

»Jag är Scheremetjew», sade han med bäfvande stämma. »Skonen mitt lif, herrar! . . . Jag skänker eder allt guld jag eger, om I släppen mig. . . .»

»Ack, nådige herre», svarade Wetterstjerna alltjemt på dålig, men dock fullt begriplig ryska, »släppa en så dyrbar fånge kan jag icke. Värdes tillåta mig att ledsaga eder hem till Viborg till vår hjeltekung, hvilken säkerligen mycket längtar efter att få göra bekantskap med en så stor man som general Scheremetjew.»

Ryssen tycktes dock icke vara hågad för att lemna sitt bifall till en dylik anordning. Han tiggde och bad, ehuru naturligtvis utan framgång. Ja, han till och med kastade sig på sina knän i snön och anropade svenskarna, att de måtte släppa honom lös. Hans anbud ökades småningom, så att han till slut erbjöd sig att till Nils Wetterstjerna erlägga en furstlig förmögenhet såsom betalning för sin frihet. Men en stenhård klippa kan icke vara mera obeveklig än fänrik Nils. Han förklarade kort och godt, att om ryssen icke genast och godvilligt följde med till Viborg, skulle Wetterstjerna strax befalla sitt folk att nedhugga honom, der han stod.

Nu märkte fänriken, att en talrik rysk truppstyrka närmade sig och att således ingen tid var att förlora, om han icke ville förslösa den fördel, som slumpen hade

kastat honom i händerna. Utan att vidare lyssna till ryssens jemmer, kommenderade han:

»Korporal Flint! Grip karlen och sätt honom framför dig i sadeln! . . . Men låt det gå fort, ty ryssarna äro öfver oss.»

Flint tycktes ega en jättes styrka, ty han upplyfte med största lätthet Scheremetjew på sin häst, satte den förnäme ryssen framför sig på sadeln och rapporterade:

»Det är gjordt, nådig fänrik!»

»Nå, framåt mot Viborg då, gossar!» dundrade Wetterstjerna.

* * *

Och nu stod herr Scheremetjew blek och skälfvande inför den unge svenske konungen och måste beqväma sig att om nåd och lif tigga samme monark, som han så ofta i rusiga dryckeslag hade tillsammans med andra ryssar smädat och kallat »en pojkkonung» m. m. sådant, stundom af ganska grof och smutsig art.

Vi hafva sett, hurusom majestätet vände sig bort ifrån honom med förakt, utropande:

»Det är då ett djur, som I hafven fört hit inför mig.»

Och redan sväfvade på hans tunga en befallning, som skulle hafva för alltid afgjort ryssens öde eller åtminstone beröfvat honom några års frihet, om den blifvit uttalad.

Men konung Carl var icke endast krigare. Han var äfven en smula statsman, ehuru icke hvad man kallar diplomat. Hans statsmannablick insåg snart, att han här möjligen kunde hafva ett tillfälle att utverka ett snabbt upphäfvande af Viborgs belägring, utan att behöfva offra hvarken tid eller krafter eller blod till vinnade af detta ändamål.

Han vände sig ännu en gång till herr Scheremetjew, blickade skarpt på ryssens feta ansigte och dundrade:

»Vill du frälsa ditt lif, man?»

Ryssens anlete lifvades ett litet grand, när han märkte, att ännu funnes någon utsigt till att rädda sig. Han kastade sig ännu en gång på knä inför konungen och böjde sitt hufvud så djupt, att de gråsprängda hårtestarna vidrörde golfvet.

»Stormäktige konung! Befall och din slaf lyder!»

Kung Carl fann naturligtvis denna krypande ödmjukhet, som ryssen inhemtat i tsar Peters skola, vidrig. Det var lätt att läsa i hans anlete. Han tyckte aldra bäst om den karl, som kunde stå rak och stram inför honom och blicka honom i ögat utan fruktan.

Om nu hans majestät icke hade haft begär och känt längtan efter att få ett snart slut på belägringen och kunna återvända till sina trupper och krigsföretag der nere i södern, skulle han, drifven af den afsky, som ryssens kryperi ingaf honom, hafva gjort processen kort.

Men nu beherskade han sig och yttrade temligen barskt, men dock icke alldeles ovänligt, till den ännu knäböjande ryssen:

»Stig upp, man! . . . Man knäfaller, om man är en god kristen, endast inför Gud, icke inför menniskor.»

»Min plats är vid edra fötter, store konung!» utlät sig ryssen.

»Stig upp, eljest är all underhandling oss emellan slut!»

Nu ändtligen började den förnäme fången inse, att han befann sig inför en annan och mycket mera högsint karakter än tsar Peters. Han reste sig skyndsamt, och då han icke saknade verldsvana, förmådde han verkligen inför

majestätet utföra en bugning, som icke mycket öfverskred gränsen för den ödmjukhet, hvilken uttrycker vördnad, utan att sänka sig ned till kryperi och låghet. I samma mån ljusnade också konungens blick.

»Jag har någonting att säga dig, man», återtog kungen något mera vänligt, än han hittills hade tilltalat fången, men bäst är att vi derom samtala mellan fyra ögon.»

»Jag står till ers majestäts förfogande», svarade ryssen.

Kungen vände sig nu till fänrik Wetterstjerna, klappade honom på den breda axeln, fattade sedan tag uti en af de gula knapparna på fänrikens grofva, blåa vapenrock och började vrida den omkring dess medelpunkt samt yttrade:

»Du är en tapper buss, löjtnant Wetterstjerna. . . .»

Nils rodnade, när han hörde konungen misstaga sig, såsom han trodde, om den militära grad, som vår hjelte innehade, och han tog sig dristighet att derom erinra majestätet.

»Nå, har jag sagt det, så får det vara så», återtog hans majestät med ett hjertligt och godt leende. »En konungs ord får aldrig ändras. Alltså löjtnant Nils, du drager dig tillbaka med dina karlar, men dröjer utanför huset, tilldess jag låter kalla dig.»

Den lycklige löjtnanten uppställde sina bussar på två led, öppnade dörren och kommenderade:

»Venster om! . . . Framåt marsch!»

Och så började de tåga ut.

Men den trogne kammartjenaren blef ängslig, när han förnam, att hans majestät ämnade blifva ensam med den farlige ryssen. Alla möjliga föreställningar om gift och dolkar och mord och rån och hundra andra rysliga saker började ögonblickligen tumla om i hans hufvud. Be-

sinningslöst ilade han fram till majestätet och ropade med tydlig ångest:

»Kalla tillbaka knektarna! O, låt mig springa efter dem och kalla dem hit upp igen.... Majestät, låt mig göra det!»

»Hvad menar du?» dundrade Carl. »Hvarför vrider du dina händer och ser ut, som om du väntade domedagens omedelbara ankomst?... Stå stilla, man!... Hvarför skulle jag kalla de borttågande bussarna tillbaka?»

»Det gäller ert lif, majestät!... Den der karlen är farlig.»

»Hvilken karl?»

»Ryssen der! Han kan hafva dolk och ...»

»Bagatell!» yttrade kungen leende. »Bekymra dig icke om den saken, utan gå till dina göromål!»

Hultman lydde, men med tungt hjerta. För att i händelse af behof kunna genast ila till majestätets undsättning ställde han sig vid dörren för att, såsom alla kammartjenare pläga göra, lyssna. Men snart nog erinrade han sig, att han sjelf, svag och utan öfning i vapenkonsten som han var, skulle utgöra en ganska klen undsättning för en kung, som sväfvade i lifsfara. Nu ilade han bort till fönstret och slog upp det för att genast kunna ropa på hjelp, om någon olycka vore på färde. Och när han förvissat sig om, att fänrik Wetterstjerna stod dernere på gatan, lugnade han sig så mycket, att han kunde åter intaga sin post vid dörren.

Hvad han der hörde, veta vi icke, ty det berodde naturligtvis på både skärpan af hans hörselsinne och tjockleken af dörren. Vi behöfva icke heller veta det, ty vi taga oss friheten att inträda till majestätet och den förnäme ryssen, hvilka vi nu finna i denna ställning till hvarandra.

Kungen hade satt sig vid sitt frukostbord och inbjudit ryssen att också taga plats. Den enkla måltiden, framdukad på lika enkla käril, egde visserligen ingenting lockande för den vid vällefnad vande ryssen, men han var fånge och han bäfvade för att uppreta sin fångvaktare genom att neka. Alltså satte han sig och kungen uppmanade honom att äta. Sjelf föregick hans majestät honom med ett godt exempel.

Carl XII åt sitt bröd och sitt fläsk med god aptit. Ryssen kunde med möda nedsvälja några små munsbitar.

Det var löjligt att skåda Scheremetjews nästan konvulsiviska ansträngningar. Sjelfva kung Carl smålog och fann nöje i att påtruga honom det ena stycket efter det andra.

Ryssen förstod icke hvad kungen sade, ej heller förstod hans majestät sin fånges ord. Men bådas åtbörder voro så uttrycksfulla, att de begrepo hvarandra fullkomligt utan att behöfva yttra någonting. Och när slutligen bitarna fastnade i strupen på den förnäme ryssen, så att denne var nära att förlora andedrägten — då förmådde hans majestät icke längre hålla sig allvarsam, utan brast ut i ett hjertligt skratt. Naturligtvis insåg herr Scheremetjew, att en kung, som skrattar så hjertligt, icke kan hafva några onda afsigter, hvilket gjorde, att äfven ryssen blef vid bättre lynne och sjelf började skratta af hjertans lust.

»Du är icke vand vid så enkel kost», yttrade majestätet muntert. »Min gode man, ditt bord derborta i lägret månde hafva varit dukadt med vildt och fisk och andra läckerheter?»

Ryssen svarade någonting, men det var på ryska och gick således i lika hög grad förloradt för konungen, som majestätets ord för den ryske öfvergeneralen.

När herrarne omsider efter måltidens slut reste sig från bordet, fann majestätet det vara tid att tillkalla en tolk. Han ropade på Hultman och han ropade med dundrande stämma. Men det hade han icke behöft, ty Hultman stod, såsom vi veta, alldeles utanför hans dörr. Han inträdde skyndsamt. Kanske trodde han nu, att den afgörande stunden var inne.

Men när han fann de båda herrarna muntra och till utseendet mycket goda vänner, försvann den dödliga blekheten från hans anlete och i hans stämma fans qvar endast ett svagt återljud af förskräckelsen, då han nu, djupt bugande, sporde:

»Hvad har majestätet att aldra nådigast befalla sin trogne tjenare?»

»Gå och kalla hit löjtnant Wetterstjerna! Han står dernere.»

Ingen visste bättre än kammartjenaren, att Wetterstjerna stod dernere på gatan, ty det var på honom, som Hultman haft sin förtröstan under den senast förflutna halftimmen.

Snart stod Wetterstjerna inför sin konung, hvilken sade:

»Du måste vara vår tolk. Ryssen förstår icke ett ord svenska och jag begriper ännu mindre af hans barbariska tungomål, hvilket synes vara snarare bildadt för korpar och kråkor, än för förnuftiga varelser.»

Och Wetterstjerna bugade sig, svarande, att han skulle göra sitt bästa, men bad om huldt öfverseende med möjliga brister.

»General», yttrade nu hans majestät, hvars munterhet hastigt öfvergick till strängt allvar. »Ni vet, att jag kan låta hänga er?»

Nils uttydde frågan för den häpnande generalen. Också var det naturligtvis icke någon angenäm utsigt att hotas med hängning i rep, sedan man visat en så hjeltemodig tapperhet vid den tarfliga måltiden i ändamål att dermed frälsa lifvet. Scheremetjew bleknade och stammade:

»Jag vet det, store konung, men jag hoppas undgå detta öde.»

»Ni kan undgå det, men endast på ett enda vilkor.»

»Jag går i förväg in på hvarje vilkor, som det kan behaga ers majestät att uppställa. Befall, och jag lyder!»

»Lofvar ni att gå in på allt utan undantag?» återtog Carl XII.

»Allt, store konung!»

»Till och med om mitt vilkor vore, att ni skulle ännu en gång i mitt sällskap intaga en sådan der tarflig måltid?»

»Ers majestät, till och med då skulle jag försöka lyda eder.»

Konungen skrattade och en stund gick om, innan han fortsatte. Den ryske generalen afvaktade med bäfvan hans ord.

»Emellertid vill jag icke bereda eder ett så förfärligt öde», sade majestätet slutligen. »Jag fordrar en sak, hvilken för er är sannolikt hundra gånger lättare att utföra.»

»Då kan ers majestät också vara säker om, att jag skall utföra den till eder stora belåtenhet . . . Kanske är det ers majestäts nådiga vilja, att jag skall lemna vår fader tsarens tjenst och öfvertaga något högre befäl under ers majestäts fanor?»

»Och således blifva öfverlöpare? . . . Fy, general! . . . Jag har ingen plats för sådant folk i min här.»

»Det skulle dock för mig vara den aldra högsta ära.»

»Bagatell! . . . Låt oss aldrig mera tala derom. Jag har intet bruk för personer af er beskaffenhet. Det är endast bra karlar jag kan begagna, sådana som bussen der till exempel.»

»Men hvad önskar då ers majestät af sin slaf?»

»Jag önskar af 'min slaf', att han genast och utan dröjsmål upphäfver belägringen och tågar bort från Viborg. Redan före denna dagens afton måste edra trupper vara borta . . . Detta är hvad jag kräfver . . . Går ni icke in derpå, herr generalbefälhafvare, så blir ni hängd, innan solen hinner upp till midten af himlahvalfvet denna dag.»

Ryssen, för hvilken Wetterstjerna hade uttydt konungens ord, skälfde, liksom om hans kropp brutits af en frossa.

»Men min fader, tsaren, kommer att döda mig, om han får veta, att jag gjort detta för att frälsa mitt lif.»

»Bagatell!» utropade kung Carl. »Han får det aldrig veta.»

»Men huru? . . .»

»Ni menar, huru vi skola ställa till? . . . Jo, helt enkelt så, att vi, både ni och jag, dölja och förtiga, att ni någonsin varit innanför Viborgs portar. Går icke det för sig?»

»Visserligen . . .»

»Och eder fader tsaren, som ni säger, han bör vara fullt tillfredsställd med edert borttåg, när han får höra, att ni saknar både lifsförnödenheter och ammunition derborta uti ert läger . . .»

»Men huru vet ers majestät, att vi lida någon brist?»

»Huru jag vet detta? . . . Jag har ju tagit ifrån eder hela den stora transporten. Och det lilla, som fans qvar

af de gamla förråden i ert läger, hafva mina bussar i natt plundrat och fört i säkerhet hit innanför Viborgs murar.»

»Sant nog, ers majestät . . . Jag hoppas att vår fader tsaren skall låta blidka sig, när han hör detta.»

»Ni går således in på mitt förslag? Ni upphäfver belägringen och tågar bort? Jag skänker er lifvet. Alla tiga vi med hvad som förefallit oss emellan. Icke sant?»

Ryssen reste sig upp och närmade sig dörren, i det han med en viss ifver utropade, medan han gick:

»Jag går att utfärda orden om krigshärens uppbrott.»

Carl XII gaf Wetterstjerna ett tecken, som denne lätt förstod.

Den unge krigaren trädde i vägen för Scheremetjew och lade sin hand tungt på hans axel, medan han sade på ryska:

»Stanna!»

Generalen hejdade sig och vände sig om till konungen.

»Var det icke så ers majestäts nådiga vilja? Skall jag gå?»

»Nej, gör mig den tjensten att stanna qvar. Den order, hvarom ni talade, kan mycket väl utfärdas här i mitt eget kansli. Jag skall ombesörja, att den oförd röjligen lemnas i händerna på edra officerare.»

Ryssen hade måhända närt den förhoppningen, att den unge monarken skulle släppa honom lös, innan han uppfylt sitt löfte att upphäfva belägringen, och att Carl skulle genom denna eftergift bereda Scheremetjew det aldra bästa tillfälle att bryta sagda löfte. Då han nu såg sig besviken i detta hopp, föll han till föga och gjorde inga invändningar, när konungen stälde papper och skrifdon tillreds åt honom och befalde honom att sätta sig ned och skrifva ordern.

Ryssen var föga skrifkunnig, men dock tillräckligt för att uppsätta befallningen och underteckna den.

Konungen befalde honom att sätta sitt insegel under den. Och äfven härtill måste Scheremetjew beqväma sig.

»Läs igenom den och se efter, om den är riktig!» befalde Carl sin löjtnant.

Men denne bugade sig och svarade ödmjukt:

»Ers majestät! Jag förstår icke de ryska skriftecknen.»

»Det var skada . . . Huru skall jag då gå till väga för att förvissa mig om, att detta papper verkligen innehåller en befallning till belägringshären att bryta upp och tåga härifrån? . . . Kanske karlen bedrager oss.»

»Jag har under mig en knekt», yttrade löjtnanten, »hvilken är född i någon af de socknar, som gränsa till Ryssland. Han har sett bättre dagar, men genom dryckenskap och vildt lefverne förfallit, så att han aldrig vunnit någon befordran. Emellertid har han fått en god uppfostran och kan förmodligen läsa innantill . . . Skall jag skicka efter honem, ers majestät?»

»Gör det, min gosse!»

Löjtnanten gick till fönstret, som han öppnade, och ropade ned till den utanför postande knekten:

»Hans majestät befaller, att du genast hitkallar Anton Hanck. Jag vet att du känner honom, ty I plägen fira edra dryckesgillen tillsammans.»

Efter en stund infann sig Hanck. Det var en ståtlig gestalt, men ansigtet bar tydliga spår af alla möjliga utsväfningar. Han hade synbarligen äfven nu »tittat för djupt i glaset», men han var dock icke drucken. Sitt ställningssteg inför majestätet gjorde han med vederbörlig kläm, och då hans majestät befalde honom att uppläsa hvad ryssen hade skrifvit, så gjorde han äfven detta or-

dentligt. Mera knaggligt gick det med öfversättningen, men med Nils Wetterstjernas tillhjelp försiggick äfven detta.

Innehållet befans vara riktigt. Det var en sträng befallning till samtliga under honom lydande officerare, af hvilken rang de än månde vara, att genast med allt manskapet bryta upp från Viborg och marschera tillbaka till de långt aflägsna orter inne i Ryssland, hvarifrån de hade brutit upp, när tåget ställdes till Viborgs stad.

Och förfärliga hotelser om grymma straff afslutade den märkvärdiga ordern. Hundra slag af knutpiskan var det aldra minsta, som skulle vederfaras den som vågade vara ohörsam mot Scheremetjews befallning.

Det hela var till alla delar fullkomligt i »ryska stilen».

»Och nu, general, anhåller jag att få betrakta er som en gäst hos mig under den närmaste tiden», sade majestätet.

Ryssen bleknade. Han trodde, att kungen ämnade bedraga honom.

»Gäst!» stammade han, »Gäst! . . . Jag trodde . . . jag tänkte eljest . . .»

»Tänk hvad ni vill, general Scheremetjew», sade nu konungen majestätiskt, »men tänk aldrig, att konung Carl bryter ett gifvet löfte. Ni skall blifva fri, men icke förr än ni bevisat, att ni håller er förbindelse. Så snart jag förskaffat mig visshet om, att edra befallningar verkligen blifva åtlydda, skall jag släppa er. Men det sker icke förr än edra trupper äro så långt borta från Viborg, att man icke behöfver befara deras återvändande under de närmaste månaderna. Har ni någon underrättelse, som ni för egen del vill skicka till edert folk?»

»Nej, ers majestät!»

»Men mig tyckes dock, att ni borde skrifva ett bref till någon af edra officerare, hvari ni säger, att ni blifvit

sårad och följer efter armén, så snart ni hemtat krafter tillräckligt för att uthärda resans mödor.»

»Skall man då icke förstå, att jag är fången?»

»Visst inte! Ni kan ju säga, att ni befinner er i en bondgård, der man vårdar och vakar öfver er med den ömmaste omsorg . . . Men gör som ni sjelf vill, general!»

»Jag lyder ers majestät!»

Och han skref brefvet, hvilket genomlästes, granskades och godkändes af Anton Hanck.

Generalen anmodades taga i besittning ett rum, som var beläget vid sidan af konungens. Utanför hans dörr ställdes en soldat med laddadt muskedunder på post. Och två sådana posterades utanför fönstret.

Wetterstjerna mottog brefven och lofvade, att de skulle komma fram till ryska lägret och lemnas i officerarnes händer, innan det blefve långt lidet på eftermiddagen denna dag. Ännu var klockan icke mycket öfver tio på förmiddagen.

Konungen gjorde sig redo att rida ut och lät kalla till sig Nieroth, Cronhiort och några andra af de högre officerarna för att vara honom följaktiga på den tillämnade utfärden. Deraf blef emellertid intet, emedan hans majestät erhöll ett nytt besök af mycket egendomlig beskaffenhet och anledning.

* * *

En fattigt klädd och något mera än medelåldrig qvinna begärde inträde hos konungen.

Hultman vägrade att släppa henne in, men hon var envis och sade, att hon hade någonting af mycket stor vigt, som hon ville omtala för majestätet.

»Säg det åt mig, goda gumma», sade Hultman.

»Man anförtror icke hemligheter åt en simpel dräng, äfven om han har gula knappar och gula yllesnören på sin rock . . . Släpp mig in, karl! . . . Det gäller hela Viborgs räddning.»

»Skäms något, din slyna!» utbrast kammartjenaren med hetta. »Och packa dig bort, innan jag låter sopqvasten dansa kring dina öron!»

Qvinnan blef högljudd och pockande. Äfven Hultman höjde rösten. Oväsendet trängde in till konungen. Han kom ut och sporde barskt:

»Hvad är på färde?»

»Jo, den der drängen», sade qvinnan ifrigt och med en stämma så gäll, som om hon haft en hvisselpipa på strupens plats i den magra halsen, »den der lumpne karlen vill förmena mig att komma in till ers majestät, fastän jag går i Guds egna ärenden och fastän Gud i sin obegripliga nåd har låtit mig få ett besök af engelen Gabriel.»

»Majestät, menniskan är komplett galen,» inföll Hultman.

»Inte hälften så tokig som du, utpyntade syndatjenare!» väsnades gumman och visade god lust att med sina naglar göra bekantskap med kammartjenarens ögon och kinder. Men han vek försigtigt tillbaka och undlopp sålunda den måhända endast inbillade faran. Qvinnan fortsatte sitt ifriga tal: »Jag måste inför vår nådige konung uppenbara, hvad engelen sagt mig.»

»Tro henne inte, majestät!» utropade Hultman. »Hon är uppenbarligen alldeles svagsint. Hon kan vara farlig.»

»Bagatell!» sade kungen. »Kom in till mig, min goda gumma, och låt mig höra, hvad du har att säga!»

Qvinnan gick triumferande förbi Hultman och kunde naturligtvis icke underlåta att i förbigående med sin gälla stämma tillropa honom ett:

»Ser du nu, dräng? . . . Ingen menniska på jorden kan hindra den, som går ärende åt Gud.»

Kungen gick in till sig och qvinnan följde honom. En vild eld glödde i hennes ögon.

»Nå, qvinna, hvad har du att förkunna?» hörde Hultman kungen säga, sedan dörren stängts och den bekymrade kammartjenaren, som »aldrig fick hafva sin kung i fred», hade intagit sin vanliga post med örat intill dörren.

»Jo, jag skall säga det och säga det rent ut, ty jag kommer på Guds vägnar och jag vågar tala. . . .»

»Inga långa förberedelser! . . . Tala rent ut, qvinna!»

Konungens stämma var ingalunda mild, men likväl icke allt för barsk, när han yttrade dessa ord.

»Det syndiga lefverne, som föres här i staden, har väckt Guds vrede. Derför ligga ryssarne derute. Sjelfva gatstenarna skria högt mot himmelen.»

»Nå, vidare!»

»Jo, i natt, när jag låg i min sötaste sömn, blef plötsligt hela min lilla kammare ljus — lika ljus, som der är i ljusets eviga rike. Och mina små bohagsting, som i solens sken äro tarfliga, de lyste nu såsom om de plötsligt blifvit öfverhöljda med ädla stenar och gnistrande diamanter. Och det var öfvermåttan härligt att skåda all denna härlighet. Och mitt hjerta bäfvade och jag tyckte mig sväfva på bevingade moln och jag hörde ljudet af de lofsånger, som uppstämmas af englarna deruppe inför Allfaders tron . . . .»

»Goda qvinna! . . . . Fatta er kort. Jag har ondt om tid.»

»Och sedan», fortfor qvinnan utan att låta afbryta sig, »sedan såg jag midt i det klara ljuset en engel, som sade till mig, medan hans sida, hvita kläder frasade om-

kring honom med det ljufligaste ljud: 'gack och säg till dem som i denna stad regera, att de hafva bedrifvit en stor ondska. Och störst af alla deras synder är den, att de hafva förvandlat Herrens hus till en röfvarekula. Det helga tempel, der Guds ord borde förkunnas för törstande själar, der har man nu ett magasin icke för den himmelska säden, utan för den jordiska spanmålen. Gå och säg dem, att de genast utrymma och sopa huset och der hålla en botfärdig och Herranom behaglig gudstjenst. Så skall, säger Herren, den allsvåldige, min starka arm förjaga edra fiender och de skola fly från edra murar och staden Viborg skall varda räddad från undergång och Guds härliga nåd skall varda åt dess borgare återgifven.»

»Och vidare!» yttrade konungen sakta, ty berättelsen hade gjort ett djupt intryck på honom.

»Engelen försvann och småningom försvann äfven ljuset och jag var omgifven af idel mörker.»

»Din berättelse är underlig, goda qvinna, men om det är sant, som du säger, att kyrkan blifvit använd till spanmålsmagasin, så torde nog din berättelse om denna syn kunna vara sann.... Jag skall undersöka saken.... Ah, Cronhiort är derute. Han, som är befälhafvare på slottet, vet bäst, huru det förhåller sig med saken.»

General Cronhiort och öfverste Törnflycht, hvilka infunnit sig, inkallades nu till konungen och bekräftade qvinnans utsago, att stadens kyrka blifvit och fortfarande var begagnad såsom förrådshus för spanmål och andra varor.

Kung Carl, som var af hjertat gudfruktig, uttryckte sitt stora missnöje med denna anordning och afskedade qvinnan med löftet, att kyrkan skulle ofördröjligen rengöras och gudstjenst der hållas så tidigt ske kunde på

eftermiddagen. Qvinnan neg djupt och tackade »i engelen Gabriels namn», hvarefter hon aflägsnade sig ur gemaket.

Nu kunde ingen utfärd ega rum denna dag. Kungen befalde officerarne att tillkalla nödigt manskap och utrymma kyrkan, så att den kunde vid middagstiden vara färdig till gudstjensts hållande.

Derjemte sändes budskap till en af presterna, att han skulle kl. 2 e. m. samma dag hålla en botpredikan i helgedomen.

ADERTONDE KAPITLET.

Wetterstjerna i ryska lägret.

Nils Wetterstjerna hade, som vi veta, åtagit sig att framföra den fångade ryske generalens bref till ryssarnes läger — ett uppdrag, hvilket naturligtvis medförde mycket stora, för att icke säga omätliga faror. Naturligtvis gick det icke an att på vanligt sätt i egenskap af parlamentär nalkas de ryska förskansningarna, ty ryssarne voro åtminstone på den tiden så barbariska och så råa, så blottade på allt medvetande om hvad folkrätt och krigsbruk bland mera bildade nationer ville säga, att de utan tvifvel skulle hafva nedskjutit vår hjelte, om han nalkats deras linier med den hvita parlamentärflaggan.

Ett annat sätt måste uppfinnas. Och Wetterstjerna öfverlade derom med sig sjelf. Till en början föreföll det honom, som om saken skulle lättast utföras, om han rede ut på snöfältet och fångade någon kringströfvande ryss, till hvilken han kunde lemna brefven. Men han insåg snart,

att denna utväg icke var användbar, enär ju hans nådige konungs vilja var, att man icke i ryska lägret skulle erhålla någon kännedom om, hurusom herr Scheremetjew sutte såsom fånge inom Viborgs murar.

Slutligen beslöt han sig för att förkläda sig till bonde och i en sådan persons drägt sjelf inträngа bland ryssarna. Att äfven denna åtgärd skulle medföra stora vådor insåg han fullväl. Men konungens befallning måste åtlydas och Wetterstjerna ämnade icke spara hvarken blod eller lif i sin hjeltekonungs tjenst.

Han skyndade nu hem till sin bostad och ämnade uppsöka sin värd, karduansmakaren. Men Urban Grek var icke hemma. Han befann sig på en resa uppåt finska lappmarken för att uppköpa hudar och skinn och hans återkomst väntades icke förrän om ett par månader. Deremot träffade Wetterstjerna snart den fagra och rodnande Ulla.

Henne gaf han nu del af det uppdrag, han fått, och den plan, han uppgjort, samt bad om hennes hjelp till anskaffande af den bonddrägt, som han behöfde.

Den stackars unga flickan betogs af en förskräcklig ångest, när hon hörde, att han hade för afsigt att personligen inträngа bland de vilda ryssarna, från hvilka han knappt kunde hoppas att undslippa med lifvet.

Hon bleknade och var nära att falla sanslös till golfvet.

Omsider lyckades det Wetterstjerna att i hennes svaga sinne ingjuta något af den okufliga kraft, som bodde i hans egen barm. Hon såg dock så blek och bekymrad ut, att Wetterstjerna, om han än tviflat på saken, dock nu kunde hafva vunnit full visshet om, huru det i verkligheten stod till i hennes hjerta.

Samvetet i hans bröst kände sig en smula oroligt, ty han kunde icke jäfva dess vittnesbörd, att han sjelf icke var alldeles utan skuld till den olycka för hela lifvet, som måste drabba denna utomordentligt älskvärda unga qvinna, så snart det blefve henne kunnigt, att hon älskade utan hopp och att föremålet för hennes kärlek redan för länge sedan var bundet vid en annan qvinna. Han föresatte sig att en annan gång göra hela ställningen klar för henne på ett så skonsamt sätt som möjligt. Nu hade han icke tid dertill.

I Urban Greks gård bodde flera familjer, hvilkas husfäder voro anställda i karduansmakarens tjenst, och bland dem fans en, som för endast kort tid sedan inflyttat från landsbygden, der han egt och brukat en mindre hemmansdel.

Hos dessa menniskor fick Ulla snart låna allt hvad som hörde till Wetterstjernas utstyrsel såsom bonde.

Och hon bar alltsammans till Wetterstjerna, men när hon öfverlemnade det, bad hon honom med ett uttryck i sitt sköna och ädla anlete, som kunnat röra till tårar, och en blick, som kunnat smälta ett stenhårdt hjerta, att han icke skulle utsätta sig för denna gräsliga lifsfara. Men då han, förebärande sin konungs befallning, var obeveklig, gick hon bort gråtande — gick till sin ensliga lilla kammare, der hon kastade sig på bädden för att ostörd få gråta ut sin smärta.

Nils var efter hennes bortgång förstämd och gjorde sig de hårdaste förebråelser. Men under det att han fullbordade sin förklädnad, veko bekymren småningom bort, och det var med gladt sinne och hurtigt mod, som han ilade åstad till utförandet af sitt vådliga uppdrag.

Snart stod han framför en port vid en afsides belägen gata i den goda staden och gaf med kraftiga slag på porten tillkänna sin önskan att vinna inträde.

Porten öppnades och en liten mager man trädde fram i dagen och spörde till en början häftigt, hvad den besökande ville.

Nils Wetterstjerna svarade, att han önskade hyra en häst och en vagn.

Den lille mannen med det putslustiga ansigtet och den smorda skinntröjan var nämligen ingen mera eller mindre, än Jonas Diligens eller, som man i hvardagslag skref och sade, Jonas Delleschans, d. v. s. stadens ende hyrkusk och den lycklige egaren till två spattbehäftade hästar och några ruskiga vagnar, af hvilka en del gick på hvardera endast tre och ett halft hjul.

Jonas, som till en början icke igenkände vår hjelte i hans förklädnad, uppspärrade sina ögon till en rent af kolossal vidd, när Nils Wetterstjerna gaf sig till känna.

Vi känna den beundran och vördnad, hvarmed vår hjelte betraktades af Viborgs samtliga invånare, icke minst af den liflige lille Jonas Diligens. (Han hade någon tid kört en diligens mellan Viborg och någon annan stad, vi veta icke hvilken, och deraf hade han erhållit ett namn, hvilket måhända skulle utan denna förklaring hafva förefallit läsaren både otroligt och oberättigadt.)

Affären var snart uppgjord. Nils lemnade åt den lille mannen en mindre penningsumma såsom borgen för krakens och vagnens återställande i oskadadt skick. Tillika fick han af den välvillige Jonas köpa en mindre del lifsförnödenheter, deribland några kålhufvuden, ett parti ägg, en skäppa rödlök, ett slagtadt lam och en ståtlig gammal halfblind höna.

Med dessa varor lastades vagnen, som icke var en bland f. d. diligenskuskens aldra sämsta, ehuru visserligen icke den bästa. Det skulle också hafva varit med Wetterstjernas antagna rol oförenligt, om han anländt till ryssarnes läger allt för fint och väl utrustad. Bättre var då att komma fram med en haltande skinkmärr och en vagn med ofullständig hjulbesättning. Wetterstjerna var nöjd och lille Jonas sken af belåtenhet.

Det dröjde naturligtvis icke länge, innan vår unge hjelte — sålunda utrustad — anlände till stadsporten. Men redan här mötte honom svårigheter. Man nekade att öppna porten.

Så oigenkänlig hade Nils Wetterstjerna blifvit genom sin förklädnad, att vakten vid porten icke igenkände honom, ehuru den bestod af manskap ur samma regemente, som Nils tillhörde.

Det var naturligtvis strängt förbjudet under denna belägringens tid att utföra matvaror ur en stad, hvilken icke hade något öfverflöd på denna för lifvets uppehälle nödvändiga artikel.

En kort undersökning öfvertygade vakten om, att den der bonden förde med sig förbrutet gods i sin bräckliga vagn.

»Korporal ut!» dundrade nu en af de vaktande bussarna.

Och korporalen kom utrusande ur det närbelägna qvarteret med ölfradgan ännu qvarsittande omkring läpparna, tydligt bevisande, att han blifvit afbruten midt under ett angenämt göromål.

»Hvad står på?» röt han med sin förfärligaste röst.

Samtidigt aftorkade han munnen med venstra handens afvigsida och såg så bister ut som ett snödigert moln i nyårstider.

»Den här bonden vill föra lifsmedel ur staden», svarades.

»Din hund!» dundrade korporalen. »Din förrädare! Du skall hängas och dina varor indragas till konglig majestät och kronan. Drag dig upp ur vagnen, slyngel!... Nå... blir det gjordt?»

Korporalens röst lät nästan som en rytande nordanvind. Och hans ögon, alltid bistra, hvälfdes på ett fruktansvärdt sätt.

Nils Wetterstjerna satt dock naturligtvis lugnt qvar på sin »åkbräda» (d. v. s. den brädlapp, som blifvit lagd tvärs öfver vagnens häckar). Han yttrade helt stillsamt och beskedligt, såsom det anstår en person af lägre stånd än den, till hvilken han för tillfället har den äran att tala:

»Tagen icke ifrån mig allt hvad jag eger och har, gode herrar!»

»Medgif, att du ämnade föra dessa läckra saker till ryssarna?»

Det var korporalen, som kräfde svar på denna barska fråga.

»Ack ja... ja... jag skulle hafva sålt det till ryssarna. De hafva så godt om penningar. Och jag behöfver pengar, mycket pengar, alldeles otroligt mycket pengar... Utan pengar kommer en fattig menniska ingenstädes, och icke en rik heller för resten.»

»Ur vagnen med dig, din lurk!» dundrade korporalen.

»Ack, beskedlige herr befälhafvare», sade den förklädde Wetterstjerna med ömklig röst. »Låt mig beskedligt köra härifrån!»

»Köra härifrån?» röt korporalen. »Du skall så.... heller! Ur vagnen med dig nu på ögonblicket!... Eljest spetsa vi dig!»

»Ack, jag vill tala med herr officeren», jemrade sig bonden.

»Officeren!» svarade korporalen, strykande med välbehag sin mustasch. »Officeren här på platsen, det är jag och ingen annan.»

»Nej . . . nej . . .», väsnades bonden. »Jag vill tala med en riktig officer . . . med er fänrik . . . . Var så innerligt hjertans beskedlig, nådige herr korporal, och låt en af edra bussar kalla hit honom.»

»Hvartill skall det tjena? . . . Men det är nu i alla fall enligt krigslagarna . . . Gå således, du Spjut, och kalla fänriken! Han sitter inne på värdshuset »Svarta Hästen» borta vid hörnet och njuter af en bägare mumma. Men han får fortsätta sedan!»

Genom Spjuts åtgärd inställdes fänriken snart nog på platsen.

»Herr fänrik, känner ni igen mig?» sporde Wetterstjerna lugnt.

»Nej . . . jo . . . nej . . . kan det vara möjligt . . . . Löjtnant Wetterstjerna!»

Den förbryllade fänriken tog ett par steg tillbaka och gjorde honnör.

Knektarne åsågo med förvåning detta högst oväntade uppträde.

»Men hvarför denna förklädnad, herr löjtnant?» sporde fänriken.

»Det ser ni af denna skrifvelse! Ni kan ju läsa hans majestäts stil?»

Nils Wetterstjerna framtog ur en inre ficka en handling, hvilken han öfverlemnade i fänrikens nästan darrande hand.

Fänriken tog på sig en underdånig min och började läsa högt:

»Vi Carl bjude och befalle härmed alla våra under-»såtar, hög och låg, eho det vara månde, att på hvarje »sätt befordra vår löjtnant Wetterstjernas åtgärder vid ut-»förandet af det uppdrag, han af oss i nåder erhållit, så »att ingen må honom men eller skada göra, utan hvar »man honom uti allt hvad han kräfver redligen understödja.

»Viborgs stad i vårt residens.

Carolus.»

Fänriken läste och knektarne drogo sig allt längre tillbaka. Korporalen såg betydligt mindre modig och befallande ut, men försökte likväl att vara stram i sin hållning.

»Öppna portarna!» kommenderade fänriken. »Och passen på, när denne bonde kommer tillbaka, så att han slipper vänta utanför staden Viborgs port .... Nå, raskt till verket, bussar!»

Det var på den tiden ingen enkel sak att öppna en tillsluten stadsport.

De många låsen, de ännu flera jernreglarna och de till ännu högre antal uppgående kolossala träbommarna — hela denna vidlyftiga apparat kräfde minst tio minuters arbete.

Ändtligen befann Nils Wetterstjerna sig utanför staden Viborg.

Den spatthalta hästen linkade framåt öfver snöslätten i så rask traf, som det arma djuret förmådde åstadkomma. Och vår hjelte satt med vårdslös hållning på sitt lass.

Naturligtvis vågade han icke begifva sig direkt från Viborgs port tvärs öfver fältet bort till ryska liniens förskansningar. Man skulle der naturligtvis genast hafva

anat, att en krigslist låg under hans ankomst till lägret, och detta hade efter all sannolikhet blifvit ödesdigert för honom.

Han insåg med vanlig klokhet detta och tog en lång omväg, så att han passerade bakom några kullar och från en helt annan sida af fältet närmade sig fienderna. Denna list lyckades helt och hållet, ty de få på förskansningarna postande ryssarne anade icke, att den man, som närmade sig lägret från kullarnas sida, kom från Viborg. Ingen af dem lyfte sitt gevär mot honom.

Vår hjeltemodige unge löjtnant lyckades utan att möta någon och utan att utsättas för något äfventyr komma ända fram till lägret.

Men vid ingången, som för öfrigt var försvarad endast genom några på ett mycket primitivt sätt anordnade och slarfvigt uppkastade vallar, möttes han af en manstark trupp ryska soldater.

Han kunde blicka in i lägret och göra den iakttagelsen, att stor oro och uppståndelse rådde derinne. Folk lopp hit och dit.

Allt och alla derinne, liksom vaktposten, tycktes befinna sig i villervalla.

Icke underligt! . . . Befälhafvaren var försvunnen, och han var egentligen den ende, som i hela denna sammanrafsade här egde något slags insigt i de ting, hvilka röra krigsväsendet. De öfriga officerarne voro i hast uppbådade söner af bojarer och godsegare. Manskapet hade blifvit med knutpiskornas tillhjelp drifvet från sina i naturtillståndet ännu fångna byar. Och följden måste naturligtvis blifva den, att lägret, så snart befälhafvaren saknades, befann sig i hvad man allmänt kallar ett upplösnings-

tillstånd, d. v. s. ingen hade förstånd och insigt nog att befalla och ingen ville lyda.

Allt detta uppfattade vår skarpsinnige hjelte inom få ögonblick, sedan han stannat sin spattbrutne gångare framför ingången till ryssarnes läger. Upplösningstillståndet derinne var naturligtvis egnadt att uppelda hans mod och den tillförsigt, hvarmed han inlät sig i samtal med de ryska soldaterna, hvilka nu, skäggiga, trasiga, illa beväpnade och icke fullkomligt rentvagna, skockade sig omkring honom.

Det oaktadt var naturligtvis Wetterstjernas ställning icke behaglig.

Han kunde icke vara säker om, att icke ett aflossadt gevär kunde när som helst göra en ända på hans unga lif. Ty många af de fruktansvärdt skäggiga anletena visade sig deruppe på vallarna. Man må gerna egna en tanke af beundran åt denne yngling, som likväl bibehöll sin kraft, sitt mod och sin sjelfbeherskning, medan farorna omhvärfde honom på alla sidor.

»God morgon, bröder och vänner!» ropade han på ryska.

Hans ryska var i verkligheten temligen underhaltig.

Men enär befolkningen omkring Viborg i allmänhet kunde tala endast en högst bristfällig ryska, var det svårt, om icke omöjligt, för ryssarna att skilja denne förklädde officers på svenska tungomålet brytande ryska från den, som talades af folket i trakten och bröt på finska.

»Hvad har du i vagnen, bonde?» röt en skäggig ryss.

Vår hjelte gjorde, som man väl redan förmodat, en ytterst ödmjuk vördnadsbetygelse inför den vilde och af lök på långt håll stinkande ryssen samt svarade på bruten ryska:

»Jag har några lifsmedel som jag vill sälja, ty jag behöfver förtjena pengar, mycket pengar, många rubel, ett helt berg af rubler.»

»Sälja!» skreko ryssarne. »Köpa ... sälja! ... Hvad är det för dumheter? ... Hvad du har är vårt och om du vågar uttala ett enda andedrag af tvifvel om vår rätt till din vagn och hela dess innehåll, så skall du dö under knutpiskan .... Hvad har du?»

Bland Nils Wetterstjernas förråd fans äfven ett parti lök — ryssarnes älsklingsrätt, åtminstone på den tiden. Tsar Peter bestod sitt folk sällan eller aldrig någonting annat än lök och bröd samt en nypa salt. Ville de hafva bättre kost, måste de förvärfva sig den genom plundring. Och till mord, brand och plundring voro tsar Peters vilda horder aldrig senfärdiga. Det var deras enda s. k. högtidsstunder. Vilda folk hafva alltid funnit en njutning uti mordiska scener.

En ung man med mindre mod, kraft och sjelfbehersk-ning, än Nils Wetterstjerna egde, skulle troligen hafva genombäfvats af fasa och kanske blifvit så förlamad af förskräckelse, att han icke förmått rädda sig, då ryssarne rusade fram och under inbördes gräl bemägtigade sig hela lökförrådet på kortare tid, än vi behöft för att skildra uppträdet.

Men Nils Wetterstjerna satt helt lugn och lät dem hållas.

När sista löken blifvit röfvad ur vagnen, sade han:

»Pengar! ... Rubel! ... Kopek! ... Jag vill hafva pengar för min lök .... Ädle herrar och fäder! ... Gifven mig pengar för löken!»

En ryss lade an med sitt muskedunder och röt:

»Du skall snart få betaldt ... och aldrig mer kräfva en ryss.»

I detta ögonblick sväfvade Nils Wetterstjerna i lifsfara.

Men just då anlände till platsen en ny personlighet, hvilken Nils redan under en stund hade sett närma sig från det inre af ryssarnes läger. Personen i fråga anlände just då ryssen lade musköten till ögat för att förpassa Nils Wetterstjerna in uti den verld, der man helt visst hvarken slås med knytnäfvar eller skjuter med muskedunder, hvarken fäktar med sablar eller aflossar kanoner — den verld, der ingen är någon annans fiende. Löjtnant Wetterstjernas lif hängde på ett hår, som man plägar säga, och han befalde i detta ögonblick sin själ i Guds hand med de orden:

»Tag min anda i dina händer, o Gud! . . . Jag dör för min älskade konung och mitt dyra fosterland. En skönare död kan ingen yngling erhålla .... Farväl, min Ebba!»

Just då Nils på svenska, men med nästan ohörbar stämma uttalat dessa ord, slog den ryske officeren med sin sabel till det upplyftade muskedundret. Skottet brann visserligen af, men det gjorde icke Nils någon skada. Kulan strök fram ungefär en famn till venster om honom, så att den träffade en af de ryska soldaterna i låret.

Den sårade ryssen började skrika himmelshögt och rullade sig på marken, der han med sina händer och naglar uppvräkte snön, så att den yrde omkring honom.

Officeren frågade icke det aldra minsta efter denna upprörande scen.

Dylika uppträden voro sannolikt en hvardaglig syn för honom.

Han gick fram till vagnen och höjde sin knutpiska.

Nils Wetterstjerna, hvilken såg det lika fruktansvärda, som nesliga redskapet hota hans axlar och skuldror, kände en stor frestelse till att framdraga en af de pistoler, som

lågo gömda bland halmen i hans vagn, och dermed afärda officeren till den verld, från hvilken ingen återvänder.

Men han beherskade sin vrede och lyckades helt lugnt säga:

»Viljen I köpa lifsmedel, fader officer? ... Goda varor! ... Godt pris!»

Officeren undersökte vagnens innehåll och mumlade:

»Om du ändå hade haft någon lök, din slyngel till bonde!»

»Lök!» utbrast bonden. »Lök har jag haft, men de der menniskorna stulo den ifrån mig. Och de vilja icke betala mig pengar för min goda lök .... Men jag behöfver pengar, hela högar af pengar.»

»Hvilka togo din lök ifrån dig?» frågade ryssen med hetta.

»De der nådiga soldaterna!» försäkrade han, pekande på brottslingarna, hvilka visade en tydlig benägenhet att draga sig tillbaka.

Nu skall man tro, att knutpiskan började sin dans på deras ryggar.

Tjutande och under de mest underdåniga åtbörder aflemnade de i Nils Wetterstjernas vagn hvar och en de lökar, som han tillegnat sig. Men ännu länge, sedan de inför rättvisans gudinna framburit detta dyra offer, fortfor det förskräckliga pinoredskapet att hvina genom luften och hväsa mot halfnakna ryggar. Slutligen flydde de, så att Nils blef ensam med den ryske officeren, hvilken röt:

»Är löken din?»

»Ja, den har vuxit i min egen trädgård, fader officer», jemrade sig Nils.

»Och du vill hafva så och så många rubel för den, kan jag tro!» återtog ryssen. »Nå, hvad kostar den? Men akta dig för piskan!»

Till yttermera visso svängde han detta redskap omkring sitt hufvud.

»Jag behöfver pengar, hela bergklintar af pengar, men jag vill gifva min nådige fader officer alltsammans, om jag blott slipper att få knut.... Tag det! ... Tag det, fader officer!»

»Nå, det var mig en klok karl .... Kör in i lägret!»

Nils var icke sen att efterkomma den gifna befallningen.

Ryssen, som tyckte sig hafva gjort en god affär, då han lyckats tillegna sig ensam hela denna i ett uthungradt läger mycket värdefulla vagnslast, var naturligtvis icke alls angelägen om att på färden till sin barack möta en eller flera af kamraterna, som naturligtvis skulle velat dela med honom. Derför ledsagade han den förmente bonden på hvarjehanda omvägar fram till baksidan af den kula, der han bodde.

När de kommit dit, syntes ingen menniska i granskapet. Men på afstånd lupo ryssar fram och tillbaka.

»Bär alltsammans dit in!» kommenderade den fruktansvärde ryssen, höjande sin piska på ett mycket hotfullt sätt, medan han pekade på den låga öppning, som utgjorde ingången till hans koja och som troligen af ryssarne hedrades med namnet dörr.

Nils gjorde sig ingen brådska. I stället började han med båda händerna rifva sig i hufvudet, såsom allmogemän stundom pläga göra, när de befinna sig i villrådighet och icke förmå att finna någon utväg ur ett trångmål. Han mumlade: »Gud hjelpe mig, arme man!»

»Hvad väntar du på?» röt den otålige officeren, hvilken redan hunnit springa ut och in i stugan ett par gånger och förgäfves väntat att få se de härliga matvarorna förda innanför barackens väggar. Han måste frukta för, att andra officerare kunde hvilket ögonblick som helst

passera förbi platsen och beröfva honom en del af den annekterade skatten.

»Jag ... jo, jag ... ack, om jag blott kunde träffa honom!»

»Hvem? ... dundrade officeren och lät i samma ögonblick sin knutpiska falla på bondens rygg. Lyckligtvis var Wetterstjernas bondpels tjock och slaget icke bland de starkaste, så att vår hjelte icke led någon nämnvärd skada deraf.

»Ack jo ... den nådige fader Scheremetjew sade, att jag icke fick sälja en enda smula af mina varor, innan jag...»

Han började återigen stamma och låtsade vara ett rof för stor rädsla och förskräckelse. Men ryssen å sin sida var häpen.

»Fader Scheremetjew!» utropade han. »Har du träffat hans nåd?»

»Ja, sannerligen har jag det, far lille!» stammade den förmente bonden. »Och jag önskar, att jag aldrig hade med mina ögon sett hans anlete, ty då hade jag, arme man, undsluppit att råka i denna lifsfara.»

»Hvar träffade du fader Scheremetjew? Tala sanning, hund!»

»I min egen koja ... Han låg i min egen säng, far lille!»

Det är i Ryssland ganska vanligt att tilltala eller omtala högre stående personer med ordet »far» eller »far lille».

»I din säng!» röt officeren, hvilken dock nu hade sänkt sin knutpiska. »Hvad gjorde han i din stuga? Var han sårad?»

»Ack, jag skall tala om alltsammans, far lille, om jag blir förd till de högste officerarne i lägret, ty det är till dem, som fader Scheremetjew har skickat mig, arma mask.»

»Och hvad vill du de höga officerarne? Tala ut ur munnen!»

»Jag har bref till dem, far lille! Skona mig i din vrede!»

»Lemna brefven åt mig!» dundrade ryssen med hetta.

»Jag törs inte... jag vågar inte... nej, inte för mitt lif!»

Medan detta samtal försiggick hade åtskilligt godt folk tillkommit. Hitintills hade det dock endast varit gemena soldater, och om dem bekymrade sig officeren icke mycket.

Men nu anlände äfven några herrar, hvilkas finare drägter och präliga utstyrsel nogsamt gåfvo till känna, att de voro förnäma män i lägret.

När ryssen genom deras ankomst såg sig bedragen i sina käraste förhoppningar om att ensam få njuta af det fynd, han gjort, då han påträffade den förmente bonden, gaf han denne en släng med knutpiskan och gick att möta officerarna, inför hvilka han aftog hatten och bugade sig nästan ända ned till jorden, medan han anmälde, att han lyckats fånga en bonde, som kunde lemna underrättelser om den försvunne och saknade öfverbefälhafvaren.

»Slå karlen i bojor och för honom till högqvarteret!» befalde en af de förnäma. »Der skola vi förhöra honom.»

De fina herrarna vände genast om och aflägsnade sig, utan att ens varseblifva den med lifsmedel lastade vagnen. Och glad var ryssen, hvilken genast befalde några af de kringstående knektarna att urlasta vagnen och bära hela dess innehåll in till honom.

Derefter grep han sig an med att försöka binda bonden.

Men detta var lättare sagdt, än gjordt — det fick ryssen erfara.

Så snart han lade sin hand på den förmente bondens axel, blef denne vred och tilldelade ryssen en knuff, hvil-

ken förflyttade honom flera famnar längre bort. Och der föll den förskräcklige omkull, ja, det säges, att han vältrade flera hvarf omkring i snödrifvorna.

»Låt bli det der, far lille!» sade bonden lugnt. »Jag är en fri man, fastän jag är fattig, och jag tåler icke någon främmande hand på min kropp. Det är en egenhet hos mig, och sådan var min fader också, Gud signe honom! medan han lefde.»

Ryssen rusade upp, så snart han kunde, och stormade fram.

Med knutpiskan, som han i fallet icke släppt, högt upplyftad, skrek han:

»Jag skall piska huden af dig, du slaf! Och sedan skall du hängas.»

Och verkligen skulle Nils Wetterstjerna nu hafva drabbats af ett våldsamt slag af det förfärliga redskapet midt i ansigtet, om han icke hade varit så vig och stark, som han verkligen var.

Vår hjelte rusade sin fiende till mötes och lyckades att med sin hand gripa ett säkert tag omkring piskans skaft. Derefter dröjde det icke mer än ett par sekunder, förrän han hade ryckt till sig pinoredskapet och var i tillfälle att i sin ordning dermed bearbeta sin motståndares kropp.

Denna afstraffning tycktes mycket roa de ryska soldaterna.

Sjelfva vanda vid misshandlingar af denna officer och hans gelikar, funno de ett nöje i hvad de här bevittnade. Detta förklarar, att ingen af dem skyndade till sin förmans hjelp.

Snart hade ryssen fått nog. Hals öfver hufvud flydde han in i sin håla, hvilken han omsorgsfullt tillslöt efter

sig. Nils Wetterstjerna sönderbröt piskan och kastade bitarna i snön. Derefter bad han soldaterna visa vägen fram till högqvarteret.

Både han sjelf och så många, som fingo plats, kastade sig upp i åkdonet, och den spattbehäftade hästen drog hela sällskapet längre in i hjertat af lägret. De ryssar, som icke kunde erhålla plats i den lilla vagnen, följde efter till fots. Under färden slöto sig hela massor af folk till tåget, ty ryktet hade med blixtens hastighet spridt sig i lägret, att den tarflige bonden medförde budskap från och underrättelser om Scheremetjew.

När tåget anlände till högqvarteret — en i sig sjelf ganska oansenlig bygnad, men dock den största på platsen — liknade det mera ett triumftåg, än framforslandet af en fånge.

Bonden kastade sig af vagnen och gick in, utan att någon lade handen på honom. De, som sett de kraftprof, han aflagt gent emot officeren, vågade icke reta honom och de öfriga visste icke, hvarom fråga var eller att de högre officerarne hade utfärdat befallning om hans fängslande.

Det var ett praktfullt gemak, efter den tidens sätt att se, som tedde sig för Wetterstjernas blickar, när han öppnade närmast belägna dörr och trädde in till de församlade ryska officerarna. Herr Scheremetjew, hvilken egentligen bebott rummet, var, som vi veta, hvad man kallar en goddagspilt, en karl, som icke gerna saknar någon beqvämlighet. Derför hade han också till lägret utanför Viborg låtit på flera stora packvagnar eller släddon föra från sitt hem allt hvad han ansåg sig kunna under vinterkampanjen behöfva för att icke allt för mycket sakna de beqvämligheter och njutningar, vid hvilka han hade vant sig.

Sofforna voro mjuka. Stolarna bekväma. Bordsilfret fint och putsadt.

Officerarna, hvilkas förskrämda anleten nogsamt vittnade om, att befälhafvande generalens mystiska försvinnande hade vållat dem bekymmer, sutto församlade omkring ett långt bord, öfver hvars skifva man utbredt ett rödt kläde. Det var endast reflexen från den röda duken, som kastade någon rodnad öfver dessa anleten, hvilka egentligen buro dödens bleka färg. De voro tydligen att förlikna vid en skock får utan herde.

»Hvarför kommer karlen obunden inför oss?» utropade en.

»Vi påbjödo dock, att han skulle fängslas», sade en annan.

Och en tredje gaf de rundt omkring salen uppställda knektarna följande befallning, som de skyndade att åtlyda:

»Binden den hunden! . . . Han skall bekänna och sedan dö.»

Soldaterna närmade sig.

Wetterstjerna insåg, att allt motstånd här skulle vara fåfängt.

Han lät binda sig, men derunder mumlade han:

»Ack, om jag endast hade min jernhandske här! Då skulle jag våga en dust med allt detta ryska pack.»

Det tycktes, som om lyckan vikit från hans sida i det ögonblick, då han förlorade den underbara stridshandsken.

NITTONDE KAPITLET.

Sorger och bekymmer.

Tiden hade framskridit till kl. 2 på eftermiddagen, innan Viborgs kyrka var i ordning, så att den af konun-

gen anbefalda gudstjensten kunde der hållas. Man hade enligt den tidens sedvänja låtit utropare på torget och gatorna förkunna, att menigheten skulle med andäktiga hjertan samlas endrägteligen i herrens tempel för att göra bot för sina synder samt bedja om nåd och framför allt om befrielse från detta belägringstillstånd, som nu så länge hade lagt staden i bojor för dess svåra synders skull.

Konungen sjelf infann sig på utsatt tid i kyrkan och intog sin plats i dess kor. Och menigheten strömmade till från alla håll. Skaror af hedervärda och allvarliga borgare, små flockar af ärevördiga matronor, hela hopar af små fagra, dygdädla jungfrur fylde snart det ganska rymliga templet, så att en stor del af folket måste stanna utanför dess portar och murar och vara glada, om de kunde uppfånga ett och annat ord af det som sjöngs eller talades derinne. En del af den manliga ungdomen, som befann sig uti hvad man icke utan skäl betecknar såsom »slyngelåren», förde oväsen här och der invid de heliga murarna. Men de bortjagades af de allvarliga äldre männen, hvilka fullväl insågo, att hvad som förehades derinne under det höga hvalfvet icke saknade sin stora betydelse för staden Viborgs välfärd.

Om sjelfva gudstjensten hafva vi icke mycket att berätta. Den förrättades naturligtvis uti den då för tiden föreskrifna och sedvanliga ordningen. De historiska urkunder, som vi rådfrågat, hafva icke ens åt efterverlden bevarat predikantens namn. Endast det veta vi, att han var en »krigsprest».

Härligt ljödo koralerna genom den öppnade porten ut i det fria, bärande innerliga böner upp till alla verldars Gud.

Slutligen var gudstjensten ändad.

Menniskoskarorna började strömma ut ur helgedomen. Och när de kommo ut, gick ett sorl genom menigheten. Alla pekade utåt snöslätten.

Hvad sågo de väl der, som kunde väcka en så stor häpnad?

Jo — i långa, djupa rader tågade ryssarnes hela här ut ur deras läger. Ämnade de då anfalla Viborg? Nej, de tågade bort från Viborg, bort och hem igen till det inre af det stora tsarriket, bort och hem för att äta lök och bröd under sina egna kojors låga och bristfälliga tak.

Viborgs borgare stodo slagna af förvåning och häpnad.

Var det möjligt, att belägringen redan blifvit upphäfd? Var det tänkbart, att de böner, som nyss blifvit uppsända i Viborgs gamla, länge vanhelgade kyrka, hade kunnat åstadkomma en så kraftig och så utomordentligt snabb verkan? Hvarför icke? Hvem vet, huruvida kung Carls plan att genom Scheremetjews fångenskap befria staden skulle hafva lyckats, om man icke samtidigt hade i helgedomen vändt sig med hjertlig suckan och bön till den, som är »en mästare att hjelpa»?

Nog af — det var ett obestridligt faktum, att ryssarne tågade bort.

Hela staden jublade.

Man tryckte hvarandras händer. Man omfamnade hvarandra.

Man kände sig liksom en sjukling, hvilken plötsligt återfår helsan och erfar den egendomliga njutning, hvilken den tillfrisknande menniskan känner, medan hon är på väg från grafvens brädd till det solljusa lifvet.

Aldrig tillförne hade Viborgs stad erfarit en sådan glädje. Och sällan hade man der mött hvarandra på gatorna med sådan hjertlighet eller skrattat med sådan lefnadslust

Ju längre i fjerran de borttågande ryska härmassorna tedde sig, desto mera växte glädjen, och det allmänna jublet fann sitt aldra högsta och mest betecknande uttryck uti detta af stadens unge män uppstämda rop:

»Farväl, herrar ryssar! Nästa gång vi råkas, blifven I värdar och vi edra objudna gäster. Lefve Viborg! Lefve kung Carl!»

Men majestätet återvände tigande och tankfull från templet.

* * *

Just då de mägtiga tonerna af den sista koralen trängde ut genom Viborgs höghvälfda kyrkoport, lade en galeja till vid stranden nedanför staden. Och psalmsångens ljud var så kraftigt, att det trängde ända ned till landningsplatsen och ganska väl hördes af dem, som befunno sig ombord på farkosten, sedan rasslet af ankarkettingen hade upphört.

Utom några raska sjömän med väderbitna och hurtiga anleten fans ombord på galejan endast en enda person. Och denna enda passagerare på en farkost, hvilken kunde hafva burit hundra sådana med trygghet öfver Östersjöns salta vågor, var en qvinna — en ung flicka, en den aldra skönaste ungmö.

Den unga damen åtföljdes dock af en manlig tjenare, hälften sjöman, hälften betjent, men till åldern minst tre gånger så gammal som den fagra och fint klädda jungfrun.

Hon var endast föga öfver sexton år gammal, men ganska utvecklad för sin ålder — d. v. s. icke just särdeles stor till växten, men kraftigt byggd och icke spenslig.

Hennes djupsvarta hår låg i lockar kring hennes hufvud. Ur de mörka och djupa ögonen strålade både mod

och lefnadsglädje. Kindernas rodnad talade om helsa och de rosenröda läpparna likaså. Med få ord — den unga damen var en skönhet af hvad någon kallat »första rangen», och staden Viborgs unga s. k. glopar (den tidens modelejon) skockade sig snart nere vid landningsplatsen för att beskåda henne och om henne fälla sina omdömen.

När galejan hade lagt till vid stranden, steg ungmön upp och yttrade till sin halft sjömansklädde tjenare:

»Jag hör psalmsång . . . . Hvad månde det betyda, Christoffer?»

Tjenaren ställde sig att lyssna och utbrast efter en half minut:

»Jo, riktigt, det är en psalm. Jag känner grant igen melodien. Vi hafva ofta sjungit den hemma i vårt kapell.»

»Men det är väl icke någon begrafningspsalm, Christoffer?»

Jungfrun var blek om kind, när hon framställde denna ängsliga fråga.

»Begrafningspsalm! . . . Visst icke, jungfru Ebba! Det är snarare en bröllopspsalm . . . . Det är då lika visst som att en gammal skuta går lättare till bottnen än en ny. Begrafningspsalm! . . . Jag vill aldrig mera heta Christoffer, aldrig mera tjena jungfru Ebba och aldrig någonsin sätta min grofva näfve på ett tjäradt skeppståg, om det är en begrafningspsalm.»

»Är du säker på det, gode Christoffer?» yttrade damen.

»Lika säker som jag är på, att jag skall ute på hafvet kunna äfven i fjerran skilja emellan ett handelsfartyg och en örlogsman. Var nu inte ledsen eller rädd, jungfru Ebba!»

»Mitt hjerta klappar dock så oroligt . . . . Kanske . . . ack, kanske komma vi för sent! . . . . Det vore förfärligt . . .

Det skulle döda mig. . . . Kanske är han redan död och begrafven. Det är så länge sedan jag erhöll någon skrifvelse från honom.»

Sjömannen-betjenten skrattade hjertligt åt detta enligt hans förmenande obefogade utbrott af fruktan.

»En fisk kan lika litet drunkna i sjön, som den gossen kan gå under i en strid på torrt land», sade han för att trösta och lugna den upprörda damen.

»Nåväl, min vän», återtog hon mera lugnt, »vi få icke öfverlemna oss åt dessa kanske onödiga bekymmer. Låtom oss stiga i land! . . . Våra saker får du hemta sedermera, Christoffer! . . . Vi måste skynda upp i staden för att träffa honom — — — om han ännu lefver. . . . Kom, Christoffer! Du är så långsam.»

Den unga damen, som af sin lifvakt blifvit kallad jungfru Ebba, skyndade öfver den utkastade landgången och stod snart på stranden, väntande på den mera långsamme tjenaren. Viborgs »lejon» närmade sig ännu mera och tycktes känna en stark håg för att inlåta sig i samtal med den unga flickan, hvars like i skönhet och behag icke fans i den goda staden, om det icke skulle vara den vackra Ulla Grek.

Ändtligen hade Christoffer hunnit öfver landgången.

I samma ögonblick trädde några af Viborgs »sprättar» fram och frågade med all den artighet, som på den tiden var möjlig, huruvida de kunde vara till någon tjenst.

Dervid blickade Christoffer barskt och fiendtligt på dem, medan deremot jungfru Ebba, skygg som en hind, drog sig tillbaka.

Herrarne — söner af rika borgare eller väl aflönade embetsmän — läto icke afskräcka sig, utan upprepade frågan.

»Jag är en främling här i staden och önskar få veta, huruvida fänrik Wetterstjerna ännu finnes qvar här.»

»Fänrik Wetterstjerna har i dag, om ryktet talar sant, blifvit af vår nådige konung förvandlad till löjtnant Wetterstjerna. Han finnes emellertid icke i staden för ögonblicket. Man talar allmänt om, att han vid middagstiden begaf sig ut på en beskickning till ryska lägret.»

»Ensam?» sporde den sköna jungfrun mycket blygt.

»Ja, ensam! . . . Och om ryktet talar sant, skall hans ärende hafva varit förenadt med sådana faror, att ingen menniska hoppas att få se honom igen . . .»

Den unga damen sjönk sanslös i Christoffers armar.

»Tig, karl!» röt den trogne tjenaren. »Tig och håll styr på din sladdrande tunga! . . . Menar du, att en liten bräcklig qvinna är gjord af jern och stål?»

»Jag visste icke . . .», stammade modelejonet förläget.

»Tror du, att vi lurat de ryska fartyg, som bevaka inloppet till den här usla staden . . . tror du, att jag öfvervunnit alla resans faror, för att sedan låta en sådan sladderhane, som du är, döda min unga herskarinna midt framför mina egna gamla ögon? . . . Bort med dig, innan jag hinner draga min dolk, eljest skall du få lära att känna, att Christoffer, så gammal han är, ännu kan gifva en ärlig stöt åt en fiende . . . Bort ur vår åsyn, både du och de andra!»

De stackars »sprättarne», hvilka hade väntat sig ett helt annorlunda beskaffadt emottagande af en ung och vacker qvinna, som ämnade gästa deras stad, aflägsnade sig, under det att de läto höra en mängd speglosor, hvilka dock mera åsyftade den redlige tjenaren, än den sanslösa herskarinnan.

Nu kunde Christoffer egna sin omsorg åt jungfru Ebba.

Och det lyckades honom snart att väcka henne till medvetande.

Kanske var det ett särdeles kraftigt medel, som tjenaren begagnade, då han till den afsvimmade yttrade:

»Jo, det här är just vackert! ... Den här unga damen — Gud välsigne henne, ty det är en engel, en af de aldra sötaste englarna! — denna jungfru vill fara till Viborg för att uppsöka sin hjertans kär och följa honom midt genom alla krigets fasor .... Och så svimmar hon af vid åsynen af en pråligt utstyrd sladderhane, som icke är värd en örtug, bara för det att han talar om, att unga Wetterstjerna befinner sig i fara .... Jo, det är härligt! ... Jag kan undra, huru ofta hon ämnar förlora medvetandet, när vi komma in uti Rysslands ödemarker eller bort på Polens stepper. Det blir naturligtvis hundra gånger om dagen .... Och så skall, Gud bevare oss, naturligtvis gamle Christoffer vara till hands att genast taga henne på sina armar och väcka henne till lif igen .... Nej, vid alla bovenbramsegel och bolinor i verlden .... det här duger icke ... Eftersom hon är så svag, så är det bäst att vi vända om och fara hem igen till vårt trygga Fogelsång, der vi hvarken skrämmas af sprätthökar eller behöfva afsvimma vid underrättelser om unga Wetterstjerna, och detta af det enkla skälet, att der icke finnes någon sprätthök och att underrättelser om Wetterstjernas lifsfaror icke anlända, förrän de blifvit öfverståndna och allting är för honom lugnt igen .... Om jag hade trott henne vara ett sådant sjåp, skulle jag aldrig ...»

Christoffer hade just med sin dyrbara börda hunnit några steg tillbaka till skeppet, då han afbröts i sin monolog af den unga flickan, som raskt och med behag hoppade ned från hans armar och med lågande kinder utropade:

»Hvad tager du dig för, Christoffer? ... Hvarthän ärnar du dig?»

»Tillbaka till vår galeja, min kära jungfru Ebba!»

»Det *vill* jag icke, nej, icke på något vilkor!» utropade hon bestämdt.

»Godt och väl! ... Men vid mitt roder och min ökstock, som nu ligger obegagnad der hemma vid vårt kära, rara Fogelsång, försäkrar jag er, snälla jungfru Ebba, att det icke går an att fullfölja edra planer .... Det är bättre att vända om med sin galeja i god tid, än att törna på och göra haveri.»

»Och hvarför skulle vi göra haveri, om jag får fråga?»

»Jo, derför att lilla jungfru Ebba icke är någon karl.»

»Karl! ... Ingen karl! ... Du yrar, gubbe! ... Hvad menar du?»

»Jo, jag menar, att min lilla ökstock icke skulle kunna vara i stånd att rida ut en storm ute på Östersjön, medan den deremot på vår lilla insjö der hemma reder sig godt, äfven om vinden är styf och vågorna äro våldsamma.»

»Du blir allt mer och mer obegriplig, Christoffer!»

»Tvärtom! ... Jungfru Ebba är den lilla ökstocken, som går tryggt i insjön, men snart skulle kantra och gå till botten ute på det vida, öppna hafvet. Qvinna är qvinna. Hon är gjord af svagare materialier än mannen. Det värf, som jungfru Ebba föresatt sig att utföra, går hon aldrig i land med. Jag vill vara skeppsgosse och få stryk i alla mina återstående lefnadsdagar, om hon gör det.... Nej, låtom oss gå ombord igen!»

»Visst icke! ... Nu begifva vi oss uppåt staden. Du skall icke rätta dig efter den inverkan, som det första intrycket gjorde på mig, min gode vän! Jag skall snart vänja mig både vid alla möjliga intryck och vid alla de

mödor och vedervärdigheter, som kunna möta oss .... Kom nu, Christoffer!»

Den unga flickan började sin vandring uppåt staden.

Men det dröjde något, innan Christoffer blef färdig att följa efter, och då det slutligen skedde, mumlade han:

»Bogspröt och råstänger! ... Aldrig fans en så modig och rar tös!»

Han upphann henne snart och gick vid hennes sida.

Vid första gathörn mötte de en äldre gumma, som stapplade framåt gatan. Ebba tilltalade henne.

»Vet ni, hvar löjtnant Wetterstjerna har sin bostad?»

Gumman stannade och betraktade nyfiket den frågande.

»Hvar är ni ifrån?» sade hon på vanligt småstadsmanér.

»Bry er icke om mig», återtog Ebba, »eller hvarifrån jag kommer, utan svara på min fråga, om ni kan! Eljest säg ifrån, att ni ingenting vet! ... Ni får detta silfvermynt, om ni kan gifva mig godt besked .... Vill ni eller vill ni icke?»

»Om hvem var det, som hennes höga nåd behagade fråga?»

»Om löjtnant Wetterstjerna! ... Hvar har han sin bostad?»

»Jaha ... jaha», snattrade den gamla, »i går var han bara fänrik ... i dag säges han vara löjtnant ... och afundsmän har han många ... men en rask yngling är han.»

Ebba Stålhjelm — ty naturligtvis var det hon — rodnade som den täckaste ros, när hon hörde detta osminkade beröm öfver hennes hjertas vän. Men hon sade:

»Nåväl ... det der är nog sant. Men säg mig, hvar bor han?»

»Ack, vet hon icke det, hon som är så fager och fin?»

»Om jag visste det, skulle jag icke spörja eder derom.»

»Ja, jag förstår huru det är ... jag läser det i ert ansigte och på de rosenröda kinderna ... men det finnes flera än ni, som älska honom, fastän de ... nå, nå ... ungdomen ...»

Ebba Stålhjelm skiftade färg och blef blek som ett lik.

Christoffer såg det och skyndade sig att infalla:

»Stå nu icke och sladdra, gamla qvinna, och skaka icke på hela ert innehåll, liksom en upprutten skuta i hård sjögång, utan förtjena er silfverpenning genom att raskt och ärligt lemna den upplysning, som den ädla jungfrun af er begär. Eljest gå vi vidare och fråga en annan, som då får myntet.»

»Inte skall ni behöfva spörja någon annan till», inföll qvinnan med en ifver, som nogsamt å daga lade, att det utlofvade silfvermyntet var henne mycket kärt.

»Nå, ut med sanningen då! Hvar bor unge Wetterstjerna?»

»Hos Urban Grek, karduansmakaren, bor han, och alla menniskor säga, att han skall gifta sig med Ulla Grek och blifva svärson i huset. Nu vet ni det och nu får jag myntet?»

»Hundratals förbannelser öfver ditt hufvud skulle du hafva, leda hexa», utbrast Christoffer. »Kunde du icke hafva tegat med din lögnhistoria om den der Ulla!»

Qvinnan gick sin väg, mumlande någonting obegripligt.

Och der stod Christoffer rådlös midt på gatan. Men Ebba Stålhjelm hemtade sig snart efter det grymma slag, som qvinnan hade tillfogat henne.

»Vi borde vända om och segla hem igen», menade Christoffer.

»Icke förr än jag har bevis på, att jag skänkt min kärlek åt en, som är den icke värdig. Kom nu, min trogne vän!»

Men det var af ödet beslutadt, att Ebba Stålhjelm denna dag skulle råka ut för ännu ett obehagligt möte.

Vid nästa gathörn mötte hon en ung man, hvilken vid hennes åsyn plötsligt hejdade sina förut snabba steg.

Ynglingen var icke iklädd uniform, utan vanliga kläder af en nästan snusbrun färg. En vid mössa hade han dragit långt ned öfver öronen och ända ned till ögonbrynen, men huruvida han vidtagit denna åtgärd för att skydda sig mot kölden eller för att blifva mera oigenkänlig, det kan icke afgöras.

Den unge mannen lät Ebba och hennes åldrige tjenare passera förbi, utan att han tilltalade dem. Trots den djupt neddragna hufvan, igenkände dock Ebba sin afskydde tillbedjare, Arvid Bredström. Och hon ansåg det vara ett elakt förebud, att hon genast vid sin landstigning uti det främmande landet skulle sammanträffa med honom.

»Hvilken olycka!» utropade hon, när de hunnit några steg framåt på gatan. »Kände du igen honom, Christoffer?»

»Jag mände väl det göra. Bredströms son var det, icke sant?»

»Jo, och jag har att af honom frukta det värsta, sedan han nu har sett mig här i staden .... Månne han följer oss?»

Christoffer vände sig om, men såg icke någon snusbrun drägt och trodde sig derför kunna lugna Ebba med den försäkran, att karlen hade dragit vidare och icke bekymrade sig om dem.

Om den redlige tjenaren hade varit mera skarpsynt, skulle han icke hafva låtit lura sig af länsmanssonen.

Denne följde verkligen efter, ehuru på något afstånd.

Så snart Ebba passerat förbi Arvid, hade denne fattat sitt beslut att följa efter henne för att se, hvar hon bodde. Och för att kunna göra detta mera obemärkt, ilade han in i en portgång, drog af rocken och vände ut och in på den. Det var en konstig beklädnadspersedel. Yttersidan var mörkbrun, men innersidan var klart blå. Och när Arvid nu tagit på sig denna blåa färg, var det icke underligt, att gamle Christoffer icke kände igen honom.

Enligt hvad våra vänner sjelfva trodde, voro de obemärkta, när de omsider, efter åtskilliga frågor till de mötande, lyckades finna Urban Greks hus och inträdde der.

Men i en närbelägen förstugudörr stod Arvid och åsåg med häftig förbittring, hurusom Ebba Stålhjelm gick in uti just det hus, der unge Bredströms rival hade sin bostad.

Den unge mannen svor en ryslig ed, med hvilken vi icke vilja såra våra läsarinnors öron, och tillade:

»Hon går till *honom* .... Nå, gå då! ... Nu har jag jernhandsken och ingenting kan misslyckas för mig .... Jag skall åtskilja eder och taga ut min rätt.» Och så svor han igen.

Men Ebba och hennes ledsagare trädde in i huset.

De mottogos af Urban Greks hustru med stor vänlighet.

Ulla var närvarande i rummet, men satt stel och tyst och utomordentligt blek, medan Ebba framförde sitt ärende.

Fru Margareta Grek visste ingenting om Wetterstjernas vistelseort för ögonblicket, men sade sig tro, att hennes dotter Ulla möjligen kunde lemna någon upplysning.

De båda unga damernas ögon mötte nu hvarandra med föga vänliga blickar, men Ebba upprepade till Ulla den fråga, som hon nyss hade framstält till hennes moder.

Ulla rusade upp och ilade besinningslöst ut ur rummet.

Detta uppförande styrkte naturligtvis Ebba i de misstankar, som den gamla qvinnan på gatan hade hos henne uppväckt.

Icke heller trodde hon, att Ulla talade sanning, då denna unga flicka vid sitt utrusande ur salen yttrade med en stämma, hvilken var nästan halfqväfd af gråt, som ville bryta fram:

»Jag känner ingenting om den saken, inte alls!»

Ebba blickade en lång stund på den dörr, genom hvilken Ulla hade försvunnit, och det var Christoffer, som fick fortsätta samtalet med Margareta Grek. Slutligen sansade sig den unga damen och yttrade med temligen stadig röst:

»Tillåt mig emellertid att få några gånger om dagen hos eder efterhöra, huruvida Wetterstjerna återkommit från sin expedition eller icke? Det är för mig angeläget att snart träffa honom.»

»Gerna, gerna, jungfru!» sade den beskedliga qvinnan.

Ebba och hennes ledsagare aflägsnade sig för att uppsöka och taga i besittning ett qvarter i den främmande staden.

Men Ulla låg på sin bädd och grät bittra tårar, ända till dess hon insomnade med det feberheta hufvudet lutadt mot en af tårar genomdränkt kudde.

TJUGONDE KAPITLET.

Ebba gör en vigtig upptäckt.

Efter att hafva tillbragt några timmar i en orolig sömn, hvilken mera försvagade än stärkte hennes kropp, lemnade Ulla Grek sitt läger och började öfverlägga med sig sjelf.

Ulla var en ädel flicka, hvilken icke ville någonting orätt, äfven om vandringen på den rätta vägen medförde mera törnen än rosor.

Hon frågade sig sjelf, med hvilken rätt hon hatade Ebba.

Och hennes samvete svarade: »du hatar och afundas henne endast af den orsaken, att Nils älskar henne och gifvit henne sin tro.»

När detta blifvit för henne klart, insåg hon snart, att hon saknade all rättighet till att af denna anledning vara missnöjd. Det var visserligen en stor olycka, att Nils Wetterstjerna hade lärt känna och älska Ebba Stålhjelm, innan han såg Ulla. Men Ebba rådde icke för, att så hade skett. Och om Ulla sökte i tankarna sätta sig i Ebbas ställe, måste hon erkänna, att hon sjelf skulle hafva funnit sig kränkt uti sin rätt, om Ebba hade uppfört sig mot henne och tänkt så onda tankar om henne, som hon nyss hade gjort mot och om Ebba. Nu nästan blygdes Ulla Grek för sitt uppförande.

Och ur hela denna öfverläggning framgick ett klart och fast beslut att aldrig mera tänka på Nils Wetterstjerna annorlunda än såsom på en kär broder, och att

älska Ebba Stålhjelm såsom man älskar den käraste bland systrar.

Tillika ville hon uppsöka Ebba i staden och bikta sitt hjertas bekymmer för henne, bedja henne om förlåtelse och blifva hennes vän.

När Ulla Grek hade hunnit till denna punkt och fattat detta hjeltemodiga beslut, aftorkade hon tårarna och utplånade deras spår i det sköna anletet samt gick in till sin moder och deltog med flit och lugn i dagens göromål.

Af sin mor fick hon på försigtigt framställda frågor veta, att Ebba Stålhjelm, som tagit qvarter någonstädes i staden, ämnade låta hos karduansmakaren efterhöra om någon underrättelse från eller om Nils hade anländt. Och Ulla, hvilken trots alla styng i hjertat stod fast vid sitt beslut att blifva Ebbas vän och möjligen äfven stöd, föresatte sig att, så snart den svenska ungmöns tjenare infann sig, söka af honom utforska, hvar Ebba bodde derute i staden.

Med en hjeltes mod och kraft dref den unga flickan sina afundsjuka tankar tillbaka ned i det innersta af sin själ.

Den som icke sjelf genomkämpat dylika strider, förmår icke fullt fatta, huru påkostande och grymma de egentligen äro. Tusende gånger kände hon inom sig en brinnande åtrå efter att med anlitande af sin skönhet och sina behag eröfra Wetterstjernas hjerta och beröfva Ebba hans kärlek. Men lika många gånger segrade hon öfver de onda tankarna.

Emellertid förgingo ett par dagar, innan Christoffer kom.

Under tiden hade Ulla blifvit så blek, att hon knappast var igenkänlig. Och modern såg med bekymmer denna allt för synbara förändring, hvars orsaker icke ens modershjertat anade. Troligt är, att Ulla skulle mycket

lättare hafva kommit till frid, om hon uppenbarat allt för sin moder, ty som ordspråket säger, »delad smärta är blott half smärta».

Slutligen uppenbarade sig den efterlängtade Christoffer. Han var verkligen efterlängtad af Ulla, ty hon trodde, att hon skulle mycket lättare bära sin sorg, om hon hade slutit ett trofast vänskapsförbund med den qvinna, som Nils älskade.

Med klappande hjerta ilade Ulla att mottaga tjenaren.

»Min herskarinna», sade han, »skickar mig för att efterhöra, huruvida löjtnant Wetterstjerna återkommit. I staden gå underliga rykten.»

»Nej, han har icke ännu återvändt. . . . Hvilka rykten menen I?»

Trots sina fasta beslut kunde icke Ulla förhindra, att en dödlig blekhet spred sig öfver hennes anlete, då hon hörde denna antydning om en olycka eller en fara för den hon älskade.

»Åhjo», återtog Christoffer lugnt, »folket pratar både si och så. Ingen vet, huru det i verkligheten förhåller sig.»

»Hvad pratar man då? . . . Låt mig utan omsvep höra det!»

»Alla säga, att hans majestät för några dagar sedan skickade Wetterstjerna till ryska lägret, och att löjtnanten begaf sig dit, förklädd till bonde, körande en gammal vagn.»

»Det är sant», hviskade stackars Ulla nästan andlöst.

»Så tror jag ock, fastän jag i min enfald tycker, att kungen kunde låta sitt tappra folk sköta mera nyttiga saker, än att en och en begifva sig in bland mordiska ryssar.»

»Jag anskaffade åt honom den drägt, som han till sin förklädnad behöfde», sade Ulla, »och vet således, att ryktet talar sanning.»

»Du!» utropade Margareta Grek med förvåning.

Ulla rodnade, men svarade icke, och modern betraktade henne med en blick, hvars skärpa gjorde Ulla högst förlägen.

»Nå, hvad har ryktet vidare att förmäla?» sporde stackars Ulla, för att snarast möjligt slippa bort från detta obehagliga ämne.

»Somliga prata på ett sätt och andra på ett annat.» Christoffer strök med vigtig min sin haka, när han sagt detta.

»Detta lemnar oss föga upplysning. Hvad har man att säga?»

»Några påstå att ryssarne fört Wetterstjerna utanför sitt läger och skjutit honom. Andra förmena, att löjtnanten blifvit såsom fånge bortförd af ryssarne, när de här om dagen lemnade sitt läger och tågade bort med vapen, tross och allt.»

»Nå, hvad är eder mening om saken?» sporde Ulla.

»Jag vet icke hvad jag skall tro, ädla jungfru», svarade tjenaren.

Ulla betänkte sig några ögonblick, under hvilka de båda öfriga iakttogo tystnad, modern derför att hon icke var riktigt nöjd med sin dotter, fastän hon icke kunde förebrå denna något uppenbart fel, och gamle Christoffer, emedan han af Ullas mun väntade sig en lösning af den gåta, som förbryllade honom.

»Det är af nöden att jag träffar jungfru Ebba», sade ungmön slutligen. »Viljen I ledsaga mig till henne?»

Christoffer saknade anledning att motsätta sig denna anordning, och modern kunde icke heller finna någonting ondt deri, att hennes dotter sammanträffade med Ebba Stålhjelm.

Långt borta i stadens andra ända hade Ebba erhållit en tarflig, men snygg tillflyktsort hos en välbergad borgare vid namn Lennart Stiefelklack, stadens på den tiden skickligaste skoarbetare, till börden tysk och undervisad i sin konst någonstädes i Tyskland,

Mötet mellan Ulla och Ebba är det icke möjligt att på ett sätt, som fullt motsvarar verkligheten, beskrifva.

Till en början rådde mellan de unga flickorna en viss köld och tillbakadragenhet, men dertill var Ebba ensam skulden, enär Ulla mötte sin rival med hjertlig öppenhet.

Det dröjde länge, innan samtalet kom att bestå af annat än korta frågor och kalla svar. Christoffer mumlade någonting, som ingen af ungmörna förstod, och gick ut till sina sysslor, tydligen missbelåten med ställningen.

Men slutligen blef isen bruten.

Ulla förmådde icke längre beherska sina känslor.

Hon kastade sig i Ebbas famn och lade sina armar kring dennas hals samt framhviskade en uppriktig bekännelse om sin kärlek till Wetterstjerna.

»Och naturligtvis älskar han också er?» yttrade Ebba kallt.

Nog hade Ulla trott, att han gjorde det, men hon sade:

»Nej, han har aldrig, aldrig yttrat ett ord derom till mig.»

Ebbas drag ljusnade. Och Ulla fortsatte att för sin nyfunna väninna omtala sitt arma hjertas lidanden och qval.

När hon omsider tystnade och blickade med en viss ångest in i Ebbas ögon, yttrade denna sakta och mildt:

»Stackars, stackars Ulla!»

Och Ebba Stålhjelm tryckte sin rival till sitt hjerta.

Nu var, som sagdt, isen bruten, och de båda unga flickorna blefvo snart goda vänner. Och om, såsom tro-

ligt är, ännu någon ömsesidig motvilja fans qvar, så förvisade de den såsom ovärdig ned i de djupaste vrårna i själen.

Och de började öfverlägga om hvad som borde göras.

Christoffer tillkallades, och hans råd var följande:

»Låtom oss rida ut till ryska lägret, som nu står öfvergifvet och der således inga faror kunna möta oss!»

»Och hvad skola vi företaga oss i det tomma lägret?»

»Jo, vi skola hålla gluggarna öppna, så att vi . . .»

»Gluggarna!» utropade Ebba förvånad. »Hvad är det?»

»Det vill säga våra ögon, jungfru Ebba», genmälde Christoffer, icke utan misslynthet. »Vi skola speja åt alla håll, liksom jag i alla mina dagar har spejat efter gäddor och abborrar, när jag varit ute på vår härliga insjö der hemma. Och det skulle vara besynnerligt, om vi icke skulle kunna påträffa något spår efter löjtnant Wetterstjerna, vare sig han är lefvande eller död. . . . Får jag gå å stad och anskaffa hästar?»

Efter en kort öfverläggning beslöts att följa detta råd.

De unga flickorna och deras gamle vän befunno sig en timme senare utanför ingången till ryska lägerplatsen.

Ingen menniska syntes hvarken nära eller i fjerran. Lägret var öfvergifvet, men de här och der kringkastade vapnen och redskaperna af flera slag vittnade om, att aftåget från platsen hade skett med stor hast och att ryssarne icke hade haft tid att hopsamla sina tillhörigheter.

Platsen, der våra tre ryttare stannade, var densamma, på hvilken Nils Wetterstjerna få dagar förut hade stannat med sin spatthalta häst och sin skröplipa vagn. Der syntes intet spår af någonting annat än hästhofvar och menniskofötter.

»Vi måste aldra först rida rundt omkring hela lägret.»

»Hvarför detta, Christoffer?»

»Jo, derför att ett rykte ju har omförmält, att löjtnanten blifvit förd utanför lägret och skjuten. Om detta rykte talat sanning, måste vi någonstädes i omedelbar närhet af lägret påträffa hans lik, ty man kan aldrig antaga, att de ryska hundarna hafva gjort sig besväret att begrafva honom.»

Undersökningen verkställdes alldeles i enlighet med Christoffers åsigt. Alla tre gjorde en tur omkring lägret och när de slutligen återkommo till utgångspunkten, hade de icke förmått upptäcka någonting, som bevisade, att Nils Wetterstjerna blifvit af ryssarne aflifvad på det sätt, som ryktet hade omförmält. Och gamle Christoffer gjorde den riktiga anmärkningen:

»Han är således icke skjuten. Detta ökar vårt hopp om att slutligen påträffa honom lefvande. Varen vid godt mod, ädla jungfrur!»

Och nu trängde de in i lägrets innandöme. Öfverallt rådde den djupaste tystnad och den enda lefvande varelse, som syntes, var en svensk buss, hvilken längst borta i lägret strök omkring, troligen i ändamål att söka efter qvarlemnade föremål af något värde. Men våra tre vänner behöfde icke frukta att blifva störda af honom, enär han smög sig undan, så snart han såg dem, och gömde sig någonstädes bakom en snödrifva.

Kors och tvärs genomströfvade våra vänner det öfvergifna lägret, men ingenstädes kunde de upptäcka något spår af den person, som de sökte. Och märkvärdigt var det, att ju längre de sökte förgäfves, desto mera stadgades deras öfvertygelse, att Nils Wetterstjerna ännu var bland de lefvandes antal.

Och det var helt naturligt, att de skulle draga denna slutsats.

Ty om ryssarne hade dödat honom, skulle hans vänner nu ovilkorligen hafva funnit hans lik, och när de icke funno det, ehuru de genomströfvat och undersökt hvarje vrå af lägerplatsen, syntes det dem icke endast såsom en sannolikhet, utan rent af såsom en visshet, att ryssarne hade bortfört Nils Wetterstjerna såsom fånge. Redan detta var nu visserligen en sorglig tanke, men den var i alla händelser icke så bedröflig, som om man kunnat konstatera den unge hjeltens död.

Slutligen återstod endast att undersöka sjelfva högqvarteret.

Så snart våra vänner hade hejdat sina hästar utanför Scheremetjews öfvergifna bostad, hörde de ljudet af menniskoröster.

Till en början blefvo ungmörna alldeles förskräckta.

Och det var icke underligt, ty deras första tanke var, att några ryssar hade qvarstannat på platsen, fastän hufvudhären tågat bort. Naturligtvis skulle ett möte med några råa ryssar, äfven om det varit officerare, hafva medfört högst olyckliga följder för två nästan värnlösa kvinnor, ty Christoffer var gammal och föga vand vid att använda andra vapen, än de som begagnas i fiskarbefolkningens strid mot vattnets inbyggare. Visserligen bar Christoffer en sabel och hade ett par pistoler instuckna i bältet, men han skulle dock, äfven om han varit fast besluten att offra sitt lif för herskarinnan, hafva varit ett klent beskydd mot ett halft tjog af tsarens vilda och grymma slafvar.

Ungmörna voro redo att ånyo bestiga sina gångare.

De ansågo klokast att fly, innan de förmente ryssarne upptäckt dem.

Men då utropade Christoffer, som stigit fram under fönstret:

»Det är svenskar! . . . Jag känner igen dem på tungomålet.»

»Är det svenskar?» ropade de båda flickorna på en och samma gång.

»Jag skulle», inföll den gamle trotjenaren, »snarare kunna taga fel mellan en fiskmåse och en örn, än mellan en ryss och en svensk. . . . Här är ingen fara. Låtom oss binda hästarna!»

När våra tre vänner inträdde i salen — samma sal, hvarest vi förut hafva sett Nils Wetterstjerna stå bunden inför de ryska officerarna — sågo de en kostlig syn.

Omkring det långa bordet med den röda klädesduken sutto nu i de beqväma länstolar, hvari Scheremetjew fordom hade hvilat sin tunga lekamen, sex unga bussar i blågula uniformer. Och framför dem på bordet stodo vinflaskor och glas i långa, oregelbundna rader.

Vi anmoda våra läsare att taga de skägglösa, men dock manliga ansigtena i betraktande. Det skall då icke blifva svårt att igenkänna våra fem galenpannor — de samme, som uppåto den sachsiske bondens lilla gris. Jemte dem satt fänrik Uhrwäder. Dessa sex unga hjeltar, allesammans glada och sorglösa män, hade slutit ett innerligt vänskapsförbund, i hvilket de ock upptagit Nils Wetterstjerna, fastän den sistnämndes skaplynne var ett helt annat — åtminstone delvis.

Nils Wetterstjerna hade redan i sin barndom blifvit en lärjunge i lidandets och försakelsens skola. Hans fattiga moders lilla tjäll — hvilket naturligtvis syntes både henne och hennes son så mycket mindre, lägre och armare, som de visste sig ega rätt att bo och herska uti

Fågelsångs höga gemak och stora salar — detta lilla tjäll, som uti föga eller intet skiljde sig från den fattigaste dagakarls koja, kunde naturligtvis icke i längden annat än inverka nedtryckande på en så stolt själ som Nils Wetterstjernas. Och en följd häraf blef, att ynglingens hela väsende antog en allvarlig karakter. Visserligen kunde han någon gång småle åt ett gladt skämt, men leendet var efemeriskt på hans läppar. Han lefde helst sitt själslif ensamt för sig sjelf och han skärskådade tilldragelserna i lifvet från helt andra synpunkter än hans jemnåriga kamrater.

Det oaktadt hade han blifvit med entusiasm mottagen i de fem eller sex unga galenpannornas krets, ty hans underbart oförskräckta mod och hans i grunden högst älskvärda egenskaper för öfrigt hade icke undfallit så skarpsynta unga män som de sex hjeltarna.

Nu sutto emellertid de sex omkring den röda duken.

Att de hade låtit sig väl smaka det vin, som de upphemtat ur herr Scheremetjews källare, lät sig icke betvifla.

Deras anleten och deras högljudda röster buro vittnesbörd derom.

Just då Ebba Stålhjelm och hennes sällskap öppnade dörren till salen, hörde de auditören Paulin ropa:

»Detta är en glad dag, men ännu gladare kunde den hafva varit, om Wetterstjerna icke hållit sig undan.»

»Wetterstjerna, ja!» inföll fänrik Rahm. »Hvar månde han finnas? Jag sökte honom i hans qvarter hos Urban Grek, innan vi begåfvo oss hit för att smaka på Scheremetjews goda vin, men han hade, uppgafs det, icke varit hemma på två dagar.»

»Måtte ingen olycka hafva drabbat honom!» utropade nu fänrik Flygare. »Om ryssarne hafva tillfogat honom

någon skada, så skall jag med mitt goda svärd hämnas genom ett blodbad på .... Men hvad är detta? Damer här!»

Nu först blefvo galenpannorna varse, att salen rymde ännu flera objudna gäster. Alla sex rusade upp.

Med ädel värdighet trädde Ebba fram och sade:

»Mina herrar! ... Förlåten oss, om vi störa eder!»

»Störa!» ropade Flygare entusiastiskt. »Åsynen af ett par så underbart sköna ungmör kan aldrig störa.»

»I taladen nyss om Nils Wetterstjerna?» fortfor Ebba.

»Ja, och vi beklagade, att vi icke veta, hvar han är.»

»Äfven vi äro på färd att söka efter honom.»

»Ni är på färd? ... Men, min gud, hvem ären I då?»

»Mitt namn är Ebba Stålhjelm och jag ... jag ...»

Det skulle varit för flickan omöjligt att säga fulla sanningen.

»Godt! ... Jag förstår. .... Ack, I söken honom och hafven icke funnit honom? ... Jag kunde alltid tro, att Nils hade någon käresta någonstädes, men aldrig hade jag kunnat föreställa mig, att det lyckats honom att fånga en så vacker fogel.»

Ebba blef pionröd och ämnade fly ur salen.

Men auditören Paulin inföll:

»Blygs, Flygare, att så tilltala denna ädla ungmö!»

Flygare, som icke var fullt nykter, steg tillbaka, brummande:

»Ingen skada skedd, förmodar jag! Hon tåler väl vid att se på.»

Paulin deremot hade icke tittat fullt så djupt ned i bottnen på Scheremetjews qvarlemnade silfverbägare.

Han öfvertog nu ledningen af samtalet och det blef snart klarhet i de båda partiernas ömsesidiga ställning.

De sex unge männen inbjödo ungmörna att taga plats i de beqväma stolarna, medan de sjelfve drogo sig tillbaka i en vrå för att öfverlägga om förhållandena och om de åtgärder, som med anledning deraf borde vidtagas.

Ebba Stålhjelm och Ulla Grek satte sig ned invid bordet.

Men gamle Christoffer stod styf, rak och bister vid dörrposten.

De unge männen öfverlade ifrigt med hvarandra i salens andra ända.

Under detta stillestånd roade Ebba sig med att upplyfta den röda duken, som betäckte bordet. Hennes afsigt var troligen icke någon annan än den att få se, af hvilket slags materiel bordet blifvit förfärdigadt. Men hon gjorde derjemte en vigtig upptäckt.

Bordskifvan var af sten — ett slags kalksten, som är af så lös beskaffenhet, att den kan täljas med en hvass och väl stålad knif. Genom dagligt bruk under troligen årtionden hade denna skifva, som hvilade på fyra fötter af ek, blifvit på sin öfra yta liksom polerad. Men i den blanka ytan såg Ebba tydligt inristade följande bokstäfver, grofva och stora:

BORTFÖRES SOM FÅNGE. N. W.

Ett högt utrop tillkännagaf hennes vigtiga upptäckt.

Alla skyndade fram, t. o. m. de sex vildhjernorna kommo.

Och alla läste inskriften, hvilken till en början föreföll dem underbar.

Men ju oftare de läste den och ju mera de tänkte på den, desto fastare blef allas gemensamma öfvertygelse, att den blifvit ditristad af Nils Wetterstjerna, som derigenom velat lemna ett spår efter sig, i den händelse hans

kamrater — de sex galenpannorna — skulle vilja söka efter honom och rädda honom.

Och när denna åsigt blifvit så allmän, att ingen tviflade på dess sanning, reste sig Ebba upp och höll ett litet nätt tal till hela församlingen — ett tal, hvilket hon slutade så:

»Ja, mina herrar, pligten manar oss. Den manar mig såsom Wetterstjernas trolofvade, och min väninna Ulla såsom också *hans* väninna. Den manar jemväl eder, ädle unge herrar, att göra allt för att rädda Nils Wetterstjerna. Viljen I med oss öfverenskomma att utan svek följa den fångne ungersvennens spår, till dess vi finna honom och kunna befria honom? Gud skall välsigna eder för denna ädla och oegennyttiga gerning.»

»Ack ja», suckade den stackars likbleka Ulla, »rädden honom!»

»Nå väl, ädla ungmör, vi skola förena oss med eder!»

Det var fänrik Flygare, som ropade detta. Han hade nu blifvit i någon mån mera redig. Alla kamraterna instämde.

Det var således öfverenskommet. Det gälde nu blott att utföra beslutet.

»Vi måste», sade Flygare, »naturligtvis aldra först skaffa oss permission. Alltså måste vi återvända till staden Viborg. Men i afton, mina damer, då månen stiger upp vid den vestra horisonten och med sitt bleka och milda sken belyser de ofantliga slätternas hvita snö — då vilja vi möta eder vid stadsporten, då vilja vi börja vår färd. Och både jag och mina fem kamrater här svärja heligt och dyrt, att ingen skada skall ske eder, om I följen oss, samt att vi heldre skola låta vårt lif på denna färd, än lemna Nils qvar i ryssarnes händer.»

Flygare talade, såsom vi förut veta, alltid eller nästan alltid i den mera högtrafvande stilen, men han menade lika ärligt för det.

Hans kamrater jublade sitt bifall till hans ord.

Snart befunno sig alla på väg tillbaka till Viborg.

För att vara mera lediga i sina rörelser och väcka mindre uppseende under färden, anskaffade Ebba och Ulla hvardera sin karldrägt. Att den klädde dem väl och satt förtjusande, derom vittnade det enstämmiga bifallsrop, som helsade dem, då de på aftonen, vid tiden för månens uppgång, sammanträffade med våra fem unge hjeltar vid stadsporten.

Under tiden hade de unge männen icke försummat tiden.

Den hade blifvit väl använd, ty de hade icke allenast skaffat sig permission, utan äfven lyckats erhålla en fullständig utrustning för den troligen långa och af faror uppfylda färden.

Icke ens nödigt munförråd hade de förgätit att anskaffa.

Man öfverenskom nu invid stadsporten om en lösen, hvilken man hade att begagna för att igenkänna hvarandra, i den händelse man under färden skulle åtskiljas och sedan mötas igen.

På Ebba Stålhjelms förslag antogos till lösen Nils Wetterstjernas i stenbordet inristade ord:

»*Bortföres som fånge.*»

Och sedan red hela kavalkaden ut på snöslätten.

Den tog samma väg som ryssarne, när dessa drogo bort från det läger, de hade slagit utanför staden Viborgs murar.

Och den klara månen belyste deras vådliga väg.

TJUGOFÖRSTA KAPITLET.

Mötet på Güntersdorf.

Vi återfinna en månad senare konung Carl den XII i det gamla slottet Alt-Ranstadt. Han satt i sitt arbetsrum, ensam och grubblande. Det höga gemaket var vida ståtligare utrustadt, än som egentligen var i kung Carls smak, men denna gång var Hultman, kammartjenaren, oskyldig dertill. All den ståt, som här i gestalterna af förgylda möbler, öfverdrag af siden, dyrbara väggtapeter o. s. v. omgaf majestätet, hade blifvit qvarlemnad af slottets bortrymde egare. Kung Carl måste således finna sig deri.

Det som framkallade så många och djupa veck på den höga hjeltepannan, var tydligen en skrifvelse, som låg utbredd på bordet framför konungens ögon. Konungen genomläste skrifvelsen med uppmärksamhet flera gånger och grubblade sedan öfver dess innehåll en stund, medan han lutade hakan till handen och blickade ut genom det matta fönsterglaset.

Slutligen kastade majestätet handlingen till sides på bordet och satte sig ånyo att grubbla. Man kan vara öfvertygad om, att få konungar hafva haft så stora och djupa bekymmer som denne hjeltefurste, hvilken det åläg icke allenast att sörja för de till krigens utförande nödvändiga mått och steg, som borde vidtagas, utan derjemte måste på samma gång sköta hela regeringen i det aflägsna hemlandet, lugna upprörda sinnen der hemma och tukta despotiska embetsmän.

Men när kung Carl hade suttit en stund i denna dystra tankfullhet, kom hans trogne Hultman in i salen.

Han bullrade som vanligt värre än ett helt kompani.

Konungens tankar fingo nu, synes det, en annan riktning.

Han vände sig till Hultman och utbrast med häftighet:

»Du skrifver ju en dagbok, du?»

Hultman skulle hafva sjunkit ned i jorden, om någon öppning funnits.

»Ja», stammade han, »ja, majestät, men det sker endast för att inför efterverlden förherliga er ära.»

»Aldrig trodde jag, att du skulle blifva en bläcksuddare.»

Den förfärade kammartjenaren kunde ingenting svara.

Han »hackade tänder» liksom om han begått ett urbota brott.

Kungen ropade emellertid:

»Bagatell! ... Tag icke så illa vid dig, man! ... Stå som en karl!»

Hultman försökte att räta upp sig och antaga en stram hållning.

»Jag endast bjuder och befaller dig, att du i din dagbok icke alls omtalar min färd till Viborg. ... Jag önskar, att den måtte blifva obekant för Europa i evärdlig tid. ... Nu har du hört min befallning, man! ... Gå nu till dina göromål!»

Men kungen fick icke länge vara ostörd i sitt gemak.

Utanför slottet ljödo några trumpetstötar, hvilkas återskall trängde ända in uti konungens gemak, ehuru hans rum befunno sig på den sida, som var vänd inåt mot borggården.

Hultman, alltid lika påpasslig och ödmjuk, rusade in.

»Majestät! ... Majestät!» utropade han med ifver, »kungen kommer!»

»Kungen!» sade Carl XII. »Hvilken kung? . . . Stanislaus af Polen, naturligtvis! . . . Godt! . . . Han är hjertligt välkommen!»

»Nej, inte den! . . . Inte den, majestät! . . . Det är den der andre.»

Hultman skulle icke hafva vågat nämna Augusts namn.

»Den andre!» utropade majestätet. . . . »Du talar väl icke om f. d. kungen af Polen, herr August? . . . Ur skägget med sanningen, karl!»

»Jo, majestät! . . . Jo, det är just den der fula figuren.»

»August här!» mumlade Carl tankfullt. »Hvad kan han vilja? . . . Nå, vi måste i alla händelser mottaga honom. . . . Låt öppna slottsportarna och ledsaga honom in till oss med alla öfliga hedersbetygelser. . . . Jag tänker dock, att han skall föga rosa denna marknad, innan han reser härifrån.»

Och när kungen sade detta, slog han sin hand tungt på det nyss bortkastade papperet.

Kammartjenaren skyndade ut för att verkställa befallningen.

Hans majestät uppsökte nu med nästan feberaktig ifver den handling, som nyss hade framkallat hans grubblande. Och när han funnit den, vek han den tillsammans och stack den i den ficka, han innantill vid bröstet hade i sin enkla vapenrock.

Derefter begaf han sig till slottets ståtliga riddaresal.

Just der ville han mottaga den falske konung August.

På vägen dit flög Hultman förbi honom, men han hejdades af konungens hand.

»Och så», dundrade kungen, »tillreder du en lukullisk festmåltid åt den der karlen . . . f. d. kung August menar jag.»

»Efter befallning, ers aldra nådigaste och högsta majestät!»

»Ingenting får fattas, hör du!... Allt skall vara lysande och präktigt.»

»Majestätet har att befalla och jag att underdånigast lyda.»

Och kungen gick vidare åt sitt håll, Hultman åt sitt.

Men i riddaresalen utfördes snart derefter en scen, hvilken icke saknar sitt intresse äfven för vår tids menniskor.

Carl XII satt på högsätet, omgifven af dels hela massan af generaler och öfverstar, hvilka tillskyndat af egen drift, dels hela sitt kansli. Först när alla voro samlade, öppnades dörrarna och den afsatte polske kungen blef insläppt.

Det förnedrade polska majestätet åtföljdes dock af en lysande samling af guldsmidda herrar och hejdukar i uniform.

Grefve Karl Piper, århundradets kanske förnämste och säkert dess mest arbetsamme statsman, stod närmast kung Carl, stödjande sin hand mot ryggstödet af högsätet. Hans mörka blick mätte med omisskänligt förakt den afsatte polske kungen, hvilken nalkades högsätet och konungen under åtbörder, som skulle uttrycka på samma gång känslan af egen värdighet och medgifvandet af den svenske konungens öfverlägsenhet.

Det var någonting midt emellan kryperi och högfärd.

Och kung Carl blickade nästan med förakt ned på sin förödmjukade motståndare. Han reste sig icke från sin plats.

Utan tvifvel hade kung August väntat sig ett annat mottagande.

Han hejdade sin gång, när han hunnit till golfvets midt.

Men inseende, att han icke rätt gerna kunde vända om, fortsatte han återigen och närmade sig högsätet i riddaresalen.

Rundt omkring salens väggar hängde porträtter af slottets forne egare, somliga varande verkliga konstverk af dessa tiders berömda mästare. Men kung August egnade dem endast föga uppmärksamhet. Han hade tillförne så ofta besökt detta slott och gästat hos egaren af denna sal, att alla bilderna voro honom synnerligen väl bekanta.

Mera uppmärksamhet egnade han åt en samling af gamla spjut, förrostade svärd och genomstungna sköldar, hvilken — ett minne från fädrens tider — hade blifvit af slottets egare uppsatt på väggen i salens andra ända, just midt öfver konung Carl den XII:s hufvud.

Det är dock troligt, att detta hans intresse var mera låtsadt, än verkligt. Han förmådde icke uthärda vår svenske hjeltekonungs blick och måste derför låta sina falska ögon uppsöka ett annat föremål för ögats verksamhet.

»Den der är en stolt man», hviskade Piper i kungens öra.

»Bagatell!» svarade Carl halfhögt. »Han skall nog blifva mjuk.»

»Borde icke ers majestät mottaga honom stående?»

»Visst icke! ... Karlen borde egentligen knäböja inför mig.»

»Men om jag vågar råda ers majestät...», invände Piper.

»Nå... råd mig då, min vän! ... Låt höra din stora visdom!»

»Jo, jag anser det vara bäst, att ers majestät mottager honom med vänlighet. Kanske kunna vi förmå honom att nöja sig med *status quo*. Hvarom icke, ega vi ju tillfälle att sedermera krossa honom.»

»Du har kanske rätt, Piper!» genmälde kungen tankfullt.

Och liksom om han vid närmare eftersinnande funnit sin kloke rådgifvares ord vara förståndiga och sanna, reste majestätet sig upp, just då f. d. polske kungen befann sig

vid nedersta trappsteget till högsätet i den ståtliga riddaresalen.

Carl den tolfte räckte sin fiende handen och önskade honom välkommen.

Grefve Carl Pipers mörka drag öfverforos af ett hastigt småleende.

Det fröjdade honom, att hans råd hade haft inflytande på kungen.

Konung August II af Polen, kurfurste af Sachsen, var en till sitt yttre mycket ståtlig och präktig herre. Hans gestalt var imponerande, hans axlar breda och vittnande om en ofantlig kroppsstyrka. Det berättas med anspråk på trovärdighet, att han kunde med blotta händerna hopböja eller utdraga en hästsko af jern. Och när man nu i Güntersdorfs (så hette egentligen slottet) riddaresal såg hans muskulösa lemmar och hans stora händer, kunde man icke betvifla sanningen af denna berättelse.

Han hade tillika ett ganska intagande anlete och förstod att föra sig som en fint bildad man, hvilket var en frukt af dels den vårdade undervisning och uppfostran, han åtnjutit, och dels de många och vidsträckta resor, som han hade företagit.

Kurfursten besvarade i höfviska ordalag konungens helsning.

Piper hviskade derunder några ord i kung Carls öra.

Hvad det egentligen var, som han tillhviskade konungen, vet ingen, men det är troligt, att det endast var en uppmaning till majestätet att framför allt vara vänlig mot gästen.

Om så var, gjorde rådet intryck på Carl, ty han sade:

»Det fröjdar mig att se eder hos mig, min högt ärade frände.* Edra dåliga rådgifvare hafva vållat en längre tids

* August var Carl XII:s syskonbarn på mödernet.

oenighet mellan oss. I kännen sjelf anledningarna dertill. Men den nyss afslutade freden mellan oss har återstält det goda förhållande, som bör vara rådande mellan fränder och furstar af samma trosbekännelse. Derför helsar jag eder hjertligt välkommen.»

»Det är just med anledning af freden, som jag i dag besöker eder. Dock icke allenast så, att jag skulle vilja med eder samtala om några önskvärda modifikationer i fredsslutet, utan äfven derför, att mitt hjerta känner ett starkt behof af att få för eders majestät, min höge frände, uttrycka min vänskap och försäkra eder om, att denna vänskap skall sluta först med döden.»

Konungen, som kände kurfurstens falska karakter, var nära att bryta ut i vreda ord. Han reste sig häftigt några tum från stolen och sammanrynkade sina ögonbryn, hvilket hos vår hjeltekonung alltid var ett osvikligt tecken till vrede.

Om icke grefve Piper hade stått så nära, skulle detta möte sannolikt förr eller senare hafva utmynnat i öppen fiendskap.

De sachsiske herrarne, som åtföljde kurfursten, sågo tydligt, hvad som försiggick i kung Carls inre, och de bäfvade för sin herres säkerhet, till och med för hans lif, ty det var lika allmänt kändt, att August var en trolös, lättsinnig, osedlig, fåfäng och i grunden föraktlig karl, som att konung Carl hatade dessa egenskaper, hvarhelst och hos hvem han än träffade dem.

Men Piper fans, såsom en i sista stund räddande engel, i närheten.

Han gaf sin herskare ett för de öfriga närvarande omärkligt tecken, bestående uti en sakta tryckning af två eller tre fingrar mot konungens rygg. Majestätet förstod tecknet och så stort var ännu hans välde öfver sig sjelf,

att han genast lugnade sig. Rynkorna på pannan utjemnades och han sade:

»Det gläder mig att höra ers kurfurstliga nåde uttala så vänliga och goda tänkesätt. . . . Tag plats här vid min sida såsom en ärlig och redbar frände, medan vi språka med hvarandra.»

F. d. konungen af Polen tog plats och de furstliga herrarne började samtala om hvarjehanda alldagliga saker, medan deras följen spredo sig i salen, der de bildade åtskilliga grupper.

Endast grefve Piper blef stående troget på sin post bakom konungen.

Det var för den »mörke grefven», såsom han stundom benämndes af sina vänner, redan från början tydligt, att de båda furstarne bemödade sig om att hålla samtalet inne på likgiltiga områden, hvarest ingen anledning till split kunde uppstå. Men trots detta bemödande dröjde det icke länge, innan fredsslutet och dermed sammanhängande frågor ånyo kommo på tal.

»Jag hoppas», yttrade derunder kurfursten, »att ers majestät icke har behållit i sin själ någon vrede med anledning af olyckan vid Kalisch. Jag bedyrar vid Gud och hans heliga evangelium, att denna strid skedde mot min vilja. Jag underrättade Marderfelt, ers majestäts general, om fredens afslutande, men han anföll oss. Jag och Menschikow voro nödsakade att försvara oss.»

»Jag är öfvertygad om, att ers kurfurstliga nåde är utan skuld till denna affär. Mitt bref till Marderfelt om freden och med befallningen att inställa alla fiendtligheter mot ers durchlaucht, skulle befordras af edert eget fredsombud Pfingsten. Hela skulden hvilar på honom, enär han icke i god tid öfverlemnade min skrifvelse till general

Marderfelt. Gud gifve, att jag så visst kunde förlita mig på eder i alla andra ting, min högt ärade frände!»

Konungens skarpa och majestätiska blick hvilade tungt på kurfursten.

Denne falske furste förmådde icke uthärda den ljungande blicken.

»Huru? ... Hvad menar ers majestät?» stammade han med förlägenhet.

»Jag vill säga eder uppriktigt, min frände, hvad jag menar. Är det edert allvarliga uppsåt att hädanefter bättra eder och fly den opålitlighet, för hvilken man helt öppet beskyllar eder? Är det eder allvarliga föresats att troget och ärligt hålla den ingångna freden?»

Kurfursten blef både röd och blek flera gånger och hans aldrig riktigt stadiga blick irrade utan mål hit och dit i den stora salen.

Konungen sökte med sitt öga Pipers blick. Grefven nickade bifall till konungens tysta tanke, hvilken han tycktes med lätthet uppfatta.

August satt som på nålar och vred sig oroligt af och an.

Slutligen bemannade han sig dock nog mycket att kunna svara. Endast en lätt dallring af rösten förrådde, att hans inre var i uppror.

»Jag svär det vid Gud och hans heliga evangelium», sade han.

»En dyr ed har ni aflagt, frände!» utropade konungen.

»Jag skall ock veta att till alla delar hålla den», sade fursten.

»Amen!» yttrade konung Carl andäktigt. »Gud gifve eder styrka dertill! ... Men man talar mycket underliga ting om eders nåde.»

»Underliga ting! . . . Hvad talar man? . . . Besinna, ers majestät, att ingen menniska på hela jordens ring undgår förtal! Ju högre en menniska står på samhällets trappa, desto mer är hon utsatt för klander, liksom den höga tornspiran skådas af alla och bedömes af alla, medan den lilla kojan der nedanför ses af ingen och förkättras af ingen . . . Det lyster mig dock att höra, hvad man har att säga!»

»Viljen I, käre frände, att jag skall tala uppriktigt med eder?»

Samtidigt med detta yttrande stack konungen handen i fickan innanför rocken, liksom om han känt en nästan oemotståndlig frestelse att taga fram det der papperet, som han, när han gick från sitt arbetsrum till riddaresalen, gömde hos sig.

»Naturligtvis!» svarade kurfursten på den framstälda frågan, huruvida han ville höra ett uppriktigt ord från sin högborne frändes mun. »Naturligtvis! Mellan furstar och fränder bör alltid uppriktighet råda och förbannad vare till evig tid den furste, som kränker sanningen!»

Troligen anade grefve Piper, hvilken verkan dessa hycklande ord från den falske mannens läppar skulle hafva på konungens ädla sinne, ty grefven lutade sig hastigt ned till konungens öra och hviskade:

»För Guds skull, bibehåll lugnet, ers majestät! . . . Lugn! . . . Lugn! . . .»

Men denna gång voro grefve Pipers goda råd alldeles förspilda.

Medan »den mörke grefvens» anletsdrag antogo en allt mera dyster karakter, brusade den unge hjeltekonungen upp och utfor i de häftigaste ord mot denne kurfurste, som så der kunde föra sanningens talan och likväl flera än femtio gånger visat sig falsk, trolös och lögnaktig

ej endast mot Carl, utan också mot andra furstar, för att nu icke särskildt tala om alla de berättelser, hvilka i hela Europa på den tiden voro gängse om hans trolöshet mot de arma qvinnor, som han lyckats att locka i sina nedriga garn.

Kung Carl rusade häftigt upp och slet fram ur sin inre bröstficka det omtalade papperet, hvilket han uppvecklade och öfverräckte till den bäfvande kurfursten, under det han vredgad dundrade:

»Usle niding!... Ovärdige son af en ädel moder! Skändlige menedare!... Se der beviset på din trolöshet!... Läs och blygs, om du kan!»

Kurfursten tog med darrande händer papperet och läste.

Grefve Piper läste det öfver hans axel. Innehållet var följande:

»Till hans majestät, den stormägtigste kejsaren och »tsaren af Ryssland, alla ryssars sjelfherskare!»

»Jag anser min kurfurstliga pligt och den innerliga »vänskap, jag hyser för Eder, fordra, att jag i korthet om»talar de senare tidernas tilldragelser, innan illvilliga tungor »komma fram till eders höga nåd med vanställda berättel»ser derom.»

»Sedan den nordiske pojkkonungen — hvilken jag »önskar befunne sig hundra alnar under jorden — nu in»tågat med en stor här i mitt kurfurstendöme Sachsen, »har jag varit nödsakad att ingå ett slags fred med honom. »Jag beder dock, att eders höga majestät icke tror, att i »den freden ligger något allvar eller något slags upprik»tighet å min sida. Jag hatar pojken intill döden och »skall vid första tillfälle bryta freden och göra honom allt »det afbräck, som i min förmåga står. I enlighet med det

»heliga förbund, hvilket jag med eders stormägtiga majestät »har ingått och med mitt namn och insegel bekräftat, »ämnar jag redan till nästa år med en stor här omigen »bryta in i Polen och icke hvila, förr än svenskarne och »usurpatorn Stanislaus äro drifna ut ur landet. Jag för- »litar mig på eders stormägtiga höghets bifall och under- »stöd till vinnande af detta höga och ärorika mål.»

»Hvad nu beträffar fredsvilkoren, så måste jag, för »att vinna tid och förmå pojken att med sina härar lemna »mitt arma Sachsen, gå in på hvad som helst för tillfället, »men jag ämnar icke hålla ett enda af de löften, som »aftvingats mig. Dessutom har jag blifvit bedragen af »mina egna ombud, herrarne Pfingsten och Imhof, hvilka »underskrifvit saker, som jag strängt förbjudit dem att »bevilja. Var emellertid öfvertygad om, att allt det un- »derskrifna icke för mig har något värde. Jag håller mig »i sjelfva verket troget intill min bundsförvandt, Rysslands »stormägtige tsar, och hoppas att alltjemt få, liksom hittills, »vara i ers majestäts kejserliga nåd innesluten.»

»*August II*»,
»Kurfurste»,
»Konung af Polen».

Kurfursten satt blossande röd med det olycksaliga papperet i sin hand. Konungens ljungande blickar gjorde honom ännu mera förfärad. Han började synbarligen frukta för, att han icke ens skulle med lifvet slippa bort ur Güntersdorfs slott. Han kände sig liksom en varg i klorna på ett lejon.

Både de svenske och de sachsiske herrarne hade, när de sågo furstarne blifva oense, närmat sig. Hvar och en ibland dem sökte komma sin kung så nära som möjligt.

Följaktligen stodo snart två fiendtliga grupper gent emot hvarandra.

F. d. polske konungen satt mållös och stum af förfäran.

»Kunnen I neka till att hafva affattat denna skrifvelse?» röt Carl.

Kurfurstens jättelika gestalt skakades liksom af en frossa och från att vara blossande rödt öfvergick hans ansigte nu till en blåsvart färg. Så korpulent, som han var, hade man goda skäl att frukta, att ett slaganfall kunde hvilket ögonblick som helst göra en ända på hans trolösa och osedliga lif.

»Den mörke grefven» insåg detta och fann dessutom föga tillbörligt, att två regerande furstars tvister skulle bevittnas af denna mängd af nyfikna herrar och militärer.

Derför trädde han emellan, innan det ännu var för sent.

»Ers majestät!» sade han till Carl XII, under det att han ödmjukt, men med värdighet bugade sig. »Hans nåd kurfursten af Sachsen är illamående .... Tillåt mig att ledsaga honom till hans rum! ... Jag fruktar eljest att ett slaganfall kan förkorta hans lif ... Och han får dö hvarhelst annorstädes det så är Guds vilja, men vi måste göra allt för att hindra, att det sker här. Hela Europa skulle då säga, att ers majestät i sin vrede (låt vara en rättmätig sådan) icke har aktat under sin värdighet att taga hans lif.»

Kung Carls ansigte utvisade tydligt, att han icke tyckte om »den mörke grefvens» inblandning i denna affär. De sammandragna ögonbrynen och den majestätiska, hotande, förkrossande blicken visade det nogsamt.

Men grefve Piper såg sin konung rakt in i ögat och fortfor:

»Förlåt er trogne tjenare! Hvad jag gör, det sker till er egen ära.»

Konungens samvete kunde icke förneka, att »den mörke grefven» hade rätt, men å andra sidan hindrade hans egensinnighet honom från att öppet erkänna detta. Han gick nu en väg, som han troligen sjelf ansåg vara en medelväg, men hvilken af alla de närvarande betraktades såsom en ytterlighet.

Han aflägsnade sig ur salen utan att säga ett enda ord.

När klangen af hans sporrar hade tystnat och dörren blifvit stängd efter honom, uppstod en stunds tystnad i salen.

»Mina herrar!» sade slutligen grefve Piper med sin allvarliga stämma, hvars djupa tonfall voro egnade att göra intryck. »Mina herrar!» . . . Låtom oss öfverenskomma, att ingen af oss utsprider hvad som här i dag tilldragit sig! Ingen af våra furstar skulle deraf inhösta någon heder. . . . Alltså, komma vi öfverens om att tiga med saken, mina herrar?»

Ett allmänt bifallssorl besvarade grefvens fråga.

»Nåväl», återtog han med samma orubbliga lugn, »jag åtager mig att försona de båda furstarna. I, mina svenska herrar och generaler, torden återvända till edra qvarter, men infinna eder till den fest, som hans majestät har beslutat att i afton fira till ära för sin högt värderade furstlige gäst. Och I, herrar af Sachsen, följen mig och beledsagen eder nådige furste till hans sängkammare. Han är illamående och behöfver hvila. Vi sammanträffa allesammans här i riddaresalen och de angränsande gemaken klockan sju i afton.»

Den blodröde, halft medvetslöse kurfursten lät sig nästan viljelöst bortföras af sina herrar. Grefve Piper gick i spetsen och förde hela sällskapet till konung Carls egen sängkammare.

Derefter skyndade den mörke grefven att uppsöka majestätet.

När han inträdde i dennes arbetsrum, blef han vittne till följande scener mellan konungen och två andra i rummet närvarande personer. Den ene var kammartjenaren Hultman och den andre var en gammal gråsprängd grenadier.

Kungen dundrade barskt till den gamle bussen:

»Du är anklagad för att hafva tillegnat dig ett hönskreatur!»

»Ja, ers majestät! . . . Jag tog det från en fet och frodig sachsisk bonde, sedan jag sjelf fastat två hela dygn och jag var hungrig.»

»Vet du icke, man, att jag förbjudit eder att ofreda allmogen?»

»Jag vet väl det och jag underkastar mig nådigt straff, men. . . .»

»Men? . . . Hvad menar du med detta ditt 'men'? Säg ut, karl!»

»Den fete bonden, som har råd att äta sig mätt fem gånger hvarenda dag, Gud gifver, säger, att jag ätit upp en höna för honom. Nå, jag dristar spörja ers majestät: hvad är väl ett hönskreatur? Eders konglig majestät har ju beröfvat bondens herre, kurfursten, hela konungariket Polen. Det är mycket mera, skulle jag tro.»

Den mörke grefvens anlete ljusnade, när han hörde detta svar.

Men kungen hade ännu qvar någon oro i sitt sinne efter uppträdet derinne i riddaresalen. Han dundrade skarpt:

»Det riket Polen eröfrade jag med mitt svärd. Jag stal det icke.»

»Sak samma, majestät! . . . Äfven jag hade pamp i hand, när jag tog hönan från sachsaren. Dessa sachsiska

tölpar skulle icke unna en ärlig svensk man en bit mat, om man icke visade dem blanka vapen . . . Sak samma således, majestät!»

Bussen stod stram och oförskräckt inför sin konung. Denne tyckte naturligtvis om ett sådant uppförande. Och för öfrigt fann majestätet, att grenadierens liknelse var mera smickrande, än förolämpande för honom. Hans ögonbryn återtogo sitt naturliga läge och omkring hans mun utbredde sig ett skimmer af löje.

»Hultman!» ropade han. »Se efter, om du kan finna några dukater i någon af mina lådor. Skynda dig, man!»

Medan kammartjenaren uträttade uppdraget, yttrade hans majestät mycket nådigt till den gamle grenadieren, på hvars axel han lade sin konungsliga hand:

»Min vän! Du har rätt. Jag har beröfvat bondens herre en konungakrona. Men kom i håg, att när du tog hönan från bonden, så åt du sjelf upp den, och att deremot när jag beröfvade kurfursten hans konungarike, så behöll jag det icke för mig sjelf, utan gaf det åt Stanislaus.»

»Gud bevare ers majestät! . . . Jag skall lyda ordres.»

»Hvilka ordres, karl?»

»Jo, jag förstår meningen. Härnäst jag tager en höna från en bonde, skall jag gifva den åt mina kamrater och endast behålla lårbenen sjelf.»

Hans majestät skrattade och utnämnde på stället den munvige grenadieren till sergeant samt gaf honom alla de gyllene dukater, som det hade lyckats Hultman att, efter mycket letande, hitta i majestätets lådor.

Grenadieren gjorde ett dundrande ställningssteg och gick.

Detta uppträde hade mildrat konungens lynne och kommit honom att glömma den vrede, han känt i riddaresalen. Han var lätt att blidka, den unge konungen, men

han lät aldrig blidka sig af menniskor, hvilka han misstänkte för falskhet. Dem förlät han aldrig någonsin, ådagaläggande i sitt hat till dylika personer just den oböjliga envishet och egensinnighet, som är hans vedersakares enda rättvisa anmärkning mot hans karakter.

Grefve Piper såg med glädje, att konungens lynne mildrats.

När kammartjenaren Hultman hade aflägsnat sig och grefven alltså var ensam med majestätet, skyndade grefven att till konungen vända sig med dessa ord:

»Jag har tillåtit mig att åt ers majestäts furstlige gäst anvisa ers majestäts egen sängkammare till bostad.»

»Det var djerft, grefve!»

»Visserligen djerft, men nödvändigt, ers majestät!»

»Nödvändigt? ... Huru så? ... I slottet finnas ju många rum.»

»Ers majestät har utan tvifvel redan förut förstått mina åsigter om denna sak. Den der afsatte kungen är en slipad kanalje, hvilken gent emot ers majestät använder allt annat än hederliga vapen. Hans list är bottenlös.»

»Så långt åtminstone hafven I rätt, grefve», sade Carl.

»Ers majestät skall helt visst gifva mig rätt äfven i det följande. När man har att göra med en listig man, måste det gås listigt till väga, om man vill behålla segern.»

»Kan väl också vara», sade kungen tankfullt. »Nå, vidare!»

»Jo, ju mera listigt vi ställa oss gent emot den afdankade polske kungen, desto lättare skola vi insöfva honom i säkerhet. Och vi skola nog hålla ögonen öppna och vara beredda. Dessutom skall hela Europa prisa ers majestäts högsinthet, om ers majestät på ett nådigt sätt emottager sin förödmjukade fiende. Alla verkligen stora

konungar hafva handlat så. Det är endast den småsinnade, den förkrympta menskliga varelsen, som uppför sig annorlunda. Min underdåniga tanke är, att ers majestät aldrig kan förlora, men väl vinna mycket på att lyda mitt råd.»

»Men, ser ni, grefve... karlen är så motbjudande.»

»Medgifves gerna!... Men det är af stor vigt för oss att få verklig fred med honom, på det att vi må kunna använda alla våra krafter mot den ännu fruktansvärdare fienden, tsaren. Skicka vi nu bort kurfursten i vredesmod, så står allt på den gamla punkten och vi måste fortfarande dela våra stridskrafter mot två fiender i stället för att, om vi förblifva vänner med kurfursten, vi kunna samla alla krafterna till ett slutligt anfall mot Ryssland.»

»Dina ord, grefve, förestafvas af en klokhet, hvilken kan mätas endast med den trohet, som du städse har visat gent emot din suveräne konung. Det är af stort värde för en regerande furste att vid sin sida ega en tjenare sådan som du.»

»Den mörke grefven» bugade sig vördnadsfullt inför konungen.

»Jag lyder dina råd. Följ med mig!... Vi gå genast till kurfursten för att försona oss med honom.»

TJUGOANDRA KAPITLET.

Jagten börjas.

Det torde vara på tiden att återvända till Ebba Stålhjelm och Ulla Grek samt deras manliga vänner och följes-

lagare för att se, huru det gick dem under deras upptäcktsfärd efter Nils Wetterstjerna.

När en stor här tågar fram, är det icke svårt att följa den i spåren, isynnerhet icke om det är vinter och hären tågar fram på snöbetäckt mark. Medan hela den omgifvande nejden betäckes af sitt hvita, glänsande snödok, slingrar sig en bred, mörk linie fram öfver berg och dalar. Det är den marscherande härens väg. Och om då till på köpet råder töväder, så är denna svarta väg så djupt bearbetad af de framtågande soldaternas fötter, af hästarnas hofvar och fordonens underredor, att ingen kan misstaga sig derom.

Derför hade också våra vänner ingen svårighet att följa ryssarna i spåren. Marschen gick förbi det ståtliga S:t Petersburg och djupt in i guvernementet Nowgorod. Hvad som aldra mest förvånade våra vänner var, att de hemtågande ryssarne hade plundrat och härjat, liksom om de befunnit sig i ett fiendtligt land. Det var endast i trakterna omkring Petersburg eller det nuvarande praktfulla lustslottet Zarskoje-Selo (då en kejserlig landtgård) eller Nöteborg (det nuvarande Schlüsselburg), som ryssarne icke vågade bränna och plundra.

Men när de hunnit förbi dessa platser, der de aldrig kunde veta sig vara säkra för tsarens spioner, lade de icke längre band på sin rofgirighet, och otaliga voro de hemska spår af deras härjningar, som mötte våra vänner, när de nu fördjupade sig i det inre af Ryssland.

De flesta byarna invid vägen voro nedbrända och öde.

Invånarna hade uppenbarligen gripits af förfäran och flytt undan för sina egna landsmän. Om här och der en koja hade blifvit lemnad qvar på de öde hedarna eller invid vägen i de djupa, mörka, dystra skogarna, så var det

en byggning, så obetydlig och liten, så fattig till sitt yttre och så arm i sitt inre, att till och med de ryska horderna der icke funnit något arbetsfält för sin roflystnad. Här och der i skogarna skymtade fram mellan träden vilda gestalter, hvilka flydde undan, så snart de sågo våra vänner nalkas. Utan tvifvel var det invånarne i de härjade byarna.

Det var en tröstlös tafla och våra vänner intogos af vemod.

De kunde förstå, om än icke i samvetet gilla, att man härjade i fiendeland.

Men att något folk kunde vara så rått, så glömskt af all anständighet, att det brände och härjade inom egna landamären, det kunde de icke fatta, ehuru de nu sågo de tydliga vittnesbörden derom inför sina ögon.

Emellertid uraktläto de aldrig att stanna i de afbrända byarna.

Icke heller färdades de förbi någon qvarstående koja utan att undersöka densamma.

Öfverallt sökte de och hoppades finna spår af Nils Wetterstjerna.

Åtskilliga dagar förgingo utan att någonting märkligt inträffade.

Plötsligt en eftermiddag — det var omkring två timmar före skymningen — stannade alla på en och samma gång. Anledningen dertill var ett gällt skri, som hördes inne i skogen till venster om vägen.

Man såg skymten af en koja der inne mellan trädstammarna.

»Var det en fogel eller var det en menniska?» utropade Ulla.

Meningarna derom voro delade bland våra svenska vänner.

Slutligen beslöt man sig för att försöka afgöra frågan genom att inträngа i skogen och närma sig stugan, och detta så mycket heldre som det var deras föresats att söka spår efter Wetterstjerna uti hvarje stuga eller gård, hvilken låge inom synkretsen under deras färd. Alla stego af. Christoffer qvarlemnades hos hästarna.

Alla de öfriga begåfvo sig tillsammans in uti skogen.

Kojan låg inte långt ifrån skogsbrynet och var i sjelfva verket densamma, till hvilken Maria Feodorowna hade blifvit förd af bofvarna, f. d. krämaren Josua Hjelm och f. d. inbrottstjufven Amadeus Ruben, när de öfverföllo henne på hennes resa från Petersburg till Alt-Ranstadt.

Våra vänner hade icke hunnit långt in i skogen, förrän de ånyo hörde det gälla skriket, som nästan sönderslet deras öron.

Nu då de voro närmare, kunde de icke längre misstaga sig.

Det var verkligen en qvinna, som upphäfde detta nödrop.

Våra vänner påskyndade naturligtvis sina steg så mycket som möjligt.

Men det kunde icke gå fort, ty skogen var uppfyld af snår och buskar.

Ändtligen befunno de sig i närheten af den lilla låga kojan.

Om våra läsare någon gång hafva besökt det inre af de djupa skogarna i vårt dyra fosterland och der — midt inne i vildmarken händelsevis påträffat en bofällig, halft i jorden nedgräfd stuga, hvars tak och väggar endast tyckas täfla med hvarandra om, hvilkendera som skall hinna att först ramla — och om läsaren, rådfrågande detta minne, tänker sig ett kyffe, som är minst tio gånger så uselt

och eländigt — *då* skall läsaren hafva en någorlunda trogen bild af den arma koja, framför hvilken våra vänner stodo, när de nu ändtligen, efter många vedervärdigheter bland snåren, hunno fram till målet.

Inne i kojan brann en eld på den eländiga spiselhärden.

Våra vänner kunde således obehindradt blicka in i kojans inre.

Visserligen var glaset tjockt och grumligt, såsom seden på den tiden var till och med i vida bättre hus än detta, men det var dock möjligt att genom de dunkla rutorna få en någorlunda tydlig och tillförlitlig öfverblick af stugan och hvad som der inne tilldrog sig.

Fänrik Flygare förmanade alla att vara tysta som muren.

Denna förmaning var dock öfverflödig, ty alla insågo, att den största varsamhet var af nöden, åtminstone till dess man finge veta, med huru stort antal fiender man hade att skaffa.

Just då våra vänner — d. v. s. så många af dem, som fingo plats invid det lilla fönstret — lade sina ansigten intill rutan, hördes ånyo det skärande qvinnoskriet. Och derefter röt en hes karlröst:

»Det hjelper icke, min sköna.... Du skall lyda eller dö.»

Våra vänner sågo två män försöka misshandla en qvinna.

Vi veta, hvilka dessa tre personer voro, och behöfva icke upplysning derom. Den af Maria Feodorowna fruktade stunden var inne.

Men knappt hade Erik Uhrwäder och Flygare sett, huru den arma qvinnan var i djupaste nöd, innan båda

rusade med hela deras tyngd mot dörren — en gammal bräcklig ruin af en dörr — fullkomligt af samma usla beskaffenhet som sjelfva rucklet.

Då nu denna s. k. dörr anfölls med sådan styrka, remnade den.

Och inom förloppet af en fjerdedels minut voro våra vänner der inne.

Uhrwäder gaf Amadeus Ruben ett slag, så att uslingen tumlade bort till närmaste vägg, der han föll ned till utseendet liflös.

Och samtidigt tilldelades Josua Hjelm af Flygare ett så väldigt slag af en pistolkolf, att nidingen sjönk ned liksom förlamad, men dock utstötande de gräsligaste svordomar och förbannelser.

Det var en vild scen. Ebba och Ulla voro nästan stela af fasa.

Men de måste vänja sig vid sådant. Mycket värre saker väntade dem under den upptäcksfärd, som de hade företagit sig af kärlek till Nils Wetterstjerna.

Feodorowna steg upp och ehuru hon — förskrämd och utom sig som hon var — icke till en början förmådde tala, kunde hon dock genom sina åtbörder gifva till känna sin innerliga tacksamhet.

Under tiden voro några af vännerna ifrigt sysselsatta med att binda de båda brottslingarna, på det att icke dessa vilda scener måtte behöfva upprepas, när de qvicknade vid igen.

Men Flygare kastade ny ved på elden för att skaffa ljus.

Småningom lugnade man sig och Feodorowna började för våra vänner berätta om sina oerhörda lidanden, sedan hon råkade i dessa två hemska menniskors våld. Hon hade länge lyckats försvara sig med en pistol, hvilken hon

i ett obevakadt ögonblick hade, strax efter ankomsten till stugan, tillegnat sig från sina plågoandar. Men just denna eftermiddag hade de lyckats beröfva henne detta aldra sista skyddsvärn, medan hon inslumrat af trötthet och på grund af många nätters sömnlöshet.

Läsaren känner hennes historia och vi behöfva icke upprepa den. Men vi kunna dock bekräfta, att hon, sedan hon blifvit tillfångatagen, hade lidit oerhörda qval och smärtor, hvilka nästan hade uttorkat hennes själ. Blek och eländig såg hon ut och hon väckte isynnerhet Ebba Stålhjelms och Ulla Greks medlidande i mycket hög grad — en känsla hos de unga damerna, hvilken stegrades i samma mån berättelsen fortskred.

Men från berättelsen måste man fortskrida till öfverläggningar.

Hvad var att under närvarande förhållanden göra?

Skulle Feodorowna på egen hand begifva sig till Petersburg?

Eller till Alt-Ranstadt?

Eller skulle hon i stället åtfölja våra vänner på deras färd?

Slutligen förenade man sig om det förslag, som Ebba framställde.

»Klokast torde vara», sade hon, »att denna olyckliga qvinna följer med oss under vårt beskydd, ända till dess vi kunna åt henne anskaffa en säker lägenhet till Petersburg.»

»Det är ett ypperligt råd», förklarade auditören Simon Paulin, hvilken redan från början hade visat ett ovanligt stort intresse för denna olyckliga dam och betraktat henne med eldiga blickar.

Det var icke svårt att se, att Maria gjort intryck på honom.

»Och när vi sedan lyckats förskaffa henne säker lägenhet hem igen», fortfor Ebba Stålhjelm, »skall hon lofva oss att hos sin herre, tsaren, utverka befrielse för Nils Wetterstjerna ur fångenskapen. Detta kan vara bra, i den händelse det icke skulle lyckas oss att befria honom ur hans fienders klor.»

»Nåväl!» utropade Flygare. »Låtom oss då begifva oss åstad!»

»Icke förrän vi hafva visiterat de der uslingarna.» Feodorowna pekade på sina båda fjettrade fiender.

»De hafva», fortfor hon, »bestulit mig på femtio tusen rubel, hvilka jag gerna skulla vilja hafva tillbaka, innan vi skiljas från dem.»

»Femtio tusen rubel!» mumlade Simon Paulin. »Hon är minsann rik, denna vackra dam. Jo, jo . . . femtio tusen — det är ingen småsak.»

Och Simons blickar voro efter denna stund nästan ännu mera varma. Åtminstone är det säkert, att han fördubblade sin uppmärksamhet mot den unga qvinnan. Och denna tycktes mottaga hans tjenster utan någon motvilja. Visserligen kan man icka säga, att hon direkt uppmuntrade honom, men det låg dock en viss värme i de blickar, hon till tack skänkte honom.

Om någon af våra vänner hade i detta ögonblick låtit sina ögon irra bort till det af elden från härden klart belysta fönstret, skulle han eller hon hafva sett ett blekt karlansigte pressa sig mot rutans yttersida för att taga en öfverblick af rummet.

Och om det varit Ebba Stålhjelm, som skådat detta bleka anlete, skulle hon genast hafva igenkänt Arvid Bredström.

Huru hade förhållandena gestaltat sig, eftersom denne unge man kunde i detta ögonblick befinna sig på

så långt afstånd från Viborg och just här, der Ebba Stålhjelm var?

Vi anse oss nödsakade att i korthet redogöra för saken.

Ända sedan det ögonblick, då Arvid mötte Ebba Stålhjelm och hennes trogne Christoffer på Viborgs gata, hade han oaflåtligen spionerat på henne. Han var till och med icke långt borta, när hon tillsammans med Ulla Grek var i det öfvergifna ryska lägret och der sammanträffade med Erik Uhrwäder och de fem andra vildhjernorna. Han var till och med så nära, att han stod i närmaste rum intill den sal, der de förbundne höllo sin öfverläggning. Alltså erhöll han noggrann kännedom om deras plan. Och när sällskapet om aftonen bröt upp från Viborgs stadsport för att till Wetterstjernas räddning begifva sig i den ryska härens spår, följde Arvid Bredström efter dem och var sällan särdeles långt borta, ehuru han naturligtvis måste iaktta alla möjliga försigtighetsmått för att icke blifva upptäckt.

Hvad han ämnade företaga under denna färd, visste han icke sjelf.

Men af den omständigheten, att det var Ebba Stålhjelm, som han förföljde, och att han medförde sin, enligt hans fasta och orubbliga tro, lyckobringande jernhandske, torde man vara berättigad att draga den slutsatsen, att han hade för afsigt att passa på något lämpligt tillfälle att fånga Ebba Stålhjelm och bringa den eftersträfvade unga skönheten i sitt våld.

När han nu under sin förföljelsefärd anlände till den skog, hvarest i fråga varande stuga var belägen, stannade han på något afstånd och smög sig, sedan han bundit hästen vid ett träd på skogens andra sida, fram till ett

ställe, från hvilket han kunde varseblifva platsen, der Christoffer stod qvar och bevakade hästarna.

Och då han hade iakttagit allt hvad der var att se, drog han sig några steg tillbaka och smög sig in i skogen. Han hade utan svårighet dragit den helt naturliga slutsatsen, att alla ryttarne befunno sig någonstädes iskogens innandöme. Denna beräkning slog, som vi veta, icke fel, och han hade icke smugit sig framåt längre tid än högst ett par minuter, förrän han varseblef ett ljussken, hvilket ledde honom fram till stugan. De högljudda rösterna derinne öfvertygade honom om, att han hade hunnit målet. Han ställde sig intill fönstret och skådade in.

Herr Arvid anlände just i det ögonblick, då man började visitera bofvarna.

Det gick naturligtvis icke många minuter om, innan han igenkänt dem.

De två stråtröfvarne voro ju hans gamla vänner och stallbröder.

Ebba och Ulla kände han granneligen, emedan han ofta sett dem.

Och de sex unga vildhjernorna voro honom icke heller obekanta.

Men han sysselsatte sig icke länge med dessa observationer.

Den handling, som företogs der inne, intresserade honom så mycket, att hans ögon en lång stund voro liksom fastlimmade vid rutan. Och om någon hade kommit tillstädes och hotat honom med en välförtjent knölpåkssläng, skulle han troligtvis icke haft tid att afvärja den.

De sex galenpannorna der inne voro i detta ögonblick kloka nog.

De visiterade aldra först hvarje vrå af huset, ja, till

och med sjelfva sänghalmen. Och just i denna senare funno de en hel del af hvad de sökte. De påträffade nämligen de stulna femtio tusen rublerna.

Arvids ögon gnistrade såsom af en brinnande eld, när han såg skatten.

Penningarna öfverlemnades till Maria Feodorowna, deras egare.

Derefter började de sex männen att visitera brottslingarna.

Vid denna undersökning påträffades endast ett litet papper, men det månde hafva varit ett mycket vigtigt papper, ty alla samlade sig omkring fänrik Flygare, som funnit det, och alla ropade ifrigt, att de ville höra hvad det innehöll. Arvid stod som på nålar.

Flygare gick med sitt fynd fram till elden och läste högt:

»Strängt och hårdt behandlad föres jag vidare. Om någon af mina vänner skulle vara på spår efter mig, så beder jag honom, att han vänder om. Jag är förlorad och kan icke räddas. N. W.»

»Det är tydligt, att vår vän har skrifvit detta», utropade Flygare, sedan han slutat läsningen. »Men det är för mig en outgrundlig gåta, huru detta papper har kunnat råka i dessa bofvars händer.»

»Den gåtan är jag i tillfälle att tyda», sade Maria Feodorowna.

»Nå?»

»För två eller tre dagar sedan voro de der karlarne borta en morgonstund och när de, ungefär vid midten af förmiddagen, kommo hit igen till kojan, hade de papperet med sig. De satte sig att läsa och läsa det om igen. Och der under hörde jag den ene yttra till den andre, att man-

nen, som lemnat dem det, var en af ryssarne medförd krigsfånge, att han tyckte sig i honom igenkänna fänrik Wetterstjerna samt att mannen lemnat honom det med en bön, att om han skulle träffa någon, som sökte efter en af ryssarne till fånga tagen svensk, skulle han visa denne papperet. Bofven hade lofvat detta och derför af fången erhållit två dukater. Sedermera hörde jag dem komma öfverens om att icke fullgöra detta åtagande.»

Maria Feodorownas berättelse gjorde ett djupt intryck på alla.

Numera var man således säker om, att man befann sig på rätt spår.

Men skulle nu våra vänner lyda den uppmaning, som brefskrifvaren stälde till dem? Skulle de uppgifva allt hopp och vända tillbaka samt öfverlemna Nils Wetterstjerna åt hans öde?

Ebba Stålhjelms lilla hjerta sammansnördes vid denna tanke.

»Öfvergifven honom icke, käre vänner!» utropade hon med ångest.

Alla skyndade sig att försäkra, att de stodo fast vid sina löften.

Nils Wetterstjernas skrifvelse verkade således ingen ändring i deras planer. Den endast styrkte de trogna vännerna i deras uppsåt.

Nu behöfde man icke längre tvifla på, att man var stadd på rätta vägen till den tappre ynglingens befrielse. Och redan detta var en vinst, hvilken man knappt hade vågat för ett par dagar sedan göra sig förhoppning om. Nu skred man till att göra uppbrott och fortsätta färden.

Visserligen öfverlade man en stund om den frågan, huruvida man icke borde qvarstanna i denna koja öfver

natten. Nils Flygare föreslog denna anordning och han detaljerade noggrant sitt förslag. Det var hans mening, att de två bofvarna skulle kastas utanför stugan och att de två ungmörna skulle tillbringa natten under dess låga tak. Han sjelf och hans kamrater ville söka någon hvila i skogen i kojans närhet.

Men efter en kort stunds öfverläggning afslog man nästan enhälligt hans förslag. Det var af vigt att komma framåt så fort som möjligt. Ännu återstod en timme, innan det blef fullkomligt mörkt. Man borde begagna denna tid så väl som möjligt. Troligen skulle man, innan nattens skuggor sänkte sig ned öfver skog och hed, hitta någon annan öfvergifven koja, der man kunde åt ungmörna bereda en lägerplats.

När sällskapet befann sig utanför kojan, var Arvid försvunnen.

Dock befann han sig icke längre borta, än att han hörde följande samtal:

»Kunna vi som kristna menniskor lemna de der karlarna bundna i denna afsides belägna stuga? . . . De skola omkomma af hunger och köld.»

Det var Ebba Stålhjelm, som hade denna tanke. Och Ulla Grek instämde:

»Ack, för himmelens skull, låtom oss icke vara obarmhertiga!»

»Jag har tänkt på den saken, ädla jungfrur», inföll nu Erik Uhrväder, och min mening är, att så snart vi träffa på någon mensklig varelse, skola vi gifva denne en dukat för besväret att gå hit och befria dem. Varen således lugna! . . . Och nu, ädla damer, låtom oss skynda!»

Snart voro alla framkomna till den plats, der Christoffer tåligt väntade.

Maria Feodorowna erhöll Christoffers häst och den gamle mannen sjelf satte sig upp bakom en af ryttarna. Och sedan bar det af. De uthvilade hästarna, hvilka hade under denna hvilostund både hemtat nya krafter och intagit en smula föda genom att afgnaga de sparsamma och halft vissnade grässtrån, som sköto upp vid skogsbrynet, sprängde med ilande fart framåt vägen. Men om våra vänner hade vändt sig om, när de kommit fram till skogsbrynet, skulle de hafva sett en gestalt smyga sig in uti den koja, som de sjelfva nyss hade lemnat. Och de skulle då hafva kunnat bespara sig besväret att uppsöka någon person, hvilken vore villig att mot kontant vedergällning gå dit att befria bofvarna.

Gestalten var naturligtvis länsmanssonens, Arvid Bredströms.

Han hade stått gömd bakom kojans hörn, medan sällskapet tillryggalade vägen ned till skogsbrynet. Och så snart han såg våra vänner hafva hunnit fram till sina hästar, ansåg han sig säker och skyndade in att befria sina vänner och stallbröder.

Men han var en underlig natur, den der unge Bredström.

I stället för att genast skynda fram och afskära deras band samt genom denna enkla åtgärd försätta dem i frihet, satte han sig ned på den enda träbänk, som fans i den usla kojan och började att med en nästan vild blick fixera de båda bofvarna.

På en lång stund yttrade han icke ett enda ord till dem.

Han endast tittade på dem. Och de »glodde» under lugg på honom.

Och liksom för att förstärka intrycket af dessa hem-

ska blickar, tog den älskvärde ynglingen, hvilken redan hunnit så långt in på de urbota brottens bana, fram en pistol och undersökte med sorgfällighet, som det tycktes, huruvida den befann sig i god ordning.

När han efter en tillgjordt noggrann undersökning ändtligen tycktes hafva öfvertygat sig om, att dubbelpistolen kunde göra tjenst när som helst, höll han den vårdslöst i handen, samt började ånyo fixera sina f. d. medbrottslingar på ett sätt, som uppenbarligen icke var för dem angenämt. På en lång stund sades icke ett enda ord.

Slutligen tycktes tiden blifva för lång eller ångesten för stor för Josua Hjelm.

Han gjorde ett fåfängt försök att resa sig upp i sittande ställning, men sjönk tillbaka under utstötande af någonting, som troligen skulle föreställa en djup suck, ehuru det lät såsom en rossling.

Derefter upphof han sin mun — den åtminstone var ledig och fri — samt vände sig till den förhoppningsfulle länsmanssonen, på hvars högra hand den underbara jernhandsken glänste med klart sken mot den ännu flammande lågan på spiselhärden.

»Är det skick och fason» yttrade han hest, »att sitta så der och betrakta ett par gamla vänner och stallbröder med basiliskögon, medan de försmäkta i bojor, hvilka ett enda drag af en hvass knif kunde afskära? Är det skick, frågar jag er, herr Arvid?»

»Det är så d—n heller?» hväste den andre fången lika hest.

»Ja, nu är jag kanske god nog åt er», svarade Arvid Bredström.

»Skär af banden, så få vi talas vid!» föreslog f. d. krämaren.

»I sinom tid, ja!» svarade Arvid. »Men först måste vi hafva alla våra affärer på det klara, mina herrar. I skolen icke lura mig ännu en gång.... Svara nu på mina frågor!... Hvarför öfvergåfvo ni mig den der natten och flydde bort som fega uslingar, lemnande mig ensam i sticket? Ni flydde båda två liksom ett par af hundar jagade rådjur. Och om jag handlade rätt, skulle jag lemna eder qvar här bundna och låta eder ömkligen omkomma af svält.... Nå, får jag något svar på min framstälda fråga? Hvarför flydde ni?»

»Ack, han var der ju sjelf, den förskräcklige kungen!»

»Jaså, det var kungens närvaro, som skrämde er, era fega uslingar. Nåväl, ett par så fega karlar äro för mig oanvändbara.»

»Herr Arvid, rädda oss!... Vi skola gå i döden för eder.»

»Bah!... Det sägen I nu i eder dödsnöd. Men om jag nu släppte eder lösa och i morgon dag behöfde ett karlatag af eder, så skulle ni naturligtvis fly igen liksom förskrämda harar, när kopplet är bakom dem i skogen eller på fältet.»

»Visst icke!... Ack, fräls oss!... Vi skola offra lifvet för eder.»

»Kan jag lita på det?»

»Lika visst som ni kan förlita er på er sjelf, herr Arvid!»

»Nåväl, jag vill göra ännu ett försök. Hafven I några vapen?»

»Ja visst, vi hafva hvardera en sabel och en pistol.»

»Hvar finnas de?»

»De ligga dolda i halmen der borta i vrån ... Nej, icke der, herr Arvid ... i den andra vrån ... till höger om er!»

Arvid hade snart vapnen i sin hand och det dröjde icke länge, innan han hade sammansnörat dem i en bundt. Denna ställde han nu mellan sina knän och sade:

»Jag kommer icke att till er utlemna dessa vapen, förr än vi befinna i ett sådant läge, att de behöfva användas.»

»Godt! . . . Vi gå in på alla edra vilkor. . . . Men skär nu af banden! . . . De göra ondt, mån I tro. . . . Men ni har väl aldrig försökt det?»

Huruvida Arvid Bredström försökt denna sak, det fingo bofvarne åtminstone icke den gången veta, ty Arvid svarade icke.

Han svarade visserligen icke med ord, men desto mera med handling.

Några raska drag med hans hvassa knif och verlden hade två fria skurkar mera. De stego upp, skakade sig och gnodde lemmarna.

»De der svenskarna förstå sig på att binda folk», yttrade Hjelm.

»Mina ben värka, som om de suttit ett år i skruf-städ», sade Ruben.

»Det är bara en bagatell, som kungen säger», inföll unge Bredström.

»Nå, det går väl öfver», hväste för detta krämaren, som först kom på benen.

»Allt i sinom tid», menade länsmanssonen förnumstigt.

»Har ni något arbete för oss, eftersom ni behagat uppsöka oss?»

»Kanske! . . . Kanske också icke! . . . Vi få se! . . . Men nu är vår närmaste fråga den, huru vi skola kunna skaffa er två hästar.»

»Vi skola således resa, herr Arvid?»

»Naturligtvis! . . . Inte kunna vi slå oss ner här för hela lifstiden?»

»Som ni vill! . . . Mig qvittar det lika! . . . Vi skola alltså hafva två ök?»

»Nej, inga ök . . . det måste vara ett par bra hästar, som kunna springa.»

»Jag vet, hvar man i en hast skall kunna få ett par sådana», omtalade Ruben.

»Hvar då? . . . Finnes här något stall, som tillhör den här kåken?»

»Visst icke! . . . Men bakom skogen bor en bonde, som har ett par.»

»Finner du vägen dit, Ruben», sporde f. d. krämaren.

»Jag tror det. . . . Månen går snart upp och då kan jag försöka.»

»Förträffligt, mina vänner!» utropade Arvid Bredström. »Gå ut och se efter, om den beskedliga månen, hvilken, enligt hvad jag fordom tvingades att läsa, är alla älskandes och alla tjufvars vän, ännu har behagat stiga upp. . . . Tiden hastar och vi borde redan vara långt härifrån. . . . De kunna eljest få för långt försprång och undgå oss.»

»Det är således någon, som ni förföljer?» sporde Hjelm listigt.

»Naturligtvis är det så!» var det korta och tvära svar, han fick.

Inbrottstjufven Ruben kom nu in igen och förkunnade, att månen höll på att stiga upp öfver synkretsen och att han trodde sig obehindradt kunna finna vägen till bondens stall.

Denna underrättelse blef mottagen med stort bifall.

Alla tre skurkarne — ty så må man väl benämna äfven unge herr Arvid Bredström — följdes åt på den nattliga röfvarefärden.

Visserligen steg månen upp, men i skogen var likväl mycket mörkt.

Dock letade de sig fram. Men om icke de många gladen i den tjocka skogen hade varit, skulle de vandrande ovilkorligen gått vilse.

Ruben kunde nu leta sig vägen från den ena öppningen i skogen till den andra, enär de af månen belysta gladen syntes redan på långt håll.

Och så kommo de till bondens gård bakom skogsbrynet.

Att bryta upp de enkla låsinrättningar, som allmogen på den tiden bestod sig, det var naturligtvis ingen svår konst för så vanda nattvandrare. Och det dröjde icke heller fem minuter, förr än de stodo i stallet.

Men bonden hade hört bullret och rusade ut för att försvara sina hästar. Icke heller denna svårighet, hvilken de kanske hade i förväg beräknat, vållade dessa tre hjertlösa män något bekymmer.

Den stackars bonden fick stryk, till dess han låg sanslös i sitt eget stall, ur hvilket hans två hästar snart fördes, sedan de blifvit sadlade och erhållit betsel i mun.

Man måste taga vägen tvärs genom skogen med hästarna, enär en omkrets rundt omkring den vidsträckta skogen skulle hafva upptagit en tid af flera timmar. Detta var det ena skälet, och det andra, icke mindre talande, var, att Arvid Bredström måste återvända till kojan för att hemta de till en bundt sammanbundna vapnen, som tillhörde hans två återfunna stallbröder.

Nu hade emellertid månen hunnit stiga högre upp på himlahvalfvet.

Följaktligen var skogen något ljusare och återfärden till stugan gick för sig med större lätthet, än färden derifrån och till bondens gård. Men under alla dessa förberedelser hade flera timmar förflutit och det led fram mot morgonen, innan de tre banditerna voro redo att följa våra vänners spår.

Man kan också vara öfvertygad om, att de nu icke sparade sina hästar.

TJUGOTREDJE KAPITLET.

Vid lägerelden i skogen.

När våra vänner i sällskap med den befriade Maria Feodorowna aflägsnade sig från kojan, sprängde de med ilande fart framåt vägen och fortsatte med denna snabba ridt, ända till dess det inbrytande mörkret hindrade dem att färdas vidare. Om de då hade befunnit sig ute på snöfältet, skulle mörkret icke hafva lagt något hinder i vägen för att fortsätta färden, ty snön lyste tillräckligt äfven i mörkret för att låta ett skarpt öga urskilja vägens mörka, slingrande linie. Men nu befunno de sig djupt inne uti en skog och de höga trädens kronor sträckte sig ut öfver vägen och bildade nära nog ett hvalf öfver denna, hvaraf blef en följd, att våra vänner icke kunde ens se hvarandra, ännu mindre urskilja, hvar vägen lopp fram.

Goda råd voro nu dyra och man började både inse och tala om, huru dåraktigt man handlat, när man lemnade kojan i skogen och gaf sig ut på färd så sent på aftonen.

»Det dröjer ännu en timma, innan månen går upp.»

»Ja visst, Flygare!» genmälte Uhrväder. »Och när han ändtligen går upp, skola ännu ett par timmar förflyta, innan han hinner så högt upp på himmelen, att han kan nedskicka något ljus genom dessa trädkronor på vår dunkla stråt.»

»Det är således tydligt, att vi måste qvarstanna på denna plats?»

»Ja, jungfru Ebba», svarade Flygare. »Vi måste vänta här minst tre timmar.»

»Nåväl», återtog Ebba Stålhjelm, »skola vi qvarstanna till häst under denna väntans tid? Eller vore det icke möjligt att söka någon hvila?»

»Vi hafva filtar och om vi svepa oss in i dem, torde det väl vara utan fara att i ett slags läger här vid sidan af vägen stärka våra krafter till kommande mödor. Men man ser ingenting här i detta absoluta mörker. . . . Håll emellertid min häst, Christoffer, så skall jag stiga af och känna mig litet för med händerna.»

Flygare dröjde icke att sätta sitt förslag i verkställighet.

Alla de andra blefvo qvarsittande på sina gångare.

Man hörde Flygares sporrar klinga allt längre bort i skogen. Emellanåt hördes ljudet af en gren, hvilken sönderbröts under hans fot. Ljuden blefvo dock allt svagare och slutligen upphörde de helt och hållet. De öfriga vännerna sutto qvar på sina platser under andlös väntan och ljudlös tystnad.

En hel timme förgick, innan man åter började förnimma ljudet af fotsteg inne i skogen, men det var nu i en helt annan riktning än den, i hvilken den tappre fänriken aflägsnat sig.

»Tyst, allesammans!» hviskade Uhrväder till de sina.

»Men hvarför det?» hviskade Ebba Stålhjelm tillbaka.

»Jo, emedan vi icke veta, om det verkligen är vår vän Flygare.»

»Ni har rätt!... Låtom oss vara tysta som en mur!»

Trampandet af fotsteg derinne i skogen fortfor alltjemt. Man kunde tydligt urskilja, att de vandrande voro två.

Denna upptäckt icke allenast vittnade om klokheten af det råd, som Uhrväder gifvit, utan den stegrade våra vänners uppmärksamhet på sig sjelfva, på det att intet ljud måtte höras.

De två vandrarnes fotsteg kommo nu allt närmare.

Men der var så mörkt inne i skogen, att man icke kunde se någonting, ehuru sannolikt redan nu månen hade höjt sig öfver horisonten och någorlunda belyste den icke skogklädda marken. Det var naturligt, att dess strålar icke kunde tränga ned i skogens inre, förr än den närmade sig zenith. Och det skulle naturligtvis dröja ännu några timmar.

Det tycktes, som om nattvandrarna kommo rakt fram till våra vänner. Tydligen voro de väl bekanta med skogen, ty de gingo, som det tycktes, fram utan tvekan. Liksom våra vänner förhöllo sig tysta, så tycktes också de andra två frukta att förråda sig. Deras steg voro uppenbarligen icke den mans steg, som är stadd på redbara vägar. Men man kunde dock icke så noga veta, huru dermed förhöll sig, ty det lät äfven tänka sig, att det var ett par menniskor, som råkat vilse i skogen och fruktade att genom oförsigtighet utsätta sig för någon stor fara.

Underligast af allt var det, att Flygare icke återkommit.

Detta var den tanke, som aldra mest oroade våra vänner.

Några minuter förgingo, under hvilka vandrarne alltjemt närmade sig. Slutligen stötte de på våra vänners hästar.

Den ene af nattvandrarne törnade emot Uhrväders häst.

Den andre stötte samtidigt emot auditören Paulins.

Båda främlingarna uppgåfvo ett rop vid detta möte.

Rösterna bevisade, att det var karlar, och tungomålet röjde, att det var ryssar. Ett ögonblicks villervalla uppstod, men det ordnade sig snart. Bullret uppkom genom de kraftåtgärder, hvilka Uhrväder och Simon Paulin, samtidigt och liksom drifna af en enda tanke, vidtogo. Hvad var det då, som de företogo sig?

Båda grepo nästan samtidigt hvar sin motståndare.

Båda voro starka karlar och förmådde lyfta sina fångar upp framför sig och sätta dem på hästhalsen. Detta var också just hvad de nu företogo sig. Och nu dundrade Uhrväder:

»Hvad söken I här? ... Hvilka ären I? ... Edert ärende!»

Och samtidigt röt auditören i örat på sin fånge:

»Skälm! ... Säg genast hvem du är och hvad du söker?»

Om icke mörkret hade varit så djupt, skulle helt visst kamraterna hafva skyndat till hjelp. Men det var nu otänkbart.

Och för öfrigt behöfde hvarken Uhrväder eller Paulin undsättning.

Visserligen sprattlade ryssarne af alla krafter och visserligen skreko och brummade de med ansträngande af alla resurserna i deras lungor. Men ur våra vänners starka händer lyckades de icke komma.

»Om jag blott kunde begripa, hvad det är, de säga!» klagade Paulin.

»Jag kan hjelpa eder dermed», inföll Maria Feodorowna med sin välljudande stämma. »Af hvad jag hittills hört, tycker jag mig förstå, att dessa karlar icke hysa någon mot oss fiendtlig afsigt. Snarare skulle jag tro, att det är stackars husvilla menniskor, hvilka af den framtågande ryska hären blifvit beröfvade allt hvad de ega.... Tillåt mig att tala med dem?»

»Var så god, ädla jungfru! Jag skall icke tillsnöra strupen på den här sprattlande lymmeln, förrän han svarat på alla de frågor, ni behagar göra honom ... Svara ärligt, karl!» röt han slutligen i den utan tvifvel alldeles förskrämde ryssens öra.

Maria Feodorowna yttrade några ord på ryska till fångarna.

Och dessa svarade henne genast på samma föga välljudande tungomål.

Samtalet mellan dem fortsattes en stund och derefter vände Maria sig till sina svenska vänner med en redogörelse för innehållet.

»De äro, som jag trodde», yttrade hon, »ryskt bondfolk, far och son, hvilkas hem för ett par dagar sedan blifvit nedbrändt. Hela byn, der de förut bodde, härjades af den från Viborg hemvändande krigshären och gick upp i lågor. Alla byns invånare flydde med några i hast gripna husgerådssaker in i skogen här, och der hafva de sedan dess bott under trädens kronor. I afton, säga de, sutto de vid sin lägereld, då en främmande man med möda släpade sig fram till dem. Af deras beskrifning kan jag förstå, att de mena fänrik Flygare. Hvilka äfventyr han genomgått, veta de icke, ty de förstå icke hans tungo-

mål. Men han kunde knappt gå och var blodig i ansigtet och på händerna. Stammens läkedomskunniga gamla qvinnor hade ansat hans sår. Men han gaf genom tecken och åtbörder till känna, att han lemnat efter sig vänner inne i skogen. Derför hafva nu dessa karlar begifvit sig hit. Och deras mening är vänskaplig. De vilja ledsaga äfven oss till sitt läger.»

»Nåväl, eftersom vår vän Flygare befinner sig i deras våld, är det väl bäst, att vi också begifva oss dit.... Låt oss således sätta karlarna ned på marken igen, Paulin!... Gör dem ingen skada!»

Maria Feodorowna ordnade allt genom sina samtal med ryssarna.

Dessa fattade de främsta hästarna i tyglarna och ledde dem inåt skogen. I deras spår följde nu alla de andra, två och två i ledet. Det var ingen väg i vanlig mening, de nu färdades, utan endast en af dessa äfven i vårt land stundom brukliga uthuggningar i skogen, hvilka man gjort för att bereda väg åt boskapshjordarna. Utan ledsagare skulle våra vänner aldrig hafva kunnat i nattens mörker hitta fram genom en sådan uthuggning.

Den gick ingalunda rakt fram, utan i slingringar och och stundom i tvära vinklar, enär man hade valt de mest höglända och derför äfven för boskapen mest lämpliga platserna.

Snart började ett svagt ljusskimmer mellan trädstammarna antyda, att man nalkades de arma husvilla menniskornas lägerplats.

Och efter hand som karavanen sakta skred fram genom skogen, tilltog ljusskenet i styrka. Slutligen anlände man till platsen.

Det var ett glad i skogen. Midt på den öppna platsen brann en stor lägereld, omkring hvilken ungefär femtio menniskor af båda könen och alla åldrar sutto, stodo eller lågo. Allt röjde fattigdom, brist och elände. Qvinnorna voro höljda i trasor. Barnen voro halfnakna. Männen, gubbarne och ynglingarne företedde samma sorgliga brister. Här och der lågo några husgerådssaker af enklaste beskaffenhet uppstaplade i små högar. En af dessa bestod t. ex. af några grytor, ett par krukor af ler, en lie, resterna af ett eländigt seldon och två eller tre gamla vagnshjul. På ett annat ställe låg en sönderbruten säng och på ett tredje en hög af sönderbrutna spinnrockar. Det hela var ett elände, som icke kunde annat än i aldra högsta grad väcka till medlidande tre så ädla och varma hjertan som Ebbas, Ullas och Marias.

Vid dagsljus skulle åsynen af allt detta elände varit hjertslitande.

Men vid skenet från lägerelden antog hela taflan en pittoresk pregel. För att fullt tillfredsställande skildra scenen, borde vi fatta palett och pensel i stället för bläck och penna.

Karlarnes vilda anleten och qvinnornas bleka och förskrämda drag — de halfnakna ynglingarnes trotsiga blickar under det tofviga och ned i pannan hängande långa håret, allt detta och mycket annat, som vi icke medhinna att beskrifva, tog sig egendomligt ut i den rödaktiga belysningen. Men aldra egendomligast var det, när de små halfnakna barnen, hvilka först stannat för att taga de ankommande främlingarna i betraktande så nyfiket, som är för deras ålder egendomligt, nu återtogo sina för ett ögonblick afbrutna lekar, tydligen omedvetna om den olycka, som drabbat dem, och om det djupa elände, som omgaf

dem och deras föräldrar på alla sidor. Ebbas och Ullas ögon rördes till tårar vid denna hjertgripande syn. Och sjelfva de härdade bussarne sågos föra händerna till sina ögon.

Aldra närmast elden låg fänrik Flygare, hvilken med matt stämma helsade sina vänner välkomna och berättade för dem sina äfventyr under den upptäcktsfärd, han företagit sig.

En lång stund hade han vandrat framåt i skogen i det djupa mörkret, försigtigt trefvande framför sig med händer och fötter.

Men huru försigtigt han än vandrade framåt och ehuru framskridandet skedde endast steg för steg, var det honom dock omöjligt att upptäcka ihåligheter och ojemnheter i marken. Flera gånger snafvade han och föll öfver trädrötter, som lågo ofvanpå marken. Plötsligt, medan han framskred så försigtigt som möjligt, kände han sin framsträckta fot möta det tomma intet. Han insåg ögonblickligen, att han befann sig invid kanten af ett brådjup. Nu sökte han draga sig tillbaka, men den andra foten hade icke ett tillräckligt stadigt fäste. Den slant utför den isbelagda och således mycket glatta tufvan. Och den tappre fänriken störtade ned.

Fallet var djupt och hans skador voro icke utan betydenhet.

Några minuter låg han fullkomligt utan medvetande.

Men när han vaknade till sans, började han sakta krypa bort från platsen. Han kände, hurusom hans eget varma blod flöt nedför kinderna. Och en olidlig plåga erfor han i det ena knäet.

Förvirrad som han till sinnet var af fallet, trodde han sig nu krypa i riktningen mot det ställe, der han

qvarlemnat sina vänner, men i sjelfva verket gjorde han raka motsatsen.

Och kanske var just detta misstag en lycka för honom.

Han hade icke krupit långt framåt genom snåren, förrän han varseblef ett svagt ljusskimmer, hvilket dock mer och mer tillväxte i styrka, i samma mån som han lyckades arbeta sig fram.

Efter oerhörda ansträngningar anlände han slutligen till lägret.

Ryssarne visade sig här vara bättre, mycket bättre än deras rykte.

Kanske var det deras egen djupa olycka, som väckte medlidande med andra menniskor.

Ty de voro i sanning djupt olyckliga, dessa arma varelser, hvilkas hem blifvit plundrade och nedbrända af de vilda horder, som i dessa dagar hade dragit förbi och utbredt skräck och fasa i sitt eget fädernesland öfverallt, der de togo sig väg. Ingenting förmår tydligare än detta bevisa, på hvilken utomordentligt låg ståndpunkt såväl i religiöst och moraliskt, som i intellektuelt hänseende dessa ryssar vid tiden för vår berättelse befunno sig. Bland lejon, tigrar, vargar och hyenor lär det vara seden, att man inbördes söndersliter och uppäter till och med »tjocka slägten», om man ansättes af hungerqval. Men det är endast menniskan på bildningens aldra lägsta trappsteg, som söndersliter sina närmaste i stället för att älska och understödja dem, det är endast den halft djuriska mensk-liga individen, som icke kan fatta, hvad det är att ega och att älska ett fosterland och sina der boende bröder och systrar.

Emellertid blef nu — anledningen månde hafva varit hvilken som helst — den sårade och skadade fänrik Fly-

gare efter förhållandena väl mottagen i detta skogsläger och af dessa arma menniskor, som voro olyckligare än han. Han upplyftades och bars bort till en af hedersplatserna d. v. s. trakten aldra närmast den värmande elden. Och några gamla qvinnor tvättade hans sår, lade derpå förband, som fasthöllo en del påbredda läkedomsväxter, och vredo slutligen hans knä i led igen samt svepte omkring det klutar, doppade i kallt källvatten.

Fänriken belönade dem med hvar sitt skinande guldmynt.

Dylika penningar voro naturligtvis sällsporda gäster bland dessa eländets barn, och deras glädje var derför så mycket mera stormande och utomordentlig. Allas ifver att tjena den frikostige unge herren stegrades. Och när han började genom tecken och åtbörder gifva tillkänna, att han qvarlemnat sitt sällskap i skogen, voro genast två män redo att begifva sig åstad för att uppsöka dem och ledsaga dem till lägerplatsen.

Kanske skedde detta endast i hopp om en god förtjenst.

Det veta vi icke. Gud allena känner menniskors hemliga tankar.

Men anledningen månde nu hafva varit mer eller mindre aktningsvärd — säkert är det, att den tjenst, som dessa två män gjorde våra vänner, verkligen var värd en belöning.

Den uteblef icke heller, såsom vi framdeles skola finna.

Öfver elden hängde nu en stor jerngryta, uti hvilken det porlade och sjöd. Vår alltid lika matfriske vän Simon Paulin såg med oblandadt nöje, att i den kokande vattenmassans ocean åtskilliga fastland, halföar och öar uppenbarade sig, utgörande stycken af de läckra vildbråd, hvaraf de ryska urskogarna äro öfverfylda.

De andra kamraterna blickade också med en viss längtan till grytan.

Och de gamla qvinnorna rörde flitigt om i grytan, medan de med den hand, som icke förde slefven, lyfte sina guldmynt upp och betraktade dem med en förtjusning, som var rörande och som hos Maria Feodorowna stadfäste ett beslut, hvilket hon sedermera samvetsgrant utförde.

Snart var anrättningen färdig och naturligtvis inbjödos våra vänner att deri deltaga. Och hungriga som de voro, gjorde de det med nöje.

Ett stort bevis på, att skogslägrets invånare voro vänskapligt stämda mot dessa svenskar, lemnade de nu derigenom, att de till våra vänners förfogande ställde alla de talrikar och koppar af lera, som funnos i lägret. Att ur ett oglaceradt lerkäril äta soppa med en sked af trä och dertill en stor, grof och tjock sådan — detta var naturligtvis icke alls någonting ovanligt för våra manliga, vid krigets strapatser och obehag vanda vänner. Men värre och naturligtvis mera motbjudande var det helt visst för de unga damerna. Ebba och Ulla tvekade länge, hvad de skulle göra, när dem sattes i handen hvar sitt grofva lerfat och hvar sin illa tillskurna träsked. Och jag nästan tror, att det endast var de ryska qvinnornas vänliga och inbjudande åtbörder samt fruktan för att såra dem genom att vägra, som slutligen förmådde dem att ur grytan tillegna sig soppa och en liten smula af köttet. Maria Feodorowna, som sjelf var af rysk börd, tycktes icke finna hvarken någonting underligt, ej heller någonting obehagligt i saken. Hon åt med god aptit. Och de två andra unga damerna gjorde snart detsamma, ty maten var mot förväntan förträfflig, ehuru den i Ebbas och Ullas tycke smakade väl mycket af ryssarnes älsklingskrydda — löken.

Och när man ätit, lade sig snart hela lägret till hvila. En ryss skulle dock gå på post i närheten under hela natten.

Svenskarne, hvilka tyckte sig icke kunna fullt lita på dessa oväntade bundsförvandter, beslöto, efter en kort öfverläggning, att äfven en af dem skulle vaka. De tyckte sig finna, att icke all möjlighet var utesluten i fråga om ett förräderi. Ryssarne kunde, menade Paulin, möjligen hafva mottagit dem med denna utsökta vänlighet endast för att insöfva dem i säkerhet och sedermera under nattens lopp plundra, kanske till och med mörda dem alla. Men för att icke låta ryssarna märka, att man hyste misstankar, beslöt man, att den vakande svensken skulle intaga en liggande ställning vid elden och låtsa sig sofva, men under tiden hålla skarp utkik.

Om han tröttnade och blef sömnig, skulle han omärkligt väcka en annan.

Emellertid visade det sig, att dessa försigtighetsmått voro öfverflödiga.

Natten förflöt lugnt, och när dagsljuset började sprida sig omkring nejden, stego alla upp från sina hviloplatser, uppfriskade af sömnen.

Ebba och Ulla tyckte det vara besynnerligt, att hela lägerplatsen och dessa fattiga menniskor nu vid dagsljus tedde sig för deras ögon helt annorlunda än aftonen förut. Eldskenet förlänade åt taflan ett visst egendomligt behag, hvilket flydde på samma gång, som nattens mörker skingrade sig och solen spred sina strålar öfver gladet i skogen.

På morgonen hade Maria Feodorowna ett samtal med bönderna.

Det räckte länge, och våra vänner förstodo intet af det, som sades.

Under tiden ansade de sina och ungmörnas hästar och gjorde dem redo till affärd. Man var slutligen i ordning. Ebba och Ulla sutto redan till häst. Christoffer brummade i sitt skägg någonting om, att det funnes här i verlden mycket beqvämare sätt att färdas, än att, såsom han, vara dömd till att guppa på en hästländ bakom en annan ryttare.

Flygare var nästan återställd. Han haltade något litet. Det var allt.

Omsider hade Maria Feodorowna afslutat sin öfverläggning med ryssarna.

Och nu kom hon fram till sina befriare och vänner för att inför dem redogöra för beskaffenheten och resultatet af sina underhandlingar.

Samtidigt såg man ett par af ryssarna lemna lägerplatsen.

»Jag har öfverenskommit med dessa stackars menniskor», sade hon, »att de skola åt mig anskaffa hästar och åkdon samt föra mig tillbaka till Petersburg . . . Deremot har jag lofvat dem att hos hans majestät tsaren utverka, att han låter uppbygga deras by och skänker dem frihet från pålagor under några år, till dess de hunnit någorlunda repa sig efter den olycka, som nu drabbat dem.»

Våra vänner berömde Feodorowna för hennes vänlighet.

Och invånarne i detta arma skogsläger jublade omkring henne, uttryckande genom knäfall, handkyssar och höga rop sin förtjusning och tacksamhet. Det var rörande att se dessa halfvilda och råa menniskors tacksamhetsbetygelser.

»Och jag har», fortsatte Feodorowna, »äfven försökt verka godt för eder, mina befriare och kära vänner, hvilka jag aldrig under hela min lefnad, om den blefve än så lång, skall glömma.»

Uhrwäder tackade och önskade få veta, hvad hon gjort.

Och samma nyfikna fråga sväfvade på alla de andras läppar.

»Jag har skaffat eder säkra vägvisare», svarade Feodorowna.

»Vägvisare?» ljöd det samtidigt från flera par läppar.

»Ja, mina kära vänner», svarade den unga ryskan. »De två män, som sistliden natt uppsökte oss i skogen, hafva lofvat att på ensliga skogsvägar föra eder i den ryska härens spår. De mena, att det icke skall blifva dem omöjligt att med anlitande af den kännedom om trakten, de ega, på ett par dagars tid föra eder så långt fram, att I befinnen eder framför ryska krigshären i stället för bakefter den. Derigenom skall, som jag tror och hoppas, edert sökande och edra åtgärder för löjtnantens befrielse betydligt underlättas.»

Naturligtvis både var och visade man sig tacksam för Marias omtanke.

De bortskickade bönderna kommo i detta ögonblick tillbaka med ett par hästar, förspända ett visserligen bristfälligt, men dock brukbart åkdon. Det var Maria Feodorownas skjuts.

Hon stod just i begrepp att taga ett hjertligt afsked af sina svenska vänner, men blef plötsligt afbruten midt i sitt yttrande, derigenom att en ung dräng kom springande in på lägerplatsen, svingande i handen en liten papperslapp.

Alla riktade sina blickar mot den unge mannen.

»Hvar har du varit, Ivan?» sporde en af de äldre männen.

»Och hvad har du der?» sporde i samma ögonblick en annan.

Den unge mannen besvarade båda frågorna på en gång.

Alla — äfven våra vänner — samlade sig omkring honom.

»Jag har i natt», sade han, »varit ute och spejat. Derunder hittade jag en häst. Jag tog hästen och red, så snabbt jag förmådde, efter hären. Vid midnatt hade jag hunnit den. De hade lägrat sig i en by några werst längre fram. Hvad byn heter, det vet jag icke. Nästan alla soldaterna voro rusiga. Jag smög mig in i lägret. På ett ställe lågo några fångar. Endast en af dem var vaken. Om icke vid en lägereld i närheten suttit ett par nyktra och vaksamma fångvaktare, skulle jag genast hafva sönderskurit mannens bojor och hulpit honom att fly. Men det vågade jag icke. Då skref mannen detta på papperslappen och lemnade mig den. Jag förstod, att det var ett budskap, som han ville skicka någon. Då tog jag emot lappen, kastade mig upp på hästen och red hit. Sjelf kan jag icke läsa, hvad der står. Men ni, fader Michael, som är en smula läsekunnig, kan måhända säga mig det?»

Fader Michael, hvilken just var den äldre af de båda män, som i nattens mörker uppsökt våra villrådiga vänner, tog papperet, men förklarade genast, efter första blicken derpå, att han icke förmådde uttyda den. Man kan också vara fullt öfvertygad om, att »fader» Michael, ehuru han bland sina råa vänner gälde såsom en mägta lärd man, likväl saknade alla förutsättningar för att kunna uttyda en skrift, äfven om den var af aldra enklaste slag.

Ebba Stålhjelm anade, hvem brefskrifvaren egentligen var.

Hon ryckte temligen häftigt breflappen ur fader Michaels hand, och redan så snart hennes ögon möttes af

de på papperet skrifna bokstäfverna, utropade hon med synbar glädje:

»Detta har Nils Wetterstjerna skrifvit och ingen annan.»

Nu var naturligtvis våra vänners nyfikenhet stegrad till sin höjd.

Alla ropade, att Ebba skulle uppläsa innehållet af brefvet.

Naturligtvis kunde hon icke neka att efterkomma denna helt enkelt mycket billiga och lätt förklarliga begäran. Hon läste högt:

»Jag har åter börjat hoppas. Ryssarne hafva plundrat några bränvinsmagasiner och supa både dag och natt. Så snart tillfälle gifves, ämnar jag göra ett försök till flykt.

N. W.»

Sådant var innehållet af brefvet, hvilket åhördes med spänd uppmärksamhet af alla våra vänner. Ebbas ansigte strålade. Ulla var blek och tydligen mycket upprörd i sitt sinne.

I sällskapet funnos emellertid två, hvilka icke hört någonting.

Så snart Ebba började sin uppläsning, hade nämligen auditören Simon Paulin tillsammans med den fagra och rodnande Maria Feodorowna begifvit sig afsides några steg från de andra, och de samtalade med mycken liflighet, ehuru icke så högt, att deras ord kunde höras af någon annan än de två sjelfva.

Och der stodo de ännu samtalande, sedan Ebba Stålhjelm längesedan slutat sin uppläsning af brefvet, och under det att vännerna diskuterade de frågor, som brefvets innehåll var egnadt att väcka. De vaknade först till medvetande om den yttre verlden, när fänrik Flygare utropade:

»Jag skänker er min välsignelse i rikligt mått, mitt herrskap.»

Paulin och Feodorowna tycktes mycket förlägna.

De åtskiljdes genast, men dock först efter att hafva utbytt en varm handtryckning och ett par ömma blickar.

Fänrik Flygare såg, som man säger, ut såsom ett lefvande frågetecken, men han hade takt nog att icke spörja om innehållet af det samtal, de båda unga menniskorna hade hållit.

Nu omsider var afskedsstunden oåterkalleligen inne.

Maria Feodorowna var rörd nästan ända till tårar.

Hon omfamnade hjertligt Ebba och Ulla samt yttrade:

»Hvilket öde, som drabbar mig, när jag återvänder till tsar Peter, vårt lands och folks fader, med oförrättadt ärende, det vet ingen annan, än den Gud, som styr allas våra öden. Icke heller veten I, mina dyra vänner, huru eder expedition kan aflöpa. Kanske råken I uti fångenskap, liksom jag kanske får försmäkta uti ett af de aldra djupaste fängelsehålen i Petersburg. Men låtom oss göra den öfverenskommelsen att, om vi drabbas af sådant oblidt öde, vi försöka underrätta hvarandra derom samt göra allt hvad göras kan för att befria den ene den andre.»

Förslaget mottogs med ungdomlig entusiasm från alla håll.

Och sedan skiljdes man.

Feodorowna besteg sitt usla åkdon och var snart försvunnen i skogen.

Fader Michael och den dugtige drängen Ivan hade lyckats skaffa sig hästar och anlände nu till lägret, rustade för resan.

Visserligen hade Michael tänkt att medtaga sin son, men då nu Ivan redan varit inne bland ryssarna och så-

ledes bättre passade som vägvisare, så fick han intaga sonens plats.

Man bröt upp.

Och alla menniskor i lägret, hvilka kunde gå, följde tåget genom skogen. Men vid skogsbrynet vände de arma menniskorna om, ty de vågade icke visa sig på slätten.

Skulle det lyckas våra vänner att befria Nils Wetterstjerna?

TJUGOFJERDE KAPITLET.

En hoffest i fordna dagar.

Det gamla slottet Güntersdorf var en afton, under f. d. polske kungens Augusts gästbesök derstädes, skådeplatsen för uppträden, hvilka väl numera skulle betraktas såsom oförenliga med den värdighet, som bör vid ett kungligt hof iakttagas. Ingenting är i så hög grad egnadt att i gemene mans ögon nedsätta konungavärdigheten som uppsluppna uppträden inom det kungliga residensets salar. Men vid tiden för vår berättelse var man icke så synnerligen nogräknad i dylika fall. Alla känna vi ur historien de sorgligt ryktbara uppträdena på Stockholms slott, d. v. s. den dåvarande konungaboningen under Carl den XII:s första regeringstid. Och hvad som nu i den starke och lättsinnige sachsiske kurfurstens närvaro och med hans egen personliga tillhjelp skedde på slottet Güntersdorf, det var endast en spegelbild af de fordna galenskaperna under holsteinske hertigens anförande.

Konung Carl hade till sin f. d. fiende afstått sin egen sängkammare, han hade till och med personligen besökt kurfursten på hans rum och genom sin vänlighet blidkat den tyske fursten, hvilken för öfrigt ingenting högre önskade, än att komma med lifvet ut ur slottet. Han hade efter uppträdet i riddaresalen knappt vågat hoppas att slippa undan med helt skinn, men han var nog diplomat att icke alltför hastigt och med för stor brådska visa sig försonad. August var en belefvad man och kunde, när han verkligen ville, uppföra sig som det egnar en furste.

Slutet blef naturligtvis, att furstarne blefvo goda vänner.

Alldeles säkert är, att denna vänskap icke bodde uti deras hjertan, utan endast var, så att säga, en mask. Det ömsesidiga misstroendet lefde helt visst qvar i deras inre, huru omsorgsfullt de än sökte dölja det för hvarandra.

Emellertid hade, såsom förut är nämndt, konung Carl befalt, att en fest skulle på aftonen anordnas i riddaresalen och de dertill gränsande gemaken. Det var hans vilja (och han uttryckte den på sitt vanliga kraftiga och osminkade språk), att ingenting skulle sparas. Festen skulle blifva lysande. Man skulle, om man ville undgå konungens misshag, anlita alla tillgängliga medel.

Grefve Pipers råd hade synbarligen gjort djupt intryck på majestätet.

Klockan half sju på qvällen började gästerna samlas.

Grefve Carl Piper befann sig redan i riddaresalen, när de första anlände. Det var en del af de sachsiske herrarna.

Att de af Piper mottogos med all den högtidlighet, som stundens vigt kräfde, behöfver icke nämnas, enär vi förut hafva omtalat, huru angelägen Piper var att få fred till stånd med kurfursten, för att kunna samla alla landets och

folkets krafter mot den mest fruktansvärde fienden, som utan tvifvel var Ryssland.

Småningom infunno sig äfven de svenske herrarne. Man såg der i den lysande samlingen t. ex. Carl Gustaf Rehnskiöld, hvilken blifvit kallad den nordiske Alexanders Parmenion.

General Nieroth, några andra generaler och en mängd fältöfverstar samt officerare af alla vapen och åldrar infunno sig efter hand. Visserligen kan man icke säga, att deras uniformer voro särdeles rena eller oskadade. Men så hade också de män, som buro dem, uthärdat tusentals mödor och lifsfaror under krigets gång. Det må dock erkännas, att alla hade till ära för den furstlige gästen snyggat upp sig så godt de förmådde med de små resurser, som stodo dem till buds. Och hvad som nu likväl brast i uniformernas prydlighet, det ersattes i fullt mått af den ståtliga anblick, som dessa höga krigaregestalter erbjödo.

Klockan var sju på aftonen, när furstarne inträdde. De gingo hand i hand — en teatralisk tillställning, hvilken naturligvis endast åsyftade att för den församlade mängden göra tydligt, att fred blifvit ingången, att försoning blifvit stiftad och att hvarje anledning till groll hade blifvit skingrad.

En stund förgick, under hvilken furstarne samtalade med de församlade herrarna, hvarvid August förnämligast sysselsatte sig med svenskarna och Carl hufvudsakligen med tyskarna.

Och så kom kammartjenaren Hultman in och kungjorde med sin vanliga, något pedantiska högtidlighet, att »deras majestäter» kunde sätta sig till bords, närhelst det behagade dem.

Vid orden »deras majestäter» vände Carl sig häftigt om, ty han ville icke att August skulle erkännas såsom ett

majestät, utan endast såsom en »höghet» — en titel, hvarmed kurfurstarne måste vara belåtna. Men i samma sekund mötte hans blick den »mörke grefvens» lugna ögon. Och det utbrott af vrede, som säkert icke var långt borta, hejdades af grefve Pipers lugna blick.

Carl förde med all den artighet, han kunde å daga lägga, sin kurfurstlige gäst till bordet, der han åt honom inrymde hedersplatsen.

Sjelf satte konungen sig vid hans venstra sida, blek, men lugn.

Samtliga herrarna togo plats vid de för dem afsedda borden.

Ty på den tiden gick det icke an, att en undersåte vid en fest spisade på samma bordskifva som en suverän furste och konung.

Rätterna buros in. I spetsen för tjenarna gick Hultman med ett väldigt fat, innehållande något slags stek. Och det kunna vi försäkra, att detta var första gången under många år, som en sådan läckerhet bestods på konung Carls taffel.

Det har aldrig blifvit utredt, hvarifrån Hultman lyckats förskaffa sig en sådan läckerhet, ej heller huru han hade gått till väga för att kunna förse konungens bord med allt det andra goda, hvarunder det vid denna festliga tillställning, så att säga, dignade.

Sjelfva kurfursten August tycktes finna rätterna förträffliga.

Åtminstone åt han som en tapper man och drack i samma proportion.

Ty det hade lyckats den trogne kammartjenaren att anskaffa både öl och vin.

Carl sysselsatte sig mindre med maten, än med sin höge gäst.

Äfven han drack dock icke obetydligt af det verkligen goda vinet.

Småningom steg stämningen bland gästerna i riddaresalen.

Kurfursten blef högljudd, skröt och »skroderade» tappert samt drack den ena bägaren efter den andra. Och ju flera bägare han tömde i botten, desto mera glad och högröstad blef han.

Herrarne vid de andra borden, hvilka under festens första afdelning suttit alldeles tysta och endast sysselsatt sig med rätterna, hade nu inmundigat så mycket vin, att de vågade börja tala.

Och snart hördes i hela salen det sorl, som plägar uppstå, när en mängd menniskor samtidigt tala om olikartade ting.

Kurfursten fattade sin bägare och »klingade» med konungen.

»Vi dricka för frid och endrägt!» yttrade han i samma ögonblick.

»Af allt mitt hjerta!» svarade den unge konungen.

»Och nu», återtog kurfursten, »nu då vi personligen försonat oss med hvarandra, vill jag hemställa, huruvida icke drägligare fredsvilkor kunna lemnas mig.... Min polska krona....»

»Den har ers höghet för evärdlig tid förlorat», yttrade Carl med eftertryck.

»Visserligen synes det nu så, men jag ville bedja att få...»

»I detta fall, ers höghet, båta inga böner. Sådana som fredsvilkoren äro bestämda, skola de ock förblifva. Jag prutar icke af en enda liten punkt. Ers höghet måste afstå från polska kronan och erkänna Stanislaus såsom

lagligen vald och lagligen regerande konung i Polen. Jag viker aldrig från denna min fordran. Ers höghet måste åtnöja sig med detta rika och feta kurfurstendömet Sachsen.»

August insåg, att hvarje försök till öfvertalning skulle vara fåfängt.

»Nå, Gudi vare tack, mitt kurfurstendöme föder sin man,» yttrade han.

»Derom är jag viss. Jag och mina bussar alla hafva nu länge lefvat här och dock ännu ingenting saknat.»

August tömde sin vinbägare, medan han lugnade sitt sinne.

»Dock torde», sade han derefter, »ers majestät medgifva, att då nu fred stiftats mellan oss, det är tid, att ers majestät drager sina trupper bort från Sachsen och söker sitt vinterqvarter annorstädes uti något mot ers majestät fiendtligt land. Om ers majestät ligger qvar ett år här i Sachsen med sin här, skall sedermera ingenting finnas öfrigt åt mig, mitt folk och mina hästar.»

»Ja, der må ers höghet se sig om», inföll majestätet.

»Ers majestät bifaller således nådigast min anhållan?»

»Hvilken anhållan?»

»Jo, att ers majestät måtte draga sina trupper tillbaka!»

»Ers höghet!» yttrade nu konungen med djupt allvar. »Väl är jag ung, men dock icke så barnslig, att jag släpper frivilligt det säkra tag, som jag lyckats gripa.... Hör nu mitt sista ord i denna sak, och det är detta: jag lemnar icke med min här Sachsen, förrän jag blifvit fullt förvissad om, att ers höghet håller sina vid fredsslutet afgifna löften.... Låtom oss emellertid icke mera tala om det, som icke står till att ändra. Låtom oss dricka!»

August var blek som ett lik, men han drack ändå.

Den lättsinnige fursten sökte dränka sina bekymmer i vinbägaren.

Stämningen i salen blef mer och mer animerad, samtalen antogo snart nog en mycket ogenerad karakter äfven vid de bord, hvarest de ringaste i sällskapet hade erhållit plats.

Kurfursten drack och blef med hvarje ögonblick mera uppsluppen.

Konung Carl drack måttligt och blandade sitt vin med vatten.

Men det oaktadt »höjdes» äfven hans »lifsandar», och man fick till och med höra honom skämta, någonting som eljest var sällsynt hos denne furste, hvilken redan i sina ungdomsår fått så många och stora bekymmer.

Slutligen utbrast den af vinet upphetsade kurfursten: »Hvilken af oss är den starkaste? Låtom oss pröfva på!»

Konung Carl, som väl kände f. d. polackkungens ofantliga kroppsstyrka, vägrade att inlåta sig i någon täfling. Och han hade till denna vägran så mycket kraftigare skäl, som han ansåg dylikt vara oförenligt med hans konungsliga värdighet.

August var envis och sökte öfvertala sin höge frände.

Men Carl var obeveklig. Dock yttrade han dessa ord: »I någon täflan på det området inlåter jag mig icke men om ers höghet vill gifva ett prof på sin oerhörda styrka, som prisas af hela Europa, skulle det visserligen bereda mig ett stort nöje.»

»Gerna!» utropade kurfursten i sin barnsliga fåfänga.

»Huru skola vi då ställa till det? sporde majestätet. En smed må fästa en grof jernstång i taket och en stalldräng må leda en häst in i riddaresalen här! Jag skall då visa, hvad en bra karl förmår göra.»

Carl XII gaf befallning om, att kurfurstens vilja skulle verkställas. Och det dröjde icke mer än half timme, innan allt var i ordning. Den af en regementssmed i taket genom stora krampor fästa starka jernstången var redo. Och hästen stod färdig under stången. Allas ögon visade en spänd nyfikenhet.

Kurfursten afkastade utan ceremonier sin prydliga rock.

Snart satt han till häst och omfattade med sina ben den ganska groft bygda hästens buk.

Sedan lyftade han sina armar i vädret och fattade tag i den grofva jernstången, hvilken satt så högt öfver hans hufvud, att hans armar voro alldeles utsträckta, då han vidrörde den.

Nu såg man tydligt, att hans armmuskler gjorde en våldsam ansträngning. Småningom kröktes armarna och i samma mån höjde sig kurfurstens kropp närmare taket. Men hans ben höllo fortfarande fast omkring hästbuken. *Hästen följde med i höjden,* upplyftad af två de starkaste armar, som någonsin funnits i verlden.

En hel fot från golftiljorna blef hästkreaturet upplyftadt.

Derefter sänkte kurfursten både hästen och sig sjelf sakta ned.

Det var i sanning ett rent af underbart kraftprof.

Också genljöd hela salen af kurfurstens pris och lof.

Hästen hade under färden i höjden visat sig något orolig, men Augusts ofantliga styrka var tillräcklig att fullt beherska honom.

Konung Carl lyckönskade sin frände till egandet af denna kroppsstyrka, som väl, enligt hvad majestätet förmodade, ingen annan menniska egt sedan den bålde Herkules' dagar.

August var synbarligen mycket förtjust öfver det beröm, som haglade öfver honom från alla sidor, och öfver den beundran, han väckte.

Åtskilliga gånger utropade han med nästan barnsligt öfvermod:

»Gören detta efter, mina herrar!»

Ingen af de närvarande visade någon håg dertill.

Uppmuntrad af denna framgång, föreslog han nu:

»Hvem vill med mig ingå ett vad, att jag med ett enda hugg kan skilja den der hästens hufvud från dess hals?»

Det kan för vår tids menniskor synas underligt, att dylikt någonsin kunnat förekomma vid ett kungligt hof och att icke konung Carl genast förbjöd detta onyttiga experiment.

Men man må härvid besinna, dels att tidsandan i allmänhet var rå, dels att kung Carl sjelf fordom under det s. k. gottorpska raseriets dagar hade hängifvit sig åt dylika tidsfördrif. Historien bevarar minnet af, hurusom den unge kungen i sällskap med hertigen af Holstein en gång företog sig att i sjelfva rikssalen hetsa en hare. Det är jemväl historiskt bevisadt, att konungen en gång på Kungsör lät flera dagar å rad föra upp till slottet och in i dess gemak hvarjehanda djur (t. ex. får, hundar, kalfvar och getter), då han och hertigen förnöjde sina sinnen med att försöka i ett enda hugg skilja de stackars djurens hufvuden från kroppen. När detta ändtligen var uträttadt, kastades under skämt och skrän hufvudena ut genom fönstret, naturligtvis till stor häpnad för allmogen, som vanligen stod i tätt sammanpackad skara nedanför fönsterna för att få se en skymt af den unge konungen.

Hans höghet kurfursten erhöll konungens tillåtelse att

göra försöket med hästen. Visserligen var kung Carl mycket mera allvarligt sinnad nu, än under tiden för gottorpska raseriet, men då han sjelf en gång hade idkat liknande öfningar, ville han icke neka sin besegrade fiende att utöfva dem i hans närvaro. Och det låter lätt tänka sig, att den unge konungen, som lifligt erinrade sig, huru svårt det var att med ett enda hugg afskära ett kalfhufvud, nu var mycket nyfiken att få se, huruvida kurfursten skulle kunna utföra det naturligtvis ännu svårare kraftprofvet att med ett enda hugg taga hästens hufvud.

Det är tydligt, att alla de närvarande herrarne voro lika nyfikna.

Kurfursten lyfte sin sabel. Ett hvinande ljud hördes.

Det var svärdet, som genomskar luften med blixtens fart.

Och i nästa ögonblick rullade hästhufvudet långt bort på golfvet.

En ström af blod forsade ut öfver mattan. Det halshuggna djuret vacklade några ögonblick, hvarefter det föll under konvulsiviska ryckningar i de stelnande lemmarna.

Men hela salen genljöd af uttrycken för den beundran, som kurfurstens underbara kroppsstyrka framkallade.

»Frände!» utropade konung Carl, sedan han omfamnat August. »Om ni vore lika pålitlig i ert sinne, som ni är stark till kroppen, skulle ni och jag alltid vara vänner.»

August svarade endast med en lätt bugning.

Den döda hästen bortfördes af några knektar, som den beställsamme och alltid påpasslige Hultman efterskickat, så snart han märkte, hvad kurfursten ämnade göra med det oskyldiga kreaturet.

Och snart var kalasandet åter igen i full gång rundt omkring i salen.

Man drack och åt på ett sätt och i mängder, hvilka skulle hafva förefallit våra dagars hoffolk rent af barbariska. Glädjen stod, som man plägar säga, högt i tak i Güntersdorfs riddaresal.

Det led mot morgonen och hanen dernere på borggården hade redan galit flera gånger, innan konungen och kurfursten lemnade bordet. Då befann sig f. d. polske kungen i ett tillstånd, som skulle hafva kostat honom några riksdalers böter, om hans lefnad infallit under ett senare århundrade och han i den författningen råkat möta en någorlunda samvetsgrann poliskonstapel.

Nu undslapp han alla efterräkningar, såsom naturligt var.

Hans egna, trogna sachsiska herrar beledsagade eller, kanske rättare sagdt, buro honom till de åt honom anslagna rummen.

Och den outtröttlige Hultman skyndade efter för att tillse, att allting var i ordning till den höge herrens beqvämlighet.

Konung Carl hade druckit föga. Han befann sig i en upprymd sinnesstämning, men var ingalunda onykter.

Grefve Carl Piper tackade Försynen, som låtit dagen aflöpa så lyckligt.

Den mörke grefven hade hela dagen suttit som på nålar.

Han kände fullväl sin suveräns hetsiga lynne, och han hade fruktat, att konungen icke skulle kunna beherska sina känslor.

Men när nu allt var slut och den mörke grefven befann sig ensam i det åt honom anslagna gemaket, egnade

han en tanke af beundran åt den unge konungen, som hade lyckats att i denne sin dödsfiendes närvaro iakttaga ett uppförande, som i alla afseenden var majestätet värdigt. Derefter satte han sig ned vid sitt skrifbord för att fullgöra de arbeten, som hade blifvit genom dagens festliga tillställningar försummade.

Och han satt qvar vid sina göromål länge, efter det att morgonen grytt.

* * *

Framåt middagstiden följande dagen lemnade kurfursten slottet, sedan han intagit en lätt måltid i konungens enskilda rum, hvarvid ingen annan var närvarande än Hultman.

Och vid afskedet inbjöd August sin frände att göra ett besök hos honom i den goda staden Leipzig, dit han nu ärnade begifva sig.

»Jag skall komma», var kung Carls enkla svar.

Så slutade detta furstemöte, hvilket hade kunnat medföra de bedröfligaste följder, om icke den mörke grefvens råd och inflytande hade öfvervunnit hjeltekonungens egensinne.

TJUGOFEMTE KAPITLET.

Tre stråtröfvare.

Vi hafva nu så länge lemnat ur sigte Arvid Bredström och hans stulna jernhandske, att det torde vara

skäl att egna detta kapitel åt den unge länsmanssonen och hans affärer.

Det ögonblick, då vi senast sågo honom, var när han en afton begaf sig åstad från kojan i skogen i sällskap med f. d. krämaren Josua Hjelm och f. d. inbrottstjufven Amadeus Ruben.

Ändamålet med färden torde också vara för oss klart.

Det var naturligtvis hans mening att försöka fånga Ebba Stålhjelm.

Föga troligt är, att han hade till hands någon fullt utvecklad plan, efter hvilken han borde ställa sina handlingar. Sannolikt ämnade han handla efter omständigheterna och begagna hvarje tillfälle, som händelsevis kunde yppa sig. Han var fullt öfvertygad om, att jernhandsken skulle skydda honom och bereda önskad framgång åt hans planer.

Det föll honom aldrig in, att han kunde hafva genom mened förspilt dess kraft.

Snarare kan man då antaga, att han helt och hållet förgätit det vilkor, som var förenadt med löftet om jernhandskens underbara kraft och verkan, ja, till och med att han hade glömt, hurusom han svor en mened just den natten, då han lyckades beröfva Wetterstjerna den första stridshandsken, den som sedermera gått förlorad.

De tre ryttarne färdades framåt i månskenet hela natten.

Deras affärd från kojan i skogen skedde, som vi veta, några timmar senare än våra vänners. Nattens bleka drottning hade redan hunnit ganska högt upp på himlahvalfvet, när de begåfvo sig af, och vi nästan tro, att de tre skurkarne började färden ungefär vid samma tid, då

våra vänner funno en välkommen tillflykt vid de husvilla menniskornas läger i djupa skogen.

Arvid sprängde åstad med en skyndsamhet, som om det gält lifvet.

Denna snabba färd behagade icke den temligen korpulente f. d. krämaren Josua Hjelm. Han hade funnit det mera behagligt, om det tillåtits honom att färdas framåt i sakta mak.

Och troligt är, att den vid färder till häst föga vana Amadeus Ruben i detta afseende instämde med sin stallbroder.

Men båda voro vapenlösa och måste lyda Bredström.

Denne förde, som vi förut berättat, deras till en knippa sammanbundna vapen framför sig på sin sadel. Eljest skulle de andra två helt visst hafva varit något mera högljudda i sina protester. Men nu voro de fast och måste utan alltför högt knot underkasta sig den mägtigare vilja, som uttalade sig, när Arvid emellanåt sade:

»Raska på, vänner!... Vi få icke låta dem få för stort försprång!»

»Men om ni jagar oss på detta sätt, blifva vi odugliga till göromål!»

»Bagatell, som kungen säger! Sporra krakarna!... Framåt!»

Och framåt gick det med fart, ja, till och med med en sådan fart, att, när morgonen kom, de tre herrarne hade hunnit långt förbi våra vänner, som ju lågo qvar i de husvillas läger långt fram på förmiddagen den följande dagen.

Derom visste dock de tre röfvarne ingenting till en början.

De fortsatte att i sporrstreck rida framåt den usla vägen.

Men när solen redan befann sig högt på himlen och de likväl ännu icke hade sett en skymt af de personer, som af dem förföljdes, började de ana, att de förlorat spåret och ridit förbi Ebba Stålhjelm och hennes sällskap. Med den fart, som de sjelfva användt under hela färden, borde de eljest för länge sedan hafva kommit i sigte af Ebba Stålhjelms lilla skara.

Nu stannade de och började öfverlägga om ställningen.

Alla tre hade åtskilliga mått och steg att föreslå för att komma ut ur denna mer än brydsamma ställning.

»Troligen hafva de tagit nattqvarter någonstädes i skogarna.»

Det var f. d. krämaren, som lyckades komma så nära sanningen.

»Bah!» utlät sig Amadeus Ruben. »Visst icke! Då skulle de ha varit galna. Natten har varit månljus och vacker och således särdeles lämplig för menniskor, hvilka icke just äro angelägna om att blifva sedda.... Det är klart, att de hafva ridit hela natten. Och om vi icke upphunnit dem, så beror det naturligtvis endast derpå, att deras hästar äro bättre än våra. Låtom oss sporra våra hästar och begifva oss på väg igen!»

»Jag föreslår», yttrade f. d. krämaren, »att vi vända om igen.»

»Och hvarför skulle vi vända om?» röt Arvid mycket misslynt.

»Jo, för att genomsöka de skogar, vi lemnat bakom oss!»

Arvid var naturligtvis mycket villrådig och tveksam. Han saknade egentlig vana vid dylika expeditioner, ehuru det ingalunda låter sig förnekas, att hans medfödda

anlag just pekade åt detta håll. Anlagen funnos. Det var endast öfningen, som fattades.

»För min del tror jag», sade han, »att vi hafva ridit förbi dem. Troligen hafva de sofvit i skogen i natt, såsom vännen Josua nyss förmodade. Men jag finner det icke alldeles klokt att vända om igen.... Mig synes det, som om vi handlade aldra klokast genom att gömma oss härinne i småskogen, dock icke längre från vägen, än att vi hafva fri och obehindrad utsigt öfver denna och kunna se hvar enda menniska, som passerar förbi. Om de nu verkligen hafva blifvit fördröjda, så måste de naturligtvis förr eller senare komma förbi denna plats, ty det är väl icke troligt, att de våga, ensamma och utan ledsagare som de äro, begagna sig af de skogsvägar, som utan tvifvel finnas derinne i de till utseendet ogenomträngliga snåren.... Alltså, vänner, om I gillen mitt förslag, så låtom oss binda hästarna på ett ställe, der de hafva en smula bete och icke äro synliga för dem, som passera vägen fram. Sjelfva uppsöka vi något lämpligt gömställe i utkanten af småskogen.»

Arvid Bredströms förslag måste naturligtvis blifva antaget.

Det är ju alldeles tydligt, att två obeväpnade män måste foga sig efter en man, som har riklig tillgång till lifsfarliga vapen och för öfrigt besitter en karakter, hvilken sätter det utom allt tvifvel, att han icke skall sky att begagna sig af sina vapen.

Alltså lågo dessa tre skurkar hela den dagen qvar i småskogen.

Men under hela dagens lopp passerades platsen endast af en enda menniska. Det var en herre, iklädd en dyrbar pels och åkande i ett vackert, om rikedom vitt-

nande och med tre präktiga hästar förspändt fordon. Redan på afstånd blefvo de tre röfvarne honom varse.

Och just då han befann sig i närheten af deras gömställe, störtade Hjelm och Ruben fram. Att hejda den resandes hästar och plundra honom inpå bara kroppen, som man säger, det var naturligtvis för så erfarna män endast en barnlek. Det må dock till sanningens heder nämnas, att Arvid icke personligen deltog uti detta dåd. Men omedvetet bidrog han dock till, att det lyckades.

Han stod nemligen invid platsen för uppträdet, fullt väpnad och rustad, liksom om han befunnit sig der endast för att gifva mera eftertryck åt de båda andras befallningar.

Och den åkande ryssen kunde naturligtvis icke tro annat, än att denne fullt beväpnade, ja, nästan ända till tänderna väpnade man kunde förmås att hålla sig stilla och i overksamhet, endast så länge han (den resande) icke gjorde aktivt motstånd.

Fångsten var ganska rik. Utom en del varma och dyrbara beklädnadspersedlar hade den resande förlorat några tusen rubel.

Och när han omsider, beröfvad sina rikedomar och sina varma kläder jemte en del mat och spritvaror, nådigast meddelades tillstånd att färdas vidare, var han vid afresan vida mindre präktig att skåda, än när han nyss anlände. Hackande tänderna af köld, piskade han på sina hästar och var snart försvunnen ur sigte.

Nu skred man till att dela rofvet, men först drog man sig tillbaka från landsvägen.

Inne i småskogen skedde delningen, och det är ett märkvärdigt faktum, att den försiggick utan något gräl eller kif, ja, till och med utan att ens ett vänskapligt knyt-

näfslag, som eljest mellan dylika kamrater torde vara vanligt, nu blef dervid utdeladt.

Hvad först och främst beträffar kläderna, afstod Arvid från alla anspråk.

Men när det gälde att dela de skinande guldmynten, ville han vara med.

Af rublerna behöll han hälften för sin egen räkning.

De andra två deltagarne i skurkstrecket fingo hvardera en fjerdedel.

Men den delningen föreföll f. d. krämaren vara »höjden af orättvisa».

Kännande sig förolämpad, började han opponera sig, ehuru medveten om sin vanmagt.

Skarpa som dolkar och värjklingor föllo hans ord, men Arvid behöfde endast draga en pistol ur bältet och spänna dess hane. Krämaren blef genast lugn och nöjd igen och förklarade sig belåten med sin lott.

Denne plundrade resande var, som nämndt är, den enda menniska, hvilken under loppet af denna dag passerade förbi platsen.

Af våra vänner fingo skurkarne naturligtvis icke se en enda skymt. Och detta var helt naturligt, ty de ledsagades ju af Michael och Iwan på ensliga skogsvägar, fjerran från röfvarnes lägerplats.

Hvad skulle man nu göra? Afstå från hela expeditionen och vända om hem igen till Viborg? . . . Detta kunde emellertid icke komma i fråga, menade Arvid Bredström, och deruti instämde med rörande endrägt de båda andra. Det var dock svårt att finna någon utväg till uppnående af det mål, som länsmanssonen föresatt sig att vinna.

Slutligen blef det sent på aftonen och månen steg upp. Då beslöt man sig för att vända tillbaka för att un-

dersöka de skogar, förbi hvilka de tre herrarne hade förliden natt passerat.

I synnerhet var det en ibland dessa, som föreföll dem misstänkt.

Händelsevis var det densamma, i hvilken våra vänner hade den natten funnit huld och skydd vid de hemlösas lägereld i skogen.

När de tre skurkarna kommo dit, höllo de en kort öfverläggning.

Att nattetid inträngа i denna täta, obekanta skog, det skulle hafva varit en dårskap. Derför beslöto de också att invänta dagens inbrytande. Under tiden skulle de i det klara månskenet göra en ridtur rundt omkring skogens ytterkant för att möjligen redan på detta sätt finna något spår efter dem, de sökte.

Öfver stock och sten, öfver moras och djupa diken redo de nu omkring skogen. Plötsligt utropade Amadeus Ruben, hvars spejande ögon aldrig hvilade, utan beständigt irrade rundt omkring:

»Nej, se der inne i skogen! . . . Det är ljussken, mina herrar! Jag vill mista lifvet, om det ej är ljussken.»

Man måste gifva honom rätt. Mellan trädstammarna på denna sida af skogen — den som var motsatt den sida, hvilken lopp utefter vägen — syntes verkligen ett svagt ljusskimmer.

Naturligtvis stego de tre männen genast af sina hästar.

Att binda dessa vid trädstammar var endast några ögonblicks verk.

Och så fördjupade de sig, med iakttagande af all möjlig försigtighet, i skogen, smygande framåt i riktning mot ljusskenet.

Så tyst smyger icke en indian i vildmarken, så ljud-

löst glider icke en orm fram genom gräsmattan, som dessa tre män nu smögo sig närmare den plats, från hvilken skenet härstammade.

Ändtligen voro de framme och lade sig bakom buskarna för att speja.

Det var i sjelfva verket samma lägerplats, der våra vänner hade under den föregående natten blifvit med sådan hjertlighet mottagna.

Den första iakttagelse, de tre männen gjorde, var att de menniskor, som lågo, sutto eller stodo omkring stockelden, voro ytterst fattiga, och att deras egen rofgirighet icke hade att vänta sig något byte på denna plats.

Den andra anmärkningen var, att i hela lägret icke syntes ett enda vapen och att man således kunde utan någon fara begifva sig in bland dessa halfnakna menniskor.

Också dröjde de icke att sätta detta beslut i verkställighet.

Lägrets invånare visade sig ingalunda rädda, men visserligen mycket förvånade öfver detta oväntade besök vid deras eld.

Men det bör kanske anmärkas, att om de tre männens plötsliga framträdande icke förorsakade någon förskräckelse, så berodde detta icke på, att de skulle hafva haft ett utseende, som var egnadt att ingifva förtroende, utan helt enkelt derpå, att den vänlighet, de arma menniskorna rönt af den föregående nattens gäster, kom dem att hoppas, att äfven dessa voro att anse såsom goda vänner.

Det var derför icke underligt, att män, qvinnor och barn samlades omkring de oväntade gästerna, när de nu djerft stego fram.

De små barnen, som lekt halfnakna i närheten af stockelden, voro de djerfvaste, och detta berodde till stor

del derpå, att förra nattens gäster hade klappat och smekt dem och gifvit dem penningar.

Nu trodde de i sin oskuld, att alla främlingar voro goda menniskor och försedda med outtömliga förråd af de der gula, skinande mynten.

Men de fingo göra en bitter erfarenhet af annat slag.

När de små hoppade omkring fötterna på länsmanssonen och hängde sig fast vid hans ben med ena handen medan de sträckte upp den andra för att mottaga den väntade guldpenningen, så blef Arvid Bredsröm ursinnig och började slå omkring sig med värjan och uttala många mustiga eder.

De små barnen flydde åt alla håll, stortjutande och hållande sina små händer mot de kroppsdelar, som lidit de värsta skadorna.

Och qvinnorna, hvilka sågo den misshandling, deras barn underkastades, blefvo ursinniga, ropade och knöto händerna.

Ett par af dem voro till och med nog djerfva, att ganska tydligt gifva tillkännna sin lust till att hämnas den oförrätt, som tillfogats deras barn.

Unge Arvid måste visa sin pistol, innan han kunde känna sig fullt förvissad om, att icke blifva söndersliten af de uppretade qvinnorna.

Han kände ett djupt förakt för både dem och deras trasiga klädedrägter.

Men för deras blixtrande ögon och framsträckta händer kände han fasa.

Allt aflopp emellertid för ögonblicket lugnt. Qvinnorna, hvilka fruktade för Arvids pistoler, togo sina barn vid handen och dolde både sig och dem i de omkring lägerplatsen liggande snåren.

Endast flickorna och de qvinnor, som icke hade barn att skydda, stannade qvar.

Männen hade hittills stått såsom tysta åskådare af dessa scener.

Nu trädde de dock fram och sporde på ryska, hvad herrarne ville.

Hvarken Arvid Bredström eller någon af hans två stallbröder och hejdukar kände ett ord af ryska tungomålet. Men likväl förstodo de ryssarnes fråga, ty deras åtbörder förtydligade meningen af deras ord.

Obekantskapen med ryskan gjorde, att de tre röfvarne icke hade lätt för att göra sin mening begriplig för männen. Dock lyckades det dem omsider genom att taga till hjelp en mängd åtbörder, hvilka sknlle hafva förekommit högst löjliga, om någon person hade på afstånd iakttagit dem. Ryssarne begrepo slutligen, att främlingarne sökte några personer, hvilka förmodades hafva besökt de husvillas läger, och när de stackars hemlösa icke kunde tro annat, än att dessa nuvarande gäster voro vänner till dem, som under den föregående natten hvilat i lägret, gjorde de inga svårigheter.

Med lifliga åtbörder utpekade de för Arvid den väg, som de andra tagit.

Under tiden sysselsatte f. d. krämaren sig med de unga flickorna.

Dessa funno honom löjlig och skrattade af hjertans lust åt hans tokroligheter.

Slutligen ansåg han sig vara så bekant med dem, att han vågade lägga sin tjocka arm omkring lifvet på den vackraste.

Men detta skulle Josua Hjelm icke hafva gjort, om han anat följderna.

Knappt hade nämligen en af de unga männen sett detta, innan han ilade fram och tilldelade f. d. krämaren ett slag med knuten hand.

Josua Hjelm tumlade omkring flera gånger på marken.

Arvid Bredström ansåg sig böra uppträda till försvar för sin hejduk.

Han drog sin sabel och visade håg att blanda sig in uti leken.

Men detta var mera än dessa obildade ryssar förmådde tåla.

Inom förloppet af tio sekunder störtade sig hela skaran af halfnakna män och ynglingar öfver de tre skurkarna, och dessa erhöllo i sanning ett så grundligt kok stryk, som någonsin en skurk har i denna verlden bekommit. Arvids blanka sabel tjenade honom icke till någon nytta. Den hade inom ett ögonblick blifvit vriden ur hans hand. Icke heller hade han något gagn af sina pistoler, ty de befunno sig snart i händerna på hans motståndare. Ja, icke ens den i eldskenet klart strålande jernhandsken beredde honom någon fördel, ehuru han aldra mest litade på denna.

Det var med knapp nöd de tre skurkarne förmådde rädda lifvet.

Så snart tillfälle gafs, flydde de hals öfver hufvud från lägret.

Huru vida det berodde på beräkning eller på en slump, att de alla tre togo samma väg och till på köpet just den väg, som ledde i våra vänners spår, veta vi icke. Men vi tro, att det var ett verk af slumpen.

De voro nämligen alltför uppskrämda, att kunna tänka redigt.

Flämtande och andfådda anlände de efter en hel timmes kringströfvande till den plats, der de hade qvarlemnat sina hästar.

De två yrkesbofvarne voro ursinniga, men Arvid var rätt glad.

Och hvarför var han så glad, fastän han hade fått stryk och ännu kände på sin kropp svedan af de slag, han hade blifvit med så stor frikostighet tilldelad? Man kunde hafva väntat sig, att han åtminstone känt sig en smula nedstämd till lynnet.

Det är dock lätt att inse, att hans glädje hade sitt ursprung uti det medvetandet, att han dock hade — trots allt — lyckats rädda jernhandsken, denna hans borgen för framtida lycka och välgång.

Nu hölls mellan de tre brottslingarna en lång öfverläggning.

Arvid skyndade genast vid ankomsten till hästarna att ställa sig vid den plats, der hans egen med vapen lastade häst befann sig. Han misstänkte, icke utan skäl, att hans värda stallbröder skulle försöka bemägtiga sig vapnen och blifva hans herrar i stället för hans hejdukar.

Och der stod han qvar med pistol i hand under hela öfverläggningen.

De andra två »tittade under lugg», men när de funno, att Arvid var beredd att tillbakaslå hvarje tillämnadt angrepp, förhöllo de sig lugna och gjorde intet försök att anfalla länsmanssonen.

Man beslöt nu att färdas den ensliga väg genom skogarna, som bondfolket vid stockelden hade utpekat. Der hade man den aldra bästa utsigten att träffa Ebba Stålhjelm och taga henne till fånga.

Ty just detta — att taga jungfru Ebba till fånga — var Arvids afsigt.

Hvad han sedan skulle göra, visste han icke. Det fick bero af omständigheterna.

Men tyst! . . . Hvad är detta för skrän? . . . Hvarför dessa rop i skogen?

De tre männen lyssnade och trodde sig snart förstå sammanhanget.

Ryssarne vid lägerplatsen hade icke åtnöjt sig med att hafva drifvit sina fiender på flykten. De ämnade också förfölja dem. Ropen och skränet tilltogo i styrka. Man kunde lätt förstå och märka, att förföljarne nalkades mer och mer, ty ropen hördes allt tydligare med hvarje ögonblick, som förgick. Redan voro ryssarne ganska nära.

Ingen tid var att försumma med öfverläggningar och prat.

De tre röfvarne — ty så må man väl benämna dem efter den bragd, de förut denna afton utfört — kastade sig upp på sina hästar och sprängde bort öfver fältet, bort till närmaste skog. Der tyckte de sig vara i säkerhet för hvarje förföljelse.

TJUGOSJETTE KAPITLET.

Befrielsen.

Kal och ofruktbar låg den ryska steppen i trakten af floden Mologa — en bild af ödslighet, hvilken på samma gång gjorde ett högtidligt intryck på den vandrare, som befann sig i denna enslighet, och väckte i hans barm tröstlösa och på allt hopp utblottade tankar.

Men vid steppens rand längs efter Mologas brädd reste sig en väldig skog, hvars hundraåriga stammar trotsat många stormar, men ännu stodo qvar på sin post lika stolta och starka som någonsin.

Här i denna skog invid flodbrädden rådde ett lif, som var raka motsatsen till den tröstlösa ensligheten derute på steppen.

Den från Viborg hemtågande hären hade der slagit läger.

Visserligen hade många mindre hopar redan skiljt sig från hufvudhären och tågat bort i andra riktningar till sina hemtrakter. Men ännu var denna ryska här fruktansvärd i anseende till sitt antal, om än icke hvarken i fråga om beväpning eller mannamod.

Lägret utbredde sig längs efter stranden på en längd af minst en hel mil. Någon ordning eller disciplin kunde icke upptäckas. Det syntes tydligt att den ledande själen i hela denna af så många olika elementer sammansatta kropp — herr Scheremetjew — icke var tillstädes. Och vi tro dessutom, att icke ens han eller hans fruktansvärda knutpiska skulle hafva förmått hålla ordningen vid magt bland dessa råa och vilda skaror.

Hvar och en gjorde hvad han behagade. Ingen ville lyda. Och ingen vågade befalla.

Officerarne hade tagit sin tillflykt till några i skogen belägna stugor, hvilkas egare jemte deras husfolk obarmhertigt drefvos bort för att lemna rum åt de uniformerade kujonerna. Till och med de qvinnor, som buro späda barn vid bröstet, drefvos ut i den vilda skogen för att liksom vilddjuren söka skydd under buskarna och föda i vildmarken

De ryska soldaterna på den tiden hade ingen aning om hvad disciplin vill säga.

Från plundrade förrådshus medförde de den skadliga drycken, hvilken — när den, såsom oftast sker, njutes i öfvermått — medför de aldra mest förderfliga verkningar och förnedrar menniskan under djuret. Verkningarna af denna förfärliga dryck kunde man se, hvarhelst man ville gå i detta ryska läger.

Stormen svepte fram öfver stepperna utanför skogen, men inne i skogen var lugnt och jemförelsevis varmt. Det var endast nere vid flodbrädden man kände de isande vindarna.

Och så slet och vred och slängde orkanen trädtopparna hit och dit.

Men dernere under kronornas tätt sammanpackade grenar var lungt.

Afsides på en plats, hvarifrån de kunde med lätthet bevakas af de kring en stockeld lägrade ryssarna, sutto några svenska fångar.

En af dem känna vi, ty det var löjtnant Nils Wetterstjerna.

Han satt der med ryggen stödd mot den väldiga stammen af ett kolossalt furuträd.

Hans händer voro, liksom de öfrigas, sammanbundna på ryggen, med fina, af hampa spunna snören.

Och hans fötter voro sammansnörda med starka remmar af ogarfvad oxhud.

Blek var han, och i hans anlete lästes vittnesbörden om de lidanden, han utstått.

Men ännu glänste samma ungdomsmod i hans klara ögon.

Om någon hade i detta ögonblick — det var just i sjelfva solnedgången — sett vår hjelte, skulle denne »någon» ovilkorligen hafva kommit på den tanken, att vår löjtnant var upptagen med tankar på flykt.

Detta borde nämligen för en uppmärksam betraktare hafva framgått icke allenast af den spända uppmärksamhet, med hvilken han iakttog allt, som tilldrog sig bland ryssarna, utan äfven genom de visserligen fåfänga, men dock energiska försök han gjorde att afslita banden, som fjättrade hans händer. Visserligen egde han en efter sin kroppsbygnad ofantlig styrka, men den var dock icke tillräcklig. Hampan och den ogarfvade oxhuden trotsade alla hans ansträngningar, och de skulle hafva trotsat tio lika starka karlars förenade bemödanden att afslita dem. Utmattad af sina öfvermenskliga ansträngningar, sjönk han med en djup suc tillbaka mot den väldiga furustammen.

I skenet från lägerplatsen glänste en tår i hans ögonvrå.

Men just nu, då han tyckte sig öfvergifven af sin Gud och af hela verlden, just nu befann sig hjelpen ganska nära.

Och skuggorna — först aftonens och sedan nattens skuggor — inhöljde snart i sitt mörka dok allting, som icke omedelbart belystes af skenet från stockelden. Inne i skogen rådde det absoluta mörkret.

Då först vågade våra vänner företaga någonting till Wetterstjernas befrielse.

De hade ända sedan skymningen befunnit sig i ett snår icke långt från den plats, der vår unge hjelte satt och förgäfves bemödade sig att slita sina band. Ja, hans räddare befunno sig till och med så nära, att de kunde tydligt se ej mindre hans bleka och aftärda anlete, än hans fåfänga bemödanden att göra sig fri.

Mer än hundra gånger ville Ebba och Ulla skynda fram till hans hjelp.

Och det var endast fänrik Uhrwäders kloka råd och allvarliga föreställningar, som förmådde hålla dem qvar inne i snåret.

Det är tydligt, att om de hade vid dagsljus helt öppet trädt fram, såsom de — rof för upprörda känslor — ämnat göra, så hade de ovilkorligen blifvit sedda af fångarnes vaktare och sjelfva blifvit tillfångatagna. All de sex vildhjernornas tapperhet skulle icke hafva förmått rädda dem från döden eller någonting ännu värre.

Men nu var det mörkt och nu kunde man företaga någonting utan att löpa *så* stora faror.

Erik Uhrwäder undersökte sina pistoler, öfvertygade sig om, att hans pamp gick lätt ur skidan, gaf sina sista förhållningsorder till de qvarstannande och begaf sig ut på sin expedition.

Jag är alldeles öfvertygad om, att de, som befunno sig närmast Ebba och Ulla i denna stund, kunde hafva hört deras hjertan klappa.

Man vågade derinne i snåret knappt draga andan.

Till en början försvann Uhrwäder i den täta skogens dunkel.

Skenet från lägerelden kunde i anseende till buskarna, som växte öfverallt, icke tränga särdeles långt, och Uhrwäder hade derför hunnit fram till den jättelika furen, vid hvilken löjtnant Wetterstjerna satt, innan vännerna i skogssnåret visste, att han hade hunnit så nära sitt efterlängtade mål.

Också må det förtäljas att Uhrwäder icke gick på sina fötter. Det skulle hafva varit oförsigtigt.

Han kröp fram på, som man allmänt plägar säga, »alla fyra». Icke det aldra minsta buller hördes.

En indian i Amerikas urskogar skulle icke hafva gjort det bättre.

Rundt omkring stockelden sutto minst femtio ryssar.

Hvad som ökade faran för Uhrwäder och hans vänner var den omständigheten, att dessa femtio moskowiter voro alldeles nyktra.

Rundt omkring i skogen hördes det vilda skränet af druckna personer, men dessa femtio voro alldeles oberörda af spritgiftet, då de ej fått någonting att dricka.

Jemte Nils Wetterstjerna, och i samma belägenhet som han, befunno sig fem andra svenskar, hvilka voro ännu mera modlösa än han och tydligen hade uppnått det stadium, då en menniska icke längre frågar efter någonting, emedan hon har uppgifvit alla förhoppningar rörande denna verlden. Visserligen var löjtnant Wetterstjerna blek, men de andra voro ännu blekare.

Nu såg man tydligt från det snår, i hvilket Wetterstjernas vänner hade gömt sig, hurusom fänrik Uhrväder reste sig upp invid furen och ställde sig så, att hans hela gestalt doldes af dess väldiga stam.

Han intog sin ställning i tydlig afsigt att vara dold för ryssarne vid elden.

Och detta kunde gå för sig med lätthet, enär furens stam var så väldig.

Nu sträckte han fram sin arm bakom Wetterstjernas rygg.

I hans hand skimrade det blanka bladet af en hvass dolk.

Och i nästa ögonblick afskar han de band, med hvilka dennes händer voro sammansnörda. Men samtidigt hviskade han:

»För himlens skull, sitt stilla! . . . Dina vänner äro här.»

Det förefaller underbart, att Wetterstjerna förmådde beherska sig så mycket, att han icke genom en enda rörelse, nej, icke ens genom en enda min förrådde, att nå-

gonting af stor betydelse för honom hade inträffat. Han satt lika rak, lika blek och stel som förut.

Nu hviskade Uhrväder till honom, att han skulle förbereda sina olyckskamrater på en liknande befrielse. Och lycka var det utan tvifvel, att fänriken vidtog detta försigtighetsmått, ty de andra fångarne voro så beröfvade allt mod och hopp, att de utan tvifvel skulle hafva genom någon brådstörtad rörelse förrådt hvad som föregick, i den händelse Uhrwäder hade låtit sin knif sönderskära deras band, utan att de blifvit i god tid derpå förberedda.

Hviskningen från Wetterstjerna gick nu från man till man.

Och krypande längs efter jorden begagnade Uhrwäder sin hvassa dolk med sådan skicklighet, att inom en fjerdedels timme äfven alla de andra fem svenskarne hade sina händer fria.

Nu återvände fänrik Uhrwäder till Nils Wetterstjerna.

»Sitt stilla ännu en stund!» hade han tillhviskat hvar och en i samma ögonblick han afskar hans handbojor.

Och de sutto stilla, afvaktande hvad som komma skulle.

Ännu voro de icke fullt fria, ty deras ben voro sammansnörda.

Men fänrik Uhrwäder, hvilken bedref hela denna sak med ett förstånd och en beräkning, som voro beundransvärda, återvände, såsom nyss nämndes, till den plats, hvarest Wetterstjerna satt.

Att vår tappre fänrik måste äfven på återvägen krypa för att icke blifva sedd, det är af sig sjelft klart och tydligt. Men han gjorde detta med en smidighet, hvilken beundrades af vännerna i skogssnåret, icke minst af Ebba Stålhjelm och Ulla Grek, hvilkas ögon oafbrutet följde honom under hans arbete, ehuru de, i anseende till att han

måste operera i mörkret, understundom mera anade hans närvaro på en gifven punkt, än de verkligen sågo honom.

»Här har du min knif», hviskade Uhrwäder till Wetterstjerna.

Denne gjorde en för ryssarna omärklig rörelse med handen.

Genom denna rörelse satte han sig i besittning af dolken.

»Nå, vidare!» hördes Nils Wetterstjerna sakta hviska.

»Jo, när du har afskurit banden, som fjettra dina fötter, så lemnar du knifven till din granne, hvilken gör på samma sätt och i sin ordning lemnar den till sin närmaste man, till dess I alla ären befriade. Men alla sitten I qvar orubbligt stilla, ända till dess den siste afskurit sina band. När I märken, att detta har skett, skolen I alla på en gång så sakta och tyst som möjligt smyga er in i skogen här bakom eder. Jag skall der vara eder till mötes och blifva er ledsagare Förstår du mig?»

»Ja, visst!...» hördes Nils Wetterstjerna hviska. »Men vore det icke bättre, om vi en och en smöge oss härifrån? Man skulle då kanske mindre lätt der borta vid elden upptäcka vårt förehafvande.»

»Ingalunda, min vän! De skola lättare upptäcka sex särskilda rymningar, än en enda, som gemensamt och utan buller samtidigt utföres.»

»Kanske har du rätt.... Nå, i Guds heliga namn till verket då!»

I detsamma Wetterstjerna yttrade detta, afskar han med en snabb rörelse sina fotbojor och lemnade dolken till sin granne.

På samma gång meddelade han denne de föreskrifter, han erhållit.

Dolken och föreskrifterna gingo vidare från man till man.

Nu drog fänrik Uhrwäder sig något tillbaka in i skogen.

Vännerna der inne i busksnåret hade sadlat hästarna och ledt dem utanför buskarna på den sida af snåret, som icke belystes af skenet från bivuakelden. Deras hjertan klappade naturligtvis oroligt, enär det ju låg inom möjlighetens gränser, att hela detta företag, för hvilket de lidit så mycket och uthärdat så mycket, kunde i sista ögonblicket misslyckas.

Ebba Stålhjelm var, om man kunnat se hennes anlete, blek, men till det yttre lugn.

Ulla Grek deremot darrade i hela kroppen likt aspens löf.

Nu var det afgörande ögonblicket inne.

Liksom en enda man reste sig alla fångarna på en och samma gång.

Och utan att förorsaka ett enda ljud smögo de sig in i skogen.

Troligt är det, att om de ryssar, som voro lägrade omkring denna eld, hade varit lika rusiga, som de flesta andra i detta vilda och oordentliga läger, skulle de icke alls hafva märkt de sex svenskarnes flykt. Men nu voro de någorlunda nyktra och deraf följde, att den rörelse, som plötsligt uppstod på fångarnes plats, icke kunde undgå att upptäckas, huru tyst och stilla de flyende än månde utföra sina operationer.

Äfven de ryssar, som icke hade sina anleten vända direkt mot platsen, der fångarne blifvit aflastade, måste dock med sina ögon uppfånga en skymt af att någonting rörde sig der borta.

Innan fångarne hunnit fram till den väntande Uhrwäder, voro femtio ryssar på benen och satte efter de flyende.

Några af ryssarne hade hunnit gripa sina musköter och flera skott lossades.

Fänrik Uhrwäder behöfde icke uppmana de flyende till skyndsamhet.

Lätt och snabbt, som hjorten flyr för jägaren, ilade de till honom.

Och när de förenat sig med honom, sprang han före dem, ända till dess allesammans hunno fram till de väntande vännerna.

»Ingen tid nu till helsningar!» kommenderade Uhrwäder. »Sitten upp!»

För löjtnant Wetterstjernas räkning hade man anskaffat en häst och han besteg den skyndsamt. Men för de andra fem fångarna funnos inga gångare. Goda råd voro dyra. Man kunde naturligtvis icke lemna dem qvar i skogen, emedan de då snart skulle ånyo fallit i ryssarnes händer, hvilka i sådan händelse icke skulle hafva dröjt länge med att nedskjuta dem alla.

Svårigheterna afhjelptes emellertid derigenom, att hvar och en af de fem vildhjernorna tog en befriad fånge framför sig i sadeln. Och just när detta skett, ankommo de skrikande ryssarne till stället. Våra vänner kunde ganska väl se dem och räkna deras antal, ty skenet från lägereldarna spred liksom en matt dager nästan öfver allt i denna del af skogen.

Lyckligt var det för våra vänner, att endast få af ryssarne buro eldvapen, och ännu lyckligare var det, att alla musköterna hade blifvit aflossade under den första förskräckelsen öfver deras flykt.

Våra tappra svenskar — d. v. s. de sex, som egde eldvapen — aflossade nu en salva, hvilken för en minut hejdade ryssarna.

Denna minut begagnade våra vänner på aldra klokaste sätt.

De skyndade i sluten trupp från platsen och uppnådde den utanför skogsbrynet löpande vägen utan att utsättas för någon fara. Ryssarne måste återvända till sitt läger för att hemta vapen och ammunition, innan de ens kunde tänka på att fortsätta förföljandet. Innan dess voro svenskarne emellertid långt borta från platsen, ehuru de visst icke voro utom all fara, utan tvärtom de värsta strapatserna och farorna återstodo.

Det blef nemligen snart uppenbart för dem, att hela ryska lägret längs efter den slingrande floden Mologa kommit i rörelse. Att så var förhållandet framgick tydligt af åtskilliga omständigheter. Dels hördes rop och skrän från alla delar af lägret, och dels sågos större och mindre ryska skaror bryta fram ur skogen och ställa upp sig på vägen, hvilken alltjemt lopp utmed skogskanten. Redan befunno sig tio eller tolf sådana skaror ute på vägen, somliga framför och andra bakom våra flyende vänner.

Nu kunde de hvarken komma framåt eller tillbaka.

Faran var i sanning stor och öfverhängande.

Den hjeltemodiga lilla svenska skaran tycktes vara till spillo gifven.

* * *

Emellertid hade den ryska hop, som först upptäckt fångarnes flykt, varit vid sin stockeld och der hemtat nödiga vapen samt förråd af kulor och krut.

Nu återvände de samma väg, som de nyss tågat tillbaka.

Dermed gjorde de visserligen icke våra vänner någon skada, men tre andra för oss bekanta individer råkade falla i deras händer, nemligen de värda delegarne i bolaget Bredström, Hjelm & Ruben.

Detta värda brödraskap hade under flykten från skogen, hvarom vi i ett föregående kapitel berättat, verkligen lyckats finna våra vänners spår och färdades under nära en vecka så nära bakefter dem, att de oupphörligt hade Ebba Stålhjelm och hennes sällskap i sigte, utan att dock någonsin sjelfva utsätta sig för faran af att blifva sedda.

Kom så den nyss beskrifna aftonen, då Nils Wetterstjerna befriades. I sjelfva skymningen gömde våra vänner sig, såsom vi hafva sett, i skogen alldeles i närheten af det ställe, der Wetterstjerna satt bunden. Det var ingalunda blott en tillfällighet, att de slogo sig ned der, ty när de gjorde det, visste de, hvar löjtnanten och hans medfångar befunno sig.

Michael och Iwan, de trohjertade, hemlösa männen, voro ännu qvar hos dem, och för dem hade det icke alls rönt någon svårighet att under dagens lopp göra ett besök i sina landsmäns läger och taga kännedom om der rådande förhållanden.

Det var under detta besök i ryska lägret, som de upptäckte Nils Wetterstjerna, hvilken de igenkände på den noggranna beskrifning om hans person och utseende, som de fått af en rysk soldat, med hvilken de inlåto sig i samtal. I anseende dertill att de två hederliga ryssarne och våra svenska vänner endast högst ofullkomligt förstodo hvarandras tungomål, hade de icke kunnat inhemta de nödiga upplysningarna bland svenskarna. Nu hade de emellertid funnit den eftersökte och visste hvar han fans, hvarför de också kunde, som sagdt är, i skymningsstunden

föra våra vänner direkt fram till närheten af den plats, der Ebbas trolofvade ungersven låg fjettrad.

Vi hafva sett, huru det första befrielseförsöket krönte med framgång.

Men vi hafva också sett nya faror uppresa sig på alla sidor omkring våra vänner.

Beskrifningen derom uppskjuta vi till ett annat kapitel.

Nu är nämligen vigtigast att tala om, huru det tillgick, när herrarne Arvid Bredström, Josua Hjelm och Amadeus Ruben råkade falla i händerna på de grymma ryssarne.

När svenskarnes lilla sällskap under eftermiddagens lopp gjorde halt och afsände Michael och Iwan såsom spejare till ryssarnes läger, då befunno de tre skurkarne sig icke långt borta.

Arvid Bredström sjelf låg till och med sammankrupen bakom en stor sten på endast några få alnars afstånd från Ebba Stålhjelm. Och när de båda ryssarne kommo tillbaka, låg Arvid ännu qvar på samma plats, så att han, som naturligtvis ganska väl förstod i hvilket ändamål männen bortskickades, också i åtminstone lika hög grad som våra vänner uppfattade ryssarnes berättelse om utgången af deras expedition.

Det var hufvudsakligen genom tecken, Michael kunde göra sig förstådd.

Måhända var det detta flera timmars uppehåll i Ebba Stålhjelms berusande närhet, som kom Arvids beslut att mogna.

Under nästa natt skulle dådet utföras. Ebba skulle bortröfvas, och han föresatte sig att heldre döda alla de andra svenskarna, än låta den fagra ungmön undkomma.

Dessutom tyckte han sig vara säker om framgång i denna sak.

Han var ju, om icke laglig egare, så åtminstone innehafvare och brukare af den lyckobringande jernhandsken.

Och när nu våra vänner slogo sig ned i skogssnåret invid ryssarnes lägereld — icke heller då voro de förbundne långt borta.

De gömde sig i ett annat buskage på få alnars afstånd.

Tiden för handling närmade sig.

Arvid Bredström såg från sitt gömställe alla fänrik Uhrwäders operationer, men hvarken han eller hans hejdukar vågade sig fram, så länge våra vänner voro vakna. De hade byggt sina förhoppningar på den förutsättningen, att våra vänner skulle söka några timmars hvila, och medan de värnlösa hvilade i Morphei armar, skulle, enligt den uppgjorda planen, anfallet ske.

Nu voro de nödsakade att åskåda, hurusom Nils Wetterstjerna blef befriad och jemte honom fem andra fångar. De fingo till och med se dem fly.

Ja, de vågade sig icke ens fram ur sitt snår, när våra flyende vänner stego till häst och skyndsamt aflägsnade sig genom skogen.

Hvilken olycka i Arvids ögon!... Och *likväl* bar han jernhandsken!

Ryssarne, som förföljde våra vänner, skrämde de tre förbundna skälmarna, så att de icke vågade sig fram, förrän de sågo samtliga fienderna vända om till sin lägereld.

I den tanken, att ryssarne nu uppgifvit allt hopp om att fånga de flyende, kröpo de nu fram och började smyga genom skogen bort till det ställe, der de bundit sina hästar. Men skogen var för dem alldeles obekant. Förskräckel-

sen förlamade kanske också i någon mån deras minne och tankekraft.

De hittade icke sina hästar, utan irrade fram och tillbaka, villrådiga och bäfvande.

Och nu kommo ryssarne tillbaka från lägerelden.

De tre skälmarne sågo tydligt, att de medförde både musköter och blanka sablar. Nu försökte de att fly, men troligen var det förskräckelsen, som förlamade deras ben.

Länge dröjde det icke, förrän ryssarne hade upptäckt dem.

Och nu började i nattens mörker en den vildaste jagt.

»Der äro de!» ropades på ryska. »De fly!... Sätten efter dem!»

Skälmarne förstodo icke orden, men uppfattade meningen.

Och de försökte först rädda sig genom springande.

Men när de märkte, att detta icke ville lyckas dem, och då nu deras krokvägar förde dem till ett väldigt kullfallet furuträd, så tvekade de icke att söka skydd, den ene i skuggan af stammen, der han i liggande ställning pressade sin kropp hårdt intill trädet, och de andra bland grenarna.

Troligt är, att det var knakandet af de torra grenarna, af hvilka en mängd afbrötos, som ledde ryssarna på spåren.

Snart blefvo alla tre under hugg och slag framdragna.

Uslingarna började bedja om lifvet, men ingen förstod dem.

Slutligen släpade man dem till lägerplatsen och började betrakta dem vid skenet från stockelden.

Men när ryssarne hade betraktat dem en stund, utbröto de i uttryck, som tydligen voro ämnade att tolka deras förvåning.

De kände icke uti dessa tre män igen någon af dem, som flytt. Det var ett obekant klöfverblad.

Ett ögonblick hoppades Arvid, att denna upptäckt skulle beveka barbarerna till att släppa honom och hans hejdukar.

Men deri misstog han sig. Ryssarne bundo dem till händer och fötter samt kastade dem på samma plats, hvarest Nils Wetterstjerna och hans medfångar hade hvilat.

Men Arvid skulle förlora icke allenast sin frihet, utan derjemte den klenod, som han älskade mer än både friheten och lifvet.

Den unge ryss, som sysslade med att fjettra Arvids händer, blef naturligtvis under denna förrättning snart varse på fångens högra hand denna finpolerade jernhandske, hvars blanka yta återstrålade ljusskenet så kraftigt, att hela handen, när den direkt utsattes för skenet, strålade nästan lika klart, som om den varit öfverhöljd med diamanter.

Ryssen drog den af Arvids hand och satte den på sin egen och såg högfärdig ut.

Fåfängt sökte Arvid göra motstånd. Fåfänga voro skärande rop, hans tårar, hans böner — hans förtviflan.

Sannolikt är, att ryssen icke förstod hvad, han sade.

Obeveklig såsom ödet, fortsatte han sin förrättning.

Och när nu alla tre skälmarne hade blifvit bundna och vårdslöst kastade på marken, samlade alla ryssarne sig å nyo till en skara och drogo tillbaka för tredje gången samma väg. De ville naturligtvis förena sig med sina kamrater, som redan tågat ut för att eftersätta flyktingarna.

Endast *en* man qvarlemnades till fångarnes bevakning.

Det var icke svårt för Arvid Bredström att inse, att han troligen aldrig skulle komma med lifvet ur denna förskräckliga belägenhet.

TJUGOSJUNDE KAPITLET.

Jernhandsken.

Vi återvända nu till våra flyende vänner.

När de sågo, att ryska hopar samlade sig både bakom dem och framför dem på vägen, stannade de för att öfverlägga om, hvilka mått och steg, som borde vidtagas. Faran var öfverhängande.

Men medan de öfriga öfverlade derom, sysselsatte Nils Wetterstjerna och Ebba Stålhjelm sig uteslutande med hvarandra. Först nu igenkände han de ädla jungfrurna.

Det vore fåfängt att försöka skildra detta återseende.

»Jag höll mitt löfte att söka upp dig, Nils!» hviskade Ebba, medan hon lutade sin kind mot hans manliga bröst.

»Ja, men under hvilka förhållanden!» sade han. »Och för hvilka faror har du icke utsatt dig för min skull, du storsinta, ädla, modiga flicka. Måtte jag nu åtminstone kunna skydda ditt lif i denna förskräckliga fara!»

»Hvarom icke, få vi åtminstone dö med hvarandra!»

Han tryckte henne till sitt bröst, just då Uhrwäder ropade:

»Afgjordt således! Rid förut, Michael! Vi följa efter!»

Medan Nils och Ebba firade återseendets glädje, hade deras vänner afslutat sin öfverläggning. Åtskilliga meningar hade uttalats. Somliga ville vända om och försöka spränga de skaror af ryssar, hvilka samlat sig bakom dem och nu kommo med fart rusande efter dem. Andra ville heldre våga ett anfall mot dem, som stängde vägen för dem. Och slutligen föreslog Michael genom lifliga och lätt uttydda åtbörder, att man skulle begagna

sig af en tredje utväg, på hvilken ännu ingen annan hade tänkt, nemligen att man skulle lemna vägen och rida rakt ut på steppen, som utbredde sig framför deras ögon.

Alla insågo genast, att detta råd var förståndigt.

Michael red före de andra på sin lilla, men goda häst, och färden gick med snabbhet ut på den nakna heden.

Men äfven ryssarne hade rytteri. Omkring femtio af dem sågos kasta sig upp på sina springare och börja förföljandet med en snabbhet, hvilken vittnade mycket godt om den infödda ryska hästrasens duglighet.

Den skarpa ridten varade hela natten, och först fram mot morgonen anlände våra vänner till en mera kuperad trakt.

Redan på afstånd varseblefvo de en skroflig bergskedja, hvilken tycktes dem utlofva tillfälle att finna en fristad.

Det började redan dagas, då våra vänner togo i besittning en ganska högt belägen liten platå, hvilken var från alla sidor, med undantag af en enda, otillgänglig.

Här kunde de finna åtminstone ett tillfälligt skydd.

In i berget bakom platån öppnade sig en grotta, till hvilken qvinnorna och hästarna genast fördes. Männen deremot togo plats ute på platån, hvarest några väldiga, lösa klippblock invid sjelfva randen af bråddjupet erbjödo ett godt skydd mot fiendernas kulor, om dessa verkligen företogo sig en belägring.

Här lågo nu våra vänner spejande utåt slätten.

Sjelfva kunde de förblifva osedda, medan de deremot hade en fri och obehindrad utsigt öfver den del af steppen, der den ryska ryttarekolonnen stormade fram i deras spår.

När ryssarne anlände till foten af bergskedjan, stannade de och tycktes vara villrådiga. Ännu hade de således icke upptäckt våra vänners gömställe, och dessa smickrade sig redan med hoppet, att ryssarne skulle tåga bort med oförrättadt ärende, heldre än att undersöka den långa bergsträckan.

Emellertid gick det med detta hopp liksom med så många andra.

Det slog fel. Ryssarne delade sig i flera små afdelningar.

En af dessa marscherade rakt fram mot den plats, der våra vänner hade gömt sig. Dessa kunde från sin höga ställning iakttaga, hurusom de stego af sina hästar vid bergets fot och började vandra uppför den branta stig, som ledde upp till platån. Inom fem minuter borde de vara framme.

Löjtnant Wetterstjerna var naturligtvis den som öfvertog befälet öfver skaran, såsom det ju tillkom hans rang.

»Gören pistolerna klara!» kommenderade han. »Så snart jag ropar 'framåt!', aflossa vi en salva. Hvar och en skall taga säkert sigte. Ingen kula får förfela sitt mål.... Och så snart vi hafva aflossat skotten, anfalla vi de öfverlefvande med våra pampar. Vi hvarken mottaga eller gifva pardon!»

Och efter att hafva sjelf lånat af gamle Christoffer en dubbelpistol och en väldig sabel, uppställde han sig och de stridbara männen på ett sådant sätt, att de uppmarscherande ryssarne omöjligen kunde upptäcka dem, förrän de befunno sig nästan alldeles invid mynningarna af våra vänners pistoler.

Några minuter förflöto under andlös tystnad.

Sjelfva korparna, som flaxade omkring i rymden och nyss läto luften genljuda af deras hemska skrän, tego nu stilla och slogo sig ned här och der på bergskammen, liksom äfven de hade känt en aning om hvad som komma skulle.

Ebba och Ulla, hvilka, som vi veta, voro iförda karlkläder och fullt beväpnade, kommo nu ut och ställde sig hos sina vänner i uppenbar afsigt att deltaga i den stundande striden.

Men det ville hvarken Nils Wetterstjerna eller någon af de andra unga männen tillstädja. De modiga, unga flickorna öfvertalades att å nyo draga sig tillbaka in uti grottan.

De fem svenskarne, hvilka blifvit på samma gång som löjtnanten befriade ur fångenskapen, saknade vapen, men nöden gör uppfinningsrik. Platån var öfverströdd med stenar, af hvilka de minsta vägde några skålpund. Af dessa stenar sammanförde de små högar i ändamål att begagna dem såsom projektiler, när dertill komme att gifvas tillfälle under stridens gång.

Nu syntes den främst gående ryssens hufvud höja sig öfver gångstigen.

Småningom följde hela kroppen efter. Och bakom honom visade sig åtta eller nio andra. Alla smögo fram med en viss försigtighet, ty som det var vinter, var stigen delvis isbelagd, glatt och farlig.

Ändtligen befunno de främsta bland ryssarna sig på endast ett par alnars afstånd från våra väntande vänner.

Dessa trädde nu, så snart Wetterstjerna kommenderat »framåt!», fram från skyddet af det klippblock, som hittills dolt dem för ryssarna.

Och inom ett ögonblick derefter ljöd deras salva, så

att dess eko besvarades dels inne i grottan och dels långt borta bland bergen. Fem af fienderna stupade, döda eller dödligt sårade.

De förskräckta ryssarne, som öfverlefde detta nederlag, voro nu endast fyra, och dessa skulle aldra helst hafva vändt om och hals öfver hufvud flytt tillbaka igen utför bergsstigen.

Men dertill lemnade svenskarne dem icke tid.

Sablarna drogos och våra vänner störtade sig öfver fienden.

Huggen föllo tunga, och efter endast några få minuter voro äfven dessa fyra fallna. Segern var således våra vänners.

Ebba Stålhjelm och Ulla Grek, hvilka aldrig förut bevittnat en sammandrabbning af detta blodiga slag, kommo fram, visserligen bleka, men dock vid godt mod.

Det var emellertid nu ingen tid till att samtala, äfven om Nils Wetterstjerna hade haft de ömmaste saker att säga sin Ebba. Han tryckte henne ömt till sitt hjerta och gick sedan ofördröjligen till sina göromål, ty han insåg väl, att det värsta återstod.

Naturligtvis hade de andra ryska afdelningarna hört skotten.

Och lika naturligt var det, att de skulle ögonblickligen inse, hvad skotten och stridsbullret betydde, samt upphöra med sina egna efterforskningar för att komma sina kamrater till hjelp.

Nils Wetterstjerna och hans vänner insågo klart, att det anfall, som de nu hade att vänta, skulle blifva vida farligare än det, som de redan hade genomkämpat till seger. Ty den skara af ryssar, hvilken de nu, spejande ned bakom klippblocken, sågo samla sig vid den plats der

nere, hvarest bergsstigen började, var fyra gånger så stark som den förra och derför fyra gånger så farlig och svår att öfvervinna. Likväl svigtade icke de våras mod.

Nils Wetterstjerna gjorde sina anordningar med så klart förstånd och sådan bestämdhet, att Ebba och Ulla kände den beundran, de båda hyste för honom, i hög grad tillväxa.

Om Ebba hade i denna stund blickat in i Ulla Greks ögon, skulle hvad hon der såg troligen hafva ingifvit henne en del mindre angenäma tankar och måhända äfven farhågor.

Löjtnant Nils märkte emellertid icke de varma och beundrande blickar, hvarmed de båda unga flickorna följde honom.

Han befalde, att man skulle hopsamla alla de fallna ryssarnes vapen och ammunitionsförråd. Genom denna åtgärd tillväxte i högst väsentlig grad våra vänners motståndskraft mot den annalkande fienden. Äfven de som förut voro obeväpnade, kunde nu erhålla vapen. Enda svårigheten var, att så många svårligen kunde på den trånga platsen inlåta sig i handgemäng med ryssarna. Men Nils befalde, att de öfriga skulle kasta de tunga stenarna, till dess något tillfälle yppade sig äfven för dem att få deltaga uti den verkliga striden. Och när nu dessa och andra kloka anordningar blifvit vidtagna, intog hvar och en sin plats, och alla afvaktade med mod och förtröstan hvad som komma skulle.

Några minuter förgingo, innan ryssarne började uppstigandet.

Dessa minuter begagnade de som lågo på knä invid stenhögarna till att på ett ganska ändamålsenligt sätt inleda striden.

Hvar och en af dessa fem — ty det var de från ryssarna befriade fångarna — tog i högra handen en sten af minst tio skålpunds vigt, och på ett af en bland dem gifvet tecken lutade sig alla fem samtidigt ut öfver branten och slungade på en och samma gång sina projektiler ned på de församlade ryssarna. Kastkropparna beskrefvo, fullkomligt enligt ballistikens lagar, en välformad båge och nedföllo på de förfärade ryssarna, af hvilka två, som träffats i hufvudet, nedföllo utan att gifva något ljud ifrån sig, medan två andra hoppade omkring, tjutande af smärta och gnidande af alla krafter de kroppsdelar, som hade kommit i beröring med stenarna.

Detta oförmodade anfall var nära att skrämma ryssarna på flykten.

Och om icke ett par af dem varit försedda med knutpiskor, skulle våra vänner snart hafva blifvit utan vidare strid ensamma på platsen.

Men åsynen af dessa fruktansvärda straffredskap, hvilka nu svängdes i luften, utöfvade sin vanliga verkan på de arma varelserna, hvilka säkert mera fruktade knutpiskan än döden.

Uppstigandet vidtog just då de fem svenskarne slungade fem nya kastkroppar af ännu större dimensioner och tyngd.

Äfven denna gång gjorde de verkan, ehuru icke så bra som nyss.

Endast två blefvo denna gång gjorda odugliga till strid, och ett par fingo svullna ögon.

De öfriga räddade sig från detta stenregn genom att ila uppför bergsstigen och försvinna i krökningen af vägen.

Våra vänner afvaktade nästan med otålighet deras ankomst upp till platån.

Ju förr striden kunde börja, desto snarare skulle den vara slutad.

Ändtligen började de främst gående hufvuden att höja sig öfver synkretsen. Flera och flera närmade sig. Ändtligen voro de alla samlade der uppe. Men nu tycktes det, som om modet började svigta.

Visserligen sågo de icke någon fiende, men kanske var det just denna omständighet, som gjorde situationen så förfärlig i deras ögon.

De visste icke, hvilket ögonblick döden kunde drabba dem i skepnad af en kula eller ett sabelhugg.

De ryssar, som gingo främst, vägrade att frivilligt skrida vidare.

De efterföljande trängde emellertid på, skjutande hela skaran framför sig.

Trängseln blef nu så stark, att en af dem, som gingo främst, blef af de andra undanskjuten och kom så nära branten, att han förlorade fotfästet och föll ned i brådjupet. Innan han nådde bottnen, hade hans kropp blifvit sönderkrossad mot de hvassa klippspetsarna. Det var blott en oredig massa af kött och ben, som hamnade der nere.

Denna tilldragelse väckte emellertid de öfriga till besinning. Äfven en ryss hade en smula tankegåfva.

Inseende det farliga i deras belägenhet började de nu rycka framåt.

Men på ett af Nils Wetterstjerna gifvet tecken trädde svenskarne nu, liksom vid det förra anfallet, fram och afsköto sina skott nästan ända inpå de angripande. Derför förfelade också intet enda skott sitt mål. Och stenslungarne skötte sig samtidigt med både nit och skicklighet.

Många ryssar hade redan »bitit i gräset», innan svenskarne drogo sina pampar.

Främst i striden gick Nils Wetterstjerna, och två älskande qvinnohjertan bäfvade för hans lif, när dessa hjertans egarinnor, halft dolda bakom en sten af betydlig storlek, iakttogo, hurusom han mer än någon af de andra utsatte sig för farorna. Men på samma gång sågo de med beundran, hurusom han gick fram i striden med så öfverväldigande kraft, att ingenting och ingen kunde motstå honom.

Hvar helst Nils Wetterstjerna gick fram i striden, der föllo ryssarne för hans tunga och konstnärligt samt med mandomskraft svängda pamp.

Nu bröts hans klinga och han hade qvar endast skaftet i sin hand.

Tvenne ångestfulla skri af qvinnoröster förkunnade, att man följde honom troget med ögonen och att man bäfvade för hans lif.

Ja, liksom drifna af en tanke störtade de unga flickorna fram med svärden lyftade af modiga, men naturligtvis svaga händer. Båda drefvos framåt af samma tanke, samma önskan. Båda ville undsätta den älskade ungersvennen och frälsa hans dyrbara lif.

Men för ögonblicket behöfde han hvarken deras eller någon annan menniskas hjelp.

Inom förloppet af några få sekunder efter det svärdet afbrutits i hans hand, hade han bortkastat det nu onyttiga handtaget och ryckt till sig sabeln från en af ryssarna. Denne erhöll emellertid en dålig betalning för det ofrivilliga lån, han lemnade vår hjelte.

En blodig panna var hela den ersättning han undfick.

I närheten af Nils voro Uhrwäder och de sex vildhjernorna inbegripna hvar för sig uti en icke mindre farlig

kamp mot den till antalet vida öfverlägsna fienden. Men de kämpade manligt, hvar och en på sin punkt, och de framsteg, ryssarne emellanåt gjorde, voro både högst få och ytterst obetydliga. Mer än en gång visade ryssarne benägenhet att fly, och de skulle tvifvelsutan också verkligen hafva flytt, om icke de ännu i passet qvarvarande kamraterna hade hindrat dem.

En af de arma slafvarna, hvilken häftigt ansattes af den i verklig berserkagång framträngande Paulin, vek undan för hans hämnande svärd och föredrog att störta sig utför branten.

En liflös massa blott var det, som efter åtskilliga hopp från den ena spetsen och skrofligheten i berget till den andra slutligen stannade vid bergets fot rakt nedanför den platå, der striden nu utkämpades.

Plötsligt hördes Nils Wetterstjerna uppgifva ett rytande af vrede.

Det hördes till och med öfver det bedöfvande stridsbullret. Det hördes vida vägar.

Och hvad var orsaken till detta utbrott hos den eljest lugne ynglingen?

Han hade inne bland ryssarnes djupa leder sett en syn. Någonting liksom bländade hans ögon.

En i solskenet blixtrande jernhandske visade sig för hans blick.

Icke ett enda ögonblick, sedan han sett denna syn, betviflade han, att jernhandsken var densamma, som frånstulits honom af Arvid Bredström den natten, då hans trogne Lars Peter blef af länsmanssonen tillfogad det nästan dödliga såret.

Med ett vildt rytande störtade han sig midt in i massan af ryssar.

Ingenting i verlden skulle hafva nu förmått hejda honom.

Ryssarne veko tillbaka, liksom när agnar skingras af vinden.

Och hvad som icke ville vika, det högg han ned med sin pamp.

Småningom nalkades han ryssen, som bar hans dyrbara jernhandske på sin orena näfve. Det var samme karl, som hade dragit den af Arvids hand.

Inom få minuter hade Nils Wetterstjerna banat sig en väg fram till honom.

Och utan att ens märka, att mer än tio ryska svärd svängdes öfver hans hufvud både framifrån, bakifrån och från sidorna, grep han ett säkert tag kring den med jernhandsken beklädda handen och dundrade:

»Den der klenoden är min och icke din, min vän! Förlåt, att jag tager den!»

Sannolikt förstod ryssen icke ett enda ord, men hvad han utan tvifvel tydligt begrep, det var, att han befann sig i händerna på en man med ofantlig kroppsstyrka och kanske ännu större viljekraft. Han gjorde några svaga försök att motsätta sig Nils Wetterstjernas afsigter. Men försöken misslyckades. Nils satte sig i besittning af sin handske och med den på handen började han ånyo strida med sådan framgång, att ryssarne, d. v. s. de öfverlefvande bland dessa, snart hals öfver hufvud flydde nedför stigen, kastade sig upp på sina hästar och ilade bort öfver steppen.

* * *

Striden var slutad. Våra vänner voro räddade för denna gång.

Men just då de med sina blickar följde de flyende ryssarne, när dessa voro nära att försvinna vid horisonten, sågo de en hel armé till häst dyka upp inom synkretsen och möta de flyende barbarerna.

»Det är en rysk rytteriafdelning, som kommer för att fånga oss», yttrade Nils Wetterstjerna lugnt, så lugnt, som om han ansett, att den återeröfrade jernhandsken skulle kunna öfvervinna alla svårigheter, alla faror.

Han qvarstannade ännu en stund på denna plats, der han, med sin arm hårdt sluten omkring Ebba Stålhjelms lif, betraktade de annalkande ryssarna.

Slutligen ryckte han upp sig ur sitt halft drömmande tillstånd och yttrade:

»Det der är minst ett tusen man. Vi måste försöka att komma härifrån, innan de hinna hit. Det vore dåraktigt att invänta dem här.»

Han gick in i grottan och började noga betrakta dess väggar.

Och Ebba Stålhjelm följde honom. Ulla Grek stod derute, stel som en bildstod, och darrande i hvarje lem.

Efter något sökande upptäckte Nils, som alltjemt bar handsken på handen, en kolsvart öppning i grottans aldra mörkaste hörn.

Trots Ebbas böner steg han in i öppningen, gick omkring tjugufem steg framåt i en trång, tydligen af naturen sjelf bildad gång och hade nu den glädjen att se dagsljuset framlysa på mycket långt afstånd.

En person med Wetterstjernas rika förstånd insåg genast, att grottan här egde en annan utgång och att de alla möjligen kunde undkomma den vägen.

Skyndsamt återvände han till grottan och underrättade sina vänner om den upptäckt, han hade gjort. Alla voro ense om, att man borde söka undkomma genom den hemliga gången i bergets inre, enär det skulle hafva varit rent af en dårskap af denna lilla handfull menniskor att försöka försvara sig mot en här af mer än tusen.

Enda svårigheten var den, att det befans omöjligt att föra hästarna genom gången. Men denna svårighet öfvervans med lätthet af Michael, den trogne gamle ryssen, hvilken genom tydliga tecken lät förstå, att han ville på andra vägar föra hästarna öfver berget och möta sina svenska vänner på bergets andra sida. Naturligtvis antog man hans förslag med glädje och tacksamhet och allting blef utfördt såsom öfverenskommet var.

När den ryska rytterikolonnen ett par timmar derefter anlände till platsen och med stor försigtighet steg upp på platformen, funno de der icke någon enda lefvande varelse, utan endast några högar af lik, bland hvilka de aldra flesta hade i lifstiden varit tsarens trälar.

Grottan blef icke allt för noga undersökt. Den ryska ryttareskaran återvände med oförrättadt ärende till lägerplatsen invid stranden af floden Mologa.

JERNHANDSKEN.

ANDRA DELEN.

»Han kom som en flykting hit öfver elfven, och det var jag viss om, att han skulle blifva ett lättvunnet byte . . .»

C. G. STARBÄCK.

TJUGOÅTTONDE KAPITLET.

En förnäm man "i knipa".

Efter ett långvarigt vistande i Sachsen bröt ändtligen den 1 Sept. 1707 konung Carl upp från detta rika land med full föresats att nu ändtligen krossa tsarens välde. Någon fullt utvecklad krigsplan hade han icke uppgjort. Det var en egenhet hos honom att sällan eller aldrig uppgöra någon dylik. Hans krigsoperationer fingo mestadels bero på omständigheterna. »Oftast lät han hänföra sig af sin lust för oförvägna bragder», säger en historieskrifvare. Hans krigssätt var icke den djupt beräknande taktikerns, utan fastmera den personliga tapperhetens och äfventyrslystnadens sätt. Också visste sällan ens hans närmaste omgifning hvad han ämnade företaga förrän just i det ögonblick, då det skulle bringas till verkställighet.

Om nu konung Carl hade lydt sina generalers råd, skulle han hafva snart nog kommit till en afgörande strid genom att begifva sig uppåt Östersjöländerna. Men ehuru detta sannolikt var hans afsigt, när han bröt upp från Sachsen med en väl utrustad här af inemot femtio tusen man, med hvilken han lätt kunnat besegra, ja, i grund

tillintetgöra tsarens stridskrafter, ändrades dock planen under tåget, huru ifrigt än »den mörke grefven», Gyllenkrok m. fl., uppmanade honom att vidhålla den. På gunstlingarne Rehnskölds och Lagerkronas råd vände han sig nu åt ett annat håll, beslutande att öfver Smolensk tränga rakt fram till Moskwa.

Den rol, som bemälde Rehnsköld spelade, karakteriseras aldra bäst genom följande historiskt riktiga samtal mellan Rehnsköld och den mörke grefven.

Det var en dag, sedan konungen, som vid denna tid knappt visste, hvad han ville, ännu en gång ändrat sin plan och beslutat tåga till Ukraina.

Majestätet hade nyss meddelat herrarne sin vilja och derefter aflägsnat sig. Alla stodo häpna och villrådiga. Det fans kanske ingen enda ibland dem, hvilken icke, huru modig han än var, nu intogs af de mest dystra aningar.

Rehnsköld, hvilken var känd såsom en pratmakare, utropade nu:

»Hvilket råd skola vi nu taga, mine herrar? Hvad är att göra?»

Grefve Piper såg honom skarpt in i ögonen och dundrade:

»Den d-l, som tillförene rådt, kan råda äfven hädanefter.»

Rehnsköld, hvars råd ursprungligen voro upphofvet till hela denna olycksaliga färd, smög sig skamflat bort ur rummet.

Den mörke grefvens yttrande visar, hvilken tanke man hade om Rehnsköld.

En annan liten historisk anekdot, som icke saknar intresse, är denna:

När Carl fann omöjligheten af att öfver Smolensk tåga till Moskwa och innan han fattade det ödesdigra beslutet att tåga till Ukraina, vände han sig till den tappre Gyllenkrok med följande underliga fråga:

»Detta duger icke... till Moskwa komma vi icke denna vägen. Säg mig, hvarthän skola vi nu gå?»

De båda herrarne stodo då på en kulle, hvilken var belägen endast en dagsmarsch från Smolensk. Gyllenkrok svarade redligt och öppet:

»Jag kan icke råda ers majestät, ty jag känner icke planen för fälttåget.»

»Jag har ingen dessein», inföll hans majestät med största lugn.

För honom sjelf tycktes det vara en helt naturlig sak att bryta upp med en här af inemot femtio tusen man utan att hafva någon »dessein».

Just denna brist på plan var det, som förorsakade hans olycka.

Och när nu det olyckliga tåget till Ukraina hade blifvit beslutadt, var, enligt historiens vittnesbörd, Rehnsköld åter igen framme. Det är kanske alltför hårdt att rent af nämna honom en förrädare mot konung och fosterland, men säkert är, att åtskilliga fullt bevisade historiska fakta peka i den riktningen. Se här en af de antydda omständigheterna!

Så snart hans majestät beslutat tåget till Ukraina, underrättade han derom ej mindre kosak-hetmanen Mazeppa, än äfven Lewenhaupt, som stod i Liffland med 15,000 svenskar. Lewenhaupt erhöll order att genast bryta upp från Liffland och med sina femton tusen man samt omkring ett tusen vagnar, lastade med förnödenheter, begifva sig till konungens möte i Ukraina. En

sådan order blef verkligen utskrifven i konungens kansli, men den fördröjdes en hel månad. Af hvem blef den fördröjd? Jo, af Rehnsköld! Följden blef, att Lewenhaupt kom för sent och att han af sina femton tusen icke hade fullt sex tusen qvar, när han ändtligen med förlust af hela sin tross, efter att hafva vid Liesna levererat en drabbning mot tsarens trettio tusen man och efter att hafva utfört ett af de mest beundransvärda tåg, som historien har inskrifvit på sina blad, ankom till hufvudhären.

När nu Lewenhaupt ändtligen i starodubska landet upphann konungens här, belönades han af konungen med ett bemötande, som var icke endast kallt, utan rent af förolämpande för den utmärkte och väl förtjente generalen.

Äfven häruti har man utan tvifvel att se en frukt af Rehnskölds och den ännu mera låge och lismande smickraren Lagerkronas intriger.

Han afkläddes sitt befäl och fick intet sådant intill slaget vid Pultawa.

Och nu voro alla tillgängliga svenska trupper samlade i och omkring slottet Starodub — en af Ukrainas starkaste fästningar, belägen uti det ryska landskapet Severien. I likhet med alla andra starka slott och befästningar på den tiden var äfven Starodub omgifven af en stad. Stundom, när förhållandena voro gynsamma, kunde en sådan af en fästning beskyddad och försvarad stad uppväxa till jättelika dimensioner. Men staden Starodub var liten och oansenlig, dess borgare fattiga som få andra städers i den civiliserade verlden, dess seder råa, dess handel och handtverksdrift nästan ingen. Staden liknade mera en rik by än en verklig stad.

På slottet satt den högmodige, inbilske och trångbröstade Skoropadzky.

Han var slottets befälhafvare och man omtalade allmänt i orten, att han hade sina intriger med den beryktade Mazeppa, men att Skoropadzky handlade endast för egen räkning och att han eftersträfvade värdigheten af hetman. Mazeppa var hans förman och hvad mer är hans välgörare. Men naturligtvis kunde en dylik karl som Skoropadzky icke fatta, att han var skyldig tacksamhet mot en välgörare. Det är först på ett högre stadium af bildning som tacksamhetsdriften kommer till utveckling.

Carl satt i sitt tält och hade hos sig sina gunstlingar, hvilka nu för tiden voro herrarne Rehnsköld och Lagerkrona.

Tältet, der konungen bodde, hade blifvit uppslaget på höjderna en half mil från Starodub. Enkelt var det inredt. Hela möbleringen utgjordes af en halmhög, der hjeltekonungen tillbragte hvilans timmar, och ett vanligt bord samt några icke mycket bättre stolar, hvilka Hultman med sin vanliga omtanke om majestätets beqvämlighet hade anskaffat, ingen visste hvarifrån, ty Hultmans vägar, liksom försynens, voro outgrundliga.

»Mazeppa väntas hit i morgon», yttrade konungen såsom fortsättning på ett samtal, hvilket redan varit i gång mera än en timme. »Han väntas hit och jag har hans löfte, att han skall medföra en stor här. Sedan vi förenat oss med honom och blifvit förstärkta med de trupper, som han medför, bryta vi upp och tåga vidare.»

»Ers majestäts planer äro visa», förklarade den bugande Lagerkrona.

Och Carl Gustaf Rehnsköld rättade sin stora, lockiga peruk, hvilken kommit något på sned, och instämde med den föregående talaren.

Rehnskölds ögon skelade dervid, som vanligt, åt sidan.

Det är förvånande, att kung Carl någonsin kunde fatta förtroende för den mannen, han, som eljest alltid tyckte allra bäst om den karl, som vågade se honom ärligt in i ögonen och göra ställningssteg så, att det genljöd i salen. Men utan tvifvel var det Rehnskölds (liksom äfven Lagerkronas) ända till fullkomlighet drifna förställningskonst, som förblindade majestätets ögon. Han såg endast förtjenster, inga fel, hos dessa båda män.

Och alla den mörke grefvens varningar voro förspilda.

Samtalet mellan konungen och hans båda gunstlingar fortgick ännu och konungen utpekade just en punkt på den framför honom utbredda kartan, då Hultman kom in, trädde fram till bordet, bugade sig sirligt och sade:

»Majestätets löjtnant Nils Wetterstjerna begär att få företräde.»

»Wetterstjerna!... Det är en tapper buss!... Låt honom komma in!»

Snart inträdde vår unge hjelte. Han var sig alldeles lik, om man undantager, att åren och strapatserna hade utbredt ett ännu strängare allvar öfver hans ädla anletsdrag. Han helsade på öfligt sätt och sade:

»Om ers majestät tillåter det, vill jag denna natt skaffa Starodubs slott och dess befälhafvare Skoropadzky i edra händer.»

»Och huru ämnar du dervid gå tillväga, min vän?» sporde Carl.

»Det är min hemlighet, ers majestät», svarade Nils utan fruktan.

»Man plägar omtala allt för sin konung», inföll Rehnsköld.

»Ja, allt som kan omtalas», svarade vår hjelte frimodigt. »Och jag önskar till Gud, att alla hans majestäts generaler måtte vara lika angelägna som jag att inför sin konung tala sanningens ord.»

När den unge mannen sade detta, gaf han sin motståndare en blick, hvilken denne icke hade svårt att uttyda. Rehnsköld teg.

»Ja visst!» läspade den fege Lagerkrona. »Kungen bör veta allt.»

»Jag undrar», sade den djerfve ynglingen, »huruvida general Lagerkrona skulle skatta sig lycklig, om konungen visste allt, hvad jag vet.»

Detta skarpa svar afväpnade Lagerkrona helt och hållet.

Hans samvete var, såsom historien vittnar, icke ett bland de renaste.

Men majestätet hade af gammalt en förkärlek för den tappre Wetterstjerna.

»Gå, min gosse!» sade han. »Och tag med dig det folk, som du behöfver!»

»Jag behöfver aldra högst tio man. Jag har ej af nöden att säga ers majestät, att jag anser det högst vådligt att lemna denna starka fästning i vår rygg, besatt af ers majestäts fiender, då vi nu fördjupa oss i Ukraina.»

»Han tillåter sig att gifva goda råd», yttrade Rehnsköld halfhögt.

»Han behagar mästra majestätets planer», svarade hans eko, Lagerkrona.

»Den der pojken anser sig begripa krigssaker», fortsatte Rehnsköld.

»Han tycker sig förmodligen redan vara ett slags general», instämde Lagerkrona.

»Vare detta långt ifrån mig!» sade Nils Wetterstjerna enkelt och ärligt.

Kung Carl satt tankfull och lutade grubblande sitt hufvud mot handen.

Och Rehnsköld fortfor att småprata, Lagerkrona att instämma.

Nu känna vi alla så mycket af den unge hjeltekonungens karakter, att vi nogsamt veta, hnrusom han var ända till ytterlighet rädd om sina rättigheter såsom suverän konung. Öppet uttalade råd, om än så ärligt menade, tålde han aldrig. Och nu kommo härtill de båda gunstlingarnes hånfulla utlåtelser. Hans majestät kände sig kränkt och afskedade löjtnant Wetterstjerna med den befallningen, att han skulle hålla sig stilla, till dess det behagade majestätet sjelf att lemna honom något uppdrag.

Wetterstjerna gjorde ställningssteg och sedvanlig honnör samt gick.

Med en hånfullhet, som var för Lagerkronas karakter egendomlig, skyndade denne före vår hjelte till dörren och öppnade den för löjtnanten, under det att konungagunstlingen bugade sig lika ödmjukt, som om han öppnat dörren för en regerande furste, och när Wetterstjerna gick förbi honom, fann han ett tillfälle att, ohörd af konungen, hväsa fram:

»Om I viljen väl fara, skolen I aldrig mera begära sådan audiens!»

Nils Wetterstjerna ryckte till, liksom om han blifvit stungen af en orm.

Och omedvetet förde han sin högra hand till svärdfästet.

Men han beherskade sig och gick ut ur tältet, under det att både Lagerkrona och Rehnsköld hånfullt bugade sig bakefter honom och bakom konungens rygg.

Det var med, som man säger, blandade känslor, Nils denna gång lemnade konungen.

Alltid eljest hade han blifvit vänligt bemött af denne. Alltid tillförne hade han af majestätets nåd erhållit hvad han önskade. Och detta så mycket heldre, som hans önskningar alltid voro blygsamma och alltid afsågo icke hans egen utan majestätets egen välfärd.

Denna gång hade han, tack vare de två gunstlingarna, blifvit snöpligt afspisad.

Han insåg genast, huru det egentligen förhöll sig med denna sak.

Gunstlingarne ville sjelfva (och hade kanske redan lyckats) så innästla sig hos majestätet, att der i hans förtroende icke fans plats för någon annan.

Och lika klart insåg han, att han i dessa två gunstlingar nu hade förskaffat sig ett par dödsfiender, hvilka skulle göra allt för att beröfva honom det välförtjenta förtroende, han hittills hade åtnjutit.

Det var med sorgliga känslor han nu trädde ut ur kungens tält.

Och han vandrade grubblande framåt gatan mellan tälten.

Den plan, som han uppgjort till eröfrande af det väl befästa slottet, syntes honom så enkel och så ofelbar, att han verkligen sörjde öfver att icke hafva erhållit tillåtelse till dess utförande.

Nästan omedvetet tog han den väg, som ledde till yttersta kanten af lägret.

Och innan han besinnat sig, stod han utanför Erik Uhrwäders tält.

»Nåväl, då stiger jag in», mumlade han, medan han lyfte upp den af regn och slask våta och tunga duk, som täckte tältets öppning.

Inne hos Erik Uhrwäder rådde ett ganska muntert lif.

Den värde fänriken var icke ensam. Han afskydde ensamheten. Han trifdes bäst i glada lag.

Våra fem från det föregående väl bekanta vildhjernor befunno sig hos honom.

Och de flaskor och glas, som stodo uppradade på bordet framför dem, vittnade nogsamt om den sysselsättning, hvarmed de roade sig.

De sex vännerna befunno sig i ett uppsluppet och gladt lynne. Man skrattade, pratade och sjöng.

Om denna glädje vittnade äfven de välkomsthelsningar, som mötte Wetterstjerna.

Men när de sågo hans allvarliga min och rynkorna på hans panna, reste de sig upp och frågade med uppriktigt deltagande, hvad som var på färde, efter som han bar på sitt eljest glada anlete en riktig likbjudaremin.

»Jag har nyss skaffat mig två dödsfiender», sade Wetterstjerna.

»Huru? . . . Hvilka? . . . Hvad menar du?» ropades från alla håll.

»Det är herrarne Rehnsköld och Lagerkrona!» genmälde Nils.

»Rehnsköld och Lagerkrona!» utropade Flygare. »Då är du förlorad.»

»Huru har detta tillgått?» frågade fänrik Erik Uhrwäder.

Vår hjelte kastade sig ned på en bräcklig stol, hvilken dervid knakade i alla sina fogningar, och tömde ett glas vin, innan han svarade.

Sedan han stärkt sig med den ädla drycken, berättade han hvad som hade tilldragit sig hos majestätet, och på vännernas frågor om beskaffenheten af den plan, han

förehade till slottets eröfring, berättade han äfven detta och skildrade sina förslag i alla dess detaljer.

»Planen är genialisk!» utropade fältskären Baltner. »Den är utomordentlig.»

»Den skulle ovilkorligen hafva lyckats, om vi fått vara med», menade fänrik Rahm.

»Min mening var att bedja om ert bistånd», tillstod Wetterstjerna.

»Men hvarför omtalade du icke alltsammans för kungen?» sporde Flygare.

»Hvarför? . . . Jo, derför att de båda lismande skälmarne, af hvilka ingen enda förmår fullt uppfatta en dylik plan, befunno sig hos konungen.»

»Tyst! . . . Tyst!» förmanade auditören Simon Paulin. »Vi få icke så öppet samtala om dessa herrar, hvilka för närvarande helt och hållet beherska konungens öron. Hvem vet, om icke någon af dem, kanske båda, kanske någon af deras spioner står utanför tältet. . . . Låtom oss här afsluta detta farliga samtal och uppskjuta det till en annan tid, då vi befinna oss på toppen af ett berg.»

»Paulin har rätt», inföll Uhrwäder med låg stämma. »Jag har redan flera gånger sett Lagerkrona smyga omkring i lägret och lyssna vid sådana personers tält, som äro bevisligen för honom obehagliga.»

Medan detta samtal pågick, smög sig Flygare obemärkt ut.

Knappt hade emellertid Uhrwäder slutat sitt anförande, innan ett starkt buller, åtföljdt af hesa svordomar, hördes utanför tältet.

Alla vännerna störtade upp och skyndade ut i det fria.

Här sågo de sin vän Flygare brottas med en annan karl.

Att skynda till vännens hjelp och slå hans motpart till jorden var naturligtvis för så raska bussar en helt enkel och lätt utförd sak.

Karlen blef öfvervunnen på kortare tid, än vi behöft för att berätta denna tilldragelse, och man släpade honom utan krus in i tältet.

Lars Peter, som nu var fullt återställd och befann sig fortfarande i Wetterstjernas tjenst, beordrades att hålla vakt utanför tältet.

Sedan man befalt hönom att ropa, så snart han märkte någon menniska röra sig inom tretio famnars afstånd från tältet, ansåg man sig vara tillräckligt skyddad för ögonblicket och skred till göromålen.

Det gälde aldra först att konstatera, hvem fången var.

Denna undersökning behöfde icke blifva lång. Alla igenkände honom.

Det var den för alla väl bekante, om än icke väl kände Lagerkrona.

Ingen i hela svenska lägret var okunnig om, att Carl Lagerkrona hade blifvit i förväg skickad bort mot Starodub, med befallning att laga broar och vägar, sammanföra lifsmedel åt den efterföljande hären samt intaga och besätta Starodubs slott, hvilket ansågs såsom »nyckeln till Ukraina».

Likaledes kände en och hvar, att Lagerkrona, som var mera en lismare än en general, mera tallriksslickare än ingeniör, hade genom sin oskicklighet förfelat båda dessa mycket vigtiga uppdrag.

Våra vänner, som nyss hört Wetterstjernas berättelse, insågo tydligt, att Lagerkrona måste hafva blifvit ursinnig, då han hörde löjtnanten föreslå majestätet, att han (löjtnanten) skulle, åtföljd af endast tio man, eröfra den fäst-

ning, som Lagerkrona med sina tre tusen man icke hade lyckats betvinga. Derför var det också lätt att förstå, att det var af hat och hämndlystnad, som han drifvits att följa Wetterstjerna i spåren, när denne lemnade högqvarteret för att uppsöka sina vänner.

»Ni lyssnar vid andras tält», yttrade Flygare till Lagerkrona, som stod der ganska förvirrad.

Denne, som aldrig vågade se en ärlig karl i ögonen, svarade nu, görande sig så morsk som möjligt:

»Jag går hvar jag vill och står hvar jag vill i min konungs läger.»

»Dock måste ni godhetsfullt tillåta, att våra tält få utgöra undantag.»

»Min vän», yttrade Lagerkrona förnämt, »har du mer än ett hufvud? Har du ett hufvud i fickan?»

Fänrik Uhrwäder bugade sig artigt och frågade, hvad hans nåd menade.

»Jag menar, om du har ett hufvud i fickan, eftersom du så käckt och vårdslöst riskerar det, som du bär på din hals?»

»Jaså, är det så ers nåd menar! . . . Godt! . . . Då förstår jag er.»

»Ni förstår mig?» utlät sig Lagerkrona. »Jag tror knappast detta.»

»Åhjo, någorlunda åtminstone, ers höga nåd!» sade Uhrwäder lugnt. »Jag har blott ett hufvud, men det är godt.»

»Får jag nu veta, hvad detta spektakel betyder?» röt Lagerkrona.

Han trodde, att han med sina ord injagat en helsosam skräck hos dessa unga vildhjernor. Men han misstog sig i betydlig grad.

»Hvilket spektakel?» sporde fänrik Flygare icke utan hån.

»Att jag släpas in i detta tält och nästan står som en anklagad!»

»Vet ni då icke, att ni är anklagad?» frågade Flygare näsvist.

»Hvar? . . . af hvem? . . . för hvad är jag då anklagad? Akten eder!»

»Det var just rätta ordet, ers höga nåd, och det ordet slungar jag härmed tillbaka i ert eget ansigte», inföll fänrik Uhrwäder.

»Huru? . . . Hvad? . . . Att ni vågar . . . dristar . . . är djerf nog . . .»

»Jag är djerf nog att göra ännu mera, ers välborenhet!»

»Hvilken fräckhet! . . . Och dertill en simpel, ogarfvad fänrik!» Lagerkrona smålog föraktligt.

Men det ordet »ogarfvad» borde Lagerkrona, om han varit klok, aldrig hafva uttalat till och om fänrik Uhrwäder, ty det var en karl, som icke tålde några skymford, ja, en karl, hvilken icke ens af majestätet sjelf skulle hafva fördragit några sådana.

Uhrwäder drog sin tunga pamp och gaf Lagerkrona ett så väldigt slag med flata klingan på ena axeln, att den högborne herren nästan var färdig att digna ned till marken. Alla vännerna skrattade.

Och detta skratt retade Lagerkrona ännu mera. Han blef ursinnig.

Och enär allt ursinne måste, enligt naturens lagar, söka sig ett utlopp, om det icke skall spränga den kropp och själ, hvari det alstrats, så var det en naturlig följd af de skildrade tilldragelserna, att Lagerkrona, som var allt för feg att våga draga blankt mot dessa bussar, hvilkas oförvägna tapperhet hela lägret beundrade, i stället började bruka sin tunga.

Vi vilja icke förorena Lagerkronas minne ännu mera än detta minne redan blifvit i historien förorenadt genom den opartiska framställningen af hans gerningar, som väcka efterverldens förvåning. Derför afstå vi från att skildra det af svordomar och grofva ord späckade och af en ursinnig besinningslöshet stämplade yttrande, hvarmed det nu behagade den nådige herren att uppbygga våra käcka vänner.

När han ändtligen måste tystna, emedan andedrägten fattades honom, utlät sig fänrik Uhrwäder med anmärkningsvärdt lugn:

»Ni tror, att ni icke är anklagad? Hela lägret anklagar er, min herre.»

»Hela lägret! ... Hvad? ... Huru? ... För hvad? ... Behagar man anklaga mig?»

Lagerkrona var ursinnig, och om han icke varit så feg, skulle han hafva skridit till ytterligheter, utan att invänta svar på sina frågor.

»Man anklagar er först och främst för högförräderi, min herre!»

Lagerkrona blef blek som ett lik och tycktes vara nära att digna till marken.

»Man vågar temligen öppet säga, att ni eger en allt för stor kärlek till de gyllene ryska rublerna, och att det är derför, som Starodub ännu befinner sig i händerna på vår hjeltekonungs fiender.»

Den förkrossade Lagerkrona var nära att sjunka ned till golfvet i tältet.

Samvetet slog honom kanske. Måhända hade Uhrwäder rätt.

Historien gissar, att så var. Men endast den allvetande Gud känner till det.

»Och vidare anklagar man eder och den der qvasi-generalen Rehnsköld», fortsatte den obarmhertige Uhrwäder, »för att ingifva konungen de vansinniga planer, hvilkas utförande han nu påbegynt — planer, hvilka ovilkorligen måste leda till hans egen och allas vår undergång.»

Lagerkrona var nära vanmägtig och kunde icke framspressa ett enda ord öfver dessa torra läppar, som nästan nekade att tjena hans vilja.

»Allt detta och mycket annat säger man här i lägret», slutade Uhrwäder.

Medan Uhrwäder på detta sätt ansatte Lagerkrona och utgöt öfver honom sin vredes fulla skålar med anledning af det pöbelaktiga uttrycket »ogarfvad fänrik», som Lagerkrona hade i sitt öfvermod tillåtit sig att fälla om honom, satt Nils Wetterstjerna hela tiden tyst och sysselsatt med att begrunda den ställning, hvaruti de trogna vännerna nu befunno sig. Hans klara förstånd sade honom, att ju mera de uppretade Lagerkrona, desto större fara skulle de för framtiden löpa. Och att den karlen hade både vilja och förmåga att hämnas och hämnas med raffinerad grymhet, derom tviflade löjtnanten icke.

Nu steg Wetterstjerna upp från sin stol och blandade sig i leken.

»Mina herrar», yttrade han, »det är oss alla väl bekant . . .»

Men här blef han plötsligt afbruten af fänrik Nils Flygare.

»Hvad nu?» utbrast denne. »Hvad är det vår regementsfilosof menar?»

»Jag menar endast, att vi icke böra brista i aktning och vördnad mot denne högt förtjente man, hvilken åtnju-

ter hans majestäts fulla förtroende. Från vår ståndpunkt djupt nere i gruset kan naturligtvis hans nåd här synas helt annorlunda beskaffad både i fråga om karakter och i fråga om gerningar, än han visar sig inför konungens öga, som blickar ned från magtens och ärans solbelysta höjder. . . . Mina herrar! Låtom oss icke lyssna till hvad det gemena folket säger! De taga mestadels fel i sina omdömen, de goda, men enfaldiga menniskorna. Konungens blick allena förmår genomtränga alla dimmor och töcken. Jag för min del är öfvertygad om, att hans dyrbara nåd här är en af de aldra bästa rådgifvare, som någonsin en i trångmål stadd konung har egt. Låtom oss ödmjuka oss inför honom. . . . Ers nåd, jag beundrar eder och skall alltid vara redo att tjena edra intressen, så länge de öfverensstämma med min herres och konungs. Mottag nådigt min vördnadsbetygelse!»

När Nils Wetterstjerna började detta besynnerliga tal, gapade hans vänner af förvåning. Men ju längre han fortskred, desto klarare insågo de hans afsigter. Och när han slutade, hade alla så helt och hållet fattat hans mening, att ett ljudligt bifallsrop besvarade hans tal.

Lagerkrona, hvilken naturligtvis på grund af sin medfödda enfald icke insåg eller åtminstone icke fullt fattade anledningen, hvarför löjtnant Wetterstjerna i en så lycklig stund kom till hans hjelp, skyndade sig att lemna följande förklaring:

»Jag har alltid och skall alltid hos hans majestät rekommendera er, mina herrar. I hafven svårt misskänt mig.»

På denna utgjutelse svarade ingen, emedan alla insågo dess verkliga halt och betydelse. Men man insåg också, att man hade gått längre än klokheten föreskref. Derför ropades nu allmänt:

»Lefve hans höga nåd Lagerkrona. Vi vilja eskortera honom till hans välborenhets tält! Lefve han! Och död åt hans belackare!»

Beslutet blef genast utfördt med all möjlig högtidlighet.

Det var troligen den enda gången i sin lefnad, som »hans höga nåd» Lagerkrona blef föremål för sina underlydandes ovationer.

Men så är det också att märka, att det ingalunda var tillgifvenhet, utan endast fruktan, som framkallade dem.

TJUGONIONDE KAPITLET.

Jesper Klinck uppträder på scenen.

Ett par dagar senare satt Nils Wetterstjerna ensam i den lilla usla koja, som af regementsqvartermästaren blifvit åt honom till bostad anvisad. Han var tankfull och grubblande.

Och visserligen hade han många anledningar att icke vara glad.

Först och främst oron för Ebba Stålhjelm, hvilken han hade varit nödsakad att qvarlemna sjuk och nära döende i Viborg. De oerhörda mödor och strapatser, som voro förenade med hemfärden från det berg, der våra vänner belägrades af ryssarna, och till den gamla ärorika staden Viborg, hade uttömt både Ebbas och Ullas krafter, så att de genast efter ankomsten till karduansmakaren

Urban Greks hem, der äfven Ebba fick tak öfver hufvud, insjuknade i en ganska farlig sjukdom. Der lågo nu de älskvärda unga flickorna bleka och aftärda, Ebba liknande en bruten ros och Ulla en i förtid vissnande lilja. Aldra helst hade naturligtvis Wetterstjerna qvarstannat någon tid i Viborg, men konungens uttryckliga befallning tillät icke detta. Han måste jemte de sex vildhjernorna skyndsamt på majestätets bud begifva sig till det dåvarande högqvarteret i Alt-Ranstadt. Visserligen hade han under den långa tid, som derefter följt, då och då erhållit bref från Urban Grek af innehåll, att ungmörna befunno sig på bättringsvägen, men hans oro var dock stor, ty han hade ännu icke bekommit ens en enda rad från Ebba Stålhjelm sjelf, och denna omständighet injagade hos honom fruktan för, att Ebba ännu var så svag, att hon icke egde krafter till att skrifva ens några få rader.

En annan anledning till bekymmer är att finna uti missnöjet med hela detta härnadståg till Ukraina, hvars olyckliga utgång en man med Nils Wetterstjernas klara förstånd kunde förutspå.

Om detta bekymmer var emellertid vår tappre löjtnant icke ensam.

Det delades af både hög och låg i hela den tappra härskaran.

Och väl må man beundra dessa krigare, hvilka med en säker död och undergång för ögonen, likväl icke en enda minut tvekade att följa sin konung på vägen till en otvifvelaktig undergång.

Slutligen hade Nils Wetterstjerna icke kunnat undgå att märka, hurusom hans majestät under den senare tiden hade undandragit honom sitt förtroende, hvilket han till-

förne hade i hög grad åtnjutit, ända sedan den natten, då han utanför Viborg räddade hjeltekonungens lif.

Hvarpå denna förändrade sinnesstämning hos majestätet berodde, det kunde han icke inse. Han visste med sig, att han aldrig hade svikit i sina pligter mot majestätet, ja, att han snarare hade mer än hundrade gånger för konungen och hans sak uträttat mångdubbelt mot hvad han behöft göra, om han endast velat undgå att kallas en otrogen undersåte.

Vid sådana förhållanden smärtade Carls misstroende honom djupt.

Att Rehnsköld eller Lagerkrona hade någonting att skaffa med denna affär, det anade han. Och de båda herrarnes beteende hos konnngen under den der aftonen tycktes bekräfta hans misstankar.

Och då vi nu af gammalt känna, att Nils närde förhoppningen om att genom inför majestätets egna ögon ådagalagd duglighet, småningom vinna en befordran, som kunde berättiga honom att inför egaren till Fågelsång framställa en anhållan om den fagra Ebbas hand, så inse vi mycket lätt, att det nuvarande spända förhållandet till konungen skulle väcka vår hjeltes bekymmer och fresta honom till modlöshet.

På allt detta satt nu Nils och grubblade den nyss omförmälda förmiddagen.

Plötsligt störtade hans trogne Lars Peter in i kojan och ropade:

»Nådig löjtnant!... Jag har sett honom här med mina egna ögon.»

Temligen likgiltigt lyfte Nils Wetterstjerna sitt hufvud och frågade:

»Hvem är det då, som du har sett, min gosse, och

hvilken har förmått till denna grad injaga förskräckelse hos dig? Du plägar eljest vara modig.»

»Jo, jag har sett den förfärlige ... den skurkaktige ...»

»Spara din tunga, min gosse, och säg mig helt enkelt hans namn!»

»Länsman Bredströms son, vet jag!» utbrast Lars Peter, hvars hår nästan reste sig på ända på hans hufvud.

»Arvid?» utropade vår löjtnant, rusande upp ur sin stol.

»Ja, nådig löjtnant, jag har sett Arvid Bredström och jag darrar i hvarje lem.»

»Frukta intet, min gosse! Jag skall veta att skydda dig.... Var blott lugn!»

»Den förfärliga menniskan!» jemrade sig Lars Peter.

»Hvar befann sig Arvid, när du såg honom!... Hvad gjorde han?»

»Han stod utanför general Lagerkronas tält och satte sin näsa högt i vädret.»

»Lagerkronas tält!... Hvarför stod han der?» frågade Wetterstjerna.

»Det vet jag icke, nådig löjtnant!... Men han såg ut att hafva hemma der.»

»Tror du, att han är anställd i någon egenskap hos Lagerkrona?»

»Mig föreföll det så, ty han stod utanför tältet i blotta skjortärmarna.»

»Nå, vi skola snart taga reda på, huru dermed förhåller sig.... Gå nu till dina sysslor, min gosse! Du har intet att frukta.»

Lars Peter gick till sina göromål, men han var ännu blek af sinnesrörelse.

Och medan han borstade löjtnantens slitna vapenrock, suckade han djupt.

Hvad nu vår hjelte beträffar, gaf underrättelsen honom mycket att tänka på.

Om Arvid åter igen begifvit sig till svenska lägret och trädt in i hären, så betydde detta utan tvifvel, att han ännu icke afstått från sina elaka oeh hämndgiriga planer mot Wetterstjerna och Ebba Stålhjelm.

Från Arvid Bredström öfverflyttades löjtnantens tankar genom en helt naturlig idéförbindelse till jernhandsken, hvilken, som vi veta, Nils hade återvunnit under striden deruppe på bergplatån djupt inne i Ryssland.

Och nu framstälde sig för hans sinne på ett naturligt sätt den frågan:

»Saknar då jernhandsken all kraft? . . . Nu eger jag den och har den, Gudilof, väl förvarad i jernskrinet der borta och likväl är konungens missnöje med mig obestridligt, min bana stängd. Ingenting vill lyckas för mig.»

När han yttrat detta, kastade han ofrivilligt en blick bort till skrinet.

Hvad han såg, måste hafva i mycket hög grad öfverraskat honom.

Han rusade upp från sin stol med ett häftigt rytande.

I nästa ögonblick befann han sig på knä framför skrinet.

Låsarna befunnos sönderbrutna. Skrinet hade blifvit öppnadt.

Men af hvem? . . . Det gälde nu endast att öfvertyga sig derom.

Lars Peter, den trogna själen, kunde icke ett enda ögonblick göras till föremål för någon misstanke att vara hvarken utöfvaren af detta dåd, ej heller deltagare deruti. Hvem kunde det då vara?

Häftigt öppnade Wetterstjerna locket och blickade ned i skrinets inre.

Jernhandsken var försvunnen.

Vår löjtnant satt handfallen, som om han med ens blifvit vanmägtig.

Lars Peter inträdde i kojan med den borstade vapenrocken på sin arm.

Sjelfva tjenaren stannade häpen, då han såg sin herre i denna ställning. Han tappade både rock och borste till golfvet.

»Sade jag inte det, herre!» utbrast han efter en stund. »Och trodde jag inte det, att Arvid Bredström alltid för någon olycka med sig.»

Löjtnant Wetterstjerna svarade icke. Han tycktes vara förstenad.

Lars Peter sansade sig så mycket, att han förmådde hemta upp vapenrocken och borsten från jordgolfvet och ordentligt afleverera båda dessa föremål på de för dem bestämda platserna.

Och när han gjort detta, tyckte den enfaldige, men gode och genomhederlige gossen, att han borde försöka trösta sin stackars herre.

Det var rörande att se, huru han nalkades honom, och höra hans ord:

»Ack, käre herre, vi skola taga igen den.... Han skall icke länge få behålla jernhandsken.... Om jag skall låta mitt lif, skall jag taga handsken från den inpiskade skälmen. ... Fatta blott mod, nådig herre, och ligg inte längre der som en död och liflös man!... Jag skall, om det kan trösta er, klämma till Arvids strupe, då vi nästa gång träffas, så hårdt, att han skall dö mellan mina händer.»

Till och med dessa om en oändlig tillgifvenhet för

Nils vittnande ord tycktes gå obemärkta förbi löjtnant Wetterstjernas öron.

Han låg qvar på sina knän och stirrade nästan medvetslöst framför sig. Slaget, som drabbat honom, var nästan dödande.

Men Lars Peters vänliga omsorger väckte honom snart till medvetande.

»Naturligtvis är Arvid Bredström gerningsmannen», utropade han, i det han smälde skrinets lock igen, så att det dånade i kojan.

»Ja, det är solklart», menade Lars Peter. »Men vi skola lura honom.»

»Är du viss om, att det var Arvid du såg utanför Lagerkronas tält?»

»Lika viss, som jag är derom, att jag är Lars Peter och att nådig löjtnanten är Nils Wetterstjerna, som jag sett ända från min barndom.»

»Nåväl», yttrade löjtnanten efter en stunds besinning, »skulle du vilja göra mig en tjenst, för hvilken jag skall vara dig tacksam?»

»Jag skall gerna våga mitt lif och gå i elden för min löjtnant!»

»Godt! ... Jag tror dock icke, att det uppdrag, jag ämnar lemna dig, kommer att medföra någon lifsfara. Det gäller endast att blifva öfvertygad om, att vi hafva att göra med Arvid Bredström.»

»Men derom är jag alldeles viss.... Jag har icke misstagit mig.»

»Gå likväl dit! Inlåt dig i samtal med general Lagerkronas tjenare!... Tag reda på, om karlen verkligen är länsman Bredströms son! Underrätta dig om, huru länge han varit i Lagerkronas tjenst, hvilken syssla han har,

hans löneförmåner — med få ord, försök att taga reda på allt, som det kan vara för mig nyttigt att veta!»

Lars Peter, hvilken hyste en panisk förskräckelse för länsmanssonen, darrade i hvarje lem, liksom han måhända skulle hafva gjort, om hans herre hade gifvit honom befallning att störta sig in i en brinnande eld.

»Gud hjelpe mig, arma själ!» pustade han. »Detta kan jag aldrig göra.»

»Du både kan och skall», yttrade löjtnant Wetterstjerna bestämdt.

»Han sticker genast dolken i mitt bröst», suckade tjenaren.

»Var lugn, min gosse! Han skall icke hinna göra detta!»

»Kanske han har en pistol i fickan och skjuter mig ihjel!»

»Bagatell, som kungen säger! Du skall blott vara lugn, min gosse!»

»Ja, men . . .»

»Nu vill jag icke höra flera invändningar. . . . Jag skall följa dig på afstånd och gömma mig i din närhet så, att jag genast kan skynda till din hjelp. . . . Dig skall intet ondt vederfaras.»

»Ja, se det var en helt annan sak! Hvarför fick jag icke veta det strax?»

»Du lät mig ju icke tala till slut, min gosse! . . . Jag lofvar dig, att jag skall vara dig så nära, att ingen misshandel kan tillfogas dig.»

»Ja, se då är jag lugn som en säck full med hö. . . . Jag går genast.»

»Gå du, min gosse! . . . Gå och lita på mig! . . . Jag följer dig.»

Lars Peter borstade några damkorn från sin egen vapenrock och gick derefter med skinande anlete och bussiga steg ut ur kojan.

Nils Wetterstjerna höll sitt till tjenaren gifna löfte. Han följde efter.

Men det var naturligt, att vår hjelte valde mera hemliga vägar.

Under det att Lars Peter stolt och präktig vandrade framåt den rätta tältgatan, gick hans löjtnant och herre bakom tältraden, der han icke lopp fara att blifva sedd af någon under sin färd.

Framför Lagerkronas tält, ett af de största och finaste i hela lägret — ja, ett tält som till och med i dessa afseenden öfverträffade hans majestäts eget —, stannade Lars Peter. Platsen var tom. Ingen menniska syntes.

Den unge soldaten stod der och visste icke, hvad han skulle göra.

Men han såg *bakom* tältet en liten skymt af löjtnantens vapenrock, och det är tydligt, att denna välkomna syn betydligt lugnade honom.

Länge dröjde det dock icke, innan Lars Peter fick sällskap.

Ur tältet utträdde en person, hvars hvita, skinande förkläde och nästan ännu hvitare mössa sqvallrade om, att mannen var hvad man på den tiden benämnde en »kiökemästare», d. v. s. en kock.

Vår Lars Peter trädde djerft fram och helsade med ett frimodigt:

»God dag, herre!»

»Kiökemästaren» såg föraktfullt på den simple ryttaren och svarade intet.

»Goddag hade jag den äran att säga!» återtog Wetterstjernas betjent.

»Hvad vill du?» röt den förnäme mannen, sålunda på ett påtagligt sätt bevisande, att han verkligen *kunde* tala, något, hvarpå Lars Peter redan nästan tviflade. Och på samma gång lät den förnäme tjenstemannen en vredgad blixt ljunga fram ur sina ögon.

Det var naturligtvis en förolämpning mot en så högt uppsatt person, att en simpel ryttare vågade tilltala honom, utan att först blifva tillspord.

»Ack, käre och nådige herre!» sade ödmjukt Lars Peter, hvilken kände sig trygg i medvetandet om löjtnant Wetterstjernas närvaro.

»Nå, hvad vill du då?» upprepade kiökemästaren sin hvassa fråga.

»Åh, just ingenting af vigt!... Jag blott ville träffa en gammal kamrat.»

»Kamrat!... Skäms, slyngel!... Inte är jag kamrat med dig, jag, kiökemästaren Brandt, som haft den nåden att bereda rätterna åt fem konungar och mer än två hundra öfverstar och generaler.»

»Ack nej», fortfor Lars Peter med väl spelad underdånighet. »Inte kan jag göra anspråk på att vara kamrat med en så högt uppsatt man.»

»Nå, hvad är det då du vill?» sporde kiökemästaren, nästan fullkomligt blidkad genom Lars Peters erkännande af hans öfverlägsenhet.

»Jag ville bara tala med min gamle vän Arvid Bredström.»

»Då har du gått felaktig väg, min gosse. Här finnes ingen med det namnet.»

»Likväl såg jag honom i dag på morgonen utanför detta ståtliga tält.»

»Beskrif honom för mig!» yttrade kiökemästaren mycket förnämt.

Lars Peter gaf nu en enkel och osminkad skildring af länsmanssonens yttre.

»Ah!... Du menar den nye sekreteraren hos generalen, kan jag förstå.»

»Ja, jag menar Arvid Bredström. Det är honom jag önskar träffa.»

»Men den nye sekreteraren har ett helt annat namn, min vän!»

»Hvad kallar han sig då nu för tiden?... Förr hette han Arvid Bredström.»

»Derom saknar jag kännedom», svarade kiökemästare Brandt förnämt.

»Men ers nåd vet väl, med hvilket namu man nu får tilltala honom?»

»Om vi mena samma person, du och jag, min gosse, så heter han Jesper Klinck... Nu vet du det... Besvära mig nu icke med några ytterligare frågor.»

»Jo, nådig herr kiökemästare, jag önskade blott att få veta...»

»Tyst, karl!... Du stör mig i mina vetenskapliga betraktelser!»

Lars Peter visste troligen icke hvad som menas med vetenskap eller vetenskapliga betraktelser, ty den förnäme kockens ord gjorde intet intryck på honom. Han fortsatte att fråga och han frågade om allt möjligt.

Under en lång stund svarade kocken icke ett enda ord.

Han endast stod och blickade stolt uppåt himla-

hvalfvet, liksom om han derifrån hade väntat några »vetenskapliga» ingifvelser för sin kokkonst.

Men slutligen blef kiökemästaren Brandt allvarsamt vred och röt:

»Tig, karl!... Du stör mig i mina akademiskt-vetenskapligt-filosofiska undersökningar rörande en ny rätt, som i dag skall framsättas för generalen.»

Och när Lars Peter, trots detta rörande tillkännagifvande, likväl fortsatte att tala och att fråga, vände Brandt honom ryggen och gick in i tältet, sannolikt för att få derinne i tältets köksafdelning begrunda sitt svåra problem.

Der stod nu vår Lars Peter förlägen, och han brummade hörbart:

»Den der var bestämdt galen... Åtminstone begrep inte jag honom.»

Och efter en kort stunds funderande tillade han helt högt:

»Och likväl ansågs jag hemma i min hembygd för en klok pojke!»

Lars Peter började gå fram och tillbaka framför Lagerkronas tält.

Hvarje gång då han möjligen kunde uppfånga en skymt af den bakom tältet dolde löjtnant Wetterstjerna, »sneglade» han åt det hållet samt gaf ett par gånger till och med genom en hemlighetsfull vink tillkänna, att han såg sin herre och gladde sig öfver hans närvaro. I dessa vinkar lågo måhända icke så få stolta löften, att Lars Peter skulle väl förrätta sitt uppdrag.

En lång stund förgick, innan någon menniska ånyo visade sig i tältöppningen. Denna gång var det en lakej, prydd med guldgaloner.

General Lagerkrona var en veklig och förnäm herre, hvilken älskade att lefva mycket fint.

Lars Peter nickade till lakejen och sade sitt godmodiga »goddag!»

Denna gång hade han lyckan att träffa en pratsam menniska.

»Finnes Jesper Klinck der inne?» sporde Wetterstjernas tjenare.

»Nej, han är ute i sällskap med vår allranådigaste general!»

»Jaså... ja!... men han bor väl eljest der inne, förmodar jag?»

»Naturligtvis!... Han är general Lagerkronas geheimesekreterare!»

»Det var *fint!*» utropade Lars Peter okonstladt. »Jesper Klinck tyckes nu hafva kommit riktigt midt upp i smöret, som vi säga der hemma.»

»Han har den höga äran att åtnjuta nådig generalens fulla förtroende.»

»Tusan till karl!» utbrast Lars Peter. »Huru länge har han varit i tjenst?»

»Tre veckor ungefär!» svarade den meddelsamme lakejen, i det han slätade sina på den tiden brukliga s. k. handkragar d. v. s. ett slags öfver rockärmen från handleden uppvikta och med spetsverk utsmyckade manschetter. Sådana brukades dock hvarken af konung Carl eller af någon annan, som tog kriget på fullt allvar. Detta mode var förbehållet åt Rehnsköld, Lagerkrona och deras själafränder samt åt dylika vekliga herrars ännu mera vekliga betjening.

»Min gode vän Jesper Klinck har då alltid haft stormtur», sade Lars Peter.

»Han är en i skrifkonsten mycket skicklig man», menade lakejen.

»Utan tvifvel! . . . Konsten har han lärt på sin fars länsmanskontor!»

»Jaså, hans fader är länsman! . . . Jag kunde just tro det», inföll lakejen. »Ja, jag trodde det lika visst som att jag heter Johan.»

»Ja visst! . . . Eljest hade nog unge Arvid . . . hm! . . . d. v. s. unge Jesper Klinck icke varit skickligare i skrifning och läsning än du och jag.»

Tyckte den guldsmidde och manschettprydde lakejen om denna sammanställning?

Vi veta det icke. Men säkert är, att han genast vände Lars Peter ryggen och gick in.

Åter igen stod Lars Peter ensam derute på tältgatan och funderade utan tvifvel på, huruvida han sagt någonting, som kunde hafva stött den guldsmidde lakejen för pannan. Johan hade sett misslynt ut, när han gick in till sig.

Hvad skulle Lars Peter nu företaga sig? skulle han fortsätta?

Detta var en vigtig fråga och för att lösa den, smög han sig till baksidan af Lagerkronas tält, sedan han först genom forskande ögonkast uppåt och nedåt tältgatan hade öfvertygat sig om, att ingen såg honom.

Der stod löjtnant Wetterstjerna, tillräckligt nära för att hafva fullkomligt hört och uppfattat allt hvad som tilldrog sig eller sades framför tältet.

»Bra, Lars Peter!» yttrade löjtnanten med hviskande röst, när Lars Peter kom.

»Har jag gjort min sak väl ifrån mig, nådig herre och löjtnant?»

»Utmärkt, min gosse! ... Jag kunde icke sjelf hafva gjort det bättre.»

»Men nu veta vi ju allt ... Kunna vi icke nu gå hem igen?»

»Nej, min vän! ... Vi måste veta ännu mera ... Återvänd till din post!»

Lars Peter var en lydig tjenare och löjtnantens närvaro gjorde honom trygg.

Just då han nu trädde ut på tältgatan, såg han ett par personer komma ut från hans majestät konung Carls närbelägna tält.

Och Lars Peter igenkände genast i den ene sin fiende Arvid Bredström.

Den andre var en stor, tjock och fet herre, klädd i uniform.

Vår vän Wetterstjernas tjenare ansåg, att mannen var Lagerkrona.

Den fete herren framgick med samma hållning, som om han varit sjelfve kejsaren Carl den store. Och vid hans sida småsprang, för att kunna följa med, den småväxte länsmanssonen.

Den senare bemödade sig att under den språngmarsch *han* måste använda, medan Lagerkrona endast *gick,* på alla upptänkliga sätt ådagalägga sin djupa vördnad för konungens mägtige gunstling.

Otaliga gånger lyfte han på sin hatt. Ännu oftare bugade han sig.

Och ständigt blickade han med ett hungrigt uttryck i ansigtet upp på generalen.

Lars Peter gick lugnt och tåligt fram och tillbaka på tältgatan.

Bakom tältet stod Nils Wetterstjerna och lyckades

uppfånga en skymt af de från konungatältet kommande herrarna.

Nu strök Lars Peter fram alldeles invid sidan af länsmanssonen.

Ja, han ställde till och med sin kosa så, att han gaf Arvid en kraftig knuff.

Dittills hade unge Bredström icke varseblifvit Wetterstjernas tjenare.

Men nu uppväcktes han af knuffen, som Lars Peters starka armbåge tilldelade honom. Han ryggade tillbaka. Lars Peter stannade också.

»Nej, se goddag, herr Arvid!» utropade Lars Peter, räckande fram handen.

Länsmanssonen — ty det var verkligen han — tycktes vara förtörnad.

Icke en enda min i hans anlete förrådde, att han kände igen sin fiende.

»Drummel!» röt han. »Se bättre upp en annan gång!»

»Ack, herre Gud, känner du icke igen mig, Arvid?... Och likväl lekte vi mången lek tillsammans i din faders länsmansgård för några år sedan.»

»Jag känner dig icke», utbrast Arvid med väl spelad harm. »Du misstager dig helt och hållet.»

»Är du general nu, Arvid?» sporde Lars Peter med låtsad enfald.

»Ni misstar er fullkomligt, min gosse!» yttrade Arvid lugnt. »Den person, som ni kallar Arvid, är för mig en fullkomligt obekant storhet... Mitt ärliga namn är Jesper Klinck, och jag har icke att göra med eder.»

»Hvem är den näsvise lymmeln?» sporde nu general Lagerkrona.

»Jag känner honom icke», svarade den s. k. Jesper Klinck.

»Gif honom då ett slag på käften och låtom oss gå sedan!» uppmanade den ädle generalen, hvilken fann sig generad af uppträdet.

»Slå inte dit!» utbrast Lars Peter och knöt sin fruktansvärda näfve.

Men Arvid eller, såsom han för tillfället kallade sig, Jesper Klinck hade knappt hört och uppfattat Lagerkronas befallning, innan han var redo att med största tänkbara punklighet ställa sig den till efterrättelse.

Han gaf Lars Peter en smällande och svidande s. k. örfil.

Men nu blef Lars Peter, så godmodig och beskedlig han än var, alldeles ursinnig. Han störtade sig öfver länsman Bredströms son och kastade honom under sig, fattade med högra handens tumme och pekfinger ett säkert grepp omkring Arvids strupe och ämnade trycka till.

Om han hade utfört detta sitt uppsåt, hade Arvid varit förlorad.

Men general Lagerkrona började, under utstötande af åtskilliga för hans stånd och bildning vanhedrande utrop, blanda sig i leken.

Han drog sin pamp och hamrade med flatsidan dugtigt på de delar af Lars Peters kropp, som erbjödo den mest lämpliga anfallsytan.

»Aj!... Aj!... Aj!...» skrek Lars Peter, men grep på samma gång ännu fastare tag omkring Arvid Bredströms strupe. Han skulle heldre hafva låtit sticka eller hugga ihjel sig, än han släppt detta grepp.

Det var emellertid helt naturligt, att vår hjelte nu icke kunde undgå att uppträda på scenen till försvar för sin stackars tjenare.

Han hade ju högtidligt lofvat att icke lemna denne i sticket.

Löjtnant Wetterstjerna ilade med snabba steg fram till stridsplatsen.

Helst skulle han nu hafva genom ett dugtigt hugg befriat verlden från denne usle general, hvars bakvända råd ovilkorligen måste leda till Carl den tolftes undergång. Men så energiska åtgärder vågade han icke företaga gent emot en konungens gunstling.

Vår tappre löjtnant åtnöjde sig derför med att fatta ett lindrigt tag i generalens arm och att till honom yttra dessa lugnande ord:

»Min general! . . . Tillåt mig säga er, att den karl, som ni piskar, är min egen tjenare.»

»Det angår mig icke», utbrast Lagerkrona med hetta. »Han är en stor skälm.»

»Hvilkendera af eder som är den störste skälmen, herr general, ni eller han, derom kan Gud allena döma . . . Men jag förbjuder er att piska min tjenare!»

»Förbjuder!» dundrade Lagerkrona. »Huru? . . . Hörde jag rätt? . . . Ni behagar förbjuda? . . .»

»Ja, general, jag förbjuder er att slå min stackars tjenare.»

»Jag skall slå er sjelf, om det behagar mig», röt den ursinnige generalen.

»Försök! . . . Var god och försök! . . . Innan ni hunnit slå till, skall jag klyfva edert falska, dumma och förrädiska hufvud med denna min värja.»

Samtidigt blottade löjtnant Wetterstjerna sin tunga pamp. Nils såg i detta ögonblick fruktansvärd ut.

Generalen, som i själ och hjerta var en feg stackare, drog sig några steg tillbaka.

»Ni skall stå mig till ansvar för detta inför konungen», röt han till Nils.

»Både inför konung Carl och inför allas vår Gud!» svarade Wetterstjerna.

»Menniska!... Reta mig icke till ursinne!...» utbrast nu generalen.

»Samma väl betänkta råd har *jag* att gifva *eder*», svarade löjtnanten.

»Befall ögonblickligen er tjenare att släppa min sekreterare lös!»

»Bagatell, som vår konung säger! Han må gerna strypa den skurken.»

»Men jag befaller eder...»

»Och jag varnar eder att spänna eder båge alltför högt, herr general!»

»Ni skall blifva hängd innan nästa dags morgon randas.»

»Och ni, herr general, skall blifva såsom förrädare upphängd i historiens galge, der all framtids svenskar skola se eder, erkeförrädaren, dingla fram och tillbaka.»

Detta sarkastiska, men på samma gång sant profetiska yttrande försatte den redan retade Lagerkrona i ett så besinningslöst ursinne, att han hals öfver huf vud rusade bort från platsen och in uti sitt tält.

När sista skymten af hans glänsande person hade försvunnit inne i tältet, yttrade Wetterstjerna till sin trogne Lars Peter, som ännu låg med sina fingrar fast slutna kring Arvid Bredströms strupe, liksom om han endast väntat på order från sin herre för att sedan utan dröjsmål förpassa länsmanssonen bort till en annan och mindre sinnlig verld:

»Släpp uslingen, Lars Peter! . . . Må han stå upp, medan jag talar till honom!»

Lydig som ett barn, efterkom tjenaren ögonblickligen sin herres tillsägelse.

»Det var ändå dumt», yttrade Lars Peter, medan han skakade på sig. »Jag borde hafva strypt den uslingen genast, innan löjtnantens ädelmod räddade honom.»

Och Lars Peter skakade på ett ogillande sätt sitt lurfviga hufvud.

»Arvid!» dundrade Nils Wetterstjerna. »Nu skola vi uppgöra vår räkning.»

Länsmanssonen reste sig med rädsla upp, men svarade icke.

»Mycket ondt har du gjort mig, Arvid», sade Wetterstjerna. »Men alla dina förföljelser, allt ondt, du gjort mig, alla onda tankar, du mot mig haft, vill jag förlåta dig, om du genast lemnar mig min jernhandske.»

Arvid Bredström svarade ingenting, utan försökte smyga sig undan.

»Hör du, Arvid», återtog Nils med fast stämma. »Jag erbjuder dig försoning.»

Arvid vände sig om. Hans blick var nära vanvettig. Hans anlete blodrödt.

»Ja», hväste han, »när Ebba Stålhjelm hvilat i min famn, då, men också först då skola vi två tala med hvarandra om en försoning.»

»Olycklige yngling!» utropade Wetterstjerna med smärta. »Du tvingar mig att tillintetgöra dig . . . Låt ditt förnuft råda! . . . Gif mig tillbaka den jernhandske, som du nu för andra gången stulit ifrån mig, och jag skall, om du detta gör, försöka att skänka dig min förlåtelse »

»Dumheter!... Prat!... Elände!» brummade Lars Peter mellan läpparna.

Och den trogne gossen vände sig missnöjd bort från skådeplatsen.

Arvid Bredström gaf ett svar på Wetterstjernas vänliga erbjudande:

»Jag skall ega Ebba Stålhjelm... Först derefter vilja vi talas vid.»

Med en snabbhet, som trotsade alla Nils Wetterstjernas försök att hindra detta, skyndade Arvid bort från platsen och störtade in uti general Lagerkronas tält, der han visste sig vara trygg och säker.

På gatan qvarstodo Nils Wetterstjerna och hans häpne tjenare.

De hade naturligtvis ingenting mera att uträtta på denna plats.

Medan de begåfvo sig hemåt, öfverlade Nils Wetterstjerna med sig sjelf om de mått och steg, som han under dessa säregna förhållanden borde vidtaga.

Och resultatet af hans öfverläggning blef ett beslut att vända sig till sina sex vänner, vildhjernorna, samt begära deras råd och möjligen äfven deras bistånd, sedan en plan blifvit gemensamt uppgjord.

Han gick emellertid in i sin koja för att äta en måltid, innan han uppsökte sina vänner. Det var en måltid, som ingalunda kunde kallas lukullisk. Bröd och salt utgjorde maten. Surt svagdricka, qvarlemnadt af kojans egare, när han flydde, var all den dryck, som Lars Peter kunde bestå. Men Wetterstjerua åt sin enkla spis med god aptit och klagade icke. Hvarför skulle han egentligen klaga? Han visste ju nogsamt, att majestätet sjelf icke alltid hade ens salt till brödet. Hvad

en suverän konung frivilligt underkastade sig, det borde väl också en fattig löjtnant kunna utan knot fördraga. Vår tappre och lika kunnige som tappre löjtnant nästan blygdes för sig sjelf, då han till en början fann måltiden oaptitlig.

Medan han förtärde sin måltid, fattade han nu sitt beslut rörande detaljerna af planen. Att han skulle anlita sina vänner, det var redan afgjordt. Men nu utvecklade han i sitt hufvud närmare denna plan.

Vi få snart se, hvilka hans afsigter voro och huru han utförde dem.

TRETIONDE KAPITLET.

Maria Feodorownas öde.

För att bevara sammanhanget mellan våra olika, till en enda berättelse sammanställda skildringar, bedja vi nu våra läsare benäget förflytta sig från svenskarnes läger framför det fasta slottet Starodub till djupet af en mörk fängelsehåla under en af de skansar, med hvilka tsar Peter hade omgifvit sin nyss grundade och starkt tillväxande stad Petersburg.

Och vi begagna det tillfälle, då fångvaktaren vid pass klockan nio en afton aflägger ett besök dernere i underjorden.

Fångvaktaren, hvars namn var Wasili, bar på en smutsig bricka, ett bröd och en skål, fyld med soppa.

Hvilken var den fånge, som skulle undfägnas med dessa föga läckra rätter? Om vi följa med honom ned utför de ändlösa trapporna, skola vi nog förskaffa oss underrättelse derom.

Wasili aflyfte bommarna, vred omkring nyckeln och steg in.

Derinne var i sig sjelf alldeles mörkt, men den lilla lykta, som fångvaktaren medförde, kastade något ljus öfver föremålen.

Möbleringen var så enkel, som det i sjelfva verket var möjligt.

I hela hålan fans ingen enda möbel, icke ens en säng.

Hvitmenade murar, från hvilka och utför hvilka fukten rann i tjocka, breda, svartgråa linier — en liten hög af halm i en vrå — se der alltsammans! Knappt ett djur skulle hafva förmått uthärda i detta fängelse. En människa måste der dö eller blifva svagsint.

Och från det fuktiga taket droppade ned hela massor af vatten.

Det kom från den fuktiga mark, i hvilken man byggt detta hål.

Men medvetandet om detta faktum var naturligtvis en klen tröst för den, som oaflåtligen måste lefva i denna qväfvande atmosfer.

Om något lufthål fans i murarna, är ganska tvifvelaktigt.

Man kan lätt förstå, hvilken afskyvärd stank skulle under årens lopp samlas under detta hvalf, till hvilket aldrig någon ljusstråle kunde tränga och aldrig någonsin en fläkt af den friska luften förmådde bana sig väg genom de tjocka murarna.

Vid skenet från sin lilla lykta såg Wasili hålans invånare.

Det var — sorgligt och ynkligt att säga — en ung qvinna.

Och vi igenkänna utan tvifvel genast Maria Feodorowna — den sköna, älskvärda ryskan.

Redan då hon vid de hemlösas läger i skogen tog afsked af sina svenska vänner, uttalade hon, såsom vi fullväl erinra oss, sin fruktan för att vid återkomsten till den förskräcklige tsaren, som icke visste hvad medlidande ville säga och aldrig hört eller uttalat ordet barmhertighet, blifva kastad uti ett hårdt fängelse.

Hennes profetia hade icke varit af det villfarande slaget. Hon kände Peters hårda hjerta.

Tsaren hade blifvit ursinnig, när han såg henne återvända.

Och hans älskarinna Katharina göt sitt gift i hans öron.

Maria Feodorowna, den älskliga, milda och sköna ungmön, blef nedkastad i S:t Petersburgs aldra djupaste fängelsehåla, utan att sfinxen deruppe kände en enda samvetsförebråelse. Och icke Katharina heller!

För tsar Peter var *han sjelf allt*. Alla andra voro *intet* för honom.

Om man än måste medgifva, att denna hänsynslösa och grymma menniska lyckades lyfta upp Ryssland ett litet grand ur dess förnedring och gifva riket en plats bland Europas stater, så måste dock å den andra sidan påpekas, att karlen saknade hvarje spår af de goda instinkter, som äro betecknande för en ädel och högsinnad mensklig natur.

Han sjelf — hans eget jag — se, detta var hans ende gud!

Nåväl — Maria Feodorowna hade fått ett uppdrag af denne sfinx.

Hon hade icke lyckats utföra det till hans belåtenhet.

Katharina, den ränkfulla f. d. tvätterskan, hviskade i tsarens öron och sjöng sina sirénsånger.

Och följden blef, att Feodorowna begrafdes i det underjordiska hvalfvet — utan hopp, utan ljus.

Der låg hon nu lika slö och känslolös på sin halmbädd, som hon legat under hela år och månader. Fångvaktaren Wasilis ankomst tycktes hon till en början icke märka. Men sedan mannen hade satt brickan med de s. k. födoämnena på golfvet, närmade han sig halmbädden.

Kanske trodde han, att hans arma fånge hade slutat sin kamp.

Men nej — hon var icke död, och han kände sig troligen besviken i sina förhoppningar att hädanefter slippa besväret att hvarje afton bära ned denna fångna qvinnas födoämnen utför de långa och branta trappor, som ledde till fängelsehålan. Han märkte snart, att dessa hans förhoppningar icke motsvarades af verkligheten.

»Är du nu här igen, plågoande?» suckade den marterade qvinnan.

»Kalla mig icke så», sade Wasili. »Jag vill göra allt för att tjena dig.»

»Och likväl har du så ofta sargat mig med din knutpiska!»

»Det har skett på allas vår fader tsarens högst egna befallning.»

»Men om du hyste medlidande med mig, Wasili, skulle du aldrig kunna vara så grym mot mig . . . O, för mig finnes ingen hjelp på jorden! . . . Jag måste lyfta mina blickar till den andra verlden.»

»Förtvifla icke, Maria Feodorowna!» utlät sig gamle Wasili.

På samma gång strök han krampaktigt sitt gråa skägg.

Och i hans anlete lästes det djupaste medlidande med den olyckliga.

Han suckade djupt, och Maria såg vid det svaga skenet af lyktan den nästan ömma och medlidsamma blick, han egnade henne.

Feodorowna reste sig hastigt upp från sitt halmläger.

»Skulle du ogerna se, om jag blefve befriad från detta häkte?»

»Ogerna!» sade Wasili, tagande sig med venstra handen om det långa, gråa skägget. »Visst icke! . . . Men det kommer aldrig att ske utan fader tsarens uttryckliga tillåtelse . . . Jag vill icke förlora min tjenst.»

»Men om det kunde ske på ett sådant sätt, att din oskuld vore uppenbar . . . skulle du då, om du märkte något, lägga hinder i vägen?»

»Hm! . . . Hm! . . . Jag vet icke så noga . . . Hm! . . . Hvad menar ni?»

»Jag har vänner, modiga, tappra vänner, hvilka skola göra allt för att befria mig, om de få veta, att jag försmäktar här.»

»Men huru skola de få veta detta? . . . Det är helt enkelt omöjligt.»

»Om ni, min käre Wasili, vill hjelpa mig, finnas inga omöjligheter.»

»Jag kan icke . . . Jag vågar icke . . . Vår fader tsaren skall låta mig dö för knutpiskan.»

»Men jag försäkrar dig, Wasili, att det kan ske utan att blottställa dig.»

»Barn! . . . Hvad du föreslår mig, det låter sig icke göra.»

»O, Wasili, kommer du icke ihåg, att jag en gång räddade din dotters lif, när hon var nära att dödas af femton vilda kosaker?»

»O, Maria Feodorowna, jag erinrar mig det, och hvarje afton innesluter jag dig i mina böner. Min tacksamhet dör icke förr än jag sjelf.»

»Och erinrar du dig icke också, att det är jag, som skaffat dig denna fångvaktaresyssla på din dotters hos mig fälda förböner?»

»Ack jo, Feodorowna, mitt kära barn, jag erinrar mig allt detta.» Gamle Wasili suckade.

»Och vet du icke, att det var jag, som genom mina förböner hos vår fader tsaren räddade ditt lif, när upprorsmannen Iwan Wasiliewitsch, din egen brorson, lyckats fly ur denna samma fängelsehåla, i hvilken jag nu sedan så lång tid försmäktar? . . . Var barmhertig, Wasili!»

Fångvaktaren genomkämpade synbarligen en inre kamp, kanske mera fruktansvärd än någon, som utfördes med pamp och pistoler.

Detta var icke den första gången, den arma Maria Feodorowna anropade hans barmhertighet. Under sin lyckas dagar hade hon varit huld mot honom och dem, som honom tillhörde, såsom läsaren nogsamt insett af deras samtal.

Men gamle Wasili var en af tsarens slafvar. Mest af allt fruktade han knutpiskan. Han hade hittills stått emot alla Feodorownas böner.

Äfven denna afton lyckades det honom att beherska sina känslor.

Djupt skakad och med tårade ögon lemnade han hennes fängelse.

Det kolsvarta mörkret utbredde sig å nyo i den dystra hålan.

Med stor möda var det, som Feodorowna i mörkret uppsökte brödbiten och skålen med soppan. Om hon vetat, att soppan ingalunda var en del af den kost, som tsar Peter bestod henne, utan fastmera ett tillägg till brödet — ett tillägg, som gafs henne af Wasili sjelf — då skulle hon kanske icke hafva ansett den gamle fångvaktaren så hård och kanske icke heller ansett sin befrielse så omöjlig.

Under tårar förtärde den arma qvinnan sin enkla måltid.

Hvarje dag under hela hennes långa fångenskapstid hade denna scen upprepats. Och många tusende gånger hade Feodorowna under dessa outsägligt långa dagar och nätter ropat i sin förtviflan:

»O, Simon!... Simon!... Om du visste hvad jag lider, skulle du snart ila hit för att hjelpa henne, som du vid afskedet i skogen vid den hemlösas lägerplats sade dig älska högre än ditt eget lif.»

Men hvarken Simon eller någon af de andra vännerna hade någon aning om, huru det hade gått för deras ädla ryska väninna. De trodde henne ännu lefva i glans och prakt vid tsarens hof. Och Simon Paulin erfor emellanåt hvad svartsjukans qval vilja säga, när han tänkte sig Maria Feodorowna kringsvärmad af ståtliga unge män i det ryska hofvets salar och utgörande ett föremål för tsar Peters beundrande blickar.

Här ser man, huru litet verkligheten motsvarar våra föreställningar.

Denna Maria Feodorowna, hvilken Simon Paulin tänkte sig lefva i all den glans, som förgyller en furstes hof, hon tillbragte sina dagar och nätter i en fuktig fängelse-

håla. Den ende man, som såg henne, var gamle Wasili. Hon lefde af brödbitar och en kraftlös soppa.

Det uppträde, som vi nu hafva skildrat, upprepades hvarje dag, ehuru formerna naturligtvis vexlade.

Slutligen en afton tycktes det, som om Wasili skulle låta beveka sig. Maria Feodorowna var mera vältalig än vanligt. Hon grät, hon bad, hon besvor gamle Wasili att befordra ett bref från henne till hennes svenska vänner. Mera behöfde han icke göra, sade hon. Allt det andra skulle helt säkert hennes vänner och framför allt auditören Simon Paulin utföra . . . Wasili rördes ända till tårar.

»Jag skall befordra edert bref, Feodorowna. Men först måste ni skrifva det. I morgon afton skall jag till eder medföra både ljus- och hvad som tarfvas för att skrifva ett bref. Begagna då natten för att på papperet uttrycka edra tankar och föreslå edra vänner planen till er befrielse. Gif dem en noggrann skildring af ert fängelses belägenhet, på det att de må kunna finna eder. Och säg dem, att, när de komma, skola de icke göra gamle Wasili något ondt, utan endast binda honom, så att ingen må kunna ana, att Wasili haft någon del uti Maria Feodorownas befrielse.»

Maria Feodorowna, den förtryckta, plågade qvinnan, blef utom sig af glädje och kastade sig under strida tårar till gamle Wasilis bröst.

»Välsigne dig Gud, gamle vän!» utropade hon. »Du gör en god gerning.»

»Jag vet det», sade gubben, »men jag vet också, att denna min gerning kan bringa mig om halsen eller i lindrigaste fall befordra mig upp till höjden af en af de galgar, som tsaren, allas vår nådige fader, har upprest

vid S:t Petersburgs östra port... Jag spelar ett högt spel, Feodorowna!»

»Ack, gode gubbe, mina vänner skola skydda också er», sade Maria.

»Nå... nå... nå, barn! smek mig icke så häftigt!... Jag kommer med allt hvad jag lofvat, jag kommer i morgon afton. Och vet ni, hvad jag har tänkt?»

»Utan tvifvel en god och förträfflig tanke!» utropade Feodorowna.

»Jag har tänkt att göra en ritning af staden Petersburg med angifvande af dess väderstreck samt på ritningen särskildt utpeka läget af denna håla och vägarna, som leda dit... Denna ritning...»

»O, haf tack, fader Wasili!... Tusen tack!... Denna ritning?...»

»Ni skall innesluta den i edert eget bref, Feodorowna.»

»Gode gubbe! Kommer jag någonsin här i verlden till magt och ära, såsom jag fordom varit ställd, så skall du stiga jemte mig.»

»Godt!... Öfvertänk nu noga, hvad ni ämnar skrifva, Feodorowna!»

»Jag ämnar uppmana mina vänner att skynda till min hjelp!»

»Naturligtvis!... Det måste ni göra... Men ni torde kunna i ert bref gifva edra vänner en hel del undervisningar, hvilka skola underlätta deras arbete till eder befrielse. Försök att erinra eder, huru den skans är belägen, under hvilken denna håla är befindtlig... Kanske skall ni kunna hitta något ställe... jag menar någon svag punkt, der edra vänner kunna komma in... Jag endast vill uppmana eder att anstränga ert minne.»

Den gamle hederlige Wasili gick sin väg och lemnade Maria i mörker.

Under de många långa timmar, som förgingo, innan Wasili återkom, begrundade Maria Feodorowna noga hvad hon skulle skrifva.

Och hon uppgjorde i sitt kloka lilla hufvud en hel anfallsplan, hvilken, om den kommit till Carl den tolftes kännedom och denne konung befunnit sig i närheten och erhållit del deraf, skulle hafva satt honom, nästan utan svärdslag, i besittning af det uppblomstrande Petersburg och derigenom gjort honom till nästan obestridd herre öfver hela Ryssland. Tyvärr anlände detta bref icke till Simon Paulin, förrän den gränslöst stora olyckan vid Pultawa redan hade inträffat och kung Carl mera liknade ett fångadt och kufvadt lejon, än ett sådant, som fritt ströfvar omkring i vildmarken.

Man har lätt att förstå den otålighet, med hvilken Maria Feodorowna väntade, att följande qväll skulle inbryta. Mörkret i hennes djupa fängelsehål, hvilket icke stod i någon synbar beröring med sol och luft, gjorde det omöjligt för henne att följa timmarnas flykt. Huruvida det var dag eller natt der ute i det fria, det visste hon aldrig. Och tiden syntes henne nu, då hon väntade Wasilis ankomst med ljus, papper och skrifdon, vara längre och flyta mycket trögare än någonsin tillförene. Hon tyckte, när Wasili ändtligen kom, att en hel evighet hade förflutit, sedan han senast befann sig i hennes fängelsehåla. Och likväl var det endast tjugofyra timmar.

Wasili, den gamle hederlige gubben, kom emellertid på sin vanliga tid.

Och, hvad ännu bättre var, han medförde allt hvad han hade utlofvat.

Der var ljuset, hvilket representerades af en liten lampa, som han qvarlemnade i fängelset. Der lemnade han också ritningen — en visserligen groft utförd och föga konstnärlig, men dock tillräckligt upplysande ritning öfver hela Petersburg och särskildt öfver den del deraf, under hvilken Feodorowna försmäktade.

Härtill kom, att den gode gubben medförde bläck, gåspenna och en liten knif — dessa tre saker, hvilka på denna gåspennornas tid, (då blyerts och stålpenna ännu icke blifvit »upptäckta»), voro ett »sine qua non» för hvar och en, som ville skrifva.

Maria Feodorowna var utom sig af glädje och tacksamhet. Hon klappade gamle Wasili.

»Ja, ja . . . barn! . . . barn!» mumlade gubben, då han tyckte, att hennes tacksamhetsbetygelser öfverskredo hvad saken egentligen kräfde. »Skrif nu! Lampan är försedd med olja för hela natten. . . . Ingenting brister. . . . I morgon tidigt afhemtar jag brefvet. . . . En ryttare är då tillreds att föra det till sin bestämmelseort.»

»O tack, fader Wasili! . . . Men hvar skall jag skrifva?» utropade Maria.

»Hvar? . . . Åh! . . . Ni menar ett bord och en stol? . . . Icke sant, Feodorowna?»

»Ack ja! . . . Jordgolfvet här är smutsigt. Jag kan icke lägga papperet der. Denna eviga fukt, hvilken sommar och vinter droppar ned från taket, har förvandlat hela golfvet till en enda stor och stinkande pöl.»

»Det är sant», brummade gamle Wasili. »Jag var nära att glömma det.»

Han skyndade ut och återkom efter en stund med ett helt litet, men dock till detta ändamål fullt brukbart gammalt bord samt en stol, som troligen hade sett sina

bästa dagar under ett längesedan förflutet århundrade, men hvilken likväl kunde göra fullgod tjenst i detta fall.

»Gud välsigne dig, gamle Wasili!» utropade Feodorowna hjertligt.

»Och gifve samme Gud dig, Maria, förståndiga ord och tankar att prenta på det der papperet! . . . Glöm icke, att gamle Wasili måste skonas, om det kan ske!»

Maria Feodorowna var ensam, men hennes fängelse var icke längre mörkt.

Hon egde en lampa. Och hon var i besittning af skrifmaterialier.

Men nu, då hon skulle börja, nu först tvekade den stackars flickan.

Första frågan, och kanske den vigtigaste, var, till hvem hon skulle skrifva.

Till Simon Paulin?

Visserligen hade den lefnadsglade auditören strax före afskedet vid de hemlösas läger bekänt för henne sin kärlek, och visserligen klappade å andra sidan hennes eget hjerta varmt för den enkle, flärdlöse, tappre ynglingen.

Så långt var saken klar och tydlig och ingen tvekan behöflig.

Men hade verkligen Simon Paulin menat allvarligt hvad han sade?

Och om han nu verkligen menade allvarligt, hade han haft karaktersfasthet nog att blifva henne trogen? Bodde hennes bild ännu qvar uti hans hjertas helgedom? Eller hade han kanske vändt sin håg till någon annan? . . . Feodorowna kände, att om hon finge visshet derom, att hennes Simon (så hade hon i sina tankar många tusen gånger kallat honom) glömt henne för en annan qvinna, skulle hon tillintetgöras och dö.

Halfva natten förgick under dylika grubblerier. Klockan hade redan slagit tolf i kyrktornet, och de högtidliga och harmoniska ljuden hade, liksom ett aflägset eko, trängt ända ned till den arma fången, innan hon ändtligen satte pennan till papperet och började skrifva.

På den tiden hade menniskorna icke så lätt att få papper som nu.

Papper var en dyrbar artikel och till på köpet var det mycket dåligt.

Till och med de flesta kungliga och kejserliga skrifvelserna från den tiden äro skrifna på ett papper, som skulle i våra dagar ratas af en liten gosse i en småskola på »bondlandet», som man säger, d. v. s. ute i socknarna, der våra odalmän plöja och så och sjelfva utgöra rikets must och merg.

Gåspennan — trubbig, mjuk och illa skuren — ty skrifkonsten låg då i sin linda — raspade på det ojemna papperet, så att det nästan kunnat höras genom den grofva ekdörren ut i korridoren, om någon hade vid denna tiden på dygnet uppehållit sig der nere.

Och när nu Maria Feodorowna ändtligen hade börjat sitt skrifvaregöromål, gick hon oförtrutet på hela natten. Icke en minut unnade hon sig någon hvila. Och när morgonen grydde der uppe i deras verld, hvilka icke blifvit, såsom Maria Feodorowna, lefvande begrafna, satt hon qvar vid sin lampa och sitt papper.

Hon tyckte helt enkelt, att hon icke kunde säga tillräckligt.

Hennes beskrifningar om fängelsets belägenhet, om gamle Wasili, om sättet att bana sig en väg ned till hennes håla, voro utomordentligt präktiga och fullt tydliga. Men hon ansåg dem ändock vara bristfälliga och fortsatte

att skrifva den ena sidan efter den andra, ända till dess gamle Wasili vid pass klockan tio på förmiddagen infann sig för att afhemta brefvet och afsända det med den tillreds varande ryttaren.

»Allt är redo nu!» yttrade Wassili stilla, när han trädde in till henne.

»Tack, gode Wasili! . . . Sitt ned så länge! . . . Jag har snart slutat.»

Wasili såg sig om, liksom om han undrat, hvar han skulle sätta sig i ett rum, uti hvilket fans endast en enda stol, när denna till på köpet var upptagen af den med stor ifver skrifvande Maria Feodorowna.

»Ack, jag glömmer mig», utropade Maria. »Jag kan i mitt närvarande elände icke ens erbjuda gamle Wasili en stol . . .»

»Bekymra eder icke derom!» sade den gamle. »Jag står. . . . Men tiden hastar.»

»Jag har strax slutat. . . . Seså! . . . Nu återstår endast att lägga in brefvet på ett sådant sätt, att det icke kan åtkommas af nyfikna menniskor. . . . Ack, om jag ändå hade egt mitt sigill!»

»Var lugn, Maria Feodorowna!» sade den gamle. »Allt skall gå väl.»

»Men man skall läsa hvad jag skrifvit, om det icke förseglas.»

»Ingalunda! . . . Budbäraren är min egen son. Han kan hvarken läsa eller skrifva. . . . Visserligen riskerar han sin hals, om han blir upptäckt, men han är slug och har redan i någon mån pröfvat lifvet. . . . Enligt min mening har han de aldra bästa utsigter att lyckas i detta företag.»

»Gud välsigne er, Wasili! . . . Men är det icke för

mycket att för min skull offra er egen son, kanske den ende ni eger! . . . Gud, hvad skall jag göra?»

»Bekymra eder icke derom, jungfru!» svarade gubben med enkel värdighet. »Jag har noga öfvertänkt saken. De tjenster, som ni bevisat mig och de mina under eder välmagts dagar, förbinda oss till att också efter förmåga tjena eder. . . . Visserligen är det en fruktansvärd lott att behöfva korsa vår fader tsarens planer, men samvete *är* dock samvete . . . och sanning *är* sanning . . . och man må väl något våga för samvetets och sanningens skull.»

»Gode gamle Wasili! . . . Se här brefvet! . . . Jag lemnar er det oförsegladt.»

»Det oaktadt skall det komma fram utan att ett dödligt öga får se eller läsa dess innehåll. . . . Derför ansvarar jag eder. . . . Var det någonting mera . . .?»

»Nej, Wasili! . . . Låt detta bref gå åstad! . . . De följder, som kunna deraf komma — goda eller onda — vilja vi med tålamod afbida.»

»Vill ni behålla lampan och skrifmaterialierna, Maria?»

»Ja, Wasili! . . . Lika gerna som jag vill återse det klara dagsljuset!»

»Nåväl, behåll det då! . . . Men hör mig, om ni skulle märka, att fängelseinspektören eller kanske fader tsaren sjelf kommer hit — ni märker det alltid af bullret i trapporna, då de stiga ned — så laga, att alltsammans är gömdt under sänghalmen, när de komma in.»

»Jag lofvar dig detta på heder och tro, gamle ärlige Wasili.»

Gubben aflägsnade sig ur den dystra fängelsehålan.

Maria Feodorowna jublade. Hennes hjerta klappade hörbart.

Hon hade dels befordrat ett bref till sin älskade Paulin och dels hade hon nu bekommit en lampa.

Hon vistades icke längre i det ogenomträngliga mörkret.

En timme senare sprängde en ryttare bort från Petersburg.

Det var Wasilis son, den käcke Wolodja, som begaf sig ut på den långvariga och af faror och mödor uppfylda färden.

TRETIOFÖRSTA KAPITLET.

Början af ett farligt äfventyr.

Nils Wetterstjerna hade genom sin trogne Lars Peter låtit kalla sina sex vänner, Uhrwäder, Flygare, Paulin, Rahm, Baltner och Bretholz, till en sammankomst.

Man skulle träffas i marketenterskans tält, ty der trodde man sig kunna vara aldra mest ostörd och aldra säkrast i skydd för spioner. Dessutom låg marketentartältet vid lägrets utkant, så att man lätt kunde fly derifrån, om någonting af sällsam vigt skulle göra ett sådant mått och steg nödvändigt.

Klockan var åtta på morgonen.

En mängd soldater och officerare rörde sig på platsen.

Marketenterskan förtjenade mycket penningar, ty morgonen var dimmig och kall. Alla behöfde en värmande

och stimulerande dryck. Tältet var hvad man kallar proppfullt.

Det var endast med aldra största svårighet man kom till disken.

Och den frodiga marketenterskan — en mer än femtioårig, vördnadsvärd matrona — lät sitt ansigte skina som en lysande sol, medan hon fylde bägarna och inkasserade sina penningar.

Varorna, som hon sålde, voro naturligtvis — då man besinnar tiden och omständigheterna — mycket enkla och i sjelfva verket billiga, billigare än i våra dagar. Men denna lilla omständighet förhindrade icke den goda qvinnan att taga tiodubbel betalning.

Här voro för öfrigt alla lika goda. Någon rangordning kände man icke.

Soldater och ryttare knuffade sig fram bland officerare och deras gelikar, utan att någon fann sig förnärmad deraf. Kanske var det förkänslan af de stundande vedermödorna i kriget, som nu utjemnade alla åtskillnader och gjorde alla till bröder.

Den förste, som infann sig, d. v. s. den förste bland våra vänner (ty det rymliga tältet var redan då öfverfullt) var löjtnant Nils Wetterstjerna sjelf. Han knuffade sig fram till ett ledigt bord i ett hörn af tältet, slog sig ned på en ohyflad träbänk och började göra sina iakttagelser öfver hopen.

Det innebär alltid ett stort intresse att sitta lugn och stilla, under det man betraktar en framför ögonen böljande menighet.

Officerare och menige man af alla vapen och åldrar trängdes i det visserligen rymliga, men för en sådan folkmassa otillräckliga tältet.

Det, som aldra mest vann afgång, var marketenterskans s. k. dubbelöl — en dryck, hvilken, om man fick tro hennes egna försäkringar, hade föregående dag kommit henne till handa direkt från tillverkningsorten, som hon uppgaf vara Merseburg.

Några af officerarne tycktes böjda för att betvifla sanningen af hennes uppgift.

Men gumman blef ond på allvar och förklarade, att den, som tviflade på, att ölet var från Merseburg, icke heller behöfde dricka det. Och så tog hon helt enkelt bägarna från de häpna officerarna och satte dem under sin disk. De unge herrarne sökte blidka henne, men det var en omöjlighet. De måste aflägsna sig utan att få profva gumman Maijströms Merseburgeröl.

Just då detta lilla uppträde hade slutats, infunno sig våra vänner.

Snart nog hade de trängt sig fram till Wetterstjerna.

»Hvad tänker du på?» utropade Flygare. »Här kunna vi icke samtala.»

»Här har man icke ro ett enda ögonblick», instämde Rahm.

»Bättre vore då att gå ut på steppen och bespejas endast af de kringflygande vindarna. Hvem vet, om icke våra fiender hafva sina spioner just bland denna menniskomassa.»

»Du har rätt, min vän Baltner!» svarade Wetterstjerna.

»Nå, hvad skola vi då uträtta på detta gemena ställe?»

»Hören mig, mina vänner! . . . Hvad jag har att säga eder är af den beskaffenheten, att icke ens de liflösa murarna få höra det.»

»Kan du skaffa oss vingar, såsom Ikarus hade, så kunna vi möjligen sväfva deruppe i det blå, medan vi öfverlägga.»

»Vingar kan jag icke skaffa hvarken eder eller mig sjelf», svarade Wetterstjerna lugnt.

»Hvad kan du då skaffa? Ingalunda har du väl kallat oss hit endast för att säga oss, att du är både rådlös och redlös?»

»Jag ämnar föreslå eder en expedition i mitt sällskap.»

»En expedition!» ropade alla de sex unge männen. »Låt höra! Vi tycka alltid väl om expeditioner.»

»Sen I det höga tornet der borta?» frågade Nils Wetterstjerna, pekande ut genom tältöppningen.

»Tornet på Starodubs slott? Nog se vi det. Vi äro icke blinda.»

»Nåväl, mina vänner, jag tänker begifva mig dit upp på tornet.»

»Är du alldeles galen!» utropade Flygare. »Slottet och tornet befinna sig ju i ryssarnes händer. Du blir dödad, min vän!»

»Kanske blir jag det?» genmälde löjtnanten. »Men jag inser icke, att vi kunna tala ogeneradt annorstädes än på toppen af det der tornet. . . . Viljen I följa mig dit? . . . Der kunna vi öfverlägga.»

»Man skall här nere finna det besynnerligt . . . och betänk farorna!»

»Farorna äro gamla goda vänner till mig och hvarje annan dugtig buss under hjeltekonungens ärorika fanor. . . . Och hvad nu det beträffar, att man kan finna vår expedition besynnerlig, så skall jag, om I tillåten, genast bevisa, att I misstagen er.»

Vännerna mumlade ett bifall, medan gumman Maijströms tjensteande — en snutfager ungmö — framsatte till våra vänner några muggar af det s. k. Merseburgerölet.

Flickan erhöll sin betalning och skyndade till andra göromål.

»Nej, se på kungen!» hördes nu ett rop bland mängden.

Och då man blickade ut genom tältets vida öppning, såg man hans majestät konung Carl till häst, åtföljd af en mängd högre officerare, bland hvilka soldaterna med glåpord och bitande anmärkningar utpekade några, t. ex. gunstlingarna Rehnsköld och Lagerkrona samt de mera ärliga och såsom härförare mycket mera dugliga, men såsom smickrare underlägsna Lewenhaupt, Sparre, Roos, Siegroth, Gustaf Adlerfelt, Stackelberg, Schlippenbach, Creutz och åtskilliga andra, hvilkas namn (naturligtvis med undantag för Rehnskölds och Lagerkronas) glänsa såsom stjernor af första ordningen i vårt dyra fäderneslands historia.

Majestätet hade för vana att hvarje dag företaga en ridtur.

»Nåväl, mina vänner!» utropade nu Nils Wetterstjerna, som kanske ännu hoppades att få utmärka sig under konungens ögon. »Viljen I följa med upp på toppen af det der tornet? Eller viljen I icke?

»Vi följa dig i döden!» sade Jean Baltner, uttalande dermed allas tanke.

»Nåväl, låtom oss då bryta upp!» utropade Nils Wetterstjerna.

Snart befunno sig de sju unga männen utanför det tält, der gumman Maijström samlade några daler till underhåll på sin snart stundande ålderdoms och deraf följande overksamhets tid.

»Men, mina herrar!» utbrast Flygare, när vännerna nu stodo utanför tältet. »Vi borde kanske hafva lifsmedel med oss, i den händelse vistelsen deruppe på tornet skulle blifva långvarig.»

»Den kan möjligen komma att räcka åtta dagar», sade Wetterstjerna.

»Alltså behöfva vi föra med oss åtta dagars proviant.»

»Du har rätt. . . . Vi få icke försumma våra kroppar. Deras krafter komma helt visst att i den aldra yttersta grad pröfvas. . . . Lars Peter!»

Den sålunda åkallade Lars Peter skyndade fram med ett vänligt leende på sitt trinda ansigte. Han väntade en glädjepost, men fick en jobspost.

»Gå in i tältet», befalde hans herre, »och låna af marketenterskan en stor och dugtig korg. . . . I korgen låter du lägga matvaror af alla slag, tillräckliga för åtta dagar. Derjemte erforderligt parti öl och slutligen, om gumman Maijström har sådant, några flaskor vin. . . . Här har du tre guldmynt. . . . Gå och utför mina befallningar!»

»Men, Herre Gud, hvart skola vi då hän?» stammade Lars Peter.

Förmodligen tyckte han, att proviant för åtta dagar bådade en lång resa.

»Vi skola endast dit upp», sade Wetterstjerna, pekande på tornet.

»Men der regera ju ryssarne», sade Lars Peter med bäfvan.

»Det angår dig icke, min gosse! Gör nu, som jag har befalt!»

Darrande gick Lars Peter att utföra hvad honom ålåg.

»Men», invände nu Flygare, sedan Lars Peter aflägsnat sig, »man skall ovilkorligen finna vårt företag besynnerligt, och Lagerkrona . . .»

»Du påminner mig om en sak», sade Wetterstjerna. »Jag lofvade nyss att ställa så till, att ingen skall förvåna sig öfver vår expedition, d. v. s. att ingen skall få veta, att vi begifva oss dit upp på tornet endast för att få ostördt samtala med hvarandra om våra angelägenheter, utan att Lagerkrona och Rehnsköld eller någon af deras spioner kunna misstänka, att det är om dem och om vårt förhållande till dem, som vi öfverlägga deruppe på den platå, hvarmed tornet slutar.»

»Riktigt! Du har lofvat detta. . . . Men huru vill du nu ställa till det?»

»Hör och se!» genmälte Wetterstjerna lugnt och såg omkring sig.

Han blef nu varse en officer af ett annat regemente, hvilken han af gammalt kände. De hade kämpat sida vid sida utanför Viborg.

»Kom och döm emellan oss, Kruuse!» tillropade han honom.

»Döma emellan er», sade den tilltalade, i det han stannade.

Våra vänner märkte, att kapten Kruuse var ytterst förvånad.

»Ja, hvarför icke mellan oss?» yttrade Carl Rahm djerft.

»Jo, derför att hela hären vet, att I ären de aldra bästa vänner.»

»Detta är sant», svarade nu Wetterstjerna, hvars lugn, besinning och beräkningar verkligen voro beundransvärda. »Men likväl har det mellan oss uppstått en tvist,

en vänskaplig tvist visserligen! . . . men dock i alla händelser en tvist.»

»Och tvistens föremål är . . .?» sporde kapten Kruuse, som genast blef nyfiken.

»Tvistens både mål och föremål är tornet derborta», sade Nils.

I detta ögonblick smög en af Lagerkronas allmänt kända spioner fram och ställde sig att lyssna. Wetterstjerna låtsade icke märka honom.

»Förklara saken!» uppmanade kapten Kruuse godmodigt.

»Det ämnar jag genast göra», svarade Wetterstjerna. »Saken är egentligen den, att vi hafva disputerat flera dagar om, huru högt det der tornet är . . . somliga säga så och andra så. . . . Hälften af oss stå i sin åsigt gentemot den andra hälften och nu hafva vi öfverenskommit om att pröfva sanningen af en bland menniskoslägtets aldra vanligaste och mest använda regler.»

»Hvilken regel, mina herrar?» sporde kapten Kruuse med stegrad nyfikenhet.

»Jo, den regeln», svarade Nils Wetterstjerna med ett lugn, som föreföll till och med hans kamrater öfvernaturligt, »just den regeln, att teori är bra, men praktik i alla händelser ännu bättre.»

»Jag förstår icke er mening, mina herrar», yttrade Kruuse beskedligt.

»Det är icke heller af nöden», sade Wetterstjerna. »Jag vill endast att ni ställer eder här och bevittnar, hurusom vi bestiga det der tornet och äta middag på dess topp. När vi ätit vår middag der uppe, skola vi kasta ned det här lodet och mäta tornets höjd. . . . Lofvar ni oss att stå eller sitta här och se, huru alltsammans aflö-

per? Jag vill gerna hafva vittnen på, att vi icke lura hvarandra. Och detsamma önska mina vänner.»

»Naturligtvis!» försäkrade de unga männen med beundransvärd endrägt.

Under tiden hade omkring våra vänner och kapten Kruuse samlat sig en mängd af både officerare och gemena soldater eller ryttare, hvilka med en själsspänning, som vår tids förvekligade menniskor knappt kunna föreställa sig, åhörde samtalet om den exempellöst djerfva bragd, som var å bane.

»Och jag skall hissa Sveriges ärorika blågula flagga på toppen af tornet.»

Det var fänrik Flygare som yttrade sig så, men ett ögonblick derefter fann han sig, vid bättre eftersinning, föranledd att ropa:

»Annamma det! . . . Jag eger ingen flagga. . . . Har icke någon en att låna mig?»

Alla de omkringstående voro upplifvade af detta tillämnade äfventyr.

Åtskilliga unga män, hvilka i drabbningarna bevisat sitt mod och ståndaktighet, erbjödo sig sjelfmant att åtfölja Wetterstjerna på denna expedition.

Men vår tappre hjelte afböjde lika artigt, som bestämdt alla deras anbud.

Han ursäktade sig med, att tornet var smalt och att på dess plattform der uppe svårligen kunde finnas rum för ett större sällskap, än det redan för handen varande.

Emellertid anskaffade en tjenstfärdig kamrat en stor svensk flagga.

Hvar han kommit öfver den, det är icke historiskt bevisadt.

Men ett faktum är, att senare på samma dag generalen Rehnsköld lät duktigt prygla fem drängar, derför att de icke hade svenska flaggan hissad öfver hans härlighets tält. Men, som sagdt, man vet icke, huruvida dessa historiska fakta stå i något närmare sammanhang med hvarandra.

Nu kom Lars Peter ut ur marketenterskans tält med en tung korg på armen.

Han såg ingalunda glad ut, den stackars gossen, och man kan egentligen icke förundra sig deröfver, enär han måste nogsamt inse den dödsfara, hvari han skulle kastas genom det beramade äfventyret. Visserligen var Lars Peter en hurtig gosse, men han hade icke samma skäl som hans herre att sätta lifvet på spel i denna sak.

Just då Nils Wetterstjerna såg Lars Peter, blef han varse äfven ett annat mycket intressant ansigte. Det tillhörde Arvid Bredström, hans dödsfiende.

Den illistige länsmanssonen gömde sig till hälften bakom en annan karl.

Men Nils skulle igenkänt honom på den gulbleka hyn, äfven om han icke hade fått se mera än en tiondedel af detta anlete, hvars aldra minsta drag voro outplånligt inristade i Wetterstjernas minne.

Lars Peter fick också i nästan samma ögonblick se Arvid Bredström.

Och den stackars karlen satte genast ned sin korg, liksom om han blifvit vanmägtig.

»Der är han igen. . . . Der . . . der, herre! . . . Nu mördar han mig.»

»Tyst, ditt enfaldiga kräk!» dundrade Nils. »Tag din korg och gå!»

Åsynen af Arvid Bredström och af några andra figurer af misstänkt utseende öfvertygade Wetterstjerna full-

komligt om sanningen af hvad han anat, nemligen att han, sedan Bredström kommit till härен och trädt i Lagerkronas tjenst, var omgifven af spioner på alla sidor och att han och hans vänner icke kunde tala ett förtroligt ord med hvarandra under vanliga förhållanden utan att löpa fara att blifva hörda.

Denna öfvertygelse befäste i hans sinne det beslut, han fattat.

Tornet derborta skulle blifva en fristad, visserligen farlig, men dock trygg, åtminstone för lyssnare, ty det var icke alls troligt, att Arvid eller någon enda af hans hejdukar skulle våga smyga sig dit.

»Framåt då, mina vänner!» kommenderade Wetterstjerna muntert. »Vi äta vår middag deruppe.»

Under den församlade mängdens hurrarop satte man sig i gång.

Den riktning, man tog, förde icke alldeles rakt fram till tornet.

Wetterstjerna tog af något till höger, och Lars Peter, som redan hunnit ett stycke väg rakt fram, blef genom ett kraftigt rop af sin herre ålagd att välja samma stråt som Wetterstjerna och hans sex kamrater.

För att kunna förstå det följande, måste läsaren taga kännedom om följande korta och enkla beskrifning öfver slottet Starodub.

Sjelfva hufvudbyggnaden låg i midten och var så låg, att man deraf från platserna i omgifningen endast kunde se en del af taket. Omkring den öppna plats, som kringslöt denna byggnad, hade man byggt en tjock stenmur af betydlig höjd och försett den med djupa grafvar både in- och utvändigt. I denna mur var tornet beläget.

Det reste sig till en höjd af flera våningar högt öfver muren.

På tornets topp sågos två ryska soldater vandra af och an.

Genom en och annan skottglugg i de olika våningarna stack också fram ett vildt och skäggigt ansigte, hvilket bevisade, att tornet, som väl egentligen skulle kallas sjelfva försvarets kärna, icke hade blifvit lemnadt i obevakadt skick.

Ingen af svenskarne, som sågo de djerfva unga männen begifva sig ut på denna expedition, kunde föreställa sig, att någon möjlighet funnes för en handfull krigare, sju eller åtta stycken hjeltar, att på egen hand eröfra detta starka och väl bevakade torn.

Troligt är, att alla svenskarne ansågo våra vänner förlorade.

Dock är lika troligt, att endast Arvid och hans hejdukar gladde sig åt deras undergång. Det enda, som bekymrade länsman Bredströms son, var att jernhandsken, den dyrbara klenoden, skulle efter all sannolikhet gå förlorad på samma gång, enär Nils Wetterstjerna bar den på sin högra hand, då han nu tågade ut på denna farliga färd. (Vi få snart se, huru Nils återfått jernhandsken).

Gerna skulle Arvid hafva »räddat» åt sig jernhandsken och låtit Wetterstjerna omkomma. Nu då han tyckte sig finna, att både hans hatade fiende och den dyrbara klenoden måste gå förlorade — nu visste han icke rätt, huruvida han borde skratta och jubla eller gråta och jemra sig. Han var nästan hågad att göra bådadera på en gång.

Emellertid fortsatte våra vänner sin färd i berömvärd ordning.

Främst gick Nils Wetterstjerna, och bakom honom kommo i dubbla led hans vänner och kamrater. Sist kom

Lars Peter, släpande på den tunga korgen, under hvars lock åtskilliga flaskhalsar visade sig.

Plötsligt utropade en af vännerna med stor ifver:

»Se! . . . den der karlen deruppe på tornet sigtar på oss!»

Flygare lyfte sitt muskedunder till ögat och aflossade ett skott.

I nästa ögonblick föll den sigtande ryssen baklänges. Han hade blifvit träffad i hjertat.

Hans musköt brann visserligen af, men kulan for rakt i höjden.

Och ryssen sjelf föll mot bröstvärnet, som icke förmådde hejda honom.

Hans liflösa kropp störtade från tornets krön ned till marken, ned i den djupa slottsgrafven.

Svenskarne, hvilka ännu qvarstodo i en stor och tät skara utanför sitt läger, belönade denna våra hjeltars första bedrift med ljudliga bifallsrop, hvilka hördes in i hjertat af slottet Starodub.

Men nu gjorde vår tappra skara en svängning och aflägsnade sig mera från slottets grannskap. Snart uppnådde de en skogsdunge, i hvilken de försvunno både för svenskarnes cch ryssarnes blickar.

Ungefär vid skogsdungens midt låg en mängd stora klippblock, vårdslöst kastade om hvarandra och ofvanpå hvarandra af en naturrevolution, hvilken inträffat kanske redan i jordklotets barndom. Intet spår syntes af något arbete, som menniskohänder utfört. Allt var vildt. Och klipporna voro tätt kringväxta af nästan ogenomträngliga snår. Här och der uppe bland stenblocken hade under tidernas längd samlat sig några smulor af matjord, ur hvilken små träd och buskar af dverglik art hade uppvuxit.

Platsen låg på omkring sex hundra alnars afstånd från det torn, mot hvilket expeditionen var riktad.

»Här måste vi stanna», sade Wetterstjerna, när truppen anländt till de täta snåren.

Kamraterna sågo med förundran på hvarandra.

»Och hvad skola vi uträtta här? . . . Detta är ju icke Starodubs torn.»

»Nej», genmälde Nils Wetterstjerna, »men här finnes ingången.»

»Ingången!» utbrast Flygare. »Ingången till hvad? Jag ser ingen ingång.»

»Förmodligen ingången till någon sagolik grotta med oerhörda skatter af guld och ädla stenar och perlor och dylikt», sade Uhrwäder.

»Nej, mina herrar», genmälde Nils, »här är ingången till tornet.»

»Du yrar, min käre vän», invände fänrik Flygare. »Det är omöjligt.»

»Det endast synes vara omöjligt», svarade Wetterstjerna fogligt.

»Nå, eftersom du säger det, skola vi försöka att tro på dina ord.»

»Låtom oss emellertid framför allt gå på!» föreslog Jean Baltner, som aldrig ansetts vara ett snille.

»Tålamod, vänner och kamrater!» sade Nils Wetterstjerna.

»Hafva vi nu tid till några öfningar i tålamod? Ryssarne kunna vara öfver oss hvilket ögonblick som helst, mina herrar. De hafva från sitt torn och sina murar sett oss taga vägen hit. Naturligtvis skola de anställa sina betraktelser öfver ändamålet med vår färd till denna ens-

liga plats. Sannolikt rycker snart ett kompani af dem ut för att undersöka det här stället.»

»Det är», återtog Nils Wetterstjerna med lugn, »det är just derför, som vi nu måste uppehålla oss här en stund. Ryssarne få icke ana, att här i denna skogslund finnes en ingång till tornet derborta.»

»Men om de nu komma hit . . .?»

»Då drifva vi dem tillbaka med våld. Äro alla vapen laddade?»

»Ja visst! . . . Men vi kunna icke se murarna härifrån . . .»

»Jag har tänkt på den saken också», sade Nils. . . . »Sätt här ned din korg, Lars Peter! . . . Hvarför darrar du, ditt nöt? . . . Sätt ned korgen!»

Den bäfvande tjenaren åtlydde befallningen med någon tvekan.

»Jag känner icke igen dig, Lars Peter», sade hans herre. »Du vågar darra och sucka i min höga närvaro. Har jag tillåtit dig det?»

»Ack nej, herre!» stammade den stackars Lars Peter. »Men jag . . . jag . . .»

»Nå, tala ur ditt skägg, menniska, så att en ärlig karl kan förstå dig!»

»Jag . . . jag . . . tänker på . . . honom derborta . . . den förfärlige!»

Samtidigt pekade Lars Peter tillbaka mot svenska lägret.

»Ah! du menar den der Arvid Bredström! . . . Icke sant, min gosse?»

»Jo, jo . . . han kan komma hit och stöta dolken i mig, arma . . .»

»Och jag», dundrade löjtnanten, »lofvar dig, att jag skall genomborra dig med min pamp, om du en enda

gång till understår dig att vara eller visa dig rädd. . . . Gå nu bort i skogsbrynet, min vän, smyg dig fram bakom buskar och trädstammar! Och när du hunnit fram till skogsbrynet, lägger du dig ned der för att speja. Så snart du ser en trupp ryssar rycka ut, underrättar du mig.

Lars Peter begaf sig ut på sin expedition, synbarligen icke fullt belåten.

»Under tiden, mina herrar», återtog Nils Wetterstjerna, vänd till sina vänner, »under tiden vill jag berätta eder, huru det tilldrog sig, att jag lärde känna denna ingång, denna underjordiska gång och allt hvad som dermed eger sammanhang.»

»En underjordisk gång!» utropade man från alla sidor.

»Ja visst! En underjordisk gång — just den gång, som vi nu skola begagna för att komma in uti tornet. Händelsen är denna. För ett par, tre dagar sedan hade jag begifvit mig ut på jagt i nejden. Jag var dertill nödd och tvungen, ty hela mitt visthus var absolut tomt — tomt och öde som öknen. Nåväl, jag strödvade omkring hela dagen. Åtskilliga gånger under dagens lopp såg jag nära eller i fjerran kamrater, hvilka, utan tvifvel lydande samma nödens lag, voro ute i samma lofliga ändamål som jag. Men vi undveko hvarandra, ty ingen ville förderfva jagten för den andre. Villebrådet här i orten är så tunnsådt, att *en* jägare är mer än nog på hvarje qvadratmil. När det led mot aftonen, hade jag skjutit endast en vildand, och den var mager och eländig utan all måtta. Nu måste jag med mitt klena byte begifva mig på hemvägen till vår lägerplats och valde den här skogsdungen till ett slags fyrbåk på min väg. Den ligger, som I veten, alldeles enstaka på den här ödsliga steppen och var således mycket passande för mitt ändamål.»

»Naturligtvis! . . . Jag skulle handlat på samma sätt», sade Jean Baltner.

»Kom inte med några dumheter, Jean», utlät sig fänrik Rahm.

»Dumheter!» utropade Jean Baltner, uppbrusande. »Hvad vill det säga?»

»Derom är ditt klena hufvud en mera kompetent domare, än mitt goda! . . . Jag handlar icke med sådana varor.»

»Nå, vidare! . . . vidare!» ropade alla de andra enstämmigt.

»Och du tiger!» kunde Carl Rahm icke underlåta att säga.

Striden mellan den något enfaldige Jean Baltner och den erkändt snillrike Carl Rahm höll på att upplåga på nytt, men Nils Wetterstjerna lugnade sinnena genom att säga:

»Låtom oss icke tvista om hvad vår nådigste kallar bagateller!»

»Fortfar då med din mycket intressanta berättelse!»

»Genast, om herrarne vilja lyssna dertill! . . . Jag närmade mig denna dunge från den der sidan» (han gjorde här en åtbörd) »och var således fullständigt dold för ryssarna på deras murar och torn i Starodub. Sorglöst och sakta vandrade jag framåt. Kanske tänkte jag på den klena måltid, som den magra och torra vildanden skulle gifva mig och min trogne Lars Peter. Troligt är också, att jag suckade vid dessa sorgliga tankar. Jag hade redan hunnit så nära dungen, att jag tydligt kunde urskilja kaprisbuskarna och se mannaträden. Då svängde plötsligt en beriden trupp af omkring tre hundra ryssar fram omkring dungen. Kanske hade man sett mig på afstånd

och derför tagit denna vägen. Kanhända också, att så icke var förhållandet. Jag vet det icke. Men säkert är, att jag knappt hade tid att fly in i dungen, innan ryssarne voro bakefter mig, ja, till och med så nära, att jag fann mig föranlåten att skicka en af dem en kula, som kom honom att bita i gräset.»

»Hade de stigit af sina hästar då?» sporde den intresserade Baltner.

»Ja visst, och de förföljde mig långt in i dungen, utstötande de förfärligaste rop och svängande sina sablar och pistoler.»

»Nå, en föll således, men huru redde du dig från de öfriga?»

»Helt enkelt genom att gömma mig», svarade Wetterstjerna lugnt.

»Gömma! . . . Gömma dig!» utbrast Flygare. »Fy tusan! Är du feg?»

»Kom ihåg att jag var en enda ensam man mot tre hundra!»

»Nils har rätt», ropades från alla sidor. »Under dylika förhållanden . . .»

»Godt!» sade Flygare. »Jag har orätt. En mot tre hundra! Det der skulle icke ens sjelfva vår hjeltekonung hafva kallat en bagatell.»

»Hvad hans majestät skulle i mitt ställe vid detta tillfälle hafva gjort, det vet jag i sanning icke. Men säkert är, att jag sjelf genast insåg, att det skulle gagna mig till ingenting att försöka göra motstånd mot så många, äfven om jag var öfvertygad om, att ingen enda bland dem skulle kunna mäta sig med mig i fråga om skicklighet att bruka våra vapen. . . . Om det endast hade gält en mot tio eller till och med en mot tjugo, skulle jag

hafva stått orubblig vid skogsbrynet och hoppats på seger. Men, mina herrar, en mot tre hundra — det var för mycket. Jag hoppas, att . . .»

»Bry dig icke om framförandet af några ursäkter!» inföll Uhrwäder.

»Ja, men det tyckes, som om I, mina vänner och kamrater, skulle . . .»

»Bagatell, som hans majestät säger, när han nyper rekryterna i deras öron, så att blodet är nära att sippra fram . . . »Bagatell! . . . Ingen förnuftig menniska tror, att du — allas vår hjelte — är feg.»

»Om jag är feg, det vet jag icke», sade Wetterstjerna enkelt, »men säkert är, att så djerft jag än skulle stå qvar gentemot tio, tjugo, ja, kanske (det har jag dock aldrig pröfvat) tretio fiender, så gerna söker jag dölja mig, när jag står ensam mot tre hundra och icke kan inse, att hvarken jag sjelf eller någon af de mina eller mitt älskade fädernesland skulle hafva någon nytta af, att jag uppoffrade mig för att låta mitt lik tjena till trappsteg åt fienderna.»

»Alldeles riktigt!»

»Bra taladt!»

»Ingen af oss skulle hafva handlat bättre, knappast ens så bra!»

»Jag finner hela denna tvist onödig», sade nu Uhrwäder.

»Onödig!» utfor Jean Baltner. »En krigares heder fordrar . . .»

»Och din heder, din dumbom», svarade Rahm, »fordrar, att du är af godheten att hålla qvar dina dumma tankar inom dig själf.»

»Vidare! . . . Vidare i din berättelse!» ljöd nu från alla sidor.

»Nå väl», återtog Nils Wetterstjerna, »jag smög mig in i skogen, sedan jag skjutit ned karlen, som var mig närmast. Karlens lik ligger derborta nära skogsbrynet, om I behagen uppsöka det. Och innan jag hann besinna mig, hvar jag var, befann jag mig derinne bland klipporna. Jag kröp ned bakom klipporna och gjorde min musköt i ordning.»

»Berätta litet fortare!» dundrade Baltner. »Du är så långsam . . .»

Just då Nils Wetterstjerna ämnade besvara denna förebråelse för obefogad långsamhet, rusade Lars Peter fram till våra vänner.

Den unge mannens ansigte var likblekt.

»Huru understår du dig att komma, utan att vara kallad?»

Det var löjtnant Nils, som framdundrade denna kinkiga fråga.

»Jo, jo . . . nu komma de», stammade den enfaldige ynglingen.

»De komma? . . . Hvilka komma? . . . Om hvilken talar du?»

»Ryssarne komma! . . . Herre, de äro icke långt borta. . . . Ett helt kompani!»

»Bagatell, som vår Carolus säger! . . . Ett kompani! . . . Det är icke mera än vi sluka i en enda munsbit», inföll Simon Paulin.

»Lars Peter!» sade nu Nils Wetterstjerna allvarligt. »Har jag icke sagt dig, att du skall tiga, till dess man tilltalar dig, min gosse?»

»Jo visst, herre!» genmälde den darrande tjenaren »Men betänk faran . . .»

»Betänk sjelf», röt Nils Wetterstjerna, som genom kamraternas och nu senast tjenarens invändningar och gen-

sägelser råkat komma ur sitt sedvanliga lugn, »betänk sjelf, att om du icke ögonblickligen förfogar dig tillbaka till skogsbrynet, så spetsar jag dig på min pamp.»

»Men om de skulle anfalla mig, arme syndare, stackars menniska!»

»Bagatell!... Ingen lär bry sig om en sådan åsna som du.»

»Kanske likväl!... Men om de anfalla mig, hvad skall jag då göra?»

»Du skall underrätta mig om, när de skrida till anfall. Det är allt.»

Lars Peter gick tillbaka till sin post, mumlande någonting, som ingen menniska förstod, ja, någonting, som skulle hafva förblifvit en ogenomtränglig hemlighet till och med för Lars Peters egen mor, om hon hört det.

När tjenaren försvann bakom buskarna, återtog vår tappre löjtnant:

»Nu tillbaka till min berättelse!... Jag gömde mig derinne bland klipporna. Ryssarne snokade omkring i skogsdungen. Emellanåt voro de mig så nära, att jag kunnat, om jag ansett det rådligt, vidröra dem med ändan af mitt muskedunder.... Men jag fattade beslutet att försöka undgå deras blickar. Mitt gömställe var väl valdt. Efter en hel timmes fåfängt sökande lemnade de platsen.»

»Och hvad gjorde du, när ryssarne hade rymt bort från fältet?»

»Jag ämnade också begifva mig af, men just då jag var i begrepp att vidtaga mina mått och steg för att sätta detta beslut i verkställighet, märkte jag, att den klippa, mot hvilken jag, medan jag gömde mig, stödde min rygg, icke i verkligheten var någon klippa.»

»Hvad var det då?» frågade Uhrwäder ifrigt. »Din berättelse är spännande.»

»Det var helt enkelt ett stenröse... en samling af uppstaplade stenar.»

»Besynnerligt!... Och det märkte du allra först då, min vän?»

»Förr hade jag icke haft tid dertill. Men när ryssarne lemnade platsen och jag insåg, att jag för ögonblicket var befriad från både dem och deras vapen, så lutade jag mig tillbaka och — muren föll.»

»Muren föll?... Besynnerligt!... Men förklara då närmare!»

»Jo, denna löst upplagda stenhög dolde ingången, min bror!»

»Ingången! Nå ändtligen efter många vedervärdigheter äro vi då der!»

»Ingången till en liten grotta, mina herrar! Jag trefvade mig fram och lyckades finna öppningen till en gång. Följande gången anlände jag till!... nå, det kan vara detsamma.... I fån, om I fortfarande viljen följa mig, snart sjelfva se, hurudant det är.»

»Men», invände den enfaldige Jean Baltner, »det vore godt att veta...»

»För dig är det nog att veta, att du har några dugtiga bussar med dig.»

»Nog af, mina herrar», återtog Nils Wetterstjerna, »jag befann mig efter en stund deruppe på tornet af Starodubs slott och hade att utstå en liten obetydlig strid med tre der posterade ryssar.»

»En obetydlig strid?»

»Ja, två af dem kastade jag öfver bröstvärnet der-

uppe och den tredje dödade jag med min pamp, alldeles som vi nu gå att göra.»

»Jaså, är det fråga om en sådan lek, så vill jag vara med», sade Baltner.

»Naturligtvis!» inföll Carl Rahm. »Du är fältskär och man vet, att ju större antalet af de sårade är, desto mera förtjenar läkaren.»

»Bagatell! Jag vill slåss, jag också.... Låtom oss begifva oss åstad!»

»Der kommer Lars Peter igen!» inföll auditören Simon Paulin.

»Innan vi begifva oss åstad, måste vi höra, hvad han har att säga.»

Lars Peter kom i fyrsprång och rapporterade »med andan i halsen», innan han hunnit stanna:

»En hel bataljon svenskar har ryckt ut och anfallit ryssarna.»

»Slås de dugtigt?» sporde Erik Uhrwäder mycket saktmodigt.

»Tappert, herr fänrik!» utropade Lars Peter. »De segra. Ryssarne fly.»

»Nå väl», inföll då Nils Wetterstjerna, »nu, mina herrar, är det tid, att vi begifva oss åstad.... Följen mig, vänner och kamrater!»

»Och hvad skall jag då göra?» stammade Lars Peter bäfvande.

Utan tvifvel trodde han, att han skulle stanna qvar på platsen.

»Du skall gå före oss och bära din korg», befalde löjtnanten barskt.

Lydig som en slaf, tog Lars Peter korgen på armen och lunkade åstad.

Vägen gick genom snåren in bland klipporna, och när alla hade hunnit in genom buskarna, bemödade Wetterstjerna sig att återställa dessa i deras ursprungliga skick, så att ingen, som utifrån möjligen komme att taga snåret i betraktande, kunde upptäcka, att så många människor nyss hade trängt sig genom dessa buskar. Intet spår af deras framfart skulle hafva synts, om någon hade tagit sig för att med noggrannhet granska snåren.

Nils Wetterstjerna hade, redan innan han begaf sig ut på denna färd, försett sig med en blindlykta. När hela sällskapet kommit in uti den af Nils Wetterstjerna omförmälda grottan, tände löjtnanten lyktan, och dess ljus, ehuru mycket svagt, var dock tillräckligt att vägleda sällskapet på den underjordiska bana, som de hade att tillryggalägga. Vägen gick nämligen genom en i omförmälda grotta utmynnande smal och trång gång, som var utgräfd åtskilliga alnar nere under jordytan. Här och der sprang en stor, grå råtta framför fötterna på våra vänner. Spindlar af en storlek, som våra svenska vänner aldrig hade skådat i sitt fädernesland, hade i denna underjordiska gång utspänt sina nät tvärs öfver gången.

Den obehagliga beröringen med dessa afskydda djur framkallade många lifliga utrop af förtrytelse, medan våra vänner småningom tillryggalade afståndet mellan gångens mynning i grottan och öppningen vid dess andra ända. Från hvalfvet i denna underjordiska gång droppade saltaktiga droppar ned. Än träffade en dylik saltdroppe Jean Baltners ögonlock och naturligtvis svor han en duktig ed, enär, som man vet, »salt i surt öga» är ett af jordens aldra största obehag. Än drabbades fänrik Flygares långa, krokiga näsa af en dylik droppe, och den hedervärde fänriken, som icke skulle hafva ryggat tillbaka, om han på ett slag-

fält hade ensam mött en tio- eller tjugodubbel styrka, utan raskt och med mannamod gått framåt och dyrt sålt sitt lif — denne samme hjeltemodige unge man, som tusen gånger under sitt äfventyrliga lif hade trotsat döden och outsägliga faror, han ryggade nu några steg tillbaka för en vattendroppe och började med båda sina rockärmar aftorka den förorättade näsan. Om det varit blod, rinnande ur ett på slagfältet vunnet sår, skulle han helt säkert icke hafva lyft ett enda finger i ändamål att aftorka det.

Vi vilja icke längre fortfara med denna skildring.

Visserligen vore kanske mycket att säga om stötestenar som lågo i vägen, om klippstycken, som vållade sidoknuffar åt dem, som icke hade ögonen öppna, om småstenar af några skålpunds vigt, hvilka ramlade ned från hvalfvet på grund af den skakning, som våra vänners fasta och stadiga steg åstadkommo.

Men det sagda må vara nog för att skildra denna dystra färd under jorden, vid hvilken vägen belystes endast af de matta strålarna från en liten lykta, som spridde ett högst ofullkomligt sken en och en half aln från ljuskroppen.

Om våra vänner icke hade så blindt litat på Nils Wetterstjernas klokhet och trofasthet, skulle de måhända icke hafva med detta oförsagda mod tillryggalagt denna otrefliga vägsträcka under jorden.

Efter en stunds förlopp — det var omkring 15 minuter — anlände de till den underjordiska gångens andra ända.

Der fans en gallerport, som stängde vägen för våra vänner.

Men Nils Wetterstjerna tycktes hafva under sin förra färd genom denna hemliga väg orienterat sig på ett utom-

ordentligt förträffligt sätt. Han kände hemligheten. Han visste, huru gallerporten skulle öppnas.

Och han öppnade den.

Vår lilla hjelteskara började sträfva uppför en oändlig trappa.

Deras enda belysning bestod fortfarande af Wetterstjernas blindlykta.

Småningom anlände de till högre belägna delar af Starodubs torn.

Ty ingen enda af hjeltarne, icke ens sjelfve Lars Peter, hade tillryggalagt femtio steg af den höga trappan, innan han fullväl förstod, att man nu befann sig inne i sjelfva tornet.

Mödosamt var det visserligen att stiga uppåt med tillhjelp af trapporna.

Men alla voro vid friskt och gladt mod, när Nils plötsligt stannade.

Sällskapet hade då stigit uppför omkring etthundrafemtio trappsteg.

»Låtom oss lyssna, mine herrar!» sade Nils Wetterstjerna.

I nästa ögonblick var det så tyst i gången, att man kunnat höra, huru en knappnål fallit till marken, om — det på den tiden funnits knappnålar.

Alla våra vänner stodo der med utspärrade öron och spänd uppmärksamhet.

På sidan om den plats, der våra vänner för ögonblicket befunno sig, hördes ett oredigt buller, hvars natur det var för dem svårt att utreda. Småningom ordnade sig dock deras intryck till tankar och af tankarna bildades omdömen. Och omdömena voro enstämmiga.

»Man talar derinne», hviskade en af våra hjeltar helt tyst.

»Ja», svarade Wetterstjerna i samma hviskande ton. »Lyssnom!»

Alla lyssnade, men ingen förmådde urskilja ett enda ord af det som sades.

Dock voro alla ense derom, att en mängd menniskor funnos derinne.

Och lika säkert var det, att dessa många menniskor talade med hvarandra.

»De tala ryska, och det är derför, som vi icke förstå någonting.»

Det var Uhrwäder, som hittade denna förklaring af saken.

»Alldeles så!» halfhviskade Nils Wetterstjerna, hvilken tycktes hafva under sin föregående, af honom sjelf för vännerna omtalade färd genom dessa irrgångar förskaffat sig en fullständig kännedom om de olika delarna af tornet. »Det rum, som ligger innanför denna vägg, är den s. k. drabantsalen. Det är tornets besättning, som vistas der inne.»

»Då genombryta vi väggen och döda dem», föreslog den djerfve Simon Paulin.

»Bra!... Mycket bra!...» ropades från alla håll. »Men hvar hafva vi jernstängerna?»

»Sådana kunna vi icke nu anskaffa», svarade den alltjemt lika lugne och saktmodige Wetterstjerna. »Och dessutom är det företag, som vi hafva föresatt oss att utföra, uppfyldt af alldeles tillräckliga svårigheter...»

»Men inte kunna vi lemna dessa ryska skälmar här nere, medan vi gå att i slottstornets öfra regioner triumfera öfver dem?»

»Jo, mine herrar», återtog Wetterstjerna. »Vi kunna verkligen göra detta.»

»Det vore ett underverk... och min skolmästare der hemma sade mig, salig mannen, att numera är underverkens tid alldeles förbi.»

»Skolmästare!... Bah!... Om du får tag i en katolsk sådan, är han genast beredd att svärja på, att hans granne, den lutherske läraren, ljuger. Och frågar du lutheranen, så är han lika beredvillig att svärja på, att han ensam har rätt och att alla andra hafva orätt. Det der är icke något bevis. Du har väl hört talas om Erik Väderhatt?... Inte?... Jo, det var en karl som plägade sätta sin stora hatt på toppen af en käpp för att få veta vindens riktning.»

»Huru kunde hatten veta det?» sade den enfaldige Bretholz.

»Du begriper väl, att vinden vred hatten?» hväste i all vänskap Flygare.

»Vinden vred hatten?» utbrast Lars Peter. »Huru kunde vinden göra det?»

»Tyst, dumskallar!» förmanade Erik Uhrwäder, hvilken kanske såg i liknelsen någon anspelning på likheten mellan de båda berömda männen Erik Väderhatt och Erik Uhrwäder, men icke vågade mera inlåta sig på ämnet af fruktan för att få höra en uttolkning af texten.

»Hvad nu vår tids skolmästare beträffar», sade nu Wetterstjerna, allt jemt med samma jemnmod, »så bestå de, såsom vi alla veta, endast af orkeslösa och uttjenta invalider, som tjenat fosterlandet med sin sabel under ungdoms- och mandomsåren, men anse sig böra tjena det yttermera med sitt ris och sin ferla under gubbdagarna.»

»Alldeles! . . . Alldeles! . . . Det förhåller sig just på det sättet.»

»Nå väl, mina vänner», yttrade Nils Wetterstjerna, »må det nu så vara, att en skolmästare på spetsen af en käpp skulle kunna göra samma tjenst som högborne kung Erik Väderhatts gamla hatt gjorde under sin välmagts lyckliga dagar — säkert är dock, att vi, om än åtskilliga spörsmål måste i denna fråga lemnas för ögonblicket obesvarade, dock måste — helt enkelt — lemna denna plats och begifva oss uppåt mot tornets topp. Jag känner mig hungrig.»

»Jag också!»

»Och äfvenledes jag!»

»Naturligtvis likaså jag!» interfolierade Carl Rahm, den mest beryktade storätaren bland våra hjeltemodiga vänner.

»Men först vilja vi stänga dörren för dem derinne», sade löjtnant Nils.

»Godt!» inföll Uhrwäder. »Säg mig blott, huru det skall tillgå, så är jag genast redo att göra det. . . . Men hvar är dörren?»

»Här!» utropade Nils Wetterstjerna, medan han steg uppför några trappsteg.

Alla våra vänner följde honom. Ingen ville vara den siste.

Det var en trängsel, hvilken skulle hafva fröjdat Carl XII:s ögon.

Man kom, efter att hafva tillryggalagt omkring tjugo trappsteg, till en jernbeslagen port, framför hvilken Nils Wetterstjerna stannade.

»Här är det», yttrade han. »Och nu skola vi utestänga dem.»

Medan löjtnantens kamrater ännu stodo och med förvåning blickade på jernporten, undrande, huru det skulle vara dem möjligt att tillbomma den der starka och jernbeslagna porten, fattade Nils Wetterstjerna ett groft rep, hvilket nedhängde från taket på några famnars afstånd från porten och drog kraftigt i detta rep.

Man hörde ett buller, ett doft buller, liksom ett jettestort urverk hade arbetat der inne i den tjocka muren.

Och när detta surrande ljud hade fortsatt en stund, föll plötsligt med ett bedöfvande brak ett groft och tätt jerngaller ned och betäckte hela öppningen i väggen. Jerngallret, som fallit ned ofvan ifrån, var så väl inpassadt i muren, att man skulle behöft nedbryta hela väggen för att aflägsna detta hinder för dem, som möjligen behagade tränga sig in eller ut genom denna jernbeslagna port.

När man inifrån lyckats få upp dörren och ville rusa ut i gången, skulle man nu ovilkorligen stöta emot den fälda gallerporten, och om än tio tusen fiender funnes derinne i drabantsalen, skulle de hafva behöft minst två dygn för att bryta sig igenom gallret.

För att ännu mera befästa gallerporten, fälde Wetterstjerna ned en armtjock jernbom, hvars ändar föllo i krampor, som sutto så långt aflägset från portens kanter, att ingen derinne någonsin kunde förmå lyfta bommen ur dess läge, emedan det helt enkelt var omöjligt att derifrån räcka de med fjedrar och lås försedda jernkramporna.

»Nu äro vi trygga från detta håll», yttrade Wetterstjerna enkelt.

»Och nu vidare!» återtog han efter ett ögonblicks besinning.

»Vidare!... Vidare!» ropades det nu från alla håll bland våra vänner.

De fortsatte att stiga uppför trappan och anlände snart till platser, hvarest den lilla lyktan blef obehöflig, emedan dagsljuset lyste in.

Och då en af kamraterna stack ut sitt hufvud genom en glugg, såg han djupt under sig den kala steppen och något längre bort utbredde sig framför hans ögon det stora svenska lägret.

Nu gjorde trappan en svängning. Våra vänner kunde blicka ut öfver omgifningarna i ett annat väderstreck. Der såg man, hurusom striden mellan de af Lars Peter omtalade ryssarne och svenskarne slutade med de förres allmänna flykt tillbaka innanför slottet Starodubs skyddande murar.

Det var tydligt, att denna hemliga trappa hade, enligt den tidens sed, blifvit af en skicklig byggmästare inmurad i sjelfva de famntjocka murarna af tornet. Trappans tillvaro var naturligtvis icke lätt att upptäcka. Man kunde hafva left tio år i tornet utan att ana, att de tjocka murarna inneslöto ett dylikt samfärdsmedel.

Plötsligt stannade Nils Wetterstjerna och yttrade med hviskande röst:

»Hittills har vår färd varit jemförelsevis lätt och utan faror. Men nu komma vi snart till det ställe, der vådorna begynna. Låtom oss emellertid icke förifra oss! Och framför allt, mina herrar, intet skott får lossas, förr än vi komma upp på tornets topp!»

»Men hvarför få vi icke skjuta här, om man anfaller oss?»

»Jo, emedan ekot af skottet skulle höras i hela tornet, och komma ryssarne derinne att ana, att här finnes en hemlig gång, hvarom de nu efter all sannolikhet äro okunniga.»

»Godt!... Vi gripa väl till pampen i stället, om det behöfves.»

TRETIOANDRA KAPITLET.

Huru Arvid Bredström och hans hejdukar räddade sig.

Det har troligen redan förvånat våra läsare, att unge herr Arvid Bredström ännu befann sig qvar inom det jordiska lifvets område och att han till och med icke tycktes sakna högönsklig välmåga, hvilket bevisades af hans utseende och ett visst inflytande, hvilket senare förhållande styrktes af det faktum, att det redan kort efter hans ankomst till svenska hären hade lyckats honom att genom hemliga medel ingifva sjelfva majestätet misstro till Nils Wetterstjerna.

Då vi senast sågo Arvid Bredström, befann han sig i ett ömkligt tillstånd.

Han låg då med hopsnörda fötter och bakbundna händer vid en rysk lägereld.

Och bredvid honom lågo hans hejdukar Josua Hjelm och Amadeus Ruben.

Man torde träffa sanningen ganska nära, om man antager, att de tre skälmarne, när de befunno sig i detta förtviflade läge, gåfvo allt hopp förloradt och endast afvaktade döden — afvaktade den med den fasa, som dess annalkande alltid ingifver den brottsliga själen.

Likväl finna vi Arvid Bredström nu vara icke allenast fri, utan, hvad mera är, i besittning af en, som det tycktes, ganska förmånlig ställning.

Vid sådant förhållande torde en beskrifning om hans öden intressera läsaren.

De tre skälmarne lågo, som sagdt, bundna vid lägerelden.

En enda man bevakade dem. Det var icke mycket, men enär denne ryss händelsevis var en nykter karl, var bevakningen tillräcklig.

Natten var ganska kall. Vinden tjöt i trädtopparna. Derute på steppen rådde full storm. Och mången isande vindkåre sökte sig och fann en väg mellan buskar och snår och trängde ända fram till Arvid Bredström, der han låg bunden på några famnars afstånd från floden Mologas strand. Då ryste den unge skälmen och darrade i hvarje lem. Han var föga vand vid att frysa och slita ondt, han som varit guldgossen i det oförnuftiga föräldrahemmet och under sin uppväxt blifvit med ängslig omsorg skyddad för hvarje fläkt, till och med för hvarje fläkt af den ljumma sommarvinden. Här befann Arvid sig i en annan ställning.

Men tydligt är, att en så uppfinningsrik hjerna icke länge kunde vara overksam.

Han började snart hvälfva i sitt hufvud hundratals planer till flykt.

Emellertid insåg han, att de aldra flesta af dessa planer voro odugliga.

Endast en enda föreföll honom vara sådan, att den borde försökas.

Och han dröjde icke att göra försöket. Han hade ondt om tid.

»Hans» jernhandske, såsom han behagade kalla den, hade blifvit frånröfvad honom och hans själ brann af begär, ja, nästan förtärdes af åstundan att sätta efter röf-

varen och återtaga klenoden. Ännu tyckte han det vara tid dertill, om han endast lyckades befria sig från de odrägliga banden.

Den af honom gillade plan, hvarom vi nyss talade, var utomordentligt enkel.

Han ville med ansträngande af alla sina krafter spränga bojorna.

Och han försökte.

Hvarje muskel i hans kropp spändes med en styrka, som ingalunda var liten.

Men ryssarne tycktes förstå konsten att fastsurra ett par armar bakom egarens rygg.

Huru mycket den unge mannen än ansträngde sig, var och förblef han bunden.

En grof svordom, från hvilken vi vilja förskona våra läsare, gick öfver hans tunga.

Och liksom ett eko besvarades hans eder af dylika från Hjelms och Rubens läppar.

Men den nyktre och vaksamme ryssen hade märkt hvad som föregick.

Han rusade fram med muskedunderkolfven högt upplyftad öfver sitt hufvud och ämnade uppenbarligen nu för alltid afskära den brottsliga bana, som länsman Bredströms otuktade son hade beträdt. Redan väntade Arvid dödsslaget.

Men i aldra sista ögonblicket besinnade sig ryssen och tycktes få en annan tanke.

Han sänkte musköten och åtnöjde sig med att åt Arvid meddela en dugtig spark, hvilken kom denne att qvida och jemra sig af smärta.

Derefter återtog ryssen sin vandring fram och till-

baka mellan den ännu brinnande, af soldaten emellanåt uppfriskade lägerelden och fångarna.

En lång stund låg länsmansgossen och tänkte blott på sin sveda.

Hans jemmer kunde hafva hörts af dem, som möjligen befunno sig på Mologas andra strand.

Men småningom aftogo i styrka de smärtor, som ryssens spark hade väckt till lif i hans kropp.

Och det är tydligt, att i den mån qvalen minskades, i samma mån ökades hans begär efter friheten.

Huru skulle han nu ställa till det? . . . Detta var den stora, vigtiga hufvudfrågan.

Att slita banden, det var en ren omöjlighet, såsom han nogsamt erfarit.

Han försökte resa sig upp i det bundna tillstånd, hvari han befann sig.

Måhända hade han en svag skymt af hopp att, om han endast kunde komma upp på sina fötter, han skulle, ehuru till både hand och fot fjettrad, kunna genom ungefär samma rörelser som en hoppande kråkas eller en »skuttande» skatas aflägsna sig från denna rysliga plats, der man icke erhöll någon mat, utan endast sparkar, slängar och knuffar.

Men alla hans försök i denna riktning misslyckades på ett ömkligt sätt.

Och de energiska ansträngningar, han gjorde, inbragte honom ingen verklig vinst.

Ty ett par dugtiga slängar af den vaktande soldatens muskötkolf torde icke kunna med fog betraktas såsom en post, hvilken borde inskrifvas på vinstkontot.

Soldaten återtog sin lugna, likgiltiga och afmätta gång.

Arvid låg en stund i allsköns stillhet och funderade på saken.

Utan tvifvel voro hans tankar djupa, ty han glömde till och med att jemra sig på grund af de smärtor, som kolfslagen tillfogat honom.

Men småningom rann upp ett ljus för den olycklige länsmanssonen.

Han såg inför sig (d. v. s. han inbillade sig se) några taflor från hemmet.

Och dessa taflor inneburo en mängd faderliga exempel, manande till efterföljd.

Ack, ingen fader eller moder borde någonsin glömma, att de onda gerningar, som de låta deras barn bevittna, bränna sig in i dessa barns själar och qvarlemna der en eldskrift hvilken tydligt framträder för afkomlingens ögon, så snart tillfälle gifves att i lifvet utöfva samma onda gerningar, som barnet bevittnat i föräldrahemmet.

Den första taflan, som nu upprullade sig för Arvids »inre syn», var denna:

En fattig qvinna kommer, ödmjuk och försagd, in i länsman Bredströms s. k. arbetsrum. Hon niger. Länsmannen nickar. Hon suckar af ängslan. Länsmannen ryter med en tigers styrka: »hvad vill du?» Och qvinnan niger ännu djupare och framstammar ett ängsligt: »Nåd, nåd för min son, stormägtigaste herr länsman!...» »Jaså», dundrade Bredström, »hvad är det då med din son, gamla tandharpa, eftersom du måste störa min matro med talet om den uslingen?...» »Ack jo», svarade gumman bäfvande, »han har blifvit kastad i häktelse för ett dåd, som han aldrig bedrifvit.» Och nu reser sig Bredström till sin fulla längd och ryter — ryter icke längre såsom blott en tiger, utan såsom en vredgad

lejonhane: »Det är fråga om mordet på gårdfarihandlaren, förstår jag.» Och den arma qvinnan hviskar sitt försagda »ja, derom talar jag». Derefter ryter länsmannen, knytande sin grofva hand framför den arma qvinnans ansigte: »Tag dig till vara, qvinna!» Och den olyckliga modren sjunker ned på sina knän; snyftar och ropar: »Min son är oskyldig». Derpå svarar Bredström: »jag vet, att han är oskyldig, men han blir dock fäld. Den som begått brottet är en rik och mägtig man, hvilken förmår betala för sig. Du är fattig. Du kan icke betala för din son. Det var din sons olycka, att han passerade förbi mordplatsen någon timme efter det att mordet blifvit begånget. Kan du öfverbjuda den rike mannen, käring? Han har gifvit mig tio tusen daler för att få gå fri. Hvad kan du gifva? . . .» På denna rysliga fråga svarar den arma qvinnan, vridande sina händer i förtviflan: »Men min son är ju oskyldig!» Derpå ryter och dundrar länsmannen: »här är icke fråga om skuld eller oskuld. . . . Kan du bjuda mera än tio tusen daler?» Qvinnan söker i sin ficka och framdrager derur ett diamantsmycke, värdt aldra minst femtio tusen daler. Bredströms ögon vidga sig af lystnad. Den fattiga qvinnan utbrister med gråtande tårar: »se der. . . . Tag! . . . tag! . . . Det är det sista minne jag eger qvar af min aflidne make, och jag hade tänkt att heldre svälta till döds än lemna det ifrån mig. Tag det. . . . Tag det! Och låt så min oskyldige son gå fri!» Bredström rycker till sig smycket och beundrar det med hemskt glänsande ögon. »Gå, qvinna», utropar han slutligen, »gå i frid! Din son, som verkligen är oskyldig, skall bli fri. Den verklige brottslingen, som icke gifvit mera än tio tusen futtiga daler, skall få ståndа sitt straff. . . .» Bredström gömmer girigt det sålunda förvärfvade

smycket i sin dragkista. Qvinnan går tröstad, men dock gråtande.

Denna syn, hvilken Arvid personligen bevittnat för icke många år sedan, väckte nu hans tankar till eftersinning. Men inte var det någonting godt, som han eftersinnade. Han endast tänkte på, huru stor guldets och penningevärdets magt är och huruledes man kan med biträde af denna djefvulska magt göra allt hvad man vill, allt hvad man har s. k. samvete till att göra. Att en person af Arvids dåliga karakter djupt och innerligt beundrade sin fars nedriga beteende mot den stackars qvinnan, det torde icke tarfva några försäkringar. Både han och hans far hade för länge sedan förgätit, att det öfver oss finnes en rättfärdig Gud, som upptecknar allt dylikt på det räkenskapskonto, som han, för att begagna en profan bild, håller öfver hvarje menniskas gerningar, så väl de onda som de goda.

Nu tedde sig inför hans själs onda ögon en annan syn.

Länsman Bredström vandrar på en enslig skogsväg i sällskap med sin då femtonårige son. Plötsligt springer en hjort fram öfver vägen. Och i samma ögonblick höres ett skott. Hjorten, som flämtar af törst och trötthet, faller till marken, faller midt på vägen, genomborrad af en kula. Skytten kommer fram. Länsmannen och hans son dölja sig bakom ett snår. Efter den första skytten, en skogvaktare, kommer en annan från ett annat håll fram till samma plats. Och länsmannen spejar. Vilddjuret vädrar rof. De två jägarne, skogvaktaren i sin slitna tröja och den rike herremannen i sin prunkande drägt blifva oense. Båda vilja tillegna sig hjorten. Länsmannen vet, att det är skogvaktaren, som skjutit den, ty han har sjelf med sina egna ögon sett, när skogens son

aflossade sitt skott. Men länsmannen vet också, att herremannen väntar gäster och behöfver vildbråd för att undfägna dem. Och det är tydligt, att länsmannen, der han ligger dold bakom buskarna, finner det vara helt naturligt, att herremannen skjuter den fattige skogvaktaren en kula genom hjertat för att få sjelf behålla hjortstekarna. Bredström skulle troligen sjelf hafva i samma ställning gjort detsamma. Men när herremannen fullbordat mordet, finner Bredström sin tid vara inne. Han träder fram ur snåret och omtalar, att han sett, huru allting tillgått. Herremannen bleknar, ryser och bäfvar. Men Bredström är en god hugsvalare och en mästare i den ädla konsten att skänka tröst åt så lågsinnade själar som denne ärelöse herremans. Och »affären» uppgöres till ömsesidig tillfredsställelse. Bredström blir under denna scen hundra tusen daler silfvermynt rikare och herremannen i samma proportion fattigare. Och allt detta säges, göres, öfverenskommes och betalas i Arvids närvaro.

Äfven här ser Arvid nu i sin nattliga syn en bild af guldets magt.

Han börjar fundera på, om icke möjligen den der ryssen skulle kunna vara tillgänglig för mutor liksom Arvids eländige fader.

Ännu såg han några dylika scener. Och för hvarje bild från det förflutna, som drog förbi hans ögon, blef han mer och mer öfvertygad om, att här möjligen vore »någonting att göra».

Men nu gälde det att utfinna något medel till att för ryssen göra begripligt, att han ville betala en dugtig summa för att återvinna friheten.

Detta var ett problem, hvilket ingalunda var lätt att lösa.

Men Arvid hade ärft sin ovärdige faders förmåga att finna utvägar, gömslen, krypställen, medel o. s. v. der en hederlig menniska skulle stå hjelplös.

Under sin vistelse i Finland och nu under färderna inne på det ryska området hade Arvid Bredström hunnit inhemta ett icke ringa förråd af ryska ord och talesätt. Visserligen var det honom omöjligt att sammanbinda dessa ord till satser. Men han hoppades kunna det oaktadt göra sig begriplig i en sak sådan som denna.

När den vaktande soldaten på sin bana befann sig midtför Arvid, ropade denne:

»Pengar! . . . Mycket pengar! . . . Många . . . många blanka rubler!»

Orden uttalades på ryska. Och soldaten förstod dem. Han stannade.

»Pengar! . . . Rubel!» upprepade ryssen. »Hvad menar du, orene hund?»

Det är icke troligt, att Arvid fullkomligt begrep denna fråga. Den innehöll alltför många ord och var alltför tillkrånglad för att kunna uppfattas och begripas af en menniska, som endast egde ett torftigt ordförråd.

»Ja, ja», ropade derför Arvid. »Pengar! . . . Jag . . . dig . . . gifva . . . pengar.»

Nu begrep ryssen ändtligen meningen och han svarade:

»Pengar äro goda att ega. . . . Hvar har du dem? . . . Jag vill hafva dem.»

Arvid hade inbillat sig, att ryssen skulle afskära hans band och stå helt beskedligt framför honom, liksom en tuktad tjenare, till dess det behagade länsmanssonen att ur sin väl fylda pung lemna honom en mindre del af det förråd, hvarmed den okloke fadern hade försett sin nedrige son. Resten ämnade Arvid sjelf behålla för att

kunna fortsätta sina anslag mot Nils Wetterstjerna. Men denna gång hade Arvid Bredström, som man plägar säga, »gjort upp sin räkning på egen hand, utan att fråga värden». Den illslugaste menniska kan också någon gång taga fel, liksom också å andra sidan den aldra beskedligaste lilla blinda höna kan hitta ett korn då och då.

I denna verlden gifves ingen regel utan undantag.

Ryssen kände en mycket närmare och lättare väg till Arvids fickor.

Han lade ifrån sig muskedundret och knäböjde vid Arvids sida.

Nu trodde länsmanssonen, att befrielsens stund var inne.

Men han bedrog sig och fick orsak att bittert ångra sin öppenhjertighet.

Ryssen drog icke ens fram någon knif. Det var ingalunda hans afsigt att afskära Arvids bojor. Så mycket förstod den senare genast.

Nej, den ryske soldaten — som för resten var en vild, med rödt, stripigt skägg vanprydd karl — började helt enkelt genomleta alla Arvid Bredströms fickor, och han gjorde ett rikt byte.

Ej mindre än tre väl späckade penningpungar föllo i hans händer.

Arvid Bredström tjöt af vrede och, man må väl säga det, af ilska.

Men den värde ryssen lät icke alls genera sig i sitt angenäma göromål.

Han arbetade med ifvern hos en träl, som ser sin herres fruktansvärda piska svängas öfver sitt hufvud. Och Arvid tjöt.

Men enär länsmanssonen var bunden, kunde han icke motsätta sig operationen.

Hans tjut gjorde icke alls något intryck på ryssen.

Omsider voro Arvid Bredströms alla fickor alldeles tomma.

Ryssen reste sig upp. Och äfven Arvid försökte »komma på fötter».

De bojor, med hvilka han var fjettrad, voro dock alltför starka.

Under utstötande af ett skrän, hvilket skulle gifva uttryck för det raseri, som tumlade vildt om inne i hans trånga hjerta, sjönk vår länsmansson tillbaka på gräsmattan. Derefter hördes under en lång stund från denna plats endast suckar och en ömklig qvidan.

Men ryssen han log gladt och belåtet i sitt röda, stripiga skägg.

Det var icke heller att förundra sig på. Han hade en högst angenäm sysselsättning.

Han räknade sina penningar d. v. s. de mynt, som nyss tillhört Arvid.

Och då den gode ryssen fann, att summan var högst betydlig och att han aldrig någonsin tillförne varit i besittning af ett, enligt hans begrepp, så kolossalt kapital, hoppade han några slag lustigt omkring lägerelden och gömde derefter pengarna i sina fickor.

Men vare sig att han såg Arvids och de två andra skälmarnes glödande blickar, eller att han tyckte sig böra på ett passande sätt uttrycka sin tacksamhet för denna opåräknade vinst — nog af, han närmade sig fångarne och tilldelade hvar och en af dem en dugtig spark. För att fatta hvad en spark under dessa omständigheter innebar, måste man veta, huru ryssen var klädd på den fot, som utdelade sparkarna.

Han bar grofva, tunga och öfver allt jernbeslagna träskor.

Arvid tjöt, Josua Hjelm pustade och Ruben stånkade.

Derefter tog ryssen sitt gevär upp från marken och återtog sin regelbundna och ordentliga marsch fram och tillbaka framför elden.

Naturligtvis måste Arvid Bredström nu söka upphitta andra planer.

Men detta var ingen lätt sak, sedan han nu blifvit frånröfvad penningarna, denna *nervus rerum gerendarum,* hvilken är ett nästan oumbärligt vilkor för att vinna framgång här i verlden.

På detta föga behagliga sätt tillbragte de tre skälmarne hela natten.

Morgonen grydde.

Stormen lade sig. Molnen skingrades. Himlen blef klar.

Men ännu qvarlågo de tre fångarne på samma ställe.

Och ännu vandrade ryssen fram och tillbaka mellan den af honom alltjemt underhållna lägerelden och fångarnes hviloplats.

Ryssen tog sig ett frukostmål och de tre bundna skälmarne kände tydligt, huru det »vattnades» kring deras läppar. De voro alla tre hungriga som vargar. På ett helt dygn hade de icke ätit något.

Man har varit böjd för att tro, att de, om de i denna stund hade kunnat befria sig från bojorna och störta sig öfver ryssen, skulle hafva känt en viss benägenhet för att uppsluka honom med hull och hår.

Och tiden gick. Tiden har den ovanan att aldrig stå stilla.

Om tiden stode stilla, skulle den icke längre vara tid, utan evighet.

Förmiddagen förgick. De till våra vänners förföljande bortdragna ryssarne återkommo icke. Hela lägret var tomt.

Endast ett halft tjog vaktposter gingo fram och tillbaka i närheten af de värmande eldarna, hvilka fullväl voro af nöden i denna bistra köld.

För öfrigt var Mologas skogbeväxta strand alldeles folktom.

Hela eftermiddagen gick också, utan att någon af de borttågade ryssarne återvände till lägerplatsen vid Mologastranden.

De tre bundne skälmarne ledo alla hungerns pinsamma qval.

Till och med ryssen, som gick på vakt, började känna sig orolig. Man såg det tydligt nog af hans min och af den allt mera stegrade otålighet, som han röjde. Visserligen led han ingen brist på föda, ty han intog under dagens lopp åtskilliga måltider, bestående af bröd, salt och lök. Men när det nu led mot aftonen, tycktes han förlora aptiten, ty tre timmar förgingo, utan att han förtärde någonting. Han var dock icke sysslolös.

För att fröjda sitt sinne och stärka sig gentemot den ledsnad, som en dylik lång väntan var utomordentligt väl egnad att uppväcka, började han den ena gången efter den andra öfverräkna sina penningar — de penningar, som han hade på ett för honom sjelf så lyckligt sätt eröfrat från Arvid Bredström.

Men hans oro tilltog i synbar grad. Först hade han lugn tillräckligt att uppräkna ett par tusen rubler af den ganska stora summan, men snart nog tilltog hans oro i så hög grad, att han ännu icke hunnit till fem hundra, innan han med en eller flera otåliga åtbörder afslutade räkningen och gömde penningarna i pungarna samt återtog sin rastlösa vandring.

Att de tre skälmarnes ögon härunder följde honom,

det behöfva vi, som känna dem i grund och botten, icke försäkra.

Aftonen inbröt. Men ännu hade ryssarne icke återvändt.

Och de återkommo icke heller följande natten. Det led framemot middagen dagen derpå. Ännu syntes icke en enda ryttare derute på steppen, huru ofta än den vaktande ryssen begaf sig ut i skogsbrynet för att undersöka och speja.

Då tycktes han omsider förlora sitt hittills stora tålamod.

Han ropade an kamraten vid närmaste lägereld.

Denne var hygglig nog att svara. Och snart sammanträffade de båda männen på en plats, hvilken var belägen ungefär midt emellan eldarna, djupt inne i skogen.

När ryssarne hade öfverlagt med hvarandra en stund, började de afskjuta larmskott och med ansträngande af alla de resurser, som de egde i sina strupar, anropa deras kamrater vid de eldar, hvilka funnos på längre afstånd utefter Mologas strandbrädd.

Och inom tio minuter efter det att larmskottet framkallat skogens ekon och de båda ryssarnes skrän injagat förskräckelse i de tre skälmarnes ådror, voro samtliga vaktposterna samlade till öfverläggning.

Alla hade känt samma förvåning öfver kamraternes uteblifvande.

Ingen af dem visste, hvad som i sjelfva verket hade tilldragit sig.

Saken var, såsom våra läsare nogsamt förstå, den, att när ryssarne funno våra vänner hafva på ett outgrundligt sätt försvunnit ur grottan genom den gång, som Nils Wetterstjerna i sista stund påträffat, hade de okunniga men-

niskorna (hvilka icke funno ingången till grottan), börjat tänka, att öfvernaturliga magter här drefvo sitt hemska spel. Alla ryssar frukta spöken och gastar. Hals öfver hufvud flydde hela den fruktansvärda hären bort öfver stepperna.

Hvar och en sökte sig den närmaste vägen till sitt aflägsna hem.

Ingen enda fann det med sin fördel förenligt att återvända till lägret vid Mologa.

Förgäfves läto en del af officerarne sina knutpiskor dansa på de af förfäran nästan tillintetgjorda knektarnes ryggar. Ingen ville lyda. Och ingen förstod att på ett ordentligt och verksamt sätt befalla.

Hela hären skingrade sig. Slutligen flydde också officerarne.

Och ännu i dag går i den trakten af Ryssland en underlig sägen.

Man berättar nämligen, att steppen på ett par qvadratmils omkrets var under närmaste vecka så belamrad med bortkastade knutpiskor, att en stackars bonde icke kunde köra en enda werst utan att vara i tillfälle att plocka upp ett tjog dylika pinoredskap.

Hela denna här, hvilken under flygande fanor tågade bort från Viborg, dertill nödgad genom öfverbefälhafvarens skriftliga befallning, skingrades nu, liksom agnar blåsas bort af den hvinande stormen. De enda, som qvarblefvo, voro vaktposterna, som qvarlemnats i lägret vid Mologa.

Men under den öfverläggning, som hölls, fattade äfven dessa ett beslut.

De öfverenskommo att bryta upp från platsen och på egen hand begifva sig hemåt. Den som aldra mest

högröstadt yrkade på vidtagandet af detta mått och steg, var naturligtvis just den ryske soldat, som hade haft uppdraget att bevaka de tre skälmarna.

Att han längtade efter sitt usla pörte, det var icke heller underligt.

Han hade dragit ut i kriget, ingalunda af fri vilja, utan dertill »nödd och tvungen» af den allsvåldige tsarens hejdukar.

Och i pörtet hade han qvarlemnat hustru och barn i fattigdom.

Nu kunde han återvända till de sina såsom en rik man.

Tack vore de af honom »annekterade» tre pungarna, som voro Arvids egendom, kunde han nu, när han kom till sitt usla, rökuppfylda pörte, icke allenast förvandla denna usla koja till ett palats, utan äfven, om det behagade honom, inköpa en hel qvadratmil jord rundt omkring.

Han skulle i tsar Peters rike snart blifva en mägta stor man.

Derför yrkade han med ifver på, att man skulle bryta upp.

Och detta blef äfven alla de församlades enhälliga beslut.

Ingen af dem tänkte på de i bojor fjettrade fångarna.

Qvällen kom. Ingen infann sig hos de tre fångna skälmarna.

Elden slocknade af brist på näring. Skogen var kolsvart.

Och skälmarne voro nära att uppgifvas af hunger och törst.

Hela natten lågo de der. Emellanåt svuro de tappert. Nästa stund började de öfverlägga om utvägarna att slippa bort från detta verkliga pinorum. En af dem sade till och med, att han ansåg sin tomma mages nuvarande qval vara åtminstone tio tusen gånger svårare än de pinor, som äro åt fördömelsens barn beredda i underjorden.

Natten förgick på detta sätt.

Och så mycket är visst och säkert, att om icke hjelpen hade kommit i arla morgonstunden, skulle de hafva uppgifvit andan på grund af svält och umbäranden. Men, som antydt är, då morgonen inbröt, var också hjelpen nära.

Och detta bevisar, att Guds försyn vakar äfven öfver de ogudaktiga, så länge någon utsigt och möjlighet till deras frälsning finnes.

I den tidiga morgonstunden kom en gammal man stapplande fram i skogen. Han ämnade, såsom lätt var att se, uppsamla grenar och affall för att dermed uppvärma sitt pörte till skydd mot den bitande kyla, som då herskade och gjorde det nästan omöjligt för en lefvande varelse att uthärda, om han icke hade en eld, vid hvilkens värme han kunde vederqvicka sig och värma sina stelfrusna lemmar. Gubben arbetade flitigt. Och han valde sitt verksamhetsfält i närheten af de tre bundna och hungriga skälmarna.

Men gubben var ej endast svag i lemmarna, han hade också dåliga ögon.

Hans svaga blick spejade icke efter svenska fångar der i skogen.

Det var tydligt, att han endast sökte ved och torra grenar.

Slutligen blef Arvid Bredström otålig och började ropa.

Gubben, som kanske egde bättre hörsel än syn, närmade sig genast.

Arvid fortfor att ropa, ända till dess den gamle mannen var dem så nära, att han nästan var i fara att falla öfver Amadeus Rubens ben.

Och ej endast Arvid skrek. De två andra skreko också af alla krafter.

Slutligen såg gubben dem. Han stannade förvånad.

»Wasili! . . . Wasili!» yttrade han, bugande sig ödmjukt.

»Hjelp oss fria!» dundrade Arvid och vände sig om på marken, så att de band, som fjettrade hans händer på ryggen, blefvo synliga.

Ryssen förstod naturligtvis icke orden, men han begrep åtbörden.

Och med sin temligen hvassa yxa afskar han Arvids band.

Länsman Bredströms son steg upp, men det var med möda, enär, som hvar man vet, menniskors eller djurs lemmar, som under en längre tid varit fjettrade, till en början neka egaren sin tjenst, när de blifvit fria.

Snart voro äfven Josua Hjelm och Amadeus Ruben befriade.

Nu kan man väl tycka, att dessa tre karlar, fastän de voro stora skälmar, för att nu icke rent ut säga bofvar, borde hafva, om ett litet grand af menskliga känslor funnits i deras bröst, omfamnat den hederlige gamle mannen och bevisat honom all den välvilja, hvaraf de i deras utblottade tillstånd varit mägtiga.

Men nej! . . . Dessa tre skälmar öfverträffade vilddjuren i roflystnad.

De hade icke varit fria fem minuter, innan de skredo till handling.

Alla tre störtade sig på en och samma gång öfver gubben.

En sådan der gammal man, som redan stapplar på grafvens brädd, är naturligtvis ett lätt rof för tre friska och starka ungdomar.

Snart låg den arme mannen orörlig på marken.

Det var ett slag af Amadeus Rubens knytnäfve, som försatte honom i medvetslöst tillstånd och lemnade skälmarna ett tillfälle att råna honom, utan att han förmådde protestera.

Han var medvetslös genom slaget, den stackars gamle mannen.

Och när skälmarne hade ransakat alla gubbens fickor, hade de på hela affären vunnit endast sju kopek, d. v. s. icke mera än en någorlunda stor hvetekringla i vår tid kostar.

Rånarne flydde naturligtvis genast bort från platsen.

Huru det sedermera gick den arme gubben, veta vi icke, ty våra källskrifter inlåta sig icke närmare på detta ämne.

Men det är att hoppas, att gubben hade anförvandter, hvilka uppsökte honom och räddade hans lif. Om han verkligen blef qvarliggande en hel natt, der han blef af Ruben kullslagen, måste han hafva omkommit af köld. Ty natten blef kall och frosten bitande.

Vi kunna icke åtaga oss att följa de tre skälmarna på deras väg tillbaka från dessa ryska urskogar och till Viborg. Ej heller anse vi rådligt att uppvakta mera finkänsliga läsare med en berättelse om alla de skurkstreck, som Arvid och hans hejdukar utförde under marschen tillbaka till Viborg. Men vi, som känna dem i grund och botten och veta, att de voro män, hvilka aldrig skydde

begagnandet af något medel, äfven det aldra uslaste, kunna nogsamt begripa, huru de foro fram på denna färd, när vi inhemta — och det är en bevislig sanning — att de tre skälmarne vid ankomsten till Viborg åter egde flera tusen daler silfvermynt, de flesta penningarna af rysk pregling,

Huru det sedermera lyckades Arvid Bredström att komma i tjenst såsom privatsekreterare hos den högfärdige och lika oduglige som högfärdige generalen Lagerkrona det har aldrig blifvit med full klarhet ådagalagdt.

Kanske kan man inhemta någon upplysning derom af följande bref, som vi, under en arkivforskning i Polen, funno.

»Min son!

Din gode far sänder dig härmed femtio tusen daler silfvermynt till det ändamål, som du föreslagit. Jag hoppas, att du dermed kan bereda dig det insteg hos Lagerkrona, som du åstundar. . . . Men denna sändning har gripit ett djupt, djupt . . . fruktansvärdt djupt hål i min kassa. . . . Bekymra dig emellertid icke derom, min älskelige son! . . . Jag är just nu i färd med att uppgöra en uppbördslängd. . . . Och jag vore en dålig kungens tjenare och en usel och föraktlig länsman, om jag icke förstode, att ur den lumpna allmogen pressa ut tiodubbelt den summa, som jag nu med någon saknad har glädjen att sända dig. . . . Lycka till med dina förnuftiga operationer hos Lagerkrona, önskar

Din far

Jöns Bredström

Kronans länsman med Guds nåde.»

Och detta är nu i all enkelhet och korthet berättelsen om Arvids öden från tillfångatagandet vid Mologa

och intill hans framträdande såsom Lagerkronas geheimesekreterare vid Starodub.

Mycket är derutinnan dunkelt och för menniskoögon osynligt.

Men det blir helt säkert uppenbaradt på den yttersta dagen.

TRETIOTREDJE KAPITLET.

Våra hjeltar sätta sig i besittning af Starodubs torn.

När vi senast lemnade våra hjeltemodiga vänner och Wetterstjernas trogne Lars Peter, voro de församlade i den hemliga, i muren dolda trappgången uti Starodubs slottstorn.

Här och der i muren var en skottglugg, genom hvilken sol och luft strömmade in.

Uppåt gick det . . . alltjemt uppåt. Men ännu återstod fjerdedelen af tornets höjd.

Det var just då som, enligt hvad förut är berättadt, Wetterstjerna sade:

»Vi komma nu snart till det ställe, der vådorna först begynna.»

Och vi erinra oss, att någon af de unga vildhjernorna härpå svarade:

»Godt!» . . . Vi gripa till pampen, om det blir af nöden.»

En stund förgick, utan att ett enda ord vexlades mellan de sju vännerna.

Det enda ljud, som förnams, var trampet af deras fotsteg.

Ljudlöst kunde de naturligtvis icke gå med så tunga och grofva stöflar, och huru ifrigt och samvetsgrant de än bemödade sig om att smyga uppåt med kattens eller tigerns lätta steg, ville detta icke lyckas dem.

Lars Peter drog några hundra djupa suckar och svettades under sin börda.

»Jag tror, att du understår dig att sucka», hviskade Nils med skärpa.

»Herre!» svarade den trogne tjenaren, »jag skall gerna i en ärlig strid uppoffra mitt lif för att rädda edert. Och om det vore fråga om en eldsvåda, skulle jag kasta mig handlöst in i den tjockaste elden och röken, om min löjtnant vore derinne. . . . Men . . . men . . .»

»Hvad menar du? . . . Du är en bra gosse . . . säg ut! . . . Låt mig höra!»

»Jo, nådigaste löjtnant, jag har nu räknat trehundrafyrtiosju trappsteg.»

»Då har du räknat illa, min gosse», inföll Wetterstjerna.

»Jag bedyrar . . .»

»Du har räknat illa. Vi hafva tillryggalagt trehundrafyrtioåtta steg.»

»Ja, det är ju alldeles detsamma, nådig herre», invände Lars.

»Detsamma! . . . Karl! . . . Nästa gång du räknar, måste du räkna rätt. Jag kan möjligen förlåta dig ett fel af en på tusen, men aldrig en missräkning af en på tre hundra. Kom ihåg det!»

Och så gaf Nils Wetterstjerna, sedan de tillryggalagt ännu några trappsteg, sina vänner ett tecken att stanna. Tydligen befunno de nu sig på den punkt, hvarest de egentliga vedermödorna skulle börja.

»Här», yttrade Nils Wetterstjerna helt sakta, »hafva vi en verklig fara.»

»Godt», inföll Simon Paulin. »Jag skulle gerna vilja hafva någon öfning för min högra arm. Den är nästan domnad af overksamhet.»

»Hören mig, kamrater!» återtog Wetterstjerna, utan att låtsa höra den tappre auditörens anmärkning. »Lyssnen noga till mina ord!»

»Anfäkta!» mumlade Uhrwäder. »Jag förgås af nyfikenhet.»

»Det här månde vara någonting storartadt, eftersom det inledes så högtidligt.»

På detta af Jean Baltner framkastade yttrande svarade Nils icke.

»Här, mina herrar, stå vi framför en blinddörr, en dörr, som icke synes.»

»Regera det!» brummade Flygare. »Inte ser jag någon dörr.»

»Icke jag heller!» ljöd det nu i halfhögt korus från alla sidor.

»Naturligtvis sen I icke dörren, mina herrar», sade Nils Wetterstjerna.

»Visa oss då på den!» hördes flera röster ropa, dock med försigtighet.

»I skolen få se den, mina herrar, i sinom tid. Men tillåten mig . . .»

»Vi tillåta ingenting annat, än att du öppnar för oss dörren till faran.»

Hören mig då! . . . Sedan jag öppnat dörren befinna vi oss i en sal, det är, som jag tror, tornets femte våning. Denna sal är besatt af ett halft kompani ryssar. Men vi måste tränga oss fram der. Från tröskeln af den dörr, som jag snart skall genom det hemliga medlet, hvarmed jag vid mitt förra besök öppnade den, ställa till allas vårt förfogande, och till den andra dörren, hvilken befinner sig på salens andra sida, äro aldra högst femton steg af en duktig karl. Men salen är uppfyld af ryssar.»

»Godt», sade Jean Baltner godmodigt. »Då döda vi dem.»

»Det är också mitt råd», inföll den alltid raske Erik Uhrwäder.

»Mitt också! . . . Mitt råd derjemte!» ljöd det nu från alla håll.

»Nåväl, mina vänner», fortfor Nils Wetterstjerna, »det råd, som I så enhälligt hafven afgifvit, är också mitt eget.»

»Bravo! . . . Utmärkt! . . . Ypperligt! . . . Vi visste väl, att Nils är en hel karl.»

»Såsom sådan hoppas jag kunna bevisa mig, så ofta det gäller min tillbedde konungs och mitt afgudade fäderneslands väl eller ve.»

»Ja, derom tviflar ingen», sade Flygare med den sublimt allvarliga ton, hvilken han, som vi veta, så väl förstod att begagna, när han beherskades af sina känslor. »Vi följa dig in i bleka döden, broder Nils!»

»Godt! . . . Gören edra pampar, edra musköter, edra pistoler i ordning! . . . Är allting redo nu? . . . Bröder och vänner! En för alla och alla för en! . . . Ingen får svika, som icke vill nämnas en förrädare.»

»Vi skola alla vara trogna som skuggan», ljöd det från alla sidor.

»Nåväl, kamrater, varen beredda att hugga in, att skjuta, att slås, att sticka . . . med få ord, varen beredda på allt! . . . Jag säger icke mera.»

»Mera behöfves icke», genmälde Flygare. »Vi äro fullkomligt beredda.»

»Godt!» utlät sig Nils Wetterstjerna. »Godt! . . . Följen mig, kamrater!»

Redan länge hade våra vänner från denna plats hört ett oredigt mummel, som trängde fram just genom den vägg, der de sjelfva måste bana sig väg, om någonting skulle kunna uträttas.

Men just då Nils Wetterstjerna genom att trycka på en för de öfriga fördold fjeder öppnade för våra hjeltar tillgången till denna sal, i samma ögonblick hördes naturligtvis inbyggarnes i salen samtal mera tydligt. Det förekom våra vänner, liksom om plötsligt en damlucka blifvit öppnad och det länge tillbakahållna vattnet med ursinnig kraft banat sig väg och rusat ned i en gammal strömfåra. Våra vänner blefvo nästan bedöfvade af bullret.

I salen — en helt enkel sal med nakna och hvitmenade väggar — befunno sig, sittande på väggfasta bänkar eller gående fram och tillbaka på golfvet omkring fyratio män.

Ingen af de fyratio anade, att någon fara var på färde.

Kanske samtalade de med hvarandra om deras hem och om de kära derhemma, som de hade qvarlemnat, när de på tsarens stränga befallning och med ödmjuk vördnad för knutpiskornas fruktansvärda myndighet drogo ut i kriget. Mer än en af dem hade derhemma i det usla pörtet en hustru, vid hvilken han var fäst med hela sin obildade själs kärlek, och barn, hvilka han afgudade och efter hvilka han längtade. Samtalsämnen kunde således

icke brista. Deraf fans tillräckligt för att sysselsätta dessa arma lifegna, om det också hade gält att skaffa dem göromål under ett helt år.

Ingen af dem märkte, att den hemliga dörren blef öppnad.

Och detta är ganska lätt förklarligt, emedan ingen visste, att den af oss antydda löndörren fans till. Alla pratade, när våra vänner, och sist bland dem Lars Peter med korgen, plötsligt uppenbarade sig.

Naturligtvis stängde Nils Wetterstjerna genast denna löndörr.

Han insåg, att dess tillvaro icke borde uppenbaras för de derom okunniga fienderna.

Om den härsmagt, som vårt stackars fädernesland hade på den tiden genom öfveransträngning af alla sina krafter framkallat, hade blifvit ledd med samma förutseende klokhet som denna lilla trupp, skulle Sverige aldrig på sina krönikors blad hafva behöft inskrifva namnet Pultawa. Och sannolikt icke heller namnet Fredrikshall.

Den hemliga dörren var stängd bakom våra vänner.

De hade, som man träffande säger, »bränt sina skepp» och måste gå framåt.

Och de gingo framåt. Vi, som känna dem, behöfva icke tvifla derom.

När de hade hunnit några steg framåt i rummet och befunno sig halfvägs mot den plats, hvarest den hemliga trappan upp till tornets aldra högsta topp befann sig, märkte ändtligen ryssarne, att de icke längre voro obestridda herrar på platsen.

Det blef naturligtvis en allmän uppståndelse bland tsarens trälar.

Denna gång var det dock icke knutpiskan, som förfärade dem.

Det var den plötsliga åsynen af åtta svenskar, klädda uti de på den tiden välkända gulblåa eller blågula uniformerna.

Alldeles visst är det, att ryssarne, som icke hade märkt på hvilken punkt i salen våra hjeltar kommo in till dem, genast och utan att undersöka förhållandet ansågo, att dessa fruktansvärda män hade blifvit af högre magter nedkastade till dem genom taket.

Ryssarne lemnade naturligtvis genast sina samtal och började *småningom* finna det vara af nöden att vidtaga några mått och steg.

Men de voro förlamade af den tanken, att de blågula bussarne hade regnat ned till dem från himmelen. Spöken och öfverjordiska eller underjordiska magter voro på den tiden detta råa och obildade folks fasa, och de visade allesammans en viss benägenhet att fly.

Detta — att de skulle fly — ingick dock icke i Nils Wetterstjernas plan.

Han ilade fram till dessa ryssars vanliga ingångsdörr.

Och der stod han, höjande sin dubbelpistol i ena handen och värjan i den andra.

Huru det nu tillgick, att en sammandrabbning kom till stånd, det veta vi icke. Vi hafva förgäfves derom rådfrågat krönikorna.

Men säkert och alldeles otvifvelaktigt är det, att en blodig, ja, till och med en mycket blodig strid utkämpades i denna sal.

Naturligtvis gingo svenskarne fram såsom lejon. Visserligen rusade de i dödsångest förtviflade ryssarne hejdlöst, utan besinning, ja, rent af tanklöst in i kampen.

Det var icke den modige mannens kamp för att vinna en ärofull seger.

Nej, å ryssarnes sida var det endast ett temligen lamt försök att försvara sig eller ett anfall af förtviflan.

Striden derinne räckte en half timme, innan ryssarne fått nog.

Men efter halftimmens förlopp lågo de kors och tvärs på golfvet.

Af alla fyratio ryssarne fans ingen enda qvar, som var stridsduglig. De flesta voro mycket svårt sårade. Några voro döda.

Och bland våra vänner hade ingen obotlig skada under striden inträffat.

Carl Rahm hade erhållit ett sår i det högra lårets yttersida.

Och Erik Uhrwäder hade bekommit ett högst olämpligt sår på den mest köttiga delen af sin kropp. Det var alltsammans.

Intetdera hindrade dessa bussar att fortsätta det påbörjade äfventyret.

Nils Wetterstjerna hade gått fram i striden som en hjelte.

Ja, icke allenast som en hjelte, utan, rent ut sagdt, som en jette.

Till sin gestalt var han ingalunda mycket utvecklad, men det mod och den ohejdbara mandomskraft, som bodde inom honom, förde honom fram genom alla faror på ett så glänsande sätt, att kamraterne funno hans äfventyr högst underbara. Det fans bland våra hjeltar ingen enda, som icke med godt hjerta erkände löjtnant Wetterstjernas öfverlägsenhet. Och detta är mycket sagdt, då man vet, huru afundsjuka knektar understundom äro mot hvarandra.

Men då nu slutligen alla ryssar, som befunno sig i salen, blifvit nedsablade, föreslog Nils Wetterstjerna genast, att man skulle först försäkra sig om, att ingen kunde komma in uti salen för att se och inför Starodubs slotts befälhafvare berätta det gräsliga nederlag, som ryssarne här hade lidit.

Och enligt Wetterstjernas förslag skulle man sedan bana sig väg upp på tornet.

»Men huru skola vi stänga vägen för dem som ämna sig hit?»

»På den frågan, min käre Paulin», svarade Wetterstjerna, »behöfver jag icke svara annorlunda än genom att personligen stänga vägen. . . . Se här!»

Nils Wetterstjerna gick fram till den dörr, som tydligen allmänt begagnades, emedan det var den enda synbara dörren i rummet.

Medelst en lätt tryckning på en knapp, hvars tillvaro kunde endast af mycket skarpa ögon upptäckas, åstadkom Nils Wetterstjerna, att en fallucka af jern — ett groft och stadigt jerngaller, uti hvilket hvarenda stång hade rent af enorma dimensioner, föll ned och framför den omtalade dörren bildade ett skyddsvärn, som icke skulle kunnat af ryssarne på den bildningsgrad, hvari de då befunno sig, undanrödjas på mindre tid än en vecka.

En sjöman af andra klassen i våra dagars flotta, skulle hafva med tillhjelp af den nyare tidens medel och utvägar banat åt sig och sina en genomgång på mindre än en half timme.

Men hvar tid har sin sed. Och vi måste skildra den tiden sådan den var.

»Bra!... Utmärkt!» utropade Uhrwäder, när han såg gallret falla ned och på samma gång öfverblickade

den af fallna ryssar uppfylda salen. »Öfverdådigt bra! . . . Ypperligt!»

Och ypperligt gick det.

Nils Wetterstjerna förde sina kamrater vidare upp i tornet.

Det var en hemlig dörr, genom hvilken han förskaffade sig tillträde till den trappa, som ledde upp till tornets krön.

Den trappa, som begagnades af ryssarne, när de plägade aflösa hvarandra i vakten deruppe, hade ingen utell er ingång från denna sal. Den befann sig i den sal, som låg närmast under den, hvari våra vänner nu befunno sig.

»Anfäkta!» brummade Simon Paulin. »Huru skola vi komma härifrån?»

»Jag skall genast visa er det», svarade den nästan allestädes närvarande löjtnant Wetterstjerna, medan han svingade sin pamp i högra handen, så att det sparsamma dagsljuset, som föll in genom gluggarne, blixtrade mot den blanka jernhandsken.

Vår hjelte gick rakt fram till den plats, der löndörren, som ledde uppåt, befann sig. Snart var den öppen.

Framför våra vänner visade sig en trappa, som steg i höjden.

Derinne var mörkt som i en graf, men Nils tände sin lykta.

Och genast började uppstigandet. Ingen jemrade sig.

Jo, det fans, när vi tänka närmare på saken, verkligen en, som icke kunde undertrycka hvarjehanda pustanden och suckar.

Det var den för oss alla väl bekante trotjenaren Lars Peter.

Han sträfvade uppåt . . . ideligen uppåt med sin tunga korg.

Och emellanåt, då han fann vedermödorna allt för svåra, tog han sig till och med den friheten att brumma fram någonting i skägget.

Han bar nemligen skägg omkring munnen, den stackars karlen.

Och detta var det enda, hvaruti han skilde sig från civiliserade menniskor.

Man hade tillryggalagt några tiotal trappsteg.

Då stannade Nils Wetterstjerna plötsligt och utropade:

»Mina herrar! . . . Blicken uppåt! . . . Rikten edra blickar mot höjden!»

Alla blickade uppåt taket. Sjelfva Lars Peter satte ned sin tunga korg och stirrade upp mot taket.

Emellertid hade Nils giltig anledning att hänvisa till taket.

Deruppe hängde ett jerngaller — lika tungt och groft, som det, med hvilket vi förut hafva stiftat bekantskap.

»Sen I detta galler, mina herrar?» frågade Nils Wetterstjerna.

»Visst tusan!» . . . Vi äro väl icke blinda. . . . Nog se vi det.»

»Bra! . . . Då insen I också, af huru stor vigt detta galler är.»

»Anfäkta!» utbrast Jean Baltner, »det visste jag ändå icke!»

»Jo, mina vänner», återtog Nils Wetterstjerna, utan att låta sig genera af Jean Baltners mindre höfviska utrop, »detta galler skola vi nu fälla ned, och derigenom

skola vi gardera oss mot alla de faror, som möjligen kunde möta oss i skepnad af ett kompani, ett regemente, en bataljon ryssar. Ty, mina herrar, den der dörren är, som jag tror, den enda, genom hvilken herrar ryssar äro i stånd till att tränga upp till tornets topp. Någon annan väg kunna de icke komma. Alltså, mina herrar, om vi nedfälla gallret, äro vi förmodligen alldeles trygga deruppe och kunna samtala i fred och ro.»

»Och äta vår middag derjemte», inföll Simon Paulin, som alltid var »praktisk».

»Naturligtvis!» svarade Wetterstjerna leende. »Vi äta och tala, vi tala och äta.»

»Det tycker jag om», utbrast Erik Uhrwäder. »Må det ske så!»

Och det skedde så, fastän med några icke betydelselösa svårigheter.

Att fälla ned gallret var ingen lätt sak, och alla våra sju vänner jemte Lars Peter måste vara dertill behjelpliga. Men slutligen var arbetet utfördt. Det grofva gallret skulle hindra hvar och en bland ryssarne, till och med den modigaste, om någon sådan verkligen fans bland dem, från att bana sig en väg upp till Starodubs slotts torns aldra öfversta platform, som våra vänner ämnade intaga.

Der skulle de spisa sin af Lars Peter under trogna och trägna mödor medförda middag. Der skulle de, utan att behöfva frukta Arvid Bredströms eller Lagerkronas och Rehnskölds hejdukar och spioner, kunna hålla ett samtal utan vittnen.

Och hela svenska hären (eller nära nog hela) stod i detta ögonblick utanför lägret och väntade med spända själskrafter att få se den svenska flaggan svaja från toppen af Starodubs torn.

Gallret hade blifvit fäldt och Nils Wetterstjerna, hvars bekantskap med detta slottstorn tycktes vara nästan underbar, öppnade genom en lätt tryckning med handen mot en viss punkt på väggen en dörr. Och innanför dörren såg man genast början till en uppåt ledande trappa.

»Anamma och regera!» utbrast Uhrwäder en smula misslynt.

»Anfäkta! . . . Det tar då aldrig slut med trapporna i den här kåken!»

»Vi äro nu vid foten af den aldra sista», skyndade sig Wetterstjerna att förklara.

»Det var då förb . . . dt bra!» brummade vår välbekante auditör.

Huru starka våra bussar än voro, kände de dock nu någon trötthet.

Och det var i sanning en omständighet, öfver hvilken man icke må förundra sig.

Ty en vandring uppför omkring sex hundra trappsteg af en nästan tvärbrant trappa, det är, som hvar man vet, ingen småsak.

Men nu stod man naturligtvis icke länge der och tvekade.

Nils Wetterstjerna gick förut och de öfriga följde efter.

Och när vår hjeltemodige löjtnants hufvud stötte mot den lucka, som tillstängde öppningen, i hvilken trappan mynnade ut på platformen å tornets topp, tvekade han icke ett enda ögonblick.

Han visste, att alla de andra befunno sig i hack och häl efter honom.

Genom en lätt utförd rörelse satte han sin högra axel under luckan, som öppnades uppåt, och lyckades på detta sätt skjuta upp den. Den lyftes. Den höjde sig.

Den pekade snart mot zenith. Och derefter föll den ned på den andra sidan med ett förskräckligt buller, som nog torde hafva hörts uti tornets aldra djupast ned belägna våningar, och som skulle hafva varit farligt, om någon der varit nog nykter att försöka tränga upp till den höga ståndpunkt, der våra hjeltemodiga vänner nu befunno sig.

Genom det sista jerngallrets nedfällande var all samfärdsel afstängd.

Och det kan man lätt inse, att Nils Wetterstjerna icke var långsam i sina rörelser.

Knappt hade han uppkastat luckan, som täckte öppningen, innan han sjelf stod styf, stram, stolt och rak på tornets krön.

Svenskarne, hvilka ännu, i afbidan på hvad som komma skulle, qvarstodo utanför lägret, sågo honom genast.

Ett jublande bifallsrop hördes från Wetterstjernas landsmän.

Men han fick endast tid att taga af sig hatten och helsa sina landsmän.

Det förhöll sig nemligen så, att deruppe på tornets platform voro stationerade icke mindre än tre ryska soldater.

Alla tre voro beväpnade med laddade musköter.

Och de buro klart skinande sablar vid sina sidor.

Det var tsar Peters elittrupper, som skulle försvara Starodubs slott.

Men lika litet som tsar Peter sjelf kunde hafva mätt sig med Carl den tolfte i vapnens bruk, i kroppslig styrka, i själens kraft, lika litet hade den »sjelfherskande» tsaren (ty redan då hade menskligheten uppfunnit det vedervärdiga ordet sjelfherskare), om han än sökt bland alla sina trupper, funnit en enda man, hvilken varit i stånd att mäta sig med våra sju vänner.

Det dröjde, så visst som historien talar sanning, icke en minut, innan alla tre ryssarne blifvit handlöst kastade ut i fria rymden.

I rymden?

Ja, ty de vräktes öfver bröstvärnet, och när de, efter att hafva genomskurit luften, hamnade vid tornets fot, krossades de eller åtminstone lemlästades.

Svenskarne vid lägrets utkant helsade denna bedrift eller, rättare sagdt, dessa tre bedrifter med högljudda bifallsrop.

Ända till våra vänner, på toppen af Starodubs torn, trängde ljudet.

»Nåväl», yttrade nu Nils Wettersjerna lugnt och enkelt. »Låtom oss äta!»

Alla voro ense om, att man behöfde »en liten bit för att stärka sin skröpliga lekamen». Just dessa voro Bretholz's egna ord. Han var enfaldig och var derför icke heller fri från sekterismens pedantiska ordasätt.

»Först måste vi dock försäkra oss mot alla anfall.»

Det var Erik Uhrwäder, som gaf detta icke okloka råd.

»Ja visst!» kommenderade Wetterstjerna. »Slut till luckan!»

Denna befallning var snart verkställd. Nils fortsatte:

»Och läggen nu den der tjocka träbommen ofvanpå luckan!»

Äfven detta utfördes på ett sätt, som vann löjtnantens lifliga bifall.

»Och nu, mina herrar», låtom oss gå till måltiden och samtalet!»

Det sista ordet — samtalet — uttalade Wetterstjerna med eftertryck.

Man satte sig i en krets på midten af platformen.

Svenskarne, hvilka sågo sina kamrater innehafva denna höga ställning, jublade derborta i lägret och tycktes icke vilja tystna igen. Flygare helsade dem genom att svänga sin hatt rundt omkring hufvudet, hvilket hade till följd, att alla krigsmännen i svenska lägret också började svänga sina hattar och hufvudbonader af alla slag.

Der fans bland alla de svenska åskådarne af detta mer än djerfva upptåg icke en enda, hvilken icke beundrade våra hjeltars mannamod på samma gång han bäfvade för det olycksöde, som han ansåg måste oundvikligt drabba dem.

»Annamma och regera!» utbrast Flygare, just då han förde den aldra första matbiten till sin mun. »Jag är ett nöt.»

»Om det hade varit vännen Bretholz, som aflagt denna bekännelse, skulle jag troligen icke hafva motsagt honom, men hvad dig beträffar, vän Flygare, så är du allmänt bekant för att vara ett snille.... Och jag skall aldrig tillåta dig att kalla dig sjelf ett nöt.»

»Men, hvad är det nu, som vållar din blekhet?»

»Om jag bleknat, så är det derför, att jag glömt en sak, hvilken för oss alla och för våra vänner derborta uti det svenska lägret är af en utomordentlig vigt.»

»Bagatell, som kungen säger!... Nå, hvad menar du?»

»Jag förstår, hvad han menar», utropade nu Nils Wetterstjerna.

Och innan någon af kamraterna ännu hunnit ana, hvarom fråga var, hade Nils Wetterstjerna ilat fram till den höga stång, som reste sig i höjden från midtpunkten af tornets öfversta yta.

I nästa ögonblick hade den till svenskarnes hån på denna flaggstång hissade ryska flaggan blifvit af Nils Wet-

terstjerna egenhändigt nedfirad. Och en minut senare hissades på samma stång den välkända blågula fana, omkring hvilken ännu i dag och intill senaste tider alla Sveriges söner och döttrar hafva samlat sig och skola samla sig såsom barnen smyga sig intill sin moders förkläde både i den barnsliga sorgens och den barnsliga glädjens dagar.

Den svenska flaggans hissande blef, som man väl kan förstå, helsadt med jubelrop från svenskarnes läger.

»Godt!» utbrast fänrik Flygare, viftande med hatten åt sina vänner och kamrater i svenska lägret. »Låtom oss nu gripa oss an med måltiden! Min hunger kan mäta sig med vargens.»

I detta ögonblick återvände hans majestät från sin ridtur.

»Nej se!» utbrast en af de honom beledsagande officerarne.

»Hvad nu? ... Hvad då?» utbrast konungen, seende sig om.

»Värdigas blicka uppåt tornet, majestät!» uppmanade Gustaf Adlerfelt.

»Tornet! ... Hvad! ... Ha! ... Hvad ser jag? ... Der svajar ju svenska flaggan.»

TRETIOFJERDE KAPITLET.

Lars Peter återeröfrar den stulna jernhandsken.

En fråga, hvilken ännu återstår att förklara är, huru det kunde ega rum, att Nils Wetterstjerna, bestulen på

sin dyrbara jernhandske, likväl kunde uppträda på utfärden till slottet Starodubs torn, iklädd denna dyrbara klenod.

Man gissade, som vi förut nämnt, att Arvid stulit den.

Och denna gissning var sannolikt icke alls vilseledande.

Men vi fråga oss ännu en gång: genom hvilka medel hade det lyckats Nils Wetterstjerna att återfå sin rättmätiga egendom, så att han kunde med jernhandsken på sin högra hand träda i spetsen för den trupp, som förklarade sig skola eröfra Starodubs höga torn och deruppe på dess platform äta sin middag och dricka sitt vin.

Vi hafva sett Nils Wetterstjerna deruppe på tornets krön.

Vi hafva också bevittnat, hurusom sjelfva det höga majestätet stannade och tycktes häpen, då han såg sin och hans rikes ärorika blågula flagga svaja öfver ryssarnes torn, under det att dock skaror af ryssar rörde sig på de murar och vallar, som omgåfvo slottet och stodo i samband med tornbygnaden.

Det var i sjelfva verket den trogne Lars Peter, som återtagit handsken och öfverlemnat den till dess rätte egare.

Se här, huru dermed tillgått och hvilka faror han lupit!

Om natten före den dag, då de unge männen åto sitt middagsmål på Starodubs torn, hade Lars Peter stigit upp vid pass klockan tolf, medan Wetterstjerna låg försänkt i djup sömn.

Sedan ynglingen i hast och under ljudlös tystnad fullbordat sin klädsel, smög han sig lika tyst ut ur kojan.

Hvarthän ämnade han sig vi denna tid på dygnet? Och om hans vägar voro ärliga, hvarför denna smygande försigtighet?

Vi kunna få en föreställning derom genom att lyssna till hvad han mumlade, när han lyckligt hunnit ut på vägen.

»I denna natt», sade han för sig sjelf, »skall jag återtaga jernhandsken eller sätta lifvet till . . . Bäst är, att löjtnanten ingenting vet om saken, ty då finge jag icke gå ensam. Och de medel, som jag ämnar begagna, skulle han kanske icke fullt gilla.»

Under denna monolog ilade Lars Peter framåt vägen.

Snart befann han sig midt inne i tältgatornas labyrint.

En patrull marscherade omkring med en korporal i spetsen.

Lars Peter, som icke var angelägen, att någon skulle se honom på hans färd, vek af in på en annan stråt, när han förstod, att patrullen närmade sig honom, hvilket icke var svårt att konstatera, enär ljudet af de taktfasta stegen blef allt starkare. Emellertid passerade patrullen förbi utan att märka honom och Lars Peter kunde nu återvända till sin afbrutna bana.

Lagerkronas tält tycktes utgöra målet för hans nattliga färd.

Ännu en gång på vägen dit måste han emellertid dölja sig.

Det var en grupp af glada officerare, hvilka troligen hade varit samlade hos någon kamrat och nu, efter åtskilliga rikligt tillmätta offer åt Bacchus, återvände till sina egna tält.

Lars Peter ansåg dem dock icke vara i så hög grad »glada», att han vågade förlita sig på att kunna obe-

märkt slinka förbi dem i mörkret. Derför fattade han också med hast ett mycket klokt beslut och utförde det med en vighet och skicklighet, som man kanske icke hade tilltrott en yngling af hans i sjelfva verket tröga och »säfliga» temperament.

Någon till sidorna gående tältgata fans icke i närheten.

Men der stodo ruinerna af något, som fordom varit en koja.

Taket hade fallit in. Väggarna hade nedramlat.

Men skortenspipan stod ensam qvar, aftecknande sig mot den dystra, molnbetäckta natthimlens bakgrund.

Lars Peter ilade dit, sprang rundt omkring skorstenens fot och sökte förgäfves efter en ingång, uti hvilken han kunnat krypa in, liksom vaktposten ställer sig i skyllerkuren, när det regnar.

Men, som sagdt är, någon öppning fans icke af en sådan storlek, att en bredaxlad karl kunde krypa in derigenom.

Och till all olycka stod kojan midt på tältgatan.

Om den hade stått vid sidan, kunde Lars Peter hoppats att undgå de glada officerarnes blickar genom att gömma sig bakom skorstensmuren. Men som ruinen nu stod, visste ynglingen icke, på hvilkendera sidan han borde gömma sig, om han skulle undgå upptäckt, enär de glada officerarne lika lätt kunde välja den ena sidan som den andra, när de passerade förbi, ja, kanske till och med dela sig i två grupper och marschera fram på båda sidor om ruinen.

Goda råd voro nu dyra.

Men Lars Peter var en förslagen och klok yngling, hvilken ofta hade i sin ungdom varit med om att snatta frukt derhemma i klockarens trädgård, stundom också i kyrkoherdens.

Ynglingen hade derför inhemtat en god öfning i att klättra.

Det dröjde nu icke många sekunder, innan han hade hoppat upp på skorstensmuren, så högt han kunde komma, och när han väl hade med händer och knän gripit tag i muren, klättrade han på några andra sekunder upp till toppen af skorstenspipan. På dess krön fans en tillräcklig rymligt öppning.

I nästa ögonblick hade Lars Peter öfverstigit kanten af skorstenen och sänkt sin kropp ned uti dess svarta innandöme.

Med händerna höll han sig qvar i skorstenens öfversta kant.

Lars Peter hörde officerarne tåga förbi den gamla ruinen.

Somliga pratade. Andra sjöngo glada visor. Få voro tysta.

Småningom hördes dessa ljud mera aflägset, så att vår Lars Peter kunde börja tänka på att befria sig ur sitt obeqväma läge.

Men att fatta en sådan föresats, det var lättare än att utföra den.

Det arbetet kräfde stora ansträngningar.

Skorstenspipan var smal och lemnade icke utrymme för någon kraftutveckling. Men slutligen satt han på toppen af skorstensruinen, svart som en sotare, men likväl helbregda.

Och sedan han pustat ut och hemtat nya krafter, steg han ned.

Slutligen stod han utanför Lagerkronas tält, hvilket hela tiden hade varit det slutliga målet för hans besvärliga färd.

Han viste, att tältet var deladt i flera afdelningar. Hvarje afdelning motsvarade ett rum i ett boningshus.

Frågan var nu att utforska, i hvilken afdelning Arvid låg.

Ty då hela tältet var mörkt och således intet ljus var upptändt, var det lätt att förstå, att alla hade gått till sängs.

Lars Peter ställde sig att lyssna med örat intill tältväggen.

Småningom skred han på detta sätt fram längs tältets yttersidor. Huru tjock tältväfven än var, borde han dock kunna höra en sofvande persons djupa andedrag. Han fick höra både det och ännu mera, såsom våra läsare nu gå att bevittna.

Just då Lars Peter hörde den djupa andhemtningen af en person, som låg i Morphei armar strax på andra sidan om tältduken, och just då vår beskedlige vän inom sig undrade, huruvida den sofvande var general Lagerkrona eller hans geheimesekreterare Jesper Klinck, d. v. s. Arvid Bredström, just då tycktes den innanför duken liggande personen vakna.

Han kastade sig först några slag oroligt omkring i bädden.

Sedan tycktes han hafva fullkomligt vaknat, ty han mumlade någonting, som Lars Peter icke begrep.

Derefter hördes han högljudt ropa till någon, som, att döma af den ropandes höjda röst, troligen befann sig i en annan ända af det vidlyftiga och, efter den tidens sätt att bedöma sådant, präktiga tältet.

»Jesper! . . . Sofver du? . . . Jesper Klinck! . . . F—n till karl att sofva hårdt!»

Lars Peter hörde med stort nöje, att Jesper Klinck, alias Arvid Bredström, fans qvar inne i tältet. Detta ingaf honom den ganska naturliga förhoppningen, att också jernhandsken skulle finnas der.

Den ropande rösten var emellertid icke svår att igenkänna.

Lars Peter insåg genast, att den tillhörde general Lagerkrona.

Det var en till hälften hes, till andra hälften gäll och pipande stämma.

Lagerkrona tycktes resa sig upp i bädden och ropade ännu högre och barskare:

»Jesper Klinck!... S—ns karl!... Vakna upp!... Jesper, kom hit! Hör du inte?»

Nu hördes från tältets andra sida en röst, hvilken svarade:

»Genast, ers nåd!... Jag kommer straxt.... Ögonblickligen!»

Lars Peter igenkände utan svårighet Arvid Bredströms stämma.

»Kommer du nu ändtligen!» hväste generalen. »Jag har skrikit mig hes.»

»I djupaste underdånighet anhåller jag om godhetsfull förlåtelse!»

General Lagerkrona brummade någonting, som Lars Peter icke förstod.

»Jag står», fortfor Arvid, »helt och hållet till nådig herr generalens förfogande.... Jag skall gerna gå i elden för er.»

»Gå så långt du vill!» pep generalen, »men vakna, när jag kallar dig!»

»Genast!... Ögonblickligen!... Utan uppskof!... Strax, ers höga nåd!»

»Nåväl, nog nu om detta!»

»Var det eljest någonting, som ers nåd befaller sin tjenare?»

»Du nämnde i går någonting om sju karlar, hvilka sammansvurit sig mot mig för att beröfva mig min konungs ynnest.»

»Och jag står till hvad jag har sagt.»

»Jag har glömt deras namn.... Var god och upprepa dem för mig!»

»Den förste och farligaste bland dem alla är löjtnant Wetterstjerna.»

»Det namnet känner jag mer än tillräckligt.... Vidare på listan!»

»Sedan kommer fänrik Uhrwäder, fänrik Flygare, fänrik Bretholz, fänrik Rahm, auditören Paulin och fältskären Baltner.»

»Alla de der namnen kan jag icke komma ihåg.... Skrif upp dem!»

»I morgon tidigt skall jag hafva äran öfverlemna en lista.»

»Godt!... Och du vet, att de stå efter mitt argesta, som man säger?»

»Visserligen!... Jag är beredd att derpå aflägga min salighetsed.»

»Dina eder äro icke synnerligen mycket värda, min käre Jesper», utlät sig Lagerkrona skrattande.

»Kanske icke!... En bra karl är icke så noga... ni förstår?»

»Godt!... Det der begriper jag... men jag önskar dock, att du icke...»

»... icke bedrager ers nåd, menar ni?... Var öfvertygad derom!»

Att ett par skurkar af denna beskaffenhet snart skulle komma öfverens, derom är icke mycket annat att säga, än att man ännu mångenstädes träffar på personer af lika lös moral.

Arvid lemnade sin herres tältafdelning, sedan han förnyat sina anklagelser mot våra vänner — anklagelser, hvilka naturligtvis, såsom hvar och en lätt inser, voro endast dikter af Arvids hämdlystna och elaka sinne. Han hade icke någon anledning till sina beskyllningar. Våra sju vänner knappast kände Lagerkrona och hade aldrig bekymrat sig hvarken om hans person eller om hans görande och låtande. Ännu mindre hade de uppgjort några planer till hans förfång eller skada. Men Arvid ville störta dem alla. Derför dukade han upp dessa historier inför den af naturen icke särdeles klyftige Lagerkrona, som i sin dumhet lät sig af Arvid (numera kallad Jesper Klinck) hetsas, liksom en ifrig och oförtruten jägare hetsar sitt koppel. Den andra hunden i kopplet var Rehnsköld.

Att Lars Peter lyssnade med uppmärksamhet, är lätt att inse.

Det gälde ju hans herre, hvilken han var af hjertat tillgifven.

Och det gälde äfven hans herres aldra bästa vänner.

Men Lars Peter glömde dock icke det verkliga ändamålet för den utfärd, som han företagit sig under nattens sena och mörka timmar.

När Arvid Bredström efter ett ödmjukt »godnatt» lemnade generalens afdelning af det praktfulla tältet, skyndade sig Lars Peter att ila bort till den del af tältet, från hvilken han aldra först hade hört Arvids stämma. Och det lyckades Lars Peter att hinna dit i så god tid, att han icke endast hörde, hurusom Arvid-Jesper

klädde af sig och prasslade sig till sängs, utan äfven uppfångade hvad den älskvärde länsmanssonen derunder mumlade. Det var ingalunda någon aftonbön. Se här hvad det var:

»Nu ändligen skall Nils Wetterstjerna blifva fast och icke längre stå för mig i vägen. Det der dumhufvudet derinne» (han menade naturligtvis Lagerkrona) »skall som ett både villigt och lydigt redskap tjena mina planer. Lagerkrona har, som man säger, »kungens öra» och jag har dumhufvudets. Och på det sättet skall det snart lyckas mig att få Nils Wetterstjerna hängd eller åtminstone degraderad.»

Länge sedan den s. k. Jesper Klinck hade slutat denna monolog, hvilken på ett förträffligt sätt bar vittne om hans usla och lumpna karakter, stod Lars Peter qvar utanför tältet, och han lemnade icke denna plats förrän han hade öfvertygat sig om, att Arvid Bredström å nyo inslumrat.

Och då nu Lars Peter aflägsnade sig, skedde det endast derför, att han, innan han skred till utförande af sina planer mot Arvid, måste först hafva visshet om, att Lagerkrona sof.

Med smygande och försigtiga steg ilade Lars omkring tältet.

Ej ett ljud lät han höra, knappast ett andedrag.

Lagerkrona sof. Vi kunna icke med sanning säga, att han sof den rättfärdiges sömn. Men hvad man med visshet kan påstå, det är att hans sömn var af ungefär samma beskaffenhet som den lifdömdes natten före katastrofen. Dåliga samveten förunna aldrig sina egare någon annan sömn. Endast det goda samvetet är ett mjukt hyende under den sofvandes hufvud. Endast en i det godas

tjenst väl använd dag bereder åt menniskan en lugn och ljuf nattens hvila.

Emellertid märkte Lars Peter genast, så snart han lade sitt öra intill tältduken, att Sveriges sämste general hvilade i Morphei denna gång icke just milda armar. Han uppstämde med tillhjelp af den lem, som innesluter organen för luktsinnet, en konsert, hvilken i vanliga fall skulle hafva jagat till och med den omusikaliske Lars Peter bort från platsen, men hvilken nu föreföll honom såsom ganska ljuflig, emedan den intygade just det, som Lars Peter ville hafva intygadt, nämligen att den elaka menniskan och dålige generalen sof.

Ytterligare fann Lars Peter denna iakttagelse bestyrkt derigenom, att Lagerkrona oroligt kastade sig af och an i sängen, under det att han utstötte de pustande ljud, som äro oskiljaktiga från en orolig och qvalfull sömn.

Sedan vår Lars sålunda hade öfvertygat sig om, att han icke för ögonblicket hade någoting att frukta af generalen, återvände han till den del af tältet, innanför hvilken Arvid Bredström nu slumrade.

En och hvar känner till, att en tältvägg är lätt att genombryta.

Lars Peter upptog ur sin djupa ficka en knif, med hvilken han sönderskar tältduken nere vid marken och sedan uppåt, så att han erhöll en öppning af tillräcklig höjd och vidd för att låta honom passera.

Snart stod Lars Peter inne i tältet.

Han medförde elddon och hade snart knackat eld med sin flinta. När han fått eld, tände han det talgljus, som stod på golfvet invid Arvid Bredströms bädd.

Naturligtvis måste han härvid iakttaga stor försigtighet.

Huru lätt hade icke Arvid kunnat vakna, om Lars Peter hade råkat i mörkret välta omkull ljusstaken eller på annat sätt åstadkomma ett mera ljudligt buller. Och om Arvid hade i förtid vaknat, skulle hans rop om hjelp hafva väckt både general Lagerkrona, som låg i en annan afdelning af samma tält, och generalens tjenare, hvilka hade nattläger i ett sidotält.

Om detta inträffat, skulle Lars Peters lif icke varit värdt ett kopparöre.

Men det inträffade icke.

Lars Peter gick till väga med så stor klokhet och försigtighet, att både Arvid Bredström och generalen fortfarande sofvo, när det omsider lyckades lakejen att tända talgdanken.

Vaxljuset, som stod vid sidan af bädden derinne hos generalen, skulle hafva låtit med betydligt större lätthet tända sig.

Vid talgdankens usla sken, som dock var fullt tillräckligt för de göromål, som Lars Peter förehade, såg denne nu hela lägerplatsen och den person, som hvilade på lägret.

Intet tvifvel! ... Personen var Arvid Bredström eller, såsom han på senare tiden kallade sig, geheimesekreteraren Jesper Klinck.

Bädden bestod af ett par utbredda halmkärfvar.

Under hufvudet hade den sofvande en stor ryttaresadel.

Och öfver sig hade han bredt en tjock och mycket varm filt.

Lars Peter skred genast med beslutsamhet till sitt värf.

En duk, hvilken han medfört i fickan, lade han öfver Jesper Klincks mun, drog till och knöt den fast i nacken.

Detta skedde, innan Arvid ännu hunnit till hälften vakna.

Och innan herr geheimesekreteraren hade blifvit fullt vaken, voro både hans händer och hans fötter sammanbundna.

Arvid Bredström skulle icke hafva varit säkrare fångad, om han blifvit slagen i jern och fastsmidd invid en vägg.

Nu ändtligen var Jesper Klinck vaken och — förfärad.

Hans belägenhet var naturligtvis icke afundsvärd.

Lars Peter, som insåg faran af att genom högljudt tal väcka den sofvande generalen eller betjeningen, lutade sig nu ned öfver sin vanmägtige fånge och hviskade i dennes öra:

»Tag hit jernhandsken, som du stal från min herre!»

Arvid kunde icke tala, emedan duken tillslöt hans mun.

Men han gjorde en förtviflad ansträngning af sin kropp i ändamål att försöka återvinna friheten. Försöket var emellertid fruktlöst. Lars Peter förstod konsten att binda en fiende. Han förstod den lika bra som ryssarne.

»Jaså, du vill icke gifva mig något tecken, hvaraf jag kan sluta mig till den plats, der du gömmer klenoden.»

En ursinnig och flammande blick var det enda svar, han erhöll.

Lars Peter började söka öfverallt i den afdelning af tältet, som utgjorde Arvid Bredströms boning. Men han sökte förgäfves. Ingenstädes kunde han upptäcka ett spår af jernhandsken.

Nu återstod endast bädden, på hvilken Arvid hvilade.

Emellertid föll det till en början icke Lars Peter in, att klenoden möjligen kunde vara gömd der bland halmen.

Nästan ursinnig på grund af sitt fåfänga och tröttsamma letande, störtade sig Lars Peter nu ned öfver Arvid.

Och det måste erkännas, att Lars Peter hade den dragna knifven i sin hand, under det att han samtidigt med den andra handens fem knotiga fingrar grep ett säkert tag omkring Arvids hals.

»Jernhandsken!» hväste han i Arvid Bredströms öra.

Ingen enda rörelse hos länsmanssonen kunde märkas.

»Jag sticker knifven i ditt bröst», hväste Lars Peter, »om du icke ögonblickligen låter mig veta, hvar jernhandsken är dold.»

Ännu ingen åtbörd till svar.

»Nåväl», återtog Lars Peter, »jag skall lossa duken, som hvilar öfver din mun, på det att du må kunna tala. Men jag förbereder dig på, att, om du talar annorlunda än i hviskande ton, jag ögonblickligen antingen tillsnörer din strupe eller också låter min knif pejla djupet af ditt hjerta.»

Efter denna hemska förmaning lossade Lars Peter munkafveln.

Och det första bruk, som Arvid gjorde af denna frihet, var att han upphäfde ett högt och illa ljudande skrän, hvilket genljöd både genom hela Lagerkronas tält och vida vägar utanför detta.

Men Lars Peter tilltryckte uslingens strupe och hviskade:

»Nu är du dödens rof.»

Generalen derinne i tältets hufvudafdelning hade vaknat.

»Jesper! . . . Jesper Klinck!» röt han. »Hvad är på färde?»

Lars Peter visste icke, huruvida han skulle fly eller stanna qvar. Det förra var hans första tanke. Men när han icke förnam något buller, som gaf till känna, att Lagerkrona ämnade stiga upp för att anskaffa svar på sin fråga, lugnade sig Lars Peter helt hastigt och hviskade i Arvid Bredströms öra:

»Säg, att du drömde en ryslig dröm och att det var i drömmen, som du ropade!... Lyd, annars dödar jag dig!»

Derinne väsnades fortfarande generalen och ville veta, hvad hans geheimesekreterares rop hade att betyda, men han var allt för lat och beqväm att lemna sin bädd för en sådan småsak. Emellertid skrek han med gnällande röst:

»Svara, Jesper!... Hvad står på?... Hvad är på färde här?»

»Du svarar, som jag föreskrifvit, eljest dör du», hviskade Lars.

Samtidigt släppte hans fingrar Arvids strupe och denne kunde hemta andan. Så skrämd var han emellertid, att han ovilkorligen fann sig nödsakad att lyda:

»Herr general!» ropade han. »Jag endast drömde.»

»Dröm tystare en annan gång», gnälde Lagerkrona och vände sig på andra sidan i sin säng, hvarefter han troligen genast somnade in igen, enär Lars Peter icke vidare hörde något ljud från generalens tältafdelning.

»Nåväl?», återtog Lars Peter, sedan han under flera minuters tystnad öfvertygat sig om, att generalen å nyo insomnat.

Nu hade Arvid varit oförhindrad att svara, men han teg.

»Jaså, då skall du dö», förklarade Lars Peter bestämdt.

»Skona mig!»

»Nej... tala icke med mig om skonsamhet!... Du skall dö.»

»Ack, Lars Peter!... Låt mig få behålla lifvet! Jag ber dig.»

»Lifvet skall du få behålla, om du genast utlemnar jernhandsken.»

Till yttermera visso började Lars Peter å nyo tillsnöra Arvids strupe.

Och Arvid, hvilken här i lifvet icke fruktade någonting annat än att dö, hviskade nu:

»Handsken ligger under sadeln, som jag har till hufvudkudde.»

Lars Peter förde sin ena hand under sadeln, medan den andra fortfarande utspärrade sina fingrar kring Arvids hals.

Jernhandsken låg verkligen på det uppgifna stället.

Och knappt hade Lars Peter den i sina händer, innan han reste sig upp och ämnade lemna tältet. Men i samma ögonblick kom han att tänka på, att om han läte Arvid Bredström ligga qvar med öppen och fri mun, skulle denne, så snart han såge sin plågoande hafva försvunnit, genast börja skrika och ropa på hjelp, väcka generalen och betjeningen samt derigenom vålla, att man inom få minuter skulle vara i hack och häl efter Lars Peter och kanske ännu en gång bestjäla hans herre och husbonde, löjtnant Wetterstjerna, på hans rättmätiga egendom. Dessa tankar förändrade helt och hållet Lars Peters taktik. Han band för andra gången duken öfver Arvid Bredströms mun och hviskade i hans öra, när han var färdig att gå:

»Om du säger för någon enda menniska, hvem som tagit detta ditt tjufgods från dig för att återställa det till dess rätte egare, skall jag å nyo uppsöka dig och döda dig. Ditt lif beror således på din tystlåtenhet.»

Derefter aflägsnade sig den hederlige Lars Peter, medförande jernhandsken och jublande i sitt ärliga hjerta öfver den glädje, som han skulle genom sin bragd bereda Wetterstjerna.

Men den trohjertade ynglingen tog nu vid utgåendet en annan väg, än den han vid inträngandet i tältet hade begagnat.

Bärande ljuset i handen, uppsökte han den afdelning af tältet, der generalen låg. Han stannade en stund för att betrakta Sveriges på den tiden sämste general. Detta var i sjelfva verket ett öfvermod, som kunnat kosta Lars Peter lifvet, ty om Lagerkrona hade vaknat och blifvit varse i sitt tält under denna nattliga timme denna objudna person, skulle Lars Peter helt visst hafva haft rep om hals eller kula i hjerta, innan morgonen började gry.

Generalen sof nu temligen godt och Lars Peter kunde derför obehindradt tillfredsställa sin nyfikenhet.

Och när han hade tillfredsstält den, gick han ännu längre i öfvermod.

Han tog från härden ett svart kol och tecknade dermed ett svart kors på generalens panna. Och när detta blifvit utfördt, hemtade han från samma härd en handfull sot, med hvilken han bredde ett sorgedok öfver generalens näsa och kinder.

Generalen fnyste, när en del af sotet banade sig väg upp i hans starkt utvecklade luktorgan, men han vaknade icke.

Lars Peter log i sitt beskedliga sinne och gick sin väg.

Man kan tänka sig den allmänna förvåningen följande morgon.

General Lagerkrona blef lifligt öfverraskad, då han vid sitt uppstigande fann sig vara svart som en neger och försedd med ett mystiskt kors på pannan. Ännu mera förvånad och häpen blef han, då han en stund senare såg sin geheimesekreterare ligga bunden på sin halmbädd och försedd med munkafle.

Mera glad var den förvåning, som Nils Wetterstjerna kände, då han följande morgon vaknade och såg sin dyrbara jernhandske ligga på sängfilten i närheten af hans hand.

Lars Peter förekallades och berättade gerna för sin herre om de nattliga äfventyr, som han genomgått.

TRETIOFEMTE KAPITLET.

Ryssarnes stormstegar.

På höjden af Starodubs torn hade Lars Peter uppdukat åt våra hjeltemodiga vänner den måltid, som han hade i en korg släpat med sig från Maija Maijströms marketenteri. Rätterna voro hvarken många eller fina, men de doftade ljufligt för dessa unga män, hvilka ännu icke hade under dagens lopp intagit någon måltid.

Tydligt är, att den besvärliga väg, som de haft att lägga till rygga, innan de hunno upp på tornets plattform, hade kräft åtskilliga timmar. Och när de nu omsider

voro redo att börja sin måltid, hade solen redan öfverskridit midten af den dagens bana.

Man åt med ungdomlig matlust och man drack ännu mera.

Vinet, som Maija Maijström hade levererat, var godt, och våra vänner bekymrade sig icke om, från hvilken sachsisk herregårds källare det kommit eller hvilken marodör, som tagit det och sålt det till den gamla Maija, som naturligtvis under årens lopp och krigshändelsernas gång gjorde många goda affärer af detta slag. Nog af — vinet var oklanderligt, och våra vildhjernor drucko den goda Maijas skål i hennes vin och med tillhjelp af de små tennbägare, som hon hade, med den för henne egendomliga omtanken, bifogat. Middagen var glad. Skämt och historier haglade. Ingen af våra vänner kunde erinra sig, att han någonsin varit med om en så festlig måltid.

Under tiden stod, på Nils Wetterstjernas befallning, Lars Peter på post för att bevaka fiendens rörelser der nere i slottet.

I sjelfva verket stod han icke. Han låg på knä bakom bröstvärnet och blickade försigtigt ut genom en skottglugg.

»Lars Peter!» dundrade Nils Wetterstjerna efter en kort stund.

»Herre!» svarade kalfaktorn, vändande sig om och blickande sin husbonde i ögat med samma blick som en pudel använder, d. v. s. en trogen och ärlig, men på samma gång sjelfförnöjd blick.

»Du har att bevaka alla fyra sidorna af tornet, min vän!»

»Ja, men . . .»

»Inga men!... Du bevakar alla fyra sidorna och dermed punkt.

»Men jag kan ju icke vara på flera ställen på en och samma gång?»

»Nöt! Du har ju fötter och kan förflytta dig från en sida till en annan.»

»Det är sant.»

Och nu började Lars Peter krypa från glugg till glugg i oafbruten kretsgång.

Våra vänner fortsatte sin måltid och drucko ganska flitigt.

Efter en stunds förlopp utropade Lars Peter med tydlig förfäran:

»Gud hjelpe oss!... Nu ämna de storma tornet.... Låtom oss fly!»

»Dumbom!» sade Wetterstjerna lugnt. »Huru långt hafva de hunnit?»

Ingen af vännerna yttrade ett ord eller lät på minsta sätt störa sig.

»De släpa fram stegar... nu draga de stegarna upp på muren...»

»Godt!... Då hafva vi god tid, mina herrar.... Men det oaktadt böra vi kanske skrida till våra göromål.... Föremålet för vår öfverläggning känna vi alla.... Den der generalen Lagerkrona är vår fiende.»

»Vår!» utbrast fänrik Edvard Bretholz. Du menar väl, att han är *din?*»

»Visst icke! Jag menar hvad jag sade. Lagerkrona är allas vår fiende.»

»Det vore väl f—n.... Men vi hafva ju aldrig gjort honom något ondt.»

»Bagatell! som kungen säger.... Han tror, att vi stämpla emot honom.»

»Men huru kan han inbilla sig en sådan galenskap?»

»Lars Peter skulle kunna upplysa eder derom, men då han nu är ifrigt sysselsatt med göromål, hvilka afse allas vår välfärd, så måste jag sjelf berätta hans öden och äfventyr under sistlidna natt.»

»Sistlidna natt!... Är du tokig?... Hvarom talar du?... Hvad har händt?»

Vår hjelte berättade nu för de häpnande vännerna allt hvad Lars Peter hade samma morgon förtäljt honom, och alltså fingo alla vildhjernorna nu klart besked om, att Arvid Bredström hade gifvit Lagerkrona en lista, på hvilken alla deras namn funnos antecknade, samt att Arvid hade med den för honom vanliga nedrigheten uppdiktat en mängd sanningslösa historier om, huruledes alla de sju vännerna skulle hafva slutit ett förbund, som afsåge att störta Lagerkrona från hans höga ställning såsom konungens gunstling samt, om denna plan icke kröntes med väntad framgång, taga herr generalens lif i stället. I hvarje fall skulle han förgöras. Sådana historier hade Arvid Bredström, numera geheimesekreteraren Jesper Klinck, ingjutit i den för sin hätskhet liksom för sin feghet kände general Lagerkronas sinne. Och så hade Arvid gifvit generalen en lista på dessa förmenta fiender. — Allt detta skildrade nu Wetterstjerna för sina vänner, hvilka med uppmärksamhet hörde på, under det att Lars Peter, trogen som en pudel, fortfarande kröp sin ändlösa cirkelbana omkring platformen på bröstvärnets inre sida.

Just då Nils Wetterstjerna slutat, hördes Lars Peter utbrista:

»Nu resa de upp stegarna mot tornet. . . . Det är tid att fly.»

»Bagatell! . . . Låt dem resa! . . . Skål, mina herrar!»

Man drack ännu ett glas af det goda vinet, och utan tvifvel skulle Maija Maijström hafva med förtjusning åskådat, huru väl hennes vin smakade dessa unga hjeltar. Men tyvärr hade våra vänner icke Maija Maijström bland sig deruppe på Starodubs torn.

»Men jag förstår dock icke», yttrade Simon Paulin, »huru en förnuftig karl — och det bör väl Lagerkrona vara — kan låta inbilla sig sådana galenskaper, som att vi skulle hafva för afsigt att göra honom någon skada. . . . Hela saken förefaller mig otrolig.»

»Och likväl är den sann», invände Wetterstjerna. »Frågan är endast den, huru vi skola kunna motverka de planer, som Lagerkrona nu smider. Ingen af oss bör eller kan betvifla, att han kommer att göra allt för att beröfva oss vår konungs nåd, och kanske bringa oss om lifvet. Att Lagerkrona är en menniska, som icke skyr något medel, icke ens det aldra uslaste, det är en för oss alla så väl känd sak, att ingen af oss tviflar derpå.

Nu hördes Lars Peter, som plötsligt drog sitt hufvud tillbaka från en skottglugg, med en ganska uppenbar förfäran utbrista:

»Du store i himmelrik! . . . Nu hafva de rest en stege upp mot tornet.»

Ehuru denna underrättelse var väl egnad att injaga fruktan hos dessa sju hjeltar, som intogo sin måltid på ryskt område och omgifna af dödsfiender på alla sidor, rörde ingen af dem sig ur stället.

Hela Starodubs slotts borggård var full af skränande, ropande och gestikulerande ryssar, hvilka till en början

med häpnad, men nu med raseri betraktade både den på tornet svajande svenska gulblåa fanan och de på tornets krön spisande och drickande svenskarna.

Men våra hjeltar bekymrade sig icke alls om dessa saker.

Icke heller lade de någon vigt på, att muren och vallarna, som omgåfvo slottet och borggårdarna, hvimlade af ryssar.

Lika litet frågade de efter de spridda gevärsskott, som från de längst bort belägna delarna af vallen aflossades. Kulorna susade öfver deras hufvuden, stundom ganska nära. En var till och med nog näsvis att genomborra Nils Wetterstjernas hufvudbonad. En annan strök utmed Simon Paulins axel och bortslet de gula snören, med hvilka hans egenskap af auditör utmärktes.

Men alla sutto lika orubbliga, pratade lika lugnt, åto med samma goda aptit och pokulerade lika flitigt, som om de hade befunnit sig dernere i Maija Maijströms marketenteri.

När nu Lars Peter förkunnade, att ryssarne redan hunnit så långt i sina operationer, att de rest upp sina stormstegar mot tornets vägg, åstadkom denna rapport ingenting annat, än att Nils Wetterstjerna helt lugnt vände sitt ansigte mot lakejens och lika lugnt sporde:

»Huru högt upp på tornväggen räcka deras stormstegar?»

»De räcka ända hit upp. Jag kan taga i den der med handen, om jag vill.»

»Godt! . . . Var bara lugn, min gosse! . . . Och se till, hvad de vidare företaga sig!»

Derefter vände Nils Wetterstjerna sig med samma orubbliga lugn till sina vänner och yttrade, utan att hans läppar eller tunga darrade:

»Nåväl, mina vänner, hvad skola vi göra?... Det är för att afgöra denna fråga, som jag anmodat eder att följa mig hit. Dernere i marketenteriet var alltför mycket folk och bland massan kanske mer än hundra spioner, hvilka skulle hafva till Lagerkrona inberättat hvarje ord från vår mun, som de kunnat uppsnappa.»

»Ja, hvad är att göra?» upprepade fänrik Bretholz. »Det är frågan.»

»Låtom oss uppsöka Lagerkrona och Arvid Bredström eller, som han nu behagar kalla sig, Jesper Klinck, i deras tält och göra processen kort...»

Just då Flygare hade yttrat detta, hördes Lars Peter ropa:

»Alla himlar bevare oss!... Nu börja de klättra uppför stegarna.»

»Huru många äro stegarna?» sporde Nils Wetterstjerna lugnt.

»Fyra äro de, herre!... En på hvarje af tornets fyra sidor.

Lars Peter glömde i detta ögonblick all försigtighet. Hittills hade han skyddat sin kropp genom ett cirkelformigt krypande »på alla fyra» rundt omkring på bröstvärnets inre sida.

Men nu, då faran stegrats till sin höjd, sprang han upp och ilade från den ena sidan af tornet till den andra, till dess han hade varit vid alla fyra, och under det han så ilade fram eller, rättare sagdt, rundt omkring, ropade han högt:

»Här klättra ryssarne uppför stegen!» ropade han vid den första sidan.

»Bagatell!» sade Nils Wetterstjerna med alldeles orubbadt lugn.

»Och likaså här vid denna sida!» utbrast han i nästa ögonblick.

»Lika stor bagatell!» genmälde hans herre. »Skål, mina herrar!»

»Och äfven här klättra de upp», rapporterade Lars Peter från tredje sidan.

I samma ögonblick kom en gevärskula från vallen och genomborrade Lars Peters hatt, så att den trogne karlen studsade.

»Bagateller!» sade Nils Wetterstjerna, alltjemt lika orubblig.

Till och med hans vänner, hvilka voro bekanta såsom de mest oförsagda männen i hela svenska hären, började med lika stor beundran som förvåning betrakta den unge hjelten, hvilken icke kunde af någon underrättelse, huru fruktansvärd den än var, rubbas ur sitt lugn. Alla erkände inom sig, att han var dem öfverlägsen. Alla önskade kunna vara hans like. En och annan bäfvade.

»Herre!» utropade Lars.

»Nå, hvad vill du?»

»De hafva skjutit ett hål genom min nyaste hatt.»

»Bagatell! . . . Se efter, hvad de företaga sig på den fjerde sidan.»

Lars Peter upphörde att fingra sin hufvudbonad och gick att rekognoscera vid tornets fjerde sida. Men han hade knappt lutat sitt hufvud öfver bröstvärnet, innan han drog sig tillbaka, ropande:

»Herre! . . . Hela stegen är full af menniskor! . . . Och de öfversta äro ganska nära bröstvärnet. . . . Himlen bevare oss! . . . Detta blir vår vissa död.»

»Nöt!» röt hans herre, som lugnt reste sig upp från den sittande ställning, hvilken han på turkiskt sätt hade,

i likhet med alla kamraterna, hittills intagit. »Nu, mina vänner, tror jag det vara tid, att vi inskrida. . . . Två till hvarje sida af tornet! Och du, Lars Peter, följer mig! . . . När vi se stegarna fulla af folk, taga vi helt enkelt fast i öfversta delen af stegen och slunga detta belägringsredskap ut i fria luften, så att både stegarna och ryssarne falla ned till den plats, från hvilken de hafva kommit. . . . I förstån mig? . . . Godt! . . . Nu raskt till verket!»

Man ilade till de af Nils Wetterstjerna anvisade posterna.

Hvarje stege var nästan helt och hållet beklädd med ryssar, alla beväpnade. Och på vissa mellanrum å stegarna syntes ryska officerare, försedda med dessa knutpiskor, hvilka på den tiden utgjorde det enda medlet att stegra modet hos en rysk soldat.

Knutpiskorna befunno sig också i nästan oafbruten rörelse. Tsar Peter hade flitiga officerare.

Alla våra åtta vänner (ty vi inbegripa här äfven den hederlige och trofaste Lars Peter) voro, som vi veta, starka karlar. Och alla hade sina nerver och muskler spända.

Två och två om hvarje stege!

Våra vänner hade långa stänger i sina händer.

Innan ryssarne hunnit till toppen, hade våra vänner med sina långa, med hakar försedda stänger fattat den öfversta stegpinnen. Och nu vräktes samtidigt alla stegarna ut från tornet. De af ryssarne till helt andra ändamål afsedda båtshakarna gjorde god nytta. Stegarna med hela det derpå hängande manskapet beskrefvo en båge i luften — en båge, hvars medelpunkt naturligtvis var stegens nedra ända.

Ryssarne, som hängde på stegarna, upphäfde jemmerrop.

Somliga släppte genast taget och föllo direkt ned på borggården, der de naturligtvis krossades mot stenläggningen.

Men de flesta hängde sig med förtviflans kraft fast vid stegpinnarna. Dermed vunno de dock intet, ty då de omsider nådde marken med en under luftfärden alltjemt stegrad fart, krossades de af icke endast stenarna dernere, utan äfven af de tunga slag, som stegarna, vid hvilka de hängde, utdelade.

Hvarje stege hade burit minst tjugofem man, af hvilka ingen enda undslapp utan skada. Några afledo ögonblickligen. De andra voro så lemlästade, att de måste blifva invalider alla sina återstående dagar i denna verlden.

Och icke nog härmed.

De fyra nedramlande stegarna verkade såsom kolossala klubbor, hvilka krossade, lemlästade eller dödade allt hvad som var i vägen. Minst tio ryssar blefvo på detta sätt ihjelslagna. Och då man dertill lägger de hundra männen på stegarna, kan man, utan fara att beskyllas för öfverdrift, påstå, att etthundratretio ryssar oskadliggjordes för tillfället eller för alltid genom våra vänners manöver.

Man hade äfven från svenska lägret iakttagit hvad som skedde. Visserligen kunde man icke se hela den manspillan, som egde rum, enär murarna till en del dolde den. Men man anså dock alltsammans såsom en härlig viktoria. Man jublade. Man hurrade. Man uttalade med beundran Nils Wetterstjernas och hans vänners namn.

Det är konstateradt, att Maija Maijström aldrig någonsin, hvarken förr eller senare, haft sådan afgång eller sådan vinst af sitt vin som den eftermiddagen. Alla ville dricka de åtta kämparnes skål . . . åtminstone alla officerarne! Manskapet, lika förtjust, åtnöjde sig dock med att dricka merseburgeröl.

»Låtom oss återvända till våra göromål!» sade Wetterstjerna lika lugnt, som om han befunnit sig i en balsal.

»Och en skål i botten för de goda ryssarna!» väsnades Flygare.

Våra vänner ansågo, att det borde dröja en stund, innan deras fiender hunno uppgöra planen till utförandet af någon annan krigslist. Derför anmodade de Lars Peter att äta sig mätt under denna fristund — en uppmaning, hvilken den trohjertade ynglingen icke dröjde att efterkomma. Han erhöll dessutom en bägare vin, hvilken ännu mera skärpte hans synförmåga och lifvade hans tankekraft. Han liknade alla andra menniskor.

Under tiden fortsatte våra vänner sitt vigtiga samtal.

TRETIOSJETTE KAPITLET.

Kanonskotten.

»Hvad är att göra?» började Nils Wetterstjerna för att återknyta samtalets afbrutna tråd. »Göra vi ingenting, vidtaga vi inga åtgärder, söka vi icke att skydda oss mot Arvid Bredströms och Lagerkronas anslag, komma de utan tvifvel att döda oss.»

»Kanske med gift!» inföll auditören, under det han inmundigade en bräddfull bägare af det goda vinet.

»Eller genom en kula från ett gevär, aflossadt bakom en buske», förmodade en af de andra, hvilken dock icke lät denna tanke inverka på sin goda matlust.

»Kanske på något af dessa sätt, kanske på något annat!»

Alla väntade, att Nils Wetterstjerna skulle förklara dessa ord och gifva dem fullt besked.

Han läste deras nyfikenhet i deras blickar och återtog:

»Jag menar, att Lagerkrona kommer att pådikta oss någon förseelse af så grof beskaffenhet, att vi blifva stälda inför krigsrätt och skjutna.»

»Omöjligt!» ropade de glada kamraterne från alla sidor.

»Och hvarför skulle detta vara en omöjlighet?» frågade han lugnt.

»Jo, emedan Lagerkrona aldrig kan bevisa, att vi förbrutit oss!»

»Bevisa!... Du tror då, att sådant folk som en Arvid Bredström och en Lagerkrona någonsin kunna blifva i förlägenhet för att anskaffa vittnen, om vittnen behöfvas?... Barnsligheter!... De anskaffa huru många falska vittnen som helst. Först och främst kan ju Arvid sjelf få vittna. Sedan har ju Arvid, som vi veta, gamla förbindelser med herrarne Josua Hjelm och Amadeus Ruben, hvilka — derom finnes väl intet tvifvel — äro beredda till hvilket brott som helst, om de erhålla en i deras tycke nöjaktig betalning.»

»Jag skänker dig min djupaste beundran, Wetterstjerna!» utropade Paulin.

»Jag också!» försäkrade Bretholz.

»Wetterstjerna har utan tvifvel rätt», afgjorde fänrik Flygare.

»Derom är intet tvifvel», menade Erik Uhrwäder. »Och jag vill, för att gifva vederbörlig vigt åt vår vän Wetterstjernas ord, endast påminna om, huru vi behandlade Lagerkrona den der aftonen, då vi upptäckte honom, spionerande utanför vårt tält.»

»Vi följde honom ju hem till hans tält under ovationer till hans ära», invände någon.

»Ja visst, men dessförinnan hade vi hånat och, jag kunde nästan säga det, misshandlat honom. En sådan karl glömmer aldrig en dylik förolämpning. Och om nu, såsom Wetterstjerna har tydligt ådagalagt, Arvid Bredström uppeldar hans hat mot oss och skrämmer hans fega själ, så hafva vi allt att frukta.»

Alla insågo, att faran var stor och att någonting *borde* göras.

Men hvad *kunde* man göra?»

Någon brist på förslag kände man icke. Den ene hade knappt framstält ett sådant och fått det förkastadt, innan genast en annan var till reds att framställa ett nytt.

Så framstälde t. ex. Bretholz ett förslag i denna form:

»Låtom oss en dag, d. v. s. midt på ljusa dagen begifva oss in i Lagerkronas tält och taga de båda herrarna till fånga!»

»Det torde lättast och bäst kunna utföras under natten», menade Erik Uhrwäder, »och dessutom vore dermed ingenting vunnet.»

»Fy!... Nej, vi vilja icke göra oss likställda med bofvar och skälmar, som arbeta vid nattetid och i mörker. Midt på ljusa dagen skola vi skrida till verket. Det är hederligast.»

»Men sedan vi tagit dem till fånga, hvad skola vi sedan göra?... Vi hafva ju hvarken något fångtorn, i hvars djupa hålor vi kunna kasta dem, ej heller ega vi någon utväg att från denna djupt inne i landet belägna punkt transportera de två slynglarna ned till hafvet, sätta dem på ett fartyg, betala skepparen fraktpenningarna och exportera herrarna Bredström och Lagerkrona till någon

af Söderhafsöarna, hvarest man kunde hoppas, att menniskoätarne skulle bereda dem en graf i sina magar. . . . Ditt förslag är odugligt, Bretholz.»

Fänrik Edvard Bretholtz vid Rasbo kompani skrattade och medgaf, att hans plan, ehuru, som han sade, »riktigt skön och vacker i teorien», var i praktiken outförbar.

Bretholz var den af kamraterna, som i fråga om förstånd var af naturen aldra minst och torftigast begåfvad. Emellanåt inträffade det, att kamraterne gjorde sig lustiga på hans bekostnad. Af sina intima sex vänner tålde han detta gerna, men ingen annan hade gjort det ostraffad, ty om än fänrik Bretholz hade ett klent hufvud, så egde han dock ett modigt hjerta, två duktiga knytnäfvar och en berömlig vana att handtera vapen.

Nu framstälde Simon Paulin ett annat förslag.

Såsom auditör var han ju ett slags jurist och föreslog derför, att man borde gå till väga på ett fullt juridiskt riktigt sätt. Man borde, sade han, till kunglig majestät ingifva en anklagelseakt, i hvilken man underrättade majestätet om Arvids och Lagerkronas nedrigheter. Och han slutade sitt tal med det urgamla ordspråket: »bättre förekomma än förekommas.» Och i det sista hade han rätt.

Vännerna medgåfvo, att förslaget icke var dumt samt att ordspråket uttryckte en sann lefnadsvishet, men man förkastade likväl planen af det enklaste bland alla skäl, nämligen det, att den var outförbar.

Det behöfde knappt bevisas, att kung Carl heldre skulle tro sin gunstling Lagerkrona, än några fattiga fänrikar.

Emellertid hade Lars Peter under senare delen af detta samtal slutat sin måltid och begifvit sig tillbaka till sin förtroendepost invid skottgluggarna i bröstvärnet.

Nu ropade han högt:

»Hjelpe oss den barmhertige Guden!... De ladda en af kanonerna.»

Våra vänner höjde lugnt sina glas och en af galenpannorna var till och med nog öfverdådig att utropa:

»Lefve kanonen!... Det skall blifva en riktigt munter lek.»

Men Lars Peter skälfde i alla lemmar och suckade mycket djupt.

»Herre!» ropade han efter förloppet af en half minut.

»Hvad vill du, min gosse?» sporde Nils Wetterstjerna med lugn.

»Jo, herre!... Nu tända de luntan och rikta den der kanonen.»

»Hvarthän rikta de den?»

»Hit upp.»

»Bagatell!... Den gör oss ingen skada. Drag ditt ansigte från hålet.... Skynda dig karl!... Bort ur skottgluggen! På ögonblicket!»

Lars Peter lydde och väl var det för honom, att han gjorde så.

I nästa ögonblick affyrades den på vallen ställda kanonen mot den öfversta delen af Starodubs torn. Och Wetterstjerna hade gissat rätt, då han antog, att ryssarne skulle sigta just mot den skottglugg, der de sågo Lars Peters af mat och vin skinande anlete. Kulan for in genom gluggen.

Hålet i muren var emellertid så litet, att det icke lemnade plats för den grofva projektilen. Och murens beskaffenhet var sådan, att den icke förmådde hejda kulan.

Hela den delen af bröstvärnet söndersmulades i atomer. Allt störtade tillsammans.

Lars Peter öfverhöljdes af en tjock sky af grus, dam och småstenar, tegelbitar och stycken af stelnadt murbruk.

Han såg ut som om han blifvit af samumvinden i öknen öfverhöljd med massor af flygande sand.

Äfven våra sju vänner fingo deras beskärda del.

Och den var i sanning icke njugg, utan öfvermåttan riklig. De voro lika hvita som en mjölnare.

Dessutom hade kanonkulan susat fram så nära öfver deras hufvuden, att den till hälften bedöfvade dem och slet Wetterstjernas hatt af hans hufvud, hvarjemte den i förbifarten snuddade vid fänrik Bretholz's stora näsa.

Lyckligtvis blef denna för en menniska absolut oumbärliga lem icke helt och hållet krossad eller svedd. Den hade endast erhållit ett skrapsår på yttersta ändan.

Midt under den villervalla, som kanonkulan förorsakade, var Fänrik Flygare så lugn och orubblig, att han till och med kunde skämta.

»Här finner man», yttrade han på sitt torroliga sätt, »att intet ondt finnes här i verlden, hvilket icke medför något godt.»

Kamraterne gnedo gruset och sanden ur sina ögon och blickade med tydlig förvåning upp till Flygare för att få veta, hvad han åsyftade med detta infall i en sådan stund.

»Jo», svarade han på dessa frågande blickar, »det är ju tydligt. Vännen Bretholz har fått sin näsa skrapad och kan icke under de närmaste tre veckorna lägga den »näsan i blöt» i någonting, som han icke begriper. . . . Detta är, tycker jag, en obestridlig fördel för oss, som eljest alltid måste spilla fem tusen ord hvardera för att för honom förklara de mest alldagliga saker. Att kulan också svedde dina mustascher, min vän, det bestyrker till

yttermera visso, som presterna säga, min sats, att det onda alltid för något godt med sig.»

Man hade nu hunnit klargöra ögonen, och Uhrwäder ropade:

»Vi måste gengälda den uppmärksamhet, ryssarne visat oss.»

»Gengälda!... Hvad nu?... Hvad t—n!» utbrast Edvard Bretholz.

»Jaså, du lägger likväl din näsa i blöt», utropade Flygare.

Alla skrattade.

Erik Uhrwäder reste sig upp. Alla följde hans exempel.

Medan ryssarne der nere på den längst borta från tornet aflägsna vallen träffade sina förberedelser att ånyo ladda kanonen, trädde alla våra vänner, följande Uhrwäders exempel, fram till bröstvärnet på den sida, genom hvilken projektilen hade brutit in. Och här aftogo de sina hattar, helsande ryssarna, liksom för att tacka dem för saluten. De voro artiga unga män.

Endast Wetterstjerna kunde icke helsa fienderna på detta höfliga sätt.

Hans hatt låg begrafd under massorna af sten och murbruk.

Men han viftade till ryssarna med sin näsduk, för att ändå på något sätt uttrycka sin tacksamhet och beundran.

Svenskarne hurrade derborta i lägret. Ryssarne röto af vrede, stampade och väsnades.

»Sätten eder, mina herrar, till måltiden igen!» sade Wetterstjerna. Alla åtlydde uppmaningen. Lars Peter började söka efter Nils Wetterstjernas hatt. Men löjt-

nanten sjelf upptog från platformen en musköt, såg noga efter, att den var laddad och befann sig i behörigt skick, samt lade den slutligen till ögat.

Hans blottade hufvud var ett rof för den häftiga nordanvinden, som ilade fram genom rymden.

Hårlockarna fladdrade, sletos, kastades hit och dit af stormilarna. Det var hvad man kallar ett »Herrens väder».

Just då ryssen skulle rigta kanonen, aflossade Nils sitt skott, sedan han sigtat några sekunder.

Och den ryske artilleristen stupade.

En annan drefs fram af officeren med användande af knutpiskan.

Men Nils Wetterstjerna tyckte förmodligen, att ett enda ryskt lif icke var tillräckligt värderikt för att betala en förstörd hatt.

Han fattade ett annat muskedunder och sköt den ryske officeren.

Nu uppstod naturligtvis en villervalla bland ryssarna.

Lars Peter hade funnit Wetterstjernas hatt och öfverlemnade den nu till egaren, hvilken, då han betraktade den, fann, att den blifvit förstörd för alltid. Hela öfra delen var numera endast en samling af orediga trasor.

»Nåväl, Lars Peter», befalde Wetterstjerna, »begif dig till din post!»

Och löjtnanten satte sig i sina vänners krets, mottagande deras lyckönskningar till de bragder, han utfört.

»Låtom oss öfverlägga!» sade han med orubbadt lugn. Han var endast en smula blekare än eljest.

»Ja, låtom oss öfverlägga», förmanade Bretholz, hvilken naturligtvis tyckte, att han sade någonting, som var mycket kvickt. »Jag röstar för, att vi genast begifva oss på hemvägen till vårt läger.»

»Du är en högst förunderlig menniska, Bretholz», genmälde Flygare. »Till och med ett kanonskott, som skrapar din näsa, förmår icke afhålla dig från att lägga dig i saker, som du icke begriper.»

»Begriper! . . . Hvad säger du? . . . Begriper? . . . Bomber och granater!» utbrast Bretholz godmodigt.

»Käre vän!» sade Flygare. »Du inser väl, att här icke kan ännu vara tal om att begifva sig på hemfärden.»

»Och hvarför icke?» Bretholz tycktes vara förvånad.

»Jo, emedan vi ännu icke hafva fattat något beslut angående de saker, om hvilka vi här haft att öfverlägga.»

»Men ryssarne, kära du! . . .» invände den förvånade Bretholz.

»Ryssarne! . . . Bagatell! . . . Vi bekymra oss icke om dem.»

»Och kanonen der nere!»

»Bah! . . . Den gör oss ingen skada», sade Wetterstjerna.

I nästa ögonblick dundrade han till den beskedlige Lars Peter:

»Jag hör ljudet af laddningens inskjutande i kanonen. . . . Hvarför rapporterar du icke detta? . . . Om jag hade en knutpiska, så . . .»

»Ack, herre, de hafva så brådt der nere, att jag icke hinner . . .»

»Nå, hvad göra de nu?»

»De undersöka kanonens fänghål», genmälde Lars Peter, darrande i hvarje lem.

»Godt! . . . Då hafva vi god tid. . . . Håll ögonen öppna! . . . Och under tiden fortsätta vi vår öfverläggning, mina herrar! Jag är af den åsigten, att vi gå till väga

på följande sätt. Det är helt naturligt, att Lagerkrona icke låter gripa oss alla på en och samma gång. Detta vore nog det klokaste, men jag menar, att han icke vågar taga ett så stort steg på en gång. Antagligen blir jag den förste, som han ställer inför krigsrätten. Kanske också, att den förste blir en af er. Lika godt! ... De som icke blifva af honom anammade, skola ...»

Här afbröts talaren af en ny kanonkula, hvilken surrade fram genom luften omkring en aln öfver deras hufvuden.

»Bagatell!» utropade Uhrwäder. »Fortsätt ditt tal, Wetterstjerna!»

Kulan hade icke gjort någon annan skada, än att den öfverhöljt våra vänner och äfven den trogne Lars Peter med kalkdam och stenskärfvor.

Naturligtvis funno våra vildhjernor det vara en pligt att resa sig upp och genom förnyad hattaftagning tacka ryssarna för den uppmärksamhet, de hade ådagalagt.

Ryssarne brusto ut i ett tjut af raseri, svenskarne der borta i lägret jublade frenetiskt. Man icke endast beundrade våra vänner, man afundades, ja, man nästan afgudade dem.

Sådant hjeltemod hade man aldrig sett, icke ens i den här, som utkämpat så många svåra strider under Carl den tolftes banér. Hela svenska lägret genljöd af fröjderop.

»Nåväl, fortsätt!» yttrade Erik Uhrwäder lika lugnt, som om han suttit i sitt tält och samspråkat i fred och ro med någon god vän.

»Fortsätt!» utropade fänrik Bretholz med förvåning.

»Akta din näsa!» förmanade den alltid slagfärdige Flygare.

»Näsa hit och näsa dit!» svarade Bretholz förargad. »Jag vill veta, hvad det är, som vi skola fortsätta.»

»Du skall fortsätta att äta och dricka, min vän. Vi deremot, som hafva af en gifmild försyn fått en smula förstånd, vi skola fortsätta våra öfverläggningar.... Wetterstjerna, sluta ditt tal!»

»Ja visst!... Hvar voro vi nu?... Påminner någon sig det?»

Visst t—n!... Du sade, att de, som icke blifva i aldra första hugget anammade af Arvid och Lagerkrona, skola uträtta någonting.... Men hvad var det, de skulle uträtta?»

»Jo», återtog löjtnant Nils, »de som befinna sig i frihet skola begifva sig till Lagerkronas tält...»

»Det är ju just mitt eget förslag!» ufbrast fänrik Bretholz.

»Till en del kanske!... Men min plan är denna, att de ibland oss, som äro fria, skola med vapen mot Lagerkronas bröst tvinga denne att följa med till majestätet och i majestätets närvaro återtaga sina beskyllningar mot den eller dem, som blifvit fångade. Sådan är min afsigt.»

»Men det låter sig icke göra att tvinga honom till ett sådant återtagande», invände Bretholz. »Så snart han kommer inför kungen, skall han ändra taktik.»

»Ingalunda!» svarade Wetterstjerna. »Om han vet, att bakom honom stå män, hvilka icke skola tveka att skjuta honom till döds i samma stund, då en lögn går öfver hans läppar, skall han helt säkert taga sig till vara.»

»Men hvad skola vi göra med Arvid Bredström?» frågade Flygare.

»Häng honom!» tillrådde Edvard Bretholz. »Ett snöre om halsen på honom!»

»Nej», sade Wetterstjerna, »han bör skrämmas till att tala sanning. Och dertill kan man begagna samma medel som mot Lagerkrona eller också kan man handla efter omständigheternas kraf.»

»Öfverenskommet!» ropades nu enhälligt från alla sidor.

»Alltså är vår fälttågsplan utkastad, granskad och godkänd?»

»Ja visst!» utlät sig Bretholz. »Endast en sak oroar mig.»

»Hvilken sak?»

»Jo, att kungen gör processen kort genom att skjuta oss alla, både anklagare och parter, Lagerkrona och Arvid och vi alla . . . Det vore en klen tröst, att de der båda uslingarne finge bita i gräset på samma gång som vi.»

Nils Wetterstjerna var redo att afgifva svar på denna invändning, då — just i samma ögonblick — någonting högst oväntadt och i aldra högsta grad förfärligt inträffade.

Men vi vilja till ett annat kapitel spara denna historia. Den är i sanning förtjent af sitt eget långa kapitel.

TRETIOSJUNDE KAPITLET.

Ett äfventyr på den öde steppen.

Den jemna stepen var alldeles tom och öde.

Så långt ögat kunde nå, syntes icke ett träd, ej en buske.

Ej heller såg man något hus, någon gård, någon menniskoboning. Endast här och der en torftig buske.

Men en ensam ryttare ilade fram öfver den öde steppen.

Det var en ryss — så mycket kunde man se af hans klädedrägt, hans skägg, hans hållning, hans blick och hans vapen.

På en sådan färd finner en vand ryttare inga hinder.

Steppen är slät, jemn och der finnas hvarken vallar, grafvar eller gärdesgårdar. En ryttare kan välja hvilken kosa som helst.

Den ryttare, som vi nu iakttaga, ridande med stark fart fram på slätten med riktning åt söder, var, som sagdt, en skäggig karl — omkring fyratioårig, bredaxlad och stark.

Han egde och brukade en god häst — en af den gamla ryska rasen, mot hvilken ingen nutida konstgjord ostpreussisk häst kan ens på långt afstånd jemföras. De forntida ryska hästarna, hvilkas stamort var Kaukasus, kunna i fråga om snabbhet och uthållighet jemföras endast med Arabiens ädla springare. Deras färd öfver en stepp var lik ljungeldens flammande på himlahvalfvet. Och en sådan häst lopp lika snabbt, lika oförtrutet, när dagsverket led mot sin ända, som när det började. Trots alla ansträngningar var den om sena aftonen lika liflig och »spetsade öronen» lika djerft som i arla morgonstunden.

Vår ryttare färdades framåt med skyndsamhet. Han skonade icke hästen.

Den ena wersten efter den andra lade han till rygga.

Slutligen — det var en eftermiddagsstund — nalkades han en trakt, som blef mera kuperad. Kullarna voro

betäckta af granskog. Väldiga granjättar reste sig mot höjden och i deras skygd växte massor af enbuskar och andra dvergväxter.

Ryttaren fördjupade sig in bland kullarna och skogsdungarna.

Hans väg gick alltjemt åt söder. Der låg tydligen hans mål. Uppenbarligen hade han ett sådant.

Och han red — red såsom endast den rider, hvilken har ett angeläget ärende, ett ärende, som gäller lif och död.

Han hade redan farit förbi fem eller sex små granklädda kullar. En och annan reslig fur spred sin terpentindoft i luften, och ryttaren inandades den med ett välbehag, som icke kunde missförstås. Mellan de skogbeklädda kullarna låg här och der en liten täck insjö, hvars spegelblanka yta glänste behagligt i eftermiddagssolens guldgula sken.

Nu nalkades vår oförtrutne ryttare den åttonde skogsdungen.

Han satt så sorglös på sin häst, som om han ridit i en patrull på S:t Petersburgs gator. Inte anade han, att någon fara lurade på honom här i denna folktomma och ödsliga nejd.

Lika litet anar lärkan, som jublande svingar sig mot höjden, att deruppe sväfvar på starka vingar örnen, hvilken sväljer henne såsom en enda munsbit. Och lika litet anar haren, när han ilar fram öfver plogfårorna, att jägaren står bakom ett träd, lyssnande till de förföljande hundarnas skall och beredd att genast, så snart det förföljda villebrådets gestalt uppenbarar sig inom skotthåll, sända det en mördande kula eller ett hagelskott, som ändar dess lif.

Den ypperliga hästen lopp så snabbt, som någonsin en arabs sto med stamtafla af femtio mödrar lupit öfver ökensanden.

Plötsligt inträffade någonting, som förändrade ställningen.

Och hvad var det?

Hästen ilade fram med samma snabbhet. Marken var lika jemn, ty vår ryttare valde vägen mellan kullarna, d. v. s. i de dälder, der kullarna sammansmälte till jemn mark.

Ej heller fans något bråddjup, som kunde vålla skada och obehag.

Men hvad var det då?

Jo, ur skogen rusade fram två menskliga idivider.

Röfvare?

Ja, det var verkligen röfvare, det var menskligheten afskum. Derom vittnade deras skepnader.

De två personerna voro Josua Hjelm och Amadeus Ruben.

Våra läsare känna dessa »gossar» redan för länge sedan.

Josua Hjelm lade karbinen till ögat, sigtade noga och sköt.

Den skälmen förstod konsten att handtera en bössa, ja, han hade i egenskap af mångårig landsvägsriddare utbildat sig till hvad man skulle kunna kalla ett mästerskap inom detta fack.

Den ensamme ryttarens häst fick kulan i ögat och föll.

Ryttaren föll med honom och hans ena ben blef liggande under hästen, tryckt och nästan krossadt af hästens tyngd.

En bedöfning, förorsakad af fallet, förlamade rytta-

ren under de första minuterna efter det att den fatala händelsen inträffat.

De två röfvarne trädde längre fram på vägen.

Deras utseende vittnade om, att de tillhörde den föga aktningsvärda menniskoklass, hvars lösen är »pengar eller lifvet!»

Den som kände Josua Hjelm och Amadeus Ruben, kunde aldrig betvifla detta förhållande. Nu voro till på köpet båda karlarne trasiga, utmagrade, ja, vi våga nästan påstå det, utsvultna.

Ryttaren, som blifvit på ett så försåtligt sätt fäld till marken, låg der alldeles sanslös, ehuru han icke var sårad. Det var hästen, som hade mottagit skottet, och kulan hade dödat honom på fläcken. Ingen menniska och intet djur förmår lefva, sedan en kula borrat sig en väg genom dess öga in uti dess hjerna.

De två skälmarne dröjde icke att kasta sig öfver den stackars ryttaren. Knifvar blixtrade i eftermiddagssolens sken.

Och för att ännu mera injaga fruktan hos det arma offret, höll Amadeus Ruben en pistol i venstra handen, medan han förde knifven med den högra. Och pistolen befann sig så nära den afkastade ryttarens ansigte, att denne kunde tydligt se fängkrutet och flintan.

»Gif hit hvad du har!» dundrade den omättlige Josua Hjelm.

Han kunde, såsom gammal »viborgare», tala både svenska och ryska — det senare dock icke utan en förfärlig brytning, som gjorde hans tal obegripligt.

Nu talade han ryska, herr Amadeus, ty han kunde af den förolyckade ryttarens klädedrägt sluta, att karlen var en ryss.

Också är det naturligtvis någonting ganska ovanligt, att man derute på Rysslands nakna stepper träffar menniskor, hvilka tala ett annat språk än det ryska.

Och då ryttaren naturligtvis förstod hvad herr Amadeus sade till honom på ryttarens eget modersmål, så är det icke att undra öfver, att ryttaren i vredgadt mod dundrade:

»Pengar har jag inga. . . . Men anmäla eder för fadren tsaren, det skall jag, ty jag är hans sändebud.»

»Ha, ha, ha!» skrattade den alltid sorglöse f. d. krämaren Hjelm.

»Hi, hi, hi!» log Ruben. »Anmäl! . . . Gå på bara! . . . Men hit med dina pengar.»

»Jag har inga pengar. . . . Men om I ären menniskor, om I hafven ett menskligt hjerta i ert bröst, så hjelpen mig, så att jag kommer lös från detta kreatur, som I hafven skjutit! . . . Mina smärtor äro outhärdliga.»

»Lös skall du nog blifva, men först måste du offra på vårt altare.»

Detta bildspråk var för ryttaren obegripligt. Han endast stirrade och sporde:

»Offra? . . . Hvad vill det säga? . . . Offra på ert altare! . . . Jag förstår icke.»

»Det är också icke af nöden, att du förstår någonting, min vän.»

»Hvad skall jag offra? . . . Aj . . . aj! . . . Hjelpen mig lös, om I ären menniskor!»

Hela detta samtal fördes, såsom vi hafva antydt, på ryska tungomålet.

»Dina pengar först!» röt Josua Hjelm. »Sedan skola vi hjelpa dig.»

I samma ögonblick, då f. d. krämaren yttrade detta,

ryckte han till sig pistolerna ur den afsutne ryttarens hölster. Och på samma gång tillegnade sig den icke mindre erfarne Amadeus Ruben den fallnes värja och dolk. Nu var mannen alldeles obeväpnad och värnlös.

Den fångne ryssen kunde naturligtvis icke tänka på att göra något motstånd. Han hade inga vapen. Och han var nästan förlamad genom det läge, hvari han befann sig, med sitt ena ben under den stupade hästens tunga kropp. Josua Hjelm och Amadeus Ruben plundrade den stackaren nästan in på bara kroppen, fråntogo honom ej endast hans rock, utan äfven hans lilla penningeförråd och andra småsaker.

Dessutom bemägtigade de sig ett bref, hvilket ryssen hade förvaradt inne i sin hufvudbonad. Det var ett helt litet bref, men det doftade starkt af någon vällukt, hvilken af Josua Hjelm, som i fordomtid varit krämare och sålt dylika saker till en dåraktig allmänhet, förklarades vara en essens, utdragen ur liljekonvalj samt vid tillredningen uppblandad med några droppar pepparmyntolja. När de två skälmarne hade öfvertygat sig om, att på hela den afsuttne ryttarens person icke fans någonting annat, som egde penningevärde, än skodonen, ämnade de lemna platsen och låta uslingen ligga qvar der under trycket af den döda hästen. Men de hade icke hunnit mer än femton steg från platsen, innan Josua Hjelm erinrade sig, att han behöfde ett par nya beklädnader till sina fötter.

Naturligt är, att de genast vände om till den stackars ryssen.

Den ena stöfveln var lätt att afdraga, men den andra kunde skälmarne icke komma åt, emedan foten låg under hästbuken.

Troligen skulle den stackars ryssen hafva blifvit lemnad qvar i sin obeqväma ställning och der omkommit af svält, om icke Arvid Bredströms stallbröder hade behöft den stöfvel, som han bar på venstra foten.

Nu funno de värde herrarne det nödigt att befria den stackars karlen ur hans läge. Det var endast med mycken möda de förmådde draga honom fram. Och när de hade lyckats i detta företag, tillegnade Josua Hjelm sig hans stöffar, hvarefter skälmarne försvunno, öfverlemnande åt mannen att på egen hand reda sig så godt han kunde.

Karlen kunde med möda stå på sina ben. I synnerhet var han besvärad af det ben, som legat under hästen.

Men det var en djerf och förslagen man och han tappade icke modet.

»Jag kan icke befinna mig långt borta från svenskarnes läger», sade han till sig sjelf. »Till Starodub är härifrån en väglängd af aldra högst femton werst. Omöjligt är väl icke att taga sig fram dit.»

Så sade han till sig sjelf och började ila framåt, halfnaken som han var.

Men de två skälmarne drogo sig in i skogen för att dela bytet. De kommo icke fullt öfverens.

Ett helt litet slagsmål mellan dem afgjorde tvistepunkterna.

Och vinsten af tvisten var för Hjelm ett blågult öga och för Amadeus Ruben en rock, som tillhört en ärligare karl än han.

Det lilla slagsmålet bakom enbuskarna på tjugu stegs afstånd från vägen afgjorde med hast dessa angelägen-

heter. Derefter skredo skälmarne till att betrakta den lilla, af liljekonvalj doftande biljetten.

»Skola vi bryta sigillet och borttaga bandet?» sporde den ene.

»Bah! Kasta det här i skogen!» föreslog den andre skälmen.

»Nej!... Kanske innesluter biljetten någon underrättelse, hvilken kan bereda oss inkomster.... Måhända är den värd sina tio tusen.»

»Nå öppna den då!»

»Just det är min afsigt», utropade Hjelm i det han bröt brefvet.

Och han läste.

Det var ett långt bref, skrifvet af en qvinnas hand, och Hjelm hade ej tålamod att läsa det ända till slutet. Han inhemtade föga mera än öfverskriften och underskriften.

Öfverskriften lydde: »Älskade Simon!»

Underskriften hade denna form: »Din egen trogna Maria.»

Förmodligen ana våra läsare redan, att brefvet var Maria Feodorownas skrifvelse till Simon Paulin samt att den afkastade och plundrade ryttaren var den budbärare, som den gamle Wasili, fångvaktaren, hade afsändt för att befordra Feodorownas bref till Paulin.

Josua Hjelm gömde brefvet i sin ficka, sedan han läst det mesta.

Derefter drogo skälmarne sig djupare in i skogen.

Och Stefan, budbäraren, började i sin allt för lätta drägt vandra åt söder, i förhoppning att omsider uppnå svenska lägret för att muntligen inberätta hela saken för Maria Feodorownas vänner. Stefan kände genom Wasi-

lis mundtliga meddelanden någorlunda, huru affärerna stodo och hvad det var, som Feodorowna skrifvit till Simon Paulin.

TRETIOÅTTONDE KAPITLET.

Ännu flera äfventyr.

Våra vänner deruppe på toppen af Starodubs slottstorn lemnade vi i det ögonblick, då de öfverraskades af någonting »oväntadt och i aldra högsta grad förfärligt», hvilket inträffade i det ögonblick då de voro nära att genom allmänt bifall lemna sitt erkännande åt den af Nils Wetterstjerna uppgjorda fälttågsplanen mot herrarna Lagerkrona och Arvid Bredström.

Den lukulliska måltid, som våra vänner förtärt på toppen af Starodubs torn, var till ända. Af de medförda vinflaskorna fans endast en enda qvar. Men alltsammans stod ännu qvar på den hvita duk, som Maija Maijström hade skickat med och hvilken blifvit af Lars Peter utbredd på sjelfva golfvet, ty något bord fans icke deruppe och vägen till svenska lägret var så lång, att man icke ens ett ögonblick tänkte på att sända Lars Peter dit för att hemta ett sådant.

Vi kunna dock försäkra, att dessa goda vänner och kamrater hade det oaktadt både ätit och druckit lika lifligt, trots den obeqväma ställningen, som om de suttit i högkarmade stolar med fötterna under en furstes bord.

Men nu höjde sig plötsligt den hvita duken. Flaskor och bägare, som hvilade derpå, föllo omkull, hvar-

vid en del krossades. Och till och med en del af Maijas tallrikar och fat slogos sönder vid de kullerbyttor, som de nu så oförmodadt gjorde, när duken och den del af golfytan, hvarpå duken blifvit utbredd, nu så oväntadt höjde sig öfver golfytans vanliga nivå.

Hvilken månde nu orsaken hafva varit till detta fenomen?

Om Lars Peter hade utbredt Maija Maijströms rena duk på den golflucka, genom hvilken våra vänner hade trädt upp på tornet, skulle saken varit lätt förklarlig. Men så var icke förhållandet.

Den luckan befann sig på minst en famns afstånd från skådeplatsen för detta underbara äfventyr. Saken fick emellertid snart en helt naturlig förklaring, såsom våra läsare skola få se.

Men huru naturlig förklaringen än var, var den förfärande.

Och det erfordrades sådana män af jern och stål som våra vänner för att med lugn och fasthet se denna nya fara rakt i ögonen.

Duken och allt hvad deruppå befann sig kastades våldsamt upp, så att en del af våra vänner öfversållades med lemningarna efter måltiden. Och på den plats, der duken och måltiden nyss befunno sig, visade sig en uppkastad lucka. Och i öppningen en mängd ryska hufvuden, hvilka icke dröjde att höja sig! Snart befunno sig mer än femton ryssar deruppe.

Golfvet på tornets topp hade således mer än en enda lucka. Wetterstjernas beräkning var felaktig.

Detta var en omständighet, på hvilken våra vänner alls icke hade tänkt.

Derför funno de sig till en början mycket öfverraskade, ehuru icke rädda.

I den första öfverraskningen blef ingenting gjordt för att hindra ryssarnes uppströmmande genom den vida öppningen.

Men icke mera än femton eller sexton hade intagit plats uppe på plattformen, innan Nils Wetterstjerna ilade dit och dref med några väl riktade och kraftiga hugg tillbaka dem som befunno sig i sjelfva öppningen, men icke hade hunnit upp.

Vid den blick, som Nils härunder kastade ned i djupet, såg han en trappa, alldeles öfverfyld af ryssar. Sedan nu några blifvit drifna tillbaka med blodiga pannor, skyndade han att kasta luckan tillbaka i dess hål, och han blef nu varse, att den kunde stadigt fästas medelst en jernhasp af väldiga dimensioner.

Att knäppa haspen fast i dess hakar var endast ett ögonblicks verk.

Det är naturligt, att dessa Nils Wetterstjernas operationer icke hade försiggått utan att ryssarne deruppe på platformen försökte afbryta och förhindra dem.

Också försökte de verkligen detta genom att bakifrån angripa Wetterstjerna.

Men i denna förrättning störtes de genast af Wetterstjernas vänner.

Dessa anföllo med kraft sina fiender och tvingade dem att vända sig om och lemna Nils Wetterstjerna i fred, medan han verkställde de nyss beskrifna göromålen. Och när han var färdig, ställde han sig på sjelfva den ödesdigra luckan, beredd att försvara den med sitt lif.

Då hade hans vänner stridt med sådan framgång, att af de sexton ryssar, som kommit upp på tornets högsta spets, endast tolf funnos qvar.

Erik Uhrwäder hade kastat en af dem ut öfver bröstvärnet.

De andra, som nu saknades, hade stupat, den ene för en kula, den andre för ett sabelhugg. Deras lik trampades obarmhertigt under tumultet.

Just då våra vänner ämnade göra ett allmänt anfall, skrek Lars Peter:

Nu resa de upp stegarna igen. . . . Gud hjelpe oss! . . . Se! . . . se der nere!»

»Var lugn, min gosse!» genmälde Nils. »Vi skola taga väl emot dem också och framför allt visa oss som artiga värdar, hvilka icke spara på undfägnaden, när de se hos sig så värderade gäster.»

»Nu stiga de uppför den första stegen!» återtog den förfärade Lars Peter.

»Godt! . . . Låt dem stiga upp! . . . Och ni, mina vänner, raskt till anfall!»

Denna befallning behöfde Nils Wetterstjerna icke upprepa två gånger.

Alla svenskarne anföllo med samlad kraft sina fiender.

Ryssarne på den tiden voro klena krigare, såsom allmänt kändt är.

De blefvo rädda.

Ingen officer fans tillstädes för att drifva fram dem med knutpiskan.

De drogo sig vid detta häftiga anfall tillbaka i ett hörn på platformen.

Händelsevis låg detta hörn alldeles i närheten af den plats, hvarest Lars Peter nu låg på sina knän framför skottgluggen. En ryss lyfte sin sabel för att, såsom tydligt kunde af åtbörden inses, gifva den trogne kalfaktorn banesåret. Men Lars Peter hade sin beskyddare i

närheten. Det var Erik Uhrwäder, hvilken grep den mordiske ryssen omkring lifvet lika starkt, som polypen nere i hafvets dunkla djup griper sitt rof. Och i nästa ögonblick hade ryssen blifvit handlöst kastad ut öfver bröstvärnet. Först sväfvade han i tomma rymden, men det var endast några famnar långt, ty sedan föll han på de uppför stegen uppklättrande ryssarna och sopade i sitt fall stormstegen alldeles ren. Alla de, som redan fått en plats på stegen, ramlade om hvarandra ned igen och detta i sådan villervalla, att sannolikt ingen enda af dem undgick att blifva lemlästad på ett eller annat sätt. En och annan torde äfven hafva blifvit så svårt skadad i fallet, att evighetens portar genast slogos upp på vid gafvel för honom. Endast stormstegen stod qvar invid muren.

Medan detta skedde, skyndade Lars Peter till en annan skottglugg.

Äfven der hade fienden upprest en stege och börjat klättra upp.

Under tiden fortfor striden att rasa mellan våra vänner och ryssarna.

De senare voro emellertid sammanträngda i ett hörn och kunde icke utveckla hela sin styrka. Endast främsta ledet hade någon ledighet till att röra sina armar. De som stodo bakom de andra, voro tätt och hårdt sammanklämda genom påtryckningarna från första ledet, som sträfvade att draga sig tillbaka från sina förfärliga fiender så långt som möjligt.

Första ledet var snart upprifvet. Våra svenskar anföllo med ett hjeltemod, ett dödsförakt och en vapenskicklighet, mot hvilka ryssarne icke kunde hålla stånd. Två af dem föredrogo att hoppa öfver bröstvärnet och

slå ihjel sig i fallet mot borggårdens stenar framför att sönderhuggas kors och tvärs af de rasande svenskarne.

Några af de öfriga föllo.

Men ännu återstodo några, inklämda i ett hörn af bröstvärnet.

Då ropade Lars Peter, som fortfarande spejade ut genom gluggarna:

»Nu är stegen nära full!... Gud förbarme sig öfver oss!... Se der, herre!»

»Nåväl, Uhrwäder», yttrade Nils Wetterstjerna. »Det tyckes vara din specialitet att gripa ryssarna medan de lefva och kasta dem ut i rymden.... Tag nu den der, som står dig närmast, och slunga honom ned på dem, som befinna sig på stegen!»

Erik Uhrwäder lät icke säga sig detta mer än en enda gång.

Inom en fjerdedels minut hade han gripit den utpekade ryssen, tagit både hans pamp och hans pistoler från honom och lyft honom högt öfver bröstvärnet på sina starka armar.

I nästa sekund kastade han honom ned på den menniskomängd, som nu beklädde hela stormstegen.

Resultatet af manövern blef lika lyckligt nu som förra gången.

Stormstegen nästan rensades, och de som icke kastades ner, skyndade att med hjelp af sina egna lemmar nedstiga.

»Viktoria!» utropade Bretholz. »Jag tror mig kunna göra detsamma.»

»Gör det då, min vän!» uppmanade Wetterstjerna. »Men gör det på denna sidan, der man också upprest en stormstege.... Skynda dig!»

Bretholz var icke sen att lyda, men för att vara säker om framgång, tilldelade han först ryssen ett bedöfvande kolfslag, grep honom sedan, bar honom, som var sanslös, fram till den andra sidan af bröstvärnet och slungade honom öfver detta, samt lutade derefter genast sitt hufvud fram öfver kanten för att få med egna ögon bevittna resultatet. Men det skulle han icke hafva gjort, om han kunnat i förväg ana följderna. Nere på ryssarnes vall hade en skytt lagt muskedundret till kinden, och just då Edvard Bretholz lutade sitt stora hufvud ut och således icke längre skyddades af bröstvärnet, aflossade ryssen sitt skott med temligen god sigtning.

»Drag dig tillbaka, Bretholz!» dundrade Wetterstjerna, som insåg faran.

Men detta varningsrop kom för sent. Dessutom var Bretholz mycket trögtänkt.

Kulan från ryssens gevär susade fram genom luften med ett hvinande ljud.

Och den träffade Bretholtz samt var myckat nära att beröfva Rasbo tappra kompani en af dess aldra bästa fänrikar.

Den gräfde i förbifarten en temligen djup fåra i fänrikens kind.

Sedan flög den helt och hållet oskadlig ut i den tomma luften.

Men ett ymnigt blodflöde från kinden färgade Edvards ansigte.

Detta hindrade honom dock icke, nej, det snarare eggade honom att med raseri störta sig in i den sista striden, ty så må man väl benämna det handgemäng, hvari våra vänner just nu befunno sig.

De återstående ryssarne voro endast fem, och dessa

fem voro dessutom hårdt sammanpackade i ett hörn, så att de icke förmådde utveckla någon storartad försvarskraft, ehuru de i sjelfva verket nu i dödsförtviflan kämpade och stredo som tigrar eller hyenor.

»Nu är den fjerde stegen upprest», förkunnade den spejande Lars Peter.

»Godt!» sade Wetterstjerna lugnt, medan han med den hand, hvarpå jernhandsken skimrade i solskenet, utdelade hugg på hugg.

»Och nu börja de att stiga upp på den!» rapporterade Lars Peter.

»Då de endast börjat, hafva vi god tid på oss!... Raskt framåt!» röt Nils.

Våra vänner försatte snart de återstående ryssarna ur stridbart skick.

Den siste kastade sig öfver bröstvärnet, höll sig under en half minut qvar med händerna vid ett utsprång af muren, men släppte nu detta tag och föll ned. Varnade af Bretholz's öde, vågade våra vildhjernor icke luta sig öfver muren för att bevittna den uslingens slutliga öde. Men detta låter lätt tänka sig, då man besinnar att tornet var mycket högt och att hvassa, skarpkantade, oregelbundna stenar af betydlig storlek betäckte platsen nedanför tornet vid det hörn, der det förskräckliga fallet skedde.

Tornet var återeröfradt, det vill säga åtminstone dess högst belägna del.

Och hela svenska hären stod utanför sitt läger i talrika grupper.

Ett nästan enstämmigt jubelrop höjdes af våra vänners landsmän, när de sågo, hvad som skedde deruppe på tornet. Dessa rop tilltogo i styrka, då våra vänner nu lyckats rensa platformen från fiender.

»En härlig viktoria!» dundrade Bretholz. »En seger som går till efterverlden!»

Nu först kunde han egna någon tid till att ansa sitt undfångna sår.

»Men nu är den fjerde stegen nästan uppfyld af folk», förklarade Lars Peter.

En mera trogen spejare har förmodligen aldrig någon på krigståg stadd trupp egt sedan Alexander den stores dagar.

»Huru många?» frågade Nils Wetterstjerna, medan han laddade.

»Minst tretio!» utlät sig Lars Peter. »Och flera stå tillreds der nere.»

»Huru många knutpiskor ser du?» var löjtnantens andra fråga.

»En . . . nej, tre . . . fem . . . tio, herr löjtnant!» rapporterade spejaren.

»Det var mycket. . . . Tio knutpiskor på en gång. . . . Då ämna de ryska officerarne bringa saken till slut, som man säger.»

»Se här ligger en mängd laddade musköter!» yttrade Flygare.

»Ja visst! . . . Fattom dessa vapen! . . . Godt! . . . Nu fram till muren!»

Sjelfva Lars Peter tog en musköt och följde de andras exempel.

»Hvar och en af oss väljer sin man bland dem, som stå på stegen», kommenderade Nils Wetterstjerna. »Alla skjuta vi på en gång. . . . Ären I redo? . . . Godt! Låt det nu brinna af! . . . Ett! . . . tu! . . . *tre!*»

Vid det sista och med särskildt eftertryck uttalade ordet aflossade våra vänner nästan samtidigt sina muske-

dundrar mot de ryssar, som befunno sig på stormstegen och af hvilka de, som klättrat aldra högst upp, just beredde sig till att försöka stiga öfver bröstvärnet.

Samtidigt med att våra vänner iakttogo verkningarna af sin salva, hörde de ett förfärligt buller under luckan, som Nils stängt med den grofva haspen.

Tydligen försökte man att bryta upp den, sedan man anskaffat lämpliga redskap.

Verkningarna af de åtta skott, som våra vänner aflossade, voro förfärliga.

Under jemmerrop och dödsskrän tumlade hela skaran nedför stormstegen.

De som icke träffats af kulorna drogos ned i fallet af de träffade.

Svenskarne jublade både på tornet och derborta i svenska lägret.

Men ryssarne på borggården och murarna tjöto af raseri.

Till och med detta föga upplysta och föga krigiska folk fann det icke vara angenämt att under flera timmar trotsas af en liten handfull svenskar och det till på köpet på den vigtigaste punkten af ryssarnes eget fästningsverk. Äfven en vilde kan hafva en viss grad af ambition.

»Hvad är klockan?» sporde Nils Wetterstjerna, medan han ånyo laddade.

Kamraterne förmådde knappt höra frågan, emedan ryssarne under luckan väsnades och åstadkommo dels väldiga, dånande slag, utan tvifvel afsedda att bryta upp denna skiljomur, dels ett skrän och ett tjut, som stod föga efter en dansande indianhords och med rätta kunde betecknas såsom »infernaliskt» — detta här så mycket heldre, som det kom från underjorden, så att säga, enär

det kom till våra vänners öron från det rum, som var beläget midt under deras lägerplats.

»Sättom oss i ro!» förmanade Edvard Bretholz, hvilken sysselsatte sig med att genom en näsduk förbinda sin sårade kind.

»Huru dags är det på dagen?» ropade nu Wetterstjerna om igen.

»Klockan är halft tre på eftermiddagen», svarade Uhrwäder.

»Half tre!...» upprepade löjtnanten. »Vi kommo hit klockan half tolf på förmiddagen och hafva således uthärdat här vid pass tre timmar.... Detta är tillräckligt för att för alltid befästa vårt anseende såsom hjeltar. Och sedan vi nu gjort detta offer åt vår egenkärlek, böra vi, innan vi lemna platsen, hafva fattat ett bestämdt beslut i fråga om den vigtiga angelägenhet, som föranledde denna trefliga utfärd — den angelägenhet, som är af så farlig art, att vi icke ens vågade samtala derom nere i vårt svenska läger.... Jag har, som herrarne erinra sig, framlagt en plan. Godkännes den eller skola vi stanna här ännu några timmar för att uppgöra en annan?... Ett bestämdt svar, mina herrar!»

»Din plan, sådan du utvecklat den, har vunnit allas vårt bifall.»

Detta rop skallade från alla sidor. Bullret nedifrån utgjorde accompagnement.

»Nåväl, mina vänner, låtom oss då obrottsligt handla efter den!»

»Öfverenskommet!»

»Låtom oss svärja detta vid himlen, som hvälfver sig öfver oss!»

Alla — äfven Wetterstjerna och sjelfva Lars Peter — upplyfte sina händer mot himlens blåa hvalf och ropade med stentorsröster:

»Vi svärja!»

»Nåväl», återtog nu löjtnant Wetterstjerna, »då är det tid för oss att lemna denna plats. . . . Lars Peter! Klättra upp på stången och tag ned fanan — vår svenska blågula duk. Den får icke lemnas qvar till spott och hån för ryssarna. . . . Jaså, du tvekar? . . . Då gör jag det sjelf.»

»Nej, herre, jag tvekar icke alls . . . jag endast tänkte, att det . . .»

Nils Wetterstjerna hade den blågula duken i sin hand, innan Lars Peter hunnit så långt i sitt tillämnade tal.

Nu afsköto ryssarne nere från borggården en skarp salva mot den djerfve unge mannen, men det var en lycka för honom, att ryssarne på den tiden voro så klena skyttar. Alla kulorna susade förbi utan att skada hans kropp. Ett par af dem sleto dock rätt betydliga stycken från hans klädedrägt. En var till och med nog närgången att genomborra den unge hjeltens hufvudbonad.

»Tackad vare jernhandsken!» hviskade Wetterstjerna, medan han firade sig ned utefter den ganska höga stången, bärande fanan sammanvecklad i sin hand.

Ett nytt bifallsrop från svenskarnes läger belönade denna bedrift.

Sjelfva Wetterstjernas vänner häpnade inför ett så exempellöst mod.

I detta ögonblick bröto ryssarne nedifrån upp luckan.

Jernhaspen krökte sig, släppte hakarne och lemnade passagen fri.

Redan stucko ett halft dussin ryska hufvuden, betäckta

af vargskinnsmössor, upp genom den sålunda bildade öppningen.

Men denna situation blef i sjelfva verket icke långvarig.

Nils Wetterstjerna träffade sina mått och steg med orubbligt själslugn. Hans befallningar till kamraterna voro korta och tydliga.

Medan hans vänner utdelade hugg och blodiga pannor bland ryssarna, uppsökte han ett groft och starkt muskedunder.

Och när han funnit ett, som enligt hans mening egde de erforderliga egenskaperna, passade han på just vid det tillfälle, då de af våra andra vänner angripna ryssarne kröpo ned igen med blodiga pannor och sargade kinder. Just då kastade han luckan tillbaka i dess rätta läge och satte det grofva muskedundret på samma plats, der den starka haspen nyss hade suttit. Haspen hade krökts och äfven på ett ställe brutits. Den var oanvändbar, men muskedundret passade väl i hakarna och ingaf hopp om att det skulle åtminstone under en half timme hejda ryssarna.

»Nu draga vi oss tillbaka samma väg vi kommit», befalde löjtnanten.

Den andra luckan öppnades.

Trappan, hvars öfversta del luckan betäckte, befans vara tom och öde.

Sannolikt är, att ryssarne saknade kännedom om denna hemliga gång.

Alla stego ned.

Lars Peters börda var nu betydligt lättare, än den varit vid uppstigandet.

Icke nog med att maten blifvit förtärd och vinet behörigen urdrucket!

Det aldra mesta af marketenterskans tallrikar m. m., som hade medföljt i den stora korgen, var krossadt, söndersmuladt, förvandladt till atomer.

Endast ett par talrikar återstodo, en liten kopp och en orörd vinflaska.

Dessa saker jemte den snöhvita duken, hvilken dock icke nu längre var alldeles obefläckad, hade den trogne tjenaren nedpackat i sin korg, då han nu följde efter herrarna ned genom luckan.

När man kommit så långt ned, att man kunde draga luckan igen öfver hufvudet, befäste Nils Wetterstjerna med stor omsorg denna lucka, så att man icke utan aldra största svårighet kunde öppna den ofvanifrån. När våra vänner nu togo i beräkning den tidspillan, som skulle åtgå för ryssarna att bana sig väg genom första luckan och derefter genom denna andra, som lemnat våra vänner en utgång, kunde de icke uppskatta den tid, som de derigenom vunnit, till mindre än en hel timme.

Bretholz var till och med böjd för att uppskatta den till tre timmar.

»Det der förstår du icke, Bretholz!» inföll Uhrwäder, som äfven i denna föga angenäma, ja, till och med farliga belägenhet, bibehöll sitt jemna mod, sitt glada sinne och sin benägenhet för skämt.

»Lika bra som du, förmodar jag», invände fänrik Bretholz.

»Visst inte! . . . Tror du, att man kan med en sönderskrapad näsa och en genomskjuten kind tänka sundt och klart? Isynnerhet, tror du verkligen, att man kan göra detta, om man, liksom du, äfven i oblesseradt tillstånd är trögtänkt och enfaldig?»

Bretholz endast brummade. Han fann skämtet icke förtjena något svar.

»Akta din långa näsa, Bretholz!» ropade Uhrwäder nu. »Passagen är trång!»

Man steg ned under skämt och glam liksom till en balsal.

Sjelfva Lars Peter gnolade på en visstump från den kära hembygden.

Det var en smal trappa. Och den kunde naturligtvis icke vara bred, då två dylika — såsom våra vänner nu visste — blifvit inrymda i tornets öfra del. Tornet var icke öfverflödigt stort utvändigt. Ännu mindre var platsen inom dess murar, enär just dessa voro ofantligt tjocka — på sina ställen i gluggarna utvisande en tjocklek af öfver tre alnar. Också voro de ju afsedda för att kunna motstå projektilerna från den tidens kanoner.

Plötsligt stannade Nils Wetterstjerna och utropade högt:

»Min blindlykta! . . . Den glömde jag der uppe . . . Jag måste hemta den.»

Han hade redan i denna afsigt tagit några steg i höjden, då Lars Peter sade:

»Det behöfves icke, nådig löjtnant! . . . Stanna! . . . Det behöfves icke!»

Wetterstjerna hejdade sig och dundrade till sin kalfaktor:

»Hvad menar du? . . . Har du då en annan lykta att gifva mig?»

»Nej, men jag har den rätta och äkta lyktan, löjtnantens egen lykta.»

»Förträfflige tjenare! Om jag någonsin blir rik, skall du stiga jemte mig. . . . Du är ovärderlig. . . . Du tänker på allt. . . . Men hvad betyder detta buller?»

»Ryssarne hafva genomträngt den första luckan och befinna sig nu på platformen.»

Det var Edvard Bretholz, som yttrade denna förmodan i denna form.

»Omöjligt!» förklarade Nils Wetterstjerna. »De behöfva aldra minst en half timme för att genombryta den punkten. Och dessutom tycker jag, att ljudet icke kommer uppifrån, utan från sidan.»

»Det kommer här från högra sidan», sade fänrik Flygare med bestämd ton.

»Så tycker också jag», inföll Simon Paulin, som lutade sitt öra intill väggen.

»Jag också!» förklarade Uhrwäder. »Utan tvifvel befinna vi oss här på en punkt, der de två trapporna beröra hvarandra och endast åtskiljas genom en tunn mur. Jag hör tydligt, huru ryssarne väsnas innanför väggen.»

»Det är så», afgjorde Wetterstjerna med en ton, som icke tillät någon invändning.

»Kanske det är så», sade Bretholz, som tryckte förbandet till sin sårade kind med den ena handen och ifrigt med den andra kliade näsan, som börjat läkas.

»Låtom oss nu stiga nedåt!» befalde Nils Wetterstjerna.

Efter några minuters förlopp befunno våra vänner sig vid den dörr, som förde in till salen, der de vid sitt uppstigande i tornet hade gjort fyratio ryssar urståndsatta att under närmaste månaderna deltaga i någon slagtning. Våra vänner stannade ett ögonblick utanför dörren. Man ville först genom lyssnande blifva bekant med ställningen derinne. Det var endast svaga ljud, som trängde till deras öron.

Några jemmerrop . . . några tröstande ord, hvilka Wetterstjerna uttydde för sina kamrater. Det var allt. . . . Hvad fans och hvad gjorde man derinne?

»Man spelar tärning», förmodade fänrik Edvard Bretholz, hvilken på grund af sina blessyrer icke förmådde riktigt uppfatta ljuden.

»Bah!... Visst icke!» utlät sig fänrik Carl Rahm, den tappraste fänriken vid hela Sigtuna kompani. »Man öfverlägger.... Man rådslår.... Man uppgör planer.»

»Bagatell! som vårt dyra majestät säger», inföll Flygare. »Man gör intet af allt detta.... Det är enligt min mening endast några ryska knektar, som förtära sin måltid och möjligen hafva fått ett ben fast i halsen.»

»Nej, nej, mina vänner», sade nu löjtnant Wetterstjerna, hvilken en lång stund hade stått med sitt öra lutadt intill dörren.

»Hvad menar du?... Hvad är det då?...» skallade det från alla håll.

»Jo, jag tror, att det är några fältskärer, hvilka äro sysselsatta med att förbinda alla de sårade, som vi qvarlemnade i den salen.»

»Ganska troligt!» medgåfvo alla de andra. »Du har rätt, Wetterstjerna.»

»Alltså hafva vi ingenting att frukta derinne», återtog löjtnanten.

»Om vi icke hafva någonting att frukta, hvarför stiga vi icke då genast in?»

»Detta är just hvad vi nu vilja göra.... Kommen, mina herrar!»

Nils Wetterstjerna öppnade dörren och trädde in i den stora salen.

Alla hans vänner följde honom. Sist kom Lars Peter med sin stora korg.

Den tafla, som nu visade sig för våra vänners ögon, bekräftade till fullo Nils Wetterstjernas antagande. Salen

var uppfyld af sårade. Det tycktes nästan, som om man hade dit uppburit alla de ryska knektar, hvilka icke genast ljutit döden vid sammandrabbningarna med de svenskar, som inkräktat Starodubs torn och från dess platå höllo hela ryska besättningen på detta slott »i schack», som man plägar i hvardagslag säga.

Sju fältskärer voro sysselsatta med att ansa deras sår och skador.

Men när våra åtta svenskar med Nils Wetterstjerna i spetsen plötsligt och utan aldra minsta förberedelse trädde in i salen, och dessa 7 väldiga, fullt beväpnade krigaregestalter uppenbarade sig — för att nu icke nämna Lars Peter, hvilken också, när det gälde en dust med ryssarna, kunde visa sig såsom karl för sin hatt — då blefvo de ryska fältskärerne ytterligt förskräckta, lemnade hastigt sina patienter, kastade sonder och lancetter från sig och störtade ut ur salen genom en annan dörr än den, som lemnat våra vänner inträde.

Deras reträtt var så skyndsam, att de icke ens väntade för att få se, om de inträngande hade några fiendtliga afsigter.

Det var de blågula svenska uniformerna, som skrämde dem.

Snart fans i hela salen icke en enda icke lemlästad ryss.

Och Nils Wetterstjerna var icke sen att stänga dörren efter dem.

Han tänkte på allt och var liksom skapad till anförare för dylika expeditioner. Ingenting undgick hans skarpa blick. Ingenting försummade han.

Med de tillreds stående starka bommarna befäste han dörren.

Nn kunde våra hjeltemodiga vänner tänka på att fortsätta färden.

En massa nedramladt kalkbruk och en naken träyta, hvilken bjert afstack mot de öfriga rappade, hvitmenade murarna, visade tydligt belägenheten af den dörr, genom hvilken våra vänner hade, då de trängde upp i tornet, banat sig väg in i denna sal.

Alla trängde sig nu fram till platsen, der dörren borde finnas.

Man ställde sig att lyssna med örat intill den afskalade väggen.

Något direkt buller eller ljud af menniskoröster hördes icke.

Men på något afstånd från dörren tycktes en mängd skränande ryssar vara församlade. Man hörde åtminstone ekot af deras röster.

»Vi befinna oss icke långt ifrån dem», yttrade Wetterstjerna. »Det är nödvändigt, att vi öppna dörren, så att vi kunna taga kännedom om ställningen.»

Dörren öppnades och våra vänner smögo sig ut i gången.

Den var folktom.

Men det buller och det sorl af menniskoröster, som hörts redan inne i salen, blef nu mycket starkare och hördes på mycket närmare håll.

Naturligtvis underläto våra vänner icke att tillsluta dörren så fast som möjligt.

Sedan begåfvo de sig nedåt, i hopp att slippa ut ur tornet utan att blifva sedda af någon. Men nu var olyckan den, att den trappa, som våra vänner både vid uppstigandet och nu begagnade, hade vissa delar gemensamma med den trappa, uppför hvilken ryssarne sträfvade.

Och det var — man insåg det snart — just från en sådan föreningspunkt, som bullret och skränet nu läto höra sig.

Det var endast en helt tunn bräddörr, som nu skilde dem från ryssarna.

Tydligen var det endast de starka bommar, hvarmed Wetterstjerna hade vid uppstigandet försett den dörren, som nu hindrade ryssarna från att sprida sig äfven i dessa mera hemliga gångar och trappor, der våra vänner nu befunno sig.

Men för att komma ned måste de tappra svenskarne passera en del af den trappa, som låg alldeles utanför dörren och var uppfyld af ryssar.

Nu voro naturligtvis goda råd dyra. Att smyga sig osedda förbi denna skara af ryssar, som väsnades utanför dörren och sannolikt fylde hela den andra trappan ända från foten till toppen af tornet, det var icke tänkbart.

Lika omöjligt hade det varit att försöka med väpnad hand tränga sig fram.

»Hvad är nu att göra?» hviskade Uhrwäder i Wetterstjernas öra.

»Vänta!» genmälde den unge löjtnanten lakoniskt, medan han lutade sig intill bräddörren för att möjligen uppfatta hvad som sades der ute.

Men skränet och ropen voro allt för starka. Han kunde icke urskilja någonting.

Det enda, han trodde sig förstå var, att ryssarne hade upptäckt den dörr, bakom hvilken våra vänner stodo, och att de ämnade bryta ned den.

Knappt hade Nils Wetterstjerna hunnit meddela sina kamrater denna iakttagelse, förrän alla kunde höra, huru ryssarne dundrade med sina bösskolfvar mot bräderna.

Den tunna och af intet jernbeslag förstärkta dörren skulle icke kunna länge motstå dylika angrepp.

Våra vänner började nu först finna sin ställning riktigt förtviflad.

Inom fem minuter måste ryssarne hafva brutit sig fram.

Och det var en dårskap äfven för en så tapper skara af Carl den tolftes bussar att försöka kämpa mot den massa af ryssar, som nu befann sig i slottstornets gångar och trappor. Det gifves en gräns äfven för den mensklliga tapperheten och mannamodet, en gräns, hvilken ingen kan ostraffad öfverstiga. Våra vänner insågo fullväl, att deras ställning nu var förtviflad. Men de stodo der likväl lika strama och styfva som någonsin, och ett eldigt mod blixtrade i deras ögon.

Det var tydligt, att de endast öfverlade med sig sjelfva om sättet att sälja lifvet så dyrt som möjligt i den ojemna striden, hvilken de ansågo vara omedelbart förestående.

TRETIONIONDE KAPITLET.

Kung Carl gör ett oväntadt besök hos sin kurfurstlige frände i Dresden.

Det var den 20 Augusti 1707 kl. 8 om morgonen, som hans majestät konung Carl den tolfte bröt upp från Alt-Ranstadt för att lemna Sachsen. Utan tvifvel tyckte han sig nu hafva tillräckliga garantier för kurfurstens fredliga tänkesätt och uppriktiga önskan att upprätthålla freden och fullgöra de i fredsslutet åtagna förbindelserna.

Om färden mellan Alt-Ranstadt och Starodub är icke mycket att säga.

Det kan nämligen aldrig falla oss in att här lemna en fullständig, en i detaljer gående och likväl fullständig Carl den tolftes historia.

Vi måste åtnöja oss med att omförmäla de saker, hvilka stå i omedelbart sammanhang med vår berättelse. Den som intresserar sig för det öfriga måste vi hänvisa till historien, hvilken i de flesta fall besvarar hans frågor.

Men på vägen mellan Alt-Ranstadt och Starodub utsatte sig hans majestät för åtminstone en lifsfara — ett öfverdådigt äfventyr, som kunnat kosta honom lifvet och väl äfven hade gjort detta, om icke just våra sju vänner hade under hela den färden befunnit sig i konungens omedelbara närhet. Deras uppträdande vid detta tillfälle blef dem sedermera till någon nytta, hvarför vi här inflicka en skildring deraf, fastän vår berättelse eljest redan framskridit ända till de tilldragelser, som timade vid Starodubs fästningsverk.

Sedan konungen hade passerat staden Meissen, anlände han med sin här den 6 september 1707 till byn Oberau icke långt från staden Dresden, der kurfursten residerade.

Den 7 september fick hela hären hvila i Oberau och dess grannskap.

Carl satt på förmiddagen den 7 september i sitt »kabinett» — d v. s. den lilla stuga, som Hultman hade med vanlig omsorg utsett och iordningstält åt honom. Stugan bestod af tre små rum, riktigt hvad man plägar kalla »kyffen». Det största rummet benämndes af Hultman »kongliga cancelliet», emedan majestätets skrifvare under uppsigt af den bekante Kasten Feif, den visserligen

arbetsamme och nästan pedantiskt ordentlige embetsmannen, men också den om hvilken franska hofvets dåvarande sändebud vid svenska hofvet skref*), att han var »mindre skicklig, men mera egennyttig än Piper samt dessutom plump, hämdlysten, trolös och hatad af alla, som egde hans bekantskap». Ännu hade Kasten icke stigit så högt i graderna, som han sedermera, efter slaget vid Pultava och den mörke grefvens tillfångatagande hos ryssarne, lyckades göra. Men man skulle mycket misstaga sig, om man trodde, att Kasten Feif, den förslagne och samvetslöse mannen, skulle saknat inflytande på ärendena redan 1707, då han icke avancerat längre än till ett slags förman för kanslieskrifvarna.

Bredvid »kongliga cancelliet», som Hultman så eufemistiskt uttryckte sig, låg majestätets »kabinett». Äfven denna benämning var en uppfinning af kammartjenaren, som icke kunde neka sig glädjen att förgylla eländet med präktiga benämningar. Sådant kostar ju ingenting.

Om det hade kostat något, skulle Hultman vid denna tid varit nödsakad att afstå äfven från denna lilla glädjeskymt i det allt mera tilltagande mörkret.

Konungens »kabinett» var helt enkelt en mycket torftig bondstuga.

Utanför konungens rum låg Hultmans egen kammare, den sämsta af alla.

Men likväl hade kammartjenaren gifvit den namnet »audienssalen».

Majestätet skrattade åt den trogne tjenarens bemödanden att kasta en viss glans öfver konungens tillvaro, äfven när denne nära nog led nöd.

---

* Memoir de l'état de Suède 1717.

Dock lät han Hultman hållas och, sålunda uppmuntrad genom strafflösheten, gick kammartjenaren så långt, att han till och med kallade den bofälliga lilla stugan, der kungen bodde här i Oberau, för »kongliga slottet».

Emellertid satt, som nämndt är, majestätet i sitt kabinett den ofvannämnda förmiddagen (d. 7 sept. 1707) och in till honom trädde en liten, spenslig, djupt bugande karlfigur, klädd i svarta och stramt åtsittande kläder.

Mannen var Kasten Feif.

Om man betraktade hans anletsdrag, hans knappt tumshöga panna, hans ihåliga tinningar med de blåa, svällande ådrorna och i all synnerhet de obehagliga dragen kring munnen och den skelande blicken — betraktade man allt detta noga, var man frestad att gifva fransmannen rätt och såsom sitt eget omdöme upptaga hans ofvan citerade yttrande.

De bugningar, med hvilka han nalkades majestätet, voro öfver måttan ödmjuka.

Men ödmjukheten var icke så mycket stötande, som det allt för tydliga sken af slafviskt och lågt kryperi, hvilket låg uttryckt i alla hans rörelser.

Mannen bar i handen några handlingar, hvilka han förelade konungen.

Majestätet fattade papperen med ena handen och gaf med den andra Kasten Feif ett tecken att aflägsna sig, medan konungen granskade handlingarna.

Kasten, smidig som en katt, gjorde några bugningar och afträdde.

Men knappt hade han hunnit stänga dörren mellan »kabinettet» och »kongliga cancelliet», innan konungen barskt ropade honom tillbaka.

Och naturligtvis var Kasten Feif, ögontjenaren, icke sen att hörsamma kallelsen.

Han rusade tillbaka in i »kabinettet» under krypande vördnadsbetygelser.

»Hvad vill detta säga?...» dundrade majestätet, hvilken, tvärt emot Kasten Feifs förmodan, hade vändt upp och ned på pappershögen och börjat med den aldra sista handlingen — en åtgärd, hvilken förorsakade herr Kasten en viss förlägenhet, såsom man nogsamt kunde se af hans förvirrade uppsyn.

»Värdigas närmare uttrycka eders kongliga majestäts nådiga mening!»

Och återigen bugade sig Kasten Feif, medan han yttrade dessa ord.

»Du har utfärdat en fullmagt för länsman Bredström att vara kronofogde?»

Kasten Feif var blek som ett lik och darrade i alla sina lemmar.

Det var icke svårt att förstå, huru denna sak i sjelfva verket förhöll sig.

Kasten Feif hade i början af sin tjenstemannabana suttit som renskrifvare på länsman Bredströms kontor. Utan tvifvel hade Bredström nu, sedan hans f. d. skrifvare hunnit så långt på ärans bana som till ett slags verkmästarepost i »kongliga cancelliet», vändt sig till denne med begäran om förord hos majestätet eller annan verksam hjelp till vinnande af den kronofogdeplats, som Bredström nu hade under så många år ifrigt eftertraktat. Och enär denna Bredströms »ödmjuka anhållan» hos Kasten Feif åtföljdes af en ganska ansenlig penningeremiss — ty gamle Bredström simmade uti en uppsjö af denna verldens goda — med löfte om mycket mera framdeles »till

hjelp och stöd under strapatserna», hade Kasten Feif med stor ifver åtagit sig sin förre principals »affärer».

För att nu icke genast väcka majestätets uppmärksamhet hade den sluge Kasten lagt Bredströms fullmagt aldra längst nere i högen.

Hans tanke och förhoppning var, att majestätet skulle börja ofvanifrån.

Men denna gång korsades Kasten Feifs listiga planer af det obevekliga ödet.

Konungen vände högen och började på baksidan af densamma.

Följden blef naturligtvis, att Bredströms fullmagt var den första handling, som föll i konungens hand. Han läste den och blef vred.

»Hvar äro de handlingar, som styrka Bredströms kompetens?»

På denna dundrande fråga förmådde den listige Kasten endast svara:

»Några handlingar... finnas... icke... men jag har mig noga... bekant...»

»Hvad är det, som du har dig bekant?» röt hans vreda majestät.»

»Jo, att Bredström är en skicklig man, en nitisk karl och en trogen undersåte till ers majestät och hela dess höga och ärade hus.»

»Jag tillåter ingen att förutsätta, att jag i Sveriges rike eger andra än trogna undersåtar.... Alla trogna undersåtar kunna icke blifva kronans fogdar, ty då skulle Sveriges folk blifva endast en samling af fogdar, hvilka snart skulle äta upp hvarandra med hull och hår.»

»Ack, ers majestät!... Eder djupa och höga kongliga vishet torde...»

»Min djupa och höga kongliga vishet, som du säger, borde hänga både dig och den der länsman Bredström ... Hade detta skett i min faders, högstsalig konung Carl den elftes tid, skulle du icke hafva sett solen gå ned, derom kan du vara förvissad. ... Men jag vill gå djupare in i den här saken. ... På hvad sätt har denna fogdesyssla blifvit ledig?»

»Genom företrädarens oskicklighet och grofva tjenstefel!» stammade Feif.

»Jaså!... Nå, hvar finnas de handlingar, som röra dessa fel?»

»Jag har dem icke», stammade Feif, hvilken mer och mer bragtes ur koncepterna. »Det är endast en enkel rapport från vederbörande.»

»Hvilken vederbörande?» dundrade kungen, hvars öga blixtrade.

»Jo, vederbörande länsman!» svarade den häpne Kasten Feif.

»Och hvilken länsman?» röt majestätet. »Bredström sjelf, kan jag tro?»

»Ja, majestät!» svarade Feif, hvilkens hela kropp skälfde af fruktan.

»Visste jag icke det!» utropade Carl. »För några månader sedan försökte den der Bredström samma manöver. Då undslapp han straff. Nu skall han, vid lefvande Guden, icke undgå en passande näpst.»

»Ack, nådig majestät», jemrade sig Feif, »vredgas icke på mig!»

»Vredgas på dig!» utbrast kungen leende. »Du är för liten, min vän!»

Förstod Kasten Feif detta ironiska utrop? Vi veta det icke, tro det icke heller.

Han fortfor att skakas, liksom af en frossa. Hans ansigte var gulblekt.

Majestätet hade fattat det nästföljande papperet i högen ock läste det.

Det var en kunglig resolution, genom hvilken i fråga varande kronofogde skulle förklaras förlustig sin tjenst och dermed följande löneförmåner.

Endast majestätets namn fattades under den vigtiga handlingen.

Det kunde ganska lätt hafva inträffat, att majestätet hade undertecknat denna handling, om han, såsom Feif tänkt sig, börjat vid hvad Feif kallade »rätta ändan» af högen. Ty ofta, under det att konungen arbetade, blef han störd af besökande, och då kunde det någon gång hända, att han i brådskan undertecknade en handling utan att läsa den, isynnerhet om det var en af de sista bland dem, som blifvit honom förelagda.

»Samma historia!» dundrade kungen. »Gå efter papper och skrifdon!»

Kasten Feif ilade in i »kongliga cancelliet» efter det begärda.

Under hans frånvaro inträdde, skickad af Hultman en af konungens pager med en liten skål varm mjölk till konungen.

Majestätet drack ur mjölken, och pagen, som under tiden väntat, aflägsnade sig med den tömda skålen. Kasten Feif stod der nu bugande.

»Sätt dig ned!» befalde kung Carl temligen barskt. »Och se på mig!»

Kasten Feif lydde obetingadt och betraktade konungen.

Denne framvisade inför Kasten Feif de båda handlingarna.

Feif igenkände både kronofogdens afsättningsdom och länsman Bredströms fullmagt på kronofogdesysslan efter honom.

»Så gör jag dermed!» sade kungen och ref båda handlingarna i bitar.

Styckena kastade han på golfvet.

»Skrif nu!» dundrade majestätet, hvars blick ännu ljungade af vrede.

»Hvad skall jag skrifva?» sporde Kasten Feif med ömklig röst.

»Aldra först en utnämning för bemälde kronans fogde att vara lagman med rätt att tillträda den första efter denna dag lediga lagsaga.»

»Efter ers majestäts nådiga vilja», försäkrade Feif, som genast började skrifva.

»Och när du detta gjort», fortsatte kungen, »skall du uppsätta en resolution, hvarigenom länsman Bredström under ett helt år skiljes från sin tjenst och dermed anslagen lön till straff för det, att han nu för andra gången inför sin konung stått efter kronofogdens, hans förmans, syssla.»

Kasten Feif började skrifva i sitt anletes svett, men hans hand skälfde.

Under tiden genomgick majestätet de öfriga handlingarna.

Ingen enda af dem framkallade någon anmärkning från majestätets sida.

Han undertecknade dem alla.

Och när Kasten omsider hade fullbordat de två kongliga bref, som hans majestät begärt af honom, underskref Carl den tolfte äfven dessa, dock först sedan han hade noggrant genomläst dem och funnit dem riktiga.

Feif aflägsnade sig och Hultman inkallades i kungens »kabinett».

»Min käre vän!» sade majestätet vänligt till honom, i det han räckte honom ett litet papper. »Se här en liten lista på sju personer, hvilka du har att sjelf eller genom pagerna eller någon af tjenstepersonalen kalla att infinna sig här utanför huset, fullt väpnade och rustade till strid.»

Hultman mottog på sitt sedvanliga, mycket sirliga sätt papperet och sade:

»Vid hvilket klockslag skola de infinna sig framför kongliga slottet?»

»Drömmer du, Hultman?... Kongliga slottet.... Du menar väl kojan här?»

»Öfverallt der ers majestät finnes, der är också det kongliga slottet.»

»Bagatell!... Barnsligheter!... Gå nu emellertid att uträtta ditt uppdrag!»

»Genast, majestät!... Skola de infinna sig till häst eller till fots?»

»Till häst naturligtvis!... De och jag skola tillsammans företaga min vanliga middagspromenad till häst.... När jag kommer hem, är jag utan tvifvel mycket hungrig, ty jag ämnar icke spara hvarken min person eller min häst. Hvad har du då att bjuda din suveräne konung till middag?»

»Ack, majestät!... Det är ondt om vildt, och om knektarne skjuta någonting, som kunde anstå majestätets taffel, så smyga de det undan och äta upp det i hemlighet. Jag är förvissad om, att det är så, ers majestät.»

»Nå, knektarne må väl ock någon gång njuta någonting godt. Dit vi nu gå, lära de få både lida och umgälla allt hvad de här njuta.»

»Sant nog!» medgaf Hultman. »Men majestät är ändå majestät.»

»Nå, gå nu, man! . . . Gå och utför ditt uppdrag! . . . Jag måste väl som vanligt åtnöja mig med torra brödet och litet salt.»

»Visst icke i dag, majestät!» utlät sig Hultman med en viss stolthet.

»Nå, förklara dig!»

»Ers majestät erhåller till sin middag en stor och präktig gädda.»

»Utmärkt, min vän! . . . I skymningen är jag hemma igen.»

»Men ers majestät glömde att meddela mig, vid hvilket klockslag dessa personer skola till häst inställa sig framför 'kongliga slottets' port?»

»Klockan elfva!»

Och verkligen stannade vid den tiden sju ryttare, väpnade ända till tänderna, utanför denna koja, som i Hultmans inbillning lyste likt ett furstligt palats, så länge hans afgudade konung var der inhyst.

Kung Carl steg ut, sedan man ledt fram hans häst utanför dörren.

De sju ryttarne befunnos vara löjtnant Wetterstjerna och hans sex goda vänner, dessa som vi så ofta tagit oss friheten att benämna galenpannor och vildhjernor. Majestätet månde dock icke hafva ansett dem så, då han kallat just dem att åtfölja honom på färden.

Ty det var en vådlig färd, som majestätet nu ämnade företaga.

Ingen i Oberau by, ingen i hela svenska hären visste hvad Carl den tolfte nu förehade. Alla trodde, att det blott var fråga om en af de vanliga promenaderna.

Det enda, som förundrade folket, var, att hans majestät denna gång hade valt sina ledsagare bland så lågt stående krigare.... En löjtnant och sex personer af ännu lägre rang, fänrikar o. s. v. Men Carl visste hvad han gjorde.

Han skulle på denna färd, det insåg han, haft föga nytta af generaler.

Deras lysande namn och vekliga händer skulle ej skyddat honom.

Också kunde han af dem vänta invändningar, hvilka dessa subalternofficerare, vanda som de voro vid blind lydnad, aldrig skulle tillåta sig.

Och dessutom kände han de sju vännerna såsom pålitliga karlar.

Majestätet steg till häst och den lilla kavalkaden lemnade byn.

Öfverallt helsades kungen med lifliga rop och andra försök att hylla honom.

Men slutligen hade ryttarne lemnat härens område och befunno sig ute på landsbygden, hvarest rådde en tystnad, som söfde tankarna till ro.

Hans majestät lät sin häst ila framåt, men tycktes sjelf vara försänkt i djupa tankar. Han lutade pannan och blickade endast då och då omkring sig, liksom för att få veta, hvar han befann sig.

Det gick framåt med en nästan svindlande fart en hel timme.

Oberau hade för länge sedan försvunnit bakom synkretsen i nordvest.

Och en annan tafla började upprulla sig för våra vänners syn vid den motsatta horisonten. Det var en stad med tornspiror och vallar.

Våra vänner började finna ställningen, hvari de befunno sig, ganska allvarlig.

»Det är Dresden», yttrade Flygare till Paulin, som red vid hans sida.

»Naturligtvis! ... Och Dresden är hufvudstaden, der kurfursten bor.»

»Ja visst! ... Men det der tänker kungen icke på», återtog Flygare.

»Tyst i ledet!» hviskade Nils Wetterstjerna, som hört samtalet.

»Men du ser väl, att vi med pilens fart nalkas ormboet derborta?»

»Visst ser jag det! ... Men hvad rör det oss? Icke kunna vi förbjuda hans majestät att aflägga en visit hos hans nåde, kurfursten af Sachsen?»

»Du tror då, att detta är hans afsigt?» sporde Uhrwäder ifrigt.

»Ja visst! ... Och hvad mera? ... Vi vilja dö för vår kung, om det kräfves.»

»Men först skola vi slås som karlar ...», yttrade Flygare med eftertryck.

Flygares något högljudda tal väckte majestätet ur hans djupa tankar.

Han vände sig om, utan att hålla inne sin häst, och ropade:

»Hvad är det om?»

Nils Wetterstjerna begagnade tillfället att rida fram till kungens sida.

»Vi endast disputera om, huruvida den der staden är Dresden eller icke.»

Kungen tog staden i betraktande, medan Nils fortfor att rida vid hans sida.

»Ja, det är Dresden», utropade majestätet, liksom om han först nu blifvit staden varse. Han kunde ibland vara en rätt god skådespelare.

»Jag trodde också, att det verkligen är Dresden», yttrade Wetterstjerna lika lugnt, som om det varit den naturligaste sak i verlden, att han nu vid kung Carls sida red i sporrstreck rakt fram mot den hufvudstad, der Carls dödsfiende, kurfursten August, residerade.

»Nåväl», utropade kungen, »då vi äro så nära, skola vi rida in.»*

Och majestätet fortsatte färden rakt fram till Dresdens stadsport.

Det rönte ingen svårighet att komma in, ty porten stod öppen.

Men vakten fälde sina lansar och svenskarne måste stanna.

»Hvilka ären I?» sporde befälhafvaren för vakten, sedan han låtit hejda våra svenskar midt i porthvalfvet. »Edert ärende!»

»På våra uniformer synes, att vi äro svenskar», yttrade kungen.

»Ja visst», sade befälhafvande underofficeren, »och just detta gör det till en pligt för mig att obevekligen kräfva nöjaktigt svar på min fråga.»

»Jag trodde dock», genmälde majestätet, »att det nu rådde fred och försonligt sinnelag mellan Sverige och Sachsen.»

»Det må *du* tro, om du behagar. Jag vet bättre, huru sakerna stå.»

Huru stå de då?» sporde kung Carl, hvars vrede började jäsa.

* Historiskt.

»Jo, de stå så, att vår nådige herre och kurfurste hatar eder lille pojkkonung och visserligen en vacker dag kommer att med hjelp af den store ryske tsaren qväsa honom så som han förtjenar.»

»Menar du du detta?» frågade kungen barskt, i det han förde handen till svärdet.

Nils Wetterstjerna hade redan, under det att den grötmyndige tysken talade, insett, att konungen måste upptändas af vrede, och han hade med den snabbhet, som var för honom egendomlig, uppgjort sin plan till konungens beskydd. Och när han uppgjort planen, var han lika snabb i fråga om att med klokhet vidtaga sina mått och steg.

Han hviskade någonting i örat på sina vänner, »galenpannorna».

Och i nästa ögonblick, innan ännu den öfvermodige sachsaren hunnit sluta sitt tal, hade våra vänner, trots alla vaktens försök att hindra denna manöver, trängt in och omgåfvo nu i en trång cirkelformig linie hela den till omkring tio man uppgående vakten.

Majestätet, som redan hade lagt handen vid värjfästet, såg hvad som skedde.

Och han lugnade sig, emedan vakten och dess anförare nu voro i hans våld.

Tio sachsare voro endast hvad man kallar »en munsbit» för kung Carl och dessa sju utvalda hjeltar, som nu åtföljde honom.

Det bör dock tilläggas, innan vi gå vidare i berättelsen, att den befälhafvande underofficeren visserligen skulle hafva bättre styrt sin tunga, om han vetat med hvem han hade att göra. Vand som han var att se sin herre och kurfurste utstyrd på det mest lysande och

praktfulla sätt, kunde han naturligtvis icke föreställa sig, att den unge mannen i den grofva blåa rocken kunde vara sjelfva »pojkkonungen».

Men sachsarne sågo sig nu inneslutna mellan de svenska ryttarna.

Befälhafvande underofficeren tyckte, att främlingarnes djerfhet gick allt för långt, och han kommenderade till anfall.

Sjelf angrep han med sin sabel den unge hjeltekonungen.

Troligt är, att Wetterstjerna genom sin så lyckligt utförda manöver, hvarigenom sachsarne blefvo inneslutna, räddade både Carls och sitt eget lif.

Det är nämligen tydligt, att om konungen, upptänd af vrede, nedhuggit den oförskämde underofficeren, skulle vakten utbredt sig och i stället i sin ordning omringat och anfallit främlingarna och detta med stor utsigt till framgång, enär våra vänner, inträngda i den smala porten, icke skulle haft plats att utveckla sin styrka.

Emellertid uppstod nu i staden Dresdens port ett väldigt tumult.

Carl slog snart värjan ur handen på underofficeren.

Nils Wetterstjerna och hans vänner fäktade icke med sablar och detta behöfdes icke heller. Deras fiender voro endast beväpnade med lansar.

Att rycka till sig alla dessa lansar och bryta dem sönder samt kasta dem långt bort från valplatsen, det var för sådana hjeltar som våra svenskar endast några minuters arbete. Tyskarne svuro på sitt modersmål många både långa och mustiga eder, men voro nödsakade att finna sig uti det oundvikliga. De stodo, som om de »fallit från skyarna».

Befälhafvande underofficeren till och med bad om nåd och förskoning.

Detta hade han dock icke behöft göra, enär undsättning genast anlände.

Från ölhusen och krogarna i nejden strömmade ut en mängd knektar.

Man hade hört vapengnyet i porten och man skyndade till vaktens undsättning och bistånd.

»Framåt!» kommenderade konungen, när han varseblef allt detta.

»Framåt!» upprepade Nils Wetterstjerna. »Vi få icke låta instänga oss i porten.»

Och framåt gick det, igenom porten och långt ut på den vidsträckta platsen, som låg derinnanför. De tio afväpnade lansbärarne och den lika vapenlöse underofficeren måste följa med, visserligen icke alldeles frivilligt.

Carl Rahm använde sin värjas flata sida för att öfvertyga en af de motsträfviga om nödvändigheten att icke spjerna mot udden.

Midt på den tomma platsen stannade våra vänner. Der ville de afvakta dessa nya fienders ankomst. Ty att de kommo i egenskap af fiender, kunde man icke betvifla, när man hörde deras hämndrop skalla.

Lyckligtvis befann sig i den anstormande hopen en högre sachsisk officer.

Till honom vände sig kung Carl, i det han med hög röst ropade:

»Man har orättvist och utan skäl angripit oss... Vi komma såsom sändebud från hans majestät konungen af Sverige, vår nådige herre, och redan i Dresdens stadsport anfaller man oss och tvingar oss att slås.»

»Men hvem ären I då?» sporde den sachsiske officeren.

»Jag är en af den svenske konungens drabanter», genmälde kung Carl.

Nu började den slagne och afväpnade underofficeren att ropa:

»Vi förbjödo dem inträdet i staden och de anföllo oss som röfvare.»

Alla de andra afväpnade lansbärarne instämde med skrän i denna beskyllning.

»Och I låten afväpna eder i stället för att kämpa till aldra sista man, såsom eder pligt hade varit? ... Tio dagars mörk arrest till en och hvar bland eder! Och ni, underofficer, ni är degraderad till simpel och gemen karl. ... Så straffas fega uslingar i Sachsen.»

»Nåväl, min herre», yttrade nu konung Carl till den förgrymmade officeren. ... »Hvad besluter ni? ... Får jag träffa hans nåde kurfursten?»

»Ni och edert följe skola föras till högvakten, der vi vilja undersöka edra papper och edra personer. Sedan få vi se. Hafven I kommit hit såsom konung Carls ombud, skolen I ock blifva som sådana mottagna.»

»Jag är dermed nöjd och belåten, svarade det svenska majestätet.

Nils Wetterstjerna och hans vänner hade, så snart de hörde talet om konungens förande till högvakten, dragit sina fruktansvärda pampar och visade lust att angripa hela den till hundratal uppgående skaran af sachsare. Men kung Carl lade handen afvärjande på Nils Wetterstjernas axel och hviskade i den unge mannens öra:

»Låt dem hållas! ... Om vi äro lugna, skall allting här väl gå.»

Hela sällskapet begaf sig nu å stad till den så kallade högvakten.

Det var en gammal ståtlig byggnad, belägen vid ett annat torg. På gammaldags sätt låg byggnaden med sin höga trappgafvel vänd åt torget, men tog sig det oaktadt rätt ståtlig ut.

Kung Carl och hans svit bundo sina hästar vid den träställning, mot hvilken vakten plägade ställa sina musköter.

Derefter trädde de in i högvakten, ledsagade af officeren.

Och det må till denne sachsares beröm sägas, att han var mycket höflig och förekommande, att han icke yttrade ett enda ord, som kunde stöta svenskarna och att han inbjöd dem att sitta ned i en stor vapensal, kring hvars väggar funnos säten af sten.

När detta blifvit uträttadt, aflägsnade han sig ur salen.

Utanför huset qvarstod emellertid hela samlingen af sachsiska krigare, till hvilken småningom sällade sig en del sysslolös ungdom och icke så få af Dresdens borgare och deras qvinnor.

Skränet från folkmassan hördes ända in i den stora vapensalen.

Kung Carl gick med stora steg fram och tillbaka på stengolfvet.

Han tycktes vara lugn, men försänkt i djupa tankar.

Våra vänner sutto som bildstoder på stenbänken rundt omkring salen.

Ingen af dem yttrade ett ord, ej ens en hviskning. Man afvaktade med nyfikenhet, men utan fruktan, hvad som komma skulle.

Efter en stund återkom officeren och frågade temligen barskt:

»Hvilken af eder är anföraren?»

»Det är just jag», genmälde Carl, som plötsligt hejdade sin gång.

»Och ni är drabant hos hans majestät konungen af Sverige?»

»Jag tror mig redan en gång hafva underrättat er derom.»

»Nåväl, min herre, följ mig till herr fältmarskalkens rum!»

»Gerna!» sade majestätet och visade sig genast beredd att följa.

Men då reste sig Nils Wetterstjerna och trädde fram till konungen.

»Bäst vore väl, att jag och mina kamrater följde med eder?»

»Bagatell!»

»Någon fara . . .»

»Ingen fara hotar denne man», inföll nu officeren. »Han går att träffa fältmarskalken Fleming. Jag ansvarar för allt vid min heder.»

»Du hör nu sjelf», sade konungen leende till Wetterstjerna.

»Men om någon fara det oaktadt skulle nalkas eder, så aflossa en pistol. . . . Vi skola höra smällen och strax vara vid er sida. Och kom äfven ni ihåg detta, herr officer, och låt det lända er till varning.»

Wetterstjerna gick misslynt bort att sätta sig på den kalla stenbänken.

Men majestätet följde den hygglige officeren och var snart försvunnen.

»Du borde icke hafva släppt honom ensam in i röfvarekulan», sade Flygare.

»Hvad ville jag göra? . . . Konungens befallning var ju bestämd!»

»Låsom oss sitta tysta, så att smällen af det väntade pistolskottet icke undgår våra öron!» uppmanade Erik Uhrwäder.

En god stund sutto våra vänner på sina platser i vapensalen.

De liknade, genom sin orörlighet, mindre lefvande menniskor än döda och stumma mumier. Men intet skott lät höra sig.

Det enda ljud, som kunde förnimmas, var skränet från gatan.

Emellertid vilja vi följa majestätet och hans artige ledsagare på deras väg in till den person, som kallades fältmarskalken.

Sedan de passerat några rum, öppnade officeren dörren till en temligen stor sal, i hvilken det svenska majestätet nu inträdde.

Derinne satt vid ett stort bord en äldre herre, klädd i civil drägt. Hans ansigte visade dock, att det var en krigare.

Kung Carl gick med fasta steg rakt fram till det stora bordet och gjorde ställningssteg som en hel karl.

Redan på afstånd utropade den gamle herren till honom:

»Hvem är ni? Och hvad vill ni? . . . Hvad är ert ärende? Hvarför behagar ni komma hit?»

Men kungen lät sig icke bekomma, utan fortfor att stiga fram.

Och ju närmare han kom, desto djupare intryck tycktes han göra på den gamle militären. Denne reste sig först till hälften, ropande:

»Min Gud! . . . Hvilken likhet! . . . Skulle det kunna vara han?»

Men då majestätet kom ända fram till bordet, kunde den gamle herren, som verkligen var sachsiske fältmarskalken Fleming, icke tvifla.

Han rusade upp under djupa och kruserliga bugningar.

»Konung Carl!» utropade han. »Detta hade jag aldra minst kunnat tänka mig.... Ack, ers majestät, måtte ni icke hafva kommit i en olycklig stund.... Min herre kurfursten...»

»Bagatell!» afbröt konungen. »Eder herre och jag äro ju numera goda vänner, sedan fred blifvit stiftad oss emellan.»

»Men jag fruktar ändå.... Jag bäfvar.... Jag nästan tror, att...»

Fältmarskalken var förlägen och visste icke, huru han skulle uttrycka sina tankar och farhågor.

»Var lugn, man!» sade Carl. »Och hvad fruktar ni egentligen?»

»Jo, att min nådige herre kurfursten skall låta fresta sig...»

»Till hvad?» sporde konungen med stor likgiltighet.

»Jo, till att qvarhålla eders majestät här i Dresden.»

Kung Carl skrattade.

»Min gode man!» sade han till den välmenande fältmarskalken. »Jag har med mig sju bussar, hvilka skola taga mig ut ur den aldra djupaste af eder nådige herres och kurfurstes hålor under slottstornet, om det verkligen skulle behaga hans nåde att så bryta tro och lofven.»

»Men ändå...», vågade den gamle fältmarskalken invända.

»Här gifvas inga 'men' och här kunna aldrig några 'men ändå' hafva plats. Och för att öfvertyga eder derom, behöfde jag endast aflossa denna pistol genom fönstret der. Inom en fjerdedels minut skulle då mina sju bussar befinna sig här och då kunde jag icke ansvara för ert lif,

fältmarskalk Fleming. . . . Och i samma ställning kommer jag att befinna mig i hans kurfurstliga nådes, min höge frändes, slott, dit jag nu med eder tillåtelse ämnar begifva mig. Mina sju bussar skola vara med mig och vid första tecken till förräderi å eder eller å eder kurfurstlige herres sida, blifven I båda genomborrade af kulor eller värjspetsar. . . . Alltså finner ni, herr fältmarskalk, att jag icke är så värnlös, som ni behagat tro. . . . Följer ni med mig till slottet?»

»Ack, ers majestät», yttrade den förbluffade fältmarskalken. »Var öfvertygad om, att jag icke skall försöka tillfoga eder någon skada.»

»Ni skall icke heller få tillfälle till att utöfva ett sådant förräderi, min gode man», svarade konung Carl med lugn. »Ni skall ensam åtfölja mig och mina sju bussar. Ni får hvarken under vägen till slottet, ej heller sedan vi kommit dit, tala till någon annan än mig, mitt folk och min höge frände. Vid första tecken till, att ni eller kurfursten ämna gifva någon befallning till min skada, döda vi eder.»

»Jag är beredd att följa ers majestät. Men först måste vi tillkalla ers majestäts svit. Jag ser och hör, att gatan och torget utanför högvakten äro uppfylda af larmande folkmassor. Derför anser jag aldra klokast att vi gå en bakväg härifrån. Tillåter ers majestät, att jag tillkallar officeren, som införde eder till mig?»

Kung Carl nickade bifall, men yttrade icke ett enda ord.

Fältmarskalken ringde.

Officeren inträdde i salen och fältmarskalken gaf honom befallning att genast ledsaga de sju svenskar, som väntade der nere i vapensalen, upp till fältmarskalken. Officeren bugade sig och gick.

Fem minuter senare inträdde våra sju vänner i rummet.

Deras regelbundna, fasta och stadiga steg på golfvet injagade respekt, nu liksom alltid.

»Jag behöfver er icke mera i dag», yttrade fältmarskalken till den sachsiske officeren. »Gå!... Infinn er här i morgon kl. 9 f. m.»

Den hygglige sachsaren aflägsnade sig, undrande naturligtvis inom sig, hvad allt detta månde betyda, och icke minst undrade han visserligen öfver den frågan, hvarför fältmarskalken Fleming, den strängaste officeren och styfvaste karlen i hela kurfurstendömet Sachsen, nu stod inför den unge främlingen likasom en skolpojke inför sin lärare, ödmjuk och vördnadsfull som en prest framför ett altare eller som en rekryt inför en korporal.

Men officeren gick.

Och fältmarskalken förde kung Carl och hans svit ned utför en smal trappa, hvilken ledde till högvaktens bakgård.

Från den lilla gården kommo de snart ut på en liten gata, omgifven af höga hus.

Ända dit trängde ljudet af det skrän, som fördes på torget vid den ståtliga byggnadens andra sida. Men den lilla gatan var folktom.

Utan att blifva störda anlände vandrarne till det kurfurstliga slottet, en ståtlig gammaldags byggnad af stort värde.

Fältmarskalken, hvilken naturligtvis var väl bekant för alla de utanför slottet vaktande små militärafdelningarna, helsades på militäriskt sätt, hvar helst han gick fram, och förde sina följeslagare utan något hinder ända fram till det kurfurstliga palatsets stora trappa.

Men deruppe i ett af slottsfönstren satt kurfursten August den andre af Sachsen, blickande ut öfver gräsplanerna, buskarna och dammarna, som lågo framför slottet. Hans hoffrisör hade nyss ordnat hans stora peruk på det kurfurstliga hufvudet och var just sysselsatt med att insamla sina verktyg.

Plötsligt blef kurfursten varse Fleming och hans svenska följe.

»Vid Gud är icke detta konung Carl!» utbrast han och rusade upp.

Frisören var ytterst förvånad och tappade en tång till golfvet.

»Jag säger dig, man, att det är kung Carl!» utbrast kurfursten ännu en gång. »Hvilken olycka har väl inträffat! . . . Och Fleming midt ibland en trupp handfasta svenskar, liksom vore han deras fånge! . . . Månne svenskarne hafva utan ett enda kanonskott eröfrat Dresden? . . . Jag arme furste. . . . Får jag nu icke lefva ens i mitt eget kurfurstendöme, jag arma menniska!»

Den arme kurfursten lopp hit och dit i rummet, vridande sina händer.

Och hårfrisören, perukvårdaren, hvilken tycktes vara en förståndig karl och inse vådorna af att bevittna en furstes svaga stunder och skärskåda hans svaga sidor, smög sig tyst och försigtigt ut genom en sidodörr.

»Bäst är att mottaga honom på ett förekommande sätt!» utropade slutligen kurfursten och rusade häftigt ut ur rummet och ned för trapporna.

Barhufvad och med perukens hår blåsande för vinden stod den förfärade kurfursten nu på slottstrappans nedersta steg, när kung Carl vid fältmarskalk Flemings sida, båda åtföljda af våra sju bussar, anlände till platsen. Sedan

kurfursten sett en skymt af sin egen vakt till venster om trappan, lugnade han sig något och utropade med låtsad glädje:

»Mitt hjerta klappar af fröjd att se eder här, käre frände! . . . Välkommen!»

August den andre omfamnade hjertligt sin gäst och förde honom in.

Fleming och de sju svenskarne följde efter i deras spår.

»Det är endast ett afskedsbesök, jag i dag gör eder, min frände.»

Så yttrade majestätet, medan de båda furstarne stego uppför trapporna.

»Således ämnar ers majestät nu lemna mitt kurfurstliga land?»

»Ja, frände! . . . Och ni gläder eder naturligtvis deröfver. Jag kan derpå icke undra. I edert ställe skulle jag ställa till ett högtidligt Te deum i slottskapellet och hädanefter stryka ut svenskarne ur sachsiska litanian.»

»Nå väl, jag kan dertill icke alldeles neka, att mitt land behöfver ro och frid att hemta krafter. Vet ers majestät, huru mycket denna årslånga annektering af mitt land har kostat oss? . . . Inte? . . . Jo, icke mindre än 23 millioner i penningar, 24,000 med våld af eder uttagna rekryter, som stuckits in under edra fanor, och dessutom en oberäknelig summa af förluster för menige man, som af edra kringsvärmande trupper beröfvats husgeråd och matvaror. Men nu skola vi derom icke mera tala. . . . Jag är nöjd. Och jag är glad, hjertligen glad att se ers majestät, min käre frände, här i mitt kurfurstliga slott. Större fröjd kunde icke himlen bereda mig.»

Och kurfursten talade nära nog sanning, när han sade sig vara glad.

Nyss hade han sväfvat i en dödlig fruktan för, att hans hufvudstad blifvit eröfrad af svenskarna. Nu då han insåg, att denna hans farhåga varit grundlös, genombäfvades han af glada känslor, hvilka möjligen vållade, att der verkligen låg någon uppriktighet i hans yttrade förtjusning öfver Carl den tolftes oväntade besök.

När hela sällskapet kommit upp i den våning, som beboddes af den kurfurstliga familjen, stannade August den andre och sade:

»Edert följe må stanna här, min frände!»

Med »följet» menade han naturligtvis Wetterstjerna och hans vänner.

»Jag skiljes icke vid dem», svarade Carl lugnt, men bestämdt.

»Dock menar jag, att jag icke kan införa dessa karlar i min familj.»

»Det är således ers kurfurstliga nådes mening att föreställa mig för sin familj?... Nåväl!... Må då dessa tappra bussar stanna i det rum, som är beläget utanför salen, der vi sjelfva slå oss ned!... Och jag är förvissad om, att fältmarskalk Fleming icke underlåter att tillgodose dessa bussar med den välfägnad, som vid detta oförmodade besök kan anskaffas.... Men glöm icke mina ord, herr fältmarskalk!»

Flygeldörrarna öppnades och alla trädde in i det första gemaket.

»Herr fältmarskalk», sade kurfursten. »Var god och utöfva värdskapet mot dessa högtärade svenska herrar. Der står min taffeltäckare bugande vid dörren.... Han kan bistå eder!... Behagar ers majestät stiga in till de mina? En för dem oväntad och högst välkommen ära!»

»Sörj väl för mina män, fältmarskalk!» yttrade Carl

liksom på skämt, men orden hade en förfärlig betydelse för Fleming, som visste, huru de skulle uttydas. »De vore i stånd att krossa ert hufvud, om ni icke handlar så, att de kunna vara belåtna med eder.»

»Jag skall göra mitt bästa, ers majestät!» sade fältmarskalken. Och den gamle herren var i ansigtet hvit som snö, under det han bugade sig.

Dörren mellan rummen lemnades halföppen, så att våra vänner kunde blicka in till den kurfurstliga familjen, hvarest konung Carl uppehöll sig. Vid aldra minsta tecken till fara, kunde de vara till hands.

Men ingen fara var på färde.

Kung Carl samspråkade gladt och muntert med kurfursten och medlemmarna af hans hus. Af ovänskap märktes icke ett spår.

Och medan guldsmidda lakejer bjödo omkring förfriskningar derinne bland de furstliga personerna, utöfvade fältmarskalken Fleming ett icke mindre frikostigt värdskap i det yttre gemaket. Han lät framsätta vin och bägare. Och han tog sig noga tillvara för att hviska ett enda ord till taffeltäckaren, utan hvarje hans order gafs med hög och klar stämma.

»Hans majestät konungens af Sverige skål!» föreslog fältmarskalken.

Man tömde samvetsgrant vinbägarna i botten, och man gjorde detta så mycket heldre som vinet var godt och serveringen furstlig.

Och våra sju bussar samspråkade med Fleming om allehanda ting. Emellanåt föll ett skämtsamt ord, som till och med framkallade skratt.

Efter en stund föreslog Wetterstjerna, att man skulle tömma en bägare för hans kurfurstliga nådes välgång.

Idéen vann allmänt bifall och bägarna tömdes under jubel.

Snart var der lika lifligt i de båda gemaken. Troligen drack man vin också derinne bland de furstliga personerna, ty äfven derinne tycktes glädjen stegras och skämtet blifva lustigare.

Så förgick en half timme.

Då hördes konungen bryta upp derinne och taga afsked.

Våra vänner fylde ännu en gång sina silfverbägare och tömde dem till fältmarskalken Flemings ära, hvarefter de stego upp och stodo raka och styfva, då kung Carl och kurfursten trädde ut.

»Nåväl», sade majestätet till sin svit, »nu är tid att påskynda färden, om vi skola hinna tillbaka till Oberau före aftonens inbrytande.»

»Vi äro redo, ers majestät!» förklarade löjtnant Wetterstjerna.

»Och äfven jag följer med er ett stycke på vägen», yttrade kurfursten.

»Gören eder icke omak!...»

»Här kan icke vara något tal om omak», invände August. »Edert besök hos mig, min käre frände, har varit så kärt, att jag känner en längtan efter att bevisa eder detta genom att beledsaga eder ett stycke ut på landsbygden. Men först vilja vi rida omkring på de förnämsta gatorna i denna min hufvudstad, på det att mitt trogna folk må fullt tydligt och alldeles klart inse, att frid och försoning är gällande mellan oss.... Men hvar hafven I edra hästar?»

»De stå bundna framför högvakten», genmälde fältmarskalken.

»Jag går att hemta dem», tillade han genast derefter.

Men det ingick hvarken i konung Carls eller i Nils Wetterstjernas plan att ett enda ögonblick lemna fältmarskalken eller kurfursten ur sigte. Alla svenskarne voro öfvertygade om, att om kurfursten eller Fleming fått aflägsna sig ett ögonblick, skulle de hafva deraf begagnat sig till att sammankalla trupper och tillfångataga konung Carl.

Detta kunde man naturligtvis icke låta ske. Nils Wetterstjerna var färdig att göra en invändning mot Flemings förslag, men han fann sig förekommen af majestätet sjelf, som med en viss ifver yttrade:

»Bagatell! . . . Ert sällskap, herr fältmarskalk, är mig alltför dyrbart, att jag skulle vilja på detta sätt spilla det. Om min höge frände, ers kurfurstliga nåde, dertill lemnar sitt bifall, vilja vi alla tillsammans promenera genom stadens gator fram till högvakten och först der bestiga våra hästar. Om ers kurfurstliga nåde och ni, herr fältmarskalk, vilja, som I sägen, följa oss till häst utåt bygden, kunnen I helt visst der borta vid högvakten få hvardera en lämplig häst.»

Kurfurstens och fältmarskalkens ansigten mulnade synbart.

Både konung Carl och hans svit märkte denna förändring.

»Som I viljen då, käre frände!» yttrade nu kurfursten temligen lugnt.

»Och jag vill», fortsatte majestätet liksom skämtande, »icke underlåta att påpeka, att dessa sju bussar, som i dag utgöra min svit, äro några förkroppsligade onda andar i fält. . . . Så snart de upptäcka spår till ett förräderi mot deras konung, hugga de till och fråga icke efter om deras

hugg och slag drabba furstar eller fältherrar. Låtom oss derför vara försigtiga med dem och icke gifva dem orsak.... Ni förstår, min frände?»

Ja, nog förstod kurfursten meningen. Det syntes af hans bleka anlete och af det sätt, hvarpå hans ögon irrade omkring utan stadigt mål.

Tack vare denna varning kom det svenska sällskapet med dess förnäma följeslagare utan äfventyr fram till högvakten, hvarest svenskarnes hästar stodo bundna. Folkmassan hade till största delen skingrat sig, såsom folkhopar alltid göra, när de icke finna något föremål för sin nyfikenhet eller behofvet af mat kallar dem till hemmet.

Behofvet af mat är ett folks aldra bästa tuktomästare.

»Två hästar!» ropade kurfursten till den saluterande vakten.

»Två sadlade hästar!» rättade fältmarskalken med stentorsröst.

Det dröjde icke många minuter, innan befallningen blifvit verkställd. Två präktiga sadlade hästar framfördes.

Kurfusten och fältmarskalken stego till häst liksom svenskarne.

Och nu började genom stadens förnämsta gator ett tåg, till hvilket Dresden aldrig någonsin har sett eller får se maken.

Tågordningen, bestämd af konung Carl sjelf, var följande:

Först redo konung Carl och kurfursten August sida vid sida.

Derefter kommo, likaledes bredvid hvarandra, Nils Wetterstjerna och fältmarskalken Fleming. Sedan följde Erik Uhrwäder ensam och derefter våra öfriga vildhjernor, två och två i ledet.

Den lilla kavalkaden drog fram genom Dresdens största gator.

Från alla håll tillströmmade nyfikna folkskaror, ty ryktet, att konung Carl den tolfte var i Dresden, hade spridt sig med oerhörd hastighet.

På somliga gator var till och med svårt att komma fram bland den tätt sammanpackade, hurrande och jublande mängden. Naturligtvis ville ingen, som hade ben, med hvilka han eller hon kunde röra sig, försumma detta kanske aldrig återkommande tillfälle att med egna ögon se den tjugofemårige hjelte, hvars rykte återskallade i hela verlden.

Emellertid voro våra sju bussar på sin vakt hvarje ögonblick.

Fruktande något försåt under denna enligt deras mening alldeles onyttiga ridt omkring Dresdens hufvudgator, höllo de ögonen öppna och voro beredda att vid första tecken till förräderi draga blanka vapen.

Nils Wetterstjerna gick till och med så långt att han, i ändamål att varna, hviskade några hotande ord i fältmarskalkens öra.

Dock inträffade ingenting, som bestyrkte våra vänners misstankar.

Färden genom Dresdens gator försiggick lugnt och utan äfventyr.

Carl den tolfte erfor många bevis på, att Dresdens invånare beundrade honom och, säger en historieskrifvare,* detta mände »väl hafva förorsakat den tjugofemårige hjelten en hemlig glädje». Äfven en kung är ju blott en menniska.

Slutligen anlände tåget till stadsporten.

På vallarna invid stadsporten stodo uppställda några kanoner.

---

* C. F. Becker.

Till ära för den svenske hjeltekonungen blefvo dessa nu aflossade.

Här ville konung Carl taga afsked af sin kurfurstlige frände.

Men denne tillät ingalunda, att så skulle ske. Han ville tillsammans med fältmarskalken Fleming åtfölja sin gäst ett stycke på hemvägen.

Det var just i sjelfva porthvalfvet, som denna öfverläggning hölls.

Der stod den barske underofficeren, som försökt hindra Carl den tolfte och hans följe från att komma in i Dresden och som blifvit för denna sin åtgärd degraderad till gemen soldat. Kung Carl såg honom och erinrade sig genast hvad som hade inträffat.

Han vinkade karlen fram till sig och skänkte honom ett par dukater.

F. d. underofficeren kysste majestätets hand och tackade ödmjukt.

Må hända var det denna underdånighet, som stämde Carl så mildt mot mannen, att han för sin kurfurstlige frände omtalade hela äfventyret och hurusom officeren hade ådömt både denne man degradering och hans tio soldater hvardera tio dagars mörk arrest.

»De hafva ju emellertid endast gjort sin pligt», återtog Carl den tolfte, »och det må ingalunda anses nesligt, att de icke hafva förmått mäta sig med dessa sju bussar, som i dag utgöra min svit, ty ännu har jag icke sett någon, som varit i stånd att dem öfvervinna. Alltså beder jag ers nåde efterskänka straffet, återskänka denne man hans underofficersgrad och bevilja de andra ögonblickligt utträde ur arresten.»

»Jag kan icke motstå en kär frändes bön», yttrade August. »Vare det så, som ers majestät önskar! I hören detta?...» ropade han, vänd till den i porten samlade militären.... »Gån och släppen ut edra kamrater!... Och du, Schultze, må återtaga din befattning som underofficer!»

Ett allmänt jubel bevisade, att kung Carl hade genom denna förbön vunnit allas hjertan.... Ännu en gång afskötos kanonerna. Och under folkmassans och militärens hyllningsrop sprängde konung Carl med sitt följe ut genom porten. Kurfursten och fältmarskalken följde med.

De hade icke kommit långt, innan kanonerna på vallarna aflossades för tredje gången, äfven nu icke för att skada det svenska majestätet, utan för att bevisa honom en heder. Så slutades då denna äfventyrliga färd på ett sätt, som ingen i Carl den tolftes svit hade till en början vågat hoppas.

En half mil utanför Dresdens portar följdes kung Carl af kurfursten och fältmarskalken. Och det är möjligt, att kurfursten skulle fortsatt ännu längre, om han icke hade på grund af sin korpulens varit i någon mån besvärad af den starka fart, med hvilken Carl den tolfte och hans bussar ilade framåt på vägen mot Oberau och svenska lägret.

Efter ett vänskapligt afsked vände de sachsiske herrarne om.

I skymningen, såsom Carl hade sagt till Hultman, anlände majestätet till Oberau, hvarest en icke liten bestörtning hade gjort sig gällande med anledning af konungens långa frånvaro.

Kungen aftackade sin svit, berömde dem för deras välförhållande och gick in till sig för att, hungrig som

han var, förtära den af Hultman utlofvade gäddan — en i sanning sällspord läckerhet på denne konungs bord.

Ofvan nämnde historieskrifvare afslutar skildringen af denna färd sålunda:

»Kungens generaler, som sväfvat i icke ringa oro öfver detta ungdomsupptåg, gladde sig hjertligen att se honom så lyckligt återvända.»

FYRATIONDE KAPITLET.

De sju vännernas slutliga befrielse.

Då vi senast sågo våra vänner i Starodubs slottstorn, befunno de sig, såsom vi säkert erinra oss, i en mycket oangenäm ställning.

Sjelfve ansågo de sin belägenhet vara hvad man kallar förtviflad.

Instängda som de voro i en smal gång, från hvilken de kunde komma ut endast genom den bräddörr, på hvilken ryssarne nu dundrade för att nedbryta den, fans för våra vänner, som det tycktes, ingen räddning.

Så snart ryssarne genombrutit dörren, skulle de storma in i gången.

Och enär hela ryska garnisonen nu var på benen, voro våra vänner öfvertygade om, att en sådan massa fiender skulle på en gång bryta in på den lilla trånga plats, der de befunno sig, att någon utsigt till seger för våra vänner icke skulle finnas, äfven om de uppbjöde allt sitt hjeltemod och alla sina krafter.

Men Nils Wetterstjerna, hvilken både i anseende till sin högre rang och till sina större egenskaper sjelfmant och utan något som helst val erkändes af de andra såsom deras befälhafvare, var icke en af dessa förare, hvilka låta i farans åsyn modet sjunka. Tvärtom uppeldades i en sådan stund icke allenast hans mod, utan äfven hans inneboende snille.

Skyndsamt tände han sin blindlykta och började undersöka platsen.

»Låtom oss ladda våra musköter!» förmanade under tiden Flygare.

»Och pistolerna derjemte!» inföll Uhrwäder, föregående med godt exempel.

»Vi skola sälja våra lif så dyrt som möjligt», förklarade Simon Paulin.

»Ingen af oss får stupa, innan han dödat tio ryssar!» föreslog fänrik Rahm.

»Snart brister dörren! . . . Han svigtar redan för de förfärliga slagen.»

»Så mycket större skäl för oss att vara redo! . . . Hafven I laddat nu?»

»Laddat och redo!» ljöd det nu från alla sidor till svar på hans fråga.

»Godt! som vår vän Wetterstjerna plägar säga. . . . Men hvart tog han vägen?»

»Han är försvunnen!» ropade alla svenskarne nästan med en mun.

»Bagatell! plägar vår nådige konung säga», utlät sig Flygare. »Om vår vän Wetterstjerna har försvunnit, så har han helt säkert sina goda skäl dertill.»

»Det är alldeles säkert. . . . Men nu flyger dörren

upp!... Jag tror, att ryssarne hemtat någon gammal murbräcka, med hvilken de anfalla den.»

»Mig synes underligt, att icke hela tornet störtar in för sådana stötar.»

I detta ögonblick återvände Nils Wetterstjerna till sina vänner.

»Väl, att du kom!» utropade Uhrwäder. »Snart är fienden här.»

»Jag anser öfverdådigt och derför straffbart att inlåta oss i en så ojemn strid, om vi kunna undgå det. Äfven en af Carl den tolftes oöfvervinliga bussar bör och får icke fresta Gud.... Följen mig, mina vänner!... Jag tror mig hafva funnit ett medel att rädda oss ur knipan.»

»Rädda oss!» utropade Bretholz. »Men är icke det att fly?»

»Nej, det är icke detsamma», inföll Flygare muntert och gladt.

»Det synes mig dock så», envisades den tappre Edvard Bretholz.

»Bagatell!... Det der är allt för mycket invecklad för ditt hufvud.»

»Nåväl, Wetterstjerna, vi följa dig!... Det var t-n, huru de der ryssarne dundra mot dörren!... Skyndom oss! Vi kunna icke hafva någon tid att förspilla.... Har du påträffat en annan utgång?»

»Nej!» svarade löjtnanten. »Men jag har funnit en plats, der vi kunna dölja oss, om det ock vore ett helt år.... Jag uppmanar eder att följa mig.»

Nils Wetterstjerna gick före och hans vänner följde försigtigt i hans spår.

Just der gången slutade, stannade Wetterstjerna plötsligt.

»Här är det», sade han.

»Här? . . . Är du tokig? . . . Ser du syner?» ljöd det omkring honom.

»I sen denna hvita muryta, på hvilken skenet från min lykta nerfaller? . . . Godt! . . . Bakom denna vägg finnes en fristad för oss alla.»

»Inbilla mig det om du kan!» dundrade Bretholz. »Ännu är jag icke galen.»

»Men på god väg att blifva det», interfolierade fänrik Flygare.

Ryssarne fortforo att försöka bryta upp dörren, om hvars tillvaro de troligen icke förr än i dag haft någon aning. Det knakade i dörrens alla fogningar och redan hördes det ljud, som alstras, när en bräda är nära att brytas af. Det var tydligt, att endast några få sekunder återstodo, innan ryssarne skulle stanna i samma gång, der våra oförfärade svenska hjeltar nu befunno sig. Skyndsamhet var storligen af nöden.

»Denna mur», sade Nils, »synes vara hel, men är det icke. Följen mig!»

I nästa ögonblick var löjtnant Wetterstjerna försvunnen ur gången.

Ingen visste, huru detta egentligen hade tillgått, ty hans rörelser hade varit ytterst snabba. Kamraterna stodo förvånade och visste icke hvad de borde företaga sig. Bretholz började till och med tala om trolleri, fastän trollpackornas och hexprocessernas tid var förliden för att aldrig återkomma.

Plötsligt uppenbarade sig Wetterstjernas ansigte vid sidan i en urhålkning af muren, hvartill ingen förut hade lagt märke. Man var nu icke sen att begifva sig åt samma håll. Urhålkningen i sidomuren var dold genom ett ut-

språng, hvilket var orsaken till att våra vänner icke sjelfva upptäckte den, utan behöfde se Wetterstjernas ansigte i öppningen, innan de förstodo saken.

Bakom det framskjutande utsprånget ledde en smal gång — så smal, att den knappt tillät en person att passera — i åtskilliga vinklar in uti ett mörkt rum, som höll några famnars qvadratyta på golfvet.

Vid skenet af Wetterstjernas lykta iakttogo våra vänner, att rummet erhöll sitt ljus från en tumsbred liten öppning i tornets yttervägg. Det var endast en svag liten ljusstråle, som förmådde sila in genom en sådan liten öppning. Och våra vänner skulle hafva funnit rummet alldeles mörkt, om icke Wetterstjerna hade medfört sin lykta.

En annan iakttagelse, som man gjorde, var att detta mörka och ett grafkapell liknande rum tydligen icke hade under många år blifvit besökt af någon menniska. Råttorna hade obehindradt uppkastat sina högar, gräft sina gångar och utfört sina dansar, hvarom de tusentals hvarandra korsande råttspåren på det sandiga golfvet vittnade. Dessutom hade spindlarna ostördt spunnit sitt silkeslena garn och väft sina konstrika väfnader kors och tvärs i rummet, så att våra vänner knappt kunde taga ett enda steg utan att få med sitt ansigte göra en högst obehaglig bekantskap med dessa visserligen i sig sjelf och för naturforskaren eller naturbeundraren högst underbara, men för alla andra menniskor högst oangenäma trådar, hvilka girigt fästa sig vid en menniskas hull och skinn. Med få ord — platsen hade helt visst icke varit trampad af någon menniskas fot under de senaste hundra åren.

»Här kunna vi uppehålla oss i full trygghet», yttrade Wetterstjerna.

Samtidigt förde han lyktan rundt omkring för att visa dem lägenheten, icke olik en husegare, hvilken önskar hyra bort sin våning.

»Det är bra», inföll Flygare. »Nu skola vi tömma den sista vinflaskan».

»Men om belägringen skulle vara länge, komma vi att sakna proviant.»

»Derom få vi senare draga försorg», yttrade löjtnanten. »Nu är endast frågan om att så tillbomma ingången, att vi få vara ostörda här.»

»Men då vi sjelfva icke förmådde upptäcka denna i så många vinklar krökta ingång, så lära väl icke heller ryssarne hitta den.»

»Kanske! . . . Kanske icke! . . . Hvem vet? Här hafva vi emellertid ett par breda bräder och några stockar. Om vi använda dem klokt, skall ingen ryss sticka näsan hit in. . . . Låtom oss tillsluta öppningen!»

Sagdt och gjordt! . . . Alla grepo sig an med detta arbete, så att det kräfde endast några minuters tid. Redan innan det blifvit alldeles fullbordadt, hade det lyckats ryssarne att sönderspränga den hemliga dörren. En väldig skara strömmade in i gången och uppfylde den.

Våra vänner kunde naturligtvis icke se detta, men de hörde det ganska tydligt.

Ryssarnes tjut och skrän trängde in till dem och skulle hafva uppfylt dem med fasa, om de icke varit så af naturen modiga och genom vanans magt härdade män. Lars Peter afröjde en del af golfvet och sopade på befallning ned en del af spindelväfvarna, hvarefter han utbredde marketenterskan Maija Maijströms fordom hvita duk och framsatte qvarlefvorna af den lukulliska middagsmåltid, som afätits deruppe på tornet.

Allt detta gjorde han på eget bevåg utan någon särskild befallning.

Men ingen gjorde något anfall på dessa, det måste erkännas, ganska klena rester af matvarorna. Flygare befalde honom att draga upp den enda återstående vinflaskan.

»Man blir torr i strupen i denna qvafva luft», förklarade den hederlige fänriken.

Lyckligtvis hade tennbägarne icke blifvit malda till stoft under den stora katastrofen deruppe på tornets öfverst belägna platform. Hvar och en fattade sin bräddfulla bägare, och man tömde den utan att låta störa sig af det infernaliska oväsen, som ryssarne förde derute i gången.

»Huru skola vi nu komma härifrån?» utropade Uhrwäder. »Det är frågan.»

»Vi måste vänta», svarade Nils Wetterstjerna med orubbligt lugn.

»Och huru länge skola vi vänta?» sporde Bretholz. »Mina sår svida, som om de vidrördes med glödande kol, och jag längtar obeskrifligen efter att träffa en fältskär, hvilken kan förbinda mig ordentligt. Jag beder er, mina vänner, att I gören pinan för mig så kort som möjligt.»

»Några timmar måste du likväl uthärda», afgjorde Nils Wetterstjerna.

Den lilla lyktans sken återstrålade från den polerade jernhandsken på vår unge hjeltes högra hand, der han tankfullt satt på en stock, lutande sitt hufvud mot handen och liksom drömmande.

»Några timmar!» utbrast Bretholz. »Under tiden blir mitt sår på kinden oläkligt. Det kan taga röta. . . . Jag önskar, att den f-de ryssen hade sigtat en smula bättre och med ens förpassat mig in i evigheten.»

»Om din kind svider», inföll Flygare, »så kan du lyckönska dig till, att deremot din näsa är så lång, att den icke saknar den del, som skrubbsåret har tagit bort. . . . Man måste vara belåten med den lott, som blir af ödet beskärd, min käre vän! . . . Ingen kan hafva framgång i allting här i denna snöda verld.»

»Det är mer än troligt, att fänrik Flygare icke skulle hafva gifvit sig tid till att hålla ett så långt, så vackert och så förmanande tal, om han icke haft så godt om tid och funnit hela belägenheten så tråkig.

Han lyfte nu sin bägare i höjden och utbragte följande, mycket storartade skål:

»Mine herrar! . . . Tiden är ond, sade alltid presten der hemma i vår lilla stadskyrka. Jag är, som I veten, född i det idylliska, sköna, ljufliga Vestervik. Nu först inser jag, att tiden är ond och att således presten hade rätt. Men när han sade det, skakade jag på hufvudet och smålog både i min själ och med mina läppar. Jag trodde honom icke. Men om man satte den aldra gladaste menniska — d. v. s. svensk — i verlden in i ett sådant hål som detta, der hvarken månljusets milda skimmer eller himlens stjerneprakt kunna tränga ned till den gråtande själen — då, ja då, mina vänner, skulle äfven den gladaste man blifva misantrop, äfven den godmodigaste blifva menniskofiende och äfven den lifligaste menniska förvandlas till en melankolisk och kolerisk varelse. . . . Mine herrar, denna höghvälfda riddaresal behagar mig icke. Men ännu mindre behagar det mig att veta, att några hundra ryssar trängas derute på några alnars afstånd från oss. Och aldra minst kan jag finna mig deri, att jag icke får draga min trogna pamp och hugga in på den ryska, djuriska massan. Jag vågar derför — lifvad af nit för

Sveriges och vår egen ära — föreslå, att vi nu . . . nu genast göra ett utfall och döda hela patrasket, så att vägen ändtligen blir fri för oss till vårt läger. Jag tager både sol och måne och stjernor och kometer till vittnen på, att jag vid detta utfall kommer att stupa heldre än jag gifver mig tillfånga. Och då nu Nils, vår trofaste vän, är beväpnad med sin fruktansvärda stridshandske, om hvilken han för oss antydt ett och annat, som väckt vår beundran och hänförelse, så antager jag, att vi skola gå med seger ur striden. . . . Bagatell! Mina vänner! . . . Låtom oss göra ett utfall! . . . Och låtom oss dessförinnan tömma denna bägare för en lycklig utgång af detta vårt nu tillärnade företag! Skål, mine herrar!»

Ett så långt tal hade man aldrig tillförene hört Flygare hålla, ehuru »tal» — i synnerhet högtidstal — voro hans specialitet, liksom konsten att vräka en fiende öfver bröstvärnet på ett högt torn numera var Erik Uhrwäders. Den högtrafvande stilen förfelade emellertid denna gång sin verkan. Ingen annan än Flygare sjelf tömde sin bägare.

Under tiden fortforo ryssarne att väsnas och skräna derute.

»Vi måste hafva tålamod!» förklarade sjelfva Edvard Bretholz, som ju hade de starkaste anledningarna till att önska ett snart slut på saken.

»Man får icke fresta Gud», inföll Nils Wetterstjerna allvarligt.

Flygares förslag om ett plötsligt utfall kunde således anses vara enhälligt förkastadt. Man beslöt att afvakta tiden.

»Men om vi hungra ihjel!» invände den otålige fänrik Flygare.

»Bah! . . . Innan vi blifva hungriga, skola vi vara borta härifrån.»

»Om du kan ansvara för detta, Wetterstjerna, vill jag förklara mig nöjd.»

Man sysselsatte sig nu en stund med att lyssna på ryssarne.

Ett så infernaliskt oväsen hade ingen af våra vänner någonsin hört.

Endast den som åskådat och åhört en dödsdans bland sioux-indianerna i Amerika, när de dömt en fången fiende till döden, kan göra sig en aflägsen föreställning om det infernaliska buller och skrän, som ryssarne derute i gången läto våra vänner afhöra.

Ett par timmar förgingo.

Nils Wetterstjerna hade för länge sedan släckt sin lykta, emedan han måste spara vaxstapeln, som satt innanför lyktans glas.

Ingen visste, huru länge man kunde blifva nödsakad att tillbringa tiden i detta mörka hål. Och det var naturligtvis nödvändigt att spara ljuset, till dess man blefve i tillfälle att anträda hemfärden.

Nils Wetterstjerna klättrade på några stockar upp till gluggen.

Hans mening var endast att genom det lilla hålet blicka ut i den yttre verlden och öfvertyga sig om, huru dags det var.

»Det är redan mörkt nu», utropade han. »Snart kunna vi förmodligen tänka på vår affärd härifrån. . . .»

Verkligen tycktes ryssarnes buller blifva mindre och mindre.

Deras vilda skrän aftogo i styrka och äfven i uthållighet.

Slutligen tyckte sig våra vänner märka, att tornet utrymdes.

Intet skrän hördes. Inga stötar! Intet ljud af vilda upptåg!

»Nu är tiden inne», förklarade med ens löjtnant Wetterstjerna.

Han hade dock först en längre stund genom att lyssna öfvertygat sig om, att hans uppfattning af ställningen var den rätta.

»Tyst!» hviskade Uhrwäder, just då våra vänner ämnade bryta upp.

»Hvad är det?»

»Jag hör steg ... fasta, säkra steg. Man har utstält en vaktpost här.»

»Hin tage den vaktposten! sade Bretholz. »Jag längtar efter fältskären.»

»Du har rätt, Uhrwäder», afgjorde Wetterstjerna. »Man har misstänkt någonting. Man tror oss finnas qvar någonstädes i tornet och derför har man stält en karl på vakt. Vi kunna vara förvissade derom, att den karlen är väpnad ända till tänderna, som man säger.»

»Nå, en enda karl gör väl ingenting», menade fänrik Bretholz.

»Den äta vi upp», föreslog Simon Paulin med stor energi.

»Gerna för mig!» inföll Wetterstjerna. »Men vi måste vara försigtiga. Hvem vet, om icke den der ryssen, som marscherar så spanskt fram och tillbaka, kan genom ett enda rop tillkalla några hundra landsmän, med hvilka vi svårligen kunna mäta oss.... Mitt råd är derför följande. Vi tända min lykta och plocka vid dess sken så tyst som möjligt, helst utan något ljud alls, ned vår barri-

kad. Derefter öfverfalla vi ryssen så plötsligt, att han icke kan medhinna att skrika. . . . På detta sätt skola vi lättast komma ut.»

Förslaget blef med allmänt bifall af vännerna mottaget.

Och inom förloppet af en minut skred man till dess utförande.

Nils Wetterstjerna tände sin lilla lykta. Man började plocka ned stockarna och bräderna, som tillslöto ingången till hålan.

Allt skedde tyst och mycket försigtigt. Knappt ett ljud hördes.

När allt var borttaget och passagen fri, gick Nils Wetterstjerna, såsom naturligt var, i spetsen. Och då han vikit omkring ett par hörn, såg han, som sjelf släckt sin lykta, en rysk soldat vandra af och an, bärande på axeln ett muskedunder och i handen på andra sidan en lykta, hvarmed han belyste sin inskränkta promenadplats.

Ryssen var en stor, grof, nästan jättelik och mycket stark karl.

Men våra vänner tvekade naturligtvis icke ett enda ögonblick.

De voro nu mot vanan tio mot en (i st. f. en mot tio), hvilket var det vanliga under kung Carl den tolftes härnadståg.

Så mycket mindre kunde de nu tveka om, hvad de hade att göra.

I ett gifvet ögonblick rusade alla fram, kastande sig öfver ryssen.

En grep hans muskedunder. En annan fråntog honom hans pamp.

Snart stod han alldeles vapenlös.

Men han började skrika af alla krafter ungefär så som en menniska skriker, när hon är stadd i dödsnöd. Likväl stäfjades snart detta oskick derigenom, att Uhrwäder stoppade hans mun full med sin näsduk, hvilken — på detta sätt anbringad — var en så god munkafvel som någon annan. Karlen fogade sig i sitt öde, sedan han först hade gjort några fåfänga försök att med våld befria sig ur sina fienders händer.

Våra svenskar voro af gammalt vana vid dylika äfventyr.

Det hade icke dröjt en minut, innan ryssen var alldeles oskadlig.

Visserligen hade Bretholz, som längtade efter fältskärsvård, ropat:

»Stick ned honom!... Det är ju en fiende.... Det är ju endast en ryss.»

»Men det är dock en mensklig varelse, hvilken älskar lifvet lika högt som du och jag», invände Nils Wetterstjerna. »Och det är icke rätt att döda en fiende i annat fall än då man gör det till nödvärn.»

»Hjertnupenhet!... Flicktankar!... Dumma fördomar!» brummade Bretholz.

På Nils Wetterstjernas förslag förenade sig alla — med undantag af fänrik Bretholz, som för ögonblicket var otillräknelig — om förslaget att endast binda den jättestore ryssen. Och han blef bunden.

Man kan vara förvissad om, att han blef mycket omsorgsfullt fjettrad.

Med tillstoppad mun och bundna händer och fötter kunde han icke göra våra vänner någon skada. Derför läto de honom ligga qvar på golfvet i den hemliga gången och alla förutsatte, att han skulle blifva befriad ur sitt

obehagliga och obeqväma läge, så snart morgonen grydde och ryssarne på Starodubs slott kommo i rörelse. Någon lifsfara för den ryske jätten kunde således icke tänkas. Man endast ville göra honom oskadlig för tillfället. Bretholz, som tyckte sig onödigtvis uppehållen, tyckte icke om det, men då detta tillvägagångssätt gillades af alla kamraterna, måste han förklara sig nöjd. Detta hindrade honom dock icke från att brumma »i sitt skägg» någonting, som kamraterna icke förstodo.

Nu började nedfärden på fullt allvar. Nils var vägvisare.

Han hade, sedan den ryske jätten besegrats, å nyo tändt sin lykta och anmodat Erik Uhrwäder att bära den lykta, man eröfrat från ryssen och hvilken numera icke kunde vara denne till något gagn.

Nils Wetterstjerna kände ganska väl till alla de hemliga rummen.

Han hade också, som vi veta, varit i Starodubs slottstorn en gång, innan han ditförde sina vänner. Men det oaktadt ansåg han nödigt att framskrida med viss försigtighet. Emellertid stannade han för att lyssna, om han hörde något ljud, som antydde en fiendes närhet.

Och alla hans kamrater berömde inom sig denna hans försigtighet.

Sjelfva den otålige fänrik Bretholz måste medgifva, att det var rätt.

»Bomber och granater!» brummade han i skägget. »Visst går det sakta, men det är ett vist och förståndigt ordspråk, som säger: 'bättre fly, än illa fäkta'.»

Man nalkades småningom tornets längst ned belägna regioner.

Plötsligt stannade Wetterstjerna och gjorde med venstra handen en afvärjande rörelse. Han hade förnummit ljudet af fotsteg längre ned i tornet.

»Låtom oss släcka lyktorna!» uppmanade han och föregick med godt exempel.

Våra vänner befunno sig nu i ett absolut mörker utan en stråle af ljus.

»Och nu», återtog löjtnant Wetterstjerna i hviskande ton, »låtom oss lyssna!»

Man lyssnade.

Man ansträngde sina öron på det mest otroliga sätt Ej ett ljud hördes.

»Och likväl», hviskade Wetterstjerna, »är jag viss derom, att jag hörde ljud af fotsteg.»

»Nåväl», hviskade Erik Urwäder tillbaka. »Vi stanna då här en stund.»

»Det är troligt, att dernere finnes en vaktpost», hviskade Simon Paulin.

»Naturligtvis!» försäkrade fänrik Flygare med vanlig tvärsäkerhet.

»Och att denne vaktpost hört ljudet af vårt nedstigande utför trapporna.»

»Ganska troligt!»

»Samt att han stannat för att bättre uppfånga detta ljud . . .»

»Också troligt! . . . Du är ett snille, Uhrwäder, och borde vara general.»

»Alltså hafva vi intet annat att göra nu än att lyssna med våra öron.»

»Aldrig i detta lifvet fann jag eder så onödigt försigtiga», försäkrade Bretholz.

Den stackars karlen kände en grym sveda i sin kind och det var icke underligt, att han längtade efter att sammanträffa med en fältskär.

Soldaten dernere återtog nu sin regelmessiga vandring af och an.

Så snart våra vänner stannade, upphörde också det ljud, som väckt hans uppmärksamhet.

Tydligen hade han lugnat sig, då han nu ingenting hörde.

»Här måste vi iakttaga stor försigtighet», varnade Nils Wetterstjerna.

»Framåt utan all försigtighet!» brummade den olycklige Bretholz.

»Tig du!» utlät sig fänrik Flygare. »Din sårade näsa är icke passande till att, som man säger, lägga i blöt i saker, hvilka du icke förstår.»

Bretholz höll näsduken till kinden och svarade endast med ett brummande.

Våra vänner smögo sig så tyst som möjligt ned utför trappan.

Endast Bretholz gjorde då och då något buller, men det berodde derpå, att han (i egenskap af blesserad) icke riktigt visste, hvad han gjorde.

Ändtligen var man så nära den postande soldaten, att man såg honom.

Endast två trappsteg skilde våra vänner från den platform, der han gick.

Och sedan de sett honom, dröjde det i sanning icke en minut, innan han låg bunden — hårdt och starkt bunden — både till händer och fötter och försedd med en säker munkafle mellan käkarna.

Äfven denne ryss hade en lykta i handen. Lyktor tycktes vara nära förbundna med den ryska nationaliteten,

men detta får man ingalunda fatta såsom ett bevis på, att ryssarne egde och älskade upplysningen.

Aldra högst må det gälla som bevis på, att de anade att det i denna verlden finnes ett verkligt ljus och att de instinktlikt längtade derefter, såsom hjorten trängtar efter rinnande vatten, när han jagats under en längre tid och flämtande, ångestfull och nästan dignande till marken, knappt förmår taga ett enda steg.

Våra vänner bemägtade sig äfven denna lykta utan samvetsqval.

Den betraktades helt enkelt såsom ett ganska lofligt krigsbyte.

Och så steg man vidare, ledsagad af Nils Wetterstjerna, ned i underjorden, djupt under slottstornets grundvalar.

»Wetterstjerna heter du», utbrast den alltid talföre och högtrafvande fänrik Flygare, när våra vänner ändtligen befunno sig i grottan, hvarest den gång utmynnade, som stod i sammanhang med tornets trappa. »Wetterstjerna heter du och en ledstjerna är du.... Ingen annan än du skulle kunna finna vägen i en dylik labyrint.... Hurra för vår ledstjerna!»

»Tyst!» hviskade Nils Wetterstjerna. »Tyst, din galning!»

»Men nu äro vi ju räddade och befinna oss i absolut säkerhet?»

»Visst icke, min käre vän!... Ännu äro vi icke i svenska lägret.»

Emellertid dröjde det icke synnerligen länge, innan de voro der.

Hvar och en gick hem till sitt för att njuta en väl behöflig hvila.

Bretholz ensam hade andra göromål, ännu mera nödvändiga.

Han gick direkt till regementsfältskären Johan Kugelmann, som förmodligen ansade hans sårade kind och hans »skrubbade» näsa med all den konstnärlighet, hvaraf någon på den tiden var mägtig. Det var redan nära nog dager, innan fänrik Bretholz anlände till sitt tält och gick till hvila.

FYRATIOFÖRSTA KAPITLET.

Om hans majestäts hönssoppa m. m.

Dagen derefter satt Nils Wetterstjerna ensam i sin bostad.

Han var icke glad. Den unge hjeltens lynne nedstämdes af dessa aningar, hvilka vissa naturer alltid känna, när de hotas af allvarsamma faror eller pröfningar. Hans klara ögon voro nu liksom fuktiga och blickade med vemod ut genom de tjocka glasrutorna.

Och han hade kastat det högra benet öfver det vänstras knä och gungade det förras fot upp och ned med en viss häftighet, såsom man plägar göra, då man är mycket orolig till sinnet.

Nu inträdde emellertid hans vänner i den bofälliga stugan, alla mangrant samlade, och den hederlige Lars Peter, hvilken med pudelaktig trohet sysslat i rummet, erhöll af sin herre en vink, att hans närvaro var öfverflödig. Ynglingen gick ut och tycktes icke alls finna denna ut-

visning förnärmande för hans person. Hans anlete utvisade, som vanligt, endast gladlynt godmodighet.

»På min ära!» dundrade Erik Uhrwäder. »Jag tror, att du sörjer.»

»Efter fästmön förmodligen!» gissade den alltid listige Paulin.

»Liksom du sjelf sörjer öfver förlusten af Maria Feodorowna», skyndade sig Flygare att infalla, — »denna sköna varelse, som nu sannolikt ruttnar i någon af den förskräcklige och omensklige tsarens aldra djupaste fängelsehålor? . . . Ha, ha, ha! . . . Dina femtiotusen rubler, hvarom du talat så mycket, hafva nog gått upp i rök, min tappre kamrat!»

»Menniskan spår och Gud rår», genmälde Paulin en smula förlägen.

»Låtom oss lustiga vara, gossar!» utropade nu Uhrwäder. »Jag har medfört ett par vinflaskor — ypperligt godt gammalt vin, det vill jag lofva eder. Maken finnes icke och har aldrig funnits i det kongliga köket. . . . Se, huru gamla och dammiga de te sig för våra lystna ögon!»

»Du talar som Cicero och handlar som en konung!» utbrast Flygare.

Våra vildhjernor hade snart öppnat de vördnadsvärda vinbehållarna, och den skummande drycken perlade i deras bägare.

Just då de skulle föra dessa till sina läppar, skymtade en skugga förbi fönstret.

»Hvem hvar det?» utbrusto alla nästan på en och samma gång.

»Det var hans majestäts kammartjenare, den hederlige Hultman.»

Knappt hade Flygare lemnat denna förklaring, innan dörren sakta öppnades på detta ödmjuka sätt, som var för Hultman egendomligt.

Och in i den torftiga stugan trädde verkligen kungens kammartjenare.

»Ni kommer alldeles lagom, herr Hultman», utropade Erik Uhrwäder.

»En bägare åt allas vår värderade vän, Hultman!» skrek Flygare.

»Jag dricker sällan vin», stammade den bugande kammartjenaren.

»Denna gång måste ni dock dricka», yttrade Jean Baltner bestämdt.

»Nå väl, mina herrar», återtog kammartjenaren, »ett enda glas då!»

»Glas hafva vi icke. De tillhöra konungataffeln. . . . Här en bägare! Och den är af engelskt tenn.»

Hultman tömde sin bägare, »smackade» med tungan och utropade:

»Så godt vin har aldrig funnits på majestätets bord. Mina herrar! . . . Detta vin borde ni hafva levererat till det kungliga köket. Den stackars kungen — trött och utarbetad som han är — får aldrig se på sitt bord eller smaka annat vin än af aldra uslaste slag, ja, stundom endast svagdricka och mången gång endast ett glas vatten. Men I fägnen edra strupar, mina herrar! . . . Ack, mitt arma majestät!»

»Hör på, fader Hultman, jag har ett godt förslag, som jag vill göra eder.»

»Låt höra då!» uppmanade Hultman, tagande på sig en uppmärksam min.

»Jag har sex dylika buteljer i mitt tält», återtog Uhrwäder. »Besinna väl! . . . *sex* stycken! . . . Och jag skall

leverera alla sex till er, min kära Hultman, om ni lofvar att å er sida göra mig en tjenst.»

»Låt höra, om hvilken tjenst fråga är», sade Hultman, som nu tog på sig minen af en skicklig diplomat, som är på sin vakt.

»Åh!» utropade Uhrwäder. »Den saken är helt enkel och obetydlig.»

»Det förstår jag kanske något bättre än ni, herr fänrik.... Låt höra!»

»Jag vet», återtog Uhrwäder, under det att hans kamrater gapade af förvåning och Hultman utspärrade sina ögon af häpnad, »jag vet, att ni brukar lyssna vid ert 'stackars majestäts' dörr och eger en fullkomlig kännedom om allt hvad som derinne säges.»

Hultman tog ett par steg baklänges och var nära att tappa bägaren.

»Förlåt att jag talar så uppriktigt!... Men det är i sanning nödvändigt.»

»Hm!... Brr!... Hm!... Hi!... Jag tycker... hm! brr! att ni går för långt...»

»Oroa er icke, min ärlige vän!... Jag menar allt godt både mot eder och mot majestätet. Hvarken majestätets eller eder ära skall lida något men i mina händer.... Nej, icke det aldra ringaste men!»

»Men kanske så mycket mera men genom fänrikens lösa tunga!»

Det var Hultman, som i ett slags förtviflan gjorde detta utfall.

Alla de närvarande skrattade, men ingen förstod ännu Uhrwäders mening.

»Bagatell, som majestätet sjelf säger!» inföll Uhrwäder godmodigt.

»Men det är intet ringa brott», sade Hultman med missnöjd ton och min, »att skymfa hans aldraheligaste krönta majestät i hans egen högt ombetrodde kammartjenares person, hvilken också är helig.»

»Medgifves gerna, kära Hultman!» återtog Uhrwäder, kring hvilkens läppar löjet lekte. »Men jag säger ännu en gång som kungen säger: bagatell!»

»Här är icke fråga om bagateller, herre! . . . Att smäda och förolämpa . . .»

»Godt! . . . Jag vet allt hvad ni nu ämnar säga, och ni kan derför bespara eder mödan att uttala det. . . . Jag menar intet ondt.»

»Men så låter det åtminstone, min herre!» svarade Hultman.

Och den trofaste kammartjenarens anlete var höljdt af åskmoln.

Han var synbarligen i sitt stilla sinne mycket förgrymmad.

»Lugna er! . . . Lugna er, herr kammartjenare!» återtog Uhrwäder.

»Jag *är* lugn. . . . Låt höra hvad det är, som ni har att säga!»

Härvid förändrade Hultman sitt minspel till att uttrycka något majestätiskt. Han hade sett kungen göra så.

»Haf tålamod blott! . . . Och afbryt mig icke oftare! . . . Nog af, jag vet, att ni eger kännedom om allt hvad som säges i majestätets kabinett. Jag vet, att ingenting undgår edra öron, hvilka den gifmilda naturen har skapat i rent af gigantiska proportioner. Säg mig nu, hvilka personer hade enskildt samtal med majestätet i går . . . d. v. s. under hela gårdagen! Svara ärligt!»

»Jaså, ingenting annat!» utropade Hultman med samma

ton, som om han i detta ögonblick hade känt ett helt berg afvältadt från sin betungade barm. »Bagatell! . . . *Det* kan jag säga.»

»Nå väl, låt höra! . . . Kom ihåg . . . sex buteljer till majestätet!»

»Godt!» svarade Hultman. »Det stackars majestätet behöfver dem.»

»Utan tvifvel! . . . Men låt nu höra, hvad ni har att svara!»

Hultman, hvars förgrymmade min smält ned till ett blidt och godmodigt leende, svarade nu med anmärkningsvärd uppriktighet:

»Först hade general Nieroth på morgonen ett enskildt samtal.»

»Med majestätet?»

»Naturligtvis!»

»Och de talade om . . . hvad? De sex buteljerna bero af ert svar.»

»De talade endast om krigsoperationerna nu vid inbrottet i Ryssland. De läste på kartan. Och de uppgjorde mångahanda planer.»

»Det tror jag», yttrade Uhrwäder. »Nå vidare, herr kammartjenare!»

»Vidare kom Rehnskjöld.»

»Och hvarom talade han med majestätet? . . . Ni hörde det helt visst?»

»Naturligtvis hörde jag det. . . . Han talade om några förrädare.»

»Är ni säker om, att han behagade begagna detta fula ord?»

»Lika säker som jag är om att vinna de sex buteljerna vin!»

»Godt!... Ni anser alltså detta uppträde såsom ett vad? Icke sant?»

»Jo visst!»

»Nå, om hvilka förrädare var det då fråga?... Låt oss höra!»

»Ack, mina herrar, jag hörde inga namn... icke ens ett enda.»

»Men det var verkligen fråga om förräderi?... Är ni säker derpå?»

»Säker!» utbrast Hultman med en viss grad af förtrytelse. »Visst är jag säker på hvad jag säger.... Tror fänriken till exempel, att man icke lärt sig att tala sanning, när man så många år uppvaktat majestätet?»

»Naturligtvis!... Min fråga innehöll också icke en atom af tvifvel.»

»Rehnsköld omtalade, att ett förräderi i hären var å bane.»

»Jag väntade mig just detta», interfolierade den lustige Flygare.

»Rehnskjöld är Lagerkronas vän och går hans ärenden.»

Det var Bretholz, som uttalade denna icke ovigtiga sanning.

»Nämnde Rehnsköld inga namn?» frågade Uhrwäder barskt.

»Nej... han sade sig icke känna namnen på förrädarna, men...»

»Men...! Hvad menar ni med ert 'men'? Tala ur skägget!»

»Jo, han berättade, att de sammansvurne äro till sitt antal...»

»Huru många?» utropade Uhrwäder, som var mycket otålig.

Den som icke visade sig otålig, var löjtnant Wetterstjerna.

Han satt fortfarande qvar i samma djupsinnigt grubblande ställning.

»Ett glas vin!» utbrast Carl Rahm. »Det skall lossa Hultmans tunga.»

Man fylde kammartjenarens bägare ända till brädden, ja, så att den skummande och af kolsyra uppfylda drycken flöt ut öfver pokalens väggar. Och Hultman lät sig väl smaka.

Icke underligt!

Hvarken han eller Carl XII hade sedan flera år smakat en så ljuflig dryck.

»Huru många?» hade Uhrwäder ropat med sin stentorsstämma.

»De sammansvurne», genmälde Hultman, som nästan var yr af vinet, »bestå af sex herrar och jemte dem en usel lakej.»

Lars Peter hade kommit in och stod innanför dörren. Det var icke svårt för honom att förstå, hvilket sammanhang Rehnskölds berättelse hade med Lars Peters nattliga äfventyr i Lagerkronas tält. Ej heller saknade han själsgåfvor till att begripa, hvem den 'förädaren lakejen' skulle enligt Rehnskölds mening vara.

»Gud hejde i tid din tunga!» utbrast Lars Peter. »Du kan snart prata en hederlig karl upp i galgen med ett rep om halsen.»

Hultman vände sig om och skärskådade Lars Peter från topp till tå.

»Ah!» utbrast kammartjenaren. »Är det du? . . . Min själ, om jag hade trott det!»

»Hvad menar ni, min bäste vän?» frågade Uhrwäder med en viss oro.

I stället för att svara började Hultman räkna på fingrarna och han gjorde detta med en så uttrycksfull min af slughet, att våra vänner häpnade.

»En . . . två . . . tre . . . fyra . . . fem . . . sex herrar! En lakej! . . . Det stämmer.»

Våra vänner sågo villrådiga på hvarandra. De började att förstå.

»Herr Hultman!» sade slutligen Uhrwäder. »Om ni behöfver öfva er i räkning, behagade ni välja en annan plats än denna!»

»Jag *kan* räkna!»

»*Det* hör jag väl. . . . Ni kan räkna till sex. . . . Men hvad menar ni med det?»

»Åh, bara en bagatell!»

»Skulle roa mig att höra!»

»Jag har räknat ut, hvilka de sammansvurna äro, som Rehnsköld talade om.»

»Lycka till! . . . Och hvilka äro de då? Kunna vi få del af er upptäckt?»

»Gerna! Men I får icke vredgas eller utkräfva hämnd på mig, mina herrar!»

»Hämnd på dig, ditt lumpna troll!» dundrade den hederlige Bretholz.

Den gode vännens stora näsa och klena förstånd mägtade icke hvarken lukta eller fatta situationen. Han erhöll derför en skarp tillrättavisning af fänrik Flygare, hvilken på sitt sedvanliga, något högtrafvande sätt lät honom veta, att han var »föga bättre än en babian, en torsk, en dum skata» o. s. v.

Flygare var alltid mest lyckad, när han hemtade sina bilder från djurriket.

Bretholz sänkte, som naturligt var, sitt hufvud och suckade några gånger.

»Nå, herr Hultman», upprepades frågan. »Hvilka äro de sex sammansvurna?»

»Ja, inte tror jag, att herrarne ha sammansvurit sig mot majestätet, men . . .»

»Men . . .?» ropade hela den tappra skaran enstämmigt. »Men . . .? Förklara er!»

Sjelfva Nils Wetterstjerna hade vaknat upp ur sina djupa grubblerier.

Så snart han hörde nämnas ordet förrädare, lyfte han sitt ljuslockiga hufvud upp och blickade nästan förvånad omkring sig. »Förräderi» var ett ord, som hans ärliga själ icke kunde riktigt klart fatta. Han ansåg troheten mot konung och fosterland vara en så naturlig och sjelfskrifven sak, att han icke ens kunde aflägset ana huru någonting sådant skulle kunna vara möjligt, som det man nu, enligt hvad hans öron vittnade, kallade förräderi. Trohet mot kung och fosterland var den enda känsla i detta afseende, han sjelf hyste i sin barm och kunde till dess innehåll fatta.

Han blickade förvånad omkring sig och lyssnade med uppmärksamhet.

» . . . men», återtog Hultman, »visserligen sade Rehnsköld, att förrädarne voro sex jemte en lakej . . . och . . . och jag har just nu på mina fingrar räknat eder. . . . Det stämmer. . . . Det är samma summa. . . . I ären sex herrar och en lakej.»

Våra vänner hade nästan väntat sig denna upplysning.

Åtminstone visade de inga tecken till öfverraskning eller rädsla.

Endast Wetterstjerna, som icke åhört hela samtalet och derför icke kände Uhrwäders afsigter, var nära att rusa fram och gripa Hultman i strupen och ropa:

»Skurk! . . . Här finnes ingen enda förrädare mot vår älskade konung.»

Men Wetterstjerna gjorde icke detta, emedan Uhrwäder hviskade i hans öra någonting, hvarpå Wetterstjerna till svar mumlade en rad af ord, som Jean Baltner — enligt de af honom efterlemnade anteckningarna från denna orons tid — uppfattade sålunda:

»Nåväl! . . . Kanhända lyckas det dig, vän Uhrwäder! . . . Försök! . . . Planen är klok.»

Nils Wetterstjerna åhörde med något större uppmärksamhet hvad som sades, men något stort intresse för saken ådagalade han icke.

»Nåväl, käre Hultman», återtog nu Uhrväder, »gör oss ännu en gång den äran!»

Den tappre och lustige fänriken fylde för tredje eller fjerde gången sin egen och naturligtvis jemväl den kunglige kammartjenarens bägare.

»Majestätets skål!» utropade Uhrväder. »Honom vare ära intill verldens ända!»

»Och i all evighet!» svarade Hultman andäktigt, i det han så grundligt tömde sin bägare, att icke ens en droppe spildes, när han nästa ögonblick vände pokalen upp och ned för att visa, huru trogen undersåte han i alla afseenden var.

»Nå, hade flera personer samtal med konungen i går mellan fyra ögon?» sporde nu den raske Uhrväder, hvilken gick rakt på målet.

»Vänta! . . . Jo . . . jo visst! . . . Lagerkrona var der också. . . . Ja, ja, Lagerkrona!»

Och kammartjenaren lade pekfingret till sin näsa och såg djupsinnig ut, liksom om Lagerkronas namn väckt något minne till lif.

Våra vänners ögon mötte hvarandra, när de hörde, att deras dödsfiende — eller rättare sagdt den ene af dödsfienderna, ty den andre var naturligtvis Arvid Bredström, alias Jesper Klinck — hade under gårdagens lopp varit i enskildt samtal med den unge konungen.

»Och hvad sades vid detta möte?» sporde genast fänrik Uhrväder.

Hultman såg ut att vara förbryllad och förlägen. Han hostade.

»Kom ihåg den stackars kungen och de sex flaskorna vin, som kunde skänka krafter åt majestätet!» utbrast Flygare.

Hultman eftersinnade några ögonblick, innan han svarade.

»Nå ja, det skadar icke att tala om det. . . . I ären allesammans trogna och tappra krigare, och jag tror för min del icke ett ord af historien.

»Hvilken historia? . . . Förklara er litet närmare, kära Hultman!»

»Jo, historien om förräderiet.»

»Lagerkrona talade således också om förräderi?» sporde Flygare.

Samma fråga låg i detta ögonblick på alla de andra vännernas läppar.

»Visst gjorde han det! . . . Och han gaf majestätet en lista på förrädarna.»

»För tusan!»

»Och hvilka äro dessa förrädiska lymlar?» dundrade Bretholz.

Samtidigt kliade han sin sårade näsa och »gjorde stora ögon».

»Lagerkrona lemnade majestätet en skriftlig förteckning.»

»Ah!... Men denna skriftliga uppsats har ni väl sett och läst?»

»Jag lyckades, trots alla mina bemödanden, endast se ett namn.»

»Och det namnet var...?» röt Uhrwäder med börjande otålighet.

»Det var Nils Wetterstjerna», upplyste Hultman lugnt.

Alla våra vänner foro upp, som om de stungits af nålar.

»Nils Wetterstjerna!... Är ni galen?» ljöd det från flera par läppar.

»Jag läste namnet öfver majestätets egen axel», förklarade Hultman, medan kungen tillät mig att ordna hans hår.... Jag skall nämligen hafva äran berätta herrarne, att jag tillika är kungens hårfrisör.»

»Med hopp att i framtiden, då han får skägg, också bli hans barberare.»

Det var naturligtvis Bretholz som utlät sig så vanvördigt.

»Mycket riktigt, min herre!» svarade Hultman bugande, liksom om han fått höra en utsökt artighet. »Men jag tror, att det är en intrig.»

»Huru?» utropade Uhrwäder med låtsad förtrytelse. »Intrigerar man mot eder, så att utsigten till barberaresysslan blifvit förmörkad?»

»Bagatell! Nej!... Jag menar endast det der om förräderiet.»

»Jaså, ni tror således icke oss om att vara förrädare mot vår kung?»

»Visst icke! . . . Så tappra ynglingar älska äran och fosterlandet.»

»Bra taladt, Hultman!» ropades från flera håll i vänkretsen.

»Ni är ett snille, Hultman», förklarade Flygare med bestämdhet.

Hultman antog en blygsam min, men sväljde det sockrade pillret.

Han var icke en karl, som förstod sig på ironi, när ironien smickrade honom.

»Men Lagerkrona beskylde oss således för förräderi mot kungen?»

»Ja, det vill säga, att han för sådant majestätsbrott anklagade löjtnant Wetterstjerna, fem andra herrar och en lakej . . . alltså summa sju!»

Våra vänner befunno sig stå ansigte mot ansigte inför en stor fara.

De hade icke trott, att faran var så nära, som det nu visade sig.

Under en längre stund stodo de allesammans tysta och villrådiga.

Slutligen grep Wetterstjerna in i samtalet och yttrade:

»Herr Hultman! . . . Vi hafva några fiender, förstår ni?»

»Alla hederliga menniskor hafva fiender», inföll Hultman. »Endast skurkarne kunna så vända kappan efter vinden, att de aldrig få en enda fiende ända från vaggan ända till grafven. Äfven jag har mina fiender, mina herrar, mina svåra och farliga fiender.»

»Åh, bevars! . . . Är det möjligt, herre? Ni skulle hafva fiender?»

»Ja, tänken eder, mina herrar, tänken eder sjelfva! . . . Och försöken att sänka er tanke ned i det afgrundsdjup, som måste vara inneslutet inom barmen på den page, som här om dagen . . .»

»Ack! . . . Försökte pagen att mörda eder?» frågade fänrik Flygare.

Hela vänkretsen smålog, men vågade icke visa sitt löje.

»Nej, han gjorde hvad som värre var . . . den spetsbofven! . . . den skurken!»

»Åh, bevars! . . . Var det så farligt? . . . Värre än mord! Det vill säga mycket.»

»Ja, hören sjelfva och dömen! . . . Den skurken till page inbillade konungen, att han sett mig förtära ett par glas af det vin, som blef öfver vid festen, hvilken vi på Güntersdorf höllo för kurfursten.»

»Hvilken elakhet!»

»Oerhördt i sanning!»

»Rent af djefvulskt och infernaliskt!» menade Bretholz.

Man plägade dock aldrig taga någon notis om hvad Bretholz sade.

»Och icke nog med detta, mina ädla herrar», fortsatte Hultman med sin aldra mest allvarsamma min. »Den der skurkaktige pagen tillät sig till och med den narraktiga oförskämdheten, att i majestätets egen närvaro sticka en käpp mellan mina ben, då jag gick åstad i kungens ärender för att fånga en tupp, som störde majestätets heliga sömn under den natten, som föregick den dagen, som . . .»

»Förirra eder icke i det oändliga!» utropade Bret-

holz, hvilken nu var känd för att aldrig kunna hålla tand för tunga, som man säger.

»Ack, gode herre, jag förirrar mig icke, när jag säger, att den f... de pagen är en h—s skurk.... Jag säger det alldeles oförblommeradt.»

»Det må ni gerna säga.... Vi tro detsamma.... Men hvad verkan hade den der käppen, som den h—s pagen stack mellan edra ben?»

»Jo, en alldeles öfverraskande verkan, mina herrar!» sade Hultman.

»Låt höra!... Nyfikenheten spänner min varelse som en uppblåst groda.»

»Kom nu inte med några fabler, Flygare!... Låt de uppblåsta grodorna vara!... Och låt oss allvarligt undersöka denna hederliga mannens sak!»

»Ja väl, låtom oss undersöka!... Nå, hvad har Hultman att anföra?»

»Jo, den der h—s pojken satte käppen mellan mina ben, just då jag skulle bära fram en härlig soppa till majestätet.»

»Hvilken gudlöshet!» utbrusto flera af Hultmans åhörare.

»Ja, icke sant?... Det var en gudlöshet, ja, nästan en samvetslöshet ... en nedrighet ... en ... en ... Jag finner icke det rätta ordet.... Emellertid föll jag naturligtvis till golfvet. Det är ju klart?»

»Klart som korfspad!» förklarade Bretholz, utan att någon anmodade honom derom. »Det är så klart som ljus i hornlykta.»

»Inga kvicka dumheter!» afgjorde Uhrwäder. »Låt höra, herr Hultman!»

»Låt höra!... Hvad?... Naturligtvis föll jag, liksom när man kastar en död torsk till marken.... Det är ju tydligt. Ingen kan förundra sig deröfver. Hvarje man i kristenheten, som burit en full soppskål och fått en käpp mellan benen, skulle hafva fallit.»

»Naturligtvis!» utropade Flygare, som försökte hålla sig allvarsam.

»Allt i enlighet med naturlagarna!» inföll fänrik Uhrwäder.

»Ja», utropade Hultman, hvilkens hjerna numera tycktes röna någon inverkan af det goda vinet. »Ja, mina herrar, tänken er! Jag... jag, som är majestätets egen kammartjenare och ingen enda morgon underlåter att på bästa sätt putsa hans skor — och Gud vet, att de stundom äro dåliga nog här under detta krigselandet — jag, Hultman, kungens ombetrodde man, jag stupar för en pages käpp.... Hafven I hört någonting mera oförskämdt?»

»Aldrig, herr Hultman!» försäkrade Flygare, medan löjet lekte på hans läppar. »Men huru gick det med soppskålen?»

»Den blef naturligtvis krossad. Och soppan flödade öfver golfvet.»

»Hvilken olycka!»

»Och jag har ännu mera att för eder förtälja, mina herrar!»

»Bevare oss!... Ännu mera?» inföll Flygare. »Ni är lik Job, min herre!»

»Nära nog!... Jo, jag hade med stor möda förskaffat mig en höna, låtit pojkarna i köket skålla, plocka och afsveda den. Derefter lade jag den i en gryta, slog vatten på och eldade skarpt, mycket skarpt. Majestätet tyc-

ker alltid bäst om mat, som är skållhet. Af den stora feta hönan fick jag den härligaste köttsoppa. Och nu . . . tänken er sjelfva, mina herrar! . . . den stackars kungen gick miste om denna lilla omvexling i den vanliga fläsk- och sill-dieten, bara derför att en pagedrummel satte en käpp mellan mina ben. . . . O, mina herrar! . . . Mitt hjerta blödde, när jag tänkte på den stackars kungen. . . . Skålen krossades och kungen fick ingen soppa.»

»Hvilken olycka!» utbrast en och annan af åhörarna i stugan.

»Det är helt enkelt majestätsbrott», inföll Bretholz, hvilken alltid såg sakerna i klump och aldrig kunde komma underfund med någon finare åtskilnad mellan sak och sak. Han lade till och med ofördröjligen handen på sitt svärdfäste, liksom om han varit hågad att genast utkräfva hämnd för detta »*crimen laesae majestatis*». Han såg lika mordisk ut, som om han genom ödets lek hade i denna stund befunnit sig ansigte mot ansigte med den af honom grundligt hatade ryske sjelfherskaren.

»Jag har aldrig i mitt lif hört omtalas en så gräslig olyckshändelse.»

Det var Uhrwäder som på detta enkla sätt uttryckte sitt deltagande.

Men på samma gång måste han göra en våldsam ansträngning af ansigtsmusklerna för att icke låta den kunglige »lakejmästaren», såsom han älskade att blifva kallad, märka, att fänriken fann honom öfvermåttan löjlig.

Hultman var emellertid en så enkel natur, att inga försigtighetsmått behöfdes.

Han fortfor att ohejdadt breda ut sitt tal vidt och bredt och höll en nära nog professorlig föreläsning om just denna soppas goda egenskaper.

Och våra vänner beklagade både honom och den »stackars» kungen».

»Alltså, mina herrar», återtog Hultman, lifvad af vinet, »nu insen I fullväl, att jag förstår mig på förräderi, det vill säga att jag ... hm! ... afskyr förräderi ... hm! ... nej! ... jo! visst afskyr jag det, men det var icke så, jag menade.... Hm! ... Jag ville säga, att jag begriper hvad som är förräderi eller icke.... Just detta menade jag, mina högtärade herrar.»

»Ert snille är utomordentligt!» utbrast Flygare, bugande sig djupt.

Kammartjenaren i den kungliga uniformen bugade sig ännu djupare.

»Och nu inser ni således», inföll Wetterstjerna med sitt vanliga allvar, »att vi — vi sex jemte min lakej — det vill säga vi sju icke kunna vara några förrädare? Icke skulle förrädare utföra hvad vi i går gjorde? ... Skulle sju förrädare storma och intaga Starodubs slott och försvara det mot ryssarna under flera timmar?... Icke sant?... Ni inser, att en sådan tanke vore galenskap?»

»Naturligtvis! Jag är viss», utlät sig den kunglige kammartjenaren, »att konglig majestät, min stackars herre, icke i hela denna väldiga krigshär, som utan tvifvel kommer att med tiden eröfra hela verlden, eger en enda karl, hvilken är honom så tillgifven som herrarne.»

»Nå», ropade Wetterstjerna, »deruti hafven I åtminstone alldeles rätt.»

»Vi vilja lefva och dö för vår unge hjeltekonung», ropade Flygare.

»Jag också!»

»Och jag också!»

Alla skyndade att afgifva denna ur hjertat gående försäkran.

Hultman syntes rörd.

Ja, tårarna sutto redan till reds i hans ögonvinklar.

»Det gläder en trogen kungatjenares hjerta», utropade Hultman med entusiasm. »Och jag tror eder, mina herrar. Gifve Gud, att jag också måtte lyckas öfvertyga majestätet om denna eder trohet.»

Hultman försökte, när han sade detta, att i sin min, ton och kroppsställning inlägga de känslor, som för ögonblicket upprörde honom.

»Hvad nu?... Tror ni?... Bagatell!... Kungen kan icke rimligtvis tro...»

»Han liksom andra svaga, fattiga, syndiga menniskor tror naturligtvis allt hvad man förstår att på lämpligt sätt ingifva honom.»

»Ni menar då, att han skulle kunna tro oss vara förrädare?»

»Just det menar jag... men jag skall försöka omintetgöra...»

»Hvad?... Hvad är det ni ämnar omintetgöra?... Drick ännu ett glas!»

Den högtidlige kammartjenaren, som under libationen antagit ett småningom allt mindre högtidligt utseende, gjorde inga svårigheter.

Han drack ännu ett glas. Han drack ännu två... tre... ja, fyra.

Och ju mera han drack, desto mera meddelsam blef den värde lakejen.

»Jo, ta mig böfveln... jag skäms när jag säger så, och det må jag gerna göra, ty Gud har i sitt heliga ord förbjudit oss att svärja... men säkert är, att jag skall åt-

minstone försöka att hos hans kongliga majestät göra till intet alla det värda klöfverbladets intriger.»

»Låtom oss nu komma på det klara med saken!» utlät sig Nils Wetterstjerna med sitt vanliga allvar, som sällan eller aldrig kunde rubbas af kamraternas mera lättsinniga anfall mot hans en smula dystra sinne. »Låtom oss göra oss reda för, huru saken står! Ni, min käre Hultman, som jag alltid vetat att värdera, ni tyckes veta, att någon eller några — ni talade om ett klöfverblad, alltså om tre — fiender stå efter vårt argesta.... Vill ni hafva den utsökta godheten att säga oss, af hvilka delar d. v. s. af hvilka personer detta klöfverblad är sammansatt?»

»Det är lätt att säga», svarade Hultman, »mycket lätt! Ha, ha, ha!»

»Förklara eder närmare! Jag har icke den äran att förstå er mening.»

»Ha, ha, ha! Innan jag svarar, tömmer jag bägaren.... Majestätets skål!... Och nu är jag redo.... Det omtalade klöfverbladet?... Var det icke så?»

»Jo visst!... Hvilka äro då dessa tre våra hemliga fiender?»

Hultman försökte (ehuru förgäfves) återtaga den allvarsamma och högtidliga min, som vinet hade beröfvat denne trogne kungstjenare.

Rusig var han icke, men hans lifskrafter voro höjda öfver det vanliga måttet.

Nu upplät Hultman sin stora mun, hostade, talade och sade:

»De tre äro för herrarne alltför väl bekanta.... Icke sant?... Nå, raska svar!»

»Det der ordet 'raska svar!' har han lärt af kungen sjelf.»

Naturligtvis var det Bretholz, som i denna stund kunde komma med ett sådant infall. Bretholz var, som vi veta och som historien jemväl vittnar, fänrik vid Rasbo kompani af Uplands regemente.

Men han var dessutom af naturen begåfvad med en trång hjerna.

»Bagatell!» utbrast Hultman, hvilken i detta ögonblick såg med sublimt förakt på Bretholz, »Bagatell, mina herrar!... Jag ber om ursäkt, ifall ordet skulle vara en smula ovanligt för herrarnes öron, men majestätet plägar säga så. Det ljuder i mina öron minst femton hundra gånger om dagen.... Och jag blir ofta förargad.»

»Förargad!» utlät sig Wetterstjerna allvarligt. »Hvilket ord, min herre?»

»Men det är likväl dagsens rena, obestridliga, korrekta sanning.»

»Att ni — en trogen kammartjenare — *kan* blifva förargad?»

»Ja, och förargad på kungen — min stackars fattige kung!»

»Otroligt!»

»Otroligt, men likväl sant! Jag försäkrar, mina värda herrar....»

Och kammartjenaren böjde ryggstycket af den kungliga uniformsrocken.

»Jag blir», återtog han, utan att låta störa sig af de löjen, som lekte på alla de kringståendes läppar. »Jag blir verkligen ibland förargad på den käre kungen.»

»Är det möjligt?»

»Fullkomligt sannfärdigt, min herre! Jag försäkrar det heligt.»

»Men af hvilken orsak? ... Vi äro nära att spricka af nyfikenhet.»

»Jo, sen I, mina herrar, om jag ger min käre, öfver allt annat älskade konung ett godt råd, så svarar han vanligen endast ordet: 'bagatell!' Ja, hvad tycken I sjelfve? ... Man gjuter ut sitt innersta hjertas aldra djupaste tillgifvenhet uti ett godt råd till det kära majestätet och sedan kastar han alltsammans — både rådet och tillgifvenheten — undan i den aldra mörkaste och otrefligaste skräpvrån bara med det enda ordet: 'bagatell'. Och sedan springer hans tanke genast öfver till något annat.»

»Ni förvånar mig i sanning. ... Är sådant verkligen möjligt, min herre?»

»Tro mig! ... Kungen, som jag älskar af hela min själ, förargar mig understundom.»

»Det vet han nog inte om», inföll Flygare med ett ganska bredt leende.

»Stackars kung!» jemrade sig den hederlige Hultman. »Han är att beklaga.»

»Alla kungar äro att beklaga, ty de röna allesamman otacksamhet och de hafva allesamman svårighet att bland de millioner menniskor, hvilka lyda under dem, uppsöka just de rätta, de som bäst skulle egna sig att vara deras rådgifvare. Men mig synes dock, att Carl den XII, vår käre unge hjeltekonung, har en god rådgifvare i er, min herre.»

»Ack, när jag säger något, så ropar han blott sitt eviga 'bagatell!' Och det är ytterst sällan jag hör honom säga någonting annat. För det mesta sitter han lutad öfver de på bordet utbredda kartorna och stakar ut vägar för krigshären djupt in i det djupaste af det djupa Ryssland, der vi alla skola omkomma, om icke af annat, så

åtminstone af hunger, köld och umbäranden — tre saker, hvilka jag fruktar mycket mera än jag rädes för både ryssarne och herr tsaren sjelf.»

»Ni torde nog hafva rätt, ni», yttrade Wetterstjerna allvarligt.

Och en djup suck stal sig ur Simon Paulins breda bröst. Sannolikt tänkte han på sin förlorade sköna Maria Feodorowna.

»Nåväl», yttrade nu Nils Wetterstjerna, »för att nu ändtligen en gång komma till något resultat af vår öfverläggning, ni är således, käre herr Hultman, benägen att hjelpa oss?»

»Ja visst!... Jag skall göra allt.... Jag skall, om det tarfvas, knäböja inför kungen.... Jag skall på mina bara knän tigga om nåd för eder.»

»Det är således någonting alldeles förfärligt farligt?» frågades.

»Majestätsbrott, mine herrar!» svarade Hultman med en häradshöfdings ton.

»Åh, är det så illa ställdt?... Det visste jag icke», yttrade Bretholz.

»Men vi hafva ju», invände Wetterstjerna, »i går genom våra bragder i Starodub klart bevisat, att vi äro lika trogna, som djerfva krigare.»

»Ha, ha, ha!» skrattade Hultman. »Ha, ha, ha! Och detta tron I?»

»Tusen hakar!» utropade Bretholz. »Hvad skall jag eljest tro?»

»Och I inbillen eder, att mitt kära, rara, älskade majestät ...?»

»... skall anse oss som hjeltar.... Vore det underligt, min herre?»

»Ha, ha, ha!... Jag må säga.... Hi, hi, hi! Hvad detta var roligt!»

»Ni anser således», återtog Wetterstjerna, som under senare delen af samtalet var allt jemt tillreds att ingripa, när han förstod, att samtalet var på väg att förirra sig in på områden, hvilka icke hörde till deras angelägenhet. »Ni anser således, att kungen icke anser vår hjeltebragd i Starodubs torn i går vara någon hjeltebragd?... Man har ingifvit honom andra tankar.... Icke sant?»

»Ack, en stackars kung kan man inbilla hvad som helst, emedan han sällan har tid eller tillfälle att se med sina egna ögon. Han måste lita på så många och alla bedraga honom.... Ja, Gud hjelpe oss!»

En djup suck arbetade sig fram ur kammartjenarens bröst.

»Nå, hvad tror majestätet om våra bragder i Starodub i går?»

»Han tror allt hvad den otäcke Lagerkrona har inbillat honom.»

»Och det är?...»

»Jo, det är, att herrarne hafva slutit förbund med ryssarne och att herrarne hafva i detta förbund lofvat att till den ryslige tsaren utlemna majestätet... mitt eget kära majestät... och att således herrarnes vistelse på toppen af Starodubs slottstorn — denna hjeltebragd, om hvilken hela lägret med beundran talar — icke alls var någon hjeltebragd, utan liksom en komedia, hvilken af herrarne utfördes i godt samförstånd med ryssarne....»

»Godt förstånd med ryssarne!» utbrast Bretholz förgrymmad. »Se på mig, herre!»

Hultman darrade, såg och sade: »Jag ser er plåsterlapp (af formen finner jag, att den blifvit tillskuren af

min vän Kugelman). Och plåsterlappen sitter . . . hm! på spetsen af . . . hm! . . . er långa (förlåt) näsa. Och sedan ser jag en annan plåsterlapp på er kind. Men jag begriper . . .»

»Nåväl», inföll Bretholz, »tror ni verkligen, att man är i godt förstånd med folk, som skicka kanonkulor, hvilka afskära näsorna? . . .»

»Den har då ursprungligen varit ännu längre!» utbrast Hultman med häpnad.

»Hvilken?»

»Er näsa!»

Bretholz besvarade den näsvisa frågan endast med en mördande blick och fortsatte:

»Och tror ni, att det är vänner, som skicka musköt-kulor, hvilka genomborra en syndares kind?»

»Nej, men kungen . . . sjelfva majestätet . . . sjelfva det heliga majestätet förmodar, att I ären i förbund med ryssarne för att förråda honom i tsar Peters blodiga händer.»

Denna förmodan var så löjlig, att alla våra vänner skrattade.

Stugan — den bristfälliga gamla kojan — var nära att sprängas af skrattsalvor.

Lyckligtvis äro sådana gamla trähus så sega, att de icke falla för första attentatet. Tvärtom tyckas de blifva starkare i mån af deras ålderdom.

De mest förfallna gamla trähusen äro alltid de segaste.

»Tidens tand» — jag blyges för det vulgära uttrycket, men finner i brådskan icke något annat — tyckes blifva slö, när den påträffar ett gammalt trähus. Om icke timret efter ett par tusen år vore förvandladt till jord,

skulle de der husen vara eviga, ja, den som sett dem, skulle tro, att icke ens domedagen kunde förstöra dem.

Wetterstjernas lilla, af trä tillverkade stuga här i lägret — den var honom af qvartermästaren tilldelad, antaga vi — blef lyckligtvis icke sprängd genom de omtalade skrattsalvorna.

Kanske blef den något snedare än den varit under det senast förflutna århundradet, men den föll icke. Den var »säker».

»Hafven I gjort detta, mine herrar», utlät sig Hultman, »så är det grufligt.»

»Men ni sade ju nyss, att ni icke trodde på dessa gemena beskyllningar.»

»Nej!» utropade Hultman energiskt. »Men majestätet tror på dem.»

»Då kan ni hjelpa oss att öfvertyga honom om motsatsen, herr Hultman.»

»Jag förbinder mig vid min salig mors själ att rädda er, mine herrar.»

»Då kunna vi således vara lugna?»

»Lugna? . . . Ja, men herrarne måste också vara mycket förståndiga.»

»Vi lofva att uppbjuda alla våra krafter för att vara förståndiga.»

Godt! . . . Då är allting godt och väl och ingen fara på färde.»

»Drick ännu ett glas, herr Hultman! Det är sällan vi hafva den nåden . . .»

Hultman tycktes vara smickrad, tömde sin bägare (ty Uhrwäder hade skickat Lars Peter att ur någon för de andra outgrundlig källa hemta ännu flera flaskor). Det antal, som vid detta möte förtärdes, kunna vi icke

alldeles noggrant bestämma. Men historien är ändå lika sannfärdig.

»Men nu», utbrast Hultman, slående sig för pannan, jag hade ett ärende.»

»Ett ärende?» utropade så menlöst som möjligt alla våra vänner.

»Ja, ett ärende!... Hm!... Hvad var det nu?... Jag har glömt det.»

»Gå då hem till kungen och få bättre besked», föreslog Bretholz med sedvanlig dumhet.

»Jo, då skulle jag allt råka illa ut», väsnades Hultman och ref sig i det glesa håret. »Han skulle genast kasta sitt 'bagatell' i skallen på mig.»

»Det vore ingen fara, min herre», inföll Flygare. »Er skalle är ingalunda en af de tunnaste.... Jag försäkrar eder, min herre, att...»

»Jaså... ja!... jaha!... jahaha!... Nu erinrar jag mig saken.»

»Det var ändå väl», mumlade Bretholz. »Om han hade suttit så der ännu en qvart, skulle jag hafva klyft hans hjerna med min goda sabel och dragit derifrån ut hvarenda tanke vid håret.»

Hultman darrade i hvarje lem, när han hörde denna förfärliga hotelse.

Men han bemannade sig, hostade, harklade sig och talade:

»Jo, jag har mitt kära majestäts uppdrag att föra till honom...»

»Hvem?» röt Uhrwäder med en stämma, som kunnat spränga taket.

»Ja, hvem var det?... Jo, det var... låt mig se!... det var en löjtnant, men hvad t-n hette nu den löjtnanten? Jag har glömt det.»

»Ack, käre Hultman, ila då som en pil tillbaka till kungen och fråga honom . . .!»

»Det behöfves icke», utropade kammartjenaren. »Nu minnes jag det.»

»Ah! . . . Ert minne klarnar. . . . Låtom oss då höra, hvilken löjtnant . . .?»

»Jo, det är löjtnant Witt . . . Wett . . . Watt . . . Wytt . . . hm! . . . Wetterstråle!»

Hultman såg helt lycklig ut och tömde sin tionde eller elfte bägare.

Han trodde nu, att han hade funnit det obetingadt rätta namnet.

Våra vänner, hvilka tyvärr nogsamt insågo, hvarom fråga var, gapskrattade.

»Någon löjtnant med namnet Wetterstråle finnes icke i hela lägret.»

Det var fänrik Flygare, som med dessa ord ryckte Hultman ned från »sjunde himmelen».

Den hederlige kammartjenaren antog å nyo en dyster min och började starkt grubbla.

»Watter . . . Wetter . . .», mumlade han, »ja, Wetter var det. Wetterspets? . . . nej, det duger icke. . . . Wettersköld? . . . nej, det är ännu galnare. . . . Wettersol? . . . Bah! . . . Det namnet har jag aldrig hört. . . . Men någonting, som finnes på himlen var det. Derom är jag säker. . . . Hm! . . . Hvad finnes på himlen? . . . Hvilka kroppar lysa på firmamentet? . . . Sol! . . . Duger icke! . . . Måne! . . . Wettermåne? . . . Nej! . . . Planeter! . . . Ah, kanske var det planeter. . . . Wetterplanet! . . . Hm! . . . Wetterplanet? . . . Nej, det duger icke. . . . Stjerna då? . . . Wetterstjerna! . . . Der hafva vi det.»

Och den gode kammartjenaren, hvilken, som man

lätt förstår — nu var temligen »beskänkt», log med hela ansigtet liksom den fulla månen.

Ehuru hela saken var ytterst sorglig för våra vänner, kunde de icke undgå att smittas af det komiska i hela detta uppträde.

Sjelfva Bretholz, som nu icke var något »ljust hufvud», skrattade af hjertats grund.

Men sakens allvarliga sida kunde icke längre fördöljas eller förbises.

Småningom dog löjet på allas läppar och anletena bleknade.

Saken var tydlig. Nils Wetterstjerna skulle inställa sig inför majestätet och stå till ansvars för en anklagelse, som gälde högförräderi och majestätsbrott.

Och saken var lika tydlig, som den var allvarsam. Uti anklagelsen mot Wetterstjerna låg naturligtvis innesluten en anklagelse mot *alla* vännerna.

Man öfverlade en stund under djup tystnad, hvilken af kammartjenaren åskådades med den vördnad, som man alltid egnar de djupa tankarna.

Hultman var en ärlig själ och han hade dessutom blifvit väl undfägnad.

Hans hjerta vidgades. Mestadels var det trångt, men nu utvidgade det sig.

Och han lofvade sig sjelf, att han skulle rädda dessa ärliga bussar.

Slutligen reste Nils Wetterstjerna sig upp med kraft och förklarade:

»Jag är beredd att följa er till konungen, högtärade Hultman.»

»Godt! Låtom oss gå!» uppmanade kammartjenaren i sorgsen tonart.

»Genast! ... Men tillåt mig att träffa några nödvändiga mått och steg!»

»Såvida de icke strida mot majestätets sanna intresse, vare det eder tillstadt.»

Och härvid såg den hederlige Hultman ut som en man, hvilken fullkomligt känner sin magt och står högt öfver menigheten, liksom solen öfverglänser de der små och (till utseendet) obetydliga planeterna.

»Mina herrar!» fortfor Wetterstjerna, vändande sig till sina vänner, »Bretholz följer mig till konungen såsom ett lefvande och kraftigt bevis på min oskuld. När majestätet får se hans sårade anlete, kan han icke längre betvifla, att uppträdena på Starodubs torn voro af ganska allvarsam natur och att de ingalunda voro låtsade. ... Men I andra, mina herrar, utfören nu genast den öfverenskommelse, som vi träffade, medan vi under kulregn och tusen andra faror intogo vår måltid på toppen af det der tornet, som vi skulle se der borta, om icke fönsterrutorna vore så tjocka och ogenomskinliga. ... Raskt till verket nu! .. Jag är beredd att följa er, min käre herr Hultman, och jag förlitar mig till en del på ert mägtiga beskydd.... Kom, vän Bretholz!»

FYRATIOANDRA KAPITLET.

Lagerkrona råkar ännu en gång i knipa.

Knappt hade Hultman i sällskap med Nils Wetterstjerna och Bretholz hunnit försvinna kring närmaste hörn

af tältgatan, innan jemväl herrarne Uhrwäder, Flygare, Paulin, Rahm och Baltner begåfvo sig ut på vandring, åtföljda af den trogne Lars Peter.

De lemnade den usla koja, i hvilken Wetterstjerna inqvarterats.

Det var en regnig och kall dag. En hvinande storm rasade.

Här och der upprycktes emellanåt ett tält »med rötterna», d. v. s. tältdukens fästen i marken förmådde icke motstå tryckningen af de rasande vindarna.

Och regnet piskade våra vänner i ansigtet, så att de voro nästan blinda.

Då vi nu hafva två partier att följa, måste vi välja. Och vi tro det vara bäst, att vi först beledsaga den afdelning, som drog åstad till Lagerkronas tält, för att der utföra hvad aftaladt var.

Under vandringen dit iakttogo våra vänner en lätt förklarlig tystnad.

Man talar icke gerna, när man sträfvar mot en bitande storm och ett regn, som försöker att med sina stora, tunga och skarpt fallande droppar beröfva folk både syn och hörsel. Men en gång under färden kunde de, trots alla dessa vidriga omständigheter, icke återhålla ett hjertligt skratt.

Just då de passerade förbi ett stort tält, hvari ett hundratal tappra bussar — af »gemene man» naturligtvis — blifvit inhysta, kom en stormil, förfärligare och starkare än alla de andra. Alla tältets fästen ryckte upp och hela tältväfven med stänger och allt annat tillbehör slungades flera famnar bort och nedföll der i en oordentlig hög.

Det var nu emellertid icke detta, som väckte vännernas munterhet.

Man skrattar aldrig åt olyckan, då den är endast en olycka.

Men här uppenbarade sig en rikedom af löjliga omständigheter.

De hundra i tältet inneslutna bussarne, hvilka nu så plötsligt sågo sig beröfvade tak öfver hufvudet, befunno sig i en mångfald af olika ställningar, lägen och förhållanden. En var i detta kritiska ögonblick ifrigt sysselsatt med att ombyta eller åtminstone omvända sitt intimaste klädesplagg. En annan hade nyss lemnat sin halmbädd och sträckte med välbehag sin uthvilade lekamen, medan hans mun gäspade så att man kunde frukta, att käkarna skulle gå ur led. En afdelning sysselsatte sig med något spel. Den plötsliga olyckan hejdade dem alla, så att de en lång stund qvarstodo i samma ställning, hvari de vid katastrofen befunnit sig. Samma förhållande inträffade med några andra, hvilka voro sysselsatta med ett, som det tycktes, lifligt dryckeslag.

Med få ord — taflan var en af de mest öfverraskande.

Våra vänner stannade ett ögonblick för att taga den i betraktande.

Och de kunde icke hålla tillbaka ett hjertligt löje vid denna syn.

Om vädret hade varit vackrare, skulle våra vänner måhända hafva qvardröjt ännu en stund. Men nu utropade Uhrwäder:

»Vi hafva icke tid att hjelpa de arma karlarna. Låtom oss gå!»

Och de gingo. Men löjet låg ännu under en lång stund qvar kring deras läppar.

Efter en vandring, som stormen och regnet gjorde mycket mödosam, anlände de slutligen till Lagerkronas tält. Innan de inträdde der, sågo de på något afstånd Hultman, Wetterstjerna och Bretholz inträda till konungen.

»Friskt mod, gossar!» hviskade den djerfve Flygare, kastande undan den duk, som tillslöt öppningen till det stora och präktigt inredda tältet.

Strax innanför öppningen mötte de kiökemästaren, som vi redan känna.

»Vi komma på konungens vägnar för att träffa generalen.»

Det var Flygare, som på detta sätt inledde samtalet med kiökemästaren.

»På konungens vägnar!...», inföll den hedervärde herskaren i Lagerkronas kök. »Nåväl, jag skall hafva äran att tillsäga geheimesekreteraren.»

»Ah! Jesper Klinck är således hemma?» frågade Lars Peter, hvilken tycktes finna denna omständighet vara af den mindre glädjande sorten.

»Nej... det är ju sant», återtog kiökemästaren. »Han blef för en timme sedan af hans nåd bortsänd i ett vigtigt ärende.»

Lars Peter drog en suck af lättnad, som om ett berg fallit från hans bröst.

Han skulle heldre hafva mött afgrundsfursten än Arvid Bredström.

»Nåväl», återtog nu Flygare, vänd till kiökemästaren. »Är hans nåd uppstigen?»

»Nej, mina herrar», svarades. »Hans nåd befinner sig i sin bädd.»

»Så sent på dagen!» utropade Uhrwäder. »Hans nåd är en förnäm man.»

»En mycket förnäm man», genmälde kiökemästaren Brandt med öfvertygelse.

»Men det oaktadt måste vi nu genast träffa hans förnäma nåd.»

»Jag skyndar att hos honom utbedja åt eder den nåden», yttrade Brandt.

»Onödigt, min vän!» sade Flygare, på samma gång han lät sin hand tungt falla ned på den stackars Brandts axel, hvilket frampressade öfver dennes läppar någonting, som liknade ett jemmerrop, ty Flygare var känd för sin styrka.

»Aj!... Hm!... Aj, aj!... Huru skall jag förstå detta, min herr militär?»

Den ton, med hvilken kiökemästaren yttrade detta, var i högsta grad ömklig.

»Du skall så förstå det, min vän, att du ögonblickligen drager dig tillbaka till ditt kök och icke gör något försök att lyssna till det samtal, som vi komma att på högre befallning hafva med din herre.... Det var sant... du är ju hungrig, Lars Peter?... Icke sant, du är mycket hungrig, min vän?»

»Jag är alltid hungrig», försäkrade Lars Peter utan tvekan.

»Följ då med den här herr köksmästaren till hans kök och låt honom undfägna dig. Men tillåt honom icke att spionera på oss!»

I detta ögonblick hördes en röst från en aflägsen del af tältet.

»Hvad betyder detta oväsen?... Kan jag icke få sofva i godan ro?»

»Det är hans nåd sjelf», sade Lars Peter, som kände den mycket väl.

»Då är ingen tid att förlora», afgjorde Flygare. »Tag karlen med dig, Lars Peter, och för honom till köket.... För t—n! Drag din pistol och spänn hanen!... Skjut lymmeln, om han blir uppstudsig! ... Vi vilja på egen hand uppsöka hans nåd och till honom framföra vårt ärende.»

En sådan ordning i ett förnämt »hus» hade Brandt aldrig sett.

Derför protesterade han också af alla krafter och lät till och med höra en högljudd klagan. Men Lars Peters pistol tvingade honom att förhålla sig lugnt och vara tyst. Till och med en kiökemästare hänger ju fast vid lifvet.

Medan Brandt bortfördes af Lars Peter, banade vännerna sig in i tältet.

Det var afdeladt i en mängd afdelningar, af hvilka hvar och en hade sitt särskilda ändamål. Der fans förmak, der fans matrum, der var också en salong — och alltsammans var så präktigt utstyrdt, som det var möjligt under ett oroligt och ostadigt lif i fält. Man såg der till och med möbler och silfversaker af ganska dyrbar beskaffenhet. Troligen var alltsammans röfvadt från de slott och rika gårdar, som hären tågat förbi.

Alltsammans vittnade om, att Lagerkrona var en veklig man.

Häraf följer, att han också måste vara en dådlös krigare.

Den nådige herren lät under tiden höra det ena ropet efter det andra från sin sängkammare, hvilken låg längst borta i tältet.

Men intet svar fick han, ehuru han fortfarande hörde det egendomliga bullret.

Denna omständighet kom honom att ana en verklig fara, så att han redan kastat sig ur bädden, när våra vänner omsider trädde in i den afdelning af tältet, som benämndes »hans nåds sängkammare» och som verkligen var nästan lika luxuöst inredd som ett dylikt rum i ett furstligt slott. Lagerkrona var icke en man, som mådde väl af att ligga på en halmkärfve.

Man hade, för att förnöja hans nåds sinnen, till och med på tältväggarna upphängt några taflor, för hvilkas innehåll vi icke kunna redogöra.

Våra fem vänner trädde helt oförmodadt in till »hans nåd» Lagerkrona.

Denne, som befann sig i djup negligé, skyndade sig tillbaka i bädden.

»Hvilken oförskämdhet! . . . Hvilken näsvishet!» brummade han under denna manöver.

»Ers nåd bör icke taga illa vid sig!» skyndade sig Flygare att svara.

»Men att på detta sätt inträngа . . .», brummade hans nåd temligen onådigt.

»Bah! Vi äro ju gamla bekanta. . . . Om vi icke varit ers nåds gamla goda vänner, skulle vi aldrig vågat infinna oss objudna. . . . Men ers nåd erinrar sig förmodligen den der aftonen, då ni spionerade utanför vårt tält och då vi, öfverseende med denna ers nåds elakhet, likväl ledsagade eder hem till ert tält med hyllningar, som sällan hafva kommit en svensk general till del.»

Lagerkrona svarade icke. Han blott stirrade på den djerfve talaren.

»Alltså», återtog fänrik Flygare, »inser ers nåd, att vi icke äro främmande för hvarandra, utan goda, mycket goda vänner. . . . Vi skänka er vår beundran.»

Hans nåd mumlade mellan tänderna någonting, hvilket bevisade, att han snart ämnade tala. Det jäste inom honom, men för hvarje jäsande element måste en utväg sökas.

»Jo, vi beundra er, högtärade och tappre general!» fortsatte Flygare.

»Ännu mera!» dundrade Uhrwäder med sin stentorsstämma. »Vi afguda er.»

Förmodligen tyckte Lagerkrona, att detta sista yttrande var alltför starkt.

Till och med han, som lefde på sin omgifnings smicker, insåg, att dessa modiga karlar, dessa oförvägna bussar icke kunde hvarken beundra eller afguda en general af hans fega »skrot och korn». Om detta yttrande rörande beundran och afguderi hade gält kung Carl, skulle han icke hafva funnit det underligt. Men hans sjelfkännedom sade honom, att här var det oberättigadt.

Och deraf drog han, trots sin inskränkthet, den naturliga slutsatsen:

»Dessa karlar hafva en mot mig fiendtlig afsigt, eftersom de håna mig.»

Sedan han nu kommit »på det klara» med den saken, dundrade han:

»Hvad viljen I här, edra skälmar? . . . Jag skall anmäla er för majestätet.»

»Det är redan gjordt, ers nåd», inföll Flygare med sin sedvanliga fyndighet.

Lagerkrona svepte filtarna omkring sig, kastande sig fram och tillbaka i bädden.

»Ja», återtog Flygare, »edra åtgärder hos konungen mot oss äro oss väl bekanta.»

»Tig, karl!» röt Lagerkrona nu i fullt utbildadt ursinne. »Och bort med eder!»

»Ja visst!» svarade Flygare. »Icke kan ni inbilla er, att vi skulle vilja stanna qvar hos er?... Fy!... *Vi* äro inga förrädare mot konung och fosterland.»

»Slyngel!» väsnades Lagerkrona, medan han häftigt lade hufvudkudden till rätta.

»Den titeln har ni för länge sedan förvärfvat, herr general», inföll Simon Paulin.

»Säg oss derför heldre någonting nytt», ifylde fänrik Uhrwäder.

»Jag skall låta hänga er alla eller döda er på stegel och hjul.»

»Se, detta var då ändtligen någonting nytt», utropade fänrik Rahm.

»Ni kommer icke att låta hänga någon», inföll Flygare. »Tro mina ord!»

»Och hvarför icke?»

»Emedan ni sjelf på grund af alla edra missgerningar skall döden dö.»

Öfver Lagerkronas ansigte spred sig en dödlig blekhet och hans ögon utspärrades af dödsfruktan och förfäran. Han trodde, att dessa män kommit för att döda honom.

»Ni känner sjelf, hvilka brott ni har emot oss begått», återtog Flygare.

Lagerkrona låg blek och orörlig. Han var förlamad af fruktan.

»Ni vet, att ni har — dertill drifven dels af eder egen elakhet och dels af eder s. k. geheimesekreterare, Jesper Klinck, som eljest i verkligheten bär det föga hedrande namnet Arvid Bredström — anklagat oss alla hos hans majestät konungen och svärtat ned oss och gjort oss i konungens ögon till förrädare.... Neka, om ni kan!... Försök att neka!»

Alltjemt låg Lagerkrona lika blek, orörlig och rädd för att dö.

»Ni vet också», fortsatte Flygare, när han icke erhöll något svar, »ni vet också, att i detta ögonblick står en af majestätets aldra tappraste och mest tillgifna män, löjtnant Wetterstjerna, inför konungen såsom anklagad af eder för högförräderi? . . . Erkänn sanningen, general!»

»Nåväl», hviskade Lagerkrona, »jag medgifver det. Men är han icke en förrädare?»

»Nils Wetterstjerna en förrädare!» utropade Flygare. Återtagande sin eljest vanliga, högtrafvande stil, fortsatte han i nästa ögonblick:

»Jag vore hågad att genast låta nedfalla på ert hufvud det blixtrande och skarpa Damoklessvärd, som nu sväfvar öfver ert hufvud. . . . Nils Wetterstjerna en förrädare! . . . Aldrig har en gröfre osanning gått öfver menniskoläppar. Lika gerna kunde ni hafva påstått, att månen är en förrädare mot jorden eller att allas vår dyra moder jorden är en förrädare mot det strålande klot deruppe på fästet, som vi kalla solen.»

»Men jag har trott det», hviskade den i dödsförtvifvan stadde generalen.

»Ni ljuger! . . . Ni har *icke kunnat* tro det. Man tror icke på omöjligheter.»

»Men Jesper Klinck har berättat mig . . .», stammade den förfärade »hans nåd».

»Vi erbjuda eder emellertid ett sätt att rädda lifvet, om ni vill använda det.»

»Ack, skona mig! . . . Låt höra! . . . Jag har blifvit bedragen! . . . Låt höra! Låt mig veta . . .»

»Nåväl, eftersom jag finner eder i en så ångerfull sinnesstämning . . .», sade Flygare.

»Ja . . . ja . . . ja . . . jag ångrar hvad jag gjort. . . Jesper har nedrigt bedragit mig.»

»Detta kallar jag en ångerfull och god sinnesstämning, ur hvilken många goda gerningar kunna uppväxa med lefvande kraft i frodig blomstring.»

Naturligtvis var det Flygare, som uttryckte sig på detta »svulstiga» sätt.

»Vi få icke döda honom, förrän vi sett, om han ångrar sig», sade Carl Rahm med en förfärlig blick.

Och enär han samtidigt skakade sin tunga pamp, gjorde yttrandet desto starkare intryck.

Lagerkrona tycktes vara nära att uppgifva andan af förskräckelse.

»Nåväl, herr general», återtog nu Flygare, som lemnade den högtrafvande stilen och talade med djupt och kraftfullt allvar, »jag erbjuder eder frälsning till ära och lif. Välj sjelf — vanära och död å ena sidan, fortfarande gunst och nåd å den andra! . . . Välj sjelf! . . . Men glöm icke, dels att jag känner alla edra hemliga vägar eller åtminstone de aldra flesta och säkert de för eder aldra mest kompromettérande, och dels att jag kommer att, om jag skonar ert lif, för majestätet berätta allt hvad jag om er vet . . . till och med hvad jag vet om orsaken till, att ni icke eröfrade Starodubs slott, såsom konungen befalt eder. . . . Jag känner fullväl ert hemliga möte med ryssen, som har befäl på slottet, och antalet af de guldmynt, som vandrade ur hans ficka till eder ficka . . . ja, jag känner alltsammans i grund och botten.»

Det sista — anklagelsen för sammankomsten med ryssen och de mottagna mutorna — var nu endast en gissning af den tappre fänriken.

Men han framförde den med beundransvärd säkerhet och såg morsk ut.

Kanske var hans gissning icke så oriktig. Säkert är, att Lagerkrona föll i vanmagt.

»Han vaknar nog till lif igen», förmodade Jean Baltner.

»Men vi hafva ondt om tid.... Låtom oss påskynda hans uppvaknande! Vatten!»

En spann, fyld med detta fluidum, befann sig i en vrå af sängkammaren.

Hela dess innehåll gjöts öfver den fege uslingens hufvud.

Han återfick medvetandet.

»Skonen mig!... Jag skall godtgöra allt.... Jag skall... jag skall... jag...»

»Ni skall först och främst lofva att afskeda Jesper Klinck, som är den ende verklige förrädaren? Ni skall insticka honom bland gemene man i vårt regemente, det vill säga Upplands regemente, så att vi sjelfva kunna bevaka honom.... Eller ock skall ni drifva honom ut ur lägret.»

»Det senare är det bästa.... Han skall blifva med skymf bortkörd.»

»Förträffligt! Han får då endast den lön, han så väl förtjenar.»

»Vidare!» utropade Lagerkrona, som ännu var lika dödsblek.

»Jo, vidare skall ni nu följa oss till majestätet och återtaga alla de beskyllningar mot Wetterstjerna och oss, som ni gjort inför konungen.»

»Kan jag icke undslippa detta?... Betänk, att konungen kan få misstroende till mig och min ställning hos honom rubbas.... Ack, skonen mig!»

»I detta afseende äro vi obevekliga, min herre!» sade Flygare.

»Nåväl, jag måste då lyda eder.... Ack, skonen mig!... Och vid himmelens Gud besvär jag er, att I icke för någon och aldra minst för konungen nämnen ett enda ord om det der som rör Starodubs slott och rublerna.»

»Så vida ni utför edra goda föresatser, skola våra läppar vara stumma.»

»Jag skall utföra dem till er stora belåtenhet, mina herrar.»

»Det tror jag också, ty då vi följa er till konungen, kan ni vara öfvertygad om, att vi vid minsta lögn, som går öfver edra läppar, jaga en kula genom er... nej, icke en, utan fem kulor i majestätets åsyn.»

Lagerkrona darrade i hvarje lem, men kastade sig ur bädden och klädde sig.

Under denna ceremoni, hvilken kräfde en qvart, uppstod följande samtal:

»Ers höga nåd», sade Flygare, »har alltså beslutat att tala idel sanning?»

»Ja visst!... Jesper Klinck har bedragit mig.... Det är hufvudsaken.»

»Naturligtvis!... Men jag vill göra ers nåd uppmärksam på en liten omständighet.»

»Hvilken?»

»Jo, att ers nåd måste vid ingången till det kongliga tältet fordra, att vi alla få beledsaga ers höga nåd in till hans majestät konungen.»

»Jag skall göra detta.... Var det ännu något mera, min herre?»

»Nej!... Men jag vill fästa eder nådiga uppmärksamhet på, att vid aldra ringaste brytande af dessa löften,

som ni gifvit oss, vi komma att utan den aldra minsta barmhertighet och utan det aldra kortaste dröjsmål jaga våra fem dödande kulor genom ers härlighets kropp.»

Lagerkrona ryste ännu en gång och förmådde svara allenast:

»Liten på mig, mina herrar!»

»Vi lita på er, emedan ni måste frukta oss!» ljöd Uhrwäders förfärliga stämma.

Efter en stund, hvilken Lagerkrona använde till sina toilettbestyr och hvilken våra vänner begagnade till att noggrant betrakta de icke alldeles anständiga bilderna på tältets väggar, förklarade Lagerkrona slutligen:

»Jag är redo, mina herrar! Låtom oss begifva oss till konungen!»

»Först torde ni dock tillkalla er kiökemästare och gifva honom en befallning.»

»Hvilken befallning, min herre?»

»Jo, den, att han lugnt qvarstannar i sitt kök och tillreder en god middag.»

»Viljen då I göra mig den äran att deruti deltaga, mina herrar?»

»Nej, sådan var icke vår mening.... Gif honom endast befallning att åt er tillaga någon rätt, som ni särskildt älskar. Ni kan behöfva en sådan, då ni återvänder från vårt besök hos majestätet.»

Lagerkrona ropade med hög röst på sin kiökemästare.

Men han måste upprepa kallelsen några gånger, innan den hörsammades.

Slutligen visade sig Brandts skinande anlete i öppningen till sängkammaren.

Och bakom kiökemästaren visade sig Lars Peter med spänd pistol i handen.

»Ah!» utropade Lagerkrona, när han såg pistolen och vår trogne Lars Peter.

»Hvad menar ers härlighet?» frågade fänrik Flygare med ett leende.

»I ären försigtiga karlar», svarade hans nåd. »Jag beundrar eder.»

»Det fägnar oss mera än vi kunna med ord eller åtbörder uttrycka.»

»I förstån eder väl, synnerligen väl på att öfverrumpla edra fiender.»

»Vi anse icke ers nåd eller eder kiökemästare för våra fiender.»

Lagerkrona svarade ingenting på denna artighet. Han stod stum.

Fänrik Flygare fann sig derför föranlåten att gifva honom en påminnelse.

»Förlåt, ers härlighet! ... Var det ingenting ni hade att säga er kiökemästare?»

»Ack jo! ... Hör du, Brandt! ... Jag begifver mig nu med dessa herrar ...»

»Som äro hans nåds aldra bästa vänner», interfolierade Flygare.

»Ja visst! ... dessa herrar, som tillhöra min intima vänkrets, bort på en liten rekognoscering i riktning mot Starodub. Om två timmar är jag hemma igen och då väntar jag en god måltid. ... Gå till ditt kök!»

»Och Lars Peter behagar kanske åtfölja oss», dundrade Uhrwäder.

Lars Peter, som insåg, att ställningen numera icke kräfde en spänd pistol, lemnade Brandt och slöt sig till våra vänner.

»Nu till konungen!» utropade fänrik Flygare med styrka.

»Ja visst!» sade Lagerkrona, ehuru betydligt mindre entusiastiskt. »Låtom oss nu begifva oss på väg till det kongliga tältet!»

FYRATIOTREDJE KAPITLET.

»Lefve den nye kaptenen!»

Nu gå vi att se, hvad som under tiden hade tilldragit sig i hans majestät konungens eget tält.

Hultman hade låtit Wetterstjerna och Bretholz stanna i en yttre afdelning af det kungliga tältet, medan han sjelf gick in för att anmäla Wetterstjernas ankomst inför majestätet.

Kung Carl var emellertid sysselsatt med granskandet och underskrifvandet af några regeringshandlingar, hvilka skulle samma dag med en kurir afsändas till Stralsund för att derifrån med första lägenhet befordras till Sverige under adress »Riksens Råd».

Konungen hade dessutom, sysselsatt som han var med regeringsbestyren, ännu icke hunnit förtära den tarfliga frukost, bestående af bröd, sill, en liten fläskbit och en flaska dåligt vin, som Hultman hade redan före sin bortgång dukat fram åt sitt »stackars majestät».

Från den plats i tältet, der Wetterstjerna och Bretholz stodo, kunde de ganska väl höra allt hvad som talades inne i den afdelning af det stora tältet, der hans

majestät befann sig och dit den trogne, nu af vin en smula upprymde kammartjenaren nu inträdde.

»Majestätet värdigas förlåta en ringa tjenare . . .», började nu Hultman.

»Hvad nu? . . . Hvad vill du, Hultman? . . . Hafva ryssarne gjort ett utfall?»

»Icke som jag vet», försäkrade Hultman. »Men majestätet gör utfall mot sig sjelf.»

»Utfall mot mig sjelf!» dundrade kungen. »Hvad menar du? . . . Är du tokig?»

»Ers majestät har icke förtärt sin frukost. . . . Majestätet dör, om detta får fortgå.»

»Jag måste först genomgå dessa vigtiga handlingar. . . . Kuriren väntar.»

»Må han vänta! . . . Det skall göra honom godt att vänta . . . mycket, mycket godt!»

Kammartjenaren var synbarligen icke fullt redig, men majestätet märkte det icke. Han hade ännu icke kastat en enda blick upp till Hultmans ansigte, der han genast kunde hafva läst vittnesbörden om, huru karlen hade tillbragt sin förmiddag. Men majestätet var upptagen af sina tankar.

»Och dessutom», återtog kammartjenaren, »måste jag aflemna min rapport.»

»Din rapport?» utropade majestätet otåligt och barskt. »Hvilken rapport?»

Ännu hade Carl icke lyft sin blick från den handling, som sysselsatte honom.

Det var en framställning eller, rättare sagt, en föreställning från riksens råd, hvari rådet gjorde invändningar mot en af konungen fordrad ny utskrifning af manskap. Rådet invände, och detta med sanning, att riket icke kunde uthärda flera utskrifningar, emedan allt krigsdugligt manskap

blifvit »annammadt» — så uttryckte sig riksrådet — och öfverfördt till krigsskådeplatsen. En mängd hemman lågo öde af brist på folk, berättades vidare i riksrådets föreställning. En förhärjande pest, som benämndes influensa, hade redan bortryckt stora massor af befolkningen. Riksrådet förmodade, att influensan kommit till Sverige genom den smitta, som medförts af de från kriget i Ryssland återvändande invaliderna. Ty derom voro alla medici, fältskärer och sjukskötare ense, att farsorten var smittosam. Huru riksrådet skulle från de öde hemmanen kunna utskrifva manskap, visste icke riksrådet, utan ville hemställa frågan till majestätet, emedan riksrådet icke visste, huruvida majestätet skulle vara belåtet med att riksrådet läte afhugga hvar tredje timmerstock och sända massan af stockar öfver till tyska kusten, der de kunde af majestätet hemtas. Någonting annat än timmerstockar fans, förklarade riksrådet, numera icke i Sverige. Befolkningen hade härjats af kriget och af pesten.

Icke är det underligt, att konungen var vid misshumör, när han läste detta. Och icke heller kan man finna det oförklarligt, att han icke hade tid att blicka upp och se, i hvilket upprördt tillstånd Hultman befann sig.

»Jo», svarade kammartjenaren efter lång besinning, »rapporten om mitt besök hos löjtnant Wetterstjerna, dit majestätet skickat mig.»

Kungen svarade icke på en stund. Han läste riksrådets bref om igen.

Slutligen sade han, dock utan att blicka upp från papperet:

»För in löjtnant Wetterstjerna till mig! . . . Men låt det gå fort!»

Utan tvifvel hade Hultman nu sjelf märkt, att han

icke befann sig i ett sådant tillstånd, att han lämpligen kunde visa sig för konungen.

Han skyndade ut.

Och inom få minuter införde han Wetterstjerna och Bretholz till konungen.

Men sjelf drog han sig med stor klokhet och försigtighet tillbaka.

Huru han gick till väga, det veta vi icke, men hvad vi med visshet hafva kännedom om, det är, att hans utseende icke företedde några synnerligen märkbara spår af liberationerna, när han efter en stund inkallades till konungen. Han var temligen nykter, när han å nyo inträdde.

När Nils Wetterstjerna trädde inför konungen, gjorde han militärisk honnör.

Och Bretholz, som pryddes af åtskilliga plåsterlappar i anletet, följde exemplet.

Konungen såg ändtligen upp från sina papper och tog de båda bussarna i betraktande.

»Detta hade jag icke trott dig om, Wetterstjerna», sade han slutligen.

»Jag kan», yttrade löjtnanten ödmjukt, men dock icke krypande, »icke svara härpå, innan det behagat ers majestät att säga, för hvilket fel jag är anklagad.»

»Vågar du neka till ditt brott inför din suveräne konung?»

När konungen yttrade detta, skedde det med stor häftighet och han rusade upp från sin plats, stampade i golfvet och ställde sig så nära intill Wetterstjerna, att denne vidrörde majestätets bröst.

Konungen hade till honom, som vi hört, stält den af anklagelser uppfylda frågan:

»Vågar du neka till ditt brott inför din suveräne konung?»

Nils Wetterstjerna svarade med det saktmod, som alltid utmärker en verklig hjelte:

»Vid Gud och mitt samvete svär jag, att jag icke är medveten om någon förbrytelse.»

Hans majestät var ingalunda blid. Lagerkronas och Rehnskölds ingifvelser hade nu under en längre tid stämt honom omildt mot Wetterstjerna och hans vänner, hvilka dock voro de aldra mest trogna undersåtar, som Carl den tolfte vid den tiden egde.

»Du säger, att du icke känner ditt brott!» dundrade kungen. »Vill du veta dess namn?»

»Jag *vill* veta det, ers majestät, ty jag vill försvara mig, enär jag är oskyldig.»

»Du skall få svårt att bevisa din oskuld, derom kan du vara fullt öfvertygad.»

»Jag är deremot öfvertygad, att jag skall bevisa den. Majestät!... Låt höra er anklagelse!»

»Du vill höra den?... Du vet då icke, att du är anklagad för högförräderi mot mig och kronan.

»Då jag är till dylikt brott oskyldig, kan jag icke veta, hvad belackare hafva att säga.»

»Man säger, att du ämnar öfverantvarda min kongliga person i ryssarnes händer.»

»Och hvem vågar inför majestätet komma med en så osannfärdig anklagelse?»

»Jo, en man, hvilken står ofantligt mycket högre än du någonsin kommer, din förrädare!»

»Jag känner hans namn.... Det är vår tappra härs fegaste man, herr Lagerkrona.»

Konungen studsade, då han hörde, att Wetterstjerna kände angifvarens namn.

»Nå, och hvad har du härtill att svara?» sporde majestätet med hetta.

Och han stampade i golfvet såsom en person, hvilken knappt förmår styra sig.

Märkvärdigt var att iakttaga den sans och det lugn, hvarmed Nils Wetterstjerna uthärdade denna pröfning. Sjelfva Bretholz, som visserligen var en enfaldig, men likväl en modig karl, darrade i alla sina lemmar som ett asplöf för aftonvinden. Nils Wetterstjerna deremot stod lugn och fast och blickade — i förlitande på sitt eget och sina vänners goda samvete — käckt in i kung Carls blixtrande ögon.

»Ers majestät, jag svarar, att jag önskar här i eders majestäts närvaro träffa min anklagare eller träffa dem allesammans, om de äro flera.»

»Du skall få träffa dem», utropade kungen, hvars hetta icke afkyldes af Nils Wetterstjernas lugn och sans, utan snarare derigenom stegrades.

»Hultman!» dundrade det icke så litet uppretade majestätet.

Hans hetsighet berodde dock icke uteslutande på denna affär. Han hade, som vi veta, strax före detta förhör sysselsatt sig med en oangenäm skrifvelse från det icke alldeles trogna riksrådet derhemma i det aflägsna Sverige.

Det drog om några minuter innan kammartjenaren var i ordning att stiga in.

Ändtligen kom han, men först sedan kungen åtskilliga gånger stampat af otålighet.

»Majestätet befaller?» sporde Hultman med en af sina ödmjukaste bugningar.

Troligen afsåg han med denna djupa bugning endast att för majestätets ögon dölja sitt anlete, ty när han full-

bordat den sista bugningen, stod han fortfarande med hufvudet nedlutadt, så att konungens blickar kunde träffa endast hans hjessa, icke se in i ansigtet och ögonen.

Karlen var följaktligen hvad en fulländad hofman plägar vara.

»Hvad sade Lagerkronas bud, när det kom hit tidigt denna morgon?»

»Det sade, att nådig herrn var sjuk och icke kunde infinna sig, men att han i stället skickade sin högt ombetrodde geheimesekreterare.»

»Hvad hette den karlen?»

»Jesper Klinck!»

»Och hvar finnes han?» dundrade det förargade majestätet.

»Han väntar derute, enligt majestätets nådiga befallning», genmälde Hultman.

»Låt karlen komma in och förklara historien! . . . Jag begriper den icke.»

Kammartjenaren aflägsnade sig efter upprepade ödmjuka bugningar.

Och hans majestät sjönk ned i sin stol, liksom han varit uttröttad af alltsammans.

Nils Wetterstjerna och Bretholz iakttogo naturligtvis en obrottslig tystnad.

Ändtligen kom Jesper Klinck in i konungens afdelning af det stora tältet.

Den elake ynglingen stannade vid ingången och bugade sig ganska bondaktigt.

Kungen hade å nyo försjunkit i betraktelser öfver riksrådets bref och det gick om en stund, innan han lyfte upp hufvudet och blef varse Lagerkronas sekreterare.

»Jaså, du är der!» dundrade han. »Låt nu höra! . . . Hvad har Wetterstjerna gjort?»

»Ack, ers majestät!» utlät sig uslingen. »Han har gjort allt ondt i verlden.

»Allt ondt i verlden! Nu öfverdrifver du!» dundrade konungen. »Jag sjelf har aldrig kommit på honom med någon ond gerning, men visserligen bevittnat många manliga och hederliga gerningar, som han gjort. . . . Tala ur skägget, karl!»

»Majestätet», återtog Jesper Klink, »torde inse, att den der herren, som genom konglig nåd blifvit upphöjd från gemen man till löjtnant, är en förrädare mot ers majestät och svenska kronan. Jag skall uppenbara hela hans infernaliska plan.»

»Låt höra!» utbrast kungen. »Du ser dock icke ut att vara fullt trovärdig.»

»Den der herren», sade Jesper Klinck, »har uppgjort en plan att tillfångataga ers majestät och dervid skulle några hans vänner vara honom behjelpliga. . . . Jag förmodar, att hans nåd general Lagerkrona har till ers majestät aflemnat den lista på förrädarna, som jag — ers majestäts trogne tjenare — anskaffat.»

»Den ligger här», sade konungen kallt. »Var god tala och gör inga krumbugter!»

»Planen är uppgjord och jag var sjelf — ehuru osynlig — vittne dertill.»

»Du spionerar således!» utropade majestätet med en förkrossande blick.

»Endast när det gäller konglig majestäts höga intressen. Icke eljest!»

»Huru gick det till?»

»Jag stod en afton utanför den der herrns tält» (han pekade på Wetterstjerna) »och åhörde med mina egna öron alltsammans . . . hela den usla komplotten.»

Nu inföll Nils Wetterstjerna, som alltjemt var lika lugn och kall:

»Du stod således utanför mitt tält med örat tryckt intill tältduken?»

»Ja visst! . . . Jag stod der en hel timme och den der herrns tältduk skafde mitt öra, så att jag icke ännu har hunnit läka det dervid uppkomna såret.»

»Men», yttrade Wetterstjerna, »kanske behagar ers majestät öppna generalqvartermästarens rapport. Jag ser, att den ligger på bordet. För sanningens uppenbarande är det nödvändigt, att ers majestät blir personligen öfvertygad om, huru jag bor.»

Kung Carl insåg genast billigheten af denna begäran, fattade generalqvartermästarens rulla och började bläddra i den, hvarunder Nils Wetterstjerna yttrade:

»Jag beder ers majestät erinra sig, att det, enligt karlens utsago, var min *tältduk,* som skafde hans öron. . . . *Tältduk,* ers majestät. . . . Jag skulle således bo i ett tält.»

Konungen hittade snart i qvartermästarens rulla Wetterstjernas namn.

Och när han hade funnit det, uppläste han med hög och klar stämma:

»Löjtnant Wetterstjerna — en bofällig koja i sydöstra ändan af lägret.»

»Ers majestät», återtog Wetterstjerna lugnt, »ser redan häraf, att den der karlen är en ljugare, som icke ens är värdig att stå inför en konung.»

»Besynnerligt!» utropade Carl XII. »Du månde icke vara rädd om din hals, Jesper.»

Jesper Klinck var blek som ett lik, men han bemannade sig och sade:

»Kanske tältet, der de sammansvurne voro, icke tillhörde den der herren, utan någon af hans ännu ohängda vänner. Jag kunde icke så noga känna den saken.»

»Nå, väl möjligt!» sade kungen, som i det samma skänkte Jesper en ljungande blick, hvilken fullväl röjde, att majestätet förlorat allt förtroende till hans utsagor.

»Se här berättelsen», återtog Jesper Klinck. »Hvad jag utanför tältet hörde, var hufvudsakligen detta. Den der herren» (han utpekade å nyo med en föraktlig åtbörd Nils Wetterstjerna) »och hans vänner hafva sålt ers majestät till ryssarne för 100,000 rubler. Och det var endast för att med ryssarne öfverenskomma om de närmare detaljerna, som den der herren och hans lika förrädiska vänner begåfvo sig upp på toppen af Starodubs torn. Icke underligt, att de kunde komma dit upp och länge befinna sig der! De voro ju ryssarnes vänner, mycket goda vänner till och med. Alla de der s. k. fiendtligheterna och s. k. striderna, som uppfördes under den der herrens vistelse på Starodubs torn, voro endast låtsade.»

»Hm!» sade konungen. »Jag tror, att du är en osanningsman af simplaste slag.»

»Ack, ers aldra nådigste majestät! Jag talar endast rena och klara sanningen »

»Nå — vi skola väl öfvertyga oss derom.... Hvad säger du om saken, Wetterstjerna?»

»Ers majestät!» yttrade Wetterstjerna, alltjemt lika lugn och käck. »Jag vill endast fråga, under hvilket namn den der karlen går och gäller i ers majestäts ögon.»

»Han heter Jesper Klinck — det vet både jag och hvarje man i lägret!»

»Jag är Jesper Klinck och min far hette Simon Petrarka Klinck», yttrade Jesper.

»Du far icke med sanningen, karl!» röt Wetterstjerna. »Du går under falskt namn.»

»Det var en svår beskyllning», inföll konungen. »Hvem är då den der mannen?»

»Jo, ers majestät, det är Arvid Bredström, son af en viss länsman Bredström.»

»Bredström!» utropade konungen med tonen hos den, som försöker draga sig någonting till minnes. »Bredström! Det namnet har jag hört tillförne . . . Bredström! . . . Ah, nu erinrar jag mig det. . . . Det är den der länsmannen, som upprepade gånger har försökt att störta kronofogden i orten från hans plats och sjelf blifva kronofogde.»

»Just densamme, ers majestät!» genmälde Wetterstjerna lugnt och saktmodigt.

Konungen kastade en egendomlig blick på Jesper Klinck och skakade sitt ädla hufvud.

Arvid var blek som döden och man tyckte sig se honom darra och bäfva.

Men Nils Wetterstjerna stod lika stram och stolt. Äfven Bretholz försökte att morska sig, då han nu fann, att hans aktier började stiga.

»Och hvad vårt intagande af Starodubs slottstorn beträffar», återtog Wetterstjerna sitt försvar, »så inser nog ers majestät, som sjelf utkämpat så många personliga faror, att de strider, som der föreföllo, icke voro någon barnlek.»

»Det var endast konster alltsammans», skyndade sig Arvid att infalla.

»Jag såg dock med egna ögon mer än tio ryssar falla», yttrade konungen tankfullt.

»Och här», fortfor Wetterstjerna, i det han drog fram och ställde framför sig fänrik Edvard Bretholz, »här medför jag en af mina vänner, hvilkens svåra blessyrer på näsan och på kinden torde utgöra kraftiga och öfvertygande bevis på, att vår strid deruppe på Starodubs torn verkligen var en strid på lif och död.»

»Hvad heter du?» sporde kungen, sedan han betraktat plåsterlapparna.

»Jag heter Edvard Bretholz, med ers majestäts nådiga tillåtelse.»

»Och hvar har du fått de der blessyrerna, min vän? Svara uppriktigt!»

»Hvar jag har fått dem? . . . Jo, en på näsan och den andra på kinden, ers majestät.»

Konungen log.

»Jag menar, på hvilken plats du mottagit dem», sade kung Carl.

»Jag har ju haft äran säga det . . . en på kinden och en på min näsa.»

»Den der är då bestämdt ingen förrädare», mumlade Carl. »Men förstå mig nu rätt! . . . Kan du icke begripa? . . . Jag vill veta, hvar du fått dina sår.»

»Ers majestät ser det väl! Ett sår på näsan och ett annat på kinden.»

Konungen skrattade, och när han skrattat ut, yttrade han med vänlighet:

»Du har icke ens förstånd tillräckligt att förråda någon. Jag tror, att allt detta är endast en elak komplott. . . . Nåväl, försök nu att väcka upp din hjerna och svara mig ordentligt på min fråga: hvar har du fått dessa sår?»

»På näsan ett och på kinden ett annat. . . . Jag kan derpå aflägga min salighetsed.»

»Det kan jag också», sade majestätet, »men det var nu icke detta, som jag ville veta.»

Wetterstjerna, som kände Bretholz, visste nogsamt att hans majestät aldrig skulle få honom »ur fläcken». Derför bugade han sig och sade:

»Vill ers majestät tillåta mig att framställa frågan i en för Bretholz passande form?»

Bretholz blickade upp på sin vän löjtnanten på ett sätt, som tydligare än någonting annat visade, att den tappre fänriken trodde sig hafva svarat väl, och att han var i aldra högsta grad förvånad öfver, att majestätet icke begrep hans mening.

»Gå på!» yttrade majestätet, skrattande af allt hjerta. »Fråga honom, Wetterstjerna!»

»Jag tackar ödmjukast för nådiga tillåtelsen», svarade Wetterstjerna. »Nåväl, Bretholz, var det här i lägret, som du undfick de der såren?»

»Här i lägret?... Nej, det var så t—n heller!... Det var uppe på toppen af Starodubs torn.»

»Ers majestät har hört svaret», återtog Wetterstjerna lungt och kallt.

Ja, konungen hade hört svaret och fann saken vara ganska klar och tydlig.

Den der Jesper Klinck, alias Arvid Bredström, var en skurk, det insåg majestätet.

Och troligt är, att kung Carl skulle hafva frikänt vår hjelte och återskänkt honom sin nåd, äfven om icke den undsättning åt Nils Wetterstjerna hade kommit, som nu nalkades med stora och tunga steg i de yttre delarna af det kungliga tältet.

Konungen och alla de närvarande »spetsade öronen», d. v. s. de lyssnade.

Derute hördes slammer af vapen och dånet af fasta, manliga steg.

Plötsligt rusade kammartjenare Hultman in till konungen, ropande med hög röst:

»Majestät! . . . Lagerkrona står derute och begär nådig audiens nu genast.»

»Låt honom komma in!» var majestätets lakoniska, men bestämda svar.

Några sekunder senare inträdde i tältet åtskilliga personar, som vi känna.

Först och främst, »bröstande sig» som vanligt, kom hans nåd general Lagerkrona.

Vid hans åsyn började Arvid Bredströms blick att ljusna. Nu fans det hopp.

Det var tydligt, att länsmanssonen såg i Lagerkrona en räddare i dödsnöden.

Han hade ju till och med hotats med att blifva hängd. En hjelpare var välkommen.

Men om Arvid Bredström — såsom nästan otvifvelaktigt är — hade väntat sig att finna denna hjelpare uti »hans nåd» Lagerkronas person, så hade han utan tvifvel bedragit sig mycket, ty redan generalens första ord till majestätet borde hafva öfvertygat den elake länsmanssonen derom, att hans rol af förnäm man i Starodubs läger nu hade blifvit ända intill sista resursen utspelad.

Om Arvid hade haft en smula riktigt sundt förstånd, skulle han nu genast hafva flytt ut genom tältets öppningar och icke, såsom han gjorde, blottstält sig för ett afslöjande.

Men de flesta brottslingar äro, Gudi lof, liksom slagna med blindhet.

Arvid Bredström stod qvar och tycktes vara, i förlitande på hans nåd Lagerkrona, hågad att invänta

stormen, öfvertygad om, att Lagerkrona skulle gå hans ärenden.

Emellertid tycktes Lagerkrona icke vara hågad dertill, ty hans första yttrande var:

»Ers majestät! . . . Jag kommer till eder såsom en ångerfull syndare.»

»Hvad har du då förbrutit?» var majestätets lakoniska, men innehållsrika svar.

»Jag har låtit mig missledas af en skurk», svarade generalen uppriktigt.

»Och skurken heter?»

»Jesper Klinck!»

»Ni misstager eder!» yttrade konungen med bestämdhet i tonen.

»Nej, majestätet! . . . Han heter Jesper Klinck och han står der. Det är den der undersätsiga karlen med de skelande ögonen — han, som jag egnat mitt förtroende, den man, på hvilken jag ansett mig kunna lita både i lifvet och i döden.»

Under detta samtal hade fänrik Flygare funnit tillfälle att närma sig Arvid Bredström och att — icke utan en viss häftighet — hviska i hans öra:

»Om du icke vill ögonblickligen blifva nedskjuten, så tiger du, hvad än må sägas.»

Arvid Bredström skälfde i hvarje lem. Nu först ansåg han sig förlorad.

Och han hade sannerligen skäl dertill, ty mynningen af Flygares pistol vidrörde redan den ömtåliga punkten bakom länsmanssonens öra.

»Ni säger», återtog majestätet, »att den der karlen heter Jesper Klinck?»

Frågan var naturligtvis ställd till hans nåd general Lagerkrona.

»Ja . . . ja . . . åtminstone känner jag intet annat, an . . . nat . . . namn på honom.»

»Och jag säger er, att ni är vilseledd äfven i frågan om hans usla namn.»

»Hvad heter han då?»

»Han heter Arvid Bredström och är son till Sveriges uslaste länsman.»

»Då har han således bedragit mig äfven i detta afseende!»

»Utan tvifvel! . . . Men hvad var det nu, som min general ville säga?»

»Jo, jag ville säga, att den der herren, Jesper Klinck, är en bedragare.»

»Det vet jag.»

»Och att det är han, som ingifvit mig alla mina fördomar mot löjtnant Wetterstjerna, för hvilken jag nu med högaktning bugar mig» (han lät handlingen åtfölja orden) »samt att jag anser den karlen böra hängas så fort som möjligt.»

Arvid Bredström, hvilken nu ansåg det vara hög tid att krypa ut ur Jesper Klincks skinn, försökte att smyga sig närmare tältöppningen. Men fänrik Uhrwäder förhindrade hans flykt och grep honom i kragen, just då han var nära att undkomma.

Uhrwäder svängde hastigt omkring den stackars länsmanssonen och ställde honom med fronten gentemot konungen och hviskade på samma gång i hans öra:

»Om du försöker fly, så skjuter jag dig som man skjuter en utlefvad hund.»

»Jaså», sade konungen, »vi tyckas nu befinna oss vid upplösningen af denna gåta.»

»Riktigt, ers majestät!» genmälde Lagerkrona. »Den der Klinck eller Bredström eller hvad annat han nu månde heta — han är skulden till allt detta.... Och dessa herrar» (generalen utpekade Wetterstjerna och hans vänner) »äro oskyldiga till de förbrytelser, som jag inför ers majestät framstält såsom af dem begångna. Alltsammans är endast ett påfund af den der s. k. Jesper Klinck, hvilken jag härmed för alltid afskedar ur min tjenst, emedan han är en lögnare och usling.»

Nu hördes en röst från tältets bakgrund — en röst, hvilken ropade:

»Och den der Arvid Bredström har försökt att mörda mig med knifstyng.»

Rösten var naturligtvis Lars Peters. Och den var, lindrigast sagdt, högljudd.

Konungen visste icke egentligen hvad han borde göra i en så invecklad fråga.

»Jag kan intyga, att berättelsen om detta mordförsök är sanning», sade Wetterstjerna.

»Den karlen», utbrast kungen, »månde vara en af verldens största skurkar.»

»Otvifvelaktigt!» utlät sig Lagerkrona med så mycket större ifver som han kände på sin rygg tryckningen af Uhrwäders pistolmynning midt emot den plats, som hjertat intar i menniskokroppen. »Han borde hängas.»

När Arvid Bredström sålunda fann sig öfvergifven af den person, på hvilken han litat och hvilken han ansett såsom ett lydigt verktyg, med hvilket han kunde uträtta allt hvad han behagade utan någon opposition å verktygets sida, gjorde han ännu ett försök att smyga sig ut ur tältet.

Men äfven denna gång ansträngde han förgäfves sin fintlighet.

Fänrik Flygare grep honom och gaf honom en så väldig knuff, att länsmanssonen nästan hufvudstupa anlände ända fram till konungen.

»Han ville rymma!» rapporterade Flygare, som gjorde ställningssteg och honnör.

»Det bevisar ett ondt samvete», förklarade majestätet. »Men säg mig, Wetterstjerna, har du någon anledning förmoda, att den der karlen är din fiende?»

»Mer än tillräcklig anledning, ers majestät! . . . Jag har visshet.»

Och Wetterstjerna berättade nu hela sin och Arvids historia. Han talade så öfvertygande och kraftigt, att ingen — icke ens sjelfva Lagerkrona — betviflade hans sannfärdighet. Han berättade om alla de försåt, som Arvid lagt för hans lif, om stölderna af jernhandsken, om färden i Ryssland och de dermed förbundna äfventyren. Han dolde ingenting.

»Usle förrädare!» dundrade majestätet till Arvid, när Wetterstjerna hade slutat sin berättelse, »du borde genast föras ut för att skjutas.»

»Tillåt mig fälla en förbön för honom, ers majestät!» yttrade Wetterstjerna. »Visserligen har han alltid uppfört sig som min dödsfiende, men . . .»

»Men . . .?» frågade konungen, hvars blick hvilade med välbehag på den ädle ynglingen.

». . . men», fortfor Wetterstjerna, »jag vill icke förderfva hans fattiga själ.»

»Han bör skjutas utan nåd och förbarmande», utropade Lagerkrona, medan alla de andra i tältet närvarande

personerna läto höra ett mummel, hvarmed de uttryckte sin beundran för Wetterstjernas ädla karakter.

Lagerkrona talade naturligtvis mindre af öfvertygelse, än af fruktan.

Icke underligt! Han kände fortfarande den runda pistolmynningen i sin rygg.

Någon stor general var han icke, denne Lagerkrona. Icke heller var han någon ädel personlighet. Men han egde en utomordentligt stor sjelfbevarelsedrift.

Och dessutom afsåg han att med sin dom öfver Jesper bibehålla sig i konungens nåd.

»Jesper Klinck» — länsman Bredströms ende son — darrade i hvarje lem.

Konungen stod tankfull, stödjande sig med handen mot bordkanten.

Slutligen utropade han:

»Kan någon af de här närvarande aflägga ed på, att denne karl, som kallar sig Jesper Klinck, heter i verkligheten . . . hvad var det nu? . . . Arvid Bredström?»

»Dertill är jag beredd!» förklarade Nils Wetterstjerna genast.

»Och jag också!» sade en röst nere vid tältafdelningens mest aflägsna ända.

Och den trogne Lars Peter trängde sig fram ända till konungens bord.

Der stod han nu, stram och styf som en nybakad korporal, och såg majestätet utan fruktan rakt in i ögonen.

»I kännen honom således?» fortfor hans majestät att fråga.

»Jag är född i samma by som han och har mer än tusen gånger slagits med honom i min barndom. Han var lika stor skälm då som nu», förklarade Lars Peter.

»Och om det inte varit för det att vi fruktade hans far, länsmannen, skulle länsmanssonen fått ännu värre straff för sina försök att kujonera, slå, piska och förtrycka oss andra pojkar.»

Men Wetterstjerna svarade med sitt vanliga lugn, sin gamla frimodighet endast:

»Ers majestät har hört min berättelse!»

Ännu en gång försjönk konungen i djupa tankar och stod tyst.

Ingen vågade störa honom. Man vågade knappt i tältet hemta andan.

Plötsligt rätade den unge hjeltekonungen upp sig och yttrade:

»På den ädle unge Wetterstjernas förbön skänker jag dig lifvet, du nedrige son af en nedrig fader. Men det säger jag dig, Bredström, kom aldrig mera inför mina ögon! Och försök aldrig mera att skada hvarken Wetterstjerna eller någon annan menniska, ty då skall ingen förbön kunna frälsa ditt lif.»

»Men något straff bör han hafva», yttrade Lagerkrona, som kände på sin rygg, att pistolmynningen med ovanlig kraft trycktes mot hans vapenrock.

»Han skall såsom gemen soldat inrangeras i ett af mina kompanier.»

»Hvilket?» sporde Lagerkrona.

»Ni skall strax få det att veta . . . Hör hit, Wetterstjerna!»

»Ers majestät!»

»Hvilken grad innehar du i min krigshär, min tappre buss?»

»Genom ers majestäts nåd har jag redan blifvit befordrad till löjtnant.»

»Genom dina egna förtjenster, menar du väl? . . . Bagatell! Löjtnant! . . . Från och med i dag är du kapten och den der karlen» (majestätet pekade på länsmanssonen) »skall stickas in i det kompani, som du kommer att föra.»

Kungen satte sig. Alla förstodo, att audiensen nu var till ända.

Flygare och Uhrwäder togo Arvid Bredström emellan sig.

»Lefve majestätet!» ropade samtliga vildhjernorna, när de gingo bort.

Endast Lagerkrona stannade qvar hos konungen.

Ett bevis på ädelheten i vildhjernornas karakter och frånvaron af alla afundsjuka känslor ådagalade de genom att, så snart de kommo utanför konungens tält, hylla Wetterstjerna med lifliga rop och föra honom i triumf till hans boning. Tältgatorna genljödo hela vägen af kraftiga:

»Lefve den nye kaptenen! . . . Lefve Nils Wetterstjerna!»

* * *

Arvid Bredström aflevererades i Uplands regementes tältgata till en manstark patrull, som erhöll befallning att påkläda honom uniform och tillsäga hela regementet, att hvarje man borde tillse, att karlen icke rymde.

Han var stundom röd, stundom blek och »skar tänderna» af ilska.

Ryktet om hans missgerningar spred sig snart inom regementet, så att Arvid Bredström icke i kretsen af sina nuvarande kamrater upplefde några solskensdagar. Han hatades af alla, älskades af ingen.

Hans dom var allt för mild, tyckte många.

Senare på samma dag aflemnade Lars Peter å Uhrwäders vägnar tio flaskor af det goda vinet till den hederlige Hultman.

FYRATIOFJERDE KAPITLET.

Bedröfliga utsigter.

Emellan Viprek och den lilla staden Wratuslowa ligger en liten bondby, som heter Winitsa eller Vinits (det senare namnet användes uti Hultmans bekanta dagbok), och denna ort — obetydlig som den är — har blifvit historiskt ryktbar derigenom att hans majestät konung Carl den tolfte anlände dit den 23 December 1708 och att bemälde konung der tillbragte, såsom Hultman i sin dagbok säger, »med sin Kongl. Hofstat och vidt kringstående Armée vår fröijderika Juhlehögtid och nyår». Under tiden byggdes en brygga öfver Weichselfloden, men om den byggdes af någon ingeniörkorps eller af naturen, om den slogs öfver floden medelst timmer eller genom is — det vågar författaren icke med visshet afgöra, ty den enda handling, som kunde ligga till grund för ett omdöme i denna sak (nämligen Hultmans bok) yttrar sig mycket tvetydigt sålunda:

»... blef Weixelbryggan färdig och tillfrusen.»

Otaliga äro de lidanden, som våra tappra svenska skaror måste under denna vinter genomgå. Huru mycket vi beundra de stora sidorna i konung Carls karakter — detta oförvägna, illa genomtänkta, alldeles planlösa tåg in uti Rysslands ödemarker kan aldrig gillas, aldrig prisas af någon klart seende menniska.

Hela hären — både menniskor och djur — led obeskrifligt af hunger och köld.

Mestadels fick hela hären tillbringa äfven nätterna under bar himmel.

Vintern var kall — kallare än den någonsin sedermera varit med undantag af den för Napoleon ödesdigra vintern år 1812. Folk och djur dogo i massor.

Intet foder till hästarna, ingen mat till menniskorna fans i dessa ödsliga nejder.

Skogar och moras — se der allt hvad man såg! Skogar utan villebråd! Vattenpölar utan en enda ätbar fisk. Inga byar! . . . Högst sällan några menniskoboningar!

Man måste vara en förrädare sådan som Lagerkrona eller en dåre sådan som Rehnsköld för att kunna uppegga den unge konungen till denna oerhörda dårskap.

Vi vilja nu ledsaga våra läsare till Winitsa den 23 December 1708, dagen före julaftonen.

De svenska trupperna hade utbredt sig öfver nejden rundt omkring den lilla byn.

Men generalqvartermästaren — hans namn erinrar jag mig icke för ögonblicket — tillät icke gemene man, icke ens underofficerare att inlogera sig i byn. Den skulle besättas af konungen sjelf och officerarne. Manskapet och underbefälet skulle tillbringa ej endast natten till julaftonen, utan julnatten och många följande nätter under bar himmel i en bitande köld af omkring 24 grader, som stundom på morgonen kunde stiga ända till 30 grader och deröfver. Men med dylika saker tiger naturligtvis Hultman i sin dagbok och en hel mängd historieskrifvare tiga med dem också. Det led mot aftonen. Klockan var ungefär två, då majestätet, omgifvet af en del högre officerare, anlände

till Winitsa. Hultman hade anländt flera timmar förut och redan stält i ordning en bostad åt majestätet.

Innan kung Carl anlände till byn, såg han i dess närhet ett regemente — jag tror det var smålands grenadierer — lägradt utmed vägen på åkerrenarna.

De sutto, lågo, stodo på och i snön, de manhaftiga bussarne, de voro hungriga som vargar, ja, sjelfva deras hästar (som naturligtvis saknade foder) beto sönder sina remtyg och försökte svälja ned bitarna för att stilla magens kraf. Der låg en förfrusen och af köld och svält död soldat. Hans häst försökte stilla sin hunger genom att söndertugga den dödes kläder. Vid vägen satt en soldat, gnagande på benen af en död kråka. . . . Lagerkrona och Rehnsköld — anstiftarne af detta olycksaliga tåg borde — om de haft hjerta i bröstet — nu åtminstone rådt den unge konungen att vända om.

Men dylika scener hade de nu dagligen sett under så lång tid, att de häruti icke alls funno någon väckelse för sitt samvete. De redo förbi i konungens sällskap, utan att bevärdiga dessa lidande landsmän med en enda blick. De visste, att åt dem funnos varma herbergen och goda måltider anordnade i Winitsa.

Konungens anlete bar spår af det djupaste medlidande med de arma.

Men han ansåg, att det var en gudomlig plan, som han utförde, och det föll honom icke in att tänka på ett återtåg, medan det ännu var tid.

Vid vägen satt en gammal soldat och blickade med förtviflan ned i snön.

Hela hans gestalt var hopsjunken. Han tycktes befinna sig i djup förtviflan.

Icke ens när konungen och hans svit nalkades, lyfte han upp sitt grånade hufvud.

Konungen stannade midt framför honom. Den gamle, pröfvade krigaren märkte det icke.

»Hvad tänker du på, min vän?» sporde nu konungen.

»Den gamle krigaren spratt upp, gjorde ställningssteg och stod stram inför sin konung.

»Jag tänker på döden, ers majestät!» svarade krigaren. »Jag bereder mig till döden.»

»Hvad menar du dermed?» sporde majestätet. »Du är ännu i de kraftiga åren.»

»Visserligen, ers majestät! Men vi komma aldrig med lifvet från denna färd. Vi få aldrig mera återse vår hembygds berg och dalar. Vi få aldrig någonsin i detta lifvet se våra hustrur eller omfamna våra kära barn. Vi komma att dö på den färden.»

»Och hvarför detta?» sporde majestätet, rynkande sina ögonbryn.

»Jo, derför — ers majestät! — derför att vi icke medföra i dessa öde nejder något slags förråd hvarken af foder för hästarna eller föda till menniskorna. Vi vilja lefva och dö med ers majestät, men om vi äro utmattade af hunger och förfrusna af köld, *kunna* vi icke segra. Hungersnöd eller den svåra lotten att dö af köld — det är hvad som återstår oss, sedan alla våra tält gingo förlorade under olycksfärden till Hadjatsch.»

»Hvad?» svarade majestätet. »Är du rädd att aldrig mera få se din hustru? Är du en sann soldat och älskar du äran, så skola vi följas åt så långt bort, att du icke skall erhålla underrättelser från Sverige, icke en gång på tre år.»*

* Berättelsen och konungens svar äro fullt historiska. Se Fryxell 22 delen, sidan 166.

Konungen blef otålig, svarade icke, utan gaf sin häst sporrarna.

Troligen var det Lagerkronas och Rehnsköld speord, som hindrade honom att närmare med den förståndige gamle soldaten ingå på det ärende, som gubben börjat afhandla.

Längre fram på vägen påträffade han fänrik Uhrwäder och det kompani, som denne för majestätet personligen bekante hjelte tillhörde. Uhrwäder — blek och mager — gjorde vederbörlig helsning och hans utsvultna bussar, som knappt kunde stå på benen af idel mattighet, hurrade för den beundrade hjeltekonungen lika högt och lifligt, som om de ännu befunnit sig i det feta Sachsen, der de dagligen åto feta kapuner och annat godt.

Konungen besvarade nådigt helsningen, men red vidare med sitt följe.

Närmare intill byn Winitsa såg konungen en ung soldat sitta i väggropen.

Ynglingen åt på ett stycke bröd, men af alla tecken att döma, fann han det icke smakligt.

Majestätet hejdade sin häst och tillropade soldaten ett dundrande:

»Hvad är det du äter, min gosse? Du tyckes icke finna det smakligt.»

Historieskrifvaren* berättar lika enkelt som innehållsrikt och målande, att soldaten svarade endast genom »att med en stum åtbörd framräcka ett stycke af det usla bröd, hvarmed folket måste lifnära sig.»

Kung Carl förtärde en bit deraf. Medan han tuggade den mögliga biten, sökte hans ögon Lagerkronas och

* Fryxell, del. XXII, pag. 166.

Rehnskölds anleten. Der läste han endast hånlöje, och liksom om detta hånlöje hade styrkt majestätet, svarade Carl, i det han återlemnade till soldaten hvad som återstod:

»Det är icke godt, men det låter äta sig.»

Och hans majestät red vidare, till det yttre obekymrad. Men nog hade han sina tankar.

Och emellanåt kastade han på Rehnsköld och Lagerkrona blickar, som icke voro alldeles blida.

Nu voro kungen och ledamöterna i hans stab nära sjelfva byn Winitsa.

Då sprängde plötsligt en kurir fram. Han kom från byn. Det var en karl, som blifvit skickad några dagar i förväg åt detta håll för att undersöka terrängen.

»Nå?» utropade kungen, då ryttaren stannade vid majestätets venstra sida.

»Jag har inträngt djupt in i Ryssland», svarade kuriren, en ung och stark karl, fastän både han och hans häst nu vacklade af trötthet och hunger.

»Och hvad har du sett?»

»Nästan intet annat än öde fält, djupa skogar, ändlösa moras och dylikt.»

»Har du icke påträffat någon stad, någon by, något samhälle af något slag?»

»Jo, majestät, jag red först in i en s. k. stad. De kallade den Wratuslowa. Men om den staden hade legat derhemma i vårt efterlängtade gamla, glada Sverige, skulle vi kallat den endast en usel och eländig by.... Emellertid hittade jag der något.»

»Du hittade något?»

»Ja, det här!... Och i en by några verst på andra sidan hittade jag detta.»

Medan den raske soldaten yttrade detta, aflemnade han till konungen två papper.

Båda voro skrifna på ryska språket och med ryska bokstäfver! Ingen af konungens svit förstod hvad de innehöllo. Ej heller konungen sjelf. Men majestätet frågade:

»På hvilket sätt kommo dessa papper i dina händer, min tappre gosse?»

»Jo, ers majestät!» svarade den unge krigaren raskt, »just då jag var redo att stiga upp på min häst utanför ett värdshus, som hade till skylt en gammal svart katt och derför sannolikt hette 'Svarta Katten', anlände en ryss på en svettig häst och frågade genast efter *popen*.* Jag förstår ryssarnes tal någorlunda, men kan icke läsa deras besynnerliga bokstäfver. Men så snart jag hörde talas om popen och såg, att det var en rysk kurir, som sökte presten, tänkte jag genast, att här var någonting att göra. Jag satte in min häst i 'Svarta Kattens' stall och följde efter kuriren på hans väg till popen. Äfven han var nu till fots. Vi kommo in i nästan öde gränder. Jag påskyndade mina steg och hann snart upp honom. 'Min vän', sade jag till honom, i det jag lade min hand helt lätt på hans axel, 'var god och vänta ett ögonblick!' Icke en enda lefvande varelse utom en jamande katt fans på hela gatan. Och inga fönster heller, ty gränden upptogs på båda sidor uteslutande af magasiner. Jag hade talat så godt jag kunde på ryska språket. Och äfven om han icke hade begripit mina ord, skulle han dock förstått min gerning, ty karlen segnade ned till marken, när jag lade min hand på hans axel, och detta ehuru jag gjorde

* Popen = presten.

det helt lätt. 'Min vän', sade jag nu, så snart han efter min handtryckning kommit på benen igen, 'var af godheten lemna mig alla de papper, som du bär på dig!' Äfven detta yttrade jag på ryska, men han tycktes icke begripa min mening. Då drog jag min sabel och genast förstod han min mening, ers majestät. Jag fick papperet och lät den lumpne karlen gå utan att lägga hand på honom. . . . Kanske borde jag huggit ned honom?»

»Det hade varit för strängt», yttrade kungen, som var förtjust öfver berättelsen.

»Men det var ju en ryss . . .»

»Bagatell! . . . Ryssarne äro för många. *En* fluga gör ingen sommar.»

»Jag fägnar mig storligen öfver att hafva handlat enligt ers majestäts vilja.»

När den jättelike bussen yttrade detta, såg han synnerligen belåten ut.

»Du är en präktig buss!» återtog majestätet. »Men säg mig nu, huru du egentligen fick det der andra papperet? . . . Jag ville gerna veta detta.»

»Genast, ers majestät! . . . En svensk krigsbuss tvekar icke i sin konungs tjenst.»

»Nå, berätta då!»

Bussen — en jättelik finne — en riktig karlakarl, återtog:

»Sedan jag uppsnappat det der till popen stälda papperet, återvände jag till värdshuset 'Svarta Katten' och steg till häst i ändamål att fördjupa mig in i Ryssland. Jag red genom öknar och moras . . . dag och natt. Det gick om tre dagar, innan jag kom så långt, att jag ens fick se en menniskoboning. . . . Majestät, tillåtes det mig att tala?»

»Gå på, min vän!»

»Nåväl . . . ers majestät! . . . vredgas icke! . . . Men säkert är, att ingen lefvande själ någonsin kommer tillbaka från den färden, om majestätet behagar draga med en krigshär in i de der hemska ödemarkerna, der vargarna tjuta . . . hungriga, glupska, djefvulska vargar, som endast vänta på att få fräta en fattig syndares kött. . . . Jag sjelf har måst strida mot hundra vargar och har, fastän jag icke är någon svag eller dålig karl, likväl med knapp nöd förmått rädda mitt lif. Jag vill hemställa till ers majestät, att vi icke gå längre på denna farliga stråt.»

Majestätets blickar sökte å nyo Lagerkronas och Rehnskölds ansigten.

De der båda karlarne hade uppenbarligen alldeles »förhexat» den unge konungen. Visserligen var hexeriprocessernas tid för länge sedan förbi. Den tiden var under högstsalig hans majestät konung Carl den elftes berömliga regering. Men det oaktadt fans naturligtvis ibland menige man qvar en oöfverskådlig massa af gammalt och nytt skrock, gammal och ny vidskepelse. Inom svenska hären gick — såsom en allmänt erkänd trosartikel — den beskyllningen, att Lagerkrona och Rehnsköld hade »förtrollat» och »förhexat» kungen. På annat sätt kunde de menige icke i deras eget tycke nöjaktigt förklara anledningarna till denna färd, hvilken till och med trosskuskarne ansågo vara dåraktig. Alltsammans tillskrefs Lagerkrona och Rehnsköld — kung Carls då varande gunstlingar. Det fans icke en förfrusen hand, icke en amputerad tå, som icke af menige man uppskrefs på de der två tvetydige herrarnes räkning. Och man må kanske här, om någonsin, säga: »*vox populi, vox dei*».

»Min vän», yttrade kungen, sedan han rådfrågat sina

två gunstlingars blickar och miner, »du skall icke bekymra dig om det stora hela. Det sköter jag sjelf. Och ingen... ingen vågar motsäga sin suveräne konung.»

När hjeltekungen sagt detta, uppfångade han en bifallande och uppmuntrande blick af sina båda gunstlingar. Derefter fortsatte han:

»Nå, du kom på din färd till en menniskoboning!... Hvad såg du der?»

»Endast en gammal käring, ers majestät!» svarade jätten kallblodigt.

»Vidare!»

»Ja, jag red vidare. Tre dagar hade jag användt, innan jag från Wratuslowa kom till den gamla qvinnans ensliga bostad midt ute i det djupa moraset. Och fyra dagar gingo åt, innan jag genom de förfärligaste ödemarker, jag någonsin sett, slutligen anlände till den uslaste lilla by, som mina ögon någonsin hafva skådat.... Begif er icke dit, majestät!»

»Blanda dig icke in uti saker, hvilka du icke förstår», dundrade hans majestät.

Naturligtvis hade han ett ögonblick förut rådfrågat de anleten, som tillhörde dessa två i vår historia illa beryktade herrar, som hade enligt folkmeningen »förhexat» honom.

»Majestät!» svarade den morske jätten. »Jag har fått min tunga af Herren Gud.»

»Hvad menar du med detta?»

»Jo, om jag har fått tungan af Gud, är det också Gud, som gifvit mig rätt att tala efter mitt samvete.»

Hans majestät satt en stund tyst och tankfull på sin häst, som stod orörlig.

»Du har rätt», sade Carl XII slutligen. »Men gå nu vidare i din berättelse!»

»Ja, ers majestät!» svarade jätten, i det han samtidigt lade sin hand ofvanpå halsen och manen af konungens häst. »Jag skall omtala alltsammans.»

Men kungens starka stridshäst segnade ned under den förfärlige jättens hand.

Hans majestät bleknade.

Så snart den förfärlige bussen upplyft sin hand, reste sig hästkreaturet.

»Jag kom, som sagdt är, till en by», återtog nu jätten sin resebeskrifning. »Det var en jemmerligt liten by, en usel och eländig by, ers majestät. Blott några halfruttna kojor.... Ingen mat!... Intet foder till min häst.... Det var ett eländigt hål.... Men jag uppsökte värdshuset, ty i alla ryska byar, om de äro än så små, finnes alltid en krog. På värdshusdörren var fastspikadt ett plakat, alldeles likadant med det, som jag tog från den der kurirstackaren i Wratuslowa. Åtminstone tyckas de till det yttre vara alldeles likadana. Men jag kan icke läsa de der ryska krumelurerna. Nej, icke ens om jag finge ärfva alla min förmögna slägts egodelar derhemma i glada Sverige.... Emellertid var gården framför krogen uppfyld af ryssar. Jag gick raskt fram och ref ned plakatet samt stack det i min ficka, der det låg i broderlig endrägt med det första.... Då kom en näsvis *isprawnik** och ville återtaga papperet... det andra, som jag nyss lemnade majestätet i handen. Nå, jag är icke lätt retad, men den gången blef jag arg, riktigt arg, ers majestät.»

»Och hvad gjorde du då?»

---

* *Isprawnik* är en mycket underordnad rysk tjensteman, motsvarande ungefär en »länsman».

»Jag gaf den eländige isprawniken en enda liten, helt obetydlig örfil.»

»Och hvilken blef följden?»

»Bara den, att karlen föll för att aldrig någonsin resa sig mera.»

Jätten uttalade detta lika enkelt, som om han berättat en ringa tilldragelse på en bal.

Bland de närvarande fans ingen, hvilken icke betraktade jätten med både undran och beundran. Den fege Lagerkrona strök sin häst tillbaka några steg och hans ansigte bar spår af intensiv fruktan. Rehnsköld höll sig bakom konungen och ansåg sig derigenom vara någorlunda skyddad.

Sjelfva kung Carl betraktade kuriren med en viss, otvetydig beundran.

»Nåväl», sade majestätet, »dog den der isprawniken?»

»Ingen menniska får se den karlen förr än på domedag», sade jätten allvarligt.

Majestätet hade aldrig förr under hela sin lefnad hört någonting dylikt.

»Jag tror, att du ensam vore i stånd att intaga hela Ryssland», sade kungen.

»Om det lyckas, vet jag icke», svarade jätten. »Men om ers majestät befaller, skall jag genast gifva mig åstad, sedan jag fått en bit i lifvet. . . . Jag hoppas, att det skall lyckas.»

Karlen talade med sådant lugn, att hvar och en kunde inse, att han icke skämtade, utan fullt och fast trodde sig vara i stånd att ensam utföra det erbjudna vågstycket.

En oändlig mannakraft bodde i den karlens höghvälfda bröst.

»Hvad heter du?» utropade kungen plötsligt, i det att han log helt vänligt.

»Mitt namn är Stark, ers majestät!»

»Vid hvilket regemente?»

»Björneborgs regemente, ers majestät!»

»Godt!... Berätta nu vidare, min vän!... Krog-gården var full af ryssar...?»

»Ja, visst!»

»Nå, läto de dig oantastad gå derifrån med ditt byte, detta plakat?»

»Hvad ville de väl göra? Det var ju blott omkring sjutio små ryssar!»

»Jag tycker, att det var ingen liten skara.... Jag tycker, att en mot tio är bra.»

»Åhja», sade jätten Stark eftertänksamt. »Åhja!... Tio!... Nå, det må nu vara.»

»Men huru redde du dig den gången med dessa sjutio ryssar?»

»Åh!... Jag bara pustade på dem.»

»Hvad vill det säga? Pustade...?»

»Ers majestät har väl i vår dyre Frälsares Pinos Historia läst något om kindpustar?»

»Naturligtvis!»

»Då förstår ers majestät genast min mening. De fingo kindpustar.»

»Du begagnade då inga blanka vapen?... Ingen pamp?... Ingen pistol?...»

»Åh, ers majestät!» utropade Stark med en viss förtrytelse.

»Hvad gjorde du då?»

»Jag slog med handen och de föllo till både höger och venster omkring mig.»

»Och du slapp undan med helt skinn?»

»Bagatell! som ers majestät sjelf plägar säga. Jag har ingen skråma på min kropp.»

»Nåväl, min gosse, du är just en buss efter mitt sinne», yttrade kung Carl. »Jag skall sända dig till Frankrike. Kungen der har skrifvit till mig och bedt, att han skulle få se en af mina bussar. *Du* skall resa. Från denna stund är du korporal och när du kommer hem från din resa till Frankrike, det vill säga när du uppsöker mig på den plats, der jag då vistas, blir du sergeant.... Infinn dig i mitt qvarter här i Winitsa i morgon förmiddag, strax efter morgonbönen.»

Den nyutnämnde korporalen Stark gjorde honnör, vände sin häst och slöt sig till hans majestäts svit.

Man var snart inne i byn Winitsa.

Just då de redo in genom ändan af byn, hviskade Carl till Rehnsköld:

»Den der Stark skola vi skicka till Frankrike, så att man der kan få en ordentlig och för våra planer helsosam föreställning om, hvad en svensk karl vill säga.»

Rehnsköld svarade naturligtvis, att hans majestäts plan var utomordentligt bra.

Han och Lagerkrona voro sig alltid lika. När de ville inverka på majestätet, skedde det aldrig genom direkt motsägelse (såsom den mörke grefven t. ex.), utan alltid genom att skenbart hålla med kungen, under det att de sedan småningom ingöto i Carls sinne sina egna tankar, ända till dess de ändrat hans mening efter sina egna afsigter, dock utan att hans majestät anade, att någon inverkade på honom.

»Men hvad innehålla då egentligen de der plakaterna?»

Det var en af generalerna, som framstälde denna nyfikna fråga.

»Jag vet det icke», svarade majestätet, medan han betraktade papperen och derunder sakta red in i byn. »Men jag ser här en massa siffror. Tvåtusen . . . 1000 . . . o. s. v.. Men af det öfriga förstår jag endast ett och annat ord.»

Majestätet gömde de grofva pappersarken i sin ficka och fortfor:

»Men kanske någon af eder, mina herrar, kan läsa ryska?»

Nej, det kunde icke någon enda af dem, som utgjorde konungens stab.

»Nå, då måste jag hafva reda på kapten Wetterstjerna. Han kan läsa de här papperen. . . . Lewenhaupt! Var af godheten rid i förväg och uppsök generalqvartermästaren, tag reda på, hvar Wetterstjerna finnes och skicka honom bud, att han genast infinner sig hos mig.»

Den tappre generalen, som på senare tiden fallit i onåd och beröfvats allt befäl och nu skickades åstad att uträtta ett ärende, som med rätta tillhört en af de kungliga stalldrängar, som afslutade den kungliga kortegen, förändrade icke en min, sade icke ett ord, utan for åstad som en pil på sin springare.

Lagerkrona och Rehnsköld utbytte ett par triumferande blickar.

Man anlände till det kungliga qvarteret, en usel liten koja, der den svenske konungen skulle tillbringa sin julhelg 1708 och se nyårsdagen 1709 upprinna. Hyddan var så låg, att majestätet måste böja sitt hufvud, när han skulle stiga in. Och likväl kan man vara öfvertygad om, att denna lilla backstuga var den bästa i hela byn Winitsa,

ty eljest skulle Hultman hafva förlorat en af sina aldra mest utmärkande egenskaper.

Stalldrängarna mottogo och bortförde hästarna, hvarefter alla generalerna och konungens öfriga följesmän på konungens vink följde efter honom in i en stuga, hvilken icke ens Hultmans berömda förmåga kunnat förläna ett något så nära hyggligt utseende. I den händelse det skulle kunna intressera någon af våra läsare att lära känna dess utseende, vilja vi icke dölja den beskrifning derom, som vi lyckats finna någonstädes i ett arkiv.

Boningsrummets golf utgjorde en ytvidd af nio qvadratmeter.

Golfvet var egentligen icke något golf, utan sjelfva jordytan, hvarest endast invånarnes ideliga trampande hade hindrat de synliga gräsrötterna att skjuta upp gröna och granna grässtrån. Väggarna voro uppförde i samma konstlösa stil, som »blockhusen» i de amerikanska nybyggena. Man hade lagt stock på stock, till dess man uppnått erforderlig höjd.

Springorna hade man sedan igensmetat med en gulröd lera.

Ingen enda prydnad på någon vägg. Tak och väggar voro alldeles nakna och svärtade af rök. På ett par ställen höll taket på att »ramla» ned. Hela den ena gafveln tycktes vara trött af lifvets besvärligheter och ämna vid första lämpliga tillfälle störta samman.

Och nu möbleringen! Man kan knappt tala om möblering i ett sådant pörte.

Längs väggarna lupo några (icke sågade utan med yxa groft tillhuggna) plankor, hvilka skulle bereda sittplatser och liggplatser.

Midt på golfvet stod något, som skulle föreställa ett bord.

Det var endast fyra i marken nedslagna pålar, ofvanpå hvilka man hade lagt några plankor af den nyss beskrifna konstlösa sorten. Och rundt omkring detta s. k. bord hade man stält några grofva, till vanlig stolshöjd afsågade furukubbar. . . . Se der alltsammans!

Men fönster då? . . . Hvarifrån kom ljuset in i detta usla pörte?»

Det fans icke något fönster.

Der hade, innan Hultman tog stugan i besittning för majestätets räkning, funnits en liten glugg, två och en half decimeter i fyrkant. Men den hade Hultman igenstoppat med halm och framför halmviskan upphängt ett orent skynke, som han funnit i någon vrå.

Denna »kungliga» boning var således i sjelfva verket föga kunglig.

Men kungen utropade, sedan han sett sig omkring i stugan:

»Bagatell! . . . Man får icke i krigstider vara så noga med beqvämligheterna.»

Hultman mottog hans kappa och majestätet satte sig på en af träkubbarna.

Generalerna behöllo sina kappor på sig och togo plats på sätena rundt omkring i rummet. Alla sågo på hvarandra med underliga blickar.

Troligen menade de flesta, att den här färden skulle kosta dem lifvet.

Endast Lagerkronas och Rehnskölds anleten visade, att de funno ställningen i hög grad angenäm och behaglig. Kanske framkallades deras leenden af kalkyler, i hvilka ryska rubler spelade någon liten rol.

Stugan var — det må till Hultmans oförgängliga heder sägas — temligen väl upplyst. På spiselhärden i stu-

gans ena hörn flammade en väldig brasa och på bordet stodo, fastsatta i tre flaskors halsar, icke mindre än tre talgdankar, hvilka Hultman på något för den öfriga menskligheten outgrundligt sätt hade förskaffat sig.

Dessutom brunno här och der några torrvedsstickor hvilka af Hultman och de små kongliga pagerna vid behof ombyttes mot nya. Ett par lakejer buro in ved.

Majestätet satt med de ryska plakaterna framför sig och stirrade på dessa siffror, hvilkas betydelse han icke förmådde uppdaga.

Plötsligt rusade en af pagerna in och ropade till majestätet:

»En herre, som säger sig heta Wetterstjerna, önskar audiens.»

Konungen for upp ur sitt tankfulla tillstånd och dundrade till den förskräckte pagen:

»Hvarför låter du honom vänta?»

»Jag visste icke . . . jag förstod icke . . . jag . . . jag . . .» Och ut rusade pojken.

Inom en minut stod Nils Wetterstjerna inför sin konung.

Talgljusen, elden och torrvedsstickorna belyste den unge kaptenens djupt allvarliga och på samma gång vackra ansigte.

»Se här, kapten!» utropade konungen, så snart han blef varse Wetterstjerna.

Och konungen räckte honom de grofva pappersarken, sägande:

»Kan du tyda detta?»

»Jag skall göra mitt bästa, ers majestät!» sade Nils med en bugning.

Först ögnade Nils Wetterstjerna tyst igenom de båda handlingarna.

»De äro alldeles lika», sade han och lade bort det ena, men fortfor att studera det andra. Slutligen tyckte han sig känna innehållet och började läsa högt, i det att han öfversatte den ryska skriften på svenska:

»Till alla mina undersåtar i mitt ryska rike,
»till alla dem, som lyda under min väldiga spira,
»härmed en nådig helsning!

»*Jag, Peter, Rysslands tsar och sjelfherskare,*
»detta väldiga tsarrikes och alla dess invånares
»fader, jag PETER, jag bjuder och befaller härmed,
»att i hela mitt rike en allmän jagt anställes å alla
»svenskar, som der uppenbara sig. Svenskarne äro
»eder fader tsarens dödsfiender och stå efter hans
»krona och lif, och om de besegra eder fader tsa-
»ren, så komma de att pina eder, mina ryska barn,
»i outhärdligt slafveri! Derför och af faderlig
»omsorg utlofvar jag såsom belöning för hvarje
»svensk man, som någon af eder dödar, en summa

»af	55 rubel,
»och för deras kung, om I tillfånga-	
»tagen honom	50,000 rubel,
»för hvarje tillfångatagen general ...	2,000 rubel,
»för hvarje öfverste	1,000 rubel,
»för en svensk kapten eller en med	
»honom i jemnhöjd stående.....	200 rubel,
»för en löjtnant eller fänrik	100 rubel,
»för en ryttare eller soldat	5 rubel.

»Och detta bjuder och förmanar jag eder alla,
»att ingen af eder underlåter, att i allt hvad på
»eder ankommer göra svenskarne så stort afbräck
»som möjligt.

»Den af mina barn, som lyckats döda en »svensk eller tillfångataga en sådan, eger att an»mäla sig hos närmaste isprawnik för undfående »af belöningen.

»I förlitande på eder lydnad vill jag vare eder »välvillige fader

»PETER, tsaren.»

När Nils Wetterstjerna slutat uppläsningen, inträdde tystnad i stugan.

Den mörke grefven syntes ännu mörkare än någonsin tillförne.

Han hade försökt alla möjliga hederliga medel för att förhindra detta i hans tanke rent af vansinniga härnadståg. Nu utropade han:

»Man ämnar således nu jaga oss som man jagar vilda djur i ödemarken.»

Sjelfva kungen var häpen.

Men Lagerkrona och Rehnsköld sutto så likgiltiga, som om saken icke rört dem.

»Bagatell!» utbrast kungen, i det han reste sig. »God natt, mina herrar!»

Den förfallna kojan var snart utrymd och kungen ensam med sin gamle Hultman och ett par pager af adlig börd och späda till åren.

Konungen satt ännu en stund uppe och grubblade öfver de ryska plakaterna.

Slutligen gick han till hvila. Det var ungefär vid midnattstid.

* * *

När Hultman följande morgon, åtföljd af pagerna, alla tre bärande hvar sitt digra och tunga vedfång, kom in i majestätets stuga, der verldseröfraren hvilade på den hårda träbänken med hufvudet lutadt mot en sadel, och då nu alla tre, den ene efter den andre, kastade sina vedbördor handlöst ned på golfvet, uppstod naturligtvis samma buller, som om en vedstapel af skyhöga dimensioner hade störtat samman. Den lättsöfde konungen vaknade upp.

Men han låg tyst en stund, medan Hultman gjorde eld med stål och flinta. Under tiden ställde pagerna allting till rätta i stugan.

Men när Hultman ändtligen hunnit slå och blåsa upp en sprakande eld, hvilken temligen väl belyste rummet, frågade majestätet:

»Några nyheter?»

»Gud välsigne ert uppvaknande, majestät!» svarade Hultman, hvilken genast reste sig upp från sin knäböjande ställning framför elden och gjorde de ödmjuka bugningar, som han sjelf reglementerat och alltid obrottsligen verkställde.

»Jag sporde, om du hört några nyheter i dag på morgonen?» återtog Carl.

»Så vidt man hittills sport hafva 850 knektar frusit ihjäl i natt.»

»Bagatell!» sade majestätet, vände sig på andra sidan och somnade igen.*

Men efter ett ögonblick vaknade han å nyo och då han såg, att Hultman fortfarande var sysselsatt med elden, yttrade han:

---

* För den, som möjligen finner denna berättelse öfverdrifven, meddela vi följande utdrag ur Hultmans Dagbok: »1708 Dec. 23 »till Wipreck och till en Bondeby och blefvo många uti Arméen »då ihjälfrusne.»

»Dock var det i alla händelser stor synd om de arma stackarna.»

När han sagt detta, inslumrade han för flera timmar. Han steg sent upp på julafton 1708.

FYRATIOFEMTE KAPITLET.

Det kortaste bland alla.

Då vi antaga, att den i föregående kapitel omförmälde korporalen Stark aldrig mera kommer att i denna berättelse förete sin jättelika gestalt och sitt martialiska anlete, finna vi det vara aldra klokast att nu genast, innan vi glömma denne tappre buss (och sådana funnos i tusental i svenska lägret) berätta, huru det gick den dugtige karlen, när han efter en lång och besvärlig resa slutligen anlände till det förnäma kungliga hofvet i Paris.

På julaftons förmiddag mönstrade det svenska majestätet sina trupper i och omkring byn Winitsa, hvarvid det befans, att antalet af dem som under natten frusit till döds, var betydligt högre, än Hultman hade på morgonen uppgifvit för konungen. Det uppgifves med anspråk på trovärdighet, att omkring två tusen man omkommo den natten.

Konungen kom under mönstringen slutligen fram till Björneborgs regemente, som hade lägrat sig på snön i skydd af en liten furulund, om det kan kallas något skydd, att man får ligga under några tunna trädkronor, som fritt genomsläppa alla slags nederbörd, trädkronor, som hvila på höga, nakna stammar, mellan hvilka stormilarna hafva fritt spel.

Korporal Stark framkallades. Och alla de andra väderbitna björneborgarne samlades i en krets omkring majestätet, staben och korporalen.

När majestätet föregående qväll såg Stark, var det nästan skumt.

Han hade derför icke lätt för att nu vid dagsljus igenkänna karlen.

Korporalen var emellertid värd att skåda. En mera ståtlig bild af »mandom, mod och morske män» låter icke tänka sig. Bussen var en storväxt karl, tre alnar och dertill tre tum — det var hans i rullorna införda kroppslängd. Och när han rätade ut sin axelbreda, herkuliska gestalt, uppnådde han troligen sina tre alnar och fyra tum. Hela hans ansigte var krutstänkt — ett bevis på, att han icke hade sparat sig i striderna.

Hufvudet var betäckt med ett kort, men tjockt och lurfvigt hvitt hår.

Tvär, tystlåten, oförskräckt och stram gjorde Stark sitt ställningssteg.

»Heter du Stark?» sporde majestätet med en viss beundran.

»Ja, ers majestät», sade bussen tvärt och kort. »Och min far hette Stark före mig och min farfar före honom. Alla hafva vi troget tjenat ers majestät och dess nu högstsaliga förfäder. Och alla hafva vi blödt för fosterlandet.»

Man kan knappt föreställa sig den kraft, med hvilken bussen talade.

»Jag sade dig redan i går», återtog kungen, som var förtjust, »att du skall såsom kurir afgå till Paris . . . Paris är hufvudstaden i Frankrike, förstår du.»

»Det är i Paris som kung Ludvig bor?» sporde korporalen Stark.

»Alldeles! . . . Du skall gå dit . . . det vill säga rida dit såsom kurir med ett bref till min och Sveriges rikes minister derborta. Och när du aflemnat brefvet till honom personligen — till någon annan får du icke lemna det — skall du ställa dig till hans förfogande och lyda alla hans befallningar.»

»Som ers majestät befaller! . . . Men . . .?»

»Hvad menar du?»

»Jo, jag tänker, att ju förr jag begifver mig åstad, desto fortare kommer jag igen och desto snarare får jag deltaga i ers majestäts segrar. Och derför ville jag med mitt 'men' bara ödmjukast fråga: hvar är brefvet?»

»Du har rätt, min gosse! Skynda dig hit igen! . . . Brefvet skall jag strax skrifva.»

En af de officerare, som omgåfvo majestätet, befaldes stiga fram till honom.

Papper och skrifdon anskaffades. Björneborgarnes »munsterskrifvare» fans i närheten och han var naturligtvis försedd med allt hvad som hörde till hans yrke.

På stående fot och med papperet hvilande mot ryggen af en stalldräng, som befalts böja sig, skref adjutanten nu på stående fot brefvet. Majestätet undertecknade det med sitt vanliga »Carolus». En utanskrift skrefs till svenske ministern vid franska hofvet, innefattande jemväl ministerns välbekanta namn och hans boningsplats i Paris. Stark mottog brefvet, gömde det vid sitt bröst och sade:

»Vägen går ju genom Leipzig?»

»Ja visst!» svarade majestätet. »Men hvarför denna besynnerliga fråga?»

»Emedan jag ämnar på vägen uppgöra en enskild affär i Leipzig.»

»Och den affären skulle vara?» utropade majestätet med lätt förklarlig förvåning.

»Jo, majestät, jag gjorde i Leipzig bekantskap med en enka, som var både fager och skön, riktigt en Sarons lilja — ett blomster på marken, som vår gamle prest derhemma i Björneborg brukade säga, när han ville göra en riktigt härlig predikan för sina får. . . . Jag tyckte om enkan och hon tyckte om mig . . .»

»Nåväl?»

»Jo, en krokbent, beckluktande skomakare beröfvade mig henne.»

»Hvilken barbar!» utropade kungen, som icke kunde återhålla sitt löje.

»Ja, icke sant? . . . Becksömsmannen skall hafva sitt straff», sade den krutstänkte björneborgaren, gjorde ställningssteg, honnör och helt om samt marscherade bort till sin häst, kastade sig upp i sadeln och skulle just spränga åstad, då kungen ropade:

»Vänta! . . . Vänta! . . . Vänta, min vän! Du måste hafva penningar till resan.»

Den krutstänkte jätten hejdade sin häst och liksom »gapade af förvåning.»

»Du kan väl icke tänka på att göra den långa färden utan penningar.»

»Jo, gör jag så! . . . Och den här» (han slog på fästet af sin pallasch), »den här skall hjelpa mig fram öfverallt . . . Jag behöfver inga pengar. Gif pungen åt mina kamrater. De kunna behöfva den för att med dess innehåll köpa sig föda, om de i dessa öde trakter verkligen kunna påträffa någon, som har någon mat att sälja.»

»Men . . .», började hans majestät en mycket välment invändning.

Han fick dock aldrig fullborda den, ty björneborgaren ropade högt:

»Farväl!... Gud välsigne ers majestät!»

Och så red han bort lika lugnt, som om han begifvit sig ut på en lustresa.

»Den der är en karlakarl», utropade majestätet med beundran.

»Ja, det må ers majestät väl säga», svarade »den mörke grefven». »Det är en karlakarl och sådana hafva vi många tusen i denna här. Det upprör en ärlig menniska i innersta hjertekammaren att se sådant folk ledas till en viss död.»

Konungen tycktes besvärad. Rehnsköld anlete var orörligt som sfinxens.

Men Lagerkrona, som var mera rå till sin natur, lät höra ett gapskratt.

Och nu följa vi den tappre björneborgaren på hans långa färd.

Han hade farit genom Leipzig. Och det berättas, att den krokbente skomakaren erhöll en sådan upptuktelse, att han måste tillbringa ett halft år mellan lakan.

Efter en mödosam färd anlände bussen slutligen till Paris.

Naturligtvis hvarken förstod Stark eller kunde tala ett franskt ord.

Men han var en förståndig karl och förstod konsten att taga sig fram under alla förhållanden. Han talade genom tecken och mottog svar genom tecken. Och ingen menniska, som såg honom med hans höga gestalt, hans krutstänkta ansigte och bistra ögonbryn, vågade neka honom en tjenst.

Med majestätets bref till ministern, hvilket han framvisade för hvar och en, som han ville fråga om ministerns hotell, lyckades det honom också att komma fram. Att

karlen i den blågula uniformen blef synnerligen väl mottagen af ministerns svenska tjenare, låter icke betvifla sig.

»Hans härlighet är vid hofvet», förklarade betjeningen. »Men vi kunna mottaga ditt bref och bära dit det, medan du hvilar dig och äter en bit.»

»Tid att äta, dricka och hvila får jag nog sedan», genmälde den trogne björneborgaren, »men majestätet har befallt mig att utan dröjsmål framlemna brefvet personligen. Jag tyckte derför aldra bäst om, i fall någon af eder ville nu genast beledsaga mig till den plats, der vår konungs minister nu för ögonblicket uppehåller sig.»

»Gerna!» svarades från alla sidor. »Men fruktar ni då icke att komma inför hans majestät konungen af Frankrike? . . . Ty det är just i Louvren, konungapalatset, som hans härlighet för närvarande befinner sig.

»Bagatell!» svarade finnen. »Den som icke fruktar för att stå inför kung Carl och se honom i hvitögat, fruktar icke heller någon annan kung i hela verlden.»

Hans landsmän, ministerns lakejer (ty på den tiden räknades en finne alltid såsom svenskars landsman) medgåfvo riktigheten af denna invändning.

Ministerns egen hofmästare tog Stark under sina vingars skugga och ledsagade honom personligen till Louvren.

Nu kunde man väl tycka, att finnen från det gamla pörtet någonstädes i Björneborgsnejden skulle hafva bländats af all den härlighet, som han såg på gatorna i Paris. Ty, som vi veta, var Paris redan på den tiden en verldsstad, smyckad med jemförelsevis storartade byggnader och konstverk, hvilka voro väl egnade att väcka beundran hos främlingar, som kommo från mycket mer civiliserade orter än Björneborgsbygden och de svensk-ryska bataljfälten.

Men vår buss var nu stadd i tjensten och han såg sig icke omkring.

Hos dessa finnar voro tapperhet och pligttrohet oskiljaktigt förenade.

Det är tydligt, att denne buss, mot hvilken de småväxta parisarne föreföllo såsom dvergar, skulle i sin blågula uniform väcka ett oerhördt uppseende, hvarhelst han drog fram på gatorna i den franska hufvudstaden.

Hvar och en vände sig om och följde honom med blickarna.

Gaminerna i Paris, hvilka äro kända såsom de aldra värsta i hela den vida verlden — *sjelfva* gaminerna blefvo förfärade, när korporal Stark vände sig om och visade dem sitt krutstänkta och bistra ansigte samt blickade på dem under rynkade ögonbryn.

Dessa gaminer — som eljest frukta hvarken Gud eller menniskor — flydde nu af alla krafter bort i de till gatan stötande gränderna.

Ministerns »hofmästare» och hans uppseendeväckande följeslagare kunde obehindradt fortsätta sin färd. Och sedan dylika uppträden upprepats några gånger, anlände omsider de båda herrarne till Louvren.

Louvren var en på den tiden mycket ståtlig byggnad, uppförd i två våningar, försedd med platt tak och ett bröstvärn deruppe, som var så förvillande likt nuvarande kransen kring taket på Sveriges konungaslott, att man icke torde taga mycket fel, om man påstår, att det senare slottets byggmästare tagit Louvren till förebild. Höga vackra pelare, två och två i syskonlig förening uppburo taket, hvilande på den framskjutande första våningens öfra kant, medan andra våningen drog sig förnämt tillbaka ett par meter bakom den sköna pelarraden. På midten af fasaden fans

en upphöjning i trubbig vinkel med sluttande tak och på framsidan försedd med en i en triangel innesluten basrelief, hvilken visserligen icke var alldeles oklanderlig, men dock prydde sin plats.

Den praktiske björneborgaren sysselsatte sig ingalunda med de estetiska och konstnärliga detaljerna af denna praktbyggnad.

Han ställde sig att räkna fönsterlufterna och sedan han fullbordat denna för honom icke alldeles lätta räkning, utbrast han:

»Stort hus! . . . Tjugotvå fönster i nedra våningen och en dörr! . . . Tjugotre fönster i öfra våningen bakom pelarna. . . . Stort och präktigt hus! . . . Bättre än våra pörten!»

Det var allt, hvad han sade. Och sedan gingo de in i Louvren.

Svenske ministerns hofmästare var naturligtvis väl känd i Louvren och det mötte för honom inga svårigheter att vinna inträde. En lakej beledsagade dem artigt till den våning, der hofvet var församladt.

Derefter bad han herrarna vänta i en försal, medan han gick in att anmäla deras önskan att träffa »hans excellens» svenske ministern.

Försalen var ett präktigt rum. En kamin, som kostat en hel förmögenhet, ett skåp, som var värdt lika mycket som två eller tre herrgårdar i det fattiga Finland . . . nej, mera hunno de två svenskarne icke iakttaga, innan hans majestät Ludvig den fjortondes lakej återkom från de inre salarna, åtföljd af hans majestät konung Carl den tolftes för oss alla väl bekanta sändebud i Paris.

Ministern mottog brefvet, läste det och erfor deraf, att öfverbringaren af brefvet var just den, som kung Carl skickade på sin ministers begäran för att tillfredsställa den »aldrakristligaste» konungens och Madame de Maintenons

lust att få se »huru de bussar sågo ut, som kunde slå en tiodubbelt manstark fiende».

Ministern läste brefvet och »betraktade med glad öfverraskning budbäraren.

Han var sjelf alltför mycket svensk för icke inse, att »exemplaret» var utmärkt.

»Vänta ett ögonblick, min vän!» utropade ministern, sedan han läst brefvet och mönstrat individen. »Jag skall inom få minuter vara här tillbaka.»

Ministern försvann genom den dörr, som ledde in till konung Ludvigs våning.

Kanske roar det läsaren att kasta en liten inblick i det franska hofvets mysterier på den tiden. Om så icke är, råder jag läsaren att hoppa öfver de närmast följande 62 raderna, ty i dessa beledsagar jag läsaren in midt i den fina samlingen.

Det är allmänt kändt, att hans majestät Ludvig den fjortonde var medelpunkten för hofvets gravitation. Han sjelf var, nära nog åtminstone, en slaf under de ceremonier, som han sjelf föreskrifvit. Hans egenkärlek var omätlig och han skulle, om han någonsin tänkt på Gud, hafva utropat med Herodes: »Ho är herren, hvilkens röst *jag* höra skall?» Men han *tänkte* aldrig på Gud, den stackars kungen. Han dyrkade honom endast med yttre och meningslösa ceremonier. Och liksom han fordrade af sig sjelf ett noggrant iakttagande af de ceremonier, som kyrkan föreskref gent emot Gud, så kräfde han med omutlig stränghet af sitt hof ett punktligt iakttagande af de ceremonier och formaliteter, som han föreskrifvit. Alla nuvarande furstliga hofs ceremonier hafva sitt ursprung från Ludvig den fjortondes fina och förnäma hof, liksom alla civiliserade länders lagar i vår tid tyckas vara byggda på

den napoleonska lagsamlingen eller hvad det nu är, som det der gamla och odugliga skräpet heter.

En allmänt erkänd historieskrifvare säger t. ex.: »Vid Ludvig XIV:s hof drefvos formaliteterna ända till det småaktigaste. Versailles, Marly, Trianon, Fontainebleau, — alla dessa kongliga residensslott hade sina egna ceremonieler, hvardera af dem särskilda formler för etiketten, och i Marly, t. ex. kunde hvar man kringgå med betäckt hufvud. I Versailles åter betäckte sig konungen allena.»

Det kan icke skada att jemföra hjelten konung Carls enkla lefnadsvanor, som vi känna, med de lefnadsvanor, som denne praktlystne, egenkäre konung Ludvig den fjortonde iakttog. Kung Karl begagnade aldrig något biträde vid sin uppstigning ur sängen eller sitt gående till hvila. Allt skedde lika enkelt, som om han varit endast en simpel soldat. I Paris, i Louvren, i Ludvig den fjortondes sängkammare gick t. ex. en uppstigning sålunda till:

Klockan 8 väcktes majestätet af förste kammartjenaren. Kl. 8,15 inkom öfverhofmästarinnan för att — kyssa konungen. När hon fullbordat denna högtidliga ceremoni, inkommo två konungens lifmedici för att frottera hans kropp (det var förmodligen aldra första början till massagen) och se till, att de intimaste linneplaggen befunno sig i behörig ordning och ingenstädes tryckte den kungliga kroppen. Läkarne afskedades nådigt; vanligen erhöllo de kontant vedergällning utom lönen, som var i stat bestämd och rundligt tilltagen.

När läkarne gingo, stodo några kammarherrar tillreds att inträda. En bar ett vigvattenskärl, en annan bönboken. När majestätet erhållit detta, lemnade kammarherrarne rummet, till dess konungen kallade dem tillbaka. Om han någonsin begagnade vigvattnet eller läste i bönboken, det har aldrig blifvit historiskt ådagalagdt.

När majestätet ropade, hade han redan stigit upp och man »presenterade» honom den kungliga nattrocken, och då konung Ludvig hade svept sig in i detta användbara plagg, insläpptes en massa prinsar, officerare o. s. v., hvilka allesammans »i en klunga» kallades: »herrarne af det andra tillträdet». Det var en synnerlig nåd, det ansågs för en stor lycka, att få se majestätet i nattrock. Och mången fransk adelsman offrade allt hvad han egde, för att genom mutor skaffa sig tillträde till det »andra tillträdet», så att de kunde få se den i nattrock klädde konungen pådraga sig sina ända upp till höften gående strumpor, åskåda hans rakning och framför allt åse den vigtiga ceremoni, med hvilken konungens vidlyftiga peruk fastsattes på hans hufvud.

Denna skildring af lifvet i Louvren under Ludvig den fjortondes tid skulle, om vi icke här satte en gräns, kunna utvecklas och fortsättas till en hel volym.

När man nu jemför denna öfverförfining med Carl den tolftes enkla lefnadsvanor — då stärkes man ytterligare i den beundran, som man måste hysa för denne ovanlige svenske konung.

Gentemot Carl den tolftes herskare- och hjeltegestalt försvinner Ludvig XIV som en nolla.

Den menskliga storheten beror icke af glans och prakt, ceremonier och fåfänglighet.

Den måste byggas på en solidare grund — på ett stort sinne och på stora gerningar.

Sedan vi nu så utförligt — mera utförligt än vår mening till en början var — beskrifvit en liten detalj af det ceremoniösa hoflifvet i Louvren, vilja vi återvända till vår björneborgare, som nu fann sig hufvudstupa inkastad

i förhållanden, hvilka voro så olika hans egna och hans beundrade hjeltekonungs.

Ministern — en hederlig och vänlig gammal herre — återkom från de inre gemaken och förde med sig vår björneborgare in till det församlade hofvet.

Af hvilken anledning franska hofvet nu var så mangrant samladt, känna vi icke. Sannolikt hade något främmande sändebud just haft audiens.

Bussen trädde in i en ståtlig sal, målad i snöhvit färg med rika förgyllningar. Gobeliner nedhängde här och der från väggarna. Den ofantligt stora salens alla möbler — hållna i den från den tiden bekanta vackra stilen — voro förgylda och, der det lämpligen kunde ske, beklädda med dyrbaste siden. Från taket nedhängde ljuskronor, utförda af mästarne i konsten, de flesta från Italien, och lampetter af stort konstvärde — hvardera motsvarande ett mantal svensk jord — beklädde väggarna. Målningar af gamla och nya mästare tjuste en främlings öga.

Men vår dugtige korporal Stark var icke känslig för dylika intryck.

Det enda, som han förstod sig på, var att gå fram i en strid och klyfva fiendens hufvud.

Konst och dylika saker hade för honom intet värde. En gammal god pamp värderade han mera än en tafla af Rafael.

I fonden var en tron upprest, på hvilken det franksa majestätet satt, insvept i en hermelinsmantel, silkesstrumpor ända upp till höften, spiran i handen och kronan på bordet bredvid, stor peruk på hufvudet o. s. v. — alldeles likadan som vi ännu i dag, om vi göra oss mödan att fara till Paris, kunna se honom i Louvren på Rigauds förträffliga tafla. Och icke särdeles långt från majestätet

satt den då för tiden i Frankrike och vid dess hof allherkande Françoise d'Aubigné (enka efter humoristen och skalden Sçarron och sedermera efter godset Maintenon kallad *madame de Maintenon*) — denna qvinna, som från att vara barnpiga hos konung Ludvigs »väninna» markisinnan de Montespan bringat sig så högt (eller lågt, huru man nu tager det) upp i verlden, att hon slutligen ingått ett »hemligt», men för alla menniskor bekant äktenskap med Ludvig den fjortonde af Frankrike. När man betraktar hennes i Louvren förvarade, i emaljmålning utförda porträtt af den berömde Petitot, finner man ingenting hos henne, som kan förklara konung Ludvigs orubbliga tillgifvenhet för henne. Det enda, som är värdt att se på, är det förträffligt målade halsbandet kring den beryktade damens hals. Hennes korkskrufslockar ingifva endast vämjelse. Och hennes lefverne . . .!

Af den icke alldeles obekante målaren Gagniet ega fransmännen qvar en tafla, hvilken föreställer »Ludvig XIV i kretsen af sina hofdamer». Taflan saknar konstvärde, men för åskådaren in i den tidens förhållanden. Der ser Ludvig XIV allt annat än ståtlig ut. Knappt en backstugusittares dotter skulle egna en sådan kärl en tanke. Men det beror endast på målaren, ty Ludvig den fjortonde var en vacker karl.

Den tafla, som Gagniet målat, visar ungefär, huru det såg ut i Louvren i audienssalen, när vår starke björneborgare, korporalen Stark, blef af svenske ministern dit införd.

Långa rader af fagra, fina och koketta hofdamer på ena sidan!

Lika långa rader af hofmän på andra sidan i den stora salen.

Men kungen sjelf satt på tronen under »tronhimmelen».

En annan tronhimmel sväfvade uf öfver den i närheten sittande madame de Maintenon, vid hvars sida stod en af hennes små döttrar, utstyrd efter tidens galna sed — alldeles som vi se det till venster i nedra hörnet på Gagniets ofvan omförmälda tafla, hvilken vi rekommendera till hvars och ens betraktande. som vill studera franskt hoflif i början af 1700-talet.

Taflan kan dessutom lemna tillförlitlig upplysning om klädedrägterna på den tiden, hvarför man tryggt kan åt hvarje »beklädnadsartist», qvinlig eller manlig, rekommendera en resa till Paris och Louvren för att taga besagda målning i närmare skärskådande.

Glansen vid detta kungliga hof var, såsom läsaren nogsamt inser, en helt annan än som var spridd i den omgifning, hvilken kringslöt vår beundrade hjeltekonung derborta i det lilla pörtet i byn Vinitsa.

Men den som icke lät skrämma eller förblända sig, det var Stark.

Han klef med dånande steg fram till midten af rummet.

Der erhöll han af ministern en vink, att han borde stanna, till dess honom meddelades vidare order. Ministern sjelf steg fram till konung Ludvig, bugade sig för det allrådande franska majestätet, bugade sig derefter ännu djupare för den ännu mera allrådande madame de Maintenon, och samtalade sedan en stund halfhögt med majestätet, som tycktes vara mycket road.

Men madame de Maintenon bäfvade.

Det var antagligen första gången hon här i tiden såg en *verklig* karl.

Och hofdamerna, som sutto uppsträckta omkring väggarna, voro bleka af fruktan.

Samtalet mellan kung Carls vördnadsvärde gamle minister och det franska majestätet tog slut. Ministern vände sig om och vinkade Stark till sig.

Och vår tappre björneborgare marscherade fram i salen, utan att det aldra minsta bekymra sig om de förskrämda hofdamernas blekhet och rädsla.

Han steg kraftiga, tunga steg i den höga salen och stod snart vid ministerns sida, der han gjorde ställningssteg och vederbörlig honnör.

Pennan kan icke beskrifva det intryck karlen gjorde på dessa förfinade (jag må väl säga öfverförfinade) och vekliga varelser.

En sådan mannakraft hade de aldrig någonsin i sitt lif skådat.

Hans simpla och mycket slitna blå rock med dess gula läderbälte, hvari den långa pampen hängde, hans elghudskyller och stormhandskar (i hvilka senare fem hofdamer kunde ha stuckit in sina små händer) — hans väldiga stöflar — *allt* såg i det förfinade franska hofvets ögon besynnerligt och egendomligt ut.

Hofvets späda damer bäfvade »som om de hade sett ett vildt djur».

Kungen sade ingenting på en lång stund. Han bara såg.

Och hela hofvet — såg, endast såg.

Nu först började man inse, hvarför kung Carl och hans bussar kunde segra, äfven när de ställdes en mot tio. . . . *Det här var* då en *verklig* karl.

Och en liten, fin, utomordentligt skön, men också ända till ytterlighet späd fransk markisinna hördes under denna tystnad säga:

»Då soldaten är en *sådan* karl, hurudan skall då icke kungen vara!»

»Himlen bevare oss!» yttrade hennes granne, en vacker hertiginna, »tror du, att kungen kan vara ännu större, ännu starkare än den der?»

»Svenskarnes specialitet är att vara starka och tappra som lejon», svarade den utomordentligt sköna markisinnan. »Alltså är kungen ännu mera förtjusande än denne.»

»Förtjusande?» utropade hertiginnan förvånad. »Hvad menar du?»

»En karl med kraft . . . en *verklig* karl är alltid ett skapelsens mästerstycke.»

Detta lilla samtal var nu egentligen icke ämnadt att tränga till obehöriga öron.

Men den i audienssalen rådande tystnaden gjorde, att i hela rummet knappt fans någon enda mennniska, hvilken icke hörde, hvad de båda förnäma damerna hade att säga hvarandra. Ludvig skrattade. Svenske ministern var förtjust. Den ende, som icke begrep ett enda ord, men var lika lugn ändå, det var vår björneborgare.

Majestätet befalde, att den ovanlige gästen skulle undfägnas med hvad godt Louvren hade att bjuda sina gäster. Han skulle undfägnas liksom om han vore en konung! — Sådan var Ludvig den fjortondes befallning. Kammartjenarne hade knappt hört majestätets befallning, innan de störtade ut.

Snart inträdde i audienssalen en guldsmidd lakej, bärande en silfverbricka.

Det var naturligtvis en helt liten sådan. Den lemnade plats endast för en vinkaraff, ett glas (ett dyrbart venetianskt glas af den aldra mest kostbara och högst värderade slipningen) samt några bakelser på ett litet fat.

Björneborgaren betraktade under en lång stund denna anrättning, utan att förstå hvad meningen var. Om det varit ett stycke fläsk och en half brödkaka, hade han genast begripit det. . . . Men det der . . .!

Det såg ut, som om alla den guldsmidde lakejens bugningar, under det att han framräckte brickan, varit alldeles fruktlösa. Korporal Stark tycktes icke förstå, att *så små rationer* kunde duga till förtäring.

Svenske ministern kom till och sade honom, att det var det franska majestätets nådiga vilja, att korporalen måtte hålla till godo.

Björneborgaren blickade först på ministern och sedan på brickan.

Slutligen beslöt han sig för att göra ett litet försök, men man kan vara förvissad om, att vår korporal ansåg denna undfägnad erbarmlig.

När nu vår buss ändtligen fattat beslutet att försöka, om en undfägning af detta *ringa* omfång kunde duga till något, lade han sin stora hand på bakelsefatet och klämde med ett enda grepp alla bakelserna tillsammans i sin jättelika hand. Alla bakelserna liknade nu en ankarstock i miniatyr.

Det var hvad den tappre björneborgarens *högra* hand uträttade.

Under tiden var hans ansigte lika sträft, lika otillgängligt som vanligt.

Nu grep han med venstra handen den lilla vinflaskan — som i och för sig representerade en hel förmögenhet, emedan det var venetianskt arbete, slipadt och försedt med Ludvig den fjortondes namnchiffer.

Flaskan står — om jag icke missminner mig — ännu i dag qvar i Louvren.

Visserligen stod på brickan ett glas, men det var för litet att bemärkas af en sådan karl som vår tappre björneborgare. Han fattade helt enkelt flaskan med sin venstra näfve och förde den till sin mun. Inom förloppet af några sekunder var hela flaskans innehåll uttömdt i korporal Starks strupe.

Ofvanpå vinet åt han sina bakelser. Och detta skedde på sådant sätt, att han stack hela »ankarstocken» i sin mun på en enda gång. Ett par rörelser af dessa kraftiga käkar och alla bakelserna voro försvunna.

Ludvig den fjortonde skrattade. Madame de Maintenon skrattade, så att hon var nödsakad hålla solfjädern framför sitt icke just sköna anlete. Och då naturligtvis ett hof måste följa exemplet, skrattades snart i hvarje vrå.

Korporal Stark såg sig omkring med förvåning. Han kunde icke förstå orsaken till denna munterhet.

Svenske ministern gick fram till korporalen och klappade honom på axeln.

»Du uppför dig som en karl, min vän, jag är belåten med dig.»

»Jag har alltid uppfört mig som en karl», dundrade vår björneborgare.

»Tviflar inte på det . . . tviflar inte alls!» yttrade den hedervärde ministern.

Och korporal Stark gjorde ett ställningssteg, som genljöd i hela Louvren.

Den fina markisinnans små nötbruna ögon tindrade af beundran.

Om hennes markis hade funnits i närheten, skulle han icke hafva tyckt om detta uttryck i hennes ögon.

»Kan karlen fäkta?» frågade nu hans 'aldrakristligaste' majestät.

»Han och hans kamrater hafva bevisat i hundratals strider, att de kunna fäkta», svarade svenske ministern, som insåg, att vår björneborgare skulle komma in i sitt rätta element, om han finge börja handtera vapen.

»Nåväl!» utropade kung Ludvig. »Då vilja vi hitkalla en af våra fäktmästare.»

Hans majestät af Frankrike egde åtskilliga fäktmästare. Han förde stor stat, den kungen.

De guldsmidde lakejerne, som genast sprungit bort, återkommo snart med en liten spenslig karl, hvilken gentemot vår björneborgare såg ut ungefär som en två års pojke bredvid sin far. Det var den franske fäktmästaren.

Fransmannen förde med sig två s. k. floretter. Våra läsare veta, hvad det vill säga.

Den lille fransmannen stannade förvånad, när han varseblef sin tillämnade mer än tre alnar långe motståndare. Något dylikt hade han aldrig sett.

Dock — han kände sin skicklighet. Han visste, att ingen i Frankrike kunde uppträda med anspråk på att vara hans öfverman i den ädla fäktkonsten. Derföre samlade han snart sitt mod och trädde närmare jätten samt bugade sig artigt eller, såsom vår källa säger, »gjorde en artig kompliment», hvars detaljer vi äro ur stånd att framställa för våra läsare. Nog af — han gjorde hvad han kunde.

Men den fagra markisinnan hviskade till sin sköna granne, hertiginnan, att, enligt hennes åsigt, fäktmästaren aldrig komme med lifvet ur salen.

Och den vackra hertiginnan suckade djupt och sade med tydligt framträdande beundran:

»Den der är en *verklig* karl.

Herr fäktmästaren medförde två floretter, af hvilka han räckte Stark den ena.

Men vår björneborgare förstod icke hans mening, ej heller begrep han, hvartill dessa fina stekspett kunde användas. Han hade aldrig sett dylika vapen. Endast grofva pampar egde något värde i hans ögon.

Karlen stod orörlig, men det blixtrade emellanåt i hans ögon.

Den lille liflige fäktmästaren visste icke, huru han skulle bete sig.

Till svar på hans villrådiga blickar utropade hans majestät:

»Gör ett utfall mot honom, Lefèvre, så förstår han dig kanske.»

Lefèvre gjorde verkligen ett utfall och lät några stötar af florettknappen träffa den store karolinens breda bröst.

Ännu en gång blixtrade det på ett hotfullt sätt i björneborgarens öga.

Och denna gång till och med rodnade han.

Om den lille fäktmästaren hade sett, huru det gnistrade i finnens ljusgråa ögon, skulle han utan tvifvel hafva låtit skämtet stanna på denna punkt. Men förmodligen såg han i sin ifver att göra utfall ingenting annat än de punkter af karolinens bröst, hvilka han utsåg till anfallspunkter för florettknappen.

Korporal Stark stod orörlig och orubblig som en marmorstod.

Trots alla sina ansträngningar och ehuru Lefèvres stötar blefvo allt hårdare och starkare, lyckades det icke den lille liflige sonen af Frankrike att åstadkomma en enda rörelse hos sin motståndare. Han kunde med samma hopp om framgång anfallit en marmor- eller brons-stod.

Majestätet — denne förnäme konung, som af fruktan för att såra etiketten aldrig under hela sin lefnad njutit af ett hjertligt skratt — log och det syntes tydligt, att han var i hög grad road.

Damerna fnissade bakom sina solfjädrar och här och der ibland dem hördes en del halfhögt uttalade skämtsamma infall.

Ett par hofherrar lågo nästan dubbelvikta af intensivt skratt.

Den tappre finnen tycktes icke alls bekymra sig om allt detta, men hans gråa ögon gnistrade, och det är underligt, att icke den hederlige svenske ministern (som dock borde hafva känt finnars och svenskars lynnen) genast hos Ludvig XIV anhöll, att nöjet måtte afbrytas, innan finnen hunnit retas till den grad, der en sådan sträf, tålmodig, men dock kraftfull natur icke längre låter hejda sig.

Den fina markisinnan — en bottenrik och oberoende enka efter en gammal utlefvad herre af ädelt franskt »blod» — hördes säga till sin granne och väninna:

»Du skall få se, att den der mannen gör en explosion.

»Huru så?»

»Han skulle icke vara den karl, han är, om han länge tålde dessa förolämpningar af Lefèvre, som blott är till hälften en man.»

Och markisinnan var den enda i hela hofvet, hvilken icke skrattade.

Hennes ögon hvilade nästan med ömhet på vår lycklige björneborgare.

Men nu nalkades karastrofen ... explosionen, som den lilla vackra markisinnan hade benämnt den.

Fäktmästaren fann sig uppmuntrad af majestätets leende och damernas fnissande. Isynnerhet det par af hofherrar, som lågo dubbelvikta af skratt, eggade honom till att göra sitt aldra bästa.

Hal som en ål och smidig i sina rörelser som en aborre, intog fäktmästaren Achille Lefèvre den ena imposanta och fördelaktiga ställningen efter den andra med en snabbhet, hvilken förmodligen vann mycket bifall hos hofherrarna, som sjelfva voro idkare af den så kallade idrott, som heter fäktkonst.

Hofdamerna vågade nu knappt andas af förfäran, ty till och med de började nu se gnistorna, som oupphörligt strömmade ut ur de ljusgråa ögonen i det krutstänkta anletet.

Fortfarande stod dock korporal Stark lika stum, lika orörlig.

Slutligen beslöt fäktmästaren att våga en mästerkupp.

Han sigtade, föll ut och stötte sin florettknapp alldeles midt på *björneborgarens näsrspets*. Nog gjorde det ondt, men vår käcke korporal rörde sig icke under de första ögonblicken.

Den fagra markisinnan med de nötbruna ögonen ropade:

»Nu kommer explosionen!»

Och explosionen kom verkligen. Den kom, medan hela det fina hofvet ännu skrattade åt Lefèvres så kallade qvicka skämt.

Björneborgaren steg framåt ett par riktiga jättesteg, hvilka dånade i den höga salen lika högt, som om en af de venetianska ljuskronorna hade fallit ned från taket.

Och nu, säger historieskrifvaren, »spottade Stark i sin väldiga näfve».

Ljudet af en den grufligaste örfil, som någonsin blifvit af menniskohand utdelad, hördes nu i den höga salen.

Det var björneborgarens svar på förolämpningen mot hans näsa.

»Nu exploderade det!» utropade i samma ögonblick egarinnan af de nötbruna ögonen, hvilka ögon med tydlig sympati betraktade jätten.

Fäktmästaren kunde naturligtvis icke stå för ett dylikt slag, kullkastande några hofherrar.

Han slungades bort i närmaste vägg och föll till marken.

Lakejerne skyndade fram för att hjelpa honom på benen igen.

Men han var död.

Och en blodström frustade från hans näsa och mun ned på mattan.

Markisinnor och hertiginnor svimmade efter utstötande af höga skri. Madame de Maintenon förlorade också medvetandet.

Konung Ludvig betraktade med förfäran den väldige bussen och såg ut, som om han fruktat, att björneborgaren snart skulle låta honom sjelf, den så kallade »aldrakristligaste» konungen, passera samma väg som fäktmästaren Lefèvre in i evigheten.

Svenske ministern fann mannen så farlig, att han ögonblickligen förde honom ut ur audienssalen och öfverantvardade honom i den i försalen ännu väntande svenske hofmästarens händer med sträng befallning till denne högtidlige funktionär att bevaka karlen, så att han icke sluppe lös, förrän ministern återkommit hem.

Senare på dagen afskickades björneborgaren från Paris till konung Carl.

Ministern hade försett honom icke allenast med nödig förplägnad, utan äfven med en skrifvelse till hans majestät konungen af Sverige, i hvilken skrifvelse omständligt skildrades, huru vår buss uppfört sig.*

* * *

Så långt hade vi hunnit på detta kapitel, då vi plötsligt hejdade pennan, emedan vi kommo att tänka på den öfverskrift, hvarmed vi utmärkt detta kapitel. Vi kallade det tyvärr »*Det kortaste bland alla*».

Och detta vårt högtidliga löfte hafva vi — intresserade af vårt ämne — alldeles glömt.

Detta kapitel har vuxit ut till ett af de aldra längsta, kanske det absolut digraste.

Under ödmjuk bön om förlåtelse för vår glömska, kunna vi endast påpeka, att häri ligger ett utmärkt bevis för sanningen af den gamla, välkända satsen, att huru mycket *menniskan spår,* så är det i alla händelser *högre* magter, som *råda.*

Hvad nu vår väldige björneborgare beträffar, anse vi oss böra bifoga ett par små notiser. Den första är, att konung Carl, när han genomläst sin ministers bref, klappade honom på hans breda axel och på stället utnämnde honom till sergeant.

Den andra notisen — kanske icke fullt så trovärdig — är, att ett allmänt rykte påstod följande:

Efter det olycksdigra slaget vid Pultava fördes Stark såsom fånge (jemte tusenden andra) in i det inre Ryssland. Då kom en vacker dag en skön, fransk markisinna

* De i detta kapitel skildrade tilldragelserna äro historiska och fullt bevisade.

med strålande nötbruna ögon och köpte (utlöste) honom genom erläggande af en försvarlig summa till tsar Peter. De nötbruna ögonens egarinna förde sitt byte till Frankrike, lät honom få en smula »education» och gifte sig med honom. Han lär hafva slutat sin lefnadsbana såsom fransk öfverste.

Men kanske är hela berättelsen om Starks framgångar under senare delen af hans lif endast en saga, framsprungen ur vårt kära svenska folks poetiska inbillningskraft.

FYRATIOSJETTE KAPITLET.

I klostret Pratzinitsa.

Under julhelgen 1708 hade svenskarne slagit en brygga öfver Weichselfloden, såsom redan tillförne är berättadt. Bryggan var mer än en half svensk mil lång och lär — kan man förmoda — hafva hvilat på isen. När då den måndags morgon strax efter nyåret 1709 inbröt, som blifvit af majestätet utsedd till uppbrottet, tågade alla de öfverlefvande af hären (de som icke svultit eller frusit ihjel) öfver bryggan. Alla kommo lyckligt öfver, ja, sjelfva artilleriet passerade utan äfventyr bron.

Undantag gjorde endast den stora och tunga ambulatoriska smedjan.

Den kom aldra sist — försigtigt nog.

Bryggan brakade sönder under den oerhörda tyngden. Och när smedjan krossat bron, stötte den mot isen.

Isen brast. Hela smedjan gick till botten och der ligger den kanske ännu i dag. Säkert är åtminstone, att Carl den tolfte icke gjorde något försök att fiska upp den.

»Bagatell!» ropade konungen, när han från höjden af andra stranden åskådade olyckan. »Vi få icke uppehålla oss. Framåt, mina herrar!»

Den naturliga följden blef, att hvarken vapen eller vagnar kunde efter den dagen lagas, när bristfälligheter uppkommo. Allt hvad som gick sönder, måste qvarlemnas på platsen, der det upphörde att vara brukbart. På detta sätt gingo förlorade dels en mängd ammunition, dels stora förråder af lifsmedel, som man i en eller annan genomtågad stad lyckades uppbringa. Så snart vagnen med förråden brast sönder — stundom var det en axel på fordonet, stundom tistelstången, än var det ett hjul, som gick all verldens väg, emedan jernringen, som sammanhöll det, hade fallit af o. s. v. — måste naturligtvis hela foran lemnas qvar, der den var, ty visserligen hade man rik tillgång på smeder (de hade räddat sig, när smedjan gick till botten i Weichselfloden) men man hade hvarken städ eller släggor eller tänger eller blåsbälg och ingen åtgärd kunde vidtagas för att reparera skadan. Några vägar i egentlig mening funnos icke. Det måste gå öfver stock och sten, öfver trästubbar och kullfallna stammar. Icke underligt, att den svenska härens trossvagnar minskades dag för dag till sitt antal och slutligen voro högst få eller nästan inga.

Och på samma sätt förtunnades under dessa förfärliga marscher genom ödsliga nejder manskapet i konglig majestäts regementen.

Han hade dragit ut ur Sachsen med en styrka af omkring 50,000 man.

Och han hade icke hunnit förbi staden Wratuslowa i närheten af Weichsel, innan hans här hade sammansmält till omkring 25,000 man.

De aldra flesta hade omkommit af köld, hunger och andra umbäranden.

Endast få hade ljutit döden i de ofta förekommande striderna.

Emellertid är det nu så länge sedan vi sågo våra vänner, att vi — och kanske också läsaren — känna en viss längtan efter att återvända till dem.

Förfärliga voro de lidanden, som de hade under dessa månader genomgått.

Nästan hvarenda natt hade de — i likhet med deras manskap — tillbringat under bar himmel, och köld och hunger hade försökt göra dem all möjlig skada.

Men i fråga om våra vänner — de sex »galenpannorna» och den allvarlige kapten Wetterstjerna — funnos för handen åtskilliga omständigheter och förhållanden, som gjorde, att de icke allenast förmådde sjelfva härda ut, utan äfven kunde bereda sina karlar sådana fördelar, att ingen enda af dem gick förlorad, medan de öfriga regementena och kompanierna förlorade hvar sjunde karl eller »*så omkring*», som det »nya Sverige» plägar så städadt uttrycka sig, när det lyckas kläcka ut en half aln manuskript.

Här är emellertid icke platsen att inlåta sig i polemik mot någon.

Vi endast konstatera, att i hela armén fans ingen trupp, som led mindre än de truppafdelningar, som stodo under våra bussars befäl.

Våra vänner lyckades alltid lägga sina trupper inne i skyddet af täta buskager. Visserligen svor och dundrade ibland qvartermästaren, då våra vänner icke behagade

följa hans order att lägga sig till hvila för natten på öppna steppen eller i det fotsdjupa vattnet i ett moras. Men om qvartermästaren bekymrade sig våra vänner icke alls, ej heller och kanske ännu mindre om generalqvartermästaren. Våra hjeltar togo sin och sitt folks lägerplats hvarhelst det behagade dem, äfven om den platsen var belägen några ryska werst från den åt dem af qvartermästareembetet anvisade platsen. Våra vänner hade alltför ofta sett de vidriga ödena i ögonen för att kunna känna någon fruktan för en qvartermästare.

På detta sätt hade det lyckats våra vänner att skydda sina trupper mot kölden.

Och mot hungern skyddade de dem genom att nattetid i sina karlars sällskap göra små utflykter i den kringliggande nejden, hvarifrån alltid hemfördes antingen något läckert jagtbyte eller åtminstone några hönor från en aflägset boende bondes gård eller, i aldra sämsta fall, en nyfödd kalf från någon ladugård. Våra vänner och deras underlydande skyddades således så mycket som möjligt af den klokhet, kvarmed våra i krig och fred utmärkta vänner skötte de allmänna och enskilda angelägenheterna för sin egen och sina mäns räkning.

Det var en aftonstund, då svenska hären anlände till ett bernhardinerkloster, som hette Pratzinitz, om man får tro Hultman.

Men Hultman är just icke känd såsom någon lysande rättstafvare, och derför skulle jag heldre vilja kalla platsen Pratzinitsa.

Det var emellertid ett kloster, som tillhörde Bernhardinerorden.

Krigshären lägrade sig i omgifningarna och majestätet drog in i sjelfva klostret med de förnäma officerarne.

Klostret liknade alla andra på den tiden.

Det bestod af några höga, med fönster sparsamt försedda hus, sammanslutna af en temligen hög ringmur med en enda port, vid hvilken ett litet vakthus var beläget, der »pater portvaktaren» — en verldslig eller åtminstone halft verldslig ordensbroder — vakade öfver klostrets säkerhet.

Wetterstjerna och hans vänner sammanträffade utanför ringmuren.

»God dag, vänner!» ropade Bretholz, hvars näsa och kind nu voro botade.

»Välkomna till mötet!» sade Wetterstjerna med sitt vanliga lugn.

De sju vännerna omfamnade hvarandra och uttryckte återseendets glädje.

»Hafven I anordnat nattqvarter åt edra män?» sporde Wetterstjerna, sedan han besvarat de helsningar och tillgifvenhetsbevis, som egnades honom.

»Jag har förlagt mina i den täta och lugna lunden derborta», sade Flygare.

»Och jag har lagt mitt manskap bakom klostermuren i lä för vinden», meddelade Edvard Bretholz, medan han samtidigt pekade i den riktning, der hans folk låg.

»Å min sida», rapporterade nu fänrik Rahm, »har jag fått plats åt mina bussar i den stora klosterladan der borta. Der ligga de lika varmt som i ett eldadt rum.»

»Och jag», aflade auditören Simon Paulin sin berättelse, »har inget befäl.»

»Men du är sjelf lika god som ett helt regemente», svarade Wetterstjerna allvarligt.

»Måhända!» sade Paulin blygsamt.

»Inte heller jag har någon annan att sörja för än mig sjelf», yttrade nu Uplands regementes fältskär, herr Jean Baltner.

»Och mina män», afslutade Uhrwäder denna allmänna redogörelse, »hafva erhållit plats inne i djupa skogen derborta.... I sen den der... der till venster.... Der lida de ingen nöd, om det icke skulle vara hungersnöd. Men jag har — då nu qvartermästaren icke eger ett enda grand ätbart att låta dela ut bland dem — sjelf tagit saken om hand och anvisat dem, att de, så snart det blifvit mörkt, få begifva sig bort till ett slott, som jag såg i en uthuggning i skogen, och der för pengar eller...»

»Pengar!» utbrast Bretholz.

»Nåväl... för goda ord då...», fortsatte talaren, utan att låta störa sig.

»Goda ord!... Prat!... Pladder!... Bagatell!... Ingen ryss lemnar oss sin kapun för bara goda ord», framdundrade Jean Baltner, utan tvifvel talande af erfarenhet.

»Nå... så med våld då», utropade Uhrwäder med en viss hetta.

»Ja, det låter mera troligt», intygade alla vännerna enstämmigt.

»Nå, hvad skulle de nu göra på slottet?» frågade Carl Rahm.

»Det borde ett barn kunna begripa.... De skola naturligtvis föra bort allt hvad som är ätbart», svarade fänrik Uhrwäder.

»Alldeles samma befallning har jag gifvit mina», förklarade Flygare.

»Och jag också!» försäkrades från alla sidor i den förtroliga vänkretsen.

»Och Arvid Bredström?» sporde Wetterstjerna. »Har någon sett honom?»

»Jo, jag!» sade Lars Peter, som nu framträdde från skuggan af ett träd.

»Du?»

»Ja, just jag!»

»När och hvar?»

»Det är en lång historia.»

»Alltså», yttrade den allvarlige Wetterstjerna, »må vi samlas derinne i klostret i afton klockan elfva. Då har kungen lagt sig till hvila, hans generaler sofva det dåliga samvetets sömn och den hederlige Hultman har somnat på sitt utan tvifvel goda samvetes örngått.... Jag har fått ett rum i klostret. Och Lars Peter skall passa på eder vid porten och ledsaga eder till mig. Hvar och en af eder tager sin filt med sig, så att vi alla kunna sofva i min sal. Det är ett gammalt... hm!... hvad heter det nu?... jag tror att de kallade det refectorium, det skall väl betyda matsal eller någonting dylikt. Det är emellertid en väldig sal och vi hafva god plats der allesammans. Der skall Lars Peter för oss förtälja sina iakttagelser.

På det att läsaren må förstå det följande, böra vi här tillkännagifva, att den i Uplands regemente inrangerade »gemene man» Arvid Bredström hade rymt från sin tjenst och sina kamrater ett par dagar efter det att kungen med sin här lemnat den fattiga byn Winitsa.

Han hade varit försvunnen en längre tid. Nu hade Lars Peter sett honom.

Detta var tillräckligt att i aldra högsta grad stegra alla våra vänners nyfikenhet. Våra vänner återvände till sina trupper för att åter sammanträffa i klostrets gamla refectorium klockan elfva på natten.

Det skulle icke löna mödan att skildra, huru Flygare anförde sina män så lyckligt, att de klockan tio återvände till sin lägerplats i den täta och lugna skogslunden, bärande med sig ett i betraktande af omständigheterna rikt byte, röfvadt från köket på en bojargård i trakten. Lugn för sitt manskaps välbefinnande, tog Flygare en stekt och läcker kapun under kappan och begaf sig till klostret. Klosterklockan visade endast tio och fyratio minuter, då han inträdde till Wetterstjerna med sin välkomna börda.

Visserligen ville en munk vid klosterporten förbjuda honom inträde, men vi känna Flygare alldeles tillräckligt för att veta, att den vältalighet, som han i detta kinkiga fall använde, var icke läpparnas, utan handens.

Flygare fans på sin plats i det gamla refectorium i mycket god tid.

Och han hade dessutom, när han inträdde i salen, redan aflevererat sin kapun till Lars Peter med befallning — sträng och ovilkorlig befallning — att den skulle serveras inför vännerna på slaget kl. 1 om natten.

En stund senare infann sig Uhrwäder, mannen med stentorsstämman.

Han medförde tjugo flaskor vin, som han »hittat» i det der slottet i den der uthuggningen i skogen. Uhrwäder var vid godt lynne, ty expeditionen mot omförmälda slott hade lemnat ett godt resultat och betryggade Uhrwäders män mot hungersnöd under de närmaste åtta dagarna.

Småningom samlades alla.

Och alla voro försedda med något bidrag till festen.

Julen och nyåret och trettondedagen hade våra vänner tillbringat på vidt skilda håll. Nu ville de i klostret

Pratzinitsa taga skadan igen och fira alla de tre försummade högtiderna på en och samma gång.

»Inom dessa gråa murar», började Flygare sitt högttrafvande högtidstal, »inom dessa vördnadsvärda gamla tempelmurar . . .»

»Du är galen», sade Carl Rahm. »Klosterkyrkan ligger derborta. Det här är endast ett gammalt spisqvarter för munkarna.»

»Ja», utbrast Flygare med stor hetta. »Men gråa äro de . . .»

»Det medgifves gerna. . . . Vidare! . . . Vidare i den vackra texten!»

»Jag har ingenting vidare att säga. Mina högre tankar hafva förvandlats till . . . jag vet icke hvad. Jag hade en solklar tankegång, när jag började, men nu är det idel mörker och dimma alltsammans.»

»Bagatell!» utlät sig Bretholz.

»Sade du verkligen bagatell?» sporde Flygare en smula hetsigt.

»Ja, jag sade verkligen bagatell», försäkrade motparten energiskt.

»Tag tillbaka detta oförskämda ord eller också drag — blankt!»

Flygare hade utan tvifvel redan undersökt halten af Uhrwäders vin.

Troligen skulle ett obehagligt uppträde egt rum, om icke kapten Wetterstjerna, alltjemt lika lugn och allvarsam, hade lagt sig emellan och med några förståndiga och kraftiga ord återställt lugnet.

»Det här är vår julfest», dundrade Uhrwäder. » Låtom oss angripa rätterna!»

Och de angrepo rätterna.

Uhrwäders vinflaskor rönte stark efterfrågan, och om han hade varit marketentare, skulle han hafva på dem förtjenat sina femtio dukater.

Man glömde eller gömde Lars Peters berättelse om, huru och i hvilka förhållanden han återsett sin dödsfiende Arvid Bredström.

Men det kom dock slutligen en stund, då man påminde sig saken.

Lars Peter förekallades och blef af den icke alldeles nyktre fänrik Flygare genom ett tal i den högtrafvande stilen ålagd att »genast, ögonblickligen, utan en sekunds uppskof» berätta sin historia.

»Men först bör han hafva ett glas vin», föreslog Bretholz. »Det smörjer tungan, så att hon löper något ledigare.... Se här!... Drick!... Och tala sedan!»

Lars Peter lydde denna befallning utan att göra någon invändning.

»Vi hade just nyss anländt till det här klostret, då jag gick ut på klostergården», berättade Wetterstjernas trogne lakej, under det att hans åhörare sutto i spänd väntan. »Jag ville hopsamla ett litet förråd af ved och eljest se till, om jag icke kunde finna någonting, som min husbonde behöfde.»

»Bravo!» utbrast Bretholz. »Det tycker jag om.... Skulle du någonsin lemna kapten Wetterstjernas tjenst, så anställer jag dig i min egen.»

»Och hvad hittade du?» frågade Uhrwäder nyfiket. »Vin?... hvasa?»

»Nej, jag fann hvarken vin eller villebråd», försäkrade Lars Peter.

»Hvad fann du då?» ropades nu från alla håll och kanter.

»Jag fann endast en diger och tjock munk — en af rätta slaget.»

»Nå, den uppfinningen kommer aldrig att förskaffa dig odödlighet.»

»Kan väl hända», medgaf Lars Peter resigneradt. »Men det var i alla händelser en högst konstbesynnerlig munk, den der.»

»I hvilket afseende? . . . Din berättelse är, lindrigast sagdt, tråkig.»

»Den blir roligare nu genast. Munken och jag passerade förbi hvarandra just på ett ställe, der ljusskenet från klosterkökets fönster föll ut i den tjocka och dimmiga luften. . . . Vi igenkände hvarandra genast, munken och jag.»

»Nå, hvem var han då?» ropades otåligt från alla sidor.

»Det var Arvid Bredström», försäkrade Lars Peter högtidligt. »Och för att vinna full visshet om, att det verkligen var han, grep jag honom snabbt i bernhardinermunkhättan och drog eller, kanske rättare sagdt, släpade honom mot hans vilja bort till köksfönstrets rutor. . . . Det var Arvid.»

»Och hvad gjorde du sedan?» sporde Flygare. »Jag förmodar, att du inte . . .»

»Var obekymrad, herr fänrik! Jag släppte icke den elaka menniskan, innan jag hade grundligt mörbultat honom och gifvit honom en lexa, hvilken han icke lär kunna förgäta under det närmaste årtiondet.»

»Bra! . . . Utmärkt bra!» ropades nu af flera par läppar. »Du är en duktig pojke.»

Nils Wetterstjerna deremot betraktade saken från en mera allvarlig sida.

»Tror du», frågade han oroligt, »tror du, att Arvid igenkände dig?»

»Visst gjorde han det! ... Medan jag trumfade på honom, ropade jag flera gånger hvem jag var, på det att han måtte veta, till hvem han skulle hembära sina tacksägelser. Det hade varit synd och skam att icke underrätta honom derom.»

»Alltså vet han, att vi finnas i klostret?» frågade ytterligare Wetterstjerna.

»Naturligtvis!» upplyste Lars Peter. »Naturligtvis vet han detta.»

»Han borde dock icke hafva fått veta det. Du har handlat som ett nöt.»

Vid denna husbondens beskyllning sprang Lars Peter upp med samma fart, som om han blifvit satt i rörelse af en jettelik fjeder.

»Men huru? ... hvarför ... jag ... jag trodde, att jag handlat klokt!»

»Du har gått till väga som en dåre.... Men du har handlat efter ditt bästa förstånd.»

»Ja visst, herre! ... Vill ni, att jag söker upp den der munken och nu med ens tystar hans mun för evärdlig tid? ... Jag är beredd, herre.»

»Åhnej!» sade Wetterstjerna. »Det som *är* gjordt, kan icke ändras.»

»Men ...», började Lars Peter och knöt sina händer på ett sätt, som bevisade hans stora lust att genast börja affären med Arvid Bredström.

»Hvad fruktar du då egentligen, kamrat?» sporde nu fänrik Uhrwäder.

»Jag fruktar *allt*», svarade kaptenen. »Den der Arvid är en farlig karl.»

»Bagatell! som kungen säger!... Vi skola ordentligt bevaka honom.»

»Den karlen är icke lätt att bevaka», inföll fänrik Flygare betänksamt.

»Åh, jag har nog varit en stor åsna», utlät sig Lars Peter, rifvande sig i håret.

»Utan tvifvel!» försäkrade kapten Wetterstjerna. »Men låt nu detta varna dig!»

Lars Peter — ångerfull och bedröfvad — satte sig i salens mest aflägsna hörn.

Han var synbarligen mycket bedröfvad, den trogne ynglingen.

»Huru länge ämnar majestätet qvarstanna här i klostret?» frågade Flygare.

»Det kan jag upplysa», svarade Rahm. »Jag träffade i eftermiddag vår gamle vän Hultman, som berättade, att hans majestät qvarstannar här åtta dagar.»

»Åtta dagar!» utropade alla vännerna nästan på en och samma gång.

»Åtta dagar äro tillräckliga för honom att döda oss åtta gånger.»

»Dessa åtta dagar», yttrade kapten Wetterstjerna, »komma icke att gå förbi, utan att Arvid företager något attentat mot våra lif.»

»Det är också min tanke», instämde Flygare. »Men vi vilja vara på vår vakt.»

»Och nu tänka vi icke mera på den saken i afton», föreslog Uhrwäder.

»Kungens och alla vackra damers skål!» utropade fänrik Flygare.

Skålen tömdes med entusiasm. Vinet var godt. Sällskapet förträffligt. Vänskapen djup. Stämningen hög.

»Hafven I», yttrade Flygare plötsligt under det lifliga samtalets lopp, »hafven I hört talas om det nöje, som majestätet ämnar i morgon bereda sig sjelf och oss? . . . Inte? . . . Ingen af eder? . . . Nå, då är min underrättelse ny och färsk.»

»Låt höra!»

»Du är så omständlig, som om du vore en kryddkrämare, hvilken skulle väga upp såpa för tre runstycken. . . . Låt oss nu få veta, hvad det är!»

»Jo, mina herrar», återtog den hederlige och tappre fänriken, »majestätet ämnar i morgon uppsätta ett nytt regemente.»

»Vid min lifrem och mina kragstöflar!» utropade Bretholz, utom sig af förvåning. »Detta hade jag aldrig väntat mig. . . . Hvad säger du? . . . Ett nytt regemente? Här i denna ödemark?»

»Ja, mina herrar, saken är otvifvelaktig. . . . En skål för det nya regementet!»

Skålen dracks.

Men när bägarna blifvit tömda, haglade frågorna öfver Flygare.

»Hvarifrån skall det nya folket komma? . . . Är det Mazepas kosaker?»

Detta och dylika utrop hördes nu från alla sidor bland kamraterna.

Sjelfva Lars Peter spetsade öronen, så ledsen och bekymrad han än var.

Men Flygare behöll en lång stund sin hemlighetsfulla tystnad.

»Bagatell!» utropade han efter några minuter. »I fån ju se i morgon.»

Emellertid fortforo vännerna att bestorma honom

med frågor, och slutligen gaf han vika för sin benägenhet att göra sina vänner till viljes.

»Jo», berättade han, »majestätet ämnar i morgon företaga en högtidlig exercis med alla dessa lata munkar i det här klostret Pratzinitsa.»

»Munkarna!»

»Ja, just munkarna!»

»Vid mina sporrar! . . . Jag längtar efter att få se den glada synen.»

Hela salen genljöd af de talrika och kraftiga bifallsropen.

* * *

Ett par dagar gingo om, innan majestätet anordnade den festliga exercis med munkarna, åt hvilken våra vänner hade redan i förväg gladt sig på ett så naivt sätt. Men förlustelsen kom i sinom tid och vi skola möjligen framdeles skildra den med vår svaga penna.

Under tiden inträffade någonting, som var nära nog lika märkvärdigt.

Det var tredje aftonen efter högqvarterets förläggande till Pratzinitsa.

Våra vänner och isynnerhet Lars Peter hade hela tiden hållit skarp utkik.

Alla väntade ett anfall af Arvid Bredström, ehuru ingen hade någon aning eller föreställning om, i hvilken form det skulle komma.

Ingen betviflade, att Arvids orena och hatfulla hjerta skulle ända till det aldra yttersta anlita alla till buds stående medel för att förgöra våra vänner.

Men i hvilken form skulle den af alla väntade faran uppenbara sig?

Det fans ingen bland våra vänner, som icke nästan bäfvade för hvad som komma skulle. En fara, som man i förväg känner och hvilken man, så att säga, ser för ögonen, är ett intet mot den — kanske mycket mindre fara — som lurar uti det hemlighetsfulla och fördolda.

Bernhardinerordens munkar, som ännu lydde sin ursprunglige stiftares (Robert af Cistercium) föreskrift att bära hvita kåpor — en föreskrift, hvilken ordens pånyttfödare Bernhard af Claravallis förnyat —, lupo fram och tillbaka inom klostergården i Pratzinitsa.

Men förgäfves spanade våra vänner och Lars Peter efter någonting, som kunde synas misstänkt. De i hvita kåpor klädda munkarne syntes icke tydligt mot den hvita snön och det är derför ganska antagligt, att mycket bedrefs innanför klostermuren, hvarom våra spionerande vänner aldrig fingo någon aning.

Inom Bernhardinerorden, såväl som inom alla ordnar på den tiden, fans emellertid ett slags menniskor, som sväfvade i den obestämbara rymden mellan *fratres* och *patres* — bröder och fäder. De kallades inom orden *fratres,* emedan de aldrig erhållit någon klerikalisk invigning, såsom herrar *patres* erhållit den. Men den okunniga hopen utanför klostret titulerade dem *patres* med samma lugn, som de med denna titel betecknade de verkligen invigda »fäderna». Man förstod icke bättre.

Detta mellanting mellan helig munk och verldsmenniska kallades också af mera insigtsfullt folk, som kände klosterreglerna, för »lekmannabröder» — en förträfflig titel, hvaraf klostrets portvaktare, dess vedsågare, dess »allt i allom» älskade att pryda sig för att vinna anseende bland »denna verldens barn».

Nu hände det sig, att samtliga våra vänner hvarje

afton sammanträffade i klostrets gamla och öfvergifna refectorium — den gamla matsalen, der munkarne i fordomtid hade ätit sin kål och sitt grofva bröd med salt på, men också — det måste för sanningens skull medgifvas — mången gång firat mycket festliga dryckeslag, der mer än en vördig pater prior hade blifvit så gripen af vinets demoner, att han börjat sjunga dryckesvisor, och mer än en högkyrklig pater och frater slutligen hamnat under bordet.

Våra vänner tillbragte dagarna med att sörja för sitt folk, och detta gjorde de också med sådan omsorg och insigt, att der i hela häreu icke fans något enda kompani, som led mindre af kölden eller, hvad matvarorna beträffar försörjde sig så väl, som de under våra vänner stälda truppafdelningarna.

Besagda refectorium var som vanligt en samlingsplats för våra vänner, då dörren en afton öppnades och en främling trädde in.

Det var dock icke helt och hållet en främling för våra vänner.

Han bar bernhardinerordens hvita drägt, men den var icke alldeles ren. Verlden orenar så lätt.

Det var en af klostret Pratzinitsas lekbröder (de s. k. *conversi*). Om dagarna skötte han portvaktaresysslan, och om aftnarna och om nätterna var han de helige männens uppassare i hvarjehanda.

»*Pax vobiscum!*» sade lekmannabrodern vid sitt inträde.

De två orden innefattade ungefär allt hvad han visste inom latinets område.

»*Eodem modo!*» svarade Nils Wetterstjerna, som lärt allting.

Dessa två ord skulle nu motsvara vårt svenska »likaledes!»

Men den i hvita, smutsiga kåpan klädde munken hade redan uttömt hela sitt latinförråd och begrep icke svaret, hvarför han sade:

»Jag hoppas, att ni icke menar någon näsvishet, herre!»

»Bagatell!» genmälde Wetterstjerna. »Hvad är ert ärende, min vän?»

»Den högvördige *pater priorn* skickar mig hit till eder.»

»Och hvad vill den högst högvördige *pater priorn?*» frågade Nils.

»Han vill göra edra hjertan glada.»

»Glada äro våra hjertan, all pater priorns hjelp förutan.»

»Han är en helig man, vår vördig pater prior», fortsatte munken, utan att låta störa sig. »Han har också haft *sina* ungdomsdagar och vet, hvad unge män tarfva för att uppehålla sitt lefnadsmod.»

»Kortligen?» utropade Wetterstjerna, som började blifva otålig.

»Jo, kortligen . . . så har han skickat mig hit med några flaskor vin.»

Vår hjelte kände naturligtvis en mycket glad öfverraskning öfver detta rörande prof på fader priorns omtanke och gifmildhet. Åtminstone hade han aldrig tänkt sig, att ett så menniskovänligt hjerta kunde klappa under en munkkåpa.

Men just denna öfverdrifna välvilja föreföll Nils Wetterstjerna så otrolig, att han liksom började misstro både priorn, munken och vinflaskorna: möjligen hade han qvar något minne från sin barndomstid, då han läste det allbekanta: ». . . timeo Danaos et dona ferentes». Nog

af — han anade, att någon list möjligen kunde ligga dold under denna skenbara vänlighet. Visserligen hade han en gång mött den korpulente priorn på klostergården och hade, såsom det anstod en hygglig ung man, vördnadsfullt helsat den högvördige gubben. Och visserligen hade priorn — tydligen rörd af denna vår hjeltes artighet — inlåtit sig i ett helt vänskapligt samtal med den unge kaptenen. Men enär detta samtal hade räckt endast några få minuter och dessutom blifvit fördt mellan två personer, hvilka endast ofullständigt förstodo hvarandras språk och enär dessa i hast vexlade ord icke hade ledt till någon förtrolighet mellan parterna, tyckte Nils Wetterstjerna sig hafva ganska stor anledning att betvifla verkliga tillvaron af den välvilja, som kunde i pater priorns bröst diktera ett beslut att tillsända vår unge hjelte ett helt dussin stora, gamla, dambetäckta, värdefulla vinflaskor. Om gåfvan hade bestått uti endast en enda sådan flaska, skulle måhända Nils icke hafva anat eller misstänkt något ondt, men — tolf! . . . Det var för starkt, tyckte han. Och det med rätta!

Han fattade beslutet att vara på sin vakt och söka utforska saken.

Och sedan han fattat detta beslut, innan den tjenande klosterbrodern ännu hunnit ur sin stora korg upptaga och på bordet i refectorium upprada de tolf buteljerna, skred han genast till dess verkställande. Hos honom var rådande samma egenskap som i ett senare århundrade blifvit af auktoriteter i ämnet uteslutande tillerkänd qvinnan, nemligen den, att »beslut och handling voro ett» hos honom.

»Värdaste broder!» sade han på ett språk, som utgjorde en blandning af tyska, ryska och polska. »Din pater prior är en äkta hedersman, det är tydligt. . . . Det

bevisas ovedersägligen af denna dyrbara gåfva. Hvarje flaska af detta vin är värd ett litet hemman. Sådant vin är allt för dyrbart för en fattig kapten.»

»Visst icke! . . . Visst icke! . . . Drick! . . . Drick!» utlät sig den tjenande brodern på ett språk, som också var blandadt, men likväl för Nils Wetterstjerna någorlunda begripligt . . . »Stor man, stor hjelte och godt vin passa tillsammans. . . . Drick, unge man, drick! . . . Gör eder en glad stund tillsammans med edra vänner! . . . Ty det är för edra vänners skull som priorn skickat så många flaskor. Han vet, att ni har vänner. Han vet, att alla stora hjeltar hafva vänner. . . . Hans vilja och önskan är, att ni samlar alla edra vänner omkring eder och låter det blifva fröjd i hjertan och pokaler för eder och dem.»

»Nej, min vän!» yttrade Wetterstjerna. »Var god och bär detta vin tillbaka till den högvördige priorn och säg, att jag icke är värdig att af hans gifmilda hand mottaga en sådan gåfva.»

»Aldrig!» utbrast den tjenande brodern och drog sig baklänges mot dörren.

Wetterstjerna ansåg dock klokast att försöka qvarhålla honom.

Att skynda fram och ställa sig mellan munken och dörren var ett ögonblicks verk.

»Min vän!» utropade han. Ni måste bära dessa flaskor tillbaka till eder pater prior. . . . Jag vill sjelf följa med och säga priorn, hvarför det icke är mig möjligt att mottaga dem . . . Nå, låt det nu gå fort, min vän! . . . Plocka ned dem i er korg och låtom oss gå!»

Den tjenande klosterbrodern visade dock ingen benägenhet att lyda denna befallning, huru sträng den än

var och huru bistert den befallande än blickade på uslingens nu nästan likbleka ansigte.

Munken darrade i hvarje lem. Han skälfde, som om han anfäktats af frossan. Och redan dessa yttre tecken visade vår tappre kapten, att hans förmodan rörande flaskorna icke varit alldeles gripen ur luften. Och sedan Nils Wetterstjerna nu vunnit denna stadga i sitt omdöme om saken, dundrade han till karlen:

»Nå, hvarför lyder du icke? . . . Vill du göra bekantskap med den här?»

Det ville icke den stackars klosterbrodern, ty det föremål, som Nils Wetterstjerna hade på ett lakoniskt, men uttrycksfullt språk kallat »den här», var i sjelfva verket en knuten näfve. Och det har ännu aldrig blifvit konstateradt, att någon munk — vare sig en hvit, grå eller svart sådan — någonsin älskat någon annan knuten näfve, än den han burit på ändan af sin egen arm och kunnat sticka i egen ficka.

På detta sätt ställd i valet mellan att bära flaskorna i korgen till priorn i sällskap med den fruktansvärde krigaren eller att göra närmare och för den tjenande klosterbrodern mindre behaglig bekantskap med denna fruktansvärda knutna hand — i detta trångmål beslöt munken sig för att vädja till kaptenens barmhertighet.

Han föll ned på sina knän och sammanknäppte händerna och sträckte de kring hvarandra slingrade fingrarna på ett bönfallande sätt upp mot Wetterstjerna. Den unge kaptenens hederliga ansigte fördystrades ett ögonblick af den känsla af afsky, som naturligtvis rörde sig i hans bröst vid den eländiges åsyn.

Men snart insåg kaptenen att här i verkligheten var fråga om någonting helt annat än att öfverlemna sig åt

känslor, af hvad slag och huru berättigade dessa än månde vara. Här var — det insåg han klart — fråga om ett attentat mot hans eget och hans vänners lif. Men hvem kunde här i detta afsides belägna, i en ödemark uppbyggda kloster hafva intresse af att döda honom?

Detta var frågan.

Och den frågan föresatte han sig att med alla till buds stående medel utreda. Det var förunderligt, att han icke genast erinrade sig Arvid Bredström och att han icke strax misstänkte, att anfallet kom från denne i det ondas skola väl bevandrade unge man.

Deremot var Nils Wetterstjerna redan från början öfvertygad om, att de tolf dammiga vinflaskorna voro förgiftade och att denna »gåfva» — från hvem den än månde komma — endast var ämnad att göra en ända på hans och hans vänners lif.

»Hvad är din mening, karl?» röt han till den knäböjande och darrande munken.

»Ack, herre!... Hm!... Herre!... Hm!... Skona mitt gamla och usla lif!»

»Har jag tänkt att taga ditt lif, jag?... Är du rent af från förståndet?»

»Tvinga mig icke att gå till priorn!... Jag *går* inte.... Skona mig!»

»Hvarför vill du icke följa mig till honom?... Bekänn sanningen, om du vill lefva!»

»Ack ja!... Ack ja!... O, du usla skröplighet!... Ack, jag vill bekänna allt.»

»Det torde också vara det aldra klokaste som du i denna sak kan göra.»

»*Pater noster, qui est in*... Ack, skona mig, nådigaste krigshöfvitsman!»

»Bekänn!» dundrade Nils Wetterstjerna. »Hvem har skickat dig hit med vinet? Har *pater prior* gjort det? ... Är det på hans vägnar du kommer?»

»Ack nej! ... *culpa mea!* ... Ack nej! ... Haf förbarmande med en syndare!»

»Jag skall benåda dig, om du erkänner hela sanningen oförbehållsamt.»

»Jag vill bekänna ... bekänna allt. ... Skona en fattig förtviflad syndare!»

»Det är således», återtog Nils Wetterstjerna, »icke priorn, som har sändt mig dessa vinflaskor? Du sade ju, att det icke är han? ... Var det icke så?»

»Jo, herr krigshöfvitsman! ... Just detta sade jag. Priorn är oskyldig.»

»Nåväl — hvem har då skickat dig?»

»En af klosterbröderna!»

I detta ögonblick inkom Lars Peter i salen och ställde sig att lyssna. Kanske hade han länge stått utanför dörren och lyssnat, men ansåg samtalet nu hafva så mognat, att han borde träda in och vid lägligt tillfälle blanda sig deruti.

»Hvad heter den klosterbrodern?» röt Nils Wetterstjerna barskt, ehuru han knappt kunde återhålla ett leende öfver den arme klostertjenarens ömkliga och på samma gång löjeväckande åtbörder.

»Han nämnes frater Nikolas och är den frommaste af oss alla.»

»Nikolas? ... Och det är denne Nikolas, som skickar mig detta vin?»

»Ja, nådig höfvitsman! Det är fader Nikolas, vårt klosters stolthet och ära.»

Nu steg Lars Peter fram och fann skäligt att blanda sig i samtalet.

»Han heter Arvid Bredström och icke Nikolas», sade han bestämdt.

»Du torde nog hafva rätt, du», menade kaptenen. »Men tig nu, medan jag förhör den här uslingen. . . . Således fick du flaskorna af frater Nikolas, och det var frater Nikolas, som skickade dig hit med dem?»

»Så är det!»

»Och hvilken lön skulle du få för ditt besvär?» undrade Wetterstjerna.

»Ingen, nådig herre, ingen! Sådant tillhör min syssla. Jag måste lyda.»

Ännu en gång steg Lars Peter fram och blandade sig in i leken.

»Han ljuger, kapten!» utropade den hederlige kalfaktorn.

Och sedan han sagt detta, gick han ända fram till munken och slog med sin flata hand ett lätt slag på dennes ficka i kåpan. Härvid hördes skramlet af mynt och Lars Peter utbrast:

»Nu hör ni sjelf, kapten!»

Derefter började Lars Peter tömma munkens fickor och uppstapla fyndet på bordet, hvarvid befans, att den tjenande klosterbroderns fickor innehöllo omkring ett femtiotal guldmynt och ungefär lika många mynt af silfver. Under denna för delinqventen obehagliga ceremoni darrade och skälfde denne, som om hans frossa hade tilltagit i oroväckande grad och nu rent af hotade honom med döden. I hela hans anlete syntes intet blod. De skrynkliga dragen företedde endast en svettig och gulgrå yta. Hans ögon stirrade framför sig med en ångest, hvarom ingen kunde misstaga sig.

»Huru länge har frater Nikolas befunnit sig i Pratzinitsa kloster?»

Det var Nils Wetterstjerna, som framdundrade denna fråga.

»Endast fem dagar!» svarade den olycklige med stor möda, enär hvarken hans tunga eller hans läppar ville göra full tjenst.

»Och ni har fått dessa penningar af frater Nikolas?» återtog Nils.

»Ja!»

»Tro mig, kapten», inföll Lars Peter, »Nikolas är ingen annan än Arvid Bredström.... Och hurudant det der vinet är beskaffadt, det kan man lätt tänka sig, då man nu vet, att det är oss tillskickadt af länsman Bredströms son.... Jag ville icke dricka en enda tennbägare deraf, om jag också i betalning för den mödan finge hela Fågelsångs gods med alla dess underlydande ängar, torp och hemman.»

»Hvad menar du?» sporde Wetterstjerna, ehuru han väl förstod sin tjenare.

Saken var den, att den tappre kaptenen var försänkt i djupa tankar och uttalade sin fråga endast för att säga något.

»Jo, jag menar», återtog Lars Peter oförskräckt, medan klosterbrodern fortfarande låg på knä på det orena golfvet, som smutsade hans hvita kåpa, »jag menar, att de der flaskorna hafva af Arvid Bredström eller den s. k. Nikolas blifvit förgiftade.»

Vid ordet »förgiftade» spratt klostertjenaren till, som om han blifvit stungen af en hvass nål, och hans ögon uttryckte den högsta förfäran.

Huru tankfull kaptenen var, kunde han icke undgå att märka detta.

»Ha!» utropade han. »Det vilja vi se.... Men nej, det är alldeles omöjligt.... Det tjocka dam, som betäcker flaskorna, är ett säkert bevis för, att dessa flaskor hafva under tiotal af år stått dernere i klostrets källare.... Nej... nej, Lars Peter.... Saken är omöjlig!

När kaptenen yttrade detta, visade sig en glädjeblixt i munkens ögon.

»Omöjligt!» upprepade den tjenande klostermannen på polska.

»Visst icke omöjligt!» försäkrade Lars Peter. »Jag var ögonvittne till, när det der dammet tillverkades af Arvid Bredström-Nikolas och den här gode mannen. Tillverkningen egde rum i klosterkällaren.»

»Tillverkningen?... Huru?...» utropade kaptenen med förvåning.

Och klostertjenarens anlete blef åter likblekt, läpparna öppnade sig liksom till bön, ehuru intet ljud kom öfver hans tunga.

»Ja, just tillverkningen!» återtog Lars Peter. »Jag var just stadd på väg att söka upptäcka någon mat och dryck åt oss, kaptenen och mig, och hade på denna upptäcktsfärd hunnit ned i källaren, då jag — nästan vid målet — störtes af två personer, hvilka kommo nedför trapporna. Den ene var den här karlen. Den andre var Arvid Bredström. Båda två voro klädda i hvita kåpor. Skyndsamt gömde jag mig bakom ett jettestort vinfat och blef åskådare till ett sällsamt uppträde. Dessa karlar framhemtade från en hylla dessa tolf buteljer, som nu stå der på bordet. Alla tolf flaskorna blefvo med hast uppkorkade och vid skenet af en medförd lykta lät Arvid Bredström ett par matskedar af en färglös, i en

flaska medförd vätska glida ned i hvar och en af dessa tolf buteljer.»

»Men dammet?» ... utropade Nils Wetterstjerna med otålighet.

»Jo, hör nu, herre! ... Sedan flaskorna åter blifvit korkade, tog den här mannen, som nu ligger framför edra fötter, en fin liten sikt, i hvilken han lade en massa af det lösa dam, som till en hel tums djup betäckte golfvet i källaren. Sedan lät han med två flitiga händer sikten arbeta och skakade den så flitigt öfver dessa flaskor, att det icke dröjde tio minuter, innan de sågo ut, som om de hvilat i Pratzinitsas klosterkällare ända sedan århundradet efter den stora öfversvämningen i gubben Noaks tid.»

När den tappre kaptenen — som visserligen var en allvarlig, men dock en ung man — hörde detta och på samma gång såg, huru ömkligt den tjenande klosterbrodern vred sig på golfvet i sin själs ångest, lade han handen på fästet af sin värja och drog den till hälften, liksom om han känt en okuflig frestelse att genast bestraffa denne deltagare uti Arvid Bredströms brott.

Men utan tvifvel fann han karlen allt för ömklig och eländig.

Vår kapten införde åter sin värja i skidan och lugnade sig.

Tankfull gick han några slag upp och ned i den stora klostersalen.

Men Lars Peter stod som en trogen vaktpost bredvid den knäböjande munken och var utan tvifvel fullt beredd att ingripa, så snart han hos klostertjenaren såg något tecken till en gryende afsigt att rädda sig »genom flykten»... Men det var i sjelfva verket alldeles onödigt,

ty klosterbrodren var nästan förlamad af fasa, och det enda lifstecken, som visade sig hos honom, var den der förtviflade vridningen af händerna och det der gnidandet af dessa lemmar mot hvarandra, som utgör ett det aldra säkraste vittnesbörd om den aldra högsta grad af panisk förskräckelse. Den arme mannen hade icke ens en aflägsen aning om, att det finnes någonting, som benämnes flykt. Begreppet flykt ingick visserligen i hans allmänt mensklíga medvetande, men i denna stund, i detta tillstånd af förtviflan, hade detta ord, liksom detta begrepp, fallit ur hans minne.

Efter några minuters promenad stannade Nils Wetterstjerna framför denna grupp, som bestod af en förtviflad och knäböjande munk och en till anfall beredd kalfaktor. Den tappre kaptenen utropade:

»Lars Peter!»

»Här tillreds till eder tjenst, nådig kapten!»

»Korka upp en af de der dammiga flaskorna, min gosse!»

»Skall ske, som herr kaptenen har behagat att mig befalla!»

Snart var buteljen öppen.

En tennbägare framhemtades.

Nils Wetterstjerna ställde sig midt framför den ännu knäfallande munken och fylde bägaren med flaskans misstänkta innehåll.

Om det varit möjligt för den tjenande klosterbrodren att blifva mera blek eller mera förfärad, än han redan var, skulle han också hafva blifvit det. Men han hade redan i dessa afseenden uppnått det högsta mått, som är möjligt. Med fasa åsåg han, huru den mörkröda drufsaften — nu dödsbringande genom hans eget deltagande

i Arvid Bredströms anslag — rann i en strid flod ur flaskan ned i den blanka tennbägaren. Uslingen visste, hvad som skulle följa. Han insåg till fullo, att denna kalk iskänktes åt honom.

Det svartnade och det blixtrade inför hans ögon vid dödens åsyn. Han tyckte sig redan se lågornas röda sken från den ort, som katholikerna kalla skärselden.

FYRATIOSJUNDE KAPITLET.

Huruledes »ett nöt» utnämnes till öfverstelöjtnant.

Följande förmiddag »vid elfvatiden» företedde Pratzinitsas klostergård en högst egendomlig, ja, vi må väl säga det, en i högsta grad komisk och på samma gång i icke ringa mån obehaglig och otreflig syn.

Kriget förvildar menniskorna.

Detta är nu en af ålder känd och erkänd, ja, en obestridd sanning.

Kriget kan förvilda till och med den ädlaste och bäste. Om denne nu förutsatte »ädlaste och bäste» — — nomina sunt odiosa* — befinner sig antingen i segerrus efter fulländad bragd eller i hoppets rus, innan man skridit »från tankar till handling», som engelsmännen

* Vi befinna oss nu i ett kloster och det torde derför vara ursäktligt, om latinet emellanåt tager ut sin rätt.

säga . . ., alltså: under *alla* förhållanden blir en menniska förvildad i och genom och under kriget. Bondpojken går ut från sin gård som en beskedlig sälle, hvilken icke skulle vilja trampa på en mask eller ens slå in ett halft dussin tänder på församlingens klockare. Men när han kommer hem från kriget, är han »morsk som f-n» och vild och oregerlig, så att sjelfva länsmannen måste bäfva. Och inom de högre ståndens ser man samma verkan af de vilda scenerna, det otyglade lifvet i fält. En klen liten gosse, som alltid suttit, gått, stått och sprungit vid sin hulda moders förklädesband kommer ut i krig och får deltaga i det oordentliga, vilda, af faror, men också af frestelser uppfylda lifvet i fält, der man icke erkänner andra band än disciplinens och inga andra skrankor än den egna viljans. En tid förgår. Den klene lille ynglingen, som aldrig — så länge han hängde fast vid sin mors ledband — hört ett ondt ord eller gjort en grym gerning, kommer hem till sitt land och sitt fädernehem igen med utseendet af en man, som icke aktar någonting heligt. Han svär som en hedning. Han utöfvar alla laster, som nämnas i katekesen, med samma lugn, som om dylikt vore den naturligaste sak i verlden. Af »mammas gosse» har blifvit »pappas plågoris» och icke allenast detta. Han är ett plågoris för hela den del af mensklighet, hvilken har den olyckan att komma i beröring med en menniska, som har i krigets skola lärt sig att *aldrig* styra sina passioner.

Vid sådant förhållande och då menskligheten alltid och öfverallt är sig lik, torde det icke förefalla öfverraskande, om vi — jemte den underrättelsen, att vi personligen känt ynglingar af ofvanskrifna slag, hvilka deltagit i 1870 års krig — här omförmäla, att äfven under

Carl den tolftes tid och i hans krigshär ofvanskrifna sanning kunde vinna bekräftelse, ja, att icke ens hans majestät sjelf var fri från en viss liten bismak af dessa illa luktande »kryddor» på lifvet.

De uppträden, hvilka vi nu gå att skildra, torde tjena som bevis på vår sats. Då t. o. m. en så i grund och botten ädel natur som Carl den tolftes kunde anlöpas af denna smitta (ehuru, det medgifves af alla, i ytterst ringa grad) så torde ingen förvåna sig öfver eller betvifla sanningen af det påstående, som här ofvan gjorts. Och vi upprepa ännu en gång: bäst vore, om krig blefve omöjliga. Mycken råhet och förvildning skulle då försvinna ur vår verld. Men — *lika säkert* är det, att hvarje fosterlandsvän måste uppoffra *allt* för att värna sitt fädernesland, om ovän hotar. Ty det land, der vi, våra hustrur, våra barn bo — det land, der vi alla blifvit födda, uppfödda, uppfostrade — det land, som skänkt våra fäder lifvets nödtorft — det land, som våra fäder med sitt blod skyddat mot fiender och bevarat sjelfständigt . . . det landet är, rätt sagdt, vår moder. Och ingen god son, ingen välartad dotter öfvergifver sin moder.

Förmodligen tänkte våra fäder ungefär så under Carl den tolftes dagar. Eljest skulle de icke med så stort tålamod burit de bördor, som kriget pålade dem. Vi få i det följande se, att äfven en annan landsplåga (pesten) samtidigt utsugde rikets must och merg. När svenskarne kunde bära allt detta och likväl beundra och älska sin konung, så vilja vi fråga: hvar har historien att uppvisa ett sådant vittnesbörd om kärlek till konungen och fosterlandet?

Efter denna utvikning från vår berättelse återvända vi till klostergården i Pratzinitsa för att taga i skärskå-

dande de om en viss förvildning vittnande uppträden, som der egde rum på sagda dag och timma.

Redan tidigt på morgonen hade man kunnat märka en viss oro och hvad man kallar »uppståndelse» inom klostrets murar.

Munkarne lupo hit och dit, liksom om de ville försöka att fly undan från en fara, hvars natur dock icke låg öppen i dagen för någon annan än möjligen för dem sjelfva. Här och der hörde man ängsliga rop, hvilka ljödo, liksom om någon varit utsatt för ett rån eller ett mordförsök. Någonting dylikt var emellertid icke på färde. Det var endast munkarne, som genom dylika ljud lättade sina hjertan, när de grepos af Carl den tolftes bussar och fördes upp eller ut på klostergården, der de, enligt hjeltekonungens befallning skulle undergå — exercis.

Nu vet man, att »andans vapen» icke har det aldra minsta gemensamt med ett groft muskedunder. Och man är ej heller okunnig om, att det erfordras en helt annorlunda beskaffad öfning för att lära sköta på tillbörligt sätt »andans svärd», än för att lära handtera en blank klinga eller en rostig gammal pamp. Följden var den man kunde vänta. Munkarne försökte undslippa den exercis, som Carolus XII hade påbjudit. En gömde sig i källaren och släpades fram af halfrusiga bussar, som först undersökt vinfaten, innan de grepo flyktingen.

En annan gömde sig på vinden och bekikade, medan han låg hopkrupen der i en vrå, de under taket upphängda skinkorna, fårstekarna o. s. v., naturligtvis undrande, huruvida han skulle i så hög grad öfverlefva denna gräsliga pröfning, att han någonsin blefve i stånd att njuta af dessa goda saker annorlunda än med sina ögon. Och när han nu erinrade sig det kungliga påbudet om den

exercis, hvari han — enligt konungens befallning — måste deltaga, om han icke nu lyckats gömma sig så väl, att ingen kunde upptäcka honom under den massa af trasor, hvarmed han höljt sig . . . då bäfvade hans hjerta och suckade månget böneord på munklatin. Och han uppgaf nästan allt hopp.

På vinden lågo minst femton dylika odugliga rekryter.

Och i källaren — eller, rättare sagdt, källrarna — lågo mer än femtio. Men det må till deras heder sägas, att endast få af dem begagnade detta ypperliga tillfälle att försätta sig i onyktert tillstånd.

Det är oss icke möjligt att närmare beskrifva och, ännu mindre, att på ett uttömmande sätt uppräkna alla de gömställen, der de i sina hvita, af orenligheten i de uppsökta vrårna nu dammiga och orena kåporna höljda munkarne sökte fristäder.

Vi skulle i detta fall behöfva beskrifva hvarje vrå inom klostret.

Der fans nämligen intet enda till gömställe användbart ställe, hvarest icke en eller flera af dessa »andans stridsmän» dolde sig i bäfvande fruktan för att med sina fingrar vidröra våra bussars grofva och lekamliga vapen. De aldra mest otänkbara ställen uppsöktes.

Men Carl den tolfte, som vid den tiden tyckes hafva varit vid synnerligen godt lynne — troligen i hoppet om de af Rehnsköld och Lagerkrona utlofvade stora framgångarna under det började fälttåget — hade utfärdat stränga befallningar derom, att ingen enda af munkarne finge saknas vid den exercis, som skulle till förlustelse för kungen sjelf och hans officerare anställas.*

* Den läsare, som betviflar sanningen af dessa skildringar, hänvisa vi till att i Hultmans dagbok (1819 års upplaga, del. I,

Följaktligen såg man under hela förmiddagen intill klockan 11 nästan oupphörligt svenska bussar, som från skilda håll sammansläpade de olyckliga bernhardinermunkarna. Förgäfves bönföllo de arma klosterbröderna, förgäfves anropades af dem de himmelska magterna och alla tänkbara helgon om skydd och skärm. Och lika förgäfves försökte en och annan ibland dem att streta emot.

Deras öde var oundvikligt, liksom bussarne voro obevekliga.

Ännu i dag förvarar klostret en af pater prior uppsatt och af alla klostrets bröder undertecknad berättelse om alla de lidanden, som brödraskapet den dagen måste underkasta sig. Äfven om man bortser från de sannolika öfverdrifterna i denna berättelse, är dock den sannfärdiga återstoden beklaglig nog.

Hvarje munk, som framsläpades, uppställdes på gården.

Ett halft regemente uppehöll sig på klostergården för att bevaka munkarna och om möjligt försöka bibringa dem en smula militärisk insigt och vana, innan den stora exercisen skulle i konungens närvaro ega rum.

Här såg man en munk, på hvars axel man — trots hans motsträfvighet — hade lagt ett gevär, förgäfves försöka att utföra de befallningar, som tilldelades honom af en stram och styf korporal.

»Venster om!» kommenderade den barske, store korporalen.

---

pag. 18) läsa följande: »låtandes H. M. intaga sitt Kongl. Högqvarter i Bernhardinerklostret Pratzinits, och under de 8 dagar, som H. M. der var, lät H. M. för sig kalla pater Prior med dess många munkar på dess klosterorden att för H. M. exercera.» Detaljerna i skildringen har författaren hemtat från annat håll.

Och munken dröjde icke ett ögonblick att göra raka motsatsen.

Korporalen svor och dundrade enligt gammal svensk krigsmannased. Aldrig någonsin hade sådana »brunsvedda» eder hörts inom dessa helgade murar, hvarest hittills endast psalmer och hymner och dödsmessor och dylikt hade gått öfver menskliga läppar.

Klosterbrodren — en lång, mager gammal man — bäfvade.

Men korporalen fortfor att kommendera på samma sätt, som om han hade haft inför sig en konglig svensk rekryt.

Munken gjorde alltjemt motsatsen till hvad han skulle göra. Han kunde läsa mässan, men icke exercera.

»Framåt marsch!» ljöd kommandot från korporalens mustacher.

Klosterbrodern började att gå baklänges. Hans förskräckelse och förvirring var så stor, att han icke visste, hvad han gjorde.

Och muskedundret på hans axel darrade på grund af den skakning, som den andlige mannens kropp var underkastad.

Det hela tog sig helt löjligt ut och knektarne skrattade af hjertans lust. Men den, som *kunde* hålla sig för skratt, det var munken.

På ett annat ställe på klostergården exercerades ett par småväxta och tjocka munkar, hvilkas skinande anleten intygade, att klosterkällaren i Pratzinitsa var väl försedd. Dessa båda individer skulle inöfvas i de vanliga handgreppen med muskedundret.

»Skyldra gevär!» kommenderades af den manhaftige bussen.

Den ene fullgjorde befallningen någorlunda ordentligt.

Men den andre — den tjockaste af dem båda — var så förvirrad, att han icke företog en enda rörelse, utan endast utbrast:

»Skall . . . skall . . . skall det vara . . . vara strax?»

Och hela hans hvita kåpa ristade som af en jordbäfning.

Alla svenskar, som hörde frågan och sågo hans tjocka, löjliga figur, gapskrattade. Sjelfve den kommenderande, »fendrick» Anders Gråberg vid »lijf-Compagniet», måste skratta.

Och munken stod der och såg ut, som om han icke begrep, hvarför man så här behagade göra sig löjlig på hans bekostnad.

»Drag åt — — — —!» utbrast Gråberg och gick sin väg.

Bokstafligen lyda denna barska befallning kunde naturligtvis icke de båda exercerade munkarne. Men de hade knappt hört kommandoordet, innan de kastade sina musköter och — störtade rakt i famnen på pater priorn.

Denna högvördiga personlighet hade nämligen blifvit af en buss hittad inne i klostrets stora bakugn, dit han tagit sin tillflykt för att undgå de svenska knektarnes blickar.

Han hade aldra helst velat vid denna mönstring lysa med sin frånvaro.

Priorn var en gammal gråhårig man: Vällefnaden inom klostret hade förvandlat hans mage till en dom, som möjligen kunnat vara tillräcklig åtminstone åt en mindre landskyrka.

Ett hvitt och vördnadsvärdt skägg föll i rika vågor ned på hans bröst.

Om man nu än icke får tro, att de två strapatserade munkarne bokstafligen åtlydde fänrik Gråbergs order, då de nu kastade sig i famnen på sin prior, så är man dock berättigad att säga, att priorn hade alldeles tillräckligt att sköta med omtanken om sin egen person. Det var derför icke underligt, att han stötte tillbaka de båda klosterbröderna, som nu undan »verldens ondska» sökte en tillflykt i hans famn.

Pater prior befann sig sjelf i en högst bedröflig ställning.

Äfven han hade fått ett gammalt muskedunder på sin axel och — det måste medgifvas — han bar det med tålamod.

Men naturligt är, att hans digra kroppshydda icke var passande för öfningar af detta slag. Han var högst olycklig, och de blickar, som han utsände från sina ögon, voro sanna uttryck af förtviflan.

Med en »lunsig» gång, som saknade all kraft, lunkade han före sina plågoandar och såg sig emellanåt till hälften tillbaka, utan tvifvel för att erfara, huru långt ifrån honom faran och våldet befunno sig. Och när han såg, att de rysliga bussarne befunno sig på ett afstånd af tre alnar, lugnade han sig, lunkade på, som en björn lunkar, när man gifvit honom nosgrimma och leder honom i kedja, samt stannade slutligen midt ibland sina klosterbröder, hvilka alla voro lika olyckliga som han.

Klockan var nu minst femton minuter öfver elfva.

Kammartjenaren Hultman kom ned från majestätets bostad och tillsporde några af bussarna, huruvida alla munkarne voro församlade och vederbörligen inöfvade, så att kungen kunde stiga ned och öfvertaga ledningen af exercisen. Och sedan Hultman inhemtat, att ingen enda

af munkarna saknades, ilade den oförtrutne tjenaren tillbaka upp till majestätet för att inberätta, att allt och alla voro redo till att mottaga konungen och hans generaler.

Just i dörren mötte Hultman vår hjelte — Nils Wetterstjerna — och Lars Peter.

»God morgon, min herre!» helsade Wetterstjerna. »Majestätet mår väl?»

»Utmärkt, min kapten!... Han har sofvit godt och förtärt en stekt höna.... Ack, Gud gifve oss alltid nåden att få vistas inom klostermurar!»

Wetterstjerna tänkte på gårdagens attentat mot hans och vännernas lif.

Det var naturligt, att han vid sådant förhållande icke kunde af hjertat instämma i kammartjenarens fromma bön. Tvärtom!... Vår hjelte bad till Gud i sitt hjerta, att han snart måtte komma utanför klostermurarna.

Men han sade ingenting. Åtföljd af Lars Peter steg han ned på klostergården.

Der möttes han af vänner och kamrater, som helsade honom på det hjertliga sätt, som alltid begagnas gentemot en person, hvilken man värderar.

Nils Wetterstjerna besvarade helsningarna, men inlät sig icke i något samtal.

Hans tankar tycktes vara sysselsatta på ett helt annat håll.

Och detsamma kunde med rätta sägas om den trogne Lars Peter.

Utan tvifvel hade de två unga männen redan i förväg kommit öfverens om, huru de skulle handla, när de kommo ned på den af munkar och bussar nästan öfverfylda klostergården.

Båda handlade samtidigt och — hvad mera är — på samma sätt.

De ställde sig på höjden af en trappa och blickade ut öfver hoparna.

Ännu pågick den löjliga exercisen här och der under muntra skrattsalfvor.

Men det var icke detta, som väckte kaptenens och kalfaktorns intresse.

De löjligaste och mest skrattretande scener utspelades på skilda håll, utan att deras läppar visade ens en lindrig dragning till ett leende.

Deras blickar riktades hufvudsakligen bort till den plats på gårdens midt, hvarest det största flertalet af de i hvita kåpor klädda munkarna nu voro ofrivilligt samlade.

Skaran utgjorde omkring ett hundra femtio man.

Tydligen sökte våra vänner ett eller annat för dem bekant anlete.

Och läsaren lär icke — sedan det föregående blifvit läst — kunna ett enda ögonblick tveka om, hvilket ansigte de väntade att få se.

»Han finnes icke här», hviskade slutligen Lars Peter i sin herres öra.

»Nej», svarade denne, »han har förmodligen rymt bort från klostret.»

»Eller också gömt sig!»

»Hvad menar du?»

»Jo, jag menar, att jag nu går åstad för att söka efter honom.»

»Gå!» var kaptenens lakoniska, men innehållsrika svar.

Lars Peter nickade bifall med samma majestätiska utseende, som begagnades af Jupiter i fordomtid, när han satt som ordförande vid Olympens stadsfullmägtigesamman-

träden. Med majestätiska steg begaf han sig ned på klostergården, och snart såg man honom försvinna i klostret Pratzinitsas uthus.

Konungen steg ned från sin bostad, innan vår tappre kapten ännu hunnit lemna sin upphöjda plats på trappan.

Och nu påbörjades och utfördes på klostret Pratzinitsas stora och rymliga gård en exercis, hvars make verlden förmodligen aldrig någonsin har skådat, åtminstone icke sedan de dagar, då gubben Noak möjligen öfvade sina hyggliga söner i vapnens bruk.

Alla munkarne uppställdes i led — i tredubbla led.

Och i spetsen för dem ställdes pater priorn, hvilken erhöll i uppdrag att eftersäga konungens kommandoord.

Konungens såväl som alla de andra svenskarnes anleten visade, att det hela egentligen icke var någonting annat än ett upptåg, ämnadt till förlustelse för majestätet, generalerna och folket.

Lagerkrona och Rehnsköld skrattade af deras hjertans lust.

De hade uppenbarligen stort nöje af dessa otrefliga uppträden.

Här erhöll en munk ett slag öfver ryggen med flata klingan, emedan han lagt sitt muskedunder på orätt axel och höll det alltför mycket tillbakalutadt och derför att han icke alls förmådde uppfatta kommandoorden. Det senare var icke underligt, ty pater priorn var sjelf så förskrämd, att han hvarken förmådde riktigt uppfatta majestätets befallningar eller rätt återgifva dem.

När det kommenderades »venster om!» gjorde hälften af hären »höger om!» När man gaf ordern »musköt för fot!» slängde hälften af de arma munkarna muskedundret upp på axeln.

Och om man befalde dem att marschera, stod hälften eller mera alldeles stilla. Kommenderade man, att de skulle stå stilla, kunde man vara förvissad derom, att en stor del af de stackars förfärade klosterbröderna började marschera, den ene framåt, den andre tillbaka — den ene till höger, den andre till venster.

Det var en villervalla, som var nästan alldeles obeskriflig.

En pensel ensamt — icke en penna — kunde skildra detta.

Och skrattsalfvorna genljödo mellan de gamla klostermurarna.

Majestätet sjelf var vid ett briljant humör och skrattade af hjertans lust. Kanske återupplifvades i hans sinne nu vid dessa föga trefliga uppträden minnena af alla de galna upptåg, hvartill holsteinske hertigen hade för några år sedan lockat honom der hemma i den långt aflägsna hufvudstaden och på de kungliga slotten.

»Du blir en stor general med tiden, prior», utropade han.

Det var vid ett tillfälle, då Carl hade kommenderat »framåt marsch!» och pater priorn fritt öfversatte detta med ett »bakåt marsch!», som hade till följd, att ett flertal af munkarne började lunka baklänges, medan andra, som troligen förstått majestätets egna ord eller voro alltför opraktiska att inse betydelsen af priorns förvridna kommando, marscherade framåt, dels till höger, dels snedt till venster och dels rakt fram, som om de dragits fram utmed kanten af en lineal.

Svenskarnes rop och jubel öfverstego alla kända gränser.

Och på detta sätt fortgick denna egendomliga uppvisning.

Skrattsalfvorna tilltogo i styrka med hvarje minut. Och i samma höga proportion tillväxte klosterbrödernas förfäran.

Och ju mera förfärade munkarne blefvo, desto mera befängdt exercerade de arma stackarne. Den fete priorn svettades (och många af de andra med honom) så att svetten rann i stora och tunga droppar nedför anletet. Och likväl voro de stackars varelserna bleka som lik. Ett par hade i brist på krafter satt sig ned att hvila.

Plötsligt aflöstes denna scen af en ännu muntrare.

Fram ur ett af klostrets uthus kom en man, dragande efter sig en med ett rep kring halsen bunden klosterbroder.

Åtminstone utvisade alla yttre tecken, att det var en sådan.

Den hvita kåpan och de tjocka, varma sandalerna voro lätt igenkänliga. Den yfviga munkhättan var uppdragen öfver hufvudet och dolde fullkomligt större delen af mannens anlete, så att det enda, som syntes, var en groft byggd haka och ett par tjocka läppar.

Karlen, som på detta säregna sätt framledde denna munkskepnad, var ingen annan än vår väl kände Lars Peter.

Munken stretade emot af alla krafter, ehuru alldeles förgäfves.

Lars Peter var en storväxt pojke och hans armar voro mycket starka.

Den kraft, med hvilken han drog munkskepnaden framåt, var oemotståndlig.

Raka vägen fram till majestätet släpades den gensträfvige munken, och först när både fången och fångvaktaren befunno sig i konungens närmaste omgifning, stannade tåget. Munken kunde ånyo andas.

»Hvem har du der?» sporde majestätet med rynkad panna.

Äfven han tyckte måhända, att detta skämt drefs nästan alltför långt.

»En rekryt till ers majestät!» svarade Lars Peter, görande ställningssteg.

Nils Wetterstjerna sågs tränga sig fram och stod nu i omedelbar närhet af konungen, midt ibland generalerna, af hvilka åtminstone Rehnsköld och Lagerkrona sände honom giftiga blickar.

»En rekryt!» dundrade kungen. »Hvar har du påträffat honom?»

Medan konungen yttrade detta, föll »rekryten» på knä och bad på det ömkligaste sätt för sitt lif och sin frihet, hvilket naturligtvis i aldra högsta grad roade och tillfredsställde de svenska bussarna, som voro långt aflägsna från den tanken, att något allvar kunde ligga uti detta till utseendet endast rent komiska uppträde.

Lars Peter antog sin stramaste hållning, gjorde honnör och sade:

»Majestät! Han låg hopkrupen i en tunna i klostrets tvättstuga.»

Nils Wetterstjerna steg nu fram ett par steg och vågade yttra:

»Måhända behagar ers majestät se denne klosterbroders anlete?»

»Det torde bereda mig föga nöje, tappre kapten!» svarade kungen.

»Kanske likväl!» utlät sig Wetterstjerna. »Tag af honom hufvan, Lars Peter!»

Med ett säkert och kraftigt ryck slet Lars Peter hättan af »rekrytens» hufvud.

Och nu stod, blottad inför konungen och alla — Arvid Bredström.

De grofva, om sinlighet och dåliga egenskaper af flera slag vittnande dragen i länsmanssonens anlete voro ingalunda i och för sig sjelfva värda att skåda, men det såg man genast, att majestätet likväl fann mötet intressant och äfven oväntadt.

»Nåväl, ers majestät!» yttrade nu Nils Wetterstjerna. »Hvad tycker majestätet om rekryten?»

Kungen tycktes icke höra frågan. Åtminstone besvarade han den icke.

Hans skarpa blick var oaflåtligt fäst på unga Bredströms nu likbleka anlete. Slutligen yttrade majestätet med skärpa:

»Sade jag dig icke, du lede karl, att du aldrig mer skulle visa dig för mina ögon, om du önskade behålla ditt usla lif?»

På denna kärnfulla fråga svarade Bredström naturligtvis ingenting.

Hvad skulle han egentligen kunnat med utsigt till framgång svara?

Uslingen låg på knä och tycktes vara mera död än lefvande.

Då trädde åter Nils Wetterstjerna fram inför det vredgade majestätet.

»Denne man», sade han, »hvilken — såsom ers majestät vet — förut har traktat efter mitt och mina vänners lif, denne man, som har förföljt mig under många år med oblidkeligt hat och otaliga gånger sökt döda mig eller förstöra min bana som krigare under ers majestäts fanor — denne man, hvilken varit nära att beröfva mig min brud — han har i går afton försökt att förgifta mig och mina vän-

ner. Han har genom medel, om hvilkas natur troligen herr Kasten Feif, i den händelse han vore här närvarande, skulle kunna upplysa, förskaffat sig underrättelse om, att ers majestät ämnade stanna här i klostret Pratzinitsa åtta dagar och sedan begifvit sig hit i förväg.»

»Nåväl?»

»Jo, i går afton skickade han klostrets portvaktare till mig med tolf flaskor förgiftadt vin, hvilka budet uppgaf komma såsom en gåfva från den högvördige pater priorn.»

»Jag har aldrig skickat något vin till er», inföll priorn.

»Nej, derom är jag fullt öfvertygad», återtog Wetterstjerna.

»Från hvem kom då vinet?» utropade hans majestät.

»Jo», svarade den tappre kaptenen, »från den der karlen!»

»Du ljuger», utbrast Arvid, vridande sina händer i förtviflan.

»Jag talar sanning nu såsom alltid», svarade Wetterstjerna allvarligt och lugnt. »Och jag kan bevisa hvad jag säger.»

»Du ljuger!» väsnades den olycklige länsmanssonen.

Kapten Wetterstjerna vände sig till Lars Peter och yttrade med köld:

»Gå och skaffa hit vårt vittne! . . . Men låt det nu gå fort!»

Lars Peter sprang in i klostret och försvann för allas blickar.

Men Arvid Bredström låg på knä i sin munkkåpa och skrek:

»Nådigaste majestät! . . . Jag är en förföljd varelse, som anropar ers majestät om nåd och skydd och hjelp och beskärm.»

»Jag tror, att karlen är ett offer för intriger», sade Lagerkrona halfhögt till Rehnsköld, dock så, att majestätet kunde höra det.

»Ja, ers majestät», yttrade nu Rehnsköld, sedan han fått denna påstötning af sin vän, »jag tror, att karlen der är hederlig.»

»Vi få väl se!» genmälde konungen med en köld, hvilken var så mycket mera märkbar, som den ådagalades gent emot de två gunstlingar, hvilka eljest alltid »egde kungens öra».

Arvid Bredström fortfor att hålla tal — tal, hvilkas ämne naturligtvis var hans egen oskuld och Nils Wetterstjernas elaka anslag.

Och Lagerkrona jemte Rehnsköld fortfora att understödja honom.

Men konung Carl satt, som det tycktes, oberörd af alltsammans.

Hans anlete förändrades icke till en min. Ingen muskel rördes.

Majestätet tycktes vara gjutet i brons och odödliggjordt.

Ändtligen återkom Lars Peter från sin vigtiga mission.

Äfven denna gång medförde han en munk, klädd i den der på orten vanliga hvita kåpan, men denna gång hade han icke ansett nödigt att lägga något rep om halsen på sin fånge.

Fången var naturligtvis »brodern» portvaktaren — densamme som föregående afton hade medfört vinflaskorna till kaptenen.

Man kan mycket lätt föreställa sig, huru härmed tillgått.

Vi lemnade lekbrodern, just då han anmodades dricka en tennbägare full af det vin, som han — enligt öfver-

enskommelse med »broder Nikolas» — hade burit till kaptenen.

Och vi sågo uslingen stadd i vånda af fruktan för skärselden.

Bägaren hade naturligtvis blifvit satt till hans tjocka läppar.

Och han hade — i medvetande om närvaron af giftet — vägrat att dricka den. Derefter hade han bekänt fulla och hela sanningen.

Efter aflagd bekännelse blef lekbrodern internerad i en skrubb.

Och nu hade Lars Peter hemtat honom fram ur denna fristad och ställde honom fram direkt inför majestätet. Lätt att inse är det, att konungen, som börjat sin dag i munterhet och glädje, nu måste hafva öfvergått till en helt och hållet motsatt sinnesbeskaffenhet.

Majestätets blick var bister och hans höga panna rynkad.

När nu Lars Peter släpade fram klosterportvaktaren, hållande honom fast med ett säkert grepp i kåpan vid det ställe, som betäckte uslingens tjocka hals, gjorde majestätet processen kort med mannen. Den unge konungen framdundrade en befallning till honom att bekänna och detta vid lifsstraff, om ett enda osant ord ginge öfver hans läppar. Klostertjenaren kunde till en början icke tala, så förfärad som han var. Öfver hans läppar kom hela hans latinska ordförråd, och — som vi veta — var detta icke särdeles stort.

»Pax . . . pa . . . pax vo . . . vobis . . . biscum!» stönade han.

Och detta i alla möjliga tonlägen och tonarter, alldeles som om han hade befunnit sig på platsen endast i

ändamål att aflägga ett prof för sökt anställning vid en opera. Han var emellertid ynklig att skåda.

Småningom framtvingades dock ur honom en upprigtig bekännelse om hela det af Arvid Bredström-Nikolas anstiftade brott, hvari han hade deltagit för god betalning i mynt af guld och silfver.

Munkarne, som funnit exercisen mindre behaglig, försvunno under tiden, enär de funno tillfället till flykt särdeles lämpligt, då konungens och hans högre officerares uppmärksamhet nu var fäst vid den bekännande lekbroderns gestalt och ord. Pater priorn föregick — som rätt och billigt var — sin hjord med ett godt exempel. Han hade knappt märkt, att majestätets tankar voro upptagna af det nya ämnet, förrän han kastade det rostiga muskedundret till marken, lyfte upp den fotsida drägten (för att kunna mera obehindradt springa) och började löpa.

Alla medlemmarne i hans hvitklädda hjord följde exemplet.

Det var en löjlig syn . . . öfvermåttan löjlig. Sällan ser man en sådan.

Ett och ett halft hundra munkar skuttande åstad! . . . Alldeles visst är det, att skrattsalfvorna skulle hafva uppnått ett oerhördt mått af intensitet, om någon hade haft tid att egna någon uppmärksamhet åt de flyende klosterbröderna.

Men alla — eller åtminstone nästan alla — voro uteslutande upptagna af bemödandet att uppfatta den bekännelse, som fratern-portvaktaren nu aflade inför det svenska majestätet, som tycktes vara så förgrymmadt.

Endast få voro de, som hade tid och lust att åskåda de kullerbyttor, som klosterbröderna gjorde, när de nu »i spridd ordning» och med berömlig skyndsamhet af-

lägsnade sig från exercisfältet. Men en glad stund hade helt visst alla de, som egde sinnesnärvaro nog att skärskåda flykten.

Snart voro munkarnes hvita kåpor försvunna för forskande blickar.

Lekbrodern-portvaktaren hade då icke medhunnit hälften af sin bekännelse.

»Du borde skjutas», yttrade kungen enkelt, när han åhört alltsammans.

Uslingen föll ned på sina knän och anropade konungens nåd.

Majestätet betraktade honom med ett förakt, som borde hafva isat honom, om hans intelligens varit tillräckligt utvecklad att tillåta honom uttyda innebörden af en blick. Carl yttrade med köld:

»Gå! Visa dig aldrig mera för mina ögon, om du har ditt lif kärt!»

Men nu vände majestätet sig till »frater Nikolas», d. v. s. Arvid Bredström, och hans ögon uttryckte icke längre *ensamt* afsky och förakt.

I den kungliga blicken ljungade en vrede, som var väl berättigad, men det oaktadt tycktes vara hågad att öfverstiga alla klokhetens gränser. I gamla röfvareromaner (medeltidens och äfven nyare tidens idealer på diktningens område) plägar anföraren för »bandet» vara en grym, vild, oregerlig menniska — en karl, hvars vrede är lika fruktansvärd som hans pistoler. Ungefär så såg vår hjeltekonung ut i denna stund. Nästan en och hvar trodde, att han skulle i nästa minut antingen hugga eller skjuta Arvid-Nikolas in i evigheten.

Och Lagerkrona uppmuntrade honom högljudt till en sådan åtgärd.

Rehnsköld — den listige ränksmideriernas man — log godt i sitt skägg, men var ursinnig i sitt hjerta, ty han igenkände i Arvid Bredström en själafrände och hade gerna skonat honom, men vågade icke i denna stund komma fram med någon invändning inför majestätet.

Nu trädde Nils Wetterstjerna — lugn, allvarlig och sansad, fram inför sin konung.

»Hvad vill du?» dundrade den af allt detta elände upprörde kungen.

»Jag vill begära nåd, majestät!» sade Wetterstjerna manligt och fast.

»Nåd?... Du?... Hvad ondt har då *du* gjort?... Det är ju *han!*»

»Det är för honom, som jag ännu en gång beder om nåd. Ack, ers majestät!... På slagfältet kan jag döda huru många fiender som helst, när de äro icke blott mina fiender, utan äfven fiender till eders majestät och mitt dyra fosterland. Men då jag ser den der karlen ligga som en usling inför ers majestäts fötter, då jag erinrar mig, att han och jag uppvuxit i samma socken derborta på andra sidan om Östersjön — då — o, majestät! — då glömmer jag, att han farit efter mitt lif, att han har försökt beröfva mig min brud, att han beljugit, baktalat och förrådt mig.... Skänk honom lifvet!... Det kan ännu möjligen blifva en ärlig karl af denna samling af kött och ben, som nu utgör endast en usling.... Gif honom lifvet och låt honom fly!... Då han och jag hafva täflat om samma ungmö och jag har vunnit henne, vill jag icke, att en enda droppe af blod skall vidlåda minnena från denna tid.»

Hvad han var präktig — Nils Wetterstjerna, den unge kaptenen — när han yttrade dessa ord. Sjelfva

konungens ögon tårades. Och der borta i mängden sågs mer än ett öga fuktigt.

Konungen stod en stund tankfull. Han hade råkat in i den besvärliga ställning, som kallas pligternas kollision. Helst hade han — som naturligt var — velat straffa giftblandaren till lifvet. Han insåg nog, att en sådan karl icke var värd att få lefva. Men hans beundran för Nils Wetterstjernas ädla sinne var ännu större och han kände en okuflig benägenhet att handla så, att han — genom sin handling — kunde komma i jemnbredd med denna upphöjda själ.

Arvid Bredström — iklädd bernhardinerordens hvita kåpa — låg på klostergården framför konungens fötter, vridande sig, som när en mask våndas under en trampande fot. Och likväl fans ingen, som ens med ett finger vidrörde honom. — Förmodligen hade hans samvete vaknat.

Arvid Bredströms samvete? ... Bah! ... Han hade inget samvete.

Men då han nu såg en viss död framför ögonen, gjorde han allt och begagnade alla medel, som hans illsluga hjerna ingaf honom, för att beveka den — så tycktes det — oblidkelige konungen. Hvar och en, som har sett en förskrämd och krypande hund inför en vredgad husbonde, kan någorlunda föreställa sig, huru Arvid Bredström nu betedde sig inför majestätet.

Några minuter stod konungen tyst, stilla, orörlig och tankfull.

Arvid Bredström vred sig i dödsångest. Hans lif — länsman Bredströms sons lif — berodde af den unge man, som på sitt hufvud bar Sveriges krona. Och säkert är det — enligt alla dokumenters vittnesbörd — att

Arvid Bredström skulle hafva erhållit en kula... tio kulor... kulorna från ett helt kompani eller regemente i hjertat, innan han blifvit tretio minuter äldre, om icke Nils Wetterstjernas förbön hade räddat honom.

»Släpp honom!» dundrade majestätet. »Låt honom fly!»

Flydde Arvid Bredström?

Ja, han ilade bort från platsen med sådan fart, att han qvarlemnade efter sig sandalerna, hvilka han hade varit nödsakad att, under vistelsen i klostret, ikläda sig, jemte den hvita munkdrägten. Den ena sandalen tappade han midt på klostergården. Den andra gick förlorad i sjelfva klosterporten.

Och så hade klostret Pratzinitza inom sina murar en skurk mindre.

»Wetterstjerna!» dundrade hans majestät i den tonart, som han alltid begagnade, då han ville genom ett låtsadt barskt tilltal uttrycka den högsta grad af välvilja, hvaraf han var mägtig.

»Här, majestät!» hördes en klar och väl ljudande stämma.

Den tappre kaptenen — en riddare »utan tadel och utan fruktan» — trädde fram inför hans majestät och gjorde ett ställningssteg, som väckte allas beundran genom den kraft, som deruti uttalade sig, och den ädla hållning, han intog.

»Du är ett nöt», sade majestätet, medan ett leende låg i tjocka och mägtiga lager utbredt omkring nedre hälften af hans anlete.

»O, ers majestät!» ... var allt hvad den tappre kaptenen sade.

»Den der karlen, som nu flydde, är utan tvifvel din dödsfiende.»

»Ja, ers majestät! ... Derom finnes icke en enda skymt af tvifvel.»

»Och likväl låter du honom löpa?» inföll hans majestät.

»Om han vore en för mig främmande person, skulle jag för länge sedan hafva stäckt hans bana. Men han har några gånger sett in i min bruds ögon och en eller annan gång — med våld, förstås! — med sin hand berört hennes. Och — ers majestät — allt hvad som haft någon beröring med Ebba Stålhjelm, min brud, det är för mig heligt. ... Låt honom löpa sin kos!»

»Men förr eller senare dödar han dig», invände kungen.

»Kanske! ... Men hans blod skall — om jag kan hindra det — aldrig, icke ens i den mest aflägsna grad, besudla min hand. För så vidt det beror på mig, må han vara fri och lefva. Jag litar icke på mina egna krafter, utan endast på min Gud och min konung.»

När den unge kaptenen uttalade dessa ädla ord, kunde man hafva sett tårar glänsa i de bistra krigarnes ögon rundt omkring. Och sjelfva majestätet torkade med handen bort ett par tårar ur sina ögonvrår. Och Hultman? Den trogna själen!

Han hade stått i närheten och sett och hört alltsammans.

Men nu blef det äfven för honom hvad man kallar — alltför starkt.

Han förde handen till ögonen och rusade som en galning in i klosterbyggnaden. Lycka var det, att han i detta ögonblick hittade den rätta ingången. Ty om han bland de fjorton dörrarna nu hade valt den, som ledde till klosterköket, skulle han hafva råkat midt in ibland

en samling af minst tjugo klosterbröder, hvilka — sedan de så lyckligt undsluppit exercisen — hade tagit sin tillflykt till denna lokal och beväpnat sig med lika många hvassa, väl slipade och spetsiga knifvar, med hvilka de ämnade angripa svenske konungen och hela hans krigshär.

De voro dock i sjelfva verket föga farliga, de godmodiga munkarne.

Emellertid erhöllo de icke denna gång tillfälle att gifva något prof på deras mod eller kroppskrafter, ty den förträfflige Hultman — som förmodligen alltid leddes af antingen försynen eller instinkten — rusade rakt fram till den rätta dörren och undkom således lyckligen det grufliga försåt, som de förfärade munkarne — utan att sjelfva vilja det, förmoda vi — hade utlagt för denne mönstertjenare vid konungahof.

»Wetterstjerna!» dundrade majestätet, sedan alla tårar aftorkats.

»Majestät!» dundrade desslikes den strame och tappre kaptenen.

»Du *är* ett nöt.»

»Då ers majestät säger det, så vill jag tro det... Likväl hade jag gerna velat tvifla derpå.... Nu, majestät, är jag fullkomligt öfvertygad.»

»Det vore då ändå väl.... Du är öfvertygad om att du är ett nöt?»

»Ja, majestät, ett stort nöt!» genmälde den morske, unge, förträfflige kaptenen.

»Godt!... Bagatell!... Det är just nöt af ditt slag, som jag tycker om, min tappre buss.... Hvilken grad innehar du i hären?»

»Kaptens grad!»

»Nåväl!» utlät sig majestätet, darrande på rösten

(troligtvis emedan han bemödade sig att beslöja sin sympati för den tappre bussen). »Jag tyckte, att du sade, att du var kapten. ... Var det icke så?»

»Jo, ers majestät! ... Kapten och ingenting annat! Gud bevare majestätet!»

»Men du tager fel.»

»Nej, majestät! Jag har fullmagt från majestätets eget kansli.»

Konungen log.

»Jag upprepar det ännu en gång — du tager miste. ... Du är icke kapten.»

»Nå ... då ers majestät värdigas säga det, så är jag beredd att tro det.»

»Hvad menar du?» utropade kungen, kring hvilkens läppar leendet hvilade.

»Om jag icke är kapten ... det vill säga, om majestätet behagar återtaga sin utnämning, så återvänder jag med lugnt sinne till min löjtnantsgrad.»

»Nöt!»

»Majestät!»

»Du är major ... under fem minuter. ... Och när de fem minuterna äro förlidna, är du ...»

»Degraderad kanske till korpral?» sporde Wetterstjerna lugnt och sansadt.

»Nej — du är öfverstelöjtnant! Och i hela min här finnes ingen bättre karl än du. Och kommer jag någon gång hem igen till mitt rike, skall du stiga till äreställen, dit ingen svensk någonsin vågat rikta sina önskningar.»

Alla (med undantag af Lagerkrona och Rehnsköld) jublade.

Det var ett hurrande »förutan all ända» inom Pratzinitsas klostergård.

Men — Nils Wetterstjerna stod der ödmjuk och anspråkslös, som denne förträfflige unge man alltid hade varit.

Öfverstelöjtnant vid tjugotvå års ålder! Men så var han ju också egare af den underbara jernhandsken.

FYRATIOÅTTONDE KAPITLET.

Huruledes Masuriens bönder "fiendtligen understodo sig till att förhindra en hög, mild, nådig, mächtig och tapper Svänsk Potentath att med sin Armee marschera igenom dess land."*)

Att den förträfflige Hultman var ytterst förgrymmad, när han i sin under krigets strapatser ganska illa medfarna dagbok nedskref dessa ord, torde ligga i öppen dag för en och hvar, som förstår att läsa mellan raderna eller uttyda en blott till hälften qväden visa.

Och då man närmare granskar förhållandena, kan man icke alls känna någon förvåning öfver en dylik sinnesstämning hos den trogne tjenaren.

Carl den tolfte tågade med sin här in uti den landsända, som af Hultman benämnes Masurien och hvars läge på befintliga kartor våra läsare utan tvifvel känna, fastän namnet troligen förekommer på högst få sådana.

Landet var uppfyldt af skogar och vidsträckta moraser — de senare förenade med hvarandra genom smala

---

* Orden äro kammartjenaren Hultmans: Dagboken Del. I pag. 20 (1819 års upplaga).

vattenrännilar, som lupo fram här genom en vild skog och der mellan de små torftiga åkerlapparna.

Från detta morasernas land skulle hvarje svensk helst hafva velat vända tillbaka snarast möjligt. Men de måste naturligtvis lyda sin suveräne konung. Och majestätet sjelf lydde — Rehnsköld och Lagerkrona.

En ständig dimma förorsakade många sjukdomar och stor manspillan.

Dimman steg oaflåtligen upp ur de pestuppfylda moraserna och låg liksom en blyfärgad och blytung börda lägrad öfver landskapet.

Och allt efter som hären tågade framåt i dessa ödsliga och tröstlösa nejder, decimerades manskapet. De som icke dogo af feber eller pest, de blefvo från buskager, bergskrefvor och andra gömställen oupphörligen utsatta för dödande skott eller giftiga och hvassa pilar, som aflossades af masuriska bönder, torpare och hjon.

Nu var majestätet med sin sammankrympta här stadd på väg till Mischine kloster i Masurien. I de der orterna voro klostren nästan de enda ställen, der mat och tak öfver hufvudet kunde erhållas. Och i klostrets närhet hade alltid en del godt folk slagit ned sina bopålar. I klostren och deras omgifningar funnos alltid både rika förråder af lifsförnödenheter och tillfälle till någorlunda drägliga inqvarteringar eller lägerplatser. Detta var också den enda orsaken till, att kung Carl nu tog kosan i riktning mot Mischine kloster, hvilket eljest icke hade legat i hans väg.

Vägen var uppfyld af faror, emedan den var uppfyld af vilda bönder.

En gång blef konungens häst »af Bönderna honom

undanskuten», berättar Hultman, som naturligtvis sjelf var ögonvittne till affären.

Det var dock lyckligtvis icke den berömda hästen »Brandklipparen», utan en nyss inköpt s. k. kurirhäst, hvilken konungen roade sig med att profrida. Kungen föll under hästen, men blef snart upprest. Hans fot hade tagit någon liten skada, men så snart »Brandklipparen» blifvit framförd, steg majestätet å nyo hurtigt till häst och ilade framåt.

Allt mera vidsträckta, svarta och djupa blefvo moraserna.

Hvar och en som vet, huru svårt det är för en ensam person att leta sig väg genom ett moras, inser lätt, att det kunde vara endast med oändligt stora och otaligt många svårigheter som en hel krigshär kunde föras fram genom dessa ökenlika trakter.

Här och der sjönko både häst och ryttare ned. Den svarta gytjan slog tillsammans öfver deras hufvuden och — man såg dem aldrig mera.

Flera trossvagnar råkade komma ut på sidan om den ytterst smala vägen och sjönko ned i djupet med hästar, kusk och allt.

Det var ytterst sällan någon menniska eller något djur, som kom ett par steg vid sidan om den trygga stigen, kunde räddas af dem, som följt den rätta farleden.

Hvarje femte minut och stundom ännu oftare hördes nödrop.

Slutligen blefvo allas öron så vanda vid dessa ljud, att man icke mer vårdade sig om att vända hufvudet för att se, hvem den nödställde var eller hvari faran bestod. Och dessutom hade man alldeles nog af att sörja för sig sjelf, ty farorna lurade, som sagdt, på alla sidor.

Och alla voro så uttröttade af strapatser, så utmattade af hunger och andra umbäranden, så förtviflade genom alla färdens vedervärdigheter, att nästan hela hären hade försjunkit i ett slöhets- och försoffningstillstånd, som bådade föga godt för framtiden.

Ute i morasen lågo här och der små trädbeväxta fläckar — liksom ögrupper i detta haf af gyttja och orenlighet.

Der lågo »Masuriens bönder» dolda och hade vapen hos sig.

Oåtkomliga voro dessa mordiska och fanatiserade vildar, enär det icke var möjligt för svenskarne att i hast finna de smala stigar, som i morasen ledde till dessa s. k. öar. Och från busksnåren på öarna och holmarna i dessa ödsliga träsk utskickades mången kula, mången med smittoämnen förgiftad pil, hvilken förorsakade manspillan i den redan decimerade svenska krigshären.

En gång befalde kungen, att en kanon skulle laddas med skarpaste skott och dess mynning riktas mot en dylik holme, från hvilken några mördande pilar och ett par muskedunderskott nyss hade kommit.

Konungens befallning åtlyddes ögonblickligen, ty i det långa tåget fans omedelbart bakom majestätet en väldig kanon (väldig efter den tidens sätt att se och bedöma dylika saker). Kanonen uppställdes, laddades och riktades. Och kungen satt alldeles derinvid på sin »Brandklippare» och väntade att få se öfvervåldigande verkningar af denna åtgärd.

Och huru aflopp affären?

Jo, innan man hunnit affyra skottet, sjönk alltsammans — d. v. s. kanon och artillerist ned i moraset Man hörde ett »sqvalpande» ljud, man hörde karlens al-

dra sista nödrop och — sedan visade sig af kanonen och karlen intet annat spår än några tunga och sig trögt utvidgande ringar på ytan af den svarta gyttjan. Inom fem sekunder hade äfven dessa ringar försvunnit och moraset hade kräft ännu ett menniskooffer och derjemte offret af en kanon, som kostat det fattiga svenska folket tusentals silfverdaler.

Men »Masurns»* fanatiserade bönder jublade derute på holmen.

Och såsom ytterligare bevis på sin glada sinnesstämning afsände de nu några väl riktade kulor och många dussin pilar. Våra svenskar, som icke förmådde värja sig mot detta lömska öfverfall, måste tåga vidare.

Ja, naturligtvis med undantag af dem, som — skjutna — stannade på platsen.

Så fortgingo dagarna och veckorna. Härens förluster voro oerhörda.

Och slutligen närmade man sig det efterlängtade Mischine kloster, hvarest man hoppades få hvila ut några veckor eller månader efter de genomkämpade strapatserna, de förfärliga lidandena.

Men innan vår konungslige hjelte — som midt under alla dessa missöden alltjemt var lika lugn och lika fast troende på sin inbillade mission af Gud — anlände till bemälda kloster och kunde tåga in genom dess portar och förlägga sina trupper i dess temligen uppodlade omnejd, hade han att uthärda ännu många flera vedermödor, af hvilka vi här dock icke hafva tid eller plats att skildra mer än en enda.

Platsen, sådan den beskrifves af den bekante dagboksförfattaren, som sjelf var med och som med egna ögon

* Så kallas vanligen denna landsända i den tidens historiska skrifter.

iakttog och åskådade allt, var ett djupt och milslångt moras, på hvars andra sida Vocka skogsslätt höjde sig något öfver den omgifvande lågländta och vattendränkta marken.

Majestätet hade redan för en vecka sedan lemnat det rika bojargodset Olsewitzche och derefter hvilat ett par dagar på en mindre gård, Drowanitzche. Nu befann han sig sedan tre dagar ute i »mörka, djupa och stora moras». »Der blef också», förmäler Hultman, »under H. K. M. hästen af bönderna honom undanskjuten.» Om söndagen höllos predikningar vid de olika afdelningarna af hären och redan tidigt på måndagens förmiddag befann hären sig åter djupt inne i denna fasansfulla ödemark, der knappt en fogel vågar på sina vingar passera, der icke ens en varg har mod att uppehålla sig.

På en holme i moraset på andra sidan om Vocka skogsslätt hade två tusen masuriska bönder — sannolikt lockade af tsarens löften om penningebelöning för hvarje svenskt hufvud och kanske äfven pådrifna af någon nådehungrig isprawniks knutpiska — gjort sig ett par förhuggningar på holmar i moraset — en ganska klokt vald ställning, hvilken icke af svenskarne upptäcktes, förrän mörkret redan hade inbrutit.

Lyckligtvis hade förtrupperna, bland hvilka konung Carl befann sig, icke hunnit lemna Vocka skogsslätt, när de af vinstbegär och knutpiskor eggade ryssarne aflossade sin första salva.

Kung Carl beslöt att för natten qvarstanna på skogsslätten.

Men centern af hären och eftertrupperna, hvilka ännu icke hunnit fram till Vocka skogsslätt, måste för natten qvarstanna uti de bakom liggande morasen. Under hela natten vågade ingen lägga sitt muskedunder från sig eller

sig sjelf till hvila, ty Masuriens bönder svärmade omkring dem på alla sidor och ingen var ett enda ögonblick trygg för anfall.

Och på samma gång man fruktade de förvildade böndernas mordvapen och list, befann man sig i fara för att hvilken minut som helst uppslukas af den gyttjiga botten, på hvilken man stod. Natten var dessutom en bland de aldra kallaste.

Januari hade icke framskridit längre än ungefär till dess midt, kanske några dagar mera — ty underrättelserna i våra källskrifter motsäga hvarandra. Säkert är emellertid att ett häftigt snöfall inträffade och att snöstormen rasade fram öfver dessa vattensjuka trakter med ett ursinne, hvarom man knappt kan göra sig en föreställning i de trakter och länder, som äro belägna ännu mera i norr.

Att nu under en hel natt stå qvar på samma plats, på en tufva, som hotar att när som helst sjunka ned i djupet af den gyttjiga bottnen och draga den mensklíga varelsen med sig — att under denna natt (som ensam innebär ett helt års lidanden) derjemte bära gevär på armen och vara nödsakad att oaflåtligen spana efter möjliga fiender — detta är i sanning en lefnadslott, som en kristen icke kan unna sin aldra värsta fiende. Men sådant var våra svenska bussars öde den nu omtalade natten. Kungen sjelf och förtrupperna befunno sig uppe på den jemförelsevis fasta marken på Vocka skogsslätt, men midten och eftertrupperna — man måste rysa, när man tänker på deras lidanden. Natten kostade kung Carl tretio kanoner, sexton vagnar proviant, fjorton ammunitionsvagnar och två vagnar lastade med gevär. Alltsammans uppslukades af moraset och försvann för alltid. I närvarande tid är den trakten delvis odlad och odlaren finner öfver-

allt i den djupa torfartade jorden, som genom uttappning vunnits åt menskligheten, rester af dessa krigsförråd, som svenska folket hade så dyrt betalt och med så beundransvärd trohet levererat till sin hjeltekonung, medan folket sjelf svalt och frös och omkom af vanvård uti pesten. Ett sådant folk förtjenade att gå i spetsen för den verldshistoriska utvecklingen. En sådan här skulle, om den blifvit med klokhet förd, hafva eröfrat hela verlden.

När morgonen inbröt, hade 695 svenskar försvunnit.

Att »försvinna» var under dessa dagar nästan detsamma som att sjunka ned i morasernas gyttja. Stackars karlar!

Wetterstjerna hade, sedan armén stannat, uppsökt sina kamrater — vildhjernorna. Ehuru han nu var öfverstelöjtnant, föraktade han dock icke sina vänner, fastän dessa ännu stodo qvar uti arméns aldra lägsta officersgrader. Men han hade föresatt sig, att han skulle hos majestätet utverka deras befordran. Hans ödmjuka sinne och rättvisa håg sade honom mången gång, att dessa hans vänner hade i sjelfva verket förtjenat att upphöjas lika högt som han och att han till stor del hade just dem att tacka för den framgång han vunnit. Vår hjeltes tankar, ord och gerningar voro alltid ädla.

Alltid leddes han af de aldra bästa och i hans sinne mycket pröfvade grundsatser. Han ansåg nu, att hans kamrater lidit en orättvisa och det var hans fasta föresats att godtgöra den. Men derom talade han naturligtvis icke ett enda ord till dem sjelfva.

Och icke heller till någon annnan menniska! Men han handlade.

Ställningen här på och omkring Vocka skogsslätt var i sjelfva verket så förtviflad, att det för hvarje klok man

var tydligt, att endast ett underverk kunde rädda svenska hären.

Det var detta underverk, som Nils nu föresatte sig att utföra.

Vännerna skulle dervid vara hans följesmän, dela hans faror, men de ensamma skulle — enligt hans plan — åtnjuta fördelarna deraf. Lars Peter utsändes att sammankalla en del af dem. Sjelf uppsökte han de andra.

Och följden af dessa klokt vidtagna mått och steg blef den, att vid pass klockan nio denna januarinatt — under en hvinande storm med yrande snö — Wetterstjerna, som åtföljdes af Lars Peter, sammanträffade med vildhjernorna på en gungande och mycket osäker holme i moraset.

Holmen hade kanske tjugofem qvadratmeters vidd, men hade sannolikt tillkommit på detta af naturen föreskrifna sätt, att några kullfallna träd samlats till ett helt, på hvilket — som ett ofantligt, på gytjan gungande risknippe — blad och grenar från omgifvande dungar hade fallit och småningom under årens lopp bildat ett tunt skal af mylla, ur hvilken — naturligtvis! — gräs och ogräs snart börjat uppspira och sammanväfva sina rötter.

På denna till hälften gungande yta stodo våra vänner.

Emellanåt sjönk en af dem tvärs genom de sammanväfda gräsrötterna, men räddades af de andra, innan han hunnit sjunka längre ned än till några tum öfver knäna. Lars Peter var en gång mera illa deran än någon af de andra, ty han hade att bära på en tung korg, fyld med proviant, som han lyckats undan de andra knektarnes roflystna blickar dölja ända sedan uppbrottet från den rika bojargård, som han senast hemsökt. Lars Peter och den dyrbara korgen voro nära att försvinna i det bottenlösa

djupet. Men situationen räddades af våra vänner, hvilka med kraftiga tag ryckte den drunknande upp ur gyttjan och förpassade både honom och hans korg upp på fastare mark.

»Min afsigt är», yttrade Wetterstjerna under en lugn stund, då ingen ögonskenlig fara var på färde, »att i natt uppsöka en väg genom dessa moras — en väg, på hvilken vi kunna ledsaga vår hjeltekonung och våra kamrater förbi dessa masuriska bönder, som behaga stänga vägen för oss. Viljen I följa med?»

Den unge öfverstelöjtnanten afvaktade vännernas svar.

Och han behöfde icke tillbringa lång stund i denna väntan.

»Naturligtvis!»

»Ja!»

»Kan du tvifla derpå?»

Dessa och dylika utrop visade, att kamraterna gillade förslaget.

»Så tåga vi då åstad i Herrens, den Allsvåldiges namn.»

Man bröt upp och lemnade den jemförelsevis trygga holmen.

På krokvägar ledsagade Wetterstjerna sina vänner längre ut i träsket, begagnande hvarje af dessa fastare punkter och linier, som alltid i dylika kärr slingra sig hit och dit.

De nalkades holmarna, der Masuriens bönder hade intagit sin nästan oåtkomliga ställning. Utan tvifvel var det Wetterstjernas afsigt att söka tillfångataga någon af de vilda masurerna och tvinga denne att blifva härens vägvisare genom dessa fasansfulla nejder.

»Bra, utmärkt bra!» hviskade Bretholz till sin sidokamrat.

Det var just när våra hjeltar befunno sig på endast några meters afstånd från de af fienden besatta holmarna.

Men det borde Bretholz icke hafva gjort, ty hviskningen skedde så högljudt, att ljudvågorna deraf trängde ända fram till de på närmaste holmen och i dess buskager dolda fienderna.

I nästa ögonblick aflossades en salva från buskarna.

Man vore frestad att tro på tillvaron af Nemesis, när man erfar, att af denna salva ingen annan bland våra vänner skadades än just Bretholz — han, som genom sin hviskning hade förorsakat, att man på holmen upptäckt våra vänner.

»För sent!» mumlade Wetterstjerna. »Att nu tänka på en landstigning på holmen, det vore att inviga oss alla till en säker död.... Kommen åt detta hållet, mina herrar!»

Både »herrarne» och Lars Peter åtlydde oförtöfvadt denna mycket välbetänkta order. Lars Peter kom naturligtvis sist i raden, ty han hade ju den tunga korgen på armen. Men Flygare fattade tag i korggrepens ena sida och underlättade derigenom Lars Peters flykt så betydligt, att denne hedersman nästan samtidigt med de andra hjeltarna befann sig utanför skotthåll från de farliga holmarna.

En annan holme — trädbevuxen äfven den — låg i närheten, och det var i lä bakom dess buskar, som den unge öfverstelöjtnanten sökte skydd för sig och sina vänner.

Lyckligtvis var denna skogbevuxna ö i gyttjehafvet icke besatt af Masuriens bönder. Våra vänner undersökte aldra först ställningen med stor omsorg. Derefter stego de upp på holmen och intogo sittplatser i buskskogens utkant.

Här sutto de nu i den mörka natten och försökte genomtränga mörkret, dimman och snöyran med sina blickar.

Men de kunde lika gerna hafva försökt att under en mörk natt, när tunga moln betäckt hela himlahvalfvet, speja efter månen.

Ingenting sågo de, men de kände förmodligen desto mera.

Ty stormen förde fram riktiga moln af torr och lätt snö, och våra vänner hade icke suttit tio minuter på holmens kant, innan de voro alldeles öfversnöade. Lars Peter utbredde under tiden matvarorna på gräset och man beslöt sig för att börja intaga en väl behöflig måltid.

Men när våra hjeltar ämnade gripa an måltidens beståndsdelar, voro dessa så öfverhöljda af snö, att man var nödsakad att söka efter dem bland dessa drifvor, hvilka hopade sig mer och mer.

Just då man hade börjat äta och just då Bretholz hade anmärkt, att »en bit mat är bra, när man är hungrig» — så långt sträckte sig den unge mannens filosofi — just då uppenbarade sig plötsligt två karlgestalter på ett par alnars afstånd från den plats, som våra vänner intagit och der de nu ämnade inmundiga skadeersättning för ett par dagars klent kosthåll eller — man må väl säga det — fasta.

Alla våra vänner fattade sina vapen och rusade upp.

Inom förloppet af en minut voro de båda nattvandrarne gripna och — befunnos vara i saknad af hvarje slags vapen. Den ene såg ut — att döms af klädseln — som en bonde från Brandenburg och den andre var — skam till sägandes! — en riktig trashank.

Det vittnar om ett mycket godt hjerta hos våra hjeltar, att de — så snart de öfvertygat sig om fångarnes

ofarlighet — genast inbjödo dem att deltaga i den lukulliska, men nu alldeles öfversnöade måltid, som Lars Peter uppdukat på denna någorlunda fasta plats i det gungande dyhafvet.

Carl Rahm fick i snön söka fem minuter efter en bit korf, som han sett och om hvilken han — ty han hade ögon — visste, att den ännu icke blifvit förtärd. Och Flygare måste flera minuter gräfva bland den sig mer och mer hopande snön, innan han kunde finna det salta fläsket. Men han var lycklig han, ty fläsk fans der han sökte. Men många tusen svenska bussar, hvilka alltid under drabbningarna och marscherna hade trotsigt och stramt blickat in i dödens ögon, fingo denna natt lida hungrens qval, emedan de icke hade någon plats, der de kunde söka med framgång efter en atom af föda.

Under måltidens lopp fingo främlingarne göra reda för sig.

Den brandenburgske bonden gjorde inga svårigheter.

Han hörde på våra vänners tungomål, att de voro svenskar och blef helt öppenhjertlig samt omtalade alltsammans.

»Hvad heter du?» sporde den tappre unge öfverstelöjtnanten.

»Anders Olai!»

»Det låter ju nära nog som svenska», inföll Edvard Bretholz.

»Jag härstammar ock på fädernet från en svensk slägt.»

»Och hvad har du att beställa här i dessa ödemarker?»

»Jag har varit på besök hos min dotter och min måg.»

»Hvar bor du sjelf?» dundrade Erik Uhrwäders mägtiga stämma.

»I Schönwalde i Brandenburg, mina nådiga herrar!»

»Och hvar bor din måg?»

»Han är tunnbindare och bor vid ett tjärbruk här inne i Masurien omkring tretiofem werst härifrån. Han gör de tunnor, uti hvilka den mägtige godsherren gjuter tjäran för att sedan sända denna efterfrågade handelsvara till fjerran belägna orter.»*

»Och han har god inkomst deraf, förmodar jag?» sporde Baltner.

»Hvem? . . . Godsherren eller tunnbindaren?»

»Din måg, naturligtvis!»

»Åhja! . . . Åh, det går. . . . Men inte vinner han der någon rikedom.»

»Det var beklagligt!» inföll nu Wetterstjerna, som icke ville låta samtalet förirra sig in på det oändligas område. »Men säg mig nu, huruvida du känner till vägarna och stigarna i dessa tröstlösa trakter.»

»Jag känner hvarje stig genom Masuriens skogar och kärr, hvarje bojarslott, hvarje gård, hvarje torp, ja, nästan hvarje stuga, ty jag har sjelf — innan min dotter blef gift med tunnbindaren — arbetat här i orterna under många år, än vid tjärbruken, än vid färgväxtplanteringarna och några år var jag skogvaktare under den högädle bojaren Sava Plemitsch på det stora godset rakt vesterut härifrån. Dessutom var jag ett helt år kusk hos den högärevördige archimandriten Wasa Pelagitsch, som har sitt säte i en liten stad icke långt från denna plats.»

---

* Hvad här berättas om Anders Olai är historisk sanning. Jemför Hultmans Dagbok, första delen, pag. 19 uti 1819 års upplaga af »Handlingar, hörande till Carl XII:s historia».

»Du menar således», återtog Wetterstjerna, »att du skulle kunna ledsaga oss, d. v. s. hela svenska hären, ut ur Masurien?»

»Utan tvifvel!»

»Godt!... Du tyckes vara en hederlig karl och du skall, om du detta gör, blifva belönad efter dina gerningar.»

»Jag står till eder tjenst.»

»Men hvad slags karl är din kamrat?» var nästa fråga.

»Jag känner honom icke.»

»Hvad vill det säga? Du påträffas i hans sällskap och känner honom icke?»

»Jag upprepar hvad jag sagt, nådig herre. Han är en för mig alldeles obekant person, hvilken jag endast af menniskokärlek har åtagit mig. För några timmar tillbaka räddade jag honom ur ett kärr, der han höll på med att sjunka ned för alltid.»

Den i de slitna kläderna klädde karlen inföll nu, talande på ryska, med en lång ström af ord, hvilka ingen annan än Wetterstjerna begrep. Men vår unge öfverstelöjtnant förstod åtminstone meningen, om än icke allt hvad som sades.

»Är det möjligt?» utbrast Nils Wetterstjerna med tydlig häpnad, sedan han en stund lyssnat till ryssens ordsvall.

»Hvad nu!» ropade både Flygare och Uhrwäder samtidigt.

»Det var en lika underbar som bedröflig historia.»

»Låt oss höra den!»

»Den gäller dig närmare än någon af oss, min vän Paulin.»

Simon rusade upp med samma fart, som om han hade blifvit stungen af en giftig orm. Och han ropade:

»Hvad menar du? . . . Är karlen skickad . . . hm! . . . det vill säga . . . har han uppdrag . . . är han sänd af min Maria?»

»Alldeles! Du har gissat rätt. Han medför ett bref från henne till dig och karlen säger, att den ädla qvinnan ligger i ett af Petersburgs aldra mest fasansfulla fängelsehål.»

Vid denna underrättelse var Simon Paulin nära att svimma.

Men han bemannade sig och öfvervann den vanmagt, som var nära att tillintetgöra till och med den starka natur, hvaraf han var den lycklige egaren. Men hans stämma var mycket upprörd, då han efter en kort stund frågade:

»Men . . . ack! . . . men . . . lefver . . . *lefver* hon?»

Wetterstjerna frågade budbäraren och hade den glädjen att kunna meddela Paulin, att Feodorowna ännu var vid lif.

»Och han har», tillade öfverstelöjtnanten, »ett bref till dig!»

»Ett bref från henne, från . . . ah, jag törs inte i eder profana närvaro nämna henne vid de namn, hvarmed min själ ropat efter henne under dessa långa tider, sedan hon försvann ur min åsyn der borta i skogen.»

»Lugna ditt sinne!» förmanade den prosaiske Bretholz.

»Ja, *du* kunde nog lugna dig, om än en himmelens engel stode vid din sida», dundrade den ärlige Paulin, »ty du är allt för prosaisk att förstå den känsla . . . hm! . . . huru skall jag kalla den känslan, Flygare? . . . Du förstår det nog?»

»Vid min pamp! . . . Jag tror att du menar ordet »sublim».

»Du är ett nöt. . . . Nej . . . jag menar någonting annat, någonting öfvermenskligt, öfverjordiskt, öfversinligt . . . huru skall jag nu uttrycka mig? Det är ändå försmädligt, att man icke sjelf får välja fosterland och modersmål. Om jag varit född under Italiens djupt blåa himmel, skulle ordet genast legat på mina läppar.»

»Lugna dig!» förmanade Edvard Bretholz ännu en gång.

»Nåväl . . . hvar är brefvet? Hit med brefvet! Ögonblickligen!»

Men nu blandade Wetterstjerna sig i samtalet och afgjorde, att budbäraren icke fick lemna ifrån sig brefvet, innan våra vänner först hade utfört det företag, för hvilket de hade dragit ut under denna stormdigra och fasansfulla natt.

Alla Simon Paulins protester visade sig vara fruktlösa.

Budbäraren var — såsom läsaren helt visst redan har insett — samme Stefan, som blifvit för Maria Feodorownas räkning af gamle gubben Wasili afsänd från Petersburg med bref från Feodorowna till hennes trogne Simon Paulin — samme hederlige Stefan, som hade blifvit på den öde steppen af Josua Hjelm och Amadeus Ruben plundrad in på bara kroppen. Vi hafva redan förut beskrifvit denna bedröfliga scen, men vi hafva hittills glömt att omförmäla, att det bref från Maria till Paulin, som Josua Hjelm efter öfverfallet ute på steppen gömde i sin ficka, icke var det rätta, icke det, som innehöll alla hennes hjertas tankar och dessutom grundritningarna till Petersburgs befästningar, utan endast ett litet bref, innehållande blott några få rader samt ett papper med några »på måfå» utkastade linier. Det rätta brefvet hade Stefan gömt så väl, att icke ens ett par skurkar med Josua

Hjelms och Amadeus Rubens erfarenhet förmådde hitta det, då de visiterade sitt offer. Derför hade Stefan det ännu qvar och skulle — sedan Wetterstjerna nu underrättat honom, att Simon Paulin befann sig i sällskapet — hafva genast framdragit och öfverlemnat det, om icke den unge öfverstelöjtnanten hade förbjudit alla vidare transaktioner af detta slag. Hans befallning var nu denna:

»Anders Olai ledsagar oss nu genast till Vocka skogsslätt!»

»Den ligger der borta!... Följen mig, nådigaste herrar!»

Han begaf sig ut i snöyran. Egentligen var det nu vid snöbetäckt mark lättare att följa de smala stigarna genom träsket, än det skulle hafva varit, om marken varit bar. Detta kan — för den oinvigde — synas underligt, men det var dock så.

Förhållandet var nämligen det, att den flytande dyen smälte hvarje snökorn, som föll i dess sköte.

Och gytjans svarta färg trängde upp genom snötäcket.

Endast på de ställen, hvarest marken var mindre fuktig och således fastare, kunde snön qvarligga i sin oskuldsfärg.

Följden häraf blef den, att de smala stigar, på hvilka moraset kunde öfverfaras, lågo hvita, medan allt det andra — med undantag af några små, spridda holmar — var svart som natten. Och fastän natten var mörk, stormig och snödiger, tarfvades icke stor konst för att följa ett eller annat af de snöhvita spåren. Hela konsten bestod deri, att man icke vek af från den slingrande hvita linien.

Anders Olai förde våra vänner på en dylik stig fram i riktning mot Vocka skogsslätt. Emellanåt slingrade

stigen så, att de tyckte sig vandra åt alldeles motsatt håll.

Men nu märkte de tydligen, att de nalkades målet. Skogsslättens enstaka träd började redan framskymta bland den yrande snön. Man kunde visserligen icke se dem riktigt tydligt, men man skymtade dem. Och man förstod, att Anders Olai icke ledde dem på falska stigar.

Plötsligt dök emellertid upp alldeles invid våra vänner några gestalter af karlar. Snöyran hindrade dem till en början från att se, hvem de hade framför sig.

»Hvem der?» hördes en röst.

»Den rösten känner jag igen», inföll Bretholz. »Det är kungen.»

Så var det äfven.

Hans majestät hade i nattens mörker och i den rådande snöyran begifvit sig ut i moraset för att, om möjligt, finna en väg, på hvilken han kunde föra sina trupper förbi dessa på holmarna förskansade vildar.

»God vän!» ljöd nu öfverstelöjtnant Wetterstjernas svar.

»Hvilken god vän?»

»Wetterstjerna!»

»Ah! ... Är det du, min gosse, så kunna vi nalkas hvarandra.»

De sammanträffade på en liten holme i gytjan.

»Hvilka har du der?» sporde majestätet, sedan han i ljuset från den hvita snön iakttagit, att Wetterstjerna icke var ensam, utan egde ungefär lika många följeslagare som majestätet sjelf vid detta tillfälle hade.

»Aldra först mina vänner och kamrater fänrik Flygare, Edvard Bretholz, Carl Rahm, auditören Simon Paulin och fältskären Jean Baltner ... Majestätet känner dem.»

»De fem oskiljaktige, ja!» utropade kung Carl.

»Ers majestät misstager sig! Vi äro sex oskiljaktiga.»

»Ja, ja... jag vet det!... Hela lägret talar om er. Men hvilka äro nu de andra tre?... Äro de edra lakejer?»

»Den ene, ers majestät!... Den andre är en budbärare, som fört med sig ett bref om enskilda affärer till Simon Paulin. Den andre är en karl, hvilken är i stånd att ledsaga ers majestät och oss alla oskadda genom dessa hemska nejder, ty han känner hvarje stig, hvarje snår.»

»Hvar har du fångat denna glänsande juvel?»

»Derute i moraset har jag anammat honom.»

»Just hvad jag sjelf tänkte försöka.... Men hör du, min käre Wetterstjerna, om du fortsätter att så här med dylik omtanke, klokhet och framgång tjena din suveräne konung, så måste jag en dag göra dig till fältmarskalk.»

»Gör det genast!» ropade alla Nils Wetterstjernas vänner.

»Åh!... Sakta i backarna!... Att mannen skulle bli en bra fältmarskalk, derom tviflar jag icke, men han står för långt nere i graderna och kan endast småningom avancera. Det är den gamla, goda seden.»

»Ers majestät», inföll nu Wetterstjerna, som ansåg rätta tidpunkten vara inne, »det är icke min förtjenst allena, att vi påträffat denne vägvisare. Det är lika mycket ja, kanske i ännu högre grad dessa mina vänner. För min egen del erkänner jag mig hafva stigit högre, än jag förtjent, men dessa mina vänner förtjena att befordras.»

Kungen teg under några minuter och eftersinnade. Kanske försökte han erinra sig alla de tjenster, som dessa ynglingar hade gjort honom, alla de lifsfaror, som

de för hans skull underkastat sig, alla de hjeltebedrifter, hvilka de hade under hans fanor och till hans ära utfört.

Och när majestätet eftersinnat, talade det och sade:

»Wetterstjerna! Dina egna förtjenster, din trohet mot kung och fosterland, din klokhet, dina lyckligt utförda hjeltedater, detta allvar och framför allt din blygsamma och ödmjuka, men strängt rättskaffens natur — allt detta har vållat din egen befordran. Men jag börjar nästan tro, att dessa dina kamrater, som i hela lägret betecknas såsom dina »oskiljaktiga vänner», hafva blifvit i någon mån tillbakasatta, liksom en af himlahvalfvets planeter icke synes, när den befinner sig alltför nära solens strålkrans.»

»Bra sagdt!» interfolierade ovilkorligt fänrik Flygare. Han var af gammalt vand vid högtrafvande stil.

»Hvad nu?» dundrade kungen, hvilken aldrig med godmodighet öfversåg med brister mot den vördnad, han i egenskap af »suverän konung», ansåg sig kunna kräfva.

»Ingenting, ers majestät!» svarade Flygare, som förgäfves försökte dölja sig bakom sina vänner och kamrater.

»Kom fram!» dundrade majestätet med kraft.

»Du är fänrik Nils Flygare?» sporde kung Carl, sedan han i det dunkla snöljuset betraktat den framträdande gestalten.

»Ja, ers majestät!... Och jag är beredd att låta hänga eller skjuta mig, hvilketdera ers majestät behagar.»

»Bagatell!» svarade kungen. »Du är en tapper och god buss.»

»Jag har alltid gjort min pligt, ers majestät», genmälde Flygare.

»Bagatell!... Du har gjort *mera* än din pligt. Från och med i natt är du kapten. Och jag förmodar, att

kapten Flygare icke blir mindre trogen mot sin konung och sitt fosterland, än *fänrik* Flygare hittills varit.»

»I lif och död är jag eder, majestät!» svarade Flygare med en röst, som bevisade, att »gråten satt i hans hals».

»Bretholz, kom fram!» dundrade hans majestät.

Och Bretholz kom fram och stod styf och stram inför sin konung.

»Äfven du är kapten!»

»Jag tackar för nåden.»

Detta var allt hvad som sades vid detta högtidliga tillfälle. Alla stodo orörliga med undantag af den nästan dansande nye kapten Edvard Bretholz.

Nu framkallades fänrik Carl Rahm och blef likaledes hedrad genom en utnämning till kapten vid det kompani, han hittills tillhört, som var Sigtuna kompani af Upplands regemente. Och derefter ropade det unga majestätet:

»Nu vända vi tillbaka till Vocka skogsslätt, der man beredt åt mig en liten riskoja.... Kommen, mina herrar! I morgon tidigt får den der mannen... hvad heter han?...»

»Anders Olai!»

»Godt!... I morgon i sjelfva dagningen skall han beledsaga oss och hela vår här förbi dessa förhuggningar. Ni, öfverstelöjtnant, ansvarar för, att karlen icke rymmer.»

»Han *kan* icke rymma, så länge jag är hans väktare.»

»Bagatell!... Nu tillbaka!... Ändamålet med vår färd är uppnådt.»

»Men...», började Nils Wetterstjerna en invändning.

»Hvad nu?»

»Här äro ännu två af mina kamrater, hvilka icke hafva i likhet med mig och de tre nya kaptenerna hug-

nats med något vedermäle af ers majestäts nåd, och likväl hafva de i lika hög grad som jag och de nybakade kaptenerna klädt blodig skjorta och öfvat mandomsprof för sin konung och sitt fosterland. Jag menar auditören Simon Paulin och fältskären Jean Baltner. De stå här, här invid mig, ers majestät. Jag vågar utbedja mig af eders majestät någon liten befordran äfven åt dem.»

»Jaså!» dundrade kungen. »Nå, duga de till knektar?»

»Ja, ers majestät!» svarade Wetterstjerna utan ett ögonblicks tvekan.

»Nå . . . bagatell! . . . nå, jag utnämner båda två till kaptener. . . . Det är mest rättvist, att af dessa sex oskiljaktige en är öfverstelöjtnant och alla de andra innehafva en och samma grad. På det sättet blir ert förbund aldra mest gediget. . . . Men nu begifva vi oss åstad till Vocka skogsslätt! . . . Kommen, mina herrar!»

I detta ögonblick inföll en af de herrar, som beledsagat konungen på färden från Vocka ut på moraset:

»Ers majestät är nu i färd med att utdela nådebevisningar.»

»Det der var den mörke grefven, som talade», yttrade Bretholz.

Och det var verkligen grefve Piper.

»Nåväl?» sporde kungen.

»Jag har — då nu ers majestät gjort så många utnämningar på en enda gång, endast att fälla en förbön för en person, hvilken synes mig i lika hög grad förtjena befordran.»

»Hvem?» frågade majestätet saktmodigt.

»Högborne grefve Axel Oxenstjerna», svarade Piper. »Det gör mig ondt om den unge Oxenstjerna, som jag träffade på en middag för ett par dagar sedan hos Lagerkrona.»

»Bagatell!» utropade majestätet. »Hvad fattas väl den unge Oxenstjerna? . . . Hans renommé är för öfrigt icke det bästa. Och för en månad sedan blef han ju utnämnd till korporal vid lifregementet.»

»Majestätet hade väl kunnat genast göra honom till kornett.»

»Visserligen hade jag kunnat göra detta, men jag har åtskilliga skäl för min handling, ty — jag har flera gånger sett det — om en sådan ung adelsman blifver genast öfverofficer, så är han ovettig mot gemene man, men när han får sjelf en tid tjena som gemen, då lärer han hvad gemene man likar och blifver derigenom höfligare.»

»Men ers majestät behagade besinna», invände lille prins Max.

»Hvad?»

»Jo, att . . . att grefve Oxenstjerna är af en ädel ätt.»

»Just så!» inföll Piper, som var tacksam för hjelpen.

»Ädel ätt!» utropade hans majestät med styrka. »Ädel ätt! . . . Hvad är det för ett ord? Den ädlaste ätten är den, som håller sig till kristendom och redlighet — den må nu bära hvad namn den behagar. Jag har befordrat dessa fem redliga och tappra bussar, emedan de gjort mig och allas vårt fosterland — gamla, glada Sverige — stora tjenster. Men edra grefvar och baroner må — liksom dessa — först bevisa, att de till någonting duga, innan I söken att åt dem vinna befordran. Jag vill icke på något vilkor prejudicera någon. Om en ung adelsman blifver så framdragen, så kan det intet annat än förtreta dem, som längre tjent under mina och rikets fanor och stå — enligt reglementernas föreskrifter — i tur att avancera. Mellan dessa, nu till kaptener

utnämnde bussar och den der adelspojken är ungefär samma skilnad som mellan en väldig kanon och en liten, ytterst liten ryttarepistol.»

»Åh, bevara oss!» utbrast den lille hetsige prins Max.

»På högvälborne grefve Axel Oxenstjerna, som nu endast är korporal vid lifregementet, kan ingen förnuftig menniska förtryta, ty utom det att han är en medlem af och hufvudman för en af våra mest illustra familjer, har han den lyckan att vara eders konglig majestäts blodsförvandt och syssling.»

»Gammal adel bör hafva företräde», tyckte prins Max.

»Jag instämmer till alla delar», utlät sig Piper.

»Bagatell!» svarade konungen efter en stunds besinnande. »Bagateller! Idel bagateller! Gammal adel och ny adel — hvad är väl skilnaden? Och adel eller icke adel — det är af ingen betydelse. Bagatell! Sådant gör ingenting i fråga om godheten hos en karl. Vi hafva många regementsofficerare vid vår här, som icke äro adelsmän, men ändå måste betecknas såsom bra folk.»*

»Ja, men . . .», vågade prins Max invända, på samma gång »den mörke grefven» gjorde en till hälften ohörbar invändning.

Men det nästan förtörnade majestätet utbrast med hetta: »När en gemen ryttare eller en officer är bra och sköter sina pligter ordentligt, kan det vara lika, om han är adelsman eller icke.»

När majestätet hade yttrat detta, satte han sig i rörelse mot Vocka. Under färden fortsatte han att tala och yttrade ungefär följande: »Min herr grefve! Adelsmärket är intet märke, som utvisar, att karlen är en bra karl. Den ofrälse kan vara och är oftast lika bra. Oxenstjerna

* Hela samtalet är historiskt.

får ännu någon tid qvarstanna som korporal och om han vill en liten smula uppodla sin lilla, fattiga intelligens . . .»

»Den är visserligen icke stor, men tillräcklig.»

»Tillräcklig för en korporal, ja, men icke för en öfverofficer.»

* * *

Tidigt följande morgon bröt hären upp med Anders Olai såsom vägvisare. I spetsen tågade majestätet sjelf med drabanterna och Voloschregementet, som omgåfvo det fåtaliga kansliet och den ännu fåtaligare hofstaten. Med drabanterna och Voloscherna brände konungen och nedref böndernas skansverk och förjagade masurerna ur deras ställningar på öarna i moraset. Bönderna flydde från moras till moras, men förjagades alltjemt. På ett ställe hade krigshärens arrièregarde, som utgjorde omkring 6,000 man jemte en del »regementsstycken», en större batalj med masurerna och »gaf dem en evärdlig minnesbeta» med kanonerna och blanka vapen.

Ändtligen anlände den betydligt sammansmälta hären till staden Kolumna, som låg vid Masurjens gräns, så att majestätet icke längre besvärades af bönderna.

FYRATIONIONDE KAPITLET.

Qvarnen vid Pultava.

Det kan icke falla oss in att försöka skildra återstoden af Carl den tolftes och hans utmärkta härs tåg ner till olycksstaden Pultava. Till en sådan skildring ega vi

ett så oändligt rikt material, att dess framläggande i tryck skulle kräfva ett halft hundra digra volymer. Och vår område är här noga begränsadt.

De uppträden, lidanden och faror, som mötte våra dittills oöfvervunna svenskar i Masurien, kunna emellertid tjena såsom en bild af huru det gick dessa tappra och dödsföraktande, men sin konung och sitt fosterland orubbligt tillgifna bussar under de månader, som förflöto från ankomsten till Kolumna, hvilken skedde på dagen den 13 Februari 1709 och till dess svenskarnes avantgarde den 29 följande April anlände framför fästningen Pultava. Deras lidanden och hunger, törst, sjukdomar m. m. voro oerhörda, och aldrig någonsin har en krigshär under dylika förhållanden bibehållit i så hög grad som denna sin tillgifvenhet för kungen, sin omsorg om det svenska namnets ära.

Af hela det talrika artilleri, som medfördes, när det svenska lejonet bröt upp till detta härnadståg, fanns vid framkomsten till Vorskla, den flod, i hvars yta Pultava fästning speglar sig, qvar endast 18 kanoner och — nästan ingen ammunition hvarken till kanonerna eller till de mindre skjutvapnen.

Soldaternas kläder voro nästan i trasor och sjelfva majestätet kunde icke lysa hvarken med hel rock eller hela skodon.

Men vi känna honom.

Han led gerna och manligt allt hvad han fordrade, att hans bussar skulle lida. Och i många fall må man väl kunna med sanning säga, att han troligen led ännu mera, då hans uppfostran i en konungaborg och hans ställning såsom konung mände hafva gjort hans umbäranden dubbelt svårare än de voro för män af folket. Dock hörde man aldrig majestätet klaga.

Tvärt om var han outtröttlig att ila från punkt till punkt, och hans ord, ja, hans blotta åsyn var tillräcklig att återupplifva modet hos de aldra mest modfälda.

Pultava nämnes platsen. Rättare vore kanske att skrifva Poltava.

Det var redan på den tiden en betydande handelsstad.

Rundt omkring Pultava utbreder sig en af Rysslands aldra mest fruktbara nejder. Bördiga sädesfält, rika byar och härliga trädgårdar synas öfverallt. Välmågan skiner fram både i de ganska präktigt byggda husen och i invånarnes anleten.

Något sämre tog sig trakten ut vid den tiden, då vår svenske hjeltekonung låg framför staden Pultava med sin här, medan tsar Peter stod alldeles i närheten med 50,000 man på andra sidan Vorsklafloden. Visserligen var trakten redan då bördig, men äfven der funnos obrukbara och obrukade ytor af ganska stort omfång. Så fans der till exempel ett moras af ungefär en fjerdedels mils bredd, löpande fram utmed staden och med den oerhörda utsträckningen af 14 mil i längd.

Konungen sjelf tog sitt högqvarter uti en stuga, som låg vid foten af en temligen hög sandkulle strax bakom svenskarnes approcher. Afståndet från hans högqvarter till Pultava var icke längre än att en af den tidens dåliga kanoner kunde hafva med största lätthet skickat en projektil från vallarna vid Pultava och in i konungens stuga. Om vi få tro samtida berättelser lär det också hafva händt, att »fiendens styckekuhlor kommo och flögo uti H. M:ts logement och egen Sofkammare vägg».

I stugan satt en dag majestätet i sitt hvardagslag, som man säger. Hultman hade lyckats anskaffa några födoämnen af ytterligt torftig beskaffenhet och de små pa-

gerna hade redan burit fram dem till konungen på en servis, som icke var hvad man kan med rätta kalla kunglig, enär den bestod endast af de enkla och konstlösa lerfat, som stugans egare hade vid sin brådstörtade flykt lemnat efter sig.

Det var nemligen så, att den trossvagn, som inneslöt de kongliga kökssakerna och matsalshusgerådet antingen ännu icke hade hunnit fram eller att den drunknat i moraserna.

Kungen tycktes vara helt belåten, medan han satt der vid ena ändan af det grofhyflade och omålade träbordet på en stol af samma konstlösa slag. Majestätet åt sin mat och dikterade samtidigt en skrifvelse för en person, hvilken satt vid bordets andra ända och i hvilken vi utan svårighet känna igen Casten Feif, fastän åren och strapatserna förändrat honom.

Det var en söndags eftermiddag och vi äro — tack vare den förträfflige Hultmans noggranna anteckningar — i tillfälle att konstatera, att det var den sista dagen i Maj månad 1709.

Magister Sternell — en nyss till lägret anländ hofpredikant eller krigsprest — hade på förmiddagen »gjort för H. M:t dess inträdningspredikan», som det på den tiden hette.

Och nu satt kungen och dikterade för Casten Feif en befallning till riksrådet derhemma i gamla Sverige, att riksrådet skulle till honom utvälja och ofördröjligen till honom öfversända fem andra predikanter, hvilka förmådde med samma nit och vältalighet som Sternell elda upp modet och fosterlandskärleken i H. M:ts armé.

Konungen hade just hunnit till hälften af en grof brödbit och Casten Feif hade hunnit så långt i skrifvel-

sen, att han var i färd med att skildra magister Sternells goda egenskaper och flytande tunga — då plötsligt en salva aflossades från vallarna omkring Pultava. Och en grof kanonprojektil susade i nästa ögonblick tvärs genom väggen och in i rummet, der majestätet befann sig, hvarefter den genast aflägsnade sig genom den motsatta väggen.

Casten Feif rusade upp, blek om kinden som ett lik och gjorde åtbörder af förtviflan.

Men kung Carl lät sig icke störa. Han satt lika lugn som vanligt. Han upphörde icke ens att tugga sitt bröd. Han endast blickade upp och frågade godmodigt:

»Hvad nu? Hvarför rusar du upp? . . . Är du galen, karl?»

»Åh! . . . Ack! . . . Märkte då inte ers majestät alls att . . .»

»Hvad?»

»Store Gud! En kanonkula!»

»Bagatell!» sade kungen skrattande. »Hvad har kanonkulan att göra med brefvet, som du skall skrifva? . . . Sätt dig ned och fortsätt samt akta dig för att afbryta dina arbeten i min tjenst för så obetydliga orsaker . . .!»

Casten satte sig bäfvande ned och fullbordade skrifvelsen med darrande hand.

Men derom kan man vara öfvertygad, att hans handstil i detta bref är sämre än i de andra kungliga skrifvelser, med hvilka han haft befattning, ty karlen skakade i alla sina lemmar.

Och det förtäljes med anspråk på trovärdighet, att Casten Feif under flera dagar derefter befann sig uti ett högst illamående tillstånd.

Men kungen red ut att besöka sina bussar i deras läger och hans anlete var visserligen icke sådant, att

man derpå kunde läsa några tecken till glädje, men det var majestätiskt och lugnt som vanligt.

Konungen tog vägen uppåt Vorskla-floden, följande stranden.

Ungefär en half mil från Pultava låg vid floden en stor och väldig vattenqvarn. Om man fick döma af dess yttre, måtte den hafva inrymt minst tio par qvarnstenar eller kanske betydligt flera.

Konungen kom nu på sin färd dit upp till qvarnen.

Med den snillrika blick, som i dylika fall var för honom egendomlig, insåg han genast, hvilken stor betydelse denna punkt egde i strategiskt afseende såsom stödjepunkt för hans trupper, i den händelse — såsom konungen naturligtvis väntade — en drabbning skulle inom den närmaste framtiden levereras i dessa nejder. Ty naturligtvis kunde Carl icke vara okunnig om, att tsaren och hans 50,000 af knutpiskor framdrifna slafvar befunno sig i närheten. Han kunde så mycket mindre sväfva i okunnighet härom, som hvarje natt och dag en hel stor mängd af öfverlöpare ankommo från ryssarne till kung Carl.

»Qvarnen skall besättas», yttrade majestätet till sina generaler.

Och när konungen kom tillbaka från färden, afsände han genast öfverstelöjtnant Nils Wetterstjerna och de fem f. d. galenpannorna, numera kaptenerna. Ordern lydde, att de skulle med sex hundra man besätta qvarnen och hålla den under alla omständigheter konungen till handa.

Konungens order utfördes.

Den unge öfverstelöjtnanten begaf sig åstad till ort och ställe, åtföljd af 600 man jemte nödigt öfver- och underbefäl. Bland kaptenerna funnos naturligtvis de

präktiga karlarna Nils Flygare, Edvard Bretholz, Carl Rahm, Simon Paulin och Jean Baltner. Och på trossvagnen, som medförde dels ett litet matförråd och dels en obetydlig qvantitet af ammunition, tronade Lars Peter helt ståtligt.

Man kunde tydligt läsa på hans ansigte, att han — i sin egenskap af öfverstelöjtnantens egen lakej — ansåg sig vara i rang aldra minst jemngod med fänrikarna.

Qvarnen togs i besittning. Den rike mjölnaren flydde med barn och hustru, drängar och pigor, så snart våra svenskar tågade in på gården. Och det var nu icke underligt, ty det var i sanning en fruktansvärd anblick. Dessa morska, krutstänkta, strama krigsmän injagade fruktan i fiendeland, hvarhelst de uppenbarade sig.

Mjölnaren aflossade i sista stund ett fruktlöst skott mot bussarne, men innan han vågade göra detta, var han redan så långt borta, att hans kula icke ens nådde fram halfva vägen till qvarnen. Och i nästa ögonblick försvann han bakom träden.

Folket inqvarterades så väl som möjligt, somliga i qvarnen, andra i de öfriga uthusen, en del på boningshusets loft, några i dess källare o. s. v.

Alla fingo tak öfver hufvudet.

För sin egen och sina vänners räkning förbehöll Wetterstjerna sig mjölnarens hvardagsrum, hvarest de slogo sig ned och åt sig tillredde sängplatser så godt de kunde, några i mjölnarens sängar, andra på golfvet medelst halmkärfvar, hö och andra dylika saker.

Inne i den förrymde mjölnarens stuga hade våra vänner det icke så illa. Födoämnen egde de, fastän dessa just icke voro af sådan beskaffenhet, att de kunnat godkännas af en konglig upphandlingskommission, äfven om

denna varit — såsom förr i tiden, enligt traditionen, emellanåt egde rum — mutad och betald för att se genom fingrarna.

Simon Paulin satt på en bänk och höll i handen ett bref.

Våra läsare hafva säkerligen icke svårt för att gissa, från hvem detta bref var och hvad det innehöll. Det var naturligtvis Maria Feodorownas bref, hvari hon anropade sin vän om hjelp i den djupa nöden, om ett kraftigt handtag till befrielse ur de djupa hålorna under Petersburgs kejserliga slott. Att Paulin hade läst detta bref många tusen gånger och att kanske äfven hans läppar hade lika många gånger vidrört det — derom är svårt att tvifla. Ty brefvet var slitet, ja, så slitet, att endast Simon sjelf — hvilken kunde det utantill — förmådde läsa det.

»Sitter du ännu med det der papperet i handen?» utbrast vår gamle vän Edvard Bretholz. »Du är galen.»

Simon Paulin brummade någonting, som var ohörbart.

»Ja», inföll Flygare, »äfven jag tycker, att nu kunde din sorg hafva en ände.... För tio tusen sablar, karl! Hvad hjelper det, att du grubblar och skaffar dig lungsot på halsen?»

»Men det är förfärligt...» brummade kapten Paulin.

»Hvilket?»

»Jo, att veta henne vara i nöd och icke få hjelpa henne.... O, hvad jag lider!... Men jag kan ju icke lemna hären i denna ställning. Det voro högförräderi. Om jag endast lyckades upplefva den dagen, då vår hjeltekonung segrat, så att jag kunde anhålla om orlof för att sköta mina egna angelägenheter!... Det är detta, som grämer mig.»

»Att nu öfvergifva kungen, det vore högförräderi.»

»Naturligtvis! Ja, ja!... Men måtte segerns dag snart komma!... Jag skall då icke dröja ett ögonblick. Jag skall ila, så fort en häst kan springa — ila åstad att frälsa min Maria.»

»Och vi följa dig!» sade kapten Erik Uhrwäder mycket enkelt.

»Naturligtvis!» instämde kamraterna med entusiasm.

Endast Nils Wetterstjerna var dyster. Han blickade djupare in i förhållandena, än hans kamrater, ty dels var hans natur mera tänkande och allvarlig, dels sattes han genom sin högre ställning inom hären i tillfälle att klarare genomskåda allt.

»Segerns dag, sägen I!» utropade han. »Ack, den kommer aldrig mera.»

»Aldrig!... Aldrig?... Hvad säger du?... Aldrig?... Vi skola segra. Under Carl XII:s fanor *kan* intet nederlag inträffa. Tag tillbaka dina ord!»

»Icke ett enda tager jag tillbaka. Rehnsköld skall hafva öfverkommandot i det fältslag, som väntas, och då han aldrig egt mer än ungefär fjerdedelen af ett normalt hufvud, så kan man vara förvissad derom, att han i slagtningens vimmel kommer att förlora äfven denna lilla, usla, obetydliga fjerdedel. Och Lagerkrona sedan!... Den känna vi ju.... Han har majestätets öra nu som fordom.... Ack... en olycka förestår.»

De andra vännerna kände Wetterstjerna allt för väl för att ett enda ögonblick betvifla hans ord eller riktigheten af hans slutsatser. Stämningen blef dyster. Och när man lade sig att sofva, herskade oro i hvarje hjerta. Men aldra mest i den stackars Simon Paulins. Han drömde förfär-

liga drömmar om de faror och lidanden, som Maria Feodorowna var underkastad i »mäster Peters»* händer.

Men äfven i den ukrainska qvarnen somnade man slutligen.

Och när alla hade somnat med undantag af de utsatta vaktposterna, smög sig en ensam karl in på qvarngården. Mannen bar svensk uniform och inlät sig genast i samtal med en af posterna, frågande hvem som kommenderade den i qvarnen förlagda styrkan och om några namngifna officerare funnos der. Han ville tala med dem, sade han, uti vigtiga angelägenheter för konungens räkning.

Vakten — en enfaldig småländsk infanterist — anade icke den list, som låg dold under dessa skenbart mycket oskyldiga frågor, utan gaf klart och rent besked i fråga om de efterfrågade förhållandena. Men han ville på intet vilkor tillstädja, att mannen finge väcka öfverstelöjtnanten eller någon af kaptenerna. Och det tycktes verkligen, som om den frågvise mannen icke i sjelfva verket hade någon särdeles stor åstundan efter ett möte med dem, ty han aflägsnade sig brummande:

»Så får jag väl komma igen i morgon vid dagsljus då.»

Och så gick han öfver spången framför qvarnhjulet och försvann i dimman. Och den godmodige soldaten lät honom gå.

Men om någon bade legat dold under spången just vid dess midt, kunde han hafva hört nattvandraren mumla:

»Godt! . . . Nu har jag dem samlade här allesammans! . . . Nu skola de, så sant jag heter Arvid Bredström, icke undslippa mig. Min väg går nu till ryssarna. . . . Jag får en hel mängd penningar för — jo, låt mig se! — för

* Efter sin resa till vestra Europa benämndes tsar Peter vid Europas hof vanligen endast »mäster Peter».

en öfverstelöjtnant, fem kaptener, tio fänrikar och sex hundra gemene man. Och dessutom — hvilket är hufvudsaken — får jag tillintetgöra dessa karlar, som alltid varit mig i vägen.»

Arvid Bredström hade under denna monolog stannat på spångens midt. Men nu återtog han sin gång och försvann i riktningen mot »mäster Peters» läger. Och när han hade vandrat en stund och kommit djupt in i dimman, hördes ett vildt och illa ljudande hånskratt från den plats, der han försvann för den vakthafvande småländingens kanske något sömniga blickar.

Följderna af detta Arvids besök vid qvarnen visade sig icke förr än den 17 Juni. Smålandsrekryten hade visserligen inrapporterat till öfverstelöjtnanten, att en karl under sådana förhållanden hade nattetid — iklädd svensk uniform och kännande den utdelade lösen — besökt lägret. Men hvarken Nils Wetterstjerna eller hans vänner anade, hvem den karlen var.

Så rann solen upp den 17 Juni.

I sjelfva morgongryningen marscherade en här af tio tusen man, under befäl af general Rönne fram mot qvarnen för att fördrifva dess besättning och för »mäster Peters» räkning intaga denna vigtiga plats.

Vägvisaren var naturligtvis ingen annan än Arvid Bredström.

»Upp till strid!» ropade Uhrwäder, som vaknat upp ur sömnen och tydligen märkte, att någonting ovanligt var på färde.

Alla vännerna voro i nästa ögonblick »på benen».

Och inom ett par minuters förlopp stodo de fullt väpnade ute på qvarngården, spörjande vakterna hvad som var på färde. Dessa svarade, att de kunde i dimman

upptäcka menniskoskaror, som rörde sig i qvarnens närhet, samt att de hört ljudet af de fotsteg, som en manstark trupp alltid låter förnimma, äfven om den bemödar sig att gå tyst.

»Nej se!» utbrast nu Bretholz. »Der marscherar ett helt regemente. . . . Kan det vara svenskar? . . . Är det ryssar?»

»Utan tvifvel ryssar!» sade Wetterstjerna. »Kamrater! . . . Här stundar en strid på lif och död. . . . Fienderna äro minst fem tusen.* Låtom oss nu lägga ådaga, att vi älska vår kung och afguda vårt fosterland!»

»Befall! . . . Vi lyda!» utropade Erik Uhrwäder enkelt.

»Nåväl, vänner!» befalde öfverstelöjtnanten. »Spriden eder! . . . Samlen folket! . . . Besätten de svaga punkterna! . . . Porten derborta! . . . Spången der! . . . Backen i vägen der till höger! . . . Bakdörren i qvarnen! . . . Skynden! . . . Ingen minut är att förlora. . . . De äro här inom fem minuter!»

Alla Wetterstjernas befallningar blefvo punktligt utförda.

Men nu stormade ryssarne an, troende att den lilla skaran af 600 svenskar var endast en liten munsbit för 10,000 ryssar. Men de fingo erfara annat.

Visserligen intogo ryssarne qvarnen och gjorde de flesta svenskarna till fångar (de, som icke blefvo fångna, stupade med några få undantag, som sedan kommer att förtäljas). Men det skedde först efter en förtviflad kamp, i hvilken svenskarne häfdade sitt anseende såsom verldens förnämsta hjeltar. Och dagboksmenniskan säger, att de 600 försvarade qvarnen mot 10,000 ryssar en hel timme.

* Han tog i morgondimmorna fel. Ryssarne voro omkring 10,000 enligt Hultmans uppgift.

När nu Nils Wetterstjerna såg, att en seger var omöjlig, att fienden icke kunde af hans fåtaliga trupp tillbakadrifvas, samlade han omkring sig sina vänner, ropade på Lars Peter och ropade till allt folket, som ännu icke fallit eller blifvit tillfångataget:

»Följen mig!... Vi hafva gjort nog för äran. Låtom oss nu göra någonting för att rädda lifvet, ty vår kung är föga betjenad dermed, att vi här uppoffra oss!»

Omkring femtio gemene man, tre fänrikar och sex korporaler voro i tillfälle att lyssna till dessa ord och lyda detta råd. Alla samlade sig omkring Wetterstjerna.

Med sin vanliga klokhet valde denne en punkt i ryssarnes linie, der dessa slafvars motståndskraft var aldra minst. Ett häftigt anfall gjordes mot den punkten och så väl Nils Wetterstjerna, som våra vänner de fem kaptenerna och de der fänrikarna och de femtio karlarna — alla bröto sig fram genom ryssarnas linie med oemotståndlig kraft och voro snart utanför all fara. Och det berättas än i dag i Nils Wetterstjernas hembygd, huruledes han gick i spetsen, bärande på högra handen en i junisolen skinande jernhandske och banade väg för sina vänner och för sitt folk.

De som icke följde honom och icke stupade, blefvo af ryssarna skickade djupt in i de ryska ödemarkerna.

Carl satt i sitt tält samma morgon och åt sin enkla frukost — sill, salt och groft bröd. Då trädde Hultman in till honom, gjorde den af kammartjenaren sjelfreglementerade bugningen, hostade, upplät sina ärliga läppar och sade:

»Öfverstelöjtnanten önskar ögonblickligen företräde.»

»Hvilken öfverstelöjtnant?» ropade kungen, som blef störd uti sina funderingar öfver Ukrainas karta,

som låg utbredd framför honom. »Om hvem talar du, karl?»

»Wetterstjerna!»

»Wetterstjerna? . . . Är du galen? . . . Han är ju deruppe vid qvarnen?»

»Nej, majestät! Han står här ute. Hans kläder äro blodbestänkta, sönderskjutna och sönderrifna.»

»Då har en olycka skett!» utbrast kungen. »In med honom!»

Och Wetterstjerna kom in. Hans drägt bar — såsom den hederlige Hultman sagt — spår af den strid, som han nyss hade genomkämpat. Men han var icke upprörd, den unge hjelten. Hans anletsdrag voro lugna. Han var styf och stram, som om han just nu återvändt från en parad.

»Nå, min gosse?» sporde majestätet med nästan vek stämma.

»Qvarnen är förlorad!»

»Förlorad! . . . Nå, det må vara! . . . Har du gjort din pligt?»

Man måste rätt djupt studera Carl den tolftes lynne och karakter för att förstå innebörden i den blick, hvarmed han betraktade Nils Wetterstjerna, när han frågade, om denne gjort sin pligt.

Nils stod dock lika lugn och styf som han var van.

»Min pligt har jag gjort som en redlig man», yttrade han. »Med sex hundra svenskar har jag försvarat en obefästad qvarn under mera än en hel timme mot tio tusen ryssar. Och jag medför nu till ers majestät femtio soldater och en del officerare, med hvilka jag slagit mig fram genom ryssarnas linier.»

Kungen sprang upp från sin stol och utropade:

»Har du detta gjort, så har du ock handlat som en ärlig man.»

»Vid mitt lif, ers majestät!»

Det var kraft och eftertryck i Wetterstjernas ord, när han sade detta.

»Jag tror dig.... Aldrig har jag funnit någon falskhet i ditt sinne», sade kungen. »Du är en karl efter mitt sinne. Och det säger jag dig förvisst, att segrar jag i denna strid, som nu förestår, så skall jag ställa dig närmare min person, än du någonsin vågat hoppas.»

»Majestät!» sade Wetterstjerna allvarligt. »Jag har blott gjort min pligt.»

»Ja, kan väl vara», återtog kungen. »Kan väl vara det, att du blott gjort din pligt, men — ser du! — det är högst få, som göra sin pligt. Och om det icke vore för den orsaken, att jag icke i min nuvarande kritiska ställning retade Rehnsköld och de andra gamla generalerna, skulle du och ingen annan få öfverbefälet närmast under mig i den stundande striden.»

»Majestät!» svarade Wetterstjerna. »Jag är dertill icke värdig.»

»Det begriper jag bättre än du, min vän.»

Wetterstjerna svarade endast med en lätt bugning.

»Men qvarnen skola vi återtaga», sade majestätet.

»Jag står till ers majestäts tjenst och skall offra lifvet.»

»Mitt kongliga garde jemte sex regementen skola rycka ut. Sjelf ställer jag mig i spetsen för expeditionen men du skall vara vid min sida.... Var god utfärda de härtill nödiga orderna, medan jag gör mig redo... Kom ihåg gardet och sex regementen!»

»Hvilka regementen?»

»Tag hvilka du vill! . . . Du förstår dig på den der saken.»

»Då tager jag bland andra våra tappra björneborgare. Det är karlar, som duga. Hvar och en är värd en hel pluton.»

»Gör som du vill! . . . Skynda dig! . . . Prata inte!»

Tre timmar senare var qvarnen å nyo i Carls händer. Ryssarne flydde som »dimfigurer», och ehuru de voro tio tusen man, gjorde de icke ens hälften af det motstånd, som svenskarne hade gjort, så fåtaliga de voro. . . . Nog af — qvarnen blef återeröfrad.

Och bland de fångar, som togos, befann sig äfven unge herr Arvid Bredström. Belagd med handbojor, fördes han till svenskarnas läger utanför Pultava.

* * *

En timme senare!

Till sandberget, vid hvars fot högqvarteret fans i en liten tarflig stuga, nalkades ett tåg af krigare.

Den förnämste personen var kung Carl den tolfte.

Han var sårad. Icke underligt om olyckorna hopade sig omkring honom. Han var ju vid Pultava, der hans sol skulle gå ned och på samma gång vårt fädernes-lands sol. Ty från dessa dagar är Sverige icke mera hvad det fordom var och hvad det ännu kunde blifva, om rätte mannen vore född och blefve upptagen bland konungens rådgifvare.

En kula hade genomträngt hans venstra fot på ett sådant sätt, att den följt fotens yttre linie och slutligen stannat i närheten af stortån. *

* Historiskt.

När majestätet, efter att hafva med sin vanliga själsstyrka gjort en omväg till approcherna, anlände till stugan nedanför sandkullen, stod naturligtvis Hultman, beledsagad af två pager och ett lika antal lakejer utanför stugan för att mottaga konungen.

Men döm om Hultmans sorg och bedröfvelse, då han såg sin älskade konung bära en af blod fläckad stöfvel och märkte, att majestätet var så blekt och så svagt, att det ordentligt vacklade i sadeln.

»Barmhertige Gud!» ropade kammartjenaren. »Konungen är skjuten.»

»Bagatell! Hjelp mig ur sadeln!»

Hultman tog honom på sina axlar och bar honom in i sängkammaren. Pagerna skickades efter så många fältskärer, som de möjligen kunde påträffa. Och det dröjde icke länge, innan den lilla boningen var nästan uppfyld af dessa menskligheten välgörare.

Konungens stöfvel blef nu aflägsnad från foten, hvilket gick så till, att man sönderskar stöfveln med en knif, enär ett afdragande på vanligt sätt skulle hafva vållat konungen alltför stora smärtor.

Foten blef nu aftvättad och kulan aflägsnades.

En mängd små skärfvor af krossade ben, hufvudsakligen tillhörande tårna, blefvo af fältskärerna uttagna. Men foten var mycket uppsvullnad och denna svulst tilltog med hvarje dag, så att majestätet led mycken smärta. En bulnad uppstod, på hvilken sex hål bröto upp. På grund af den starka hettan uppsvälde sårkanterna och antogo ett utseende, som kom fältskärerna att skaka sina hufvuden. Man försökte bränna bort det förderfvade köttet med »blå stenen». Men när konungen såg, att detta icke ville medföra önskad framgång, tog han, innan

någon kunde hindra det, en sax ur handen på en af fältskärerna och börja sjelf klippa bort hvad som skulle bort,* icke räknande det så noga, om någon del af det döda köttet åtföljdes af bitar af det friska.

»Bagatell!» sade majestätet, när saxen återlemnades.

Det var under denna tid, då konungen låg bunden vid sjukbädden, som Hultman måste om och om igen för majestätet förtälja sagan om »Wästgiöte Kong Giötheriks 2:ne äckta söhner, Prins Asmund och Kiättil» samt den till sin härkomst mindre rene »prins Roloff» — en vidunderlig historia, i hvilken bemälda prinsar, prinsessan Thorborg, en förfärlig jätte, »Öen Rijtusara», »svärdet Rijsanöth» m. m. blifvit sammanrörda till ett helt. Likaså måste Hultman, hvilken natt och dag befann sig vid sin älskade herres läger, också beskrifva för majestätet upprepade gånger historien om »Prins Gideon af Maxibranda och den sköna prinsessan Calista af Arragonien».

Och slutligen den 28 juni skredo svenskarne till anfall mot det starka ryska lägret vid Pultava.

Större olycksdag har aldrig inskrifvits i Sveriges tideböcker.

Den oduglige Rehnsköld skulle hafva öfverbefälet, ty majestätet kunde, i anseende till sin sjukdom, icke leda striden, ehuru han visserligen hela tiden var närvarande och bars i en hästbår, på hvilken man satt hela sängen, hvari kungen hvilade.

Historieskrifvaren säger, att Rehnsköld redan vid stridens början »tappade hufvudet». Vi betvifla dock, att så var, ty han hade egentligen aldrig haft något »hufvud».

---

* Historiskt.

Midt under stridens gång bröt han ut i skymfliga tillmälen mot de underordnade officerarna, ja, till och med mot de närmast under honom kommenderande generalerna. Ridande omkring på en ljusgrå häst gaf han än här, än der befallningar, som voro alldeles stridande mot hvarandra. En gång, då kungen från sin säng hade gifvit en, för öfrigt mycket riktig order till en officer, sprängde Rehnsköld fram till majestätet och förgick sig i så hög grad, att han dundrade till majestätet: »så gör *herren* alltid. Aldrig får jag göra som jag vill. Gud gifve *herren* ville låta mig råda.» Uppenbarligen var karlen icke fullt vid sina sinnen.

Vi vilja icke uppehålla läsaren med en detaljerad skildring af händelserna på denna olycksdag. De äro genom historien bekanta.

Mot slagets slut befann konungen sig på endast ett kort afstånd framför en anryckande rysk skara af, som det säges, 40,000 man.

Med en hästbår kan man naturligtvis icke färdas fort, i synnerhet icke, om derpå hvilar en säng, som hotar att falla af vid den aldra minsta oförsigtiga rörelse.

Konungens lif sväfvade i fara. Hultman var förtviflad.

Då störtade från olika sidor fram två svenska skaror.

Den ena anfördes af Nils Wetterstjerna och hans fem kamrater. De hade kämpat tappert, men när de sågo, att slaget var förloradt, tänkte de endast på att uppsöka och rädda konungen. De hade icke med sig mer än tio man.

Den andra skaran störtade nedför en höjd. I spetsen red en man på en kolsvart häst. Och efter honom följde ett helt kompani, ridande på idel svarta hästar. Det var

det då för tiden ryktbara »svarta kompaniet» under major Nordskölds befäl.*

Just i detta ögonblick krossades konungens bår af en kula och Carl föll till marken. Några af hans drabanter lyfte upp honom på sina pikar för att på detta sätt föra honom bort. Men fiendens kulor dödade drabanterna, och konungen föll åter till marken, der han låg, då Wetterstjerna och Nordsköld anlände till platsen med sina följeslagare.

Nu kom en kula och dödade den häst, på hvilken Hultman red.

Han fann dock snart en annan.

Men för majestätet fans ingen och den fiendtliga kolonnen närmade sig mer och mer.

Men jo — förde icke Nils Wetterstjerna en lös häst vid tygeln. Och tyckte sig icke konungens kammartjenare igenkänna kungens egen häst.

Det befans verkligen vara så. Det var Brandklipparen.

Med hast blef majestätet upplyftad på hästen och innesluten af ryttare, hvilka förde honom bort från den farliga platsen.

Det var en villervalla, som var obeskriflig, ty nästan i samma ögonblick var fienden öfver dem. Konungen och de som voro honom närmast, räddade sig, ty de träffade snart på den ärlige Lewenhaupt, som lyckats samla några trupper och nu icke dröjde att beledsaga konungen till tryggare nejder.

Under flykten fick Hultman ännu en gång sin häst skjuten, men lyckades äfven denna gång fånga en annan, så att han snart upphann den flyende konungen.

---

* Nordskölds och »svarta kompaniets» öden äro skildrade i författarens roman »Iwan Mazeppa».

Och om vi nu vid stridens slut räkna våra vänner, så finna vi, att alla lefva, dock under olika förhållanden.

Nils Wetterstjerna, Bretholz och Simon Paulin voro fångna hos ryssarna, medan deremot Uhrwäder, Flygare och Rahm befunno sig bland den hop, som åtföljde konungen på hans flykt till Turkiet.

Hvar Lars Peter var, det visste ingen.

Men när natten bröt in och slagfältet var tyst och ingen lefvande menniska syntes, då smög sig en mörk skugga omkring bland de döda, bärande en lykta i handen.

Plötsligt uppgaf han ett högljudt rop och upplyftade från marken *en stridshandske af jern,* hvilken lyste i skenet från den lilla lyktan.

Ännu ett glädjerop lät mannen höra.

Mannen var naturligtvis Arvid. Och det lysande föremålet var Wetterstjernas jernhandske, som denne tappat under den sista vilda striden.

JERNHANDSKEN.

TREDJE DELEN.

Der slog så stort ett hjerta
Uti hans svenska barm,
I glädje som i smärta
Blott för det rätta varm.
I med- och motgång lika,
Sin lyckas öfverman,
Han kunde icke vika,
Blott falla kunde han.

E. TEGNÉR.

FEMTIONDE KAPITLET.

Under knutpiskorna.

Det var en varm och klar höstdag år 1712.

Solen sken hett ned öfver den lilla staden Olonetz, som är belägen på det breda näset mellan sjöarna Ladoga och Onega inne i Ryssland, dock icke så särdeles många werst från Petersburg.

Olonetz är ännu i dag endast en obetydlig ort med omkring tre tusen »själar». År 1712 var den ännu mindre och liknade mera en köping än en handelsstad. Men den var icke desto mindre en liten efter den tidens förhållanden ganska treflig plats, belägen som den var i skötet af en rik natur och med två stora, vackra insjöar inom synhåll från höjderna utanför staden.

»Mäster Peter» — tsaren — var en mycket klok karl.

Alla de många tusen svenskarne, som han tog till fånga vid Pultava och derefter nere vid Perevolotsjna i den vinkel, som Vorskla bildar mot Dnjepr — alla skickades in i Ryssland och förlades i små hopar rundt omkring i riket, hvarvid »mäster Peter» naturligtvis afsåg att

genom dessa främlingar sprida bland sina vilda folkstammar de aldra första fröna till en framtida civilisation.

Så hade ock Olonetz blifvit begåfvadt med en sådan liten afdelning af svenska fångar — detta lilla Olonetz, som visserligen gifvit namn åt guvernementet, men aldrig ansetts värdigt att gälla såsom guvernementets hufvudort. Den hette och heter ännu i dag Petrosawoldsk.

Framför en liten stuga i stadens inre gick en beväpnad kosak fram och tillbaka. Det var tydligt, att derinne fans någonting, som behöfde bevakas under denna vackra höstdag.

Låtom oss stiga in!

Möbleringen är tarflig, såsom man också före inträdet har skäl att antaga, då man ser husets förfallna yttre.

Rummen äro två.

I det ena sitta två män, sysselsatta med att undervisa några halfnakna barn i a-b-c-bokens elementer. I det andra sitta tre andra män, af hvilka den ene undervisar några ynglingar i skrifkonsten, den andre lär ett par öfvermagar att fläta korgar och den tredje försöker bibringa fyra barn den ädla konsten att uttrycka sina känslor med toner.

Männen voro således fem och vi igenkänna de fyra, fastän årslånga lidanden, umbäranden och qval gjort dem något äldre, än då vi senast sågo dem i stridshvimlet vid Pultava.

Männen voro Nils Wetterstjerna, Edvard Bretholz, Simon Paulin, vår gamle vän Lars Peter och en fjerde, hvilken hette Thomas Funk och varit kapten vid Carl XII:s artilleri.

En lycka i olyckan var — såsom vi finna — att våra fångna vänner hade fått stanna tillsammans och att

Lars Peter hade kommit till dem och lyckats få dela deras fångenskap.

Berättelsen om, huru Lars Peter funnit sin herre, sedan han på slagfältet vid Pultava förlorat honom ur sigte, behöfver icke blifva lång. Med en hunds trohet hade han följt sin herres spår och slutligen låtit taga sig till fånga af samma kosacktrupp, som förde Nils Wetterstjerna och hans vänner till Olonetz. Att glädjen vid detta oförmodade sammanträffande var ömsesidig, det är utan tvifvel.

Lars Peter kunde fläta korgar och förtjenade på detta arbete så mycket, att han lemnade ett vackert bidrag till det gemensamma hushållet. Dessutom var han alltid munter och glad, sjöng sina fosterländska visor och visade sig aldrig surmulen, så att han på ett märkbart sätt bidrog till trefnaden inom denna lilla svenska koloni, om man får så benämna det ryska fångahuset.

Efter ett par timmars arbete med ungdomen, inföll fristunden. Barnen och ynglingarne stöflade bort under mycket buller och bråk. Våra vänner — till dem räkna vi numera äfven Funk — befunno sig ensamma och beredde sig till att intaga den enkla måltid, som deras ringa inkomster hade förmått bereda dem. Konung Carl lefde knappt så tarfligt, när han med sin här vandrade genom morasen och stred med Masuriens bönder. En enda stor fördel i fråga om hushållet hade de dock, nämligen den, att de emellanåt erhöllo tillstånd att — under kosackbevakning förstås — fara ut på Ladogasjön och der idka fiske. Mången smaklig fisk från denna sjö hade under årens lopp prydt deras ohyflade bord, på hvilket naturligtvis aldrig någon duk syntes.

Och våra vänner skulle hafva funnit sin ställning

jemförelsevis dräglig, om icke befälhafvaren öfver kosakhopen hade haft och med all flit ådagalagt en ful ovana, hvilken tarfvar en närmare beskrifning.

En gång i veckan kallades fångarna ut på fångahusets icke synnerligen stora gård, hvars portar alltid vid dessa tillfällen ställdes öppna, så att invånarne i Olonetz kunde samlas derinne och illustrera de handlingar, hvilka den råe kosaken utan tvifvel betraktade såsom en fest, en utomordentlig högtid för hans råa och elaka hjerta. Af denna tillåtelse begagnade sig i synnerhet de yngre medlemmarne i samhället, men äfven de äldre ratade icke den nöjesmåltid, som kosakernas anförare uppdukade åt dem med så gifmild hand. Till och med gamla gubbar och qvinnor, som stapplade på grafvens brädd, infunno sig understundom för att ännu under sina sista dagar få åskåda, huru de fruktansvärda och hatade svenskarne marterades.

Ty marterande var det, såsom läsaren skall finna. Och temligen säkert är, att en stackars europé, hvilken råkar i händerna på vildarna i Afrika, finner barmhertigare hjertan bland dessa, än våra vänner här funno hos ryssarna i Olonetz.

Kosakhöfdingen tänkte naturligtvis, att dessa hvarje vecka upprepade misshandlingar skulle späka våra vänners styfva sinnen och afskräcka dem från hvarje försök till flykt, emedan de utan tvifvel måste förstå, att då sådan soppa emellanåt serverades dem utan anledning, skulle soppan blifva ännu mera skållhet, om de ertappades med ett rymningsförsök.

Ifrågavarande varma höstdag var just en sådan afstraffningsdag. Ett par minuter efter det att lärjungarna försvunnit ur lokalen, rusade en hel pluton beväpnade kosaker in i rummet, stötte omkull bordet, der måltiden

dukats, och drefvo med hugg och slag våra vänner ut på gården.

De ville till en början sätta sig till motvärn, men Nils Wetterstjerna — den klokaste af dem alla — ropade: »Gören intet motstånd!... Det endast förvärrar saken.»

Hans vänner voro så vanda vid att lyda honom, att de äfven nu följde hans råd och frivilligt begåfvo sig ut på gården. Men ehuru ingen nu gjorde något motstånd, tilldelades de likväl af sina plågoandar både kolfslag och annat, som medförde smärta.

När de kommit ut på gården, tog högtidligheten sin början.

Kosakanföraren — han hette Petrowitsch — var en anskrämlig karl med rödt och vildt växande helskägg, en smal, utstående och skarpt böjd näsa samt ett par ögon, som voro anmärkningsvärdt små och ett hår, som liknade en vildt växande buske.

Ceremonien började snart, ty publiken var samlad och nästan uppfylde hela gården. Alla de barn och ynglingar, som mot en ytterst ringa penning undervisades af våra vänner, hade naturligtvis samlats för att deltaga i högtidligheten. Det är tydligt att dessa små vildar skulle finna en ogement stor glädje uti att åskåda, huru knutpiskan dansade på deras lärares ryggar, dessa lärare, som naturligtvis — då de hade med vilda barn att göra — emellanåt under lärotimmarna sågo sig nödsakade att gentemot sina lärjungar använda hvad man kallar handkraft.

Och för hvarje slag, som föll, hurrade och tjöto de små vildarne af glädje och fröjd. Gubbarne blickade upp mot himlen, liksom om de ville taga den grekiskt-katolska kyrkans Gud till vittne på, att bestraffningen — så

blodig den än var — dock var fullt vättvis och synnerligen lämplig. De gamla qvinnorna, som af ålderdomen förvandlats till nära nog idioter och dessutom — på sin låga bildningsgrad — aldrig egt något egentligt förstånd, knäppte samman sina händer och tjöto:

»Gud ske lof! . . . Gud ske lof!» m. m. sådant.

Och ju hårdare slagen föllo, ju mera blod, som flöt, desto ifrigare blefvo deras rop, desto mera vanvettiga deras blickar.

Läsaren förstår redan hvad som skedde och vi behöfva icke fortsätta denna skildring. Simon Paulin svimmade under slagen af knutpiskorna — det är den enda anmärkningsvärda omständighet, som förtjenar omförmälas. Men de slogo honom ändå, äfven sedan han förlorat medvetandet.

Kanske böra vi likväl tillägga, att öfverstelöjtnant Wetterstjerna icke lät böja sig. Huru hårdt slagen än föllo, huru många bloddroppar än simmade nedför hans rygg, var han sig alldeles lik. Ej en muskel rördes, ej ett drag i hans anlete förvreds. Han stod der med korslagda armar, lugn och stram, liksom han skulle stått, om han befunnit sig inför sin konung.

Men kungen fans icke här. Han låg nere i Bender och var nådehjon hos turkarna, tack vare — Casten Feifs och Lagerkronas råd. Ty Försynens vilja var, att den mörke grefven och Lewenhaupt och alla kungens dugliga tjenare skulle råka i fångenskap vid och efter slaget vid Pultava, medan deremot de sämsta och odugligaste följde med honom till Bender. Allting skulle gått annorlunda, om Försynen velat, att Lagerkrona och Casten Feif kommit som fångar till Sibirien och att grefve Piper och Lewenhaupt fått stanna hos sin konung. Näst Carl den

tolfte sjelf äro Piper och Lewenhaupt de största gestalter, som den tidens svenska historia har att uppvisa. Men Guds vägar äro underbara och vi förstå dem icke, knappt ens då, när vi stå vid dessa vägars mål.

Ännu en lycka i olyckan — vi hafva förut påpekat en — var, att icke äfven den hufvudlöse Rehnsköld också fans i Bender. Han blef — som rättvist och väl var — fången vid Pultava. Om han funnits i Bender jemte Lagerkrona och Feif, skulle vårt fädernesland troligen aldrig mera hafva återsett den ännu i dag beundrade, fastän så djupt olycklige hjeltekonungen.

Söndersargade, blodiga, nästan döende voro våra vänner, när ändtligen den grymme kosakhöfvitsmannen behagade gifva tecken till, att han önskade en liten paus. Ceremonien var visserligen icke slut, men han ämnade icke döda, endast plåga dem.

Under stilleståndet skickades några kosaker in i stugan för att visitera. Man sökte naturligtvis efter vapen eller andra redskap, som skulle kunna vara våra vänner behjelpliga på den flykt, som den vilde kosaken alltjemt fruktade.

Men man fann ingenting annat än ett par af Simon Paulin tillskurna linealer och några bitar krita.

Nu blef kosaken ursinnig och befalde sina hejdukar att fortsätta ceremonien i samma anda som förut, men att dervid gå ännu mera eftertryckligt till väga.

I detta ögonblick hviskade Lars Peter till Wetterstjerna:

»Jag flyr och söker mig fram till Viborg, hvarifrån jag kommer med hjelp till eder.... Tillåter ni, att jag försöker?»

»Gud välsigne dig för din vänliga tanke, min trogne tjenare, men du blir dödad på den färden.»

»Jag vill gerna dö för er.... Se nu på, huru jag gör!»

När Lars Peter hade sagt detta, rusade han rakt fram mot den grymme kosakhöfdingen, som stod der så bredbent. Med vigheten hos en akrobat och styrkan hos en atlet stack Lars Peter, som kom i nedhukad ställning mot sin fiende, sitt hufvud mellan den förskräcklige Petrowitschs ben, hvarefter han plötsligt reste sig upp, så att kosaken följde med upp i höjden och föll ned på sin näsa vid en tidpunkt, då Lars Peter redan hunnit ut genom porten. Sin färd till porten fann han dock icke vara utan hinder, ty hans elever i korgarbetet kastade sig fram i hans väg och försökte hejda honom. Lars Peter hade emellertid duktiga knytnäfvar och starka armar, och ingenting kunde hejda honom.

Innan den grymme kosaken hunnit resa sig upp från sitt fall och aftorka sin sandiga näsa, befann Lars Peter sig långt ute på slätten. Och när ändtligen Petrowitsch hunnit till sådan besinning, att han förmådde framstamma en befallning till sina hejdukar att skynda åstad och återföra fången till fångahuset, hade Lars Peter redan erhållit så långt försprång, att alla försök till förföljelse voro fruktlösa.

Kosakhöfvitsmannen afbröt tvärt hela den högtidliga festen och återvände med skyndsamma steg till sin bostad, för att lägga kalla omslag på den skadade näsan. Fångarne återfördes till sina rum. Folket skingrade sig. Och snart syntes på platsen ingen annan lefvande varelse än den beväpnade kosaken, som med sitt muskedunder på axeln vandrade fram och tillbaka på gatan utanför »svenskhuset» — det namn, som folket gifvit stugan.

Hvad nu Lars Peter beträffar undgick han lyckligt alla efterspaningar. Ett par dagar var han nödsakad att

ligga dold inne i ett moras, men han hade mat med sig, åtminstone tillräckligt deraf till lifsnäring. Man kan häraf förstå, att den hederlige och trogne gossen hade länge tänkt på att försöka denna flykt, fastän han icke hade derom meddelat sig med någon, förr än han i aldra sista ögonblicket gaf sin herre del af den genialiska planen.

Slutligen anlände han till Ladogasjöns vackra strand. Här skaffade han sig snart en båt. Men vi måste till vår sorg bekänna, att det icke låter sig historiskt bevisa, att karlen betalade den båtens egare, hvad farkosten möjligen kunde vara värd. Sannolikt är, att han tog den utan att ens fråga egaren om, huruvida han tillstadde något sådant.

Med denna sak må nu förhålla sig huru som helst — säkert och bevisligt är emellertid, att den hederliga själen slutligen fick en båt och begaf sig ut på Ladogasjöns blågröna vatten.

Från Ladogasjöns östra strand till den vestra äro åtskilliga mil. Men Lars Peter tillryggalade vägen utan några mera anmärkningsvärda äfventyr, än att han en gång måste doppa en näsvis ryss i sjön, draga honom upp igen och kasta honom tillbaka i hans egen båt och efter väl fullbordadt värf lemna ryssen och hans båt på sjön och sjelf begifva sig vidare. Saken var den, att ryssen ville taga från Lars Peter hans ena åra, emedan ryssen hade brutit sönder en af sina. Men Lars Peter var icke »bang», som dansken på den tiden sade. Han gaf ryssen ett slag med åran, tog honom i kragen, doppade honom o. s. v.

Slutligen landade Lars Peter lyckligt och väl inne i den vik af Ladogasjön, som är närmast belägen intill Viborg.

Och någon tid derefter marscherade han med ståtliga steg på den gamla, hederliga stadens gator.

FEMTIOFÖRSTA KAPITLET.

Den 1 Februari 1713.

Vi förflytta oss till Bender, ty det var i Bender, som konung Carl hade slagit sig ned, sedan han och hela hans folk, men framför allt hans ypperliga krigshär hade vid Pultava drabbats af den stora olyckan.

Vår kristne hjeltekonung — en gäst hos turkarna!

Man måste medgifva, att häri dock låg en riktig tanke, nemligen den, att om de trolöse turkarnes utlofvade hjelp verkligen lemnats, om icke ryska mutor omintetgjort alla Carls försök att uppelda turkarna mot ryssarna — deras arffiender — skulle sannolikt Carls planer vunnit framgång och Europa fått åskåda det intressanta skådespelet af en muhamedansk, oöfvervinnelig här, i spetsen för hvilken stått en kristen konung, en här, som kunnat så fullkomligt ödelägga alla »mäster Peters» verk, att af Ryssland endast skulle återstått någonting, som liknat falaskan efter en stor eldsvåda.

Men kung Carl — sjelf djupt genomträngd af andan i de lagar, som stiftats af Gud, af hedern och af samvetet — kunde, sanguinisk som han i många fall var, icke fullt och kanske icke alls inse, att en turks samvete och heder vanligen äro lika med noll. Ryska mutor omintetgjorde alla vår nationalhjeltes planer.

Allmänt bekant är, hurusom, när ryssarne voro så inklämda af turkarne, att hela tsar Peters verk skulle ödelagts och han sjelf förvandlats till eunuck i någon paschas seralj — den forna svenska korporalhustrun och tvätter-

skan, dåmera kejsarinnan Katharina, lyckades genom mutor, sammanskjutna af henne sjelf och de för det hotande ödet bäfvande adelsmännen i ryska hären, besticka de omoraliska turkarna, så att dessa släppte ryssarna ut ur en klämma, i hvilken de — om mutorna icke kommit emellan — skulle hafva lidit sådan skada, att århundraden behöfts för att reparera den, om den ens någonsin kunnat repareras. hvilket dock är mycket tvifvelaktigt, ty när ett början verldsrike nyss rest upp sitt hufvud — såsom fallet här var — så kan ett dråpslag af den art, som vi här förutsätta, göra ett sådant afbräck, att det efterlängtade väldet förblir endast ett önskningsmål.

Alltså äro vi nu i Bender — i detta Bender, der kung Carl låtit bygga åt sig hus efter svenskt mönster, som naturligtvis är vida skildt från den turkiska bygnadstypen. Husen lågo dock icke inne i sjelfva staden Bender, utan i en liten närbelägen by, som bar namnet Warnitza.

Bender tillhörde med Warnitza och sin öfriga omgifning på den tiden Turkiet, och långa voro de rader af Muhameds dyrkare och tillbedjare, som på den tiden fylde gator och vägar i den engden. Ända sedan år 1812 tillhör Bender med dess omgifningar det väldiga ryska riket.

Här lefde emellertid nu Carl den tolfte på den nådegåfva af 500 kronor om dagen, som sultanen gaf honom i almosa.

Innan vi öfvergå till skildringen af den 1 Februari 1713, vilja vi — för att gifva läsaren en inblick i lifvet i Warnitza (Bender) under de lugna dagarna — inställa oss der någon dag t. ex. en söndag, och vi välja då söndagen den 30 Januari 1713, d. v. s. dagen före den fruktansvärda kalabaliknatten.

Klockan är omkring åtta på den stilla söndagsmorgonen.

På muhamedanernas moské, hvilken låg inom både syn- och hörhåll från den kungliga byggnaden, var taket enligt den ortens sed platt. Deruppe på detta platta tak uppträdde nu en fantastiskt klädd figur i brokig turban och en fotsid mantel. En mängd svenskar stodo nedanför och roade sig med att betrakta mannen, som liknade en gycklare på en europeisk arena. Många och lifliga voro de skämt, som haglade öfver honom från våra landsmäns sida, och klingande voro deras skrattsalvor nu i den fridfulla söndagsmorgonen.

Den gycklarelike mannen deruppe på taket var emellertid en ganska hög person — någonting midt emellan hvad vi skulle kalla en biskop och en kyrkväktare, d. v. s. han hade ungefär en klockares rang. Det var den man, hvars höga embete ålade honom att hvarje morgon, middag och afton från moskéns tak utropa bönetimmarna. Och nu stod han der och ropade någonting, som jag tyvärr — i anseende till bristande kunskaper i det religiöst-turkiska språket — icke förmår ordagrant återgifva, men som dock utgjorde en uppmaning till alla byn Warnitzas rättrogna invånare att samlas i den heliga moskén för att förrätta morgonbönen.

Sådant utropande skedde tre gånger hvarje dag, ty muhamedanernas bönestunder voro tre hvarje dag.

Medan ännu de långa raderna af »rättrogne» voro på väg till moskén och innan ännu ceremonierna derinne hade börjat, hördes från »svenskhusen» — så benämnde turkarne Carl den tolftes byggnader — några skrällar ur söndriga trumpeter. Majestätet hade, när det stora boningshuset uppfördes, låtit bygga en altan eller ett burspråk eller

hvad namn man nu behagar gifva detta utskjutande och af gallerverk omgifna parti. På denna altan stodo några hornblåsare och några trumslagare, hvilka anlitade alla de resurser, som ännu funnos qvar i deras tillbucklade och under stridernas villervalla illa medfarna instrument. Trumpetarne blåste och trumslagarne hamrade. Det betydde, att alla svenskar skulle samlas till s. k. »Högpredikan», hvilken den dagen enligt sedvanligheten skulle hållas af biskop Peter Malmberg.

Att en biskop kunde befinna sig i Bender och hålla predikningar för kung Carl, höres måhända som en saga, ty biskopar pläga mest hålla sig stilla och beskedligt hemma i sina residensstäder och njuta af stiftets goda gåfvor och se förnöjda ut och gifva verldens barn ett godt efterdöme i fråga om förnöjsamhet med det lilla jordiska goda, som kommer ofvanifrån och faller på deras bord. Men den här biskop Peter Malmberg hade icke vanliga biskopars lycka att få åtnjuta lugn, ro och god matsmältning. Han hade redan år 1708 blifvit utnämnd till biskop i Vesterås, men icke funnit någon lägenhet att komma hem till sitt sörjande och längtande stift, enär både han och kungen befunno sig djupt inne i Masurien den dagen, då utnämningen skedde. Hans högvördighet måste derför tills vidare försaka njutningen af de små verldsliga fördelar, som vidlåda biskopsembetet och som äro så absolut motsatta de gamla apostlarnes »skräppor». Och för så vidt Vesterås domkapitels arkiv kan anses vara rätta källan till inhemtande af upplysningar rörande dess i tidernas längd allt mera lysande rad af biskopar, så kunna vi försäkra, att vi ur sagda arkiv inhemtat, att den högvördige biskop Peter Malmberg aldrig fick uppleva den dagen, då han hade tillfälle att lära känna de goda sidorna af en biskops embete.

Nu skrälde emellertid de spruckna trumpeterna i Warnitza och trummornas spruckna åsneskinn förkunnade, att Peter Malmberg nu skulle börja sin högpredikan. Och svenskarne tillströmmade från alla håll. Kungen var mera from nu än någonsin tillförne och tillät ingen — eho det vara månde — som kunde stå på sina ben, att uteblifva från de tre gudstjenster, hvilka hvarje söndag höllos.

Och Peter Malmberg predikade med all önsklig salvelse och skildrade den lågande elden i förskräckelsens mörka hem med lifliga färger. Det var *den* tidens sed. Man förstod icke bättre. Man hade ännu icke lärt sig, att bibelns bildspråk måste tydas med det af Guds Anda helgade förstånd, som ensamt är i stånd att öfver den heliga bokens dunkla ställen kasta det rätta ljuset, och att bibelns innehåll endast kan begripas af den menniska, som har ett af helig Ande helgadt sjelfmedvetande.

Malmberg gick på i sitt anletes svett. Och mången officer, som fann anrättningen mindre smaklig, insomnade ljuft, såsom man ännu här och der insomnar i en och annan kyrka, isynnerhet när luften är varm och föredraget ljumt.

Denne olycklige biskop, som aldrig fick åtnjuta det till embetet hörande *otium* och aldrig hade den fröjden att sola sig i magtens, penningens och det öfverhöga embetets solsken, som annars på den tiden så rikt kringflödade dessa lyckans gunstlingar, hade just från prediksstolen uppläst evangeliet för dagen, som på den tiden utgjordes af berättelsen om den i skeppet sofvande Jesus, och skulle just gripa sig an med att öfver ämnet i »sömn och vaka på lifvets gungande skepp» hålla en predikan med ledning af texten, då han blef på ett förfärligt sätt afbruten och måste inställa alla vidare gående orationer. Se här orsakerna!

Turkarne hade länge varit samlade i närheten af Bender och Warnitza — en stor skara, minst tjugo tusen man, alla med befallning att tillfångataga Carl den tolfte, som icke hade varit riktigt höflig mot sultanen och saknade både vilja och medel att muta sultanens storvezir och andra inflytelserika dignitärer. Ty mutor voro på den tiden lika vanliga, som de här och der ännu äro bland en del sämre folk, som af den s. k. lyckan blifvit inkastade på banor, hvilka de aldrig bort få beträda med sina tåspetsar.

På slaget klockan $^1/_2$ 9 denna söndagsmorgon ryckte turkarne an mot »svenskhusen» i Bender (Warnitza). Mer än tio tusen turkar stormade fram från den ena sidan, och samtidigt kommo fem tusen tartarer anlöpande under högt skrän från den andra sidan.

Muskedunderskott och skrän bådade för de i »palatset» (så kallas huset af Hultman) innevarande, hvad som var på färde.

Biskop Malmberg förstummades och den dagen blef icke någon predikan hållen om »sömn och vaka på lifvets gungande skepp».

Konungen steg upp och lemnade templet, följd af alla sina generaler, officerare och bussar. Templet var dock, förstås, icke någon verklig kyrka, utan endast en stor och rymlig sal i det af konungen med turkiska pengar uppbyggda palatset.

Slutligen var Malmberg ensam med klockaren och kyrkstöten.

Naturligtvis skyndade nu äfven dessa »andans män» bort för att sätta sig i säkerhet. Hvar de gömde sina personer, hafva vi icke — trots alla ansträngningar — förmått konstatera.

Men med vanlig klokhet och energi ordnade Carl snart sitt fåtaliga manskap och gjorde utfall mot turkar och tartarer.

Under hela dagens lopp stormade fienderna oupphörligt fram mot konungsgården, men blefvo oaflåtligen tillbakaslagna.

Vid ett tillfälle lyckades det en skara af turkar att tränga sig in uti det kungliga palatset, emedan konungen var jemte allt manskap sysselsatt på de vallar, som majestätet hade låtit uppkasta rundt omkring »svenskhusen» — vallar, på hvilka kammartjenaren Hultman, en lakej och de två pagerna senare på dagen räknade 433 dödade turkar och tartarer.

Erik Uhrwäder märkte hvad som skedde och skyndade att underrätta konungen derom, hvarefter majestätet, som lyckats slå tillbaka ett anfall mot vallarna, nu med en handfull folk skyndade tillbaka till palatset, der Hultman stod i spetsen för en hop lakejer, stalldrängar, pager och hjon, hvilka sökte försvara den konungsliga boningen. Hultman och alla de andra redde sig som tappra bussar och mer än en turk och tartar fick bita i gräset, som man så betecknande säger. Hultman var som en manlig furie. Han ropade och skrek om den »stackars kungen», om »majestätets helgade rum» och annat sådant. Och under tiden utdelade han med ett väldigt slagsvärd från Gustaf II Adolfs tid, hvilket han i hastigheten tillgripit ur konung Carls vapensamling, mången »blodig panna». Vi kunna försäkra, att Hultman nu, då han var i färd med att försvara sin herres boning, icke var angenäm att möta, om man var en person, till hvilken han hade ett »horn i sidan». Och han hade ett horn i sidan till alla turkar, emedan de icke ville understödja hans herres planer.

Hultman berättar sjelf, att »i det samma wij fingo see H. M. (hans majestät) komma och sig inträngа uti sitt kongliga Palais», fingo både han och de andra tjenarne strax ett »friskt courage». Inom förloppet af 15 minuter voro, sedan Carl anländt, alla turkar och tartarer skymfligen utpiskade ur det »kongliga palais», der Carl residerade.

Man kan vara säker derom, att sedan alla de svenskar, som icke behöfdes för den yttre vakthållningen, inkommit i konungens »palais», Hultman noga vakade öfver, att pagerna och lakejerna väl tillbommade alla den kongliga boningens portar. Portarna voro dubbla. Och de blefvo tiodubbelt igenbomade.

»Gossar!» ropade majestätet till Uhrwäder, Rahm, Flygare och alla de andra, som befunno sig i hans närhet. »Gossar! Vi måste sätta oss i försvarstillstånd, så godt vi det kunna.»

»Alldeles rätt!» sade Erik Uhrwäder, görande vederbörlig honnör.

»Nåväl!» återtog kungen. »Hvad kunna vi göra? . . . »Barn! . . . gifven eder suveräne konung ett godt och ärligt råd.»

»Jag föreslår», yttrade Flygare, »att vi genast betäcka alla fönsterlufterna i detta kongliga palais med säckar, som vi fylt med jord och sand. Mellan dessa säckar kunna vi skjuta ut på hedningarna, men deras kulor skola stanna i säckarna och icke göra oss den aldra minsta ofred eller skada.»

»Rådet är godt!» utbrast konungen. »Flygare, hvilken grad innehar du? . . . Nå, jag minnes, att jag i ett moras i Masurien utnämnde dig till kapten. Ditt råd är godt och derför är du hädanefter major. . . . Hit med säckar, fylda med jord och sand! Gräfven upp hela gården om det behöfves!»

En mängd personer bland kungens omgifning skyndade att efterkomma denna befallning, kungen stod tankfull en stund, men väcktes plötsligt upp ur sina tankar af Erik Uhrwäder, som var nog djerf att tillltala honom och säga:

»Majestät! Så många säckar och påsar ega vi icke.»

Konungen brusade upp.

»Hvad vågar du säga? Är jag icke suverän konung? . . . Hvad?»

»Ingen», återtog Uhrwäder fogligt, »ingen är mera beredvillig än jag att gifva ers majestät min undersåtliga hyllning såsom min suveräne konung, men i detta fall anser jag det vara min pligt att vördnadsfullt meddela ers majestät, att det antal säckar, som finnes inom detta kongliga palais, icke är tillräckligt att betäcka alla fönsterna i denna stora bygnad. Jag vill derför ödmjukt föreslå . . .?»

»Hvad?» dundrade kungen, som likväl såg ut att icke vara vredgad.

»Jo, att alla böckerna i det kongliga kansliet bäras upp hit till palatset. De kunna — dessa stora, tjocka, pergamentsklädda volymer —, om de resas upp den ena på den andra i fönsterlufterna, göra samma goda tjenst som säckarna, hvilka fylts med sand eller jord.»

Kungens anlete öfverdrogs af ett leende.

»Du är en förrädare mot din suveräne konung», dundrade han likväl.

Erik Uhrwäder bugade sig och försäkrade, att intet förräderi bodde i hans kropp.

»Jo, ty du finner bättre idéer än din konung!» återtog majestätet. »Men jag förstår din mening. Du vill blifva major, du också.»

Uhrwäder blef denna gången svaret skyldig. Han endast bugade sig.

»Nå, du har länge förtjent befordran. Din trohet mot mig och vårt gamla Sverige är mer än tusen gånger ådagalagd. Vare du då major! . . . Men nu skall du också taga några bussar med dig och gå ned till kansliet, hvarifrån I skolen hit upphemta alla de stora, med prepareradt svinskinn beklädda böckerna.»

Befallningen utfördes punktligt.

Inom en half timme hade alla fönsterna i detta kongliga palais blifvit så att säga igenmurade med säckar, fylda af sand och jord, eller stora, i pergament inbundna volymer.

När detta blifvit gjordt, kommenderade hans majestät »två och två uti hvart fönster kring om hela palatset med dubbla reserver och laddade Gevähr och då var klockan mellan 4 och 5», naturligtvis på eftermiddagen.

Många skott lossades af turkar och tartarer på temligen kort afstånd mot Carls »kongliga palais», och nästan lika många skott aflossades från det kongliga palatsets fönster ur gevärspipor, som instuckits mellen sandsäckarna eller mellan de stora folianterna, hvilka blifvit af ifriga händer uppstaplade i alla palatsets fönster.

Hans majestät gjorde en rond kring våningarna för att inspektera sitt folk och få en öfverblick öfver de försvarsmedel, öfver hvilka han disponerade.

Så kom kungen fram till Uhrwäder, hvilken stod invid ett fönster och i en springa mellan folianterna bespejade turkarnes och de fem tusen tartarernas ställning och åtgöranden.

»Det går bra, major Uhrwäder», sade majestätet vänligt.

»Rätt bra, majestät!» genmälde Uhrwäder. »Jag skulle dock helst önska, att dessa turkar voro våra vänner, icke våra fiender.»

»Det önskar jag också. . . . Men hvad ser du genom rutan?»

»Jag ser många tusen turkar och tartarer, hvilka tyckas öfverlägga om, huru de aldra bäst kunna storma ers majestäts palais och bemägtiga sig ers majestäts höga person. Men det säger jag», utbrast Erik Uhrwäder, »att då ers majestät har dragit mig, ovärdige, upp ur min obetydlighet och af sin hulda nåd gjort mig till major, så skall jag för ers majestät offra mitt lif, innan någon turk eller tartar får tillfoga majestätet någon skada.

»Du är en bra gosse. . . . Men ack, om jag hade Nils Wetterstjerna här! . . . Han var dig öfverlägsen.»

»Medgifves, majestät! . . . Han var till och med nästan öfverlägsen majestätet.»

Konungen, som aldrig hört ett så allvarligt ord, brusade upp.

»Mig?» dundrade han.

»Ja . . . i hela ers majestäts armé finnes ingen enda, hvilken i snille, allvar, dygd och alla goda själsegenskaper öfverträffar honom. Och i dygd, fastän icke i snille är han ers majestäts jemlike.»

»Hvad säger du?»

»Sanningen, ers majestät!»

Konungen stod en stund stilla, stödjande sig på sin värja. Salen var nästan alldeles mörk, emedan alla fönster blifvit fylda med böcker och sandsäckar. Hans min var dyster. Man såg, att hans hjerna arbetade. Och det kunde läsas i hans ädla anletsdrag, att han utkämpade en strid inom sig sjelf. Men när han genomkämpat striden, hade han kommit till den vissheten, att Nils Wetterstjerna var bättre än han.

Och detta länder Carl till heder. Ty det finnes här

på jorden ingenting, som är mera svårt, än att erkänna att man är underlägsen en annan. Men Carl var omutligt rättvis i alla de ting, som han förstod.

»Du har rätt, min vän. Bättre vän och trognare kamrat än Nils Wetterstjerna har jag aldrig haft, men hvar är han nu?»

»Fången inne i Rysslands djupa och förfärliga ödemarker!»

»Kanske död!» inföll majestätet.

»Han är icke död», återtog Uhrwäder. »I drömmen träffar jag honom nästan hvarje natt, och jag har i drömmen sett, huru han hudflängdes af ryska knutpiskor. . . . Ack, om han vore här!»

»Det säger jag ock», inföll majestätet. »Han är alltid en trogen vän.»

»Ja, och trognare än majestätet någonsin anar, ty han tjenade sin konung till och med när konungen var gramse på honom. Bättre karl finnes icke på jorden.»

»Du har rätt. Och det skulle vara mig kärt, om jag kunde lösa Wetterstjerna ut ur hans fångenskap »

»Bah! . . . Han tager nog friheten sjelf, när han anser tiden vara inne. För hans väldiga ande äro alla ryssar ungefär ett hinder lika med noll. Han vore i stånd att ensam intaga hela Petersburg och halshugga herr 'mäster Peter' och sätta sig sjelf på den ryska tronen.»

»Tror du det?» frågade kungen.

»Var säker derom! . . . Har Wetterstjerna föresatt sig en sak, så kan ingen sultan, ingen tsar, ingen kejsare, ingen kung i verlden hejda honom. Han är allvarlig som sorgens gudinna, det medgifves. Men i hans hufvud bo endast stora, ädla och berömliga tankar. Och när han — med snillets ingifvelse — fattat sitt beslut, kan ingenting i

verlden, icke tsar Peter, ja, icke ens ers majestät hejda honom. Ty om han ansåge, att ers majestäts välfärd och ära berodde på en åtgärd, alldeles motsatt den, som ers majestät befalt honom, så skulle han, ledsagad af sitt snille, gå sin egen väg, och jag vågar hundra mot ett på, att om ers majestät icke vore omgifven af bara dåliga generaler, sådana som den här usle Lagerkrona, som nu ligger gömd derinne i garderoben, utan hade allenast Nils Wetterstjerna vid sin sida, skulle ers majestät besegra hela verlden.»

»Du talar djerft, man!»

»Medgifves! . . . Dock icke djerfvare än man vågar tala till en så rättvis konung. Har jag genom att säga ers majestät sanningen förbrutit mig, så må ers majestät när som helst taga mitt hufvud. Men jag skall dock intill min dödsstund högt ropa, vittna och betyga, att öfverstelöjtnant Nils Wetterstjerna alldeles ensam uppväger ett helt dussin af Lagerkronas sort, för att nu icke reta ers majestät med att tala om det andra packet.»

»Major! Du förgår dig!» dundrade hans majestät.

»Nej, jag förgår mig icke, då jag säger ers majestät sanningen.»

»Men hvilka yttranden om mina högst betrodde män.»

»De äro sanna.»

Några muskötkulor från turkarna borrade sig i detta ögonblick in i betäckningen. Sandpåsarna togo deraf föga intryck, men böckerna ramlade ned i ett par fönster.

Naturligtvis fick man brådt att reparera denna skada.

Och samtalet mellan konungen och Uhrwäder var dermed slutadt.

Men då något lugn inträdt, började Carl XII undersöka rummet och dess många hemliga gömslen, ty på den tiden ansågs det vara en byggmästares aldra största

heder, om han förmådde så inkrångla rum och gångar i en byggnad, att icke ens egaren sjelf förmådde hålla alla hemligheterna i minnet.

Nu rådfråga vi Hultmans dagbok, hvilken säger:

»H. M. recognoscerade sjelf, och fant en Turk derinne, som sig förstuckit. Hans majestät släppte honom ut och sade till honom endast 'gå på!', hvarefter H. M. uppmuntrade alla att hafva sitt gevähr quickt, flinkt och alart laddadt och sade: 'om vi håller fienden ifrån oss till kl. 4 i morgon, så skall vi få en sådan frid, att det skall blifva alla svänskar till stor heder, och alla andra sig deröfver förundra'. Men turkarnes artilleri stod eij mehr än ett stycke uppå fältet och starkt canonerade uppå det Kongl. Palais, theslikes med fyrkuhlor och Eldsvärmare upp uti Kongl. Palatses stora Vind.»

Deruppe på vinden hade kungen låtit samla alla saker af större värde jemte största delen af provianten.

Takstolen fattade eld. Och förgäfves försökte man släcka branden.

Majestätet var sjelf deruppe för att ordna och leda eldsläckningen, men både han och hans till detta värf kommenderade manskap måste snart lemna vinden, emedan turkarnes kulor kommo i sådan myckenhet, att en stor del svenskar blefvo deruppe på vinden dödskjutna. Man måste afstå från alla försök att släcka, ty elden tog alltmera öfverhand och turkarne upphörde icke att skicka sina »styckekuhlor».

Rundt omkring svenskhusen hördes nu i natten turkarnes rop:

»Allah! Allah!»

Och den turkiska fältmusiken uppstämde på alla håll omkring svenska lägret sina besynnerliga och egendomligt

ljudande toner, hvilka voro så mycket som möjligt olika de svenska. Och konungen skickade sina svenska trumpetare upp på palatsets altan, och der måste de arma musikanterna blåsa svenska melodier, utsatta för turkarnes projektiler och den i palatset härjande elden.

Detta fortgick, ända till dess elden tvingade konungen att med alla de sina lemna palatset. Förunderligt var det, att endast en enda af trumpetarna dödades.

Tartarerna hade icke förgäfves fäst luntor och i tjära doppade blånor vid sina pilar, när tartarkhanen och paschan gåfvo befallning om, att kungshuset skulle antändas. Taket var belagdt med träspån och fattade, som vi hafva sett, lätt eld. Omkring klockan 11 på aftonen störtade takstolen in. Sedan dröjde det icke länge, innan äfven mellantaket fattade eld och nedföll öfver svenskarnes hufvuden. Rum efter rum utrymdes och till slut återstod endast konungens sängkammare, dit nu alla svenskarne samlades.

Närmast konungen funnos Erik Uhrwäder, öfversten Axel Roos, major Flygare och kapten Rahm, drabanten Olof Åberg m. fl.

Så fort någon visade sig i sängkammarfönstret, från hvilket alla sandsäckarna hade nedskjutits, aflossade turkarne en salva. På detta sätt dödades ett par svenskar.

Då ilade konungen fram och ställde sig sjelf i fönstret. Kulorna hveno omkring öronen på honom. Alla de närvarande sökte hindra detta öfverdåd. Och Axel Roos kastade sig framför konungen, ropande:

»Det är bättre, att kulorna träffa mig än ers majestäts höga person. Öfverstar kan riket få till huru stort antal som helst, men aldrig kan det få en sådan konung. Ers majestäts lif är det vigtigaste, ty derpå hänger både vår och Sveriges räddning.»

Knappt hade den tappre och uppoffrande öfversten yttrat detta, innan en svärm af kulor susade in genom fönstret. En kula träffade Roos midt i pannan. Men en lycka var det, att den hufvudbonad, han vid detta tillfälle bar, var så tjockt stoppad med ull, att kulan stannade i stoppningen och icke ens sårade hjelten. Den tidens eldvapen, isynnerhet sådana som begagnades af turkarna, hade — som man lätt förstår — endast ringa kraft.

Likväl var stöten, som projektilen gjorde mot pannan, så stark, att Axel Roos afsvimmade och föll i konungens armar. Kungen drog sig med sin börda tillbaka bakom muren, der en närvarande fältskär öfvertog hans vård.

Under denna scen hade Flygare ett hviskande samtal med sina vänner Uhrwäder och Rahm.

»Huru skall detta ändas?» hviskade Uhrwäder.

»Allmän död eller fångenskap!» svarade Flygare.

»Men vi få icke öfvergifva majestätet», yttrade Rahm.

»Naturligtvis icke så länge hopp finnes om att kunna rädda hans dyra person. Men om han dödas eller tillfångatages och således allt hopp är ute, då sörja vi för oss sjelfva.»

»Öfverenskommet! . . . Har du någon plan?»

»Ja! . . . Och jag har äfven hästar i beredskap.»

»Men hvad göra turkarne nu utanför stora dörren?»

»Äfven jag ser deras hufvudturbaner.»

»De bära fram stora höknippen och stapla upp dem framför dörren. Nu tända de eld derpå. Vänner! sådant må icke tillstädjas, ty den dörren är vår enda tillflykt, om majestätet beslutar lemna denna ruin. Följen mig!»

Flygare rusade ut och hans två vänner jemte några andra följde efter. Att kasta upp dörrarna, rusa ut och slunga de brinnande höbundtarna i ögonen på turkarna

sjelfva, så att dessa halfblinda och med antända kläder flydde längre bort — var för våra hjeltar endast en minuts verk. . . . Derefter stängdes dörren ånyo, och öfver kolnade bjelkar, ännu glödande och nedfallen panel m. m. sådant banade våra vänner sig tillbaka till sängkammaren.

Roos hade just vaknat till medvetande.

Elden hade redan angripit taket öfver sängkammaren, stora stycken af rykande panelbräder nedföllo och en tjock rök började sprida sig i rummet.

»Det är mera passande för tappert folk», utropade Roos, när han åter kunde stå på benen, »att dö med vapen i hand och ansigtet mot fienden, än att brinna upp. Härifrån till kanslibygnaden är ej mer än femtio steg och dit skola vi visserligen bana oss väg.»

Konungen, som stått villrådig, ropade nu:

»Barn, hvad tycken I? — Skola vi retirera oss ut?»

»Efter eders majestäts nådiga behag! Men det är att befrukta, att eljest ingen enda utkommer.»

»Allah akbar! Allah kerim!» hördes turkarne skräna strax utanför huset.

Det var dock — sanningen att säga — icke längre ett hus, utan endast och allenast en brinnande och rykande ruin.

Klockan var nu vid pass half ett på natten den 1 Februari 1713.*

»Nå i Guds namn då, barn!» ropade majestätet.

I konungens följe fans en jude vid namn Markus. Han tjenstgjorde hos majestätet såsom tolk vid de samtal,

---

* Vid alla tidsbestämningar i detta kapitel hafva vi ansett oss böra följa Hultmans uppgifter, hvilka icke så litet afvika från åtskilliga historieskrifvares. Hultman var ju sjelf ögonvittne och deltagare i dessa äfventyr.

som Carl stundom, ja, nästan dagligen under vistelsen i Bender måste föra med turkarna. Markus hade under hela tiden icke lemnat konungens person. Men detta berodde icke på någon hög grad af mod hos »Dolmetschern», utan på konungens stränga befallning, hvilken han icke vågade vara ohörsam.

Under flykten från rum till rum hade judens krokiga gestalt ständigt smugit sig i närheten af majestätets person. Hans utpregladt judiska anletsdrag voro bleka och förvridna af fruktan. Hans förtroende till kung Carls utomordentliga tapperhet och mod ingaf honom förmodligen den tanken, att hans lumpna person skulle vara bäst skyddad mot fienden i konungens egen personliga närhet. Och i enlighet med denna kloka princip sprang han — hjulbent och krokryggig — nu vid kalabalikens slut i hack och häl efter konungen, när denne ilade fram till den s. k. »galropper-porten» för att bryta sig ut.

Dörren uppbröts och alla svenskarne, med sin konung och juden i spetsen, rusade ut i det fria.

Här svärmade turkarne omkring under höga rop och skrän:

»Allah! Allah!»

Och turbaner och fotsida mantlar, yfviga benkläder och kroksablar visade sig öfverallt i skenet från de brinnande husen.

Så snart konungen kom ut ur huset, stormade janitscharerna fram för att möta honom.

Några halfbrunna höbundtar lågo i vägen. Öfver en af dem snafvade majestätet och föll.

Klockan var nu ett på morgonen den 1 Febr. 1713.

Genast kastade en mängd af fienderna sig öfver honom, vredo värjan ur hans hand och togo honom till fånga. Histo-

rien förmäler, att vid denna sista scen af kalabaliken i Bender stora stycken sletos bort från majestätets kläder. Paschan skulle nemligen hafva utlofvat 8 dukater åt den, som kunde gripa majestätet lefvande. Och nu ville hvar och en, så vidt möjligt var, skaffa sig en bit af hans kläder för att dermed inför paschan bevisa sin eganderätt till de åtta dukaterna. — Åtta dukater för en konungs lif! Det är icke mycket. Men troligt är, att det just var detta pris för majestätets fångande i lefvande eller någorlunda välbehållet skick, som den dagen (eller rättare sagdt natten) räddade konungens lif. Ty eljest skulle dessa vilda horder sannolikt hafva beskjutit honom med omsorgsfullare sigte och nu låtit kroksablarna afskära hans hjeltebana för alltid.

Hultman var fångad och bortsläpad från platsen, innan majestätet sjelf befann sig i fiendernas händer.

I samma ögonblick då konungen fallit i fiendens våld, gåfvo sig alla de närvarande svenskarne frivilligt, enär de insågo lönlösheten af ett vidare motstånd.

»Men låtom oss då hugga in för att rädda konungen!» utropade major Flygare. »Ären I svenskar, så huggen till!»

»Det skulle mera skada än gagna majestätet», yttrade öfverste Axel Roos, i detsamma han lemnade sin värja till en janitschar.

»Nåväl», hviskade då Flygare till sina två vänner, »då vilja vi tre på egen hand slå oss lösa. Vi begagna våra svärd. På fri fot kunna vi göra majestätet mera gagn, än om vi låta fånga oss!»

Våra tre kaptener bevisade nu, att de i verkligheten voro samma galenpannor som i forna dagar och att majors- och kaptensrocken icke hade minskat deras öfverdåd.

Just nu anlände några janitscharer, hvilka ämnade gripa dem. De stodo ju så stilla att fienderna ingalunda förmodade, att af dem röna större motstånd än af de andra, som redan voro till största delen fångna och bortförda.

Två vilda bulgarer släpade i detta ögonblick Hultman in i ett skogssnår, under det denne trogne tjenare ideligen ropade med af ålder vanställd röst och under motsträfviga åtbörder:

»Min stackars kung! . . . Låten mig följa min kung!»

Men bulgarerna hade hört skramlet af mynt i kammartjenarens fickor. Och redan detta skulle hafva afgjort hans öde, om de ock begripit, hvad han sade.

Medan Hultman i skogsbrynet afkläddes nästan in på bara kroppen, drogo Flygare och hans båda vänner sina pampar för tjugonde gången under denna kalabalik. Och liksom de förut nitton gånger under loppet af denna strid fört dem med ära och icke utan framgång, så ock nu.

De på ett angrepp oförberedda janitscharerna undfägnades med blodiga pannor, och våra vänner lyckades bana sig en väg till en plats, som låg bakom kanslihuset. Det var ett tätt skogssnår, dit ingen mensklig blick kunde i nattens mörker tränga. Och äfven nu, då det närbelägna kanslihusets brand belyste platserna rundt omkring, befunno de tre hjeltarne sig i fullkomlig säkerhet derinne.

Medan de i hviskande ton samtalade med hvarandra för att öfverlägga om de mått och steg, som nu borde vidtagas, sågo de en skara janitscharer nalkas kanslihuset, förande emellan sig några fångar.

»Det är kungen!» hviskade Uhrwäder, som först blef dem varse. »Och juden Markus håller sig så fast i kungens rock, som om han också ville hafva ett stycke af skörtet.»

»Ja, vid Gud!» inföll Flygare. »Der går hjelten och han ser så lugn ut, som om han ännu stode i spetsen för sin oöfvervinneliga här. Gossar! Skola vi göra ett utfall och försöka rädda honom?»

»Vi vore då endast tre man mot flera tusen turkar, för att nu icke räkna dessa horder af vilda tartarer, som vi se svärma omkring öfverallt. Omöjligt, min vän!»

»Ja, men . . .»

»Betänk då, att vi skulle offra lifvet utan att göra majestätet den aldra minsta nytta.»

»Men ändå . . .»

»Tig då! . . . Hvad är det för en kostlig figur, som träder fram derborta för att möta konungen? Han, som har så stort följe med sig, menar jag!» sporde Rahm.

»Det är sjelfva pascha Ismael i Bender», svarade Flygare. »Och karlen med den lysande drägten och det vilda, skäggbetäckta anletet — jag menar den till venster om Ismael —, det är den fruktansvärda tartarkhanen.»

Lågorna från det brinnande kanslihuset belyste scenen.

Kung Carls ansigte var fullkomligt belyst af elden och sjelfva juden kunde våra vänner se lika tydligt, som om allt detta hade tilldragit sig vid fullt dagsljus.

Paschan stod med sin dragna kroksabel i handen.

Det fångna majestätet steg utan fruktan fram, lade sina armar i kors öfver bröstet och blickade paschan rakt in i hans ögon. Denna blick, liksom detta imponerande lugn gjorde samma intryck af majestätet, som om Carl hade haft framför sig en af sina egna undersåtar. Pascha Ismael sänkte sin värja, bugade sig djupt inför konungen och yttrade något, hvilket i våra tre spionerande vänners öron ljöd som följer:

»Allah versinah Buguk Krall Svet.»

Kungen, som hittills varit stum, vände sig nu till juden, hvilken — dubbbelt så krokbent och nedlutad som vanligt — nu måste lemna sitt säkra grepp i konungens rock och stiga fram. Bäfvande, rädd och försagd stod han vid kungens sida.

»Hvad säger mannen?» frågade kungen sin tolk.

»Han säger bara: Allah, d. v. s. Gud välsigne den store svenske konungen!»

»Säg honom», återtog kungen, »att han må anskaffa åt mig en häst och sadel. Jag skall rida upp till hans hus i Bender och taga mitt nattqvarter der och vistas der, till dess det behagar mig att begifva mig till hans herre, sultanen.»

Juden Markus tolkade konungens ord.

Paschan bugade sig ånyo och gaf några befallningar.

Det var en egendomlig, men imponerande scen, som våra vänner denna natt åskådade från sitt gömställe. Sjelfva den belysning, som det brinnande huset lemnade, innebar uti sig någonting fantastiskt. Och egendomligt var äfven att iakttaga de olika ansigtsuttrycken hos hufvudpersonerna.

Kungen var alltjemt lika lugn och majestätisk, der han — till sin person fullkomligt fri — stod på platsen. Men hans besegrare, pascha Ismael, tycktes vara en smula förlägen, ja, Flygare fann till och med anledning att hviska i Uhrwäders öra:

»Paschan ser ut, som om han vore rädd att blifva uppslukad af det nordiska lejonet.»

Emellertid blef en häst framförd och kung Carl besteg den, hvarefter hela sällskapet begaf sig i väg från Warnitza by och platsen för de nedbrinnande kungshusen till Bender, der kungen verkligen tog in hos Ismael.

Snart voro de försvunna bland kullarna, så att våra vänner — huru mycket de än ansträngde sin syn — icke längre förmådde i det rådande mörkret se konungen.

Då glänste i Uhrwäders öga en tår och han hviskade:

»Det dröjer länge, innan vi få se honom igen.»

»Gud råder!» hviskade Flygare, som också var upprörd.

Det gjorde naturligtvis dessa tappra och redliga hjertan ondt att nödgas vara overksamma, då de sågo den beundrade hjelten bortföras i fångenskap. Visserligen hade de skäl att förmoda, att fångenskapen icke skulle blifva alltför svår, ty turkarnes djupa beundran för Carl den tolftes stora egenskaper var allmänt bekant och hade ofta gifvit sig uttryck genom hyllningar, hvilka egnats honom af hopar, som samlats utanför det nu i aska lagda kungshuset. Men deras konung var icke längre en *fri* konung. Och detta verkade en djup grämelse i vännernas hjertan.

Länge fingo våra vänner emellertid icke tid att grubbla öfver ödets nycker, ty andra uppträden ådrogo sig snart deras uppmärksamhet.

Kanslihuset och några andra bygnader brunno ännu och spredo ett ganska klart sken öfver hela platsen för kungsgården. Ur ett skogsbryn i närheten släpades fram en eländig individ, som var nästan naken, hade bakbundna händer och en gammal trasig fårskinnspels af tydligen bulgariskt ursprung kastad öfver axlarna. Ett blekt och förfäradt ansigte blef synligt och för våra i snåret gömda vänner mer och mer igenkänligt, ju närmare bulgarerna släpade sitt offer till det brinnande kanslihuset.

Den stackars fången efterföljdes af en tydligen mycket förnäm och fin turk, hvilken svängde en kroksabel öfver sitt hufvud, dock utan att låta dess hvassa egg göra bekantskap med fångens kropp. Flatsidan af kroksabeln der-

emot hamrade emellanåt flitigt på den armes rygg, när han började visa sig allt för motsträfvig.

Fången ropade oupphörligt med skärande stämma: »Min stackars kung! . . . Fören mig till min konung!»

Redan på rösten igenkände våra vänner Hultman.

»Det är vår gamle vän!» hviskade Uhrwäder. »Låtom oss slå ett slag till hans befrielse. Han var oss behjelplig en gång, när majestätet var oss onådig och våra lif sväfvade i stor fara. . . . Vi måste nu till gengäld rädda honom.»*

»Så menar jag ock.»

»Jag också.»

Alla tre voro således ense om, att någonting borde göras. De stodo redan upprätt och med svärd i hand, då en annan tilldragelse hindrade dem från utförandet af det ädla uppsåtet.

En skara af minst tusen tartarer strömmade nämligen in på platsen i ändamål att röfva och plundra. Våra vänner insågo genast, att om de nu trädde fram, skulle de endast offra sina lif utan att rädda Hultman ur hans irâkade elände.

Derför lade de sig åter ned för att bespeja nejden. Deras egen ställning var icke utan fara, ty det kunde lätt falla en af de kringsvärmande tartarhoparna in att genomsöka den buskskog, i hvilken våra vänner hade gömt sig. Men de voro så vanda vid faror af alla slag, att man kan med visshet antaga, att deras hjertan icke klap-

* Berättelsen om den stackars kammartjenarens förfärliga lidanden under denna natt har han sjelf i korthet författat och förevigat i sin dagbok. Intet giltigt skäl finnes att betvifla dess sanning. Vi hafva blott utvecklat den.

pade fortare nu, än om de i stället hade suttit vid en läcker måltid eller en bägare gammalt och godt vin.

När turken med kroksabeln hade fört sin fånge fram i skenet från kanslihusets brand, befalde han de två bulgarerna att stanna, hvarefter den förnäme muselmanen steg fram midt för Hultman, »med en sabel hviftande framför hans ansigte», och ropande:

»Allah akbar!»

Hultman förstod visserligen denna lofsång till muhamedanernas hedniska gud, men han var alltför upprörd att kunna svara annat än sitt vanliga:

»Låt mig komma till min stackars konung!»

»Jor», skrek nu den förnäme turken, medan både han och bulgarerna läto sina kroksablar sqvadronera, »jor, kypek alten schervona.»

Det der var turkiska, förmoda vi och lär, om orden uppfattades någorlunda rätt af våra spionerande vänner, hafva betydt ungefär:

»Pengar eller lifvet!»

Eller kanske öfversättningen blir mera ordagrann så här:

»Du otrogne hund, gif hit dina dukater och penningar!»

Då Hultman — som var bakbunden — naturligtvis icke kunde sjelf framtaga hvad han af denna dyrbara vara egde, började den förnäme turken sjelf med egen hand visitera honom. Och det dröjde icke länge, innan hans hand hade undan Hultmans qvarvarande lätta drägt framtagit en innanför det intimaste plagget (i ett snöre kring halsen) hängande pung, vid hvars åsyn turkens anlete ljusnade för ett ögonblick.

Men snart började han visitera efter mera af samma sort och gick dervid till väga med en noggrannhet, som kunde hafva varit värd ett ärligare och bättre ändamål.

Nu är tiden inne att berätta, att den stackars kammartjenaren hade under striden på söndagseftermiddagen blifvit sårad i hufvudet samt med åtskilliga bindlar förbunden af hoffältskären.

När nu den förnäme och girige turken icke fann flera pungar hos sin fånge, blef han utom sig af vrede. Och medan Hultman ropade: »låt mig komma till kungen!», ref den grymme turken alla förbanden af kammartjenarens hufvud, så att såren ånyo började blöda.

Derefter sågo våra i snäret liggande vänner, hurusom han sammankopplades med elfva andra fångar och drefs bort från platsen, sittande allesammans på en med oxar förspänd vagn, på hvilken röfvarne hopat en mängd af de mer eller mindre dyrbara saker, som de hade lyckats att under plundringen tillegna sig. Huru djupt det än grämde våra vänner, kunde de dock ingenting göra för att frälsa deras gamle vän, ty tartarerna svärmade omkring öfverallt för att bemägtiga sig de öfverlefvor af svenska egodelar, som turkarne i sin plundringsifver hade förbisett.

FEMTIOANDRA KAPITLET.

Fortsättning af det förra.

»Vi måste skynda efter dem för att möjligen under deras marsch rädda den hederlige Hultman.»

Det var Uhrwäder, som gjorde detta förslag, hvilket genast bifölls af kapten Rahm. Men Flygare sade:

»Jag tror icke, att Hultman nu löper någon större fara, ty jag hörde tydligt, att den der turken befalde sina hejdukar föra fångarna till Bender. De andra orden uppfattade jag icke tydligt, men ordet Bender ljöd klart i mina öron. . . . Nej, vi uppskjuta alla åtgärder rörande Hultman till i morgon.»

»Ja, men . . .»

»Jag vill icke höra några invändningar. Vi hafva nu helt annat att göra. . . . Vi skola skaffa oss ett lätt och angenämt arbete.»

»Hvad nu?»

»Huru då? Hvad är din mening? . . . Mig synes dock . . .»

»Sen I icke den förnäme turken derborta?» frågade Flygare.

»Jo visst! Han är så uppöst af högmod, att han skulle kunna synas på en hel mils afstånd. Nog se vi honom.»

»Förträffligt! . . . I sen honom gå in i buskskogen på omkring tretio famnars afstånd från vårt gömställe?»

»Naturligtvis se vi det! . . . Och han bär den stulna pungen i handen.»

»Nåväl — Hultman är i denna stund en fattig karl och vår kung är lika fattig. . . . Låtom oss återgifva den der pungen åt dess rättmätige egare, som är antingen Hultman eller kungen!»

»Du har alltid lysande idéer, Flygare», sade Uhrwäder.

»Stundom!» medgaf Rahm. »Men huru skall detta ske?»

»Följ mig, min vän!» uppmanade kapten Flygare.

»Och tig!» förmanade Uhrwäder. »Låtom oss gå försigtigt!»

Med lätta och ljudlösa steg — liksom om de varit indianer, stadda på krigsstråt — vandrade våra tre vänner nu genom skogen. Och de togo en sådan kosa, att de, med Flygare i teten, ovilkorligen måste korsa den grymme och girige turkens bana.

De hade redan gått så långt, att de tyckte sig böra hafva träffat muselmanen. Men ännu hade de icke sett en skymt af honom. Då stannade Flygare och hviskade nästan ljudlöst:

»Karlen har stannat i skogsbrynet. Låtom oss draga oss till venster! Men sakta och varsamt!»

Varsamhet var ock verkligen af nöden, ty inom en minut kom en vild och skränande tartarhop dragande fram genom skogen på blott några famnars afstånd från våra vänner, hvilka naturligtvis genast stannade och dolde sig bakom träd eller buskar i närheten, till dess den vilda hopen hunnit på tillräckligt långt afstånd från dem.

»Om jag skulle skicka dem en kula!» föreslog Rahm.

»Var icke galen!»

Den tappre kaptenen brummade, men var lydig och snäll.

Nu fortsatte våra vänner sin försigtiga marsch genom skogen, och enär Flygare valt en riktning, som var nästan vinkelrät mot deras förra bana, nalkades de nu det af eldsvådorna klart belysta området. Nu måste en ännu större försigtighet iakttagas, ty man kunde icke veta, huruvida den grymme turken satt på det ena stället eller på det andra, och man ville naturligtvis öfverraska honom.

»Der sitter han», hviskade slutligen Uhrwäder i Flygares öra.

»Jag ser honom.»

Alla tre stannade och började göra iakttagelser.

Den grymme turken satt och räknade innehållet af den pung, som han nyss röfvat från Hultman. Mynten — alla af guld — lågo i en hög på hans öfver knäna utbredda vida mantel och tycktes utgöra omkring ett femtiotal. Den girige mannen var så ifrigt sysselsatt med att räkna dem, att han icke alls märkte vår vän Flygare, förr än denne stod framför honom och med ena handen grep pungen, med den andra hopsamlade alla guldmynten och lät den klingande metallen försvinna i pungens mörka sköte.

Ett brinnande uthus låg på kort afstånd, så att platsen för denna nästan löjliga tilldragelse var fullt belyst, ehuru den icke låg så långt fram uti skogskanten, att våra vänner lupo någon fara att här blifva upptäckta af de ännu kringsvärmande tartarerna. Den enda fara, som var öfverhängande, var den, att någon af de plundrande horderna kunde, efter förrättadt värf, belastade med sitt byte taga vägen just der, när de drogo bort.

Emellertid var turken så häpen, att han icke förmådde under de första minuterna yttra ett enda ord. Och Flygare hade redan för länge sedan gömt den återeröfrade pungen i en af sina fickor, innan turken hade återfått sin sans i så hög grad, att han kunde få ett ord öfver sina läppar.

Och när den stunden inträffade, var den grymme turken alldeles vapenlös, ty då hade Uhrwäder satt sig i besittning af hans kroksabel, och Flygare hade tillegnat sig hans dolk, hvarjemte Rahm hade »lagt sig till» med hans två pistoler.

Turken befann sig helt och hållet i våra vänners händer.

»Jag tycker, att jag har sett den der mannen tillförne», yttrade Uhrwäder såsom enda svar på en lång rad af tur-

kiska, som den förnäme muselmanen — sedan han återfått sansen — lät höra. »Kom litet närmare elden, min gubbe, så få vi väl se, hvem du är.»

Med stark arm uppreste Flygare den afväpnade, af ångest intagne, men likväl alltjemt pladdrande turken, hvars klädedrägt dervid erhöll någon liten skada. Och sedan fången blifvit släpad fram till sjelfva brynet af denna skogsdunge, synade Flygare och hans vänner honom från alla sidor.

»Det är ju den rike köpmannen Jussuf i Bender», ropade de alla tre nästan samtidigt, hvarefter de förde honom tillbaka in i halfskuggan och satte honom ned på samma plats, som han sjelf hade valt, när han skulle öfverräkna nattens vinst.

»Hvad skola vi företaga oss med honom?» sporde Uhrwäder.

»Släppa honom våga vi icke, ty då skaffar han oss snart hela skaran af tartarer på halsen, och det är ett otrefligt sällskap.»

»Nå, då behålla vi honom som fånge», föreslog Carl Rahm.

»Men han blir oss till hinder under våra operationer!»

»Sant! ... Derför kunna vi ju binda honom och låta honom ligga qvar der han ligger. Hans trosförvandter söka nog upp honom i morgon bittida. ... Men han borde egentligen betala oss lösen för sitt lif. ... Jussuf är den rikaste mannen i hela Bender.»

»Fy! ... Om du upprepar en sådan tanke ännu en gång, min käre Rahm, kommer jag att uppsäga vänskapen med dig för evärdlig tid. Vi äro inga röfvare, som plundra folk och fordra lösen.»

Uhrwäder instämde med Flygare i detta yttrande.

»Nå, så må gå då!» brummade Rahm. »Men eljest hade den här Jussuf råd att betala sitt lif med tusen pungar.»

»Hvad skola vi emellertid göra?» det var den fråga, som nu sväfvade på alla de tre vännernas läppar. Under tiden fortsatte Jussuf att med stor munvighet prata sin turkiska, som våra vänner icke alls begrepo.

Innan våra vänner ännu hunnit fatta ett bestämdt beslut, intågade nya skådespelare på scenen.

Man såg en skara såsom turkiska tjenstehjon klädda tjenare framleda en präktigt utrustad, alldeles krithvit häst mellan de brinnande byggnaderna. Tjenarne blickade omkring sig, liksom om de sökte någon. Både Jussuf och våra vänner sågo dem och den af ädelstenar och guld blixtrande hästen, som emellanåt, när han fördes förbi ett brinnande hus, blef skygg och stegrade sig.

Vid åsynen af hästen och tjenareskaran gick en sprittning genom alla Jussufs lemmar. Hvad den hade att betyda, det var icke svårt att inse, och Flygare uttryckte alla de tre vännernas gemensamma tanke, då han sade, i detsamma han lade sin hand på Jussuffs nacke:

»Den der hästen är Jussufs och det är hans tjenare, som komma för att hemta sin herre. Låtom oss genast föra den här herremannen djupare in i skogen, så att icke de der burnusbärarne upptäcka hans närvaro här!»

»Åh, låt karlen löpa! Han duger till ingenting!» föreslog Rahm.

Jo, han duger till att samla alla tartarerna och i deras sällskap förfölja oss in i skogen och upptäcka vårt gömställe. Nej, vi äro nödsakade att behålla hans härlighet i vårt säkra förvar ännu några timmar.»

»Då skall han också förses med lämplig munkorg, ty jag finner, att han just nu ämnar med rop hitkalla de der

burnuserna och den ståtliga hvita hingsten ... ett vackert djur i sanning! ... Äkta arab! ... Fullblod, mina herrrar!»

Medan Uhrwäder uttalade de första meningarna af ofvanskrifna harang, svepte han en duk omkring munnen på den rike köpmannen Jussuf. Samtidigt var Rahm ifrigt sysselsatt med att bakbinda hans händer och Flygare sysslade både flitigt och behändigt med sammansnörandet af hans ben.

Derefter bars Benders rikaste och rofgirigaste köpman utan krus djupare in i skogen och våra vänner lägrade sig på samma plats som förut, nämligen i det tjocka snåret i närheten af det nu nästan alldeles nedbrunna kanslihuset.

Der måste vi tillsvidare lemna dem, liksom vi måste lemna vår hjeltekonung såsom på en gång fånge och gäst hos paschan Ismael i Bender. Det är nämligen några icke ovigtiga tilldragelser, som påkalla vår uppmärksamhet och tvinga oss att spinna vår berättelses tråd så, att vi begifva oss till orter, vida aflägsna från denna trakt, der de forna kungshusen nu snart allesammans lågo i aska.

FEMTIOTREDJE KAPITLET.

Den olyckliga Sara.

Det är nu så lång tid förfluten, sedan vi sågo Ebba Stålhjelm och Ulla Grek eller om dem erhöllo några tillförlitliga underrättelser, att vi nu begifva oss på ett kort besök till den gamla goda staden Viborg, som ännu vid

denna tidpunkt utgjorde ett af de förnämsta svenska bålverken gentemot Rysslands alltmer tillväxande nya hufvudstad.

En afton vid jultiden år 1712 sutto de båda unga flickorna i Urban Greks enkla, men hemtrefliga sal, sysselsatta med handarbeten. Något ljus brann icke på bordet, ty Urban Grek och hans husfru voro sparsamt folk. Men en stor brasa flammade på den nästan öppna härden vid rummets ena långsida, så att någon annan belysning icke var för tillfället behöflig.

Ryktena om olyckan vid Pultava hade naturligtvis för länge sedan trängt ända fram till Viborg, och de senare åren hade derför varit en orons tid för de unga flickorna. Inga underrättelser hade ingått om Nils Wetterstjerna. En kurir från general Cronhjort, hvilken besökte majestätet i Bender och af ungmörna ombads att efterforska, hvar Wetterstjerna mände befinna sig, återvände, efter att i ärendet hafva samtalat med kapten Flygare med den nedslående underrättelsen, att Nils Wetterstjerna jemte Simon Paulin och Edvard Bretholz hade antingen stupat vid Pultava eller blifvit förda som fångar djupt in uti Ryssland. Det var en för de unga flickorna föga hugnesam underrättelse. Samma eller liknande svar medförde hvarje till Viborg från Bender återvändande kurir. Aldrig medförde de någon glädjande underrättelse.

Måhända var det kärleken, som det oaktadt uppehöll dessa ungmör med hoppet om, att Nils Wetterstjerna icke hade gått förlorad. Man tror så lätt och så gerna det som man helst önskar.

Sedan några dagar hade emellertid en besynnerlig omständighet gifvit flickorna annat att tänka på och ledt deras samtal, som eljest alltid rörde sig omkring Wetter-

stjerna, i en annan riktning. De hade nämligen en afton, då de återvände från en promenad, varseblifvit en karl, som spionerade utanför Urban Greks hus och tydligen icke hade särdeles vänliga afsigter. Han smög sig från fönster till fönster för att blicka in i rummen. De nästan förskrämda flickorna gömde sig i en närbelägen portgång, som lyckligtvis stod öppen. De skulle icke hafva utan tvingande nödvändighet velat passera förbi karlen och i hans åsyn träda in i huset, ty de anade, att han sannolikt skulle antasta dem.

»Hvem kan det vara?» hviskade den mest lättskrämda, som var Ulla.

»På storleken och gången tycker jag mig känna honom igen», svarade Ebba i samma hviskande ton. »Jag vill våga mitt nya halsband, som jag fick af min far några dagar, innan jag lemnade det kära Fågelsång, på det påståendet, att karlen är den der uslingen, du vet.»

»Hvilken? . . . Du tror väl icke, att det är Arvid Bredström?»

»Sådan är min tanke. . . . Se! . . . Se nu! . . . Nu lägger han sina händer på fönsterblecket och reser sig på tå. Elden från vår stora kamin derinne skiner på hans högra hand. Den är beklädd med en jernhandske, på hvars blanka yta kaminelden framkallar ett ljusskimmer. Men på den venstra har han ingenting. . . . O, det är den jernhandske, som tillhör min Nils. . . . Ack, då har visst en olycka drabbat min hjertevän. . . . Kanske har skurken der rent af mördat honom för att komma åt klenoden. Du erinrar dig ju, hvilken kraft den der jernhandsken skall, enligt sagan, ega. Och du ihågkommer för visso, hurusom Nils Wetterstjerna flera gånger under den tiden, då vi fingo hit regelbundna skrifvelser från honom, ofta

omtalade, hvilka skurkstreck Arvid Bredström då och då bedref för att komma i besittning af handsken. . . . Tro du mig! . . . Karlen der är ingen annan än han.»

»Himlen vare oss nådig! . . . Då förestår helt visst en olycka.»

»Att han har ondt i sinnet, derom vittnar hans hemlighetsfulla beteende. . . . Hvarför spejar han så in genom våra fönster?»

Ulla Grek förstod nogsamt, att orsaken dertill kunde vara endast den, att skurken var stadd i ett försök att bemägtiga sig Ebba Stålhjelm. Men Ulla ville icke onödigtvis uppskrämma sin vänninna. Derför yttrade hon endast:

»Kanske är det endast en tjuf, hvilken spejar efter tillfälle att göra inbrott. . . . Ja, kära Ebba, så förhåller det sig säkert.»

»En tjuf är det», svarade Ebba med sammanpressade läppar, »men den tjufven heter Arvid Bredström. Jag är derom öfvertygad.»

»Åh, du låter hänföra dig af din inbillningskraft, kära Ebba!»

»Se, nu går han in genom grinden! . . . Nu försvinner han på gårdsidan! . . . Nu, Ulla, ila vi öfver gatan och in i hemmet!»

Med snabba och lätta steg skyndade de unga flickorna in i Urban Greks hus och slogo förstugudörren igen med ett buller, hvilket de antagligen sjelfva skulle hafva funnit i hög grad oförsigtigt, om de icke hade varit så uppskrämda. Snart var emellertid denna dörr säkert tillstängd med riglar och lås. Och flickorna skyndade in i rummen. Att upphänga schalar och dukar för fönsterna i de rum, hvarest i denna stund brasor brunno på härdarna — det var några minuters verk allena. Derefter

upprörde de hela huset och hade nära nog skrämt lifvet af den beskedliga fru Margareta Grek, som »tog sig en hvilostund i skumrasket» på en soffa i salen.

Olyckligtvis var karduansmakaren Grek sjelf icke hemma. Han befann sig på en af de vanliga affärsresorna uppåt norra Finland för att uppköpa skinn — resor, hvilka han understundom utsträckte till så högt upp belägna trakter, att det var af helt och hållet vilda stammar han tillbytte sig dyrbara skinn mot medförda förråd af glashalsband, knifvar och andra nästan värdelösa handelsvaror.

Om Urban Grek hade varit hemma, skulle Arvid Bredström troligen hafva råkat illa ut, ty i detta ögonblick befann länsmanssonen sig inne i köket, der han förde ett hviskande samtal med huspigan. Man kan lätt förstå, att den om medlen föga nogräknade unge mannen hade innästlat sig i pigans förtroende, och man skulle taga föga fel, om man trodde, att han inbillat henne hvarjehanda dåraktiga förhoppningar, hvilka helt och hållet förvirrat hennes lurfviga hufvud.

Fru Margareta tillkallade sin mans arbetare. Men hennes beskrifning om den fara, som var på färde, var så oredig, att gesällerna och lärgossarne — hvilka eljest kunnat uträtta något — nu lupo omkring liksom yra höns och icke visste hvad de skulle företaga sig.

Under tiden fick Arvid Bredström tillfälle att undkomma.

Efter den aftonen hade flickorna — ehuru de ofta spionerat — icke återsett Arvid Bredström. Men deras förskräckelse skulle blifvit stor, om de vetat att han sammanträffade med Sara, huspigan, hvarje dag, då denna ensam besökte torget eller bodarna, samt att han flera gån-

ger i aftonstunden besökt samma Sara i Urban Greks kök, dervid alltid afpassande den stunden, då familjen derinne höll sin skymningshvila, ty vid den tiden plägade ingen af dem göra något besök i köket hos den lurfviga Sara.

Äfven den afton vid jultiden 1712, då vi nyss införde våra läsare i detta hederliga borgarhem, hvilade fru Margareta på sin soffa, medan Ebba och Ulla sutto framför brasan och läto de flitiga fingrarna påskynda handarbetena, hvilka förmodligen voro — enligt fädrens gamla goda sedvänja — ämnade till julgåfvor.

»Gud ske lof!» yttrade Ebba. »Vi hafva icke sedermera hört af den der karlen. Han har förmodligen öfvergifvit försöket.»

I stället för att svara vände Ulla sig om och blef genast varse ett blekt karlansigte, som tryckte sig intill en af rutorna. Naturligtvis uppgaf hon ett rop af förskräckelse.

Ebba blickade i samma riktning och såg samma syn. Nu igenkände hon med all önskvärd visshet unga Bredström.

Men i stället för att blifva rädd, fattade hon den väldiga eldgaffeln och rusade fram samt skulle efter all sannolikhet hafva borrat spetsen af gaffeln genom fönsterglaset in i skurkens öga, om icke denne hade i god tid låtit sitt ansigte försvinna. Ebba Stålhjelm satte eldgaffeln på dess sedvanliga plats och yttrade lugnt till den bäfvande Ulla:

»Vi hafva i afton glömt att hänga för fönsterna. Låtom oss skynda att godtgöra detta fel! . . . Se här ett par dukar!»

Vid det buller, som förorsakades af dessa händelser, vaknade fru Margareta Grek upp ur sin ljufva slummer.

»Hvad är det, flickor?» ropade den gamla frun uppfarande.

»Samme karl stod vid fönstret och spejade in på oss!»

»Jag fruktar, att I sen spöken, flickor. . . . Det kan aldrig vara möjligt. . . . Man inbillar sig så mycket, som icke är verklighet.»

»Men detta är rena sanningen. Vi sågo honom båda två.»

Med förenade krafter blefvo nu dukarna upphängda framför fönsterlufterna och damerna försökte lugna sig.

Ungmörna återtogo sina platser framför brasan och fattade återigen sina små handarbeten. Fru Grek deremot ville först aflägga ett besök i köket hos lurfviga Sara, innan hon slog sig ned i den för henne afsedda stolen i närheten af härden.

Men en minut senare återvände hon till salen och det var lätt att se och förnimma, att hon nu var mycket uppskakad. Hon var blek som en död och darrade som ett asplöf.

»Hvad är det, mor?» sporde Ulla orolig, och samma fråga sväfvade på den fagra Ebba Stålhjelms läppar.

»Der finnes en karl i köket. Jag såg skymten af hans rock och en del af hans fötter, när han vid min ankomst försvann i det stora skåpet och drog dörren till efter sig.»

»Lugna dig, min mor, det är kanske icke så farligt. Kanske är det endast någon fästman, som Sara skaffat sig. Kanske någon af fars egna arbetare, hvilken finner hennes lurfviga hår vackert.»

»Möjligtvis, men ändå. . . .! Kanske har hon den karlen hos sig hvarje afton. Jag kom nu ovanligt tidigt ut i köket, emedan I väckten mig. . . . Hvad skola vi nu göra? . . . Ack, om Urban vore hemma!»

»Låtom oss hitkalla gesällerna och lärgossarna!» föreslog Ebba.

Innan någon hann afgifva sitt yttrande om detta förslag, öppnades den till köket ledande dörren och tre karlar trädde in. Det var icke med någon svårighet förenadt hvarken för Ebba eller Ulla att igenkänna alla tre. Främst gick naturligtvis bandets anförare, Arvid Bredström, och efter honom inkommo herrarne Amadeus Ruben och Josua Hjelm. De senare två individerna hade således nu efter många skiftande öden å nyo återkommit till sin hembygd och förlagt sitt operationsfält inom Viborgs gamla murar.

»Gören eder intet besvär, mina damer!» utropade Arvid genast vid sitt inträde. »Vi behöfva icke gesällerna här, ej heller lärgossarna. De äro för öfrigt innestängda i verkstadshuset och skulle icke kunna komma till eder hjelp, om I än ropade dem.»

De stackars tre qvinnorna voro naturligtvis utom sig af förfäran och stodo bleka och orörliga som bildstoder.

Men i dörren stod den lurfviga Sara och skrek af alla krafter:

»Peter!... Peter!... Hvad gör du?... Hvilken bof!... Han har bedragit mig.... Nedriga menniska!... Kom, kom!... Ack, sådan bof!»

Men när dessa skrän icke visade sig utöfva någon verkan, rusade Sara fram och grep Arvid Bredström så häftigt i armen, att den äreförgätne länsmanssonen nästan blifvit ryckt omkull. Lyckligtvis bibehöll han balansen — åtminstone lyckligt för honom sjelf. Han skakade sig lös från Sara och röt:

»Släpp mig, tossa!... Jag heter icke Peter.... Och det är icke för din skull, som jag gjort detta hus äran att besöka det.»

Sara började tjuta och rusade ännu en gång på den trolöse, men anfallet var nu lika fruktlöst som förra gången. Ja, nu fick hon till och med ett slag af Arvids hand, så att hon tjutande begaf sig tillbaka ut i kökets regioner, för att i ensamheten gråta ut sin smärta och jemra sig öfver obeständigheten hos alla karlar i allmänhet och hos den s. k. Peter (d. v. s. Arvid Bredström) i all synnerhet.

Under tiden foro herrarne Amadeus Ruben och Josua Hjelm fram i rummet på samma sätt, som om de befunnit sig på plundringståg inne i en af dem eröfrad stad.

Ingenting, som egde något värde och var af den beskaffenheten, att det kunde medföras, undgick deras rofgiriga blickar och händer. Allt försvann i deras rymliga fickor.

Slutligen grepo de den gamla frun och tvingade henne att ur sin dragkista framtaga och gifva dem alla de reda penningar, som funnos i huset vid detta tillfälle.

När fru Grek hade gjort detta, svimmade hon och föll till golfvet. Den enda, som bibehöll lugn och sans, var emellertid Ebba Stålhjelm. Hon ställde sig hög och stolt, liknande en drottning, framför länsmanssonen och yttrade med fast stämma:

»Hvad vill ni, min herre?»

»Ack, nog vet du hvad jag vill, fagra Ebba! Kom nu med mig, så resa vi direkt hem till Sverige och fira vårt bröllop med stor stât och gamman derhemma i min fars länsmansgård. . . . Kom, min sköna! . . . Ute på redden ligger ett af mig förhyrdt fartyg, hvilket är redo att afsegla till Sverige, så snart du och jag komma ombord. Och nere i Viborgs hamn väntar oss en väl bemannad båt för att föra oss ditut. . . . Kom, kom, sköna dam! . . .

Du har länge nog längtat efter att tillsammans med mig knäböja på brudpallen.»

»Usling!» var allt hvad Ebba Stålhjelm yttrade, men det skedde med en ton af så iskallt förakt, att sjelfva den i ondskan numera (nästan i lika hög grad som hans far) förhärdade länsmanssonen ryggade ett par steg tillbaka.

På högra handen bar han Nils Wetterstjernas jernhandske, hvilkens fina polityr blixtrade i eldskenet vid hvarje rörelse med handen, som Arvid gjorde.

Nu hade Amadeus Ruben och Josua Hjelm fullständigt utplundrat huset. Fru Margareta låg ännu afsvimmad på golfvet. Den vackra Ulla Grek var magtlös af förfäran, ehuru hon icke förlorat medvetandet.

»Så lunkom vi så småningom . . .» började Josua Hjelm sjunga, d. v. s. skråla med en stämma, som icke skulle hafva godkänts såsom sångröst på den aldra uslaste krog.

Det skulle naturligtvis vara signalen till allmänt uppbrott.

»Så lunka vi så småningom . . .» trallade äfven Amadeus.

»Det är tid nu», sade Arvid Bredström till Ebba. »Var god och följ med mig! Denna gången skall du icke undkomma mig, ty Wetterstjerna sitter fången i Olonetz och piskas hvarje dag med knutpiskor. Ingen kan komma till din hjelp. . . . Följ mig, motspänstiga flicka, och blif min hustru! . . . Kom! . . . Eljest frestar du mig att stöta dolken i ditt hjerta för att förebygga, att någon annan än jag får ega dig.»

»Usling!» utbrast den nära nog förstenade Ebba med nästan ännu större eftertryck än förra gången.

Arvid Bredström rusade fram och grep henne i armen.

»Nu framåt!» kommenderade Josua Hjelm. »Så lunkom vi så småningom. . . . Nå, gå på nu, godt folk! In-

nan vi veta derom, kunna vi hafva nattvakten öfver oss, ty här har nu på en stund varit ett fasligt buller.

»Usling!» ropade Ebba ännu en gång, medan den jernhandske, som betäckte Arvids högra hand klämde djupa märken i hennes fina hull.

Der fans emellertid hos Ebba en större fond af kraft och mod, än Arvid Bredström hade föreställt sig.

På samma gång hon ropade sitt tredje »usling»! grep hon med venstra handen om jernhandsken ett grepp af konvulsivisk styrka och i nästa ögonblick tilldelade hon med den väldiga eldgaffeln, som hon redan i första ögonblicket gripit, Arvid Bredström ett så väldigt slag med detta tunga jernvapen, att uslingen tumlade flera steg baklänges, dock utan att falla. Men jernhandsken behöll Ebba i sin hand, ty den var så mycket större än Arvids hand, att den var lätt att draga af, då Arvid nu så plötsligt tumlade baklänges. Den följde af sig sjelf med Ebbas venstra hand i det ögonblick, då Arvids fingrar till följd af det mottagna slaget blefvo slappa och släppte sitt grepp kring ungmöns arm.

I nästa ögonblick satt jernhandsken på Ebbas hand och hon ropade till Arvid:

»Nu har jag handsken och dermed segern i mina händer.»

»Ännu icke!» tjöto Amadeus Ruben och Josua Hjelm, störtande sig öfver den modiga flickan, hvilken dock mötte dem med den högt upplyftade eldgaffeln.

Det såg mörkt ut för Ebba Stålhjelm, den präktiga, modiga och trogna flickan, fastän hon bar den undergörande jernhandsken på sin hand.

Tre vilda, samvetslösa karlar mot en ensam qvinna!

Nu hade jemväl Ulla Grek förlorat medvetandet. Och den gamla frun låg alltjemt afsvimmad.

Men i köket satt den olyckliga Sara och gret heta tårar.

FEMTIOFJERDE KAPITLET.

Lars Peter finner »sitt ideal».

Vi lemnade vår hederlige Lars Peter ensam i en båt på den vidsträckta Ladogasjön och det torde — för att någorlunda bevara sammanhanget mellan dessa skildringar — vara nödvändigt att å nyo uppsöka honom.

Efter åtskilliga faror och många vedervärdigheter uppnådde han efter några dagar Ladogasjöns vestra strand, der han landsteg i den djupa vik, som förde honom aldra genaste vägen till målet för hans färd, hvilket — det är tillförne berättadt — utgjordes af den gamla hederliga staden Viborg.

Men här började de aldra värsta svårigheterna.

Han måste nu draga fram genom en landsträcka, som — enligt kartans vittnesbörd — icke var synnerligen lång, men hvilken dock medförde, så att säga, en ny lifsfara för hvarje hundratal fot, som han lade till rygga.

Hela trakten var uppfyld af kringsvärmande ryska soldater och ryttare.

Vår hederlige Lars i sin slitna blågula uniform måste oupphörligt söka gömställen bakom stenar, träd, buskar, småstugor och andra till detta ändamål lämpliga ting. In i byarna för att anskaffa åt sig någon mat vågade han sig

icke. Han måste svälta. Men han svalt med glädje, ty han visste, att han gjorde det för sin herres räkning och till hans räddning. Emellanåt lyckades han, naturligtvis nattetid, »fånga» en höna eller ett litet kid i någon bondgård. Man tillskref alltid vargen dessa förluster och ingen förföljde honom såsom varande den brottslige. Med sådana byten drog han sig in i djupaste skogen, stekte sitt villebråd på sin pamp, hvilken han höll öfver elden likt ett stekspett.

Och när han hade ätit sig mätt gömde han qvarlefvorna i sina fickor till föda under de följande dagarna.

Emellertid inträffade en tid, då han icke mera lyckades uppbringa något vildt af ofvannämnda slag. Han hade nämligen småningom anländt till mera bebodda orter, der han icke vågade inträngа i byarna af fruktan för att hundarnas skall kunde väcka upp en hel skara af män, för hvilkas tjugor och andra vapen han naturligtvis måste duka under.

Värsta faran utgjorde dock de hungriga vargarna.

Det båtade föga, att Lars Peter ropade till dem, att de icke voro mera hungriga än han sjelf. Vargarna försökte ändå att beröfva honom hans usla lif och att af hans numera nästan utmerglade kropp göra sig ett magert mål. Och Lars Peter var nödsakad att gripa till en mängd konstgrepp för att undgå dessa rofgiriga kamrater.

Flera gånger måste han tillbringa nätterna högt uppe i topparna af träden, medan de tjutande flockarna af vargar under de långa, mörka timmarna uppförde den vildaste dans omkring trädets fot. Just dessa nätter voro vanligtvis desamma, under hvilka Lars Peter ämnat begifva sig ut att recognoscera och anskaffa en för honom välbehöflig proviant. Der satt han nu uppe i trädtoppen och

huttrade af köld och kände alla hungerns qval. Ibland lyckades han komma upp på taket af en ladugård och der tillbringa natten under liknande förhållanden. Det var på orter, hvarest träd voro sällsynta. Först när morgonsolen steg upp, sprungo vargarna åter till skogs och Lars Peter kunde i någorlunda stor trygghet fortsätta sina irrfärder — ty det är tydligt, att under sådana förhållanden hans färd icke kunde utgöra en rak linie. Det var tvärtom en konstig kroklinie, mot hvilken åskviggens bana är att betrakta såsom nästan rak.

En morgon, då Lars Peter var nästan utmattad af hunger och sömnlöshet, insomnade han på ett svagt lutande ladugårdstak och sof flera timmar efter det att vargarna hade lupit till skogs igen.

Bonden, som egde den lilla gården, fick fram på förmiddagen se den på hans tak sofvande karlen och beslöt låta honom ligga qvar der, till dess han vaknade. Emellertid höll bonden god utkik, på det att icke sofvaren skulle kunna aflägsna sig utan att för värden uttala sitt tack för nattlogiet.

Denne bonde var — ehuru ryss — en af naturen godsint menniska, och ehuru han kände igen den svenska uniformen, gjorde dock sofvarens värnlösa belägenhet ett sådant intryck på hans hjerta, att han redan hade inom sig fattat beslutet att hjelpa honom, om han — såsom synbart var — behöfde någon hjelp.

Framåt förmiddagen vaknade Lars Peter och såg sig omkring, till en början i alldeles yrvaket tillstånd.

I tur och ordning lupo nu tre tankar genom hans hjerna.

Den första skulle kunna i ord uttryckas så:

»Gudi vare lof, att vargarna äro borta!»

Den andra tanken var mindre glad och lydde sålunda:

»Men ... vid mina byxknappar! ... Jag har försofvit mig. Det är stora, ljusa, solklara dagen.»

Den tredje af de anmärkningsvärda tankarna var denna:

»Och der borta står en filur till ryss, lurar på mig och ämnar sig till att knipa Lars Peter.»

Häraf bevisas, hurusom en menniskohjerna kan genom endast tre tankesteg öfvergå från den aldra högsta glädje till den aldra djupaste förskräckelse. Ty ingen af oss kan betvifla, att Lars Peter blef mycket rädd, när han såg den ryske bonden stå på något afstånd från ladugården och uppenbarligen rikta sin uppmärksamhet på ladugårdstaket.

I förskräckelsen uppgjorde Lars Peter en barnslig plan till flykt. Han kraflade sig upp på takets s. k. ryggning och sänkte sig ned på andra sidan, så att han försvann för ryssens ögon och ryssen bortskymdes för Lars Peters blick.

Taket bestod af tjocka och oregelbundna trästickor, lagda bredvid och hopade på hvarandra, hvarför det erbjöd en ganska ojemn yta — en omständighet, som väsentligt underlättade Lars Peters nedstigande på takets andra sida.

En annan omständighet fans likväl, hvilken Lars Peter icke gaf sig tid att taga i betraktande, och det var den, att marken på ladugårdens andra sida hade en mycket stark lutning, ja, var hvad man kallar mycket brant. Och till på köpet var den icke endast brant, utan der var långt ned till den lilla dalgång, der branten slutade i en temligen bred, för tillfället icke isbelagd, utan i strida flöden framvältrande å.

När Lars Peter släppte taket, föll han ned på branten. Och när han kommit dit, voro alla hans bemödan-

den att hålla sig qvar fåfänga. Han åkte med skarp fart nedför den branta sluttningen och hamnade — på grund af tyngdlagen — nere i ån.

Der låg han nu och plaskade och insöp den ena kalla vattenportionen efter den andra och frös och mådde rysligt illa.

Men den välvillige ryske bonden skyndade till stället.

Lars Peter trodde nu, att hans sista stund var kommen, ty han insåg, att det skulle för ryssen vara en lätt sak att döda honom, der han nu låg.

Någon sådan tanke hade emellertid bonden icke. Han skyndade till med en lång stång, hvars ena ända han sjelf höll och hvars andra ända han räckte Lars Peter. Derunder ropade den beskedlige bonden på ryska:

»Fatta tag! . . . Jag skall draga dig till lands.»

Nu hade Lars Peter tillbringat så lång tid i Olonetz, att han lärt sig icke så litet af ryska språket. Medan han lärde sina elever att fläta korgar af en mycket sinnrik konstruktion — för hvilken vi dock icke hafva tid att nu redogöra — inhemtade han sjelf med mycken flit af sina lärjungar en mängd af ryska tungomålet.

Derför begrep han nu också bondens välvilliga ord och grep ett säkert tag i stången samt blef lyckligt dragen till lands.

»Hvarför flydde du?» frågade nu ryssen.

»Emedan jag trodde, att du ämnade döda mig!» genmälde Lars Peter på någorlunda begriplig ryska.

»Det har aldrig varit min afsigt», svarade ryssen vänligt.

»Men du ser ju, att jag är svensk?»

»Visserligen! Men för min del hatar jag icke svenskarna. Jag har mer än hundra gånger varit i Viborg för

att sälja den lilla afkastningen af min gård och alltid blifvit vänligt och väl behandlad af Viborgs borgare. Kommer jag till vår egen nya stad derborta — Petersburg — så blir jag skinnad och lurad och bedragen af mina egna landsmän. Men i Viborg har jag alltid fått min fulla rätt och många goda måltider till på köpet.»

»Jaha», inföll Lars Peter, som åter hemtat mod, »jag har ju alltid trott hvad min gamla mor sade, att 'slägten är värst'.... Men hvad ämnar du nu göra med mig?»

»Du skall följa med mig in i pörtet, torka dina kläder, värma dig och äta dig mätt.... Sedan få vi öfverlägga.»

Medan de sträfvade uppför backen för att komma till bondens stuga, frågade Lars Peter hvad hans välvillige räddare hette.

»Dmitri Paulowitsch!» var svaret.

»Har du hustru?»

»Ja, och hon heter Warwara. Men hvad heter du sjelf?»

»Lars Peter Olsewitsch! Och du har barn? Alla ryssar hafva många barn.»

Detta var en kanske något snedvriden öfversättning af Lars Peter Olsson, men bonden tog öfversättningen för god och efter den stunden kallades Lars Peter i bondens hus aldrig annat än Olsewitsch. Det var naturligtvis för en rysk tunga omöjligt att säga Lars Peter. Om det hade varit endast Peter, kunde det gått för sig, men Lars — det var en omöjlighet. Och derför fick han heta Olsewitsch.

På frågan om Dmitri Paulowitschs barn svarades:

»Jag har en son, hvilken kallas Wladimir, och en dotter — för resten en fager tös — hvilken heter Wanda.»

Hvad Lars Peter för ögonblicket tänkte om den »fagra tösen» vet man icke med full säkerhet, men deremot är det konstateradt, att han blef alldels betagen, när han ändtligen kom in i stugan och med sina egna ögon såg den ungdomsfriska skönheten.

Hon var verkligen en skönhet och i Ryssland finnas skönare qvinnor än i något annat land på jorden, särdeles i vissa delar af den ryska landsbygden. Klädd i sin pittoreska och prydliga nationaldrägt gjorde hon på Lars Peter ett så starkt intryck, att han på en lång stund icke kunde säga ett enda ord. Han bara såg och såg — alltjemt uteslutande på den fagra tärnan, hvilken, så ofta hon märkte det, rodnade som en ros och blef derigenom i Lars Peters ögon ännu mera tilldragande.

Lars Peter sattes vid den flammande brasan och hans kläder voro snart torra. Mor Warwara framdukade en riklig måltid — den bästa, som »Olsewitsch» intagit under flera år. Och den sköna Wanda bar sjelf fram den stora stånkan, full med öl, hvarvid Lars Peter icke kunde undgå att se, huru vacker hennes hand var.

Nåväl — vi vilja göra en lång historia kort. Lars Peter stannade många veckor qvar i Dmitri Paulowitschs hus, tröskade all säden, gödde alla grisarna, slagtade kalfvarna och var — med få ord sagdt — snart hela familjens gunstling. Det är sannolikt att det trollnät, som Wandas skönhet och älskvärda inre egenskaper hade utspänt omkring Olsewitsch, skulle hafva förmått denne att under hela sin lifstid qvarstanna i denna lilla by, hvars namn var Wotigrad, om icke den unge mannen en natt hade fått en dröm, som påmint honom om anledningen, hvarför han lemnat sin herre Nils Wetterstjerna och flytt från Olonetz.

Han drömde att han såg Olonetz och fångahuset, der han sjelf hade undervisat i korgarbete och inhemtat ryska tungomålet. Och icke nog härmed!... Drömmen visade honom äfven alla hans medfångar sittande framför brasan, såsom de plägade. Och han kände så tydligt igen dem alla. De sågo ut att vara bedröfvade. Wetterstjerna var sysselsatt med att ingnida sin af knutpiskan sargade rygg med något fettämne. Och Lars Peter — ty i drömmen var han naturligtvis icke någon Olsewitsch — hörde Simon Paulin säga: »Lars Peter var ändå en förrädare, han kommer icke igen». Lika tydligt hörde han Bretholz svara: »det har jag alltid trott». Och slutligen förnam han med en smärta, som till och med i drömmen svårt pinade Lars Peters ärliga hjerta, att Nils Wetterstjerna yttrade: »kanske hafven I rätt; troligen blir han borta; menniskans natur är icke egnad att vara ett magasin för känslor af tacksamhet.»

Det sista yttrandet skulle naturligtvis aldrig hafva fälts af Nils Wetterstjerna sjelf, men rann upp ur Lars Peters egen hjerna och får derför skrifvas på detta naturbarns egen räkning.

Lars Peter hade lagt sig såsom en i aldra högsta grad förälskad och vid den sköna Wanda fjettrad Olsewitsch. Men då han nu drömde denna dröm, steg Olsewitsch upp såsom en sin rättmätige herre in i döden tillgifven Lars Peter! Vare detta nog sagdt! Läsaren inser sjelf det öfriga.

Följande dagen förklarade Lars Peter det vara sin afsigt att ofördröjligen begifva sig till Viborg, för att skaffa hjelp åt sin herre.

Wanda grät de bittraste tårar, som någon rysk qvinna någonsin känt flyta nedför sina sköna kinder. Gumman Warwara, som tyckte och äfven sade, att då Olsewitsch

mått så godt hos dem, kunde han också stanna qvar för alltid och slutligen öfvertaga gården — gumman Warwara var nära att blifva vred på Olsewitsch, som hade gått och »inbillat hennes dotter sådana galenskaper».

Men Dmitri Paulowitsch var en förståndig man. Han sade:

»Om Olsewitsch har lofvat att åt sin herre anskaffa hjelp till flykt ur fångenskapen, så bör han såsom hederlig karl också hålla sitt gifna löfte. Och vi känna Olsewitsch tillräckligt för att veta, att han kommer hit igen. Öfvergifver han icke sin herre i nödens stund, så egér han ock ett hjerta, hvilket icke öfvergifver den han älskar. Ty jag har nog sett, huru det är mellan honom och min Wanda.»

Det var karlaord och de gjorde äfven intryck på alla.

Wladimir, sonen, hvilken egde hopp om att genom giftermål få öfvertaga en ännu större gård i byn Wotigrad, instämde med sin fader och tillade dessutom med eftertryck:

»Och viljom vi — både far och jag — om så behöfves åtfölja den undsättning, som utgår från Viborg för att undsätta Olsewitschs husbonde. Vi känna vägarna till Olonetz och kunna ledsaga dem, om de vilja ställa sin färd förbi vår gård, ja, vi kunna väl äfven lemna en kraftig handräckning, om det vid Olsewitschs herres befrielse skulle komma till något handgemäng.»

Detta var väl taladt och var karlaord liksom faderns.

Men Wanda grät fortfarande.

På hvad sätt det nu lyckades Olsewitsch att undanrödja Wandas farhågor och lugna henne, derom sväfva vi i fullständig okunnighet och vi anse det icke vara rätt att försöka utforska dylika saker. Men säkert är, att när Ol-

sewitsch satte sig upp på den enkla slädan för att af Wandas far och bror skjutsas till Viborg, så stod den sköna — fastän nu något bleka — Wanda leende och lycklig på dörrtröskeln och tycktes hafva kastat all sorg långt bort från sin hydda.

Detta lyckliga förhållande återspeglades jemväl i gamla Warwaras drag.

Hennes »välkommen åter!» var vänligt, ja, nästan moderligt.

Såsom Olsewitsch lemnade detta kapitels hjelte byn Wotigrad. Såsom Lars Peter steg han en afton kort före jul ur Dmitri Paulowitschs släda på den gamla staden Viborgs torg.

FEMTIOFEMTE KAPITLET.

En kraftig hjelp i nödens stund.

När Olsewitsch eller numera Lars Peter åkte in genom Viborgs tullport, kände han sig mycket lycklig, ty han var numera nära det mål han föresatt sig, nämligen att rädda sin herre och hans vänner undan knutpiskorna. Och hvad som icke minst bidrog till hans glädje var minnet af den lilla Wanda derborta i Wotigrad och de öfverenskommelser, som han hade med henne träffat.

Just då åkdonet svängde från den då för tiden så kallade »Klockbytaregränden» in på Viborgs »stortorg», blef Lars Peter varse en manlig figur, hvilken väckte hans lifliga uppmärksamhet. Det var en mansperson, som Lars Peter blott alltför väl igenkände. Det var en karl, hvil-

ken fordom försökt mörda honom. Och en menniska, af hvilken man varit nära att blifva mördad, kan icke glömmas. Det var, enligt Lars Peters öfvertygelse, Arvid Bredström.

Den trogne tjenarens första känsla var — det måste medgifvas — en känsla af fruktan. Men när han nu såg, huru Bredström smög sig utmed husraderna liksom en brottsling, hvilken vill dölja sina spår, började Lars Peter tro, att karlen förehade brottsliga planer af sådan beskaffenhet, att de kunde vara till men för öfverstelöjtnant Nils Wetterstjernas intressen, d. v. s. planer mot Ebba Stålhjelm. Och nu, sedan Lars Peter sjelf hade lärt känna, hvad kärlek är, nu var han så mycket mindre hågad för att låta Nils Wetterstjerna lida kärleksqval, om han kunde hindra det.

Sedan de tre resandena (d. v. s. Olsewitsch, Dmitri och Wladimir) med hast bundit hästen vid brunnen å »stortorget» — något som i mörkret icke var bland det aldra lättaste — ilade de alla tre, med Lars Peter i spetsen, i spåren efter den smygande Arvid.

Nu är tid att omförmäla, att detta tilldrog sig samma afton, då herrarne Bredström, Ruben och Hjelm bröto sig in i Urban Greks hus för att derifrån bortröfva Ebba Stålhjelm och lemna henne i den förstnämnde bolagsmannens våld, medan de två andra kompanjonerna blott skulle tillegna sig några liflösa, fastän värderika egodelar, som minskade den hederlige karduansmakarens förmögenhet och den fagra Ullas arf.

Lars Peter var ingen dum karl. Han insåg, att den listige Arvid Bredström skulle kunna fatta misstankar, om tre karlar under vanliga förhållanden följde efter honom på alla hans slingrande stigar. Han föreslog af denna

anledning, att han och hans blifvande svärfar och svåger skulle låtsa sig vara berusade och i det dermed följande orediga tillståndet vandra framåt gatorna. Hans blifvande anförvandter fattade genast hans mening och funno planen öfvermåttan god.

Raglande och emellanåt utstötande dels oartikulerade ljud, dels höga och vilda skrän följde de nu Bredström hack i häl. Och Lars Peter blef mer och mer öfvertygad om, att den person, som han i sällskap med dessa handfasta karlar nu förföljde, var Arvid, ty skuggan, hvilken alltjemt smög sig utmed husväggarna, tog en väg, som uppenbarligen ledde till karduansmakarens hus.

Slutligen stannade den smygande skuggestalten vid ett af fönstren i Urban Greks bostad. Lars Peter och de andra två började vid ändan af gatan uppföra ett låtsadt gräl — ett gräl af det vidriga slag, som alltid uppstår mellan druckna personer, mellan menniskor, som mera älska spriten än sina själars välfärd. Naturligtvis var det en komedi, våra härvarande vänner spelade, ty de hade icke smakat en enda droppe af denna dryck, som, till öfvermått njuten, förvandlar menniskan till en varelse, som är sämre än ett djur. Men upptåget hade sin nytta med sig, ty det är lätt förklarligt, att Arvid Bredström icke hyste någon fruktan för en liten grupp af uppenbarligen druckna individer. Det är endast af nyktra menniskor, som bofven har någonting att frukta. Dessa tre till utseendet onyktra karlar betydde ingenting för länsmanssonen.

Men midt under det larmande uppträde, som våra vänner anställde på den i halfmörker försänkta gatan, iaktttogo de med både uppmärksamhet och skarpsinne den smygande skurken, ty ehuru ordet »skurk» är ett hårdt

och kanske kärlekslöst ord, må det väl vara fullt berättigadt i fråga om en Arvid Bredström.

Våra vänner åskådade hans spioneri genom fönstren. Ja, Lars Peter, som förr hade sett jernhandsken, kunde på långt afstånd, känna den igen, när skenet från den på Urban Greks härd flammande elden återstrålade från jernhandskens blanka yta.

»Det *är* han», yttrade Lars Peter under en liten paus i det oväsen, som de tre tillställde »för syns skull». Jernhandsken hade öfvertygat honom om, hvem spionen var.

Vi hafva förut bevittnat, hurusom Ebba och Ulla sågo Arvids ansigte tryckt mot rutan just i detta ögonblick.

Nu smög Arvid Bredström sig in på Urban Greks gård.

»Låtom oss följa efter!» föreslog Lars Peter. »Den karlen är en gammal fiende till min herre och just i det huset bor min herres trolofvade. Och den der menniskan har inga goda afsigter, så sant jag af er benämnes Olsewitsch.»

Under skrän — liksom om de varit druckna — tågade de tre vännerna ner till gatans ändpunkt. Men der vände de och gingo under tystnad tillbaka till Urban Greks gård, på hvilken de försigtigt smögo sig in.

Och de kommo just då Arvid Bredström höll på med att lägga haspar och bommar för dörren till karduansmakareverkstaden för att — som vi veta — hindra gesällerna och de modiga lärgossarna att komma till husbondfolkets hjelp.

Lars Peter och de två ryssarne gömde sig i ett lider.

Arvid, som nu fullständigt afspärrat för arbetarna hvarje möjlighet att komma ut, hördes brumma något.

»Hvad är det han säger?» frågade Dmitri, hvilken icke förstod ett enda ord af det svenska språket.

»Han säger», genmälde Lars Peter, »att nu har han stängt in arbetsfolket och att nu är fältet fritt för honom.»

»Hvad ämnar han då göra?»

»Vi få se! Men I bistån mig ju, om det kommer att gälla ett nappatag med honom.»

»Ah, den der!» sade Wladimir med ett visst förakt, ty den unge ryssen visste med sig, att han var en stark karl, som med lätthet kunde öfvervinna en Arvid Bredström.

»Lita på oss, Olsewitsch!» hviskade i sin ordning Dmitri.

Arvid kröp in i skuggan af en liten utbygnad och frambringade en skarp hvissling. Det skära ljudet hade knappt förnummits, innan två gestalter liksom afsöndrade sig från en vägg och närmade sig Arvid Bredström, som, då han såg dem, mötte dem på halfva vägen. Han hade genast äfven i det rådande mörkret känt igen sina hejdukar, Amadeus Ruben och Josua Hjelm, dessa hans förtrogna vänner och stallbröder, i hvilkas sällskap han redan hade begått så många brott och nu var på väg att bedrifva ännu ett.

De tre skurkarne samtalade en stund så sakta, att det var för Lars Peter omöjligt att höra, hvarom de talade.

»Hvad säga de?» frågade Dmitri på sin ryska.

»Jag kan icke höra det. Men nu ... nu gå de in i huset.»

Verkligen stego de tre landstrykarne nu in genom den dörr, som ledde direkt in i köket.

Våra vänner skyndade fram för att höra, hvad som möjligen sades derinne. Men det var omöjligt. Visserligen kunde de förnimma, att ett hviskande samtal fördes inne i köket, men det var icke ens för Lars Peter möj-

ligt att uppfånga ett enda ord. Slutligen upphörde hviskningarna.

Lars Peter besinnade sig en stund. Han ville naturligtvis ogerna rusa åstad »i ogjordt väder», men han tyckte, och det med skäl, att omständigheterna här voro sådana, att någonting måste göras, om icke en olycka skulle inträffa. Derför tillsade han sina blifvande ryska anförvandter, att de skulle qvarstanna några minuter der de stodo. Och sedan dessa förklarat sig villiga att följa alla hans föreskrifter, begaf Lars Peter sig bort till verkstaden, upplät alla haspar, aflyfte alla bommar, öppnade dörren och steg in.

»Guds fred!» sade han.

»Guds fred!» svarade gesällerna, men lärgossarne endast bligade.

»Jag har ett ärende från öfverstelöjtnant Nils Wetterstjerna till dygdädla jungfrun Ebba Stålhjelm.»

»Gå då in i mästarens bostad!» uppmanade verkgesällen.

»Ja visst! Men nu är det så, att jag såg en karl lägga haspar och bommar för den här dörren, hvarefter jag såg honom i sällskap med två andra smyga sig in i Urban Greks kök. Och jag är säker på, att något är på färde derinne. Visserligen har jag två handfasta vänner med mig, men i nödens stund skadar det icke att vara många.»

»Ett slagsmål! . . . Ett slagsmål! . . . Blodiga näsor! . . . Blåa ögon! . . . Det skall bli en glädje», ropade alla lärgossarne, hvar på sin tonart, i det alla på en och samma gång rusade upp från arbetena, kastande skinnen åt alla sidor och åstadkommande ett buller, liksom om det varit frågan om att tåga ut för att rädda kung och fosterland.

»Tyst, pojkar!» röt förste gesällen, i det han lade från sig sina verktyg. »Tigen, edra skojare!... Men om det nu är så, som denne man säger, så viljom vi alla som en man gå att hjelpa vårt kära husbondefolk. Följen mig!»

Gesällerna och lärgossarna voro icke sena att lyda.

Det dröjde endast få minuter, innan Lars Peter i spetsen för denna handfasta och trofasta skara samt de två ryssarna befann sig i Urban Greks kök, hvarest en usel (tunn och illa lysande) talgdank belyste den mycket rörande scenen, som, om den blifvit af en målare förevigad, borde kallats: »den gråtande Sara» eller »lurfviga Sara på pinobänken» eller någonting dylikt.

Från det innanför köket belägna hvardagsrummet hördes ett oredigt buller, sammansatt af mångahanda ljud, så att ingen kunde få klart för sig, hvad som egentligen föregick inne i våningen. Tunga karlsteg hördes, klangen af silfversaker, hotande röster och mycket annat dylikt. Men Lars Peter frågade Sara:

»Hvad är på färde?... Hvem är derinne?»

»Herren förbarme sig!... Den uslingen... den trolöse... den...»

»Åh!» inföll nu en lärgosse, »det är den der gemene karlen, som nu en tid kurtiserat Sara.... Om jag får gifva ett råd, så gå vi genast och utan dröjsmål in, ty jag har hela tiden tyckt, att hennes så kallade fästman såg ut, som om han hade ondt i hugen. Och jag har flera gånger sett honom stå och speja in i mästarens fönster, när det varit qväll och han trott, att ingen observerat honom.»

»Den trolöse Peter!... Den uslingen!» jemrade sig Sara och vaggade hufvudet af och an, medan de tjocka

kinderna hvilade mot händernas innersida och armbågarna stödde sig mot hennes robusta knän.

»Men hvad är det då?» sporde förste gesällen.

»Den trolöse Peter!» fortfor hon utan att ens märka, att någon tilltalade henne. Hon var bedöfvad af smärtan.

När man nu märkte, att något förnuftigt svar icke var att bekomma af denna förtviflade varelse, yttrade Lars Peter:

»Då träda vi in, så få vi väl se, hvad det är för ett elände, som här är på färde. Ty ett elände *är* det.»

De trädde in. Främst gick Lars Peter. Derefter kommo gesällerna och sist de tumultuariskt uppträdande lärgossarne. Inträdet skedde just i det ögonblick, då den af oss i slutet af femtiotredje kapitlet skildrade scenen egde rum.

Ebba Stålhjelm hade — såsom vi erinra oss — lyckats eröfra jernhandsken från Arvid, och då hon nu var i besittning af denna talisman, kan man anse henne hafva varit säker om seger.

I alla händelser — hvilken betydelse man än må tillerkänna jernhandsken och dess underbara kraft — säkert är emellertid, att den stackars Ebba befann sig i en gruflig fara, ty ehuru hon hade till sitt försvar den väldiga och tunga eldgaffeln, så må man dock erinra sig, att hon ansattes af tre karlar, för hvilka hedern var en okänd sak och samvetet en orimlighet.

»Nu har jag handsken och segern är min!» hade Ebba ropat.

»Ännu icke!» hade Amadeus Ruben och Josua Hjelm ropat, i samma ögonblick de störtade sig öfver den modiga flickan och försökte vrida eldgaffeln — hennes sista försvarsvapen — ur hennes händer.

»Jo, just nu är segern hennes», hördes i detta ögonblick en röst säga, »och detta förkunnar jag i öfverstelöjtnant Nils Wetterstjernas namn. . . . Bofvar! . . . Släppen jungfrun lös, om lifvet är eder kärt!»

Det var naturligtvis endast Lars Peter, som kunde yttra sig i denna form. Och hvad han sade blef icke utan åsyftad verkan.

Arvid Bredström var blek som ett lik, då han såg denna så plötsligt inträngande skara, hvilken helt och hållet afskar alla hans planer och tillintetgjorde alla hans nedriga förhoppningar.

Amadeus Ruben och Josua Hjelm, hvilka egde mera rik praktik i skurkars yrken och derför nu bevarade sin sinnesnärvaro mycket bättre, försökte att fly ut genom den öppna köksdörren. Men fader Dmitri grep den ene och den redlige Wladimir grep den andre och ledsagade dem — trots deras intensiva motstånd — rakt fram till Lars Peter, der de qvarstannade och qvarhöllo dem, liksom poliskonstapeln håller en vildsint brottsling inför polismästaren i en småstad. Om de icke haft försyn för de närvarande damerna skulle de hafva gjort likheten ännu mera fullständig genom att åt dessa herrar servera »ett kok stryk».

Upplösningen af detta äfventyr var snart gjord. Lärgossarne och gesällerna ledsagade herrarna Bredström, Ruben och Hjelm raka vägen till staden Viborgs borgmästare. Och när alla dessa hade aflägsnat sig, qvarstodo i salen endast Lars Peter och Ebba Stålhjelm samt de båda ryssarne, ty fru Margareta Grek och hennes dotter Ulla lågo ännu afsvimmade.

Köksdörren stod öppen och Saras jemmer hördes mycket tydligt:

»O, du trolöse Peter! . . . Du bof! . . . Du skurk! . . . Du trolöse och förrädiske usling! . . . Du kanalje! . . . Du . . .»

»Stäng dörren!» befalde Ebba, och Lars Peter, som var van vid tjenaresysslan, skyndade sig att efterkomma tillsägelsen.

»Du har bud från Nils Wetterstjerna?» sporde den unga damen kallt. »Men nej», återtog hon, »innan du besvarar min fråga, vill jag hjertligen tacka dig för denna hjelp i min nöd. . . . Nå?»

»Öfverstelöjtnanten är rysk fånge och finnes i Olonetz. Jag har under tusen lifsfaror rymt derifrån för att försöka skaffa honom någon hjelp och befria honom ur hans djupa elände.»

»Tror du, att han *kan* befrias?»

»Med Guds nådiga hjelp, ja, vi kunna befria honom.»

»Nåväl, hvilka äro dessa män?» frågade jungfru Stålhjelm.

»Det är min blifvande svärfader och svåger.»

»Och de äro trogna?»

»Jag ansvarar för deras trohet med mitt eget lif.»

»Då skola vi redan i afton gripa oss an med befrielsen af min käre Nils. . . . Men nu måste vi försöka att bringa dessa mina ädla qvinliga vänner till lif.»

»Ack, jag är så okunnig om . . .»

»Kalla på Sara!»

»Den ulliga idioten derute?»

»Just hon!»

Det dröjde icke länge, innan Lars Peter hade släpat in den stackars Sara, hvilken dock var så vimmelkantig, att hon icke förmådde lemna någon stor hjelp. Hon endast jemrade sig och klagade (naturligtvis fåfängt) öfver »den otrogne Peter».

FEMTIOSJETTE KAPITLET.

Kung Carl XII uti Ismael Paschas hus.

Lifvet här i timligheten har så många olika sidor.

Hvad den ene kallar en lycka, det kallar en andre olycka eller åtminstone för en mindre angenäm ställning. Några exempel! En af konungens högstbetrodde har t. ex. 12,000 kronors årlig lön. Och det anser *han* vara en lycka. Men om en monark, som är vand att räkna med millioner, skulle finna sig plötsligt försatt till en ställning, der han endast finge dessa tolf tusen, skulle *denne* anse sin ställning eländig. Om en dagakarl förtjenar två kronor per dag, skattar han sig lycklig, men låt en kronofogde eller länsman eller någon annan af rikets mindre bemärkta tjenstemän sättas på en stat, der han blott får två kronor om dagen, skall han anse sig vara den olyckligaste varelse under solen.

Hvarpå beror nu detta? Hvarför har den ena menniskan större anspråk och större behof än den andra? Filosofen skulle svara: det beror på den riktning, som andens förmögenheter erhållit genom uppfostran o. s. v. Den praktiske mannen skulle säga: det beror blott på dumma vanor o. s. v. För vår del lemna vi här frågan obesvarad. Vi hafva förutskickat dessa anmärkningar endast för att i så mycket klarare ljus framhålla:

huru stor konung Carl var både i med- och motgång.

Vi inbjuda nämligen nu våra läsare att göra ett besök i paschan Ismaels hus i Bender, dit konungen red

under kalabaliknatten, ännu såsom fånge fruktad både af paschan och af alla de andra turkarna.

Bender utgjordes vid den tiden af nästan endast små obetydliga hus. Endast fyra byggnader höjde sig öfver de andra och företedde ett imponerande yttre. Det ena af dessa bygnadsverk var den vackra moskéen, hvars från den byzantinska stilen lånade hufvudkupol var förgyld och glänste i solskenet samt äfven nattetid uppfångade de få, af stjernorna spridda ljusstrålarna, så att den nästan alltid — dag och natt — var synlig. De andra mindre kupolerna voro hållna i en mindre prålande stil. Liksom de fornkristna kampanilerna, så plägade också turkarnes minareter, höga och smala, stå bredvid moskéen. Man hade icke heller i Bender afvikit från denna sed. En annan, mycket mindre moské, låg afsides.

Det andra af de höga husen var den rike köpmannen Jussufs, hvars bekantskap våra läsare redan hafva gjort.

Den tredje stora byggnaden var något slags embetsverk, sannolikt motsvarande mera civiliserade länders rådhus.

Och det fjerde af de hus, som höjde sig öfver kojorna, tillhörde naturligtvis den mägtige paschan Ismael, inför hvilken hvarje »rättrogen» i denna nejd bäfvade, men hvilken sjelf i sin ordning bäfvade inför den svenske hjeltekungen, fastän den senare var den förres fånge. Turkarnes lif är så mättadt med beqvämlighet och de sjelfva äro så vekliga till lynne och vanor, att den uppenbarelse af verklig mannakraft, som Carl XII var så väl egnad att förete, skrämde hvarje turk i ungefär lika hög grad, som om Carl varit ett lejon icke blott i bildlig, utan i bokstaflig bemärkelse.

Paschan Ismaels hus var redan till det yttre ståtligt. Bygdt i mohrisk stil, var det smyckadt med lätta, fina och tunna kolonner, samlade i grupper af tre i den nedra och två i den öfra våningen. Riktigt beundransvärda voro kapitälerna, som liknade rikt smyckade blomsterbägare. Tyvärr förbjuder Muhameds lära sina bekännare att i sina bygnadsverk framställa lefvande väsen — menniskor eller djur — hvilket verkar tröttande för ögat, enär alla prydnaderna bestå af endast regelbundet hållna mathematiska figurer. Det hela blir en lek med räta linier, sneda linier, krokiga linier, svällande och afsmalnande linier, med andra ord det blir den form af ornament, som vi pläga kalla arabesker. Och med dylika var paschan Ismaels palats alldeles öfversållad. Somliga voro huggna i sten, andra hade man målat med bjerta, glödande, ja, nästan hvad man kallar »skrikande» färger.

Ännu större var — enligt orientalisk sed — den prakt, som den mägtige mannen hade utvecklat i bygnadens inre; men vi kunna naturligtvis icke uppehålla oss vid en detaljerad beskrifning öfver alla rummen i palatset. Vi måste inskränka oss till en skildring af det stora och praktfulla gemak, hvarest kung Carl befann sig morgonen efter kalabaliknatten.

Väggarna voro rundt omkring smyckade med arabesker i samma glödande färger som husets utansida. På åtskilliga ställen å väggarna voro upphängda tapeter af dyrbaraste persiska och andra orientaliska väfnader. Taket var rikt smyckadt med träsniderier och målningar i den vanliga geometriska stilen. Här och der på väggarna såg man en stor spegel, hvars skifva var af poleradt silfver och så blank, att bilden blef lika klar och tydlig som i den finaste spegel af venetianskt glas. Och

förgylda ramar kringslöto de glänsande silfverytorna. Från taket nedhängde i silfverkedjor en med lika rika, som dyrbara arabesker prydd lampa, försedd med otaliga små silfverspeglar, som naturligtvis voro ämnade att återkasta och mångdubbla skenet, när lampan var tänd. På golfvet hade man utbredt flera lag af mattor, mjuka som dunbolstrar. Den öfversta, i hvilken kung Carl gjorde betänkliga rispor med sina sporrar, när han sträckte ut fötterna, egde ett utseende och värde, som om den varit en dyrbar ostindisk schal. Rundt omkring rummet hade man anbringat låga divaner, så breda, att de icke erbjödo något ryggstöd, om man lät fötterna hvila på marken och icke intog den af österländska folk omtyckta ställningen med korsvis underlagda ben. Deremot var denna divanernas bredd beqväm, om man ville sofva i liggande ställning. Från divanen nedhängde till golfvet tunga sidendraperier, och svällande, af dyrbaraste purpursammet beklädda kuddar lågo kringströdda här och der på divanerna. Åtskilliga andra vackra och prydliga saker, hvilkas form mände hafva förefallit den fångne konungen högst märkvärdig, voro för öfrigt kringspridda i rummet, men vi kunna icke ingå i alltför noggranna detaljer; vi åtnöja oss med att endast omförmäla en stor solfjeder, tillverkad af en mängd brokiga fjädrar, samt ett musikaliskt instrument, liknande en cittra och inlagdt med perlemor, guld och något kolsvart träslag.

Det tycktes dock, som om all denna öfverdådiga prakt icke alls gjorde något intryck på kung Carl. Ingen enda af detaljerna i rummets utstyrsel lyckades tilldraga sig hans särskilda uppmärksamhet. Och likväl kan man tryggt påstå, att majestätet icke någonsin under hela sitt

lif hade tillbringat en enda timma uti någon så rikt utrustad eller så beqväm salong som denna.

Fönsterna voro — enligt orientaliskt bruk — mycket små och rutorna voro af högst obetydlig storlek. Dertill kom, att en mängd färgadt glas blifvit insatt på sådant sätt, att deraf bildades de i detta hus ända till öfvermått förekommande mathematiska figurerna. Häraf blef nu naturligtvis följden den, att dagern i det stora rummet var mycket dämpad, ja, man skulle nästan kunnat säga, att der rådde en halfskymning.

Majestätet låg på divanen och vid hans sida stod den lille krokryggige juden Markus, som var konungens tolk.

»Orene hund!» hade den stackars Markus blifvit kallad af alla de muselmanska tjenarne i palatset, men han kunde ändå åtminstone glädja sig öfver att hittills hafva undgått hugg och slag.

»Nå», sporde konungen den bugande juden, »hurudan är ställningen?»

»Oförändrad, ers majestät!»

»Har ingenting ovanligt inträffat under natten?»

»Ingenting, som kommit till min kunskap, aldranådigaste konung.»

»Och hvar äro mina små pager?»

»De äro inneslutna jemte köksmästaren och lakejerna i ett par rum i nedra våningen.»

»Och Hultman?»

»Af honom har ingen sett en skymt. Sannolikt blef han dödad i Warnitza i går afton.»

»Stackars min trogne tjenare!» mumlade Carl. »Han var mig i lif och död tillgifven. Jag skall alltid sörja honom.»

Just när konungen hade yttrat detta, öppnades en af dörrarna och in trädde med smygande steg en neger, hvars korpsvarta skinn stack tvärt af mot väggarnas och golfmattans bjerta färger. Två skinande hvita tandrader och ett par nästan lika hvita ögonglober utgjorde emellertid en ännu större kontrast mot den ebenholzsvarta kroppsytan. Slafvens hela klädedrägt bestod endast uti ett mångfärgadt skynke omkring midjan.

Negern gjorde ett knäfall, hvarefter han åter steg upp och yttrade någonting på brutet turkiskt tungomål.

»Hvad säger den der varelsen?» sporde kungen, som väl hört omtalas, men troligen ännu aldrig hade med egna ögon sett en korpsvart menniska och derför tycktes vara böjd för att anse »den der varelsen» såsom ett slags djur af underbar art.

»Han säger, att han har ett bref till ers majestät.»

»Ett bref!» utropade majestätet, resande sig upp på divanen. »Hvarför lemnar han då icke fram sitt bref?»

Skrifvelsen var snart i Carls händer. Majestätet vände den på alla sidor, innan han bröt den. Negern gjorde ännu en bugning och aflägsnade sig.

Carl den tolfte befann sig nu i den mest svåra belägenhet, hvari han under hela sin lefnad kom, om man också tager i betraktande hans öden ända till dess de vid Urdarbrunnen under asken Ygdrasils gröna krona sittande nornorna spunno slutet af denne hjeltes tråd, då han låg framför Fredrikshald. Han befann sig i händerna på hedningar, hvilka visserligen beundrade honom och fruktade hans personliga mod och viljekraft, men hvilka — i synnerhet genom inverkan af ryska mutor — snart kunde begagna sig af fångvaktarens magt att gifva fången dödsstöten. Sådan var ställningen.

Men hurudan var nu konung Carl?

Jo, han satt här som fånge — låt vara i paschan Ismaels präktigaste rum, men dock som en fånge, låt vara rikligen betjenad och uppassad, men i alla fall en fånge — och likväl, fastän han helt visst med den förståndsklarhet, som alltid utmärkte honom, nogsamt insåg vådorna i sin belägenhet, likväl var han lika lugn, lika mycket herre öfver sig sjelf, lika vänlig mot sin omgifning, som när han fordom satt i den torftiga stugan deruppe i norden dagen efter den lysande segern vid Narva. Det är — ty så förunderlig är menniskonaturen, att en redan skedd olycka icke plågar så mycket, som den olycka, man fruktar — det är till och med troligt, att hans majestät var mycket mera orolig, upprörd, sträng och kanske äfven i något fall oresonlig, när han aftonen före slaget vid Pultava — ännu obesegrad — låg på sin sjukbädd i stugan nedanför den höga sandåsen.

Ingenting bevisar i högre grad än detta hans själsstorhet. Ty det är endast den storsinnade menniskan, som förmår bibehålla sitt lugn och vara jemnmodig äfven i tider, då olyckans stormar rasa, lifvet synes mörkt och ej en enda ljusstråle bådar någon framtida uppgång af lyckans sol med dess ljufva morgonrodnad. Kung Carl var sig alldeles lik, han var, såsom vår ende skald har sagt, »i med- och motgång lika».

Carl trodde ännu på verkligheten af en gudomlig sändning. Han litade på Gud. Han kunde icke förutse, att Gud fann redskapet vara alltför svagt, trots dess — menskligt att se — beundransvärda kraft. I sjelfva djupet af sin olycka var Carl XII mera beundransvärd än någonsin.

Emellertid läste han brefvet och, om läsaren har lust dertill, vilja nu äfven vi läsa det med honom.

»Ers majestät, vår älskade konung!

»Vi tre undertecknade, majestätets trogne tjenare, slogo oss lyckligen ut vid kalabaliken i går och befinna oss i all högönsklig frihet. Gud gifve, att vi såge vår älskade konung nu vara uti samma lyckliga belägenhet!

»Men vi vilja nu omtala vårt ärende och hoppas, att eders majestät nådigast förlåter vår enfaldighet.

»Vår mening är, att vi tre skola i natten, som närmast kommer, bryta oss in i paschahuset och taga ers majestät lös och föra ers majestät lyckligt genom hela Europa upp till gamla glada Sverige igen. Men ers majestät må visa oss den godheten att upprita en liten plan öfver paschans hus och särskildt utmärka det rum, hvari ers majestät sitter fången. Den svarta niggern, som lemnar ers majestät vår mycket enfaldiga och underdåniga skrifvelse, han är genom några guldmynt — ty i Turkiet får man allting för klingande mynt af hvem som helst — vunnen för vår härliga plan. Han befordrar majestätets skrifvelse till oss. Och sedan skola vi i natt våga lif och blod för vår konung.

»Vidare hafva vi att förtälja, att den hederlige Hultman pinades svårt i går afton af köpmannen Jussuf från Bender och hans drängar. De afklädde honom alla hans kläder och frånröfvade den stackars hederlige mannen en pung med femtio eller sextio dukater. Vi sågo det, men kunde icke komma honom till hjelp, emedan tusentals tartarer svärmade omkring oss. Nu befinner han sig emellertid fången i Benders förstad och om ers majestät vill det, kunna vi — sedan majestätet blifvit befriadt ur sin fångenskap — gemensamt, vi fyra, taga ut den stackars hederlige karlen, som är ers majestät så tillgifven.

»Nu tillförse vi oss i underdånighet, att ers majestät förlåter oss vår oförsynta djerfhet och skickar oss genom den svarta niggern den begärda ritningen. Detta skrifva vi nu här i busksnåret, der vi ligga gömda. Men niggern, som är en beskedlig varelse — huruvida han är en riktig menniska, det vet majestätet bättre än vi — skall för visso riktigt till oss framlemna de nådiga rader, som vi förvänta.

»Under förnyad bön om förlåtelse teckna vi:

»Ett skogsbryn vid Warnitza den 1 Februari 1713.

»**Erik Uhrwäder,** major. **Carl Rahm,** genom ers maj:ts nåd kapten. **Nils Flygare,** major.»

När konung Carl hade genomläst denna enkla och enfaldiga, men på samma gång trohjertade skrifvelse, fylldes hans ögon af ett par tårar, hvilka ådagalade, huru ljuft han fann det att vara så älskad af de sina.

Men han var icke den, som kunde länge hängifva sig åt några känsloutbrott, hvilka han ansåg vara omanliga, men hvilka dock emellanåt infunno sig äfven hos honom, ty alla ädla menniskor måste någon gång duka under för sina känslor. Den som icke har någon känsla är endast en half menniska.

Han ville genast besvara de tre officerarnes bref och utskickade derför den krokryggige juden för att bland tjenarna i paschan Ismaels palats söka efter skrifmaterialier och papper. Juden gick, blef minst fem hundra gånger kallad »otrogen hund!», blef sparkad femton gånger och örfilad tolf, men lyckades efter alla dessa vedervärdigheter och strapatser bekomma en liten bit pergament och ett skrifstift. Med dessa saker inställde han sig sedan oförd röjligen hos konungen.

Majestätet såg genast på hans blossande kinder, att han blifvit misshandlad. Derför sporde han på samma gång han mottog skrifmaterialierna:

»Har man slagit dig, Markus?»

»Nåkot littet!» svarade juden på sin brutna svenska.

»Jag ser det», yttrade kungen leende. »Hvarför slår du icke igen?»

»Ach! Ach!... Thesse karler schlås schå uförsiktigt.... Man kan ja blife halb oder hel ihjelschlagen.»

Förmodligen fann majestätet det vara en lönlös möda att försöka sätta »kurage» i en jude, ty han befalde juden att vända ryggen till — något bord fans icke i rummet — och tjenstgöra såsom skrifbräde. Juden Markus fruktade kanske Gud, han fruktade säkerligen turkarna, men aldra mest fruktade han Carl den tolfte. Han hade knappt hört befallningen, innan han gjorde helt om och helt behändigt förvandlade sin »ryggtafla» till ett ganska brukbart skrifbord åt konungen.

Majestätet fullklottrade pergamentsbiten med hvarjehanda bokstäfver och skref derunder sitt »*Carolus*».

Juden skickades nu åter ut för att uppsöka den mutade negern. Under denna färd fick han uppbära en så stor myckenhet af »orene hund!», »måtte dina fäders grafvar blifva upprifna och deras ben kringströdda!» och andra dylika önskningar, som en »rättrogen» muhamedan aldrig försummar att kasta i ansigtet på en menniska af annan trosbekännelse, att vi måste afstå från försöket att räkna dem. Hugg och slag fick han också i rikligt mått. Men »niggern» träffade han slutligen.

Och när den svarte kom in till majestätet, föll han som vanligt på sina bara knän och mottog pergaments-

lappen samt erhöll af konungen, genom juden såsom tolk, befallningen att genast bära den till de tre officerarna.

Vi skola sedermera få veta, hvad majestätet skrifvit.

Emellertid hade negern knappt hunnit ut ur rummet, innan en annan dörr öppnades och pascha Ismael, åtföljd af en stor trupp af uppvaktande tjenare, trädde in i gemaket. Kung Carl hade lagt sig ned igen på divanen och den långsamhet, hvarmed han reste sig upp vid de oväntade gästernas ankomst, ådagalade med all önskvärd tydlighet, att hjeltekonungen hvarken fruktade paschan eller ville, som man säger, »lägga två strån i kors» för att förtjena den mägtige potentatens välvilja.

»*Salem aleikum!*» helsade pascha Ismael, när han kommit på några stegs afstånd från majestätet.

Kungen, som nu stod upprätt med händerna korslagda öfver bröstet, nickade ungefär som han skulle hafva nickat, om en svensk korporal framträdt inför honom.

Juden Markus deremot krökte ryggen, ungefär som en kamel i öknen. Han var tydligen intagen af en mycket stor vördnad för den förfärlige paschan. Måhända förvirrades han också något af den brokiga färgmängd, som lyste från alla dessa turkars mantlar, benkläder och turbaner.

Paschan Ismael sjelf var på det aldra präktigaste utstyrd. Han bar ett par guldlackerade skor, hade purpurröda silkesstrumpor, ofantligt vida knäbyxor af tungt blått siden, en pelsbrämad lifrock af grön sidenatlas och deröfver en mantel af violett färg. Hans turban hade samma färg som de yfviga benkläderna. Och vid sidan bar han en rikt med guld och ädelstenar utstyrd kroksabel. I hans bälte sutto ett par väldiga, rikt smyckade pistoler instuckna, och hela karlen såg så ståtlig ut, som om han hade äm-

nat fira bröllop på det der lättvindiga sättet, som — om man får tro »Tusen och En Natt» — lär höra till »goda tonen» i österländerna.

Men huru ståtlig paschan i Bender än såg ut i denna kostym, hvilken sannolikt icke gjorde samma goda intryck på Carl XII som på den korpulente paschan sjelf, så var det dock med vördnad han framträdde inför sin fånge. Till och med en konung, som befunnit sig i fulla besittningen och utöfningen af sin magt, borde hafva funnit sig mer än belåten med denna ödmjuka helsning.

»Salem alejkum!» upprepade paschan flera gånger. Och lika många gånger bugade han sig.

Derefter började paschan tala, men emedan Ismael i all sin prakt icke kunde säga ett enda svenskt ord, måste den olycklige juden Markus fram och uttyda de visdomsord, hvilka nu i så oändligt rikt mått flödade öfver den välfödde paschans tjocka läppar.

Markus smög sig bäfvande fram och började öfversätta:

»Jag helsar dig, store konung! . . . Och jag gläder mig att hafva dig i mitt hus . . .»

»Hvad säger han?» röt kungen. »Gläder han sig öfver att jag är hans fånge? Vet han då icke, att jag kunde göra mig fri, när helst jag ville, om jag icke ansåge det vara med min fördel förenligt att på denna väg söka en personlig sammankomst med denne paschas herre, sultanen?»

Turken inföll nu någonting, hvarpå juden svarade. Paschan nickade och yttrade ännu en lång rad af för Carl obegripliga ord.

»Han säger», återtog den darrande juden, »att han icke alls har någon ond mening, att han vördar ers ma-

jestät såsom den störste hjelte och starkaste man på jorden, men att han endast måste lyda sin herres befallningar.»

Medan juden sålunda öfversatte paschans ord, bugade sig den vördnadsfulle paschan ännu ett stort antal gånger.

»Hvad paschan nu hade att säga», återtog den förskrämde tolken med pipande och darrande stämma, »det är, att han — enligt gammal god turkisk sed — vill bryta brödet och röka en pipa med ers majestät såsom tecken till inbördes vänskap och aktning. Han säger, att om ers majestät skulle neka honom denna nåd, skulle han tycka, att hans hus vore öde och hans lif förspildt. Och vidare säger han, att han anser ryssen vara kommen ur Scheitans* mörka rike, samt att han är en fiende till både Scheitan och ryssen.»

»Säger han intet mera?» sporde majestätet med lugn.

»Jo, han säger, att han vill göra ers majestät allt godt och att, om ers majestät förhärdar sitt hjerta och icke vill anse honom som en vän och underdånig tjenare, så vill han i förtviflan störta sig in i nattandarnas, »ghulernas», dimmiga och förfärliga rike.»

»Nåväl», sade nu kungen, »underrätta honom, att jag tillåter honom tillsammans med mig intaga sin frukost, om han verkligen ämnar bestå mig någon sådan, samt att jag, fastän jag aldrig rökt, dock vill efter frukosten nådigt tillstädja hans så vackert utpyntade nåd att lära mig den ädla konsten att röka en turkisk pipa.»

Medan Carl sade detta nickade han nådigt till paschan, som med ett par ödmjuka bugninger besvarade denna höflighet och med tålamod åhörde tolkens uttydning af kungens ord.

---

* Satans.

Och knappt hade paschan blifvit delgifven denna nådiga tillåtelse, innan han utdelade befallningar till höger och venster bland sitt folk. Alla försvunno för att uträtta den tjocke och mägtige potentatens befallningar.

Resultatet visade sig snart. Bord framsattes. Bordservis af silfver uppställdes. Och inom tio minuters förlopp stod dukad framför konung Carl den läckraste och helt visst den dyrbaraste måltid, i hvilken han dittills hade under sin lefnad deltagit. Till och med öfverflödet vid kongliga hofvet i Stockholm och på Kungsör under »Gottorpska raseriets» dagar var ett intet emot detta. Här fans t. ex. så dyrbara rätter som fiskar från insjöarna i Kaukasus, vilda höns, som skjutits på slätterna i Italien och andra dylika läckerheter, hvilka kunna endast med stora omkostnader anskaffas, och detta i all synnerhet på en tid, då kommunikationerna voro underhaltiga och samfärdseln mellan de olika folken förbunden med otaliga faror, mödor och besvärligheter.

Äfven är att anmärka, att alla rätterna bestodo af saker utan de såser, som egentligen borde — för att tillfredsställa en gurmand — dertill serverats. Portionerna voro till ytterlighet små, men denna lilla bristfällighet ersattes genom deras oerhörda mängd.

När måltiden blifvit serverad, gaf paschan hela sitt »hof» tecken att taga afträde. Endast en enda tjenare, klädd i en snöhvit burnus, qvarstannade för att ombesörja serveringen. Bordet hade blifvit dukadt alldeles midt för majestätet, så att Carl XII icke ens behöfde ändra ställning för att börja måltiden. Hans tjocka höghet pascha Ismael hade mycket större besvär. Medan Carl satte sina fötter *under* bordet på vanligt civiliseradt sätt, måste naturligtvis pascha Ismael — för att icke förgripa sig hvar-

ken mot koranen eller god turkisk sedvänja — hafva båda sina fötter uppe på divanen, innan han kunde börja sin lukulliska frukost.

Och det sätt, på hvilket en turk sitter på sin divan, är ungefär hvad det numera bortlagda s. k. blomsterspråket varit i vårt land. Detsamma gäller i denna fråga såväl värden som gästen. Den der etiketten med fötterna är i Turkiet strängare, än någon etikett är i kristenheten. Det kan icke skada att här meddela något af hvad vi sjelfva personligen hafva i denna sak erfarit. Genom det sätt, hvarpå en muselman sitter på sin divan, uttrycker han symboliskt sitt förhållande till den andra på divanen sittande personen. En öfverordnad sätter sig på ett sätt, en underordnad på ett annat. En förnärmad och vred person lägger benen under sig på divanen annorlunda än en, hvilken vill ådagalägga idel vänskapliga tankar och känslor. En fordringsegare sitter annorlunda än en gäldenär, o. s. v. i oändlighet. Muselmanen kan häruti inlägga så oändligt många schatteringar, att ingen annan än den, som sjelf sett det, kan fatta det. Fullt förstå det kan ingen annan än en »väl uppfostrad» muselman, ty det hela är en vetenskap (jag må väl säga muselmännens *enda* vetenskap) af ungefär samma vidlyftighet, som det chinesiska skriftspråket. Än sitter en muselman med benen korslagda under sig, än sitta de så att en häl hvilar på divanens kant, än så att de begagna båda hälarna till säte, än låta de en, än två fötter hänga ned öfver divankanten och sväfva fritt i luften på några tums afstånd från golfmattan. Och det är visst och sant, att kännedomen om dessa för hvarje fall noga bestämda olika sätt att sitta anses bland muselmännen vara det fullkomligaste bevis på, att mannen är mycket väl uppfostrad och med rätta um-

gängestonen väl förtrogen. Nå — om vi ransaka vårt moderna europeiska lif, så tror jag, att en och hvar lätt skall finna, att vi ingalunda hafva rätt att göra muselmännen till våra narrar för den här sakens skull, ty det är väl — rätt och opartiskt sedt — lika små omständigheter, som i våra civiliserade samhällen utgöra kriteriet på »god uppfostran». Enda skilnaden är, att här hos oss är det fråga om händer och hufvud, armar, tunga m. fl. af de »högre» upp belägna kroppsdelarna. *Der* är det fråga om rätta sättet att sköta sina — fötter.

Huru nu Ismael Pascha lade sina fötter, när han steg upp i divanen, det kunna vi tyvärr — i saknad af tillförlitliga källskrifter — icke säga. Nog af — han satte sig på ett sådant sätt, att han med »benens blomsterspråk», såsom någon uttryckt sig, uttalade för konung Carl den aldra djupaste vördnad och hängifvenhet. Och vi hafva alla skäl att tro, att karlen lade fötterna alldeles i enlighet med sina uppriktiga tankar och känslor.

Juden Markus fick bara se på, men nog var han hungrig, den stackars karlen. Kungen skulle helt visst hafva öfvervunnit sina berättigade fördomar mot judarna så mycket, att han åtminstone räckt honom en talrik och gifvit honom några godbitar och befalt honom att äta dem i någon aflägsen vrå af rummet. Men af skyldig aktning för Ismael Paschas ortodoxt muhamedanska känslor afstod majestätet från denna tanke och åtnöjde sig med att på svenska, som paschan naturligtvis icke förstod, säga till den bugande mammonsdyrkaren:

»Markus! Du skall få mat, när vi hafva ätit. Ser du, tiden är ond och äfven en jude måste lära sig att vänta.»

Stackars Markus var helt enkelt *nödsakad* att vänta. Och dessutom måste han — trotsande sina hungerqval —

oaflåtligen under en hel timme tjenstgöra såsom »dolmetscher».

Ismael Pascha var idel artighet och uppmärksamhet och, från hans sida sedt, behandlade han sin gäst med den mest utsökta höflighet. Sjelfva sultanen, om han kommit till Bender för att visitera och undersöka den tjocke Ismaels embetsförvaltning, skulle icke hafva känt något missnöje med dessa vördnadsbetygelser. Skada var endast, att kung Carl icke förstod dem alla och att icke heller Markus begrep alla turkens finesser i uppförandet och kunde derom gifva konungen upplysning.

Men en sak fans, hvilken i högsta grad generade majestätet. Knif hade han fått, men ingen — gaffel. Icke heller Ismael hade någon sådan. Det brukas icke der på orten. En resande får vara belåten, om han får en knif. Kungen tillsporde juden, huruvida detta kunde anses som en vanvördnad mot hans kongliga person, men juden sade tvärt ifrån, att i hela Turkiet icke fans en enda gaffel. Då lät majestätet sig nöja och begagnade — efter Ismael Paschas eget höga exempel — sina fingrar såsom gaffel.

Sannolikt var det just af denna anledning, som den der karlen i hvita burnusen, så snart måltiden var slut, frambar vatten och handduk — en beqvämlighet, hvaraf majestätet naturligtvis med stort välbehag begagnade sig.

Under måltiden utspann sig, som man nogsamt kan förstå, ett samtal. Det kunde naturligtvis icke blifva särdeles lifligt, då hvardera partens ord måste, innan de kunde göra något intryck eller framkalla någon bild i motpartens hjerna, öfversättas af en så trög tolk som Markus.

Att upprepa hela samtalet vore till ingenting nyttigt. Vi åtnöja oss derför med att upprepa endast de delar deraf, som stå i något sammanhang med vår berättelse.

»Hvarthän ämnar ni föra mig?» frågade majestätet.

»Till Timurtasch», svarade paschan godmodigt. »Och jag skall gerna inför ers nådiga höghet nu redogöra för den väg, som vi komma att taga. Den 6 bryta vi upp från Bender (vi hafva i dag den 1 Febr.) och härifrån gå vi till staden Causchian och sedan i tur och ordning till dessa ställen: tartarbyn Ahas, vidare till Gusin, Görlik, staden Esmael och så öfver Donau till staden Tulsia, sedan till staden Bobada, byn Ister, byn Murwattla, staden Jammul, byn Koratz, staden Hartsiolobaschiraski . . .»

När Paschan kommit till denna punkten, blef han — som menade så innerligt väl och i sin fetma icke hade någon aning om, att en mager kung kunde hafva ett annat temperament än han sjelf — plötsligt afbruten, derigenom att majestätet dundrade till den olycklige juden:

»Säg karlen, att han måtte sluta med dessa barbariska namnuppräkningar, innan han fullkomligt dränker mig!»

Juden, som omskref konungens ord, framförde ärendet i en mildare ton. Han endast anhöll, att paschan måtte »godhetsfullt besinna», att majestätet icke egde den aldra minsta kännedom om de uppräknade orterna och att han derför icke kunde hafva hvarken nytta eller nöje af uppräkningen.

Men den tjocke Ismael var icke snabb att fatta hvad som med läppar och tunga meddelades honom. Då begrep han mycket fortare sultanens skriftliga påbud med det stora, vidhängande och — enligt den tidens sed — i en liten träask inneslutna sigillet. Följaktligen fortsatte han och det med stor ifver, liksom om han ansett sig dermed göra majestätet en stor tjenst:

»Från Hartsiolobaschiraski tåga vi till byn Klaski,

staden Praveda, byn Kijpraky, vidare öfver en ström till byn Nardewert, sedan Aydos, Karnebak . . .»

»Bed menniskan förskona mina öron», sade kungen till sin pudelaktige jude.

Nu ändtligen insåg den välvillige Ismael pascha, att majestätet icke fann något nöje i hans geografiska skildringar, utan ansåg sig veta nog, när han fått sin fångvaktares besked om, att han skulle föras till Timurtasch.

Han tystnade och började ett annat samtalsämne. Han började beprisa sultanens stora nåd och andra härliga egenskaper, utan tvifvel tänkande, att detta skulle uppmuntra den fångne kungen.

»Dolmetschern» öfversatte allting ordagrant, men ett föraktfullt leende flög dervid öfver Carls anletsdrag. Vi nästan misstänka, att sultanens »nåd» var honom alldeles likgiltig.

Paschan tystnade, då han på konungens anletsdrag så tydligt kunde läsa, att icke ens detta, som Ismael ansåg vara det vigtigaste af allt, roade majestätet. Men han bjöd flitigt på de läckra rätterna och visade sig som en artig värd. Och hans blickar uttryckte ingenting annat än djup beundran och den mest intensivt samlade beundran för hjeltekonungen, med hvilken han nu — till sin oförgängliga ära — hade nåden att sitta till bords.

När tystnaden hade fortfarit en stund sade Carl:

»Markus! Fråga den här menniskan, om han vet hvar min kammartjenare Hultman finnes!»

Svaret — uttaladt med förvånad min — blef ett nej.

»Säg honom då, att om han icke inom en timme tillrättaskaffar Hultman, skall han få genomlefva en ny kalabalik.»

När paschan hörde denna hotelse, blef han ända till ytterlighet förfärad. Den tjocke mannen hade fått nog

af strapatserna under det föregående dygnet och han ville undvika deras upprepande. En lång ström af ord flödade öfver hans läppar, och juden uttolkade dem sålunda:

»Jag vet ingenting om majestätets slaf. Vet majestätet sjelf något? . . . Jag har aldrig sett honom, aldrig hört talas om honom. Fråga majestätet, om han nådigast värdigas säga sin tillgifne tjenare, hvar slafven finnes. Jag skall tillrättaskaffa slafven och straffa de skyldiga.»

Konungen lät nu juden Markus upprepa hela berättelsen om Hultmans lidanden, sådan han sjelf hade inhemtat den ur de tre bussarnas bref. Och den verkligen hederlige, vänlige, välmenande och konung Carl djupt beundrande Ismael pascha lyssnade med mycken uppmärksamhet.

När juden slutat sin öfversättning, gaf Ismael den burnusklädde tjenaren en befallning och denne skyndade ut ur rummet, hvarefter samtalet fortsattes mellan den fångne konungen och den tjocke, stormägtige paschan på ett ganska »gemytligt» sätt och genom »dolmetscherns», den stackars hungrige judens bemedling. Markus kastade många längtande blickar på de läckerbitar, som serverades af den burnusklädde tjenaren för fången och fångvaktaren. Men kungen sade:

»Du skall få din del, när vi ätit.»

En half timme förgick. Kungen och sjelfva paschan hade blifvit mätta, bordet var afdukadt och de turkiska piporna hade blifvit tända. Pascha Ismael var nu mycket lifvad dels af maten och dels af dryckerna och pratade så mycket, att den hungrige juden blef ursinnig, emedan hans måltid fördröjdes. Och tjenarne — bland hvilka dock den ebenholzsvarte »niggern» icke syntes — afdukade bordet under djupa suckar, som uppstego ur judebröstet.

»Lugna dig, Markus!» förmanade kungen. »Din tid kommer nog.»

Juden gjorde med handen för magen en ganska betydelsefull åtbörd, men kungen låtsade icke se den och hans tjockhet paschan var alltför förnäm att kunna egna en blick åt en sådan »oren hund», som en jude af muselmännen anses vara.

Man började reda sig till den i en turkisk boning mycket vigtiga ceremonien att röka tobak. Om Carl XII här icke hade haft pascha Ismaels höga föredöme och exempel att efterapa, skulle han säkerligen varit mycket villrådig i fråga om rätta sättet. Men nu gick allt som en dans. Ismael Pascha lade sig baklänges — »med respekt sagdt!» — på divanen, stack en af purpursammetskuddarna under sitt hufvud, fattade den långa slangen, stack dess munstycke mellan sina tänder och började röka. Och Carl den tolfte, som föresatt sig att studera turkarnes hemvanor i grund och botten, gjorde sammalunda.

Der lågo nu de båda höga herrarne och sögo på sina slangar, blåste ut rök och njöto af sin »nargileh».

Nog var det för den vid tobaksrökning ovane Carl en lycka, att dörren plötsligt öppnades och en till åtta niondedelar naken varelse rusade in, ty derigenom erhöll majestätet ett efterlängtadt tillfälle att kasta både slangen och munstycket långt bort åt golfmattan.

Den inrusande var naturligtvis Hultman, som i sitt hjertas svällande fröjd öfver att återse majestätet stormade in på detta föga ceremoniösa sätt och i denna ofullständiga drägt. Vi veta, hvarför han icke kunde i ett bättre skick presentera sig för den kunglige herre, som han rent af afgudade. Och Hultman sjelf har — utan tvifvel med ett hjerta, som bäfvade af fröjd — i sin dagbok anteck-

nat: »och blef jag morgonen derpå af min nådige konung uttagen att förrätta min tjenst».

Konungen stod på ögonblicket rak lång på golfvet, men det var en viss glädje, som lyste uti hans kungliga ögon. En ädel man är alltid tillgifven en ädel och trogen tjenare.

»Så du ser ut!» sade kungen med hycklad stränghet.

»Hvar och en ser ut som han kan, men jag har slitit en smula ondt för mitt ädla majestäts räkning och jag beder till ersättning om en enda liten... nej, om en stor nåd.»

»Den vare dig beviljad!... Hvad önskar du?»

»Jo, att i min glädje öfver återseendet få omfamna majestätet. Jag vet visserligen, att kungar och prinsessor icke äro af samma slags kött och blod som vi andra, men... ack, majestät, jag skall vara försigtig, så att jag vid min omfamning icke alls skall skada majestätet. Men jag är så glad... så glad att ännu en gång se majestätet lefvande.»

Konungen var rörd. Och hvem skulle icke under dessa förhållanden hafva känt hjertat vända sig i bröstet.

Han utbredde sina armar och den trogne tjenaren sjönk i hans famn, snyftande, men glad.

Ismael Pascha låg qvar på divanen, orörlig som en bildstod, ehuru det var hans befallning till den burnusklädde slafven, som hade gjort detta återseende möjligt.

»Gå nu till dina göromål!» sade majestätet, när kammartjenarens glädjegråt tycktes visa benägenhet att icke taga slut.

»Med jublande hjerta!» svarade Hultman och försvann.

Paschan låg qvar på divanen och var djupt insomnad.

När paschan vaknade, ombesörjde han en ny och präktig drägt åt konungatjenaren. Men det var en drägt af det turkiska slaget.

* * *

Nästan samtidigt satt i ett skogsbryn i Warnitza ett litet sällskap af tre manhaftiga män.

Från den förskansning, som buskaget bildade, skulle de hafva sett fältmarskalken grefve Axel Sparre samla omkring sig de här och der framsmygande svenskarna, och hört, huru han till dem höll ett litet tal.

Talets innehåll var föga djupsinningt, men ändå innehållsrikt. Han meddelade, att, enligt de beräkningar, som han gjort, skulle i kalabaliken hafva omkommit 453 turkar eller tartarer samt 31 svenskar. Dessa siffror stämma kanske icke med hvad yrkeshistorieskrifvarne säga, men det är ju så ytterst sällan dessa herrar följa sanningens tråd. Och vidare var grefve Axel Sparre, svensk fältmarskalk, en karl, på hvars ord — när det en gång blifvit sagdt — hvar man kunde lita.

Men de tre männen i skogsbrynet, hvilka nyss hade med en kontant belöning af tio dukater bortskickat en viss, till Ismael paschas hus hörande vacker och oklanderligt svart »nigger», som nu sågs springa i riktning mot Bender, dessa tre män voro naturligtvis de forna galenpannorna, numera regementsofficerarne Uhrwäder, Rahm och Flygare.

Och de studerade med flit en inskrift på en bit pergament. Hvad läste de der? Det månde hafva varit någonting, som var af stort intresse, ty de märkte icke ens, när fältmarskalken grefve Axel Sparre tågade bort med de svenskar, som han lyckats samla omkring sig.

De märkte icke ens att han tog vägen till Bender. Om de hade gifvit akt på detta, skulle de hafva insett, att han ämnade undsätta sin konung och tillföra honom återstoden af hans segerrika här. Ack! Det var i sanning en mycket liten och sorglig återstod. Men så liten den än var, voro dock dessa bussar lika strama och styfva, som alltid och sågo riktigt fruktansvärda ut.

Men pergamentet, hvarpå de tre nu läste? Hvad innehöll det?

Jo, det var belastadt med följande skrift, hvilken bestod af styfva, stolta och strama bokstäfver, riktiga knektskriftecken.

»Vänner!»

»För eder tillgifvenhet och trohet tackar jag eder. Men jag sväfvar icke i någon fara. Begifven eder uppåt Östersjöprovinserna! Jag kommer snart efter. Turkarne skola behandla mig väl. Sörjen för mina och rikets angelägenheter, hvarhelst I det kunnen och varen lugna för min person. — Hultman skall räddas inom en timme. — Gud gifve mig många sådana undersåtar, som I ären! Trogen mot sin konung, kärleksfull mot sina fäders land, tapper i striden — sådan bör en svensk vara. Och sådana ären I. Jag har förr erfarit det. I skolen det ock erfara, om jag får återvända till mitt eget.... Hafven redlig tack, stridskamrater!... Jag reder mig nog med Guds hjelp. Om I återkommen till Östersjölanden, så beder jag eder, att I å mina vägnar bjuden och befallen alla befälhafvarne i våra och rikets befästade orter, att de hålla dessa starka punkter mig till handa, när jag kommer. Och det skrifver jag ännu en gång: 'Gud välsigne eder!'... Men hvad har blifvit af min redlige Wetterstjerna?... Kunnen I söka upp honom och rädda honom, »vore det mig kärt. Han är antagligen fången i

Ryssland. Gifvet i Bender i Ismail Paschas hus den 1 Februari 1713.

Carolus.»

De tre vännerna läste brefvet många gånger, ty det gick ur hand i hand. Och slutligen sade Rahm:

»Hvad skola vi göra?»

»Lyda kungens befallning naturligtvis!» utropade Flygare, uppfarande ur sin tankfulla ställning. »Nils Wetterstjerna, vår käre vän, måste räddas.... Upp!... Upp till kamp och strid!»

De andra två hjeltarne jublade ut sitt bifall, så att fältmarskalken Sparre vände sig om i sadeln för att se om der i Warnitza fans qvar någon liten hop, som icke hört eller icke velat åtlyda hans kallelse.

En half timme senare — ty så lång tid kräfde förberedelserna — voro våra tre vänner på väg norrut. När de slutligen efter många strapatser och mödor anlände till Viborg, var Nils Wetterstjerna genom de andra vännernas mod och rådighet redan befriad ur den ryska fångenskapen i Olonetz och sväfvade icke längre i fara för att misshandlas af ryska knutpiskbärande slafvar. Huru härmed hade tillgått, skola vi skildra i det följande.

FEMTIOSJUNDE KAPITLET.

Tillrustningar.

Ebba Stålhjelm och Ulla Grek hade både många och långa öfverläggningar med hvarandra under loppet af den

dag, som följde efter den afton, då de i det föregående skildrade vilda uppträdena egde rum i Urban Greks hus. Naturligtvis hade både Lars Peter (ty i Viborg var han icke längre någon Olsewitsch) och hans båda ryssar blifvit inqvarterade i det förmögna borgarehuset, der de åtnjöto all önskvärd förplägning och vård af familjens alla hemma varande medlemmar.

Föremålet för dessa vigtiga och nästan hemlighetsfulla öfverläggningar var naturligtvis frågan om Nils Wetterstjernas befrielse. Många förslag framställdes, utvecklades och förkastades.

»Huru stort är antalet af de kosacker, som bevaka de svenska fångarna i Olonetz?» sporde Ebba under samtalets lopp.

»Omkring tjugo!» genmälde Lars Peter, sedan han räknat efter på sina fingrar. »Ja, tjugoen med anföraren, skulle jag tro.»

»Då måste vi också vara omkring tjugo», forfor Ebba.

»Visserligen! Men i nödfall hjelpa vi oss med tio, tror jag.»

»Bäst är dock att vara beredd på alla händelser, min vän.»

»Men om vi äro tio och de tjugo, så blir det ju bara två mot en.»

»Och svenskarne äro vanda att gå en mot tio ryssar, vill du säga?»

»Just så!» utlät sig Lars Peter, som tycktes känna sig smickrad af, att den ädla damen så väl förstod hans mening.

»Vi skola dock försöka att samla tjugo, om det låter sig göra, käre Lars Petter. Desto tryggare kunna vi vara för en lycklig utgång af vårt farliga företag. Låtom

oss räkna! Du och min gamle trogne Christoffer, som hyrt sig in i en gammal fiskarekoja nere vid stranden (ty såsom gammal fiskare trifves han endast vid kusten) det är redan två.... Nå, dina två ryssar?»

»De följa med oss», försäkrade Lars Peter med ifver.

»Men äro de också att lita på?» invände Ebba Stålhjelm.

»De äro trogna som .... som .... som sjelfva Hultman är trogen mot sin kung. Jag går i obetingadt ansvar för dem.»

Troligtvis fann Ebba denna försäkran tillräcklig, ty hon hade icke flera invändningar att göra rörande denna del af den öfvererenskommelse, som skulle träffas.

»Nå väl», yttrade hon med en min af eftersinnande, hvilken 'klädde' hennes vackra ansigte mycket väl, »då hafva vi fem således.»

»Fem!» utropade Lars Peter med förundran, »Jag menar, att det utgör endast fyra... Räkna sjelf, stolts jungfru!... Jag och Christoffer och ...»

»Den femte blir jag sjelf», upplyste Ebba med bestämdhet i ton och min. »Jag har, som du torde erinra dig, redan förut varit ute på dylika expeditioner, som den vi nu förehafva. Jag eger således erfarenhet.»

»Visserligen! Och ett okufligt mod derjemte!» medgaf Lars Peter.

»Du finner således, att jag måste vara med äfven denna gång?»

»Ursäkta min djerfhet, men ....»

»Nå!... Hvilka invändningar har du att göra mot min plan?»

»Tänk på farorna!»

»De afskräcka mig icke.»

»Och mödorna!... Det blir sannerligen en mycket besvärlig färd.»

Ebba Stålhjelm visade några tecken till otålighet och yttrade på ett kort och befallande sätt, hvilket man icke skulle hafva väntat af en så späd och liten varelse, följande, som helt och hållet afskräckte Lars Peter från att fortsätta med sina invändningar.

»Tig med dina farhågor och elaka profetior!... Jag har fattat mitt beslut.... Ingen annan än jag sjelf skall befria den man, som jag älskar. Och jag lofvar heligt att rädda honom eller dö med honom.»

Småningom lugnade hon sig och de två förbundna fortforo att sammanräkna sina hjelptrupper. Urban Greks fyra gesäller och två af de största lärgossarna skrefvos upp på listan eller, rättare sagdt, infördes i rullan öfver den trupp, som skulle draga ut till att lemna undsättning åt den tappre, ädle, nu under knutpiskornas tortyr suckande öfverstelöjtnanten.

Men med dessa sex och fyra svenska knektar, hvilka hade lyckats fly från Pultava och nu gingo sysslolösa i Viborg, kunde Ebba och Lars Peter dock icke uppbringa summan högre än till femton, och Ebba hade föresatt sig, att talet tjugo måste vara fullt innan man företog någonting. Efter en stund, hvilken af Ebba tillbragtes under djupt eftersinnande och af Lars Peter med att gapa och hopplöst stirra genom fönstret ut i rymden, yttrade Ebba Stålhjelm:

»Nå väl, jag vet hvad jag vill göra. General Cronhjort, som är öfverbefälhafvare här, skall icke vägra mig att få låna några utvalda knektar, då det gäller att ur ryska fångenskapen befria en sådan man som Wetter-

stjerna. Jag skall besöka honom, så snart vi öfverenskommit om det öfriga, som hör till vår expedition.

Öfverläggningen fortgick och man enade sig slutligen om en viss plan. På samma gång Ebba begaf sig till Viborgs befälhafvare, skyndade Lars Peter ut på andra håll i staden, och den som varit intresserad af att följa honom i spåren, kunde hafva sett honom löpa från den ene klädesmäklaren och skräddaren till den andre, bärande på ryggen en säck, hvilken till en början var tom, men småningom tillväxte i omfång och innehåll, ända till dess den icke rymde mera. Då förskaffade han sig en kärra, på hvilken han lade den fulla säcken, och en ny tomsäck, med hvilka saker han nu började rulla sin tvåhjuliga kärra gata upp och gata ned i den gamla hederliga staden, alltjemt stannande vid hvarje klädmäklares bod. Äfven denna andra säck visade samma benägenhet som den första till att vid hvarje sådant besök växa och utvidga sig. Slutligen tycktes han hafva tillräckligt af de saker, som nu utgjorde säckarnas innehåll, ty han stannade icke oftare med sin kärra hos någon skräddare eller krämare som »gjorde i» aflagda kläder. Nu egnade han sin tid och sin uppmärksamhet åt en annan del af Viborgs borgerskap, nämligen vapensmederna och vapenhandlandena. Snart var den del af kärran, som icke upptogs af de två säckarna, belamrad med vapen af alla möjliga slag. Sablar, som liknade de då för tiden af ryssarne brukade, lågo der i broderligt virrvarr förenade med ryttarepistoler, krutkarduser, paketer, som innehöllo kulor, och annat dylikt, som hör till en välbeställd krigares utrustning i fält.

Nu ändtligen vände han kärran mot hemmet, det vill säga mot Grekska huset.

Hela hans anlete sken af belåtenhet, hvilket bevisar, att han tyckte sig på ett synnerligen lyckligt och tillfredsställande sätt hafva utfört sina uppdrag.

Hans mun drog sig emellanåt till ett leende, förmodligen vid den uppmuntrande och lifvande tanken på de triumfer han skulle vinna genom alla dessa från så många olika håll samlade utredningspersedlar.

Emellanåt var hans glädje till och med så stor i hans redliga barm, att han hoppade högt och började visa sin sällsporda färdighet i konsten att hvissla.

Lars Peter hvisslade aldrig vid andra tillfällen, än då han var mycket glad. Men då tog han skadan igen genom att hvissla med så mycket större känsla och eftertryck.

Hans hvisslande var, kort sagdt, mycket konstnärligt och berömvärdt.

Men det oaktadt hade de skarpa, gälla tonerna den utan tvifvel af konstnären icke beräknade dubbla verkan, att de å ena sidan skrämde en häst till att skena och å den andra voro nära att ådraga en gammal, tjock och rödbrusig man ett slaganfall.

I fråga varande man stod på sin förstugubro och var så ifrigt sysselsatt med det vigtiga göromålet att formera en gåspenna, att han icke egnade hvarken någon tanke eller något af sina yttre sinnen åt den omgifvande verlden, förrän Lars Peters gälla hvisseltoner började sönderskära hans öron. Han spratt upp liksom ur en dröm och drog sig ett par steg tillbaka, medan blodet rusade uppåt hans hufvud och gjorde det ännu mera blodrödt, nästan blått.

Ofvanför den låga förstugudörren satt en skylt, hvil-

ken med stora, anglosachsiska typer gaf till känna, att inne i huset bodde:

Göran Göransson

Skrifvare.

Knappt hade Lars Peter läst hvad skylten innehöll, innan han tvärt afslutade sin hvisselaria, och detta till på köpet midt inne i en af de skönaste tongångarna. Samtidigt lät han sin kärra stanna och slog sig för pannan, mumlande:

»Det var en god tanke ... en riktigt klar, god och lyckad tanke. Jag vill försöka.»

Och han försökte.

Försöket bestod nu till en början endast deri, att han lemnade sin kärra på gatan och med väldiga steg klef rakt fram till den blodröde mannen.

»Guds fred, mäster!» helsade han, i det han artigt blottade hufvudet.

Göran Göransson stirrade på Lars Peter, som om denne varit ett vidunder.

Men han sade ingenting. Han endast visade benägenhet att retirera.

»Hå, gamle gosse!» återtog Lars Peter. »Huru går aflären! ... Stor vinst? ... Hvasa'?»

Ännu svarade Göransson intet. Han sökte endast stänga förstugudörren mellan sig och öfverstelöjtnant Wetterstjernas förslagne lakej.

Detta ingick emellertid icke i Lars Peters plan, hvarför han också hindrade det.

Och det var genom en helt enkel åtgärd som detta gick för sig.

Lars Peter satte nämligen först sin fot med den

tjockbottnade stöfveln mellan dörren och karmen, hvarigenom stängningen omintetgjordes.

Derefter öppnade han med ett kraftigt tag dörren »på vid gafvel» och steg in till skrifvaren Göran Göransson i dennes egen förstuga.

»Våld!» hväste nu denne, sålunda bevisande, att om han än möjligen vore döf, så var han åtminstone icke helt och hållet utan talgåfva.

Men Lars Peter klappade skrifvaren vänligt på axeln och yttrade godmodigt:

»Rädd för mig, gamle skälm? ... Hvasa'? ... Jag är icke så farlig som jag ser ut.»

Det må till och med erkännas, att — hvilka höga tankar Lars Peter än egde angående sin egen förmåga att se farlig ut — det sanna förhållandet var, att ett godmodigare och vänligare och mindre fruktansvärdt anlete, än Lars Peter i denna stund företedde, skulle man svårligen kunna få se någonstädes mellan jordklotets båda poler. Hans ansigte »sken som en sol». Hans ögon voro »milda som en morgonmjölk».

Huruvida nu den gamle skrifvaren verkligen insåg, att Lars Peter icke var »så farlig som han såg ut», fastän han hade hela sin kärra full af sablar och pistoler (ty naturligtvis hade dessa vapen sin dryga andel af anledningen till skrifvarens förskräckelse), det veta vi icke med så stor visshet, att vi kunna derom gifva någon försäkran. Emellertid är det oss ett nöje att vara i tillfälle att konstatera, att Göran Göransson inbjöd Lars Peter att stiga in på kontoret, hvilket den hederlige ynglingen icke lät säga sig två gånger.

Någonting mera primitivt än detta kontor låter icke tänka sig.

Ett groft träbord, på hvilket skrifmaterialier af enklaste slag voro utbredda, en skinnklädd gammal soffa, en stol och ett stort skåp, måladt med blå färg och utsiradt med likaledes målade röda rosor af de mest vidunderliga former — se der möbleringen.

»Se så, gamle gosse», utbrast Lars Peter, som objuden kastade sig ned på den skinnbeklädda och genom slitningen blanka soffan.

»Hvad vill ni mig?» utbrast skrifvaren. »Hvad är edert ärende?»

»Om ni har tålamod ett par minuter, ni gamle skälm, så skall jag göra er den äran att låta er veta det. Ni gör gerna en god affär, glada gosse? . . . Märk väl: pengar att förtjena! . . . Ni går in på det? . . . Hvasa?»

Vid ordet »pengar» förmildrades Göranssons missnöjda anletsdrag.

»Jag skall besvara er fråga, när jag hört ert ärende, min värde vän.»

»Klokt taladt, gamle lufver! . . . Lika klokt som om jag sjelf sagt det.»

Det är icke lätt att få veta, huruvida skrifvaren fann sig smickrad.

»Gå på!» mumlade han med ganska tydlig missbelåtenhet.

Och Lars Peter började »gå på», medan Göransson lyssnade uppmärksamt. Då vi emellertid framdeles få se frukterna af detta samtal, vilja vi icke nu dermed upptaga våra läsares dyrbara tid.

Nog af — en timme senare tog Lars Peter ett vänligt afsked af skrifvaren Göran Göransson, sedan han på dennes bord qvarlemnat ett guldmynt och i utbyte deremot af Göransson erhållit ett på ryska skrifvet dokument

med vidhängande, i en träkapsel på vanligt sätt infattadt sigill. Om någon hade varit i tillfälle att se detta insegel, skulle han utan tvifvel hafva funnit det temligen noga öfverensstämma med det sigill, som begagnades af tsar Peter.

Men ingen fick se det. Lars Peter gömde dokumentet vid sitt hjerta.

FEMTIOÅTTONDE KAPITLET.

Korporal Flintas pligtförgätenhet och hvad deraf följde.

När Lars Peter körde sin tungt lastade kärra in genom porten till karduansmakaren Urban Greks stora och rymliga gård, hade Ebba Stålhjelm redan hemkommit från sitt besök hos general Cronhjort och kunde meddela Lars Peter, så snart han trädde in till henne för att aflägga redogörelse för sina åtgärder, att generalen hade mottagit henne synnerligen vänligt, hört på hennes andragande utan otålighet och slutligen efter några invändningar beviljat henne tio ryttare under befäl af en fänrik. Hvad fänriken hette, visste hon icke, fastän Lars Peter visade någon nyfikenhet att derom erhålla kännedom.

»Hurrah!» utropade Lars Peter i öfvermåttet af glädje. Troligen var det endast af vördnad för den unga damen som han undertryckte sitt starka begär att i ett dussin gälla hvisslingar utandas sitt hjertas fröjd.

»Vi blifva då således tjugofem», yttrade han, sedan han hunnit i någon mån lugna sig, och fänriken blir den

tjugosjette. Med en sådan styrka skulle vi kunna intaga sjelfva Petersburg.»

»Nej, min vän, vi blifva tjugoen med fänriken», sade Ebba.

»Då har jag glömt konsten att räkna. Först ha vi Christoffer, sedan . . .»

»Allt det der är sant, min vän, men nu lemna vi Urban Greks arbetare hemma med undantag af en enda, den der störste och starkaste af dem. Jag vet mig aldrig hafva hört den karlens namn.»

»Stolts jungfrun menar förmodligen Håkan, kan jag väl tro.»

»Nå, Håkan eller Göran . . . namnet gör ingenting till saken. Han är storväxt och stark och torde kunna väl fylla sin plats, isynnerhet som det säges, att han någon tid tjenat vid krigshären. De öfriga deremot hafva aldrig handterat en sabel eller en pistol och skulle vara oss till mycket ringa gagn vid detta vårt förehafvande.»

»Sant nog! . . .» medgaf Lars Peter, sedan han funderat på saken.

»Nå, huru har du lyckats i ditt företag?» sporde nu Ebba Stålhjelm.

»Förträffligt! Ypperligt! Alldeles gudomligt bra!» försäkrade den hederlige gossen med ifver, under det att fröjd och glädje strålade i hans anlete.

»Berätta!»

»Se hit genom fönstret, stolts jungfru! Ser ni kärran dernere på gården?»

»Ja visst! . . . Ah! Den är uppfyld med pampar och skjutvapen, ser jag.»

»Alldeles riktigt! . . . Och vet ni, hvad jag har i de två stora säckarna?»

»Jag endast gissar, att det är...»

»Klädesplagg, ja! ... Hurrah! Hela tjugofem fullständiga ryska uniformer och lika många ryska hufvudbonader ... Det der duger, skulle jag tro?»

»Det är bra ... Men hvar har du kommit öfver allt detta, som vi trodde skulle blifva aldra svårast att nu i en sådan hast anskaffa?»

»I klädkrämarebodarna, stolts jungfru! Jag erinrade mig alla de vilda uppträden, som egde rum, när ryssarne senast belägrade Viborg. Jag var, som bekant är, sjelf med på den tiden. Och om jag icke kan i närvarande stund komma ihåg, huru många tusen ryssar vi på den tiden läto bita i gräset utanför denna stad, var jag dock öfvertygad att de voro hundra gånger så många som det antal ryska krigsmansdrägter, vi nu behöfva för att bringa vårt företag till en lycklig ända. Och ser stolts jungfrun, jag känner de der glada gossarna, som handla med gamla klädesplagg. De äro stora filurer, riktiga skälmar, må ni tro. Jag räknade ut det just så här. Om, sade jag till mig sjelf, om så och så många tusen ryssar hafva fallit i sina uniformer här i staden Viborgs granskap, så hafva naturligtvis dessa klädmäklare icke varit till den höga grad blinda för sin egen fördel, att de försummat på ett eller annat sätt göra sig till egare af uniformerna, hvilka naturligtvis icke längre kunde vara till något gagn för de döda ...»

»Fy! ... Hvilken nedrig handtering!» yttrade Ebba med en rysning.

»Ja, det må ni väl säga — en nedrig handtering är det, men nu komma vi att draga en rättmätig fördel deraf. Nedrigheten ligger helt och hållet på klädkrämarnes sida och bara fördelen, ingenting annat, på vår....

Det visade sig emellertid, att min uträkning var fullkomligt riktig. Öfverallt hvar jag kom in uti en dylik bod, fann jag ett litet förråd af hvad jag sökte. Största delen hade man sprättat sönder och deraf sytt andra kläder, men jag fick hvad jag behöfde.»

»Du är en trogen, präktig yngling och skall icke sakna din belöning.»

»Och vet stolts jungfrun, det har lyckats mig att för vår räkning anskaffa en annan sak, hvarpå vi förut icke tänkt, men hvilken kan blifva oss till ovärderligt gagn vid utförandet af vår bedrift.»

»Och hvad kan det vara.»

»Det må tills vidare förblifva min hemlighet», svarade Lars Peter ödmjukt, men bestämdt. »När tiden är inne, får ni nog se det och erfara, hvilken väldig inverkan det kommer att utöfva på vårt företag.»

»Behåll då din hemlighet för dig sjelf, min gosse! ... Jag hoppas emellertid, att du icke befattar dig med någonting, som kan blottställa oss.»

Lars Peter gjorde med handen en afvärjande åtbörd, hvilken icke var utan sin lilla portion af stolthet. Den andra handen lade han på sitt bröst, just på den plats der det af Göran Göransson tillverkade dokumentet hvilade. Dervid yttrade han:

»Dokumentet hvilar här.»

»Det är således fråga om ett dokument! ... Nå, behåll din hemlighet så länge, min hederlige gosse!»

»När fara vi?»

»Redan i afton, har jag tänkt», svarade den unga damen. Vi kunna aldrig komma för tidigt fram. Jag längtar efter att få rädda min Nils och sluta honom i mina armar, och ju snarare vi hinna fram, desto

flera äro de qval, från hvilka han blir skonad. Alltså i afton!»

»Och hvar skall samlingen ske?»

»Vid östra stadsporten. Men ställ nu om, att de två säckarna med kläder blifva jemte alla vapen lagda i den hederlige Dmitri Paulowitschs vagn. Han får färdas den första delen af vägen körande, men vi skola medföra en löshäst åt honom, som han sedan får begagna. Klockan fem i qväll är det redan mörkt, så att vårt uppbrott från Viborg icke väcker något uppseende. Då samlas alla i expeditionen deltagande vid östra porten. Snön lyser något, så att vi helt visst kunna hitta vägen öfver slätterna.»

Lars Peter hade under detta tal flera gånger gifvit sitt odelade bifall till känna genom att nicka med hufvudet och mumla »bra, bra!»

Nu ref han sig i hufvudet, som han alltid gjorde, när han var tveksam eller villrådig, ty i afseende på sådana små yttre åtbörder hade han mycket ordentliga vanor. Han ref sig således i hufvudet och sade:

»Om jag tordes, skulle jag vilja ödmjukligen föreslå, att vi . . .»

Här stannade han och tycktes icke veta, om han vågade fortsätta.

Men några uppmuntrande ord, som Ebba Stålhjelm ställde till honom, ingaf honom snart mod att komma fram med hvad han hade på hjertat. Och sitt förslag framställde han i följande icke illa valda ordalag:

»Jag skall liksom blifva måg i huset, stolts jungfru . . .»

»I hvilket hus?» utropade Ebba Stålhjelm med liflig förvåning.

Hennes första tanke var, att han menade Urban Greks hus, men denna tanke förkastade hon genast, när

hon erinrade sig Ulla Greks olyckliga kärlek till Wetterstjerna och den stora skillnaden i stånd och bildning mellan Ulla och denne visserligen gode och hederlige, men likväl djupt under Ulla Grek stående yngling.

»Jo, med förlof, i Dmitri Paulowitschs hus, ty jag och hans dotter Wanda äro liksom en liten smula förlofvade, skall jag säga.»

»Nå, jag lyckönskar dig af allt hjerta, min vän», sade Ebba vänligt.

»Stor tack, stolts jungfru!... Ni kan icke tänka er, så vacker Wanda är.»

Ebba tycktes icke synnerligen mycket intressera sig för denna omständighet, huru vigtig den än var för hennes trogne bundsförvandt och blifvande ledsagare på den farliga färden till ryska staden Olonetz.

»Nå hvad menar du med allt detta, Lars Peter?» frågade ungmön.

»Jo, jag menar bara, att då jag nu skall blifva måg i huset, så är jag redan till hälften hemma der, skulle jag ödmjukast tro?»

»Nå, det vill jag icke försöka att bestrida.... Men hvad är din mening?»

»Jo, jag tänker, att vi rasta der och att vi, sedan vi hvilat ut oss och hästarna, byta kläder der... Ha, ha, ha!... Det skall blifva kostligt, härligt, gudaskönt... Vi komma till byn Wotigrad såsom svenskar och lemna byn Wotigrad såsom ryssar... Planen är ypperlig och dess utförande skall utan tvifvel bereda deltagarna ett stort nöje. Ha, ha, ha!»

Ebba Stålhjelm suckade. Hon var icke öfvertygad om, att denna färd skulle bereda henne nöje. Men hon hoppades att så måtte ske.

* * *

Klockan fem på eftermiddagen samma dag kunde en vandrare, som varit ute i mörkret, hafva sett tjugo ryttare småningom samlas på något afstånd från östra stadsporten. Derjemte kunde han, om hans ögon varit vanda att genomtränga mörkret, hafva sett en liten rysk bondsläde, hvilken — förspänd med endast en häst — höll något afsides från ryttareskaran.

Platsen var, som nämndt är, belägen i närheten af stadsporten. Till venster hade ryttarne och den åkande en stor och obebyggd jordtomt. Till höger låg på omkring tjugo famnars afstånd från gatan en temligen stor byggnad, med många, men ytterst små fönstergluggar, hvilka — åtminstone om man fick döma af utseendet på byggnadens yttersida — befunno sig nära taket i de rum, som sannolikt voro inredda i byggnadens inre. Det hela gaf intrycket af att vara ett fängelse. Och så var äfven förhållandet.

»Hvilket ohyggligt hus!» utropade nu en stämma, som uppenbarligen tillhörde en qvinna. »Det ser ut, som om det öfver dörren bure inskriften: 'hvilken som inträder hit, han lemne allt hopp utanför'. Hu!»

En af ryttarne närmade sig talarinnan och yttrade med låg stämma:

»Det är staden Viborgs häkte, min nådiga. . . . Tillåt mig, nådiga jungfru, att begagna detta tillfälle till att föreställa min person inför eder. Jag är fänrik Appelgren, den person, som erhållit generalens befallning att anföra denna expedition, och jag kan försäkra, att jag gör det med nöje.»

»Det fägnar mig att göra en så tapper mans bekantskap», svarade Ebba artigt. »När behagar det fänrik Appelgren, att vi begifva oss på väg?»

»Jag väntar endast på en person, hvilken generalen lofvat skicka hit för att lemna mig en order till vakten vid stadsporten att öppna den för oss.»

»Den är då stängd?» yttrade Ebba för att åtminstone säga något.

»Ja visst, min nådiga! den är stängd. Och den öppnas om natten icke för någon, som icke kan förete generalens egen skriftliga befallning.»

»Men, min Gud, hvartill tjena dessa stränga försigtighetsmått?»

»Ryska ströfkorpser synas ofta på ganska ringa afstånd från Viborg.»

»Kanske hafva vi den oturen att stöta på en sådan här utanför porten.»

»Ganska möjligt!»

»Men då blifva vi ju hindrade i vår färd?»

»Endast några minuter! Vi slå oss igenom och dermed är den affären slut.»

Ebba fann med nöje, att hennes ledsagare icke tycktes vara af det försagda slaget.

»Nu kommer generalens bud!» utropade fänriken, då hans öron uppfångade hofslag på något afstånd. »Sedan rycka vi ögonblickligen ut.»

Snart anlände ryttaren till platsen och sällade sig till det redan församlade sällskapet, dock utan att säga ett enda ord till någon.

»Vid mina sporrar, karl», dundrade fänrik Appelgren till den senast anlände, »hvar har du brefvet från hans nåd generalen?»

Ryttaren tycktes skakas af en frossa. De närstående hörde tänderna skallra i hans mun. Men icke ett ljud till svar kom öfver hans läppar. Fänriken började

blifva allvarsamt vred och närmade på ett hotande sätt sin häst intill ryttarens, i det han på samma gång röt till denne:

»Hvem är du? Svara, annars skjuter jag dig en kula för pannan!»

Med ett högt anskri störtade sig den nyss anlände hemlighetsfulle ryttaren till Ebbas bröst. Det var tydligt, att ett sådant skri icke kunde komma ur ett manligt, utan endast ur ett qvinligt bröst.

Fänrik Appelgren satt på sin häst och skulle — om det varit dagsljus, så att man kunnat mera tydligt se honom — hafva utgjort en bild af den största häpenhet och djupaste förvåning.

Men Ebba Stålhjelm hade genast igenkänt sin väninnas röst.

Den hemlighetsfulle ryttaren var Ulla Grek.

»Men, käraste Ulla», yttrade Ebba, »hvad menar du? Hvad vill du här?»

»Jag vill följa med dig på färden, Ebba!... Hör du, jag vill vara med.»

Ebba Stålhjelm gjorde allt hvad hon förmådde för att öfvertala Ulla till att begifva sig tillbaka till föräldrahemmet. Men förgäfves sökte hon skildra de faror, som de skulle gå till mötes. Förgäfves talade hon till sin tröstlösa väninna om kölden, om hennes klena helsa, om hennes fars och mors bekymmer för henne under frånvaron från hemmet. Men hvarken dessa eller andra invändningar mot Ullas deltagande i färden till Olonetz förmådde inverka på hennes beslut.

»Min mor har gifvit mig sin tillåtelse», snyftade den unga flickan.

»Godt och väl det!» svarade Ebba Stålhjelm. »Men

du har ju intet intresse af färden. . . . Du har ju ingen orsak att blottställa dig.»

»Har icke jag intresse . . .? Har icke jag orsak? Ebba! . . . Ebba!»

Den ton, hvarmed Ulla utropade detta, lät nästan förtviflad och var så full af smärta, att Ebba genast ångrade sitt yttrande.

»Ack, förlåt mig, kära Ulla! . . . Du får följa med oss. Men lugna dig nu!»

Så slutades detta uppträde, hvilket af alla de närvarande hade bevittnats med stort och odeladt intresse, ehuru ingen af de närvarande — med undantag kanske af Lars Peter — kände den hemlighet, som Ulla och Ebba hade gemensam.

Emellertid hade den pratsamme fänrik Appelgren nog takt att icke besvära damerna med några nyfikna frågor.

För att åtminstone på något sätt bruka sin tunga, sysselsatte han sig, rätt angenämt för honom sjelf, förmoda vi, ehuru till föga uppbyggelse för de unga flickorna, med att svärja först öfver den bitande vinden och sedan öfver generalens bud, som sölade så länge.

»Tyst!» utropade han efter en stund. »Jag tycker mig höra ett buller.»

Efter en stund, under hvilken hela sällskapet ansträngde sina öron efter bästa förmåga, yttrade han temligen vresigt:

»Men det är icke ljudet af hästhofvar! Kan någon säga, hvad det är?»

»För min del tror jag, att det är en vedsågare, som filar sin såg.»

Det var Lars Peter, som framställde denna förmodan, hvilken strax vann allas enstämmiga bifall. Men man fortsatte att lyssna.

»Vid mitt schabrak och mina sporrar!» utbrast slutligen fänrik Appelgren. »Ljudet kommer från stadshäktet. Det är, ta mig . . . . ., en fånge, som håller på med försöket att bryta sig ut. Icke sant, vänner?»

Då fänriken i sjelfva verket endast uttalat den tanke, som alla redan förut fattat om saken, kunde hans ord icke annat än vinna bifall.

»Nå, med den saken hafva vi icke att bekymra oss», menade Appelgren. »Det är stadsvaktens ensak. Må de gerna för mig rymma allesammans, så många som befinna sig derinne. . . . Men den hundsvotten, som skulle föra hit general Cronhjorts order, och låter oss hålla stilla här midt i blåsten timvis, han borde dit in i stället.»

Föga fattades, att Appelgren vunnit lika enhälligt bifall till denna genialiska tanke som till den förra. Men vi böra väl ändå tro, att Ulla Greks och Ebba Stålhjelms qvinnohjertan icke instämde.

Hvad Lars Peter beträffar, var han ursinnig öfver dröjsmålet och lofvade att taga så säkert märke på den der budbäraren, när han omsider en gång behagade anlända med det nödvändiga papperet, att han (Lars Peter) kunde, om de två träffade hvarandra ännu en gång i denna verlden, känna igen honom och blifva i tillfälle att »märka» honom. Hvad han menade med att »märka» en karl, förstå vi icke.

Minuterna flydde den ena efter den andra och ingen budbärare kom. Då hof en af knektarne, som hittills endast spelat stumma roler, upp sin röst, talade med mycken vördnad till fänriken och sade, att han trodde

korporal Flinta (budbäraren) hafva fastnat på Jeremias Kallings ölkrog, der han eljest alltid plägade fukta strupen.

De öfriga bussarne instämde med ett högljudt mumlande.

»Vid mitt betsel och mina sporrar!» röt fänriken, som blef alldeles förgrymmad vid den af knektarne framkastade förmodan. »Om Flinta har detta gjort, skall han blifva ställd inför krigsrätt och arkebuserad i hela regementets åsyn, när vi komma hem igen.»

Sedan Appelgren nu hade på detta kraftiga sätt gifvit luft åt sitt missnöje, befalde han två af ryttarne att sitta af, genast begifva sig till Jeremias Kallings ölstuga och derifrån släpa den pligtförgätne Flinta död eller lefvande fram inför sin förgrymmade förman.

Knektarne lydde med raskhet och voro snart försvunna i mörkret.

Medan man nu väntade deras återkomst, sysselsatte man sig så angenämt som för tillfället var möjligt. Och detta vill säga, att man med spänd uppmärksamhet lyssnade i riktning mot fängelset.

Ljudet af filens gnidande mot jernet hördes ännu.

Men derjemte förnam man ett starkare buller. Det liknade det ljud, som uppstår, när stenar falla till marken från någon höjd.

»De der äro arbetsamma människor», yttrade Lars Peter på skämt.

Hvarken Lars Peter eller Ebba Stålhjelm egde någon tanke på, att de besynnerliga ljuden från fängelset kunde ega någon betydelse för dem. De anade icke hvilka de fångar voro, som försökte rymma.

Men de skulle inom några minuter få erfara allt detta.

Plötsligt upphörde allt buller. Det blef dödstyst och vårt sällskap hörde intet annat än den skarpa vindens suck då och då.

»Se der komma rymmarne!» utropade plötsligt Lars Peter, pekande i riktning mot det stora huset. »Se, huru de springa. De komma hitåt.»

Tre karlar sågos springa tvärs öfver snöfältet och komma rakt fram mot vårt sällskap, om hvars närvaro på platsen de tycktes sväfva i lycklig okunnighet. Först när de kommo närmare, blefvo de varse ryttareskaran och veko då plötsligt af och togo en annan kosa, dock icke förr än den ene af de tre hade uppgifvit ett högt rop af förskräckelse.

Ljust var det icke, men dock icke mörkare än att man mot snöfältet, på hvilket de ilade fram, kunde ganska tydligt urskilja beskaffenheten, d. v. s. formen af deras gestalter. Lars Peter och Ebba igenkände snart personerna. De voro — som läsaren kanske väntat — Arvid Bredström, Josua Hjelm och Amadeus Ruben. När Arvid Bredström till på köpet lät höra det nyss omtalade ropet af förfäran, behöfdes icke flera vittnesbörd.

»Gode Gud! Det är han!» utropade Ebba Stålhjelm, men i nästa ögonblick kunde hon icke underlåta att ångra denna oförsigtighet.

Hon såg Arvid Bredström stanna ett ögonblick och hon var öfvertygad, att han hade igenkänt henne på rösten, ty han knöt sin hand och Ebba tyckte sig höra det dofva ljudet af dessa ord:

»Vänta! . . . Segern skall till slut ändock blifva min.»

Derefter återtog Arvid sitt vilda språng, hann snart upp sina stallbröder och kastade sig med dem in bland

smågatorna, der de tre skälmarne skulle hafva trotsat hvarje försök att förfölja dem.

Innan Ebba hade hunnit fullkomligt lugna sitt upprörda sinne, återkommo ryttarne från Jeremias Kallings ölstuga och medförde både den försumlige budbäraren från general Cronhjort, och den med otålighet väntade ordern till vakten att öppna stadsporten.

Flinta sjelf hade, berättade ryttarne, varit så öfverlastad, att man med svårighet kunde inställa honom inför fänrik Appelgren. Man hade nästan burit honom dit. I alla händelser var han ur stånd att tala redigt och det befans således hafva varit lönlös möda att nästan bära hans digra »hydda» en så lång väg. Fänriken nöjde sig med att ur det nästan sanslösa kreaturets ficka taga ordern och meddela honom några befallningar, hvarom mera sedan.

»Nå, Flinta träffa vi väl en annan gång», tröstade sig fänrik Appelgren. »Äro vi i ordning nu alla? . . . Godt! . . . Säg då mannen i släden derborta, som skall visa oss vägen, att han lagar sig åstad.»

Snart var expeditionen ordnad.

I spetsen körde Dmitri Paulowitsch, medan hans son Wladimir befann sig bland ryttarna, en ära öfver hvilken han icke var litet stolt. Närmast efter vagnen kom fänrik Appelgren i spetsen för sina tjugo man. Efter honom följde Lars Peter och Wladimir, Olsewitschs blifvande svåger. Nämast dem kommo Ebba och Ulla. Sedan följde de fyra flyktingarne från Pultava och slutligen de tio ryttare, som general Cronhjort på Ebbas böner beviljat till expeditionens understöd.

Lars Peter var sjelfva glädjen, då det nu ändtligen skreds till uppbrott efter det långa dröjsmålet. Klockan fem

skulle kavalkaden lemnat Viborg. Men på grund af Flintas pligtförgätna uppförande hade klockan i Viborgs kyrktorn redan slagit sju på aftonen, innan den ensamme åkande och den lilla ryttareskaran inställde sig vid Viborgs östra stadsport för att blifva utsläppta ur staden.

Hvem kan — oaktadt dessa vidriga omständigheter — undra på, om Lars Peter var glad, så glad, att han till och med hvisslade.

Han var ju nu stadd på väg hem till sin fagerkindade Wanda.

Derför var han glad. Derför hvisslade han. Men fänrik Appelgren var troligen en person utan »musikaliskt öra», åtminstone i fråga om de skönheter i toner, som en hvisslare framkallar inför en otacksam verld. Lars Peter hade nämligen icke hunnit långt på sin förtjusande gälla och skärande melodi, då fänriken afbröt honom med ett barskt:

»Tyst i ledet, karl!»

»Tackar för rådet!» mumlade Lars Peter en liten smula snopen.

Ceremonierna vid porten voro snart öfverstökade. Vakthafvande underofficeren kom ut med en påtänd lykta i handen och mottog samt genomläste noggrant generalens order.

När detta var gjordt, gaf han genast befallning om portarnas öppnande.

Det dröjde endast få minuter, innan expeditionen befann sig utanför Viborg, ute på det vida och ödsliga fältet, som var insvept i mörker och endast svagt belystes af den hvita snöns tunna och här och där afbrutna täcke. Marken liknade med sina många mörka punkter

inne i den eljest hvita ytan ett storartadt broderi, som blifvit utbredt öfver slätten så långt ögat kunde nå.

Men Bredström och hans två stallbröder? Passade icke de på tillfället att i hemlighet smyga sig ut genom porten på samma gång som våra vänner? Nej, de kände mindre farliga vägar att när som helst komma ut ur staden. Ett tyckes emellertid vara konstateradt, nämligen att de tre skälmarne befunno sig icke långt från porten, när våra vänner begåfvo sig ut ur staden, och att de iakttogo allt hvad som dervid tilldrog sig.

FEMTIONIONDE KAPITLET.

Första dagsresan.

När den af tjugoen personer bestående expedition, som — enligt hvad förut berättats — utgick från Viborg till undsättning åt de svenska fångarna i Olonetz, befann sig på en half mils afstånd från Viborgs stadsport, tyckte den morske fänrik Appelgren, att det icke kunde medföra någon nämnvärd fara hvarken för honom personligen (hvilket naturligtvis var hufvudsaken) eller för hela expeditionens öde, om han en liten smula lossade dessa disciplinens hårda band, med hvilka han ditills hade sammanhållit och regerat sin lilla truppstyrka. Trakten var fri, d. v. s. inga krigsmän funnos förlagda i dessa nejder, åtminstone icke i den bygd, som våra vänner hade att passera under de första dagsresorna.

För att hålla sina bussar, sig sjelf och damerna vid godt lynne och friskt mod, tillät han nu, som sagdt, en större frihet, ja, han gick till och med så långt i älskvärdhet, att han kunde, utan att vredgas och slå till, höra två eller tre ryttare på en och samma gång sjunga sin hemorts älsklingsvisor på lika många behagliga melodier. Denna konsert kunde naturligtvis icke annat än fröjda knektarnes hjertan i lika hög grad som den plågade de unga flickornas öron. Men dessa sökte härda sig mot alla dåliga intryck, emedan de visste, att de skulle förgäfves på egen hand försöka befria Nils Wetterstjerna. De ledo i tysthet, men ådagalade i sitt yttre intet missnöje med den »kattmusik», som utfördes rundt omkring dem och hvilken icke blef mycket behagligare derigenom att Lars Peter, som nu ansåg alla band lösta, alla gränslinier öfverskridna, började utöfningen af sin favoritsysselsättning, i det att han hvisslade de mest skärande toner, som någon konstnär sedan verldsalltets skapelse lyckats frambringa inom denna hittills föga uppburna gren af musiken.

På detta behagliga sätt förgick natten och expeditionen befann sig åtskilliga werst från utgångspunkten, när morgonen grydde och solen genom en halftät molnslöja emellanåt skickade sina gyllene strålar ned på den ödsliga steppen.

Under tiden hade man äfven på andra håll utvecklat en icke ringa verksamhetsifver, såsom läsaren skall få höra.

Det ohyggliga klöfverbladet — Bredström, Hjelm och Ruben — hade, såsom nämndes, lyckats befria sig ur fängelset och företagit sin rymning just vid den tiden då vår expedition skulle lemna Viborg. De hade blifvit igenkända af Ebba Stålhjelm, som bäfvade af förskräc-

kelse vid deras åsyn. Hvad vi icke förut nämnt är emellertid, att fänrik Appelgren på Ebbas och Ullas böner befalde korpral Flinta att genast begifva sig till general Cronhjort samt väcka upp honom ur hans ljufva sömn och meddela honom den vigtiga tilldragelsen, hvarjemte den ännu halfrusige korporalen skulle å Ebba Stålhjelms vägnar bönfalla hos Cronhjort, att denne måtte ögonblickligen vidtaga kraftiga och ändamålsenliga steg till skurkarnes gripande och oskadliggörande, emedan jungfru Ebba eljest fruktade, att de skulle följa expeditionen i spåren och förorsaka den allehanda svårigheter, kanske till och med icke obetydliga faror.

Korporal Flinta hade — då han mottog denna befallning — gjort ställningssteg inför fänriken och fört handen till hufvudet för att betyga förmannen sin vördnad och hörsamhet. Visserligen voro hans rörelser temligen osäkra, men det kunde ingen så noga märka i det rådande mörkret. Om deremot korporalen hade talat, skulle man genast hafva märkt, att han icke ännu hunnit återkomma till det menskligt normala tillstånd, i hvilket både kroppens och själens krafter och förmögenheter befinna sig i jemvigt. Men korporal Flinta var en slug karl. Han teg visligen. Och derför drog vår undsättningsexpedition ut i hopp om, att ärendet skulle blifva väl uträttadt och att ingen fara lurade från detta håll.

Men knappt befann den bålde korporalen sig ensam, innan han stapplade tillbaka till krogen, mumlande för sig sjelf, under det att han tumlade omkring på den ojemna gatan, hvilken i anseende till mörkret och Flintas orediga sinnesbeskaffenhet var uppfyld af, om möjligt, ännu flera hinder, faror och försåt än vanligt. I den händelse någon nattvandrare mötte vår korporal under denna fär-

den till krogstugan — och Flinta hade ända till sin dödsdag ett oredigt minne af, att han mött åtskilliga personer — kunde denna mötande medmenniska hafva hört hvad det var, som denne bålde fosterlandsförsvarare mumlade.

Det tog sig — för att välja ett exempel — ut ungefär så här:

»Fördömda gropar! . . . Bah! . . . Gå till general Cron . . . Cron . . . hvad är det nu det gamla gråskägget heter. . . . Sakramenskade stötestenar på en hederlig karls väg! . . . Jo, då finge gamle Flinta helt säkert huden full af ovett. . . . Seså . . . nu trampade jag just i sjelfva vällingfatet, den största och djupaste pölen på hela gatan. . . . Min uniform är nog vacker att se på, sedan hälften eller trefjerdedelar deraf varit nere i den röran. . . . Usch! . . . general Cron . . . Cronhorn . . . Cron . . . nå, det gamla, morska gråskägget, hvad han nu heter, får vänta till i morgon. . . . Jag är ju alldeles våt af alla dessa pölarna. . . . Se nu igen! . . . Nu sitter jag midt uppe i gröten . . . Hå, hå, hå! . . . Gud ske lof, att jag kom på det torra igen, innan jag förorsakat käringen min den djupa sorgen att drunkna ifrån henne och de kära smutsiga ungarna. . . . Hå, hå, jaha! . . . De små parflarna derhemma komma ens hjerta att smälta som en istapp i solsken, när man tänker på dem. . . . Hå, hå, jaha! En krigares lif är tungt som . . . som . . . som bly . . . (borttorkar ett par tårar). . . . Hå, hå . . . det här är krogen. . . . Jag måste in till det trefliga sällskapet. . . . Usch! . . . nu var jag nära att falla öfver en timmerstock midt på gatan . . . timmerstocken borde hängas . . . d. v. s. den som lagt den der till försåt för en hygglig karl bör hängas, har förtjent att steglas på hjul, skall . . . bomber och patronkök! . . . blifva arkebuserad. . . . Se så, Flinta, nu är du i godt förvar. . . .»

De sista orden yttrades, just då den manhaftige korporalen satte sin tunga fot på ölstugans trappa, hvilken, enligt den tidens älskvärda sed, sköt långt ut från huset och upptog en icke obetydlig del af gatans bredd — en anordning, hvilken vållade den tidens menniskor en mängd obehag, såsom lätt inses af den som blifvit vand vid nutidens beqvämligheter i detta afseende. Korporal Flintas begrepp om det rätta och orätta här i verlden, sådana dessa begrepp nu i halfrusiga tillståndet voro, vållade åtskilliga kollisioner mellan hans knän, näsa, panna o. s. v. å ena sidan och trätrappans steg å den andra. Slutligen befann han sig dock så högt uppe på denna »himlastege», att han kunde lägga handen på dörrklinkan, öppna dörren och tumla in i det innanför belägna, af drickande knektar och borgare uppfylda rummet. Och sedan han lyckligt kommit in i detta sitt Eldorado, dröjde det icke länge, innan hans tjocka mustacher fördjupade sig innanför väggarna af en kolossal mugg, som innehöll skummande och fräsande merseburgeröl. Och nu lemna vi denne ölkrogshjelte så angenämt sysselsatt, som det var för honom möjligt, endast tilläggande, att han utvecklade en storartad verksamhet på krogen, en verksamhet, hvilken hade till följd, att den tappre korporalen icke förr än följande afton kunde infinna sig hos general Cronhjort för att rapportera herrarne Bredströms, Hjelms och Rubens rymning.

Emellertid hade generalen på andra vägar erhållit kännedom om de tre skälmarnes försvinnande ur häktet och vidtagit sina mått och steg, redan innan vår undsättningsexpedition hunnit en mil eller två från Viborg. Ebba hade berättat för honom hela historien om Bredström och hans båda kompanjoner, hvarför generalen

genast insåg farorna för Ebba Stålhjelm och hennes lilla trupp, om klöfverbladet finge vistas på fri fot. Sedan han blifvit på hemliga vägar underrättad om, att de tre skälmarne hade igenkänt Ebba och Ulla samt att Arvid Bredström dervid utslungat de hotande orden: »Vänta! Segern skall till slut ändock blifva min!» insåg Cronhjort nödvändigheten att skicka en liten ströfkorps efter undsättningsexpeditionen. På samma gång han lät efterspana förbrytarna inom staden, afsände han en liten trupp, bestående af sex man och en sergeant, hvilken hade order att följa samma väg som våra vänner samt att söka upphinna dem och under färden spana noggrant efter de förrymda skälmarna och omintetgöra deras planer, i den händelse de förehade några sådana mot undsättningstruppen.

Sergeanten — en djerf och förslagen ung man vid namn Mentzer — förde sina sex man ut ur Viborg ungefär kl. 9 på aftonen. Våra vänner hade således ett par timmars försprång framför denna till deras skydd utskickade lilla korps.

Mellan kl. 7 och 9 denna afton hade emellertid äfven herrarne Bredström, Ruben och Hjelm utvecklat en storartad verksamhet. De befunno sig i närheten af Viborgs östra stadsport, då Ebba och hennes vänner drogo ut i riktning mot Olonetz. Och de tre herrarne åskådade med egna ögon — så godt det lät göra sig i mörkret — den af fänrik Appelgren anförda truppens aftågande. Ja, de hörde till och med — dolda som de voro bakom knuten af vakthuset invid porten — åtskilliga delar af samtalet mellan Ebba och hennes vänner, och enär de tre skälmarne voro temligen goda hufvuden, sammanstälde de dessa spridda yttranden till ett helt,

af hvilket de drogo ganska riktiga slutsatser angående ändamålet med och målet för expeditionens färd.

Knappt hade ljudet af hästhofvarna upphört att fängsla skälmarnes uppmärksamhet och knappt hade stadsporten blifvit med stort buller igenstängd, innan de smögo sig bort från platsen. Hjelm, som var född och uppfödd i staden Viborg och som hade der tillbringat alla sin välmagts och en del af sin ruins dagar, kände noggrant alla vinklar och vrår inom den gamla stadens murar. Derför var han också i tillfälle att i det rådande mörkret föra sina stallbröder till en afsides belägen plats, hvarest de kunde öfverlägga utan fara att blifva hvarken hörda eller störda.

Ett väldigt stenkummel inbjöd dem gästvänligt att taga plats och snart sutto dessa tre fiender till samhällsordningen på hvar sin stora gråsten, lutande sina hufvud samman.

»Vi måste följa dem», hviskade Bredström, ty fastän platsen tycktes vara temligen trygg, vågade han dock icke tala högt.

»Hvilka?» sporde lika lågt stallbrodern Ruben, låtsande sig icke förstå meningen. »Hvilka skola vi följa?»

»Ebba Stålhjelm naturligtvis!» genmälde Bredström otåligt.

»Bah!... Stadsportarna äro stängda.... Vi komma icke ut ur Viborg.»

»För den saken finnes råd», menade Hjelm, hvilken hittills icke hade blandat sig i samtalet. »Jag känner till åtskilliga ställen, der vi kunna utan fara och med största lätthet komma öfver muren.»

»Men», invände Ruben, »man skall naturligtvis börja söka efter oss, så snart man märkt vår rymning ur häktet.

Jag föredrager att gömma mig någonstädes inom staden, tilldess allt blir lugnt igen och man icke längre spanar efter oss, d. v. s. om fyra eller fem dagar.»

»Och låta Ebba Stålhjelm återförena sig med Wetterstjerna!»

Det var naturligtvis Arvid Bredström, som på detta sätt gaf till känna sin harm öfver ett förslag, hvilket troligen skulle föranleda, att Ebba Stålhjelm för alltid undginge hans rofgiriga händer och att den omtvistade jernhandsken blefve för alltid förlorad för honom.

»Aldrig!... Aldrig!» röt han. »Heldre dö, heldre halshuggas, brännas på bål eller hängas!... Heldre utsätta mig för faran att fångas af ryssarna och blifva knutpiskad i Olonetz eller någon annan rysk stad!»

»Men jag har icke någon Ebba att söka eller någon jernhandske att stjäla», förklarade Ruben med sturskhet. »Jag är dessutom rädd om mitt skinn, ty jag har icke mer än ett enda sådant.»

»Du är en feg hund», hväste Arvid Bredström mellan tänderna.

»Icke fegare än du sjelf, det skall du blifva varse, herr länsmanspojke!»

Och Ruben rusade upp samt skulle utan tvifvel hafva öfverfallit Arvid Bredström med hugg och slag, om icke Josua Hjelm hade funnit för godt att blanda sig i tvisten.

Han hejdade den ursinnige stallbrodern så att säga midt i språnget och fick till lön för denna välvilja mottaga ett af de knytnäfsslag, som egentligen voro tillämnade unga Bredström.

»Anfäkta!» mumlade Hjelm, när han erfor detta svidande vittnesbörd om Rubens hårda näfvar och ber-

serkalynne. »Du slås mycket oförsigtigt, och om det icke vore för vår gamla vänskaps skull, så gåfve jag dig nu på stunden ditt lån igen med ocker och ränta.... Lugna dig emellertid och låt mig tala!»

Ruben besinnade, att hans svagare kropp och hans ringa erfarenhet i fråga om handgemäng af detta slag skulle bereda honom ett förfärligt nederlag, då han nu befann sig ensam mot två starkare karlar. Han var, som vi redan haft äran nämna, det slugaste hufvudet bland dessa tre. Derför var han också i stånd att lugna sig, knyta handen i fickan, tiga och med åtminstone yttre lugn återtaga sin plats på den kalla gråstenen.

»Min tanke är», utlät sig nu Josua Hjelm, »att det för oss alla tre vore mycket helsosamt, om vi kunde försvinna ur staden några veckors tid, tilldess man hunnit glömma både oss och vår lyckade rymning. Jag anser derför, att vi handla aldra klokast, om vi följa Arvids uppmaning att tillsammans med honom begifva oss efter den der svenska jungfrun och hennes följe.»

»Isynnerhet som väl någonting kan vara att förtjena på den färden», förespeglade Bredström sina vänner.

Att tala till Ruben och Hjelm om »förtjenst», det var naturligtvis att anfalla dem just från rätta sidan.

»Huru mycket bjuder du?» frågade Amadeus Ruben, hvilkens motvilja mot färden tycktes vara plötsligt försvunnen.

»Vi dela allt hvad jag har i tre lika delar, af hvilka hvar och en tager en», hemstälde Arvid Bredström.

Och nu bör det kanske i denna stund icke döljas för våra läsare, att Arvid Bredström i detta ögonblick icke egde en enda daler i sin ficka. Han kunde således med största trygghet göra ofvan nämnda löfte. Det var

en egendomlig yttring af snålhet, att han icke genast lofvade dem allt eller dubbelt. Saken var den, att Arvid Bredströms kringflackande lif och hans senaste ofrivilliga vistelse i Viborgs stadshäkte hade hindrat honom att i bref till sin far uppgifva någon bestämd adress, till hvilken den svage fadern kunde sända sina vanliga penningeremisser. Den lilla summa, som Arvid innehade, när han i Urban Greks hus blef fasttagen, var i sig sjelf obetydlig och dessutom hade hans fångvaktare varit nog omtänksamma att beröfva honom den.

Ruben och Hjelm misstänkte emellertid icke den list, som låg dold under Arvid Bredströms frikostiga löfte. De gingo in på saken och redan kl. 8 samma afton klättrade de tre skälmarne öfver stadsmuren på ett obevakadt ställe och begåfvo sig utåt landsbygden.

Ett par timmar senare hemsökte de en bondgård, som låg — fredlig och stilla — på ett obetydligt afstånd från allmänna stråkvägen.

Bonden och hans dräng försökte göra hårdnackadt motstånd.

Men för så vanda och samvetslösa röfvare som dessa tre var det en ringa sak att fråntaga bonden och hans tjenare tre snygga drägter och i deras ställe qvarlemna sina egna lumpor. När detta blifvit utfördt, togos tre hästar med våld ur bondens stall. Den stackars jordbrukaren erhöll till betalning endast hugg och slag.

På detta sätt tillgick det, att de tre skälmarne kommo att, medan de följde undsättningsexpeditionens spår, befinna sig ungefär midt emellan denna och den lilla skara, som under sergeant Mentzers befäl blifvit af Cronhjort utskickad till den förras bistånd. Okunniga om sergeant Mentzers trupp, tyckte sig de tre skälmarne vara trygga

och redo framåt med friskt mod. Det återstod endast några dagar till jul och vädret var således ganska bistert. Denna kalla och häftiga vind, som aldrig fullkomligt hvilar i dessa ödsliga nejder, blåste nu från norr, och det var tydligt, att det snygga klöfverbladet svepte sina kappor tätt omkring sig och redo framåt i rask fart för att hålla sig varma. Ingendera yttrade ett ord under de första timmarna.

Sergeant Mentzer red också med ganska dugtig fart framåt öfver steppen, dock mindre för köldens skull än för att snarast möjligt upphinna de tre förrymda fångarna, om hvilkas utflygt åt detta håll han var öfvertygad på grund af det samtal, han haft med general Cronhjort.

En timme efter midnatt hade förflutit, då Mentzer hejdade sin häst och utropade, pekande på ett aflägset föremål:

»Der hafva vi skurkarna.... Sen I dem?... Eller är det endast en synvilla för mina ögon?... Jag tycker mig se menskliga gestalter derborta.»

»Jag också», bekräftade en man i truppen, »men jag ser endast två.»

»Och det är tre, som vi söka.... Du har rätt, men den tredje finnes troligen i närheten af de två, som vi se... Raskt framåt!»

Den lilla truppen eggade sina hästar med sporrarna och med muntra tillrop, på hvilka de kloka djuren svarade genom att fördubbla sin skyndsamhet. Med hastigheten af en stormvind, som tjutande rusar fram öfver en ödslig slätt der intet hinder sätter sin styrka mot vindens kraft —, ilade de tappre bussarne nu bort öfver steppen i riktning mot den plats, der de sågo ett par

gestalter smyga omkring. Mörkret, som rådde öfver nejden, gjorde det under en längre stund omöjligt för våra vänner att med säkerhet bestämma, huruvida dessa rörliga föremål, som hade väckt deras uppmärksamhet, voro människor eller vargar. Men ju mera afståndet minskades, desto mindre kunde man betvifla, att dessa kringsmygande varelser tillhörde det slägte, som med rätt eller orätt blifvit kalladt »skapelsens krona».

Dessa i nattens mörker kringsmygande individer började med stora och hastiga steg fly undan, så snart de upptäckte, att de voro förföljda. Desto mera påskyndade sergeant Mentzer sin egen och sina karlars fart. Det var icke längre en stormvind, som susade öfver steppen. Det var en blixt, som klöf vinden med utomordentlig hastighet och styrka.

De förföljda menniskorna — hvilka med tillväxande tydlighet visade sig tillhöra den manliga och mindre ädla och sköna delen af »skapelsens krona» — ådagalade under omkring tio minuters tid en beundransvärd snabbhet och uthållighet uti två par utomordentligt långa ben. De tycktes fly öfver en fullkomligt jemn, slät och ofarlig mark, der inga hinder och inga brådjup vore att vänta. Men utgången af detta äfventyr visade, att så icke var förhållandet.

Förföljandet hade redan fortgått under omkring tio minuter och sergeant Mentzer trodde sig redan hafva de flyende karlarna i sitt våld, ty de hade nu endast omkring tjugu stegs försprång. Då försvunno de lika plötsligt som den jagade räfven försvinner i en bergklyfta. Man såg dem icke längre. Och mer än en af karlarne i Mentzers trupp skulle utan tvifvel hafva ropat högt om »spöken», »gastar» och andra dylika foster, som hafva

rädslan till fader och inbillningskraften till moder, om de verkligen hade fått tid att yttra ett enda ord.

Hästarna ilade framåt med en snabbhet, som gjorde om intet hvarje försök att hejda dem, innan det var försent.

Förhållandet var nämligen detta, att de två flyende karlarne hade klättrat ned utför en brant sluttning, vid hvars fot i en djup dalgång framflöt en strid och ganska bred å, hvars djupa vatten gaf ett återsken af det ringa ljus, som sväfvade under himlahvalfvet. Karlarne, som utan tvifvel voro hemma i trakten och väl kände platsen, lyckades utan någon kroppsskada uppnå bottnen af dalen.

Men icke så sergeant Mentzer och hans truppafdelning.

När de på två eller tre stegs afstånd från randen af brådjupet varseblefvo den farliga belägenhet, hvari de befunno sig, var det omöjligt att hejda hästarnas snabba lopp. Alla störtade ned. Hästar och menniskor tumlade om hvarandra. Än krossades en lem mot en sten, än slogs ett menniskohufvud mot den hvassa kanten af ett en half aln från roten afsågadt träd. Luften uppfyldes först af de rop af förfäran, som gingo öfver de stackars bussarnes läppar, när det förfärliga fallet började. Derefter hördes endast hästarnas och menniskornas jemmerskri, hvilka tilltogo i styrka i mån som de fallande närmade sig bottnen af dalen.

Ingen enda — hvarken häst eller menniska — kom oskadad ner.

Att dock icke alla voro döda bevisades deraf, att jemmerropen och det ängsliga gnäggandet ännu en stund fortforo att ljuda.

Om man varit i tillfälle att närma sig kanten och med hufvudet framsträckt öfver djupet blicka ned till dalbottnen med dess mot stenarna i åbädden brusande vatten, skulle man sett de två karlarne, som varit vållande till olyckan, smyga sig fram ur ett hål och närma sig olycksstället, hvarest menniskor och hästar bildade en enda oredig hög, ur hvilken mellan hästkropparna framstack här ett menniskoben, der en arm eller ett hufvud.

Och man skulle lätt hafva insett, att karlarnes mening var att plundra de förolyckade svenskarna.

* * *

Ebba Stålhjelm och hennes tappra följe fortsatte emellertid sin snabba ridt och hela natten förgick utan att någonting värre inträffade än att man några gånger i mörkret valde en felaktig kosa, råkande in på småvägar, som blott ledde fram till enstaka små byar, bruk eller herrgårdar. Visserligen var svårigheten icke liten, när det sedan gälde att återfinna rätta vägen, och visserligen vållades genom dessa misstag en icke liten tidsförlust. Men när man omsider återkommit i den rätta kosan, red man så mycket raskare på. Och när morgonen grydde, voro Ebba och Ulla icke så litet uttröttade, hvarför fänrik Appelgren redan då föreslog, att man skulle rasta och unna de unga damerna någon hvila.

Derom ville Ebba Stålhjelm emellertid icke höra talas. Visserligen var hon blek och visserligen var Ulla ännu blekare. Men de båda unga qvinnorna längtade så innerligt efter målet för färden, att fänrik Appelgren insåg omöjligheten af att försöka öfvertala dem till att hvila, förr än de komme att alldeles digna af trötthet.

»Emellertid», sade han dock, vågande ännu en invändning, »skulle det göra hästarna godt, om de finge ett par timmars rast.»

»Hästarna äro ännu helt lifliga», svarade Ebba. »Se sjelf, min herre!»

Den skickliga ryttarinnan lät sin häst utföra några rörelser, som tycktes bestyrka sanningen af hennes påstående.

»Men, jungfru Ebba . . .»

»Ack, min herre, låtom oss icke förnöta en dyrbar tid med lika ändlösa som onyttiga tvister. . . . Framåt!»

Besegrad lika mycket af den unga damens älskvärdhet, som af det bestämda sätt, på hvilket hon uttryckte sin vilja, lät fänriken truppen sätta sig i marsch. En och annan af karlarne knotade halfhögt, men hvarje invändning nedtystades af fänrikens bistra blickar.

Ännu ett par timmar red man framåt. Det blef under tiden full dager och man kunde skåda omkring sig, betrakta omgifningarna och iakttaga hvad som fans och hvad som tilldrog sig på afstånd.

Omgifningarna erbjödo föga af intresse, men vi kunna dock försäkra, att ingen enda af deltagarna i denna expedition saknade lust och håg att se sig omkring. Och orsaken härtill är lätt att förstå. Man kunde nämligen hvarje ögonblick vänta att stöta på en manstark afdelning af ryssar, hvilka under dessa oroliga tider oupphörligt strö̈fvade omkring både på det finska och ryska området i dessa nejder, mördande och plundrande vän och fiende.

Omkring ett par timmar hade således förflutit, sedan Ebba genomdref sin vilja att fortsätta färden mot det efterlängtade målet.

Plötsligt ropade en af knektarne, som ett ögonblick förut hade vändt sig om i sadeln och nu visade stor benägenhet att påskynda sin häst:

»Ryssar! Bevara oss, milde herre Gud! . . . Ryssar bakom oss!»

Alla följde nu den ropandes exempel att vända sig om.

Verkligen sågs en rysk ryttareskara rida fram öfver steppen på omkring en half mils afstånd från våra vänner. De kommo tydligen icke från Viborgstrakten, utan från norr och voro stadda på väg mot söder, medan deremot våra vänner färdades mot öster.

»Det är en lycka, att vi äro iklädda ryska uniformer, så att de der menniskorna derborta icke kunna ana, att vi icke äro deras landsmän», yttrade Ulla Grek, medan hennes späda kropp likväl darrade af fruktan.

»Var icke alltför säker derom», menade Appelgren. »Mig synes nästan, att de hafva märkt oss och att de liksom tveka, huruvida de böra rida efter oss för att upphinna oss . . . se, se . . . nu stanna de.»

»Och officerarne samlas till öfverläggning . . . se huru de peka hitåt! . . . Uppenbarligen hysa de någon misstanke. Antingen hafva vi icke lyckats så väl i vår förklädnad som vi trodde eller också hafva de märkt, att vi hafva qvinnor af stånd i vårt följe och deraf dragit någon slutsats, som icke är till förmån för våra planer. Halt!»

Detta kommandoord åtlyddes ögonblickligen af hela truppen.

»Hvad tänker ni på?» utropade Ebba. »Ni gör oss alla olyckliga.»

»Det är äfven min åsigt», yttrade gamle Christoffer kärft och slog knutna handen mot sitt knä till tecken af sitt missnöje.

»För himlens skull framåt! . . . framåt! . . . framåt!» ropade Ebba.

»Framåt, om lifvet är eder kärt!» skrek Christoffer. »Ni har dödat oss alla med denna olyckliga halt i ett så opassande ögonblick.»

Fänrik Appelgren var rådlös och förvirrad, men då han nu såg ryssarne ändra kosa och sätta sig i rörelse rakt mot den punkt, der våra vänner befunno sig, insåg äfven han, att det icke var rådligt att fortfarande qvarstanna på denna plats, enär hvarje minut, som tillbringades i overksamhet, representerade en ganska betydlig förminskning af det afstånd, som skilde de båda trupperna från hvarandra, och i samma mån ökade svårigheten för våra vänner att undgå en sammanstötning med den minst tjugu gånger mera manstarka ryska truppafdelningen, som sporrade sina hästar för att så snart som möjligt till rygga lägga det mellanliggande afståndet.

»Framåt!» kommenderade fänrik Appelgren, sålunda af fruktan drifven till en åtgärd, hvilken redan den smula förstånd, han egde, borde hafva föreskrifvit honom såsom en nödvändighet.

Nu uppstod den vildaste jagt.

Svenskarnes besynnerliga beteende, då de plötsligt gjorde halt och sedan — vid åsynen af de framstormande ryssarna — lika plötsligt sporrade sina hästar till den aldra snabbaste fart, måste naturligtvis ytterligare stegra ryssarnes misstankar, om de — såsom troligt var — egde några sådana. Lyckligtvis var afståndet ännu ganska stort, helt säkert icke obetydligt öfver en hel fjerdingsväg. Och på femton minuters afstånd vinkades svenskarne af en tjock skog, mot hvilken de ställde sin kosa i hopp att der finna det skydd, hvaraf de nu voro i så stort behof. Men denna

gynnande omständighet hindrade icke den gamle hederlige Christoffer att betrakta Appelgren med bistra ögon och mumla någonting i sitt skägg — någonting som utan tvifvel icke skulle varit synnerligen smickrande för fänrikens egenkärlek, om denne hört det.

Appelgren, som på flykten befann sig i spetsen med samma orubblighet som han förut under den lugna färden befunnit sig längre tillbaka i truppen och alltid bredvid de unga damerna, hörde emellertid icke den erfarne gamle Christoffers omdöme, hvilket för öfrigt, om han hört det, troligen icke skulle vållat honom någon stor sorg, om han endast lyckades rädda sitt lif, som tycktes vara för honom mera dyrbart än hela summan af alla andra menniskolif, som funnits, finnas och skola finnas på jorden.

Men Christoffers närmaste sidokamrat i ledet hörde någonting.

»Hvad är det du säger, hederlige Christoffer?» frågade denne kamrat.

»Bagatell! . . . Endast det, att den här fattige fänriken aldrig kommer att blifva någon af de bästa generalerna, knappt så god ens som . . .»

»Som hvilken?» frågades med stor nyfikenhet af Christoffers vän.

»Jo, knappt ens så god som de der båda, hvilka vållade olyckan vid Pultava. Du vet både hvilka de voro och huru usla de voro.»

»Aha! Du menar Rehnsköld och Lagerkrona, kan jag förstå?»

»Ja, naturligtvis!»

»Tyst som muren i ledet!» dundrade nu den »fattige fänriken».

Han hade icke haft mod att se de förföljande ryssarna in i hvitögat, han hade icke haft klokhet nog, att i tid begifva sig undan, men han hade både mod och klokhet tillräckligt att nu taga skadan igen genom att visa sig manhaftig och barsk gent emot sina underordnade.

Christoffer slungade till fänriken en blick af förakt, men teg.

Efter omkring fem minuter uppnåddes skogen, men då hade ryssarne minskat våra vänners försprång med ungefär hälften.

»Seså, gudskelof», utlät sig fänrik Appelgren, så snart truppen hunnit så långt in bland buskarna och träden, att de voro dolda för fienden, »seså, gudskelof, nu äro vi då ändtligen omsider i säkerhet.»

Den der underliga sammanställningen af orden »ändtligen omsider» får skrifvas på fänrikens förskräckelses räkning, ty karlen talade eljest på ett någorlunda anständigt sätt sitt fattiga modersmål.

»I säkerhet!» utbrast nu med hetta gamle Christoffer, som en lång stund underhållit sin bitterhets eld med ständigt nytt bränsle och som derför icke förmådde hindra, att, som man säger, »grytan ändtligen kokte öfver sina bräddar».

»I säkerhet, ja!» fortsatte fänriken, medan han torkade svetten af sin panna. »Här se ryttarne oss icke, skulle jag tro.»

»Dumheter! . . . Herr fänriken talar som en dåraktig pojke, hvilken förmenar, att egaren till den trädgård, der han snattar frukt, icke ser honom, derför att han (jag menar pojken) lyckas dölja sitt hufvud och sina ögon bland massan af löf på äppelträdet, medan benen hänga fritt ut i luften, synliga för hvar mans ögon . . . För himlens skull, låtom oss uppsöka ett gömställe, ty om ett par minuter

hafva vi ryssarne här. Jag tycker mig redan höra slagen af hästhofvarna på icke synnerligen långt afstånd. Kommen, vänner, och låten den der fänriken torka af sin svett och lugna sitt samvete också, om han kan, ty om vi skola dö, så är det hans dumhet och ingenting annat, som dödar oss och utsläcker så många förhoppningsfulla lif.... Ack, kära jungfru Ebba, om general Cronhjort ändå hade gifvit oss en modig och förståndig man till anförare för denna trupp och icke en sådan der en... en sådan mes.»

Gubbens kärleksfulla öga hvilade vemodigt på jungfru Stålhjelm.

Fänriken röt till den uppstudsige och missnöjde gubben:

»Karl!... Känner du icke krigslagarna? Vet du icke, att jag kan låta skjuta dig för dylika utlåtelser om din högt ombetrodde förman.»

»Akta er hals, gamle hederlige Christoffer!» förmanade Lars Petter. »Nådig herr fänriken är icke att leka med, när han träffar underordnade landsmän. Han fruktar endast för ryssarna.»

»En sådan fänrik!» utbrast den ännu uppretade Christoffer föraktligt och låtande detta uttalande åtföljas af en ännu mera föraktfull åtbörd, hvilken vi icke kunna anständigtvis beskrifva, men som läsaren det oaktadt möjligen kan föreställa sig. »Fy för katten, som min brorson sade, när han hade varit ombord på en engelsk fregatt sex månader och under den tiden fått smaka 'katten' minst tjugofyra eller tjugofem gånger, han erinrade sig icke så noga, hvilketdera det var.... Den der är ingen riktig fänrik. Det är en feg glada, på sin höjd en rofgirig hök, men ingalunda en ädel örn, sådan jag många gånger sett den hugstora fogeln sväfva öfver land och haf.»

»Christoffer!» tillrättavisade Ebba den ifrige gubben, men dock med en så mild ton, att den konstladt allvarliga uppsynen icke skrämde den hederlige gamle mannen, som käckt fortfor att brumma och slutligen utbrast:

»Hören sjelfva! ... Nu hafva vi ryssarne här. Nu må den der s. k. fänriken hjelpa oss ur knipan. Märken I icke, huru sjelfva marken darrar under trycket och slagen af deras hästhofvar?»

Alla hörde nu det buller, som de framstormande ryssarne åstadkommo.

»Min Gud! Hvad skola vi taga oss till?» ropade Ulla Grek med förskräckelse.

»Lugna dig, Ulla!» förmanade Ebba, som sjelf blifvit ovanligt blek.

Nu var det som Dmitri Paulowitsch å daga lade, att han kunde vara till stort gagn. Han hade — som läsaren säkerligen erinrar sig — lemnat Viborg såsom körande, ja, som den ende körande i hela denna expedition, men han hade på omkring en mils afstånd från Viborg frånspänt sin häst, stält sin vagn in hos en bonde, med hvilken han egde gammal bekantskap, och fortsatt färden till häst, visserligen utan sadel, men icke utan mod.

»Jag känner sedan många år», sade han nu i farans stund, »ett gömställe i denna skog, der ingen skall finna oss.»

»Hvar är det? ... Skynda! ... Säg! ... Visa oss dit på ögonblicket!»

Det var fänrik Appelgren, som gaf denna befallning, och dervid var hans ansigte lika blekt som ett nymangladt lakan och hela hans kropp skälfde af fruktan, emedan han tydligt af hofslagens tilltagande styrka märkte, att ryssarne icke befunno sig långt borta.

»Jag fick lära känna denna skog en gång, då jag var på resa från Viborg, der jag sålt ekbark till garfvaren Lundius, och jag satt just i min vagn och tänkte som vanligt på mitt hem i Wotigrad och på min kära hustru Warwara och på barnen, då en flock af minst två hundra vargar syntes långt borta på steppen. Jag blef ett litet grand förskräckt, det medgifver jag, ehuru en riktig karl aldrig bör känna någon rädsla. Jag körde in i denna skog och hittade snart det gömställe, till hvilket jag nu ledsagar eder. Min häst åto vargarne upp, ty han kunde icke följa mig dit upp, men jag sjelf blef räddad, tack vare en duktig matsäck, som min Warwara hade med sina egna kära händer tillrustat, och hvilken uppehöll mitt lif under de tre dagar, då vargarna lågo och lurade på mig nedanför den plats, der jag var dold. Nu skola vi emellertid rädda hästarna, ty då jag om sommaren reste hit med Warwara för att visa henne platsen, upptäckte jag ett ställe, der man kan gömma en hel sqvadrons hästar.»

Detta långa tal höll Dmitri Paulowitsch, medan han red före sina följeslagare djupare in i skogen. När han omsider stannade och förklarade: »nu äro vi på ort och ställe» och man lyssnade efter slagen af ryssarnes hästhofvar, hördes icke längre detta buller. I stället förnam man det ljud, som uppstår då en mängd menniskor tränger fram i en skog och trampar på torra grenar, afbryter qvistar, kommer grenarna i buskarna att skakas o. s. v. Det är ett doft, föga märkbart, men likväl på något afstånd lätt igenkänligt ljud.

»De äro alldeles i närheten», sade den bäfvande och förskräckta Ulla, hvilken i sin rädsla smög sig tätt intill sin mera modiga väninna.

»Stigen af hästarna!» kommenderade Dmitri Paulowitsch, som nu hade öfvertagit befälet, emedan fänrik Appelgren var nära nog redlös.

Och sedan befallningen blifvit verkställd, yttrade den trogne Dmitri så tyst och försigtigt, som ställningen kräfde:

»Följen mig!... Men varen tysta och gören, om möjligt, intet buller!»

Sällskapet befann sig framför en till utseendet alldeles brant och obestiglig klippvägg, hvilkens gråa och mycket dystra yta, smyckad af seklers mörkgröna mossa, icke tycktes erbjuda det af Dmitri Paulowitsch utlofvade skyddet mot de mer och mer sig närmande fienderna.

Men klippan var i sjelfva verket icke så hel och massiv, som det till en början tycktes. Dmitri ledsagade våra vänner, hvilka förde hvardera sin häst vid handen, bakom ett utsprång, som ett menniskoöga knappt förmådde upptäcka, men som, när man lyckligt hunnit förbi den framskjutande spetsen, visade att det egentligen var två klippor, den ena (fristående, hög, smal, men lång) på något afstånd från den andra. När man såg denna dubbelklippa framifrån, kunde man icke ana, att här förefans mer än en enda och att denna var massiv. Mellan den främre klippan, som var betydligt lägre än den andra, och denna senare var en gång af omkring två meters bredd, der den var smalast. Hitin ledsagade Dmitri svenskarna, och när alla kommit in, sade han:

»Sen I det der väldiga klippblocket, som ligger der uppe?... Nej, icke der, icke der, utan här just ofvan ingången till detta pass mellan de båda klipporna. Det skall rädda oss.»

Alla sågo klippblocket, men ingen förstod Dmitris mening.

Blocket var af en nära nog qvadratisk form och så stort, så väldigt, att tiotusen menniskor och alla dragare i verlden icke skulle förmått att rubba det en enda linie från dess plats, om det legat på jemn mark. Men nu låg det på ett utsprång i bergväggen och hvilade icke på en af qvadratens sidor, utan på ett enda hörn och tycktes endast genom ett underverk hafva sedan verldens skapelse eller sedan den naturrevolution, som kastat det upp på denna höga och föga trygga plats, hafva bibehållit jemnvigten och stannat qvar i detta läge.

Vid andra ändan af gången mellan klipporna voro dessa sammanväxta med hvarandra och naturen sjelf hade således der bildat en nästan oöfverstiglig förskansning.

Sedan emellertid nu hela sällskapet kommit in bakom den fristående lodräta klippväggen, gaf man sig tid till att lyssna, för att öfvertyga sig om, huru långt ryssarne hade hunnit framskrida i skogen. Man hörde ingenting, icke ett enda ljud.

Troligt var, såsom också Christoffer försäkrade, att de hade trängt in i skogen i en annan riktning än den, som hade varit den rätta, om de skulle genom sin skyndsamhet besegra svenskarna.

»Så mycket bättre!» utbrast Dmitri. »Kommen hit, några karlar!»

Snart befunno Dmitri och sex eller sju karlar sig uppe i bredd med det beskrifna klippblocket, och detta låg i sjelfva verket så föga stadigt, att när gamle Christoffer, som var en bland de aldra främsta, lade sin tunga hand på det, började det vagga af och an på den lilla yta, det något flata hörn, hvarpå det hvilat under många århundraden. Det vaggade fram och tillbaka såsom pendeln i ett ur, och hvar och en insåg klart, att endast ett

ganska obetydligt biträde af menniskohand behöfdes för att bringa det ur jemvigten och förmå det att falla.

Om det föll ned, skulle det alldeles fylla öppningen mellan klippväggarna vid inloppet till denna klyfta och förvandla denna till en ointaglig borg — så mycket mera säker mot anfall, som ingen menniska, hvilken stode utanför, kunde ana dess tillvaro. När man stod utanför denna trettio meter höga borgmur, tycktes denna endast utgöra främre sidan af en afsats i berget. Att någon öppning fans mellan den yttre muren och den bakom liggande, minst sjutiofem meter höga bergväggen, det kunde icke ens anas af den som befann sig utanför denna af naturen sjelf bildade borg. Och om nu den enda ingången till borggården blefve igenmurad medelst det stora klippstycket deruppe, skulle man befinna sig derinne i fullkomlig trygghet och säkerhet ej endast mot öfverraskning, utan äfven mot ett våldsamt angrepp af en mångdubbelt öfverlägsen styrka, ty berget var från alla sidor obestigligt — nämligen från alla utanför borgmuren befintliga sidor, så att icke ens den hätskaste ovän kunde smyga sig upp på den högst upp belägna platån, och derifrån beskjuta dem som uppehöllo sig i »borgen». Vi skola sedermera finna, att inom »borgen» fans en utväg att komma upp på sjelfva berget — åminstone på två tredjedelar af dess höjd.

»Raskt till verket, gossar!» uppmanade den hederlige Dmitri.

»Vi skola således vältra ned den der vaggande bergmassan?» sporde Lars Peter, som naturligtvis var en af deltagarne i detta utomordentliga företag. »Nåväl, låtom oss gripa oss an!»

Lars Peter hade, som läsaren nogsamt märkt, en in-

rotad vana att blifva förtjust i allting, som var nytt och ovanligt.

»Ett tag till!» kommenderade Dmitri Paulowitsch.

Alla ansträngde sig så att deras ansigten blefvo nästan blåsvarta på grund af blodets upprusande mot hjernan.

Om icke ställningen kräft, att man gjorde så litet buller som möjligt, skulle Lars Peter utan tvifvel hafva genom högljudda fröjderop, kanske genom någon sång på melodi från hemlandet, kanske också genom utöfning af den för honom så kära konsten att hvissla gifvit luft åt öfvermåttet af sin inneboende belåtenhet med ställningar och förhållanden. Nu hördes ur hans bröst endast några djupa stånkningar, frampressade af de ansträngningar hans muskler åtagit sig.

Alla de deltagare i expeditionen, som icke befunno sig deruppe och voro sysselsatta med stenblocket, hade dragit sig tillbaka till den mest aflägsna ändan af »borggården», för att icke blifva utsatta för faran att krossas af det snart nedstörtande ofantliga klippstycket eller blesseras af de granitskärfvor, som — enligt hvad man kunde förutse — borde slungas omkring i alla riktningar, när stenblocket föll.

»Nu går det!» mumlade gamle Christoffer, hvilken med sina grofva armars hela styrka bidrog till ett lyckligt resultat af de förenade ansträngningar, som hade till syftemål och slutligen till resultat klippblockets fall.

Det »gick icke» den gången. Visserligen tycktes den väldiga stenen hafva en föga fast hvilopunkt. Man fick den med mycket anmärkningsvärd lätthet att vackla af och an, liksom en vagga svänger hit och dit och tillbaka igen. Men om man än hade den glädjen att kunna konstatera, att blockets svängningar blefvo allt längre och längre, lik-

som pendelsvängningarna i ett ur i den mån lodet belastas, så tycktes dock ännu större kraft erfordras för att bringa dessa svängningar till en sådan häftighet och storlek, att stenen derigenom förlorade jemvigten och föll ned på den för densamma utsedda platsen. Ännu några man måste upp.

Vid aldra mest aflägsna ändan af denna genom naturens eget arbete till största delen färdigbyggda borggård — kanske vore rättare att säga fästningsverk eller bastion — satt den olycklige fänrik Appelgren och såg ut som en af de slöaste varelserna i en idiotanstalt. Hans ansigte var likblekt, hans hatt hade fallit till marken och icke blifvit upphemtad. Hans hår reste sig på ända och han var ifrigt sysselsatt med att vrida händerna om hvarandra och »vända ut och in på ögonen», så att man stundtals endast såg det hvita. Derjemte hördes emellanåt ljud, som voro nästan oartikulerade, utgå genom den smala öppningen mellan dessa blåbleka läppar, hvilka röjde en otvifvelaktig önskan att krampaktigt knipa samman till ett helt — ett menskligt anlete utan mun!

Äfven den aldra mest enfaldiga menniska skulle vid åsynen af denne skälfvande man och detta dödsbleka anlete hafva trott, att karlen — om nu en dylik föraktlig varelse kan benämnas någonting annat än en »kruka» — var redlös, alldeles redlös af fruktan och förskräckelse. Han tillhörde den del af Carl den tolftes krigshär, som sällan luktat krutrök på slagfälten, utan oftast varit begagnad till overksam tjenstgöring såsom besättning i städer och fästningar. Dessutom var karlen mycket sjuk, som vi sedan få se. Detta må nu i sanningens intresse nämnas för att icke ådraga oss beskyllningen att i vår skildring af denne man göra oss skyldiga till öfverdrifter.

Den ömkliga och redlösa belägenhet, hvari fänrik Appelgren befann sig, märktes af en och hvar bland truppen, men endast Lars Peter —, som nu aldrig förmådde fullt aflägga en gatpojkes och »tjufpojkes» oregelbundna vanor — och den gamle hederlige, tappre, trogne och i alla afseenden förträfflige Christoffer, endast dessa två yttrade någonting, som kunde såra fänrikens känslor.

Ebba och Ulla sågo med fasa den feghet, som så tydligt och klart nu lyste fram från hela fänrikens personlighet. Men deras qvinliga finkänslighet och deras medlidande med den arme mannen hindrade dem att gifva luft åt sina känslor. Soldaterna å sin sida voro så vanda vid den stränga krigstukten och disciplinen, att de heldre skulle hafva med sina framtänder afbitit tungan än yttrat ett enda förklenligt ord om officeren, äfven om denne hade darrat af en tio gånger så stor fruktan och varit — om möjligt — femton gånger så blek i anletet.

Christoffer och Lars Peter deremot stodo icke under krigslagarna. Icke heller fjettrades de af några finkänslighetens eller medlidandets bojor. Derför roade de sig tappert på fänrikens bekostnad.

»Nej, se på fänriken, du, Lars Peter!» utbrast den ene. »Ser han icke ut alldeles som en gammal hund, hvilken — till hälften uppäten af ohyra — nu dragit sig undan den af oro uppfylda verlden för att dö i fred i en bergsskrefva? Ha, ha, ha!»

»Alldeles!» genmälde Lars Peter. »Jag har aldrig i mitt lif sett mer än ett enda ansigte så blekt, som fänrik Appelgrens är i denna stund. ... Blott ett enda, det försäkrar jag.»

»Du har ändå sett ett. ... Jag har — vid alla skot,

brassar och boliner — aldrig sett ett enda så afskyvärdt käringanlete.»

»Jo, jag har sett general Lagerkrona, förstår du», utlät sig nu Lars Peter, medan han arbetade som en karl för att bringa den på sin bas vacklande kolossala stenpendeln på fall.

»Ah! ... Den der usle Lagerkrona! ... Nå, då tror jag dig ...»

»Ja, ser ni, Christoffer, det var ... ohoj! ett tag till, kamrater! ... det var en gång, då min herre, öfverstelöjtnant Wetterstjerna, hade den der usle generalen i knipa och jag icke skulle velat gifva ett ärligt runstycke för Lagerkronas lif, och jag ... åh, gossar! ... ett tag! ... ett karlatag till, så går det! ... Ja, nu gick det.»

Det hade ändtligen lyckats bringa stenblocket ur dess jemvigtsläge. Svängningarna hade småningom uppnått den gräns, der jemvigtslagens kraft upphörde och dess syster tyngdkraften i egentlig mening började utöfva sitt herravälde.

Blocket föll med ett väldigt brak ned utför den alldeles branta bergväggen, återstudsade ett par gånger med ett klingande ljud mot utskjutande klippstycken och störtade slutligen ned i gapet mellan den fristående bergväggen och den fasta.

Småstenar och afslagna flisor af berget yrde omkring våra vänner under en fjerdedels minut. Några små buskar, som uppväxt i bergskrefvorna och lefvat ett ytterst sparsamt lif i det karga förråd af jord, som samlats der, krossades och förintades, när det oerhördt stora stenblocket rullade och hoppade från höjden ner i klyftan.

Det hela åtföljdes af ett buller, som var bedöfvande, och ett brak, hvilket slog fänrik Appelgren med den mest

intensiva fasa, som någon mensklig varelse känt sedan verldens skapelse.

Sjelfva Lars Peter kände i detta ögonblick ingen lust att hvissla.

Allt lugnades dock småningom och man skred till att undersöka i hvad mån stenblocket efter sitt fall motsvarade det ändamål, man afsett att vinna. De som befunno sig uppe på den afsats, der blocket nyss legat, skyndade ned. De som voro nere på sjelfva borggården, ilade med snabba steg fram till den plats, der blocket hade vid sitt fall hamnat, och befunno sig der långt innan det kringyrande dammet hunnit lägga sig, så att det blef möjligt att se någonting.

Endast fänrik Appelgren satt qvar på sin plats. Han såg nu ut icke endast som en vanlig idiot, utan såsom en, hvilken kunde trotsa hvarje välment försök att meddela honom en gnista af förnuft. Den f. d. bålde krigsmannen skulle i detta ögonblick icke ens hafva haft sans nog att kasta sig till sidan för att undgå blifva nedtrampad af en skenande häst eller något annat på ett för hans lif farligt sätt framrusande föremål.

Fänrik Appelgren var alldeles förlamad af fruktan och fasa.

Det befanns emellertid, att det nedvältrade stenblocket på ett förträffligt sätt motsvarade sitt ändamål.

Visserligen funnos här och där små öppningar och springor mellan blocket och de bergväggar, mellan hvilka det hade i fallet kilat sig fast, men dessa springor och öppningar voro små och kunde icke tillåta en menniska att krypa genom dem, ehuru de visserligen kunde vara nog stora här och der för att lemna rum åt en musköt-pipa.

»Nu äro vi i säkerhet», yttrade Dmitri Paulowitsch, sedan han beskådat sitt verk och undersökt alla dess detaljer.

»Så tror jag ock», menade Christoffer, som aftorkade svetten, hvilken i strömmar rann ned på hans gamla ärliga ansigte.

»Låtom oss då först äta och sedan sofva», föreslog Lars Peter.

»Det är att tala förnuftigt», sade Dmitri. »Vi befinna oss här i samma trygghet och säkerhet, som om vi vore omgifna af Viborgs murar och betryggade genom dess stängda portar. . . . Alltså, låtom oss gå att stärka våra krafter genom föda och sömn!»

Förslaget vann allas enstämmiga bifall, d. v. s. allas, som hade tillräcklig sans att gifva bifall eller göra invändningar mot ett förslag, hvilket detta än månde vara. Fänrik Appelgren var således den ende, som hvarken biföll eller förkastade planen.

Men från skogen, som omgaf berget, ljödo alltjemt emellanåt rop, skrän och buller. Det var naturligtvis ryssarne, som sökte efter våra så plötsligt och på ett för dem så outgrundligt sätt försvunna vänner.

Dessa rop fortsatte hela dagen, men våra vänner, hvilka tyckte sig vara trygga genom denna väldiga förskansning, som bergmassorna gåfvo dem, hörde dem icke. De hvilade i Morphei armar på en upphöjd plats, som den erfarne Dmitri Paulowitsch hade anvisat och der de voro skyddade mot hvarje försök att öfverraska dem.

Endast fänrik Appelgren vakade. Han vandrade omkring, vred sina händer om hvarandra, »vände ut och in på ögonen» och hörde med stigande förfäran ryssarnes rop genljuda i skogen.

SEXTIONDE KAPITLET.

Några månader af kung Carls lif i Turkiet.

Samma år den 3 November hade hans majestät konung Carl den tolfte, efter ett längre uppehåll uti Timurtasch, brutit upp derifrån till Demotika. Besöket i seraljen vid Adrianopel hade, som sagdt, räckt ganska länge, enär Carl redan den 9 April begifvit sig af från Demotika till Timurtasch och nu först den 3 November började återfärden.

Det är förvånande att — vid tagen närmare kännedom om förhållandena — se, hurusom hjeltekonungen midt under sin förnedring såsom turkiske sultanens nådehjon likväl ej endast genom minnet af utförda bedrifter injagade fruktan hos dem som omgåfvo honom, utan äfven ingaf en och hvar en uppriktig vördnad genom sina lysande personliga egenskaper. Äfven med fara att blifva anklagade för att vara tråkiga, kunna vi icke neka oss nöjet att — till bevis på sanningen af nyss anförda påstående — i korthet här lemna en beskrifning om denna resa mellan Demotika och Adrianopel samt mottagandet der och i seraljen Timurtasch.

Vägen mellan de nämnda två efter den tidens begrepp betydliga städerna var aldra högst sex och en half svensk mil lång.

Konungen hade af pascha Ismael i Bender erhållit — till låns eller till skänks, man vet icke med visshet hvilketdera — ett slags täckvagn, hvars beskrifning skall förvåna nutidens menniskor och som derför egentligen för-

tjente ett eget kapitel, om vi icke nu nalkades slutet af denna sannfärdiga berättelse och derför såge oss nödsakade att inskränka oss till det aldra vigtigaste.

Det var, som sagdt är, ett slags täckvagn. I en senare tid nöjer man sig i den civiliserade verlden — och troligen äfven i Turkiet och Ryssland — med fyra hjul under hvarje vagn. Men den praktvagn, som af den rike paschan Ismael skänktes eller utlånades till det fångna svenska lejonet, hade sex hjul och såg derigenom ofantligt ståtlig och invecklad ut. Sjelfva sultanen skulle hafva funnit sig smickrad, om man bjudit honom stiga upp i ett så praktfullt åkdon. Kung Carl betraktade det en stund med blickar, som vittnade om häpnad, men röjde högst litet af den beundran, man från turkisk sida hade väntat sig.

De sex hjulen voro visserligen ett fenomen af stor betydelse, för så vidt de å daga lade, att menniskans uppfinningsförmåga förmår till och med så vanställa en vagn, att den erhåller utseendet af att vara ett jättelikt exemplar af det gemena kryp, som benämnes »tusenfot», men detta öfverflöd af hjul ådrog sig i själfva verket mindre uppmärksamhet än vagnens öfre delar.

Dessa voro — i turkarnes ögon, förstås — rent af ett underverk.

Och underverket var sammansatt af en klumpigt tillyxad, men dock rikligen förgyld underreda, en vagnskorg, icke olik dem, som ännu i dag begagnas af svenska bönder till forslande af det ämne, hvilket en snillrik författare har så skönt och träffande benämnt »Sveriges bästa guld». Äfven dessa klumpigt tillyxade och ännu mera klumpigt sammanfogade bräder voro förgylda och på det för orienten sedvanliga sättet utsirade med arabesker i skrikande röda, blå och gröna färger. Det hela var så prunkande,

att en af de svenska knektarne vid dess åsyn slog sina händer tillsammans och utbrast:

»Detta är nästan lika ståtligt som min mormors gamla brokigt och härligt målade kista derhemma i soldattorpet i Blentarp.»

Och minnet af »mormors» kista kom skåningens anlete att skina af belåtenhet och hans ögon att tåras, när han betraktade detta ofantligt stora och tunga, präliga och fula hus på hjul.

Aldra största beundran hos de svenska knektarna väckte dock vagnens betäckning. Den var icke af svärtadt och blankborstadt läder såsom i den kalla och blåsiga norden, utan af tunnt kläde i skarlakansröd färg. Detta kläde hade blifvit utspändt ungefär på samma sätt som tyget utspännes i ett aflångt tält. Och det hela var lika grant som ståtligt.

I denna vagn steg kung Carl in, när han den 9 April afreste från Demotika, der han vistats fjorton dagar, till Adrianopel och seraljen Timurtasch. När vi säga, att majestätet »steg in» i vagnen, göra vi oss — sanningen att säga — skyldiga till det för författare af historiska romaner icke ovanliga felet att försköna de verkliga förhållandena. Carl den XII skulle lika litet hafva kunnat »stiga in» uti detta respektabla fordon, som en dverg skulle förmå »stiga in» från marken uti aldra öfversta torngluggen i verldens aldra högsta kyrktorn. Det är visserligen sant, att det skulle varit för konungen möjligt, om man haft till hands en hög stege. Men då man icke egde tillgång till ett sådant redskap för »uppåtsträfvande andar», måste man gå till väga alldeles i enlighet med den sannfärdiga beskrifning derom, som Hultman lemnar, då han berättar, att konungen vid detta liksom vid åtskilliga föregående

och efterföljande tillfällen lät »löfta sig in uti bemälte vagn» — en operation, vid hvars utförande de »löftande», ehuru de voro minst sex till antalet, måste använda alla kroppskrafter för att »stoppa» kungen in genom det lilla och högt uppe i det skarlakansröda klädet belägna hål, som utgjorde den enda ingång till det inre af denna beundransvärda praktvagn, som, om den ännu funnes i behåll, skulle betalas med flera hundra tusen riksdaler banko af det mindre intelligenta slags menniskor, som gerna försaka den goda maten och arfvingarnas bekanta välsignelser för af dem efterlemnade rikedomar, än de släppa ifrån sig en kuriositet från främmande folk eller försvunna tider.

Och när majestätet ändtligen genom sex karlars förenade styrka blifvit instoppad genom hålet, ungefär som när man förpassar en spannmålssäck in genom magasinsluckan, så föll majestätet nästan hufvudstupa ned på de svällande kuddar och tumstjocka mattor, som betäckte golfvet i det inre af denna beundransvärda Noachs ark. Att väggarna i vagnens inre, d. v. s. det röda klädet, voro fodrade med tapeter, som företedde en rikhaltig mönsterkarta öfver alla former af turkiska arabesker, det förtjenar knappt att nämnas, emedan det förstås af sig sjelf, då man vet, att turkarne pläga göra öfvermenskliga ansträngningar för att fylla hvarje liten plats, på hvilken en pensel eller ett ritstift kan få plats, med de i hela verlden kända mathematiskt riktiga krokiga och räta linierna.

Huruvida den trogne Hultman räknade detta för en forbonde kanske icke ovanliga eller besvärande, men helt visst för en konung obehagliga sätt att »stiga in» i ett fordon såsom en af hjeltekonungens aldra mest beundransvärda bedrifter, det veta vi icke och drista oss icke heller att derom döma. Men alldeles säkert är, att Hultman

omedelbart i sammanhang med sin berättelse om det märkvärdiga instigandet i vagnen uti staden Demotika utbrister med den för honom egendomliga förtjusningen: »jag stannar nu härvid och förklarar min oförmögenhet att mera derom skrifva: det är nog, att den Högstsahl. Konungens bedrifter äro obeskrifvelige och till Svärigets Evärdeliga beröm sväfva på Rycktets vingar kring alla orter.» Måhända skulle den välmenande, men beklagligtvis i högsta grad enfaldige mannen hafva — till höjande af detta »Ryckte» — i sin berättelse omförmält många andra småsaker, om han kunnat erinra sig dem alla. T. ex. den vigtiga omständigheten, huru många af de band, som uppehöllo de kungliga benkläderna, brusto vid det säregna »instigandet» i denna vagn, hvilken tyckes hemtad direkt från den verld, som möter oss i »Tusen och En Natt».

Och när det vidunderliga fordonet på dess halfva dussin hjul omsider af de (för backarnas skull) i st. f. hästar förspända »buffeloxarna»* blifvit fördt det halfva dussinet mil framåt och ändtligen stannade utanför »logementet» i Timurtasch, bugade sig alla de församlade turkarne djupt ned till jorden och betygade sin djupa vördnad. Men det lär aldrig kunna med visshet konstateras, huruvida denna vördnad gälde mest den präliga vagnen eller det svenska majestätet.

Det senare torde dock kunna anses såsom den rätta tydningen, ty Hultman förtäljer, att han hörde de bugande, ja, på marken inför majestätet krypande turkarne mumla: »Allah versinah buguk krall svet», hvilket enligt samma trovärdiga källa lär betyda: »Gud välsigne den öfvermåttan

* Benämningen buffeloxar är af beskaffenhet att gifva oss anledning nämna, att, om herrar naturforskare hafva någonting att deremot invända, så hafva de att angripa Hultman, icke författaren.

bålstore svenske konungen!» Vi äro tyvärr icke i tillfälle att kunna kontrollera öfversättningen.

Urstigandet ur vagnen var emellertid — oss emellan sagdt — föga kungligt och alls icke »kännetecknadt» af den värdighet, som en lojal menniska helst ser omgifva majestätet.

Det tillgick nämligen så, att majestätet stack sitt hufvud och öfra delen af sin kropp ut genom hålet och blef af sex karlar med någon svårighet »löftad» d. v. s. dragen ut ur vagnen samt inburen i »logementet», som dagen förut hade blifvit iordningställdt af hofmarskalken, baron von Düben. Icke mindre än sex kompanier janitscharer under befäl af en tjock och förnäm pascha voro uppställda såsom hedersvakt »vid Seraillen», när kung Carl anlände. Jag förmodar, att det svenska lejonet icke rätt säkert visste, huruvida denna icke obetydliga truppstyrka skulle utgöra en hedersvakt eller en bevakning. Majestätet betedde sig emellertid som om han varit herskare på platsen och enväldig furste i Timurtasch. Han nickade nådigt till en och annan pascha, som af nyfikenhet att få se det bundna svenska lejonet infunnit sig i »rosengården» utanför seraljen och stod bugande under något af dess många fikon-, mullbärs- eller renetträd. En hög mur omgaf hela denna lustgård och var i sjelfva verket, om portarna stängdes och bevakades, ett det aldra säkraste och mest verksamma mått och steg mot en måhända af Carl XII tillämnad flykt. »Dessutom var», för att nu låta herr Hultman, som sjelf skådat platsen, tala, »en trädgård med en graf omkring, hvilken var en fjerdingsväg lång, hvaruti var 1000:de tals jordfruchter och trän. Der var ock en wattudamb, hvarest ett rundt Juhl med konst öste upp vatten, så att en person kunde leda vattnet med en hacka till alla planta-

gerna uti trädgården. Der var ock ett träd, till anseende som en lind, 7 famnar tjockt.»

Följande dagen redan tidigt om morgonen började de högtidligheter, med hvilka turkarne på sultanens nådiga befallning skulle fira århundradets hjelte. Ännu innan majestätet hade öppnat ögonen eller i sömnen ens hade någon aning om, att i denna snöda verlden finnes en plåga, som kallas att »stiga upp ur sängen», voro ett hundra tält uppslagna på ett fält, som låg framför seraljen och var synligt från fönstret i »logementet, derest H. M. var med sin höga Kongl. Person». Bland tälten fans ett stort och vidlyftigt sådant för »Grosviziren» och hans förnäma och präliga följe.

Det gemak, hvari konungen tillbragte sin tid både natt och dag, förtjenar en beskrifning. Det var en stor sal, öfver hvilken hvälfde sig en hög och prydligt utsirad kupol. Dörrarna voro höga och försedda med dyrbara utskärningar. Väggarna och fönsteröppningarna hade man smyckat dels med arabesker af gjutet gips och dels med målningar och förgyllningar, som mera bländade än förnöjde ögat. Det som isynnerhet var egnadt att tilldraga sig uppmärksamhet och beundran var de fint arbetade handtagen till låsarna. Dessa handtag voro af stål, väl polerade och försedda med prydnader i upphöjdt och fördjupadt arbete, hvilka gjorde dem till verkliga små mästerverk i sitt slag. Medan kung Carls följe i sina rum uti det omfångsrika palatset måste åtnöja sig med att sofva på divanerna, hade man visat konungen sjelf den uppmärksamheten att låta åt honom förfärdiga en beqväm säng — ett riktigt underverk, sammansatt af de dyraste och skönaste träslag, en praktmöbel, som skulle hafva

kostat en ansenlig summa, om den utbjudits till salu i någon europeisk hufvudstad.

Hultman hade med tillhjelp af lakejerna och de små pagerna just aflägsnat de tunga gardinerna från fönstren i kungliga gemaket, då konungen vaknade och sträckte ut sig i sängen samt sporde om nyheter.

Alla de öfriga skyndade ut ur rummet, när de märkte, att konungen hade vaknat, men Hultman — den gamle trotjenaren — steg dristigt fram till bädden, gjorde sina lika eleganta som djupa morgonbugningar inför majestätet, hvilket han uti de vanliga, af hans egen kammartjenarefantasi uppgjorda och föreskrifna ordalagen önskade ett lyckligt uppvaknande samt en lika lyckosam dag.

»Tack, kære Hultman», svarade majestätet med vänlighet. »Men låt mig nu veta, om någonting nytt eller ovanligt har under natten tilldragit sig. Vi befinna oss här midt ibland fiender och måste naturligtvis vara på vår vakt.»

»Jo, ers majestät, i natt hafva stora och förunderliga saker timat.»

»Hvad säger du, Hultman?» utropade konungen, resande sig häftigt upp på armbågen i sängen. »Hvad är det då? Skynda! Säg!»

»Jo, ers majestät, turkarne hafva under nattens lopp uppslagit mer än hundra tält derute på fältet och äro samlade i stort antal för att bringa eders majestät deras underdåniga och högst vördnadsfulla hyllning. Hela fältet hvimlar af dessa tokroliga turkar, somliga med en hästsvans på hufvudet, andra med tre eller kanske ännu flera hästsvansar och åter igen andra med turbaner, som glänsa i alla regnbågens färger. Ingen äng derhemma i Sverige företer vid midsommartiden en så brokig färgblandning

som fältet derute i detta ögonblick. Det skall helt säkert på det aldra högsta förnöja ers majestäts sinne att stiga upp och åskåda hela denna lysande och vackra härlighet.... Och dernere i en af salarna väntar en deputation af de aldra förnämaste turkarna på nådig audiens hos majestätet...»

»Hvad vilja de narrarne?»

»De komma å deras kejsares vägnar för att inbjuda ers majestät till tälten derute på den stora slätten.»

»Nå... jaså!» yttrade majestätet i gäckande ton. »Och hvad skulle då mitt majestät göra i de der narraktiga herrarnes tält?»

»Spisa middag, min käre och nådige konung, spisa middag!»

»Bagatell!... Jag äter helst i mina egna rum. Säg dem det!»

»Men...»

»Inga invändningar, min vän!... Gå ned och gif dem besked!»

»Genast!... På ögonblicket!... Men värdes förlåta, sjelfva grosviziren väntar majestätet derute i det stora och praktfulla tältet.»

»Den narren får vänta.»

»Och han inbjuder majestätet att till festmåltiden medföra alla majestätets herrar och generaler, så att ers majestät icke blir utan skydd.»

»En bra karl skyddar sig sjelf», genmälde konungen med skärpa.

»Således värdigas ers majestät mottaga den ödmjuka deputationen?»

»Nej», dundrade kungen, hvars klara ögon sköto blix-

tar, »nej, det värdigas mitt majestät icke. . . . Jag har ju redan gifvit dig min vilja till känna.»

»Således . . .?»

»Ja, således skall du gifva narrarna det beskedet, att jag är sjuk och icke kan infinna mig, men att mina generaler och herrar skola komma och sällskapa med de der narraktiga gubbarna.»

»Skall jag icke göra någonting annat, ers majestät? . . . Till exempel . . .»

»Jo, du skall till exempel köra hela det nobla sällskapet på porten och bedja dem vara goda att icke mera besvära mig.»

Hultman märkte, att konungen började blifva vred, och enär konungens vrede var det mest fruktansvärda i verlden för den trogne och om sin konungs helsa bekymrade Hultman, gjorde han sina vanliga morgonbugningar (hvilka han reglementerat annorlunda än de öfriga slagen af vördnadsbetydelser: förmiddagsbugningar, middagsbugningar godnattbugningar o. s. v.) och försvann hastigt ur gemaket.

Huru konungens ord nu omstöptes, när de af honom genom tolken, juden Markus, framfördes till de turkiska »narrarna», det känner man icke, men historien vet icke att omtala, att några tvistigheter mellan turkar och svenskar uppstodo af denna anledning, och deraf torde man kunna draga den slutsatsen, att det lyckades den gamle och erfarne hofljenaren att välja passande ord, när han å konungens vägnar i denna verldsvigtiga angelägenhet talade till turkarna.

Ett historiskt faktum är också, att de svenska herrarne och generalerna blefvo mycket väl undfägnade i turkiska lägret.

Och det aldra mest märkliga var, att Carl XII icke lemnade sin säng hvarken den dagen eller någon af de följande. Under hela sommaren förblef konungen liggande. Likväl var han hvarken sjuk eller trött. Han skötte regeringsbestyren med vanlig noggrannhet och omsorg, mottog sina generaler och hofherrar i sin sängkammare och samtalade med dem lika lifligt som vanligt. Mestadels måste konglig hofpredikanten magister Eneman tillbringa två eller tre timmar vid konungens säng hvarje dag. Och hvad tror man väl, att konungen och hofpredikanten samtalade om? ... Själens angelägenheter, lärorna om synd och nåd, om fördömelse och salighet eller annat sådant, hvarom en prest plägar tala vid en sjuksäng? ... Ingalunda! Det skall kanske förvåna läsaren att höra en sannfärdig berättelse om denna sak.

Magister Eneman hade blifvit jemte en baron Sparre, en viss herr Loos och en herr Gyllenskepp af konungen omkring år 1711 afsänd till Egypten, Palestina och Babylon. Nu återkom Eneman i lagom tid för att genom sina berättelser om resorna i dessa främmande länder förkorta de långsamt förflytande dagar, som den friske konungen tillbragte på sin sjelfgjorda sjukbädd. Det var om dessa saker samtalen mellan Carl XII och magister Eneman handlade. Och magister Eneman förtäljde om hvad han sett i Jerusalem, vid »Christi graf», på Oljoberget, vid Kidrons bäck och annorstädes. Att herr magistern, trots sin lärdom och sitt presterliga stånd, icke alltid höll sig till sanningen, torde måhända framgå af Hultmans berättelse, i hvilken det heter, att Eneman talade »desslikes om de mumier, som i sandhafvet finnas, samt de 7 stoder uti Egypten och Babylons Torns utseende».

Utan tvifvel lyckades Eneman väcka konungens lifliga intresse genom dessa berättelser om både hvad han verkligen sett och om hvad hvarken han eller någon annan dödlig någonsin skådat eller kommer att kunna skåda. Och bästa beviset derpå är, att majestätet utnämnde magister Eneman till professor i Upsala och skickade honom hem genom Italien till fäderneslandet och Upsala. Den nyutnämnde och lungsigtige professorn lär emellertid icke hafva medhunnit att skriftligen uppsätta och, såsom konungen befalt honom, till universitetsbiblioteket i Upsala inlemna en berättelse om sina underbara resor, ty herr professorn, hvilken på grund af så utomordentliga förtjenster vunnit en lika välförtjent befordran som mången annan, afled af lungsot omkring ett halft år efter sitt högtidliga installerande i embetet. Detta var en oersättlig förlust för den bibliskt-geografiska forskningen, ty konungens befallning innehöll, att Eneman skulle särskildt berätta om »den åtskilnad, som kunnat vara emellan det, som i vår heliga bibel beskrifves, och det som han i andra länder hade med dess egna ögon sett och antecknat». Vetenskapen gör emellanåt orimligt stora förluster!

Vet läsaren hvad en »soffra» är? Icke troligt, om icke läsaren har någon tid vistats i halfmånens land! En »soffra» är icke, som man väl kunde förmoda, något slags för turkarne egendomlig soffa eller dylik inrättning för trötta kroppar, som längta efter hvila. Med detta ord lära halfmånens dyrkare i stället — om våra underrättelser, hemtade ur goda, om än icke ur aldra bästa källor, äro riktiga — förstå ett slags bord. Hvilka egendomligheter, som i sjelfva verket utgöra kännetecknet på en »soffra» d. v. s. ett bord af detta slag, det veta vi

icke alls. Vi måste derför här inskränka oss till att beskrifva den »soffra», hvarmed »grosviziren» eller sultanen begåfvade majestätet några dagar efter hans ankomst till närheten af Adrianopel. Den läsare, som icke är mycket road af beskrifningen om husgerådsartiklar i främmande länder, må öfverhoppa de nästa afdelningarna.

Sultanen eller storveziren — kanske båda — fingo, som naturligt var, snart veta, att det nordiska lejonet var »sjukt» och vi förmoda, att de voro nog sluga att inse arten af den sjukdom, som anfäktade konungen och ganska mycket liknade den sjuka, hvilken stundom plågar mindre välartade skolpojkar, när de finna skolan tråkig.

Men dessa turkar, som af det »sjuka» majestätet kallades narrar, hade tillräcklig takt att icke låtsa märka något. I stället gjorde de sig såsom verkliga gentlemän all möda att ställa det så beqvämt och behagligt för majestätet, som det var möjligt.

Några dagar efter konungens plötsliga och oväntade »insjuknande» fördes till seraljen en alldeles ny »soffra» — ett bord, gjordt af dubbla jernblecksplåtar och lika högt som majestätets hviloläger — vi våga i sanningens intresse icke säga (hvad man vanligtvis kan med fog yttra om andra sjuksängar) hans plågoläger.

Rundt omkring kanten af detta runda bord lopp liksom ett bröstvärn af bleck, en fjerdedels aln högt — en prisvärd omtanke, enär konungen eljest, om han under sömnen kastat sig i sängen, ovillkorligen skulle hafva slungat den icke alltför dyrbara servisen ned i golfvet. Servietter, skedar, gafflar och knifvar medföljde gåfvan af denna »soffra», som i sitt målade och nylackerade skick var ganska prydlig. Äfven talrikar och fat medföljde, men dessa voro af zink, fastän de, när de höllos

polerade och blanka, glänste som silfver. Sköra som glas voro de och förminskades med stor snabbhet till antalet, sedan de kommit i hofbetjeningens händer. På detta bord uppdukades hvarje middag och afton måltider för åtta personer, och majestätet, liggande i sin säng, var städse en munter och treflig värd för dessa herrar, dessa generaler och ambassadörer, som den höga äran vederfors att befallas till konungens bord. Sjelf förtärde konungen med strykande aptit de rätter, hvarmed sultanens gästfrihet och storvezirens omtanke alltjemt försåg hans »soffra». I all synnerhet var det grefve Torlo samt Poniatowsky och andra polackar, som under denna tid utjorde det för konungen angenämaste bordsällskapet.

Så förgick sommaren och hösten inställde sig. Vintren stundade.

Konungen befann sig ännu sjuk och låg oafbrutet till sängs.

Man har försökt flera olika sätt att förklara detta besynnerliga infall af Carl XII att ligga sjuk, då han icke var sjuk. Hans dådkraftiga sinne torde hafva funnit det föga angenämt att tillbringa hela tiden från den 10 April till den 3 November icke allenast i en stillhet och overksamhet, som voro oförenliga med hans natur, utan t. o. m. mellan lakanen i en sjuksäng. Man har sagt, att han äfven på den så kallade sjukbädden beredde sig ett och annat nöje och vi skola här nedan anföra ett exempel på arten af dessa nöjen, hvilka tyckas mera egnade att roa en »klåfingrig» skolpojke, än en regerande konung. Troligen var orsaken till detta envisa sängliggande den, att hans majestät ansåg sig såsom frisk icke kunna undgå att göra ett eller flera besök hos turkiske sultanen och att han fruktade, att vid dessa visiter kuude affordras

honom vördnadsbetygelser, som skulle förödmjuka honom, och iakttagandet af ceremonier, hvilka han ansåg vara under en kristen monarks värdighet.

Ett af majestätets nöjen under denna långa period af frivilligt sängliggande var att åskåda de uppvaktande turkarna. Detta får dock icke förstås så, som om kung Carl verkligen skulle hafva i audiens motttagit någon turk, visst icke! Han »umgicks intet sjelf med turkarna, utan lät igenom sine Ambassadeurer, Generaler och Dolmetscher, dess vigtigheter hos Käisaren förrätta». Detta förtröt emellertid turkarna, hvilka voro mycket nyfikna att få se det vid »sjukbädden» bundna svenska lejonet. Ett doft knot hördes och förspordes ända in i seraljen. De hedervärde Allahdyrkarne tyckte, som sant också var, att när de åtnjöto den stora äran att få underhålla det nordiska majestätet med tak öfver hufvudet, föda, kläder och annat godt, så borde de åtminstone till tack för denna frikostighet mot en främmande, om också verldsberyktad potentat få åtnjuta den höga äran att se honom med sina ögon, på det att de måtte kunna skildra för barn och barnbarn, huru segraren vid Narva såg ut. Alla de herrar, som omgåfvo konungen, belägrade honom med böner, att han måtte lemna sin bädd och åtminstone en eller två gånger i veckan visa sig offentligen inför de efter hans åsyn törstande och trängtande bekännarna af Muhameds »lära».

Konungen var emellertid obeveklig och förklarade — stundom med en häftighet, som närmade sig vrede, och stundom med det fina leende, som var för denne konung egendomligt, när någonting inom honom beredde honom ett nöje — att han på inga vilkor komme att lemna sin säng, så länge han vistades i Timurtasch, att han

på inga vilkor ville se eller tala med något af halfmånens barn samt att man ofördröjligen borde ur seraljen utdrifva hvarje turk och aldrig mera tillstädja någon sådan att med sina hedniska och orena fötter beträda kristna mäns boning.

Knotet tilltog dag för dag och redan väntade konungens hof en ny upplaga af kalabaliken. Då räddades situationen emellertid af den trogne och förslagne Hultman. Han steg en dag in till konungen, till hvilkens rum — som med sin höga kupol mera liknade ett tempel eller en moské, än ett boningsrum — Hultman naturligtvis hade fritt och obehindradt tillträde. Hultman gjorde sin sedvanliga och af kammartjenaren sjelf reglementerade s. k. förmiddagsbugning. Kungen nickade temligen onådigt, ty han hade tråkigt, der han låg ensam på sin bädd, den stackars kungen. Han hade heldre på en snabb häst ilat fram öfver stepperna i hack och häl efter en jagad räf eller hjort, ja, aldra helst hade han naturligtvis — det är lätt att inse, då man känner hans lynne — befunnit sig på ett slagfält i spetsen för en här af tappra svenska bussar.

»Befaller det nådiga majestätet någonting?» frågade Hultman.

»Du vet ju», dundrade kungen, »att jag hvisslar två gånger i silfverpipan, när jag önskar din närvaro. Gå!... Du är tråkig, min vän».

Kungen kastade sig häftigt i sängen och lade sig på andra sidan, så att han vände ryggen till gamle Hultman.

Denne lät sig dock icke afskräcka, utan fortsatte på sitt vanliga beskedliga sätt:

»Det stackars majestätet finner tiden lång under dessa sjukdomens långa pröfningsdagar. Hå hå, ja, det stackars sjuka majestätet!»

»Jag är icke sjukare än du», brummade hans majestät.

»Till kroppen, nej! Derom är också jag öfvertygad. Men till sinne och själ är ers majestät sjuk, mycket sjuk, svag och eländig.»

»Tig!» dundrade kung Carl. »Du är en gammal beskedlig narr.»

»Då ers majestät säger, att så är, tager jag icke dristigheten att betvifla den saken. Emellertid kan äfven en gammal narr, sådan som jag, inse, att mitt kära och dyrkade majestät behöfver förströelse.»

»Bagatell! . . . Jag kan lefva utan förströelse, min vän. Men i alla fall», fortsatte kungen, sedan han å nyo vändt sig om i sängen, så att han befann sig ansigte mot ansigte med gamle Hultman. »Du har någonting att föreslå mig? . . . Icke sant? . . . Någonting lustigt?»

»Ja, det må mitt kära majestät tro . . . någonting, som skall förjaga ur majestätets höga sinne alla dystra skuggor, alla svårmodiga tankar.»

»Nå, säg fort ut, hvad du har på hjertat, min vän! . . . Låt höra!»

»Jo, det förhåller sig så, att turkarne, som ers majestät nogsamt vet, förgås af längtan efter att få med sina lekamliga ögon beskåda majestätets höga, ädla och konungsliga ansigte.»

»Det der vet jag och jag finner ingenting nöjsamt i den saken.»

»Det finner deremot jag, det kan jag försäkra mitt majestät.»

»Nåväl?» utbrast konungen otåligt och med rynkade ögonbryn.

»Man kunde ställa en skärm här vid foten af majestätets nådiga säng. Alldeles derinvid finnes en dörr.

Sedan sängen blifvit skyddad af skärmen, kunna vi släppa in två i sender bakom skärmen och jag försäkrar, att majestätet skall hafva ett synnerligen stort nöje af att beskåda de nyfikna och förfärade anleten, som ett ögonblick titta fram bakom skärmen för att se Nordens lejon.»

Konungen fann förslaget så löjligt, att han skrattade både länge och mera hjertligt, än någon hos honom bevittnat alltsedan olycksdagen vid Pultava. Kammartjenarens förslag bifölls. En väldig skärm anskaffades och turkarne släpptes in bakom skärmen.

Hela tillställningen roade konungen mycket och det är icke otroligt, att såväl hans egenkärlek som hans stolthet kände sig smickrade af de ödmjuka och nyfikna, ja, man kan nästan säga, de rädda och bäfvande blickar, som turkarne — hvilka insläpptes två och två, aldrig flera på en gång — kastade på konungen, så snart de vågade för ett ögonblick sticka hufvudet utanför skärmen.

En historisk sanning är, att sultanen sjelf icke föraktade att begagna sig af detta tillfälle att få se den store kungen. Två gånger förklädde han sig till janitschar och trädde in genom dörren bakom skärmen, men ingendera gången gaf den mägtige herskaren sig till känna, utan försvann lika tyst som han hade kommit.

En lång tid bortåt roade dessa uppträden Carl XII, men han blef slutligen ledsen äfven vid denna enformiga förströelse och frampå hösten stängdes dörren och borttogs skärmen, hvarefter de som anmälde sig till konungens beskådande blefvo afspisade med den underrättelsen, att majestätets helsa försämrats, så att han icke tålde det ständiga luftdrag, som uppstod genom dörrrens oaflåtliga öppnande och stängande.

Och kungen hade å nyo tråkigt och var derför vid vresigt lynne.

»Majestät!» sade Hultman en dag, sedan han på vederbörligt sätt inför sängen utfört sin »eftermiddagsreverens». »Mitt majestät behöfver förströelse.... Jag har utfunderat någonting utomordentligt nöjsamt.»

»Nå, låt höra! Du är ibland icke så enfaldig som du ser ut.»

»Det nådiga majestätet behagar smickra sin ringa tjenare.»

»Hvad är det nu, som du har utfunderat, min gamle redlige vän?»

»Krokodilerna, ers majestät!... Krokodilerna på flaskorna!»

»Nåväl? Du menar de der krokodilungarna, som magister Eneman hade med sig, då han hemkom från sin egyptiska forskningsfärd?»

»Just dessa, majestät! De äro lifliga och krya som fiskar uti sina stora glasflaskor. Jag erinrar mig, hurusom magister Eneman berättade, att dessa krokodiler pläga, när man retar dem, utspruta en myckenhet af grönt, svart och blått etter.»

»Ja, så sade han», medgaf konungen. »Jag erinrar mig det tydligt.

»Om vi skulle reta dem för att få se ettret», föreslog Hultman.

Kungen gaf sitt bifall och Hultman skred raskt till verket.

Vi kunna gerna låta Hultman med sina egna ord berätta, huru man gick till väga och hvilka underbara verkningar i fråga om krokodilernas »etter», tillvägagångssättet hade. Vi måste naturligen erkänna, att vi icke

begripa detta underbara naturfenomen, utan låta det stå för Hultmans egen räkning sådant som han uti sina till Carl XII:s efterträdare inlemnade underdåniga »enfalldige dock Sanfärdige Annotationer och Anmärkningar» beskrifver det.

»H. M. befalte mig på andra sidan uppå bem:te Soffras tiocka bläck lägga ett qvarters högt brinnande glöd och släpte så en i sönder midt uppå bordet innom den heta glöden, derest krokodijlen mycket Etter till dess död utsprutade. Derpå befalte H. M. mig, att med en järntång den första krokodijlen bortkasta, och strax den andra blef äfvenledes lefvande utur sin flaska innom den heta glöden släpter, utsprutande der till sin död mycket Etter, hvarpå sedan alltsammans med tången bortkastades, då Soffran blef strax af vår Caltvartor rengjord och tvättad.»

Sådan är nu denna nästan otroliga berättelse. Man får emellertid icke veta, hvad en »Caltvartor» är för en underlig afart af menniskornas slägte, ej heller huruvida de sålunda stekta »krokodijlerna» blefvo lagda tillbaka i flaskorna och skänkta till Upsala universitets naturhistoriska museum eller någon annan lärdomsanstalt, som förstod värdera kuriositeter.

Emellertid fann konungen — trots dessa och andra kungliga och icke kungliga nöjen — tiden så lång, att han beslöt lemna Timurtasch och begifva sig med sin svit tillbaka till Demotika, der han åtminstone icke behöfde ligga till sängs för att undvika ett personligt sammanträffande med sultanen eller »grossveziren».

Den 3 November lät Carl å nyo »löfta sig in i» den stora sexhjuliga vagnen. Huruvida konungen fruktade, att turkarne skulle förfölja honom och släpa honom och

hans svit tillbaka till Timurtasch, veta vi icke, men troligt är det, ty konungen befalde, att hans vagn skulle »gå i fullt courir» (såsom det på den tiden hette) alla de sex milen till staden Demotika. Och i fullt »courir» gick det verkligen, ja, det kungliga ekipaget och alla de vagnar, som följde efter och medförde hoffolket, samt alla de ryttare, som beledsagade tåget, färdades så snabbt, att icke mindre än två missöden inträffade.

Det ena bestod deri, att en turkisk pascha, som åtföljde tåget, förlorade sin turban, hvilken greps af vinden under den ilande färden och fördes långt bort i fjerran, der man icke hade tid att söka efter den. Paschan måste derför med blottadt hufvud följa hans majestät till Demotika. Turkarne ansågo detta såsom ett tecken till himlens vilja, att de borde vara den svenske konungen undergifna.

Det andra missödet bestod deri, att en af de hästar, som voro förspända den kungliga vagnen, störtade ned död på gården, så snart ekipaget hunnit fram till den kungliga bostaden i Demotika. Det var Ismael Effendis stora palats i Demotika, som blifvit upplåtet till konungens begagnande, och här började nu Carl XII att — efter återkomsten från Timurtasch — uppreparera bostäderna på svenskt manér, d. v. s. i så hög grad som möjligt omstöpa inredningen till likhet med ett boningshus der hemma i Sverige.

Och der lemna vi nu konungen tills vidare fullt sysselsatt att med tillhjelp af murare, timmermän, målare och andra handtverkare inreda silfverkammare, kök, skafferi, källare m. m.

SEXTIOFÖRSTA KAPITLET.

"Det är misstag alltsammans".

Vi lemnade Ebba Stålhjelm och hennes följe inneslutna i den borg, hvars tre väggar naturen sjelf hade danat och hvars fjerde sida åstadkommits genom Dmitri Paulowitschs kloka plan att dit nedstörta den vacklande klippmassan. Alla tyckte sig vara i trygghet — alla med undantag af fänriken. Den senare var också den ende i sällskapet som vakade.

Tid efter annan hördes rop och buller uti skogen. Än närmade sig dessa ljud, än hördes de på långt afstånd. Men de sofvande voro så uttröttade af sina strapatser, att de icke väcktes af detta buller, äfven när det tycktes komma från platserna aldra närmast yttersidan af bergmuren.

Den som hörde dem var emellertid fänrik Appelgren och de tycktes hos honom uppväcka en mer och mer stegrad förfäran. Om någon hade under dessa timmar kommit att se honom in i ögonen, skulle dessa ögon hafva visat ett sådant uttryck, att man varit böjd för att betvifla hans förnuft. Han ilade fram och tillbaka, vred händerna och upphäfde emellanåt höga tjut, hvilka ovilkorligen måste hafva hörts af de i skogen kringströfvande fienderna. Också var det utan tvifvel dessa vansinniga tjut, som lockade ryssarne att uppehålla sig största delen af eftermiddagen i närheten af detta ställe, der våra vänner, väl insvepta i sina filtar, hemtade hvila och vederqvickelse i en stärkande sömn. Deras trötthet var emel-

lertid så stor, att till och med Appelgrens tjut icke väckte någon förr än ett par timmar före qvällen. Då vaknade Ebba Stålhjelm först och ett ögonblick senare Ulla Grek.

Det var förfärliga ljud, de hörde, och det var en icke mindre förfärlig syn de skådade, när de nu reste sig upp på en liten upphöjd afsats i berget, hvarest de legat.

Fänrik Appelgren hoppade uppåt bergväggen så högt han förmådde och med de vansinniga menniskornas hela envishet och känslolöshet för de kroppsliga skador, som de genom sina illa afvägda och alltför häftiga åtbörder tillfoga sig sjelfva.

Otaliga voro de skråmor, som Appelgren tillfogat sig i ansigtet och på händerna genom dessa vansinniga hopp och stötar mot den orubbliga, af hvassa kanter betäckta bergmuren. Kläderna voro delvis af samma orsak söndertrasade. Men han upphörde icke. Hans vanvettiga afsigt var tydligen att hoppa öfver muren. Och när detta icke lyckades på ett ställe, ilade han med vesslans snabbhet till ett annat, under det att han ideligen tjöt:

»Ut!... ut!... Jag måste ut.... Jag vill ut ur denna röfvarehåla.... Ut!... Ut!... Inte får man stänga in alla turkars högmäktige sultan i en bergsskrefva.... Jag vill ut.... Släppen mig ut, eljest låter jag mina janitscharer halshugga er alla.»

»Hu, så hemskt!» hviskade den förfärade Ulla, under det att hon smög sig närmare sin med större sinnesstyrka utrustade väninna.

»Ja, i sanning hemskt», sade Ebba så lugnt hon förmådde, ty äfven hon genombäfvades af rysningar vid detta förfärliga skådespel.

»Hvad är det han säger? och hvarför hoppar han så?»

»Han har plötsligt blifvit vansinnig», förklarade Ebba.

»Hu, det var förfärligt! ... Hvad skola vi taga oss till? Han kommer att med sitt skrän visa ryssarna, hvar vi äro.»

Ebba hade utan tvifvel rätt, då hon ansåg den beklagansvärde fänriken hafva blifvit vansinnig. Troligen hade han under färden icke tålt den skarpa kölden, som dessutom betydligt ökades genom den fart, hvarmed färden skedde. Ebba Stålhjelm hade flera gånger under den häftiga ridten sett fänriken aflyfta sin hatt, liksom om han funnit pannan mycket het och behöft svalka, samt rida långa stycken ... ibland hela milen ... med blottadt hufvud. Vinden kom hans hår att fladdra och den kalla luften tycktes hafva afkylt hans hufvud i högre grad än önskligt varit. Deraf hade troligen uppstått en hjerninflammation och det var under inflytelsen af de med denna förfärliga sjukdom förenade feberfantasierna, som han nu uppförde sig så underligt. I yrseln inbillade han sig emellanåt, att han var turkiske kejsaren, och ett par minuter senare tyckte han sig vara en af ryssarna förföljd svensk soldat. Då tjöt han icke längre om janitscharer och halshuggningar, utan om nödvändigheten att fly.

»Vi måste väcka vårt folk», yttrade Ebba Stålhjelm, sedan hon en stund hade åskådat detta rysliga uppträde med en inre bäfvan och fasa, hvilken tydligt uttalade sig i hennes älskliga anletsdrag.

»Ack, ja, låtom oss skynda! Eljest kan det hända, att den vansinnige får se oss och då dödar han oss ... skynda dig, Ebba!»

Snart hade de raska flickorna kallat alla upp ur sömnen.

Till en början voro de så häpna, att de ingenting kunde företaga sig. De skådade med stum fasa ned på

den beklagansvärde förmannen och befälhafvaren för truppen. Den som först sansade sig tillräckligt för att företaga någonting var gamle Christoffer.

»Jag gjorde helt säkert den karlen orätt», sade han, när jag kallade honom feg och oduglig, och jag beder honom af allt hjerta om förlåtelse derför. Feg är han icke, men svagsint, och det började redan på vägen hit.... Emellertid måste vi bemägtiga oss honom, binda honom och tysta hans mun, eljest tjuter han så, att vi snart hafva alla ryssarna på halsen här. Följen mig!»

Christoffer steg ned från sin upphöjda plats och några karlar följde honom. Det är alltid obehagligt att hafva att göra med en vansinnig menniska, och detta kunde man vid detta tillfälle läsa i de flestas ansigten bland dessa karlar, som följde Christoffer.

Endast Lars Peter gick modigt och med nästan leende ansigte till detta mindre angenäma göromål.

Christoffer närmade sig den vansinnige och försökte taga honom fast, just då han skulle förnya sina vanvettiga anlopp mot klippmuren. Men fänriken märkte sin fara och då han naturligtvis i detta tillstånd icke kände igen sina följeslagare, trodde han, att det var ryssarne, och han ilade från platsen med en snabbhet, som gjorde det för Christoffers gamla ben omöjligt att upphinna honom. Lars Peter, snabbare på foten än Ebba Stålhjelms gamle tjenare, försökte genskjuta den vansinnige och ställde sig i vägen för honom. Men det skulle Lars Peter icke hafva gjort, om han anat följderna. Den beklagansvärde fänriken, som såg sig hejdad, utdelade till Lars Peter — naturligtvis utan att igenkänna honom — ett slag, som fälde Lars Peter till marken och kom blodet att forsa fram ur hans näsa. Och så ilade den vansinnige vidare med en snabbhet och en

styrka, som skulle förefalla underbara, om man icke visste, att kroppens förmögenheter stundom till en viss grad stegras hos en mensklig varelse, som handlar i vansinne.

Ingen tänkte på att hjelpa Lars Petter. Alla skyndade efter den olycklige fänriken och många försök gjordes att fånga honom.

Länge voro alla bemödanden förgäfves. Man hade honom till och med fast ett par gånger, men han slet sig å nyo lös, dervid ådagaläggande en nästan öfvermensklig styrka.

Det var en vild jagt och hemsk var den i sanning att skåda.

Ebba och Ulla fälde tårar, emedan mannen syntes dem vara i så hög grad beklagansvärd. Aldra helst skulle de velat låta mannen löpa. Dock besinnade de snart, både att det för den olycklige sjelf var mest nyttigt, att man finge honom bunden, och att allas lif i sjelfva verket berodde på, om man lyckades tysta hans högljudda rop. Och således fick den ohyggliga jagten fortsätta utan att de unga damerna försökte afbryta den.

Utrymmet på denna plats, som vi med rätta kallat en borggård, var icke stort. Om den beklagansvärde fänriken hade befunnit sig ute på den fria och ändlösa steppen, skulle han utan tvifvel hafva på några minuter — snabbfotad som han var — lagt ett så stort afstånd mellan sig och sina förföljare, att alla de senares ansträngningar blifvit fruktlösa. Men här inom detta lilla trånga område, som dessutom var omgifvet af höga murar, måste han naturligtvis förr eller senare blifva infångad och öfvermannad.

Och detta tilldrog sig på följande sätt:

Den olycklige tjöt någonting, hvilket man icke kunde uppfatta annorlunda än såsom ett utrop af glädje öfver, att han blifvit förvandlad till en ande, hvilken egde förmåga att gå genom nyckelhål och fritt kunde färdas genom de hårdaste klippor. Och sedan han på detta sätt gifvit luft åt en ny feberfantasi, störtade han i framåtlutad ställning blixtsnabbt rakt mot klippmuren, utbredande sina armar ungefär som en simmande. Troligen inbillade han sig, att hans armar blifvit förvandlade till en andes lätta vingar.

Med hjessan före rände han nu rakt mot granitmassan.

Hvad som måste blifva följden af denna sammanstötning var redan för alla klart. Den stackars vansinnige föll sanslös till marken och blef nu inom få ögonblick bunden. Från hans hufvud rann en ström af blod.

»Nu krossade han hufvudskålen och är död», menade Lars Peter.

»Ännu lefver han», svarade en af karlarna, resande sig upp från sin knäböjande ställning invid fänriken, »men lång bana här i lifvet står honom icke åter.... Ja, ja, Gud hjelpe oss, fattiga syndare! Vi veta icke hvad som förestår oss här i verlden.»

Fänrikens nästan liflösa kropp lades på en passande plats, der ett par af hans underlydande egnade honom all den omvårdnad, som här i denna ödemark var möjlig. De förbundo hans sår och fuktade hans panna med öl, som de medfört på resan. Vatten fans icke inom denna eljest så väl inrättade fästning.

Under tiden sysselsatte alla de öfriga sig med att undersöka, i hvilken mån den vansinniges rop och skrik hade ådragit sig de utanför varandes uppmärksamhet.

Och det var i sanning icke svårt för dem att med tillhjelp af hörselsinnet och till en del äfven synen öfvertyga sig om huru sakerna stodo derute i skogen, sedan nu allting blifvit tyst och stilla inom borgen.

Det var lätt att öfvertyga sig om, att menniskor till rätt stort antal hade lägrat sig utanför borgen och i dess omedelbara närhet.

Man hörde nämligen ljudet af röster, som samtalade. Ja, ett par gånger höjdes rop, hvilka rätt tydligt trängde ända in i borgen, ehuru man icke kunde urskilja orden.

Och när gamle Christoffer lade ögat intill en af de små omtalade springorna mellan bergväggarna och det af våra vänner nedstörtade klippblocket, kunde han tydligen se några karlar i ryska uniformer sitta omkring en värmande eld på endast några få famnars afstånd från den plats, der den gamle sjelf stod.

Han meddelade i hviskande ton denna upptäckt. Alla skyndade nu dit för att med egna ögon se ryssarna. Men då allas nyfikenhet i detta afseende blifvit stillad, drogo de sig tillbaka till en plats, der de icke kunde ses af ryssarna, om dessa kommo på den tanken att å sin sida lägga ögat intill någon springa.

Ställningen var betänklig. Alla frågade sig sjelfva hvad som borde göras, men ingen kunde finna något tillfredsställande svar.

»För min del», utlät sig Lars Peter under öfverläggningens lopp, »tycker jag icke, att ställningen är så farlig.»

»Den är vådligare än ditt klena förstånd förmår fatta», snäste Christoffer.

»Men vi kunna ju här uthärda en huru lång belägring som helst, tycker jag. Vi hafva ju allt hvad vi be-

höfva, och hit in kunna ryssarne icke komma, om de icke lära sig konsten att flyga. Och således finner jag icke, att vi böra oroa oss.»

»Men hvar vill du då taga vatten under den långa belägringen?»

»Vatten!» utbrast Lars Peter häpen. »Derpå har jag icke tänkt.»

»Men du kan väl begripa, att en långvarig belägring, som du säger, ja till och med en belägring, hvilken icke skulle räcka längre än två eller tre dagar, icke kan af ens den tappraste garnison uthärdas, om denna tappra besättning lider brist på vatten?»

»Ja, men kanske blir det regn, så att vi få vatten från himmelen. Vi kunna då uppsamla denna Guds gåfva i våra hattar.»

Trots den svåra belägenhet, hvari våra vänner befunno sig, kunde de icke återhålla ett hjertligt skratt vid detta af Lars Peter framstälda förslag. Detta skratt, som icke kunde räknas bland det tysta och mindre bullersamma slaget af dylika glädjeyttringar, framkallade å sin sida, sedan det omsider tystnat, en förebråelse från Ebba Stålhjelms sida.

»För himlens skull, mina vänner, varen tysta! Fienderna höra oss.»

»Ni har alldeles rätt, ädla jungfru», halfhviskade en af knektarna, »men Lars Peters förslag var i alla fall så kostligt, att det skulle lockat sjelfva den halfdöde fänriken att skratta, om han nu hade — svagsint som han är, stackars karl — hört och förstått det.»

Lars Peter satt en stund tyst och lät de andra tala.

Tydligt och klart är dock, att ett så lättrörligt sinne som Lars Peters skulle söka efter medel till att i sina kamraters ögon återställa sina aktier till ursprungliga vär-

det. Plötsligt blef han varse snödrifvorna, som till ganska mägtigt djup lågo både här och der inom borgen och äfven på höjden.

»Åhå!» utbrast han. »Nu har jag funnit den rätta utvägen.»

»Troligtvis är den af samma goda slag som den föregående.»

»Nej, för denna ansvarar jag med mitt eget lif», försäkrade Lars Peter. »Ingen af kungens generaler kunde funnit en bättre.»

»Nå, min vän, låt höra!» uppmanades han af Ebbas milda stämma.

»Jo, vi kunna smälta all denna myckna snön och derigenom få tillräcklig mängd af vatten för en hel månad. Det duger, skulle jag tro, och nu skratten I icke, förmodar både jag och Lars Peter.»

När Lars Peter framstält detta olyckliga förslag, blickade han omkring sig med triumferande min, och det fattades föga, att sjelfva förslagets enfald i förening med Lars Peters löjligt sjelfkära uppsyn hade ånyo uppväckt de närvarandes skratt.

»Ja», yttrade Christoffer i gäckande ton »det der var ypperligt.»

»Ja, icke sant? Vi smälta snön, gömma vattnet och dricka oss otörstiga när helst och så mycket det behagar oss.»

»Men ditt goda förslag har dock vissa brister», gäckades Christoffer.

»Brister? . . . Huru! Hvad pratar ni för dumheter, gamla gråskägg?»

»Jo, hör på! . . . Hvar har du alla de fat, som vi behöfva för att gömma det myckna vattnet vi få, när vi smälta den der snön?»

»Hm!»

Det var allt hvad Lars Peter svarade, men han såg slagen ut.

»Och hvarifrån får du eld?» fortfor den obarmhertige Christoffer. »Eld till att smälta snön?»

»Vi hafva ju både stål och flinta och tunder», vågade Lars Peter invända, ehuru han började ana sitt stora nederlag.

»Javisst, men hvarifrån skall du hemta den myckna veden?»

Lars Peter kunde, ehuru han blickade både rundt omkring sig och uppåt berget, ej upptäcka någonting annat, som var brännbart, än trädtopparna derute i denna nu oåtkomliga skog, som växte utanför borgen just på samma plats, der ryssarne, som man ville undvika, nu hade slagit läger.

Han tänkte ett ögonblick på att föreslå ett allmänt sönderkrossande af alla inom borgen varande musköter för af kolfvarna bereda den till snöns smältande erforderliga elden, hvilken sedan kunde underhållas med sönderbrutna sadelbommar, så länge dessa räckte. Men han insåg på ögonblicket, att detta förslag icke skulle vinna bifall, emedan förlusten af musköterna skulle beröfva sällskapet deras förnämsta och mest pålitliga försvarsvapen mot dessa ryssar, som nu vaktade utanför borgen med samma rofgirighet som en katt utanför en råttfälla.

»Nej, Lars Peter», återtog nu Christoffer, »om icke vi andra äro och visa oss mera klyftiga än du, så kommer du helt säkert att dö af hunger och törst mellan dessa ofantliga gråstensväggar.»

Lars Peter tänkte på sin sköna Wanda och drog en djup suck.

»Men någonting måste vi göra, mina vänner», sade Ebba.

»Naturligtvis!» bekräftade Christoffer. »Frågan är emellertid *hvad* vi kunna göra. Till en början böra vi öfvertyga oss om, huru många våra fiender äro. Befinnas de i verkligheten icke vara flera än de tio eller tolf, som vi sågo genom springan, så göra vi ett utfall, döda dessa ryssar, hvilket ju alltid för oss är en lätt sak, hvars utgång icke kan betviflas. Och sedan detta blifvit i en hast undanstökadt, tåga vi vidare på vår expedition med Olonetz till mål. . . . Om vi endast kunde komma så högt, att vi förmådde se ned på hela omgifningen!»

»Jag tror mig om den saken», inföll Dmitri Paulowitsch.

Den raske bonden steg skyndsamt några alnar högre upp och lyckades uppnå en smal afsats i berget. Denna följde han och närmade sig på en så farlig stig det ställe, der den yttre muren var förenad med sjelfva berget.

Under tiden tog Lars Peter, som icke hade flera genialiska förslag att framställa, ett muskedunder på axeln och begaf sig ned för att bespeja fienden genom springorna. Vapnet var laddadt, och Lars Peter kände en viss trygghet, när han lade ögat till en af springorna.

Dmitri Paulowitsch smög sig emellertid — försigtigt begagnande hvarje utsprång och ojemnhet i muren — vidare och befann sig slutligen på toppen af den långa bergväggen, som bildade »borgens» ena långsida. Uppe på höjden af denna kolossala mur, som var ett par famnar tjock, kunde Dmitri tryggt hvila, enär bergväggens öfversta yta sluttade något inåt borgen, så att den uppstående främre kanten skyddade honom mot de nyfikna ögon, som möjligen af en händelse voro just i detta ögonblick från

omgifningarna riktade mot denna punkt. Med så stor skyndsamhet som möjligt förflyttade Dmitri sig nu i liggande ställning till en plats, der han tyckte sig kunna våga kasta en hastig blick öfver bröstvärnet.

Detta var också hvad han nu gjorde, och sedan han under några för våra vänner långa sekunder hade beskådat platsen utanför »borgen», drog han sig sakta tillbaka och återvände på samma besvärliga väg till våra vänner.

»Nå?» hördes från alla håll den mycket ifriga frågan.

»De äro minst två hundra och hafva slagit ett läger, som visar, att de vänta sig några dagars eller kanske en längre tids qvarstannande här på platsen.»

»Då äro vi förlorade», det var den gemensamma tanken hos alla. Mer än ett ansigte bleknade.

Våra vänner sutto en lång stund tysta och sysselsatta med idel sorgliga tankar. Mången suck hördes. Isynnerhet Ebba och Ulla voro bleka och synbarligen bedröfvade.

Då hördes plötsligt en röst nedanför, hvilken snart igenkändes vara Lars Peters, utbrista i fröjderop, och då man såg ned till honom, fann man honom dansa omkring, viftande med hatten och utbristande i jubelrop. Muskedundret hade han kastat långt bort ifrån sig.

»Han har blifvit galen liksom fänriken», förklarade alla med en mun, då de sågo, huru vildt ynglingen betedde sig.

Se här emellertid hvad som hade tilldragit sig och hvad som vållade detta utbrott af en glädje, hvilken naturligtvis måste synas vännerna vara alldeles omotiverad, men som i sjelfva verket egde sin fröjdefulla och giltiga anledning.

Medan Dmitri Paulowitsch klättrade deruppe på bergväggen, hade, som vi nyss berättade, Lars Peter begifvit

sig ned att med muskedundret i sin hand speja ut genom dessa springor, som öppnade en utsigt till åtminstone en obetydlig del af det fiendtliga lägret. Han såg samma ryssar fortfarande värma sig vid elden, och han funderade på, huruvida han icke borde skicka en af dem en kula ur muskedundret.

Just då han ämnade sätta denna sin ganska oförnuftiga afsigt i verkställighet, skymdes för hans öga utsigten genom något föremål, som från yttre sidan hindrade större delen af dagsljuset att tränga fram till Lars Peter.

Lars Peter var nära att uppgifva ett rop af förfäran. Men det skulle blifva ännu värre.

Då han ånyo förde sitt öga intill springan, såg han tydligt en mensklig näsa och två menskliga ögon, hvilka befunno sig vid springans andra ända. Nu visste Lars Peter, hvarom fråga var. Han brummade så högt, att den andre måste hafva hört, hvad han sade:

»Din ryssrackare, du skall få en kula för besväret.»

I nästa ögonblick hvilade muskedundret i springan, och Lars Peter skulle just lossa af, då han hörde den utanför varande »ryssen» ropa:

»För f—n! Skjut inte, Lars Peter! Jag är lika litet någon ryssracka som du.... Känner du icke igen mig?»

»Nehej!» försäkrade Lars Peter, som var nästan stum af förvåning. »Hvem är du då? Är du en svensk, som slutit dig till ryssarna, så förtjenar du i dubbelt mått döden.»

»Det finnes bland oss ingen enda ryss, min hedersvän.»

»Försök inte att inbilla mig det! Har jag inte sjelf med egna ögon sett edra ryska uniformer? Hvad svarar du till det?»

»Nå, än du sjelf då? Är icke du också utspökad som en ryss? Och likväl är du en redlig svensk.»

»Det är då sant... Men säg mig nu ditt namn. Jag riktigt förgås af nyfikenhet att få veta det.... Känner jag dig?»

»Jo, jo men! Jag hoppas det åtminstone, ty jag fann dig alltid vara en gosse med godt hufvud under den tiden jag såg dig vara i Nils Wetterstjernas, min gode väns tjenst.»

»Anfäkta det! ... Han är god vän med öfverstelöjtnanten», mumlade Lars Peter. »Det går icke an att längre 'dua' honom. Hör, nådig herre», ropade Lars Peter högt, »hvem är ni då?»

»Känner du icke igen kapten Uhrwäder, min hedersvän?»

»Ah! Skulle ni händelsevis vara den muntre Uhrwäder?»

»Jo, händelsevis är jag densamme. Och derborta stå mina vänner Carl Rahm och Nils Flygare.»

»Och allesammans, alla två hundra äro svenske män?»

»Dels svenskar och dels finnar, min vän! Men var nu af godheten underrätta jungfru Stålhjelm om vår härvaro och säg henne, att hon naturligtvis icke har någonting att af oss frukta. Skynda dig, min gosse, och framför allt, tag bort ditt muskedunder, som härvidlag alls icke behöfver användas.»

Lars Peter var öfvertygad. Och med vissheten om, att det icke var fiender, utan vänner, som belägrade »borgen», återvände glädjen i hans bröst. Det var då, som han började bete sig som en galning, hoppa, svänga hatten och ropa:

»Det är svenskar. . . . Gud gifve att mitt hjerta icke må sprängas i bitar af glädje! . . . Svenskar! Svenskar! Har någon sedan verldens skapelse upplefvat någonting dylikt? Vi äro räddade. . . . Jag får återse min sköna Wanda. Hurrah!»

Och vändande sig uppåt mot sina vänner, ropade han: »Kommen ned! Det är misstag alltsammans.»

SEXTIOANDRA KAPITLET.

Man erhåller besök inom "borgen".

Våra deruppe på en afsats i berget omkring tre famnar från marken till öfverläggning församlade vänner trodde — som nämndt är — till en början, att Lars Peter hade, liksom den olycklige fänriken, fått några skrufvar lösa i sitt hufvud. Ja, en och annan ibland dem misstänkte till och med, att en allmän svagsinthetspest höll på att utbryta. Men den hederlige ynglingens upprepade rop och tillsägelser, att de skulle stiga ned, samt måhända icke minst den omständigheten, att han småningom lugnade sig och återtog sitt vanliga stilla väsende, verkade omsider derhän, att först Ebba Stålhjelm, sedan Christoffer, så ett par knektar och slutligen hela sällskapet skyndade från den upphöjda platsen ned till Lars Peter.

Med stor ifver berättade denne allt hvad han hade hört och sett och erfarit. Hoppet om att få behålla lifvet återvände till alla bröst, ehuru mer än en tyckte, att berättelsen var af allt för underbar beskaffenhet att för-

tjena blifva trodd utan undersökning. Bland de senare var äfven Ebba Stålhjelm. Den raska flickan gick fram till springan och ropade så högt hon förmådde, i det hon lutade sig framåt:

»Är ni der, kapten Uhrwäder? ... Om ni är der, svara!»

»Visst är jag här», hördes tydligen en röst svara från förskansningens yttre sida. »Med hvem har jag äran tala?»

»Med Ebba Stålhjelm! ... Men af hvad anledning finnes ni här?»

»Det är en lång historia, jungfru Ebba. Den räcker ända från Bender, der vi med hjeltekonungen deltogo i kalabaliken, och ända hit, der vi nu voro stadda på väg med två hundra man värfvade trupper till det inre af den ryska kolossen för att befria vår käre vän Nils Wetterstjerna, om hvilken vi hört berättas, att han är fången någonstädes inne i Ryssland. Då fingo vi se eder. Edra ryska uniformer skrämde oss icke, ej heller förvillade de vårt omdöme. Vännen Flygare är den lycklige egaren af ett fjerrglas, en så kallad kikare, i hvilken vi kände igen eder, jungfru Ebba, och den gamle hederlige Christoffer och jungfru Ulla Grek. Men I flydden för oss, liksom om vi hade varit ryssar.»

»Vi hafva intet fjerrglas, vi», meddelade Lars Peter, utan att någon menniska bad honom om denna upplysning eller ens var tacksam för den.

»Lars Peter har rätt», yttrade emellertid Ebba Stålhjelm. »Då vi icke hade något medel att på afstånd betrakta och igenkänna er, mina herrar, måste vi naturligtvis tro på edra uniformers vittnesbörd om er ryska nationalitet. Vi trodde oss förföljda och flydde, såsom naturligt var, samt gömde oss efter bästa förmåga.»

»Nå, det måste man medgifva, att gömstället är förträffligt, och jag må väl tillägga, att vi aldrig skulle hafva hittat eder, om icke någon ibland eder hade tagit sig för att flera timmar å rad skrika och väsnas. Hans skrän, som måhända i sig sjelf eger någon mycket aflägsen likhet med sång, var för oss den ljufvaste musik, ty det ledsagade oss ända hit, och här äro vi nu, beredda att tjena er och våga lifvet för er, sköna jungfru.»

»Hafven stor tack, kapten Uhrwäder! Om vi nu blott vore i välbehållet skick utanför denna fasliga förskansning, skulle jag visa eder den mannen, hvars rop kallat eder hit. Han har plötsligt blifvit vansinnig och ligger nu döende.... Känner ni honom, herr Uhrwäder?... Det är fänrik Appelgren.»

»Stackars karl!... Han och jag hafva en gång suttit sida vid sida på samma skolbänk i Skara. Visserligen hade han då för tiden icke anseende för att vara hvad man plägar kalla ett godt hufvud... men vansinnig, det hade jag icke väntat mig. Förmodligen har väl hans hjerta råkat i brand vid åsynen af två så sköna jungfrur. I hafven naturligtvis varit kallsinniga, kanske nog grymma att begabba den stackars mannen...»

»Skämta icke, kapten, med en så allvarlig och sorglig sak!»

»Bah!... Allvarlig?... Sorglig?... Karlen blir väl snart klok igen.»

»Han är döende.»

»Så mycket sämre för honom, stackaren! Men huru hafven I kommit in i det der otillgängliga hålet?... Jag och mina vänner hafva hela eftermiddagen sökt efter en ingång, men förgäfves.»

»Huru vi kommit in, skall jag sedermera förtälja,

kapten Uhrwäder. Nu tyckes mig vigtigaste frågan vara, huru vi skola komma ut ur denna borg, som nära nog liknar ett fängelse.»

»Hafven I kommit in, bör väl icke vara svårt att komma ut.»

»Jag vet icke så noga.... Jag har icke förr än nu tänkt på den saken. Och jag betviflar, att någon annan af oss tänkt på den. Dmitri!»

Den hederlige ryske bonden nalkades, och Ebba frågade:

»På hvilken väg skola vi komma ut? Vet du det, Dmitri?»

»Ut! ... Ut ur denna borg?... Hm!... Det blir nog icke så lätt, menar jag.»

Sjelfva Ebba kunde med möda återhålla ett skratt, när hon hörde Dmitri göra denna bekännelse och såg honom visa den uppsyn, som tillhör en bestört och tillintetgjord man.

»Jag har inte tänkt på den saken», mumlade Dmitri.

Stor var naturligtvis också den bestörtning, som bland de i »borgen» innestängda menniskorna vållades af Dmitris bekännelse, och soldaterna — hans kamrater i denna nya olycka — läto honom höra en mängd s. k. glåpord, hvilka icke egde ens den aldra mest aflägsna slägtskap med det, som förtjenar namnet välsignelse.

Ännu större blef bestörtningen, då Dmitri Paulowitsch efter en stunds djupt begrundande af frågan, slutligen sade:

»Jag ... jag tror sannerligen, att det blir omöjligt, alldeles omöjligt.»

Föga fattades, att soldaterna nu hade kastat sig öfver Dmitri och på ett känbart sätt gifvit honom del af

det berättigade missnöje, de kände, när de hörde denne man, som lockat dem in i sådan fälla, bekänna, att han ansåg det vara en omöjlighet att slippa ut igen och att de således alla voro obevekligen hemfallna åt en säker död, icke för fiendehand, utan genom hunger och törst och andra umbäranden. Man såg redan, huru de blottade sina tunga pampar och kastade bistra blickar på föremålet för deras vrede. Och man hörde här och der orden »förrädare», »ryssracka» m. m.

Naturligtvis hade under dessa oroande symptom Lars Peter, i sin egenskap af Dmitris blifvande svärson, och Wladimir såsom Dmitris ende son skyndat att ställa sig vid den ryske landtmannens sida, beredda att med honom segra eller dö.

Lyckligtvis blef hela denna olyckliga fejd förekommen af Ebba Stålhjelm, hvilken trädde emellan och yttrade:

»Han är icke någon förrädare. Han är en ärlig man, hvilken tjenat oss efter sitt bästa förstånd. Vi äro sjelfva lika skyldiga som han, ty äfven en och hvar bland oss borde hafva insett, att vi skulle stänga utvägen för oss, när vi nedstörtade det stora klippblocket.»

»Kan väl vara, men . . .»

»Tyst, mina vänner! Hören hvad kaptenen säger derute!»

Verkligen hördes Erik Uhrwäder ropa:

»Om I icke kunnen taga er ut, skall jag åtminstone försöka komma in till eder. Och när jag kommit in, skall jag för visso finna på råd. Har någon derinne ett långt rep?

»Ett rep?»

»Ja, ett rep, men det måste vara temligen långt och starkt.»

»Det har jag», upplyste Dmitri. »Jag köpte i Viborg just på denna resa ett starkt rep af sextio famnars längd.»

»Sök upp det och bär hit det!» befalde Ebba Stålhjelm.

Sedan Dmitri i sin sadelpackning uppsökt och framburit det äskade alstret af repslagarekonst, ropade jungfru Ebba:

»Nu hafva vi repet här. ... Hvad är att göra, kapten Uhrwäder?»

»Kasta den ena ändan öfver den här stora klippan och behållen sjelfva den andra! ... Tio man till linan på ömse sidor om klippan! ... Bra! ... Sträcken nu repet och hållen fast!»

Uhrwäders befallningar blefvo med all möjlig skyndsamhet och noggrannhet utförda. Efter några minuters förlopp, under hvilka de som höllo i ändan af linan derinne kände åtskilliga ryckningar, liksom om linan blifvit derute belastad med någon rörlig tyngd, visade sig först kaptenens hufvud och sedan hela hans gestalt öfver toppen af det många famnar höga blocket.

Han hade — som lätt är att förstå — med tillhjelp af Dmitri Paulowitschs lina äntrat upp till denna höjd, och det var icke svårt att förstå, att han hade för afsigt att på samma sätt verkställa nedstigandet på inre sidan.

Men innan han företog denna senare hälft af arbetet, vände han sig till sina medhjelpare derutanför och ropade till dem:

»Hållen nu fast, till dess jag gifver eder andra order!»

En minut senare stod han på marken inne i den s. k. borggården och helsade höfviskt på de unga damerna, tryckte med en viss förtrolighet gamle Christoffers och Lars Peters händer, samt nickade fryntligt till de andra.

»Nu hafven I mig här», sade han muntert, »och nu skall det blifva någonting af. Men först vill jag omfamna min gamle vän Appelgren.»

»Han är död», rapporterade den soldat, som vakat hos fänriken och just nu kom från platsen, der fänriken låg.

»Hvile han då i frid!» yttrade fänriken tankfullt och stod några ögonblick tyst, innan han fortsatte: »I morgon skola vi gifva honom en hederlig begrafning med all militärisk honnör. . . . Men nu måste vi tänka på oss sjelfva. I ären således innestängda här liksom de små söta råttorna i en fälla? . . .»

»Inte så alldeles ändå, nådig kapten», invände Lars Peter.

»Du känner således något sätt att komma ut, min vän?»

»Ja, och ett som är alldeles ypperligt, nådig herre! Jag förmenar, att liksom ni kommit hit med tillhjelp af det här repet, så kunna vi komma ut på samma väg och genom samma medel.»

»Lars Peter», yttrade Christoffer, »du är lika galen som salig fänriken.»

»Men . . .»

»Begriper du då inte, att tio man på hvarje sida behöfvas för att hålla linan spänd och att vi således måste lemna qvar tio härinne samt att endast tio kunna räddas.»

»Derpå hade jag verkligen icke tänkt», stammade den beskedlige gossen, hvilkens öde tycktes vara att i fråga om förslag lida oupphörliga nederlag och vara nödsakad att underkasta sig ständiga förödmjukelser. Som han var en klok gosse, beslöt han att aldrig mera försöka gifva

goda råd, men vi frukta, att det gick med denna goda föresats på samma sätt som med alla andra dylika här i lifvet.

Kapten Uhrwäder rekognoscerade emellertid terrängen och undersökte förhållandena — ett göromål, som upptog omkring en half timmes tid och utfördes med all en erfaren och duglig generals skarpsinne och noggranhet. När han återkom till Ebba och Ulla, som slagit sig ner på ett par stora stenar, måste han förkunna dem, att han ansåg saken nästan hopplös.

»Nästan ...?... Således återstår dock en skymt af hopp att rädda alla.»

»Ja visst, sköna jungfru! ... Men det fordrar ett stort arbete och lär icke kunna blifva färdigt förrän i morgon bittida. Då hoppas jag emellertid kunna föra ut alla härifrån. Svårare blir det med hästarna. De kunna hvarken klättra eller krypa genom underjordiska gångar.... Men vi få väl se. ... Jag skall göra allt hvad jag förmår.»

»O, hafven redlig och hjertlig tack, kapten Uhrwäder! Jag litar på er.»

»Det kunnen I ock tryggt göra, stolts jungfru. ... Nu måste jag emellertid tillbaka till de mina för att sätta dem till arbetet och anskaffa redskap åt dem, som skola arbeta härinne.»

Fänriken ilade bort till den spända linan och var snart försvunnen. Men efter en qvart återvände han samma väg och bar då på ryggen ett halft dussin spadar.

»Raskt nu till verket, gossar!» ropade han, och alla samlades omkring honom. Han förklarade nu för dem, att de måste gräfva en gång under det nedramlade klippblocket, att hans underlydande derute å sin sida gräfde

och att arbetarne skulle mötas midt under stenen i det ögonblick, då gången var färdig.

Under tiden hade det emellertid blifvit mörkt och soldaterna förklarade, att det var dem omöjligt att med någorlunda stor framgång företaga ett dylikt arbete i natt och mörker, om man icke kunde anskaffa någon belysning.

»Den saken är snart afhjelpt», förklarade Uhrwäder.

Och i sjelfva verket dröjde det icke särdeles många minuter, innan den outtröttlige kaptenen hade med tillhjelp af den spända linan anskaffat tillräckligt rikliga förråd af bränsle.

Man upptände stora bål på åtskilliga ställen inom borggården och nu var platsen tillräckligt upplyst, så att arbetet kunde ofördröjligen företagas. Spadarna voro sex. Alltså kunde endast sex man i sender arbeta. Men som man gjorde ombyte hvarje timme, fingo alla männen hvar i sin ordning bidraga till det allmänna bästa — ett slags socialism, som icke allenast egde den förtjensten att vara fullkomligt rättvis, utan äfven hade den oskattbara fördelen att påskynda arbetets fullbordan.

Den nyttiga linan tjenade emellertid våra vänner icke blott till nytta, utan äfven till nöje. Lars Peter gjorde med dess tillhjelp en utflykt till vännerna utanför »borgen», och kaptenerna Rahm och Flygare inställde sig hos damerna för att egna dem sin hyllning och inhemta samt meddela nyheter.

Så tillbringade nu de tre kaptenerna och de två unga damerna några timmar omkring en af lägereldarna inne i borgen, och det uppstod ett samtal om det förflutna, närvarande och tillkommande — ett samtal, som vållade, att icke endast minuterna, utan timmarna flögo bort med sådan snabbhet, att våra vänner menade klockan vara en-

dast nio på aftonen, då denna tidmätare egentligen visade half ett på natten.

Nu förfogade officerarne sig utanför borgen och damerna gingo till hvila, liggande insvepta i sina filtar i närheten af den värmande och hela natten underhållna lägerelden.

Men soldaterna fortsatte oförtrutet sitt arbete hela natten. Den jord, som utgräfdes för att lemna rum åt gången, uppkastades vid ena sidan och utgjorde, när morgonen grydde, en ganska ansenlig hög, vid hvars åsyn Uhrwäder om morgonen fick en mycket ypperlig idé, såsom vi sedan skola förtälja.

Medan nu vår expedition under nattens timmar är sysselsatt — damerna med att sofva och männen med att i sitt anletes svett arbeta, vilja vi meddela våra läsare en kort skildring af våra vänners — de tre kaptenernas — lefnadsöden från den dagen, då de i skogsdungen vid de nedbrända kungshusen i Bender mottogo och läste konungens bref, hvari han afböjde deras anbud om hjelp, och intill denna dag, då de så oförmodadt sammanträffade med Ebba Stålhjelm och hennes följe.

När de lemnade Bender och drogo norrut, sökte de så mycket som möjligt undvika alla de landsträckor, som lydde under ryskt välde. I stället sökte de komma in på tyskt område, der de hade att vänta om icke just några stormande vänskapsbetygelser, så åtminstone icke några uppenbara fiendtligheter, om de icke sjelfva började tvista med någon.

Största svårigheten vid denna färd låg dock i bristen på penningar, ty när våra vänner genom negern hade till majestätet skickat den af köpman Jussuf från Hultman stulna pungen med guldmynt, sammanräknade de sin kassa,

och den befanns bestå endast uti högst ett dussin dukater, sedan allas tillgångar blifvit i räkningen upptagna. Detta fattiga dussin guldmynt skulle visserligen hafva utgjort en ganska försvarlig hjelp, om allting blifvit vid det gamla, om de gamla kungshusen ännu stått qvar i Warnitza och majestätet fortfarande bott der i st. f. att vara en fånge i Ismael paschas hus i Bender, och om således de tre tappra kaptenerna fortfarande åtnjutit allting fritt ur de kungliga förrådshusen i Warnitza. Men nu var, som vi veta, allt det der förbi, för alltid förbi. Och nu gälde det för de tre vännerna att på egen hand utan stödet af en konungs kassa taga sig fram den ofantligt långa vägen upp till Östersjöns kuster. Och till utförande af ett sådant jätteföretag egde de nu endast tolf fattiga dukater, ty en enda silfverslant och några futtiga kopparören togo de icke alls med i beräkningen. Det skulle icke heller läsaren hafva gjort under dylika omständigheter

Sedan de färdats tjugo mil, var deras kapital redan reduceradt till fyra dukater utan bihang af några slantar.

De tre bussarnes mod och tillförsigt sjönk med hvarje utgifven dukat, liksom om den gula metallen hade egt förmågan att taga med sig en del af deras själ. Och när de omsider anlände till Wien en morgon, egde ingen af dem ett enda kopparöre i sin pung.

Likväl togo de in på ett af de förnämare värdshusen i den gamla sköna staden, läto med förnäm min och vördnadsbjudande åtbörder till värdshusdrängarna utgå stränga befallningar att väl fordra och vårda deras hästar. Och man må väl med sanning säga, att de stackars djuren vore i stort behof af både foder och ans. De voro feta och kraftfulla, när de bnro sina ryttare bort från nejden af Bender, der de så länge hade ätit af kung

Carls alltid genom sultanens och Ismael paschas frikostighet väl fylda hafreförråd. Nu deremot voro de oigenkänliga, till ytterlighet magra, illa ryktade och kunde hafva begagnats såsom åskådningsmaterial vid någon veterinärskola, om läraren velat visa sina lärjungar hvad vanvård, strapatser och brist förmå uträtta hos det i grunden aldra bästa hästkreatur. Dessa tre voro i sjelfva verket en sann bild af det mest till ytterlighet gående hästelände.

Men de tre officerarnes tvärsäkra och förnäma uppträdande imponerade på drängarna, som höfligt blottade sina hufvuden och försäkrade, att de »ädla, men något öfveransträngda djuren» skulle komma i åtnjutande af den trognaste vård.

Våra vänner voro alltför upptagna af sina bekymmer för att egna någon uppmärksamhet åt den stora och ståtliga skylt, hvarmed detta värdshus inför en häpnande verld förkunnade sin tillvaro. Skylten förestälde en i röda kläder utstyrd smed, hvilken med sin muskulösa arm svingade en slägga, uppenbarligen ämnad att nedfalla på en jernbit, som denne Vulcanus med en lika glödröd tång höll på ett likaledes rödt städ. Under sådana förhållanden hette värdshuset naturligtvis »Den eldröde smeden».

Då kaptenerna trädde in och mottogos af värden sjelf i egen hög person, buro de ännu i sina anleten och visade i sitt uppträdande samma sjelfförtroende som de nyss lagt å daga inför värdshusets beundrande betjening. Det kunde icke falla värdshusvärden in att tänka annat än att män, hvilka uppträdde med sådana later, måste aldra minst vara generaler, för den händelse de icke rent af voro regerande furstar från någon tysk småstat.

Värden beledsagade dem under upprepade bugnin-

gar in uti en liten kammare, som de enligt hans mening skulle hafva till bostad under den tid de visade hans hus den äran att qvarstanna.

Men Flygare yttrade efter en hastig blick in i rummet: »det är futtigt». Rahm gick ännu längre. Han lade handen till fästet af pampen och dundrade: »hvem tager ni oss för, herr värd?» Men Uhrwäder gick aldra längst, ehuru han gjorde minst buller. Han sammandrog sina väldiga, buskiga ögonbryn och slungade till värdshusvärden en blick så fruktansvärd, att denne var nära att digna till golfvet och utan tvifvel väntade sig att i nästa ögonblick få se en blixt och höra ett fruktansvärdt åskdunder. När den gode mannen någorlunda sansat sig, skyndade han att erbjuda officerarna värdshusets aldra bästa gästrum — två sammanhängande kammare, af hvilka den ena var ganska stor samt i likhet med den andra ganska väl inredd och möblerad enligt den tidens fordringar. Uhrwäder förklarade med en nådig nick, att denna boning vann hans välbehag, hvarefter värdshusvärden baklänges och under djupa bugningar aflägsnade sig ur rummet.

Knappt var värden försvunnen ur synkretsen, innan de tre vännerna undergingo en förvandling, hvilken skulle hafva med häpnad slagit hvar och en som haft lyckan att se dem i detta ögonblick. Lyckligtvis voro de fullkomligt allena, hvarom de öfvertygat sig genom att öppna alla dörrar och tillse, att ingen spion lurade utanför.

De förnäma laterna öfvergingo plötsligt till helt borgerliga fasoner. Inom en minut voro alla spår af sjelfförtroende och förnämhet utplånade ur deras anleten och en djup sorgsenhet var det enda, som man der kunde läsa.

»Den der värden tror bestämdt, att vi äro millionärer», yttrade Rahm.

»Är du ledsen för den saken?»

»Icke just ledsen, men ändå! ... När vi känna vår ställning ...»

»Vår kassas ställning, menar du väl?» sporde Uhrwäder.

»Ack», suckade Flygare, det är nu fyra dagar sedan vi icke mera hafva rätt att tala om vår kassa. ... Vi hafva ingen kassa, mina vänner.»

»Detta är ett obestridligt faktum, men vid sådant förhållande ...»

»Vid så bedröfliga och ytterst sorgliga förhållanden, bör du säga.»

»Nå väl, då vi befinna oss i ett så sorgligt och bedröfligt tillstånd, är det ett nedrigt bedrägeri att inbilla vår värd, att vi ega tillgångar.»

»Var lugn, min vän! Värden skall få sin betalning. Du inser väl, att vi skulle varit föga välkomna här med våra magra hästkrakar och utan betjenter, som vi äro, om vi hade enligt din metod öppnat våra pungar inför värdshusvärden, visat honom, huru öde och tomma de äro samt förklarat oss hafva för afsigt att mot betalning af våra pungars hela innehåll, d. v. s. mot ingen betalning alls, åtnjuta af honom tak öfver hufvudet, föda för oss och krakarna o. s. v.

»Men ... »

»Lugna ditt samvete, min vän! Har jag icke sagt, att värden skall erhålla betalning? ... Du borde tro mig på mitt ord, min vän.»

»Hvarifrån skola vi då få penningar till att betala värden och fortsätta vår resa? Vi behöfva minst hundra dukater.»

»Och vi skola med säkerhet förskaffa oss dessa hundra guldmynt.»

»Men hvarifrån skola de komma? ... Jag förstår dig icke.»

»Hvarifrån de skola komma? ... Ja, det är just derom vi nu skola öfverlägga. ... Mina herrar, låtom oss börja öfverläggningen!»

»Kanske du vill, att vi begifva oss ut på landsvägen och öfva oss i konsten att tillropa de resande ett förskräckligt: 'pengar eller lifvet!' Hvasa'?»

»Åhnej! ... Det medlet tillgripa vi först i aldra sista hand, när alla andra möjligheter äro uttömda. Men låtom oss öfverlägga!»

Vi anse oss emellertid böra låta dessa öfverläggningar och hvad sedan följde få sitt eget lilla kapitel.

SEXTIOTREDJE KAPITLET.

En boupptеckning och en jagt efter dukater.

»Det är således öfverenskommet,' att vi icke skola öfvergå till landsvägsriddarnes stånd», yttrade Flygare för att inleda förhandlingarna. »Plundra en af de många bottenrika bankirerna i denna bottenrika stad, det vore kanske mera i eder smak?»

»Låtom oss icke skämta, mina vänner!» sade Uhrwäder.

»Nej», suckade båda kamraterna, »saken är alls icke af någon skämtsam natur, det veta både vi och Gud.»

»Nåväl, mina vänner, låtom oss nu aldra först uppräkna och värdera våra tillgångar. ... Det skall blifva en fast grund för våra beräkningar. ... Uppgif nu genast allt hvad du eger, broder Rahm!»

Denne visade en uppsyn, som om han trodde, att vännen Uhrwäder hade förlorat förståndet. Han kunde endast upprepa ordet tillgångar, men han gjorde detta med så ömklig röst, att vännerna logo.

»Ja visst!... Dina tillgångar, min vän. Det är väl riktig svenska, skulle jag tro?»

»Förutom det aflägsna hoppet att få ärfva en gammal faster, som antagligen eger inalles hundra riksdaler, eger jag ingenting i hela verlden, icke så mycket som ett kopparöre.»

»Men du har ju ett byxsäcksur, min vän?... Icke sant?»

»Ja visst!» förklarade Rahm. »Det erinrade jag mig icke.»

När han sålunda blifvit öfverbevisad om att han åtminstone egde någonting, drog han upp det omtalade föremålet, hvilket enligt tidens sed var så stort och klumpigt, att det icke skulle lämpligen kunnat förvaras i någon annan ficka än den, efter hvilken uret på den tiden benämndes.

»Har du mera?» frågade den obeveklige kapten Uhrwäder.

»Ja, men det ville jag gerna behålla, emedan det är ett minne af min fästmö», svarade Rahm, i det han liksom i förtviflan började vrida upp sina yfviga mustascher och

såg bister ut, fastän leendet hvilade omkring hans mun. Han var i sjelfva verket en god kamrat.

»Din fästmö skall, om du någonsin har den lyckan att återse henne, tacka dig derför att du användt hennes gåfva till att uppehålla ditt dyrbara lif. Hvad skulle det gagna henne, om du omkomme af hunger med hennes smycke i bandet om din hals i din dödsminut? ... Var inte barnslig, min vän!»

Rahm framtog ur sin barm ett vackert kors af guld, på hvilket några äkta perlor voro inlagda. Den tappre kaptenen drog en djup suck, när han skilde sig från den lilla dyrbarheten. Huruvida det var för att borttorka en tår, som han vände sig bort, veta vi icke, men anse det vara ganska troligt, ty hans ögon tycktes vara fuktiga, när han ånyo vände ansigtet till kamraterna.

Med Flygare var uppgörelsen lättare och försiggick fortare.

»Jag eger», sade han, »hvarken byxsäcksur eller guldkors, men jag gifver hvad jag har. Här är en ring. Den är för mig ett kärt minne och jag hade hoppats aldrig behöfva skilja mig från den.»

Äfven han hördes draga en suck, men han fälde ingen tår.

»Har du ingenting mera?»

»Nej!»

»Du skämtar», yttrade den alltjemt obeveklige Uhrwäder.

»Visst icke! ... åtminstone vet jag icke sjelf, att jag ...»

»Du glömmer, att fästet på din sabel är af silfver, min vän.»

»Ah!»

»Och att vi kunna sälja pampen med silfverbeslaget, min vän.»

»Ah! Derpå tänkte jag icke. ... Men jag blir ju då utan sabel, hvilket i dessa oroliga tider måhända kunde vålla mig någon olägenhet.»

»Vi köpa en annan, billigare sabel, som gör dig samma nytta.»

»Nåväl, gör som du behagar! Men min rock låter du mig väl ändå behålla? Kanske slipper jag äfven lemna benkläderna?»

»Ja, i synnerhet som de äro slitna och icke skulle inbringa någonting nämnvärdt», svarade Uhrwäder med orubbligt lugn.

»Nu är det din tur, Uhrwäder!» förklarade vännen Rahm.

»Alldeles!» instämde Flygare. »Jag ämnade just påminna dig derom.»

Måhända hade Erik Uhrwäder hoppats undslippa att lemna sitt bidrag till denna gemensamma bouppteckning.

Han visade emellertid hvarken nöje eller missnöje, då han nu blef på detta sätt erinrad om sin skyldighet att med alla de värdeföremål, han egde, bidraga till det gemensamma bästa. Utan att säga ett enda ord, började han leta i sina fickor och framtog slutligen från ett af dessa gömslen en liten ask af silfver, hvilken han lade till det öfriga.

Flygare betraktade sin vän med förvåning och sade:

»Du misstager dig, Uhrväder.»

»Hvem? ... Jag? ... Huru så?»

»Är detta allt hvad du har att aflemna, min vän?»

»Allt!» förklarade Uhrwäder med stor bestämdhet.

»Jag tror likväl, att du glömmer något. ... Var af godheten att föra din hand innanför skjortvecket och taga fram det der som i en röd silkessnodd hänger på ditt bröst.»

Uhrwäder rodnade och framstammade en ursäkt, af hvilken skulle framgå, att han emellanåt plägade hemsökas af en minnesslöhet, hvilken hade varit helt och hållet främmande för honom under hans yngre och lyckligare dagar.

Emellertid tog han fram föremålet, hvilket visade sig vara en liten guldring. Med lika bedröfligt utseende, som om han afklippt sin egen lifstråd, skar han med sin dolk det rosenröda silkebandet sönder, så att ringen blef fri och kunde läggas till de öfriga dyrbarheterna.

Vid alla boupptecknings skall, som man vet, ske en värdering af de bouppteckna de föremålen och det förtjenar kanske nämnas, att våra tre vänner stälde sig denna sed till efterrättelse.

Man kom slutligen till det resultatet, att för alla dyrbarheterna kunde fås aldra högst tjugo dukater, således endast femtedelen af den summa, som de tre kaptenerna ansågo sig behöfva för att fullborda resan.

»Futtigt!» brummade Rahm, under det han kastade en mycket sorgsen blick på detta guldkors, som icke längre var hans eget.

»I sanning erbarmligt!» instämde äfven Flygare.

»Hvarifrån skola vi då erhålla de åttio dukater, som återstå?»

»Dem måste vi söka annorstädes», menade Uhrwäder. »Men först gå vi nu ut i staden för att sälja allt det här. Kanske gynnar oss lyckan så, att vi träffa på en någorlunda ärlig jude, hvilken gifver oss tretio dukater i stället för tjugo för alla dessa små dyrbara saker.»

»Då har jag ett bättre förslag att göra», inföll Flygare.

»Låt höra då! Du plägar verkligen vara den mest påhittige bland oss alla. Endast Nils Wetterstjerna öfverträffar dig.»

»Det är tydligt, att Rahm ogerna skiljes från sitt guldkors, jag från min ring och Uhrwäder lika ogerna från sin.»

»Sjelfva Syrak talar icke visare än du. . . . Nå, fortsätt.»

»Ingen af oss skulle blifva missnöjd, om vi kunde arrangera sakerna så, att vi finge behålla dessa dyrbarheter?»

»Naturligtvis!»

»Godt! . . . Låtom oss då gömma alla dessa dyrbarheter i den der stora dragkistan och taga nyckeln ur. Sedan begifva vi oss ut i staden, men icke alla tre tillsammans, utan en och en, för att söka efter hundra dukater.»

»Menar du då, att dukater ligga utströdda på denna vackra Donaustads gator. Jag har varit i Wien en gång förut, men icke såg jag någon enda.»

»Om icke du finner dem på gatan, kan du måhända finna dem annorstädes. Hvarje ärlig förtjenst är välkommen. . . . Om I gillen mitt förslag, så låtom oss skyndsamt skrida till verket, mina herrar. . . . Jag riktigt blyges på både mina och edra vägnar. Om Nils Wetterstjerna funnits ibland oss och ledt våra öfverläggningar och föreskrifvit oss vårt handlingssätt, skulle vi för ett par timmar sedan hafva befunnit oss ute på gatorna i full jagt efter våra hundra dukater.»

Det blef som Flygare ville.

Klenoderna gömdes i dragkistan, och klockan var ungefär tio på förmiddagen, när de tre vännerna trädde ut från värdshuset »Den eldröde smeden» och skingrade sig i olika delar af den stora staden. En hjertlig hand-

tryckning vexlades och derefter gick hvar och en att på sitt håll söka efter hundra dukater.

Vi taga oss friheten att följa Flygare på hans upptäcktsfärd, innan vi taga kännedom om de båda andras öden — en heder, hvaraf Flygare — i sin egenskap af planens upphofsman — synes oss vara väl förtjent.

Den tappre kaptenen var vid godt mod, då han begynte sin vandring. Hvisslande den s. k. »Finska Rytteriets marsch» så högljudt, att hans musikaliska prestationer hördes nästan från gatans ena ända till den andra, vandrade han nedåt floden, fann en uråldrig träbro och begaf sig öfver till andra stranden, ett sätt att färdas, som i så hög grad förtörnade roddarmadamerna på floden, att de hedrade honom med åtskilliga mindre höfliga epitet. Om de hade vetat, att då han låtsade icke höra deras anbud att sätta honom öfver till andra stranden, var det derför, att han, om han än hade genomsökt och vändt ut och in på alla sina fickor, icke skulle hafva funnit ett enda kopparmynt, hvarmed han kunnat belöna deras möda, skulle de kanske hafva uttalat sig mindre obarmhertigt om honom, ty det förtäljes — så otroligt det än låter — att äfven roddarmadamer icke helt och hållet sakna hjerta.

Emellertid funno madamerna, att det icke lönade sig för dem att förfölja en alldeles döf person genom att ro utefter bron och öfver honom utösa hela den oändliga rikedom af fula ord, som de under en långvarig praktik inhemtat. De vände om till stranden och hade snart glömt hela saken.

Flygare fördjupade sig i gatorna i den stadsdel, som han beträdde, då han kommit öfver bron. Men han fann snart, att det endast var en liten förstad, bebodd af nästan endast fattiga familjer, hvilkas sammanräknade dukater,

efter all förnuftig beräkning icke skulle hafva utgjort hundra.

Han beslöt derför snart att återvända till den egentliga staden, och han hade just hunnit fram till ändan af en gränd, från hvilken han såg den omtalade bron.

Då blef han varse en person, hvilken ådrog sig hans uppmärksamhet i så hög grad, att han genast stannade och mumlade någonting om, att de hundra guldmynten måhända icke voro så långt borta som han för några ögonblick sedan varit böjd att tro.

I fråga varande person var en undersätsig karl, hvilken Flygare tyckte sig känna igen på både gestalten och gången, ehuru mannen vände ryggen till honom.

»Skulle det verkligen vara? ... Är det möjligt?» mumlade Flygare.

Karlen var stadd i ett ifrigt samtal med en gammal jude, hvilken gjorde den ena afvärjande åtbörden med sin hand efter den andra, under det att den person, som Flygare tyckte sig igenkänna, talade mycket ifrigt och liksom bedjande. Tydligen utbad han sig af juden en tjenst, hvilken denne icke ville bevilja.

»Nein, nein. ... Ich kann nicht ... ich bin nur ein armer jude. ... habe kein Geld ... bin arm und unglücklich ... nein ... nein ...»

Dessa ord framträngde till Flygares lyssnande öron.

Han beslöt att försöka obemärkt närma sig de samtalande och det lyckades honom, tack vare den omständigheten, att de samtalande befunno sig i närheten af en till hälften tillsluten port. Flygare smög sig osedd in i porten. Från denna plats hade han fri utsigt, ty porten var gammal och trävirket, hvaraf den blifvit gjord, var murket och söndrigt. Vår vän kunde jemväl obehindradt

höra de ord, som vexlades mellan juden och den andre karlen.

Den tappre kaptenen förde sitt öga till ett hål i träporten och kunde nu, då han icke längre såg sin man på ryggen, utan från sidan, med lätthet igenkänna honom.

Han hade derför knappt kastat en blick ut, innan han mumlade:

»Jag hade rätt. Det är verkligen Arvid Bredström sjelf.»

Och så var det äfven. Den nedrige länsmanssonen hade under sina irrfärder kommit till Wien, han var utblottad på mynt och försökte få låna en summa af den gamle juden. Han erbjöd såsom säkerhet sin far, länsman Bredström, med hull och hår och allt hvad »farsgubben» kunde i denna stund ega och besitta.

Men fader Jeremia var en fisk, som icke var lätt att fjälla.

Han svor vid Abrahams, Isaks och Jakobs Gud, att han ingenting egde, utan lefde af sina vänners och trosförvandters barmhertighet. Arvid ville icke tro honom — och dertill hade han nog sina giltiga skäl. Han fortfor att bedja och öfvertala, men allt detta gjorde på juden samma verkan som det gör på en gås, när man slår vatten öfver den. Juden aktade sig noga för att låta vattnet stiga så högt, att det nådde den ficka, der hans väl späckade plånbok låg. Och Arvid Bredströms bön öfvergick småningom till hot och pock. Juden sökte förgäfves att komma undan. Länsmanssonen höll fast hans rock och ville icke släppa.

Allt detta såg, hörde och iakttog kapten Flygare under loppet af omkring tio minuter. Slutligen blef Arvid Bredströms ton så pockande, hans ord så hotande, att Flygare sade till sig sjelf:

»Det skulle verkligen förvåna mig, om icke Arvid snart rusar på juden och frånrånar honom hans egendom, om han har någon . . . och hvilken jude har icke en fyld penningpung?»

Flygare kastade en blick utåt gatan. Den var folktom. Utom juden och Arvid syntes endast en urgammal haltande tiggerska, af hvilken fader Jeremia icke kunde vänta någon annan hjelp än de gälla skrik, qvinnan möjligen kunde uppstämma, om hon finge bevittna den illgerning, som Arvid utan tvifvel stod i begrepp att begå.

»Arme jude!» mumlade kaptenen. »Om Bredström har en dolk, så är du förlorad. . . . Jag skall dock försöka rädda både dig och din pung. Kanske lånar du mig då mina hundra dukater. . . Nå, dermed må nu blifva huru som helst. Vore du också lika fattig och olycklig som Job, skulle jag ändå försöka rädda dig.»

Arvid Bredström kastade ett par snabba blickar uppför och nedför gatan, lät sina ögon följa fönsterraderna i de närliggande husen och öfvertygade sig på detta sätt derom, att ingen annan än den gamla qvinnan fans i närheten och kunde blifva vittne till hans dåd.

Nu störtade han sig öfver juden och grep honom med venstra handen kring hans strupe så hårdt, att det tycktes, som om juden skulle qväfvas. Åtminstone visade den gamle mannens nu blåsvarta ansigte, att en sådan olycka icke var långt borta.

Med den andra handen genomtrefvade Arvid Bredström alla gubbens fickor och hittade der icke mindre än fyra väl fylda pungar, hvilka med stor snabbhet öfverflyttades från judens beklädnad till gömslena i Arvids.

Allt detta försiggick med så stor snabbhet, att den gamla linkande qvinnan icke hann upphäfva sitt första skri,

innan alla dessa fyra pungar hade ombytt egare. Arvid skulle just börja letandet efter den femte pungen och kanske ännu flera. Men då störtes han i sitt förehafvande ej endast af qvinnans högljudda skrän, utan äfven af kapten Flygare, som bakifrån grep honom i nacken och med ett häftigt ryck slungade länsmanssonen till marken. Juden vacklade också och föll, men var icke sanslös, utan reste sig snart upp igen och började bearbeta rånaren med sin tjocka vandringsstaf.

»Gå på bara, jude!» yttrade Flygare. »Raska slag! Lägg till honom duktigt! ... Du gör honom dermed en tjenst, som hans egen far glömt att göra honom.»

Den gamle Jeremia fortfor en lång stund med utöfvandet af detta kärleksverk, och när han slutligen tröttnade och måste upphöra, framhemtade Flygare de fyra pungarna, hvilka således icke blefvo gamla i Arvid Bredströms fickor. Efter hand som han öfverlemnade dem i judens händer, mottog Jeremia dem med till och med större förtjusning än om de varit hans barn, kött af hans kött och ben af hans ben, kysste dem och gömde dem med stor omsorg på deras förra platser.

När Flygare hade lemnat Jeremia den sista af de fyra pungarna, egnade den tappre kaptenen sig åt Arvid Bredström, för hvilken han höll ett efter tillfället och behofvet lämpadt straff- och förmaningstal.

Sedan lät han länsman Bredströms son stiga upp och fly, en tillsägelse, som denne icke lät upprepas två gånger.

Att allt detta kunde ske midt på ljusa dagen i en stad, utan att någon myndighet blandade sig i leken, kan möjligen synas vår tids menniskor besynnerligt. Men man bör besinna, att polisväsendet på den tiden låg i sin linda

samt att derför dylika och ännu värre uppträden hörde till ordningen för dagen i större städer.

Medan den tappre kaptenen höll sin straffpredikan för Arvid Bredström, stod Jeremia och fingrade den fjerde påsen, kände på den och tycktes eftersinna huru mycket guld den kunde innehålla. Det var dock tydligt att det icke var detta ensamt, som sysselsatte hans tankar, ty han blickade än på pungen, än på kapten Flygare, liksom om han öfvervägt, huruvida den tjenst, kaptenen gjort honom, i verkligheten var så stor, att den vore värd hela pungen med allt dess gyllene innehåll.

Slutligen, när Flygare slutat sin predikan för Arvid och denne var stadd i full flykt utåt gatan, talade juden:

»Jag är en hederlig menniska. Ni är också en hederlig menniska. Hederliga menniskor äro sällsynta. När hederliga menniskor träffa hvarandra, böra de bistå hvarandra. . . . Tag den här pungen! . . . Och med eder vare Abrahams, Isaks och Jakobs Gud!»

Men kapten Flygare var allt för stolt att mottaga betalning för en gerning af denna art, en tjenst, som han bevisad en nödställd medmenniska. Han vägrade att mottaga pungen och sade till Jeremia, att han icke trädt emellan för att förtjena penningar, utan af ren menskлighet, liksom han sjelf önskade, att andra måtte i en dylik belägenhet hjelpa honom sjelf utan att fordra betalning.

Judens ansigte visade, att han var mycket förvånad.

»Men är du då inte en kristen?» frågade Jeremia.

»Jo, visst!»

»Aldrig har jag hört någon kristen vägra att taga emot penningar. Du förtjenade i sanning att vara jude.»

Flygare log åt detta beröm och juden gömde med tydlig belåtenhet sin pung.

»Men säg mig», återtog kaptenen, »huru mycket innehåller den der pungen, min vän?»

»Jemnt ett tusen fullvigtiga guldmynt innehåller den. Jag har sjelf räknat dem med dessa mina gamla fingrar och är säker om pungens innehåll.»

»Nåväl», fortfor Flygare, »du har för att bevisa mig din tacksamhet erbjudit mig tusen guldmynt såsom gåfva och jag vägrade att mottaga dem. ...»

»En hederlig menniska *är* en hederlig menniska.»

»Men», fortsatte kaptenen, utan att låtsa höra Jeremias ord, »om jag vägrade mottaga dem, så var det icke derför att jag icke behöfde dem. Jag befinner mig verkligen i nöd, men några gåfvor tager jag icke emot, ty jag vill icke handla såsom en stafkarl eller tiggare. Vill du deremot låna mig tiondedelen af den summa, du erbjöd mig såsom gåfva, skall jag med tacksamhet af dig mottaga denna hjelp i nödens stund, gifva dig skriftligt på lånet och ärligt återbetala dem, så snart jag kan.»

»En hederlig menniska måste hjelpa den andra hederliga menniskan. Ni är en hederlig menniska, derför har jag blifvit af eder hulpen i min stora nöd. Jag är också en hederlig menniska och derför måste jag bistå eder i nödens stund, ty detta bjuda och befalla både lagen och profeterna.... Men kan du icke åtnöja dig med femtio guldmynt? Eller sextio?» tillade han, då han af Flygares min märkte, att denne icke ville gå in på förslaget.

»Jag behöfver hundra, om jag skall vara hulpen.»

»Nå, sjutio då?»

»Jag behöfver hundra.»

»Åttatio då? ... Besinna, att åttatio dukater är en stor summa, en hel stor förmögenhet!»

»Hundra eller inga!»

»Nå, du är en hederlig menniska och derför skall du hafva dina hundra dukater. Juden Jeremia är också en hederlig menniska. Derför skall han låna dig dem.»

»Ni gör mig dermed en verklig tjenst, min vän.»

»Bra! . . . Mycket bra! . . . En gammal syndig jude behöfver, att man välsignar honom . . . Du skall välsigna mig, som hjelper dig i ditt betryck. Jag skall välsigna dig, som kom mig till undsättning i min stora nöd. Följ mig!»

Kapten Flygare och juden Jeremia vandrade några gator tillsammans och kommo slutligen till judens boning.

Vi vilja icke upptaga hvarken tid eller rum med en beskrifning om judens hus. Det är nog att vi nämna, att denna bostad var ruskig till sitt yttre, men att i dess inre röjde sig en prydlighet, som gränsade till lyx, och ett öfverflöd, som kunde kallas rikedom.

Förbindelsen blef skrifven och Flygare aflägsnade sig med sina hundra dukater, under det att Jeremia nedkallade himlens välsignelse öfver hans hufvud.

När kaptenen denna gång kom till bron, kunde han begagna sig af det mera beqväma sättet att låta roddarmadamerna sätta sig öfver floden, ty nu var han icke i saknad af penningar.

Han var den förste af de tre vännerna, som återkom till värdshuset »Den eldröde smeden».

Nöjd med sin dag och numera förvissad om att kunna betala värdshusvärden, begärde han en flaska vin »af det bästa» och slog sig ned att i sällskap med den dammiga buteljen och den lilla fina silfverbägaren afvakta vännernas återkomst, och enär denna väntan blef något lång, var han just sysselsatt med att tömma den sista bägaren af flaskans innehåll, då en af vännerna återkom.

Och sedan vi sålunda fört Flygare i hamnen, måste vi återvända till de andra två vännerna.

Ungefär vid den tiden, då kapten Flygare skref sin förbindelse till den gamle hederlige juden, befann kapten Rahm sig på en öppen plats, ett slags torg i hjertat af sjelfva staden Wien. Han vandrade med små steg och såg sig mycket noga omkring åt alla sidor. Isynnerhet granskade han med omsorg hvarje tum af gatan. Emellanåt tittade han uppåt himmelen, liksom om han fått den idén, att guldmynt kunde regna ned från de moln, som simmade fram så ståtligt deruppe i det blå.

Men trots all den möda, som den tappre kaptenen gjorde sig, hade han hittills hvarken i höjden eller på gatan eller i bodarna eller någonstädes eljest sett de hundra dukater, efter hvilka han längtade, ligga till reds åt honom. I Wien liksom i andra städer är det icke seden, att de som äro lyckliga egare af dukater breda ut dem under bar himmel i ändamål att låta sina stackars behöfvande medmenniskor hemta deraf efter behag. Carl Rahm tyckte redan, att det började se mörkt ut för honom med anskaffandet af de hundra dukaterna, och han hade redan öfverlagt med sig sjelf, huruvida det icke vore klokast att nedsätta anspråken till femtio.

Trots denna dåliga början af hans företag, var det likväl af ödet bestämdt, att kapten Rahm skulle uppnå sitt mål.

Han promenerade, som nämndt är, för ögonblicket på en större öppen plats, skärskådande allt mellan himmel och jord med berömvärd uppmärksamhet.

Solen sken vänligt och varmt ned från ett himlahvalf, som endast då och då öfverseglades af lätta moln. Det var i sjelfva verket just detta strålande solsken, som

räddade den tappre kaptenen. Och han — den otacksamme — hade just nyss föga vänligt och ännu mindre städadt talat om och till denna strålande sol, hvilken redan hade i beredskap åt honom en öfverfyld bägare af glädje. Men sådan är menniskan och sådant inträffar ofta här i lifvet.

Hvar och en vet, att när solen kastar sina strålar på ett klart glänsande föremål, sprida strålarna sig liksom i en qvast, hvilken träffar det öga, som befinner sig i en lämplig riktning från föremålet. Huru ofta ser man icke t. ex., att solstrålar, som träffa ett fönster, bilda liksom ett litet haf af ljus, som, om man befinner sig på en slätt, kan synas på flera mils afstånd, t. o. m. så att en hel stor byggnad kan, när alla dess fönster på detta sätt återstråla solens sken, se ut som om den vore ett rikt upplyst gästabudshus eller som om en förfärande vådeld rasade derinne. Till och med en af solstrålarna belyst liten värdelös glasbit i sanden kan lemna bevis för riktigheten af denna iakttagelse, om öfver hufvud något bevis derför vore af nöden. Men om det nu är en verklig diamant, som enligt reglerna för denna återstrålning skickar sitt ljus till ditt öga, då blir glansen ännu större, ja, så stor, att dina synnerver knappt förmå uthärda den.

Detta var just hvad kapten Rahm nu fick erfara.

Han rusade fram och grep föremålet med darrande hand, der det låg till hälften nedbäddadt i grus och sand midt på gatan. Han var ifrig att komma först, och om någon annan hade kommit före honom, skulle han i sin häftiga uppbrusning utan tvifvel hafva dragit sin värja för att försvara sin rätt såsom den, hvilken först sett det.

Lyckligtvis var gatan för tillfället icke synnerligen starkt trafikerad, och utom Rahm vandrade ingen åt det

håll, der man kunde se solstrålarnas lek med diamanten. Alla de andra vandrade åt motsatta hållet.

Darrande af fröjd höll han föremålet i sin hand.

Med stor omsorg blåste och fejade han bort ända till det aldra minsta damkorn, som fastnat vid det dyrbara föremålet, hvilket han nu fann vara en dyrbar kråsnål.

Fastän Rahm aldrig hade egt någon diamant, hade han likväl sett många sådana, och han kunde derför icke misstaga sig, då han — efter att hafva noga betraktat och undersökt kråsnålen — betygade och försäkrade inför sig sjelf, att den deri innefattade diamanten var äkta samt att den ej mindre genom sin storlek, än genom sin utomordentligt konstrika slipning var mycket dyrbar.

»I stället för att finna hundra dukater», utropade han, »har jag här funnit minst två tusen sådana.»

När vår kapten i sitt hjertas fröjd utropade detta med hög röst, var det lyckligt för honom, att han begagnade sitt eget modersmål, så att ingen af de förbi honom i detta ögonblick passerande tyskarne begrep hvad han sade. Om de hade förstått hans ord, skulle de med det för denna nation egendomliga forskningsbegäret hafva samlats omkring honom och kanske beröfvat honom den funna skatten.

Till en början betänkte den tappre kaptenen icke, att kråsnålen hade blifvit tappad af någon, att den egdes af någon, men att denne någon ingalunda var kapten Rahm.

Det är troligt, att glädjen under de första ögonblicken till den höga grad förvirrade hans begrepp, att han tänkte sig klenoden ditlagd för hans räkning af någon vänlig öfvernaturlig magt, hvilken sett och kände hans behof och nöd.

Men Carl Rahm var en redlig man och kom snart på det klara med den förargliga omständigheten, att dyrbarheten icke var hans rättfångna egendom, fastän han hittat den.

Nu var det slut med hans glädje. Han såg bistert på den för honom nu onyttiga klenoden. Ett ögonblick senare hade han fast beslutat kasta den på gatan och trampa sönder den under sina grofva ryttarestöflar, men han ändrade sig. Det var ändå, tyckte han, synd om den präktiga diamanten.

Han ville endast kasta den ifrån sig och gå sin väg för att söka lyckan och de hundra dukaterna på något annat ställe.

Just då han stod i begrepp att utföra denna föresats, blef han varse en förnäm herre — utan tvifvel en grefve eller en riksbaron eller någonting i den vägen — hvilken, åtföljd af en halfspringande lakej, kom ilande nedåt gatan rakt emot det ställe, der vår kapten ännu stod qvar med den dyrbara kråsnålen i sin hand. Af både den förnäme herrens och lakejens beteende var det lätt att inse, att de sökte efter någonting på gatan bland stenar, sand och grus.

»Aha», sade den tappre kaptenen till sig sjelf, i det han hastigt gömde diamanten i sin ficka. »Skulle det kanske gälla den här kråsnålen? Den som lefver får se.»

De sökande fortforo att leta och kommo slutligen fram till den plats, der kapten Rahm stod och låtsade sig med djup beundran betrakta fasaden af en vacker byggnad, som härstammade från 1500-talet. Han låtsade sig icke se hvarken den förnäme herren eller den i sitt anletes svett i sanden rotande lakejen. Båda passerade förbi honom utan att göra någon fråga och letade ännu ett

stycke uppåt gatan. Der stannade de och sågo hvarandra i ansigtet med villrådigheten lika tydligt afmålad i sina anleten, som en af målarekonstens mästare någonsin kunnat framställa den på duken.

Samtalet dem emellan började först sedan de sett på hvarandra en god stund. Det var kort och hördes mycket väl af Rahm.

»Excellens!» yttrade betjenten. »Här kan han icke ligga.»

»Heinrich! Du har rätt, ty så långt uppåt gatan gingo vi icke.»

»Excellens! Om vi endast kunde erinra oss, på hvilket ställe här på gatan det var ers excellens öppnade etuiet och såg på kråsnålen. . . . Excellens! Låtom oss anstränga vårt minne!»

»Excellens!» brummade kapten Rahm, som fortfarande med stor flit egnade sig åt sina arkitektoniska studier. »Det var fint.»

Den förnäme herren och hans lakej sökte lokalisera sig och blickade länge både uppåt och nedåt gatan.

»Nå, Heinrich! . . . Vet du hvar det var? . . . Känner du igen platsen?»

»Excellens! Jag tror, att det var just der den der karlen står.»

»Den gamle knekten, Heinrich? Menar du honom?»

»Ja, excellens!»

»Inte så gammal knekt ändå, att jag är stendöf», brummade Rahm.

»Heinrich! Du har rätt.»

Den förnäme mannen och hans hejduk återvände nu och stannade alldeles midt för den af sina byggnadsstudier ännu lifligt upptagne kaptenen.

»Heinrich! Var det här?» sporde den förnäme herren.

»Excellens! Det *var* här, och om det *icke* var här, skall excellensen få kalla mig en dum åsna, så länge jag lefver.»

»Heinrich! ... Den friheten tager jag mig i alla händelser.»

»Oh!»

»Men du har rätt, Heinrich. Det var utan tvifvel här.»

»Excellens! Hvad skola vi nu göra? Kråsnålen synes icke här.»

»Heinrich! Fråga den gamle knekten der, om han har sett den!... Jag befattar mig endast i högsta nödfall med att tala till sådant der sämre folk.... Fråga honom du, Heinrich, det kan passa en sådan der dum åsna som du är.»

»Aha», mumlade kapten Rahm, då han hörde den förnäme mannens föraktliga utlåtelser om hans person.

Detta hans utrop kunde af excellensen och hans »dumma åsna» icke uppfattas annorlunda än såsom ett uttryck af beundran för någon af de vackra prydnaderna på medeltidsbyggnaden, men i sjelfva verket innehöll detta tvåstafviga ord en hel sats, hvilken, om den blifvit närmare utvecklad, skulle efter all sannolikhet tagit sig ut ungefär så här:

»Med den der karlen måste man vara mycket försigtig, om man skall få någon hittelön.»

Heinrich började emellertid det af excellensen honom ålagda samtalet. Han inledde det på detta för Rahm smickrande sätt:

»Gamle knekt!... Har du sett en kråsnål med diamant?»

Nu först tycktes Rahm märka dessa båda personer, som hade sällat sig till honom. Han värdigades flytta sina ögon ned från den gamla byggnadens högre delar.

»Sådana har jag sett många i min dag. Men hvad rör det dig?»

»Jag menar en kråsnål, som excellensen tappat just här.»

»Hvilken excellens?»

»Min nådige herre, som står här bredvid, men icke vill tala med sämre folk. Derför har han skickat mig, förstår du.»

Kapten Rahm tog denna upplysning till anledning att vända sig rakt mot den förnäme mannen och igenkände nu i honom en af de många ambassadörer från främmande riken, hvilka ständigt döko upp och försvunno hos konung Carl under vistelsen i Bender. Om kaptenen haft en af strapatserna mindre illa åtgången beklädnad, skulle han troligen hafva gifvit sitt namn och sin rang till känna, men en hastig öfverblick öfver framsidan af hans kläder äfvensom det nedslående medvetandet, att baksidan var ännu sämre, öfvertygade honom genast om det oförnuftiga i hvarje försök att inleda bekantskap med en excellens, hvilken var så förnäm, att han icke ville tala med gamla knektar och annat »sämre folk».

I stället vände han sig till Heinrich och frågade, huru den omtalade kråsnålen såg ut. Han ville hjelpa herrarna att söka efter den. Dock önskade han först hafva till summan noga bestämd den hittelön, som excellensen ville gifva honom, om han var nog lycklig att hitta diamanten.

Excellensen blef ursinnig, när frågan gälde hittelön. Kapten Rahms mycket riktiga känsla hade, som vi veta,

sagt honom detta redan i förväg och han hade haft fullkomligt rätt, då han föresatte sig att vara mycket försigtig med excellensen.

Alldeles visst är det, att en sådan man som Carl Rahm icke skulle hafva under några vilkor mottagit någon hittelön för den dyrbara nålen, om han icke hade för tillfället befunnit sig i en så hög grad af torftighet. Nöden har emellertid ingen lag.

Heinrichs öfvertalningar förmådde slutligen excellensen att utfästa sig till att betala femtio dukater.

Kapten Rahm vände dem ryggen och låtsade vilja gå sin väg.

»Excellens! . . . Säg hundra! Karlen går sin väg med nålen.»

»Hundra dukater!» ropade excellensen nästan i förtviflan.

Kapten Rahm vände sig om, liksom om han tvekade.

Han tvekade emellertid icke, utan gjorde helt enkelt inom sig följande om sundt förnuft vittnande reflexion.

»Hundra dukater för kråsnålen, det får gå. Jag hade icke tänkt begära mera. Men den der excellensen skall betala mig något för, att jag låtit honom kalla mig 'gammal knekt' och 'sämre folk' m. m. sådant, utan att jag ränt min värja tvärs genom honom. Det är icke mer än billigt.»

»Hundra dukater!» ropade Heinrich, hvilken i sin ängslan, att kråsnålen skulle gå för alltid förlorad, lopp som en skottspole fram och tillbaka mellan kaptenen och excellensen, ryckte den ene (nämligen excellensen) i de förnäma rockknapparna och klappade den andre på axeln med en mycket vänlig och nedlåtande min. »Hundra dukater, det är en stor summa, gamle man.»

Rahm var, som vi veta, icke gammal, men hans väderbitna hy och hans vilda skägg, som han under de senare månaderna icke haft tillfälle att egna någon vård, förlänade honom utseendet att vara tjugo år äldre än han var.

»Säg två hundra dukater!» sade Rahm. »Två hundra, så skall jag genast visa er, hvar stenen ligger.»

»Aldrig i evighet!» dundrade excellensen. »Skäms, gamle knekt!»

»Jaså», yttrade Rahm likgiltigt. »Mig är det egalt, om I finnen er klenod eller icke. . . . Farväl, mina herrar!»

Och så gick han. Han visste nog, att man skulle ropa honom tillbaka, innan han hunnit långt.

Heinrich kom också löpande efter honom, grep honom i armen och skrek i hans öra:

»Stanna, blodsugare! Excellensen gifver dig etthundrafemtio.»

»Två hundra!» sade kaptenen lugnt och vandrade vidare.

Heinrich lopp skyndsamt tillbaka till sin excellens och kom efter några ögonblick tillbaka igen till Rahm, ropande redan på afstånd:

»Gamle knekt! Excellensen beviljar er två hundra.»

»Ändtligen!» utbrast kaptenen. »Det kunde han gjort genast, så haden I redan haft diamanten i edra händer, ty jag vet hvar den ligger.»

»Visa oss den då!» röt excellensen, som nu i sin ifver helt och hållet glömde sin föresats att icke tala till knektar och »sämre folk».

»Gerna, excellens!» yttrade kapten Rahm höfligt. »Men jag vill först se hittelönen. Visa mig mina två hundra dukater!»

Derpå ville excellensen till en början icke gå in. Han förklarade med stor bestämdhet, att han först ville se klenoden, innan han utbetalade penningarna.

Rahm vände om och ville å nyo aflägsna sig, och derunder yttrade han så högt, att både Heinrich och excellencen hörde det:

»Hvem säger mig, att de der båda girigbukarna verkligen äro egare till kråsnålen? . . . Bah! Ett par tjufvar äro de. . . . Jag går till en guldsmed eller en jude och säljer den samt inkasserar mina två tusen dukater i sället för två hundra. . . . Farväl, herrar! Kommen ihåg, att äfven 'sämre folk' har förstånd att akta sig, när de råka ut för sådana girigbukar som I.»

Heinrich vred sina händer i vild förtviflan och excellensen ref sig bland håret i sin nacke. Slutet blef, att Carl Rahm snart hade de två hundra dukaterna i sin ficka.

Först då lemnade han kråsnålen i excellensens hand och aflägsnade sig med snabba steg från platsen, der de två österrikarne stodo qvar så länge Carl Rahm kunde se dem. Utan tvifvel voro de sysselsatta med en noggrann undersökning af den strålande diamanten för att öfvertyga sig om, huruvida den hade genom detta äfventyr tagit någon skada.

Den tappre kapten Rahm anlände till värdshuset »Den eldröde smeden», just då Flygare tömde aldra sista innehållet af sin flaska.

De båda bussarne helsade hvarandra och omtalade sina äfventyr och frukten af deras sökande.

»Hundra dukater och dertill två hundra, det gör trehundra guldfoglar!» utropade Flygare, i det han dansade ett slag rundt omkring golfvet. »Hurrah för det glada

Wien, der dukaterna rulla omkring på gatorna, så att man endas behöfver luta sig ned och plocka upp dem.»

»Ja, hurrah! för Wien, den bästa af alla Europas städer!»

»Vet du hvad, Rahm? ... Om det någonsin blir fred, så att vi kunna slå oss till ro och sysselsätta oss med fredliga värf, så återvänder jag hit till Wien, der jag inom ett år skall samla mig en hel million sådana här snälla gulingar.»

»Och jag följer med dig. ... Äfven jag behöfver mycket väl en million.»

Då nu, som vi förut berättat, Flygare, hvilken funnit ett hundra dukater, kostade på sig en butelj af värdshusvärdens goda vin, hvad var mera naturligt än att kapten Rahm, som funnit dubbelt så mycket, också begärde dubbelt så många vinflaskor. Vi måste nu lemna dem sysselsatta på detta angenäma sätt, för att i stället begifva oss ut på spaning efter Uhrwäder.

Honom finna vi i en annan del af staden, än de som blifvit besökta af hans vänner.

Hela dagen vandrade han omkring. Något särskildt mål hade han, som vi känna, icke. Han hade ett ändamål, nämligen att finna hundra dukater, och detta kunde enligt hans ganska förståndiga mening ske lika lätt i den ena stadsdelen som i den andra. Det var ju omöjligt att i förväg säga, på hvilken gata de hundra guldmynten kunde ligga och vänta på honom. De som tappa sådana summor på allfarivägar, pläga icke i förväg kungöra hvarken när eller hvarest de ämna begå den dumheten.

Men det blef afton och ännu hade han icke funnit den rätta platsen. Medan han vandrade planlöst omkring, tänkte han flera gånger med bekymmer på, att hans

vänner troligen sökte lika förgäfves som han sjelf. Visserligen var denna sorgliga tanke egnad att nedslå hans mod, men å andra sidan sporrade den honom till fortsatta och ännu mera ifriga ansträngningar.

När mörkret började bryta in, kände han, att hans mage begynte göra sig påmind. Han var hungrig och detta var i sanning icke underligt, enär han icke hade förtärt någonting under hela det senaste dygnet. Till en början stålsatte han sig mot alla de anspråk, den omtalade kroppsdelen behagade på sitt, som vanligt, obarmhertiga, för att icke säga obevekliga sätt framställa. Men slutligen började han mekaniskt trefva i sina fickor efter något möjligen qvarglömdt mynt. Det var ett trefvande utan hopp, men det kröntes dock med någon framgång, ty han hade slutligen den glädjen att finna ett par silfvermynt, hvilka undgått den obevekliga räfsten vid den på morgonen förrättade bouppteckningen. Det vore icke möjligt att mäta eller beskrifva hvarken hans förvåning eller hans fröjd.

Inom några minuter satt han vid ett bord i en värdshussal och hade framför sig ett stycke kokt oxkött och en bägare, som var fyld med skummande öl.

Det var ett muntert sällskap, som denna afton var församladt i värdshussalen. Rundt omkring sutto en mängd unga män, hvilka inmundigade betydliga qvantiteter vin och öl.

Följden af detta ungdomarnes arbete var den vanliga. Ju mera öl och vin som runno in, desto mera vett och förstånd runno ur dem. Likväl störes icke glädjen af någon oenighet. Alla voro fortfarande goda vänner. Det var endast munterheten och glädjen, som togo sig för att stiga öfver alla gränser.

Till en början bekymrade Uhrwäder sig icke om dem. Han bara åt och åt. Emellanåt nedsköljde han oxköttet med en duktig klunk af det goda ölet, en åtgärd, hvilken han lät åtföljas af en sidoblick bort till de muntra kamraterna. Men han hade icke tid att länge betrakta dem, utan fördjupade sig snart å nyo i sitt oxkött, och det såg ut, som om värdshusets tak hade kunnat braka ned öfver honom utan att han märkt det. Man skulle nästan kunna säga, att der låg en viss »andakt» i hans sätt att äta.

Småningom blef han mer och mer mätt. Nu började han lyssna till sina muntra kamrater och närmare betrakta dem. Det befanns vara unga män af annat slag än vanliga krogkunder. Väl klädda som de voro, tycktes de vara söner af förmögna borgare eller embetsmän, något som jemväl bekräftades af yttranden, hvilka då och då nådde Uhrwäders öron. Han hörde en säga »min far, borgmästaren», och en annan yttrade »min svåger, den rike karduansmakaren» o. s. v.

Derjemte förstod han snart, att de unga männen hade under den flydda dagens lopp deltagit i en folkfest, hvarvid man bland annat hade utfört en lek, som tycktes hafva någon likhet med den gamla svenska seden att »slå katten ur tunnan». Äfven andra lekar och idrotter hade man utöfvat, och enligt hvad Uhrwäder trodde sig förstå, voro icke mindre än fem af de unga männen segervinnare vid dessa öfningar. Magistraten bland andra hade utfäst ett pris — det största bland dem alla, emedan det utgjorde icke mindre än fem hundra dukater. Uhrwäder insåg snart af det mellan de unga männen förda samtalet, att en af sällskapet hade vunnit detta högsta pris.

Den på grund af sin seger öfverlycklige unge mannen blef mer och mer öfvermodig, ju högre munterheten steg i hans inre, d. v. s. ju större mått af vin och öl han förtärde. Slutligen påstod han, att ingen menniska i Wien var så stark som han. Man tycker, att detta borde hafva varit honom nog, men det var det icke. Han inmundigade ännu en seidel öl och sedan sade han, att han ville våga alla sina dukater på, att i hela verlden icke fans någon menniska, hvilken förmådde mäta sig med honom i fråga om kroppsstyrka. Och i sitt hjertas uppblåsthet lade han upp på bordet hela sin stora vinst samt inbjöd hvar och en, som fans i källarsalen, att med honom våga en dust. Den som blefve öfverman i fråga om kroppsstyrka, skulle hafva penningarna, »hela summan oafkortad», såsom han uttryckte sig.

Så fort Uhrwäder hörde klangen af mynten, mumlade han:

»Dukater! ... Hm! ... Kanske finnas mina hundra ibland dem.»

Han satt emellertid fortfarande lugnt och stilla qvar på sin plats och tycktes icke alls vara intresserad af den framställda utmaningen, hvilken han såg och hörde en af de andra muntra sällarna med förtjusning antaga.

Förberedelserna skedde under muntert skämt och stoj.

Man vände upp och ned på ett starkt bord och kringsnodde det med rep af grof kaliber på ett sådant sätt, att den som fattade ändarna af repet kunde dermed upplyfta bordet. Nu frambars en myckenhet stora, tunga, gamla jernvigter, hvilka placerades på den upp- och ned vända bordskifvan. Och sedan skulle försöket göras.

Två andra bord ställdes ett på hvardera sidan om det upp- och nedvända bordet. Utmanaren steg upp

och ställde sig med en fot på hvartdera af de senast framflyttade borden. Man räckte honom ändarna af repen och han försökte lyfta den kolossala tyngden. De öfriga stodo rundt omkring i en cirkel för att beskåda och bevittna täflingen. Till dessa slöt sig nu också kapten Uhrwäder, på hvars anlete hvilade ett blidt leende, liksom om han redan varit egare till de femhundra guldmynten, hvilka glänste på bordet.

Men bördan var för tung för utmanaren, vare sig nu att hans kroppsstyrka egentligen icke var så utomordentligt stor, som han sjelf trodde, eller att blandningen af vin och öl hade på honom utöfvat någon försvagande inverkan.

Man måste flytta bort ett par af de aldra gröfsta vigterna, innan ynglingen förmådde lyfta tyngden en fjerdedels aln från golfvet, såsom öfverenskommet var.

Nu steg utmanaren ned med ett segervisst leende, och den, som mottagit hans utmaning, steg nu upp på de två borden i hans ställe. Men honom gick det ännu värre. Man måste borttaga ännu ett par vigter, innan han förmådde ens lyfta tyngden från golfvet.

Man ansåg nu täflingen afgjord. Utmanaren var segervinnare. Derom fans intet tvifvel. Alla hade sett det. Och den unge mannen, som jublade och skrek, hälde i sin glädje ännu en mugg öl ned genom strupen. Derefter ämnade han begifva sig till bordet, der guldmynten lågo, för att åter gömma dem i sina fickor.

Deraf blef dock, åtminstone för ögonblicket, intet.

En röst, hvilken var för de muntra ynglingarna alldeles obekant, en manlig, stark och välklingande röst hördes yttra alldeles invid de unga männen:

»Tillåten nu mig också att försöka min lycka, mina herrar!»

Alla vände sig om och betraktade med ett visst förakt denne torftigt klädde knekt, hvars icke öfverflödigt stora gestalt och magra lemmar icke talade om någon synnerligen stor kroppsstyrka.

»Gifven plats, mina herrar!» återtog kaptenen.

»Men ni tillhör ju icke vårt sällskap, min vän!»

»Utmaningen gälde icke endast ert sällskap, den ställdes till alla, som funnos i denna sal i det ögonblick, då utmaningen skedde. Jag var också närvarande då, det kan värdshusvärden intyga, ty han hade nyss serverat mig mitt oxkött och mitt öl, då man behagade ställa den der utmaningen till mig såväl som till alla andra i salen innevarande män och qvinnor. . . . Alltså ur vägen! . . . Gifven rum! Jag vill försöka, ehuru jag, efter de utomordentliga prof på kroppsstyrka, som jag sett, har föga förhoppning att vinna seger.»

»Det är rättvist», ropade en del af ynglingarna, och den tjocke värdshusvärden, som bevittnat alltsammans, instämde utan förbehåll i »den senaste ärade talarens» yttrande.

Alltså besteg kaptenen den upphöjda platsen på de båda borden, och egaren till de fem hundra dukaterna närmade sig med en surmulen min. Troligen hade han en aning om, att guldfoglarna nu voro nära att flyga ifrån honom för alltid.

Ändarna af repen lemnades upp till Uhrwäder, som uppsamlade dem i sin hand. Det erfordrades för kaptenen ingen ansträngning att med en enda hand lyfta bordet med dess tyngder en hel aln från golfvet, hvilket föranledde, att utmanaren blef alldeles blek och vände

ansigtet mot bordet, der hans guldmynt lågo. Ännu voro de hans, men han ångrade bittert, att han någonsin varit nog oförsigtig att sätta dem på spel. Men kapten Uhrwäder ropade högt:

»Hvad är detta för barnlek? Läggen upp lika många vigter, som egaren till guldmynten lyfte!»

Detta skedde och Uhrwäder lyfte alltsammans tre fjerdedels aln från golfvet. Nu ansåg utmanaren allt vara förloradt och tog ett par steg i riktning mot bordet, der dukaterna glänste så fagert.

Men kaptenen, som insåg, att det var ynglingens afsigt att gripa guldmynten och genom en brådstörtad flykt sätta dem i säkerhet, drog sin värja och ropade:

»Icke ett steg, min vän! Stå stilla och rör icke mynten, om ni icke önskar göra bekantskap med en värja, som många hundra gånger dragits för hjeltekonungen af Sverige, den store Carl den tolfte!»

Ynglingen hejdade sig och stod liksom fastväxt.

»Läggen ännu flera tyngder på skifvan!» uppmanade kapten Uhrwäder. »Läggen dit alltsammans, d. v. s. mera än ynglingen der förmådde röra ur fläcken. Och jag gifver två af herrarna tillåtelse att krypa in i denna korg och sätta eder på vigterna. ... Lyfter jag sedan den tyngden, ansen I mig väl vara segrare?»

»Ja, ja!» ropades från alla sidor. »Segrare är ni redan. Men att lyfta allt det der, står väl icke i någon menniskas förmåga.»

Man hade nu lagt alla vigterna in och två af ynglingarna hade satt sig ofvanpå vigterna.

Kaptenen lade sin värja på det ena bordet och satte foten på den, hvarefter han samlade repändarna i sina händer och framdundrade ett:

»Nu, gossar, skolen I få se, hvad en af Carl den tolftes svenska bussar förmår uträtta. ... Ett! ... två! ... tre!»

Och vid ordet tre lyfte han alltsammans mer än ett qvarter från golfvet, och om han än gjorde det med möda och ansträngning, så gjorde han det dock.

Samtliga ynglingarne och värdshusvärden sjelf utbrusto i ljudliga bifallsrop, medan kaptenen, blossande röd i ansigtet af den ansträngning, han nyss hade underkastat sig, steg ned från bordet med värjan i sin hand och närmade sig platsen, der dukaterna lågo. När han gick förbi den yngling, som han besegrat, röjde hans ansigte icke det aldra minsta af det öfvermod, hvarmed en segrande eljest oftast plägar möta den mindre lycklige medtäflaren. Han gick rakt fram till guldmynten.

Nu menade naturligtvis alla, att segraren skulle med stor skyndsamhet skrapa samman guldmynten och dölja dem i sina fickor. Men detta var ingalunda kaptenens afsigt. Han sökte och fann snart en gammal stol, på hvilken han satte sig ned framför guldhögen.

Man trodde nu, att han ämnade beundra dem och med en girig mans hela snikenhet sola sig i deras glans.

Men nej — han satte sig ned att räkna dem.

Under räknandet lade han mynten i två lika stora delar och när detta skett, stoppade han ned den ena delen (d. v. s. hälften af hela summan).

Nu steg han upp med tydlig afsigt att hålla tal.

»Mina gossar», sade han. »Om jag icke vore i så stort behof af penningar, som jag är, skulle jag icke röra ett enda af de guldmynt, som jag i dag vunnit. Jag har derför sett mig nödsakad att behålla för min egen räkning hälften, d. v. s. tvåhundrafemtio dukater. Och det säger jag er, ni unge man, som nyss var egare till dessa pen-

ningar, utmana aldrig någon svensk buss till täfling i någonting, der fråga är om kroppsstyrka, ty ni kan vara förvissad om, att han med lätthet besegrar er, äfven om han är så mager som jag. Var för öfrigt icke ledsen, min unge vän, derför att ni tappat i en täfling med en man, hvilken såsom jag har fått min kroppsstyrka mångdubblad genom uthärdandet af strapatser under hjeltekonungen Carl den tolftes ärorika fana. Det prof på styrka, ni nyss aflade, var i sanning ganska vackert. Derför tager jag mig också friheten att till eder återställa hälften af hvad ni förlorat och jag vunnit. Tag edra tvåhundrafemtio dukater, min vän! De ligga der på bordet för eder räkning.»

Ett oändligt jubel följde på detta tal, hvilket genom sitt gedigna innehåll ersatte hvad som brast uti formen. Alla ville trycka den ädelmodige segrarens hand och trängdes omkring honom i detta ändamål.

Uhrwäder hade ett duktigt handslag åt en och hvar, men den besegrade, hvilken med tacksamhetens tårar i sina ögon närmade sig honom, slöt han i famnen och uppmuntrade honom ännu en gång att icke vara ledsen och bedröfvad. »Kom till oss», sade han, »och kämpa i vårt sällskap ett par år under den odödlige Carl den tolftes fanor, så skall ni — det försäkrar jag er — blifva stark som en jätte och modig som ett lejon, min unge vän.»

Värdshusvärden måste nu framsätta ett nytt förråd af vin och öl, hvartill värden sjelf, för att värdigt fira denna märkvärdiga dag, lade ännu några flaskor och några muggar af det ädla merseburgerölet.

Glädjen stod högt i tak, så att det led mot midnatten, innan man åtskiljdes.

Uren i kyrktornen hade redan förkunnat, att tiden framskridit till klockan ett på morgonen af en följande

dag, då kapten Uhrwäder i en ganska munter sinnesstämning inträdde till sina vänner i deras rum på värdshuset »Den eldröde smeden». Man kan icke sanningsenligt säga, att de längtade efter honom, men säkert är, att de skulle gjort det, om de varit — vakna. De hade nämligen under den långa väntetiden reqvirerat åtskilliga nya flaskor vin och hade, på det hela taget, haft en ganska munter afton på tu man hand, medan de tömde sina flaskor och samtalade om sin frånvarande vän och i synnerhet roade sig genom föreställningarna om huru förvånad och glad deras frånvarande stridskamrat skulle blifva, när han ändtligen behagade — tomhändt naturligtvis, derom voro de öfvertygade — komma tillbaka.

Och medan de sålunda njöto all den glädje, som de förmådde skaffa sig under närvarande förhållanden, insomnade de på sina platser.

Sådan var den uppbyggliga syn, som mötte kapten Uhrwäder, när han kom hem med sina tvåhundrafemtio dukater på ficken. Munter och glad genom det myckna öl och vin, som han förtärt i sällskap med de österrikiska ynglingarna, började den glade kaptenen sjunga en ståtlig krigsmarsch, hvilken hade den verkan, att Flygare och Rahm nästan ögonblickligen vaknade upp ur slummern, gnodde sina ögon med afvigsidan af pekfingrarna och tego som muren.

De voro icke fullt vakna, hvarför de också under de första minuterna icke ihågkommo, hvar de befunno sig, eller de underbara ting, som föregående dagen hade timat, ja, de erinrade sig icke ens de många blanka dukaterna som de vunnit.

»Hej, gossar!» ropade Uhrwäder muntert. »Huru har jagten utfallit för er? ... För mig har den utfallit

högst olyckligt. Jag har icke förmått uppjaga något annat villebråd än ett litet rus. Nå, gossar, visen fram de små guldfåglarna, om I hafven varit mera lyckliga i edra ädla sträfvanden än jag, stackare!»

Nu först ihågkommo Flygare och Rahm, att de hade föresatt sig att slå Uhrwäder med häpnad.

Båda skyndade efter sina dukater och utbredde dem på bordet framför Uhrwäder, som pligtskyldigast låtsade den mest odelade häpnad.

»I hafven haft lyckan med er, mina vänner.»

»Hvarför? . . . Jo derför», yttrade Flygare öfvermodigt, »att vi hafva gått till väga med förstånd.»

»Och hvarmed har då jag gått tillväga?»

»Med oförstånd, min vän! Ditt utseende vittnar om att du har, som man säger, tagit öl för ärende.»

»Tron I det?»

»Vi måste väl tro hvad vi se med våra egna ögon.»

»Ja, hvar och en gör så godt han förmår. Och den som har största förrådet af förstånd och använder det bäst (det var ju så I saden?), han lyckas bäst i sina företag. Det var ju så? Nåväl, tag bort dina futtiga hundra guldmynt, Flygare! . . . Och tag äfven du bort dina nästan lika futtiga två hundra, min käre Rahm! . . . Jag behöfver plats för mina.»

Och nu började den muntre kaptenen att ur gömställena i sina kläder framplocka sina guldmynt, fem eller tio i sender, ända tilldess alla de tvåhundrafemtio dukaterna lågo på bordet.

Det blef ett jubel, så starkt att sjelfva värdshusvärden vaknade upp ur sin ljufva slummer och skyndade in till sina gäster i den tanken, att någon olycka hade skett. När han såg de stora högarna af skinande guld-

mynt, bugade han sig med större ödmjukhet än vanligt för sina gäster. De hade synbarligen stigit högt i hans aktning.

Om våra vänners vistelse i Wien återstår nu endast nämna, att de, efter två dagars vistelse i värdshuset »Den eldröde smeden», betalade sin värd, läto sadla sina nu uthvilade hästar och drogo vidare. Nu, då de voro befriade från alla penningebekymmer, var det för dem ingen svårighet att hinna de svenska besittningarna.

SEXTIOFJERDE KAPITLET.

"Olsewitschs" lycka sväfvar i stor fara.

Ett par dagar före jul stodo gamla Warwara och den fagra unga Wanda nere på den isbelagda ån i närheten af den lilla gården. De hade med stort besvär huggit ett hål uti istäcket — ett göromål, som den hederlige Dmitri Paulowisch sjelf hade åtagit sig, om han varit hemma. I det kalla vatten, till hvilket de båda kvinnorna hade med yxa banat sig väg, tvättade och sköljde de några grofva linnedukar, tilldess de blefvo snöhvita. De skulle pryda stugan under helgen.

»Ack», yttrade Warwara under arbetet, »det blir en ledsam och bedröflig jul för oss i år, Wanda, då både far och Wladimir äro borta från hemmet. Under trettio år, som förflutit, sedan popen i Wotigrads by välsignade Dmitris och mitt äkta förbund på den allena saliggörande

grekiska kyrkans sätt, har han aldrig varit så länge borta från hemmet som nu och ingen julhelg har jag sedan dess firat, utan att han varit hos mig.

»De torde ännu kunna återkomma», svarade Wanda, medan hennes nötbruna ögon spejade utåt vägen, hvilken från den plats, der de stodo, var fullt synlig en åttondedels mil, tilldess den slutligen gömde sig i den djupa, mörka granskogen, som åt den sidan begränsade synkretsen.

Och den unga flickan suckade, ty på vägen syntes ingen.

Nog tänkte hon äfven på far och bror, men det är tydligt, att hennes flesta och varmaste tankar egnades hennes hjertas utvalde, den lycklige Lars Peter, den der ock Olsewitsch kallades. Hon hade under hans frånvaro trö-stat sig med hoppet, att han skulle jemte hennes fränder vara tillbaka åtminstone före jul, men nu stod julen för dörren och han hade ännu icke anländt.

Derför suckade hon nu och blickade längtansfullt hän mot skogen.

Wotigrads by var lik de flesta andra små ryska byar. Husen lågo i en samling, det ena tätt intill det andra. I jemförelse med boningshusen i byarna inom mera civiliserade länder kunde bostäderna i Wotigrad kallas endast kojor, men enär de flesta voro väl underhållna och taken voro — såsom ofta på ryska landsbygden — målade med starkt lysande färger, såg byn ganska snygg och hemtreflig ut.

Tydligt är, att Warwara och Wanda icke voro de enda, som denna dag voro ute och sysselsatta med tvätt.

Längs efter ån voro vakar upphuggna i istäcket.

Qvinnor af olika åldrar arbetade träget, medan de större och mindre barnen lupo hit och dit på isen under utförande af de lekar, som i alla länder tillhöra vintern.

Emellertid fortsatte gamla Warwara och hennes dotter både samtalet och arbetet. Wanda, som nu så många hundra gånger hade förgäfves låtit sitt öga följa vägen ända fram till den dystra granskogen och känt sitt hjertas beklämning ökas för hvarje gång, tycktes nu hafva fattat beslutet att icke oftare blicka åt det hållet. Men det är dock visst, att hon icke på samma gång upphörde att tänka på sin hjertans kär, ty från hennes ögon rann en tår ned på duken, som hon höll i sina händer. Men hon skulle snart få anledning att fälla flera och ännu bittrare tårar.

En ung *muschik** stod bakom en knut och spejade med lystet öga på byns skönaste flicka, som just var Wanda. Det var tydligt, att den unge muschiken, som för öfrigt var en ganska vacker karl och en af de rikaste, d. v. s. en af de minst fattiga bönderna i Wotigrads *mir***, hyste bestämda afsigter att med popens hjelp skaffa sig den sköna Wanda till hustru. »Med popens hjelp», skrefvo vi, och detta uttryck innefattar mera än blott en antydan om det kyrkliga ceremonielet vid en vigsel i en rysk muschikby.

I en rysk »mir» regera ännu i dag två enväldiga herrar. Den ene kallas pope och är byns andlige envåldsherre. Den andre bär den stolta titeln starost (som egentligen betyder äldste) och är inom sin mir en verldslig envåldsherre. Stor är deras magt ännu i våra dagar. Om möjligt ännu större var den naturligtvis vid den tid, då händelserna i vår berättelse tilldrogo sig.

Bland andra saker, som popen tagit på entreprenad,

---

* *Muschik* betyder bonde.

** Det ryska ordet *mir* betyder egentligen *verld*, men brukas äfven såsom beteckning för den ryska bondbyn, hvilken i sjelfva verket är »en verld för sig».

om man så får säga, är stiftandet af äktenskap. Kontrahenterne hafva måhända aldrig sett hvarandra eller de kunna t. o. m. afsky hvarandra djupt i hjertat. Hvad hjelper det? Flickan och mannen i fråga kallas och föreläggas att på utsatt dag inställa sig i kyrkan med det blåmålade taket för att undergå vigselceremonien. Det faller ingen in att opponera sig. Popen är i sådana frågor ensamt rådande. Offren infinna sig och underkasta sig nästan alltid utan invändningar ödets och popens vilja.

Naturligtvis bereder denna lika orimliga som onaturliga sed popen då och då extra inkomster i hans onekligen klena kassa. När någon bonde önskar den eller den flickan, begifver han sig, klädd i sina bästa kläder, till popen och andrager sitt ärende under vederbörliga bugningar och vördnadsbetygelser.

Vanligen tager popen på sig en betänklig min och säger:

»Du vet ju, att den flickan vill hafva en annan karl?»

»Det vet jag, far lille, men här äro några rubel till eder.»

»Ah!... Det förändrar saken, min son. Flickan skall du hafva. Infinn dig i kyrkan i morgon kl. 4 e. m. Hon skall då vara der och blifva din brud.... Guds välsignelse öfver dig, min vän, som inte glömmer bort en Guds fattige tjenare!»

När muschiken gått sin väg, glad i hågen, skickar popen bud efter starosten, som erhåller en rubel för besväret att kalla den motspänstiga sköna till vigseln.

Den unge muschiken, som nu stod och bespejade den fagra Wanda, hade just begagnat sig af denna nu beskrifna utväg, enär alla hans försök att genom personlig älskvärdhet vinna bruden hade misslyckats. Icke ens förteckningen öfver hans boskap hade gjort något intryck på

henne och hon hade flera gånger skrattat honom i ansigtet på det elaka sätt, som hvarje ung flicka så väl förstår att använda gent emot en förtviflad älskare, som hon beröfvar alla förhoppningar.

Han hade varit hos popen, han hade erlagt sina rubler, popen hade mottagit dem och nu stod han der bakom knuten och spejade efter starosten, som skulle komma för att kalla och förelägga Wanda att å utsatt tid infinna sig i kyrkan för att sammanvigas med muschiken Pavo.

Naturligtvis var Pavo mycket nyfiken att få se hvilken min Wanda skulle göra, när starosten bebådade henne den stora nyheten. Och derför stod nu Pavo Trubetskoi på lur.

De ryska barnen fortsatte emellertid leken, ända till dess en af gossarna plötsligt stannade och pekade uppåt backen.

»Nej, se der kommer den tjocke starosten Yankow Ogilwitsch!»

På krönet af en backe, som från ån skymde utsigten af kyrkan, så att man endast såg en skymt af dess i skrikande ljusblå färg målade tak, syntes verkligen en tjock och »otymplig» karl vagga på två korta ben nedåt mot ån.

Det var den fruktade starosten, byns verldslige herskare.

I ena handen bar han ett papper och i den andra (naturligtvis den högra) en knutpiska, ty en så mägtig man gick på den tiden aldrig utan en sådan. Det fruktansvärda straffredskapet var på den tiden en symbol af hans välde, liksom spiran var tsarens.

Den ende som med glädje såg starosten nalkas, var utan tvifvel Pavo Trubetskoi, som kände anledningen till den höge potentatens ankomst. De öfriga muschikerne bleknade och smögo sig med sina dåliga samveten undan,

emedan de nu lifligt erinrade sig, att de glömt erlägga antingen den lagliga skatten eller den gärd, som starosterne på den tiden aldrig försummade att olagligen utskrifva till fyllande af sina egna kassor.

Barnen flydde hals öfver hufvud, dock icke längre än att de skulle kunna tillfredsställa sin nyfikenhet att få åskåda de åtgärder, som den knutpiskbärande skälmen ämnade vidtaga.

Och de unga flickorna gjorde sig osynliga fortast möjligt, ty de kände till hvad det hade att betyda, när starosten uppenbarade sig med ett papper och en knutpiska. De visste, att han då kom direkt från popens boningshus.

De enda, som qvarstannade, voro de äldre qvinnorna, hvilka icke kunde tvingas att mottaga en man nummer två, samt Pavo Trubetskoi, som hade sitt eget stora intresse af hela affären, och Wanda, hvilken var i sina tankar alltför sysselsatt med sin älskling Olsewitsch för att märka starostens annalkande eller ens erinra sig, att här i verlden finnas två sådana plågoris som en grym starost och en girig pope.

Äfven ett par korta och klumpiga ben uppnå slutligen målet, om de flitigt användas. Snart stod den fruktansvärde mannen med sitt papper och sin knutpiska alldeles bakom gamla Warwara och hennes dotter, hvilka ännu icke märkt honom.

Då upphof den väldige potentaten sin röst, talade (eller rättare sagdt hväste) och sade:

»Wanda, dotter af Dmitri Paulowitsch! Dig söker jag.»

De båda qvinnorna vände sig om med ansigten, i hvilka den bittraste förtviflan afmålades. Det är ett underverk, att icke Wanda förlorade sansen och föll ned på isen, då hon i starostens fruktansvärda hand såg papperet,

om hvars innehåll och betydelse hon icke kunde vara okunnig, då hon hade sett så många andra unga flickor lida samma pina, som hon sjelf nu led.

Hon hade aldrig tänkt, att det der papperet skulle kunna vara så fruktansvärdt. Ja, hon hade mer än en gång beskrattat sina väninnor, för den ångest och de tårar, som denne man, denna knutpiska och detta papper förorsakat dem.

Men det var naturligtvis på den tiden, då hon ännu icke sjelf älskade.

Gamla Warwara hemtade sig snart nog och utbrast: »Och hvad vill ni Wanda, ni gamle . . . starost?»

Utan tvifvel hade Warwara ämnat här säga någonting annat än starost, men besinnade sig i sista stunden, hvilket utan tvifvel besparade henne några slag af knutpiskan, ty staroster liksom andra väldige på jorden tycka icke om fula benämningar, åtminstone icke när dessa tilläggas deras egna personer.

»Det skall du strax få veta, om du vill lyssna!»

Och nu började den store mannen uppläsa en af popen undertecknad kallelse till Wanda, dotter af muschiken Dmitri Paulowitsch, vid straff af kyrkans bann och vid straff derjemte af en förlängd vistelse i skärselden förutom så och så många slag af knutpiskan här på jorden, att följande dagen klockan 4 eftermiddagen »väl klädd och sirligt utpyntad» inställa sig i templet för att till ett kristligt äkta förbund förenas med den »hedervärde och Gudi älskelige muschiken Pavo Trubetskoi».

Och när potentaten uppläst hvad som stod skrifvet på papperet, tillade han ur sin egen fatabur följande, i det han samtidigt svängde sin knutpiska, så att den hven i luften:

»Och härefter rättar och packar du dig, så sant du vill undvika att göra bekantskap med den här lilla lagtolkaren.»

Derefter stack han »lagtolkaren» (knutpiskan) innanför sitt breda bälte, satte sina korta ben i rörelse och aflägsnade sig från platsen, der hela byn (muschiker, flickor, gamla qvinnor och barn) nu var församlad, ty hvar och en hade krupit fram från sitt gömställe, så snart det var uppenbart, att starosten denna gång hemsökte endast Dmitri Paulowitsch och hans hus.

»Jag gör det aldrig... aldrig i evighet!» ropade nu Wanda efter egaren till de korta benen, fastän denne var en alltför högt uppsatt person att svara på annat sätt än genom att å nyo lossa sin »lagtolkare» från bältet och svinga den omkring sitt hufvud ett par gånger.

I detta ögonblick blef gamla Warwara varse ett par af oförstäld glädje lysande ögon bakom hennes egen husknut.

Dessa af fröjd nästan vilda ögon sutto i ett ansigte, hvilket Warwara mycket väl igenkände såsom tillhörigt den svärson, hvarmed popen i sin vishet ämnade begåfva henne.

Gamla Warwara förlorade vid denna syn all sjelfbeherskning. Hon kände en okuflig lust att gifva luft åt det raseri, som rörde sig i hennes inre. Innan någon kunde hindra det, ilade hon fram till omförmälda husknut, och innan Pavo Trubetskoi hade ens någon aning om hvad som förestod honom, var hon honom in på lifvet.

Förgäfves skulle vi försöka omständligt skildra denna strid, der den manliga parten var så häpen, att han förmådde göra endast mycket svaga ansatser till försvar, medan deremot den qvinliga med användande af både knytnäfvar och naglar så grundligt omgestaltade den tillämnade brudgummens ansigte, att icke ens hans egen mor

skulle förmått igenkänna honom. Sedan den unge mannen sålunda erhållit ett anlete, hvilket föga anstod en karl, som följande dag skulle vara brudgum, passade han på tillfälle att, medan Warwara hemtade andan ett ögonblick för att sedan kunna med så mycket större kraft och verkan fortsätta sitt arbete, ila bort till sin egen stuga med all den snabbhet, som någonsin blifvit lagd å daga af någon feg stackare.

Under tiden hade Wanda smugit sig in i sin bostad dels för att undslippa den nyfikna mängden och dels för att få i enrum gråta ut.

Det likade sig icke till att blifva någon julglädje i den stackars Dmitri Paulowitschs boning och icke heller i den lika beklagansvärde Lars Peters hederliga hjerta.

SEXTIOFEMTE KAPITLET.

Affärerna taga en för Olsewitsch fördelaktig vändning.

Medan mor och dotter beklagade sin sorg för hvarandra derinne i kammaren, qvarstodo byns invånare dernere på isen, samtalande om den vigtiga tilldragelse, hvartill de hade varit vittnen. Allmänna omdömet var naturligtvis, att popen och starosten icke hade gjort någonting annat än hvad rätt, billigt och naturligt var. Hade icke de allesammans utan undantag byggt sina hjonelag på grund af popens befallning och under hägnet af den fruk-

tansvärde starostens knutpiska? Hvad kunde väl berättiga Wanda eller Dmitri eller Warwara att vänta sig ett bättre öde än alla andra i byn Wotigrad?

»Hon har alltid varit så högfärdig, den der flickslynan», sade en. »Nu får hon erfara, att hon icke är bättre än vi.»

»Men kanske hon går till godsherren och klagar. Vår nådige fader bojaren, hvars slafvar vi äro, kan befria henne från både popens och starostens magt, om han vill det.»

Naturligtvis var det en ung flicka, som yttrade detta.

Troligen hade den näpna lilla qvinnan, hvars oppnäsa pekade nästan rakt mot zenith, i sitt lilla hjerta tänkt sig anlita denna sista utväg, när en gång hennes egen timme slog.

Hon erhöll dock ett tillräckligt afkylande svar af en gammal muschik.

»Ja, det kan hon», sade denne. »Hon kan gå till bojaren, och om hon går genast och flitigt använder sina fötter hela natten, kan hon vara framme vid hans slott i morgon vid middagstiden. Men så vacker som Wanda är, blir hennes öde då föga bättre. Det kommer att gå med henne som med den vackra Sonja Krestovskoi, som jag kände i min ungdom. Hon var förälskad i Dmitri Feodorowitsch, som I alla hafven sett med edra egna ögon och som afled för åtta år sedan här i byn. Kom så en dag starosten — det var icke den nuvarande, utan en ännu grymmare — och uppläste för henne popens befallning att infinna sig i kyrkan klockan fyra på utsatt dag. Sonja gret och var nära nog förtviflad och uppförde sig så, att hon nära nog hade lockat alla qvinnorna i Wotigrad att gråta med för sällskaps skull eller af någon annan anledning, ty ännu har aldrig någon man lefvat, som

kommit till någon kännedom om, hvarför qvinnor fälla tårar. Slutligen vandrade hon åstad till vår fader bojaren för att bedja honom, att hon måtte slippa gå i äktenskap med Gregor Michailowitsch. Nå, detta tillät den nådige herren gerna. Men då hon sedan ödmjukligen bad honom att få äkta den raske Dmitri Feodorowitsch, så var det med ens slut på hans nåd och han sade nej, emedan han ämnade henne ett öde, som var ännu värre än ett äktenskap med den af henne afskydde Gregor. Bojaren var till och med så nedlåtande, att han behöll den vackra Sonja hos sig på slottet, och när Sonja efter tio år blef af honom bortdrifven och återkom hit till Wotigrad, var hon hvarken ensam eller samma oskyldiga qvinna som förut, innan hon hade den äran att skåda fadren bojarens härliga anlete.... Nej, nej, säger jag eder, det vore icke klokt af Wanda att söka fadren bojarens bemedling i denna sak.»

»Men i hennes ställe gjorde jag det ändå», förklarade den lilla oppnäsiga flickan med mycken bestämdhet.

»Då såge jag dig heldre död», förklarade hennes mor.

Detta samtal hade emellertid så upptagit allas uppmärksamhet, att ingen af byn Wotigrads invånare hade sett, hurusom en manstark trupp af ryskt rytteri hade lemnat den mörka granskogen och närmat sig byn på den slingrande vägen. Ryttarne hade redan tillryggalagt hälften af vägen mellan skogen och byn, då den oppnästa flickan, hvilken icke ville underkasta sig alla de ogillande omdömen, som haglade omkring henne, vände sig om i ändamål att lemna sällskapet och behålla sina små tankar och framtida planer för sig sjelf. Nu varseblef hon de nämnda ryttarna och denna syn föranledde henne att låta höra ett utrop af öfverraskning, hvilket rop i sin ordning med ens tystade alla de pladdrande munnarna.

Men sedan alla en stund under tystnad tagit i skärskådande såväl ryttareskaran, som ett litet med en enda häst förspändt fordon, som följde efter den på något afstånd, sattes snart tungorna ånyo i liflig rörelse. Man sysselsatte sig med det angenäma göromålet att försöka utgissa ändamålet med dessa ryttares färd.

»Sannerligen», utropade slutligen en qvinna med gäll och skarp stämma, »jag ser två fruntimmer bland ryttarna.»

»Jag också», utropade den gamle muschiken, som nyss hade berättat den bedröfliga historien om Sonja Krestovskoi. »Hvad månde detta betyda? Jag har lefvat här i Wotigrad nu i mer än sjuttio år, men ännu hafva mina ögon aldrig skådat en sådan syn.»

»Om icke uniformen vore vår store fader tsarens», utbrast nu en annan, »skulle jag säga, att ryttaren ytterst till höger i tredje ledet vore vår vän Olsewitsch, han som var gäst hos Dmitri Paulowitsch. . . . Ack, det sades, att han skulle gifta sig med Wanda. Nu har popen omintetgjort hans plan och han lär väl finna föga glädje, när han nu återvänder.»

»Och mannen i fordonet bakom ryttarna är ingen annan än Dmitri Paulowitsch sjelf. Mig rinner den tanken i hågen, att han väl månde blifva glad, då popen gifvit honom en rik måg.»

»Jag menar, att han kommer att blifva ursinning. Han har aldrig varit som vi andra, vännen Dmitri. Jag tror, att han kommer att uppgöra en blodig räkning med popen.»

»Bevare honom himmelens gud och alla goda helgon!» hördes flera röster i hopen ropa. »Då slipper han aldrig ur skärselden, ty den som sätter sig emot kyrkan, han sätter sig emot Gud.»

Emellertid red ryttareskaran in på Dmitri Paulowitschs gård, dit äfven Dmitri sjelf med sin häst och sitt fordon styrde kosan. Derigenom undandrogo de sig Wotigradbornas nyfikna ögon.

Den afdelning som drog in på gården utgjorde omkring tjugo man och dertill kommo de två damerna, hvilka naturligtvis voro Ebba Stålhjelm och Ulla Grek. Bland männen igenkänna vi kaptenerna Flygare, Rahm och Uhrwäder.

Men hvar funnos de tvåhundra ryttare, öfver hvilka de tre kaptenerne förde befälet?

De voro icke synnerligen långt borta. Då man visste, att det i byn Wotigrad skulle blifva alltför svårt att få tak öfver hufvudet åt äfven dessa tvåhundra personer och deras hästar, hade kaptenerne föredragit att låta manskapet slå läger inne i granskogen. Men man skulle från byn skicka dem matvaror och foder till deras hästar.

Knappt hade Lars Peter, som nu återigen skulle börja kallas Olsewitsch, kommit in på gården, förrän han hoppade af hästen och lemnade den åt sig sjelf. Sjelf stod han förundrad och häpen öfver att icke redan för länge sedan hålla sin Wanda i sina armar. Han hade väntat, att den fagra flickan åtminstone skulle stå på trappan för att taga emot honom. Han började ana, att icke allt stod väl till.

Med några raska språng var han framme vid stugan, kastade häftigt upp dörren och stormade in.

»Gud signe ditt vackra ansigte, min egen Wanda», utropade han. »Men hvad nu? . . . Du gråter, barnet mitt?»

Utan att säga något föll Wanda i hans armar och dolde sitt förgråtna ansigte vid hans höghvälfda bröst.

»Men hvad står på?» utropade Olsewitsch otåligt.

»Ack, det är en olycka!» mumlade gamla Warwara.

»I åren åtminstone friska båda två», sade Olsewitsch. »All annan olycka är ett intet mot den, om jag hade funnit eder sjuka.... Men säg mig nu i Guds namn, hvarom fråga är? Har någon af korna dött i kalfningen? Eller har grisen fått rödsot?»

Ändtligen började Warwara omtala dagens tilldragelser, under det att båda qvinnorna fortfarande fälde tårar.

»Bah!» utlät sig nu Olsewitsch, när han hört allt. »Det är ju en bagatell, tycker jag.... Du bryr dig icke om popen, Wanda. Popen får lugna sig, tänker jag.»

»Ack, det går aldrig an.... Den mägtige popen, som har himmelrikets nycklar i sin hand och eger magt att lösa och binda i skärselden ... det går aldrig an.»

»Hvad är det, som aldrig går an?» frågade vår Olsewitsch, som i sitt hjertas enfald inbillade sig, att en rysk pope är en lika magtlös varelse som en svensk prestman. »Hvad är det, som aldrig går an? Låt mig veta det!»

Och Warwara meddelade honom nu en inblick i de ryska förhållandena på landsbygden, och hennes underrättelser slogo honom med förvåning.

»Galenskaper, mina vänner!» utbrast han. »En pope, som tvingar flickor att gifta sig med de män, hvilka behaga honom, vare sig att de behaga flickan eller icke!... Jag har aldrig hört en så befängd historia i mitt lif — aldrig.... Det är bara dumheter, mina vänner. I morgon dag gå Wanda och jag till honom och jag skall visa den gunstig herren, att han skall sammanviga Wanda med mig och icke med den der Pappa Trubbnos eller Dubbeltskoj eller hvad det nu var, som I kalladen den af popen utkorade mannen.»

»Då blir Wanda qvarhållen i skärselden i evighet», jemrade sig Warwara.

»Åh, jag befriar henne nog», menade Olsewitsch, som tyckte, att icke ens en sådan mandomsbragd kunde vara omöjlig för en af Carl den tolftes bussar; men detta berodde sannolikt derpå, att den hederlige unge mannen icke egde ens den aldra mest aflägsna aning om, hvad som inbegripes i ordet skärseld.

Nu trädde emellertid Dmitri och Wladimir in i stugan, åtföljda af de två damerna och de tre kaptenerna.

Om Olsewitsch hittills hade ansett hela saken såsom ett obetydligt hinder i hans väg, hvilket han snart och med stor lätthet skulle undanrödja, måste han dock blifva i någon mån öfvertygad om motsatsen, då han blef varse, huru Dmitri Paulowitsch mottog den jobspost, som Warwara under ljudliga suckar meddelade honom. Nu måste han tro, att det var fråga om rent allvar.

Dmitri blef i sitt ansigte blek som ett lik och han måste stödja sig mot ett bord. Om icke detta stöd hade funnits till hands i hans närhet, skulle den starke mannen hafva fallit. Men några ögonblick senare brast han ut — icke i häftig gråt, såsom hans hustru och dotter, utan i nästan vansinniga förbannelser öfver både popen och starosten. Det dröjde länge, innan han lugnade sig så mycket, att han kunde för sina gäster förklara, hvarom fråga egentligen var.

»Icke sant, kapten Flygare?» utbrast derefter Lars Peter Olsewitsch. »Popen har ingen rätt dertill och vi kunna trotsa honom?»

»Det tyckes», svarade kaptenen, »som om seden här i landet vore i detta afseende helt annorlunda beskaffad än i vårt.»

»Och presterskapet likaså», inföll den tappre Uhrwäder.

»Och det tyckes mig», sade Rahm, »som om presterskapet här i detta land vore en smula mägtigare än våra beskedliga prostar och kyrkoherdar derhemma i gamla glada Sverige.»

Olsewitsch såg sig sålunda öfvergifven af alla. Då först blef han het och utropade, sedan han öfverlemnat Wanda i Ebbas och Ullas händer, att han skulle gå åstad nu genast och med tillhjelp af sin goda pamp göra en ända på både popen och hans tyranni. Derjemte upplyste han, att han på hemvägen från popen skulle för sitt nöjes skull titta inom dörren hos starosten och hänga honom i hans egen knutpiska.

»Gör icke det! . . . Gör icke det!» utropade Wanda, under det att hon såg på honom med en bedjande blick och vred sina händer i ångest. »Gör icke det! Du blir olycklig för både tid och evighet, om du bär hand på Herrans smorda.»

»Smörj passar bra åt den redan i förväg smorde», menade Olsewitsch.

»O, han gör både sig och oss olyckliga», jemrade sig Wanda.

»Skall jag då stillatigande . . .?»

»Tro mig!» svarade Wanda. »Det finnes för oss ingen hjelp.»

»Skola vi då utan motstånd . . .?»

»Vi måste underkasta oss», sade Wanda och utbröt ånyo i tårar.

»Aldrig!»

»Min son!» sade Dmitri. »Det tjenar till ingenting att spjerna mot udden. Jag hade, som du vet, gerna gifvit dig min dotter, men det vore fåfängt att försöka kämpa

mot popen och starosten. Hvad popen vill, det vill Gud, och hvad starosten vill, det vill också vår nådige fader tsaren.... Vi måste böja oss för deras vilja, om också hjertat svider i vårt bröst.»

»Hör på, godt folk!» yttrade nu kapten Uhrwäder. »Jag skall genast gå till popen och tala vänligt med honom. Underligt vore det i sanning, om jag icke skulle kunna förmå honom att taga förnuft i den här saken.»

»Kanske», inföll Wladimir, »kanske skulle han kunna förmås att gifva Pavo Trubetskoi en annan brud än vår Wanda, om man kunde gifva honom en ännu större summa än den, hvarmed han blifvit mutad af Pavo.»

»Kanske», sade Dmitri Paulowitsch eftertänksamt.

»Kanske!» yttrade äfven den gamla Warwara.

»Men vi ega i huset endast fem rubel», yttrade Dmitri sorgset. »Och det förslår icke. Dessutom måste starosten hafva något.»

»Jaså», utlät sig Flygare. »Gäller det intet annat, så lär nog vännen Uhrwäder finna på något godt råd. Jag vill följa med honom för att bistå honom. Du Rahm får under tiden med tillhjelp af den hederlige Dmitri och den dugtige Wladimir sörja för folket och hästarna. Men glöm icke dem som ligga derborta i granskogen.»

Flygare och Uhrwäder aflägsnade sig för att göra en visit hos popen och kanske äfven en dylik hos starosten.

Medan de voro borta, inqvarterades manskapet i ladorna och hästarna dels i stallet och dels på logarna.

Dmitri begaf sig ut i byn och uppköpte hvarje höstrå och hvarje hafrekorn, som muschikerne ansågo sig kunna undvara. Enär Dmitri betalade sina inköp med en i dessa bygder mycket sällsynt vara, nemligen klingande mynt, voro alla ifriga att erbjuda honom sina förråd och hjelpa

honom att forsla dem ut till granskogen, hvarest lägereldarna redan flammade.

Sålunda blef det sörjdt för alla främlingarna och äfven för deras hästar, innan Uhrwäder och Flygare hunno tillbaka från sin vandring i byn.

* * *

Den gamle snikne popen satt ensam i sin stuga, hvars tak var — i likhet med kyrkans — ståtligt måladt med en skarp blå färg.

Stugans inre förrådde på samma gång den största oordentlighet, för att icke begagna ett ännu hårdare uttryck, och den yttersta torftighet. En gammal rankig säng, hvari lågo några osnygga sängkläder och ur hvilken här och der framstucko strån af långhalm, ett par urgamla stolar och ett litet bord, se der hela bohaget, som tillsammans icke var värdt hälften af en rubel. För öfrigt voro väggarna nakna, hvitmenade med kalk och öfverhöljda med fläckar af fukt och orenlighet. Inga gardiner funnos för fönsterna — en nakenhet, hvilken alltid är — mera än någonting annat — egnad att åt en bostad förläna utseendet af brist och gifva den en pregel af armod.

Popen sjelf var en omkring sextioårig man, för tillfället klädd i sin embetsdrägt. Han bar äfven, ehuru han satt inomhus, den höga mössan, som liknade till formen en nutida »hög hatt» (en s. k. storm) med det undantag, att popens hufvudbonad helt och hållet saknade »brätt».

Mannen såg på det hela taget rätt vördnadsbjudande ut, om man icke närmare gaf akt på hans små snikna ögon.

Ett långt och yfvigt grått skägg utbredde sig öfver hans bröst. Den hvälfda näsan och de buskiga ögonbrynen voro ingalunda fula. Men ögonen talade, som sagdt,

ett språk, hvilket var så obehagligt, att man, sedan man betraktat dem en stund, var benägen att vända mannen ryggen.

Och hvarmed sysselsatte sig nu denne värdige representant för den grekiskt-katolska kyrkans presterskap?

Studerade han Petr. Mogilas' »Orthodoxos Homologia» eller satt han fördjupad i erkebiskop Platons »Korta utdrag ur den kristna theologien» eller någon annan af den grekiska kyrkans bekännelseskrifter och symbola?

Visst icke! Hans högvördighets göromål var af en mera verldslig art. Han räknade sina penningar och solade sig i glansen af en temligen stor myckenhet af guld och silfver.

På hans knän låg en gammal långskaftad strumpa. Det var hans högvördighets enkla och anspråkslösa kassakista.

Ett efter ett af mynten passerade förbi hans giriga små ögon, hvarefter det af den darrande handen förpassades ned i strumpans mörka sköte. Hela summan utgjorde aldra högst ett och ett halft tusen rubel — frukten af en hel lefnads snikenhet och gnideri.

Plötsligt störtes den andlige herren af ett buller från förstugan.

Det dröjde icke länge innan dörren slogs upp och kaptenerne Flygare och Uhrwäder trädde in i stugan. Med knapp nöd hann popen kasta strumpan öfver de på bordet liggande mynten, och denna åtgärd vidtogs så i aldra sista stunden och derför äfven så oordentligt, att den skinande metallen glänste fram och förrådde den sysselsättning, som upptagit den högvördige prelatens dyrbara tid och tankar.

»God dag, högt värderade herre och pope!» helsade honom kapten Flygare på en ryska, hvilken var utomordentligt dålig, men likväl tillräckligt god att fattas och

begripas af ryssen. »En angenäm sysselsättning har ni haft, ser jag af mynten på bordet. Gud förläne ers högvördighet den nåden, att alla mynten måtte vara äkta och att i synnerhet guldmynten måtte hafva sin lagliga vigt och sitt fulla värde!»

Popen Gennadius (ty så kallade sig denne värdige andans man) blef helt förskräckt för de båda uniformerade männen, af hvilka han tycktes vänta sig föga bättre än att blifva beröfvad allt hvad han egde, sedan de nu hade skådat hans skatt. Med ett slags förtviflan fattade han ett på bordet liggande kläde och kastade det skyndsamt öfver strumpan, så att både den och mynten fullkomligt doldes.

Derefter vände han sig mot främlingarna och utbrast:

»Hvad viljen I mig?»

»Vi vilja endast lägga några rubler till er skatt.»

»Min skatt!» utropade den girige med en min, som om man djupt förolämpat honom. »Det är de fattiges skatt. Det är gåfvor till Wotigrads fattiga, mödosamt hopskrapade från alla håll af en fattig Herrens ovärdige tjenare.»

»Nå, derom vill jag icke disputera med ers högvördighet. Behåll er hemlighet och smek er skatt så länge och så mycket ni behagar. Jag skulle dock gerna vilja se de fattiges glädje, när ni utdelar till dem dessa många penningar. Jag fruktar nästan, att de skulle blifva vansinniga af öfverraskning och stormtokiga af en så oväntad kärleksrikhet från eder sida. Ni plägar eljest — har man berättat mig — visserligen med tacksamhet taga emot penningar, men aldrig utan djupa suckar utgifva en enda kopek,* ja, icke ens en fattig griw**. Visserligen kunde

* Ett ryskt mynt, hvaraf hundra utgöra en silfverrubel.

** Griw är en rysk penning. Ett tusen griw göra en silfverrubel.

jag med denna min goda pamp nu på stunden tvinga er att företaga den der almoseutdelningen . . .»

»Det är just vårt ärende», bekräftade den barske Uhrwäder.

Båda kaptenerne snodde sina mustascher och betraktade den girige popen med blickar, hvilka voro väl egnade att injaga fruktan i hans hjerta. Han darrade i hvarje lem. Penningarna voro hans själ. Förlorade han dem, hade han ingen själ. Om man satte hotelsen i verket och tvingade honom att utdela mynten bland Wotigrads fattiga — och alla byns invånare med undantag af popen och starosten voro fattiga — skulle han utan själ liksom ett annat djur vandra omkring på jorden till sin dödsdag och lefva blott för att äta liksom vargarna i skogen och örnarna på de höga bergen.

Popen darrade af fruktan.

Flygare betraktade honom skarpt och yttrade med barsk stämma:

»Nu begifva vi oss åstad. Stoppa mynten ned i strumpan och tag strumpan på ryggen samt följ oss. Starosten skall snart sammankalla dessa lyckliga fattiga, hvilka i dag skola göras rika genom att dela eder egendom, herre och pope.»

»Ack, skona mig!... Skona mig, ädle herrar! Skona mig!»

»Ni är icke värd någon skonsamhet, ni. Ni döljer den smutsigaste girighet under skenet af omtanke för de fattiga och arma. Hade ni någon barmhertighet i dag, ni, då ni skickade starosten till Dmitri Paulowitschs dotter med befallning till henne, att hon skall gifta sig med den fege bofven Pavo? Hade ni någon skonsamhet, då ni för några lumpna rubler, som Pavo gifvit eder, sköflade den unga flickans lycka, ehuru ni icke kunde vara okunnig om,

att hon gifvit sitt oskyldiga hjerta åt vår tjenare, den redlige Olsewitsch? ... Ni, mammons träl, lyd genast min befallning! ... Tag strumpan och kom! Eljest skall min pamp göra en ända på ert usla lif, innan fem minuter förflutit.»

»Ack, skona mig!»

»Nej! ... Du har beröfvat Wanda den man, som hon älskade. Det är billigt, att jag beröfvar dig dina penningar, som du älskar.»

»Ack, herrar, jag skall lösa Wanda från Pavo, eftersom deras äktenskap misshagar eder ... Jag skall ...»

»Nåväl, högvördige herre, gör detta och gör det genast!»

»Får jag sedan ...?» stammade den förfärade popen.

»Ja, sedan vilja vi se, hvad vi kunna göra, min vän här och jag. Kanske låta vi er behålla edra penningar, kanske icke.»

»Lofva mig ...!»

»Jag lofvar eder ingenting, min högvördige herre, men jag säger eder, att det enda medel, hvarigenom ni *möjligen* kan beveka oss till mildhet, det är att genast skrifva en kallelse till den fulaste flickan i Wotigrad ... nej, det är icke straff nog ... jag menar den mest elaka och argsinta flickan i byn — ni känner dem alla och finner nog en med de rätta egenskaperna — att i morgon kl. 4 e. m. inställa sig i kyrkan för att sammanvigas med den fege och nedrige Pavo Trubetskoi.»

»Är det allt? ... Och lofvar ni sedan, att jag, fattige man ...?»

»Jag lofvar, som jag sade, ingenting, men skall i sinom tid se till hvad som kan göras. ... Nej, det är icke allt. Ni skall dessutom utfärda en annan skrifvelse, uti hvilken ni återkallar den befallning, ni förut gifvit Wanda att äkta Pavo.»

»Är det allt . . .?»

»Det är allt . . . sätt er ned och skrif, högvördige herre!»

Popen försökte ännu ett par gånger utverka ett bestämdt löfte att få behålla sin kära »kassakista» och dess klingande innehåll. Men allt motstånd försvann, då Flygare raskt gick fram till bordet och kastade duken till sidan samt vid åsynen af guld- och silfvermynten utropade:

»Ni är en nitisk allmosesamlare, herr pope», utbrast kaptenen på sin utomordentligt dåliga ryska. »Ser man på! En sådan oerhörd mängd af silfvermynt, alla med tsarens namn! Jag kan föreställa mig de fattigas glädje, när de om en stund få dela denna skatt. . . . Och sedan detta rika förråd af blanka och guldgula kanariefoglar, så äkta som någonsin qvittrat i djupet af en penningpung . . .»

Mera behöfdes icke.

Popen var tillintetgjord och satte sig ned att skrifva de af Flygare föreskrifna befallningarna till Wanda och till den mest argsinta och elaka flickan i byn Wotigrad.

»Hvad är nu vidare att göra?» frågade Flygare, när han hade de vigtiga papperen i sin hand.

»Starosten måste uppläsa dem för vederbörande.»

»Godt! . . . Farväl då, högvördige herr pope! Ni får behålla er skatt, så länge ni icke tvingar den fagra Wanda till något för henne motbjudande äktenskap. . . . Farväl!»

Kaptenerne bugade sig med ironisk artighet och afträdde.

»Nu till starosten!» utropade Uhrwäder, så snart han lemnat huset. »Låtom oss skynda att få slut på det här!»

»Genast! Här hafva vi troligen den nådige herr starostens landtliga palats. Åtminstone tror jag det, enär detta hus är större än de andra i byn, med undantag af popens, och har ett blåmåladt tak liksom dennes. Låtom oss stiga in, min vän!»

Den mägtige mannen med de tjocka och märkvärdigt korta benen satt i sin stuga insvept i en varm pels. Äfven han hade liksom popen en angenäm sysselsättning, ehuru icke af samma slag som den högvördiges. Han åt sin middag, hvilken bestod af en kokt höna, hvars fett lemnade tydliga spår efter sig både på hans läppar och på hans fordom hvita skinnpels.

»God dag, mägtige starost!» helsade vid inträdet kapten Flygare på sin ytterst dåliga ryska.

Den väldige potentaten lät sig icke bekomma, utan fortsatte med lugn sin måltid, endast genom en sneglande blick på gästerna gifvande till känna, att det behagat honom att märka deras i hans tycke opåkallade närvaro i hans stuga.

»Det der är en ogenerad sälle», brummade Uhrwäder.

Lyckligtvis begagnade han svenska språket. Eljest skulle den väldige envåldsherskaren hafva gjort ett försök att tillintetgöra vår kapten med sina förkrossande blickar.

»Han känner oss icke ännu, den gode mannen», förklarade Flygare likaledes på svenska. »Men han skall lära känna oss och då blir han nog mera höflig.» Därefter yttrade den tappre kaptenen på sin underhaltiga ryska: »Var ogenerad, min vän starost! . . . Ät, ät i Guds namn! . . . Ät er mat, min vän!»

Och dervid klappade kaptenen med stor välvilja den väldige potentaten på axeln, ungefär som man klappar en hund eller ett tjenstehjon, mot hvilket man vill visa sig nedlåtande.

Starosten låtsade icke märka denna vänlighet, hvilken han, som var vand att öfverallt och af alla inom sin lilla »mir» bemötas med bäfvande underdånighet, utan tvifvel i sitt stilla sinne kallade en oförskämdhet. Han brummade

någonting och »blängde» argt på kaptenen, men sade, som sagdt är, ingenting, utan fortfor att smörja sig med den feta hönan.

»Nå!» röt han omsider, när han var mätt. »Hvad är det om?»

»Var för all del icke så häftig, min lille gubbe!» förmanade Flygare.

Starosten rusade upp, troligen i ändamål att med sin knutpiska bestraffa all denna oförsynthet, men lugnade sig, då han varseblef, att hans gäster buro ryska officersuniformer. I stället för att anlita knutpiskan, bugade han sig och frågade temligen höfligt, hvarmed han kunde stå deras nåder till tjenst.

»Genom att i vederbörlig ordning förkunna dessa handlingars innehåll för de personer, som böra deraf få del. Hans högvördighet popen har nyss utfärdat dem och här lemnar han er genom oss ett guldmynt för ert besvär.»

Starosten mottog och läste papperen, sedan han först hade låtit guldmyntet försvinna i sin ficka. Och sedan han slutat genomläsningen, brummade han någonting, som icke var fullt höfligt gentemot popen. Men slutligen beqvämade han sig att taga knutpiskan i ena handen och att med papperen i den andra begifva sig in i byn.

Kaptenerne vakade öfver, att allting blef ordentligt gjordt. De följde tätt efter honom både af försigtighet och af nyfikenhet. Starosten styrde först sina steg till Dmitri Paulowitschs gård, der Wanda blef utkallad och der starosten i närvaro af hela byn uppläste den af popen utfärdade befrielsehandlingen. Pavo Trubetskoi stod bredvid och var blek som ett lik samt visste knappt, om han skulle tro sina öron.

Wandas och Olsewitschs glädje trotsar all beskrifning. De slöto hvarandra i famnen i hela hopens åsyn och de skulle troligen länge fortsatt dessa smekningar, om icke starosten hade med berömvärd skyndsamhet skridit till utförande af äfven den andra delen af sitt uppdrag och derigenom påkallat det älskande unga parets nyfikna uppmärksamhet.

»Hvar befinner sig Olga Gaurilowna? ... Jaså, du är der! ... Du behöfver icke skrika så högt, ty jag är icke döf. ... Kom emellertid fram, min tös! Jag har någonting att säga dig.»

»Och hvad skulle det kunna vara?» skrek flickan dubbelt så högt, i det hon trädde fram till starosten och såg den mägtige potentaten djerft in i ögonen. »Hvad är det ni vill mig?»

Utan tvifvel kände starosten till, huru skarp och bitande tungan var hos denna flicka, hvilken af popen sjelf ansågs vara den mest argsinta och elaka i hela byn. Eljest skulle starosten, hvars tålamod aldrig var långt, utan tvifvel hafva snäst till henne, såsom han alltid annars plägade göra, när någon af hans undersåter förnärmade hans värdighet.

Äfven läsaren har redan gjort flickans bekantskap, ty hon befanns vara den lilla oppnästa qvinspersonen, som förklarat sig heldre gå till bojaren för att klaga än underkasta sig popens vilja i fråga om hennes äktenskapsangelägenheter.

»Kom fram äfven du, Pavo Trubetskoi, och ställ dig här vid Olga Gaurilownas sida! Hvad jag har att förkunna henne det gäller äfven dig. Den nådige popen gifver dig med venstra handen en hustru i st. f. den, som han med

den högra tager ifrån dig... Nå, vill du smaka lagtolkaren, Pavo, eller hvarför sölar du?» Pavo trädde fram.

»Nåväl», utlät sig nu starosten, »hören popens vilja och lyden!»

Nu uppläste han popens påbud, hvilket var affattadt i den förut beskrifna formen och innehöll befallningen, att Pavo och Olga skulle inställa sig kl. 4 e. m. följande dagen för att såsom brudgum och brud af popen ledsagas in i den äktenskapliga hamnen och blifva delaktiga af vigselns sakrament.

»Jag går till bojaren med klagan», skrek Olga, sättande sin oppnäsa rakt upp mot det synliga himlahvalfvets medelpunkt.

»Gör det, min tös, om du har lust!» var det enda starosten sade.

»Jag vill icke hafva till man den fegaste karlen i hela vår mir. Alla flickor peka ju finger åt den uslingen.»

»Försök att öfverflytta på honom hälften af ditt eget mod, min tös!»

»Jag skall åtminstone rifva ögonen ur hufvudet på den hunden», försäkrade Olga, i det hon med raska steg aflägsnade sig.

Och Pavo Trubetskoi smög sig bort för att dölja sin skam och sin förargelse.

I sitt hjertas glädje inbjöd Dmitri starosten att dricka en bägare af det färska julölet, och den väldige potentaten antog bjudningen med minen hos en man, som vet med sig, att han är djupt nedlåtande.

SEXTIOSJETTE KAPITLET.

Jul och nyår i staden Olonetz.

Det var en sorglig jul öfverstelöjtnant Wetterstjerna och hans vänner Paulin och Bretholtz tillbringade detta år i fångenskap hos ryssarna i staden Olonez. Efter Lars Peters flykt hade kosakerna, deras väktare, fördubblat eller, rättare sagdt, mångdubblat sin stränghet. Knutpiskorna voro i rörelse hvarje dag. De förbjödos allt fiskafänge på Ladogasjön. Det förbjöds dem att i sina rum upptända eld. Genom dessa och många andra grymheter, hvilka vi icke här hafva tillfälle att uppräkna, trodde de sig späka svenskarna så, att något försök till flykt aldrig mera skulle kunna i fråga komma. Det var derför icke underligt, att våra vänners sinnen voro djupt nedtryckta. De hade nästan förlorat allt hopp att någonsin få återse sitt fädernesland och sina vänner.

Så sutto de i sitt iskalla rum sjelfva julaftonen, denna dag, som fordom varit dem så kär och af hvars firande i deras föräldrahem de ännu egde så många dyrbara minnen.

De fyra vännerna — ty läsaren erinrar sig förmodligen, att de uti deras medfånge artillerikaptenen Thomas Funk hade funnit en vän — sutto vid det bord, hvarest deras torftiga julkost stod uppdukad. Den bestod af endast några kokta rofvor, hvilka en grannqvinna, moder till en af deras lärjungar, hade burit till dem, samt ett groft och svart bröd, hvilket de hade för sina små medel köpt af en fiskare i staden. Huru annorlunda var icke detta julbord än de, vid hvilka de i sin barndom hade suttit!

Äfven Nils Wetterstjerna kunde icke, churu han bland alla fyra hade uppvuxit i det fattigaste hemmet, erinra sig någon enda hos hans moder tillbringad jul, då icke julbordet dignat under visserligen enkla, men dock rikliga och tillika smakliga rätter. Med hvilken tacksamhet och innerlig ömhet gingo icke nu hans tankar tillbaka till barndomshemmet och framför allt till den kärleksfulla modren!

En julgran hade de tre vännerna dock lyckats förskaffa sig i sin fattigdom.

Den hade emellertid sin egen smärtsamma historia, hvilken måhända förtjenar att berättas, om icke för annat, så åtminstone som ett bidrag till dessa fångars pinohistoria.

Wetterstjerna hade några dagar före jul erhållit tillåtelse att, åtföljd af en bister och beväpnad kosak, gå ut i staden. Sedan han uträttat sina små ärenden och gjort sina obetydliga inköp — han var nämligen de fyra vännernas skattmästare, fastän de små mynt, hvaröfver de förfogade, visst icke voro någon skatt — ämnade han undandraga sig borgarnes nyfikenhet och den Olonezska ungdomens förnärmande näsvishet och hade derför beslutat att begifva sig hem till stugan, der han åtminstone icke blef begapad af allmänheten.

Då föll det honom in, att det snart var julhelg och att det måhända kunde sprida någon glädje i det dystra hemmet, om han lyckades anskaffa en julgran. Sådana växte i öfverflöd alldeles bredvid och bakom de sista husen i staden, och genom erläggande af tio griw till kosaken bevekte han denne att följa med honom och vara honom behjelplig att afhugga och hemföra en gran af ungefär tre alnars längd. Det var ett litet, väl utveckladt, vackert och ovanligt tätt träd, hvilket mycket gladde både honom sjelf och hans sorgsna vänner.

Men anföraren för kosakhopen hade sett honom, när han släpade hem det lilla trädet, ty denne chef för röfvareskaran satt just då inne i den närbelägna ölkrogen och förnöjde sitt sinne och stärkte sin kroppshydda till nya ansträngningar med knutpiskan, ty denna lagtolkare — såsom starosten i Wotigrad skämtsamt benämnde den — var, såsom vi veta, icke okänd i Olonez.

Nu hade kosakanföraren — en grym karl, som kallade sig Morsztyn — beslutat att på hvarje upptänkligt sätt pina och plåga sina offer. Då han nu såg Wetterstjerna bära hem granen, förstod han, att det lilla trädet var ämnadt till att bereda fångarna någon glädje, ehuru han icke egentligen begrep, huru det skulle tillgå, ty i Olonez begagnades inga julgranar.

Följaktligen måste »lagtolkaren» fram, och den trakterades som vanligt med mycken grundlighet, men det oaktadt förlorade Morsztyn frukten af denna omtanke och möda, ty då han ämnade befalla en af sina karlar att bära bort trädet, var det ingenstädes till finnandes. Det hade nämligen lyckats Paulin att smyga det undan och gömma det, medan knutpiskan dansade på öfverstelöjtnantens rygg och Morsztyn var lika angenämt som uteslutande sysselsatt med åskådandet af den grymma bestraffningen och med besväret att kontrollera bödeln, på det att denne icke skulle af barmhertighet mot offret lägga fingrarna emellan, som man säger. Men det hade han i sanning icke behöft befara, ty alla de under honom lydande kosakerna voro lika blodtörstiga som Morsztyn sjelf.

Derför hade de nu på julaftonen sin julgran, hvilken de tyckte vara helt ståtlig, sedan de användt flera timmar till att pryda honom med stjernor och andra figurer, som de tillklippt af papper.

Utanför dörren postade en fullständigt beväpnad kosak, hvilken plägade aflösas hvarannan timme.

Men detta hindrade icke de fyra vännerna från att äta sina jordfrukter och sitt bröd samt med vänliga, om än icke glada blickar betrakta sin julgran. Den var dem så innerligt kär, emedan den väckte så många ömma tankar på barndomsglädje och föräldrakärlek. Om någon hade i denna stund bjudit dem tio silfverrubler för trädet, skulle de, trots deras nödställda belägenhet, icke hafva afyttrat det. Emellanåt stal sig en tår fram ur deras ögon vid de minnen, som granen småningom framkallade.

Och så förtärde de fyra vännerna sin tarfliga kost, under det att de samtalade både om den tid, som varit, och om den tid, som ännu icke var född. Och hvarje gång, då deras blickar sökte och funno julgranen, tyckte de, att en fläkt från deras hemlands skogar omgaf dem. Det är till och med icke omöjligt, att de skulle hafva inbillat sig vara i det gamla glada Sverige, om icke kosakens föga taktmessiga steg utanför stugan hade för dem utgjort en ständig erinran om deras olycka.

»Jag undrar», yttrade Wetterstjerna, »hvar vår store konung nu befinner sig. Det är för bedröfligt, att vi icke ens veta med visshet, om han slapp med lifvet undan från Pultava eller icke, ty man kan icke sätta tro till kosakernas historier.»

»Bagatell, som hjelten sjelf plägade säga. Han redde sig nog i striden. Den som sett honom i slagtningarnas hvimmel bana sig väg med sin dragna pamp genom fiendernas hopar, kan icke betvifla, att han kämpade sig ut äfven vid Pultava.»

»Ja visst», instämde Thomas Funk. »Utan tvifvel befinner Carl den tolfte sig nu i all trygghet och lugn i

sitt rike, älskad af sitt folk och beundrad af hela detta Europa, som varit vittnen till hans hjeltedater — de mest lysande sedan Alexander den stores tid.»

»Men besinnen då», invände öfverstelöjtnanten, »att konungen var sårad, då han begaf sig ut i striden vid Pultava och att han under hela bataljen hvilade på en hästbår. Jag sjelf såg med egna ögon, huru hästarna, som buro båren, blefvo dödsskjutna och hurusom konungen rullade omkring på marken.»

»Visserligen! Men jag såg också, hurusom nya hästar anskaffades», invände Bretholtz, i det han lade för sig en ny kokt rofva och en liten portion af det i denna trakt och på denna tid dyrbara saltet.

»En ny häst», rättade Wetterstjerna. »Det var jag, som förde hästen till konungen och hästen var hans egen Brandklippare. Men i villervallan och nödsakad som jag var att kämpa för mitt lif, såg jag icke, huruvida konungen förmådde bestiga hästen.»

»Men det såg jag», försäkrade Paulin. »Och du kan vara öfvertygad om, att konungen nu befinner sig i trygghet i sitt rike.»

Om vännerna nu plötsligt hade fått veta, att konungen tillbringade sin jul i Demotika såsom ett slags nådehjon hos turkarna, skulle de troligen förlorat all lust att denna afton äta rofvor och bröd. Men som de nu voro okunniga om hjeltekonungens öde, tömde de i klart källvatten — den enda dryck de hade råd att bestå sig — en välgångsbägare för majestätet.

Derefter öfvergingo de till att samtala om sina vänner Uhrwäder, Flygare, Rahm och fältskären Jean Baltner. Om de tre förstnämndes öden egde de icke ens någon aning och deras tanke var, att de antingen lemnat

sina ben qvar att hvitna i sol och regn på slagfältet vid Pultava eller också höllos fångna någonstädes inne i Ryssland liksom de sjelfva. Hvad deremot beträffar Jean Baltner hade Thomas Funk för länge sedan berättat dem, att han sett den muntre och tappre fälskären falla med klufvet hufvud vid Pultava. De egnade hans minne en saknadens tår, men deras egen olycka och det elände, hvari de lefde, voro så stora, att de knappt visste, om icke de i stället för att beklaga den stupade vännen borde afundas honom hans lugna och trygga hviloplats.

Måltiden var för länge sedan undanstökad, men samtalet fortsatte, kanske icke så mycket för att tillfredsställa ett behof, som för att hindra tankarna att sysselsätta sig med ännu mera sorgliga ämnen.

»Det är lång tid nu, sedan Lars Peter öfvergaf oss.»

»Tala icke om den otacksamme!» utbrast Bretholtz. »Han var belåten, då han kunde rädda sitt eget skinn, och efter oss frågar han intet. ... Han är lik den öfriga menskligheten.»

»Dömen icke!» sade Wetterstjerna. »Ingen vet, huruvida det lyckades honom att fly till de svenska besittningarna. Visserligen sågo vi honom kasta sig i en båt nere vid Ladogasjöns strand, ty vi stodo ju här i fönstret och sågo, huru han förföljdes af kosakerna och lyckligt undkom deras efterspaningar, i ty att, när de sökte honom inne i skogarna, steg han i farkosten vid stranden. Men dermed var han ingalunda i säkerhet. Kanske är karlen död.»

»Nå, det torde vara som du säger. Men huru lång tid har nu gått, sedan vi sågo honom? Jag har glömt all tideräkning.»

»Det var på hösten 1712, som han flydde, och nu

hafva vi att skrifva julaftonen år 1713. Han har således varit borta ett år och omkring fyra eller fem månader.»

Läsaren erinrar sig, att Lars Peter irrade länge omkring, innan han hamnade i Wotigrad och att han sedan tillbringade många månader i Dmitri Paulowitschs hus hos sin Wanda, innan han begaf sig vidare på färden. Det var derför icke underligt, att så lång tid åtgått, innan han återvände med sina hjelptrupper för att undsätta Wetterstjerna och befria honom från ryssar och kosaker.

Så fortforo vännerna att samtala om sina minnen och angelägenheter, ända tilldess det var tid att kasta sig ned på halmbäddarna och i sömnen söka glömska från alla plågsamma tankar.

Hela julen förgick utan någon omvexling i enformigheten, och man hade redan hunnit ett stycke in på året 1714, då slutligen någonting inträffade, som beredde dem utsigt att undslippa ur krigsfångenskapen.

En morgon tågade nämligen en manstark afdelning ryskt rytteri in i staden Olonez. Truppen bestod af omkring 220 man och derjemte två qvinnor, och vi inse, på grund af denna underrättelse, att det ändtligen var Lars Peter, som kom tillbaka till sin herre. Äfven Ebba och Ulla voro, som vi veta, iklädda mansdrägter, så att ingen af invånarna i Olonez såg, att den starka truppen äfven innefattade qvinnor. Men ehuru 220 man voro en ansenlig styrka, var den dock till antal underlägsen de ryssar och kosaker, som voro förlagda i Olonez och dess närmaste omnejd, ty dessa voro i sjelfva verket omkring fem hundra.

På den lilla stadens torg gjorde rytteriafdelningen halt.

I spetsen red en officer, klädd i en guldsmidd uniform. Alla de andra officerarnes anletsdrag känna vi igen,

men icke dennes. Här se vi Uhrwäder, der Flygare o. s. v. Men denne gamle officer, hvilken naturligtvis hade öfverbefälet öfver truppen, bar ett stort och yfvigt, ned på bröstet fallande skägg, och den som sett popen Gennadius i Wotigrad, skulle snart hafva funnit likheten mellan dessa båda skägg, hvilka voro lika gråa och vördnadsbjudande, fastän kanske den höge officerens var ännu yfvigare och ännu större än den girige popens. Dessutom hade officeren hvarken så gråa eller så yfviga ögonbryn som den ortodoxe presten. Dessutom företedde deras ansigten ingen inbördes likhet. De voro således ingalunda en och samma person.

En annan omständighet (eller rättare två sådana) förtjenar också att omförmälas. Bakom truppen fördes och bevakades af åtta man två fångar, hvilkas fötter voro sammanbundna under hästbuken och hvilkas armar voro bakbundna på ryggen. Vidare saknades Lars Peter — den person, som vi aldra först väntat att få se i denna tappra skara. För ögonblicket sakna vi tid att sysselsätta oss med dessa egendomliga omständigheter. Förklaringen deröfver måste vi uppskjuta.

Vid den tiden, då ryttareskaran tågade in i Olonez, sutto våra fyra vänner i sin stuga och voro ifrigt sysselsatta med att plugga och plagga vett och förstånd i de ryska barnahjernorna. Bretholtz hade just på ett papper uppritat alfabetet, och en liten nybegynnare stod mellan hans knän för att taga de underliga tecknen i betraktande och lära sig deras betydelse. Simon Paulin berättade för ett halft tjog större barn historien om landsplågorna i Egypten. Wetterstjerna var i färd att med ett träkol uppritа på den kalkade väggen en karta öfver Europa, hvilken sedan skulle begagnas såsom åskådningsmateriel vid ele-

vernas undervisning i geografi och historia. Thomas Funk sysselsatte sig ifrigt, men föga angenämt med att lekamligen tukta en näsvis pojke, som nyss hade begått det grofva felet att visa sin läromästare en s. k. lång näsa.

Alla dessa lofliga arbeten blefvo emellertid plötsligt afbrutna, när ryttareskaran tågade in i staden och passerade alldeles förbi våra vänners små och låga fönster. Både lärare och elever släppte allting ur händerna och skyndade fram för att taga den ståtliga synen i betraktande.

Utan tvifvel hade våra vänner väntat få se svenska uniformer, ty det var med en ton af bitter missräkning, som de nästan med en mun utropade:

»Åh! Det är bara ryssar!»

Men plötsligt uppgaf Wetterstjerna ett glädjerop. Han hade igenkänt Ebba och Ulla. Nästan i samma ögonblick blef han varse och kände igen sin gamle vän Uhrwäder.

»Nej, se Flygare!» utropade samtidigt Simon Paulin.

»Och Rahm finnes der också!» hördes Bretholtz utbrista.

»Det är således våra vänner.»

»Befrielsens timme är inne.»

»Vi få återse vårt fädernesland. Vi få återvända dit. Våra lemmar skola en gång hvila i fosterlandets jord. Gud ske lof!»

Dessa och andra dylika utrop af en lätt begriplig glädje och tillfredsställelse hördes ända tilldess skaran tågat förbi.

En minut senare och medan våra vänner ännu för sökte uppfatta en skymt af befriarna genom att tränga sig så långt in i fönsternischen som möjligt, visade sig för deras förvånade ögon de båda fångarna och deras bevakning.

»Hvem är detta?» utbrast Thomas Funk. »De stackarne!»

»Ah!» utbrast öfverstelöjtnant Wetterstjerna.

»Vid Gud är det icke Arvid Bredström och Josua Hjelm!» förkunnade Bretholz. »Men Amadeus Ruben saknas. Månne de hafva varit nog enfaldiga att låta honom undslippa, när de togo de här två till fånga. Det vore skada och det hade varit ett så ljuft nöje att få se alla tre hänga bredvid hvarandra i samma galge. . . . Hurrah för gamla glada Sverige!»

Våra vänner, hvilka nu så länge hade suckat efter friheten, voro alldeles utom sig af glädje. Barnen kördes ofördröjligen på dörren. Böcker, papper och bänkar kastades om hvartannat på golfvet i en vrå och de af fröjd berusade svenskarne började uppföra en så vild glädjedans och voro så stormande i sin munterhet, att den vakthafvande kosaken kom fram till fönstret och tittade in genom den dunkla rutan.

Utan tvifvel misstänkte han, att hans fångar antingen voro berusade eller också hade blifvit vansinniga. Han kunde icke tro annat. Men han vågade sig icke in till dem. Och det var kanske en lycka för honom, att han icke var åtkomlig för våra vänner under det första glädjeruset, ty de skulle kanske hafva så mycket heldre begagnat tillfället att kräfva vedergällning, som just denne kosak hade varit en af de mest obarmhertiga, när det gälde att begagna knutpiskan.

»Lugnen eder!» förmanade Wetterstjerna. »Vi känna icke våra vänners planer, och det skulle kunna hända, att vi motarbeta dem och skada oss sjelfva, om vi för tidigt låta kosakerna märka vår glädje.»

Alla insågo, att uppmaningen var klok och man dröjde

icke att åtlyda den. Bänkar, böcker och papper återställdes i sitt förra skick, och den som nu kommit in och sett denna ordning rådande i rummet, skulle icke hafva misstänkt, att den vildaste oordning för några minuter sedan hade rådt inom dessa fyra hvitmenade väggar.

Men det dröjde länge, innan våra vänner erhöllo någon kännedom om hvad som tilldrog sig ute i staden, och som våra läsare troligen dela deras otålighet, begifva vi oss nu ut för att taga reda på hvad den guldsmidde och gråskäggige höge officeren hade att säga och göra.

SEXTIOSJUNDE KAPITLET.

Den guldsmidde gamle officeren.

De till ryssar förklädde svenskarne uppmarscherade på det s. k. torget i staden Olonez. Nyfikenheten lockade fram hvarje lefvande varelse i hela det lilla stadssamhället. Icke endast gesällerna och lärgossarne, utan till och med mästarne sjelfva kastade sina verktyg på bänkar och säten, i hörn och vrår och rusade ut på gatan, så snart de märkte, hvad som var på färde. En genom staden marscherande militärtrupp hade naturligtvis också den kraftiga verkan att locka alla hustrur, pigor och flickor ut på gatorna bort från diskar och grytor. Snart var hela torget uppfyldt af menniskor, d. v. s. hela den del af den öppna platsen, som låg utanför den af de förklädda svenskarna bildade qvadraten. Stadens ungdom — den s. k. gatpojk- och gatuflick-kåren — var naturligtvis vid ett dylikt tillfälle sjelfskrifven såsom deltagare.

Äfven en mängd af de i Olonez förlagda kosakerna skyndade dit, men anföraren, den grymme Morsztyn, syntes icke. Utan tvifvel kände han redan ryttarnes ankomst till staden, ty ryktet derom spred sig med blixtens hastighet omkring i det lilla samhället. Men lika troligt är det, att han, i sin egenskap af befälhafvare och öfverste fångvaktare i Olonez, ansåg sig icke böra blottställa sin värdighet genom att af egen drift liksom en annan simpel karl infinna sig för att nyfiket begapa främlingarna.

Emellertid satt den gamle guldsmidde ryske officeren på sin ståtliga häst och blickade omkring sig, liksom om han saknat någon. Måhända hade han väntat af den simple kosakchefen, att han skulle hafva genast inställt sig och visat hans guldsmidda nåd både en ödmjuk min och en med vördnad krökt rygg. När han nu icke såg till någon, hvilken han kunde förutsätta vara något slags kosakbefälhafvare, vinkade han med sin hand på ett så ifrigt sätt, att man mycket väl insåg, hvilken omätlig otålighet jäste i hans guldsmidda bröst.

Vinken gälde en simpel kosak. Och denne var icke sen att efterkomma den, man kunde nästan säga, att han var så mycket mindre sen dertill, som han icke kunde undgå att se några fruktansvärda knutpiskor, hvilka buros af vissa dertill utsedda ryttare. Dessa piskor talade denna gång ett så mycket mera rysligt vältaligt språk som bland dem skådades två knutpiskor af den art, som ryssarne kalla *nagajki.** Man fruktade den vanliga knutpiskan, men man var nära att dö vid åsynen af en nagajki — detta redskap, hvilket med rätta blifvit betecknadt såsom det mest fruktansvärda i verlden.

* En piska med många »svansar» och på hvarje svans sex eller sju med synnerlig lätthet upp och ned löpande jern- eller blykulor.

»Kosaken, som blifvit framvinkad af den gråskäggige officeren, tilltalades af denne med följande icke synnerligen blida ord:

»Hund till kosak! . . . Hvar är din herre? . . . Nå, svara ögonblickligen, karl!»

Kosaken kastade sig till marken af vördnad för de guldsmidda uniformspersedlar, som den gamle officeren bar, steg upp och svarade:

»Fader officer! . . . Hans nåd Morsztyn är i sitt högqvarter.»

»Gå, hund, och befall honom, att han skall ögonblickligen inställa sig inför mig här på denna plats! . . . Skynda sjelf och befall den hunden skynda!»

»Jag går att med bäfvan uträtta ers höga nådes befallning.»

»Det var då väl, att du ändtligen blef färdig dertill», brummade den gamle officeren, men som orden dels uttalades temligen lågt och dels sades på svenskt tungomål, fans ingen annan, som förstod detta tal, än de närmast den gråskäggige varande svenskarne.

Kosaken gick att utföra hvad honom ålagdt var. Hela hans kropp darrade. Alla kosaker darra, när de se en nagajki och dess fruktansvärda jernkulor. Vi sade, att denne kosak »gick». Det var, vi erkänna det, ett misstag. Han »gick» ingalunda, ty han sprang, han ilade lika fort som någonsin två magra och muskulösa ben fört sin egare fram öfver en jagtmark. Författaren har en gång vid en tigerjagt i Afrika sett en engelsk lakej . . . han hette för öfrigt John Gladstone . . . löpa, då han jagades af en tigerhona. Men sjelfva denne Johns löpande var ett intet mot de prof på snabblöpningskonst, som kosaken här presterade. Han var, med få ord sagdt, oöfverträfflig

och skulle hafva denna gång med afgjord framgång täflat med det mest snabblöpande af alla fullblodsston i gamla England. En vanlig svensk husarhäst af denna nu moderna, från alla möjliga raser utan plan sammanrörda sorten skulle icke hafva hunnit tillryggalägga halfva banan, innan kosaken redan var framme vid ingången till ölkrogen, der den grymme Morsztyn satt och förnöjde sitt förfärliga sinne med en mugg dubbelt »merserburger».

Kosaken störtade in.

»Hej, fader, hej!» ropade han, sedan han inkommit genom den våldsamt uppslungade dörren. »Man vill tala med ers nåde.»

»Med mig? ... Hvem? ... Hvad? ... Hvem är den djerfve hund, som ...»

»Det torde kanske vara fader tsaren sjelf. ... Gud välsigne honom!»

»Tsaren!» upprepade Morsztyn, i det han kastade ölkruset från sig och ilade upp från högsätet, hvari han suttit. »Hvar är den nådige, höge och evigt härlige fader tsar, att jag, hans tjenare, hans slaf, hans uslaste bland usla trälar, må buga mig inför honom?»

»Ja, inte vet jag ...»

»Hvad nu, du smutsiga och orena hiller, vet du icke, hvar vår fader tsaren behagar befinna sig? ... Du går genast att söka honom!»

»Men det var icke så jag menade, det må ers nåd besinna.»

»Mena! ... Mena? ... Hvad menar du med att mena, hund?»

»Ah, ingenting annat än det, att ...»

»Hvem har gifvit dig lof att 'mena'? Passar det sig för dig att 'mena'? ... Du är en hund. ... Jag är en

hund.... Hela verlden är idel hundar. Hundar få icke mena någonting. Endast den högvördige fadren tsaren har rättighet att hafva någon mening. Ingen annan får mena något.»

»Värdes förlåta mig, ers nåd! ... Jag menade ingenting. Jag kan försäkra, att jag menade ingenting ... icke någonting, ers nåd.»

»Se så, nu menar du ju någonting igen. ... Hund, hörde du icke ...?»

»Ja, men jag menade ju ingenting ... ingenting alls, ers nåd.»

»Hund! ... Dumhufvud! ... Du kan väl begripa, att du lika litet får mena ingenting som mena någonting. Du får alls icke mena något.»

»Men jag menar ju ingenting. ... Jag menar blott, att mannen är så guldsmidd och fin, att han ganska väl kan vara tsaren, fastän jag icke vet det.»

»Dumhufvud!»

»Den högvälborne officeren, som är nästan öfverhöljd med guld från topp till tå bjuder och befaller ers nåd, att ers högvälborna nåd skall behaga genast infinna sig på torget för att helsa honom. För så vidt jag kan af hans utseende förstå och på grund deraf mena någonting ...»

»Skäms karl, det är endast tsaren, som har rätt och magt att mena.»

»Skona mig! ... Jag menar ju intet ondt ... jag ville bara säga, att ...»

Ett slag af knutpiskan var det enda svar Morsztyn gaf. Kosaken hoppade högt upp och gnodde de kroppsdelar, som drabbats af slaget.

Två minuter senare stod Morsztyn inför den gamle guldsmidde officeren, hvars utseende och åthäfvor voro så

majestätiska, att sjelfva den grymme Morsztyn, så djerf han än var, måste slå ned sin blick och mot sin egen vilja gjorde en bugning af den mest ödmjuka art och skulle kanske hafva knäböjt, om den gråskäggige officeren hade lemnat honom tid dertill.

Den högt uppsatte gamle krigaren nickade temligen likgiltigt.

Kosaken Morsztyn blickade ängsligt på hans anlete, men förmådde icke upptäcka, huruvida den guldsmidde var vänligt eller ovänligt sinnad. Men det kunde dock icke missförstås, att rösten var barsk, när han sade:

»Du heter Morsztyn?»

»Till ers höga nådes tjenst, ja, mitt namn är Morsztyn. Och allas vår fader tsarens nådiga vilja har gjort mig ovärdige till kapten och kompanichef i hans kosakhär. Och hit till Olonez har vår fader tsaren kommenderat mig och mitt folk för att bevaka alla de svenska krigsfångar, som finnas här i staden och i nejden.»

»Och du har väl låtit dem rymma, kan jag tänka mig?»

Det var förunderligt, att denne guldsmidde officer talade en ryska, som var ojemförligt bättre än kosaken Morsztyns.

Vid frågan om Morsztyn låtit sina fångar rymma, skiftade denne hedersman färg, blef först röd, sedan blek och slutligen röd igen, alldeles blodröd och till färgen som en kokt kräfta.

Han darrade i hvarje lem, slog ned ögonen och tycktes hafva ett sådant sinne, att han aldra helst skulle hafva sjunkit ned i underjorden för att undkomma dessa rysliga blickar, som den guldsmidde sände honom ur ett par ljusblåa, men gnistrande ögon.

»Nej, nådige herre», framstammade slutligen Morsztyn, som darrade och helst velat aflägsna sig från platsen och äfven skulle hafva gjort detta, om han vågat. »Nej, ers höga nåd, ingen enda af mina fångar har rymt, icke ens en enda. Och i hela fadren tsarens ofantliga rike, som räcker längre än solens uppgång och nedgång,* finnes ingen så skicklig fångvaktare som jag. Jag vill i all underdånighet derom underrätta.»

»Således finnas alla de åt dig anförtrodda fångarna här?»

»Alla!»

»Utan undantag?»

»Ja, nådige herre, alla — ingen enda undantagen . . . ingen!»

»Hund! Du ljuger!» dundrade den högt uppsatte officeren.

»Ack! . . .»

»Acka hit och acka dit bäst du har lust, Morsztyn! Du skall erkänna, att du låtit en af dina fångar undfly. En svensk, som hette Lars Peter, en lakej, en hund, hvilken du heldre borde hafva slagit till marken med kolfven af ditt muskedunder eller piskat ihjel honom med din nagajki — heldre än att du skulle hafva låtit den lymmeln, den odågan, den hunden, det skabbiga svinkreaturet undslippa. Vet du, hvad han har gjort, sedan han flydde? . . . Vet du det, du usle hund? . . .»

»Ack . . . nej! . . . jag . . . jag . . . vet . . . ack för . . . förlåt mig, ers nåd!»

»Jag har tsarens nådiga befallning att hänga dig i en galge.»

* D. v. s. ett rike som är så vidsträckt, att natt och dag samtidigt inträda på olika ställen inom dess gränser,

»Ack, hvad har då Lars Peter gjort? ... Jag bekänner, att den uslingen rymde ... men ... ack och ve! ... jag gjorde allt, hvad som stod i en menniskas förmåga. Vi förföljde honom, tilldess vi sjelfva stupade af trötthet, och om ers höga nåd så bjuder, skall jag genast utsända en expedition för att gripa denne Lars Peter och föra honom tillbaka hit, hvarhelst han än må befinna sig. Och när jag åter får honom fast, skall han blifva så trakterad med mina knutpiskor, nej — bättre opp! — med min nagajki, att han skall uppgifva sin orena ande under slagen.»

Naturligtvis inbillade Morsztyn sig, att dessa grymma hotelser skulle blidka den stränge officeren. Men deruti misstog han sig. Den guldsmidde blef alldeles utom sig och skrek:

»Menar du då, att det är vår nådige fader tsarens vilja, att du skall betrakta och behandla dina svenska fångar som djur. ... Ack, din hund, du torde få pryda en galge, innan många timmar gått om. Den höge och härlige tsarens afsigt är, att I skolen med all vaksamhet hindra dem att fly, men icke alls hvarken oroa dem eller misshandla dem, utan på allt sätt understödja deras sträfvanden att sprida någon upplysning bland de förfäade hoparna i detta land. ... Nå, Morsztyn, huru har du fullgjort detta ditt af tsaren undfångna uppdrag?»

Morsztyn blickade omkring sig liksom för att beräkna, huruvida han kunde våga med de kosaker, som funnos på platsen, göra ett anfall på denne guldsmidde man och hans trupp samt på detta sätt rädda sin kropp, kanske sitt lif. Med hemlig glädje iakttog han, att en mängd af de på landsbygden omkring Olonez förlagda kosakerna hade infunnit sig. Men ännu ansåg han sig vara allt för

svag och ansåg derför vara klokast att så mycket som möjligt under ännu en stund stämma ned tonen och visa sig såsom en ödmjuk beundrare af den guldsmidda uniformen.

»Ack, ers höga nåd», svarade han underdånigt, »jag erkänner ju, att en af mina fångar försökte fly, men...»

»Nå?» dundrade officeren, hvars ögon brunno allt mera häftigt.

»Han blef skjuten under flykten», försäkrade Morsztyn.

»Blef han skjuten?» utfor officeren. »Bevisa det, om du kan!»

»Det kunna alla mina underordnade bestyrka och betyga. Jag erinrade mig icke genast, att han stupade.»

Några kosaker framkallades och besvuro med gladt mod, att Lars Peter blifvit ihjälskjuten under sitt försök att fly.

Om icke den guldsmidde egt så obestridligt säkra vittnesbörd om, att Lars Peter lefde och i närvarande stund spelade rolen af en högt uppsatt man, skulle han varit nödsakad att tro dessa många vittnen, hvilkas fräcka pannor och ögon voro så lugna, medan de besvuro lögnen såsom sanning.

»Hund!» röt emellertid officeren till Morsztyn. »Du ljuger.»

»Jag talar sanning.»

»Lars Peter är således död?»

»Stendöd, ers nåd!»

Officeren vände sig om i sadeln och vinkade till sig den lilla pluton, som var beväpnad med knutpiskor. De raska bussarne redo fram till sin officer och mottogo följande troligen icke af Morsztyn förutsedda befallning:

»Der står», sade han, »en man, hvilken ljuger fräckt i ansigtet på mig, som är fader tsarens utskickade. Han säger, att Lars Peter är död. . . . Det tillhör er att bevisa, att Lars Peter ännu lefver. . . . Gripen den hunden och låten knutpiskorna hvina!»

Denna befallning blef med all möjlig skyndsamhet verkställd.

Morsztyn, som så otaligt många gånger hade låtit krigsfångarna undergå tortyr, blef nu — trots sitt energiska motstånd, trots de tjut af förfäran, som han lät höra, och i trots af äfven de kringstående kosakernas brummanden — gripen af några par kraftiga händer. Inom en minut derefter var den grymme mannen »upplagd» enligt alla konstens regler, och han hade nu det aldra bästa tillfälle att under loppet af omkring femton minuter göra grundliga studier i fråga om hvad en karl kan tåla, när pinoredskapet är ett par exemplar af den fruktansvärda nagajki.

Det tycktes, märkvärdigt nog, som om den gamle, af guldgaloner öfverhöljde officeren funnit ett orimligt stort nöje i beskådandet af det fruktansvärda straff, som öfvergick den grymme Morsztyn. Rättvist var det och väl förtjent, det kan icke bestridas. Mannen fick endast skörda det utsäde, som han utsått bland krigsfångarna. Och man kan tryggt påstå, att karlen mycket väl kunde hafva undfått tjugodubbelt, utan att räkenskapen skulle visat något resultat till hans favör. Men det var egendomligt att se, huru den gråskäggige officeren liksom nedlade hela sin själ uti hvarje slag af knutpiskan, hvarmed hans hejdukar behandlade (ty i fråga om en sådan bof kan icke vara tal om någon misshandling) denne Morsztyn, som förmodligen egde menskliga känslor i sin kropp (åtminstone vred han

sig nu af plågor), men deremot saknade all medkänsla med andra menniskors lidanden. Officeren riktigt njöt af uppträdet och ropade oupphörligt till sina hejdukar, att de icke skulle spara sina krafter.

Morsztyn tjöt som ett vilddjur.

Ingen menniska i hela vida verlden kan undergå femtio slag af en nagajki utan att tjuta. Vi rekommendera saken till åtanke hos vår tids »sportidioter».

Slutligen fann dock officeren bäst att afbryta den för honom njutningsrika ceremonien. Detta berodde dock icke på något medlidande med de svenska krigsfångarnes plågoande, utan helt enkelt derpå, att samtliga på platsen varande kosaker — till ett antal af omkring tre hundratal — hade samlat sig vid en sida af torget, bildat ordentliga plutoner och röjde, att de hade för afsigt att angripa den gråskäggige och guldsmidde potentaten och hans folk.

Morsztyn blef befriad från de händer, som höllo honom fast vid schavotten, ty dessa händer tillhörde män, hvilka med blixtens snabbhet lydde en röst, hvilken midt i högen af dessa till ryssar förklädda svenska ryttare plötsligt utropade:

»Släppen bofven! . . . karlar! . . . Sluten lederna! . . . Gif akt!»

Den som närmare kände dessa våra vänner, hvilkas öden och äfventyr vi hafva företagit oss att i denna volym beskrifva, skulle lätt hafva igenkänt Flygares röst.

Morsztyn, jemmerligen tilltygad — såsom väl förtjent var — ilade, så snabbt som en så illa tilltygad kropp förmådde, bort från ryttarne till sina redan uppställda kosaker, af hvilka han mottogs med välvilja, om än icke med entusiasm. En piskad öfverbefälhafvare har alltid förlorat en god del af sitt anseende.

»Hvad nu? . . . Hvad tusan?» utbrast den högt uppsatte gråskäggige officeren, i det han vände sig med anmärkningsvärd häftighet om i sadeln.

»Gif akt!» upprepade Flygare. »Se, huru dessa kosaker samla sig derborta, liksom ollonsvinen i skogen.»

»Skola vi icke göra ett anfall?» frågade officeren.

Denna fråga var i sjelfva verket högst förunderlig. Den guldsmidde mannen var ju eller tycktes åtminstone vara den högste befälhafvaren på platsen.

Detta var och är ett faktum, som ingen vågade eller vågar bestrida.

Och nu vände sig denne högt uppsatte, mägtige eller, som en ryss skulle hafva sagt, härlige man att — trots sina guldsmidda kläder — begära råd, ja, man må väl till och med säga befallning af en underordnad officer. Detta tyckes strida mot icke allenast krigslagarna, utan alla lagar och förordningar i verlden. Samme gråhårsman, som var så barsk mot kosakerna, var lik ett fromt lam, när han vände sig till Flygare. Det hela var så orimligt, att sjelfva Lars Peter skulle hafva funnit det »konstigt», om han hade varit närvarande.

Morsztyn hade i halfnaket tillstånd sluppit ur hämnarnes händer. Hans underlydande skyndade att kasta en kappa öfver honom. Derjemte framleddes en häst, och Morsztyn klättrade med någon möda upp i sadeln för att återtaga befälet öfver sina trogna.

Ställningen var kritisk. Det insåg Flygare nogsamt. Uhrwäder och de andra vännerna insågo det också och började sins emellan en öfverläggning, till hvilken äfven den gamle officeren blef kallad. Eljest plägar seden vara den, att befälhafvaren öfver en trupp är den kallande och att de underordnade officerarne äro de som lyda.

Morsztyn ordnade sin skara på ett så hotande sätt, att Uhrwäder, midt under den djupsinniga öfverläggningen, fann sig föranlåten att genom några kärfva kommandoord ordna den förklädda skaran så, att den kunde hafva någon utsigt att stå emot ett befaradt anfall.

Man såg, hurusom kosakerna laddade sina muskedunder. Uhrväder och Flygare läto sitt folk göra sammaledes. Och Ebba Stålhjelm och Ulla Grek ropade i hjertats ångest:

»Ve oss! ... Det kommer till strid. ... Se, huru blodtörstigt de der kosakerna betrakta oss!»

SEXTIOÅTTONDE KAPITLET.

Amadeus Rubens sista stunder.

Det är kanske nu ett lämpligt tillfälle att, medan kosakerna å ena sidan och de till ryssar förklädda svenskarne å den andra rusta sig till strid, vända tillbaka till Wotigrads »mir», till popen Gennadius' och starosten Yankows by.

Mycket hade der tilldragit sig, innan dessa svenskar lemnade Wotigrad för att befria Wetterstjerna ur krigsfångenskapen.

Vi erinra oss utan tvifvel, att vi lemnade Dmitri Paulowitsch och starosten vid en fullbräddad bägare af det goda julölet i den förres stuga. Detta samqväm blef dock icke så långvarigt, som man skulle hafva trott, när man besinnade, huru godt ölet var och huru kär i godt

öl Yankow ansågs vara. Herr Yankow var embetsman. Det är nog till att förklara saken. Han måste undvika allt, som hade utseende af en fraternisering med hvad han i sitt hjertas stolthet — liksom så många andra odågor — behagade kalla »den råa hopen». På den obildade befolkningen verkar ingenting så kraftigt som ett förnämt uppträdande, ett sätt att vara, uti hvilket egenkärlek, dumdristighet och saknad af blygsel hafva slutit ett broderligt förbund. Det kunde således icke gå an för en så högt uppsatt man som starosten Yankow att länge sitta qvar i en simpel bondes hus. Han måste bort, fastän ölet var godt och ehuru menniskorna voro vänliga, ja, nästan ödmjuka. Han måste bort, emedan han visste, att i samma mån förtroligheten steg mellan honom och hans »undersåter», skulle också de mutor blifva mindre, som oupphörligt, så långt året var, plägade hemtas ur böndernas fickor och regna öfver honom och vördig popen.

Yankow gick, och när hans digra person, hvilande på de fenomenalt korta benen, hunnit ut från gården, steg glädjen högt i det tarfliga, men trefna hemmet. Sjelfva Lars Peter fick nu »mål i mun» och omtalade för sin Wanda alla de äfventyr, som han genomleft under de femton eller sexton månader, hvilka förflutit, sedan han slöt den fagra ungmön till sitt hjerta.

Bland annat omtalade han äfven vistelsen i »borgen» — läsaren erinrar sig troligen af det föregående hvad vi mena med denna benämning — och kom dervid att från flickans sköna läppar framkalla den frågan:

»Men säg mig, min Olsewitsch, huru var det möjligt att föra hästarna ut ur borgen. Genom den underjordiska gången, som gräfdes om natten, kunde det icke ske. Den var ju för trång.»

»Sant nog, min engel, men vi hittade snart på ett bättre sätt. Alla stora lösa stenar, som funnos i närheten, rullades fram till det nedfallna klippblocket på båda sidor om detta. Redan dessa stenar bildade två ansenliga högar, hvilka utjemnades så, att de bildade två sluttande ytor från klippan och ned till marken — detta naturligtvis på båda sidor om klippblocket.»

»Nå, och sedan . . .?» hördes den nyfikna Wanda fråga.

»Jo, sedan kastade vi upp på stenarna all den jord, som blifvit utgräfd ur den underjordiska gången. Derigenom lyckades det för oss att åstadkomma ett slags väg öfver det nedramlade klippblocket. Beqväm var den inte, ty dertill hade erfordrats längre både tid och tålamod. Vi hade brådt, som du väl kan begripa, mitt lifs ljufva engel. Jag längtade till dig . . .»

Ett varmt famntag och en kyss blefvo belöningen för denna form af en berättelse, hvilken skulle hafva af en mindre eldig tillbedjare framstälts uti en betydligt mindre intressant form.

Så förgick aftonen. Wanda lade sig till hvila uti ett litet rum uppe under takåsen. Ebba och Ulla togo sitt nattläger i den kammare, som var belägen innanför »stora stugan». Herr Olsewitsch och alla andra herrar af samma förnäma ursprung delade sins emellan halmen i ladorna. Detta kan ju möjligen synas vara en omständighet, som är egnad att nedsätta herr Lars Peter Olsewitsch. Men när läsaren får veta, att samma halmförråd mottog till natthvila herrarne Uhrwäder, Flygare m. fl., förmoda vi, att inga nedsättande omdömen komma att efter detta vidlåda vår hygglige vän Lars Peter.

Tiden framskred. Den höga damen — tiden — är ett oroligt väsende, som aldrig står stilla. Äfven om den

ser en menniska ligga der slagen af qval och smärtor, kan den lättfotade damen icke öfvertala sig att stanna ett ögonblick, se på oss och öfva barmhertighet emot oss. . . . En så känslolös och obeveklig varelse som »tiden» har aldrig funnits på jorden och lärer icke komma att finnas, förr än menskligheten upphunnit det mål, som nu tyckes vara syftet för dess sträfvan — det målet, der *menniskan* göres till Gud och den verklige, sanne Guden (så tro dessa förståndssvaga individer) afsättes, stötes bort från sin tron och lemnar rum för det fula menniskoidealet, sådant det — efter smältningsprocessen — gjutes till fast form uti realismens heta gjuteri.

Om den »orthodoxa» kyrkan i Wotigrad hade egt ett tornur, skulle detta hafva visat half ett och genom slag af sin hammare förkunnat för nejden denna sena eller, om man så vill, denna mycket tidiga timma. Men Wotigrads mir var alltför fattig att kunna bestå sig en ljudande malm, en klingande bjellra och ett ur, som kunde på bestämda tider hamra på dess yta.

Lars Peter Olsewitsch satt med sina tankar ensam på förstugubron. Redan började sömnen tynga hans ögon och han hade redan börjat fråga sig sjelf, huruvida i hela byn funnes en sådan narr som han — en dåre, hvilken icke lade sig att sofva, utan tycktes ämna sitta hela natten på ett och samma ställe och bara njuta af sin lycka.

Nu syntes tre gestalter smyga fram i byns utkant.

De följde — troligen af försigtighet — en grop, som för någon utdiknings skull blifvit framdragen på den platsen.

Lars Peter märkte icke faran, utan satt stilla och obekymrad.

»Faran?»

Ja, visserligen var fara på färde, ty de tre smygande gestalterna tillhörde herrarne Arvid Bredström, Josua Hjelm och Amadeus Ruben — just Lars Peter Olsewitschs dödsfiender. Om Olsewitsch hade anat dessa mäns närvaro i trakten, skulle han ingalunda hafva gjort hvad han nu gjorde, d. v. s. gått in i ladan, slutit dörren till efter sig och lagt sig till hvila i halmen.

Hela Wotigrad sof. Endast en hund i en af granngårdarna vakade och skälde på månen, som befann sig i »andra qvarteret» och fridfullt log öfver nejden.

Emellertid framskredo de tre smygande gestalterna, så att de småningom nalkades Wotigrad. Ändtligen hade de, utan att blifva röjda, hunnit fram till det första huset i byn. Der stannade de för att speja och öfverlägga.

»Hvad är nu att göra?» hviskade Amadeus Ruben. »Nu äro vi här.»

Ja, att de »voro der», det kunde icke bestridas. Svårare var det att finna ett passande svar på frågan hvad som kunde göras.

»Vi sätta eld på byn», föreslog den alltid uppfinningsrike Hjelm.

»Och medan byn står i lågor», inföll Bredström, »angripa vi det hus, der Ebba Stålhjelm hvilar, gripa henne och föra bort henne. Innan något af nöten i byn hinner vakna och upphäfva ett råmande, kunna vi vara långt borta.»

»Denna plan är klok», hviskade en af de andra. »Men vi veta icke, hvilket hus det är, som lemnar tak öfver hufvudet åt Ebba Stålhjelm. . . . När vi tändt eld på byn och således allting bryter löst, hinna vi icke genomsöka alla hyddorna. Vi borde, innan vi gripa verket an, veta, till hvilken punkt vi böra rikta vårt anfall. . . . Med

andra ord ... hvar har den der fina flickan, som gjort vår vän Arvid galen, sitt nattläger?» Vet någon af oss det?»

»Klokast vore kanske att afstå från alltsammans», menade Hjelm.

»Och lemna Ebba qvar i deras sällskap!» utropade Arvid Bredström, i det han störtade upp. Detta högt ljudande utrop var så mycket mera oförsigtigt, som de tre skälmarne befunno sig invid sjelfva byn och ljudet måste höras af en och annan derinne.

Verkliga förhållandet är, att Flygares öron uppfångade Arvids utrop.

Den tappre kaptenen hade visserligen icke förstått orden, men blotta ljudet var tillräckligt att väcka honom upp ur det halfslumrande tillstånd, hvari han befann sig. Flygare kastade af sig filten, steg upp och trädde så tyst som möjligt ut i det fria. Der hördes nu ingenting, ty Arvid Bredström hade lugnat sig och hela samtalet mellan de tillämnade mordbrännarna fördes nu i hviskande ton, sedan länsmanssonen lärt känna och erkänna sitt felsteg.

Och den alltid sluge och påhittige Josua Hjelm hviskade och sade:

»Jag vet, hvar hon är. Då vi lågo i utkanten af granskogen derborta och åskådade deras intågande i Wotigrad, bemödade jag mig att taga noggrann kännedom om den gård, der Arvids hexa och hennes väninna ...»

»Kalla henne inte hexa», hväste Arvid Bredström, »om du vill undgå att smaka några tum kallt stål.»

»Lugna dig, min vän och stallbroder! Du får gerna kalla henne hvad du vill. Men jag kallar henne hexa, ty hon har förhexat dig. ... Ah! ... Glo inte så argt,

Bredström! Kom ihåg, att du är bara en pojke och att du icke kan uträtta någonting här på platsen, om du öfvergifves af oss.»

Länsman Bredströms son hade af sin far grundligt lärt sig det der franska ordspråket »*il faut reculer pour mieux sauter*». Han brummade någonting i sitt skägg, men teg för öfrigt. Dock kan man vara öfvertygad om, att han i denna stund föresatte sig, att Josua Hjelm icke skulle undgå straff för denna »oförskämdhet». Han ville endast afvakta en tid, då han kunde utöfva sin hämnd utan att blottställa sin egen person.

»Nå», hviskade han så lugnt som möjligt, »du vet således, hvar hon är?»

»Jag vet det.»

»Och hon har jernhandsken hos sig?»

»Bomber och länkekulor! Du såg ju sjelf, huru den glänste på hennes hand, när hon red in i byn.»

»Nåväl, mina vänner, då är saken lätt att ordna. Du, käre Hjelm, antänder husen i denna ända af byn. Vår hedervärde vän Ruben gör detsamma i den andra ändan. Jag sjelf sätter eld på några af husen i midten af byn. Och när vi hvar i sin stad hafva uträttat detta och hela Wotrigrad således omhvärfves af lågor och den s. k. 'röda hanen' gal högt på takåsarna, då samlas vi åter här för att gemensamt vidtaga de åtgärder, som derefter kunna i fråga komma.»

Detta förslag godkändes och de tre skälmarne skredo till verket.

Försigtigt smögo de fram i byn. Brinnande fnöske hade de redan derborta i granskogen tillredt och hela tiden, sedan de lemnade skogsbrynet, hållit i sina händer.

Det dröjde icke länge, innan det brann i byn på

minst tio olika ställen. Snart slogo lågorna upp och började hjelpa månen att belysa hela det lilla samhället.

Flygare hade emellertid satt sig på en timmerhög, som var upplagd utanför Dmitri Paulowitschs gård. Han hade icke hört något ljud, sedan han kommit ut, och derför hade han lugnat sig med den föreställningen, att alltsammans endast var en inbillning, att det ljud, som väckt honom upp ur slummern, var endast en nattugglas skri och att byn Wotigrad icke sväfvade i någon fara. Derför tillät han sig att drömma.

Men han skulle — som vi lätt förstå — snart och med förskräckelse vakna upp ur sitt halfsofvande och drömmande tillstånd. Lågorna började slicka utefter taken och emellanåt stiga högt upp mot skyn. Den gamla månen bleknade vid detta tilltagande röda sken. Flygare sprang upp och mumlade:

»Således hade jag rätt. ... Någonting är verkligen på färde.»

Naturligtvis ilade han att väcka sina vänner och deras folk upp ur sömnen. Snart voro alla »på benen». Hela skaran spred sig i byn, görande öfvermenskliga försök att hejda elden.

Flygare sjelf dundrade på dörren till Dmitri Paulowitschs boning, ända tilldess han lyckades få gamla Warwara vaken och meddela den sömndruckna gamla qvinnan, hurudan ställningen var. Derefter skyndade äfven han ut i byn för att deltaga i släckningsarbetet jemte muschikerna och de förklädda svenskarna.

Qvinnor och barn lupo hit och dit i byn, jemrande sig och vridande sina händer i ångest. Det var en jemmer, det rådde ett elände, som kunnat, som man säger, röra en sten till tårar.

Just då Flygare hade väckt Warwara och strängeligen förelagt henne att ögonblickligen i sin ordning väcka Ebba och Ulla samt Wanda, och Flygare således ansåg sig hafva tid och ledighet nog att ila ut i byn för att deltaga i och möjligen, vid förefallande behof, äfven leda eldsläckningsarbetena, just då smög sig Amadeus Ruben in på Dmitris gård och dolde sig bakom en halmhög.

Denne företagsamme person tycktes nu ämna operera på egen hand. Kanske dref honom hans ärelystnad till och med så högt och så långt, att han ämnade för egen räkning fånga Ebba Stålhjelm och till sin egen nytta använda den olycksaliga jernhandsken, som föranledt Arvid Bredström att kasta sig så djupt ned i laster och brott.

Åtminstone kunde man draga denna slutsats deraf, att herr Amadeus låg stilla bakom halmhögen och endast spejade fram bakom dess kant med ett enda öga, ända tilldess den tappre Flygare, som sett Warwara »sätta huset i rörelse», aflägsnat sig från platsen. Först när den manhaftige kaptenen var för ett par minuter sedan försvunnen ur synkretsen, trädde herr Amadeus Ruben fram i dagen, eller, rättare sagdt, i skenet från den blida månen och de rasande eldtungor, som förtärde byn bit för bit, liksom jetteormen i vildmarken uppslukar sitt byte.

Nu vågade Amadeus Ruben träda fram midt på Dmitri Paulowitschs gård, der han fullständigt belystes af skenet från nyss nämnda ljuskällor. Dock stannade han icke länge på denna plats. In i Dmitris hus trängde han sig, dock icke utan någon möda, ty Warwara hade ännu icke öppnat dörren och Amadeus Ruben måste derför sparka och slå in den. Han behöfde icke frukta, att ljudet af hans våldsamma slag och sparkar skulle väcka nå-

got uppseende eller påkalla någon uppmärksamhet i ett litet samhälle, der i denna stund hundratals olika ljud — ljud af jemmer och ångest, ljud af triumf och fröjd — sammanblandades till ett enda helt och fullständigt buller af en orkan. Hvar och en af de många lefvande varelser, som funnos på denna lilla, nu så upprörda fläck af jorden, hade nog af sig sjelf och sina göromål. Ingen tänkte på att bistå någon annan. Och — hvad mera är — ingen hade tid att lyssna hvarken till buller eller nödrop.

Det var en fasans natt.

Intet hjerta är så hårdt, att det icke skulle hafva börjat blöda vid åsynen af detta namnlösa elände. De halfnakna qvinnornas skrän, de alldeles nakna små oskyldiga barnens qvidande och gråt, männens svordomar, de tre skurkarnes hädelser — allt var rysligt att höra, liksom allt var förfärligt att skåda.

Ändtligen stod Amadeus Ruben inne i Dmitri Paulowitschs hus.

Ebba och Ulla voro klädda och fullständigt beredda till flykt. Just när Ruben trädde in, hördes Ebba Stålhjelm säga:

»Var lugn, Ulla! ... Var lugn för himlens skull! ... Sucka icke så! ... Var icke så öfvergifven! ... Herre Gud! Lugna dig! Jag ansvarar för allt. ... Ulla! Ulla! ... Svimma icke! ... Mitt barn! Var lugn, jag ansvarar för allt. ... Se så, nu förlorade hon medvetandet.»

Lågorna, hvilka frossade i alla byggnaderna i Wotigrad, hade nu också hunnit fram till Dmitri Paulowitschs hus. Det var hög tid att lemna ett hus, som var bygdt af grofva timmerstockar, hvilka torkat under århundraden och nu egde samma egenskap att lätt antändas och lätt

förtäras af elden som ett fnöske. De grofva och endast halft genomskinliga glasrutorna, som med stor kostnad blifvit af Dmitri inköpta i Viborg, sprungo sönder. Vinden spelade in i rummen och dess kalla, men friska syre uppeldade branden. Lågorna, hvilka här liksom öfverallt, der de icke hejdas af menniskans öfverlägsna förstånd och vilja, hade redan angripit de enkla husgeråden, som befunno sig invid väggarna i Dmitris stuga.

Att hela »mir» Wotigrad var oåterkalleligen dömd till undergång, det var nu uppenbart och betviflades icke af någon enda bland de sotiga, svarta, stundom af lågorna svedda gestalter, som rörde sig inom byns område och här upphäfde ett rop, der utgjöto suckar ur beklämda hjertan.

Men Amadeus Ruben trädde in i stugan, som qvinnorna — d. v. s. Warwara, Wanda, Ebba och Ulla — just höllo på att lemna. Han var förmodligen stolt i hågen, den der inbrottstjufven Amadeus. Åtminstone svälde hans bröst af stolthet, då han nu skyndade fram och grep Ebba Stålhjelm om lifvet, lyfte henne upp på sina armar och ilade ut, i det att han mellan sina tänder mumlade:

»Hon har jernhandsken på högra handen.... Godt! Jag slår således två flugor i en smäll, jag skjuter två harar med ett enda skott.»

Och ut rusade han, bärande den af förfäran nästan sanslösa Ebba Stålhjelm i sina armar. Warwara och Wanda ilade i hans spår och läto höra ett klagoskri, hvars like förmodligen aldrig ljudit mellan himmel och jord, sedan Rachel gret öfver förlusten af sina barn.

Ulla låg afsvimmad på golfvet i Dmitris stuga och lågorna voro henne mycket nära, ja, så nära till och med,

att de slickade fram på ett par tums afstånd från fållen af hennes ljusblåa ylleklädning.

Det var nästan oundvikligt, att Ulla skulle förtäras af elden.

Men i aldra sista stunden — just då elden grep sitt säkra tag i Ulla Greks klädningsfåll och hon tycktes vara alldeles förlorad — hördes väldiga karlsteg dåna först på gården, sedan i förstugan och slutligen på golfvet i Dmitris stuga. Det var kapten Uhrväder.

Ett ögonblick stod den tappre hjelten liksom förstenad vid åsynen af den medvetslösa flickan och den lifsfara, hvari hon sväfvade.

»Herre Gud! Förbarma dig!» ropade han. »Detta får icke ske.»

Och han ilade fram, grep den stackars ungmön i sina armar och släckte elden, som brann i de nedre vecken af hennes drägt. I nästa ögonblick skyndade han ut i det fria med sin sköna, men sanslösa börda.

Men Amadeus Ruben hade under tiden hunnit att med sitt sköna byte springa genom hela byn och aflägsna sig i riktning mot granskogen. Då blef Flygare honom varse och yttrade häftigt till sin vän kapten Rahm:

»Se der flyr en!... Och han bär en qvinna i sina armar.»

»Lugna dig! ... Han har gripit någon bondqvinna — troligen den första, bästa — och flytt med sitt byte. ... Dig angår icke den saken.»

»Var så likgiltig du behagar!... För min del inser jag ... en häst, vänner!... en häst! en häst!... Femtio dukater för en häst!»

»Är du galen?»

»En häst, säger jag. . . . Åh, Gudi lof! här är då ändtligen en.»

Och Flygare sprängde åstad utåt fältet i den flyendes spår.

Hvad som egentligen försiggick derute på slätten, har aldrig kunnat med full säkerhet bevisas. De som stodo i byn och blickade ditut, sågo två karlar kämpa och brottas, hörde ett pistolskott och blefvo slutligen varse, att den ene af de kämpade — naturligtvis segraren — upplyfte en afsvimmad qvinna framför sig i sadeln och ilade tillbaka till Wotigrad med utomordentlig snabbhet. När de anlände till byn, befunnos de vara Flygare och Ebba Stålhjelm.

Amadeus Ruben låg död derute på gräsfältet och många minuter gingo icke om, innan vargarna samlade sig omkring hans lik. Deras tjut var den enda begrafningssång, som uppstämdes vid denne förhärdade brottslings lik.

Så kom det sig, att Amadeus Ruben icke den natten blef gjord till fånge.

* * *

Wotigrad — den fordom, om man tager i betraktande ryska förhållanden — ganska välmående byn, låg nu i aska. Och den uppgående solen hade att bevittna en förödelsens styggelse, som kunnat locka tårar ur de mest förhärdade menniskors ögon.

Icke ett enda boningshus, nej, icke ens ett stall eller en lada fans qvar. Elden hade med vanlig omättlighet och med den oöfvervinneliga kraft, som utmärker detta element, förtärt alltsammans och den glödde ännu under askan, liksom om den hungrat efter nya offer.

Wotigrads befolkning — bland hvilken man nu hade nöjet att få se både starosten Yankow och popen Gennadius — flydde från den nedbrända byn bort till den djupa granskogen, medförande alla de lösören, som de förmått med otroliga ansträngningar och faror rädda undan den allmänna förstörelsen. Derinne i den djupa och mot vindarna och kölden någorlunda skyddande skogen tillredde de ett vinterläger. Och samtliga svenskarna voro ifriga att vid detta arbete skänka dem sitt bistånd. En mängd jordkulor tillreddes, en oerhörd massa af ved samlades och transporterades fram till lägret och uppstaplades i högar. De skickligaste jägarne bland svenskarna tillbringade två dygn inne i skogens aldra djupaste gömslen och återvände inemot aftonen af den tredje dagen med ett så rikt förråd af fäldt villebråd, att det borde kunna räcka till föda under flera månader åt alla lägrets invånare. Den rådande kölden var ett konserverande medel, hvarigenom matvarorna hindrades från att lida någon förskämning.

Derefter bröt hela den svenska truppen upp, tågade ned till den icke synnerligen aflägsna Ladogasjön, lyckades vid dess strand hopsamla ett femtiotal båtar och andra mindre farkoster, med hvilkas tillhjelp hela den lilla hären snart fördes öfver Ladogas yta bort till motsatta stranden och Olonez.

Början af svenskarnes uppträdande i denna ryska stad hafva vi redan bevittnat. Nu återvända vi, med läsarens benägna tillåtelse, till den goda stadens marknadstorg.

Arvid Bredström och Josua Hjelm hade fallit i svenskarnes händer och medfördes på färden såsom fångar.

SEXTIONIONDE KAPITLET.

Befrielsen.

Morsztyn höll ett ljungande tal till sitt trogna folk.

Kosakerna äro i allmänhet redan genom sin födelse der nere vid Don och dess nejder ett pratsamt folk, en menniskoart, hvilken mera älskar sladder, spökhistorier, fantasier, än deltagandet i de tappres bragder. De kunna ganska väl lida, att man sjunger en lofsång till ära för deras fäder, till förhärligande af deras bedrifter, ja, de kunna till och med sjelfva instämma i dessa hymner och se ut, som om de vore de modigaste och aldra mest manhaftiga män i hela den vida verlden.

I sjelfva verket kan man icke förneka, att de med nöje aflossa ett skott från en buske eller deltaga i något annat bakhåll, der de sjelfva löpa ringa eller ingen fara till lif och lemmar. Men detta är snarare ett bevis på feghet än på mod. Det kan visserligen (såsom hos en tiger) vara bevis på rofgirighet, men det är allmänt bekant, att tigern i sjelfva verket är en af de fegaste varelser i hela verlden. Kosaken liknade vid tiden för vår berättelse ganska mycket en tiger i vildhet och feghet, ja, han kunde liksom det roflystna vilddjuret dölja sin feghet under ett skenbart modigt uppträdande.

Så der öfvermodiga och stolta, men ungefär lika fega i hjertat stodo nu på Olonetz' torg omkring trehundrafemtio kosaker uppställda mot omkring tvåhundra till ryssar förklädda svenskar. Den gamle guldsmidde officeren, som anförde den svenska truppen, strök sitt långa och

breda hakskägg och brummade — märkvärdigt nog på svenska — följande:

»Bagatell! . . . Den der boskopshopen jaga vi undan, liksom solen en tidig morgonstund jagar bort dimmorna.»

»Bäst att gå till väga med foglighet», föreslog Uhrwäder, hvilken — låtom oss lägga märke dertill! — knappt ett enda ögonblick lemnade ur sigte den plats, der Ulla Grek befann sig. Detta var naturligtvis en svaghet hos honom. Hans vänner hade emellertid icke märkt detta sjukdomssymptom, förr än strax efter den der natten i Wotigrad, då den manhaftige kaptenen hade räddad Ulla Greks lif. Den der räddningen var nu någonting, som ovilkorligen måste förbinda räddaren och den räddade med hvarandra. Vi kunna icke förneka, att Ulla aldra helst velat blifva räddad af Nils Wetterstjerna. Men alldeles säkert och obestridligt är det, att hon numera blickade mera hjertligt på den tappre Uhrwäder än tillförne. Huruvida detta var ett allvarsamt sjukdomssymptom eller icke, det få vi förmodligen veta, innan denna berättelse slutar. Vi hafva emellertid anfört detta för att bereda läsaren på någonting, som med all säkerhet ingen kunnat ana.

»Foglighet hit och foglighet dit!» utbrast Flygare. »Hvartill skulle foglighet gagna? . . . Nej, låtom oss hugga in!»

Den gamle, gråskäggige och guldsmidde officeren blandade sig nu i samspråket. Det var märkvärdigt att se och höra, att ingen af de andra officerarne »gjorde någon affär» af den så grannt utpyntade mannen, utan behandlade honom snarast som en lakej eller en hundvaktare vid någon ståtlig herregård der hemma i gamla glada Sverige. Nog märkte kosakerna detta förhållande och visserligen var det utan tvifvel ett fel hos våra vänner, att de icke bättre förmådde dölja sina hemligheter. Det är att

— nära nog med visshet — förmoda, att kosakerna och deras chef Morsztyn icke skulle hafva vid detta tillfälle varit ens en liten bråkdel så morska, som de nu visade sig, om våra förklädda svenskar hade haft sjelfbeherskning nog att bättre dölja sin svaghet.

Morsztyn skummade af raseri och red fram och tillbaka.

Det kunde man tydligt se och förstå, att han försökte öfvertala sina donska kosaker att våga ett angrepp på den fiendtliga styrkan.

Han höll ett tal.

Och ehuru vi ingalunda kunna förbinda oss till att ordagrant här inför den nygirige läsaren framlägga herr Morsztyns tal, skola vi dock försöka att, med ledning af de källor, som vi rådfråga, någorlunda återgifva hans tankar.

»Knutpiskan», röt han, »sväfvar öfver edra hufvuden. Den fruktansvärda nagajki hviner redan genom luften för att drabba edra ryggar. . . . Sargade, lemlästade, halta, döfva, blinda och lemmalytta skolen I återkomma till edra lycksaliga byar der nere i de donska kosakernas land. Ingen enda af eder skall hafva en hel kropp och den som kommer hem med en half arm och ett fjerdedels ben skall anse och skatta sig lycklig framför andra, hvilka komma hem i ett ännu mera olyckligt tillstånd eller lemna sina ben qvar i dessa ödemarker. . . . Karlar! I sen faran. Framåt! Låtom oss uppsluka denna trupp af tsarens rytteri och sedan återvända som segrare till vårt hem, vår by, vårt hus, vår hustru, våra barn!»

Detta tal ådagalade ingen öfverflödigt stor förmåga, men åtminstone en viss grad af fantasi, och det gjorde synbarligen intryck på hopen. Mången vild och blodtörstig blick slungades öfver till »ryssarna». Kosakerna hade aldrig lärt att betrakta sig sjelfva såsom ryssar eller

sitt landområde såsom en del af den ryska statskolossen. Mazeppas oroliga ande lefde bland hans folk. De skulle derför gerna hafva inlåtit sig i en strid mot dessa ryssar, om icke Morsztyn — olyckligtvis för honom sjelf och hans plan — hade börjat vidröra ett ämne, som väckte allt för många minnen af hvad denne grymme man låtit dem lida.

»Mina barn!» återtog han. »Kommen ihåg, att jag alltid varit som en fader för eder och att jag, så mycket som möjligt varit, har skonat eder för knutpiskan.»

Men detta var just hvad Morsztyn *icke* hade gjort. Han hade varit mycket grym och mycket obarmhertig samt hade städse vid aldra minsta förseelse låtit knutpiskan hvina och sarga. Ett doft brummande bland karlarna visade, att Morsztyn genom dessa få ord hade omintetgjort och utplånat det goda intryck, som början af hans tal hade väckt. En äldre kosak steg fram ur ledet och sade:

»Det synes oss icke klokt att inlåta oss i strid med denna af allas vår fader tsaren utskickade skara. Tsaren har långa armar, och vi kunna icke fly så långt bort, att han icke hinner oss och straffar oss för vår olydnad mot hans höga vilja. . . . Vi vilja derför först höra, hvilken den befallning är, som fader tsaren skickar oss genom sina män, som stå här på torget.»

»Ären I galna? . . . Fega hundar! . . . Djur! . . . Smutsiga svin!» utlät sig Morsztyn, skummande af raseri.

»Sådan är emellertid min och kamraternas vilja. Derför må ni nu, fader Morsztyn, åtföljd af några man af de våra, rida fram midt på torget och spörja den gamle officeren efter det budskap, som han har att tillföra oss från vår nådige fader tsaren.»

»Ja, sådan är allas vår vilja», förklarades nu med en mun rundt omkring bland de uppstudsiga soldaterna, bland hvilka möjligen icke en enda fans, som icke tyckte, att Morsztyn hade väl förtjenat den afstraffning, ryssarne låtit honom undergå.

Morsztyn svor, brummade och — lydde. Men troligt är, att han i sitt grymma sinne lofvade exemplariskt och obarmhertigt bestraffa detta myteri och att i synnerhet dess upphofsman och ledare, den gamle kosaken, skulle få smaka en alldeles ny nagajki, så snart ett lägligt tillfälle dertill erbjöde sig.

Svenskarne hade nu redan en lång stund varit tillreds att anfalla. Troligt är ock, att angreppet skulle redan nu hafva skett, om man icke hade märkt den synbara tvekan, som rådde bland kosakerna.

»Låtom oss vänta ett ögonblick, men hålla oss beredda!» förmanade Flygare. »Se der kommer den morske kosakchefen hitåt med tio eller tolf man! . . . Kanske man vill underhandla.»

»Tillbaka i ledet, mina herrar!» befalde den guldsmidde gamle.

Så tilldrog det sig, att Morsztyn och den gråskäggige officeren sammanträffade på torgets midt, hvardera beledsagad af några bland sina män. Nyfikenheten inom de båda fiendtliga lägren var emellertid så stor, att allt manskapet å ömse sidor närmade sig för att med egna öron höra hvad som yttrades vid denna högtidliga konferens mellan de två potentaterna.

»Innan vi anfalla eder», hväste Morsztyn, hvilken både syn- och hörbarligen med möda styrde sin vrede, »för att af eder utkräfva hämnd för den skymf, som I hafven tillfogat mig, kommer jag för att säga eder, att jag vill veta

i hvilket ändamål vår lille far tsaren har skickat eder hit, hvad I viljen och hvarför I behagen utan mitt tillstånd stanna i denna stad, der tsarens nådiga vilja och magt hafva satt mig till befälhafvare, och hvarför . . .»

» . . . och hvarför vi piskat dig?» inföll den guldsmidde officeren. »Var det icke så du menade?»

»Nåväl, ja, jag vill veta, jag fordrar att få veta, med hvilken rätt du uppför dig på detta sätt. Och var öfvertygad derom, att om du icke kan göra god reda för dig, så . . .»

»Nå?» inföll den gamle knekten med tydligt gäckeri. »Om jag icke gör reda för mig, så att du blir belåten, så låter du mig väl smaka din nagajki, liksom du fått smaka min?»

»Vi skola leka med er en svärdslek, jag och männen mina, så att edra hufvuden skola falla af och af barnen i staden Olonetz användas såsom kulor, med hvilka de kunna leka.»

»Så sträng du är!» hånade officeren. »Finnes då för oss ingen nåd?»

»Ingen!» hväste Morsztyn, hvilken missförstod officeren och trodde, att dennes skenbara undfallenhet var ett tecken till rädsla.

»Ännu äro vi dock icke komna så långt», dundrade nu den gamle, hvilken med ens lemnade den skämtsamma tonen. »Du vill veta, i hvilket ändamål vi befinna oss här? Godt! . . . Du skall få veta det.»

Samtidigt öppnade han sin guldgalonerade uniformsrock och framhemtade ur dess inre gömslen en skrifvelse, hvilken han utvecklade inför ögonen på den häpnande Morsztyn och ur hvilken han uppläste följande, som vi naturligtvis — af skyldig hänsyn till våra läsare — hafva

öfversatt från ryskan, det språk, på hvilket det var skrifvet och upplästes:

»Till kosaken Morsztyn, min slaf!

»Vi, tsar Peter, herskare öfver alla ryssar, ensam-»rådande herre öfver och egare till alla, som inom vårt »rikes gränser bygga och bo — vi bjuda och befalla här-»med dig, vår undergifne slaf, att samla dina underlydande »män och ofördröjligen tillsammans med dem aftåga från »Olonetz öfver Petrosawodsk till Powjenetz samt sluta dig »med de dina till den här, vi der samla. De krigsfångar, »du har att bevaka i Olonetz, öfverlämnar du till öfver-»bringaren af denna vår befallning, mot hvilken du har »att bevisa all den lydnad, vördnad och hörsamhet, som »du skulle visa oss sjelfva, din egare och herre. Allt vid »straff af vår onåd och hvad dermed följer. Till ytter-»mera visso hafva vi bekräftat detta med vårt namn och »insegel. Gifvet i vår hufvudstad Petersburg.

»PETER.»

Läsaren inser troligen genast, huru detta bref tillkommit. Det var nämligen detsamma som Lars Peter före affärden från Viborg hade mot ett guldmynt förvärfvat sig hos skrifvaren Göran Göransson. Det kejserliga sigillet hängde ännu i sin träkapsel fast vid dokumentet.

Morsztyn var liksom träffad af en åskstråle.

»Nå, hvad beslutar du?» röt den gamle, vördnadsvärde officeren, medan han räckte fram dokumentet och lät Morsztyn beskåda det på nära håll. »Skynda dig!... Det är tid, att du redan för länge sedan vore borta från Olonetz med alla de dina.»

När den första häpenheten var öfver, tycktes Morsztyn vara hågad för att göra invändningar, men hans män

gåfvo honom icke hvarken tid eller tillfälle dertill. De ropade med en mun:

»Vår lille far, tsaren, har befalt, och det är vår skyldighet att lyda.»

»Åsnor, hundar . . .», brummade Morsztyn.

Troligt är, att han tillfogade ännu flera skymford.

Den gamle officeren lyckades dock icke att höra mera, ty kosakerna drogo skyndsamt den motsträfvige Morsztyn med sig. Snart syntes ingen enda kosak på torget. Men svenskarne sutto qvar ännu ett par timmar till häst, d. v. s. ända till dess Morsztyn hade hunnit samla sitt folk och tåga ut ur staden. Först då vågade svenskarne upplösa sin slagordning och sprida sig i staden samt skaffa sig qvarter.

Den gamle guldsmidde hedersmannen tog nu med sig de två damerna jemte kaptenerna Uhrwäder, Flygare och Rahm samt tillryggalade med snabba steg det icke särdeles långa afståndet mellan torget och fångahuset, der krigsfångarna förvarades. Kosaken, som alltid annars plägade vandra fram och tillbaka utanför denna sorgens boning, var nu försvunnen. Visserligen hade denna omständighet icke undfallit de ifrigt spejande krigsfångarna, men som de fruktade, att någon list kunde ligga under saken, hade de icke vågat sig utanför dörren. Deras nyfikenhet var lika stor som deras väntan på hvad som komma skulle, och denna deras väntan var lika stark som den blandning af hopp och fruktan, hvilken bemägtigade sig deras sinnen mer och mer, ju flera timmar förgingo, innan någonting nytt hördes af. Att de hade orsak att känna icke endast hopp, utan äfven fruktan, inses lätt, om man lyssnar till Uhrwäder, när han för tionde gången utropade:

»Tänk, om de hafva marscherat tvärs genom staden utan att bekymra sig om oss! . . . Kanske veta de icke, att vi äro här.»

Ändtligen hördes fotstegen af några personer, hvilka nalkades huset. Sporrar klingade och sablar slamrade.

I nästa ögonblick hvilade de så länge åtskiljda vännerna i hvarandras armar under ömsesidiga utrop af glädje. Här och der fäldes tårar. I synnerhet var det rörande att se Ebba Stålhjelm och Nils Wetterstjerna. Detta tyckte förmodligen också den gamle guldsmidde officeren, ty han torkade ett par tårar från sina kinder, när han såg de unga menniskornas glädje och hörde, huru ömt de talade till hvarandra.

Sjelfva Lars Peter skulle blifvit upprörd, om han bevittnat denna scen. Men den hederlige gossen syntes ingenstädes.

Ulla visade sig mera sansad än man kunnat vänta att finna henne. Lång skiljsmessa och vissheten om att aldrig kunna vinna genkärlek äro egnade att qväfva och döda den varmaste kärlek. Hon var redan nu i stånd att se Nils Wetterstjerna och helsa honom såsom endast en kär vän, ingenting mera.

När man någorlunda lugnat sig, sporde Rahm:

»I hafven således förjagat Morsztyn och hans kosaker?»

»Alldeles! . . . Det är just hvad vi hafva gjort.»

»Huru många af dem stupade? Jag hoppas åtminstone, att någon af eder klyft hufvudet på vår plågoande Morsztyn.»

»Han fick smaka knutpiskan, ingenting annat. Vi äro herrar på täppan utan att hafva dragit ett svärd eller lossat ett skott.»

»Men huru . . .»

»Du skall sedan få höra allt, min vän.»

»Således äro vi nu fria?» sporde Nils Wetterstjerna.

»Hm! . . . Ja! . . . På sätt och vis!» svarade Uhrwäder.

»Huru?»

»I hafven endast erhållit en annan fångvaktare», svarade Flygare med dystert allvar, medan skalken log i hans ögon.

Krigsfångarnes anleten fördystrades och de skulle hafva bleknat, om det varit dem möjligt att blifva blekare, än den af krigsfångenskap och umbäranden förorsakade blodbristen gjort dem.

»Och hvem . . . hvem är han, denne nye fångvaktare?»

»Han står der och är, såsom hans guldgalonerade uniform utvisar, en högt uppsatt officer i tsarens tjenst.»

Krigsfångarne blickade på den gamle med en fasa, som stod att tydligt läsa i deras ögon, och Wetterstjerna utropade:

»Jag förstår allt. . . . I ären också fångar och kommen för att dela vår fångenskap och vår nöd? . . . Hafven tack, vänner! Men du, Ebba, får icke stanna här. Mitt hjerta svider . . .»

»Nej», utbrast nu gråhårsmannen, »I fån icke plåga min ädle husbonde mera med ert skämt, mina herrar.»

Den guldsmidde slet af sig det gråa lösskägget, kastade den ärevördiga peruken till golfvet och rusade fram till öfverstelöjtnant Wetterstjerna, hvilken han slöt i sina armar, under det att han snyftade af glädje.

»Du, Lars Peter! . . . Så var du likväl trogen.»

Och Wetterstjerna besvarade med hjertlighet den hederlige Lars Peters omfamning.

SJUTIONDE KAPITLET.

Ännu en befriad fånge.

Länge — många säga alltför länge — hade det »nordiska lejonet» uppehållit sig i Turkiet, lemnande sitt fädernesland vind för våg. Man må hafva rätt att förvåna sig häröfver, man må finna det underligt, att konungen tycktes med ens och för lång tid hafva förlorat det dådkraftiga sinne, som både beredt och uppburit hans storhet i samtidens och efterverldens ögon, ja, man må till och med tyckas hafva någon rättighet att — med en författare, som gjort sig skyldig till någon öfverdrift — utropa: »så förtärde sig denna jättekraft i brist på värdig sysselsättning med ett egensinne, som man har svårt att fatta» — nåväl, må man göra allt detta, men må man aldrig påstå, att Carl XII var overksam under sin fångenskap i Turkiet eller att han icke äfven här arbetade på utförandet af planer, som afsågo att godtgöra alla lidna förluster. Troligen hade icke någonsin under hela hans lif hans hjerna sväfvat i sådan fara som nu att blifva öfveransträngd. Hans älsklingsplan var att förmå Turkiet till krig med Ryssland, på det att Carl måtte i spetsen för en segrande turkisk här kunna inbryta i den afskydde tsar Peters land och slå denne fiende till marken så hårdt, att han aldrig mera förmådde resa sig. Mer än en gång var han nära att vinna sitt ändamål, men alltjemt omintetgjordes hans planer af ryska penningar eller hofintriger i Konstantinopel.

Slutligen insåg äfven hjelten sjelf, att ett längre uppe-

håll i Turkiet vore gagnlöst, och ungefär samtidigt (nämligen i Mars månad 1714) anlände den af rådet i Stockholm utskickade generalmajoren Hans Henrik von Liewen till konungen i Demotika, medförande de bedröfligaste underrättelser från fäderneslandet. Nu erhöll konungen kännedom om det gränslösa elände, som fattigdom, nöd och pest utbredt bland hans folk samt hurusom sjelfva detta folk, som afgudade honom för hans bedrifter, börjat knota och till och med på riksdagen år 1713 högt och tydligt uttala detta missnöje samt fordra upphäfvandet af envåldsmagten. Man hade ock redan, sade Liewen, till hälften beslutat fråntaga konungen regeringsmagten och lägga den, sedan den blifvit betydligt inskränkt, i hans systers händer, prinsessan Ulrika Eleonora. Skildringen af de yttre förhållanden, i hvilka Sverige då befann sig, var lika bedröflig. Liewen berättade, att Stenbock var fången, Sveriges sista här förlorad, hela Pommern i fiendehand, Finland öfversvämmadt af ryssarna o. s. v.

»Ja, ers majestät», slutade generalmajoren, en liten och låghalt, men snillrik, modig och tilltagsen herre, »jag är en ärlig och min konung af hjertat tillgifven man, och en sådan bör tala rent ur skägget, när han i bistra tider står inför sin konung. Jag skulle blygas för mig sjelf, om jag dolde någon fara. Sämre än en skabbig hund vore jag, om jag läte ers majestät, okunnig om vådorna, fortgå på en väg, som måste leda till förderf, då jag kan genom att tala rena sanningen hindra det....»

»Jag vet, att han är att lita på, min käre Liewen», yttrade majestätet. »Faran är således stor...?»

»Till och med så stor, att om majestätet icke snart infinner sig i sina arfländer, så är den dagen snart inne, då ers majestät icke längre eger något rike.»

»De skulle våga . . .?»

»Ers majestät täckes besinna, att 'nöden har ingen lag', såsom vårt kärnfulla ordspråk säger. . . . Dessutom finnas alltid personer, hvilka gerna fiska i grumligt vatten . . .»

»Hvem skulle det vara, ers välvishet?» utropade konungen med sin gamla häftighet.

»Ers majestät täckes besinna, att jag icke är hit anländ för att anklaga någon.»

»Han har rätt, Liewen», sade Carl, som genast ångrat sin hetta. »Det skulle ock föga gagna mig nu att få veta någonting derom. . . . Emellertid är det således min käre Liewens råd, att jag genast återvänder till Sverige?»

»Det är icke allenast mitt ödmjuka råd, utan jag beder och besvär ers majestät derom både för ers majestäts egen och för det olyckliga fäderneslandets skull.»

»Då är det ock mitt fasta beslut att lyda hans råd. Jag finner också, att ingenting kan uträttas med dessa fega och lumpna turkar. Den ene veziren efter den andre kommer till magten, sitter der en tid, göder sig med ryska penningar och faller snart i onåd hos sultanen, blir på dennes befallning strypt eller i bästa fall landsförvist till Rhodus. Ingen sitter här säker på sin plats och derför kan ingenting här uträttas. De äro också öfverdrifvet stolta och högmodiga, dessa grosvezirer. Liewen kan aldrig tänka sig, hvilka anspråk de ställa till och med på en konung. Der var t. ex. en vid namn Ibrahim, som var min plan tillgifven och gerna skulle börjat krig mot Ryssland och satt mig i spetsen för en stor turkisk här. Nå, Liewen skall få höra, huru skamligt han betedde sig. Han kom till Timurtasch, när jag residerade der, och uppslog

sitt präliga tält på något afstånd från mitt kungliga hus. Och så skickade han mig en pascha, som sade, att herr grosvcziren väntade mig på besök i hans tält för att personligen med honom öfverlägga om, huru min hemresa kunde bäst befordras och huru man skulle lägga polska kronan ännu en gång i min hand, så att jag kunde å nyo sätta den på Stanislaus' hufvud. Allt det der var nog godt och väl, men naturligtvis kunde icke jag såsom konung infinna mig hos en sådan person, hvilken till och med börjat sin lefnadsbana såsom röfvare, derefter blifvit roddare, sedan kapudanpascha, ty så benämna de här i landet öfverbefälhafvaren öfver deras flotta, och slutligen storvezir. . . . Jag, en konung, skulle infinna mig hos en f. d. roddare och röfvare! Har min käre Liewen någonsin hört en så oförsynt begäran?»

Generalmajoren bugade sig djupt, men svarade icke direkt på frågan. Han åtnöjde sig med att säga:

»Då föll väl veziren Ibrahim till föga? Förmodligen kom han då sjelf att begära företräde hos majestätet?»

»Menar han det, Liewen? . . . Jag skulle kanske förlåtit honom, om han kommit till mig ångerfull. Men nej, han reste sin väg i vredesmod.»

Liewen tänkte nog, att om hans stackars konung hade alltjemt visat en sådan stolthet gent emot turkarna, var det i sjelfva verket föga underligt, att han uträttat så litet hos dem.

»Nå, hvad tänker han på, Liewen?» frågade majestätet efter en stunds tystnad.

Liewen var icke endast krigare, utan äfven hofman. Han sade:

»Jag undrar, om vezir Ibrahim undgick sultanens vrede, sedan han så förbrutit sig mot ers majestät?»

»Han har rätt, Liewen. ... Sultanen borde hafva exemplariskt straffat karlen. Men det skedde icke. Han fortfor att vara i nåd ännu några månader, tilldess han slutligen fick undergå sitt välförtjenta öde. Man berättar, att han gjort intrång i hans höghet sultanens harem. Efter turkisk sed lär han hafva blifvit inbunden i en säck och kastad i hafvet. Nu hafva de en annan grosvezir, som heter Ali, men den är fiendtligt sinnad mot mig och mina planer, så att numera är ingenting vidare att uträtta här på platsen.»

»Det smärtar mig att höra, att ers majestäts stora planer hafva strandat af så obetydliga anledningar ...»

»Ja, det må väl min käre Liewen säga.»

»Men», fortfor generalmajoren, »det onda har, påstår man, alltid något godt i sitt följe.»

»Hvad menar Liewen?»

»Endast det att ju sämre usigterna äro här nere bland dessa hedningar, desto snarare skall hoppets sol å nyo rinna upp öfver det land, som har den berömmelsen att ega en sådan hjeltekonung som Carolus den tolfte.»

»Säger han det, Liewen?»

»Ja, ty desto förr beslutar majestätet att fara hem.»

»Det är redan beslutadt. Liewens berättelse har stadfäst ett beslut, som jag förut till hälften fattat.»

»Gud vare lof!»

»Men svårigheterna blifva många, kanske oöfvervinneliga.»

»Ers majestät har förut mer än en gång bevisat sig vara i stånd att besegra alla hinder. Med arabiska hästar och svenska sporrar låter det sig helt visst göra.»

»Sant taladt, käre Liewen! Då fråga varit om hin-

der, som kunnat öfvervinnas af ett starkt sinne, en kraftig arm och ett ljungande svärd, har jag någon gång uträttat saker, som mitt folk skall minnas, sedan min kropp länge hvilat i grafven . . .»

»De skola minnas ers majestäts bedrifter, så länge svenska folket är ett fritt folk och vördnaden för stora män och stora gerningar icke dött ut i det kära, gamla, glada Sverige.»

Liewen, som var duglig krigare och någorlunda presentabel hofman, bevisade, då han sade detta, att han äfven hade den förtjensten att vara en sannspådd profet.

»Nå, kanske skall så ske», yttrade Carl enkelt. »I alla händelser har jag alltid handlat som mitt samvete bjudit. Måtte man åtminstone ihågkomma detta! . . . Men låt oss lemna detta, käre Liewen, och i stället tala om det närvarande! Jag saknar penningar, och utan penningar kan man icke resa. . . . Har kanske rådet skickat mig någon summa med honom, Liewen?»

»Ack nej, ers majestät! . . . Besinna nöden . . . eländet . . .»

»Nå, det har alltid varit rådets vanliga visa, när jag begärt något. Kanske hafva de då talat sannare, än jag hittills förmodat. . . . Men utan penningar måste jag stanna här.»

»Är då ers majestäts kassa alldeles tom?»

»Vänta! . . . Han skall få höra, min käre vän.»

Konungen tog sin silfverpipa från bordet och lät höra en signal.

Genast skyndade en page in i gemaket.

»Kalla hit Hultman!» befalde konungen.»

Den gamle kammartjenaren, nu använd såsom »kiökemästare», inställde sig och gjorde den för innevarande

timmen af dagen passande vördnadsbetygelsen (vi känna, huru noggrant den gamle tjenaren efterlefde det reglemente, han sjelf uppgjort) och afvaktade derefter under tystnad, att majestätet skulle tala.

»Gå till kongliga kansliet, Hultman, och begär, att man till dig för min räkning lemnar tio dukater. Jag behöfver dem.»

Hultman stirrade på konungen på ett sätt, som uppenbarligen visade, att han — om det icke varit vanvördigt mot majestätet — skulle hafva trott att majestätet förlorat förståndet.

»Gå!» dundrade konungen.

»Men ers majestät vet ju, att sedan turkarne icke längre skicka oss vår tionde i penningar, utan i matvaror, finnes icke längre här i Demotika någon konglig svensk kassa.»

»Lyd ändå min befallning!»

Hultman bugade sig och gick, men återkom efter en kort stund från kansliet med det af både konungen och Hultman förutsedda beskedet, att i kassan fans endast några nästan värdelösa kopparslantar.

»Det är bra.... Gå nu, Hultman!»

»Ställningen är svår, det ser han sjelf, min käre Liewen», yttrade majestätet, sedan Hultman aflägsnat sig. »Penningar kan jag icke mera få låna i Turkiet; man har intet förtroende till min förmåga att betala. Och om jag också skulle kunna med otroligt besvär uppspåra en eller annan liten summa, som vore att få, skulle den dock aldrig komma i mina händer på drägliga vilkor. Dessa turkar och hedningar äro riktiga girigbukar, ockrare och blodsugare. Om jag gifver dem en skuldsedel på hundra,

lemna de mig endast tjugo till låns.* Alla mina ekonomiska källor hafva utsinat och gifva numera intet vatten.»

»Kanske skulle sultanen kunna lemna ett lån?»

»Måhända!... Vi kunna ju försöka.»

Det gör ett svenskt hjerta ondt att se Carl XII i denna belägenhet, der han icke längre sysselsätter sig med hugstora planer, utan talar liksom en skuldsatt undersåte endast om svårigheten att få låna penningar.

»Liewen har rätt», återtog majestätet efter en tystnad, som räckte några minuter. »Sultanen skall mot min egenhändiga skuldsedel låna mig, hvad jag behöfver till resan. Jag skall, då jag återkommit till mitt eget, laga det så, att ryssarne få betala både denna min skuld och andra, som jag åsamkat mig här i landet. Redan i morgon skall öfverste Grothusen resa till Konstantinopel såsom min ambassadör, försedd med fullmagt att uppgöra saken.»

»Gud gifve lycka till eders majestäts plan!» suckade Liewen.

* * *

Af historien inhemta vi, att sultanen hyste samma misstroende som hans undersåtar till konung Carls namn, när detta var skrifvet under en skuldsedel. Han vägrade bestämdt att lemna något lån, men erbjöd i stället en gåfva af 300 pungar. En pung motsvarade 500 riksdaler. Summan var således ganska betydlig och fullt tillräcklig till reskostnadernas bestridande. Men konungen afslog bestämdt att taga emot en penninggåfva. Dock lyckades det för majestätets tillgifne män att anskaffa ett par mindre

* Historiskt. Det är veterligt, att konung Carl under vistelsen i Turkiet utgaf icke mindre än 415 sådana reverser.

lån. Franske ambassadören i Konstantinopel lånade konungen 20,000 riksdaler, och en rik engelsman lemnade, mot pant af två fögderier i Bremen, 60,000 riksdaler. Sultanen, som var trött af sin envise gäst, lemnade med stort nöje en *firman* d. v. s. ett slags säkerhetspass för »kapten Carl Frisk» (ty så kallade sig konungen under den färden) att genomresa hans länder. Tyske kejsaren lemnade ett lejdebref af samma innehåll rörande de tyska orter, som kunde ligga i kapten Frisks väg.

Så kunde kung Carl ändtligen den 20 september 1714 bryta upp från Demotika och begifva sig på väg till sitt hemland.

SJUTIOFÖRSTA KAPITLET.

I hemlandet.

Vår skildring kan nu förflytta sig ett stort steg framåt i tiden, nämligen från 1714 till 1718.

Tilldragelserna under Carls flykt från Turkiet till Stralsund förtjena en skildring, men helst en sådan ensamt för sig, utan förening med berättelsen om andra händelser. Och hvad beträffar kung Carls verksamhet såsom konung efter hemkomsten till Sverige, står denna icke i någon förbindelse med vår skildring, förrän hjeltekonungen företog sitt aldra sista härdnadståg — det till Norge år 1718.

För våra vänners öden under dessa år böra och kunna vi lemna en kortfattad redogörelse.

Sedan konungen återvändt till Sverige, skyndade naturligtvis både Nils Wetterstjerna och hans krigskamrater att, så snart det blef dem möjligt, inställa sig hos honom för att å nyo inträda i tjenstgöring. Ebba Stålhjelm återvände naturligtvis hem till Fogelsång, och Ulla Grek medföljde för att vara hennes gäst. Ett gladt och muntert lif utvecklade sig nu på den gamla ståtliga herrgården. Och glädjen stegrades ytterligare, när en vacker dag den sköna Maria Feodorowna anlände till Fogelsång, beledsagad af Simon Paulin.

Maria Feodorownas befrielse ur det underjordiska fängelset i Petersburg hade varit ett svårt företag, som kräft våra vänners sinnesstyrka och mod i mycket hög grad. Så snart Nils Wetterstjerna och hans medfångar blifvit befriade ur eländet i Olonetz, återförde de Ebba och Ulla till Viborg och kunde på intet vilkor förmås att tillåta dessa unga damer att medfölja på det farliga ströftåget till den nya ryska hufvudstaden. Hvarken böner eller tårar uträttade något hos dessa unga män. De höllo fast vid sin åsigt, att denna färd komme att blifva den farligaste, hvari någon af sällskapet någonsin i sitt lif deltagit, att damerna skulle löpa allt för stora faror samt — detta var också det för Ebba och Ulla mest öfvertygande skälet — att damernas närvaro skulle hindra männen mången gång, kanske till och med då dessa behöfde alla sina kropps- och själskrafter för att skydda sig sjelfva. Äfven det manskap, som deltagit i expeditionen till Olonetz, ansågs skola blifva mera till hinder än till nytta på den nu beramade färden och blef derför genom Nils Wetterstjernas försorg öfverskickadt till Stralsund för att åter träda under konungens fanor. Deltagarne i expeditionen till Petersburg blefvo således endast Wetterstjerna, Paulin,

Bretholtz, Uhrwäder, Flygare och Rahm samt dessutom Lars Peter och den gamle Christoffer. Den senare fick medfölja på Ebbas särskilda begäran och den gamle redlige mannen hade den förälskade unga flickans hemliga uppdrag att vaka öfver Nils Wetterstjernas säkerhet och lif.

En skildring af dessa åtta behjertade mäns äfventyr och öden under denna resa eller, rättare sagdt, detta fälttåg skulle i och för sig utgöra en hel roman. Deras frånvaro från Viborg räckte omkring ett år. Än jagades de af ryssarne, såsom man jagar villebrådet i de djupa skogarna, än åter var det våra bussar, som jagade ryssarna. Hundra gånger sväfvade de i lifsfara Mången gång blefvo de mer eller mindre farligt sårade. Slutligen lyckades det dem att befria den arma Maria Feodorowna och föra henne i säkerhet till Viborg. Ebba och Ulla mottogo både henne och sina återkommande vänner med hjertlig glädje.

Nu i början af år 1718 voro alla tre de unga damerna samlade på Fogelsångs slott. Den gamle herren — Ebbas far — tycktes lefva upp på nytt och blifva ung igen, sedan hans förut tysta och ensliga boning nu blifvit ett hemvist för glada ungdomar. Nils Wetterstjerna och Simon Paulin gjorde täta besök på Fogelsång vid de tider, då de icke befunno sig i aktiv tjenstgöring. Äfven de andra unga männen helsades med glädje, då de infunno sig för en eller annan vecka.

Medan vi nu befinna oss i Fogelsång, är det lämpligt att speja litet omkring i den nejden. På länsmansgården satt ännu gamle Bredström qvar. I mera lugna tider, då de öfverordnade myndigheterna hade haft tid och tillfälle att bättre »se upp» med den gamle »filuren», skulle orten för länge sedan varit befriad från honom. En enda gång var det nära deran, att han förlorat sin tjenst.

Han plägade, som vi veta, fara fram nästan som en ond ande bland allmogen och i lagens namn plundra dem, icke för kronans räkning blott (ty detta gjorde äfven alla andra länsmän på den tiden) utan äfven för att öka sin egen kassa. Olyckligtvis för honom råkade han under denna sin framfart en gång tillfoga en af befallningsmannens* egna slägtingar någon orätt. Den gamle beskedlige fogden, som låg i händerna på Bredström, var död, och den nye var en man af annat slag. Han ombesörjde, att Bredström blef ådömd att två hvarf springa gatlopp, d. v. s. med blottad rygg passera mellan två långa led af soldater, som voro beväpnade med smidiga och starka spön samt pligtiga att gifva delinqventen så hårda slag som möjligt. Bredström försökte köpa sig fri från straffet. Det lyckades honom icke. Men sedan han undergått det, blef han — så otroligt det än låter — bibehållen vid sin länsmanstjenst. Straffet hade på honom ingen annan verkan än den, att han derefter for fram bland allmogen med fördubblad hjertlöshet. Men han förskaffade sig ett noggrant och fullständigt register öfver alla personer, som voro befryndade med kronofogden eller stodo på mer än vanligt vänskaplig fot med befallningsmannen. Detta register blef för de derpå upptagna personerna ett skyddsbref med samma verkan gentemot länsmannen, som det på dörrarna strukna blodet egde för Israels barn i deras träldoms land gentemot mordengeln.

Emellertid hade Bredström, trots sin obarmhertiga plundringslystnad, kommit i ekonomiska svårigheter. Orsaken dertill känna vi redan. Han hade, som vi veta, skickat sin son Arvid mycket penningar, och detta hade alldeles uttömt hans tillgångar. Om det hade varit i hvad

* Den tidens kronofogdar kallades befallningsmän.

han sjelf kallade »de gamla goda tiderna», d. v. s. medan allmogen i hans distrikt ännu egde qvar någonting, som det lönade mödan att plundra, skulle den uppfinningsrike Bredström visserligen hafva med lätthet å nyo fylt sitt tomma kassaskrin. Men nu voro bönderna alldeles utarmade genom de långvariga krigen, de öfver alla gränser betungande skatterna och pålagorna. Endast få egde en ko eller en oxe. Alla hästar hade man frântagit dem. Pesten hade härjat befolkningen. De flesta och stundom äfven de bästa hemmanen stodo öde eller hade — sedan allt gårdens folk dött ut — utan köpeskilling, utan köpebref, med få ord, med våld och orätt blifvit lagda under herremännens gårdar, hvilka derigenom förstorades och förvandlades till slott. Bland en så i grund och botten ruinerad allmoge kunde icke ens en Bredström samla några skatter.

Hans son Arvid hade icke hörts af de senare åren. Länsmannen var orolig. Ja, det var en i alla afseenden bedröflig tid för Bredström.

Om länsmannen hade spändt sin gamla linkande häst för den ännu äldre och ännu bräckligare vagnen samt med tillhjelp af detta föga lysande ekipage begifvit sig öfver till Fogelsång vid något af de tillfällen, då Nils Wetterstjerna uppehöll sig der såsom gäst och blifvande svärson i huset, samt frågat den unge öfverstelöjtnanten, skulle han fått besked om sonen, ifall Nils velat omtala hvad han visste. Men Bredströms hjerta sammankrympte af hat och afund, så snart han erinrade sig, att »den der slyngeln» (så benämnde han Nils), som fordom af hans egen länsmanshand blifvit mot lag och rätt slungad handlöst ut i kriget, nu vunnit en så stor och så tidig befordran, medan deremot hans egen son, om han ännu lefde, troligen var

ingenting eller — någonting ännu sämre än intet. Det kunde aldrig falla Bredström in att fråga den unge öfverstelöjtnanten. Heldre ville han då lida ovisshetens alla qval.

Med Arvid förhöll det sig emellertid så att, sedan han blifvit tillfångatagen i byn Wotigrad och af våra vänner förd till Viborg samt öfverlemnad i dervarande myndigheters händer, hade han blifvit dömd till några års tukthusstraff. Josua Hjelm hade drabbats af samma oblida, men väl förtjenta öde.

Naturligtvis hade Nils Wetterstjerna icke försummat att genast efter ankomsten till Sverige resa till Strengnäs för att besöka sin mor. Det är tydligt, att en så ädel personlighet som Nils Wetterstjerna älskade sin moder högt och aldrig glömde sina pligter mot henne. Fru Ragnhild Wetterstjerna bodde fortfarande i Strengnäs hos sin broder. Återseendets glädje behöfver icke beskrifvas.

Det blef mellan mor och son beramadt, att så snart tillräckligt lugn inträdt i landet, skulle fru Ragnhild flytta tillbaka till Ubbarps gård. Gamle herr Axel Stålhjelm hade lofvat att iståndsätta byggnaderna och hade redan låtit sina torpare och drängar bearbeta de under senare åren obrukade fälten, på det att de skulle vara i brukbart skick, när fru Ragnhild återkomme dit.

Sedan vi nu redogjort för de hufvudsakliga tilldragelserna under de år, som vår berättelse öfverhoppar, skynda vi att återtaga skildringens tråd i våra händer och inbjuda läsaren att med oss göra ett besök i Norge.

SJUTIOANDRA KAPITLET.

Vid Tistedalselfven.

Dimmorna låga tätt utbredda öfver Tistedalen och Idefjord på morgonen af den 24 November 1718. Det till och med småregnade något, hvilket bidrog till att ännu mera uppblöta de af höstregnen alldeles förderfvade vägarna. Vinden for emellanåt kall och bitande fram öfver nejden, men den egde icke nog styrka att så tidigt på morgonen — klockan var nämligen obetydligt öfver åtta — skingra töcknen. Den utomordentligt vackra tafla, som ter sig för en resandes ögon, när han från svenska sidan nalkas denna plats och med ens från höjderna ser den storartade Tistedalen djupt under sig, var på grund af denna rådande dimma nu icke synlig. Ja, icke ens den som befann sig nere i dalen, kunde se hvarken Fredriksstens fästning eller någon af de tre skansarna Gyldenlöwe, Stortornet och Ytterberget, som jemte bemälda fästning skyddade Fredrikshall. Den som endast med synsinnets hjelp anstält sina undersökningar af nejden, skulle hafva trott, att den var öde och folktom samt att den hvilade i djupaste fred och lugn. Många och till en del fruktansvärda voro emellertid de ljud, som bevisade, att förhållandet ingalunda var sådant.

Här och der rördes trummorna och örat uppfångade det ljud, som uppstår, när ett regemente fotfolk med taktfasta och tunga steg marscherar. Der ljöd en trumpetsignal. På ett annat håll förnam man buller af hästhofvar. Muskötskott smattrade, än enstaka, än i hela salvor.

Och hvar femtonde sekund öfverröstades alla dessa olikartade ljud af det grofva dundret från kanonerna på Fredriksstens fästningsvallar eller från de af svenskarna uppkastade batterierna.

Den som händelsevis ankommit till Tistedalen vid detta tillfälle skulle hafva varit döf, om han icke hade — trots dimman och töcknet — insett hvad som här förehades.

På en öppen plats icke långt från Tistedalselfvens strand, men på omkring en half timmes vägs afstånd från elfvens inlopp i staden Fredrikshall stodo vid nyss omförmälda tidiga morgontimma några officerare, hvilkas blågula uniformer utvisade, att de voro svenskar. Deras manskap hade lägrat sig på sjelfva den uppblötta marken. Tält funnos inga eller åtminstone högst få. Endast en mycket ringa del af den svenska hären framför Fredrikshall åtnjöt den lyckan att hafva något slags tak öfver hufvudet. De flesta — officerare och manskap — fingo tillbringa både natt och dag under bar himmel utan att ens ega tillfälle till att torka sina af de nästan oupphörliga, snöblandade regnen genomvåta kläder. Sedan de hela dagen vandrat i qvartersdjup gytja eller vadat i de våta löpgrafvarna, måste de om aftonen lägga sig till hvila på bara marken, hvilken var så uppblötad, att om morgonen vid reveljen djupa märken öfverallt syntes efter de hvilandes kroppar. Under sådana förhållanden blef sjukligheten inom hären allt större och större.

»Ställningen blir mer och mer outhärdlig», yttrade en af de nämnde officerarne, i hvilken vi igenkänna den tappre kapten Uhrwäder. »Det här liknar dagarna före slaget vid Pultava.»

»Medgifves gerna!» svarade en af kamraterna, som befinnes vara kapten Flygare. »Det är förunderligt, att

manskapet icke tröttnar, icke knotar, icke rymmer, utan bär sina lidanden med tålamod.»

»Ack», sade Bretholtz, som stod bredvid, »huru skulle de kunna knota, när de se, hurusom vår hjeltekonung uthärdar samma lidanden som de sjelfva? Det uppmuntrar folket, om deras anförare icke bereda sig sjelfva andra och bättre fördelar, än de bestå sina bussar.»

»Du har rätt, min vän. Jag bevittnade sjelf för ett par veckor sedan i Prestbacka — du minnes det stället, der vi anträffade en skara norrmän och skingrade dem, som när agnar bortblåsas af en vindstöt — der i orten var det, som jag med egna ögon såg majestätet en afton lägga sig att sofva på våta marken med hufvudet hvilande i Petter Jäddas knä; du känner ju Petter Jädda? Han tillhör kapten Grubbehjelms trupp.»

»Jag känner honom fullväl och en bra karl är han, högt värderad af kung Carl, som bäst vet, hurudan en tapper buss bör vara. Men vidare!»

»Soldater och ryttare skockade sig omkring platsen för att se detta skådespel. De stodo tysta, och man tyckte sig i deras anleten läsa, att det verkligen var med andakt de betraktade denne sofvande hjelte.»

»Ja, han är i sanning en hjelte, helt annorlunda beskaffad än de andra. Jag påminner mig den der Lagerkrona och huru han i ett liknande fall skaffade sig en bädd, medan vi voro derute i det förfärliga Masurien.»

»Vi erinra oss det», skrattade Uhrwäder. »Den herren hade alltid sina lika egennyttiga som löjliga infall.»

»Berätta! Berätta!» ljöd det rundt omkring bland en del yngre officerare, hvilka icke sjelfva varit med vid olyckståget till Pultava, men nu samlades kring veteranerna (om man så får nämna män, hvilka icke voro äldre

än våra vänner) för att om möjligt få höra några tilldragelser från den flydda tiden berättas af ögonvittnen.

»Låt oss höra historien om den fege Lagerkronas nattläger!»

»Gerna, mina herrar!» sade Flygare. »Det hände sig, att vår tappra här på sin väg till olycksplatsen Pultava måste marschera bland annat genom ett förskräckligt ödsligt landskap, som de kallade Masurn eller Masurien. Det var idel träsk. Här och der stack en liten skogsdunge upp ur dyn, men för öfrigt var det bara moraser och träsk. Mången soldat ligger begrafven i deras gytjiga djup, ty så snart man råkade trampa utanför de smala stigarna, sjönk man räddningslöst ned i djupet, om icke händelsevis någon kamrat fans i närheten, som kunde skynda till hjelp och draga upp den drunknande. Ja, mina herrar, besvärligt är det för oss här, men allt eländet här i Norge är ett intet emot Masurien. Alla de kanoner, som vi medförde och som skulle hafva beredt oss seger vid Pultava, om vi hade haft dem der, gingo till botten i Masuriens träsk, der vi endast fot för fot kunde tränga oss fram, emedan bönderna lågo på lur öfverallt bakom buskarna och nedsköto tusentals svenskar. En oerhörd mängd af våra proviantvagnar gingo samma väg. Nästan oaflåtligt var det nederbörd, än regn, än snö, än bådadera på en gång liksom här. Så skulle vi en afton gå till hvila på någon skogsslätt, som höjde sig några tum öfver morasets nivå. Alla beredde sig att gå till hvila på blotta marken. Kungen sjelf insvepte sig i sin kappa och lade sig att sofva med en sadel under hufvudet. Alla officerarne och manskapet följde hans exempel. Men Lagerkrona lopp fram och tillbaka, som om han varit yr i mössan. Hans fina kropp kunde naturligtvis icke ligga på bara marken, och

nu hade den olyckan inträffat, att packvagnen, som bar hans tält, icke ankommit till lägerplatsen. Han hade ett praktfullt tält, den der herren, hvilket jag och mina vänner här bäst veta, emedan vi en gång gjorde honom den äran att besöka honom derinne af en för honom föga behaglig anledning . . .»

»Berätta! . . . Berätta!»

»En annan gång, mina herrar! Nu måste jag först sluta denna berättelsen. Jag erinrar mig icke, huruvida packvagnen blott hade blifvit fördröjd eller den verkligen hade gått till botten i moraset liksom kanonerna. Säkert är, att den icke anlände om aftonen. Redan lågo alla andra, d. v. s. alla med undantag af vaktposterna. Men Lagerkrona gick ännu af och an och kunde icke besluta sig för att intaga samma obeqväma ställning för natten som de öfriga. Huru länge han nu vankade hit och dit, åtföljd af sina sex betjenter, tycktes han slutligen hafva fattat ett beslut. Och det var icke underligt, mina herrar, ty han hade plötsligt fått en högst lysande idé, såsom jag skall hafva äran att förtälja. Se här, hvari hans epokgörande tanke bestod! Han lät de sex lakejerna lägga sig på gräset sida vid sida och på magen, så att deras ryggar tillsammans bildade en tillräckligt stor madrass . . .»

Alla åhörarne utbrusto i skratt. En och annan ropade:

»Var det verkligen hans mening . . .?»

»Ja, det var verkligen hans mening, mina herrar, att begagna sig af denna dyrbara madrass. Ingen annan än en Lagerkrona skulle kunna uttänka en dylik plan. Nåväl, nu hade han madrassen, men han behöfde också en hufvudkudde, om han skulle kunna sofva godt. Detta

vållade honom en stunds förlägenhet, men han fann snart på ett godt råd, ty han hade en mycket uppfinningsrik hjerna, den der generalen. Nu bör jag nämna, att han betjenades icke endast af sex lakejer, utan äfven af en kiökemästare, som hade det vigtiga uppdraget att med mat underhålla Lagerkronas dyrbara kroppshydda. Mannen hette Brandt och var af en alldeles utomordentlig tjocklek. Den villrådige generalen blef nu varse sin kock, som redan gått till hvila på gräset. Snart väcktes han genom en nådig spark af generalens fot och befaldes att lägga sig vid den sjette lakejens sida, men han skulle ligga på ryggen. Efter några jemkningar kom den sömndruckne kocken i det rätta läget och nu svepte sig Lagerkrona högtidligt in i tredubbla filtar samt lade sig att sofva med sin kropp utsträckt tvärs öfver sex lakejers ryggar och hufvudet mjukt hvilande på en kiökemästares kolossala mage.»

Ett allmänt och långvarigt skratt belönade den i allas ögon förträffliga historien och många voro de lustiga infall, som den framkallade.

Plötsligt utropade Flygare:

»Tyst, mina herrar! . . . Konungen!»

»Huru? . . . Kungen? . . . Hvar?»

»Jag ser honom icke, men jag hör hans röst.»

Man lyssnade.

Verkligen hördes konungens lätt igenkänliga stämma på något afstånd från den glada kretsen. Majestätet talade med en viss häftighet, men afståndet var så stort, att man icke kunde urskilja, hvad han sade. När konungen tystnade, började en annan person tala, men mera lågmäldt, så att ingen af officerarne kunde igenkänna rösten, äfven om den eljest hade varit dem bekant. Sedan hördes konungens stämma å nyo.

»Hvad betyder detta?» frågade en af de yngste officerarne.

»Det betyder, att kungen anfalles», utropade Flygare. »Låtom oss skynda till hans majestäts undsättning, mina herrar!»

Flygares förmodan, att här var fråga om ett angrepp mot konungens person, tycktes bestyrkas derigenom, att ett par pistolskott hördes och att man tydligt förnam det ljud, som uppkommer, när klingor korsas.

Se här hvad som hade tilldragit sig!

Majestätet hade vakat nästan hela natten. Det var nämligen samma natt, då svenskarne stormade och intogo skansen Gyldenlöwe. Konungen hade sjelf personligen deltagit i stormningen, och först sedan norrmännen blifvit förjagade ur skansen och den blågula fanan blifvit hissad på dess kärntorn, hade majestätet lemnat platsen och bestigit sin häst, den s. k. »*Engländaren*», samt ridit ner till högqvarteret, om man får med ett så stolt ord beteckna den lilla koja i Tistedalen, der konungen hade sin vanliga bostad. »Engländaren» var (liksom Brandklipparen) ett präktigt djur och förde snart sin herre ned till kojan. Klockan var då öfver fyra på morgonen. Men redan klockan half åtta var konungen å nyo uppe. Först ombesörjde han några underskrifter på regeringshandlingar och derefter inkallades Hultman för att servera sin konung hans frukost. Denna var icke så tarflig som den varit under ryska fälttåget, men likväl mer än vanligt enkel för en konungs bord. Hultman fann majestätet vara vid godt lynne. Nattens framgångar hade utjemnat bekymrens rynkor på hans panna och han tycktes redan i hoppet se den efterlängtade stund, då han kunde förena Norge med Sverige lika fast, som hans store farfader

hade med det senare landet förenat Skåne, Halland och Blekinge. Majestätet behagade skämta med sin gamle trotjenare lika muntert som före Pultavadagen.

När Hultman sålunda fann konungen vara vid godt humör, begagnade han tilllfället att göra en framställning, som låg honom mycket om hjertat, ty den beskedlige Hultman var icke utan sin lilla ärelystnad.

»Ers majestät har nu», yttrade han, »under det samtal, som majestätet denna morgon nådigast förunnar mig, icke mindre än tio gånger behagat kalla mig kiökemästare . . .»

»Nå, har jag icke redan dernere i Demotika lofvat dig den sysslan?»

»Visserligen! . . . Men majestätets trägna regeringsomsorger hafva hittills lagt hinder i vägen för utfärdande af fullmagt på tjensten.»

»Ah! Är det intet annat? . . . Jag skall i dagarna låta skrifva den.»

Konungen hade nu slutat sin enkla måltid. Hans häst framleddes, och sedan konungen bestigit »Engländaren», ilade han upp mot löpgrafvarna, såsom hans sed var hvarje morgon.

Men nu red han förbi de löpgrafvar, med hvilkas tillhjelp han intagit skansen Gyldenlöwe, och begaf sig in i denna för att utkasta planen till de löpgrafvar, hvilka skulle från den intagna skansen dragas genom de sju hundra alnar mark, som skiljde Gyldenlöwe och Fredriksten från hvarandra.

När detta var gjordt, red han ut från skansen och begaf sig ensam österut till en plats på det höga, sluttande berget, från hvilken han plägade hvarje dag taga en öfverblick öfver hela operationsfältet. Det var ett ställe, på

hvilket hela Tistedalen med Fredrikshall, fästningen och skansarna låg utbredd för hans ögon.

Morgondimmorna lågo täta, men konungen tyckte sig märka, att de visade benägenhet för att lätta, och han trodde derför, att de skulle hafva helt och hållet försvunnit, innan han uppnådde platsen. Han hade just på en liten bro ridit öfver Tistedalselfven, såsom han hvarje dag plägade göra, då plötsligt en mängd skuggor framskymtade i dimman. I den tanken att han hade att göra med några af sitt eget folk, red Carl XII obekymrad vidare. Men ju närmare han kom, desto mera fann han det tvifvelaktigt, att dessa skuggfigurer voro svenskar.

Troligen hade de ännu icke märkt konungen, ty de samtalade högt, och det var just detta, som föranledde konungen att hejda sin engländare och öfverlägga med sig sjelf, huruvida han borde fortsätta färden eller icke. Han tyckte sig nämligen hafva hört det norska tungomålet.

Han lyssnade ett ögonblick. Det var verkligen norska, han hörde. Men stor blef hans öfverraskning, då han strax derefter hörde någon på ren svenska yttra:

»Tyst! ... Tyst! ... Han är här redan. ... Om icke mina ögon bedraga mig, håller han stilla derborta i dimman. Sen dit!»

»Hvem mena de? ... Mena de mig?» mumlade konungen. »Det vore måhända klokaste rådet att vända om. ... Men nej! En krigsman måste se faran i ögat.»

Då var det som konungen — efter att hafva låtit engländaren taga några steg närmare den hemlighetsfulla gruppen — ropade:

»Hvilka ären I? ... Vänner eller fiender?»

»Det är han», hördes den svenska stämman yttra. »Jag känner mycket väl igen hans röst och det gör äfven vännen Hjelm? Icke sant, Hjelm? ... Det var han sjelf?»

»Visst var det han sjelf», sade en annan svensk.

Allt detta hörde Carl XII, men som det gaf honom föga upplysning om, huruvida han hade att göra med vänner eller fiender, lät han sin häst framskrida ännu några steg.

»Om I ären svenskar», ropade han så högt han förmådde, »uppmanar jag eder att gifva er tillkänna. Ären I deremot norrmän eller danskar och således mina fiender, mån I rädas och begifva er undan, innan jag anfaller.»

Det var detta konungens rop, som hördes af Flygare och de andra svenska officerarne, just då berättelsen om Lagerkronas mjuka nattläger i Masurien blifvit slutad.

»Det är han», hördes å nyo den svenska rösten bland dimfigurerna yttra. »Skynden att angripa honom! Han skriker ju så, att han väcker hela sitt läger. Skynden er! Snart hafva vi hela hans här oss på halsen.»

Konungen tyckte sig nu förstå, att här var fråga om ett fiendtligt bakhåll. Ännu kunde han hafva vändt om och räddat sig öfver Tistedalelfvens bro ned till sina bussar, af hvilka — som han visste — en del lägrat sig icke långt från elfvens strand. Men det låg icke i konung Carls natur att gifva vika, äfven om han befann sig gentemot en öfvermagt. Han sporrade sin ädle »engländare» och rusade blindt framåt mot skuggorna, hvilka framträdde allt tydligare och befunnos vara nära nog ett helt regemente norrmän.

Nu aflossade konungen sina sadelpistoler, medan fienderna sammandrogo sig omkring honom till en tät och ogenomtränglig krets. Två fiender föllo för hans kulor.

Men det var ju endast två af flera hundra och beredde honom således icke någon fördel.

I detta ögonblick for en stormil, långvarigare och starkare än de andra, utför bergsluttningen och sopade med ens bort alla dimmorna utåt Idefjorden och hafvet. Luften blef ren. Man kunde se vida omkring. Men det är naturligt, att hjelten i detta ögonblick saknade tid och lust att betrakta den storartade naturen. Han måste värja sitt lif, ty fienderna anföllo honom med dragna sablar.

Att den ensamme mannen utvecklade ett lejons mod och en exempellös tapperhet, det behöfver icke nämnas, då man vet, att mannen var århundradets störste hjelte och egde dess mest oförfärade hjerta i sin barm. Men man känner sagan om lejonet, som blef besegradt af en enda liten mygga, och här var det icke blott en mygga, utan hundratals sådana. Troligen skulle konung Carls lif utsläckts redan här af norrmännen, om icke skyndsam undsättning hade anländt till platsen.

Det var Flygare och hans vänner, de andra officerarna, som stormade fram öfver Tistedalelfvens bro och med snabba steg ilade upp till konungen. I hack och häl efter dem kommo ett par kompanier, som officerarne hade i förbifarten kallat. Norrmännen måste lemna konungens person och vända sig mot undsättningstrupperna. Och dessa rasade som berserkar i norrmännens leder, utdelande blodiga pannor och dödande sår bland de nyss så segervissa fienderna.

Den som hade tid att blicka omkring sig, kunde nu hafva sett ett par mindre väl klädda karlar smyga sig bort från platsen. Möjligen var det egarne till de båda röster, som konungen hade hört uttrycka sig på svenska.

Efter omkring fem minuters strid flydde norrmännen hals öfver hufvud i riktning mot Fredriksstens fästning. Men svenskarne förde under hurrarop och jubel sin oförvägne konung tillbaka till hans läger.

Flygare och Uhrwäder gingo bredvid hvarandra.

»Såg du», hviskade den förre till sin vän, »de två civilklädda karlarna, som smögo sig bort från platsen och in i skogen, medan striden pågick?»

»Nej, jag hade icke tid . . .»

»Men jag deremot hade tid, ty jag hade just förpassat min tredje norrman till en annan planet och såg omkring mig, innan jag började arbetet med den fjerde.»

»Nå, hvad såg du då?»

»Som jag sagt, jag såg två män utan uniform.»

»Deruti ligger väl ingenting underligt.»

»Jo, jag tyckte mig känna igen dem.»

»Hvilka voro de då?»

»Det skall du sedermera få veta.»

SJUTIOTREDJE KAPITLET.

Wetterstjerna är försvunnen.

»Har någon af eder sett Wetterstjerna?» frågade Uhrwäder sina vänner Flygare och Rahm, när de tre bussarne senare på dagen återvände från några timmars arbete i löpgrafvarna.

»Nej, men jag hörde ryttmästare Unge berätta, att Nils varit med i löpgrafvarna i natt och att han med

sin vanliga tapperhet deltog i stormningen af Gyldenlöwe skans. Det förtäljes, att han var den tredje i ordningen på den första stormstegen. Öfverste Bousquet och konungen sjelf voro de två första.»

»Det är honom likt. . . . Ingenting afskräcker honom. Alltid är Wetterstjerna att finna der faran är störst.»

»Hvad synes eder? . . . Skola vi icke uppsöka honom?»

»Jag längtar efter att trycka hans hand.»

»Jag också. Det är flera dagar sedan jag såg hans ärliga anlete.»

De tre vännerna begåfvo sig åstad.

Det var icke lätt att på denna plats, som hade så föga likhet med ett riktigt läger, finna den man ville uppsöka. I ett ordnadt läger har man endast att följa gatorna mellan tälten eller barackerna och att stanna vid det tält eller den barack, der den sökte har sitt provisoriska hemvist. Här i Tistedalen gälde det att söka på bara marken, utan att ega något kännemärke till ledning. Emellertid frågade de sig för hos soldater af olika regementen. Men de upplysningar, som på detta sätt vunnos, voro hvarandra motsägande och således till intet gagn. En visade dem åt öster, en annan åt vester eller söder. En pekade uppåt höjderna och en annan nedåt i riktning mot Idefjorden.

»På detta sätt finna vi honom aldrig», mumlade Uhrwäder misslynt. »Men . . . ser jag rätt? Är det icke Bretholtz som står derborta med utbredda ben och händerna i sidorna? Månne han kan lemna oss någon upplysning om den vi söka.»

Man närmade sig den tappre bussen, men icke heller han hade någon underrättelse att lemna. Emellertid slöt han sig till det lilla sällskapet, som ifrigt fortsatte sökandet.

På hela slätten mellan bergen hvimlade det af blågula uniformer och det var naturligtvis mycket svårt att i denna myrstack upptäcka någo viss individ. Men man missströstade dock icke ännu om att finna Nils Wetterstjerna någonstädes bland landsmännen här i Tistedalen.

Sökandet fortsattes en hel timme utan resultat och våra vänner började småningom känna en viss oro. Hvad hindrade, att en kula från skansen Gyldenlöwe eller ett slag af en muskötkolf hade under senast förlidna nattens stormning dödat den tappre hjelten, den trogne vännen? Kanske låg hans kropp kall och stel någonstädes i löpgrafvarna såsom ett byte för roffoglarna? Kanske skulle de aldrig mera här i lifvet få trycka vännens hand? Måhända var den enda tjenst, de numera kunde göra honom, den att till hans Ebba hemföra jobsposten om hans fall?

Dessa tankar och andra af samma sorgliga slag började nedtrycka deras sinne, och deras oro tilltog i styrka i den mån lägrets genomsökande fortgick utan att lemna något resultat.

»Om han stupat», yttrade Flygare, som var något fallen för öfverdrift, »blir jag aldrig glad här i lifvet.»

»Och jag», dundrade Uhrwäder, »jag skall hämnas hans död. Norrmännen skola få dyrt betala vännens lif, som de beröfvat oss.»

Härvid såg den bålde kaptenen mycket bister ut, och man såg, att han knöt sin högra hand med nästan konvulsivisk styrka, liksom om han redan tyckt sig hålla en handfull norrmän mellan sina fingrar och vara sysselsatt med utkräfvandet af den utlofvade hämnden. De andra vännerna instämde och öfverbjödo hvarandra i fråga om det antal »norrbaggar», som de skulle »slagta» för Wetterstjernas räkning och till hans ära. Man började

med tio, men löftena svälde småningom ut till en hel hekatomb.

Visserligen voro nu dessa hämndtankar till en början i viss mån en afledare för den sorg och ängslan, som mer och mer grodde fast i deras hjertan, men oron tilltog med sådan styrka, att den slutligen öfverröstade alla andra tankar. Hvarje punkt af det svenska lägret hade nu blifvit genomsökt, men ingenstädes hade de varseblifvit Wetterstjerna eller ens något spår efter honom.

»Nu återstår endast att söka honom i löpgrafvarna», förklarade omsider Flygare. »Om han icke finnes der, kunna vi genast anlägga sorgdrägten.»

»I löpgrafvarna kan han icke finnas», invände en af vännerna. »Vi skulle sjelfva hafva sett honom, om han varit der, ty vi hafva ju nyss kommit derifrån.»

»Han kan hafva begifvit sig dit på en annan väg, så att vi icke mött honom. Eller också kan han hafva tröttnat af arbetet, insvept sig i sin kappa, dragit hatten ned öfver ansigtet och sökt en stunds hvila på bottnen i löpgrafven.»

»Nils Wetterstjerna skulle hafva blifvit trött!» utropade Uhrwäder. »Omöjligt, mina herrar! Han var alltid den mest outtröttlige af oss alla. Men lika godt, vi skola snart få veta det.»

»Huru så?»

»Der kommer hans majestät. Vi vilja fråga honom.»

Verkligen visade sig kung Carl till häst åtföljd af generaladjutanterna Kaulbars och Siquier samt några andra högre officerare. Majestätet var uppenbarligen på väg till Gyldenlöwe och approcherna.

»Ämnar du tillspörja konungen om saken?»

»Hvarför icke, min vän? ... Nils Wetterstjerna är (jag borde kanske säga *var*) en person af tillräckligt stor betydelse, att hans plötsliga försvinnande bör intressera konungen, och dessutom kan majestätet bäst upplysa oss om, huruvida Nils finnes i löpgrafvarna.»

Lyckligtvis valde Carl en sådan kosa, att han måste passera fram i närheten af det ställe, der våra villrådiga och bedröfvade vänner stodo. Konungen besvarade med vanlig nedlåtenhet deras vördnadsfulla helsningar och ämnade rida förbi. Men när han såg dem träda fram och närma sig honom, stannade han.

»Hvad nu, mina herrar?» ropade kung Carl. »Hvad är på färde? ... Hvadan dessa likbjudareminer på edra eljest muntra anleten?»

»Ers majestät ser i oss några djupt oroliga undersåter.»

»Hafva norrmännen och danskarne börjat röra på sig?»

»Icke så vidt vi veta, ers majestät! Men vi äro mycket oroliga för vår vän öfverstelöjtnant Wetterstjerna. Han finnes icke i lägret.»

»Skulle någonting hafva händt honom?» sporde Carl.

»Ack, ers majestät återskänker oss lifvet genom denna fråga. Wetterstjerna har således icke stupat under stormningen af Gyldenlöwe i natt?»

»Visst icke! ... Han var vid min sida, när vi klättrade uppför stormstegarna och bestego skansens murar. Och när jag på morgonsidan begaf mig ned i dalen, befann han sig i mitt följe.... Icke sant, öfverste Kaulbars? ... Ni var också med. Lemnade icke Wetterstjerna Gyldenlöwe skans samtidigt med oss samt fullkomligt frisk och helbregda?»

Kaulbars bekräftade detta, och äfven Siquier ville erinra sig, att han tidigt på morgonen sett Wetterstjerna bland de officerare, hvilka samtidigt med konungen lemnade den eröfrade skansen.

»Således finnes ingen anledning till oro, mina herrar», yttrade nu konungen.

»Dock är det oförklarligt», menade Flygare, »att vi ingenstädes kunna finna honom. Vi hafva förgäfves genomsökt hela svenska lägret.»

»Bagatell! Han har troligen begifvit sig ut för att kunskapa.»

»Måhända!»

»Nåväl, fortsätten ert sökande, mina herrar, och om I finnen, att någon fara hotar den tappre mannen, skolen I genast derom underrätta mig. Han är en af mina aldra bästa officerare och jag skulle mycket sakna honom.»

Konungen lät »Engländaren» smaka sporrarna och aflägsnade sig med sitt följe. Wetterstjernas vänner stodo qvar några minuter på samma plats och följde det kungliga tåget med sina blickar, ända tilldess en furudunge dolde det för deras ögon.

»Der rider han, denne konung som få, denne hjelte som ingen», sade Flygare tankfullt. »Alltid outtröttlig, alltid hvälfvande jätteplaner i sitt hufvud. Om Gud förlänar honom ett långt lif, torde Sverige ännu en gång resa sig upp ur sin vanmagt och ånyo intaga sin rätta plats bland folken.»

»Och hvilken menar du då är vårt fosterlands rätta plats?» sporde Uhrwäder, medan vännerna långsamt lemnade stället.

»Ett folk med så oändligt stor kraft, en sådan förmåga att bära uppoffringar, lidanden och nöd för den

jord, vid hvars barm det uppväxt — ett sådant folk, mina herrar, har sin plats vid sidan af de nationer, som gå i spetsen för menskligheten. Ett sådant folk är värdigt en sådan konung.»

Tankfulla och tysta vandrade de nedslagna vännerna framåt i dalen. Konungens försäkran, att Nils hade oskadd kommit tillbaka från nattens blodiga strid, hade visserligen återupplifvat deras hopp, men naturligtvis icke förmått helt och hållet qväfva deras oro.

Händelsevis passerade de förbi en af lundarna på en annan sida af denna, än då de nyss förut gingo fram der. Plötsligt störtes tystnaden i vännernas krets, derigenom att Uhrwäder utbrast:

»Se! ... Se! ... Är det icke Lars Peter, som sitter derborta, lutad med ryggen mot en trädstam? Men hvem är den andre karlen?»

»Det är gamle Christoffer.»

»Victoria!» utropade en tredje. »Der hafva vi således Wetterstjernas båda tjenare. ... Han sjelf lär då icke kunna vara långt borta.»

Hela det lilla sällskapet ilade med snabba steg till stället.

Vid deras åsyn uppgåfvo Lars Peter och Christoffer höga rop och skyndade upp för att helsa sin herres vänner.

»Nå, gossar, hvar finnes öfverstelöjtnanten?»

»I himmelen, förmodar jag», svarade Christoffer buttert.

»Hvad menar du med det?»

»Hör inte på den gamle stollen», utlät nu Lars Peter sig. »Han är galen. Han tror, att öfverstelöjtnanten inte kan taga ett enda steg utan det gamla murmeldjurets sällskap. Han vädrar faror på alla håll, så snart inte han sjelf får vara med.»

»Ja, den här gången. . . .», började Christoffer.

»Den här gången liknar alla andra gånger», sade Lars Peter.

»Nå, herrarne skola få höra och sjelfva döma. Det är så, att . . .»

»Nej, låt mig förtälja det», inföll Lars Peter.

Om saken icke hade i sig sjelf varit så allvarlig, skulle våra vänner utan tvifvel hafva hjertligt skrattat åt den löjliga ifver, hvarmed de båda tjenarne sökte försvara sina åsigter. Men Uhrwäder blef nu ond, och enär han icke utan skäl ansåg Lars Peters åsigt vara af långt mindre värde än Christoffers, röt han till den förre, att han skulle vara god att tiga, medan den gamle berättade om de tilldragelser, som timat.

Lars Peter aflägsnade sig några steg under både syn- och hörbara uttryck af sitt missnöje.

»I fån allt fråga mig ändå, innan I fån riktigt besked», brummade han bland annat. »Ingen annan än jag känner hemligheten.»

»Nå väl, Lars Peter, din tur att tala kommer också, och vi skola lyssna till din visdoms ord med stor uppmärksamhet. . . . Var nu emellertid af godheten att låta Christoffer börja!»

»Den gamle stollen!» brummade Lars Peter.

»Nå, Christoffer, hvad vet du nu om din herre? . . . Berätta!»

»Han hvilade här inne i dungen på mossan och grässtråna under träden, och han hade säkerligen stort behof af hvila, ty han var med vid stormningen förliden natt och hans af blod och damm nedsölade drägt vittnade om, att han icke skonat sig, utan befunnit sig på den plats, der faran var störst. Sådan var ju, som her-

rarne väl veta, alltid hans sedvänja. Framåt förmiddagen måste jag aflägsna mig för att proviantera och kunna hafva en måltid redo, när det behagade honom att vakna. Och aldrig i mitt lif skall jag upphöra att ångra detta, ty när jag ungefär klockan tolf kom tillbaka, var min nådige herre försvunnen. Det der nötet» (han pekade på Lars Peter) »hade vakat öfver honom som en stympare. . . .»

»Var han försvunnen? . . . Hvad vill det säga?» ropade vännerna med en mun.

»Det är som jag säger, mina herrar, han var försvunnen och ännu har han icke återkommit, fastän skymningen snart är inne.»

»Hafva då danskar eller norrmän gjort ett utfall åt detta håll och dervid bortröfvat din herre? . . . Men nej . . . intet utfall har skett i dag. Om sådant egt rum, hade vi icke kunnat vara okunniga derom. . . . Men hvad menar du med, att han vid din återkomst var försvunnen? På hvad sätt hade han försvunnit? . . . För f-n! Man kan väl icke stjäla bort en menniska och aldra minst en så behjertad man som vår vän, liksom man stjäler bort en ko från en bonde eller en gris från en torpare?»

Sant! . . . Sant! ers nåd!» jemrade sig Christoffer. »Jag är den mest olyckliga menniska under solen.»

»Men förklara då. . . .»

»Huru skall jag kunna förklara hvad som är så obegripligt, att ingen menniska kan förstå det. Jag förstår ingenting af alltsammans utom det, att Lars Peter borde arkebuseras, derför att han icke bättre vakat öfver sin herres sömn.» (Härvid höjde gubben en knuten hand mot Wandas tillbedjare, men denne endast log ett försmädligt löje och lät det icke bekomma sig.) »Huru skall jag nu», fortfor den gamle, »kunna stå till ansvars

inför jungfru Ebba, som af mig tagit en dyr ed, att jag skulle vaka öfver hans lif?»

»Men allt detta förklarar ingenting», utlät sig Flygare. »Vet du icke någonting mera? Kan du icke erinra dig någon enda omständighet, hvilken är af beskaffenhet att kunna leda oss på spåret?»

»Jag har sagt allt hvad jag vet vara sant.... Lars Peter talar emellertid om en budbärare och ett bref, som nådig herren skulle hafva fått mottaga och efter hvars emottagande han skyndat bort. Men jag tror honom icke. Utan tvifvel har han insomnat och under det han sof, har någon röfvat bort hans och min herre. Det är bäst, att herrarne sjelfva försöka pressa sanningen fram ur den narren. Jag får ingenting veta. Han endast gycklar med mina gråa hår.»

»Och ett lustigare gammalt beläte att gyckla med finnes icke ens i Turkiet, som eljest är narrarnes förlofvade land», utlät sig Lars Peter, som nu dristigt trädde fram och med sin vanliga oblyghet blandade sig i samtalet.

»Nu är det din tur att tala!» uppmanade Flygare.

»Det var då ändtligen väl, det. Om jag hade fått först yttra mig i saken, skulle herrarne redan för länge sedan hafva haft en både fullständig och tillförlitlig kännedom om alltsammans.»

»Nå, hvad vet du?... Tala fort!»

»Ja, nu är jag god nog, kantänka!»

»Hör du, min käre Lars Peter», dundrade Uhrwäder, »jag vill uppmana dig att gent emot oss, din herres vänner, vara höflig, ty eljest kommer jag att med dessa mina händer — du vet, huru hårda de äro — slå sönder dig lem för lem.... Berätta nu utan flera omsvep hvad som har inträffat!»

»Ack, nådig herre», yttrade Lars Peter, som kände Uhrwäder alltför väl att icke anse sig nödsakad nedstämma tonen, »jag skall genast fullgöra er befallning. . . . Det förhåller sig nu så, att öfverstelöjtnanten låg och sof och jag vakade öfver hans sömn . . .»

»Som en skälm vakade du . . .» afbröt Christoffer.

»Tyst, Christoffer!» förmanade Flygare. »Eljest få vi aldrig veta någonting.»

»Jag vakade som en dugtig karl och trogen tjenare», försäkrade Lars Peter. »Men plötsligt kom en man framsmygande mellan träden. Han såg sig omkring, liksom om han sökte någon, och då han blifvit varse mig och min sofvande herre, gick han rakt fram till mig. Jag kände igen en karl vid Rasbo kompani . . .»

»Huru? . . . Du kände honom? . . . En karl vid mitt kompani?» utropade fänrik Edvard Bretholtz. »Du kände honom? . . . Hvad heter han?»

Nu var emellertid händelsen den, att Bretholtz hade med den för honom egna blygsamheten hållit sig bakom sina vänner under hela detta samtal, så att Lars Peter icke förr än nu blifvit honom varse. Men när den bålde fänriken nu trängde sig fram, kunde Wandas älskare icke undgå att se honom. Deruti låg nu ingenting förunderligt, men så mycket mera besynnerlig var den verkan, som åsynen af Bretholtz utöfvade på Lars Peter.

Först gapade han af förvåning. Sedan tumlade han flera steg baklänges. Och vännerna hade icke svårt att finna, att den djupaste bestörtning afmålade sig i hans nu alldeles likbleka ansigte.

»Men här är ju fänrik Bretholtz frisk och sund», utbrast han slutligen.

»Och hvarför skulle jag icke vara frisk och sund, ditt tvåfaldiga nöt?»

»Emedan... emedan karlen sade, att... att...»

»Hvilken karl?» röt Uhrwäder.

»Han från Rasbo kompani, menar jag.»

»Kände du honom?»

»Ja, på hans uniform och märke, icke eljest!»

»Och hvad sade han om fänrik Bretholtz?»

»Att han blifvit dödligt sårad i striden förliden natt.»

»Var du i löpgrafvarna i natt, Bretholtz?» frågade Flygare.

»Nej, min vän!»

»Du ser således, att den der karlen ljög.»

»Jag börjar nästan tro det», stammade den bestörte Lars Peter och började rifva sig i håret med alla tecken till förtviflan.

»Saken börjar inveckla sig», yttrade nu Flygare till sina vänner. »Att Wetterstjerna blifvit lockad i något försåt, synes mig vara tydligt.»

»Jag skall pressa sanningen ur Lars Peter», dundrade Uhrwäder och närmade sig den förtviflade ynglingen.

»Lugna dig, Uhrwäder!» förmanade Flygare. »Vi komma snabbast till målet, om vi gå sakta till väga. Du har ju tid nog efteråt att straffa Lars Peter, om han befinnes hafva uraktlåtit att göra sin pligt. Seså, min gosse, berätta oss nu, hvad som vidare hände!»

»Ja, det är snart berättadt. Karlen befalde mig väcka öfverstelöjtnanten. Jag vägrade. Då sade han, att fänrik Bretholtz låg på sitt dödsläger och önskade tala med sin vän Wetterstjerna, innan han lemnade detta lifvet. Jag tvekade ännu och frågade, om fänriken icke skulle kunna vänta några timmar. Men då förklarade

han, att den sårade hade endast några få minuter qvar att lefva. Som jag nu kände fänrik Bretholtz af gammalt och jag visste, att min herre högt värderade honom samt tyckte det vara synd att icke bevilja en döendes bön . . .»

»Mina näfvar skola snart öfverbevisa dig om, att jag icke är döende.»

»Tyst, Bretholtz! Vi komma aldrig till något slut. Nå, vidare Lars Peter!»

»Jag väckte öfverstelöjtnanten. Karlen gjorde ställningssteg och framlemnade en liten breflapp, hvilken min herre läste under flera höga utrop af beklagande för den döende fänr . . .»

»Ännu en gång?» röt Bretholtz. »Akta dig!»

»Förlåt mig, herre! . . . Men det stod ju att läsa i breflappen, att herr fänriken låg i dödens käftar. . . . När nu min herre hade läst breflappen, skyndade han upp från sitt hviloläger, väpnade sig och följde med budbäraren. Förgäfves bad jag att få medfölja.»

»Jo, detta är just en vacker historia», yttrade Flygare, sedan Lars Peter slutat. »Saken är tydlig. Vår vän har blifvit lockad i ett eller annat bakhåll och är kanske i denna stund icke längre bland de lefvandes antal. . . . Vi hafva emellertid ingenting att förebrå Lars Peter. Han har nu som alltid visat sig vara en trogen tjenare. Mot sin herres vilja kunde han naturligtvis icke följa honom på den stråt, denne vandrade.»

Alla medgåfvo, att Lars Peters oskuld var å daga lagd, och sjelfva Christoffer, som var häftig, men derför också föga långsint, gaf sin medtjenare blidare blickar än nyss. Den ende, som icke för sin personliga del var fullt tillfredsställd, var Bretholtz, men han inskränkte sig till att på ett kraftfullt språk säga Lars Peter, att om

denne dristade ännu en gång i fänrikens närvaro tala om honom såsom döende, skulle han (fänriken) nedlåta sig till att handgripligen tukta hans näsvishet.

»Hvad skola vi nu företaga oss?» inföll Uhrwäder och gaf med denna fråga luft åt den allmänna villrådigheten.

»Vi äro således att börja med öfverens om att göra någonting?» frågade Flygare.

»Naturligtvis!»

»Vi kunna väl icke tillåta, att vår bäste vän mördas, utan att vi försöka hjelpa honom i hans nöd?»

»Öfverenskommet således! . . . Om vi nu endast hade någon ledningstråd! Men vi veta icke ens i hvilken riktning härifrån vi skola söka.»

»De gingo åt det hållet», upplyste Lars Peter.

»Således åt Fredrikssten till!» yttrade Flygare.

»Och kanske kan den här breflappen gifva någon upplysning.»

»Brefvet! . . . Har du det?»

»Här, herre! . . . Öfverstelöjtnanten tappade det i brådskan. Jag tog upp det och skulle gerna hafva läst det, om jag kunnat. Men till att läsa och skrifva har jag aldrig varit rätt duglig.»

»Gif hit!»

Ännu var det så ljus dager, att det blef för våra vänner möjligt att läsa brefvet. Flygare uppläste det högt, och det var af följande innehåll:

»Käre vän och stridskamrat!

»Jag blef, som du kanske hört, svårt sårad vid affä»ren i natt deruppe på Gyldenlöwe skans. Fältskärerna »försäkra, att mina minuter här i lifvet äro räknade. Kom!

»Jag har en vigtig hemlighet att anförtro dig, innan jag »dör, och ville gerna omfamna dig ännu en gång.»

»Edvard Bretholtz.»

»Har du skrifvit det här brefvet, Bretholtz?» frågade Flygare, fastän frågan väl kunde anses vara alldeles öfverflödig.

»Dumheter!» var allt hvad den tappre fänriken svarade.

»Känner någon den här stilen?» återtog Flygare.

Alla herrarne granskade den, men ingen kunde påminna sig hafva någonsin sett den tillförne. Uhrwäder gjorde dock den mycket vigtiga anmärkningen, att brefvet icke blifvit skrifvet af någon krigare.

»Stilen är alltför vacker», menade han.

»Hvem menar du då kan vara brefvets författare?»

»Hvad vet jag? . . . Kanske en befallningsman eller länsman.»

»Ah! du säger något! . . . Hvarför icke en länsmansson, mina herrar?»

»En länsmansson!»

»Ja, hvarför icke? . . . Arvid Bredström till exempel?»

»Bah!» Han är ju i säkert förvar i Viborg.»

»Han är *icke* i Viborg. Han är här. Jag har sett honom.»

»Huru? . . . Du har sett honom?» utropade alla.

Det var tydligt, att denna underrättelse slog alla vännerna med häpnad och man kunde nästan säga förskräckelse. Om Nils Wetterstjerna verkligen hade råkat i Arvids våld, var hans lif icke värdt en enda örtug, det visste de alla.

»Ja, mina vänner, jag har sett honom. Det var denna morgon under den lilla affären der uppe vid Tistedalsbron. Medan vi slogos för vår konung, såg jag

två män skilja sig från träden, bakom hvilka de gömt sig, och af alla krafter fly bort från platsen.»

»Och du igenkände dem?»

»Ja, visst! ... Det var herrarne Arvid Bredström och Josua Hjelm.»

»Då är Wetterstjerna förlorad.»

SJUTIOFJERDE KAPITLET.

Fader och son.

När kapten Flygare under den lilla skärmytslingen vid bron öfver Tistedalselfven trodde sig se Nils Wetterstjernas dödsfiende Arvid Bredström och dennes stallbroder Hjelm, blef han ingalunda gäckad af sitt synsinne. Det hade verkligen lyckats de två skälmarne att ännu en gång komma på fri fot. Huru de härvid gått till väga, vet man icke med visshet, men man kan antaga, att denna tilldragelse står i något sammanhang med en gammal anteckning från 1717 i Viborgs stads arkiv, der det nemligen i ett slags diarium heter:

»Den 20 December blef fångvacktaren Joachim Swahlman ömkligen ihjelslagen till döds af fångarna, hvaraf tio stycken, bland dessa två grufweligen fahrlige bofvar, undanstucko sig och rymde.»

Likaledes är det höljdt i ett visst dunkel, med hvilket fartyg de gjort öfverfarten till Sverige. Först efter deras ankomst till trakten af Fogelsång vidtaga säkra spår,

genom hvilken man kan någorlunda säkert följa dem i deras verksamhet.

Ungefär två månader före de uppträden i Norge, som vi nyss hafva skildrat, uppenbarade skälmarne sig i nejden omkring Ubbarp genom åtskilliga inbrott på de mera välmående herremännens gårdar, hvartill kommo några helgerån ur kyrkorna i kringliggande orter. Allmogen tog saken lugnt, emedan den icke egde någonting att förlora. Men herremännen höllo sammanträden än här och än der för att öfverlägga om åtgärder till skälmarnes gripande.

En afton i slutet af september 1717 voro omkring tio herrar i hemlighet församlade på Fogelsång. Man väntade ett angrepp mot denna gård och detta icke utan skäl, enär Fogelsång var det enda förmögna ställe i nejden, som ännu icke hade varit utsatt för plundring. Beväpnade ända till tänderna hade herremännen efter qvällens inbrytande anländt till gården på hemliga skogsvägar och blifvit insläppta genom en föga bemärkt bakport. Äfven länsman Bredström hade på anmodan infunnit sig. Han hade ännu ingen aning om Arvids återkomst till Sverige och var mycket ifrig att taga fast nidingarna, emedan de i hans tycke »föllo honom i embetet» genom att utarma hans distrikt. Ju mera inbrottstjufvarne kunde skörda, desto mindre återstod för denne värdige kronans tjenare att under sken af lag och rätt tillegna sig. Och länsman Bredström var icke en person, som ville med lugn och i stillhet åskåda, hurusom konkurrenter växte upp omkring honom, aldraminst nu, sedan hans kassaskåp började lida af tvinsot.

»Vi skola gripa dem, mina herrar», yttrade länsmannen temligen öfvermodigt, »gripa dem och befordra dem till näpst.»

»Jag hoppas det», sade Fogelsångs egare allvarligt. »Men låtom oss nu träffa våra mått och steg för natten. Det blir naturligtvis nödvändigt, att vi sprida oss i olika delar af huset.»

»Det menar jag ock», instämde en gammal uttjent öfverste. »Man bör bevaka hvarje punkt, när det gäller att försvara en fästning, ty man vet aldrig i förväg, hvilken sida fienden valt till operationsbasis. Alla ögon öppna! sade alltid salig Carl den elfte.»

Att närmare redogöra för de anordningar, som vidtogos, skulle vara till intet gagn och dessom vålla oss stora svårigheter, enär de källor, ur hvilka vi ösa, icke äro i detta hänseende fullt tydliga och klara. Det må vara nog att nämna, att länsman Bredström erhöll sin plats i ett gemak, som var så beläget, att endast ett enda rum — en temligen stor sal — skiljde det från den kammare, hvarest Ebba Stålhjelm och hennes väninnor, Ulla och Maria, skulle tillbringa natten. Länsmannen hade beväpnat sig med en tung pamp och ett par gamla ryttarepistoler. En laddad musköt stod i en af fönsternischerna och en påtänd blindlykta fans till hands under ett bord. Till länsman Bredströms hjelp och bistånd hade förordnats en af Stålhjelms äldre lakejer, äfven denne försedd med både stick- och skjutvapen.

Man hade öfverenskommit, att den af posterna, som först varseblef fienden, skulle underrätta de öfriga. Bredström skulle skicka lakejen med detta budskap, om röfvarne först nalkades hans sida.

Det led fram på natten. Månen befann sig i början af sitt nedan och skulle fullkomligt hafva belyst omgifningarna, om icke en tjock molnslöja hade legat utbredd under himlahvalfvet. Nu förmådde den endast frambringa

en mycket dunkel skymning, hvilken visserligen var tillräckligt ljus att tillåta Bredström se hvarje mensklig gestalt, som möjligen kunde nalkas hans observationspunkt, men hvilken icke beredde honom någon möjlighet att igenkänna en sådan person. Natten var stilla och lugn. Intet ljud hördes.

Klockan blef ett på morgonen utan att någonting inträffade och Bredström började förmoda, att natten skulle förgå i fullständigt lugn. Men han misstog sig.

»Hörde ni något?» hviskade lakejen.

»Nej, min vän! Hvad skulle det vara?»

»Det prasslade i buskarna. . . . Nu igen, herre!»

»Nu hörde jag det. Ah! De nalkas.»

»Se der! . . . En karl träder fram från enbusken.»

»Hvar?»

»Något till höger om eken!»

»Du har rätt. . . . En till! . . . Nu äro de två.»

»De speja . . .»

»Mig tyckes det, som om de räknade fönstren.»

»Ja, visst, herre! . . . . Se!»

»Ah! . . . Skulle de händelsevis ämna sig rakt hit till vårt fönster!»

»Det tyckes så, herre.»

»Godt!» hviskade Bredström. »Jag önskar, att jag hade dem i mina händer. De skulle då må som perla i guld. Ha, ha, ha!»

»Skall jag gå att varsko de andra?»

»Vänta litet!»

De båda mystiska gestalterna, som utgjorde föremålet för detta hviskande samtal, närmade sig fönstret, der Bredström satt, och hade tydligen för afsigt att stiga in i

slottet just genom detta eller åtminstone att försöka kasta en spanande blick in i detta rum.

»Bäst att gå till sides!» menade lakejen.

»Du kan hafva rätt, min vän.»

Bredström tog musköten i sin hand och smög sig så tyst som möjligt bakom väggen vid sidan af fönstret, medan den gamle lakejen dolde sig vid andra sidan. Nu hörde de tydligt ljudet af smygande steg derute. Några ögonblick senare kastades ett strålande ljus genom fönstret in i gemaket. Skälmarne voro tydligen i besittning af en blindlykta, hvars ena sida de satte intill fönsterrutan, medan lyktans betäckning på den sidan borttogs. Skenet var så skarpt, att hvarje föremål i rummet belystes lika väl, som om det hade varit full dager. I nästa ögonblick försvann ljuset och länsmannen kunde nu luta hufvudet fram för att speja. Skälmarne qvarstodo alldeles invid fönstret.

Det dröjde nu icke länge, innan Bredström stod med örat lutadt intill rutan — en belägenhet, hvilken satte honom i stånd att uppfånga några delar af det hviskande samtal, som fördes mellan skälmarna.

»Det finnes ingen menniska derinne.»

»Ingen!» bekräftade den andre.

»Men det är icke rätta rummet.»

»Hvar kunna de då ligga?»

»Här i närheten måste det vara.»

»Låt oss gå vidare!»

»I natt skall hon icke undgå mig.»

Skälmarne lemnade nu platsen och närmade sig fönstren till den stora sal, som låg mellan Bredströms gemak och jungfrurnas sängkammare.

»Hvem kunde de mena?» hviskade Bredström.

»Utan tvifvel någon af jungfrurna.»

Nattvandrarne försvunno ur deras synkrets, och enär den erfarne länsmannen nu ansåg det vara bevisadt, att anfallet skulle komma att ske mot just den afdelning af slottet, som han åtagit sig att bevaka, afsände han betjenten för att sammankalla alla slottets försvarare till denna punkt. Den gamle lakejen aflägsnade sig med ljudlösa steg och Bredström blef ensam.

Han närmade sig dörren, som ledde till salen, och ställde sig att lyssna. Ett par minuter förgingo utan att någonting hördes.

Plötsligt förnam emellertid hans öra ett klingande ljud.

»Aha!» mumlade han. »Nu börjar anfallet. Det der var en fönsterruta, som sprang, annars må man låta mig springa gatlopp ännu en gång. . . . Nu hoppa de in. . . . Godt! . . . Det här skall blifva en mycket lätt fångst. Mitt rykte som skicklig yrkesman skall från och med denna stund vara stadgadt . . . men jag måste skynda mig att gripa dem, innan de öfriga komma för att med mig dela äran . . .»

Bredström hade tidigt på aftonen, då han tog gemaket i besittning, noga pröfvat alla dörrar och förvissat sig om, att de kunde ljudlöst öppnas och tillslutas. Nu lade han handen på låsvredet och öppnade sakta dörren till salen. Han var så ifrig, att hans hand darrade. Öppnandet försiggick derför icke alldeles ohörbart. Derom vittnade också det hviskande samtal, hvartill Bredström nu blef vittne.

»Hvad var det?» hörde han den ene skälmen yttra, ty de befunno sig redan inne på golfvet i salen och Bredström kunde således höra allt hvad de hade att säga hvarandra.

»Tyst! . . . Låtom oss lyssna!» hviskade den andre.

»Den der rösten har jag hört förr», sade länsmannen tyst till sig sjelf, »ehuru jag icke kan påminna mig när eller hvar det skett.»

Underbara skickelse! Här stodo nu i nattens mörker far och son — sonen som inbrottstjuf och fadern beredd att i lagens namn gripa honom.

»Det var ingenting», yttrade nu en af inbrottsmännen.

»Kanske någon af jungfrurna rörde sig i sin bädd.»

»Nu skrida vi till verket.»

»Jag också», mumlade Bredström, i det han ljudlöst trädde in öfver tröskeln.

»Vet du, hvar dörren till jungfruburen är?»

»Ja visst! . . . Följ bara efter!»

»Och jag får den ena af flickorna?»

»Hvilken som helst af de två. Men Ebba är min.»

Länsman Bredström tyckte, att saken föreföll honom mycket underlig, ty den ena rösten var honom mycket bekant. Men han hade icke nu tid att närmare undersöka den saken, om han ville vara den förste att gripa skälmarna.

»Öfverenskommet!» yttrade nu den ene.

»Kom nu, Josua!»

»Vänta litet!» dundrade Bredström och rusade fram samt grep ett säkert tag i den enes rockkrage.

Den andre uppgaf ett högt rop af förskräckelse och skyndade att sätta sin person i säkerhet genom att i största hast fly ut genom fönstret.

»Hitåt!» skrek länsmannen för att påkalla hjelp.

Men i brådskan tappade den flyende sin blindlykta och den gick sönder, utan att släckas. Dess sken, som plötsligt befriades ur sitt fängelse, strömmade ut i salen

och belyste de båda personer, som derinne brottades med hvarandra.

Till en början voro de så ifriga, den ene att fly, den andre att qvarhålla, att ingen af dem gaf sig tid att betrakta sin motståndare. Det var en ung man och en gammal. Den yngre hade snart blifvit herre öfver den äldre, hvars näsa och mun flödade af blod. Nu låg den yngre med knäna på den andres bröst och en dolk i sin lyftade hand. Den gamle väntade döden och gjorde icke längre något motstånd.

Och nu ändtligen hade de tid att betrakta hvarandra. Nästan samtidigt hördes två rop.

»Min far!»

»Min son!»

»Jag kunde icke veta, att det var ni, min far», hväste Arvid, medan hans hand med dolken sjönk magtlös ned till hans sida.

»Orm, som jag närt vid min barm!»

Ynglingen låg ännu qvar med knäna på den gamles bröst.

»Hvad hade ni här att göra, min far?»

»Jag är icke din far, usling. Jag förnekar, jag förb . . .»

»Tyst, min far, man kommer.»

»Må man komma och bevittna, hurusom en svag och efterlåten fader hotas med dolk af sin egen son.»

»Tig då, gamla stolle!»

I detta ögonblick öppnades dörren, och de af lakejen tillkallade herrarne trädde in med sina laddade vapen i händerna.

»Grip honom!» ropade Stålhjelm.

Men Arvid förekom denna åtgärd genom att med pilens snabbhet rusa upp och fly ut genom fönstret, innan

någon af de närvarande ens hunnit tänka på att lägga musköten till ögat och afklippa på samma gång uslingens flykt och hans lif.

Några skott, hvilka en fjerdedels minut senare aflossades genom det öppna fönstret efter den flyende, saknade verkan.

Arvid Bredström undkom äfven de ryttare, hvilka utskickades i alla rigtningar för att fånga honom.

Men gamle Bredström blef i nästan sanslöst tillstånd förd till sitt hem i den bästa vagn, som stod att finna på Fogelsångs slott.

SJUTIOFEMTE KAPITLET.

Grottan.

Kung Carl satt i den lilla stuga, som benämndes högqvarteret. Framför honom låg en karta öfver nejden, uppgjord af den i svensk tjenst varande franske ingeniörofficeren öfverste Maigret och utvisande såväl Fredrikshalls läge som Fredrikssten, skansarna, elfvens lopp genom Tistedalen och de svenska löpgrafvar, som voro färdiga eller under arbete.

Det var redan mörkt och Hultman hade tändt konungens ljus samt upptändt en värmande brasa på spishällen. Den trogne tjenaren hade just tänkt aflägsna sig ur rummet och lemna konungen ensam med hans tankar och krigiska planer. Men konungen befalde honom att vänta.

»Jag måste flytta närmare upp till approcherna», sade kungen.

»Det kan icke ske, majestät.»

»Och hvarför icke? ... Skall äfven du börja säga nej, när jag säger ja? ... Är jag icke en allom bjudande och befallande suverän konung?»

»Den förtjenade döden, som vore nog djerf att bestrida detta, men ...»

»Hvad menar du, karl?»

»Majestätet kan icke flytta sitt högqvarter närmare. Kulorna från Fredrikssten hvina ju understundom fram ända hit, och deruppe vid approcherna skulle majestätets dyrbara lif sväfva i fara hvarje ögonblick.»

»Bagatell! Den Gud vill skydda, blir för visso oskadd. Icke ens en gråsparf faller till marken mot hans vilja.»

»Det vet jag nog, och jag kan icke annat än med hela ers majestäts här och folk beundra majestätets fasta och orubbliga tro på Gud. Men det behagade kanske majestätet att också erinra sig, att det någonstädes i skriften står: 'herren din Gud skall du icke fresta!' Det är för visso ett sant och tillförlitligt ord.»

Konungen åhörde utan missnöje sin tjenares förmaningar, men stod likväl fast vid sitt en gång fattade beslut.

»I morgon skolen I bära dit upp en säng, ett bord och ett par stolar, så att jag icke behöfver försumma så mycken dyrbar tid genom detta oupphörliga ridande fram och tillbaka mellan högqvarteret och löpgrafvarna.»

»Majestätets vilja är en lag för oss alla», sade Hultman och suckade.

»På detta sätt blir det mig möjligt att oafbrutet qvarstanna deruppe, ända tilldess löpgrafvarna blifva färdiga. Det skall göra, att arbetet går raskare undan.»

»Majestätet må dock tillåta mig att spörja, hvar vi skola ställa dessa möbler?»

»Naturligtvis i en af löpgrafvarna.»

»Och dessutom vågar jag underdånigst utbedja mig en befallning, huru man skall förhålla sig med serveringen af majestätets måltider?»

»Tag ett par lakejer till hjelp och bär alltsammans till mig. Det är ju helt enkelt.»

»Dit upp till approcherna?» yttrade Hultman med en häpnad, som icke kunde missförstås.

»Naturligtvis! . . . Har du någonting att invända deremot, min vän?»

»Jag tillåter icke min ringa person att göra några invändningar mot majestätets nådiga vilja, men kulorna! . . . ers majestät! . . . tänk på kulorna bara!»

»Hvad hafva danskarnes kulor att göra med mina måltider?»

»Vi blifva dödade, både lakejerna och jag, innan vi hinna fram till majestätet med dess dyrbara måltider.»

»Bagatell!» sade kungen skrattande och vinkade till tecken, att samtalet nu var slut.

Den bekymrade gamle tjenaren skulle just aflägsna sig ur rummet, då bullret af fotsteg och röster hördes utanför »högqvarteret».

»Hvad betyder detta?» utropade konungen, som redan hade ånyo lutat sig ned öfver kartan. »Hvem söker mig vid denna tiden?»

»Majestätet skall snart få veta det.»

Hultman återkom efter ett par minuter med den underrättelsen, att några kaptener begärde få träffa konungen. Hultman hade visserligen försökt afspisa dem med den underrättelsen, att konungen var redo att gå till hvila, men de hade svarat, att deras ärende var af mycket brådskande natur.

»Några kaptener?» utropade Carl. »Känner du dem?»

»En af dem heter Flygare . . .»

»Ah! Då gäller det min tappre Wetterstjerna. De hafva upptäckt någonting och de hafva sannerligen rätt, när de säga, att det brådskar. . . . Skynda att föra dem in!»

Hultman visade benägenhet att fästa majestätets uppmärksamhet på vådan för hvarje menniska och i synnerhet för konungar och fältherrar att försumma sömnen, men Carl afbröt honom redan i begynnelsen af det långa tal, han ämnat hålla:

»Skynda!»

Det erfordrades icke mera än detta enda ord, uttaladt i denna ton, för att bevinga den blifvande kiökemästarens fötter.

Inom en minut stodo Flygare och hans vänner, till hvilka nu äfven Simon Paulin hade slutit sig, inför konungen.

»Nå?» ropade denne lifligt dem till mötes.

»Ers majestät», sade Flygare, »befalde oss att genast i underdånighet inberätta, hvad vi kunde upptäcka angående vår väns öde.»

»Och hvad hafven I upptäckt?»

»Att han antingen redan är död eller åtminstone stadd i dödsnöd.»

»Hvad sägen I? . . . Berätta! . . . Skynda! . . . Allt måste göras för att rädda den tappre bussens lif, om det ännu är möjligt.»

»Vi väntade oss ingenting mindre af ers majestäts nåd. . . . Hvad vi erfarit är emellertid följande.»

Konungen åhörde med uppmärksamhet berättelsen.

»Och hvad ärnen I göra?» sporde han, sedan Flygare slutat. »Tagen med eder så mycket folk I behagen och begifven eder åstad!»

»Föga lär det väl båta oss, om vi medföra en mängd manskap. Skall någonting uträttas, torde det i detta fall lättare ske genom list än genom vapen och handkraft. Vår önskan vore, att ers majestät ville tillåta oss vara borta från lägret under fyratioåtta timmar.»

»Säg heldre nittiosex timmar. Jag beviljar det.»

»Fyratioåtta timmar äro nog», genmälde Flygare. »Hafva vi icke återfunnit vår vän, innan den tiden är förliden, så är han död och vi hafva en trogen vän, ers majestät en trogen undersåte mindre. Wetterstjerna har råkat i händerna på en blodtörstig fiende.»

»Gån då i Guds namn! . . . Och om I återfören honom lefvande, kunnen I vara förvissade om min nåd och tacksamhet.»

* * *

Utanför dörren till detta mer än enkla högqvarter väntade Lars Peter och Christoffer, hvilka, så snart herrarne kommo ut efter slutad audiens, genast slöto sig till dem, hvarefter den lilla skaran, som befann sig till fots, skyndsamt vandrade genom dalen, der de utställda vaktposterna begärde och undfingo »lösen», som denna natt var »Konungen och Gyldenlöwe».

Ett och annat kanonskott dånade från Fredrikssten och bevisade, att fienden var vaksam.

Natten var tillräckligt ljus för att tillstädja våra vänner att obehindradt finna den väg, de borde följa. Visserligen var det icke månens tid att lysa, men himlen var klar och stjernorna tindrade. Luften var lugn och stilla. Allt detta var omständigheter, som gynnade de tappra bussarnes företag.

»Har du någon plan?» yttrade Uhrwäder till Flygare, som tycktes hafva öfvertagit ledningen.

»Nej, min vän!... någon plan har jag icke. Vi måste handla i hvarje fall efter omständigheterna.»

»Du vet väl åtminstone, hvarthän du ämnar föra oss?»

»Till en början, ja!»

»Det är ändå något.»

»Du ser, att vi marschera rakt upp mot bron öfver Tistedalselfven.»

»Ja, verkligen!»

»Min tanke är denna. Då vi nu sakna hvarje utgångspunkt för vårt företag och hvarje ledtråd för dess utförande, tycker jag, att det ställe, der vi sågo skälmarna senast, bör vara lika god begynnelsepunkt som någon annan.»

»Sant nog!... Kanske de hafva sin tillflyktsort i någon af berghålorna deruppe.»

»Eller kanske vi på den platsen kunna finna någonting, som gifver oss den ledtråd, vi så väl behöfva i denna stund.»

»Hvad skulle det vara?»

»Det vet jag icke... jag endast har ett svagt hopp derom.»

Samtalet afstannade och truppen marscherade med snabba steg mot det af Flygare utsedda målet. Men när de anlände till elfven och stodo vid den gamla bron, färdiga att beträda den, samlade Flygare allesammans omkring sig och höll med hviskande röst till dem följande lilla tal:

»Vi befinna oss nu på ett område, der vi hvilket ögonblick som helst kunna stöta på fienden. Ett bösshåll härifrån ligger den plats, der konungen för några timmar

sedan var nära att låta sitt lif. Det blir således från denna stund nödvändigt att gå tyst och försigtigt, hafva ögonen öppna och vapnen till hands.»

Skaran smög sig nästan ljudlöst öfver Tistedalsbron.

Efter några minuter befann man sig på det ställe, der konung Carls lif sväfvat i fara. Der stannade man för att öfverlägga.

Ställningen var, såsom läsaren nogsamt förstår, ytterst brydsam. Ingen visste, hvad som borde göras. Emellertid hade de dragit sig tillbaka intill bergväggen, der skuggan och mörkret voro mycket djupa, så att de icke lupo någon fara att blifva upptäckta, i den händelse någon skulle passera förbi, innan de hunnit sluta sin rådplägning. Sjelfva kunde de deremot i stjernljuset utan svårighet bespeja omgifningen.

Någon föreslog, att alla deltagarne i expeditionen skulle sprida sig omkring och söka hvar för sig efter något spår. En annan ville, att man skulle qvarstanna der man var och först i dagningen begynna de verkliga efterspaningarna, hvilka då kunde göras med större hopp om framgång. Och många andra förslag väcktes, men man hade svårt att förena sig om något.

Våra vänners villrådighet växte med hvarje minut.

»Det är ändå väl, att jag har handsken med mig», yttrade emellertid Lars Peter, sedan alla en stund hade suttit tysta och sysselsatta med sorgliga tankar.

»Hvilken handske?»

»Jernhandsken, vet jag.»

»Ah, den der, som Wettertjerna sätter så stort värde på?»

»Just den! Lyckligtvis tog öfverstelöjtnanten den icke med sig, när han gick att besöka den döende fänr...»

»Lars Peter! Akta dig!» brummade Bretholtz.

»Ah! . . . Förlåt! . . .»

»Men har den der handsken verkligen de underbara egenskaper, som Wetterstjerna tillskrifver den?» sporde Rahm för att säga något.

»Vi blifva i tillfälle att nu pröfva, om den förmår något.»

»Bah! Det är bara skrock och dumheter», sade Bretholtz. »Huru skulle en jernhandske, ett dödt ting, kunna gifva egaren eller innehafvaren framgång i hvarje företag? Dumheter! Barnsagor!»

»Låt oss vänta med att döma derom, tilldess vi få se, huru denna vår expedition kommer att sluta», yttrade Flygare. »Du har den emellertid med dig, Lars Peter?»

»Här på min högra hand!»

»Gud ske lof!»

»Huru, Flygare?» sade Bretholtz skrattande. »Du tror på det der? . . . Jag hade verkligen föreställt mig, att du skulle ega mera förstånd.»

»Jag hvarken tror eller icke tror någonting om saker, som äro mig fullkomligt obekanta. Det vet jag dock, att vår saknade vän flera gånger sagt mig, att den der handsken skyddat hans lif i mycket stora faror. Och det skall jag säga dig, att om vi lyckas i det svåra företag, som vi nu påbörjat, sluter jag mig utan förbehåll till deras åsigt, hvilka tro på handskens underbara kraft . . . Det var nu emellertid icke af denna anledning, som jag utropade 'Gud ske lof', när jag hörde, att Lars Peter har jernhandsken hos sig.»

»Skulle man då kunna få veta . . . ?»

»Strax! . . . Har Lars Peter jernhandsken, så bevisar detta, att Nils Wetterstjerna icke är död.»

»Det var en öfverraskande slutsats.»

»Icke så mycket som I tron! Hören på, mina vänner, och vederläggen mig, om I kunnen. Det är för oss alla väl veterligt, att Arvid Bredström hatar Wetterstjerna, men vi veta också, att han sträfvat efter att sätta sig i besittning af jernhandsken, och vi kunna väl till och med påstå, att hans kärlek till handsken är lika stor som hans hat till dess rätte egare. Nåväl, om Wetterstjerna hade haft handsken på sig nu, skulle han helt säkert redan varit död. Men då nu Arvid gäckats i detta hopp, måste han betrakta Wetterstjernas lif såsom för ögonblicket mycket dyrbart, emedan vår vän är den ende lefvande varelse — det måste Arvid föreställa sig — som känner till, hvar jernhandsken finnes och kan uppenbara det. Det är mycket troligt, att den skälmen redan försökt pina och plåga vår vän till att yppa, hvar den dyrbara pjesen är, men ännu säkrare är det, att Wetterstjernas lif icke sväfvar i någon omedelbar fara, förr än skälmen lyckats få jernhandsken i sin hand.»

Alla medgåfvo villigt, att denna slutsats tycktes vara riktig och man började åter hoppas. Rådplägningen fortfor ännu en stund, men någon enighet hade man ännu icke uppnått, då plötsligt ett svagt sken från en blindlykta visade sig på ett musköthålls afstånd. Ljuset föll rakt ned. Lyktans alla sidor voro fullständigt betäckta. Endast en liten krets under dess botten belystes och flyttade sig småningom hit och dit, hvilket bevisade, att lyktbäraren icke gick rakt fram, utan snarare var sysselsatt med att söka efter någonting inom ett visst område.

De som stupat under den lilla affären, då kung Carl blef angripen, qvarlågo ännu på samma ställe, och våra vänner behöfde icke lång stund iakttaga vandraren, förr

än de funno, att han rörde sig hit och dit bland liken. Emellanåt lutade han sig ned öfver de fallna och man såg tydligt, hurusom hans hand, hvilken belystes af lyktskenet, trefvade i likens fickor.

»Alltså endast en likplundrare!» mumlade Bretholtz.

»Hvem han än månde vara, måste vi hafva honom fast», yttrade Flygare. »Men det bör ske så tyst och obemärkt som möjligt. Om vi rusa fram alla på en och samma gång, skall han hinna släcka sin lykta och försvinna, innan vi komma i närheten af det ställe, der han nu befinner sig. Hvem vill åtaga sig att fånga honom?»

»Jag», svarade alla, äfven Lars Peter.

»Nåväl, min gosse», sade Flygare till den sist nämnde. »Må du få detta uppdrag! Det skall gifva oss ett godt tillfälle att pröfva och bedöma jernhandskens duglighet. Har du den på handen?»

»O, ja!»

»Nå, åstad då! Men försigtigt! Och döda honom icke. Vi måste först förhöra honom. Gå tyst och var i nödfall rask till handling!»

Lars Peter var redan långt borta, så att han icke hörde de sista förmaningarna. Alldeles ljudlöst smög han sig längsefter bergväggen, ända tilldess han kom i närheten af likplundraren. Denne var också så sysselsatt med sitt hemska göromål, att han troligen icke skulle hafva anat någon fara, äfven om Lars Peter hade råkat söndertrampa en torr gren eller stöta sin fot mot en sten. Dessutom hade man börjat skjuta temligen skarpt och ofta från Fredriksstens murar och skansarna.

Ändtligen stod Lars Peter alldeles bakom den hemske plundraren. Och just då denne reste sig upp från sin lutande ställning öfver ett lik och skulle stoppa de från

den döde röfvade slantarna i sin ficka, föll Lars Peters hand (med jernhandsken på) tungt ned på uslingens axel. Denne uppgaf ett rop af förskräckelse och darrade af ångest så, att Lars Peters vänner kunde på långt afstånd se, hurusom lyktan skakades i hans hand.

»God afton, herr likplundrare!» helsade Lars Peter på ett mycket gäckande sätt. »Hoppas, att min herre har inhöstat en stor vinst af sitt ädla och lofliga företag.»

»Släpp mig, så skola vi dela», sade den andre på ren svenska.

»Åh fy!... Och du talar svenska till på köpet, din usling! Jag är nära att sjunka ned i jorden af blygsel öfver att hafva en sådan landsman.... Men kom nu, min vän, skall jag ledsaga dig till några personer, hvilka på det innerligaste önska ett samtal med dig.»

Karlen stretade emellertid emot af alla krafter.

»Jaså, du är af den ullen», mumlade nu Lars Peter, som började blifva otålig. »Då känner jag ett godt råd.»

Bland andra egenheter, som den förträfflige Lars Peter hade, och af hvilka vi icke ens kunnat nämna, ännu mindre beskrifva hälften, var äfven den att ständigt bära i sina fickor garnändar och mer eller mindre långa bitar af mer eller mindre starka snören. Att fasthålla likplundraren med den jernbehandskade högra handen, medan han lät den venstra uppsöka ett för ändamålet passande snöre, var för Lars Peter en enkel sak. Ännu enklare var det att af snöret tillverka en rännsnara och lägga den om offrets hals. Lars Peter tog ändan af snöret och drog uslingen efter sig ungefär på samma sätt, som när en björnförare släpar en motspänstig björn från den ena marknadsplatsen till den andra. Emellanåt vände ynglingen sig om och lät sin fånge smaka flatsidan af pampen,

hvilket naturligtvis icke skedde i någon elak afsigt, utan endast för att påskynda offrets gång, när det behöfdes.

På detta löjeväckande sätt anlände Lars Peter till lägerplatsen, der han mottogs med allmänt bifall, hvilket utan tvifvel skulle hafva gifvit sig mera högljudda uttryck, om tid och förhållanden hade tillåtit det.

»Hvem är karlen?» frågade Uhrwäder.

»Tag lyktan och se sjelf efter hvad som står att läsa i hans ansigte! För min del har jag icke haft tid att se efter det.»

Uhrwäder fann Lars Peters råd vara godt, och långt innan denne slutat tala, hade kaptenen öppnat likplundrarens lykta och låtit dess strålar falla på fången. Man hade utan tvifvel hoppats att få se Arvids kända drag, men lyktan belyste ett för alla obekant anlete.

»Vänta, låt mig betrakta honom!» utropade nu Lars Peter. »Ah! Jag kunde just tro det. Vi hafva sett hvarandra förr, du och jag... God dag, högt ärade vän! Är du ännu anställd vid Rasbo kompani af Uplands regemente?»

Nu först fingo våra vänner ett lifligare intresse för fången. Och Flygare tog honom i närmare skärskådande, medan Bretholtz grep karlen våldsamt i nacken och röt:

»Hör du till Rasbo kompani, menniska? Bekänn sanningen!»

»Den der skulle således vara...?»

»Det är karlen, som medförde brefvet», försäkrade Lars Peter.

»Vi äro således ändå på spåret», yttrade Flygare. »Jag börjar tro, att den der jernhandsken har lyckan med sig.»

»Kanske!» sade sjelfva den klentrogne fänrik Bretholtz.

»Bind honom!» befallde Flygare.

»Med största nöje!» förklarade Christoffer. »Jag skall binda den uslingen så hårdt, att det skall knaka i hans benknotor.»

Snart vidtog förhöret. Fångens första bekännelse innehöll, att han aldrig varit knekt och aldrig tillhört hvarken Rasbo kompani eller något annat. Men när detta blifvit småningon pressadt ur honom, tycktes han icke vilja säga mera. Det var först efter en temligen hårdhändt behandling, som han erkände sig hafva burit det falska brefvet till Wetterstjerna, men han visste icke, påstod han, hvar denne nu befann sig. Han försäkrade, att han icke hade förr än i går sett den person, som anmodat honom frambära skrifvelsen, att han icke kände honom och icke hade att göra med honom.

»Men du aflägsnade dig i sällskap med den person, som vi söka, och i egenskap af hans vägvisare. Hvarthän förde du honom?»

»Endast till den person, som ville tala med honom. Sedan jag fått min betalning efter öfverenskommelse, gick jag.»

»Och hvar träffades den personen?»

»Långt härifrån! . . . En half mil uppför elfven, skulle jag tro.»

»Flygare!» sade nu hans vän Uhrväder. »Du bemödar dig förgäfves att tvinga sanningen ur den förhärdade bofven. Det är bäst att vi klyfva hans hufvud och gå vidare.»

»Det är kanske äfven eder åsigt, mina herrar?» sporde Flygare, som med denna fråga vände sig till de öfriga vännerna.

»Nåväl, Christoffer», återtog kapten Flygare, sedan

Uhrwäders förslag vunnit allmänt bifall, »gif uslingen ett sabelhugg, som befriar oss från honom!»

»Med hjertans glädje!» sade den gamle och närmade sig med blottad pamp, hvilken han lyfte högt öfver sitt hufvud.

Fången blef utom sig af förskräckelse och föll på knä under utstötande af de vildaste skrän.

»Jag har ingenting mera att bekänna.... Skona mitt lif!... Jag vet ingenting... Döden mig icke. Låten mig lefva!»

»Enda sättet att rädda ditt lif är en öppen bekännelse.»

»Men jag vet ju ingenting, jag har ingenting att bekänna.»

»Hugg då till, Christoffer!» yttrade Flygare med köld.

»Vänta!» ropade uslingen. »Jag vill bekänna.... Jag skall hjelpa er att uppsöka er vän.... Men skona mitt lif!»

»Hugg till!» kommenderade Flygare. »Han endast vill narra oss.»

»Vid himmelen, nej, herre!... Jag vill bekänna allt.»

»Nå, du skall få fem minuters anstånd, men om du icke inom den tiden har bekänt hela sanningen, så kan ingenting i verlden rädda ditt lif.... Hör du, ingenting!»

Likplundraren erkände nu, att han saknade ärligt näringsfång, sedan han blifvit för en grof förseelse jagad från sin tjenst hos egaren till en af herrgårdarna i närheten af Fogelsång. Han hade under sina irrfärder på landsbygden i Sverige träffat samman med Arvid Bredström och Josua Hjelm, när de voro stadda på väg till Norge, och han hade af den förres gyllene löften låtit förmå sig att följa med på färden, och detta så mycket

heldre som unge Bredström visade sig hafva godt förråd af penningar. Han visste, att Arvid hade med danskarna kommit öfverens om en stor penningebelöning, om han kunde förråda sin konung i deras eller norrmännens händer. För att uppnå detta ändamål hade Arvid spionerat på majestätet och snart funnit, att denne hvarje dag ensam en eller ett par gånger om dagen begaf sig öfver Tistedalsbron upp till en afsats i berget, från hvilken han hade en vidsträckt utsigt. Det var således Arvid Bredström, som hade föranstaltat bakhållet för konungen. Vidare berättade han, att Bredström flera gånger talat om en jernhandske, som skulle finnas i öfverstelöjtnant Wetterstjernas ego. Det var för att komma i besittning af denna handske, som intrigen med det falska brefvet hade tillkommit. Wetterstjerna hade af uslingen blifvit ledsagad till ett ställe, hvarest Arvid låg i försåt med omkring tjugo norrmän, som han värfvat. Wetterstjerna hade nedhuggit fem eller sex, innan han gaf sig. Troligen skulle han hafva länge fortsatt att strida för lif och frihet, om icke en del af hans fiender hade smugit sig bakom hans rygg och lyckats binda hans armar. Hvart han hade blifvit förd? ... Jo, till en grotta, som icke var långt aflägsen från den plats, der de nu befunno sig. På frågan, hvilka och huru många bevakade honom, svarade fången, att alla de som öfverlefvat striden hade tagit sin tillflykt till grottan, men att endast två norrmän nu voro hos fången, emedan Arvid hade i sällskap med Hjelm och alla de andra begifvit sig ut på någon expedition, som utan tvifvel hade mord och plundring till ändamål.

Man kunde icke gerna misstro denna berättelse, då den i så många små detaljer öfverensstämde med hvad våra vänner förut visste.

»Kan du ledsaga oss till grottan?» frågade Flygare. »Kom ihåg, min vän, att ditt lif är i våra händer och att vi ännu icke hafva lofvat dig att få behålla det.»

»Ingenting är lättare än att ledsaga eder dit . . . Jag är beredd.»

»Det är också din enda utväg att undgå döden. Men på det att du må göra oss denna tjenst med större nöje, utfäster jag mig att, om du ärligt fullgör hvad du åtager dig, icke endast skänka dig lifvet, utan derjemte släppa dig ifrån oss med en gåfva af tio dukater. Skulle du sedan önska att återvända till ett ärligt och hederligt lif, åtager jag mig att taga dig om hand och sörja för, att du får tillfälle dertill. Och nu, mina vänner, hafva vi ingen tid att förlora. Det lider redan mot morgonen och vi böra befinna oss med vår befriade Wetterstjerna nere i Tistedalen, innan morgonrodnaden förgyller bergen.»

Fången ställdes i midten af skaran och man begaf sig åstad, sedan man sålunda beröfvat likplundraren hvarje skymt af hopp om att kunna undkomma, om han verkligen hyst något sådant. Endast en vansinnig kunde hafva tänkt på att fly från dessa tappra och vaksamma bussar.

Färden ställdes längs efter berget och fortgick nästan alldeles rakt fram, ända tilldess de anlände till ett ställe, der vägen svängde omkring en utskjutande klippa och fördjupade sig i ett trångt pass.

Flygare och Uhrwäder insågo genast, huru vådligt det i sjelfva verket var att begifva sig in i passet, der ett par vid sidorna liggande fiender med lätthet kunde döda hela truppen. Man kunde också lätt tänka sig, att en större mängd af fiender kunde innesluta truppen mellan två eldar genom att vara delad i två afdelningar, af hvilka den ena läte dem marschera förbi för att sedan anfalla

dem i ryggen. På sådant sätt kunde det lätt inträffa, att ingen enda komme lefvande ur affären.

Fången togs å nyo i förhör, men vidhöll både att hans afsigt var ärlig och att han icke kände någon annan väg till stället än denna. Hvad var att göra? Fram måste man. Och efter en kort öfverläggning beslöts enhälligt, att man skulle våga försöket.

»Jag misstänker starkt», yttrade Lars Peter sakta till kapten Flygare, medan de djerft trängde in i passet, »hvad Arvid Bredströms expedition i natt gäller.»

»Nå?»

»Jo, den gäller mig och Christoffer!»

»Barnsligheter!»

»Men det är ändå min tanke. Då min herre icke bar jerndhandsken på sig, när de fångade honom, så veta de, att antingen jag eller Christoffer har den i vår vård. Och nu hålla skälmarne som aldra bäst på med att söka efter oss och jernhandsken.»

»Vet du hvad jag tänker, Lars Peter? ... Jo, jag tänker, att du ibland har tankar, som icke sakna snille. Du har alldeles rätt, min vän.»

»Jag är öfvertygad derom.»

»Men tyst nu! Vi måste nu befinna oss i närheten af grottan, om icke karlen ljugit för oss. Vi måste vara tysta och försigtiga.»

Flygare hade verkligen rätt att gifva denna varning, ty en minut senare gaf fången ett tecken, att man befann sig vid målet.

»Jag ser ingen ingång till någon grotta», hviskade Uhrwäder.

»Icke heller jag!»

»Gå sakta några steg framåt», sade likplundraren; »på venster hand finnen I en skarp bergkant. Stanna der och luta fram hufvudet.»

Flygare handlade efter anvisningen och kom snart tillbaka till sina vänner med den underrättelsen, att han sett ingången till en grotta, från hvilken ett svagt ljussken trängde ut.

Nu ställdes fänrik Bretholtz och gamle Christoffer att bevaka fången, och alla de öfriga smögo sig fram till grottans ingång. Den var på yttersidan ganska smal, men vidgade sig småningom, sedan de trängt sig igenom den smalaste delen. Gången slingrade sig fram mellan skrofliga klippor och var stundom så låg, att våra vänner måste krypa fram, stundom åter så hög, att de icke kunde räcka taket med uppsträckta händer.

Flygare gick i spetsen, derefter Uhrwäder. Lars Peter kom aldra sist.

Slutligen stannade Flygare, och de öfriga trängde sig fram till hans sida. De befunno sig nu vid sjelfva öppningen till grottan.

En munter eld brann i midten af den stora hålan och kastade ett rödt och fantastiskt sken på två karlar, hvilka sutto i närheten af elden. Deras trasiga drägter talade tillräckligt tydligt om, att våra vänner här sågo framför sig de två norrmän, som enligt likplundrarens utsago blifvit qvarlemnade till den dyrbare fångens bevakning, medan Arvid med resten af sin skara var borta på sin »expedition». Men Wetterstjerna syntes ingenstädes, hvilket kanske berodde derpå, att han låg bakom elden och undanskymdes af denna. Omkring i hålan seglade tjocka moln af rök, hvilka troligen saknade utlopp genom hvalfvet. Våra vänner hade icke stått länge på deras

observationspunkt, innan ett dylikt rökmoln sväfvade åt deras sida, och så snart det kom i närheten af ingången till grottan, fattades det af luftdraget och rusade ut. Lars Peter, som fick sina lungor fulla af rök, började hosta.

Norrmännen hade knappt hört detta ljud, förrän de rusade upp och grepo sina musköter. I nästa ögonblick fyrade de af, men kulorna gjorde ingen skada.

»Framåt!» dundrade Flygare.

Alla vännerna skyndade in i grottan och det drog naturligtvis icke lång tid om, innan norrmännen lågo bundna. Lars Peters fickor innehöllo ett rikt förråd af snören och repstumpar.

»Skada, att inte Arvid också är här», mumlade den hederlige gossen. »Jag skulle med största nöje bestått honom några alnar af min aldra bästa repstump.»

»För att binda honom?» frågade Rahm.

»Naturligtvis först till att binda honom och sedan för att hänga honom. Det skulle vara mig ett sant nöje att få se honom hänga från en gren.»

»Mig också!»

»Men hvar är Wetterstjerna?» hördes Uhrwäder dundra.

»Här!» svarade en röst från en vrå. »Välkomna, mina vänner!»

SJUTIOSJETTE KAPITLET.

Den sista lefnadsdagen.

»Inom åtta dagar är Fredrikssten i våra händer», hördes en röst yttra på franska en af de följande dagarna.

»Det skall mycket fröjda konungen», svarade en annan röst jemväl på det sköna franska tungomålet.

Samtalet fördes från en plats på den af svenskarna eröfrade skansen Gyldenlöwe, och man kunde ganska väl från detta ställe iakttaga de riktningar, i hvilka de under arbete varande löpgrafvarna närmade sig Fredrikssten. På en och annan del voro löpgrafvarna synliga till deras fulla djup. Man såg jemväl en del af de flitiga skaror, som arbetade dernere, och man hörde under de korta uppehållen mellan kanonskotten och muskötsalvorna en och annan svensk folkvisa sjungas af någon bland de arbetande, medan hackor och spadar voro i flitigt arbete.

De samtalande voro två fransmän, båda anställda i Carl den tolftes tjenst, öfversten Maigret och generaladjutanten Siquier. Dessa båda herrar ledde belägringsarbetena under konungens egen tillsyn.

»Gud välsigne kungen!» utropade Maigret. »Men han kunde hafva litet större förråd af tålamod. Jag har deltagit i åtskilliga belägringsarbeten och vet således af erfarenhet, att sådant kräfver tid, men Carl den tolfte vill hafva alltsammans färdigt på en gång, innan man ännu knappt hunnit sätta spaden i jorden. För min del tycker jag, att vi hafva gjort underverk de senaste dagarna. Våra löpgrafvar äro ju redan så nära fästningen, att en musköt-kula när som helst kan gå derifrån och till våra längst bort framskjutna arbetare.»

»Sant, min vän, men besinna konungens eldiga sinne! Det är lif och kraft, bara lif och kraft i den kungen, från topp till tå. I mina ögon är han idealet af en konung, för så vidt det är kungligt att hafva en stark ande, ett öfver tidens vexlingar upphöjdt sinne, ett okufligt mod och en redlig vilja.»

»Derom äro vi ense. Det är en hjertans fröjd att tjena en kung sådan som han. ... Men hvad är det der för ett brädskjul, som de bygga upp dernere i approcherna? ... Mille tonnerres! Hvem har befalt dem bygga upp sådana ruckel?»

»Det har jag.»

»Till hvad ändamål? ... Är du från förståndet?» utfor Maigret.

»Det sker för konungens skull ...»

»Kungen? ... Har han då befalt det? ... Jag önskar, att han måtte låta mig råda. ... Och kan man få veta, hvarför kungen befalt detta?»

»Hans majestät har *icke* befalt det. Har du någonsin märkt, att Carl har någon omsorg om sin egen beqvämlighet? Nej, påfundet är mitt eget. Du vet, att kungen numera tillbringar hela sin tid i löpgrafvarna samt att han har låtit ditföra bord, stolar och säng. Nu tyckte jag, att det gjorde mig ondt i går att se, huru det i går regnade i maten, som Hultman och lakejerna burit till honom. Och hällregnet i natt gjorde, att konungens bädd var alldeles genomvåt, när han i morgse lemnade den. ... Derför, min vän, har jag gifvit befallning om uppförandet af detta skjul, som förargar dig så mycket.»

»Det förargar mig icke mera. Gud signe dig för din goda tanke!»

»Det återstår dessutom att se, huruvida konungen blir särdeles belåten med min omtanke. Låtom oss begifva oss ned i approcherna, så få vi kanske höra hvad han säger om det.»

»Stor tack lär han väl icke låta dig skörda. Få menniskor ega i så hög grad som denne konung förmågan att fördraga umbäranden och vedervärdigheter af alla slag.

Han har en alldeles sällsynt gåfva att fatta sitt mål i skarpt ögonsigte och att, sedan han blifvit ense med sig sjelf, fortgå på den af hans snille utstakade vägen, utan att ens tyckas se hindren eller märka svårigheterna. Jag nästan fruktar, att din välvilliga omtanke kommer att förtreta honom.»

»Nå, vi få se!»

Fransmännen begåfvo sig ned i löpgrafvarna och blefvo snart varse majestätet, som stod der, hög och kämpalik, omgifven af en liten skara officerare, med hvilka han samtalade ifrigt, ehuru de ingalunda tillhörde de högsta rangklasserna inom hären. Officerarne voro nämligen Nils Wetterstjerna och hans vänner.

»Nå, hafven I dem fast nu?» hördes konungen yttra. »Den der länsmanssonen skall genast ställas upp framför fronten af ett kompani ... må det vara kapten Uhrwäders kompani! Jag ålägger dig att tillse, att dina bussar ladda och sigta som ärliga karlar. Någon dom och ransakning behöfves icke rörande den mannen. Hans missgerningar äro många och allom bekanta. ... Skjuten honom!»

Flygare såg ledsen ut, och Uhrwäder knöt handen i fickan och vred sin yfviga mustasch med den andra. Lars Peter, som också af nyfikenhet — ty något bättre skäl egde han troligen icke — var med på ett litet hörn, kände alls icke någon benägenhet att hvissla af glädje — allt detta naturligtvis icke derför att de skulle hafva sörjt, om det varit möjligt att utföra konungens befallning, utan tvärtom just derför, att det icke var möjligt för det närvarande.

Konungen hade — som vi lätt förstå — skickat Wetterstjerna och hans vänner med en manstark trupp upp till grottan ofvanom Tistedalsbron i ändamål att

fånga Arvid Bredström. Wetterstjernas svar upplyser oss om, huru denna expedition utfört sitt uppdrag.

»Ers majestät må förlåta oss», sade han, »att vi icke medföra den man, som vi sökte. Grottan var öfvergifven. På ett par dagar hade tydligen ingen menniska vistats der. Emellertid undersökte vi med stor noggranhet hela den omkringliggande nejden. Ingenstädes voro brottslingarna att upptäcka.»

»Det är en förarglig historia. Jag hade gerna velat skydda dig mot flera anfall af den der lömska personen. Men Gud har icke velat det. Till honom må vi sätta vår förtröstan, både du och jag, min tappre buss, ty farorna, som omgifva oss, äro stora.»

När konungen sagt detta — och de sista orden uttalades med mycket vek stämma — försjönk han några ögonblick i sig sjelf och blickade liksom frånvarande och drömmande rakt framför sig. Kanske vidrördes hans kungliga hjerta af en aning, om hvad som skulle vederfaras honom sjelf endast ett par dagar derefter. Men snart återkom han till medvetandet om den verld, som omgaf honom, och han såg omkring sig och blef varse de båda fransmännen.

»Hör hit, Siquier! ... Kan ni möjligen säga mig, hvad det der är för ett brädskjul, som man timrar på.»

»Det är högst enkelt och ser simpelt ut, det der skjulet», sade fransmannen, »men jag hoppas dock, att det skall få nåden att skydda ers majestäts dyrbara person för regn och köld.»

»När man är i krig, är ingen att anse såsom en dyrbar person.»

»Jo, en enda! ... Och det är öfverbefälhafvaren, isynnerhet när denne är en konung.»

»Öfverbefäl eller underbefäl, det är allt lika. Ingen får skona sig och ingen bör skonas. ... Tag bort skräpet, Siquier!»

»Jag dristar icke motsäga ers majestät, men det vet jag, att om ingen annan än jag tager det bort, så länge majestätet behagar bo i approcherna, så lär det bli stående der.»

»Såå! ... Säger han det? Nå, låt det då stå qvar, min vän, eftersom han håller så mycket på det. ... Nu gå vi att se till arbetarna.»

Majestätet aflägsnade sig med de båda fransmännen samt general Kaulbars, som tillkommit, och Nils Wetterstjerna lemnade med sina vänner löpgrafvarna för att intaga förfriskningar, som väl behöfdes, enär de icke förtärt någonting sedan tidigt på morgonen, då de började sökandet efter Arvid Bredström.

»Märkten I icke något ovanligt hos konungen?» sporde öfverstelöjtnanten, medan de gingo. »Mig syntes han icke vara sig lik.»

»Jag märkte ingenting», skyndade Bretholz att försäkra.

»Men jag är af samma åsigt som Wetterstjerna», sade Flygare. »Jag har aldrig förr sett denne hjelte stå och liksom drömma.»

»Ej heller jag!» försäkrade Uhrwäder. »Men hvad som aldra mest slog mig med förvåning var, att han icke alls visade någon vrede, då fransmannen så käckt förklarade, att han icke skulle lyda majestätets befallning i fråga om brädhuset.»

»Du har rätt», återtog nu Wetterstjerna. »Om någon hade svarat honom så, medan vi befunno oss dernere i Polen, Sachsen eller Ryssland, hade han utan tvifvel råkat

i eld och lågor och börjat med häftighet orda om, att han är en suverän konung o. s. v.»

»Nå, men hvilken betydelse fäster du vid denna förändring?» sporde Flygare, medan hans blickar med en viss skygghet mötte vännens, liksom om han fruktade att få i dennes ansigte läsa svaret på sin fråga.

»Jag vet icke, hvad det månde betyda. Gamla menniskor i min hembygd sade alltid, att sådana tecken icke hafva någonting godt att betyda. ... Måtte Gud afvända hvarje olycka från hans kära hufvud!»

»Amen!» instämde vännerna.

»Men låtom oss nu icke hängifva oss åt sorgliga tankar! Vi hafva ju all anledning att fira en glädjefest. ... Vi hafva ryckt vår vän Wetterstjerna ur ulfvens klor. Denna lyckliga tilldragelse vilja vi fira med en högtidlighet, som kan erinra oss om de kamratfester, som vi fordom hade dernere i det feta och goda Sachsen och äfven annorstädes. ... Hvad har du till mat åt oss i dag, Lars Peter? Låt höra!»

»Fläsk och bröd!» förkunnade skaffaren.

»Det låter höra sig», utropade Flygare. »Fint kan det icke kallas, men är dock i alla händelser bättre än kokta rofvor, som vi åto i Olonetz under vår fångenskaps tid. Och jag har ett dussin vinflaskor, som vänta på oss. Det skall blifva muntert.»

»Vin!» utropade alla kamraterna med en mun. »Hvarifrån har du bekommit denna värdeartikel, som här på orten är så sällsynt? Gör din syndabekännelse genast, karl! Ty att det är orättfånget gods, derom är intet tvifvel.»

»Den gången misstagen I eder grundligt. Jag har ärligt köpt det för ärliga pengar. Ännu har jag qvar

några af de der guldmynten, som jag förvärfvade i Wien. Jag har köpt vinet för ett par af dem.»

»Köpt? . . . Bah! Här finnes icke ett enda glas vin, som kan få köpas.»

»Jo, i Fredrikshall!» sade Flygare lugnt.

»Och du har varit i Fredrikshall?»

»Nej, icke jag, men Melchior har varit der.»

»Aha!»

Läsaren, som aldrig hört talas om denne Melchior, undrar naturligtvis, hvem han var. Det var likplundraren från Tistedalsbron. Han hade förklarat sig vilja öfvergå till ett hederligt lif, och Flygare hade förbarmat sig öfver honom och tagit honom i sin tjenst. Nu var händelsen den, att Melchior hade flera gånger varit i Arvid Bredströms sällskap inne i Fredrikshall. Han var således känd der. Flygare skickade honom dit efter vin, kanske med föga hopp om, att han skulle komma tillbaka, men i alla händelser för att pröfva hans uppriktighet. Melchior hade återkommit i sällskap med tolf dammiga vinbuteljer.

Våra vänner höllo således sin lilla glädjefest, vid hvilken det gick mycket muntert till. Platsen var det inre af den barrträdsdunge, der vi förut en gång hafva sett Lars Peter och Christoffer.

Men konungen var i löpgrafvarna och visade under dessa sista dagar af sitt lif en nästan ännu större rastlöshet och ifver än någonsin tillförne. Natt och dag fortgingo arbetena, och konungen sof sällan mer än ett par timmar hvarje gång.

Så inbröt den sista söndagen i denne hjeltekonungs lif. Det var den 30 November 1718. Det blef på samma gång hans sista lefnadsdag.

Under sabbatstiden — från kl. 6 på lördagsqvällen

till kl. 6 på söndagsaftonen — hvilade alla arbeten i löpgrafvarna. Norrmän och danskar, hvilka voro mindre gudfruktiga än Carl, fortsatte visserligen att skjuta och dundra från sina murar och vallar, men då svenskarne ingenstädes befunno sig inom skotthåll, togo äfven skyttarna sig mera ledighet än på hvardagarna.

Klockan sex på söndagsmorgonen lemnade konungen sin bädd i Siquiers träskjul och besteg sin Engländare samt red ner till det s. k. högqvarteret. Der mötte honom bland andra fältmarskalk Mörner, som till konungen öfverlemnade några handlingar, som han bad majestätet utan dröjsmål genomläsa.

»Det gäller lif och död, majestät», sade Mörner.

»Hvems lif?» sporde konungen allvarligt.

»Eders majestäts eget dyrbara lif!»

»Gud skyddar de sina», sade Carl och gick in.

Konungen genomläste handlingarna, såg tankfull och drömmande ut, och Hultman, som icke var långt borta, hörde honom mumla:

»Är det Guds vilja, så är jag beredd, men vid anonyma angifvelser om anslag mot min person fäster jag ingen vigt.»

Konungen steg upp, kastade papperen på elden och började kläda sig. Läsarne känna måhända i någon mån till de många och långvariga ceremonierna vid franska hofvet i början af 1700-talet, när den vigtiga tilldragelsen inträffade, att en fransk konung om morgonen behagade kläda sig. Kung Carl föraktade dylikt. Den af lera och all annan i löpgrafvarna befintlig orenlighet nedsölade hvardagsdrägten afkastades, och konungen var snart med tillhjelp af endast Hultman och ett par pager iförd nya och rena blåa kläder samt hatt, handskar, stöflar och spor-

rar. I sin ficka gömde han Gustaf Adolfs bönbok och porträtt.

En enkel måltid var snart framdukad och intagen.

Tiden hade emellertid framskridit till högmessodags. Det var första advents-söndagen och majestätet gick att höra evangeliet om Christi intåg i Jerusalem och den enkla, men gedigna predikan, som på den tiden bestods. Gudstjensten hölls under bar himmel. Dagen var mulen, men kölden dräglig och det regnade icke. Militärmusiken spelade koralerna. En pregel af stor andakt och djup rörelse låg öfver det hela. Kanske firas aldrig någon gudstjenst med sådan andakt som af krigare i fält, hvilka dagligen hafva inför sina ögon så många kraftiga påminnelser om sin dödlighet.

Man såg upprepade gånger tåren smyga sig nedför den kungliga kinden. Och gamla grånade veteraner greto som barn, när predikanten slutade med en högstämd bön om Guds välsignelse öfver konungens person och öfver hans företag.

Efter högmessans slut intog konungen middag i sällskap med några officerare. Derefter hölls aftonsång i konungens närvaro.

På slaget kl. 4 e. m. framledde stalldrängarne Engländaren, och konungen red upp till approcherna i sällskap med Maigret, Siquier, Kaulbars, Wetterstjerna m. fl. Äfven manskapet började draga sig uppåt mot Gyldenlöwe och löpgrafvarna, ty kl. 6 gick sabbaten ut och på det klockslaget skulle arbetena å nyo begynna på alla punkter. Platsen omkring högqvarteret blef småningom folktom.

Klockan sex aflossade ett af de svenska batterierna en salva. Det var tecknet. Folket, som stod i löpgraf-

varna, grepo sina hackor och innan fem minuter förflutit, sedan dånet af kanonskotten tystnat bland bergen och rullat bort öfver Idefjordens böljor, var arbetet i gång.

Småningom blef det mörkt. Men arbetet fortsattes obehindradt vid skenet af lyktor och bloss.

Vid nedgången till approcherna stod en vakt, tio man stark, för att hindra obehöriga att nedstiga — en i synnerhet på söndagsaftonen kanske välbehöflig åtgärd, emedan det sysslolösa manskapet troligen skulle, om icke detta försigtighetsmått vidtagits, trängt sig ned i löpgrafvarna och uppfylt dem, så att de hindrat arbetet.

På något afstånd från vakten var en liten grandunge, och just förbi denna gick den väg, som Hultman och lakejerna brukade följa, när de buro måltiderna ned till konungen uti approcherna.

När tiden framskridit till klockan åtta, smög sig en karl sakta fram ur denna grandunge och ställde sig invid vägen, dock så, att äfven en menniska, som i mörkret passerade förbi honom, icke kunde blifva honom varse. Han nedsatte på gräset bredvid sig ett föremål, som tycktes vara ett stekfat, öfvertäckt med en duk, men som också kunde vara ett bräde, belastadt med muskötpatroner.

En qvart förgick, under hvilken denna menniska icke hörde andra ljud än skotten från fästningen och bullret af arbetsfolkets hackor. Tiden blef honom lång. Han mumlade någonting mellan tänderna och stampade af otålighet, liksom en häst, hvilken vill, men icke får springa.

Nu hördes fotsteg i riktning från högqartetet. De närmade sig.

»Ändtligen!» mumlade den hemlighetsfulle.

Det var Hultman, som jemte de två lakejerne bar

till konungen den sista måltid, han här på jorden skulle smaka.

»Jag tänker, att den skall smaka mitt majestät», yttrade Hultman, just då han var midt för karlen. »Han behöfver något att styrka sig med, den käre kungen.... Och dessa hjerpar äro både feta och väl lagade.»

En af lakejerne svarade någonting, men den mystiske karlen gaf sig icke tid att höra det. Han skyndade att upplyfta från marken sin hemlighetsfulla börda och slöt sig till sällskapet. Denna oväntade tillökning i följet väckte naturligtvis Hultmans förvåning. Han stannade.

»Hvem är ni?» frågade han.

»Jag bär ammunition till löpgrafvarna», genmälde den främmande.

»Jaså», sade den omisstänksamme Hultman och gick vidare.

När de kommo närmare, visade det sig, att mannen, som »bar ammunition», var klädd såsom en svensk soldat. Skenet från blossen i approcherna samt de af fienden på murarnas yttersida upphängda, brinnande beckkransarna belyste honom rätt bra, men dock icke tillräckligt för att låta Hultman igenkänna under karlens hatt Arvid Bredströms ansigte.

De fyra anlände till vakten, som genast lät Hultman passera, likaså hans följe, till hvilket vakten äfven räknade Bredström.

När skälmen kommit förbi detta hinder, ansåg han sig vara utan fara för upptäckt, ty der nere i löpgrafven hvimlade det af knektar af alla vapen och grader. Han bortkastade sitt öfvertäckta fat och blandade sig behändigt in i hopen.

Om majestätets måltid är ingenting annat att för-

tälja, än att frågan om Hultmans kiökemästarefullmagt åter kom på tal. Hultman lopp skyndsamt hem för att med nådigt tillstånd gifva befallning om fullmagtens ögonblickliga utskrifvande på kansliet, men skrifvaren hade icke hunnit längre än till midten af denna högvigtiga handling, förrän underrättelsen om katastrofen anlände. Jobsposten framfördes af lakejerne, som skulle hembära servisen, då konungen ändat sin måltid.

Sedan majestätet hade på stående fot i löpgrafven förtärt sin qvällsvard, slöt han sig åter till officerarna.

»Hvad mena de med dessa beckkransar, som de uthängt, och dessa lichtkulor, hvarmed de upplysa fältet ända hit så klart, att hvarje föremål synes?»

»Det sker endast för att säkrare kunna träffa våra arbetare, ers majestät», yttrade Maigret.

»Det kan också betyda ett utfall från fästningen», invände Carl.

»Det tror jag icke.»

»Men man måste se till!» utropade kungen och började genast klättra uppför löpgrafvens sluttande sida.

Maigret och de andra officerarne varnade honom.

»Kulorna hafva icke större aktning för en konung, än för den ringaste soldat», ropade fransmannen.

»Bagatell! Var icke rädd!»

Maigret började krypa efter honom uppför branten.

Bland de många stumma åskådarna till denna scen befann sig äfven ett litet sällskap af officerare, som stod på något afstånd. Det var Wetterstjerna och hans vänner, hvilka med andlös förskräckelse åskådade konungens öfverdådiga företag. Deras uppmärksamhet var så fästad på konungen, som nu var nära att uppnå krönet, att de icke märkte en soldat med musköt i hand, hvilken när-

made sig och betraktade dem med af hat glödande blickar. Ja, de sågo icke ens, hurusom denne soldat hastigt lade musköten till ögat och sigtade på Wetterstjernas hjerta.

Mellan Nils Wetterstjerna och döden fans i detta ögonblick intet afstånd.

Karlen stod på endast tio stegs afstånd och kunde icke förfela målet.

Det var just i samma ögonblick, då konungen lyfte upp sitt hufvud öfver krönet och höll det upprätt, synligt icke endast för vännerna nere i löpgrafven, utan äfven för skyttarna på fästningen.

Wetterstjerna gjorde en plötslig rörelse af fasa och förskräckelse. Liksom om han känt sitt hjerta klappa alltför hårdt, upplyfte han sin hand och tryckte den mot hjertat. Den var beklädd med jernhandsken.

Mördarens kula träffade icke det ädla hjertat. Den stötte mot jernhandsken och splittrade den i spillror, hvarefter den trängde in i den unge hjeltens hand. Jernhandsken var icke mer. Men så hade den också räddat sin egares lif ännu en gång.

Arvid Bredström kastade musköten och ämnade fly.

Men Uhrväder skyndade efter honom och tilldelade honom med sin jättelika hand midtpå hjessan ett slag, som fälde honom till marken och ögonblickligen dödade honom.

»Det var en alltför lätt död han fick», yttrade Flygare.

»Hvad nu? . . . Slå honom med svärdet, ville jag icke», sade Uhrväder, »ty det hade varit en alltför hederlig ändalykt för en sådan bof. Han dog som ett slagtkreatur, tycker jag . . . Men du är då aldrig belåten med någonting, vän Flygare.»

Nils Wetterstjerna märkte ingenting af allt detta. Visserligen förnam han, att en kula stött mot jernhandsken, men han trodde, att den kom från fästningsvallen och egnade för ögonblicket ingen vidare uppmärksamhet åt denna tilldragelse. Han hade ögon endast för konungen.

Denne höll ännu hufvudet upprätt, men plötsligt hördes ett ljud, hvilket föreföll både Wetterstjerna och de andra liksom om en med styrka slungad sten träffat ett mjukt föremål. Det var den kula från fästningen, som ändade Carl den tolftes lif och gjorde ett slut på hans hjeltebana. Det »mjuka föremålet» var den kungliga tinningen.

»Herre Jesus, konungen är skjuten,» utropade general Kaulbars, när han såg Carls hufvud sjunka ned i kappans veck.

»Konungen är skjuten», upprepade de kringstående med en ton, som om de icke kunde tro på vidden af den olycka, som inträffat.

»Löjtnant Carlberg!» ropade Kaulbars. »Kalla hit generalmajor Schwerin. Han står der borta. Ve oss alla! Konungen är skjuten.»

Man drog konungen ned i löpgrafven och började undersöka hans kropp. Ännu hade man hopp om, att den afgudade konungen endast var sårad. »Död! Omöjligt!» sade hvar och en till sig sjelf. Den olyckan syntes dem alltför omätlig för att kunna vara sann.

Man afvaktade med otålighet, hvad de kring liket knäböjande officerarne skulle förkunna, när de slutat undersökningen af såret. Man sade både åt sig sjelf och till andra, att olyckan var omöjlig.

Då reste Kaulbars sig upp med dödsblekt ansigte och yttrade, medan två stora tårar rullade nedför hans kinder:

»Hans hjeltebana här på jorden är slutad. Gud förläne hans själ en evig fröjd i himmelen!»

Epilog.

För den läsares räkning, som haft tålamod att följa oss ända hit och som derför troligen önskar några underrättelser om de vidriga eller lyckliga öden, som under senare perioder af de i vår berättelse införda personernas lif vederforos dem — endast för dennes räkning tillägga vi dessa slutord. Det sker med en viss motvilja, emedan vi ofta hafva funnit, att slutorden är den del af en bok, som läses först, hvarigenom intrycket af det hela blir förminskadt. Det är nämligen tydligt, att man med mindre intresse följer genom en hel berättelse utvecklingen af en persons lefnadsöden, sedan man i förväg genom en blick i slutet af boken öfvertygat sig om, att »allt går väl» för en behaglig person eller att en obehaglig drabbas af välförtjent näpst.

Berättelsens sista kapitel omförmälde två olyckliga tilldragelser och en lycklig. De förra voro Carl XII:s död och jernhandskens sönderkrossande. Den lyckliga tilldragelsen var Arvid Bredströms dödliga frånfälle, ty det gifves här och der menniskor, hvilkas försvinnande ur verlden liksom rensar atmosferen från en del af dess osundhet och således är en lycka.

Hjeltekonungen tillhör historien, hans minne tillhör det svenska folket, så länge det besjälas af kärlek till det land, der det fostras, lefver och finner sin sista hvilostad.

Jernhandskens qvarlefvor uppsamlades från bottnen af löpgrafven framför Fredriksten och medfördes af Wetterstjerna hem till Sverige. Det säges, att jernhandsken icke ens i detta krossade tillstånd helt och hållet förlorat den underbara kraft, som tillskrefs den och om hvilken man velat se ett bevis uti den hastiga befordran, som ynglingen från Ubbarp vann under sin krigiska bana. Huru dermed än må förhålla sig, är det dock alldeles visst, att vägen till lycka och framgång ligger öppen för hvarje yngling med friskt sinne, god vilja och redbart hjerta, fastän han icke är i besittning af någon amulett eller annat underbart ting. Jernhandskens i approchen uppsamlade bitar finnas ännu qvar hos en slägt, som i rakt nedstigande led härstammar från öfverstelöjtnant Wetterstjerna. Och för den händelse det kan vara af intresse för någon att veta det, vilja vi nämna, att den jordiska framgången aldrig i hufvudsak öfvergifvit denna slägt och att den alltid efter svåra och mörka tider sett sol och glädje återvända. Allmänheten skrifver slägtens framgångar på jernbitarnas räkning, hvilka ligga förvarade under en glaskupa och ömt vårdas. Vi äro snarare böjda för att peka på den kraft, flit och redlighet, som alltid utmärkt denna slägt, och säga: der är orsaken.

Arvid Bredström, hvars olyckliga öde är så nära sammanbundet med jernhandsken, glömdes snart af alla. Ett lif sådant som hans förtjenar icke att bevaras i någons minne. Utrustad med ganska förträffliga anlag, föll han ett offer för den icke sällsynta frestelsen att vilja uppnå lycka och framgång här i verlden utan redligt arbete, utan fast vilja och utan ansträngningar. Nils Wetterstjerna sörjde för, att han blef jordad i bottnen af löpgrafven —

den sista skådeplatsen för hans brott. Der afbidar han nu uppståndelsens och domens dag.

Gamle länsman Bredström lefde ännu några år, men sorgen öfver sonens djupa förderf fördystrade hans ålderdom. Tusentals gånger klandrade han sig sjelf för den svaghet, han visat mot sin son under dennes uppväxt Från och med den natten, då han grep sin son på bar gerning, blef han mildare och mera rättvis mot allmogen, och han dog mindre hatad, än man kanske väntat sig.

Kapten Uhrväder fortfor att tjena i krigshären, gifte sig med Ulla Grek och var ända till sin död en barsk men rättvis husbonde för sina underhafvande på den lilla egendom, der han tillbringade sina sista år. Hos honom bodde hans gamle vapenbroder Carl Rahm. När de båda gamla majorerne om söndagen visade sig på kyrkbacken i den lilla byn, betraktades de af folket med stor och välförtjent beundran. De båda gubbarnes jättegestalter syntes trotsa tiden och buro sina hufvuden högt ända in i sena ålderdomen.

Edvard Bretholtz tog afsked ur krigstjensten kort efter hjeltekonungens död, blef jordbrukare, gifte sig med en förmögen enka, skötte sin jord, uppfostrade sina barn och hade den glädjen att se dem — fastän utgångna ur hans jemförelsevis ringa hem — stiga till ganska höga äreställen.

Kapten Flygare blef mycket gammal. Vi finna ingenstädes i kyrkoböckerna inom hans hemort antecknadt, att han ingått äktenskap. Småningom steg han i graderna — en utmärkelse, hvilken ingen afundades honom, emedan alla måste erkänna, att ingen vunnit en mera väl förtjent befordran. De sista tre årtiondena af sitt långa lif tillbringade han i sin födelsebygd, älskad och beundrad

af alla, isynnerhet af ungdomen. På stenen öfver den graf, i hvilken han hvilar, kan man ännu i dag läsa:

»Härunder hvilar välborne och mägtige herr Nils Flygare, generallöjtnant och egare till Kongstorp och Frändenäs, hvilken saligen afdödde d. 10 Maji åhr 17..., Gud skiänke honom en fröjdefull uppståndelse.»

Årtalet är oläsligt. Men längre ned på stenen står denna latinska vers:

»Venturus judex nobis revelabit olympum».

Simon Paulin och Maria Feodorowna blefvo naturligtvis ett par. Det hade lyckats henne att från Ryssland öfverföra en stor del af hennes rikedom. Resten hade tsar Peter tillegnat sig. Man vet icke med noggrannhet, när detta öfverförande skedde, men man saknar icke anledning till det antagandet, att det stod i något sammanhang med en expedition, som Simon Paulin engång företog till det inre af Ryssland, vid hvilken han åtföljdes af icke allenast två hundra man, som värfvades i Finland, utan äfven af Uhrväder och Flygare jemte Dmitri Paulowitsch, hvilken tjenade honom såsom vägvisare och tolk.

Ubbarps gård lemnades till Lars Peter och Wanda, till en början på arrende. Men när gamle herr Axel Stålhjelm samlades till sina fäder och Fogelsångs gods ärfdes af fru öfverstelöjtnantskan Ebba Wetterstjerna och hennes make, erhöll Lars Peter köpebref på gården »att af honom och hans arfvingar till evärdlig tid egas och besittas». Om detta lyckliga allmogepar är för öfrigt icke annat att berätta, än att Ubbarps gård befolkades under årens lopp med en skara af kraftig ungdom, som på fädernet voro svenskar, men på mödernet ryssar.

På Fogelsång lefde Nils Wetterstjerna och hans vackra fru ett lyckligt lif, sedan han efter konungens död lem-

nat krigstjensten. Visserligen hade den kula, som splittrade hans jernhandske, skadat hans hand, så att den var något styfvare än den andra, men detta skulle icke hindrat honom att fortgå på sin ärorika krigarebana, om han fått strida under en annan hjeltekonungs fana. Han plägade yttra om den svaga styrelsen efter Carls död ungefär följande: »under kjortelregementet ställer jag mig icke».

Hvarje år den 1 september anlände en mängd hjertligt välkomna gäster till Fogelsång och qvarstannade der ända till den 1 oktober. Gästerna voro öfverstelöjtnantens gamla stridsbröder. Hvarken Uhrwäder eller Flygare eller någon af de andra försummade någonsin detta besök, så länge de lefde. Denna månad var egnad åt minnena från fordna ungdomsdagar och ingen bör betvifla, att salarna i slottet och löfhvalfven i parken under denna tid genljödo af lofsånger öfver Carl den tolfte. Det var alltid med en viss bitterhet som Flygare då för sina vänner uppläste den af C. G. Cederhjelm vid Fredriks kröning skrifna sarkastiska versen:

Hvad i sin period har *högsta* punkten sett
Plär åter strax derpå sitt förra *intet* röna.
Kung Carl vi nyss begrof, nu vi kung Fredrik kröna.
Så har vårt svenska ur — *gått ned* från tolf till ett.

Fernhandsken

Historisk Roman

från

Karl den XII:s tid

af

LODBROK

förf. till »Ivan Mazeppa», »Fröken Bärfelts hemlighet»
»Fänrik Flinks minnen» m. fl.

STOCKHOLM
WILH. SILÉNS FÖRLAG

Häft. 1. Pris 25 öre.

På *Wilh. Siléns* förlag har utkommit:

Helsa och Sjukdom

Läkarebok för hemmet.

Med talrika illustrationer.

Efter femtonde upplagan af Professor C. E. BOCK'S arbete:

»Das Buch vom gesunden und kranken Menschen»

af

Martin Asplund,

Med. lic., praktiserande läkare i Stockholm.

Arbetet utgår i 30 häften à 25 öre, och erhålla alla abonnenter

gratis eleganta clothpermar med guldtryck.

Ur pressens omnämnanden:

Under rubriken »*En bok för alla*» skrifver **Dagens Nyheter:** Bland den mängd litteratur, som utkommit till Julen, förtjenar den bearbetning af Prof. C. E. Bocks berömda arbete »Das Buch vom gesunden und kranken Menschen», hvilken börjat utgifvas på vårt språk, att särskildt uppmärksammas. — — — Den populärt hållna framställningen, hvilken belyses af talrika, studiet af boken synnerligen underlättande illustrationer, är fullkomligt fattbar för hvar och en som vill skaffa sig kunskap i dessa ämnen.

Aftonbladet: — — — Så vidt af de redan utgifna häftena kan synas, kommer arbetet att fylla sin uppgift. Framställningen är redig och belyst af talrika figurer. — — — Den svenske bearbetarens namn och hans omfattande kunskaper inom flere af medicinens områden böra ock vara en borgen för att arbetet i sin helhet skall komma att hålla hvad det lofvar.

Ill. tidningen Svea: *En bok för hvarje hem* kan man kalla den på Wilh. Siléns förlag utkommande läkareboken »Helsa och Sjukdom». Redigerad af Dr Martin Asplund efter ett i Tyskland vida spridt medicinskt arbete, har den af härvarande framstående läkare helsats med det lifligaste erkännande, på grund hvaraf vi kunna rekommendera den åt alla, som äro måna om att så i helsans som sjukdomens dagar hafva en god och pålitlig rådgifvare till hands.

Anmälan.

Bland de svenska konungar, som gjort vårt land och folk ärade och berömda öfver, snart sagdt, hela den civiliserade verlden, intaga **Gustaf II Adolf** och **Karl XII** utan motsägelse de främsta rummen. Båda voro beundransvärda icke endast såsom hjeltar och fältherrar, utan derjemte såsom menniskor genom renlefnad och gudsfruktan.

Den författare, som nu fullbordat här föreliggande roman **»Jernhandsken»**, har förut i historiska berättelser, som mottagits med stort bifall, skildrat de båda hjeltekonungarne. Vi behöfva blott erinra om »Fänrik Flinks minnen», »Ivan Mazeppa» m. fl. Den **öfverdrifna** realismen är för honom främmande, men han är en mästare i konsten att berätta, hvarom också den stora spridning, som hans arbeten erhållit, samt pressens fördelaktiga omdömen vittna. Hans stil är, säger en ansedd anmälare, Walter Scotts, hans fantasi är en Alexander Dumas'. Och vi erinra oss, att en så kompetent domare som Sydsvenska Dagbladet Snällposten yttrat om ett af hans arbeten: »vi kunde icke lägga den intressanta boken ifrån oss, förrän vi slutat den.»

Den historiska romanen **»Jernhandsken»**, som nu framlägges för allmänheten, skildrar **Karl XII:s lif** från tiden för freden i Alt-Ranstadt till och med slutdramat vid Fredrikshald i Norge, der hjeltekonungens lif ändades och Sveriges storhets sol gick ned. Läsaren får se Karl XII i hans enskilda lif, följa honom i hans offentliga verksamhet, åskåda hans utomordentliga bedrifter under striderna. Olyckan vid Pultava, vistelsen i Turkiet, kalabaliken i Bender o. s. v. — allt upprullas här i lefvande, åskådliga bilder, som icke kunna undgå att i hög grad fängsla läsarens intresse. De hemska och spännande scenerna, som skildra några svenskars fångenskap i Sibirien och flykt derifrån, äro utförda med mästarehand. Det är nu för tiden sällan en så värdefull historisk roman som **»Jernhandsken»** erbjudes allmänheten. Den är en bok för alla, ung och gammal, fattig och rik, för alla, som älska fäderneslandets stora minnen.

Romanen utkommer under loppet af ett år i 30 häften à 25 öre. Hvarje häfte innehåller i medeltal 40 sidor. Alla abonnenter erhålla **gratis eleganta clothpermar med guldtryck.**

Förläggaren.

STOCKHOLM, CENTRAL-TRYCKERIET, 1894.

Jernhandsken

Historisk Roman

från

Karl den XII:s tid

af

LODBROK

förf. till »Ivan Mazeppa», »Fröken Bärfelts hemlig
»Fänrik Flinks minnen» m. fl.

STOCKHOLM
WILH. SILÉNS FÖRLAG

Häft. 29—31. Pris 75 öre.

Med detta häfte är »Jernhandsken» fullständig, och eger hvarje abonnent att af den kommissionär, hos hvilken han löst sina häften, **gratis erhålla permar** *till arbetet.*

Förläggaren.

STOCKHOLM, TRYCKT I CENTRAL-TRYCKERIET, 1895.

6000191456
Göteborgs universitetsbibliotek

NILS LINDE
BOKBINDARE
GÖTEBORG